DECISIONVM
NOVISSIMARVM
DIVERSORVM SACRI PALATII
APOSTOLICI AVDITORVM,
Volumen Secundum.

OPVS SANE PER QVAM VTILE,
& in foro versantibus summè necessarium.

His accessit practica quædam notabilium quorundam eiusdem Rotæ perpetuò quidem memoriæ commendanda.

CVM SVMMARIIS ET INDICE LOCVPLETISSIMIS.

Hac postrema editione à multis mendis, quibus scatebat, accuratissimè repurgatum.

SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIIS.

VIRTVTI SIC

CEDIT INVIDIA.

VENETIIS, MDCXVIII.

Apud Hæredem Damiani Zenarij.

NOMINA ILLVSTRIVM, ET CLARISSIMORVM

ROTÆ ROMANÆ AVDITORVM,

Qui harum Nouissimarum Decisionum, in hac Secunda Parte contentarum, sunt Auctores,

Adiuncto cuiuslibet folij numero, vt studiosus Lector facilius inuenire, & considerare possit, quid singuli in præclarissima de iure respondendi palæstra præstiterint.

INSCRIPTIONES SEV TITVLI,

NOVISSIMARVM DECISIONVM DIVERSORVM

ROTÆ ROMANÆ AVDITORVM,

DESIGNATIONES ET RVBRICARVM,

Quæ in hac Secunda Parte continentur, iuxta ordinem Alphabeti dispositæ.

NOVISSIMARVM DECISIONVM, DIVERSORVM ROTÆ ROMANÆ AVDITOVVM:

PARS SECVNDA.

CANTVCCI I.

Albarazinensium Portionum. Die Veneris, 17. Decembris 1574.

SVMMARIA.

1 *Possessio capta ante litem motam non potest dici attentata.*

2 *Attentata sine lite non dantur, & nu. 14.*

3 *Episcopus conferendo beneficium alicui, & decernendo pro eodem mandatum de immittendo in possessionem dicti beneficij ante litem motam non dicitur attentasse.*

4 *Lis quo ad actorem dicitur introducta per commissionem causæ & decretum citationis.*

Fallit quo ad reum, nu. 5. & 15.

6 *Possessio capta post decretum citationis, ante tamen eius executionem, non dicitur attentata.*

7 *Attentatis locus esse non potest ante executionem citationis, & inhibitionis, licet decreta sit citatio & inhibitio.*

8 *Citatio executa contra officialem à Capitulo sede vacante deputatum, non afficit Episcopum.*

9 *Capitulum sede vacante in litigijs non solum non succedit in locum Episcopi, sed expresiè prohibetur se in illis intromittere.*

10 *Capitulum non succedit sede vacante, in his, quæ ad Prælatum pertinent.*

11 *Sede episcopali vacante nulla causa ad eam spectans agitari potest, nec etiam per œconomos à Capitulo sede vacante constitutos.*

12 *Sede Episcopali vacante Capitulum potest litigare pro defensione iurisdictionis Episcopi.*

13 *Capitulum sede vacante in iurisdictionalibus succedit in locum Episcopi.*

15 *Reus etiam si sciuerit commissionem causæ & decretum citationis, dummodo citatio non sit exequuta, lis quo ad eum non dicitur.*

16 *Facta a reo ante executionem citationis non possunt dici attentata.*

17 *Reus ignorans decretum citationis excusatur ab attentatis.*

Si autem sciat, dissimulare potest se nescire. nu. 18.

19 *Citatio debet plenam continere instructionem.*

20 *Scientia quam reus per citationem nanciscitur, plena esse debet.*

21 *Scientia citationis in genere, non sufficit ad inducendam litem, & illius ratificationem, sed specialis requiritur cum omnibus suis qualitatibus.*

DECISIO PRIMA.

DOMINI dixerunt nulla extare at-
tentata, neque ex parte Iuliani re-
spectu captæ possessionis portionis,
de qua agitur, & fructuum ipsius,
1 quia † cum Iulianus ceperit posses-
sionem ante litem sibi motam (cepit
enim possessionẽ, 21. Augusti 1572.
& lis sibi mota fuit 6. Nouembr. 1573. vt ex actis
apparet) sequitur non adesse attentata, quia sine lite
2 † non dantur, tot. tit. vt lite pend. Cassad. decis. 6. nu. 2.
super reg. Paleor. decis. 222. Neque etiam ex par-
3 te moderni Episcopi, seu eius officialis, quia † cum in-
ter eos, & Iacobum Rectorem nulla lis penderet, non
potest dici, d. Episcopum conferendo portionem, de
qua agitur, in personam d. Iuliani, & officialem, siue
Vicarium generalem dicti Episcopi decernendo pro
D. Iuliano mandatum de immittendo in possessio-
nem d. portionis attentasse, cum attentata præsuppo-
nant litis pendentiam, quæ non aderat quo ad dictum
4 Episcopum, & eius Vicarium, quia licet † per com-
missionem causæ, & decretum citationis, quo ad a-
ctorem, lis introducta dicatur, Rot. decis. 11. de dol.
& contum. in antiq. & decis. 4. vt lit. pend. pariter in
antiq. Ro. consi. 330. ante num. 3. Affli. decis. 220. sub
num. 13. Staphil. de sign. lit. iust. §. his igitur generaliter
cognitis, num. 15. Paris. consi. 81. nu. 10. lib. 4. Cassad.
5 d. decis. 6. num. 3. Mohed. decis. 6. nihilominus † quo ad
reum secus est, quo ad quem lis non dicitur introdu-
cta, nisi post executam citationem, cle. fi. vbi omnes
vt lit. pend. Dec. cons. 460. nu. 28. Paris. d. consi. 81. nu.
10. Rot. d. decis. 3. in fi. Cassad. decis. 1. nu. 4. vt lit. pend.
Felin. in c. ceterum, col. 1. in fi. & col. seq. & in c. super
literis, nu. 13 de rescrip. Sarn. in comp. vtriusque sign.
nu. 65. Rip. lib. 1. resp. c. 5. nu. 1. de leg. & const. & con-
6 suet. Et in terminis † possessionem captam post de-
cretum citationis, ante tamen eius executionem, non
dici attentatam, tenuerunt Domini in vna Firman. S.
Sebastiani, coram Gropper. 5. Decembr. 1565. Vnde li-
cet in casu nostro D. Iacob. rector impetrauerit huius-
7 modi commissionem † causæ, & eius vigore obtinue-
rit decretum citationis, & inhibitionis contra Episco-
pum Albarazinen. nulla tamen citationis executio fa-
cta fuit contra d. Episcopum, neque prædefunctum,
neque modernum, neque aliquem eorum Vicarium.
Ideoque ex parte dicti Episcopi, & eius Vicarij nul-
lus potest esse locus attentatis. Non obstant adducta
pro parte Iacobi Rectoris. In primis non ob. ꝙ citatio
8 † fuerit executa contra officialem à Capitulo sede E-
piscopali vacante deputatum, quia talis executio non
9 afficit d. Episcopũ, cum † Capitulũ sede Episcopali va-
cante in litigijs, nõ solum non succedat in locum Epi-

scopi, sed expressè prohibeatur se in illis intromitte-
re, vt per Fel.in c.his quæ,num.2,vers.limita primo,de
maio.& obed.Pauin.in tract.de offic.& pot. c.sede va-
can.q.9.2.par.princ.n.5.vers.in alijs autẽ,Bonif.de Vi-
10 tal.in cle.fi.nu.37.de procurat.inquiens, † Capitulum
nõ succedere sede vacãte, vbi tractatur de litigio, aut
alio negotio ad Prælatum pertinente, quia tunc Eccle-
sia vacat, & legitimo defensore caret, latè & pulchrè
11 Fel.cons.40.c.3.cum seq.vbi constituit regulã, vt sede
Episcopali vel Archiepiscopali vacante, nulla causa ad
eã spectans agitari possit:nec etiã per œconomos à Ca-
pitulo sede vacante constitutos posse causam agitari, &
regulã quinq; modis ampliat,& totidem limitat,nulla
tamen limitatio potest casui nostro applicari. Nec ob.
Imo.in c.cũ inter,nu.4. vers.vel posset etiã dici, de con-
sue.& Fel.in c.edoceri,sub nu.7.in verbo, vacante sede,
in 1.fallen.de rescript.Quia loquũtur de lite suscepta à
Capitulo sede vacante pro defensione iurisdictionis
Episcopi,& sic est casus specialis,in quo sede vacãte po-
test à Capitulo litigari de iure Episcopali,quando scili-
12 cet agitur † de tuendo exercitio iurisdictionis Episco-
pi,puta occasione interdicti ab Episcopo lati, vt in d.c.
cum inter.Et ita declarat ibi Imo.n.5. & ratio est secun
13 dum eum,nu.4.in fi.quia † Capitulum sede Episcopa-
li vacante in iurisdictionalibus succedit in locũ Episco-
pali,c.cum olim, de maio. & obed. At secus est in casu
nostro, in quo non agitur de lite pertinente ad iurisdi-
ctionem Episcopi, vt per se patet, Merito, &c. Secundò
non obst. id quod dicitur de procuratore fiscali moder
ni Episcopi,quod per eũ fuerit causa agitata, quia hoc
ex actis non constat: nullibi enim in processu apparet
fuisse aliquem actum factum per aliquem nomine d.
Episcopi, & in locis processus exemplo allegatis adest
solum narratiua, facta per iudicem occasione commis-
sionis sibi pro d. Iacobo tectore,& contra procuratorẽ
fiscalem præsentatæ. Tertiò non obst. ꝙ dicitur d.Epi-
scopum sciuisse & ratificasse huiusmodi litem. Quia
multifariam respondetur. In primis non constare in a-
ctis de hac scientia, & ratificatione Episcopi. Secundò
huiusmodi scientiam non esse releuantem ad effectum
14 attentatorum,quia † non dantur attentata sine lite, &
15 lis † quo ad reum nõ dicitur,etiam si scierit commis-
sionem causæ, & decretum citationis, dummodo cita-
tio executa non sit, vt per Card.in cle.fi.n.9. in fi. vt lit.
pend. quem sequitur Paris.d.consi.81.nu.13.li.4. Hoc
idem voluit. Vital.in d.cle.fi.nu.15. inquiens, facta à
16 † reo ante executionem citationis non posse dici atten-
17 tata,quia aut † reus ignorabat decretum citationis, &
excusatur,l.fi.ff.pro soc.l.generali,C.de tab.lib.10. aut
18 † sciebat,& dissimulare potuit se nescire, l.dolo, ff. de
nouatio. Tertiò respõdetur huiusmodi scientiam Epi-
scopi,esto quod esset releuans,non sufficere,quia requi
19 ritur scientia plena: citatio enim † debet plenam instru-
ctionem continere,d.cle.fi.& ibi omnes.Ergo scientia,
20 quam reus per citationem nãciscitur,debet esse plena,
vt in terminis scientiæ citationis ad inducendã litem;
21 & illius ratificationem, non † sufficere simplicem siue
generalem scientiam, sed requiri specialem totius rei
cum omnibus suis qualitatibus est decis.Guidobon.94.
Reliqua exemplo adducta, vel sunt extra punctum, vel
speciali responsione non indigent.

CANTVCCII.

Theatin.Bonorum.Die Lunæ,24.Ianuarij 1575.

SVMMARIA.

1 *Sententia lata à iudice recusato est nulla; & quot requi-
rantur, vt ex capite recusationis dicatur nulla.*
2 *Recusatio iudicis debet opponi ante litem motam seu con-
testatam.*
3 *Recusatio iudicis debet esse prima exceptio.*
4 *Recusatio iudicis debet proponi in scriptis.*
5 *Recusatio requirit iuramentum.*
6 *Recusatio parit nullitatem actorum, & sententia ipso iu-
re. Ex magis communi.*
*Sed Rota seruat contrarium, nisi etiam appelletur, nu. 7.
& fieri debet in scriptis, nu.sequen.*
8 *Appellatio ab interlocutoria fieri debet in scriptis.*
9 *Recusatio debet fieri ex iusta causa.*
10 *Recusationis iusta causa quæ sit in casibus à iure non ex-
pressis relinquitur arbitrio iudicis.*
11 *Recusans habens litem cum iudice habet iustam causam,
illum recusandi.*
Et tantò magis, si lis sit criminalis, nu. 12.
13 *Recusationis materia admittit etiam leuem causam.*
14 *Recusationis causa quando probari debeat.*
15 *Recusationis causæ probatio non requiritur, quando est
talis, quæ si probaretur, esset legitima.*
Eoque magis cum iudex procedit ad vlteriora, nu. 16.
16 *Iudex procedendo post appellationem dicitur grauasse.*
17 *Processus factus a iudice recusato post recusationem dici-
tur nullus, etiam prosequutione appellationis deficien-
te, num.seq.*
19 *Appellatio in scriptis facienda non valet, nisi in ea ex-
pressè adijciantur hæc verba, in his scriptis.*
20 *Appellatio in scriptis fieri dicitur, quando libellus appel-
lationis scriptus porrigitur.*
21 *Episcopus si sit suspectus, nõ potest eius Vicarius suspectus
allegari, nisi causa suspicionis in vtroque concurrat.*
22 *Episcopus, & Vicarius faciunt vnum consistorium.*
Fallit de iure ciuili, & nu. 23.

DECISIO II.

1 FVit conclusum, † sententiam, de qua agitur, ex capi-
te recusationis nullam esse: nam vt ex actis appa-
ret, concurrunt in casu isto omnia, quæ ad inducen-
dam nullitatem ex capite recusationis requiruntur.
2 In primis † recusatio fuit opposita ante litem motam
seu contestatam, iuxta l.apertissimi, C. de iud. & c.pa-
storalis, vbi glo.& Doc.de except.Lanfr.in c. quoniam
contra, in verbo, recusationes, num.5.de appel.Rebuff.
ad const.Reg.Gal.tom.3.tract.de recusat. art.1. glo.2.
nu.1.Didac. pract.quæst c.26.nu.1.in fi.& nu. seq. vbi
3 de cõmuni. Secundò † recusatio fuit prima exceptio,
vt per gl.& Doct.in d.c.pastoralis, Lanfr. d. nu.5. vers.
plus dico. post Innoc.Bart.& Bald. ibi per eum citatos.
4 Tertiò, recusatio † fuit proposita in scriptis, d. l. aper-
tissimi, l.fi.C.de iud. Aufr. in tract. de recusat. nu. 2. vbi
alios allegat. Lanfr. vbi supra, nu.8. Rebuff. d.tract.art.
5.gl. vnica, nu. 6.vbi de communi testatur. Quartò, pro
5 † parte istorum de Letta interuenit iuramentum, quod
in recusatione requiritur, gl.Bal.Ang.& alij in d.l.aper
tissimi, Lanfr.d.nu.8.Quintò, ijdem de Letta à decreto
iudicis recusati de procedendo ad vlteriora appella-
runt, & sic recusatio accedente appellatione à processit
ad vlteriora induxit nullitatem actorum, & sententiæ,
6 quia licet re vera magis communis Doct. opinio sit, vt
7 † recusatio pariat nullitatẽ actorum ipso iure, † tamen
Rota solita est seruare opin. Innoc. in c. cum speciali,
num.6. de appell. tenentis, processum non esse ipso iure
nullum post recusationẽ, nisi appelletur, vt per Achil.
decis. 32.de recus.iud.& decis.145.li.1.Ant.Aug. decis.
1.de recusat.iud.Et fuit tẽtum in vna Burgen.iuris vo-
8 tã.21.Nouemb.& alias sæpe.Sextò, prædicta † appella-
tio fuit in scriptis, prout requiritur, quia appellatio ab
interlocutoria, prout est decretum de procedendo ad
vlteriora, in scriptis fieri debet, c.1.& ibi Franc.num.5.
9 vers.in ea.glo.de appellatio.lib.6 Septimò, † pro parte
istorũ de Letta fuit allegata iusta causa recusandi, nem
pe lis, quam habent cum Reuerendiss. Archiepiscopo,
10 & eius Vicario: licet enim aliàs † in casibus à iure non
expressis arbitrio iudicis relinquatur, quę sit iusta cau-
sa recusandi iudicem. Inno.Ioan.And.Barba.Abb.Dec.
& alij

& alij in d.c.cũ speciali. Rebuff.d.tract.art.9.gl. vnica,
11 nu.45.in fi.tamen † lis, quam recusans habet cũ iudice
recusato,dicitur in iure iusta causa recusandi iudicem.
gl.in c.cum super.& ibi Abb.n.3. Fely.nu.3. de offi.del.
Doct.in c.1.de iudic.Spec.de iud.deleg.§.superest,nu.
5.vers.idem est,per l.propter litem,ff.de excusat.tut.&
alia iura.Franc.in d.c.postremo,num.20.in 38.causa.&
ibi Præpos.nu.11.in 37.causa.Marant.de ord.iud.tit.de
appell.nu.47.Aufrer.d.tract.num.22.37.causa.Rebuf.
12 d.art.9.gl.vnica,n.22. Idq; † tantò magis in casu isto
procedit,quia lis est criminalis, vt per Inform. hic, per
quos deducũtur etiã aliæ causæ,quę & ipsę videntur sa
tis legitimæ,ita vt non videatur quicquã dubitandum
de legitima & iusta causa recusationis in casu nostro,
13 præsertim, quia † in hac materia recusationis admit-
titur etiam leuis causa, vt per Doct.in d. c. cum specia-
li,in d.c.postremo. & alibi. Et fuit tentum in vna Ge-
runden. administrat.corã R.P.D.meo Robuster. men-
sibus superioribus. Nõ obstãt quæ exemplo dicuntur.
14 In primis non obst. quod causa † litis non fuerit pro-
bata, quia respondetur eius probationem non fuisse
necessariam, tum quia Vicario satis erat nota propter
15 sententiam ab eo latam, tum † quia non requiritur
probatio causæ recusationis, quando est talis, quæ si
probaretur, esset legitima, vt per Innoc. Franc. & alios
in d.cap.cum speciali. Caputaq. decis. 35. Paleot. decis.
16 158. Præsertim, † cùm in casu nostro Vicarius proce-
dendo post appellationem dicitur grauasse. c.accedẽs,
ad fin.vt lit.non contest. Corn. cons.247. col.fin. lib. 1.
Castr. cons.122. circa fin. lib.2.Ant.Ang.decis.4.de re-
17 cusat.iudic.quo † casu processus dicitur nullus, vt fuit
tentum in vna Regien.emiss. profess. coram Capizucc.
27. Nouembris, 1553. Secundò non obst. quod recu-
18 sans non fuit appellationem prosecutus. Quia † re-
spondetur, processum per iudicem recusatum factum
nullum esse,etiam prosecutione appellationis deficien-
te, vt per Achil. decis.320. de recus. iud. Caputaq. de-
cis. 149. li.1. Tertiò non obst. quod prædicta causa litis
non videtur legitima, ex quo isti de Letta eodem tem-
pore in eodem tribunali Archiepiscopali contra aliàs
personas litigabant. Quia respondetur, quod non isti
de Letta, sed Capitulum & Canonici corã d. tribunali
Archiepiscopali litigabant contra quendã Vincentium
Tarantellum super solutione portionis fructuum spe-
ctantium ad d.Capitulum & Canonicos.Imò Andreas
de Letta in lite, quam mouere intendebat contra di-
ctum Vincentium Tarantellum super canonicatu,alle-
gauit suspectum Archiepiscopum Theatinum, & sup-
plicauit causam committi alicui Episcopo viciniori, vt
ex actis constat. Quartò non obst. quòd appellatio
istorum de Letta eis nõ suffragatur, cum in ea deficiat
19 clausula,in his scriptis,& appellatio † in scriptis facien
da non valet,nisi in ea expressè adijciantur hæc verba,
in his scriptis,Ang.in l.à sententia, §.si hæres, ante nu.
1.ff.de appel.Spec.eo.tit.§.1.nu.2.par.4.Castr. in l.2.§.
libelli,nu.2.circa med.eo.tit.ff. Quia respondetur,hu-
iusmodi opin.de iure non subsistere, cum in cap. 1. de
appell.li.6.nulla fiat mẽtio de huiusmodi clausula, sed
solum ibi disponitur, appellationem ab interlocutoria
20 in scriptis fieri debere:tunc autẽ appellatio † in scriptis
fieri dicitur, quando libellus appellationis scriptus
porrigitur, vt per Franc.in c.vt debitus,q.3.num.12.de
appell.latè Corn.cons.95.num.2.lib.4.Marant. de ord.
iud.p.6.tit.de appel.nu.127. Et contrarium, ꝙ non sint
necessaria illa verba,in his scriptis,voluit gloss.in simi-
li in c.fi.in verbo,illustrium,in fin.de re iud.li.6.Franc.
in d.c.vt debitus,q.4.nu.13.& in c.1. num.10. in fin.de
appell.lib.6.Imol.in d.l.à sententia.§.fin.num.22.vers.
sed certè, vbi pluribus rationibus reprobat opin. Ang.
qui re vera fuit solus in hanc opin. Nam Castren. in d.
§.libelli, nõ dicit in libello appellatorio scripto debere
exprimi illa verba,in his scriptis,sed solum dicit,nõ esse
appellationẽ in scriptis,si quis appellat viua voce,& fa
cit in scripturam redigi appellationem per Notarium,
nisi tamen Notarius in scriptura adijceret ista verba,
in his scriptis appellauit. Specul. verò postea se decla-
rat,nisi apparerent illa verba scripta, in quibus contine
batur appellatio.

Vltimò nõ obst.quod licèt Archiepiscopus sit suspe-
ctus ob sentẽtiam ab eo latam contra canonicos in cau-
sa criminali, nihilominus non potuit eius Vicarius su-
21 spectus † allegari, vt in terminis tradit Bald. in l.1. nu.
4. vers.ita nota,C.si quacunque prædit.potest,& sentit
Ias.in l.apertissimi,num.9.versic.aduerte tamen, C.de
iudi. Quia respondetur cõtrarium veriùs, & receptius
22 esse,quia † Episcopus & Vicarius faciunt vnum consi-
storium,& Episcopus potest Vicario præcipere, c.2.de
consuetud.lib.6.c.visis, 16. quæst.2.& in specie volue-
runt Abb.in c.insinuatum,nu.2.Imol. nu.10. Felin.nu.
2.per illum tex.extra de offic.deleg.latè Franc.in c. di-
lecti, il 3.quæst.14. tit.54. de appell. & in c. postremo,
nu.20.in 12.causa.& ibi Præpos.nu.11.in 71. causa,eo.
tit.de appellatio. Marant. de ordin. iudic. par.6. tit. de
appell.nu.28.Capic.dec.137.nu.9. Rebuff.d.art.9.glo.
vnica,n.301. Aufrer.d.tract.nu.38. causa 61. Non obst.
23 dictum Bal.loco prædicto,quia † potest intelligi vel de
iure ciuili,per l.à proconsulibus,C.de appell. vbi Supe
rior, & Vicarius diuersa videntur constituere tribuna-
lia; at secus de iure canonico,secundum quod Vicarius
facit vnum & idem tribunal cum ipso Episcopo. Vel in
Vicario ab alio, quàm ab ordinario deputato, vel in
Vicario seorsim ab ordinario habitante, vt per Franc.in
d.lecti,nu.54.Felin.ad d.c.insinuante,nu.1. quæ decla-
rationes cessant in casu nostro.

CANTVCCII.

Romanensis Deuolutionis domus.

SVMMARIA.

1 *Emphyteuta si iurauerit soluere canonẽ in aliquo termino conuẽto, non soluens priuatur statim iure emphyteutico non expectato biennio, vel triennio, ex communi.*
Declara, vt nu.seq.
3 *Iuramenti natura ea est, vt non operetur contra intentionem iurantis.*
4 *Iuramentum secundum intentionem præstantis, à Deo iudicatur.*
5 *Iuramentum tantum operatur, quantum adest de consensu, & non vltra.*
6 *Iuramentum non supplet defectum consensus, nec confirmat actum alias, ratione deficientis consensus inualidum, nec vltra consensum operatur.*
7 *Prouisio hominis facit cessare prouisionem legis.*
8 *Fabricare, & facere fabricare differunt, vt fabricare dicatur propria pecunia: facere verò fabricare pecunia aliena.*
9 *Aedificia super solo emphyteutico non possunt vllo modo fieri sine obligatione melioramentorum.*
10 *Emphyteutæ permissum est etiam sine consensu domini rẽ emphyteuticam hypothecare.*
11 *Locator inuitus non cogitur recognoscere alium, quam emphyteutam.*
12 *Emphyteuta non potest rem emphyteuticam alienare etiã in euidentẽ dominij directi vtilitatẽ eo irrequisito.*
Declara, vt num.seq.

DECISIO III.

SOlum ea melioramenta, de quibus agitur, deuoluta non esse, cõclusum fuit: nam quantum ad primum caput cessationis solutionis census, Domini dixerũt, illud in casu nostro non intrare, quia cessatio non fuit facta per trienniũ continuũ secundũ formã pacti in contractu locationis appositi, vbi partes expresse cõuenerunt ob non solutiones integri census, siue canonis per

tres annos cõtinuos terrenum cum omnibus & ſingu-
lis melioramentis ipſo iure deuolui. Nec ob. illa Doct.
1 concluſio parte D. Io. Antonij allegata, quod ſi † em-
phyteuta iurauit ſoluere canonẽ ſingulis annis, vel in
aliquo termino conuẽto, vt in caſu noſtro, in quo em-
phyteuta iurauit ſoluere canonẽ de ſemeſtre in ſeme-
ſtre, priuatur ſtatim iure emphyteutico, non expectato
biennio vel triennio, iuxta l. 2. C. de iure emphy. auth.
qui rẽ, C. de ſacroſan. Eccleſ. c. potuit, de loca. quæ con-
cluſ. quamuis nõnulli cõtrarium ſenſerint, eſt commu
niter recepta. Et de communi teſtatur Gozad. conſ. 57.
ſub nu. 19. Cut. in conſi. 205. nu. 14. lib. 3. Rolan. conſi.
25. nu. 23. lib. 2. quã opin. aliàs Rot. ſequuta fuit, vt per
Caſſad. deciſ. 2. num. 2. de iureiur. Quia reſpondetur,
2 hanc communem † concluſionem non poſſe applicari
caſui noſtro, obſtãte expreſſa conuentione partiũ paci-
ſcentiũ, ob non ſolutionem canonis per trienniũ con-
tinuum fieri locum deuolutioni: tunc autem prædicta
Doct. cõcluſio locum haberet, quãdo pactũ huiuſmo-
di nõ adeſſet. Et hæc declaratio poteſt colligi ex verbis
Bald. in c. quærelam, in fi. de iureiur. qui fuit originalis
auctor ſupradictæ communis concluſionis, & quem
referũt & ſequuntur omnes Doct. relati hic per infor-
mantes pro parte D. Io. Antonij cum multis alijs tenen
tibus, qui facilè poſſent congeri. Bal. autem in c. quere-
lam, in fi. ponit hæc formalia verba. Vltimò conclude,
quòd vbi eſt iuramentũ, non ſubintelligitur illa clau-
ſula, ſi per biennium non ſoluerit, ergo ponderando il-
lod verbum, non ſubintelligitur, datur apertè intelli-
gi, Bald. loqui in caſu, in quo celebratus eſt contractus
emphyteuſis ſine expreſſa conuentione, vt ſit locus de-
uolutioni ob non ſolutionem canonis per biennium:
tunc enim ſubintelligitur illa clauſula, ſi per biẽnium
non ſoluerit, quæ eſt tacita conditio legis, iuxta auth.
qui rem, C. de Sacroſ. Eccleſ. & c. potuit. de loca. & con-
duct. At ſecus eſt, quando contractus emphyteuſis ce-
lebratus eſt, non ſimpliciter, ſed cum expreſſo pacto,
deuolutionẽ fieri ob non ſolutionẽ canonis per trien-
nium, quia tunc ſtante huiuſmodi pacto, illa clauſula,
ſiue conditio, ſi per biennium non ſoluerit, non dici-
tur ſubintelligi, ſed dicitur expreſſa. Vnde Doct. fir-
mantes prædictam communem concluſionem, cum
ſemper referant Bal. & eius auctoritate nitantur, ſequi
tur eos debere intelligi ſecundum caſum, & terminos
Bald. Et comprobatur hæc declaratio ratione manife-
ſta, quia ſtante expreſſo conſenſu partiũ paciſcentium,
deuolutionem fieri ob non ſolutionẽ canonis per bien-
nium, vel triẽnium cõtinuũ, vt in caſu noſtro, iuramen
tum nõ poteſt operari effectũ caducitatis, vel deuolu-
3 tionis ante biennium, vel trienniũ finitum, quia † alias
operaretur contra intentionẽ iurantis, quòd eſſet con-
tra naturã iuramenti, quæ eſt, vt eius obligatio à con-
4 ſenſu procedat, cum † iuramẽtum ſecundum intentio-
nem præſtantis à Deo iudicetur, text. in ca. qui peiera-
re. §. ex his, 22. q. 1. latè Didac. in c. quamuis, par. 1. §. 5.
5 nu. 1. & 2. de pact. Et † iuramentum tantum operatur,
quantũ adeſt de conſenſu, & non vltra, vt loquit Aret.
conſi. 24. nu. 1. per c. quemadmodum, & c. ad noſtram,
de iureiur. Crau. conſ. 102. n. 7. verſ. quinto reſpondeo,
6 Et † iuramẽtum nullũ ſupplet defectũ conſenſus, nec
confirmat actũ alias ratione deficientis conſenſus inua-
lidum, nec vltra conſenſum operatur, l. vlt. C. de non
nu. pecu. Bart. communiter recept. in l. ſi quis pro eo,
nu. 15. ff. de fideiuſſ. plenè Didac. in d. c. quamuis, par.
1. §. 3. nu. 1. & par. 2. §. 5. nu. 5. Accedit regula illa, quod
7 † prouiſio hominis faciat ceſſare prouiſionẽ legis, quæ
eſt, vt ſtante iuramẽto, ſit locus deuolutioni, etiam an-
te biennium, vel triennium finitum. Minus obſtat pa-
ctum ſoluendi cenſum de ſemeſtre in ſemeſtrem more
Romano, quia Domini dixerunt, illud intelligendum
eſſe quo ad actũ ſolutionis ad effectũ cõmoditatis par-
tium, nõ quo ad pœnam caducitatis, circa quam aliud
pactũ expreſsè & ſpecialiter contrahentes inierunt.
Quo verò ad caput hypothecæ melioramentorum, de
quibus agitur, conſtitutæ à Capitaneo Martino con-
ductore ad fauorẽ Domini Hieronymi, cõtra formam
pacti prohibitiui hypothecę dictorum melioramento-
rum ſub pœna deuolutionis initæ inter Dominũ Ioan-
nem Antonium, & Capitaneum Martinum, Domini
pariter dixerunt, ex hoc capite deuolutionem in caſu,
de quo agitur, non poſſe locum habere, quia hypothe-
ca in caſu iſto fuit vtilis d. D. Io. Antonio, & veriſimi-
liter ſecundum eius voluntatem facta, quia cum ipſe
ſciret, d. Capitaneum Martinum nihil in bonis habe-
re, & penitus non ſoluendo eſſe, & hoc notorium eſ-
ſet, ſciebat etiam, d. Cap. Martinum non poſſe median-
te pecunia propria ædificia, de quibus agitur, facere,
ſed oportere eum mediante pecunia aliena ædificaſ-
ſe, & propterea neminem reperturum, qui pecuniam
vel materiam ad ædificandum ei ſubminiſtraſſet ſine
expreſſa & ſpeciali hypotheca ipſorum melioramen-
torum, cùm fideiuſſores non fuiſſet inuenturus ob ma-
ximam eius inopiam, vel ſi illos reperiſſet, pariter ne-
ceſſe ei foret dicta melioramenta ei expreſsè & ſpecia-
liter obligare, ad id quia ponderabant aliqui ex Domi-
nis verba inſtrumenti locationis, dum dicitur, *fabrica-*
8 *re, & far fabricare*. Quorũ † verborum ſenſus videtur
eſſe, vt Cap. Martinus dicatur fabricare, quando pro-
pria pecunia ædificaſſet: facere, verò fabricare, quan-
do ædificaſſet pecunia aliena: nam illa verba non poſ-
ſunt ſignificare actum ipſum ædificandi, cùm ipſe Cap.
Martinus non eſſet faber murarius. Vnde cum d. D.
Ioan. Antonius vellet omnino in ſolo per eum locato
ædificia fieri, ſequitur eum ex neceſſario quodam an-
tecedenti voluiſſe etiam, vt d. Cap. Martinus poſſet di-
9 cta melioramẽta obligare, cum † ſine huiuſmodi obli-
gatione ædificia nullo modo potuiſſent fieri: qui enim
vult vnum, cenſetur velle omne id, per quod perueni-
tur ad illud, l. ad rem mobilem, ff. de procu. c. quo-
niam, de ſent. excom. lib. 6. cum vulg. Præterea prohi-
bitio hypothecæ, vel obligationis, intelligitur in ijs ca-
ſibus, in quibus Cap. Martinus conſtitueret hypothe-
cam ſine obligatione, & ex quacunque cauſa, ex qua
ipſe debitor eſſet. Idque oſtenditur per verba contra-
ctus locationis, ibi. *per qual ſi voglia cauſa*, ſcilicet obli-
gatoria, ex qua ipſe eſſet debitor, etiam pro dote, quo-
rum verborum ſenſus eſt, vt Capitaneus Martinus non
poſſet pignorare melioramenta ex quacunque cauſa, ſ.
obligatoria, ex qua ipſe eſſet debitor, etiam ſi foret
cauſa fauorabilis dotis, non autem intelligitur prohi-
bita hypotheca melioramentorum, quando Martinus
illa, non ex cauſa obligatoria, ſed ex cauſa ædificandi
hypothecaret: nam hoc caſu potius dicendum eſt, per-
miſſam eſſe hypothecam, cũ fiat ad finem, & effectum
ædificandi, & ſic cauſa adimplendi promiſſa, & conſe-
quenter ſatisfaciendi voluntati & intentioni locato-
ris, qui nil aliud volebat, & intendebat, quàm, vt in ſo-
lo per eum locato ædificaretur, & eò magis hæc inter-
pretatio amplectenda eſt, quò minus lædit ius commu
10 ne, ſecundũ quod emphyteutæ † permiſſum eſt etiam
ſine conſenſu Domini rem emphyteuticam hypothe-
care, gl. in l. fi. in verbo vẽdere, quàm ibi Doct. ſequun-
tur, vt per Iaſ. ibi nu. 78. C. de iure emphy. Grat. conſil.
54. nu. 5. lib. 1. dicens, gl. prædictam communiter appro
batam eſſe. Rip. in l. filiusfamilias, §. Diui, nu. 90. in fio.
aſſerens hanc eſſe communem, ff. de leg. 1.

Nec obſt. ſi dicatur, ꝙ licet huiuſmodi hypotheca re-
dundauerit in vtilitatem locationis, quia ſecutus eſſet
effectus ædificationis, cuius cauſa locatio facta fuit, ni-
hilominus in iſta hypotheca cõtrahẽda debuerat requi
ri cõſenſus, & volũtas locatoris, tũ quia ſecundũ formã
pacti in inſtrumento locationis appoſiti requirebatur,
11 tũ ne locator † inuitus cogeretur recognoſcere alium
quã emphyteotam, & amittat ſuã actionẽ perſonalem,
vt per

vt per Doct. in d.c. potuit. & in d.l.fin. C. de iure em-
12 phyt. Et † in terminis non posse emphyteutam rē emphyteuticam alienare, ét in euidentem vtilitatem Domini directi eo irrequisito, dixit Bero. consi.124.num. 16.in fi.lib.1. Quia respondetur, quantum ad illam rationem, ne Dominus inuitus cogatur alium quàm emphyteutam recognoscere, ne perdat actionem persona-
13 lem, non procedere in hypotheca permissa † emphyteutæ sine consensu Domini, vt supra diximus: sed habere locum in alienatione. In quibus terminis loquitur Bero.d.cons.124. nu.16. Et ratio est, quia dominus directus per hypothecam rei emphyteuticæ, eandem rē emphyteuticam, & eandem actionem personalem cōtra ipsum habere potest. Quantum autem ad pactum prohibitiuum hypothecæ sine consensu domini, respōdetur, illud intelligi de illa hypotheca, in qua locator potuerit, si velit præferri, iuxta l.fin.C.de iure emphy. non de ea, quæ fieret ad effectum ædificandi, vt per informantes pro parte D. Hieronymi. Vlterius ad præmissorum corroborationē considerabant Domini maximam æquitatem ex parte dicti D. Hieronymi, tum quia tractat de damno euitando, tum quia possidet ædificia, de quib. agitur, & est possessor bonæ fidei, cum ignorauerit prohibitionem hypothecæ, & cum primū sciuerit, renonciauerit hypothecæ sibi factæ, & sic intrat æquitas. l.Paulus.§.domus.in fi.ff. de pignor.l.Paulus.ff.de dol.mal.& met.excep. Tum etiam, quia est paratus soluere omnes census decursos, & decurrendos, vel dimittere ædificia, refectis sibi omnibus expensis per eum in ædificando erogatis, quæ æquitas videbatur Dominis omnino præferenda iuri d.D.Io.Antonij, si quod ei competeret, cum illud, non nisi merum rigorem contineat, tractat enim de lucro captando, & videtur velle cum aliena iactura locupletari.

CANTVCCII.

Hispalen, Iuris votandi. Lunæ, 16. Martij 1575.

SVMMARIA.

1 *Confessio extraiudicialis etiam parte absente de æquitate canonica plenè probat.*
2 *Probatio sumpta ex coniunctione vnius testis de veritate cum duobus de fama, admittitur in iure.*
3 *Iurisdictionis quasi possessio probatur ex instrumento iurata fidelitatis.*
4 *Dignitates, & Portionarij non possunt tueri in quasi possessione iuris votandi, & interessendi, nisi probent titulum.*
5 *Capitulum constituunt soli canonici vnà cum Episcopo.*
6 *Tituli probatio non est necessaria, quando constat de iusto initio possessionis, vel quasi.*
7 *Tituli probatio necessaria non est, quando actor diu fuit in possessione, vel quasi.*
8 *Titulus præsumitur ex possessione decem annorum.*
9 *Scientia, & patientia illius, contra quem quasi possessio acquiritur, quæ necessaria est, debet probari per allegantem.*
10 *Scientia probatur ex præsentia.*
11 *Possessionis probatio tēpore motæ litis requiritur ad effectum obtinendi mandatum de manutenendo. & nu.19.*
12 *Possessio præsens præsumitur ex possessione præterita. Ex communi.*
13 *Possessio tempore motæ litis dupliciter probatur, scilicet, verè, & præsumptiuè.*
14 *Possessio continuata præsumitur, nisi probetur aliquis actus intermedius continens priuationem possessionis.*
15 *Regula l. siue possidetis, non habet locum in interdicto vti possidetis.*
Contrarium tamen asseritur verius esse. & nu.17.
16 *Interdictū vtrobi an differat ab interdicto vti possidetis.*
18 *Interdicto vtrobi agens debet probare se possedisse maiore parte illius anni.*
19 *Interdicto vti possidetis is obtinet, qui probat se possedisse tempore litis motæ.*
Etiam si præsumptiuè, nu.20.
21 *Præsumptiones iuris dicuntur liquidissimæ probationes.*

DECISIO IV.

FVit cōclusum ad fauorem Dignitatum, & Portionariorum Cathedralis Ecclesiæ Hispalen. nempè dandum esse illis mādatum de manutenendo in quasi possessione iuris votandi, & interessendi generaliter in omnibus actibus Capitularibus, præterquam in tribus, videlicet in electione Prælati, in administratione bonorum mensæ Archiepiscopalis sede vacante, & admissione prouisorū ad dignitates, canonicatus, & portiones dimidias, & integras. Et hanc quasi possessionem Dignitatum, & Portionariorum probant primus testis ad 10.& 15.interrogatoriū super secundo, & tertio articulo, secundus testis ad 10. & 11. interrogatorium, & super 2.3.& 4.& 5. art. & tertius testis ad 10. & 15.interrogatorium, & super 2.3.4.& 5.artic. Quorum testium probatio duplex est, altera est confessio extraiudicialis canonicorum d. Ecclesiæ Hispalen. de qua confessione deponunt primus testis ad 10. & 15. interrogatorium, & super 3.art. & 3. testis super 2.art. dicentes in casu scientiæ se præmissa scire, quia audiue-
1 runt ab eisdemmet canonicis. Quæ † confessio extraiudicialis etiam parte absente de æquitate canonica plenè probat, vt per Gabriel. post Butr. Card. Imo. & Fel. in c.si cautio.de fide instrum.& alios quos fusè congerit, li.1. de confes.concl.1.n.46.& 47. Et est communis, vt fatetur Fel.in d.c.si cautio.n.22.vers.& re vera negari non potest. Dec.cons.163.num.2.Curt.iun.cons.168. nu.12.Soc.iun.cons.32.nu.18.lib.2.Gabriel.d.conclus. 1.nu.47.in fin. Et licet contrarium communiter teneri testetur Alex. cons.180.nu.7.lib.2. tamen hæc eius expressa attestatio expresšè reprobatur à Dec. & Curt. iun.in prædictis cons. & partem affirmatiuam Rota so-
2 lita est seruare. Altera † probatio sumitur ex coniunctione vnius testis de veritate cum duob. de fama, cuiusmodi quidem probatio in iure admittitur. Felyn.in c. veniens, il 1.nu.10.de testib. Alex.cons.180. num.6.lib. 2.cum concordant.adductis per Gabriel.lib.1.de probatio.conclus.1.n.8. vbi de communi. Et in casu nostro adest secundus testis, qui deponit de visu, & propria personali interessentia in Capitulo, cum fuerit portionarius & hodie canonicus, & primus testis probans publicam vocem & famam per verbum, fuit, & est, ad 10.interrogatorium, in fin.& tertius testis pariter probans publicam vocem & famam à tempore 15. annorum in circa, & sic percutit tempus etiam ante litem, qui tertius testis vlterius ad 15.interrogatorium deponit, se vidisse plurimos accedere ad Portionarios, & ab eis petere eorum suffragia in electione officialium, & cantorum, & in causis iustitiæ, & gratiæ, & in omnibus reb. quæ tractantur in Capitulo exceptis prædictis trib. casib. Et similiter iste tertius testis testificatur se vidisse intimari, & conuocari ad Capitulū Dignitates, & Portionarios, ita vt iste tertius testis possit coniungi cum secundo ad faciēdam tertiam speciem probationis de veritate. Et prædicti tres testes optimè percuriūt tempus ante litem motam: nam primus qui est ætatis 49.annorum, deponit ad 15. interrogatorium, & super 3.art.ab annis suæ discretionis & recordatus, siue à primis, & teneris annis, & sic percutit tempus 30.annorum & vltra. Secundus testis super 3. artic.dicit ab anno 1556.& tertius testis à 15. annis in circa, vt ad 10.interrogatorium, & super 2.art. Accedūt etiam ad comprobationem prædictorum, instrumenta antiqua & moderna, ex quibus constat, Dignitates, & Portionarios vnà cum Canonicis interuenisse in Capitulo, in deputatione œconomorum; & in constitutione, & reuocatione procuratorum, & instrumenta pro-
3 bant quasi possessionem; nam ex instrumento iuratæ fide-

fideliiatis probatur quasi possessio iurisdictionis, vt
tradunt omnes in c.si diligenti.de præscript.Soc.in con
sil.187.col.4.vers.primo probatur.lib.2.Abb.consi.64.
nu.13.& 14.Rebuf.in Commen.ad const.Reg.Gal.to.
3.tit.de mat.pos.in præfat.nu. 101. & sequitur Menoc.
de retinen.pos.remed.3. nu.579. Non obstant adducta
4 pro parte Canonicorum. Et in primis, q † Dignitates,
& Portionarij non possunt tueri in hac quasi eorũ pos-
sessione iuris votandi,& interessendi, nisi probent titu
5 lum, quia† cum de iure communi solum canonici,vnà
cum Episcopo constituant collegium,siue Capitulum,
vt in c.nouit,de his quæ fiunt à prælat.nor. Doc.in c.2.
de instit.Card.in c.1.nu.4.in 5. q. de elec. vbi loquitur
in terminis de Portionarijs. Et hanc esse communem
testatur ibi Abb.nu.10. Rom. cons.332. num.10. circa
med.Abb.in c.auditis, no.3.in fi. de elect. Compostel.
But. Imo.& Dec.nu.22.& in d.c.1.de elect. Et sic cum
canonici habeant fundatam eorum intentionem in di-
spositione iuris communis, sequitur, vt Dignitates &
Portionatij non possint agere interdicto vti possidetis,
nisi titulum ostendant, vt expresè tradit Fab. in §. re-
tinendæ.nu.4. vers. & ideo non videtur, & latius nu.
33. vers. item nota. Instit. de interdic. sequitur Capic.
decis.209.nu.5.& latè Menoch. de retin.pos. remed.3.
nu.589.cum pluribus seq. Nam dupliciter respõdetur.
6 In primis non requiri in casu isto † probationem ti-
tuli,cum constet de iusto initio quasi possessionis. Sta-
tuto enim d.Ecclesiæ Hispalen.cauetur, vt Dignitates
& Portionatij vnà cum Canonicis interueniant & dent
votum in omnibus actibus Capitularibus,exceptis tri-
bus prædictis: & quando constat de iusto initio posses-
sionis vel quasi,non esse opus probatione tituli, decla-
rat idem Fab.in d.§ retinendæ.nu.33. vers.his enim ca
7 sibus. Deinde respondetur, hanc † tituli probationem
necessariam non esse, quando actor diu fuit pacificè in
possessione vel quasi,vt per Cassad.decis.2.de cau.poss.
8 & propter.Vbi† inquit,ex possessione decennali indu-
ci titulum præsumptum. Et subdit rationem,quia non
est verisimile,quod ordinarij,qui omnino debent visi-
tare, permiserint possessionem absque titulo, vbi titu-
lus requiritur,Capic.decis.6.num.10. Rebuf de const.
Reg.Gal.tom.3.tit.de cau.benef.pos.art.9.num.27. &
28.Menoc.de recuper.pos.remed.15. nu.593.vers.hoc
intelligitur, & in terminis idem Menoc. de retin. pos.
remed.3.nu.593.vers.hoc intelligitur.Sed ex dictis te-
stium in casu nostro clarè ostẽditur,Dignitates & Por-
tionarios nun per decem annos, sed vltra fuisse pacifi-
cè in quasi possessione,de qua agitur. Ergo,&c. Secun-
dò non obst. q pro parte Dignitatum & Portionario-
9 rum non fuerit probata † scientia, & patientia canoni-
corum ad acquirendam contra eos quasi possessionem,
de qua agitur,vt per Rip. in c.cum Ecclesia, sub num.
64.de caus.pos.& propriet.Quia negari non potest hu-
iusmodi scientia, & patientia Canonicorum, cum Di-
gnitates & Portionarij,vnà cum Canonicis in Capitu-
lo interuenerint, & votauerint, & sic illis præsentibus
10 & consequenter scientibus & patientibus, cum † ex
præsentia probetur scientia, vt per Bart.& Doct.in l.4.
§.fi.ff.sol.matr. & in l.hæredes palam.§.fin. de testam.
Card. in clem.causam,nu.6.de elect.Alex.cons.4.num.
20.vers.presumitur etiã,lib.2.Aret.cons.193.vers.quæ
probatur,& cons.168. nu.6.Tertiò non ob. q nullus ex
testib. examinatis pro parte Dignitatum, & Portiona-
11 riorum deponit de tempore litis motæ,cum† tamẽ ad
effectum obtinendi mandatum de manutenendo re-
quiratur probatio possessionis tempore motæ litis.§.re
tinendæ.Instit.de interdict.Doct.in l.1.C.vti possi.Bar.
in l.1.§.fi.nu.18 ff.eo.Alex. cons.94.nu.4. lib.1.consil.
136.no.7.lib.2.& cons.88.nu.3.lib.5. cum alijs cumu-
latis per Rolan.consil.9.nu. 18.lib.3.& per Menoch.d.
remed.3.num.556. Quia respondetur, possessionem in
casu nostro probari tempore motæ litis præsumptiuè,
12 cum † ex possessione præterita præsens præsumatur,
vt tradunt communiter Scribentes in l.siue possidetis.
C.de probat.Alciat.de præsumpt.reg.2. præsumpt.21.
13 cum simil. Possessio † enim tempore motæ litis dupli-
citer probatur,verè scilicet & præsumptiuè,ex reg.d.l.
14 siue possidetis. Quæ † præsumptio locum sibi vendi-
cat, quando reus non probauit se medio tempore pos-
sedisse,vel nisi probetur aliquis actus intermedius cõ-
tinens priuationem possessionis. Ita in terminis firmat
Affl.decis.194.nu.2.post Aret.in d.§. retinendæ. nu.3.
Cyn.in l.1.col.pen. nu.16. circa med. ver. sed qualiter
apparebit,& ibi Bal. nu.10. propè fin. ver. aduerte, q
probatur.C.vti posid.Castr.in l.non ignorabit,num.5.
C.ad exhibendum, Alex.cons.88.num.30.lib.5. Ruin.
cons.68.nu.2.lib.2.Soc.cons.59.nu.8.vers.sed ad hanc,
lib.4. Lanfranc.ad rubr.de caus.poss.& propriet. col.8.
ver. secunda conclusio declaratoria. Pract. Papiens. in
form.libel. pro turban. poss.in verb.hodie tenet, nu.2.
pulchrè Aret.in c.licet causam,in fi.verb.de probat.la-
tè Bero.cons.55.nu.6.7.& 8.li.3.Paris.cons.126. num.4.
& 5.lib.4.Bellon.consil.11.nu.3. vers. & dicitur, Pede-
mont.decis.23.in fin. Rebus.ad const. Reg. Gall. to.3.
tit.de mat.possess.art.8.glos.1.num.8.& seq.plene Me-
noc.d.remed.3.nu.517.& Didac.asserens hanc esse ve-
ram,& communem opin.in reg.possessor. secunda par.
§.1.nu.4.vers.quin & interd.de regul.iur.lib.6.Et licet
15 Grat.consi.50.nu.34. lib.1. dicat, † d.regu.l. siue pos-
sidetis, non habere locum in interdicto vti possidetis,
sed requiri probationem præsentem: alias secundum
ipsum nulla fuisset olim differentia inter interdictum
16 vtrobi,& interdictum vti possidetis;cum † in illo suf-
ficeret probatio possessionis pro maiore parte illius
anni, in hoc verò requireretur probatio possessionis
tempore litis contestatæ.d.§.retinendæ.& d.l.1.§.1. ff.
vtrobi. & Grat. sequitur Rolan.d.cons.9.num.19. Ni-
17 hilominus † hæc Grat. opin. non est attendenda, tum
quia est contra communem, tum quia ratio, qua mo-
uetur, non videtur vera: nam differentia, quæ olim
erat inter interdictum vtrobi, & interdictum vti pos-
18 sidetis, in eo consistebat, q † agens interdicto vtrobi
debebat probare se possidere pro maiore parte illius
anni,videlicet septem posterioribus mensibus, vel etiã
duobus,dummodo aduersarius eius,aut paucioribus,
aut nullis diebus possederit, & sic possessio maioris
partis anni intelligebatur, non respectu anni, sed re-
spectu possessionis aduersarij, vt est text.in l. maiore.
19 & ibi Alcia.ff.de verb.signif.Sed † agens interdicto vti
possidetis satis erat, si probaret possessionem tempore
litis contestatæ; non enim tenebatur probare anterio-
rem, sicut agens interdicto vtrobi. vterq; tamen de-
bebat probare possessionem tempore litis contestatæ,
cum vtrumque interdictum sit retinendæ: licet agens
interdicto vtrobi debebat olim probare possessionem
nedum tempore interdicti,sed anteriorem maiore par
te anni, agenti verò vti possidetis sufficiebat probare
possessionem tempore interdicti,licet posset etiam an-
teriorem probare. Et in hoc consistit differentia istorũ
interdictorum, ex quo non videtur inferri, quin in v-
20 troque interdicto potuerit † possessio præsumptiuè
quoque probari, cum in d.§. retinendæ. & in d.l.1. ff.
vtrobi, requiratur simpliciter probatio possessionis
proueniens ex præsumptione. l. siue possidetis, C. de
21 probat. cum † præsumptiones iuris dicantur liquidis-
simæ probationes.

CANTV CCII.

Legionen.Congruarum. die Veneris.15.
Aprilis.1575.

SVMMARIA.

1 *Portionis congrua assignatio est iudici arbitraria.*
2 *Ordinarius in assignatione congrua portionis debet consi-*
derare qualitates,& circumstantias loci beneficij.

3 In-

3 *Incerta non imputantur in congruam portionẽ. & nu.4.*
5 *Incerta quando ad certam summam possunt redigi, in congruam debent imputari. Declara tamen, vt n.7.& seq.*
6 *Paria sunt certum esse per se, vel per relationem ad aliud.*
7 *Distributiones quotidianæ non computantur in valore beneficiorum.*
8 *Certa, & quæ ex causa rectoria, siue beneficij capiuntur, in congruam computantur.*
9 *Ordinarius saltem portionem assignare debet, vt rectores, & beneficiati possint viuere non sine pecunia, sed commodè, & congruè.*
10 *Ordinarius in assignanda congrua debet inclinare magis ad fauorem rectoris, & beneficiati, quam Comestabilis possessoris decimarum.*

DECISIO V.

IN vna Legionen. Congruæ inter Rectores, & bene-
ficiatos quarundam Ecclesiarum parochialum op-
pidi de Gnenca, & Comestabilem Castellæ, fuit dubi-
tatũ die Ven.15.Apri.1575.stantib.dictis testiũ vtriuf-
que partis, an constet, quid, & quantũ annuatim per-
cipiat quilibet Rector, vt beneficiatus, ita vt sententiæ
latæ veniant confirmandæ, vel in aliqua parte rescin-
dendæ. Domini omissa difficultate, an portio alias di-
ctis rectoribus, & beneficiatis assignata debeat augeri,
cum sit extra punctum, concluserunt pro cõfirmatio-
ne sententiarum. Quia cum prædicta sententia lata fue
rit ab ordinario, præsumendum est eum in constituen
da congrua portione dictis Rectoribus, & Beneficiatis
considerasse omnes qualitates aliàs de iure consideran
das, cum in hac materia assignationis congruæ portio-
nis, vt alias, in hac eadem causa resolutum fuit, iura
1 † multum deferre arbitrio & iudicio ordinarij. c.fin.§.
2 vbi.de decim. in 6.clem.1.de iure pat.qui † ordinarius
debet considerare qualitates, & circũstantias loci be
neficij, personarum, onerum, morum regionis, & mul-
tas alias, de quibus latè Rebuff. in tract.de congr.por.
q.8.per tot.nu.61.cum seq. & nu.80. circa med.& nu.
82. Non ob. ꝙ dicitur ex parte Comestabilis, ex dictis
testium minimè constare, quid, & quantum annuatim
à quolibet Rectore, & Beneficiato percipiatur: quia
obiectum posset procedere ad effectum constituendi
augmentum congruæ: sed ad effectum confirmatio-
nis sententiarum, de quo effectu loquitur dubium, ni-
hil. Sed incertitudo quidditatis, & quantitatis eius,
ꝙ annuatim Rectores, & Beneficiati percipiunt, imò
3 incertitudo ista maximè illi prodest, cum † incerta, vt
mox dicemus, in congruam non imputantur. Minus
obst. ꝙ in congruã deducenda sunt multa, & varia ge-
nera emolumentorum, quæ d. Rectores, & Beneficiati
percipiunt, videlicet, anniuersaria, oblationes, distribu-
tiones, decimæ minutę, decimæ salariorum famulorũ,
terræ annexæ beneficij: item emolumenta nuptialia,
baptismalia, & funeralia, & alia de quib. hic per infor-
4 mantes. Quia respondetur incerta, qualia sunt anni-
uersaria, oblationes, & distributiones, non haberi in
consideratione, nec computari in cõgruam, vt post de-
cis. Rot. & Oldr. tradit Rebuf.d.tract. n.83.& 86. Nec
5 ob. replicatio exemplo facta, ꝙ huiusmodi incerta, cũ
ad certam summam possint redigi, in congruã debent
computari, licet non ita exactè sicut cetera computen-
6 tur, cum paria sint certum esse per se, vel per relatio-
nem ad aliud, l. ait prætor, & ibi Doct. ff.de re iud. Et
ita declarat Rebuf.d.tract.num.87.post Fel. in d. c.ad
aures.nu.16. circa med.de rescrip. Siquidem animad-
uertendum est, ꝙ Fel. ibi est merus relator huius de-
clarationis originaliter traditæ ab Anch.in clem. vnic.
col.vlt.nu.42.vers. sed aduerte, de concess. præb. Nec
illam Fel. in vniuersum approbat, sed distinguit tres
casus, & in primis vbi loquitur de emolumentis anni-
7 uersariorum, & distributionum † quotidianarũ, inquit
illa nõ obstat computari in valore beneficiorũ, & opin.
Anch. amplectitur in vltimo casu, quando. s. Ecclesia
habet reditus incertos, qui communiter ad vnam sum
mam redigi possunt, vt in exemplis Anch. Quantũ ad
alia emolumenta, prætetquam ꝙ in plerisque illorum
potest cadere ratio incertitudinis, non debent in con-
gruam computari, cum alio iure, quam rectoriæ, siue
8 beneficij percipiantur. In † congruam. n. ea tantum cõ
putantur, quæ sunt certa, & quæ ex causa rectoriæ, siue
beneficij capiuntur, vt per Rebuf.d.tract. nume.85.&
86.ver. nec aliæ fundationes.& versic. igitur debet, &
num.88. & 89. Quod autem emolumenta prædicta in
casu nostro ex alia causa quam rectoriæ, vel beneficij
capiantur, dedocunt hic informantes. Præterea si ali-
qua ex prædictis emolumentis venirent de iure in cõ-
gruam computanda, non propterea sententia ordina-
rij, præsertim per Rot. confirmata, ex aliqua parte re-
scindi debet, cum non constet de exiguitate congruæ,
in cuius assignatione potuit ordinarius habere ratio-
nem qualitatum loci, beneficij, personarum, onerum,
& aliarum circunstantiarũ, de quib. per Rebuf.d.trac.
9 q.8.per tot. præsertim; quia ordinarius talem portio-
nem assignare debuit, vt Rectores & Beneficiati pos-
sint viuere, nõ sine pecunia, sed commodè, & congruè,
vt post gl.& Abb. tradit Rebuf.d.tract.nu.78. Præser-
tim etiam, quia ordinarius debuit in assignanda con-
10 grua magis inclinare ad fauorem Rectorum, & Bene-
ficiatorum, quàm Comestabilis possessoris decimarũ,
cum illi laborent in agro Domini spiritualia parochia-
nis ministrantes, ita Rebuf.d.tract.num.82, in fi.

CANTVCCII.

Callaguritan. Portionis de Amarita, die Lunæ, 27. Iunij. 1575.

SVMMARIA.

1 *Institutio, & possessio capta appellatione pendente, dicitur attentata. & num.3.*
Idque etiam procedit in institutione præsentati, nu.2.
Imo etiam nulla, & iniusta dicitur num.4. & 5.
3 *Possessio capta ab instituto dicitur attentata, nulla, & iniusta, cum num. seq.*
6 *Ius ad rem est considerabile, & quæ concurrere debeant, vt dicatur acquisitum.*
7 *Integrum consequutum dicitur ad dimidium.*
8 *Attentata dicuntur ea omnia quæ contingunt articulum, a quo est appellatum.*
9 *Attentata non reuocantur ad instantiam eius, de cuius non iure constat.*
10 *Desertio appellationis impedit reuocationem attentatorum. Declara, vt num. seq.*

DECISIO VI.

IN vna Callaguritan. dimidiæ, & integræ portionis
Ecclesiæ parochialis S. Petri loci de Amarita, die Lu
næ, 27. Iunij 1575. dubitaui, an institutio, & possessio
Petri de dicta dimidia, & integra portione sit attenta-
ta, nulla, & iniusta, & constet de tali interesse Ioan. de
Madruga, vt ad illius instantiam possit reuocari: Do-
mini circumscripta difficultate dispositionis Conc. Tri
dent. sess.24.de refor.c.18. vers. nec prædictorum exa-
minatorum, & sess.25.de refor.c.9. vers. ad hæc, quam
difficultatem volunt particulatiter videre, dixerunt,
inspecta dispositione iuris communis, institutionẽ, &
possessionem Petri circa vtramque portionem tam di-
midiam, quàm integram, esse attentatam, nullam, &
iniustam, & consequenter reuocandam ad instantiam
Ioan. de Madruga, quem dixerunt tale habere interes-
se, vt reuocationem institutionis, & possessionis Petri
petere possit.
1 Primum, ꝙ sit attentata, patet, quia † fuit facta insti-
tutio, & capta possessio pẽdente appellatione à senten-
tia ordinarij interposita. c. non solum. de appel. li.6. c. a.
2 vt lit. penden. cod. lib. cum vulg. Idque † locum habet
etiam

etiam in institutione præsentati. Calderin. consil. 1. vt
lit.pend. Sarnen. decis. 31. Guidobon. decis. 104. Et pos-
3 sessio † capta ab instituto est attentata, vt per eundem
Guidobon. d. decis. 104. Et sæpius in pluribus causis
fuit id per Dominos resolutum, & signanter in vna
Gallagur. Benef. coram Blanchetto. 7. Maij 1574. Et
in terminis possessionem captam ab instituto, penden-
te appellatione interposita ab institutione, attentatam
esse, tenuerūt Domini in vna Neapolitan. Cappellaniæ
coram Oradin. de mense Decembris 1562. Secundū,
4 ꝙ sit nulla, † ex præmissis infertur, cum attentata di-
cantur ipso iure nulla. c. 1. in fin. & in c. 2. vt lit. pen. lib.
6 glos. & Doct. in d. c. non solum. Aegid. decis. 84. &
673. & 707. Tertium, ꝙ sit iniusta, constat euidenter
5 ex prohibitione legis prohibentis, † appellatione pen-
dente nihil innouandum esse. cle. 2. vt lit. pend. & rot.
titu. nil nou. appell. pend. Quartum, ꝙ interesse Io. de
Madruga sit tale, vt ad eius instantiam institutio, &
possessio Petri reuocanda sit, ex eo colligitur, ꝙ Ioan. de
Madruga habet ius quæsitum ad rem, cum fuerit ab
omnibus patronis præsentatus, & presentatio ab eo ac-
cepta ac etiam facta ab ordinario, quibus concurrenti-
6 bus absque dubio acquiritur ius ad rem, † quod est cō-
siderabile, vt in terminis post alios, quos allegat, tradit
Sarnen. ad reg. de iur. quæsit. non tollen. qu. 1. char. 29.
vers. 1. nōn habere locum. Non obstant deducta pro
parte Petri. Et in primis, quod Petrus non possidet di-
midiam, de qua est lis, sed possidet integram ex noua
præsentatione, & institutione, super qua nulla hucus-
que lis mota fuit, & propterea non videtur in ea posse
cadere attentatum deficiente litis pendentia, quæ cau-
sat attentatum. Quia respondetur vitium attentati
commissi circa dimidiam necessario inficere etiam in-
tegram tanquam consecutiuam ad dimidiam, & de-
7 pendentem ab ea; non enim † quis potest consequi in-
tegram, nisi prius dimidiam habuerit. Vnde intrat re-
gula vulgaris, ꝙ prohibito antecedenti prohibetur etiā
suum necessarium consequens. Ergo prohibita insti-
tutione, & possessione Petri circa dimidiam ob penden
tiam appellationis interpositæ per Ioan. de Madruga à
sententia ordinarij, debet etiam tanquam necessarium
consequens censeri prohibitum, quicquid postea fit à
Petro, pro consecutione integræ. Facit, ꝙ omnia, quæ
8 contingunt † articulum, à quo est appellatum, dicun-
tur attentata. Achil. decis. 30. & 31. tit. de attent. Non
obst. ꝙ secundo loco dicatur de dispositione Concil.
Trid. locis de quib. supra. Quia hæc difficultas fuit per
Dominos, vt diximus, circumscripta tanquam indigēs
particulari discussione. Non obst. ꝙ tertio dicitur de
9 non reuocatione † attentatorum ad instantiam eius, de
cuius non iure constat, iuxta decis. Rot. 1. vt lit. pend.
in nou. Et relatione examinatorum constat de inhabi-
litate Io. de Madruga. & consequenter de non iure ip-
sius. Quia respondetur negando constare de inhabili-
tate, & sic de non iure Ioan. de Madruga, cum ipse prę-
tendat se fuisse grauatum ab examinatario. & propte-
rea velit ostendere iniquitatem, & iniustitiam exami-
nis eorum, & sit paratus se rursus examinationi subij-
cere. Vnde istud, an constet, nec ne de non iure Ioan.
de Madruga, requirit specialem inspectionem, cum
pendeat ab intellectu Concil. Trid. an .s. d. capitulum
18. ver. nec prædictorum. iuncto d. c. 9. ver. ad hæc. ha-
beat locum in omnibus beneficijs patronatis etiam nō
curatis, & an d. vers. nec prædictorum. tollat quamcun
que deuolutionem, & appellationem ad effectum, ne
impediatur, vel suspendatur relatio, quo minus execu
tionem habeat, hoc est, quo minus fiat, vel potius ad
effectum, ne suspendatur, vel impediatur executio re-
lationis iam factæ: & an etiam d. c. 9. vers. ad hæc. qua-
tenus se referat ad alia statuta, & sic an d. c. 18. referat
se quo ad examen tantum, an verò generaliter quo ad
alia, & sic etiam quo ad tollendam appellationem, &
deuolutionem impedientem, vel suspendentem rela-
tionem examinatorum, quo minus executionem ha-
10 beat. Non obst. quòd quarto † loco dicitur de deser-
tione appellationis impeditiua reuocationum atten-
tatorum. Rot. decis. 1. de appel. in nou. Crescen. decis.
104. Chassan. decis. 182. Nam præterquam ꝙ posset du
bitari, an ex actis constet de desertione appellationis,
& in dubio pro non desertione pronunciandum sit,
iuxta vulgatissimam iuris regulam, respondetur ta-
men, stante desertione appellationis, reuocanda esse at-
tentata, non per viam attentatorum, sed per viam nul-
litatis, vt per Doct. in c. sæpè. & præsertim Franc. nu.
30. propè fi. & Præpos. nu. 37. de appel. Et fuit tentum
in vna Brachaten. monasterij, coram Iunio, 14. Martij
1558. & in vna Callagur. benefic. del Burgo. coram Se-
raphino. Ve. 7. Maij 1574. Reliqua cum sint extra pun
ctum, non indigent responsione.

CANTVCCII.

Burgen. Liquidationis fructuum. Die Ven. 17.
Decembris 1574.

SVMMARIA.

1 *Compensans soluere dicitur.*
2 *Pecunia succedit loco fructuum, & eius naturam sapit.*
3 *Fructus beneficij percipiendi sunt de manibus eius, qui ob-
tinet beneficium, etiam si infra annum tale beneficium
obtinuerit, non autem de manibus coloni, vel vsufru-
ctuarij. & num. 4.*
5 *Fructuum concessio differt à concessione vsusfructus.*

DECISIO VII.

DVbitatum fuit in vna Burgen. liquidationis fru-
ctuum, numquid stante instrumento concordiæ
inter Aluerum de Cabredo, & Carolum de Armenda-
res celebrato de anno 1568. vltimo producto, d. Alue-
rus fuerit grauatus in liquidatione fructuum ad instā-
tiam Capituli Burgen. Conclusum fuit, Aluerum in
huiusmodi liquidatione fructuum minimè grauatum
fuisse, quia licet fructus anni 1563. ad eum non perue-
nerint, sed ad Carolum, vt constat ex d. instrumento
concordiæ, nihilominus cum Carolus compensauerit
dictos fructus cum pensionibus decursis sibi ab Alue-
1 ro debitis, dicitur illos soluisse. Qui † enim compensat,
soluere dicitur. l. si debitor, ff. qui pot. in pigno. habean.
l. vel permutauerit. ff. de liber. caus. l. si constat, C. de
compensat. latè Tiraq. cum alijs per eum citatis, de v-
troque retract. par. 1. §. 3. glos. 3. num. 2. 3. 4. & 5. Vnde
dicti fructus centenrur quo ad vtilitatem, & effectum
ad Aluerum peruenisse, & propterea ipse debebat eo-
rum æstimationem Capitulo soluere, & sic non potest
prætendere sibi grauamen aliquod in liquidatione di-
ctorum fructuum illatum esse. Non obst. ꝙ Aluerus nō
ad pecuniam, sed ad ipsomet fructus tenebatur. Quia
respondetur, pecuniam pensionum decursarum, qua-
rum Aluerus erat debitor Caroli, & cum quibus facta
fuit compensatio dictorum fructuum à Carolo perce-
2 ptorum, successisse † in locum ipsorum fructuum, me-
rito eius naturam sapere. l. si eum, §. qui iniuriarum. ff.
si quis caut. cum vulg. Secundò non obst. quòd Capitu
lum non potuit agere contra Aluerum, qui nullum
percepit fructum, sed debuerat agere contra Carolum
fructuum perceptorem.

Quia respondetur Capitulū potuisse, & debuisse age-
3 re contra Aluerū, cum † de eius manib. fructus perci-
pere debuerat, vt expresse tradit Anch. in c. si pp. nu. 5.
post med. ver. per ista infero. de rescrip. li. 6. Vbi conclu
4 dit, habentem † priuilegiū percipiendi fructus primi
anni beneficiorum vacantium, debere illos recipere de
manibus eius, cui infra illum annum beneficiorū fuerit
collatum. Nam Anchar. ibi reprobat opin. gloss. 3. æqui
parātis huiusmodi priuilegiatum vsufructuario. Si. n.
vera esset hæc æquiparatio, vtiq; ad priuilegiatū spe-
ctaret exercitium actionum, & regimē, & gubernium
d. be-

d.beneficij. vt l.1.§.si.cum l.seq.ff.de ope.nou.nunc.&
l.1.in fi.ff. vsufruct. quẽ cau. Et sic priuilegiatus pos-
set agere contra colonos, & alios debitores beneficij
pro pensionibus,& rebus debitis ipsi beneficio: At id
falsum est,quia cum communis sit conclusio gl. secũ-
dæ,dicentis, beneficium infra primum illum annũ al-
teri cõferendum esse.Quam gl.sequitur ibi Ioan.And.
Gem.Anchar. Franc. & alij: Sequitur vt sit differen-
5 tia inter concessionem † fructuum, & concessionem
vsusfructus.l.fundi Trebatiani. ff. de vsufruct.leg.l.si
quis ita.ff.de vsufruct. Tertiò non obst.quòd tempo-
re motæ litis,videlicet anno 1565.nec fructus, nec eo-
rum vtilitas ad Aluerum peruenerit,cum concordia,
cuius vigore solum fructuum vtilitas mediante com-
pẽsatione pẽsionum ad Aluerum peruenit, facta fue-
rit anno 1568. & sic Capitulũ antea videtur nulliter,
& sine actione contra Aluerum egisse. Quia respon-
detur negando, Capitulum sine actione, & nulliter
egisse: si enim tempore motæ litis Aluerus de præsti-
monio, de Amezugo, de cuius fructibus agitur,pro-
uisus fuerat,& sic Capitulum de manibus Alueri fru-
ctus recipere debuerat, vtique satis dicitur Capitulũ
contra Aluerum actionem habuisse,licet tunc tempo-
ris Aluerus fructus non perceperit, nec vllam eorum
vtilitatem consecutus fuerit: tamen sat est, cum po-
tuisse agere contra Carolum fructuum perceptorem,
& detentorem, vel pro recuperatione fructuum, vel
pro consecutione vtilitatis ipsorum,pecuniam vel aliã
rem loco ipsorum percipiendam.

CANTVCCII.

Tirasonen.Canonicatus, & Præben.die Ven.28.
Ianuarij,1575.

SVMMARIA.

1 *Mandata sunt stricti iuris.*
2 *Mandatum restringi nõ debet, quãdo in eo adest aliquod verbum aptum comprehendere id, de quo quæritur.*
3 *Mandati verba ambigua debent interpretari in fauorem proferentis,& constituentis.*
4 *Mandatum factum ad comparendum coram iudice super aliqua re simpliciter,tribuit facultatem comparendi tam in petitorio,quam possessorio.*
5 *Facultas data in mandato in omnibus, & per omnia intelligitur de amplissima.*
6 *Mandatum cum clausula, in omnibus, & per omnia, extenditur, vt comprehendat etiam rem subrogatam.*
7 *Clausula,in omnibus, & per omnia,cum mandato apposita,operatur,vt comprehendat id,quòd aliàs non comprehenderentur.*
8 *Mandatum præsumptum ex quibus actibus colligatur.*
9 *Verbum occasione,denotat causam remotissimam.*
10 *Mandatum non restringitur ob causam impulsiuam.*
11 *Relatio in dubio facienda est ad proximiora.*
12 *Verba,causa,& occasione,apposita in mandato,censentur qualificare comparitionem.*
13 *Verba debent referri ad ea,quæ magis conueniunt.*

DECISIO VIII.

FVit dubitatum die Vener.28. Ianuar.1575.in vna
Tirasonen.Canonicatus,& præben. Ecclesiæ Bea-
tæ Mariæ de Tudela, stantibus nonnullis præsupposi-
tis in facto, an mandatũ factum in personam Michae-
lis de Miranda sit sufficiens in causa appellationis à
sententia de partibus: Domini fecerunt resolutionem
affirmatiuam pro sufficientia mandati.Moti ex pluri-
1 bus. Primò,quia licet † mandata sint stricti iuris,cap.
qui ad agendum. de procur.lib.6. & clem.non potest.
eo.tit. Rot. decisio.13. de procurat.in nou. nihilomi-
2 nus, quãdo † in mandato adest aliquod verbũ aptum
natum comprehendere id,de quo quæritur, tunc non
debet mandatum restringi, cum non sit discedendum
à naturalib. illius verbi significatione, imò in vim cõ-
prehensiuam id, de quo est controuersia, complécti-
3 tur. Et † verbum ambiguũ, si tamen eius natura etiã
in genere patiatur, intelligẽdum est ad fauorem pro-
ferentis, & constituentis, iuxta l.si quis decurio.C.de
fals.& l.si quis intentione ambigua.ff.de iud.Ita in ter
minis mandati tradit Chassa. decis. 1.sub num.1.de
procur. sed in mandato, de quo agitur, datur facultas
comparendi etiam coram Rot. Auditoribus super ca-
nonicatu,& præben.Ecclesiæ collegiatæ de Tudela,de
4 quib. in causa huiusmodi agitur,& illa verba, † super
canonicatu, capiunt tam petitorium, quàm possesso-
rium, vt per Chassa. decisio.6.num.1.& 5. de rescrip.
Merito,&c. Secundò ex clausula illa vniuersali gemi-
5 nata, *in omnibus, & per omnia* In † mandato enim da-
tur facultas defendendi iura constituentium in om-
nib.& per omnia. Ex quib. verbis ostenditur enixa,&
deliberata voluntas constituentiũ in dando amplissi-
mam facultatẽ tom propter vniuersalitatem, tum etiã
propter geminationẽ dictorum verborum, & tradita
6 circa virtutẽ,& effectus d. † clausulæ *in omnib. & per
omnia*, per Doct. in d.l.1.ff.de leg.1. vbi Ias.nu.20.cũ
seq.Rip.nu.1. latè Rolan. cũ concor.per eũ congestis,
cons.67.num.47. vsq; ad 49.lib.3. Et ex illis verbis, *in
omnib. & per omnia*, extendi mandatũ etiã ad rẽ subro
gatã, tradit Put.decis.21.in vna Segobien.lib.3.Et sub
7 istis verbis *in † omnib. & per omnia*, cũ sint vniuersa-
lia,nõ simplicia,sed geminata cõprehendi id,qđ aliàs
non cõprehenderetur,latè deducit Rol.cõs.60.nu.21.
cum seq.lib.1.Tertiò ex clausulis subsequẽtib.ibi, *litẽ
seu litis contestanda*, item ibi, *sententiam seu sententias
tam interlocutorias, quam definitiuas ferri petendi*,&c.
& ex illis clausulis insertis in instrumento mandati,
ex quibus clarè apparet de sufficientia mandati,dedu
cẽdo latius, vt per informantes hic pro parte Michae
8 lis de Falces. Quartò placebant Dominis † actus sub-
secuti,videlicet,impẽsa notabilis facta à Do.Michaele
de Miranda tã in soluendo mercedẽ Notarij pro par-
te registri tangente constituentem, quàm etiam in fa-
ciendo interpretari, & rubricari processum de partib.
item transmissio processus, & productio iurium, ad
tradita per Cassad. dec.1.nu.1. vers.quod videtur de-
clarari, & num.seq. & dec.3.nu.4.de procur.Put.dec.
275.aliàs 362.in causa Placen.lib.1.Paleot.dec.71.Ca-
putaq.dec.20.lib.1.Et fuit tentum proximis dieb.corã
Do.meo Decano in vna Legion. denegationis posses-
sionis cum alijs adductis hic per informantes.Nõ ob-
stant adducta exemplo. Et in primis illa verba, causa
& occasione eius monitorij,siue mandati,de manute-
nendo.Nã respondetur illud verbum,occasione,deno
9 tare † causam remotissimam, vt per Tiraq. cess. cau.
lim.13.nu.8.& sic causam impulsiuam,ob quam pro-
10 curatores fuerunt constituti,ideoque † non restringi-
tur mandatum. Accedit,quòd illa verba, causa & oc-
casione,referuntur ad personam A.C.Primò,quia dr,
& signanter coram A.C.ponderãdo dictionẽ, signan-
11 ter. Secundò, quia † relatio in dubio facienda est ad
proximiora,l.si idem cũ eod.ff.de iurisd.om.iud. Ter
12 tiò,†quia videtur apposita ad qualificandam compa-
ritionem coram A.C.secundum doctr. Bart.in l.fin.ff.
de reb.dub.Quartò,quia magis conueniunt A.C.cum
13 ipse † dedisset mandatum de manutenendo, vt post
Corn.tradit Crau.cons.84.nu.17.sicut enim particula-
riter fuit expressa persona A. C. per illam dictionem,
& signanter, ita particulariter expressa fuit causa.

Minus obst.id, quòd omnes quatuor cõstituerint.
Quia necesse est intelligere,eos constituisse non vt vni
uersos,sed vt singulos,cum & vniuersi hoc facere non
potuerint cum ipsi quatuor non facerent Capitulum,
& omnes quatuor non poterant habere interesse in
canonicatu.

CAN-

CANTVCCII.

Terdonen. Fructuum. Die 26. Octobr. 1575.

SVMMARIA.

1 *Præsumitur illud in dubio procedere, quod est necessariũ pro substantia, & validitate actus.*
Declara tamen, vt num. 13.
2 *Præsumptio exclusiua delicti est facienda.*
3 *Beneficium viuentis impetrans delinquere dicitur.*
4 *Impetratio quòd sit valida, & legitimo tempore facta, præsumitur pro impetrante.*
5 *Vacatio beneficij per obitum, nec etiam probatur per confessionem ordinarij.*
6 *Confessio alicuius, licet tertio non noceat, facit tamen quale quale præiudicium.*
7 *Testis deponens per verba, ni fallor, an probet.*
8 *Probatio coadiuuata præsumptione iuris, satis sufficiens dicitur.*
9 *Gratiæ, vt sustineantur, Rota solet semper æquitatem amplecti.*
10 *Probatio facti carens adminiculo iuris sufficit ad verificandam narratiuam gratiæ.*
11 *Probatio semiplena sufficit in narratis in impetratione gratiæ, in quibus principalis intentio non fundatur.*
12 *Iudicium efficacissimum præstat credulitatis testimoniũ.*
13 *Præsumendum est pro validitate impetrationis, licet nõ constet de tempore mortis, dummodo de morte sit certum, & num. seq.*
15 *Onus probandi verisimilitudinem notitiam obitus cui incumbere debeat.*
16 *Sarnen. in reg. de verisimil. not. obit. q. 6. in fine reprobatur.*
17 *Fundans se in negatiua siue agat, siue excipiat, debet illam probare.*
18 *Præsumptio validitatis actus non procedit in odiosis, & quare. num. seq.*
19 *Annullatio actus odiosi est fauorabilis.*
20 *Obitus probatio, quando est posita in cõditione non sufficit præsumptiua, sed requiritur vera, & concludens. Declara, vt num. seq.*
22 *Regula de mense in vacatione per obitum, quo casu procedat.*
23 *Impetrationes continentes datam eius diei, quo contingit obitus eorum, quorum beneficia impetrantur, sunt nulla.*
24 *Præsumptio sola exclusiua delicti concurrens cum probatione de publica voce, & fama, non est sufficiens ad probandum tempus mortis contra possessorem.*
25 *Præsumptio validitatis actus impetrationis est fortior, & efficacior ceteris præsumptionibus.*
26 *Probatio plena, & exacta requiritur in exceptiua.*
27 *Exceptiua per Conc. Trid. sess. 24. de reform. c. 19. fuerunt penitus abrogata.*

DECISIO IX.

IN vna Terdonen. fructuum parochialis Ecclesiæ Archipresbyteratus S. Felicis terræ Fnegayoli, Gregorius Auetaldus volens iustificare suam gratiam, *si neutri*, & verificare vacationem per obitum Raynerij Gentilis, dedit articulos, & obtinuit examinari testes, qui licet de morte rectè, & concludenter deponant, tamen quia tempus mortis non videntur probare, cũ dubitatiue loquãtur per verba, *si bene recordor*: Ideo 26. Octob 1575. dubitaui stantib. dictis testium, commissione Archintij, & gratia certo modo Gregorij, an probaretur, mortem Raynerij præcessisse impetrationem gratiæ, *si neutri*, Gregorij, in casu, & ad effectum de quo agitur: Fuit conclusum pro probatione, tum
1 quia in dubio † præsumitur illud procedere, quod est necessarium ad substantiam, & validitatẽ actus. l. cum in testamẽto. §. hæc verba, & ibi Bal. ff. de hære. instit. latè Fel. in c. pastoralis, nu. 5. ver. ad euidentiam, de rescri.
2 Cresc. dec. 138. Tũ quia † faciẽda est præsumptio exclusiua delicti. l. merito ff. pro soc. c. fi. de præsump. quod delictũ aliter interpretãdo Gregorius cõmisisset, cum
3 † beneficiũ viuentis impetrasset. Ita in terminis tradit Chassa. dec. 21. de præben. Sarn. ad reg. de impe. benef. viuen. q. vlt. & latius ad reg. de verisimil. no. q. 6. Paleot. dec. 24. Simonet. dec. 23. Crescent. dec. 116. lib. 1.
4 Et quod præsumatur pro impetrante, quod † impetratio sit valida, & legitimo tẽpore facta. Put. dec. 427. lib. 3. Et vltra prædictas præsumptiones plura concurrunt in casu isto. In primis concurrit confessio Archintij confitentis in sua commissionem mortem Raynerij ante impetrationẽ Gregorij. Et licet huiusmodi confessio
5 non faciat probationem, cum † vacatio beneficij per obitum, ne quidem ex confessione ordinarij probetur, vt per Caputaq. decis. 118. lib. 2. tamen negari non
6 põt, quin faciat quale quale indiciũ, quia licet † confessio alicuius nõ noceat alteri, facit tamẽ quale quale præiudiciũ, vt per Butr. in c. pen. nu. 2. ver. facit tamen. & ibi Fel. nu. 14. de te iud & faciunt ar͂e congesta per Curt. in cons. 72. num. 3. 4. & 5. per Aym. de antiqu. temp. par. 2. in prin. nu. 48. vbi alios citat. Præterea concurrunt duo testes depõnẽtes per verba, *si bene recordor*, de tempore obitus Raynerij, videlicet, mense Septemb. & sic ante impetrationem gratiæ Gre-
7 gorij. Et licet cõtrouersi iuris sit, an † verba, *ni fallor*, à teste prolata eius dictum infringant, & negatiuam tenuit Bal. in l. 1. in prin. num. 6. de iustit. & iur. quem sequitur ibi Ang. nu. 5. Castren. nu. 12. Fely. in c. quoties. nu. 8. circa med. vers. quib adde, de testib. Cãpeg. in trac. de test b. reg. 215. Contrarium vero, nisi tamẽ concludens ratio assignetur, voluerunt Fulg. in d. l. 1. nu. 5. Martin. Laud. quem refert, & sequitur Cur. sen. in addit. ad Cast. in d. l. 1. nu. 12. latè ibi Ias. nu. 13. cum seq. Zas. nu. 15. Claud. num. 12. dicens hanc esse communem. Nec testes prędicti vllam bonã rationẽ reddãt, quia ratio, quòd mors Raynerij fuerit notissima omnibus, non concludit: nõ enim respicit tempus, sed obitum ipsum, & sic prędicta dispositio tanquam dubia, & non concludens nihil videtur valere: Nihilominus præmissis non obstantibus hæc dubia probatio
8 in casu isto satis est releuans, & sufficiens, † cum sit coadiuuata præsumptione iuris, de qua sup. quo casu probatio, quæ est dubia, & non cõcludit, admittitur. vt latè per Dec. in cap. in pręsentia, nu. 26. 27. 28. 29. & 30. de prob. Aegid. dec. 683. post med. ver. sed plus placuit. inquiens non requiri plenam, & concludentem probationem, sed sufficere qualem qualẽ, quoties est coadiuuata præsumptione iuris. Et fuit tẽtum in vna Clusin. pens. coram Blanchet. die 9. Decemb. 1574 & tanto magis, quod in casu nostro agitur de sustinen-
9 da gratia, quo casu † Rota solet semper æquitatem amplecti, vt gratiæ sustineantur, & non pereant, cum illæ multis laborib. & grauib. impensis obtineantur, vt testatur Sarmen. ad regul. de valor. quæst. 11. in fine, argum. c. cõmissa, de electio. in 6 & facit dec. 19. de præb. in nou. Hinc est, quod ad verificandam narratiuam
10 † gratiæ sufficit probatio facti carens adminiculo iuris, vt per Aegid. decis. 116. in fi. Et in narratis in impe-
11 tratione † gratiæ, in quibus principalis intentio non fundatur, sufficit probatio minus plena, vt inquit idẽ Aegid. decis. 675. post princ. Vnde negari non potest, quin casu nostro adsit probatio qualis qualis, & minus plena, quia cum idem iuris sit in dispositione facta per verba, nisi fallor, quòd in dispositione credulitatis, cum vtraque sit dubia, & non concludens, vt p Ias. & alios in d. l. 1. ff. de iustit. & iur. Et nihilominus
12 testimonium credulitatis † efficacissimum pręstat indicium, Ang. cons. 3. num. 2. & 3. Ias. rub. ff. de iureiur. num. 9. vers. septimo limita. Campeg. allegans Innocent. & Iac. de Aemilia. in tract. de testibus. reg. 209.

15.

in 4. fallen. Sequitur, vt etiã ex depositione facta per
verba, ni fallor, vehemẽs, & efficax oriatur indicium,
quod est etiã roboratum ex adminiculo confessionis Ar-
chintij, vt supra. Non obst. modo adducta pro parte
Francisci Gentilis. Et in primis non ob. quod dec. Cassad.
21. de præb. cum alijs supra allegatis, procedat, quan-
13 do † cõstat de tempore mortis, puta, quia impetratio
fuit eo die, quo obitus contingit. Nam respondetur,
Cassad. non facere vim in tempore mortis, sed in eo,
quod mors præsumebatur præcessisse impetrationem, cũ
in dubio ille actus præsumatur præcedere, qui est ne-
cessarius pro validitate actus, de quo agitur, quæ ra-
tio militat etiam si non constat de tempore mortis,
dummodo constet de morte, & simus in dubio, an il-
la præcesserit, vel subsecuta sit impetratio. Secundò
non obst. quod d. decisio Cassad. loquitur in expressa, &
14 clara † impetratione per obitum, quòd non accidit in
casu nostro, cum impetratio, de qua agitur, nullum
verbum de obitu Raynerij contineat.

Quia respondetur vtroq; casu vigere rationẽ præ-
sumptionis validitatis actus, & præsumptionis exclu-
siuæ delicti. Tertiò non obstat quòd d. dec. Cassad. lo-
cum habeat, quando est derogatum reg. de verisimili
15 notitia obitus, † alias deficiente derogatione huius
reg. & stante eius exceptione, onus probandi verisimi-
lem notitiam obitus incumberet impetranti, vt decla-
16 rat Sarn. d. reg. q. 6. in fi. Quia respondetur, opin. Sar-
neo. fuisse reprobatam, & contrarium decisum, vt per
Put. decis. 427. li. 3. Fab. dec. 16. li. 2. Et rõ est, quia fun-
dãsse huiusmodi regula tenetur probare negatiuam
de non verisimili notitia obitus, cum sit fundamentũ
17 intentionis ipsius. Nam fundans † se in negatiua, siue
agat, siue excipiat, debet illam probare, secundum In-
noc. in cap. super his. de accus. Bar. & Doc. in l. in illa,
vbi latè Aretin. de verb. oblig. Cassad. super reg. dec. 3.
18 nu. 2. Quartò non obst. † quòd præsumptio validita-
tis actus, qua potissimum nititur Cassad. d. dec. non
procedit in odiosis, vt per Alc. de præsumpt. regu. 3.
præsumpt. 34. nu. 13. Et odiosum videtur, velle præ-
sumere pro validitate impetrationis, obitum Rayne-
rij præcessisse impetrationem ipsam, in præiudicium
Iulij Gentilis, qui erat possessor, & prætendebat be-
neficium, de quo agitur, per resignationem sibi fa-
ctam vacare.

Quia respondetur, Alciatum loqui de actu odioso,
& non de odio ob præiudicium tertij. Et ratio est se-
19 cundum ipsum, quia annullatio actus odiosi est fauo-
rabilis, l. 2. & ibi Doct. ff. de lib. & posthu. facit l. si res
æstimata. in prin. ff. de iure dot. Quintò nõ obst. quòd
dec. Cassad. non vindicat sibi locum, quando probatio
20 obitus † est posita in conditione, vt in casu nostro,
cum in gratia, *si neutri*, Gregorij apposita sit conditio,
si Auditori constiterit, &c. quo casu non sufficit præ-
sumptiua probatio, sed requiritur vera, & concludẽs,
Fely. in rub. de prob. nu. 3. Ruin. cons. 68. nu. 18. versi.
nec obstat lib. 1. Cagnol. in l. in pari. nume. 3. vers. pro
qua opin. ff. de regu. iur. Et hanc esse communem fa-
tetur Dec. d. rub. nu. 14. vers. quamuis ista. Siquidem
respondetur negando in casu isto extare solam præ-
sumptiuam probationem, cũ adsit etiam vera, & con-
cludens, sumpta ex dictis testium, & confessione Ar-
chintij, quæ probatio ex subiecta materia iustifican-
di, & sustinendi gratiam, præsertim coadiuuata præ-
sumptionib. tutis, dicitur plena, & concludens, vt per
Aegid. d. dec. 683. ad fi. vers. ad secundum. Præterea
21 respondetur † tunc procedere d. communem opinio-
nem, quando ei, qui apponit cõditionem probationis,
iam constat adesse præsumptionem, tunc enim nõ suf-
ficit præsumptiua probatio, sed requiritur vera, &
concludens, ne appositio conditionis sit inutilis, cõtra
l. si quãdo. ff. de leg. 1. & ne fiat contra mentem appo-
nentis conditionem, quia non videtur fuisse conten-
tus præsumptione, sed requisiuisse veram, & plenam
probationem. Ita declarat Alciat. de præsump. reg. 3.
num. 4. ita intelligens tex. in quo communis conclusio
fundatur, in l. huius. ff. de cond. & demonst. Sed in ca-
su nostro Papæ apponenti in rescripto conditionem
illam, si constiterit, &c. non constabat adesse præsum-
ptionẽ, quòd obitus Raynerij præsumatur præcessis-
se gratiam, cum in ea nulla fieret mẽtio de obitu Ray-
nerij. Merito, &c. Tunc autem intraret obiectum, si
Papa dixisset, *si constiterit parochialem Ecclesiam hu-
iusmodi per obitum Raynerij vacasse*. Sextò, Non obst.
22 regula de mense in vacatione † per obitum exprimen-
do, & probando. Quia procedit ad alium effectum,
nempè ad dignoscendũ, an vacatio contingat in men-
se Apostolico, vel ordinarij. Septimò, Non obst. extra-
23 uag. Bonifacij Octaui. Quia † illa annullat impetra-
tiones continentes datam eius diei, quo contingit obi-
tus eorum, quorum beneficia impetrantur: at in casu
nostro non constat Gregorium impetrasse suam gra-
tiam die obitus Raynerij. Merito, &c. Octauò, & vl-
24 timo, Nõ obst. dec. Put. 266. lib. 3. Quia † ibi cum pro-
batione de publica voce, & fama super vacatione in
mense Apostolico sola concurrebat præsumptio exclu
siua delicti, quod præsumeretur in acceptante, si acce-
ptasset beneficium vacans in mense ordinarij. Præ-
sumptio autem validitatis actus acceptationis, vt scili-
cet illa facta sit in tẽpore, cessat in eo casu, vt ibi pro-
pè fin. decis. deducitur. Ideo non mirum, si ibi tempus
obitus, quòd erat fundamentum expectantis, quia e-
rat actor, debuerat contra possessorem cõcludentius
probari. At in casu nostro plura concurrunt.

Primò, testes de tempore obitus, licet dubitatiuè
deponentes, quæ tamen dubia depositio in casu isto
admittitur, vt supra deductum fuit. Secundò, conie-
ctura, & adminiculum proueniens ex cõfessione Ar-
chintij. Tertiò, præsumptio exclusiua delicti. Quartò,
25 præsũptio † validitatis actus impetrationis, quæ præ-
sumptio saltem regulariter est fortior, & efficacior ce-
teris præsumptionib. vt per Dec. in l. in contrahendo,
num. 6. ver. no. ff. de regul. iur. & in c. quoniam Abbas
nu. 5. in fi. ver. ex his infertur. de off. deleg. & in cons.
77. nu. 5. cons. 448. nu. 17. Galliaul. in l. 1. §. si quis ita.
nu. 23. ff. de ver. oblig. Purpur. in l. rogasti, §. si tibi. nu-
me. 38. ff. si cer. pet. Alcia. de præsump. reg. 3. præsump.
44. nu. 1. Accedit quòd decis. Put. loquitur in exceptio-
26 ne, in qua non mirum, si plena, & exacta requiritur
probatio, cum exceptiuæ sint odiosæ, præiudiciales, &
execrabiles, vt optimè deducit Rebuff. in sua prax. be-
nefic. pat. 1. tit. de expectat. num. 4. & 5. Et propterea
27 per Conc. Trid. sess. 24. de refor. cap. 19. fuerunt peni-
tus abrogatæ.

C A N T V C C I I.

Callaguritan. Portionis de Amarita. die Lunæ,
21. Nouembris, 1575.

S V M M A R I A.

1 *Beneficia curata debent a dignis, & idoneis Parochis
gubernari.*
*Idque intelligendum est etiam in patronatis, curam ani-
marum habentibus. non alijs. nu. 2.*

D E C I S I O X.

PRoposui die Lunæ, 21. Nouẽb. 1575. in vna Calla-
gur. Portio. de Amarita dubium super intellectu
Conc. Trid. sess. 24. de refor. cap. 18. vers. nec prædicto-
rum, & ses. 25. de reform. c. 9. vers. ad hæc. Quod du-
bium fuit per Dominos circumscriptum in alia posi-
tione eiusdem causæ die Lunæ 22. Iunij 1575. Super
quo dubio resolutum fuit, neutrum capitu. intrare in
casu, de quo agitur. Nam quantum ad capitu. 18. Do-
mini dixerunt illud procedere in beneficijs curatis, vt
1 ex eius verbis clarè ostẽditur. Primò ibi, † *expedit ma-
ximè*

ximè animarũ saluti à dignis atq; idoneis Parochis gubernari. Secũdò ibi, *& cũ parochialis Ecclesia vacatio, etiam si cura Ecclesiæ, vel Episcopo incumbere dicatur.* Tertiò ibi, *vni vel pluribus curam animarũ dare.* Quartò ibi, *etiam ipsa parochialis Ecclesia reseruata, vel affecta fuerit.* Quintò ibi, *donec de rectore prouideatur.* Sextò prope fin. *ibi, si tamẽ exigui reditus d. parochialis fuerint.* Quæ verba, cùm fuerint vltimo loco posita, referri debent ad omnia beneficia superiùs expressa, & sic etiam ad beneficia iuris patronatus, tam Ecclesiastici, quàm laicorum. At nos sumus in beneficio simplici, cùm vtraque portio iam dimidia, quàm integra fuerit ab Episcopo tanquam beneficium simplex collata, vt ex actis constat. Merito, &c.

2 Quantũ verò ad c. 9. nec illud obst. quia † licèt loquatur generaliter de omnibus beneficijs patronatis, vt patet ibi, *reliquit patronatus omnes.* Itẽ ibi, *aut quibuscunq; alijs beneficijs*, & specialiter de beneficijs simplicib. ibi, *tã ad parochiales quàm ad alia quæcũq; beneficia etiã simplicia*; nihilominus, quatenus d. c. 9. vers. ad hæc refert se ad alia statuta, relato, quo ad beneficia patronata curata debet fieri ad d. cap. 18. quo verò ad beneficia patronata simplicia fieri debet ad cap. 13. sess. 7. de reform. Vbi cauetur, præsentatos seu electos, vel nominatos ad beneficia Ecclesiastica non admitti, nisi fuerint priùs à locorum ordinarijs examinati, & idonei reperti, & neminem appellationis remedio se tueri posse, quò minùs examini subijcere se teneatur. Et sic ibi tollitur appellatio ad effectum, ne examen euitetur, cui Io. de Madruga iam se subiecit, nec illud subire vnquam recusauit. Vnde ibi non tollitur appellatio à relatione, & grauamine examinatorum. Ideoque res remanet sub dispositione iuris communis. Et quamuis d. c. 13. loquatur generaliter, vt patet ibi, ad quæuis beneficia, tamen ab eius generalitate fuerunt postea excepta beneficia curata tam patronata, quàm non patronata, quæ fuerunt subiecta dispositioni d. cap. 18. argum. l. doli clausula. ff. de verborum oblig. Et sic dispositio d. cap. 13. remansit quo ad beneficia simplicia. Et huius quoque opinionis fuit Illustrissimus, & Reuerendissimus Cardinalis Alciatus Præfectus congregationis Concilij.

CANTVCCII.

Roman. Curiæ de Sabellis.

SVMMARIA.

1 *Tempus adiectum obligationi simplici, & momentaneæ censetur in dubio adiectum causa differendæ solutionis, non finiendæ obligationis. Ex commun. Declaratur, nu. 2. 3. & 8.*

3 *Tempus vt censeatur dilatiuum solutionis, non extinctiuum obligationis, quatuor concurrere debent.*

4 *Castrens. consi. 110. lib. 2. cum alijs quo casu procedat, & num. seq.*

5 *Fideiussor de repræsentando aliquẽ in iudicio non constituitur in mora per aduentum diei sine interpellatione.*

6 *Mora nõ inducitur propter aduentũ diei absq; interpellatione in actib. iudicialibus, secus in extraiudicialibus.*

7 *Emptor si durante tempore redimendi dixerit venditori se illum admissurum ad retractum quandocunque voluerit, intelligitur modo veniat intra tempus ad redimendum præfixum.*

8 *Tempus adiectũ fideiussioni stat, limitatiuè, non dilatiuè.*

DECISIO XI.

Dominus Hostilius de Sabellis vendidit officiũ, & introitus curię de Sabellis certo pretio Domino Nicolso Monalderi, & Do. Andreæ Anchaiano, & vlteriùs promisit dare in fideiussorem Dominũ Franciscum Vrsinum infra quatuor menses tunc proximè futuros, deinde pro tūc, & eo vsque d. Do. Franciscus accesserit, R. D. Abbas Sãcti Georgij accessit vti principalis principaliter, & in solidum, stãtibus huiusmodi obligationibus, dubitaui die Lunæ, 21. Nouembris. 1575. an d. tempus quatuor mensium sit appositum causa finiendi obligationem, vel causa differendi solutionem. Et quia dubium intelligitur tã de obligatione Do. Hostilij, quàm D. Abbatis, idcircò in duas partes diuisum fuit, vt altera respiciat obligationẽ D. Hostilij, altera obligationem D. Abbatis. Quoad primam partem dubij Domini dixerunt, tẽpus quatuor mensium censeri adiectum, non ad obligationẽ terminandam, sed ad solutionem differendam, quia communis
5 est conclusio, quòd tempus adiectum † obligationi simplici, & momentaneæ, cẽsetur in dubio adiectum causa differendæ solutionis, non finiendæ obligationis. ita Bart. in l. eum qui ita stipulatus. §. qui ita. il 1. num. 2. in fi. in vltimo membro suæ dist. ff. de verb. oblig. & ibi Ang. ad fin. vers. 2. conclude. Cast. num. 3. ver. aliàs in dubio. Imol. nu. 6. vers. si autẽ apponitur, & vers. potest etiam intelligi. Alex. num. 4. post med. vers. aliàs autem in dubio. asserens hanc esse communem. Ruin. cons. 82. nu. 2. lib. 1. dicens cum Bart. alios cõiter transire. Et pro hac conclusione alijs iuribus omissis, est tex. clarus in l. si mandato Titij. §. Paulus respondit. il secondo. ff. mand. vbi tempus fuit adiectũ
2 per dictionẽ infra, vt in casu nostro, & † nihilominus post lapsum tẽporis debitor conueniri potest. Verum hanc Bart. conclusionem tunc procedere inquit Ang. in loco infra allegando, quũ tempus adijcitur obligationi mero fauore debitoris, ita vt creditor ex parte sua nihil debeat implere: sed vbi debitori satisfaciẽti, est etiam ex parte creditoris aliquid implendũ, tũc nisi sibi intra tempus præfinitum à debitore satisfiat, non tenetur post tempus admittere illud ad satisfaciendũ.
3 Et sic vt cẽseatur tẽpus dilatiuum solutionis, & † non extinctiuum obligationis, quatuor concurrere debẽt. Primò, vt dispositio, vel obligatio sit simplex, non cõditionalis. Secundò, vt habeat causam momentaneã, non successiuam. Tertiò, vt simus in dubio: aliud. n. esset si à partibus expressè aliud dictum foret. Quartò, vt tempus sit appositum mero fauore debitoris, secundùm Ang. cons. 199. quem sequitur Barba. in c. ad nostram. col. vlt. nu. 11. in fi. de empt. & vend. Curt. sen. cõsi. 58. nu. 6. vers. vltimo cõfirmari videtur. Dec. cõs. 308. nu. 8. vers. nec etiam virtute pacti. Idem Dec. in l. petens, nu. 7. post med. ver. similiter, si minori tẽpore. C. de pact. Cagnol. in l. 2. nu. 35. ver. differentia tamen est, & nu. 36. & 37. & ibi Gozad. nu. 69. C. de pact. inter empt. & vend. idem Gozad. consi. 87. sub. nu. 5. & cons. 94. nu. 51. Ias. in l. nemo potest. nu. 12. in fi. & latiùs in d. §. qui ita. nu. 9. vers. sed hoc non obstante. vbi vltra Ang. aliàs adducit rationes. Idẽ Ias. in l. si quis ita promiserit. §. Seia cauit, nu. 10. ff. de verb. oblig. Rolãd. à Val. cons. 10. nu. 13. lib. 2. latissimè Tiraq. de vtroq; retract. par. 2. §. 1. gl. 2. nu. 41. cũ multis seq. At in casu nostro obligatio D. Hostilij non est conditionalis, sed simplex, & nõ habet causam successiuam, sed momẽtaneã, cum momento temporis actus dandi D. Franciscum in fideiussorem explicari potuerit, & partes non aliter egerunt, vt tempus esset adiectum ad finiẽdum obligationem, sed sumus in dubio, & demum tempus appositũ fuit mero fauore D. Hostilij debitoris, nec quicquam ex parte D. Nicolai, & D. Andreæ faciendũ erat. Merito, &c. Quantùm ad secundam partem Domini dixerunt, tum per illa verba in instrumento posita, & infra d. tempus, & donec accesserit, & sic illa verba, donec stant augmentatiuè ad d. tempus, videlicet, quatuor mensium, tum quia actus subsequutus id clarè ostendit, cùm d. Do. Abbas fecerit secundam accessionem per 10. menses post primam, dicens in ea, quòd ex eo, quia D. Franciscus adhuc non accessit, ipse Abbas adhuc tenetur. &c. Non obstant adducta pro parte D. Abbatis. Et in primis decis. Castr. cõs. 110. li. 2.

quem

4 quem † sequitur Dec. cons. 2. nu. 3. post med. vers. & in
fortiori casu. Felyn. in c. si autem. nu. 4. vers. quas limi-
ta. de rescrip. Ias. in l. vniuersa. nu. 4. vers. decimo facit.
C. de precibus Imper. offeren. & in l. si ex legati causa,
nu. 14. vers. vlt. limita. ff. de verb. oblig. Marsil. ad rub.
de fideius. q. 18. nu. 144. Bos. in tit. de carceran. fideius-
sor. nu. 61. Rol. d. cons. 58. num. 14. lib. 1. Ant. Gabriel.
lib. 1. de solut. conclus. 9. num. 22. late Boer. cons. 22. nu.
2. cum seq. cum alijs adductis in vna Rom. fideiussio.
de se repræsentan. corā Verallo die Veneris, 29. Maij.
1575. Siquidem respondetur, decis. Castren. procedere
5 † in fideiussore de repræsentando aliquem in iudicio,
& sic in fideiussione continente factū concernens præ-
6 paratoria iudicij, tunc † enim per aduentum diei sine
interpellatione non inducitur mora. Et ita declarat Fe-
lyn. Ias. Boer. & Gabriel. in præcitatis locis. At secus est
in actibus extraiudicialibus, vt in casu nostro, quoniā
tunc ex lapsu diei absque alia interpellatione mora in-
ducitur, vt per Felyn. vbi supra. Secundò non obstat,
quòd Dom. Abbas accesserit per illa verba, & pro nūc,
& donec Do. Franc. accesserit ego promitto, &c. quasi
dictus Abbas promiserit pro præsenti tempore qua-
tuor mensium, per ea, quæ tradit Rom. cons. 27. nu. 3.
7 propè fin. vers. 4. dubitatur, vbi si † emptor durante tē-
pore redimendi dixerit vēditori se illum admissurum
ad retractum quandocunque voluerit, intelligitur
modo veniat intra tempus ad redimendum præfixum,
& sequitur Tiraq. de vtroque retract. parte secunda.
§. 1. gl. 2. num. 52. Quia obiectum istud ex superiùs di-
ctis in secunda par. penitus tollitur. Tertiò non obstat,
quòd elapsis quatuor mensibus creditores sibi prospe-
xerunt per retentionem scutorum triginta menstruo-
rum reseruatorum Dom. Hostilio. Quia huiusmodi
prospectio creditorum non solùm intelligitur intra
tempus quatuor mensium, sed etiam donec accesserit
Dom. Franciscus, vt patet ex illis verbis, & intra d. tem
pus, & donec accesserit d. Franciscus, deponatur, &c.
8 Vltimò non † obstat si diceretur, præmissa procedere
in principali promittente, non in fideiussore, quia tem-
pus adiectum fideiussioni stat limitatiuè, nō dilatiuè,
vt in terminis voluit Imol. in d. §. qui ita. nu. 6. in fine.
vers. & hoc in ipso principali, per no. in leg. fideiussor.
in fin. ff. mand. Et quia hoc consueuit fieri, vt in fideius-
sione apponatur tempus ad eam limitandam, nam nō
consueuit quis diutiùs remanere obligatus, vt fideius-
sor, ad not. in l. si pro ea. C. mand. Quia respondetur id
non procedere in casu nostro, cùm D. Abbas accesserit
non solùm pro tempore quatuor mensium, sed etiam
donec D. Franciscus accesserit. Præterea respondetur,
D. Abbatem in casu isto considerari, vt principalē, cùm
accesserit tanquā principalis principaliter, & in solidū.

CANTVCCII.

Siracusan. Illegitimitatis. Die Lunæ, 10. Decemb. 1575.

SVMMARIA.

1 *Iurisdictio delegata Vicario Episcopi per eius obitum, vel remotionem ab officio expirat, ex communi.*
Obseruantia tamen communis est in contrarium. nu. 3.
Fallit etiam, nisi habitus sit respectus ad tribunal, nō autem ad personam, & nu. 4.
2 *Rota solita est semper æquitatem amplecti omisso rigore.*
5 *Sententia lata contra communem opinionem non dicitur nulla.*
6 *Iurisdictionis defectus proueniens ex communi opinione non reddit actum nullum.*

DECISIO XII.

IN vna Siracusan. illegitimitatis, cū pro parte Anto-
nij Bellomo contra Petrū de Cœlestis prætenderetur,
dispensationem, de qua agitur, fuisse factam, non à
Vicario, cui literæ pœnitentiariæ directæ fuerunt, sed
ab eius successore, & ad id ostendendum, cùm pro par-
te eiusdem Antonij instaretur, vt eius sumptibus coge
rent Petrum ad faciendum compulsari scripturas, ex
quarum data apparet deputatio Vicarij successoris:
nolui id facere, nisi priùs viderem, an istud in casu, de
quo agitur, sit releuans. Et propterea die Lunæ, 10.
Decembris. 1575. proposui dubiū, an ex eo, quòd pro
parte Petri non probatur, quòd Gerardus, qui man-
datum de dispens. executioni demandauit, esset Vica-
rius tempore quo mandatum fuit concessum, execu-
tio ipsius per ipsum Gerardum facta possit dici nulla
in casu, de quo agitur. In quo dubio, Domini dixerunt,
ꝙ licèt communis opin. sit tam Canonistarum, quàm
1 Legistarum, vt iurisdictio † delegata Vicario Episcopi
per eius obitum, vel remotionem ab officio expiret, &
nō transeat ad successorem, vt post Petrū voluit Bar. in
l. more maiorum. in fi. & ibi Salyc. & Fulgos. num. 25.
vers. sed aliquando. Ias. nu. 65. in 2. limit. Caccialup. nu.
35. Rui. nu. 8. post med. vers. dictum eius. Curt. iun. sub
nu. 102. ff. de iurisd. omn. iudi. idem Bar. in l. & quia. in
fi. ff. eod. tit. & in l. quòd principi. in vltimis verbis. ff. de
leg. 2. Fulg. in l. si quis Imperatorem, n. 1. vers. sed si sit.
C. qui test. facere poss. Butr. in c. quoniā Abbas. nu. 25.
Imo. nu. 19. & 20. Fel. nu. 7. Dec. nu. 9. Bero. nu. 100. cū
seq. Mant. nu. 32. extra. de of. deleg. Gem. in c. statutū.
in prin. col. 3. circa med. vers. & per hoc idē dicitur in
vicario. de rescript. lib. 6. Et hanc esse commun. opin.
testantur Caccialup. Dec. Bero. & Mant. in præcitat. lo-
cis. Nihilominus Domini in casu, de quo agitur, tran-
siuerunt cum contraria opin. quam post gl. & Pau. de
Leaz. in clem. 2. de rescr. expressè firmauit Card. in d. c.
quoniā Abbas. col. 5. in 12. opposit. Abb. ibi. n. 10. & 11.
& latè Barb. nu. 45. & 46. Petr. And. Gambar. in tract.
de of. & potest. leg. de latet. lib. 8. nu. 97. & 98. Et omis-
sa discussione veritatis huius articuli, & vtra istarū opi
nionum verior sit, cum hinc inde bona iura, & rationes
adducantur, & vtraque opin. possit probabiliter defen
di, moti sunt Domini. Primò, quia communis opinio
habet in se rigorem, & subtilitatem, vt inquit Abb. in
d. c. quoniam Abb. nu. 2. Caccialup. in d. l. more maio-
2 rum, nu. 35. Et Rota † solita est semper amplecti æqui-
tatem omisso rigore, nisi in casu, in quo rigor seruādus
esset, vt in casu decis. Achil. 475. in c. in vna Ciuitaten.
Decimarum. vbi Rota sequuta est communem opin.
tum quia ibi agebatur de remissoria, in qua censetur
electa industria personæ, tum etiā, quia concurrit qua-
litas recusationis successoris Vicarij, cui remissoria re-
missa fuit, & propterea stante huiusmodi recusatione
Domini dixerunt, ibi non esse recedendum à rigore
communis opinionis. Secundò placuit Dominis ra-
tio, quòd attenta communi opinione subuerterentur
3 multæ expeditiones. Tertiò, quia † contra communē
est communis obseruantia, vt asserit Card. in clem. 2.
nu. 6. in fi. de rescrip. & Pet. And. Gamb. qui fuit Rot.
Auditor. in loco. de quo sup. nu. 97. Quartò, quia in ca-
4 su, de quo agitur, non fuit facta † commissio Vicario
simpliciter, sed Episcopo Agrigētino, vel eius Vicario,
& sic delegans habuit respectum ad tribunal Episcopi
Agrigentini. quo casu limitatur communis opin. vt per
But. in d. c. quoniam Abb. num. 25. & ibi Abb. nu. 11. &
Barb. nu. 46. & Caccialup. in d. l. more maiorum, num.
35. post med. Præterea ad cōprobationem præmissorū
addebā ego, & illud, quòd cùm in præsenti dubio aga-
tur de nullitate executionis mandati apostolici, nō pos
sit executio dici nulla, etiam si illa facta fuisset à suc-
cessore Vicarij, cui mandatum directum fuit. Nam
5 quemadmodum † sententia lata contra communem
opin. non dicitur nulla, ad not. in c. 1. de const. ita nec
etiam actus iurisdictionalis gestus ab eo, qui secun-
dum communem opinion. iurisdictionem non habet.
6 Tunc enim † defectus iurisdictionis reddit nullum
actum iurisdictionalem, quando defectus prouenit

ex clara, & certa iuris diſpoſitione : at ſecus quando ex communi opinione.

CANTVCCII.

Roman. Palatij.

SVMMARIA.

1 *Fructus ſequeſtrandi ſunt, licèt poſſeſſor illis non abutatur, & conuertat in alios vſus, quam fecerit prius ante appellationem, quando adeſſet difficultas exactionis contra illum in euentum ſuccumbentiæ.*

2 *Verbum depopulandi, & diſſipandi, quid ſignificent.*

3 *Recuſatio nimia præſtationis cautionis inducit animum iudicis ad concludendum ſequeſtrum.*

DECISIO XIII.

DVbitaui in vna Rom. Palatij, die 5. Decẽbr. 1575. præſuppoſitis quibuſdã in facto, an hæredes Petri Vorſij teneantur cauere de reſtituendo penſiones Palatij in euentum ſuccumbentiæ, vel illas deponere. In cuius dubij diſputatione fuit diſputata quæſtio illa,
1 † an appellatione pẽdente fructus ſequeſtrari debeãt, ſi poſſeſſor appellans in proprios vſus illos, vt priùs, conuertat. In qua quæſtione negatiuam pro nõ ſequeſtratione tenuit Card. in c. fi. in fi. de ſeq. poſ. & fruct. motus ex l. Imperatores. in fi. ibi, cùm depopularentur ab aduerſario. de appel. Nam ponderando verbum, depopulari, inquit tunc dici poſſeſſorem depopulare fructus, quando verſatur in ijs aliter, quàm ſoleat ipſe, vt prudens paterfamilias. Hoc idem voluit Io. de Ana. in d. l. Imperatores in fi. tenens, non eſſe locum ſequeſtrationi, ſi eius fructus cõuertat in proprios vſus, quia cum appellans non deſinat eſſe poſſeſſor, debet fructibus poſſe perfrui tanquam commodo ſuæ poſſeſſionis. Eandem ſententiam ſecutus eſt Rom. in l. ſi ſeruũ quis. §. prætor ait. nu. 3. verſ. quod dictum tamen. ff. de acq. hær. ponderando verbum, depopulare, in d. l. Imperatores. §. fi. & verbum, dilapidari, in d. c. fi. Quę verba ſecundum ipſum accipiuntur in malam partem, & denotant malam fidem, quæ ceſſat in eo, qui fructus in vſus ſuos moderate conuertit. latè Pariſ. conſ. 41. nu. 44. 45. & 46. lib. 1. Contrarium vt. ſ. ſit locus ſequeſtrationi, voluit Inn. in d. c. fi. ita intelligendo illum tex. in verbo, diſſipentur, dicẽs, fructus diſſipari etiam ſi in proprios vſus cõuertantur, vel diſtrahantur. Et Inno. ibi ſequuti ſunt Hoſt. in prin. Io. And. pariter in pr. Bald. ante nu. 1. & Anch. nu. 2. Arch. in c. quoties, *el ſecondo.* prope fi. & ibi Gem. & præpoſ. 2. q. 6. gl. in d. l. Imperatores. in fi. in verbo, depopulentur, & ibi Ang. ad fi. Imol. nu. 4. in fi. & Cuman. ff. de appel. Bal. in d. l. ſi ſeruum quis. §. Præt. ait. in fi. & ibi Ang. nu. 4. Imol. nu. 4. latè Aret. n. 4. & idem Bal. in l. ſi fideiuſ. §. ſi ſatiſdatum. in fin. & ibi Iacob. de Sanct. Georg. nu. 21. ff. qui ſatiſd. cogan. idem Bal. in c. 1. §. ſancimus. nu. 2. quo temp. mil. inueſt. pet. deb. in vſib. feudor. pulchrè Ang. in l. Diuus. nu. 7. ff. de pet. hære. Auſrer. ad deciſ. Tholoſ. 477. ante med. verſ. vel conuertantur in vſum. Curt. dicens hanc eſſe communem, in tract. de ſequeſtr. nu. 9. pleniſſimè Nat. cõſ. 584. nu. 1. cum ſeq. lib. 3. Et hæc opin. videtur probari tum ex ratione Bal. in c. fi. nu. 1. quòd nihil refert actoris, qui ſententiam obtinuit, quomodo fructus conſumantur, benè, an malè, & ſic, an dilapidentur, diſſipentur, vel potiùs in vſus proprios, vel in vtilitatem, & neceſſitatem propriam conuertantur : tum etiam ſecundùm Aret. in d. §. Prætor ait. nu. 4. verſ. & licèt, quia poſſeſſor appellans dum cõuertit in vſus proprios, dicitur eſſe in dolo, cùm lite pendente conſumat fructus, quos debet reſeruare vſque in euentum litis. Ita reſpondit dictus Rom. ibi. Vtcunque tamẽ ſit, aliqui ex Dominis dubitabant de veritate iſtius communis opinionis, attentis verbis tex. in d. l. Imperatores. §. fi. & d. c. fi. Cùm
2 † propriè verbum, depopulandi, & diſſipandi, non videantur, ſignificare quamcunque conſumptionem, ſed eam tantùm quæ perperam ſit, ad differentiam eius, quod fit propter vtilitatẽ, & neceſſitatem. Et propterea Domini cõſiderando particulariter circumſtantias caſus, de quo agitur, concluſerunt, hæredes prædictos teneri cauere de reſtituendo penſiones, de quibus agitur, in caſu ſuccumbentiæ, vel eas deponere, cum prædicti hæredes in Italia nihil poſſideant, & ſint laici, & habitent in Flandria loco remoto, non tuto, nec immediatè ſedi Apoſtolicæ ſubiecto, vbi executio eſt valdè difficilis, cùm iudices brachia ſæcularia ſine Regis beneplacito non exequantur. Accedit etiam, quòd in animum
3 mum Dominorum iniecit ſuſpicionem nimia † recuſatio præſtationis cautionis, ex quibus circumſtantijs colligitur reſpõſio ad deciſ. Put. 164. in vna Tiraſonen. lib. 2. Licèt enim ibi deciſum fuerit, ſequeſtrandum nõ eſſe, niſi probaretur poſſeſſorem abuti fructibus conuertendo illos in alios vſus, quàm feciſſet priùs in prima inſtantia, vel antequam lis moneretur, nihilominus illa deciſio fuit ibi limitata, niſi alia cauſa probaretur, quæ in caſu noſtro dicitur eſſe nimia difficultas executionis, quæ quodammodo videtur eſſe proxima impoſſibilitati.

CANTVCCI3.

Caurien. ſiue Nullius iuriſdictionis. Die Veneris, 2. Decemb. 1575.

SVMMARIA.

1 *Priuilegium conceſſum alicui in fauorem totius ordinis, & priuilegium conceſſum priuato, differunt.*

2 *Priuilegium quotieſcunque eſt impetratum per nuncium, vel procuratorem, ius priuilegij ſtatim quæritur priuilegiato à die datæ, & ante eius ſcientiam.*

3 *Prælatus dicitur procurator.*

4 *Mandatum ſpeciale requiritur ad acceptanda beneficia, non autem impetranda priuilegia, & nu. ſeq.*

5 *Priuilegium fauorabile prodeſt priuilegiato, etiam ante eius notitiam, non tamen efficaciter.*

7 *Donatio longè differt à collatione beneficiorum Eccleſiaſticorum.*

8 *Gratiæ, ſeu priuilegia æquiparantur legatis.*

9 *Legatum acceptatum poſt aditam hæreditatem acquiritur irreuocabiliter, ſed ante reuocabiliter.*

10 *Priuilegij ius acquiritur priuilegiato ſtatim à die datæ, & ante notitiam illius.*

Contrarium tamen, quòd ſolùm à die notitia acquiratur, vide num. ſeq.

DECISIO XIIII.

QVoniam in propoſitione dubij, an per concordiã anni 1553. inducta fuit renunciatio priuilegij Leonis, ex parte Militiæ, Domini reſtrinxerunt ſe ad illam difficultatem, an Carolus Quintus potuerit præiudicare Militiæ ad iſtum effectum, & dixerunt priùs videndum, an ante dictam concordiam, & à quo tempore ius dict. priuilegij fuerit Militiæ quæſitũ. Quod dubium propoſitum die 2. Decembris, 1575. reſolutũ fuit ad fauorem Militiæ, ex pluribus, in primis ex dicto Barba. in procem. clem. §. hæc ſanè. num. 48. in fin.
1 vbi diſtinguit inter † priuilegium conceſſum alicui in fauorem totius ordinis, & priuilegium conceſſum alicui priuato, vt illud ſtatim liget, nõ attenta notitia priuilegiati : hoc verò proſit ignoranti, ſed non efficaciter, antequã ſciat. Et primũ caput huius diſtinctionis, quod ſpectat ad caſum noſtrum, probatur ſecundum eum, in l. penult. C. de decur. lib. 10. vbi conſtitutio priuilegiatiua Zenonis facta ad fauorem ordinis Decurionũ, vt patet in princip. dicitur ligare à die promulgationis, vt in fin. ibi, cõſtitutionẽ ex die, quo promulgata eſt ſuas vires obtinere. Cum quo dicto Barb. licèt Domini pertranſiuerint, cũ non inuenerint illud ab aliquo reprobari, nihilominus noluerunt ſe in eo omnino fundare, cum de veritate illius poſſet forſan dubitari.
2 Secundò moti ſunt Domini, quia † quotieſcunque priuilegium eſt impetratum per nuncium, vel procuratorem, tunc, quia concurrit voluntas priuilegiati cum voluntate concedentis, ius priuilegij quęritur priuilegiato

giato statim à die datæ, & ante eius scientiam. Ita post
Innoc. & Host. tenet Io. And. in c. 1. num. 7. versic. dicit
Innoc. & ibi Anchar. nu. 6. vers. quo ad primum, ibid.
in §. ex parte. Butr. num. 3. Claud. in l. fin. num. 99. ff. de
const. At in casu nostro priuilegium Leonis fuit impe-
tratum per Carolum Quintum qui erat Magnus Ma-
gister Militiæ, & consequenter procurator ipsius. cùm
3 Prælatus † dicatur procurator. c. fi. 12. q. 1. not. Dec. in
c. edoceri. num. 2. de rescript. Merit. &c. Non obstat,
4 quòd pro parte Episcopi dicitur, nempe † istud proce-
dere in procuratore habente speciale mandatũ ad im-
petrandum, iuxta latè tradita per Didac. Couar. alios
congerentem. lib. 3. var. resolut. c. 16. nu. 4. Quia respon
detur mandatũ speciale requiri ad acceptanda benefi-
cia, & in his terminis loquitur Didac. & alij per eum
allegati, non autem ad impetranda priuilegia, tunc
5 † enim sufficit generale, vt per gloss. magnã. in fi. Host.
Ioan. And. & Butr. Imo. Abb. & late Felyn. nu. 10. in c.
nõnulli. §. sunt & alij. de rescri. gloss. t. in c. ad aures, &
ibi Abb. in fi. eod. tit. Abb. in c. innotuit, nu. 10. vers. se-
cus est de elect. Et in terminis, vt non requiratur spe-
ciale mandatum ad impetranda priuilegia, post Rom.
tradit Fel. in d. §. sunt, & alij, nu. 10. prope fin. vers. &
procedit ista fallentia. Tertiò placebat Dominis opin.
Card. in proœm. clemen. §. vniuersitati, nu. 5. vers. & po-
6 test saluari. vbi vult, † priuilegiũ fauorabile prodesse
priuilegiato etiam ante eius notitiã, non tamen effica-
citer. Quam opi. sequitur Dec. in c. 2. num. 17. prope fi.
vers. & ideò melius, extra de constit. declarans priuile-
giato ignoranti ius priuilegij statim acquiri ad effectũ,
vt reuocari non possit, non tamen acquiri cum effectu
ante notitiã, sequuntur etiã Bero. in d. c. 2. nu. 48. ante
med. vers. dominus autẽ Card. & ibid. Mand. ante nu.
46. vers. & tandem dicendum. Hoc idem sentit Bald. in
l. fin. nu. 7. ff. de constit. dicens, ex gratia Principis igno-
ranti acquiri ius beneficij. c. si tibi. de præben. lib. 6. nõ
tamen ius exercitij. arg. l. pen. ff. de eo, qui pro tut. Et
istud idem latiùs voluit idẽ Bal. in l. falsus, nu. 21. vers.
priuilegia. C. de furt. inquiens, priuilegia continentia
actum in se perfectum statim signata supplicatione es-
se gratiam perfectam & plenum ius acquiri, nec reuo-
cari morte concedentis, & habere vim cõstitutionis, &
ius quæri etiam ignoranti, cùm gratiæ æquiparentur
legatis. l. cùm pater. §. 2. ff. de leg. 2. & Bal. in prædictis
locis. Refert, & sequitur Fel. in d. c. 2. nu. 7. sub 3. limi.
& ibi Barb. num. 63. concludens ius priuilegij acquiri
priuilegiato absenti, non tamen efficaciter. Non obstat,
quòd pro responsione huius fundamenti inform. pro
parte Episcopi dicunt illud procedere secundùm ter-
minos d. c. si tibi, cuius dispositio locum habet in gra-
tia concessa ex necessitate officij, vel in executione præ-
cedentis oblationis cùm ordinarius teneatur conferre
beneficia vacantia, licèt in specie alicui non obligetur.
c. relatũ. & ibi no. de præb. Ita declarat Rip. in rub. de
verb. obl. nu. 27. vers. 3. obligatur. At secus si gratia con
cedatur ex mera liberalitate, vt latè per Didac. lib. 3.
variar. resol. c. 16. num. 1. vers. addit præterea. vbi post
Bar. Castren. Imo. & Abb. constituunt differentiam inter
gratiam concessam ex necessitate officij, & gratiã con-
cessam ex liberalitate, vt illam ante notitiam, & acce-
ptationem eius, cui concessa est, reuocari nõ possit: hæc
verò sic. Vnde secundùm inform. pro parte Episcopi,
tunc ius priuilegij acquiritur ignoranti ad effectum, vt
non possit reuocari, quando priuilegium est cõcessum
ex necessitate officij: at secus in priuilegio concesso ex
liberalitate: tunc enim ius illius ignoranti minimè ac-
quiritur, cum illud ante notitiam, & acceptationem
priuilegiati reuocari possit. l. 2. §. sed & si quis. & l. ab-
senti. ff. de donat. Non obstat inquam hæc responsio,
7 quia † procedit in donatione longè differenti à colla-
tione beneficiorum Ecclesiasticorum, & ita loquuntur
Didac. & alij per eum allegati. At secus in gratijs, vel
8 priuilegijs, quæ † legatis æquiparantur, vt per Bar. in l.
omnes populi. nu. 37. in fin. ff. de iust. & iur. Bald. in d.
l. falsus, nu. 21. prope fin. Barb. in d. c. 2. nu. 63. & ibi Be-
ro. nu. 48. cir. med. Vital. in proœ. clem. §. nũc igitur. nu.
48. cum simil. quorum legatorum ius etiam ignoranti-
9 bus acquiritur. d. l. cũ pater. §. 2. licèt † huiusmodi ius
quæratur reuocabiliter: tunc autem acquiritur irreuo-
cabiliter, & sic cum effectu, quando adita fuit hæredi-
tas, & legatũ acceptatum, vt post Barr. declarat in ter-
minis nostris Beru. in d. c. 2. num. 48. circa med. Et licèt
Bal. in d. l. fin. & in d. l. falsus, item Barbat. & Mant. in
d. c. 2. allegauerint, d. c. si tibi, non tamen restrinxerunt
ad priuilegium, vel gratiam concessam ex necessitate
officij, & sic ad collationem Ecclesiasticorum benefi-
ciorum, sed locuti sunt de gratijs, & priuilegijs gene-
raliter, & propterea eorum allegatio d. c. si tibi. debet
intelligi in simili, vt expressè in simili allegat Barb. in
d. proœm. clem. §. hoc sanè. nu. 48. in fi. Minùs quoque
obstat secunda responsio adducta pro parte Episcopi,
quod prædicta conclusio Card. Dec. Bero. & aliorum
non facit ad propositum nostrum, quia ipsi loquuntur
de reuocatione priuilegij facienda per concedentem:
at nos agimus de reuocatione facienda per impetran-
tem, quo casu intrat distinctio Inno. in c. ex conque-
stione. num. 3. & ibi Card. in fi. vel distinctio Abb. ibid.
nu. 11. extra de rest. spol. Siquidem respondetur, quòd
ius priuilegij acquiritur ignoranti ad effectum, vt non
possit reuocari per impetrantem, cùm non debeat plus
posse impetrans, quàm concedens. Et quantùm ad dist.
Inn. vel Abb. illa est extra punctum, & tangit aliã diffi-
cultatem per Dominos reseruatam, an scilicet Carolus
Quintus potuerit in præiudicium Militiæ renunciare
priuilegio Leonis. Quartò & vltimò moti sunt Domi-
ni, quia in casu isto pro Militia non solum extat opin.
10 Barr. in d. l. omnes populi. nu. 37. volentis † ius priuile-
gij acquiri priuilegiato statim à die datæ, & ante noti-
tiam illius, quæ opin. fuit Inno. & Arch. in c. 1. de con-
cess. præben. in sexto, & Paul. Alezar. in proœm. clem.
quos refert Card. ibid. in §. vniuersitati, nu. 5. & ibidem
voluerunt Butr. nu. 18. Imol. nu. 5. vers. item aduerte.
in d. cap. 2. de constitut. Vital. in proœ. clem. §. nunc igi-
tur, nu. 45. Caccialup. in d. l. omnes populi, num. 144.
Cror. nu. 172. Sed etiam ad fauorẽ Militiæ facit opin.
contraria, vt priuilegiato à die notitiæ acquiratur ius
11 priuilegij, quàm † tenet glo. Io. Monach. Ioan. And.
Anch. Dom. & alij, in c. 1. de concessio. præben. in sexto,
Card. in d. proœm. clem. nu. 5. Abb. in d. c. 2. nu. 7. Felyn.
nu. 7. in 3. limit. Dec. nu. 17. Bero. nu. 48. & Mant. n. 45.
Rom. Ant. Alex. & alij in l. qui absenti. ff. de acq. poss.
Bart. Alber. & ceteri, & præcipuè Ias. nu. 46. cum seq.
& Claud. nu. 96. vers. 2. principaliter, in d. l. fi. ff. de con-
stit. Et hanc opinionem cõmunem esse testantur Abb.
in d. c. 2. nu. 7. Claud. in d. l. fi. sub nu. 97. & ibi Ias. nu.
47. & 51. vtrobique asserens hanc esse communem opi
nionem Legistarum, & Canonistarum, quæ opin. pro-
batur secundũ omnes in d. c. 1. §. ex parte, ibi. quæ vim
suã habent mox, cùm ad illos, quibus conceditur, per-
ueniunt. Quòd autem in casu nostro hæc cõmunis opi
nio faciat pro Militia, & consequenter, quod illa habuerit
notitiam priuilegij Leonis, constat ex eo, quod illud inser-
uerit in libro diffinitionum, & actuum Capitularium,
quæ insertio facta fuit de anno 1552. & sic ante cõcor-
diam, de qua agitur, & propterea Domini firmarunt
resolutionem, videlicet, ius dicti priuilegij quæsitum
fuisse Militiæ saltem à die insertionis illius in d. lib.

CANTVCCII.

Callaguritan. Bonorum Die Ven. 13. Ianuarij. 1575.

SVMMARIA.

1 *Masculi propriè dicuntur tam qui descendunt ex linea masculina, quam feminina: nisi aliud suadeat subiecta materia ex magis communi, cum nu. 2.*

3 *Maioricatus, & primogenitura instituitur causa conseruanda agnationis.*
4 *Femina exclusa, non censentur exclusi eius descendentes masculi.*
5 *Causa exclusionis cessante, debet etiam cessare exclusio.*
6 *Inhabilitas personæ non attenditur ex qua quis prouenit, quando est vocatus ex persona propria.*
Fallit in emphyteusi, & alijs similibus, in quibus habetur ratio conseruationis agnationis, nu. 7.
8 *Proximior de linea eius, qui est admissus, succedere debet.*

DECISIO XV.

DOmini steterunt in decisis, nempe, Bartholomæũ
præferendũ esse Francisco. Et ratio est, quia Gun-
disaluus, & Therosa testantes ad eorum hæreditatem,
& bona, de quibus agitur, vocarũt habiliorem, ad im-
plendam eorum voluntatem consistentem in admini-
stratione anniuersarij perpetui, vt apparet ex illis ver-
bis codicillorum ibi, & magis idoneo, vt possit adim-
plere dict. nostram voluntatem, quæ est istud anniuer-
sarium perpetuum. Et propterea in testamento prætu-
lerunt masculum feminæ, & ex masculis maiorẽ mi-
nori, & demum clericum omnibus prædictis, quasi ad
administrandum dict. anniuersariũ magis idoneus sit
masculus, quàm femina, & ex masculis magis qui est
maior, quàm qui minor, & magis clericus etiã minor,
quàm laici. Et sic habilitas in casu isto colligitur ex tri-
bus qualitatibus, videlicet masculinitate, maioritate,
& clericatu, & qui plures habet qualitates, habilior iu-
dicatur. Vnde cùm in Bartholomæo plures concurrant
qualitates, quàm in Francisco (ille enim omnes tres ha
bet, hic solum duas, masculinitatem, & clericatum) cõ-
sequens fit, Bartholomæum Francisco præferendum,
& eò magis, quòd clericatus Bartholomæi ratione sa-
cerdotij præualet clericatui Francisci. Non obstant
exemplo deducta pro parte Francisci. In primis nõ ob-
stat, quòd masculinitas Francisci tanquam descendens
ex linea mascolina sit potior, & magis attendenda,
quam masculinitas Bartholomæi proueniens ex femi-
nina. Quia respondetur. Primò, æquè propriè dici
1 † masculos tam eos, qui descendunt ex linea masculi-
na, quàm qui ex feminina, vt per Castr. in l. 1. num. 3. &
ibi Corn. col. 4. sub num. 2. vers. an autem dicatur. C. de
condi. inser. Soc. in l. Gallus, §. nunc de leg. in fin. & ibi
Claud. nu. 14. ff. de libe. & posthum. Curt. Iun. consil. 4.
nu. 24. vers. sexto aduertendum. latè Rub. Alex. consil.
22. nu. 11. 12. 13. & 14. & inter cons. Brun. consil. 9. nu.
7. & cons. 10. nu. 3. & 6. Soc. iun. consil. 2. nu. 21. & seq.
lib. 3. Bero. alios allegans, consil. 77. nu. 11. lib. 2. Ruyn.
consil. 29. nu. 2. vers. sed tamen, & nu. 3. lib. 1. Mandel.
consil. 86. num. 4. vers. tamen veritas est. Vbi concludit,
2 veritatem † & magis communem opin esse, vt sub ver
bo masculorum, etiam proprietate sermonis inspecta,
comprehendantur omnes masculi, tam descendentes
ex feminis, quàm ex masculis, nisi aliud suadeat subie-
cta materia, puta feudi, vel conseruationis agnationis,
vel expressa mens disponentis. At in casu nostro non
agitur de feudo, nec de maioricatu, vt mox deducæ-
mus, nec habita fuit ratio ad conseruandã agnationẽ,
vt iam resolutum fuit, nec constat de expressa mente
disponentis. Merito &c. Secundò masculinitas in casu
nostro fuit cõsiderata ratione maioris idoneitatis, quę
magis consistit in masculis, quàm in feminis, vt supra
diximus. Et hæc ratio habilioritatis cùm consistat in
ipso sexu masculino, tam æquè locum habet in mascu-
lis descendentibus ex feminis, quàm in masculis de-
scendentibus ex mascolis. Tertiò, esto testatores sen-
sisse de masculinitate ex masculis descendente, nihilo-
minus hæc masculinitas non expressa, sed tacita erit. Et
propterea, cùm in Bartholomæo duæ qualitates ex-
presè interueniant, videlicet maioritas, & clericatus,
& illæ quidem efficaciores ratione sacerdotis, in Fran-
cisco verò adsint duæ qualitates, vna expressa, quæ est
clericatus, altera tacita, quæ est masculinitas descendẽs
ex masculis, cumque duæ qualitates expressæ vincant
vnam expressam, & alteram tacitam, sequitur, vt Bar-
tholomæus præferatur Francisco. Secundò, nõ obstant
leges Part. & Taur. loquentes de successione maiorica-
tus, quia testatores ad hæreditatem, & bona de quibus
agitur, vocarunt filium maiorem, non ratione maiori-
catus, sed ratione maioris ætatis, & temporis, vt ex-
presè cauetur in codicillis. Idque confirmatur, tum
quia in casu nostro non fuit habita ratio conseruandi
3 agnationem, & tamen † maioricatus, & primogenitu-
ra instituitur causa cõseruandæ agnationis, vt per Di-
dac. lib. 3. variat. resolut. c. 5. nu. 1. post Præposit. in c. ius
naturale, num. 11. versi. & per idemmet respondetur.
dist. 1. Soc. consil. 49. nu. 6. lib. 3. Aym. cons. 266. num. 3.
tum etiam quia testatores prætulerunt filium clericũ,
etiam si esset minor omnium. Tertiò non obstat, quòd
cum Maria fuerit semel exclusa per Ioan. censeantur
descendentes Mariæ, & sic Bartholomæus exclusi, ad
latè tradita per Tiraquel. de iur. primog. quæst. 12. nu.
4 15. cum seq. Quia † ratio exclusionis Mariæ cessat in
Bartholomæo: ideò enim Maria fuit exclusa, quia ei
tanquam feminæ præferebatur Ioannes masculus. Vn-
5 de cessante † causa exclusionis in persona Bartholomęi,
debet etiam ipsa exclusio cessare, vt per Sarnen. ad reg.
de trien. quæst. 14. num. 12. & latè per Tiraquel. ces-
sant. caus. par. 1. nu. 94. Cephal. consil. 103. nu. 13. lib. 1.
Quartò non obstat, quòd magis attenditur qualitas
personæ, à qua prouenit is, qui vult admitti, quã qua-
litas personæ volentis admitti. Quia istud procedit in
materia repræsentationis, in qua nos non sumus, cùm
Bartholomæus sit vocatus in testamento, & sic non est
persona Mariæ exclusæ, sed ex persona propria, quo
6 † casu non attenditur inhabilitas personæ, ex qua quis
prouenit, vt per Bart. in l. liberorum, num. 16. de ver-
borum significat. Cyn. & Bald. in auth. cessante. C. de
legit. hæred. Aret. in d. §. nunc de lege. col. 3. ante num.
53. vers. sed ista ratio, & ibi Soc. num. 7. Corn. consil.
116. num. 12. & seq. lib. 2. Rub. d. cons. 20. nu. 13. & seq.
Ruin. consil. 49. & cons. 120. num. 15. lib. 1. Socin. iun.
cons. 2. num. 20. 21. 22. lib. 3. Ceph. consil. 103. num. 12.
7 ad fin. lib. 1. cum simil. Non obstat, quòd in † contra-
rium sit communis opinio, de qua testatur Claud. in d.
§. nũc de lege. sub nu. 3. & voluit Ruin. cons. 18. nu. 10.
lib. 3. Quia quantum ad cõmunem opinionem asser-
tam per Claud. illa procedit in diuersis terminis, s. in
emphyteusi recepta pro se, & descendentibus suis ma-
sculis, & sic, quando est habita ratio conseruationis
agnationis. Et ita procedit etiam Aret. per Ruin. alle-
gatus d. cons. 18. vt declarat Soc. iun. d. cons. 2. num. 21.
Accedit, quòd si habilitas personæ, ex qua quis descen
dit, attenderetur in casu nostro, sequeretur, vt femina,
vel masculus ætate minor, vel laicus proueniens ex
masculo iam admisso præferretur masculo ætate maio-
ri, vel clerico proueniens ex femina iam exclusa, quòd
expresè repugnaret volũtati, & intẽtioni testantium.
Quintò non obstat, quòd cùm dicta bona, de quibus
agitur, semper spectauerint ad Ioannẽ, & non ad San-
ctium, cumq; Ioannes fuerit admissus, & indebitè ex-
clusus à Sanctio ob qualitatem clericatus superuenien
rem in eo post admissionem Ioannis, sequitur Franci-
scum nepotem Ioannis, tanquã eius proximiorem ad-
8 mittendum esse, quia † postquam aliquis est admissus,
semper, qui est ei proximior de linea eius, debet admit
ti, vt per Doct. in c. licet, de vot. & Tiraquel. de iur. pri-
mog. quæst. 40. num. 1. cum seq. Quia respondetur ne-
gando bona ista semper spectasse ad Ioannem, & non
ad Sanctium post obitum Ioannis, quia licet Sanctius
forte potuerit de iure ob superuenientem qualita-
tem clericatus excludere Ioannem iam admissum,
tamen

tamen post mortem Ioannis huiusmodi bona non ad
Didacum filium Ioannis, sed ad Sanctium spectabant,
tum quia Sanctius, cùm esset filius Catharinæ, priùs in
testamento vocabatur, tum quia ætate maior, tum
etiam, quia clericus erat. Quare, &c.

CANTVCCII.

Callaguritan. Portionis de Amarita. Die Veneris,
27. Ianuarij, 1576.

SVMMARIA.

1 *Clericus idoneus præsumitur ad beneficium obtinendum.*
2 *Illiterati penitus sunt inhabiles ad beneficia obtinenda, & num. 4.*
Fallit in beneficio simplici. ibid.
3 *Illiteratus penitus is dicitur, qui non habet aliqua principia.*
5 *Sciens parum etiam sine spe plus proficiendi, dicitur habilis ad beneficia non requirentia scientiam, vel magnam curam.*
6 *Præsentatio vt valeat, sufficit illam fieri de habili, licèt potuerit fieri de habiliori.*
7 *Pauper præsentatus debet præferri in institutione, & num. 10.*
8 *Habilis de iure communi est potentior habilitato de iure speciali.*
9 *Habilem præsentari non sufficit, si reperiatur habilior.*
Quod procedit in foro conscientiæ: secus in foro fori.
10 *Mandatum ordinarij de præsentando aliquem, intelligitur de magis idoneo, quam est præsentatus à patronis.*
11 *Præsentatio, facta de aliquo magis sufficienti, redditur nulla ex defectu intētionis eò minus sufficiētis reperto.*

DECISIO XVI.

QVo ad primam partem dubij, *an constet de habilitate Ioannis de Madruga ad beneficium, de quo agitur.* Domini dixerunt constare, tum ex clericatu ip-
1 sius, tum quia † clericus præsumitur idoneus ad beneficium obtinendum, vt per Abb. in c. fi. num. 5. in vlt.
not. de præsumpt. & probatur in c. accepimus, de æta.
& qualit. ibi, eò præsertim quòd ad obtinendū Ecclesiasticū beneficium eos debes idoneos reputare, quos
ad ordines suscepisti, tum ex deputatione eiusdē Ioannis ad curam animarum exercendam facta ab ordinario etiam post Concil. Trident. Nec obstat relatio examinatorum, referentium d. Ioannem mediocriter legere, satis parum construere, & eundem canere. Quia
respondetur in primis, huiusmodi relationem non in-
2 cludere totalem illiteraturam, quæ † requiritur ad inducendam inhabilitatem ad beneficia. c. percepimus.
& ibi gloss. distinct. 34. cap. 1. & ibi glos. Archid. Gemin. Præpos. & alij. distinct. 36. Archid. Gemin. Anchar. Franc. & ceteri, in c. fin. de temp. ordin. lib. 6. Innoc. Hostien. Ioan. And. & Compostel. in c. cùm in cunctis, de electio. Innoc. & Ioan. And. in c. cum nostris, de
concess. præben. Lamber. de iure pat. lib. 2. par. 1. q. 9. artic. 24. num. 2. versic. quod debet, fol. 99. secundùm vltimam impress. Bernard. Diaz. in prax. crim. canon. cap.
18. post princ. Rebuff. in prax. benefic. par. 1. tit. de cleric. & à quibus, & quom. creen. nu. 27. & de pacif. poss.
3 nu. 265. Et penitus † illiteratus is dicitur, qui non habet aliqua principia. Ita Præposit. in d. c. 1. distinct. 36.
num. 2. post med. vers. & propterea, vel qui est penitus
inscius literarum, secundùm Lambert. vbi mox supra.
Vel qui nullas aut modicas scit literas, vtpotè, qui scit
tantùm legere, & scribere in vulgari. ita post Barbat.
tradit Rebuf. de pacif. poss. num. 261. Secundò respon-
4 detur, penitus illiteratum esse inhabilem ad † beneficia curata, vel in quibus requiritur industria & consilium, vt in canonicatu cathedrali; at secus in beneficio
simplici, vt declarat Rot. decis. 13. num. 4. de probat. in
antiq. Staphil. de liter. grat. in 9. form. expect. num. 23.
Tertiò videtur suspecta huiusmodi relatio examinatorum, tum ex tot licentijs exercendi curam animarū
d. Ioanni ab ordinario concessis, tū ex eo quod d. Ioannes (vt notum est) latinè loquitur. Quartò in omnem
euentum, etiam si verum esset, d. Ioannem parum con-
5 struere, tamen † parum sciens etiam sine spe plus proficiendi dicitur habilis ad beneficia nō requirentiā scientiam, vel magnam curam, vt in Abbatia monachorū,
vt per Imo. in clem. 1. num. 7. & ibi Vital. nu. 49. de æta.
& qualita. Quantùm ad secundam partem dubij, an
scilicet, habilitas d. Ioannis sufficiat in casu, de quo agi-
6 tur, Domini dixerunt sufficere. Quia † de iure communi regulariter ad effectum validitatis præsentationis
sufficit illam fieri de habili, licèt potuerit fieri de habiliori. glos. in c. constitutus. il 3. & ibi But. num. 15. Abb.
num. 7. in fin. Franc. num. 4. Præpos. nu. 16. & 18. prope
fin. & Dec. nu. 5. de appel. Rocch. de Curt. de iure pat.
in verb. honorificum, num. 42. versic. crederem tamen.
Lambert. eo. tract. lib. 2. par. 1. q. 10. art. 3. fol. 104. cum
seq. secundùm vlt. impress. vbi hāc materiam latissimè
tractat. Et nu. 25. vers. sed si non appellaretur, concludit electionē de idoneo factā à maiori parte eligentiū
valere, & tenere, licèt potuerit fieri de magis idoneo,
dummodo non fuerit appellatum ante electionem. Et
plenissimè hanc sententiā prosequitur Bero. in c. quoniam. nu. 102. de iure pat. & est decis. Paleot. 57. aliàs.
81. Et si prædicta procedunt in habili electo, vel præsentato à maiori parte eligentium, vel patronorum,
quātò magis habebunt locum in casu nostro, in quo d.
Ioannes ab omnibus patronis præsentatus fuit, præsertim cum simus in beneficio simplici, quo casu magis
7 procedūt pręmissa, vt in d. decis. Paleot. in fin. Et † pręsertim etiā, quòd d. Ioannes est valde pauper, quo casu
intrat limitatio Roch. de Curt. vbi supra, num. 42. vers.
secundo crederē, post Hostien. & But. in c. cum sit ars.
de æta. & qualit. sequitur Lambert. loco citato, nu. 13.
ante fin. vers. limitatur secundo. Dec. consil. 452. nu. 14.
Et maximè quoque, quòd d. Ioannes est habilis de iure
communi, eius verò aduersarius fuit habilitatus per
8 viam dispensationis, & priuilegij, & † potentius est ius
commune, quàm priuilegium. l. eius militis. §. militia
missus, ff. de testament. milit. ita in proprijs terminis
Dec. dict. cons. 542. num. 13. in fin. & seq. Non obstant
in contrarium adducta. In primis non obstat constitutio numeri iubens præsentationem fieri de magis habili, & magis idoneo, quia illa intelligitur in concursu
inter plures pręsentatos, vt ex ipsis magis habili & magis idoneus præsentetur, & instituatur, vt patet ex cōstitutione declaratoria: at secus, quando vnus tantùm
præsentatur, vt in casu nostro. Præterea, etiā si essemus
in casu prædictæ constitutionis, nihilominus de iure
cōmuni præsentatio d. Ioānis valet, & tenet, per supradicta. Nec quicquam facit, quòd in electione vel præ-
9 sentatione † clericorum non sufficit præsentari habilē,
si reperiatur habilior, vt per Lamber. vbi supra, nu. 16.
versic. tu circa hoc aduerte. Quia præterquam quod Lambert. non loquitur de beneficio simplici, & Præsentato
paupere, vt in casu nostro, accedit, quòd ipse loquitur
inspecto foro conscientiæ ratione peccati, non inspecto
foro fori ad effectum validitatis electionis, vel præsentationis, vt ex præcedentibus & subsequentibus verbis
ipsius apertè colligitur. Secundò, non obstat mandatū
ordinarij de præsentando Petrum aduersariū d. Ioan-
10 nis, & non alium, qui ei de † iure præferri non debet. iuxta trad. per Lambert. in prædicto loco, prope
fin. vers. posset limitari. Quia Lambert. loquitur in val
de diuersis terminis, videlicet, quando patroni spreta
iussione superioris de præsentando idoneiorē, præsentarunt minùs idoneum, nō pro bono Ecclesiæ, sed pro
priuato eorum interesse: quod cessat in casu nostro,
in quo beneficiati pro exoneratione suarum conscientiarum præsentarunt dict. Ioannem tanquam magis
sufficientem & bene meritum. Deinde Lambert. lo-

quirur respectu vulnerationis cōscientiæ patronorum;
at secus respectu validitatis præsentationis,quia,vt ip-
se inquit, tenet præsentatio, cùm iussu superioris facta
fuerit sine causa, licèt posset dici præsentantes vulne-
rasse eorum conscientiam. Tertiò non obstat, quòd d.
Ioannes fuerit præsentatus tanquam magis sufficiens,
11 vnde cùm ipse non sit talis,sequitur † præsentationem
nullam esse ex defectu intentionis præsentantium, ad
no.per Gigan.de pens. q. 22. nu.15. Siquidem respon-
detur non intrare in casu nostro huiusmodi nullitatem
præsentationis ex defectu intentionis beneficiatorum,
quia cùm ipsi haberēt continuam cōuersationem cum
d. Ioanne, debuerant habere notitiam qualitatum il-
lius,& sic non poterant errare,& consequenter eorum
intentio deficere,& pręsentatio d.Ioannis tanquam ma
gis sufficientis & bene meriti debet intelligi quo ad
mores, & vitam ipsius, de quo beneficiati erant nimis
satisfacti,vt patet in instumento præsentationis.

CANTVCCII.
Hispan.Iuris votan.Die Lunæ.6.Februarij.1576.

SVMMARIA.

1 *Incorporaliū quasi possessio per vnum actum acquiritur.*
2 *Vniuersalis quasi possessio iuris conferendi omnes cano-
nicatus, dignitates, & portiones, tam integras quam
dimidias, extenditur etiam ad portiones nouiter ere-
ctas,& num.9.*
3 *Iuris exercendi simplicem iurisdictionem quasi possessio
extenditur de vno actu ad alios comprehensos sub ea-
dem specie.*
4 *Actus vnius quasi possessio inducit quasi possessionem
quo ad alios sub eadem specie comprehensos.*
5 *Iuris conferendi quasi possessio in aliqua re potest in alia
subrogari, & naturam subrogata rei sapere.*
6 *Quasi possessio de actu contradicto, & appellato acquiri
non potest.*
7 *Scientia,& patientia aduersarij in acquirenda possessione
vel quasi, non attenditur in petitorio.*
8 *Mandatum de manutenendo dicitur esse summarissimum
possessorium.*
10 *Decimandi fructus vnius fundi quasi possessio, ex quo
solum frumentum ante colligebatur, extenditur etiam
ad milium.*
11 *Diuersitas speciei, non naturæ, & qualitatum impedit
extensionem quasi possessionis de vno actu ad alium.*
12 *Mandatum ad appellandum ad effectum attentatorum
debet exhiberi, & parti appellata intimari.*
13 *Causa in appellatione extraiudiciali debet exprimi &
probari, vel eius probatio offerri.*
14 *Possessionis generalis vel vniuersalis continuatio excu-
sat attentatis commissis in re comprehensa sub eodem
genere, vel specie.*

DECISIO XVII.

ORta controuersia inter canonicos Ecclesiæ Hispa-
len. ex vna, & Dignitates & Portionarios eiusdē
Ecclesiæ ex parte altera, super iure cooferendi tres di-
midias portiones nouiter erectas pro cātorib. d.Eccle-
siæ, dubitaui die Lunæ, 6.Febr.1576. an Canonici sint
manutenendi in quasi possessione conferendi tres di-
midias portiones, vel potiùs electio siue nominatio
cantorum, & traditio possessionis per canonicos facta
sit attentata. Domini quoad primam partem dubij di-
1 xerunt,canonicos manutenendos esse.Primò,quia † in
corporalibus quasi possessio per vnum actum acquiri-
tur.c.cùm Ecclesia Sutrina. vbi Abb.nu.23.Rip.num.
52.53.& 54.de caus.poss. & propriet. Bar.in l.1. §.hoc
interdicto.num.1. vers. sed si pateretur. ff.de itin. act.
priu. & in l.sicuti. §.si quæratur. nu.4.ff.si seruit.vind.
Alex.cons.74.nu.16.lib.4.Ruin.cons.106.num.9.lib.5.
Crauet.cons.124.num.7. cum simil. Secundò,nam illa
vniuersalis quasi possessio iuris conferendi omnes ca-
nonicatus,dignitates,& portiones, tam integras quàm
dimidias, in qua quasi possessione Canonici existunt,
2 extenditur † etiam ad istas tres dimidias portiones,de
quibus agitur,ad trad. per Oldr.cons.267.nu.10. Abb.
cons.71.nu.2. vers.2.principaliter, num,3.lib.2. Crau.
post alios cons.35.num,1.vers.sed respondeo, & de an-
tiq.temp. par.4.sect.1.nu.57.& seq.præsertim,quia Ca
nonici reperiuntur in quasi possessione conferendi, nō
solùm generaliter omnia beneficia, sed specialiter di-
midias portiones. Meritò hæc specifica quasi possessio
conferendi dimidias portiones trahitur etiam ad tres
dimidias, de quibus agitur. Siquidem quasi possessio
iuris exercendi iurisdictionem in vna specie puta sim-
3 plicis iurisdictionis, extenditur † de vno actu ad alios
comprehensos sub eadem specie simplicis iurisdictio-
nis, licèt non fiat extensio ad alios actus alterius iuris-
dictionis,puta meri, vel mixti imperij.Pet.Cyn.Salic.
& alij.in leg.1. C.de emancip.liber.Bal. Castr.Ias.Pur-
pur. & ceteri.in l.imperium.ff.de iurisd.omn. iud. latè
Alex.cons.68.nu.18.lib.2.Maria.Soc.in c.cum contin-
gat.nu.34.de foro cōpet.Soc.cons.13.nu.3. lib.1.Crau.
d.sect.1.nu.60, cum alijs adductis per Gabriel.lib.5.de
præscript.conclus.2.nu.19. pulchrè Ias.cons.16.nu.58.
4 & seq. lib.2. Et per quasi possessionem vnius † actus
induci quasi possessionem quo ad alios actus sub eadē
specie comprehensos, tradit expressè Soc.d.consil.111.
nu.4. post Io.And. in c.dilectus, col.2. vers. si enim in
hac materia, de cappel. monach. Vnde cùm Canonici
sint in quasi possessione conferendi plures species be-
neficiorum,& inter alias speciem dimidiarum portio-
num, sequitur eos esse etiam in quasi possessione con-
ferendi tres dimidias portiones, de quib.agitur, cùm
illæ sint comprehensæ sub eadem specie dimidiarū por
tionum. Tertiò, moti sunt aliqui ex Dominis ex eo,
quòd cùm istæ tres dimidiæ portiones sint creatæ ex
canonicatu Ferdinandi Remires, debēt respectu actus
conferendi regulari secundùm naturā d. canonicatus,
5 quasi † in eius locum subrogatæ,ita vt veluti Canonici
erant in quasi possessione conferendi dictum canonica-
tum, ita debent esse in quasi possessione conferendi d.
tres dimidias. Et ad id placebat dictum Alber. in l. si
vsusfructus,num.5.versi.contra rusticos.ff.quib.mod.
vsusfruct.amit. quod sequitur Iacob.de Sācto Georg.
in tract. de Rhoid.nu.50. Bellon.cons.1.nu.9. Et præ-
missa secundum vnum ex Dominis confirmabantur ex
eo, quòd Canonici tractant de dāno euitando,hoc est,
de non perdendo ius,& quasi possessionem conferendi
canonicatum, ex quo sunt creatæ tres dimidiæ portio-
nes,de quibus agitur, quæ quo ad actum conferendi,
vt supra diximus, videntur successisse in locum d.cano
nicatus,& è contrà Dignitates, & Portionarij tractant
de lucro captando,videlicet,de lucrando ius conferen-
di dictas tres dimidias portiones, non contenti lucro
exonerationis fabricæ,ex cuius reditibus stipendia can
torib. priùs soluebantur,qui reditus spectant etiam ad
Dignitates & Portionarios, cū & ipsi sint administra-
tores fabricæ. Non obstant allegata pro parte Digni-
tatum & Portionariorum. In primis non obstat,quòd
Canonici per illum actum conferendi istas tres dimi-
dias portiones non potuerint acquirere quasi posses-
6 sionem, cùm † ille actus fuerit contradictus,& appel-
latus. Quia respondetur non constare,contradictionē
& appellationem factam fuisse de mandato Portiona-
riorum,licèt eorum nomine facta fuerit. Secundò non
obstat, quòd requirebatur sententia, & patientia Di-
gnitatum & Portionariorum ad hoc,vt Canonici pos-
7 sent acquirere † quasi possessionem conferendi dictas
tres dimidias portiones, iuxta.l.2. C.de serui.& aqua.
Abb.in d.c.cum Ecclesia, num.25. & ibi Rip. num.64.
cùm simil. Quia respondetur id respicere petitorium,
an

an fcilicet collatio dictarū trium dimidiatū portionū
pertineat etiam ad dignitates,& Portionarios. Nec in-
trat replicatio de exceptione proprietatis. ad trad. per
Rip.in §.nihil commune,num.81.& feq. Quia nos non
fumus in exceptione proprietatis neceffariò conclu-
dente ad exclufionem penfionis, in fpoliato beneficio,
vel alio iure fpirituali, contra quem poteft opponi ex-
ceptio, quòd fit laicus qui non poteft fpiritualia poffi-
dere, vel in agente ad reftitutionem rei vxoris, qui po-
teft repelli exceptione, quòd fit monachus, vel facer-
dos, qui vxorem habere non poteft. Et in his terminis
loquitur Rip. & alij per eum allegati. & Crau. confil.
322.nu.4.verfic.fexto principaliter. Et eò magis, quòd
8 in cafu noftro fumus in mandato † de manutenendo,
& fic in fummarijffimo poffefforio, in quo fummaria
& breuis tantùm cognitio requiritur, vt per Caftren.
nu.3.col.2.verfic.item & illa,lib.2. Didac.pract.quæft.
cap.15.nu.4. cum alijs adductis per Menoch. de retin.
poff.rem.vltim.num.33. Tertiò non obftat, quòd illa
vniuerfalis quafi poffeffio Canonicorum nó poteft ex-
tendi ad iftas tres dimidias portiones de nouo erectas,
cùm iuri & naturæ repugnet actum hominis extendi
ad non ens.l.eius qui in prouincia.ff.fi cer.pet. cū mul-
tis alijs adductis per vnum ex informantibus pro
parte Dignitatum & Portionariorum, Quoniam re-
fponderur, quòd ficut habens generaliter omnem de-
cimationem alicuius loci, dicitur etiā habere decima-
tionem noualium, cùm præteritæ, præfentes, & futuræ
decimationes eodem iure ei competant, omnefque eo-
dem iure cenferi debent, arg.l.fi.ff.de pign. ita Archid.
in c. cognouimus. prope. fin. 12. q.2. quā fequitur ibi
Præpof.ad fin. Bal. in auth. excipitur. in fin. C. de bon.
quæ liber. Tiraq. in l.bouem.§.hoc fermone, limit.25.
nu.3.ff.de verb.fign. Ita in propofito Canonici haben-
9 tes generalem † quafi poffeffionem conferendi omnes
dimidias portiones, dicuntur etiam habere quafi pof-
feffionem conferendi etiam futuras fiue nouas dimi-
dias portiones. Accedit etiam, quòd ficut exiftens in
10 quafi poffeffione decimandi fructus vnius fundi, † ex
quo folum frumētum antea colligebatur, dicitur etiā
effe in quafi poffeffione decimandi milium, quod po-
ftea loco frumenti feminatum fuit. Hoftien. per illum
text. in c. cùm in tua, col.1. verf.& fecundùm iftos. &
ibi Ioan.Ant. poft princ. verf.placet tamen. Card.col.2.
verf.Hoftien. & poft Ioan. And. tenent But.nu.5. verf.
vnde dicit. Abb.nu.5.extra.de decim. Bal.de præfcript.
2.part.3.par. princ. q.2.num.17. verf.pariter qui præ-
fcripfit. Rebuf. de decim. q.14.num.18. Didac. dicens
hanc effe cōmunem, pract. quæft. cap.37.nu.5. vbi etiā
deducit, poffeffioné in vna fpecie fructuum, quæ pro-
cedit ab vna radice, nempe à iure decimandi, prodeffe
etiam quo ad alias quafcunque etiam nouas fructuū
fpecies. Ita in cafu noftro Canonici exiftentes in dicta
quafi poffeffione conferendi beneficia, dicuntur etiam
effe in quafi poffeffione cōferendi iftas nouas dimidias
portiones, & fic folùm infpici debet ius conferendi tan
quam vna radix, nulla habita differentia, an beneficia
fint vetera vel noua, & an vnum fit commutatum, vel
translatum in aliud. Quartò & vltimò non obftat,
quòd hæc nouæ dimidiæ portiones habent naturam,
& qualitates diuerfas ab alijs dimidijs portionibus.
Quia refpondetur, tum quia id non conuenit, cùm fo-
li Canonici cō ferant dimidiam portionem Organiftæ,
vt deponunt fecundus teftis ad 16. & quartus teftis ad
15.interrogatorium, & tamen dicta dimidia portio ha
bet naturam & qualitates diuerfas ab alijs dimidijs
portionibus. Tum etiam quòd non diuerfitas naturæ,
11 & qualitatum † fed diuerfitas fpeciei impedit exten-
fionem quafi poffeffionis de vno actu ad alium, vt per
Alex.conf.86.nu.18.prope fin.verf.nam fub illa fpecie,
lib.2. Crau.de antiq. temp. part.4.fect.1.nu.62.in fin.
Et dimidiæ portiones, de quibus agitur, licèt in qui-
bufdam qualitatibus, & circūftantijs differant ab alijs
dimidijs portionibus, conueniunt tamen tum in natu-
ra primordiali, quia omnes funt beneficia perpetua,
tum etiam in fpecie, cùm omnes fint fub eadem fpecie
dimidiarum portionum. Circa fecundam partem du-
bij, an fcilicet electio fiue nominatio cantorum, & tra-
ditio poffeffionis per Canonicos facta, fit attentata, Do
mini dixerunt nulla extare attentata, cùm nulla effet
lis, fine qua attentata non dantur, quia (vt informantes
pro parte Canonicorum benè deducunt) quantum ad
extraiudicialem appellationem per vnum Portionariū
interpofitam, illa nulla inducit attentata, nec refpectu
aliorum Portionariorum, de quorum mandato ad ap-
12 pellandum non conftat, cùm tamen † de eo ad effectū
attentatorum debuerat conftare, & parti appellatæ in-
timari. Achil.decif.9. de appel. Nec etiam refpectu ip-
fius Portionarij appellantis, cùm in eius extraiudiciali
13 appellatione nulla expreffa fit caufa: & quando † etiā
expreffa fuiffet, non fuit tamen probata, vel eius pro-
batio oblata, prout requiritur. Rot. decif.38. & 44. de
appel. in nou. Quantùm verò ad commiffionem pro
parte Canonicorum obtentam, Domini omiffis alijs
refponfionibus dixerunt ex illa nó oriri attentata, quia
non refpicit ius conferendi tres dimidias portiones, de
quibus agitur, fed alia, vt ex verbis commiffionis ap-
paret, & inform. pro parte Canonicorum in facto be-
nè deducunt. Præterea attentata in cafu noftro omni-
no excluduntur ex capite continuationis quafi poffef-
fionis generalis canonicorum, qui, vt fuprà diximus,
funt in quafi poffeffione generali cōferendi omnia be-
neficia, & in fpecie omnes dimidias portiones, quę vni
uerfalis quafi poffeffio porrigitur etiam ad tres dimi-
dias portiones, de quibus agitur, cùm fub eadem fpe-
cie dimidiarum portionum comprehendantur. Et ex
14 hoc † capite continuationis poffeffionis generalis, vel
vniuerfalis excufari attentata commiffa in re compre-
henfa fub eodem genere, vel fpecie, fuit aliàs refolutū
in vna Hifpalen. decimarum, coram Dom. meo Sera-
phino. 11. Aprilis, 1576. & in vna Toletan. dimidiarum
annatarū, coram Do. meo Robufter. 2. Decemb. 1575.

CANTVCCII.

Roman. Cafalis monafterij Oddonis. Die Lunæ,
6. Aprilis, 1576.

SVMMARIA.

1 *Claufula cum iuramento, appofita in derogatione ftatu-
torum facta a Papa, extenditur confirmatione Apofto-
lica vel quacunque firmitate roboratis.*
2 *Claufula, latiffimè extendendum, operatur, vt omnia pof-
fint extendi, & difpofitiuè poni.*
3 *Gratia, fi in euidentem, redditur nulla, & fubreptitia ex
capite falfæ expreffionis.*
4 *Læfio vt dignofcatur, tempus contractus attendi debet,
non autem tempora anteriora.*
5 *Locatio de re Ecclefiaftica facta a prælato in confangui-
neos non valet.*
6 *Alienatio rei Ecclefiafticæ facta à prælato in confangui-
neos fine præiudicio Ecclefiæ, valet, ficut fi effet facta
in extraneos.*
7 *Fraus quando præfumatur quando aliquid fit per inter-
pofitam perfonam.*
8 *Prohibitus iuris prohibitione contrahere in fua perfona,
etiam cenfetur prohibitus in perfona aliorum.*

DECISIO XVIII.

DOmini dixerunt, gratiā, fi in euidentē, de qua agi-
tur, nec fubreptitiam, nec nullā effe: & per confe-
quens ftandum in alias decifis coram Do. meo Robu-
fter. non obftantibus refponfionibus, & alijs deductis
pro parte beneficiatorum, quæ licèt fatis tollātur ex re-
folutionibus iā factis, tamen fpecialiter refpondendo
non obftat, quòd primo loco dicitur, gratiam huiuf-
modi

modi subreptitiam,& nullam esse, quasi, quod si Pau-
lo Tertio fuisset narratum, casale, de quo agitur, ab
executoribus testamentarijs Cardinalis Capocij fuisse
prohibitum alienari, & prohibitionē ab Vrbano Sex-
tó, etiam cum pœna excommunicationis confirmatā,
vtique vel difficilior, vel non ita facilis ad conceden-
dum reditus fuisset. Siquidem multifariam responde-
tur. In primis, Paulum Tertium derogasse confirma-
tioni, huic Vrbani Sexti: nam cùm prædicti executo-
res fecerint prohibitionem alienationis istius casalis
per viam statuti, vt patet in instrumento fundationis
& donationis harum cappellaniarum,cumq́ue Paulus
Tertius derogauerit statutis Ecclesiæ Sanctæ Mariæ
1 Maioris,cum clausula, iuramento,&c. † quæ extendi-
tur confirmatione Apostolica, vel quacunque firmita-
te roboratis, c.cum aliquibus de rescript. lib. 6. Sequi-
tur derogasse tam dictæ prohibitioni alienationis cum
facta fuerit per viam statuti,quàm etiā Apostolicę eius
2 confirmationi. Secundò respondetur,ex † clausula,la-
tissimè extendendum, cuius vigore omnia possunt ex-
tendi, & dispositiuè poni, vt hic per inform. pro parte
Ersiliæ,& Brigidæ de magistris. Tertiò, videtur cessare
omnis difficultas ex eo, quòd alienatio istius casalis fa-
cta fuit in euidentem vtilitatem Ecclesiæ: cum enim
tam prohibitio alienationis dicti casalis, quàm etiam
Apostolica eius confirmatio, non aliam ob causam fa-
cta fuerit,nisi propter vtilitatem Ecclesiæ, consequens
fit,vt etiam si Paulus Tertius specificè sciuisset dictam
prohibitionem alienationis, & Apostolicam eius con-
firmationem,nihilominus licentiam alienandi dictum
casale proculdubio concessisset, cedente alienatione in
euidentem Ecclesiæ vtilitatem,ad quam solam ipse at-
tendisset, quia iudicasset eam quoque solam à dictis
executoribus,& ab Vrbano Sexto consideratam fuisse.
Quando enim constat de euidenti vtilitate Ecclesiæ,in
qua Papa principaliter se fundat, subreptio nō obstat,
vt in terminis deducit Ruin. consil. 157. num. 26. ver-
sic. nec obstat.& num. 16. lib. 1. Secundò,non obstat d.
3 gratiam,si euidentem, subreptitiam, † & nullam esse
ex capite falsæ expressionis, cùm in ea expressum fue-
rit,ex casali,de quo agitur,annuatim ducatos 80. dun-
taxat percipi consueuisse, quod tamen falsum est. Ex
publico enim instrumento apparet d. casale pro duca-
tis 80 & 12. rubris grani locatum fuisse, vt in terminis
arguit Dec. consil. 142. num. 6. vers. & particulariter.
4 Quia † respondetur, in dignoscenda læsione Ecclesiæ,
tempus contractus attendi debere,non autem tempo-
ra anteriora. Ita in terminis Ruin. consil. 35. num. 35.
in fine,lib. 1. per no. in l. 2. C. de rescind. vendit. & l. ve-
rum. §. item non restituitur, de minor. Nec ex maiore
perceptione fructuum facta in præteritum probatur
tempore contractus tot etiam percipi, vt post Bal. &
Alex. subdit Ruin. ibidem. Et hoc idem in specie voluit
Cald. consil. 5. vers. nec obstat, de rer. permut. inquiens,
attendendum esse tempus contractus, & secundum il-
lud de valore rei Ecclesiæ iudicandum,nec aliter inspi-
ciendum tempus superueniens, quo res Ecclesiæ alie-
nata, vel melioris, vel deterioris conditionis effecta re-
peritur. Eandem opin. in indiuiduo sequutus fuit Ias.
cons. 54. num. 4. lib. 1. firmans ad cognoscendam læsio-
nem Ecclesiæ ex contractu debere inspici æstimationē
rei tempore contractus,& non ante, vel posteà, per plu
ra iura ibi per eum adducta. Et Ias. refert, & sequitur
Cagnol. in d. l. 2. nu. 213. in fin.& nu. seq. sed illa locatio
pro ducatis 80. & 12. rubris grani fuit facta ante exci-
dium vrbis,& per 40. annos ante istam,de qua agitur.
Meritò, &c. Tertiò non obstat, quòd locatio, de qua
agitur, facta fuerit consanguineis Iulij de Magistris
vnius ex cappellanis, vt constat ex instrumento agni-
tionis bonæ fidei hæredis Cardinalis Triuultij, ob quā
5 † consanguinitatem hæc locatio de iure non valuit, vt
in auth. quibuscunque modis,& ibi Doct. C. de facro-
sanct. Eccl. Quippe respondetur, ideò prohibitam esse
alienationem rerum Ecclesiasticarum in consangui-
neos alienantis, quia ob carnis vinculum contra perso-
nam ipsius præsumitur: si verò cessat hæc præsumptio,
6 & † alienatio fiat sine præiudicio Ecclesiæ, vt in casu
nostro, tunc absque dubio prælatus potest consangui-
neis,sicut extraneis res Ecclesię alienare, vt per Archid.
in c. Episcopus, in fi. 10. q. 2. quem refert & sequitur
Card. in clem. 1. §. Abbates, ante nu. 2. de exces. prælat.
& ibi Anch. nu. 2. Fede. de Sen. cons. 52. sub nu. 2. Alua-
rot. in c. 1. num. 7. circa med. versi. ex quo nota. quia so-
let allegari, vbi allegat Iacob. de Beluis. Bal. & Archid.
si de inuest. int. dom.& vasal. lis oriat. Imo. in c. vt su-
per, nu. 13. & 14. & ibi latius Abb. nu. 18. & 19. de reb.
Eccles. nō alienan. plene idem Abb. cons. 41. nu. 3. vers.
per hoc etiam tollitur, lib. 1. Alciat. de pręsumpt. reg. 1.
præsumpt. 29. num. 6. latissimè Ias. in cap. 1. num. 14. 15.
16. 17. & 18. vbi hanc esse magis communem testatur,
qui feud. dare poss.& fusè Curt. iun. in tract. feud. par.
2. q. 7. num. 3. & 4. qui psriter asserit hanc esse magis
communem. Iura autem, & rationes huius opinionis
possunt videri apud Aluarot. Abb. Ias. & Curt. in locis
prædictis, vbi etiam copiosè tractant de multiplici in-
tellectu dict. authen. quibuscunque modis. Et prædi-
cta debent absque dubio in casu nostro procedere, cū
locatio, de qua agitur, facta fuerit cum debitis solen-
nitatibus,& in consanguineos idoneos & bonæ condi-
tionis,& famæ, & in casu,in quo cessat omnis præsum-
ptio fraudis,& læsionis Ecclesiæ, quibus concurrentib.
cessat omnis difficultas, vt per Doct. præallegatos. Prę-
terea accedit ad præmissorum corroborationem,quòd
non omnes Cappellani alienantes, sed vnus tantùm,id
est,Iulius de Magistris erat consanguineus illorum, in
quos alienatio facta fuit, quo casu tantò magis debet
cessare omnis pręsumptio,& suspicio læsionis Ecclesię,
cum non sit verisimile alios Cappellanos intuitu d. Iu-
lij voluisse in eius consanguineos casale istud alienare
in fraudem,& præiudicium Ecclesiæ. Quartò & vlti-
mò non obstat,quòd cùm isti de Magistris, in quos fa-
cta fuit alienatio non contraxerint palam per se,& suo
nomine, sed occultè per interpositam personam Cardi
nalis Triuultij, qui nudum tantùm nomen præstitit,
vt in instrumento recognitionis bonæ fidei hæredes
eiusdem Cardinalis, quo casu quando, scilicet, quid fit
7 per † interpositam personam, fraus præsumitur. l. pu-
pillus. §. sanè, & ibi Bart. & Cum. ff. de auct. tut. Felyn.
in c. consuluit, nu. 22. versi. item illud, de offic deleg.&
in c. cum quidam, nu. 10. versi. item quando. de iure-
iur. Dec. cons. 235. num. 2. vers. quarta est præsumptio.
Quandoquidem respōdetur, id procedere stante iuris
8 prohibitione: tūc enim prohibitus † contrahere in sua
persona, cēsetur etiam prohibitus in persona aliorum.
Et ita procedit tex. in d. l. pupillus §. sanè, & in l. qui
bonis. ff. de acquir. hæred. cum alijs adductis per Fab.
de Monte, in tract. de empt.& vend. 3. quæst. princ. 6.
q. num. 10. vbi hāc declarationem latè comprobat. Sed
in casu nostro nulla adest iuris prohibitio, quia (vt su-
pra deduximus) potest dè iure fieri alienatio in con-
sanguineos d. Iulij de Magistris. Meritò, &c.

CANTVCCII.

Roman. Cappellaniæ Sanctæ Mariæ Magdalenæ. Die
Veneris. 24. Februarij. 1576.

SVMMARIA.

1 *Possessio anterior manutenibilis est, & possessioni poste-
riori praefertur, quæ clandestina præsumitur.*
2 *Anterioritas possessionis sufficit per horam, vt manute-
nibilis sit.*
3 *Imò etiam prioritas in puncto.*
4 *Tēporis diuturnitas, & actuum frequentia requiritur ad
proban-*

probandam consuetudinem: item quòd possessio aliter capta non valeat, & num. seq.

5 *Testes deponentes possessionem aliter captam non valere, an probent consuetudinem.*

6 *Consuetudo non inducitur in his, quæ vario modo obseruata fuerunt, seu ex actibus difformibus.*

7 *Possessione beneficij adepta, quæritur etiā prouisio rerum & bonorum eiusdem.*

8 *Possessio bonorum beneficij vacantis est penes Ecclesiam tanquam personam fictam, & repræsentatam.*

9 *Possidens partem principaliorem alicuius rei intelligitur totum possidere.*

10 *Possidens Ecclesiam intelligitur esse in possessione beneficij, non qui possidet bona ipsius.*

11 *Prælato mortuo, vel beneficiario, vacat possessio prælaturæ, & beneficij, non autem possessio bonorum.*

12 *Interdictum vti possidetis competit habenti ciuilem pro naturali, quam non habet.*

13 *Canonicus si post adeptam possessionem sui canonicatus reperiat aliquem occupantem bona spectantia, ad canonicatum, potest eum expellere, sicut posset possessor reuersus à nundinis.*

DECISIO XIX.

CVm tam ex instrumento adeptionis possessionis
Ioannis, quàm ex depositionis testium, primi super 9. artic. & secundi ad 10. interrogatorium, satis constet, Ioannem cepisse possessionem cappellaniæ, de qua
agitur, priùs quàm Andreas per horam vel circitee,
ideò resolutum fuit, Ioannem, & non Andream in possessione d. cappellaniæ manutenendum esse. Clara est
1 enim iuris conclusio, † possessionem anteriorem manutenibilem esse, & præferri possessioni posteriori, quę
clandestina præsumitur. c. licet causam, & ibi Doct. de
probat. Bart. in l. si duo. in princip. sub nu. 4. ff. vti possid. cum alijs congestis per Menoch. de retin. poss. remed. 3. nu. 725. Et sufficit † anterioritas possessionis per
2 horam, ad not. per Doct. in l. 1. ff. solut. matr. & in c. pastoralis. & præcipuè Felyn. num. 5. & Dec. pariter nu. 5.
de rescript. cum alijs adductis per Tiraq. de vtroque
retract. par. 1. §. 11. glo. 1. num. 12. & in terminis nostris
Ferret. cons. 3. nu. 8. in fi. & meliùs cons. 31. nu. 10. lib. 1.
3 Imò † sufficit prioritas etiam in puncto, vt per Bal. in l.
de rebus, nu. 2. C. de donat. ante nupt. Cassad. decis. 10.
ante num. 2. de præben. pulchrè Dec. in d. c. pastorali,
num. 1. Non obstant in contrarium adducta. Et io primis, quod possessio Ioannis non sit capta Capitularitee
de manu Canonicorum, iuxta consuetudinem Ecclesiæ Sancti Angeli, quæ habet locum etiam in cappellanijs, vt constat tam ex dictis testium ad septimum &
octauum interrogatorium, quàm ex instrumentis pro
parte Andreæ productis. Siquidem respondetur, ex
testibus consuetudinem istam minimè probari. Nam
tertius nihil probat, duo verò priores non concludunt,
4 cùm nō deponant, nec † de temporis diuturnitate, nec
de actuum frequentia, prout de iure requiritur, vt latè post alios Crauet. cons. 134. nu. 6. plenè Roch. Curt.
alios referens & de communi attestans, in cap. fi. sect. 8.
num. 25. de consuet. secundùm Paris. impress. Nam e-
5 tiam dicunt, † possessionem aliter captam non valere,
quod etiam cōsiderarunt Domini in casu simili in vna
Camerinen. Domorum, 23. Ianuar. præsentis anni corā
Dom. meo Blanchetto. Nec etiam probatur prædicta
consuetudo ex instrumentis productis pro parte Andreæ, quia ex pluribus instrumentis postea pro parte
Ioannis productis constat possessionem cappellaniarū
non Capitulariter, sed simpliciter captam fuisse, & sic
cùm ex instrumentis varia colligatur obseruatio, non
6 potest in illis vis fieri. † Consuetudo enim non inducitur in his, quæ vario modo obseruata fuerunt, seu non
inducitur ex actibus difformibus, vt per Crauet. post
alios, consil. 96. num. 5. & consil. 313. num. 4. Secundò
non obstat, quòd Andreas sit manutenendus in possessione domus pertinentis ad dictam cappellaniam, cùm
illam priùs quàm Ioan. ceperit. Quoniam negatur huiusmodi prioritas. Ioannes enim simulatque adeptus
fuit possessionem d. cappellanię, censetur etiam acquisiuisse possessionem rerum omnium ad illam spectan-
7 tium, † cum per adeptionē possessionis beneficij quæratur etiam possessio rerum, & bonorum eiusdem beneficij, vt per Anch. in reg. beneficium, colum. vltim.
ante nu. 12. versic. & ideo ego dico, de reg. iur. lib. 6. &
latiùs in reg. sine possessione, colum. 15. num. 10. in fin.
& num. sequen. eod. tit. Aret. in l. possideri. in princ. nu.
8. & in leg. cum hæredes, num. 5. vers. si verò intelligas.
ff. de acquir. possess. Bertach. de Episcop. lib. 3. part. 1.
quæst. 56 Lambert. de iure pat. lib. 2. par. 3. quæst. prin.
11. art. 9. num. 3. fol. 252. secundùm nouiss. impress. Didac. var. resol. lib. 3. cap. 16. nu. 13. Ferret. cons. 14. nu. 4.
& 5. lib. 1. & cons. 236. num. 10. lib. 2. adde Nat. consil.
8 562. nu. 13. Et ratio huius conclusionis est, quia † possessio bonorum beneficij vacantis est penes Ecclesiam
tanquam personam fictam & repræsentatam, vt per
Innoc. quem ibi Doct. sequuntur, in c. cum super, de
caus. poss. & propriet. qua ratione nituntur Anch. Bertach. Lamber. & Didac. in prædictis locis. Aym. d. cons.
562. nu. 22. Afflict. decis. 361. nu. 23. Paris. cons. 24. sub
num. 5. lib. 1. Accedit etiam ratio absurdi deducta per
Anch. in d. reg. sine possessione, num. 12. quòd si ad acquisitionem possessionis singulorum bonorum & rerum beneficij esset necessaria corporalis apprehensio,
siue vsus, esset difficilis huiusmodi possessionis acquisitio, sicut omnes fundi glebas circumambulare. l. 3. in
princ. de acq. posses. Et propterea secundùm Anch. ibi
oportet acquisitionem possessionis omnium bonorū,
& rerum beneficij referri ad certum subiectum, cuius
apprehensa possessione censeatur quæsita possessio omnium rerum, & bonorum beneficij. Hoc autem subiectum debet esse Ecclesia, quæ prædictorum bonorum
dominium & possessionem habet. Præterea præmissa
confirmantur ex decis. Gulielm. de Cun. ff. de offi. pręf.
9 August. circa quæstionem cuiusdam Sacristæ. † Vnus
enim erat in possessione ipsius Sacristę, alter possidebat
reliquias & paramenta eiusdem Sacristiæ: Concludit
ibi Gulielm. per illum tex. eum qui possidet partē principaliorem, id est, locum ipsum Sacristiæ, esse in possessione illius, non autem possidentem reliquias, & paramenta. Quam decis. sequuntur ibi Alber. & Bal. qui
10 † postea generaliter notat, eum esse in possessione beneficij, qui possidet Ecclesiam, non enim qui possidet
prædia, & bona Ecclesiæ. Sequuntur etiam Franc. in
c. commissa, num. 3. versic. adde prædictis, de elect. li. 6.
Tiraquel. de retract. par. 1. §. 36. gloss. 3. num. 5. Nat. d.
consil. 562. num. 13. vbi vide. Tertiò non obstat, quòd
possessio dict. domus captæ per Andream sit plenior,
& efficacior possessione Ioannis, cum illa sit naturalis, & ciuilis, hæc verò ciuilis tantum, & propterea illa sit huic præferenda. Quandoquidem respondetur
in primis negando Ioannis possessionem ciuilem tantùm esse: nam capta possessione dignitatis, vel beneficij, intelligitur ipso iure sine alia apprehensione
transferri possessio bonorum, vel rerum ad dignita-
11 tem, vel beneficium pertinentium, cùm † mortuo prælato, vel beneficiato vacet possessio prælaturæ, & beneficij, non autem possessio bonorum, quæ ab Ecclesia possidentur, vt Bertach. & Lambert. in supradictis locis bene deducunt, & in proprijs terminis hoc
idem voluit Paris. consil. 24. num. 6. 7. & 8. lib. 1. Natt.
dict. consil. 562. num. 15. vbi alios allegat. Vnde quando Ioan. adeptus est possessionem naturalem & ciuilē
cappellaniæ, intelligitur statim absque alia apprehensione acquisiuisse etiam possessionem ciuilem, & naturalem bonorum dictæ cappellaniæ. Præterea respondetur, Ioan. manutenendum esse etiam si ciuilem tan-

tùm

12 tùm habuerit, cùm † habenti ciuilem competat in-
terdictum vti possidetis pro naturali, quam nõ habeti
habens enim ciuilem dicitur turbari per retentionem
naturalis, vt per Ias. in l.clam possidere. §.qui ad nun-
dinas, num.62. ff.de acquir. poss.cum multis alijs cu-
mulatis per Menoch.de retin. poss.remed.3. nu.22. cũ
seq. Et in terminis nostris voluit Anch. in d. reg. sine
possessione,col.16.nu.12.post med. versic. ex his infero,
13 dicens, canonicum post ademptam † possessionem fuit
canonicatus,si reperiat aliquem occupantem bona spe-
ctantia ad canonicatũ,posse eum expellere,sicut posset
possessor reuersus à nundinis,iuxta l.clam possidere.§.
qui ad nundinas,de acq.poss.& talem occupantem spo
liasse canonicum possessione dictorum bonorum, quã
intelligitur quæsiuisse per adeptionem possessionis ca-
nonicatus. Et non est dubium contra huiusmodi clan-
destinum occupatorem dari interdictum vti possideti-
tis, vt per gl.in l.1.in verbo,nec clam.& ibi Bal.num.8.
C. vti possid. Reliqua pro parte Andreæ deducta, vel
sunt extra punctum, vel responsionem non merentur.

CANTVCCII.

Dertusen. Onerum Sacristiæ. Die Veneris.6.
Aprilis, 1576.

SVMMARIA.

1 *Necessitas illa propriè dicitur, qua necessariam habet originem.*
2 *Refectio ædificij ruentis inter necessarias impensas enumeratur.*
3 *Reficere quid sit.*
4 *Constructio noui ædificij potest dici impensa necessaria.*

DECISIO XX.

NEcessitatem constructionis noui chori, de quo
agitur, dixerunt Domini etiam ad effectum, vt
sacrista dicatur satis probasse ex dictis testium pro par
te eiusdem Sacristæ examinatorum, maximè ex secun-
do,super secundo 14.& 15.art.dicentes cathedras cho-
ri adeò veteres, & putridas fuisse,vt in puluerem con-
uerterentur, & chorum ipsum in eius demolitione ob
magnam putredinem in puluerem resolutum, ac etiã
ex quinto super 14 dum dicit, dato quòd solum cho-
rum maneret firmum,& sic sentit cathedras chori non
fuisse firmas, sed tantùm trabes, in quibus consistebat
solum chori.Stante igitur huiusmodi vetustate,corru-
ptione, & putredine chori veteris, negari non potest
quin necessaria fuerit noui chori constructio,quæ licèt
sumpserit occasionem ab ædificatione nouæ Ecclesiæ
diuersæ formę à veteri,tamen necessariam habuit ori-
ginem ab ipsa corruptione, & putredine chori veteris.
1 Et † illa proprie necessitas dicitur,quę necessariam ha-
bet originem. Bald.cons.20.lib.2. Tiraq.de retract.par.
10.1.glo.14 nu.15.& 16. latissimè Crauet. in responso
pro genero, nu.93.95.386.post princ.& in corollar.nu.
5.prope fin. cum alijs adductis per Menoch. de arbitr.
iud.cas.182.nu.52. Non obstat, si dicatur tunc fore lo-
2 cum huic necessitati, si chorus vetus reficeretur: † re-
fectio enim ædificij ruentis inter necessarias impensas
enumeratur.l.1. versi. si ædificium. ff.de impens.in re-
bus dot.fact. At nos nõ sumus in casu refectionis,cùm
3 † reficere sit,quod corruptum est,in pristinum statum
restaurare.l.1.§.reficere.ff.de riu. vel ad pristinam for-
mam reducere,l.3.§.reficere. ff.de itin. actuque priua.
Et in casu isto nulla fit in pristinum statum restaura-
tio, vel in pristinam formam reductio, cùm immute-
tur status, & forma chori veteris propter mutationem
status,& formæ Ecclesiæ,quæ nũc de nouo ædificatur,
& in nouam formam redigitur: & propterea sumus in
casu constructionis noui chori, vt in d.l.3 §. reficere.
4 Quoniam respondetur, † constructionem noui ædifi-
cij posse dici impensam necessariã, ita Bart.in l.diuor-
tio.§.fin.per illum tex.num.2. in 3.oppos.ff.solut.ma-
trim.& sequitur ibi Ruin.nu.4. post glo.in l.1. §.inter
necessaria,in verbo factum sit.& ibi Dyn.& Ang.nu.2.
ff.de impens.in rebus dot.fact.Et quemadmodum cõ-
structio noui ædificij in casu d.l.diuortio §. fi.diceba-
tur impensa necessaria ex eo, quòd sine illo nouo ædi-
ficio fundus coli non poterat, vt declarat ibi Bart. ita
etiam in casu nostro, constructio noui chori debet cen
seri impensa necessaria, quia sine choro diuina in Eccle
sia celebrari nequeunt.Ceterũ in hac noui chori cõstru
ctione, ad quam summã Sacrista teneatur,& quomo-
do illa sit soluenda, aliàs erit particulariter videndum.

CANTVCCII.

Romanensis Cappellaniæ. Die Lunæ,14.Maij.1576.

SVMMARIA.

5 *Dispositio c.fin. de elect. in 6. quo casu procedat.*
2 *Intrusus dicitur, qui propria auctoritate possessionem ingreditur, & sine titulo, cum nu. 5.*
3 *Possessio vitiosa non debet manuteneri, licèt qui eam accepit. bono iure sit munitus, & nu.6.*
4 *Titulum canonicum habens potest absque alia inductione in possessionem propria auctoritate possessionem beneficij vacantem apprehendere, & nu.6.*
Fallit, nisi reperiatur beneficium ab alio possideri, nu.7.
8 *Iuramenti præstatio in adeptione possessionis cappellaniarum non potest dici soluta.*
9 *Statutum de soluenda certa pecunia in adeptione possessionis beneficij intelligitur, si petatur.*

DECISIO XXI.

DOmini steterunt in decisis, nempe Ioannem, &
non Andream in possessione cappellaniæ, de qua
agitur, manutenendum esse, non obstantibus nouiter
deductis pro parte eiusdem Andreæ. Et in primis non
obstat,quòd Locumtenens Illustriss. Vrbis Vicarij stan
te clausula, verificato in primis iure patronatus,posita
in literis sibi præsentatis,non seruauerit formam, c.fin.
de elect. lib.6. quæ procedit etiam in præsentationi-
bus,cùm non positis edictis d.cappellaniam Io.contu-
1 lerit. Quia respondetur, † dispositionem d.c. fin. non
procedere in casu nostro, cùm illa locũ habeat in con-
firmatione electi, vel præsentati, non in verificatione
iuris patronatus, in qua nos sumus. Secundò non ob-
stat, quòd Ioannes non fuit inductus in possessionem
d.cappellaniæ per executionem,vel alium ab eo depu-
tatum, iuxta formam literarum, sed ipsemet propria
2 auctoritate illam adeptus est, & † propterea intrusus
dicitur, vt per Rebuff. in terminis in sua praxi benefi-
cio.p.1.de form.nou.prou.in verbo,per se vel per aliũ,
fol.1166.post Pan. & alios in c.cum iam dudũ,de præ-
ben.Fely.in c.veniens,num.1. de accusat.Pet.de Perus.
de vnio. quæst.2. Vnde cùm d. Ioannes possessionẽ di-
ctæ cappellaniæ per peiã acceperit, licèt bono iure mu-
3 nitus sit, † non debet in hac sua vitiosa possessione ma-
nuteneri, vt expresse firmat idem Rebuff. d.prax. be-
nef.de miss.in poss.nu.37. Siquidem respondetur, ha-
bentem canonicũ titulum posse absq; alia inductione
4 in possessionem propria † auctoritate vacantẽ benefi-
cij possessionẽ apprehendere,vt per Doct. & præcipue
Abb.nu.3. circa medium, versi.ego pro concordantia,
in c.transmissam. per illum tex de electio.cum alijs ci-
tatis per Didac.lib.3.variar.resolutio.c.16.num.5.post
medium, versi.quod si habens. Et hanc esse communẽ
fatentur Sylu. de benefic. p.2.q.15.sub num.3.Rocch.
Curt.de iure patron. in verbo. ius. q.5. sub nu.9. Rip.
lib.2. respons. de rescript.cap.31. Lambert. de iure pa-
tron.lib.2. par.3. quæst.11. artic.6. num.1. circa med.
fol.252.secundùm nouissimam impressionem.Rebuff.
de pacif. possess. num.234. & 251. & in sua prax. be-
nef. de miss. in poss.num.5. Didac.d.c.16.nu.7.tum in
princ. tum in fin. vers.tertius casus, & num.8. versic.at
si quis, ostendit, possessionem beneficij apprehensam
propria

propria auctoritate ab habente canonicum titulo, ne-
mine possidente, operari effectus iustæ, & veræ posses-
sionis. Nec quicquam faciunt tradita per Rebuff. in
sua prax. de form. nou. prouis. in verbo, per se, vel per
alium. Quia respondetur, illa procedere in capiente
possessionem beneficij propria auctoritate, absque au-
ctoritate superioris, hoc est absque confirmatione, &
5 sic sine titulo: talis enim dicitur † intrusus, vt patet ex
verbis Inno. in c. nihil est, nu. 4. de elect. quem Felyn.
allegat in d. c. veniens sub nu. 2. de accus. & ita decla-
rat Sarnen. de trien. poss. q. 47. num. 2. Et ad tradit. per
eundem Rebuf. in sua prax. de miss. in poss. num. 37. re-
6 spondetur, non habere locum in eo, qui † canonicum
habet titulum, & propria auctoritate cepit possessio-
nem beneficij vacantem: sed procedere in eo, qui per-
peram accepit possessionem beneficij ab alio possess.
talis enim licèt bono iure sit munitus, tamen eius pos-
7 sessio est vitiosa, & non manutenibilis, cum † habens
canonicum titulum in beneficio, quod ab alio posside-
tur, non possit propria auctoritate possidentem expel-
lere, nec possessionem apprehendere. c. eum qui. de
præben. lib. 5. Rip. in c. sæpe, num. 68. de restit. spol. Di-
dac. d. c. 16. sub nu. 6. Et ita Rebuf. se ipsum declarat su-
periùs, nu. 3. 4. & 5. Et eò magis præmissa procedunt in
casu nostro, quòd inductio Ioannis in possessionem d.
cappellaniæ in processu fulminato consideratur ad fa-
uorem Ioannis, vt constat ex illis verbis, quando à D.
Ioanne fuerint requisiti, inducant eum in possessioné.
Tertiò non obstat, quòd Ioannes non præstitit iura-
mentum de obseruandis statutis, & consuetudinibus
Ecclesiæ iuxta formam literarum. Nam respondetur,
literas loqui de solito iuramento, & tamen in Ecclesia
8 sancti Angeli præstatio † iuramenti in adeptione pos-
sessionis cappellaniarum, non potest dici solita, cùm in-
terdum reperiatur præstitum, interdum non, vt patet
ex pluribus instrumentis productis pro parte Ioannis.
Et propterea, cùm simus in actu præstandi iuramen-
tum non vniformi, sed variabili, non censetur traditus
pro forma, ita vt non possit iuramentum etiam postea
præstari, per ea quæ tradit Brun. de form. fol. 40. col. 2.
vers. 14. conclusio. Vltimò non obstat, quòd Ioannes
in adeptione possessionis dictæ cappellaniæ non soluc-
rit prius tres floren. iuxta for. statuti Ecclesiæ. Quia
9 † omissis alijs responsionibus, Dominis placuit illa re-
sponsio, vt statutum intelligatur, si illi tres floren. pe-
tantur. ad tradit. per Castren. in l. peto. §. fratre, nu. 3.
per illum tex. de leg. 2. Ias. in l. vniuersa. n. 2. C. de pre-
cib. Imperat. offeren. Marsil. ad rub. de fideiuss. nu. 146.
Mynsing. cẽturia 1. obseru. 6. Achil. dec. 10. de trãsmis.

CANTVCCII.

Caurien. siue Nullius iurisdictionis. Die Veneris,
18. Maij. 1576.

SVMMARIA.

1 *Prælatus potest præiudicare Ecclesiæ, quando fit reditus ad ius commune, siue præiudicium sit leue siue magnum, ex communi.*

Contrarium tamen vide, & declara, vt nu. 2. & seq.

3 *Prælatus sine consensu Capituli potest facere actum præiudicialem Ecclesiæ, per quem reuertitur ad ius commune, ex magis communi.*

Contraria tamen est verior, & nu. 4. 5. & 6. cum seq.

Fallit multis modis, vt num. 12. & seq.

7 *Parochialia iura in quibus consistant.*

8 *Abbas sine consensu sui conuentus non potest renunciare priuilegio exemptionis à iurisdictione Episcopi.*

9 *Factum prælati non præiudicat Ecclesiæ.*

Imò nec etiam sibi ipsi, quando eius præiudicium est inseparabile cum præiudicio Ecclesiæ. & nu. 10.

11 *Fauor reditus ad ius commune non potest præualere fauori Ecclesiæ.*

13 *Præiudicium Capituli operatur proprium eius interesse.*

14 *Incorporatio iuris quæsiti æquipollet iuri communi.*

15 *Reditus ad ius commune non est fauorabilis, quando plus priuatur iure suo.*

16 *Lucrum quæsitum, & radicatum seu incorporatum pro damno reputatur.*

17 *Ius commune quando est extinctum, res non reuertitur ad naturam suam.*

18 *Fauor reditus ad ius commune cessat in casu, in quo adest clausula decreti irritantis.*

DECISIO XXII.

CVm aliqui ex Dominis in vltima positione huius
causæ facta sub 28. Martij 1576. dubitauerint de
doct. Abb. in c. veniens, num. 23. de præscriptio. in eo,
quòd vult requiri consensum Capituli in tacita vel ex-
pressa renunciatione Prælati, per quam fiat reditus ad
ius commune, quo casu superius nu. 22. dixerat, Pręla-
1 tum † posse præiudicare Ecclesiæ indistinctè, siue præ-
iudicium sit paruum, siue magnum, per tex. in c. 1. & in
c. fin. de pact. lib. 6. Quę quidem doctr. Abb. in eo quod
tradit, Prælatum posse in casu reditus ad ius commu-
ne præiudicare Ecclesiæ, nulla habita distinctione inter
leue, & graue præiudicium, est communiter recepta,
eam namque sequitur Felyn. in c. cùm accessissent, nu.
6. vers. ad idem, & num. 3. §. de constitut. Ias. in l. si con-
stante, num. 174. & ibi Ruin. nu. 12. ff. sol. matrim. Ma-
ria. Soc. in c. qualiter & quando, num. 68. versic. tamen
fallit. de accusatio. Ias. in l. si vnus. §. pactus ne peteret,
num. 11. ff. de pact. Ruin. consil. 2. num. 8. lib. 1. Ferret.
cons. 28. num. 14. lib. 1. Gozad. cons. 26. num. 59. Socin.
iun. consil. 11. nu. 12. lib. 3. Crauet. consil. 135. sub nu.
38. Sarnen. ad reg. de non tollen. iure quæsito, q. 16. Ti-
raquel. de iure primogen. q. 24. nu. 7. cùm multis alijs,
qui facilè possent inueniri. licèt Dec. dubitet in c. capi-
tulum, num. 8. & 9. de priuileg. Et motus ratione, quia
iura dicunt, prelatum non posse Ecclesiæ conditionem
deteriorem facere. c. 1. de restitut. in integ. Vnde reten-
ta hac doct. Abb. pro vera & communi, fuit solùm du-
bitatum de ea in eo, quòd postea num. 23. subdit, re-
quiri consensum Capituli. Et ideò præsupposito, sine
veri præiudicio, quòd simus in casu, in quo fit reditus
ad ius commune, proposui dubium die Veneris, 11.
Maij 1576. an requiratur consensus Capituli Militiæ
in casu & ad effectum, de quo agitur. In qua positione
Domini fuerunt varij, ita vt non potuerim resolutioné
capere. Et propterea die Veneris, 18. eiusdem mensis &
anni iterum proposita causa super eisdem. Domini cũ
2 præsupposito, quòd simus † in magno præiudicio, te-
nuerunt requiri in casu, de quo agitur, consensum Ca-
pituli Militiæ. Pro cuius resolutionis faciliori, ac dilu-
cidiori intellectu ac explicatione potest materia ista in
quatuor difficultates diuidi. Prima erit, quænam sit
communior opinio in illo art. an requiratur consensus
Capituli in actu præiudiciali Ecclesiæ, per quam fit re-
ditus ad ius commune. Secunda, an negatiua opinio in
se vera sit & iure probetur. Tertia, an affirmatiua sit
de iure verior. Quarta & vltima retenta etiam negati-
ua, an nihilominus illa cesset in casu nostro. Quo ad
primam difficultatem conclusum fuit, inspectis aucto-
ritatibus, magis communem sententiam esse negatiuá,
3 nempe, † solennitatem consensus Capituli necessariam
in alienatione rerum Ecclesiæ non requiri in actu, per
quam res Ecclesiæ reuertitur ad naturam suam. Ita nã-
que voluit Fel. in cap. cùm omnes, nu 8. versic. 3. pro-
batur, & ibi Ferret. num. 8. Mant. nu. 40. versic. 2. quia
ad idem. de constitut. Brun. de form. fol. 18. colum. 4.
ante med. versic. & facit etiam tex. Curt. iun. de feud.
parte 2. quæstio. 5. num. 8. versic. tertio magis in spe-
cie, & consi. 273. nu. 14. lib. 3. Ferret. consil. 58. num. 15.
versic. ad idem. lib. 1. Bero. consil. 7. nu. 17. lib. 3. Card.
Alban. in l. si vnus. §. pactus, ne peteret. num. 7. versic.

attende

attende etiam. ff. de pact. Et hoc idem voluit Bertach.
de Epis. lib. 4. p. 4. nu. 31. dicens. Prælatũ posse in præ-
iudicium Ecclesiæ sine consensu Capituli renunciare
præscriptioni, quando reditur ad ius commune. Quan
tum ad secundam difficultatem Domini dixerunt, hãc
communem opinionem veram non esse, nec iure pro-
4 bari. Siquidem † omnes præallegati Doct. præter so-
lum Bertach, qui nihil allegat, mouentur solùm aucto-
ritate tex. in c. cum Apostolica, de his quæ fiunt à præ-
lat. sine consen. Cap. Quem tex. Domini dixerunt nihil
facere pro communi, imò potiùs contra eam retor-
queri, quia ille tex. procedit, quando agitur, non de
alienatione rei Ecclesiæ, sed de reuocatione dominio-
rum à laico ad vsum Ecclesiasticũ, vt patet ex illis ver-
bis, cum aliud sit alienare, quòd ab Ecclesia possidetur:
& aliud, quod detinetur à laico ad vsum Ecclesiasticũ
reuocare, quæ verba sunt ibi posita ad vim rationis re-
sponsionis mox supra factæ, sub illis verbis, taliter re-
spondemus, &c. Quod colligitur tum ex illa dictione
enim, dum dicitur, *auctoritates enim præmissæ licèt di-
uersæ sint, nõ tamen aduersæ, cum aliud sit alienare, &c.*
5 tum ex illa dictione *cum*, quæ † quando adijcitur ver-
bo præsentis temporis, vt in illo tex. ponitur causatiuè,
& accipitur pro quia. Bar. in l. 1. sub nu. 8. & in l. de-
monstratio. §. quod autem, sub nu. 9. ff. de condit. & de-
monst. & est tex. in c. cum quis. §. codicillis, de leg. 3. in
c. 2. in fin. de consuet. in cle. testibus, in fine, & ibi glo.
Card. & alij, de testib. Igitur ratio decisionis illius tex.
cur solus consensus Episcopi, absque consensu Capitu-
li sufficiat, consistit in eo, quod non agitur de aliena-
tione rei Ecclesiasticæ, sed de reuocatione ad vsum Ec-
clesiasticum rerum à laico detentarum, quo casu pro-
cedit auctoritas Diui Hieronymi, qua Monachi nite-
bantur. Ergo vult ibi tex. quòd quando ageretur de
alienatione rei Ecclesiæ, tunc esset locus auctoritati
Leonis, quam Capitulum allegabat, & consequenter
haberet locum dispositio c. sine exceptione 12. q. 2. Et
sic esset necessarius consensus vtriusque tam Episcopi,
quàm Capituli. Quo ad tertiam difficultatem, an con-
traria opin. quòd scilicet requiratur consensus Capi-
6 tuli, sit de iure verior, Domini † firmarunt, illam ve-
riorem esse. Moti, in primis ex c. fin. de pact. lib. 6. vbi
priores, vel guardiani cum consensu tamen sui conuen
tus possunt facere pacta cum rectoribus parochialiũ,
super iuribus parochialibus, quæ pacta obseruanda
sunt, etiam si desit consensus Magistri, vel ministri, vel
prioris generalis, seu prouincialis, approbatio Capituli
generalis, aut prouincialis, ac etiam confirmatio Apo-
stolica. Quòd autem ibi requiratur consensus conuen-
tus, clarè ostenditur ex illis verbis, de suorum conuen-
tuum consilio, & assensu. Et voluerunt ibi Gemin. in
decimo notab. Franc. in vltimo notab. clariùs Anchar.
in sexto notab. dicens, in pactis præsidentis collegio re-
quiri consilium & consensum collegiatorum. Et Bur.
num. 6. inquiens pacta prælatorum valere, dummodo
de suorum conuentuum consilio & assensu inita fue-
rint. Quòd etiam ibi agatur de pactis, per quæ fit re-
ditus ad ius commune, patet ex illis verbis, super iuri-
bus parochialibus. Si enim pacta, de quibus ibi, sunt
inita super iuribus parochialibus, ergo super iurib. spe
7 ctantibus de iure communi ad parochum, cùm † iura
parochialia consistant in cura animarum parochiano-
rum, in exhibitione sacramentorum, in iure funeran-
di, in decimis, primitijs, & oblationibus, quę omnia re-
ctoribus parochialium de iure communi competunt.
Docto. & præcipuè Abb. nu. 2. ad rub. de paroch. Gof-
fred. & Hostien. in eorum summa, tit. de paroch. vter-
que, nu. 2. Vnde cùm fratres Prædicatores, vel mino-
res, vel alij mendicantes recusarent seruare pacta ini-
ta super iuribus parochialibus, sequitur, illa fuisse ad
fauorem Rectorum parochialium, & sic per ea factũ
fuisse reditum ad ius commune. Secundò, pro hac
opin. est tex. in c. cum dilectus, de relig. domibus, vbi
8 † Abbas sine consensu sui conuentus non potuit re-
nunciare priuilegio exemptionis à iurisdictione Epi-
scopi, & sic licèt ibi simus in casu, in quo fit reditus ad
ius commune, requiritur tamen consensus Capituli,
vt voluit ibi glo. in verbo, repromisit. Innocent. sub eo-
dem verbo. Card. quæst. 4. Butr. num. 6. Et Abb. num. 6.
& 7. inquiens, quòd Docto. hoc sequuntur. Et quate-
nus tex. fundat se in fraude, intelligitur respectu cen-
surarum, quas Pont. mandat annullari. Nam illa ver-
ba, cùm fraus & dolus ei patrocinari non debeant, sunt
redditiua rationis, cur Papa mandat iudicari illas sen-
tentias non tenere: siquidem ibi principaliter agitur de
reuocatione censuum, incidenter verò præsupponitur
nulla renunciatio priuilegij exemptionis tanquam fa-
cta sine consensu Capituli: & hoc sibi volunt verba il-
la, præter fratrum suorum assensum. Vnde si circum-
uentio & fraus nedum ad inualiditatem sententiarũ,
sed etiam renunciationis priuilegij exemptionis esset
referenda, vtique legislator aliter loquutus fuisset,
nempe, iudicis illas sententias, & repromissionem non
tenere. Cùm igitur fraus referatur solùm ad senten-
tias, & non ad repromissionem, sequitur sententias
tantùm annullari ex fraude, repromissionem verò in-
telligi nullam ex defectu consensus Capituli. Tertiò,
pro eadem opin. est textus clarus in cap. venissent, de
institut. vbi Archidiaconus cum iuramento renuncia-
uit concessioni institutionis personarum & custodiæ
Ecclesiarum vacantium factæ quibusdam Archidiaco-
nis sui prædecessoribus, deciditur ibi, quòd si concessio
non fuit personalis, sed realis renunciatio ipsius con-
cessionis, vel iuris, vel vtilitatis tribuit Archiepiscopo,
cui fuerat renunciatum, & tamen illa institutio perso-
narum, & custodia Ecclesiarum vacantium de iure
communi ad Archiepiscopum spectabat. Et sic ibi est
casus, quòd concessionis renunciatio etiam iurati, per
quam fit reditus ad ius commune, nocet Prælato re-
nuncianti ob suum iuramentum, non autem eius Ec-
9 clesiæ, cùm † factum Prælati non præiudicet Eccle-
siæ, vt per glo. ibi, in versic. abiurasse. Card. numero 9.
Butr. num. 35. Imol. numero 23. Abb. numero 14. Imò
10 nec etiam ipsi Prælato præiudicabit, quando † eius
præiudicium est inseparabile cum præiudicio Eccle-
siæ, tunc enim iuramentum Prælati nedum Ecclesiæ,
sed nec etiam sibi præiudicabit, cùm propter conne-
xitatem præiudicij non possit iuramentum seruari si-
ne interitu salutis æternæ, vt per Butr. ibi. numero 32.
versic. videte. solutio glo. est verissima. Imol. num. 22.
versi. & secundum prædicta. Abb. num. 16. versic. vn-
de Dominus Anton. & numero 18. Quartò, accedit
etiam textus in d. c. cum Apostolica, vt supra, indu-
ctus, & põderatus: sumus enim in alienatione rei Mi-
litiæ, cum renunciatio priuilegij Leonis inducta per
concordiam anni 1553. fit alienatio iurium competen-
tium Militiæ vigore dicti priuilegij, vt per se patet.
Postremò præmissa comprobantur ex reg. id quod no-
strum. reg. alteri per alterum, & alijs regulis, rationi-
bus, & argumentis deductis hic per Dom. Calandri-
num, quæ valde placuerunt Dominis, qui eo magis in
hanc sententiam iuerunt, quòd alienatio rerum Eccle-
siæ est omni iure prohibita, & non potest fieri, nisi ex
iusta causa, & cum debitis solennitatibus; ideoque Do-
11 minis durum † videbatur fauorem reditus ad ius
commune posse præualere fauori Ecclesiæ. Circa vl-
timam difficultatem Domini ad communem opin.
multas considerarunt limitationes. Et in primis pla-
cebat aliquibus ex Dominis limitatio tradita per Se-
bast. Sap. in addit. ad Abb. in d. c. veniens, numero 22.
12 in fi. addi. vt † scilicet non procedat, quando fit re-
ditus ad ius commune quo ad aliquos: sed locum ha-
beat, quando reditur ad ius commune quo ad omnes,
per tex. secundum communem intellectum, in c. cum
omnes,

omnes, de constit. Et hoc idem voluit Paris. in d. c. ve-
niens, nu. 16. circa med. ver. quo ad vltimum. Secundò,
nonnulli ex Dominis existimabant, posse communem
limitari, vt non habeat locum, quando consensus Capi-
tuli requiritur non solum pro solẽnitate actus, sed etiã
13 pro proprio interesse ipsius Capituli, quia† de eius par
ticulari præiudicio agitur, vt accidit in casu nostro: tũc
enim proprium interesse & præiudicium debet aliquid
operari, & ad id dicebant facere rationes Bal. consi. 1. li.
1. Et posse consensum alicuius requiri, seu interuenire
æqualiter tam pro solennitate actus, siue pro fauore
publico, quàm etiam pro commodo, & fauore priua-
to ipsius consentientis, voluit Ang. consi. 88. nu. 3. versi,
secundo præmitto, Soc. consi. 23. n. 19. in fi. ver. aliquan-
do & tertio, li. 4. Tiraq. de legib. connu. gl. 6. nu. 41. Ter-
tiò, quidam ex Dominis declarabant communem non
procedere, quando agitur de auferendo ius quæsitum,
& radicatum seu incorporatum. Moti tum ex dec. Put.
14 263. lib. 2. vbi radicatio † seu incorporatio iuris quæsiti
æquipollet iuri communi, tum ex dicto Neuiz. in sua
Sylua, lib. 6. nu. 26. dicentis post Roch. de Cur. in c. cum
15 accesserint, fol. 10. de constit. materiam † reditus ad ius
cõmune non esse fauorabilem, quando quis priuatur
iure suo. Accedit, quod radicatio & incorporatio adeo ef-
ficax est, vt conuertat lucrum in damnum; lucrũ enim
16 † quæsitum & radicatum & incorporatum pro dam-
no reputatur, l. cum te, & ibi Cy. & Bal. C. de donat. an-
te nup. Bal. Ang. Imol. Alexan. & Ias. in l. non amplius,
§. 1. de leg. 1. Alex. consi. 89. nu. 13. consi. 169. nu. 14. lib.
2. & consi. 203. ad fi. lib. 6. Dec. in l. iuris ignorantia, nu.
8. C. qui admit. & consi. 260. in fi. Paris. consi. 19. nu. 244.
lib. 2. Calcan. consi. 7. nu. 36. vers. quantum, Sarn. de iu-
re quæsit. non tollen. q. 1. fol. 29. vers. quia propriè dam
num, subdens, perdere lucrum non radicatum non es-
se damnum sentire, & ius non radicatum facilè tolli.
Ius autem priuilegij Leonis fuisse Militiæ non solum
quæsitum, sed etiam radicatum, & incorporatum, cõ-
stat ex insertione & descriptione ipsius priuilegij in li-
bro actuum Capitularium Militiæ, vt in terminis per
Card. in cap. 1. nu. 4. q. 12. de feu. Quartò, videtur ces-
sare in casu nostro, in quo ius commune non est elisum
17 sed extinctum, quo casu † res non reuertitur ad natu-
ram suam: quoniam §. pactus ne peteret, l. si vnus, ff. de
pac. vnde hæc propositio colligitur, non loquitur in iu-
re sublato, vel extincto, sed in iure eliso, vel diminuto.
Ita illum tex. post Mart. Sily. intelligit Iac. But. in auth.
quas actiones, prope fi. vers. sed D. Martinus, Pet. de
Bellaper. ibi, col. 2. in fi. vers. sed ponamus, col. seq. Cyn.
q. vlt. nu. 8. Alber. nu. 2. vers. an eadem gl. Bal. nu. 5. in fi.
Castren. nu. 9. vers. Doctores tamen dicunt, Ias. nu. 29.
C. de Sacrosan. Eccl. Bart. in d. §. pactus ne peteret, in fi-
ne, & ibi Bal. pariter, in fine, Fulg. nu. 22. vers. glossa fi.
& Iacob. de S. Geor. ad fin. Et ratio diuersitatis secun-
dum Doct. & præcipuè Bald. in d. auth. quas actiones,
est, quia ius elisum durat in essentia, licet cesset in effe-
ctu. Vnde cum in eo sint reliquiæ, facilè fit reditus ad
ipsum, sed in iure extincto, & sublato nullæ sunt reli-
quiæ, l. 1. in prin. C. de lat. liber. tollen. ideo impossibilis
est redintegratio, vel reuersio ad illud, dicto §. pactus
ne peteret, vers. sed si pactum conuentum. Et ius com-
mune dicitur tolli vel extingui per simplicem clausu-
lam, non obstante, positam in priuilegio, vt voluit Petr.
de Bellaper. in d. auth. quas actiones, colum. 2. in fine,
vt per generalem clausulam, non obstantẽ aliqua lege
in contrarium disponente, vt per Alber. & Cast. in d.
auth. quas actiones, Bal. & Iaco. de S. Geor. in d. §. pa-
ctus ne peteret. Sed in priuilegio Leonis, adest clausu-
la generalis, non obstantibus constitutionibus, & ordi-
nationibus Apostolicis, cæterisque contrarijs quibus-
cunque, vnà cum clausulis, pro expressis. Meritò, &c.
Quintò, addebam ego communem limitari in casu
nostro ob clausulam, decreti irritantis, positam in pri-
uilegio Leonis. Fauor enim reditus ad ius cõmune ces-
18 sat in casu, in quo adest clausula decreti irritantis, vt
per Brun. de for. fol. 58. col. 4. in fi. versic. cæterum ad
hanc limitationem, motus ex his, quæ post alios tradit
Ias. in l. omnium, nu. 10. iuncto nu. 7. vers. limita tamen,
C. de testam. Nam nu. 10. firmat, statuentes non haben-
tes facultatem statuendi posse statutum aliàs à supe-
riore confirmatum reuocare, quando fit reditus ad ius
commune, & sic facultas reuocandi tribuitur per re-
ditum ad ius commune, & tamen superius, numero se-
ptimo, vers. limita tamen, post alios concludit, stante
clausula decreti irritantis, posita in confirmatione sta-
tutorum à Principe facta, non posse statuentes reuoca-
re, etiam si aliàs haberent facultatem libere statuendi.
19 † Vnde stante falsitate, communis opin. quæ nullo mo
do probatur in d. c. cum à postolica, & stante veritate
contrariæ sententiæ & iurib. & rationib. præallegatis,
& stantibus etiam præmissis limitationib. ad commu-
nem Domini concluserunt, consensum Capituli Mili-
tiæ fuisse necessarium ad præiudicandum sibi per con-
cordiam anni 1553. etiam si per eam fiat reditus ad ius
commune. Reseruarunt tamen particulariter videndũ
an simus in magno, vel modico præiudicio.

CANTVCCII.

Caurien. siue Nullius iurisdictionis, Lunæ,
4. Iunij 1576.

SVMMARIA.

1 *Genitiuum denotat dominium, & proprietatem.*
2 *Seruitutem nemo patitur habere in re propria.*
3 *Priuilegiatus super non solutione decimarum intelligitur in proprijs bonis, non alienis.*
4 *Priuilegium Militiæ Cisterciensium est personale, non reale.*
5 *Coloni, vel censuarij commẽdarum tenentur ad decimas.*
6 *Priuilegium exemptionis decimarum dicitur reale, quando eximit terras, seu prædia.*
7 *Datum, vel remissum præsumitur potius ex causa, quæ minorem saltationem continet, quam alia.*

DECISIO XXIII.

PRoposui causam die Lunæ, 4. Iunij 1576. super
eo, quod Domini in vltima positione reseruarunt,
an scilicet stante priuilegio Leonis Decimi, & cõcordia
anni 1553. constet de magno, vel paruo præiudicio
Militiæ in casu, & ad effectum, de quo agitur. Et pro
parte Militiæ fuit data scriptura continens simul, & se-
paratim septem particulas, siue capita tam priuilegij,
quàm concordiæ. Ex quib. hinc inde collatis, Militia
prætendebat multiplex, & graue præiudicium colligi.
Sed postea ipsamet Militia restrinxit se ad primum ca-
put, in quo agitur de decimis, super quo Domini dixe-
runt, constare de magno præiudicio Militiæ, quia cum
Militia vigore priuilegij esset exempta à præstatione
decimarum, cumque postea vigore concordiæ tenere-
tur ad solutionem decimarum de agris, & pratis com-
mendarum Maiorga, Pietrabuona, Herrera, Salor,
Sparagal, & S. Antonio pro tertia parte, & sexta parte
respectiuè citra, & vltra flumen Salor, vt continetur
in concordia cap. duodecimi, non potest negari, quin
Militia ex huiusmodi solutione tertiæ, & sextæ partis
decimarum magnum patiatur præiudicium. Non ob-
stant deducta pro parte Episcopi. Et in primis non
obst. quod concordia cap. duodecimi, nõ loquitur de terris
proprijs ipsarũ commendarum, sed de terris aliorum
existentibus in locis, & territorijs commendarũ. Quia
patet responsio ex verbis subsequentib. eiusdem cap.
duodecimi, dum dicitur, ita tamen, quod in eo, quod
attinet ad decimas Commẽdarum de Pietrabuona, &
Maiorga, remaneãt, existantq; in eodẽ statu, in quo ad
præsens existũt. Vnde cũ Pietrabuona, Maiorga vocen-

tur commendæ; & excipiantur ex septem locis supe-
rius enumeratis, sequitur, vt reliqui quinque loci sint
commendæ, cum exceptio sit de regula, & cum ibi di-
catur ad decimas commendarum, satis apparet concor
diam loqui de decimis proprijs commendarum pro-
1 pter † illum genitiuum, commendarũ, qui denotat do-
minium, & proprietatem, ad not. in rub. ff. de nou. ope.
nun. Secundò, non obst. quod in concordia c. 13. ordi-
netur, quomodo debeant colligi, & percipi dimidiæ
in locis, & oppidis commẽdarum. Et sic præsupponitur
commẽdas in habere in suis territorijs oppida & loca,
& sic videtur comprehẽdi decimæ prædiorum incola-
rum dictorum oppidorum, & locorum. Nam respon-
detur, tum quia ex eo, quod commẽdæ habeãt oppida.
& loca, nõ infertur, nec sequitur, vt comprehẽdantur
decimæ prædiales oppidanorum. Tum quia in d. cap.
13. habetur relatio ad decimas superius expressas, dum
dicitur, item in quãtum ad recuperãdum dictas deci-
mas ponderãdo dictionem, *dictas*, quæ est relatiua præ-
cedẽtium: sed superius, videlicet, in cap. 12. solum de
decimis agrorum, & pratorum pertinẽtium ad com-
mendas dictum fuit, vt mox deduximus. Meritò, &c.
Tertiò nõ obstat, quod ex oppidis & locis commẽda-
rum tam Commendatores, quàm Episcopus, & Capi-
tulum pro eorum ratis percipiunt decimas, & sic quod
terræ, ex quib. decimæ percipiuntur, non sunt com-
mendarum, quia si essent illarum, vtique Commẽda-
tores nõ perciperẽt decimas ex terris proprijs, cum in
2 † re propria nemo seruitutem habeat, l. in re communi,
ff. de ser. verb. præd. Et in terminis decimarum tradit
Vital. in clem. 1. num. 83. de decim. Si quidem respon-
detur. In primis negando, Commẽdatores nõ percipe-
re decimas ex terris proprijs, cum ipsi percipiant, seu
potius retineant duas ex trib. & quinque ex sex parti-
bus decimarum agrorum, & pratorum commẽdarum
respectiuè citra & vltra flumen Salor. Deinde respon-
detur, Commẽdatores nõ percipere seu retinere duas
ex tribus, & quinque ex sex partibus respectiuè, vt su-
pra iure decimarum, cum (vt modo diximus) decimæ
tanquam seruitus non cadunt in re propria, sed dicun-
tur percipere seu retinere vigore concordiæ, & sic non
dicuntur pertinere ad eos vt decimæ, sed dicuntur ha-
bilitati vigore concordiæ, vt ad illas non teneantur.
3 Nam † ad priuilegiatos super non solutione decima-
rum nõ dicũtur propriè & legitimè pertinere decimæ,
sed dicũtur priuilegiati, vt ad eas non teneãtur, cum in
re propria nemo seruitutem habeat. Ita in terminis de-
clarat Vital. d. Clem. 1. nu. 82. & 83. Quartò & vltimò
non obst. quod Commendatores semper locant terras
4 commendarum, & tradunt alijs excolendas, & † priui-
legium Cistercięsium Militiæ communicatum est per-
sonale, non reale, vt in terminis est dec. Put. 465. alias
519. incip. eadem die, in vna Burgen. decimarum,
Orad. decis. 185. in causa Burgẽ. decimarũ, 12. Decemb.
5 1567. Et sic coloni † vel censuarij Commẽdatorum te-
nentur ad decimas, gl. in clem. 1. in verbo, excolẽdas, in
fine, de decim. & ibi Card. nu. 21. vers. quo ad colonos,
Abb. nu. 10. Anch. nu. 6. vers. si verò sunt coloni, Imol.
nu. 14. & Vital. nu. 19. Soc. consi. 93. nu. 3. vers. vnde di-
cit, li. 3. Put. & Orad. vbi sup. Et concordia hoc casu nõ
præiudicat priuilegio, cum remissio decimarum con-
tenta in concordia pro duabus, & quinque partib. re-
spectiue (vt sup.) nõ sit personalis, sed realis, & sic trã-
sit ad colonos seu censuarios, vt per Doctor. in d. clem.
1. Præterea respondetur, negando prædictam remissio-
nem esse realem, cum ex verbis concordiæ non possit
colligi, an sit realis vel personalis: nam in c. 12. dicitur,
*Episcopus, & Ecclesia Caurien. habeant & percipiant ter-
tiam partem de omnib,* &c. Item paulò post dicitur, *per-
cipiant sextam partẽ de agris, &c.* & in c. 13 dicitur, *ad re-
cuperandum partem sibi attinentem de decimis,* &c. item
postea dicitur, *ad recuperandum & recipiendum dictas
decimas.* Ex quibus verbis non potest colligi remissio
realis respectu terrarum seu prædiorum, sed solum re-
spectu fructuum, siue decimarum. Tunc autem esset
remissio realis transitoria ad colonos seu censuales,
quando respiceret ipsas terras, seu prædia: tunc enim
6 priuilegium † exemptionis decimarum dicitur reale,
quando eximit terras, seu prædia, vt dicunt glo. Card.
Abb. Imol. Ancha. Vital. & alij, in d. clem. 1. Abb. in ca.
ex parte, nu. 5. de decim. & cons. 9. in 2. dub. lib. 1. Rot.
dec. 4. de priui. in antiq. Bisig. dec. 1. de decim. Ruin.
cons. 157. num. 9. lib. 3. Fed. de Sen. consi. 151. col. 4. vers.
item quæritur, Rim. iun. cons. 26. nu. 29. & 45. & consil.
68. nu. 33. Et de cõmuni testatur Soc. cons. 268. ante nu.
1. lib. 2. Præterea in dubio prædicta remissio non debet
censeri realis, sed potius personalis, tãquam minus præ-
7 iudicans Episcopo: quia † id, quod datur, siue remitti-
tur, præsumitur datum vel remissum potius ex causa,
quæ minorem iactationem continet, quam ex alia, vt
post Bal. cons. 65. ad fi. voluit Aym. consilio 106. nu. 11.
Vnde stantib. præmissis apparet, colonos seu censuales
Commẽdatorum teneri ad solutionem decimarũ etiã
inspecta cõcordia, & hoc casu nullam esse differentiam
inter concordiam, & priuilegium. Ergo in casu, in quo
Commendatores terras commendarum suis sumptib.
colerent, & sic quando intrant priuilegium, & concor-
dia, vtique per concordiam fit magnum præiudicium
priuilegio, cum ex priuilegio Militia sit exempta in to-
tum à solutione decimarum: ex concordia verò non in
totum, sed solũ quo ad duas ex tribus, & quo ad quin-
que ex sex partib. respectiuè, vt supra.

CANT. V CCII.

Terdonen. Fructuum. die Merc. 27. Iunij 1576.

SVMMARIA.

1 *Nullitas impetrationis potest opponi etiam in causa fru-
ctuum.*
2 *Dictio, nullatenus importat nullitatem actus ipso iure.
Item verba decreti irritantis, nu. 4.*
3 *Nullitas vbi inducatur ipso iure, operatur etiam respectu
fructuum.*
5 *Decretum irritans afficit omnia, quæ sequuntur, ita vt nec
effectum, nec iuris fomentum habeat.*
6 *Fructus accessorij ad rem peti non possunt, si nec res princi
palis peti potest: secus si non sint accessorij.*
7 *Regula de subrogandis habet locum in gratia, si neutri,
non solum obtenta simul cum gratia subrogationis, sed
etiam principaliter, & de per se.*
8 *Gratia, si neutri, solet per se principaliter intentari.*
9 *Sententia lata contra regulam de triennali, non est nulla,
sed contra ius partis.*

DECISIO XXIV.

QVo ad primam partẽ dubij Domini concluserunt
in causa fructuum hæredes Iulij posse dare de
1 nullitate † impetrationis Gregorij, eique obstare re-
gulam de subrogandis. Moti primò, ponderando il-
2 lam † dictionem *nullatenus*, quæ importat nullitatem
actus ipso iure, glo. in auth. si qua mulier. in verbo, nul-
latenus, per illum tex. C. ad Velleia. quam sequuntur
Card. in c. super literis, num. 5. in fin. & ibi Barbat.
num. 82. vers. item etiam, de rescrip. & alij quamplu-
rimi congesti per Tiraq. in l. si vnquam, in vers. reuer-
tatur, num. 95. C. de reuocan. donatio. quibus additur
3 Grammat. cons. 3. num. 12. in consi. crim. Et vbi † nulli-
tas inducitur ipso iure, operatur etiam respectu fru-
ctuum, glo. in §. 1. in verbo, imminere, in fine, & ibi Ia-
cob. de Beluis. Barto. & Ang. in authen. de incest. nupt.
Io. And. Anch. Gemin. Franc. & alij in c. Felicis, §. nul-
lus. de pœn. lib. 6. cum alijs citatis per Tiraq. in d. ver-
bo, reuertatur, num. 268. Vnde cum in casu nostro gra-
tia, *si neutri*, Gregorij sit nulla ipso iure, sequitur vt
huiusmodi nullitas operetur etiã respectu fructuum;
Secun-

Secundò, ponderando eandem dictionem *nullatenus*
4 quatenus † habet vim decreti irritantis, vt post Butr.
tradit Imol.in Clem.1.nu.20. vers. ex hoc nota, & ibi
Card.in §.si quis autem, sub nu.6. & Vital.nu.9. de se-
quest. poss.& fruct. Ias. alios allegans in l. scriniarios,
nu.9.C.de testam.milit. Tiraq.in d.verbo, reuertatur,
nu.95.prope fin.vers.ex quib.Gram.d.cons.3. num.13.
5 latè Felyn.in c.ex literis,n.7.in 5.casu, de const. Et † de-
cretum irritans afficit omnia, quæ sequuntur ita, vt nec
effectum, nec iuris fomentum habeant, c. si eo tempo-
re,& ibi not.de elect.lib.6.Cassad.decis.1.nu.7.de resti.
spol.Sarn.in reg.de triennal.q.49.num.3.Imò habet o-
culos retro, operatur nullitatem ab initio, reddit senten
tiam nullam, impedit executionem rei iudicatæ, vt per
Cassad.super reg.dec.12.nu.4.5.6. & in fi. Sarn. in reg.
de annal.q.5.prope fin. Io.Paul. decis.54. Achil. decis.
385. Vnde stante in casu nostro decreto irritante ob il-
lam dictionem *nullatenus*, non potest pro parte Gre-
gorij vis fieri in sententia pro eo lata, neque in re iudi-
cata, in quam illa transiuit. Tertiò, quia quando non
6 potest peti res principalis, tunc † nec etiam fructus pe-
ti possunt, dummodo sint ad eam omnino accessorij, li-
cet secus, quando non essent omnino accessorij, sed pos
sent principaliter, sicut res ipsa, peti, vt per Abb. in c.
aduersario sub num.12.ante med.de excep. Sed in casu
isto stante regula, de subrogandis, beneficium peti
non potest, meritò nec etiam fructus, cum sint ad il-
lud omnino accessorij. Quartò, quoniam sententia la-
ta ad fauorem Gregorij transiuit in iudicatum quo ad
beneficium, non simpliciter, sed secundum quid, hoc
est, quo ad beneficium per se tantum consideratum,
non autem quatenus ex eo infertur ad fructus: nam
hoc respectu sententia, nec etiam quo ad beneficium
dicitur transiuisse in iudicatum, idque tum ob rescri-
ptum fel.rec. Pij Quinti, qui sub illis verbis, dummo-
do nulla alia præter dictam exceptionem obstet, intel-
ligitur præseruasse hæredibus Episcopi omnes alias ex-
ceptiones pręter narrata in memoriali, tum propter de-
cretum Rot. decernentis, Gregorium debere quo ad
fructus, & expensas litis consentire appellationi per di-
ctos hæredes à d.sententia interponendæ, quemadmo-
dum postea die sequenti consensit: alioquin si dicti hæ-
redes non possent dare de nullitate impetrationis Gre-
gorij & obijcere regulam de subrogan. vtique nihil o-
perarētur præseruatio Pij V. decretum Rotale, & con-
sensus Gregorij. Vnde respectu fructuum & expensa-
rum litis beneficium dicitur deductum in causam ap-
pellationis, & per consequens hoc est respectu nulla
adest res iudicata etiam quo ad beneficium. Quantum
ad secundam partem Domini dixerunt, regulam de
subrogan. habere locum in gratia, *si neutri*, non solum
7 † obtenta simul cum gratia subrogationis, & sic acces-
soriè ad illam, sed etiam principaliter & de per se impe
trata. Et moti sunt. Primò, quia verba reg. sunt gene-
raliter & indistinctè concepta, l.1.§.generaliter, de leg.
præstan. Secundò, quia copula &, posita in reg. inter
subrogationem, & gratiam, *si neutri*, æquè principa-
liter copulat. Tertiò, quia militat eadem ratio odij cō-
tra impetrantes beneficia viuentium. Quartò, quia
8 † gratia, *si neutri*, solet per se principaliter impetrari,
vt bene deducuntur informantes pro parte D. Franci-
sci. Non obstant deducta pro parte Gregorij, quia ex
supradictis patet ad illa responsio. Quantum ad decis.
Achil.primam, de re iudic.respondetur, illam non ap-
plicari casui nostro, quia ideo ibi Domini dixerunt,
9 † sententiam latam contra reg. de triennali, non esse
nullam, sed contra ius partis, quia licet esset datum de
regula, & esset probatus possessor, tamen poterat esse,
quod iudex alia ratione motus fuerit, & non esset lo-
cus reg. vt expresè ibi dicitur, quod cessat in casu no-
stro, cum iam resolutum fuerit esse locum reg. de
subrogan.

CANTVCCII.

Dertusen. Onerum Sacristiæ. die Mercurij
20. Iunij 1576.

SVMMARIA.

1 *Ecclesiæ fauore latissima fit interpretatio.*
2 *Antiquitas oritur ex verbis generalibus.*
3 *Dispositio l. hac adiectio, ff. de verb. signif. quomodo intel-
ligatur.*
4 *Suppleri illud dicitur, quod deest.*
5 *Dictio plus, denotat quamcunque summam, vt saluetur
mens legis, vel statuti.*

DECISIO XXV.

QVo ad primam partem dubij, Domini dixerunt.
Sacristam teneri vigore constitutionū editarum
de annis 1181. & 1283. non solum ad reparationem,
sed etiam ad nouis operis cōstructionem. Et moti sunt
Domini. Primò, ex verbis primæ cōstitutionis ibi, cum
tali cōditione, quod Sacrista teneat in perpetuum be-
ne condirectam, & honorificè coopertam de tegu-
lis, &c. Si enim Sacrista debet tenere Ecclesiam bene
condirectam, ergo debet eam tenere cum choro, alio-
quin Ecclesia sine choro non diceretur bene condire-
cta. Nec potest ex istis verbis colligi, Sacristam teneri
solum ad reparationem, & nō ad noui operis cōstru-
ctionem: nam licet verum sit, ex huiusmodi verbis de-
prehendi, Sacristam non obligari ad constructionem
nouæ Ecclesiæ, sed ad eius reparationem, nihilominus
cum debeat tenere Ecclesiam bene condirectam, ne-
gari non potest, quin teneatur facere omnia opera, &
sic etiam noua, quæ spectant ad statum Ecclesiæ bene
condirectæ. Secūdò, ex illis verbis, honorificè cooper-
tam totā Ecclesiam de tegulis. Si enim Sacrista adstrin
gitur honorificam tenere partem exteriorem & supe-
riorem Ecclesiæ, quæ minus videtur, & in qua hono-
rificus status minus requiritur, quanto magis debet
honorificum tenere chorum, qui est pars interior Ec-
clesiæ, quæ omnium oculis subijcitur, & quæ maiori
indiget honorificentia. Tertiò, ex verbis secundæ cō-
stitutionis ibi, ad faciēdam per eūdem Sacristam ope-
ra, quæ circa Ecclesiam necessario fuerint facienda.
Nam cum illud verbum, opera, sit à constitutione in-
definitè prolatum, debet intelligi vniuersaliter de
quibuscunque operibus, & sic etiam nouis: & tanto
magis, quòd fauore Ecclesiæ latissima fit interpreta-
1 tio, † vt inquit Bald. consi. 107. q. ista donatio ante fi.
lib.2. per tex.in l.locus, in prin.ff.de vsufr. l.sunt perso-
næ, ff.de relig.& sump.fun. §.illud. in Auth. const. quæ
de dig. Sequitur Tiraq.de priuil. pię causæ. priuil.101.
Et prædicta absq; dubio procedunt, stantibus declara-
tionib.subsequutis, quę licet in hoc dubio non præsup-
ponantur, tamē Dominis visæ sunt iustissimę, & si ad-
huc factæ non fuissent, deberent ita fieri, nec dici possūt
additiones, siue suppletiones, quia sunt verè, & propriè
declarationes declarātes tam verba primæ constitutio-
nis ibi, bene cōdirectā Ecclesiā, quàm verba secūdæ cō-
stitutionis ibi, opera, quæ circa Ecclesiam, &c. Quę ver-
ba, cum sint generalia (plura sunt enim quę pertinēt ad
tenēdam Ecclesiam bene cōdirectā, & plura sunt ope-
ra, quæ circa Ecclesiam fiūt) meritò dicūtur ambigua,
2 cum ex † verbis generalib. ambiguitas oriatur, l.in tra-
dēda, in prin.ff.commu.prædior. Oldr.cons.81.n.5.ver.
sed ista generalis, cons.133.n.3. Signorol. cons.209. nu.
9.in fi. Aym.cons.70. nu.10. & in responso pro genero,
num.97. Nec obstāt deducta pro parte Sacristiæ, quia
vel ex supradictis tolluntur, vel responsione nō indi-
gent. Ad illud verò, quod dicitur, verba secundæ con-
stitutionis obligantis Sacristam ad complementum,
quatenus scuta 40. non sufficiant, debere intelligi de
3 modico pluri, iuxta † l.hæc adiectio, ff. de verb. signi-
ficat. multipliciter respondetur. Primò, ex declaratio-
nibus subsequutis volentibus Sacristam teneri in to-
tum ad omnia, & singula opera, & etiam ad nouum

chorum,quæ non possunt fieri cum modico pluri vltra
summam scutorum 40.Secundò respondetur, nos non
esse in casu d.l.hæc adiectio. non enim in secunda con-
stitutione dicitur, quod si 80. masmodinæ non sufficerent,
tenerentur ad plus,sed dicitur,teneatur facere com-
plementum, quod quidem continet totam illam sum-
mam,siue modicam,siue magnam, quæ deest 80. mas-
modinis,quæ non sufficiunt pro operib. faciendis, cum
4 suppleri dicatur,quòd deest,ca.1.in princ.ibi, † dicitur
suppleri, quod deest, de spons. l. quia actionum. ibi,
supplet Prætor in eo,ꝙ legi deest, ff.de præscri. verb. Et
tradit Dec.cons.423.nu.6. Tertiò respondetur, ꝙ etiam
si essemus in terminis d.l.hæc adiectio, nihilominus il-
lud plus, ꝙ erit vltra 80. masmodinas,non debet referri
ad modicam summam,sed ad quamcũque,ne fieret cõ-
tra mentem secundæ constitutionis, quæ fuit, vt Sacri-
sta teneretur in totum ad omnia, & singula opera circa
Ecclesiam necessaria,vt postea fuit declaratum,quo ca-
su ne fiat contra mentem legis vel statuti, dictio plus,
5 † non modicam,sed quamcunque summam denotat,vt
post Iac.de Rau.voluit Alber.de statut.li.1.q.72.nu.2.
sequitur Euerar.in loc.ab absur.post med.vers.hinc etiã
singulariter dicit Rebuff. in d.l.hæc adiectio, fol.80. in
fi.vers.sextò vitiatur.Menoch.de arb.cas.145.n.9. Quo
verò ad secundam partem dubij, videlicet, ad quam
summam Sacrista teneatur, Domini arbitrati sunt, illũ
teneri ad medietatem fructuum,& redituum Sacristiæ
singulis annis vsque ad integram solutionem æstima-
tionis noui chori,ita tamen,vt Capitulum teneatur su-
bire pro medietate onera, quib. Sacristia subijcitur, &
sic, vt vna medietas onerum, & emolumentorum Sa-
cristiæ spectet ad Capitulum pro tempore prædicto, al-
tera medietas ad Sacristam.

CANTVCCII.

Rauennaten. Domus,die Lunæ,2. April.1576.

SVMMARIA.

1 *Pœnæ, vt euitentur,multa admittuntur,quæ alias non admitterentur.*

2 *Prælatus iurans non alienare res Ecclesiæ, si illas locauerit ad longum tempus,non incurrit pœnam periurij.*

3 *Alienationis appellatione venit etiam locatio ad longum tempus.*

4 *Dispositio l.fi.C.de iure emphy.non habet locum in conductore ad longum tempus,ex veriori.*

5 *Oblatio sola sufficit ad euitandam pœnam caducitatis, sed ad consequendam plenam liberationem a canone, requiritur etiam consignatio,& dispositio.*

6 *Mandatum enunciatum in aliquo instrumento sufficit ad effectum excusandi a pœna caducitatis, & probandum recipientem esse procuratorem,& nu.seq.*

7 *Subscriptio alicuius partitæ, in qua quis narrat se procuratorem,excusat a pœna caducitatis.*

DECISIO XXVI.

DOmini quo ad primam partem dubij dixerũt,par
titam,de qua quæritur, stante recognitione syn-
dici medio eius iuramento, ad effectum euitandi pœ-
nam caducitatis, ad quam nunc agitur, legitimè reco-
gnitam fuisse, licet ad alium effectum secus esset: mul-
1 ta enim ad effectum † euitandi pœnas admittuntur,
2 quæ aliàs non admitterentur. Et hinc est, ꝙ prælatus,
qui iurauit non alienare res Ecclesiæ, si illas locauerit
ad longum tempus,non incurrit pœnam periurij. Quia
3 licet † sub prohibitione alienationis rerum Ecclesiæ ve
niat etiam locatio ad longum tempus, vt in Clem.1.&
ibi Doct. de reb.Eccl.non alien.nihilominus huiusmo-
di prohibitio intelligitur ad effectum inualiditatis lo-
cationis,non ad effectum incursus pœnæ,vt post Cald.in
c.cum contingat,de iureiuran. latè firmat Didac. lib.2.
variar.resol.cap.16.nu.2.& hinc est,quod die Lunę,20.
Febr. 1576. coram D. meo Seraphino in vna Roman.
Casalium,Domini tanquam veriorem, & benigniorem
4 amplexi sunt opinionem eorum, qui tenent, † disposi-
tionem l.fin. C. de iure emphy. loquentem in emphy-
teuta,nõ habere locum in conductore ad longum tem-
pus,ad effectum excludendi pœnam priuationis. Hinc
quoque fit,quod ad effectum euitandi pœnam caduci-
tatis sufficit sola oblatio, licet ad effectum consequendi
5 plenariam liberationem à canone emphyteutico requi
ratur non solum oblatio, sed consignatio,& dispositio.
ita Cyn.Iac.de Are.Alber.Bal.Ang.& Saly. in l.2. C. de
iure emphyt. Vbi Ias.sub nu.182.inquit hanc esse com-
munem, & post eum idem fatetur Negus.de pign.par.
5.membr.3.nu.3. Et eandem sequitur sententiam dicens
illam communem Socin.consi.118.in fi.lib.4. Accedit,
ꝙ licet magis communis opinio sit,iuramentum consti-
tuere in mora absque interpellatione, vt latè per Gabr.
lib.2.de iureiur.concl.2.in princ.id tamen non procedit
ad effectum incursus pœnę,ad quem effectum non suf-
ficit iuramentum, sed requiritur interpellatio, vt per
Gozad.consi.28.num.10. quod secuta est Rota in vna
Perus.pœnæ coram Blanchetto 1.Martij,1477. Quan-
tum ad secundam partẽ,dubij,Domini pariter ad eun-
dem effectum excusandi à pœna caducitatis firmarunt
6 † constare ex sufficienti mandato, & facultate Georgij
ad recipiendas solutiones canonum. Et ad id facit dec.
Cuma cons.6.post prin.vers.Item si instrumento,quem
sequitur Cur.iun.in auth. si quis in aliquo, in fi. & ibi
Cagn.nu.96.C.de eden.videlicet,ꝙ si in instrumento so
lutionis recipiens solutionem narretur procurator cre-
ditoris, ista narratiua non sufficit fideiussori, vel alteri
soluenti pro debitore ad recuperandum solutum ab
eodem debitore per tex.in d.auth. si quis in aliquo. Fa-
cit tamen magnam præsumptionem,quod soluens no-
luerit iactare suum l. cum de indebito, ff. de probatio.
Ita in proposito narratiua Georgij, qui in subscriptione
partitæ,de qua agitur, narrauit, siue nominauit se pro-
curatorem Abbatiæ Classen.magnam facit præsumptio
nem,quæ etiam si ad consequendam liberationem à so-
lutione canonis non sufficeret,ad euitandum tamen pœ-
nam caducitatis absque dubio sufficere debet, per ea,
quæ supra diximus,& cessat omnis difficultas, stantib.
verbis narratiuis Abbatiæ Classen.dicentis, Georgium,
7 dum erat Syndicus d.Abbatiæ, nullas accepisse pensio-
nes à Presbyteris Boni Iesu de anno 1569. per ea, quæ
tradit Cassad.dec.3.num.3.versi.si igitur,& nu. seq. de
procurat.

CANTVCCII.

In eadem Rauen.Domus. die Lunæ 27.Maij 1576.

SVMMARIA.

1 *Nota solutionis canonis referens se ad notas præcedentes,quæ non apparerent,sufficit ad excusandam caducitatem.*

2 *Dictio,prout referens se ad factum de præterito,quòd constet,stat limitatiuè,alias stat causatiuè.*

3 *Relatum si aliter reperitur,quam in referentes,statur relato,& non referenti.*

4 *Interpretatio, & occasio qualibet etiam leuissima admittitur ad euitandum damnum,& præiudicium.*

5 *Clausula pacti de vlterius non petendo,posita in instrumento quietationis,in quo soluitur pars dotis, quomodo intelligatur.*

6 *Error etiam in facto proprio præsumitur ad euitandũ damnum,& præiudicium.*

7 *Verba,prout apparet, in dubio censentur potius stare demonstratiuè,quam restrictiuè.*

8 *Interpretatio pro errore potius, quam pro caducitate capienda est ad excusandum a pœna caducitatis.*

DECISIO XXVII.

IN libro Presbyterorum Boni Iesu reperitur nota so-
lutionis canonis in hũc modum conscripta: die 18.
Iulij 1569.R.D.Vincen.soluit suas pensiones per totum
præ-

præsentem annum 1569. prout apparet, vt sup. Et in præcedentib. notis conscriptis in eod. lib. non constat de solutionibus canonum annorum 1567. & 68. Dubitaui ego in vna Rauẽnaten. domus die Lunæ, 14. Maij 1576. an d. nota, ex quo habet relationem ad notas præcedentes, in quibus non apparet de resolutionibus canonum annorum 1567. & 68. dicatur sufficiens ad euitandam caducitatem in casu, de quo agitur. Et quia Domini fuerunt varij, non potui capere resolutionem; sed iterum eodem dubio proposito die Lunæ 27. eiusdem
1 mensis, Domini firmarunt, d. notam satis † sufficere ad excusandam caducitatem, non obstantibus adductis pro parte Abbatiæ, quæ ad duo tantum rediguntur. Alterum est, ꝙ clausula *prout apparet*, si refertur ad aliquod factum, quod est de præterito, tunc, si de eo con-
2 stet, dictio † *prout*, stat limitatiuè, & restrictiuè: si verò non constet, stat causaliter, ita Barto. in extrauag. ad reprimen. in ver. prout, sub nu. 2. sequitur Alex. consi. 46. nume. 9. vers. fortificantur hæc verba, lib. 1. Dec. consi. 63. nu. 6. & in l. edita, nu. 84. in fi. & num. seq. C. de eden. Cur. iun. in consi. 92. num. 10. Sed in casu isto verba illa *prout apparet*, vt sup. habent relationem ad effectum præteritum, nempe ad solutiones canonum annorum præcedentium; & de hoc facto constat in notis præcedentibus meritò limitatiuè, & restrictiuè accipi debẽt. Alterum verò est, quod quando relatum reperitur, & in eo res aliter sese habeat, quam in referente, tunc
3 † non attenditur referens tanquam erroneum, sed relatum ipsum, ita Alex. cons. 9. nu. 12. propè fi. lib. 5. Dec. cons. 63. sub nu. 6. vers. & licet referens, in l. edita, num. 86. circa fin. in auth. si quis in aliquo, nu. 46. in fin. C. de eden. in c. 2. sub nu. 9. de rescrip. & in c. quoniam. Abb. in fin. de offi. deleg. Cur. iun. cons. 92. sub nu. 10. Cagn. in d. auth. si quis in aliquo, nu. 90. Sed in inspectione notarum præcedentium, ad quas habet relationem nota, de qua agitur, apparet, pensiones annorũ 1567. & 1568. solutas non fuisse. Meritò non ista tamquam per errorem facta, sed illæ debent attendi. Sed tamen his minimè obstantibus contrarium, vt dixi, conclusum fuit, præsertim, ad effectum euitandi pœnam caducitatis. Pro qua conclusione in primis consideratur, quod nota, de qua agitur, in eo, quod habet relationem ad notas præcedentes, potest intelligi, vt relatio fiat respectu solutionis canonis annorum 1565. & 1566. respectu verò solutionum canonis annorum sequentium nulla fiat relatio, cum de illis nulla facta sit mẽtio, sed iter nota simpliciter absque relatione, & sic nota non erat erronea, sed vera, & per consequens attendenda: tunc enim esset erronea, quando in ea expressè fieret mentio de solutionibus canonis annot. 1567. & 68. vt puta si dictum fuerit, R. Dom. Vincentius soluit suas pensiones per annum 1567. & totum præsentem 1569. prout apparet, vt sup. Nam tunc eum per inspectionem præcedentium notarum contrarium appareret, absque dubio esset erronea, & non debet attendi. Et hæc expositio videtur probari, tum quia non est verisimile, partes voluisse habere relationem ad notas præcedentes respectu solutionum canonis annor. 1567. & 68. cum de ijs nulla appa-
4 reret nota conscripta: tum quia † ad euitandum damnum, & præiudicium quælibet interpretatio, & occasio etiam leuissima admittitur, vt per Tiraq. post alios in l. si vnquam, in ver. donatione largitus, nu. 208. C. de reuo. don. Tum etiam ex his, quæ scribit Abb. cons. 97. lib. 2. quem sequitur Fely. in c. causam quæ. n. 4. circa med. in 2. limit. versi. ad idem est elegans, de rescript. videli-
5 cet, ꝙ si in instrumento quietationis, † in quo soluitur pars dotis, ponitur in fi. clausula pacti de vlterius non petendo, non intelligitur de non petendo residuo dotis, sed de non petenda illa quãtitate tunc soluta, cum clausula in fine posita debeat referri ad præcedentia, & non ad extranea, de quibus non est facta mentio: ita in proposito illa clausula, *vt supra* debet referri ad notas præcedentes respectu solutionum canonis annor. 1565. & 1566. & non respectu solutionũ canonis annor. sequentium, quia cum de ijs nulla prorsus sit facta mentio, pro extraneis haberi debent. Secundò potuit esse, ꝙ ille Do. Vincentius per errorem passus fuerit addi particulam illam *prout apparet*, vt sup. putans in præcedentib. notis constare etiam de solutionibus canonis annorum 1567. & 68. quia potuit esse, quod non inspexerit notas præcedentes, cum alias si inspexisset, verisimiliter non
6 permisisset huiusmodi particulam apponi, & † ad excludendum damnum, & præiudicium præsumitur error, etiam in facto proprio, vt per eundem Tiraqu. vbi
7 sup. sub nu. 206. Tertiò illa † verba *prout apparet*, vt supra, cum simus in dubio potius censentur stare demonstratiuè, quàm restrictiuè, Bar. in l. centurio, num. 59. & ibi Ias. nu. 51. Ripa nu. 173. de vulg. & pupil. Dec. in ca. quoniam Abb. nu. 14. vers. & in dubio, de off. deleg. cõs. 324. nu. 4. Quartò in dubio ad excusandum à pœna ca-
8 ducitatis potius capienda est † interpretatio pro errore, quàm pro caducitate, ad trad. per Tiraq. de retrac. conuen. §. 4. gl. 6. nu. 29. & 30. optime Bero. cons. 149. nu. 12. & seq. lib. 1. Et ex prædictis patet responsio ad allegata pro parte Abbatiæ.

CANTVCCII.

In eadem Rauennat. Domus. Die Ven. 22. Iunij 1576.

SVMMARIA.

1 *Mora sola emphyteuta non soluentis canonem non sufficit ad inducendam caducitatem, sed requiritur etiam declaratio domini directi, ex communi.*

2 *Dictio omnimodo, significat ipso iure, & habet vim decreti irritant.*

Declaratur tamen, vt nu. seq.

4 *Declaratio domini, quod statim ipso iure sit locus caducitati, non requirit aliam iudicis sententiam, vel declarationem.*

5 *Ipso iure quæ inducuntur, ita intelliguntur, si is, ad cuius fauorem inducuntur, voluntatem suam declarauerit.*

6 *Inuestitura emphyteusis, licet dicat, vt ipso iure, vel facto emphyteuta non soluens cadat, tamen intelligitur domino volente, & declarante.*

Et procedit etiam in emphyteusi Ecclesiastica, nu. 7.

8 *Conditio, sub qua pœna caducitatis imponitur, non est casualis, nec mixta, sed potestatiua, pendens a sola voluntate domini.*

9 *Retrotractio non fit, nisi mediante æquitate.*

10 *Aequitas considerari non potest, quando agitur de incursu pœnæ.*

11 *Retrotractioni locus esse non potest, quando mora est purgata.*

DECISIO XXVIII.

PRo resolutione dobij à me propositi in vna Rauennaten. Domus, die Ven. Iun. 1576. ꝙ fuit an Georgius procurator, & Syndicus Abbatiæ Classen. Dominæ directæ potuerit Presbyteris Boni Iesu emphyteusis remittere caducitatem domus emphyteuticæ, ob solutionem canonis per biennium ante declarationem d. Abbatiæ? Domini duas considerarunt difficultates. Prima fuit, an caducitas inducatur a die moræ, vel potius à die declarationis? Altera difficultas fuit, an declaratio retrotrahatur ad tẽpus moræ, nec ne? Quãtum ad primam difficultatem Domini cõcluserunt, emphyteutam ob nõ solutionem canonis intra tempus à lege
1 præfinitum, tunc † demũ in pœnam caducitatis incidere, si Doominus directus declarauit voluntatem suam, quatenus velit rẽ emphyteuticam haberi pro commissa, & deuoluta: & sic ad inducendam caducitatem non sufficit sola mora, sed requiritur etiam declaratio, Bart. in l. 2. nu. 2. & ibi Bal. ante nu. 2. Ang. nu. 4. Fulg. num. 3. & 4. Saly. in 3. opp. Ias. num. 6. in seq. C. de iure emphyt.

Bar.in l.in fi.ff.si ager vect.vel emph.peta.idem Bar. in
auth.qui rem,nu.3.Bal.sub nu.6.Cast. nu.4. circ. med.
Iac.de S.Geor.nu.14.Cagnol.num.34. C.de sacrosanc.
Eccl.Imol.post Anch.in c.potuit,nu.54.& ibi Bero. nu.
144.de locato. Cuman.consi.164.nu.4. versi. quinimo
etiam si hic esset emphyteusis,Abb.cons.67.nu. 2.circa
med. vers.moueor principaliter,li.2.Ale.consi.173.n.7.
li.2.& consi.113.nu.3.li.4.Corn.cons.115.n.1. li.1.Dec.
cons.130.nu.5. vers.& ideo,& n.6.& 7.consi.185.nu.9.
vers.& est simile,& cons.206.nu.8.& Rimin.cons.389.
nu 48.& 49.lib.2.Ruin.consi.143.nu.14.li.1.Paris.cós.
108.nu.33.li.1.Tiraq.alios congerens in l.si vnquam,in
ver.reuertatur,nu.10.de reuo.dona.Soc.iun.cons.111.
nu.1.2.& 3.& 10.& 11.li.2.Curt.iun.consi.109. nu.11.
cons.110.nu.23.& cons.149.nu.3.vers.cum igitur,Crauet.cons.212.nu.1.Nat.consi.274.nu.3. lib.2. latè Cassa.
dec.2.nu.1.vers.requiritur tamen,n.3.in fi.n.4.ver.posset enim,& dec.3.n.3.in fi.de loc.& conduct.Et hãc esse cómunem sententiam fatentur Ias.in d.l.2.num.10.
Dec.d.cons.206.nu.8.Paris.d.cons.108.nu.33.Curt.iun.
in præcitat.cons.vbi dicit etiam in hoc omnes conuenire.Et istam esse æquiorem,veriorem, & cõiorem opin.
testatur Cassad.d.dec.2.nu.3. in fin. vbi in contrarium
allegat solum Abb.in d.c.potuit,nu.14.vers. hanc opin.
Probatur autem hęc cómunis conclusio in d.l.2.ibi,volenti:item ibi,si Dominus voluerit. Nec obst.ibi dictio
2 *omnimodo*, quæ † licet suapte natura sit præcisa, & significet, ipso iure, & habeat vim decreti irritantis, vt
late per Tiraq.in d.verbo,reuertatur, nu. 88. cum trib.
3 seq.nihilominus id † procedit,quando dictio *omnimodo*,stat per se,& absolutè: at secus,quando habet secum
adiunctam conditionem,vt in d.l.2.ibi,*sed omnimodo eo si Dominus voluerit repellendo*, ita vt secuta declaratione voluntatis Domini statim ipso iure sit locus ca-
4 ducitati, nec † alia iudicis sententia, vel declaratio requiritur, vt per Clar. in §. emphyteusis, q.9. Vbi post
Butr. & Cępollam inquit hanc esse communem sententiam. Quinimò etiam si dictio *omnimodo*,in d.l.2.absolutè staret absque illis verbis, si Dominus voluerit,nihilominus requireretur declaratio voluntatis Domi-
5 ni,cum † generaliter, quæ ipso iure inducuntur,ita intelligantur,si is,ad cuius fauorem inducuntur,petierit,
& sic voluntatem suam declarauerit, vt latissimè per
Tiraq.d.ver.reuertatur,nu.10.vsque ad 17. Idque Domini in pluribus causis tenuerũt. Et propterea etiamsi
6 in † inuestitura dictum sit,*ipso facto, vel ipso iure cadat*,
tamen intelligitur Domino volente. & declarante, vt
per Bal.in l.fi.in fi.C.de reuoc.don. Corn.cons.115.ante nu.1.li.1.Dec.cons.138.nu.6. Confirmantur pręmissa tum ex ratione Cassad.dec.2.sub nu.4.quod si caducitas absque declaratione voluntatis Domini induceretur, vtique posset in damnum Domini redundare,
quia illi non expediret rem apud se habere, nec facilè
reperiret, qui eundem canonem solueret,tum etiam ex
alia ratione eiusdem Cassad. decis.5. nu.3. in fin.Quod
si aliter diceremus,sequeretur inconueniens, vt statim
lapso termino sine solutione data priuatione etiã inuito domino, quando postea acceptaret pensionem simpliciter oporteret rem de nouo concedere, quod nunquam fit Domino caducitatem nolente. Et præfata cõ-
7 clusio † procedit etiam in emphyteusi Ecclesiastica, vt
post Iac.de S.Georg. Cor. & Dec. expressè firmat Soc.
iun.d.cons.111.nu.2.in fi.& nu.seq.lib.2. Quo ad secundam difficultatem Domini dixerunt, declarationem
voluntatis Domini non retrotrahi ad diem moræ em-
8 phyteutæ,tum quia conditio, † sub qua pœna caducitatis imponitur,nõ est casualis,nec mixta, sed potestatiua pendens a sola voluntate Domini, & propterea si
purificetur,non trahitur retro,l.1.& ibi glo. Bar. Ang.
& Sal.in l.qui balneum, in princ. l.potior,§.1.& l.pen.
vbi Bart. & omnes, ff.qui pot. in pign. habe.Bart.Ang.
Alex.Ias.& alij in l.si filiusfa.ff.de verb.obli. Soc.consi.
41.in princ.li.4.Negus.de pign.par.5. memb.2. sub nu.
10.in 16.ampl. Tum etiam quia nulla subest æquitas,
9 ob quam debeat fieri ista † retrotractio, quæ non fit,
nisi mediãte æquitate,l.denique,ff.ex quib.cau. maior,
Bar.in l.si is qui pro emptore,in 2.oppos. ff. de vsucap.
Quod autem subsit æquitas,ostenditur: Nam aut dominus sciuit moram emphyteutæ,& tunc,cum ei licuerit facere statim declarationem, si diu distulit, sibi est
imputandum: aut ignorauit, & tunc, aut ignorantia
fuit iniusta,& tunc idem dicendum est,quia pro sciente habetur, l. quod te. ff. si cer. pet. aut ignorantia fuit
iusta,quia successit in locum alterius,& tunc idem dici
10 debet,cum † enim agatur de incursu pœnæ,non potest
æquitas considerari, iuxta l.sciendum, ff.ex quib. cau.
maio. Et præmissa tanto magis in casu nostro procedũt,
in quo purgata fuit mora ante declarationem Domi-
11 ni, quo † casu non potest esse locus retrotractioni non
solum ob defectum æquitatis, sed etiam, quia obstat
inhabilitas extremi,ad quod,stante moræ purgatione,
per quam res desijt esse integra, & ideo declaratio Domini nihil operatur,arg.l.bonorum,& ibi Bar.Castr.&
alij,ff.rem rat.haberi,& in terminis tradit Bero.in d.c.
potuit,nu.145.

CANTVCCII.

Mediolan.Præpositurę.Die Ven.4.Maij 1576.

SVMMARIA.

1 *Qualitas insignitatis alicuius Ecclesiæ potest probari ex communi opinione hominum loci, quæ etiam arbitrio iudicis reponitur, & nu. 5.*
2 *Nobilitas ex fama, siue communi hominum æstimatione probatur, eademque iudicis arbitrio reponitur, & n. 5.*
3 *Dignitas illa dicitur, quæ communiter reputatur in tali Ecclesia, vel loco.*
4 *Insignis locus ex communi hominum loci opinione dignoscitur: idemque arbitrio iudicis reponitur, & nu. seq.*
6 *Iudici arbitrarium est moderare dictionem illam secundũ subiectam materiam, quæ multipliciter exponitur.*
7 *Insignis dictio, modo in bonam, modo in malam partem accipitur.*
8 *Dignitates Ecclesiarum collegiatarum insignium conferri debent tantum Magistris, vel Doctoribus, aut Licentiatis in Theologia, vel iure Canonico.*
9 *Interpretatio illa capienda est, per quam saluti animæ magis prospiciatur.*
10 *Extensio admittitur etiam in pœnalibus, & correctorijs, quando tractatur de salute animæ.*
11 *Insignis locus dicitur, qui est nobilis, præcipuus, & magnæ famæ.*
12 *Testis deponens de eius iudicio non probat.*

DECISIO XXIX.

CVm in vna Mediolan. Præpositurę mihi extra Rotam commissa ageretur de iustificanda narratiua
gratiæ Francisci Benedicti Vicomercati, qui inter cetera narrauerat, Ecclesiam collegiatam S.Gregorij in palatio Mediolan.de cuius præpositura sibi in forma dignum prouideri obtinuerat,non esse insignem: cumq;
pro parte cur Archiepiscopus Mediolan. prætenderet
contrarium, nempè d.Ecclesiam insignem esse, idcirco
die Ven.4.Maij 1576.dubitaui, stante gratia d.Benedicti,Conc.Trid. sess.14. c.12. dictis testium pro parte d.
Benedicti examinatorũ,fidib.pro d.curia Archiepiscopi factis,& instrumento, in quo d.Ecclesia inter Ecclesias matrices Mediolan.reponitur, an d. Ecclesia sit insignis,nec ne,in casu,& ad effectum,de quo agitur? In
quo dubio Domini concluserunt,narratiuam gratiæ d.
Benedicti super non insignitate d.Ecclesiæ minimè verificatã esse,imò potius de insignitate constare. Et moti sunt ex plurib. In primis considerarunt, qualitatem
1 istã † insignitatis,vel non insignitatis alicuius Ecclesiæ
posse probari ex cómuni opin.hominum loci, cũ multa in iure ex fama, siue communi hominum existima-
2 tione determinentur, vt patet exemplo † nobilita-
tis,

tis,quę ex fama,siue cõi hominum ęstimatione proba-
tur. Bal.in l.prouidendo, nu.1. per illum tex. C.de po-
stulan.sequũtur Alex.Guid.Pap.Felin.Ias.& Dec.relati
per Tiraq.de nobil.c.10.nu.8.Item exemplo dignitatis,
3 quia † illa dicitur,quę cõmuniter reputatur in tali Ec-
clesia, vel loco, vt per Inn.in c.de multa,sub num.6.de
præb.quem ibi sequũtur Host.col.6.ante med vers.in-
telligas igitur.Io.And.col.4.in prin.ver.intelligas ergo.
But.nu.23.ver.concludit. Imo.nu.39.ante med.vers.&
ideo dicebat, Abb.nu.22. vers.tertia conclusio.dicens,
dignitatem debere censeri secũdum reputationem lo-
ci,licet aliàs de iure cõmuni pro tali non haberetur.Et
Abb. sequitur Sylu.de benef.par.1.q.2.nu.36.ver.item
secũdum. Hoc idem voluit Mill. in suo repert in verb.
dignitas est esse Archidiaconum. Card.in clem.1.nu.3.
propè fi. de præb. & latius cons.62. in prin, Gem.cons.
140.nu.1.Bal.cons.387.post med.vers.item illa est ma-
ior dignitas, li.1. Fel.ad rub de maior. & obed.num.3.
vers.dixit etiam. Staphil.de lit.grat.& iust.in 2.forma,
nu.9.Sarn.de grat.expect.nu.46.vers.quæ autem dica-
tur dignitas.Rot.decis.9.propè fi.de pręb.in nou.decis.
4.nu.2.& 3.de elect.in nou.Et ita resolutum fuit in vna
Cortonen.præposit.corã D.meo Cott.14.Octob.1575.
4 Demum hoc idem patet exemplo † loci insignis,qui ex
communi opi. hominum loci dignoscitur, d.l. Labeo,
ff.de supellect.leg.c.ex literis, de sponsal.ita gl.in c.sta-
tutum,in verb.copia. & ibi Io. Monac,num.15.Archid,
col.4. in med.in verb.locis insignib. Guglieĺ.de Mont.
Laud. colum.3. Gemin.col.pen. post med.ver.gl.super
verb.copia.Prob.in add.ad Monac.nu.32.post med de
rescr.li.6. Inn.in c.præsenti, num.3,eo.tit.de rescri.li.6.
Spec.de citat.§.1.nu.17.ver.sed quæ loca dicantur insi-
gnia. Lap.alleg.123.nu.2. in fi. Card.in cle.1.nu.28.de
foro compet. Sed ex fidib. pro curia Archiepiscopali
factis tam ab Illustr.Card. Morono, & Cribello,quàm
etiam à septem rectorib. siue presbyteris satis constat,
Ecclesiam de qua agitur,cõmuniter reputari insignem.
Meritò, &c. Secundo loco Domini existimarunt, ean-
dem qualitatem insignitatis,vel nõ insignitatis alicuius
Ecclesię,posse arbitrio iudicis terminari,ad instar nobi-
5 litatis, vel ignobilitatis, quæ arbitrio iudicis reponi-
tur, Bal.in l.Gracchus, nu.1. C.de adult. Alex.in l.3.in
prin. in addi. ad Bar. ff.de testib. Rip. in l. si constante,
num. 30.ff.sol.matr.Tiraq.in l.si vnquam.in verb.om-
nia,sub nu.31.C.de reuoc.don.& de nobil.c.10.nu.10.
Et ad instar loci, qui, an sit insignis, vel ne, statur arbi-
trio iudicis, vt per gl. Monac. Archi. Gem.Prob.Inno.
Spec.Lap. & Card.in locis supra citatis,quibus additur
Albet. in suo d. in verbo, insignis locus. Vital. in cle. 1.
num.2.de for.compet.Tiraq.in d.l.si vnquam.in verb.
omnia. num. 31. propè fin. Ceterum Domini arbitrati
sunt, Ecclesiam, de qua agitur, insignem esse pluribus
qualitatib. quę in ea concurrunt,ex quibus si nõ singu-
lis,saltem omnibus simul iunctis,iudicarunt hanc insi-
gnitatem colligi. Prima qualitas est, ꝙ ista Ecclesia re-
ponitur inter matrices Ecclesias Mediola. Secunda no-
bilitas, & celeritas loci, vbi est sita, nempè, in Palatio
Ducum Mediolan.Tertia antiquitas. Quarta præcedẽ-
tia,quia in processionibus præcedit Ecclesiam S.Mariæ
de Scala,quàm in cõfesso est apud partes esse insignem.
Quinta structura ædificiorum tam intus, quàm extra.
Sexta numerus ministrorum in ea seruientium, videli-
cet, Præpositus, decem Canonici, 12.Cappellani,Cura-
tus,Sacrista, & duo clerici. Septima, multitudo & fre-
quentia Christi fidelium ad eam pro diuinis audiendis
confluentium. Tertiò inhærendo eidem opinioni,vt.s.
cognitio qualitatis insignitatis,vel non insignitatis Ec-
clesiæ, de qua agitur,tota sit arbitraria,ego eram in ea
sententia,non recedendo tamen à prædictis, quæ mihi
satis placebant,vt arbitrium iudicis in casu,de quo agi-
tur, regulandum esset secundum subiectam materiam
Conc. Trid. ses. 24. c. 12. Et mouebar ea ratione, quia
quoties agitur de expositione alicuius dictionis, quæ
6 diuersimodè, & multipliciter exponitur,tunc † iudex
arbitrium suum ita moderare debet,vt dictionẽ illam
exponat secundũ id, quod ratio subiectæ materiæ sua-
det.ita ad not.per gl.in l.eas causas,ff.de cond.& demõ
strat.tradit Rom.cons.376.nu.7. quem sequitur Mar-
sil.cons.42.nu.7.& in l.quæstionis modum, nu.56.ff.de
quæst.Dec.in l.1.nu.93.C.de seru.fug. Vnde cum mul
7 tiplex,& varia sit acceptatio huius dictionis † insignis
(modo enim in bonam, modo in malam partem acci-
pitur,vt per Tiraq.de nobil.c.2.nu.25.& 34.) & locus
insignis plures, & diuersas recipiat significationes, vt
late per Proba.ad Ioan.Monac.in c.statutum,nu.32.de
rescrip.lib.6.& per Vital in cle.grauis, nu.56. & 57. de
sent. excommun. Sequitur,vt qualitas insignitatis, vel
non insignitatis Ecclesiæ intelligatur secundum subie-
ctam materiam Conc.Trid.cap.12.sess.24. cum ad eius
dispositionem euadendam Franciscus Benedictus nar-
rauerit in sua gratia, Ecclesiam,de qua agitur, non esse
insignem, quia si fuisset insignis, sciebat se non posse
eius pręposituram obtinere,cum ipse non sit neq; Ma-
gister, neque Doctor,neque Licentiatus in Theologia,
8 vel iure Canonico,& Conc.Trid.hortatur, vt † digni-
tates Ecclesiarum collegiatarum insignium conferan-
tur tantum Magistris, vel Doctorib. aut Licentiatis in
Theologia, vel iure Canonico. Vnde ibi qualitas insi-
gnitatis Ecclesiarum collegiatarum debet regulari, &
intelligi secundum qualitatem Magisterij, vel Docto-
ratus,vel Licentiaturę in Theologia,aut in iure Cano-
nicu,quam qualitatem debent habere omnes dignita-
tes in Ecclesijs cathedralib.vel collegiatis insignib.quia
ibi principaliter tractatur de dignitatibus & earũ qua-
litatibus vt ex verbis expresse colligitur. Hoc stante
superius in d.cap. 12. ista qualitas Magisterij, vel Do-
ctoratus, vel Licentiaturæ in Theologia, aut iure Ca-
nonico requiritur in duobus generibus dignitatum,vi-
delicet,in dignitatib.curam animarum habentibus iux
ta c.cum in cunctis, de elect. & in dignitate Archidia-
conatus, quia Archidiaconi oculi sunt Episcopi, &
propter ea Episcopum doctrina iuuare debent. Deinde
cum ibi subijciatur regula negatiua,vt in ceteris digni-
tatibus curam animatum nõ habentibus, sufficiat qua
litas clericatus cum idoneitate, ab ista regula negatiua
excipiuntur omnes dignitates Ecclesiarum cathedra-
lium,& collegiatarum insignium, in quib. dignitatib.
non sufficit qualitas clericatus cum idoneitate, sed re-
quiritur etiam non de præcepto, sed de consilio quali-
tas Magisterij,vel Doctoratus,vel Licẽtiaturę in Theo
logia, seu iure Canonico: idque non ratione curæ ani-
marũ,neque ratione Episcopi,tunc enim Conc. nõ hor
tatur,sed præcipit,vt superius fecit,sed ratione frequẽ-
tiæ, seu multitudinis Christi fidelium ad Ecclesias ca-
thedrales, seu collegiatas insignes pro diuinis audien-
dis accedentium, pro quorum Christi fidelium ani-
marum salute Conc. Trid. hortatur, dignitates illarũ
Ecclesiarum debere esse Magistros, vel Doctores, aut
Licentiatos in Theologia, vel iure canonico,vt eorum
doctrina possint magis prospicere saluti animarum.
Cum enim in d.Conc. Trid. qualitas insignitatis in Ec-
clesijs collegiatis non per se, & absolutè ponatur, sed
respectu dignitatum,de quibus principaliter tractatur
cumque dignitates in Ecclesijs ad conseruandam, au-
gendamque Ecclesiasticam disciplinam fuerint institu-
tæ,vt in d.c.12. in princ.dicitur, sequitur, vt qualitas
insignitatis considerata in Ecclesijs collegiatis respectu
dignitatum in eis existentium, non intelligatur ratio-
ne antiquitatis, vel nobilitatis; vel magnitudinis rerũ
gestarum,vel apparatus, & pompæ ædificiorum, vel
diuitiarum, vel alio respectu mundano, sed solum re-
spectu Ecclesiasticæ disciplinæ, & sic respectu salutis
animarum. Et in hunc sensum qualitas insignitatis vi-
detur accipi in cle. grauis. de sent. excom. vbi Ecclesia
loci

loci insignis intelligitur ratione numerositatis populi, vt post Zenzel. exponit Vital. ibi. num. 56. & sequitur Prob. in c. statutum. num. 32. ante med. de rescrip. lib. 6. Confirmantur præmissa, quia Conc. æquiparat Ecclesias collegiatas insignes ipsis cathedralibus ad quas frequês populus semper accedit. Quartò ad præmissorum corroborationem accedit, quòd in dubio illa interpre-
9 tatio capienda est, per † quam saluti animæ magis prospiciatur. ad no. per gl. vlt. in c. vnico, de sfcrut. facit tex. in c. mittenis. & ibi Butr. nu. 4. Abb. nu. 1. & Præposi. nu. 4. de sponsal. latè Fel. c. auditis, nu. 32, vers. limita secūdo, de præscript. cum alijs adductis per Neuizan. in sua Sylu. lib. 6. num. 46. vers. item pro ea opinione. Et hinc est, quòd quando agitur de vtilitate animæ, in dubio delictum potius præsumitur, cum ista præsumptio tutior sit, vt per Alc. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 1. nu. 13. & 14. Anch. cons. 179. in fi. Mart. sing. 151. Et hinc
10 † est etiam, quòd in pœnalibus correctorijs, & odiosis, quando tractatur de salute animæ, admittitur extensio Io. Andr. & Abb. in c. ex tenore. qui filij sint legit. Ias. in Auth. quas actiones. nu. 25. C de sacr. sanct. Eccles. Crauet. de antiq. temp. par. 4 sect. videamus, nu. 10. Quintò, & vltimò, licet aliqui ex Dominis dubitauerint, an pro parte cur Archiepiscopalis sit probata affirmatiua insignitatis Ecclesiæ, de qua agitur, quāuis maior pars habuerit illam pro probata, tamen cum agatur de iustificanda narratiua gratiæ d. Francisci Benedicti, & sic de probanda negatiua nō insignitatis d. Ecclesiæ, iidem Domini nullam habebāt difficultatem, huiusmodi negatiuam concludenter non probari. Nō obstant addu-
11 cta pro parte d. Francisci. Et in primis, quòd † locus insignis dicitur, qui est nobilis, præcipuus, & magnæ famæ, Anch. in d. c. statutum, col. 4 circa med. in verb. locis insignibus de rescrip. lib. 6. Albert. in suo dict. in verbo, insignis locus, Card. in cle. 1. nu. 28. de foro compe. Siquidem respōdetur, Archiepisc. loqui de loco insigni prophano, non autem de Ecclesia, quæ debet intelligi insignis in casu Conc. Trid. ratione salutis animarum, vt supra deduximus. Præterea Arch. Alber. & Card. postquam dixerunt, loco insignes esse nobiles, præcipuos, & magnæ famę, statim subijciunt recurrendum esse ad communem opin. prouinciæ, ad cognoscendum, quæ sint talia loca, & iam supr. deductum fuit ex communi reputatione hominum loci, Ecclesiam, de qua agitur, esse insignem. Minus quoque obstant testes examinati pro parte d. Francisci, tum quia nullum verbum de
12 communi reputatione; † sed solum de eorum iudicio deponunt, tū etiam, quia ratio, quam ipsi allegant, non est bona, neq; concludens, quia non sequitur, Præpositus, & Canonici talis Ecclesiæ non vtuntur insignijs Pontificalib. ergo Ecclesia non est insignis, vt informantes curiæ Archiepiscopalis bene deducunt.

CANTVCCII.

Roman. Ciu. de Sabell. Die Mercur. 13. Iunij 1576.

SVMMARIA.

1 *Renunciatio est stricti iuris, in qua non veniunt, nisi expressa.*
2 *Nouatio non præsumitur, nisi expressè de ea appareat.*
3 *Nouatio non inducitur ex his, quæ ad maiorem cautelam sunt facta.*

DECISIO XXX.

Domini cum præsupposito, quòd secūdum pactum de censis 30. menstruis non soluendis D. Hostilio, sed remanendis in deposito penes emptores, donec D. Franciscus accesserit, sit appositum in instrumēto venditionis etiam ad fauorem D. Abbatis, tenuerunt non præsumi, eundem D. Abbatem per secūdam eius accessionem renunciasse fauori secundi pacti. Et moti sunt. Primò, quia D. Abbas in secūda accessione accessit omnibus, & singulis contentis in instrumento venditionis, & sic videtur etiam secundum pactum approbasse. Se-
1 cundò, quia renunciatio est stricti iuris, nec † in ea veniunt, nisi quæ sunt expressa. Calder. cons. 5. ad fin. de præb. Dec. cons. 452. num. 21. & cons. 460. nu. 6. Tiraq. alios congerens in l. si vnquam. in præfat. nu. 128. C. de renoc. donat. Tertiò cessat in casu isto secundi pacti renunciatio, ex quo nulla facta fuit primæ accessionis no-
2 uatio, tum † quia non fuit expressè actum de nouatione, vt hodie requiritur, iuxta l. fin. C. de nouat. & §. præterea, Inst. quib. mod. toll. oblig. Tum quia apertè constat de contraria mente D. Abbatis nolentis nouare propter illa verba, inhęrendo firmiter d. suę promissioni, illamq́ue approbando, & confirmando: quæ verba nouationem omnino excludunt. Tum etiam, quia secūda accessio fuit facta ad maiorem cautelam empto-
3 rum, quo † casu nouatio minimè inducitur. text. est clarus, & ibi Castren. & Imo. not. in l. si Stichum. §. idem Celsus. ff. de nouat. Non obstant deducta pro parte D. Iulij. Ex illis enim quædam tangunt supradictum præsuppositum, de quo nunc non agitur, quędam sunt extra punctum, & non applicantur casui nostro. Reliqua rectè tolluntur hic per D. Biscium.

CANTVCCII.

Caurien. seu Nullius iurisdictionis. Die Mercurij, 27. Iunij 1576.

SVMMARIA.

1 *Decimæ de iure cōmuni spectant ad rectores Ecclesiarum, non autem ad Episcopum.*
2 *Renunciatio, siue remissio debet expressè fieri, non autem tacitè præsumitur.*
3 *Dicto taxatiua semper subintelligitur in minori summa dispositiuè prolata.*
4 *Episcopus an habeat de iure communi fundatam intētionem in tertia decimarum, ex dispositione Conc. Tolet. 4. c. 32. relati in c. constitutum, 16. q. 1.*
5 *Episcopus habet quartam decimarum de iure communi, & super ea habet fundatam intentionem, ex communi.*
6 *Confirmatio intelligitur, dummodo actus confirmatus ante confirmationem valebat.*
7 *Damnum graue reputatur in quinquagesima parte.*
8 *Damnum non solum attenditur in actis, sed etiam in potentia.*
9 *Falsitas nociua tantum potentia dicitur etiam punibilis.*

DECISIO XXXI.

Domini die Ven. 15. eiusdem mensis, me super expeditione causæ verbum faciente, mandarūt iterum proponi dubium aliàs propositum, & resolutum die Lunæ, 4. eiusdem mensis, an scilicet constet de magno, vel paruo præiudicio militiæ propter concordiam anni 1553. respectu capitis decimarum. Et mouerunt difficultatem contra Episcopum, quod ipse super decimis non habet intentionem fundatam de iure cōmu-
1 ni. † Decimæ enim non ad Episcopum, sed ad rectores, siue curatos Ecclesiarum parochialium de iure communi spectant, & ipsi super iure decimarum dicuntur habere intentionem fundatam de iure communi. tex. est in c. cum contingat. & in c. cum in tua. & vtrobique Scriben. tradunt de decim. Dd. in c. de quarta. & maximè Imol. in 1. not. de præscript. Doct. & præcipuè Abb. in c. conquerente. num. 2. propè fin. vers. duodecimo habes. & sub num. 6. de off. ord. & Doct. in c. dudum. de decim. Rebuf. de decim. q. 7. num. 4. cum simil. Episcopo verò non decimæ, sed quarta illarum de iure communi debetur, & super eo de iure communi fundatam intentionem habet, vt infra dicemus. Igitur eodem dubio iterum à me proposito die Mercur. 27. eiusdem mensis, Domini deducta per informantes in quatuor distinxerunt difficultates. Prima fuit circa illud præcipuum fundamentum militię, quod Episcopus hodie habet super decimis illud idem ius, quod olim ante concordiam, vel de iure communi, vel speciali, vel ex consuetudine habebat, quia per concordiam nihil de iure suo remittit, cum in ea nullibi reperiatur verbum denotans remissionem, nec ponatur aliqua

2 aliqua taxatio. Et † tamen remissio, siue renunciatio non fit, nisi expressè. Calderin. consil. 5. ad finem de præben. Deci. consil. 452. numero 71. & consil. 460. nu. 6. Tiraq. in l. si vnquam. in præfat. nu. 128. C. de reuoc. don. Domini in hac difficultate tenuerunt contra militiam. Hoc enim fundamentum eis non placuit, ea
3 ratione, quia † in minori summa dispositiue prolata semper subintelligitur dictio taxatiua, ita Bald. per illum text. in l. rogasti. §. si tibi, in secunda oppos. quem ibi sequitur Castren. Alex. Ias. & Socin. omnes nu. 2. ff. si cert. petat. Alex. in l. furti, sub nu. 2. ff. de in lit. iurand. Ruin. cons. 83. sub nu. 4. lib. 1. Secunda difficultas fuit,
4 an † Episcopus habeat de iure communi fundatam intentionem in tertia decimarum, ex disposit. Concil. Toletan. 4. c. 32. relati in c. constitutum. 16. qu. 1. Et in hac difficultate Domini dixerunt, huiusmodi fundamentū Episcopi tutum non esse, sed plures pati difficultates, & præcipue illam, quòd dispositio dicti Concil. Tolet. potest procedere in primitiuo tempore, cùm pauperes essent Episcopi, iuxta intellectum glos. in princ. in c. de his. 10. q. 1. Et cum glo. Gemin. & Præpos. ibi transire videntur. Sed clarius ijdem Gemin. & Præposit. hoc tenent in c. decernimus. eadem 10. q. 1. vbi d. c. constitutum, intelligunt secundum antiqua tempora. Et hoc affirmat Petr. de Vbald. de can. port. c. 1. vbi pariter intelligit dictum c. constituta. in primitiuo tempore. Et latius istud deducit in c. 2. in princ. vbi relatis iurib. probantibus, canonicam portionem Episcopalem esse, vel tertiam, vel medietatem, vel quartam, demum concludit, omnes canones conuenire in dando canonicam portionem Episcopo, licet in quota discordent, & de iure communi esse quartam per textum in d. c. conquerente. & in d. c. de quarta. quæ iura tanquam posteriora, inquit esse seruanda. l. diem proferre, §. si plures. de arbit. Et præmissa confirmantur ex communi opinio. om-
5 nium ferè Doctorum volentium, † Episcopo de iure communi quartam decimarum deberi, & super ea de iure communi fundatam intentionem habere, ita Hostien. in d. c. conquerente. col. pen. versic. & ita dixerunt quidam. & ibi Ioā. Andr ad fin. Card. in 11. not. & in 4. opposit. Butr. nu. 4. Anchar. in 5. opposit. num. 8. & sub nu. 27. Abb. nu. 2. propè fi. versic. duodecimo habet. & nu. 6 circa med. Hoc idem tenent Bald. Cardin. Butr. Imo. Abb. Anchar. & alij in 1. not. in d. c. de quarta. Hostien. in d. c. cum contingat. col. 1. circa medium. & ibi Io. Andr. col. 1. ante medium. Cardin. in 1. opposit. Butr. nu. 7. propè fin. Abb. ante nu. 3. idem Abb. in c. 1. nu. 3. de decimis. & in c. quoniam. nu. 3. & ibi Butr. nu. 3. eod. tit. Doct. in c. dudum eo. tit. Archid. Gemin. & Præposit. d. c. de his, 10. q. 1. Bertach. de Episcopo. lib. 4. par. 2. nu. 94. Rebuf. de decim. q. 7. n. 11. Et hanc esse communem fatentur Gemin. & Præposit. in d. c. de his. ad fin. quicquid in contrarium senserit gl. in d. c. conquerente. in verbo, decimationum. in fin. & ibi Innoc. nu. 4. tenentes, quartam decimarum nō de iure communi, sed de consuetudine ad Episcopum pertinere, qui tam ibi, quàm alijs in locis supra citatis sunt communiter reprobati. Et communis opinio probatur apertè in d. c. conquerente, vbi principaliter, & dispositiuè enumerantur singula iura Episcopalia, quæ de iure communi Episcopo competunt, & inter ea recensetur quarta decimarum. Tertia difficultas fuit, an Episcopus habeat intentionem fundatam in tertia decimarum ex donationibus Regum. Et in hac difficultate Domini dixerunt, quod si Reges habebant tertiam decimarum, de his, quæ à Mauris, & Saracenis recuperabant, vt facilè fieri potuit, vtique Episcopus haberet intentionem fundatam, cum verba donationum circa tertiam decimarum videantur clara: sin minus, res haberet maiorē difficultatem, quia licet Lucius Tertius confirmauerit regias donationes in forma specifica, faciendo specialem
6 mentionem, de illis tamen confirmatio † intelligitur in casu, in quo Regibus licuerat donare, vtputa, quia Reges habebant tertiam partem decimarum ex rebus, & bonis à Saracenis recuperatis, tunc enim d. tertiam cū auctoritate superioris poterant donare. Ita in terminis tradit Innoc. in c. dudum. in fin. de decim. quem ibi sequuntur Hostien. col. fin. vers. sed obijcies. Ioan. Andr. col. vlt. in princ. vers. respondeo hoc simpliciter. Butr. nu. 15. & Abb. nu. 11. licet Card. in 12. opposit. contrarium sentiat, nempè, opin. Innoc. non videri procedere, nisi quatenus confirmatio facta fuerit in forma communi. Quarta, & vltima difficultas fuit, esto, quod Episcopus habeat intētionem fundatam in tertia decimarum, an nihilominus. Militia ex concordia magnum sentiat præiudicium. Et in hac difficultate Domini affirmatiuè responderunt considerando duo capita, vnū respiciens locum, vbi Episcopus colligit tertiam partē decimarum, alium concernens locum, vbi Episcopus percipit sextam partem decimarum, & in vtroque capite considerarunt tres casus. Primus est, quando Militia colit terras manibus, vel sumptibus proprijs. Secūdus, quando tradit illas excolendas colonis partiarijs. Tertiò, quando colonis nummarijs, seu censualibus. Quo ad primum caput Domini dixerunt, Militiā nullo modo damno affici in tertio casu, quando scilicet locat terras suas ad nummos. Et ratio est, quia priuilegiū Leonis circa exemptionem decimarum est personale, & non egreditur personas militum. In secundo casu, quando Militia dat terras colendas colonis partiarijs, sentit damnum in portione sibi tangente; & sic in sexta parte decimarum: alias enim sextam partem soluit colonus partiarius. In primo verò casu, quando Militia terras proprijs sumptibus excolit, tunc patitur magis damnum, nempè, in tota tertia parte decimarū, cum hoc casu Militia inspecto priuilegio nihil iure decimarum soluere debeat. Circa secundum caput, videlicet loci, vbi Episcopus sextam decimarum partem habet in tertio casu, quando Militia locat terras colonis nummarijs siue censualibus. Episcopus præsupposito, quod habeat intentionem fundatam in tertia decimarum, remittit aliam sextā partem decimarum, quia cum hoc casu priuilegium locum non habeat, deberet Episcopus totam tertiam decimarum exigere: Sed ista remissio, siue damnum Episcopi compensatur cum damno, & præiudicio, quod infertur Militiæ in primo casu, quando terras proprijs sumptibus colit: tunc enim secundum priuilegium ad nullam portionem decimarum tenetur. In tertio verò casu, quando Militia locat terras colonis partiarijs, Episcopus nec lucratur, nec perdit quicquam, quia cum non debeat decimare, nisi portionem tangentem colono partiario, non potest, nisi sextam partem decimarum exigere, & sic remanet sine vlla recompensa damnum illatum Militiæ circa primum caput in sexta, & tertia parte, vt supra. Quod quidem damnum non potest negari, quin
7 magnum sit, quia † & in quinquagesima parte graue damnum reputatur, vt per Abb. in cap. Apostolicæ, nu. 6. de dona. Nec dicitur hodie Militiam ex concordia nullum pati damnum, cum semper tradat terras excolendas colonis censualibus, & sic non est locus priuilegio. Quia respondetur, quod etiam si id verum esset, de quo tamen in actu non constat, nihilominus Militia sentit ex concordia damnum in potentia: posset enim terras suas, vel proprijs sumptib. colere, vel illas colonis partiarijs colendas tradere, quo casu, vel in tertia, vel in sexta parte decimarum respectiuè, vt supra, damnum pateretur, & de iure non solū
8 attenditur damnum † in actu, sed etiam in potentia, tex. clarus in l. 5. §. Prætor ait, *si secundo*, ibi nec spectamus, vt noceat, sed omnino si nocere possit, ff. de
9 his, quæ deiecer. vel effud. Et hinc est, quod † falsitas nociua non actu, sed potentia dicitur punibilis: sufficit enim, vt nocere possit, vt per Bal. in l. si falsos, in vltimis

timis verbis.C. de fals. per l.3. in prin. ff. quod quisque iur.Latius hoc firmat Soc. cons.60.ad fin.lib.4. cum alijs adductis per Gabrielem,lib.7. conclus.5. nu.18. Et fuit tentum in vna Oxomen. Archipresbyt. coram R. D.Robuster.die 24.Februarij præsentis anni.

CANTVCCII.

Tirasonen.Canonicatus.de Tutela.Die Veneris, 5.Octobris 1576.

SVMMARIA.

1 *Mandati vtilitas magis attēdenda est, quam illius forma.*
2 *Mandatum ex coniecturis, & verisimilitudinibus præsumitur.*
3 *Pronunciandum est in dubis pro non desertione, si res nō esset omnino clara.*

DECISIO XXXII.

DOmini steterunt in decisis, & vltra deducta in decisione moti sunt etiam tum ex doctrina Bald. ad
1 rubr. de procurat.nu.1.volentis, potius † attendendam
esse vtilitatem mandati, quàm formam illius, per l. si hominem, ff. mand. tum vel maximè ex actibus subsecutis tam in partibus, quàm in curia magnam inter se consonantiam, & correspondentiam habentibus. Nam actui protestationis factæ per procuratorem Michaelis de Falces in partibus in iudicio ordinarij de adeundo iudicem superiorem, ex quo causa infra biennium non fuerat expedita, multum consonant. Et correspondent actus gesti in curia, videlicet commissio causæ in Rota pro parte Michaelis de Falces, & citatio, & inhibitio vigore illius ad partes per Michaelem Mirandæ, de cuius mandato non agitur, obtenta: quandoquidē protestatio in partibus facta fuit 16. Augusti 1571. causa verò fuit in Rota commissa 14.Septembris eiusdem anni, & citatio cum inhibitione ad partes fuit obtenta 28.eiusdem mensis Septembris, & in commissione idem, quod in protestatione continetur, quod scilicet ordinarius infra biennium causam non expediuerat, ex qua serie facti ita successiua, & continuata Domini dixerunt euidentem elici coniecturam, & verisimilitudinem, quòd Michael de Falces pro executione dictæ protestationis statim Michaeli de Miranda ordinauerit, vt curaret committi causam in Rota, attento, quòd ordinarius illam intra biennium non expediuerat.
2 Et † mandatum ex coniecturis, & verisimilitudinibus præsumitur, vt post Bald.in l.1. num.2. in fin.C. de reb. alien.trad.Deci.consil.36.num.9. Gozad.consi. 11. nu.13. Et secundum aliquos ex Dominis præmissa confirmantur ex ratificatione eiusdem Michaelis de Falces, quæ licet non possit operari effectum ratificandi stantibus prius in actis oppositione de nullitate gestorum ex defectu mandati, & protestatione, quod illa ratificari non possent, nihilominus, cum etiam ex actu nullo voluntas elicia tur, ideo videatur saltem operari effectum demonstrationis voluntatis retro ipsius ratificantis, quòd scilicet in præteritum habuerit Michaelem de Miranda pro suo procuratore, quemadmodum fuit dictum in illa Caurien.iurisdictionis coram me. Et tanto magis Domini fuerunt pro sufficientia mandati, quod in casu isto agitur ad effectum excludendi deser-
3 tionem, adeo, † quod si res non esset omnino clara, in
dubio pro non desertione pronunciandum esset. Non obstant adducta pro parte Petri del Moral. Quia placuerunt Dominis responsiones datæ per informantes Michaelis de Falces, præsertim ad effectum euitandi desertionem, vltra quod illa non mirant stante coniectura mandati sumpta, ex serie facti subordinata, vt supra.

CANTVCCII.

Melphien. Spoliorum. Die Veneris, 11. Octobris 1586.

SVMMARIA.

1 *Executor sententiæ potest admittere, & cognoscere exceptiones respicientes executionem.*
2 *Executio facta vltra formam mandati, limitati ad certā rem, nulla dicitur: secus si sit generale, cum numero sequenti.*
4 *Forma mandati constituta ad certum finem, potest per æquipollens adimpleri.*
5 *Requisitum pro forma sufficit adimpleri, vt habeatur finis, ob quam forma est inducta.*
6 *Datio in solutum facta pro maiori summa, quàm debeatur, & decretum interpositum ex causa, partim vera, & partim falsa, in totum vitiatur, ex communi.*
Limita, quando sunt plura capitula separata. nu.7.
Etiam si datio in solutum, vel decretum fiat pro vna summa resultante ex pluribus capitulis separatis. nu. 8.
9 *Sententia lata super pluribus capitulis separatis potest pro parte valere, & pro parte non.*
10 *Sententia lata super vno capitulo valet, licet petitio plura capitula separata contineret.*
11 *Sententia lata super vna causa debiti valet, licet petitio contineat vnam summam ex diuersis causis.*
12 *Sententia lata, ex duplici causa, quarum altera sit vera altera falsa, sustinetur ex vera.*
13 *Vtile per inutile in separabilibus non vitiatur.*
Fallit in indiuiduis. nu.17.
14 *Argumentum de personis ad res validum est.*
15 *Datio in solutum facta mihi petēti pro me, & fratre meo, cum quo mihi creditum est commune, si postea frater meus, cuius mandatum non habeo, non ratificet, dicitur valere pro parte mea.*
16 *Decretum iudicis dicitur esse indiuiduum.*
18 *Sententia siue decretum non dicitur indiuiduum, quando continet plura capitula separata.*

DECISIO XXXIII.

COnclusum fuit, posse pro summa aliàs per Rotā taxata, & in literis executorialibus contenta ad vlteriorem executionem procedi, non obstantibus deductis pro parte Illustrissimi Modetni Ducis Adriæ. Ad quorum primum, quòd S.Consilium Regium merus fuerit executor, & nullam habuerit iurisdictionē, sed nudum tantum ministerium, respondetur, quòd immo fuit executor mixtus habens iurisdictionem in concernentibus non merita causæ, sed executionem,
1 in ipsam. Clara est enim iuris conclusio, vt † executor
sententiæ, quale fuit consilium Regium, possit admittere, & cognoscere exceptiones respicientes non merita causæ, sed executionem, vtputa circa res, in quibus sententia est exequenda, iuxta text.in l. à Diuo Pio. §. si super rebus. & ibi omnes. ff. de re iudica. Salic. in l. & si non cognitio.col.pen.vers.aut quæritur. C.si contrarius, vel vtil. publ. pulchrè Abb.in c.pastoralis, §. quia verò.nu.3.vers.de secundo, & ibi Felin. nu.16.de offic.deleg. Aegid.decis.196.cum simil. Ad secundum,
2 quòd executio hactenus facta sit nulla ex † omissione
formæ commissionis Rotalis, mandantis personam, & bona Illustrissimi Ducis capi, & sub fida custodia teneri, & tamen executores ad subhastationem deuenerunt, & sic formam mandati excedentes nulliter processerunt. c. Pisanis. de restitut. spoliat. potest responderi: tum, quod executor excedendo fines mandati
3 non facit executionem nullam, † quoties mandatum
non est limitatum ad certam rem, vt post Ioan. Andr. & Abb.in c. quod ad consultationem. de re iud. tradit Brun.de form.fol.56.col.4.vers. quarto prædicta conclusio. Quod accidit in casu isto, in quo mandatum est generale de capien. bonis Illustrissimi Ducis, & sub fida custodia tenendis, & sic non est restrictum ad cer-
4 ta bona. Tum † etiam, quod in casu nostro forma est
constituta ad certum finem, videlicet satisfaciendi D. Francisco Pitti creditori Illustrissimi Ducis, ideo potuit per æquipollens adimpleri, & per consequens ad subhastationem Castri Iuliæ nouæ deueniri, ad trad.

per

per Bald. in l.si duo. §.si quis curauerit. ante num.2.ff.
de iureiur. Alex. Ias. & alij in l.1.ff. de liber. & posthu.
Doct.post Bar.in l.Gallus.§. & quid si tantum.ff. eod.
Brun.de form.fol.75.col.1.& 2.vers. prædicta reg. Ca-
gnol.in l.si quis maior.nu.218.C.de transact. Et vbi ali-
5 quid pro forma requiritur, sufficit † illud ita adimple-
ri, vt habeatur finis, ob quem forma est inducta, ita
Galliaul. per illum text.in l.1. §.si quis simpliciter. in
4.notan 2.illat, nu.13. in fine. ff.de verborum obligat.
quem in proprijs terminis executionis refert, & sequi-
tur Neuiz.consi.77.sub num.14. Et tanto magis, quia
in hoc casu certus finis satisfaciendi d. Francisco est or-
dinatus ad aliud, quàm ad formandum & solennizan-
dum, scilicet ad vtilitatem, commodum, & interesse
eiusdem Francisci, & sic intrant tradita per Beon.d.tra-
ctat. fol. 57.col.2.versic.ego igitur, & fol.44.colum.3.
versic.19. Ad tertium, quod videtur magis vrgere, vi-
delicet, quòd executio in totum corruerit, ex quo fuit
facta pro maiori summa, quàm in literis executoriali-
6 bus contineretur; respondetur, quòd † licet communi-
nis sit Doct. conclu. vt datio in solutum facta pro ma-
iori quantitate, quàm debeatur, & decretum interpo-
situm ex causa partim vera, & partim falsa in totum vi-
tientur. Bart.in l.si non sortem.§.si centum. num.6.per
illum text.ff.de conditio. indebit. quem ibi sequuntur
Fulgos.Castren. Alex. Socin.Ias.& alij, Bald. in l.certi
condictio.§.quoniam.no. 3. vers.secundus, & ibi Are-
tin. Socin. Deci. & ceteri, ff.si cert.petat. Rom. Castren.
Ias.& Alciat.in l.1.§.sed si mihi. ff.de verbo.oblig. Af-
flict.decis.218.nu.3.& 4.& decis. 358. num.7. Bertran.
consil. 269.nu.9.10.& 11. libr.3.in prima parte. Rum.
consi.136.num.5.lib.1.& consi.160.nu.27. lib.2. Tira-
quel. multos alios citat de vtroque retract. parte pri-
ma.§.23.glo.prima, num.23. quibus potest addi Marsi.
in l.fin.num.44.ff. de iurisdictio. omnium iudic. Curt.
iun.consil.118.nu.10.& consi. 170.num.3.Capic. decis.
51.post princ.Paris.consi.110.num.21.cum sequen.lib.
2.& consi.81.num.24.libro secundo, Rebuf.super con-
cor. rubr. de conclus. Lateranen. Concil.in verbo. de-
cretis, versic.tertio extende. Roland. consil. 99. nu.31.
lib.1.& consi.7.num.86.cum duobus sequen.lib.3.Ni-
7 hilominus hæc conclusio non procedit, † quando sunt
plura capitula separata: tunc enim pro capitulis in qui-
bus debitum verum esset, decretum & datio in solutū
sustineretur, ita Aretin.in d.l.certi condictio, §.quoniā,
numero 22.versic.aut sunt diuersa capitula, argumen-
to eius, quod in simili ponit Bartol.in l. Lucius, §. qui
habebat.ff.ad Trebel. & in l.vbi fideiussor. ff. de solut.
& argumento l.scire debemus.ff.de verborum obliga-
tion. Et hanc Aretin. limitationem refert, & sequitur
Socin. in d.§.quoniam. num.32. cum quo ibi simplici-
ter transit Purpurat.num.9. versic.restringitur. Et hoc
idem voluit Crot.consil.107.num.19.dicens, doctr. Do-
ctor.in d.l.si non sortem.§.si centum.procedere, quan-
do vna est summa: at secus quando diuersæ sunt sum-
mæ, quarum vna esset debita, altera indebita, tūc enim
non vitiatur in totum, sed sustinetur respectu summæ
debitæ, arg.l.1. §. quod si duæ.ff.quor. legat. & per di-
ctum Bald.in l.ordo.circa fin. C.de execut. rei iud. Id-
8 que procedit † etiam, si decretum, siue datio in solu-
tum fiat pro vna summa, resultante tamen ex pluribus
capitulis separatis, quia tunc tot videtur summæ, quot
sunt capitula, vt per Aretin.d.§.quoniam, numero 22.
Et pro hac limitatione faciunt multa. In primis, quòd
9 † sententia lata super pluribus capitulis separatis po-
test pro parte valere, & pro parte non.l. quædam mu-
lier.ff.famil.erciscun.l.fin.ff.de iure patron. Bart. Bald.
in l.1.C.si aduers.rem iud. Bald.in d.l.quædam mulier.
& in l.in hoc iudicio.num.1.ff.famil. erciscund. & in l.
2.num.6.C.de re iudic. Secundò, quod si petitio conti-
10 neat plura capitula separata, valet sententia † lata su-
per vno, licet in reliquis iudex non dicatur, nec con-
demnare, nec absoluere, quia tot sunt petitiones & sen
tentiæ, quot sunt capitula. argumento l.& etiam.§.1.
ff.de minor. ita Ioan. Andr.in d.c.cum inter. colum.3.
versic.per prædicta patet, & ibi Butr. numero 26.circa
med.fol.petitio datur super pluribus. Imol. numero 2.
versic.si autem petitio. Abb.num.23.versi.aut non fuit
actum.& Felin.numero 6. versic. fallit primo. Tertiò
magis in specie, quòd si petantur decem, non tamen ex
vna & eadem causa, sed ex diuersis, puta quinque ex v-
11 na causa, alia quinque ex alia, tunc † sententia super
vna tenet. Ita Ioan. Andr. in d.c.cum inter. colom.3. in
fine. vers.sed alij distinguunt, quem sequitur Abb. nu.
24. vers.item per hanc rationem.& Felin.num.8. Quar
12 tò, quod sententia lata † ex duplici causa, vna vera, al-
tera falsa, sustinetur ex vera, vt post Innoc. Butr. Imo.&
Abb.tradit Alex.in l.qui Romæ. §. duo fratres, nu.50.
& 51.& Rip.ibi num.35.allegans etiam Bald.& Socin.
& ibidem Crot.num.70.ff.de verbor.obligat. Alciat.in
l.1.§.sed si mihi.num.26.in fine, & num. sequen. ff.eo-
13 dem, subdens rationem, quod hoc casu † vtile per inu-
tile non vitiatur, quia sumus in separabilibus, cum vna
causa sit separabilis ab alia. Quinto arguendo de perso-
nis ad res iuxta l.qui furere.& ibi Alberic.& Bald.ff.de
14 stat.homin cum † alijs citatis per Eueran.in loco à per-
15 son. ad res; quemadmodum † datio in solutum facta
mihi petenti pro me, & fratre meo, cum quo mihi cre-
ditum est commune, si postea frater meus, cuius man-
datum non habeo, non ratificet, dicitur valere pro par-
te mea, quia duæ sunt personæ, & earum respectu duæ
sunt petitiones, vt per Bald.in l.ordo, nu.10. vers.quæ-
ro de duobus.C.de execut. rei iudic. Sequitur Alexan.
in l.iustè possidet.num.22.ff.de acquir. possess. Deci. in
l.cum amplius.in vltimis verbis.de reg. iur. Socin. in
d.§.quoniam.nu.31. Rebuf. vbi supra, in 3. ampliat. in
fin. Crot.d. consil.107. nu.19. Ita in proposito dicendū
est, quando summæ sunt diuersæ, & capitula separata.
Postremò, quod hæc limitatio vera sit, colligitur ex ip-
samet ratione, ad prædictam communem conclusionē
assignata per Baldum & alios in d.§. quoniā, Roman.
consil.450.num.4.& consil.454.nu.12.in fin. Bertrand.
d.cons.269.num.10. Curtius iun.d.consil.160. num.3.
Rebuff. vbi supra, Afflict.d.decisio.218.nume.4. Paris.
16 d.consil.100.num.31. Roland.d.consil.7.nu.88. † quia
scilicet decretum iudicis est indiuiduum.l.1.§.hæc ver
ba.ff.ne vis fiat ei, l. in hoc iudicio. ff. famil. erciscund.
17 cum concord. Et † in indiuiduis vtile per inutile vitia-
tur, l.1.§.item quæritur, & §. Trebatius, ff.de aqua quo
tid.& æstiu. Bar.in l.Græce, §.illud, ff de fideiuss. Doct.
& præcipuè Ias.num.4.versic. in ista, in §.sed si mihi, l.
1.de verborum obligatio. Scribent.in d.§.quoniam, &
18 in regula, vtile, de reg.iur.in 6. At sententia, † siue de-
cretum non dicitur indiuiduum, quando continet plu-
ra capitula separata, quia indiuiduitas procedit solum
in vno capitulo, vel etiam in pluribus sed connexis, nō
autem in separatis, in quibus vtile per inutile non vi-
tiatur. Dd. in d.§.sed mihi, & maximè Ias.sub nu.4. Scri
bent.in d.c.cum inter. Bald.in l.2.sub no.6. C.de re iu-
dica.& in d.l.in hoc iudicio.num.1.ff.famil.erciscund.
Et propterea Roman. in præallegatis consilijs, & Re-
buff.citato loco, dum reddunt rationem, dicunt, quia
sententia vnius capituli est indiuidua. Vnde cum in
casu nostro sint tria capitula separata, vnum ducato-
rum 7100. ratione fructuum, secundum ducatorum
220. ratione expensarum, tertium ducatorum 4642.
ratione interesse liquidati à Consilio Regio, sequitur,
vt decretum executiuum eiusdem Consilij Regij susti-
neatur pro primis duobus Capitulis contentis in lite-
ris executorialibus.

Reliqua quæ dicuntur pro parte Illustrissimi Du-
cis, vtque ex præmissis tollantur, particulari haud in-
digent responsione.

CAN-

CANTVCCIL

Romanen. siue Amerin. Domus. Die Veneris. 8. Iunij 1576.

SVMMARIA.

1 *Restitutio in integrum minoribus non datur, nisi probata læsione.*
2 *Restitutio in integrum non datur minori, nisi quando enormissimè esset ei damnum illatum.*
3 *Appellatio prohibetur in Saluiano interdicto.*
4 *Suspensio petitorij potest fieri etiam in iudicio adipiscēdæ.*
5 *Iudex vtroque iudicio tam petitorio, quam possessorio ab actore cumulato, potest super possessorio tantum pronūciare, ex communi.*
Et procedit etiam de iure Canonico, ex communi. & nu. 6.
Imò etiam stante commissione de procedendo simul super petitorio, & possessorio. & nu. 7.
8 *Actor intentans vtrumque remedium, & hypothecariā, & Saluianum, si tantum probauerit debitorem tempore possessionis rem possedisse, obtinebit in Saluiano, & sic iudex super possessorio tantum poterit pronunciare.*
9 *Appellari non potest a sententia manifestè lata in possessorio, quando vtrumque tam petitorium, quàm possessorium fuerit in articulis siue petitione intentatum.*
Quod procedit etiam, vbi petitorium, & possessorium legitimè cumulantur, licet vtrumque debeat simul terminari, nu. 10.
Fallit in possessorio mixto proueniente ex beneficio statuti, num. 21.
11 *Exceptio excussionis habet locum in hypothecaria, & nō in Saluiano.*
12 *Sententia in verbis dispositiuis debet attendi, non autem in narratiuis.*
13 *Sententia simpliciter lata super possessorio non habet in se mixturam causæ nullitatis, nisi de ea fiat mentio.*
14 *Saluiano agi non potest, nisi prius causa debiti principalis plenissimè, & tribus sententijs terminata fuerit.*
15 *Saluiano agens probare tenetur se esse creditorem, & reū conuentum debitorem.*
16 *Saluianum est remedium adipiscendæ possessionis, in quo principaliter de possessione agitur.*
17 *Actor in interdictis quorum legatorum, & quorum bonorum non potest obtinere, nisi probet se hæredem.*
18 *Probatio etiam leuis, & præsumptia dicitur sufficiens ad probandum id, quod incidenter in iudicio deducitur.*
19 *Matrimonium incidenter in iudicium deductum ad effectum legitimitatis ex coniecturis probari.*
20 *Dominium incidenter in iudicium deductum potest sola possessione probari.*
21 *Appellatio datur a sententia lata in possessorio statutario, quando quis vigore statuti vti hæres petit possessionem.*
22 *Hæres scriptus prætendens possessionem defuncti vigore statuti in se translatam, & continuatam, debet de veritate docere, se esse verum hæredem.*
23 *Exceptio requirens altiorem indaginem, nō debet in Saluiano admitti.*
24 *Saluianum vtile competit, etiam aduersus tertium possessorem, ex communi.*
25 *Remissio debiti principalis, & remissio pignoris longe differunt.*
26 *Debitum principale per remissionem ope exceptionis tollitur.*
27 *Saluianum competit pro adipiscenda possessione rerum obligatarum, siue de pignoribus.*
28 *Saluiano agens debet docere rem sibi obligatam.*
29 *Pignus censetur in consequentiam remissum per pactum de non petendo debitum principale.*

DECISIO XXXIV.

COnclusum fuit à sententia R. D. Maceraten. non
licuisse appellare, & consequenter restitutionem
in integrum hæredibus Aegidij minoribus aduersus
decretum R. D. Dandini dandam non esse. Si enim læ-
sio, quam ipsi prætendunt ex eo, quod propter decre-
tum sententia, vbi erat appellabilis, effecta fuit inappel
labilis, cessat stante inappellabilitate sentētiæ: ergo ces-
1 sat etiam in integrum restitutio, quæ † minoribus non
datur, nisi probata læsione, quæ est vnum de extremis
necessarijs ad obtinendam restitutionem in integrum.
Bero. consil. 121. nu. 12. lib. 3. Paleot. decis. 304. Et ma-
2 ximè in possessorio, in quo † minori restitutio in inte-
grum non conceditur, nisi quando enormissimum es-
set ei damnum illatum. Achil. decis. 291. aliàs supr. de
restit. in integr. Quod autem à sententia non datotur
appellatio, inde patet, quod lata fuit in mero possesso-
rio, hoc est, in vtili Saluiano interdicto, vt colligitur
ex verbis dispositiuis ibi, *in possessionem immitten.* item
ibi, *in eadem possessione manutenen.* item ibi, *donec &*
3 *quousque*, &c. In † quo quidem Saluiano (vt notissi-
mum est) prohibetur appellatio. Non obstant in con-
trarium adducta pro parte hæredum Aegidij. Et in
primis non obstat, quod Ascanius, & fratres de Mori-
conibus intentauerint hypothecariam, & sic petitoriū,
vt patet in eorum articulis. 3. 4. & 24. & cum hypothe
caria cumulauerint etiam Saluianum, vt colligitur ex.
eodem 24. art. Quia stante suspensionem petitorij, quę
4 † potest fieri etiam in iudicio adipiscendæ. c. pastora-
lis, vbi Imo. num. 6. de restitutio. spoliato. Gozad. cons.
200. num. 22. Caputaq. decis. 70. lib. 2. nulla est dubi-
tatio, quin potuerit in solo possessorio pronunciari.
Præterea etiam circumscripta suspensione petitorij li-
cuit iudici super solo possessorio pronūciare. Commu-
5 nis est. n. Doct. conclusio, vt † iudex vtroq; iudicio, tā
petitorio, quàm possessorio ab actore cumulato possit
super vno duntaxat, & sic super possessorio tantū pro-
nunciare. Bart. in l. naturaliter. §. nihil commune. in 4.
q. nu. 36. quem ibi omnes tam antiquiores, quàm recē
tiores vno ore sequuntur. ff. de acquir. posses. Innoc. in
c. suborta, & ibi But. num. 4. & 11. Imo. numer. 2. Abb.
nu. 7. & Felyn. in princ. de re iud. Alex. consi. 117. num.
3. lib. 2. Aegid. decis. 506. Capic. decis. 86. nu. 6. Curtius
iun. asserens à doctrina Bart. neminem discrepare, con-
sil. 223. nume. 17. lib. 3. Et licet Bartolus vbi supra, re-
strinxerint hanc conclusionem solum ad ius Ciuile, ne-
gando illam procedere de iure Canonico, contrarium
6 tamen, vt † immo indistinctè illa vtroque iure inspe-
cto locum habeat, voluerunt Dd. in d. §. nihil commu
ne. Imo. sub nu. 10. vers. item adde. circa penultimam
quæstionem. Roman. nu. 25. Aretin. nu. 26. circa med.
vers. quin tamen. Ias. nu. 180. Rip. nu. 191. Bologn. num.
308. versic. cuius dictis. Mamer. num. 190. Rube. Ale-
xand. num. 114. Bereng. in 3. c. num. 90. Seisel. num. 71.
Ruin. nu. 33. Paris. nu. 116. in fin. Socin. iun. nume. 380.
cum sequen. Et est communis, vt testantur Seisel. Be-
reng. & Paris. & probatur, tum ex regula vulg. quod
in dubio non est inducenda differentia inter ius Ca-
nonicum, & Ciuile, tum ex cap. 2. de causs. posses. &
propriet. latè illud inducendo, vt per Soc. iun. vbi su-
7 pra. Immo prædicta conclusio † procedit etiam stan-
te commissione de procedendo simul super petitorio,
& possessorio, vt per Aegid. d. decis. 506. sequitur Sta-
phil. de signa. lit. iust. §. secundum, nume. 5. & §. citatio,
8 in fine. Et in terminis nostris, quod actor † intentans
vtrumque remedium, & hypothecariam, & Saluianū,
si tantum probauerit, debitorem tempore possessio-
nis rem possedisse, obtinebit in Saluiano, & sic iudex
super possessorio tantum poterit pronunciare, tradit
Castrens. in l. rem alienam. numero decimo, ff. de pi-
gno. actio. quem refert & sequitur Negusant. de pi-
gnor. parte octaua, membr. tertio. numero 26. Et

quod

9 quò † à sentẽtia manifestè lata in possessorio nõ pos-
sit appellari, quando vtrumque tam petitoriũ, quàm
possessorium fuerit in articulis, siue petitione intenta-
tum, voluit Corne.conf. 10.num. 5.post med.vers.cum
itaque,lib.4 reddens rationem .quia non appellatur ab
articulis: siue petitione,sed à sententia,subdens,quòd
etiam vbi petitorium, & possessorium legitimè cumu-
10 lantur, licet † vtrumque debeat simul terminari , c.cũ
dilectus,& c.cum Ecclesia Sutrina,in fine,de causa pos.
& proprieta. si tamen vnum terminetur,non vitiatur ,
vt per Ant.& Cald.in d.c.cum dilectus. Et sententiam
latam super vno valere , tenet Alex. post alios dicens ,
hanc esse magis communem. in d. §. nihil commune ,
nu.98. Et in casu nostro non potuisset à sententia Ma-
ceraten. appellari, deducitur: Nam aut quærimus,an
Moriconi agentes potuerint appellare , quasi in eorum
præiudicium fuit petitorium omissum, & tunc sumus
extra casum nostrum, quia ipsi actores non appellarũt,
nec aliquid dixerunt . Vnde omissio appellationis ab
eis facta, non debet afferre præiudicium sententiæ latæ
in possessorio pro ipsis, aut illius executionem impedi-
re . Aut verò quærimus,numquid Aegidius, vel hære-
des ipsius rei cõuenti potuerint appellare ex eo , quòd
non fuit admissa eorum exceptio renunciationis Clau-
diæ matris dictorum agentium , & tunc dicendum est
non potuisse, qoia prædicta exceptio renunciationis
altiorem requirebat indaginem , & propterea non de-
buerat in Saluiano admitti,vt infra etiam dicemus. Et
ita argumentatur Curt. d.cons.223.num.18.19.& seq.
Secũdò non obstat, quod pro parte Moriconorum in
19. art. fuerit deducta inopia Hieronymi ad euitandã
11 † exceptionem excussionis,quæ habet locum in hypo-
thecaria,& non in Saluiano. Soc.cons.80.col.2.ver.vel
etiam,& tertio,lib.3. Crauet.cons.201.num.45.Rolan.
cons.14.num.18.lib.1.Nam patet responsio ex iam di-
ctis, vltra quod est omnino clarũ in iure , quod in Sal-
uiano non possit opponi exceptio excussionis, cum par
tem affirmatiuam tenuerint Bertr. consil.213. num.7.
lib.2.in 2.part.& Bellon.consil.34.num.8. & 9. Tertiò
non obstat, quod pro parte eorundem Moriconorum,
in 17. artic. fuerit articulata nullitas renunciationis
Claudiæ eorum matris ad excludendam renunciatio-
nis exceptiooem,quæ nõ admittitur in Saluiano.Quia
eadem inseruit responsio , quod & si ex huiusmodi ar-
ticulis apparet de intentione agentium volentium cu-
mulare possessorium , & deducere concernentia peti-
torij , nihilominus potuit iudex super solo possessorio
pronunciare . Quartò non obstat, multiplex pondera-
tio verborum sententiæ . Quia omissis alijs verbis , &
loquendo solũ de illa clausula,donec,& quousque,&c.
ex qua exemplo prætenditur canonizari creditum ex
causa dotis , & eius hypothecam super domo , de qua
agitur, respondetur negando huiusmodi canonizatio-
nem , quia verba sententiæ, io quibus exprimitur cre-
ditum,& hypotheca, non stant dispositiuè, & propte-
12 rea nihil obstant.Sententia enim † non io verbis enun-
ciatiuis,siue narratiuis, sed in dispositiuis debet atten-
di , vt decisum fuit in vna Anagnin. spolij coram Ca-
putaq. 4. Maij. 1558. Et non omne verbum iudicis in
seotentia prolatum vim sententiæ obtinet . Corne.in l.
ex stipulatione,nu.5.C.de sentent. Tunc autem prædi-
cta verba starent dispositiuè,quando iudex declarasset
creditum ex causa dotis verum esse , & pro eo super
dicta domo hypothecariam competere, vt in terminis
Corne.consil.90.post princ.vers. & per consequens de-
claratur , lib. 1. Quintò non obstat, quod sententia sit
lata in possessorio habente mixturam , & complicatio-
nem causæ nullitatis renunciationis Claudiæ . Quippe
13 † respondetur . sententiam fuisse simpliciter latam su-
per possessorio,& in ea de nullitate renunciationis nul-
lum verbum . Et sic iotrat decis. Put.7. de Aegid. &
decisio diuers. 149. in vna Tudertin. spolij 17. Iunij

1556. Vltimo , non obstat opioio Reueren. Dom.Sar-
mient. de redit. Eccles. par.3.c.2. num.23. vers. tamen
vt ego existimo . Vbi firmat non posse agi Saluiano ,
14 † nisi prius causa debiti principalis non summariè , sed
plenissimè , non vnica , sed tribus sententijs terminata
fuerit , quod repetit num.25. vers. ounc autem . Vbi
concludit , non posse deueniri ad executionem in Sal-
uiano , nisi prius de debito sufficienter constet , & non
dicit sufficienter constare , nisi per rem iudicatam . Et
propterea num.26. prope finem , versic. negari tamen
non potest,& num.27. vult,in Saluiano locum esse ap-
pellationi,non ratione Saluiani,quod est possessorium,
sed ratione quæstionis incidentis debiti , cui fit præiu-
dicium in proprietate: & iden nisi reus debitum fatea-
tur , vt super eo extet res iudicata , posse in Saluiano
semper appellari . Et mouetur ex cons. Bal.331.lib.1.
Noo obstat inquam,hæc Sarmien.opinio,in qua exem
plo magnum sit fundamentum . Quia respondetur il-
lam non videri de iure veram , nec probari ex traditis
per Bal.d.cons.331. & demum noo applicari casui no-
stro . Quo ad primum , qood non videatur de iure ve-
ra in eo,quod requirit in Saluiano plenam debiti pro-
15 bationem,deducitur . Nam licet † agens Saluiano de-
beat probare se esse creditorem , & reum conuentum
debitorem , cum creditum , & debitum sit substantia ,
& necessarium antecedens Saluiani,vt expressè firmat,
plura afferens exempla , Menoc. de adipiscen. pos.re-
med.3.oum.163.cum multis sequen. Sarmien.vbi su-
pra, oum.23. in fin. & num.24.& 25.Rolan.consil.14.
num.13. lib.1. nihilominus negari non potest, quin
16 † in Saluiano principaliter agatur de possessione, cum
Saluianum sit remedium adipiscendæ possessionis , §.
interdictum quoque . Institu. de interdict. l.2. §.sunt
autem,ff.eodem. Imò est merum possessorium,& in eo
de sola possessiooe contenditur , & est momentaneæ
possessionis. Bar. in l.1. in fi.ff.de Salui. interdict. Glo.
Bar. Saly. & alij in l.1. C.eodem,Aretin.in §.item Ser-
uiana.nu.18.vers.sed interdictum.Ias.num.95.Gomes.
num.36. Bellon.num.41.in fin. Zas.fol.79.in fine.vers.
sed Saluianum,& fol.seq.in princ.& ad fin.vers.in Sal-
uiano. Institu.de actio.Ioan.de Plat.in §.sequens diui-
sio,num.42.vers.ex quo infertur. Institut.de interdict.
Cępol.cautel.81.prope fi. Negus.de pignoribus par.8.
memb.1.num.2.vers.in ioterdicto.Rip.ad rubric.ff.de
pignor.sub numero 19. Syluan. consil.36.num.1. & 2.
Natta.consil.532.numero 2.lib.3. Menoch.d.remed.3.
num.6. Rolandus dicens hanc esse communem,consil.
14.nu.11.lib.1.Vnde si Saluianum est merum,& mo-
mentaneum possessorium , & solius possessionis con-
trouersiam continens, sequitur necessariò, vt io eo de-
ducatur principaliter possessio, incidenter verò , &
per modum caosæ ad effectum iustificandi possessio-
nem, deducatur creditum, & debitum : quemadmo-
dum in simili videmus in interdictis quorum legato-
17 rum, & quorum bonorum, in † quibus actor licet nõ
possit obtinere,nisi probet se hæredem, l.1.ff.& C.quo-
rum legatorum , & quorum bonorum , tamen in illis
principaliter causa possessionis , incidenter verò quali-
tas hæredis deducitur , vt per Bero. in suis quæstioni-
bus famil.q.91.nu.8.& latius cons.111.nu.6.7.& 8.lib.
3.Menoc. d.remed.3. nu.174. Quo stante sequitur, vt
in Saluiano cognitio & probatio crediti, & debiti non
requiratur exacta, & plena,sed leuis & summaria suf-
18 ficiat . Clara est enim iuris conclusio , vt ad † proban-
dum id, quod in iudicio incidenter , & secundario , &
per modum causæ deducitur , quæuis probatio etiam
leuis & præsumpta dicatur sufficiẽs , vt patet exemplo
19 matrimonij, quod † si io iudicio deducitur, non prin-
cipaliter , sed incidenter , & per modum causæ ad effe-
ctum legitimitatis, & successionis , qualibet probatio-
ne etiam præsumpta & coniecturali probari potest. Ita
Gemin.cons.27.num.8.cum seq. per text.in c.causam ,

qui fil. sint leg. sequitur Parif. latè id comprobans conf. 57. nu. 41. cum multis sequen. lib. 4. Et fuit tentum in vna Parmen. status coram Ant. Aug. 20. Martij 1556. & in alia Colonien. status coram bo. me. Oradin. 11. Februarij, 1558. & 31. Ianuarij. 1560. Item exemplo
20 dominij, quòd † quando deducitur in iudicio nó principaliter, sed incidenter, non requirit directam, & concludentem probationem, sed potest sola possessione probari. glo. Bar. Bal. Ang. Castr. & alij, in l. quidam in suo. ff. de condit. & instit. Corn. conf. 219. num. 6. lib. 4. Alex. conf. 103. nu. 10. lib. 7. Parif. conf. 57. nu. 44. lib. 4. Boer. decis. 42. num. 8. & alibi passim per Doct. Et est communis conclusio, teste Socin. iun. in §. nihil commune, nu. 31. Et ex præmissis tollitur etiam aliud, quòd Sarmient. vbi supra subdit, nempe, causam debiti non vnica, sed tribus sententijs terminandã esse; hoc enim si verum foret, vtique exacta, & plena exigeretur debiti cognitio & probatio, & non sufficeret leuis, & summaria, prout sufficit; quia (vt mox supra deductũ est,) negari non potest, quin in Saluiano, quod est remedium possessorium, summarium, & momentaneũ, & in quo de sola possessione controuertitur, deducatur principaliter possessio, incidenter verò creditum, & quæ incidenter in iudicio deducuntur, quacunque etiam leui, & præsumpta probatione sunt contenta, vt supra dictum fuit. Accedit etiam, quòd in Saluiano certi cognitio & probatio, si tres sententias, siue rem iudicatam exposceret, eluderentur iura omnia prohibẽtia appellationem in causis possessorijs, cum reua conuentus Saluiano facilè posset negare actorem esse creditorem, & sic grauare illum onere probandi creditum, tanquam fundamentum intentionis suæ, & lata sententia appellare, vt rectè deducit Menoc. d. remed. 3. num. 188. vers. hac in re. Et hæc quo ad primum de non varietate opin. Sarmien. Quo verò ad secundum, quod nec etiam probetur ex traditis per Bal. d. consil. 331. patet, quia Baldus loquitur in terminis longè di-
21 uersis, nempè, † in possessorio mixto prouenientè ex beneficio statuti disponentis, possessionem defuncti ipso iure transire, & continuari in hæredem, quo casu nõ mirum si datur appellatio, quia hoc possessorium statutarium non competit, nisi verò hæredi: cum enim statutum istud sit correctorium iuris communis, debet intelligi propriè & strictè de eo, qui verè probat se hæredem, & sic possessorium est mixtum cum iure dominij, quia hæres & dominus idem sunt, & hæc quæstio hæreditatis non est incidens, sed originalis, & principalis, vt hæc omnia colliguntur ex ipsismet verbis Bal. conf. 334. num. 4. vers. tertio quæritur, & vers. in contrarium videtur, & nu. 5. vers. & sic est mixtum, & d. conf. 331. num. 1. Vbi retinet idem thema, de quo in d. consil. 330. quod est immediatè præcedens. Et hoc idem voluit idem Bal. conf. 141. nu. 3. lib. 1. dicens, hæredem scriptum si prætendat, possessionem defuncti
22 vigore statuti † in se translatam, & continuatam esse, debere de veritate docere, se esse verum hæredem, & omnem exceptionem, quæ perimeret petitionem hæreditatis, perimere etiam beneficium statuti, & de omni iure hæreditario vero, ac etiam de apicibus iuris disputandum esse. Et prædicta conf. Bald. ita intelligunt, & sequuntur Tiraq. *le mort sayf. le vif.* par. 6. declaratione sexta, nu. 1. Corset. de potesta. & excel. reg. q. 25. col. 2. in princ. Nicel. de concord. gl. concord. 1. nu. 25. & nu. 70. Menoc. de adipisc. remed. 4. nu. 859. cum trib. seq. Alciat. conf. 7. num. 18. vers in 2. q. lib. 6. tom. 2. Bero. conf. 111. num. 15. lib. 3. Vbi etiam vlterius deducit ex mente Bald. agentem vigore prædicti statuti debere principaliter cõstare se esse hæredem, nec super alio faciendam esse probationem, nisi super hoc, an sit hæres, & super possessione nihil esse probandum, quia si constabit, actorem esse hæredem, ex hoc dicetur ipso iure possessor ex dispositione statuti. Vnde clarè appa-

ret, terminos Saluiani, in quibus nos sumus, esse longè diuersos à terminis beneficij dicti statuti, quia Saluianum (vt supra diximus) est merum & momentaneum possessorium, & in causa possessionis est principalis, & originalis, quæstio verò crediti est incidens, ideo non mirum si appellatio denegatur. Accedit etiam, quod Bal. d. consil. 331. expressè loquitur, quando quis in sententia fuit declaratus hæres & possessor, vt patet ex illis verbis, quòd si declaratur hæres & possessor, potest appellari. Quo ad ternum, quòd scilicet Sarmien. opinio non applicetur casui nostro, inde ostenditur, quod pro parte hæredum Aegidij negatur creditum, de quo agitur, non ex eo, quod illud non probetur, cũ de eo satis constet ex publico instrumento hypothecę, sed ex eo, quod est extinctum per renunciationem Claudiæ, ad quam creditum spectabat. Et sic in effectu pro parte hæredum Aegidij aduersus creditum ex publico documento probatum, opponitur renuncia-
23 tionis exceptio, quæ † cum altiorem requirat indaginem, non debet in Saluiano admitti. Rip. ad rubr. ff. de pignor. num. 19. prope fi. per l. fin. C. quor. bonor. & l. 2. & ibi Doct. C. de edict. Diui Adria. tollen. Bell. in d. §. item Seruiana, num. 46. ad finem, vers. licet enim Nat. conf. 532. num. 4. lib. 3. Menoc. d. remed. 3. num. 180. versic. & in hoc iudicio. Sarmien. vbi supra, num. 23. versic. ex quo etiam fiet. asserens ita communiter solere seruari. Nec obstat, quod rursus replicatur pro parte dictorum hæredum Aegidij de text. in l. 1. C. de precar. & Saluiano interd. vbi deficiente renonciatione potest agi aduersus tertios possessores vtili Saluiano,
24 stante cõmuni opinione, quòd † vtile Saluianum competat etiam aduersus tertium possessorem. Et quòd text. in d. l. 1. quatenus denegat Saluianum, debeat intelligi de directo, non de vtili, de qua communi opin. & intellectu, d. l. 1. latè per Menoch. post alios d. remed. 3. num. 55. versiculo dubium est, cum sequen. & num. 59. vers. ceterum. Ergo ex dicta l. 1. à contrario sensu, & ibi glo. prima arguit, colligitur, data renunciatione, non posse agi vtili Saluiano. Si quidem respondetur, text. in d. l. 1. non loqui de remissione debiti
25 principalis, sed de remissione pignoris, inter † quas remissiones longa est differentia; nam pignus per remissionem ipso iure tollitur. l. maior, C. de pigno. Doct. communiter in l. si tibi. §. de pignore, ff. de pact. Negusan. de pignoribus, parte sexta, membro 3. num. 33. At
26 secus † in debito principali, quod per remissionem, non ipso iure, sed ope exceptionis tollitur, l. si vnus, §. pactus, & ibi omnes, ff. de pact. Quocirca stante remissione pignoris, non mirum, si non est locus vtili Saluiano, quia cum pignus ipso iure sit extinctum, non potest creditor agere vtili Saluiano pro adipiscenda possessione rei hypothecatæ. Sublata enim hypotheca
27 tollitur Saluianum, † quod licet sit interdictum adipiscendæ possessionis, est tamen de pignoribus, vt inquit text. in l. 2. §. Saluianum, ff. de interdict. hoc est, de possessione rerum obligatarum, vt exponit ibi glos. in verbo, pignoribus. Et probatur etiam in l. 1. & 2. ff. de salu. interdict. Et propterea secundum Corn. consil. 190. post princip. vers. retentio autem, libro 1. quem sequitur Negus. d. parte 8. memb. 1. numero 6. Saluianum præsupponit quasi pignus, vel quasi hypothecam, quia fundatur in possessione, quam habet pignorans vel hypothecans. Idque expresse firmat Castren. in l. rem alienam, nu. 11. ff. de pignoratitia, inquiens,
28 † agentem Saluiano dicere rem sibi obligatam, & si aliud diceret, se ipsum excluderet, cum non detur Saluianum, nisi pro re obligata. Et hoc idem voluit Rip. ad Rubr. de pignor. sub numero 19. Certum secus accidit in remissione debiti principalis, quia ea non obstante remanet debitum principale, & propterea potest agi vtili Saluiano, licet actor per remissionis exceptionem, siue pacti de non petendo, possit po-

stea

stea repelli, vel in ipsomet possessorio, si exceptio poterit in continenti probari, vel in petitorio, si altiorem requirat indaginem. Nec quicquam esset si diceretur, non
29 esse etiam in remissione pignoris, cum † per pactum de non petendo debitum principale, censeatur etiam in consequentiam pignus ipsum remissum, l. soluitur. §. 1. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solua. Quoniam huiusmodi remissio pignoris tacitè & in consequentiam remissionis debiti principalis inducta, non tollit pignus ipso iure, sed ope exceptionis, vt declarant Alex. Ias. Iac. de S. Georg. Curt. iun. & alij in d. §. de pignore, & Neguſ. d. part. 6. memb. 3. num. 56.

CANT. VCCII.

Pampilen. Beneficij de Allo. Die Lunæ 29. Octobris 1576.

SVMMARIA.

1 *Executor mixtus assumit partes iudicis.*
2 *Executor testes recipiens, non recipit vt executor, sed vt examinator.*
3 *Probationes facta in iudicio summario dicuntur plenaria, & fidem faciunt, ac si in iudicio plenario facta fuissent.*
4 *Executor potest recipere probationes plenarias, etiam si non sint necessaria, dummodo non sint pertinentes.*
5 *Probatio plenaria tanquã impertinens non releuat, quando est facta super eo, ad quod probans non tenetur.*
6 *Petitorio suspenso dicta testium tangentia petitorium sunt nulla.*
7 *Testes examinati super possessorio non faciunt fidem in petitorio, quando iudex non habet iurisdictionem, nisi super possessorio.*

DECISIO XXXV.

DOmini dixerunt, testes, de quibus agitur, examinatos coram A.C. pro executione literarum Apostolicarum prouisionis Gundisalui sufficere nunc in negotio plenario, in quo agitur, ad canonizationem cuiusdam prouisionis contra Petrum possessorem, & consequenter eorum depositionibus in casu, de quo agitur standum esse. Moti autem sunt. Primò, quia A.C. non
3 fuit merus executor, sed mixtus, † assumens partes iudicis, ad trad. per Doct. & præcipuè Abb. & Felin. in c. fin. de præsump. Abb. in c. pastoralis, §. quia vero, nu. 3. & Barb. num. 15. ff. de offi. deleg. Secundò ex dicto Bal. in l. fin. num. 2. C. de testibus vbi firmat, testes receptos
2 ab executore literarum Apostolicarum, qui non † recipit vt iudex, sed vt simplex examinator, iuxta clem. 1. de offic. deleg. facere fidem coram iudice. Et hoc dictum Bal. sequitur ibi Salic. col. vlt. ad fin. vers. quæro, quid si in compromisso. dicens amplius, de positionib. istorum testium ab executore literarum Apostolicarum receptorum stari in quocunq; iudicio. Nec intrat responsio exemplo data, quòd dictum Baldi procedit, quando non mutatur iudicium. Quia si Bal. loquitur de executore literarum, qui non vt iudex, sed vt simplex examinator processit: Ergo sequitur necessariò mutatio iudicis: quia primum iudicium coram executore literarum Apostolicarum oportet esse merè executiuum, cum non vt iudex, sed vt simplex examinator procedat. Secundum verò, cum sit coram iudice, debet esse plenarium, & tollitur etiam hæc responsio ex illis verbis Salic. in quocunque iudicio. Tertiò, quia si probationes factæ in iudicio summario non sint summariæ, sed plenariæ, non solum quo ad substantiam
3 probationis, sed etiam † quo ad modum procedendi, vt accidit in casu nostro, tunc operantur ac fidem faciunt, perinde, ac si in plenario iudicio factæ fuissent. Ita post Iac. Butrig. in l. ab hostibus. §. sed quòd simpliciter, ff. ex quib. caus. maior. tradit Bute. in c. cum dilectus. §. verum, num. 35. propè fin. vers. plus dicit. de ordin. cognit. in c. fraternitatis, num. 17. vers. saluo nisi testes, & in c. cautum quæ, il primo. num. 6. vers. hæc vera, quando probationes, & ibi Aretin. num. 29. vers. Ant. hic referendo. & latius Felyn. nu. 6. de testibus & Imo. in c. cum ex literis. sub nu. 21 col. 8. vers. sed forte, dictum suum, de testit. in integr. Alex. in l. 2. nume. 29. vers. sed in hoc vlt. & ibi Rim. col. pen. versic. hoc vltimum limita. & Ioan. de Vicomercat. nu. 58. vers. secundo fallit. C. de eden. plenè idem Alex. in l. sæpe. nu. 81. ff. de re iudic. Et hoc idem voluit Rayner. in l. quo tempore. C. de milit. testam. relatus ab Alex. vbi supra. Et istud idem tenet Alberic. in d. §. sed quod simpliciter, nu. 18. Et cum hoc dicto Iac. Butrig. Scribentes communiter transire inquit, Vicomerc. in d. l. 2. nu. 58. vers. secundo fallit, quicquid cõtrarium senserint Petr. Cyn. & Bal. in l. quo tempore. & Bald. Florian. & Ange. in l. penult. ff. de his, qui sunt sui, vel a len. tur. Bald. in d. l. 2. in fine. Nec est bona responsio, quæ exemplo datur, quod prædicta conclusio posset procedere, data primo iudici iurisdictione recipiendi probationes plenarias, quod non accidit in casu nostro, in quo A.C. non habet talem iurisdictionem, & propterea probationes ab eo receptæ, sunt nullæ, per decis. Rot. fin. de te-
4 stib. in nou. Quia respondetur † negando A.C. non habere talem iurisdictionem, quia cum ipse habeat iurisdictionem, exequendi literas Apostolicas, potest absq; dubio ad effectum executionis literarum Apostolicarum recipere probationes plenarias, etiam si non sint necessariæ, dummodo sint pertinentes. Vnde cum probationes, de quib. agitur, fuerint factæ super eo, quod erat pertinens, & ad quod Gundisaluus tenebatur, nẽpe, super vacatione beneficij, super clericatu, & super valore expresso, sequitur eas valere, & si pinguiores sint quam oporteat, hoc potius prodesse debet, arg. l. di-
5 ligenter. in fi. mand. Tunc autem probatio † plenaria tanquam impertinens non releuaret, quando esset facta super eo, ad quod probans non teneretur, vt post Butrig. d. l. ab hostibus, §. sed quod simpliciter. Declarant Imo. in d. c. cum ex literis. col. 8. vers. nam ex quo non tenebatur, & Felyn. in c. causam quæ. num. 6. vers. non obstat huic restrictioni. Alex. in d. l. sæpè. num. 81. in fine, & Alberic. in d. §. sed quod simpliciter, nu. 18. vers. primum credo verius. Nec quicquam facit deci. fin. de testib. in nou. Quia ideo ibi dicta testium tan-
6 gentia petitoriũ sunt nulla, quia † erat suspensum petitorium, & sic suspensa iurisdictio, vt in fi. decis. expressè dicitur. Et eodem modo respondetur ad Millan repert. in verbo, testes producti in possessorio. Quo verò ad decis. Than. 89. alias 87. & ad decis. Put. 171. lib. 1. re-
7 spondetur, quod ideo ibi † testes examinati super possessorio non faciunt fidem in petitorio, quia iudex, coram quo fuit factum examen, non habebat iurisdictionem, cum esset ei commissa causa super possessorio tantum.

CANT. VCCII.

Caurien. siue Nullius iurisdictionis. Die Lunæ, 5. Nouembris 1576.

SVMMARIA.

1 *Priuilegio confirmatorio standum est absque productione & verificatione priuilegij confirmati, quando in priuilegio confirmatorio substantia priuilegij confirmati plene narratur, ex commun.*
Ampliatur siue substantia priuilegij narretur à Principe, siue a parte, & quare. nu. 3. & 4.
2 *Verba plenius continetur, inspiciunt potius tenorem verborum, quam substantiam.*
5 *Confirmatio facta cum clausula, ex certa scientia, probat priuilegium confirmatum.*
6 *Confirmatio facta cum clausula, ex certa scientia, nõ purgat vitium subreptionis notorium. & nu. 13. & 14.*
7 *Priuilegia, quando de nouo conceduntur, non requirunt verificatio priuilegiorum narratorum.*
8 *Clausula & pro potiori cautela, operatur in vim nouæ concessionis.*

9 *Priuilegium habens certam dispositionem si faciat mentionem per dictiones relatiuas de alijs priuilegijs, non est opus, vt illa appareant.*

10 *Feudum concessum sub his verbis, quia sicut genitor noster tibi feudum concessit, ita & nos concedimus, valet, nec talis concessio vitiatur, etiam si causa illa vera non esset, nec etiam vasallus tenetur primam ostendere concessionem.*

11 *Relatio facta in aliquo priuilegio, seu literis Pontificis continens quid certum, & determinatum, stat causaliter, non conditionaliter: & ideo non vitiatur dispositio, tali relatione vera non existente.*

12 *Relatio priuilegiorum narratorum in aliqua concessione verificanda non est, quando constat de mente Principis, quod non nititur priuilegijs narratis.*

13 *Verba, attento, quod in omnibus eorum priuilegijs, apposita in supplicatione reformatoria, stant causaliter, nõ autem conditionaliter.*

DECISIO XXXVI.

QVoad primam partem dubij Domini negatiuè
resoluerunt, nempè, Militiam non teneri verifi-
care priuilegia narrata in literis Innocentij Octaui, mo
ti ex pluribus. In primis, quia communis est Docto.
1 conclusio, standum esse † priuilegio confirmatorio abs-
que productione & verificatione priuilegij confir-
mati, quotiescunque in priuilegio confirmatorio sub-
stantia priuilegij confirmati plenè narratur, Præpos.
in c. si Romanorum, nu. 17. vers. & idem dicerem, di-
stinct. 19. Abb. ex mente Innoc. & aliorum, in c. inter
dilectos, nu. 9. post med. vers. & credo, & ibi Felin. nu.
7. de fide instrumen. Alberic. in l. 1. nu. 2. vers. & sumi-
tur argumentum, & ibi Castren. num. 4. C. de Episc. &
cler. Boer. decis. 247. num. 3. vers. fallit in priuilegio.
Grammat. cons. ciu. 122. nu. 2. vers. quod maximè pro-
cedit, Paris. cons. 33. nu. 9. lib. 1. latè Ruin. cons. 31. nu. 7.
& cons. 231. nu. 5. in fin. & nu. 6. lib. 1. fusè Bellon. cons.
36. nu. 7. Et ita aliàs tenuit Rota in vna Portuanen. ca-
nonicatus, & præben. 8. Nouembris 1557. coram bo.
me. Oradin. vbi decisum fuit, non requiri exhibitionẽ
Bullæ Leonis narratæ in Bulla Pauli, sed sufficere nar-
rationem substantiæ eiusdem Bullæ Leonis. Sed in ca-
su nostro, in literis Innocẽtij substantia priuilegiorum
narratorum, & confirmatorum plenè insertitur, vt ex
illarum inspectione liquido apparet. Meritò, &c. Nec
obstat, quòd in literis Apostolicis confectis super pri-
uilegijs narratis in literis Innocentij plenius contine-
batur, vt Cistercienses in supplicatione fatentur. Quia
2 verba † illa *plenius continetur*, respiciunt potius teno-
rem verborum, quàm substantiam, vt in eadem Por-
tuanen. conclusum fuit. Minus quoque obstat, quòd
prædicta conclusio procedit, quando narratio substan-
3 tiæ priuilegij confirmati fit à Principe: at † secus, quan-
do fit à parte, vt in casu nostro. Nam respondetur hanc
restrictionem de iure non subsistere, quia ratio, cur re-
quiratur relatio substantiæ priuilegij confirmati, est,
4 vt † Princeps præsumatur informatus, vt per Bellon.
d. consil. 35. num. 7. vers. hoc non puto verum. At hæc
ratio militat in relatione partis, Meritò, &c. Secundò,
quia non est opus exhibitione priuilegij confirmati,
5 stante in priuilegio confirmatorio, clausula, † *ex certa
scientia*, prout adest in literis Innocentij: confirmatio
enim ex certa scientia probat priuilegium confirma-
tum, Præpos. d. c. si Romanorum, nu. 17. vers. item pri-
uilegium, Ruin. d. consil. 31. num. 5. & d. consil. 231. nu.
3. Practic. Papien. de form. oppon. cõtra instrum. in ver
bo, alterius confirmatorium, ante num. 2. Alberic. in
auth. si quis in aliquo, ante nu. 7. Purpur. nu. 50. Clau.
de Seisel. nu. 34. C. de eden. Ant. Gabriel. lib. 6. de claus.
conclus. 1. nu. 35. latissimè Grām. cons. ciuil. 122. nu. 2.
in fin. & nu. 3. 4. & 5. cum seq. Bellon. d. cons. 35. num. 9.
& 10. Nec obstat respons. Rip. lib. 2. c. 6. num. 10. volen-
6 tis, † confirmationem cum clausula, ex certa scientia,
purgare vitium subreptionis. Siquidem respondetur,
tunc id verum esse, quando de vitio subreptionis no-
torie constat, vt infra in vltimo fundamento dicemus.
Tertiò, in literis Innocentij priuilegia narrata non so-
lum confirmantur, sed de nouo conceduntur, quo ca-
7 su † non requiritur verificatio priuilegiorum narrato-
rum, ad trad. per Felin. in d. c. inter dilectos, num. 6.
Pract. Papien. in citato loco. And. de Iser. tit. de vasal.
decrepit. ætat. c. 1. num. 3. Capic. in inuest. feud. in ver-
bo, confirmamus, & de nouo concedimus, fol. 98. col. 2.
rectè Butr. in d. c. inter dilectos, numero 15. circa med.
vers. sed si ex primo instrumẽto, inquiens, nõ esse quæ-
rendum, quæ sunt concessa, & quæ confirmata, quan-
do Princeps dicit, talia concedimus & confirmamus,
quia in quibus non valet, vt confirmatio, valet vt con-
cessio, cum hæc videatur fuisse Principis intentio, vt in
omnem euentum voluerit valere. pulchrè Ruin. d.
cons. 31. nu. 6. vers. vbi sola. Et in terminis nostris, nem-
pe illa verba, & nihilominus pro potiori cautela, no-
uam continere concessionem, eamque nullam habere
relationem ad ea, quæ præcesserunt, & exploratam,
& magis exuberantem voluntatem Papæ ostendere,
tradit Dec. cons. 341. nu. 7. & Ruinus cons. 35. num. 31.
8 vers. & vbi dicta inuestitura, lib. 1. dicens, † clausula *&
pro potiori cautela* operari in vim nouæ concessionis.
Quartò, quando Princeps concedit priuilegium, certã
& determinatam dispositionem continens, & in eo a-
liud refert priuilegium, & dictionibus vtitur relati-
uis, tunc non conditionaliter, sed causatiue loquitur,
tum quia natura priuilegiorum est disponere aliquid
de nouo, sicut est natura contractuum, tum quia falsa
causa, seu falsa demonstratio non vitiat priuilegium,
quando eius dispositio in se certa est, licet de illa causa,
9 vel demonstratione non constet. Et ideo si † in priuile-
gio habente certam dispositionem fiat mentio per di-
ctiones relatiuas de alijs priuilegijs, non est opus, vt il-
la appareant. Ita in terminis tradit Aret. cons. 76. nu. 5.
vers. quibus præmissis, per c. Abbate, de verbor. signif.
& per alia ibi per eum adducta, & late prosequitur Fe-
lyn. in c. 2. num. 10. de rescript. Curt. iun. consil. 97. nu.
4. vers. & idem in proposito tradit, & latius Gramma.
decis. 59. num. 21. cum quatuor seq. Et ideo secundum
Felyn. num. 10. vers. & ideo. quem sequitur Grammat.
d. decis. 59. nu. 24. in fine, non est opus probare priuile-
gium relatum, quia verba narratiua probant, nisi con-
trarium probetur. Et præmissa confirmantur ex tra-
ditis per Oldrad. consil. 121. num. 12. & 13. vbi vult,
10 principe concedente alicui feudum † sub illis verbis,
quia sicut genitor noster tibi feudum concessit, ita &
nos concedimus, vasallum pro validitate secundæ con-
cessionis non teneri ostendere primam, & causam il-
lam, si vera non esset, non vitiare concessionem, nisi
causa esset talis, vt ea existente falsa, aliàs Princeps non
fuisset concessurus, & hoc dicenti incumbit onus pro-
bandi. Et Oldra. refert, & sequitur Io. And. ad Specu-
la. tit. de feud. §. 1. num. 3. Fely. in d. c. 2. num. 11. de re-
script. Curt. iun. d. consil. 97. num. 4. versic. idem tenuit.
Grammat. d. decis. 59. num. 27. Ita in proposito dicen-
dum est, quod cum literæ Innocentij certum & de-
11 terminatum quid contineant, licet † referant iam du-
dum per plures Roman. Pont. illud idem concessum
fuisse. Et licet etiam supplicatio sit concepta verbis
relatiuis ibi, prout in literis Apostolicis desuper con-
fectis plenius continetur, tamen huiusmodi relatio
debet stare causaliter, non conditionaliter. Et si causa
vera non esset, non debet vitiare priuilegium Inno-
centij. Et si pro parte Episcopi in casu nostro præten-
datur, Innocentium non fuisse aliter concessurum, nisi
causa priuilegiorum narratorum vera existente, vti-
que Episcopo hoc dicenti probandi onus incumbit.

Quintò, ex literis Innocentij clare apparet eum non
innixum fuisse priuilegijs narratis, sed ea ratione, quia
Cister-

Cistercienses bonis eorum operibus continuè vberes
fructus in militanti Ecclesia afferebant. Et quãdo con-
12 stat de mente Principis, quatenus † non nititur priui-
legijs relatis, sed alia causa, tunc priuilegia narrata nõ
esse verificanda, firmat expressè Cardin.cons.118.nu.4.
vers.contrarium, Butr.in d.c.inter dilectos, nu.45.cir-
ca med. vers.sed si ex primo, Pract. Papien. vbi supra,
Bos.in prac.crim.tit.de princ.& priuil.eius,nume.538.
vers.si autem in primo originali, Paris.consi.33.nu.11.
13 lib.1. Vltimò accedit, quod confirmatio † ex certa sciẽ-
tia tunc non tollit vitium subreptionis, quando de eo
notoriè constat, vel per confessionem partis, vel ex te-
nore Bullæ, vel alio modo, vt post Innoc.in c.2.in vlti-
mis verbis, de confirm.vtil.vel inutil. tradit Abb. in c.
1.nu.8.vers.aut confirmatio, eod.tit. Sequitur Dec. in
d.c.2.num.7.propè fin.vers.& intelligitur, Bero.d.c.1.
num.32.vers.præfata tamen, licet ipse sentiat sufficere,
certum esse de subreptione. Vnde pro parte Episcopi
non potest prætendi, literas Innocentij continentes
14 confirmationem ex certa scientia † priuilegiatorũ nar-
ratorum, esse subreptitias ob defectũ, vel non ob exi-
stentiam eorundem priuilegiorum, quia de hac subre-
ptione nec notoriè, nec aliàs modo aliquo constat. Et
ex istis omnib. saltem simul iunctis tolluntur deducta
pro parte Episcopi, quæ non procedunt in casu, in quo
tot & tanta simul concurrunt, vt in casu nostro, vide-
licet relatio substantiæ priuilegij confirmati, clausula
ex certa scientia, noua concessio, certa & determinata
dispositio priuilegij confirmatorij, & clara mens Prin-
cipis. Ex quorum omnium concursu omnis cessare vi-
detur difficultas. Quantum ad secundam partem du-
bij, Domini pariter negatiuè resoluerũt, videlicet, Mi-
15 litiam non aliter teneri † verificare narrata in suppli-
catione reformatoria, propterea quod verba illa, atten-
to, quod in omnibus eorum priuilegijs, &c. stant cau-
saliter & non cũditionaliter, ad tradita per Doct. &
præcipuè Felin.in c.2.num.6.cum sequen.c.Abbate, &
ibi Doct.de verb.signif.Roman.consi.336.num.5.Bos.
vbi supra, nu.351.cum sequen.Curt.iun.d.consi.97.nu.
3.& 4.Ferret. post alios cons.86.num.6.latè Grammat.
dec.59.num.21.cum multis sequen.Bellun.d.consi.36.
nu.11.cum similibus.

CANTVCCII.

Perusin. Syluarum, Die Lunæ, 7. Maij 1576.

SVMMARIA.

1 *Contractus innominatus simplicis custodia est regulandus secundum regulas locationis custodia, & quare.nu.14.*
2 *Dictio ad, denotat causam finalem, & substantialem contractus.*
3 *Verba ita quod, limitant dispositionem.*
4 *Dictio, pro, significant causam finalem, & nu.16.*
5 *Verba geminata arguunt magis enixam contrahentium voluntatem.*
Tantò magis quadruplicata repetitio, nu.6.
7 *Pactum, & prohibitiuum incisionis, & venditionis lignorum & fructuum sine domini licentia, arguit simplicem custodiam.*
8 *Sylua in dubio non præsumitur data, vt reducatur ad culturam, sed tantum custodia causa, & nu.31.*
9 *Verisimilitudo causa facit præsumere contractum ex ea fuisse celebratum.*
10 *Dictio respectu, est declaratiua, seu restrictiua.*
11 *Possessio aliquando pro quasi possessione accipitur.*
12 *Interpretatio clarior redditur ex declaratione subsecuta.*
13 *Locatio pro sui essentia pecuniam requirit, alias esset contractus innominatus, si in fructibus consisteret solutio.*
14 *Locatio quando præsumatur, non autem contractus innominatus.*
15 *Locationes ad plures effectus, & fines fiunt.*
17 *Locatio quando fit ad custodiendum, non res, sed factum ipsum custodientis locari dicitur.*
18 *Locari factum dicitur, cum datur tabula ad pingendum certa mercede constituta.*
19 *Locatio regulariter fit rei, non facti.*
20 *Locatio quid sit.*
21 *Copula & natura est ampliare dispositionem præcedentem.*
22 *Mens contrahentium attendenda est, & causa finalis, & effectus ipsius contractus, non autem natura vnius dictionis.*
23 *Custodia generaliter, & de natura locationis venit.*
24 *Locatio syluæ intelligitur non tantum custodia causa, sed etiam ad vsum.*
25 *Verba loco, & conduco, promiscuè vsurpantur.*
26 *Locator diuersis respectibus potest dici conductor, & è contra conductor locator.*
27 *Obseruantia declaratiua contraria instrumento locationis non est attendenda, & nu.36.*
28 *Forma rei locata non est immutanda à conductore, inuito locatore, etiam si fieret eius melior conditio.*
29 *Emphyteuta non potest inuito domino syluam extirpare, & vineã plantare, licet fieret melior domini conditio.*
30 *Reductio syluarum ad culturam potest fieri scientibus, & patientibus dominis, & eo magis consentientibus.*
31 *Sylua an sit concessa, vt reducatur ad culturam vel ne, est probandum.*
32 *Obseruantia subsecuta post contractum locationis syluæ demonstrat concessionem factam ad vsum syluæ cæduæ, non autem ad culturam redigendum.*
33 *Coniectura aliqua, quando concurrit vltra statum præsentem, vel præsumptio inferens retro, tunc semper de statu præsenti præsumitur in præteritum.*
34 *Reductio syluæ ad culturam facta post multum tempus post instrumentum locationis, non debet haberi in consideratione.*
35 *Consuetudo proxima, & non remota est attendenda.*

DECISIO XXXVII.

IN vna Perusin. Syluarum coram R.P. Do. Robuste-
rio, Domini pro maiori parte tenuerunt, contra-
ctum, de quo ibi. contentum in primo instrumento ce-
1 lebrato de anno 1142. esse contractum † innominatũ
simplicis custodiæ, regulandum tamen secundum re-
gulas locationis custodiæ. Quod autem sit contractus
simplicis custodiæ, moti sunt ex pluribus verbis dicti
primi instrumenti. Primò ibi, *& custodiam, & guar-*
diam ipsarum syluarum locamus, & concedimus. Se-
cundò ibi, *ad custodiendum, nutriendum, allenan-*
2 *dum, & manutenendum,* ponderando † dictionem,
ad, quæ denotat causam finalem, & substantialem con-
tractus, Bal.in l.ex annali, nu.3.C.de act. empt. Socin.
iun.cons.48. num.2.lib.3. Tertiò ibi, *ita quod homines*
& communitas dicti Castri teneantur dictas syluas be-
ne custodire, nutrire, alleuare, & manutenere, conside-
3 rando illa verba *ita quod*, quæ † limitant totam con-
cessionem ad illum effectum custodiendi, Ruin.cons.
18.num.3. lib.1. Dec.consil.445. num.8.vers.& secun-
dum tenorem. Quartò ibi, *pro eo, quod promisit di-*
ctas syluas bene custodire, manutenere, nutrire, & alle-
4 *uare*. ponderando † dictionem *pro*, quæ significat
causam finalem. l.penult. §.fi. ff. de alim. & cibar. le-
gat. Aymon.consil.192.sub num.21. Quintò ibi, *& ego*
d. Syndicus, &c. promitto vobis. &c. ipsas syluas bene
custodire, nutrire, alleuare, & manutenere. Vnde cum
contrahentes toties vsi fuerint verbo custodiendi, nu-
5 triendi, alleuandi, & manutenendi, † deliberatior, &
efficacior eorum arguitur voluntas in celebrando cõ-
tractum custodiæ, ad l. Bolista, ff. ad Trebell. Crauet.
consil.20. num.2. in fine. Et si geminatio multos ope-
ratur effectus, de quibus per Crauet.cons.201. nu.42.

6 multò † magis operabitur quadruplicata repetitio,
quæ est in casu nostro. Sextò, placebat aliquibus ex
Dominis, pactum prohibitiuum incisionis, & venditionis lignorum, & fructuum ipsarum syluarum sine
7 licentia, & consensu Episcopi, quæ † prohibitio arguit
simplicem custodiam, cum simplex custos non habeat
potestatem incidẽdi arbores, vt in terminis tradit Arnulf. Ruy. in tract. iur. priuileg. 56. nu. 4. vers. vnde datur, quem refert & sequitur Rebuf. in l. sylua cędua, f. 241. co. 4. vtil. ff. de verb. signif. Et ad id est bonus text.
in l. in lege locationis, ff. loca. ibi, syluam nec cędito,
iunctis illis verbis, ita syluam custodire, & maximè stãte expositione gl. vlt. in fi. quã sequitur Salic. quòd scilicet illi conductores syluæ gerebant officium, quod
non poterat esse nisi custodiæ. Septimò considerabant
etiam nonnulli ex Dominis, quòd si contrahentes non
solum custodiam syluarum, sed ipsasmet syluas, siue
terras ipsarum in contractum deduxissent, vtique verisimiliter fecissent mentionem de earum reductione
8 ad culturam: † quicquid enim in syluis fit, circumscripta reductione ad culturam, dicitur ad custodiam pertinere. Vnde verba contractus non solum fuissent concepta ad custodiendum, nutriendum, alleuandum, &
manutenendum, sed etiam redigendum ad culturam,
cum tuitio & custodia fundi sit quid diuersum à cultura ipsius, tex. est in l. cum quęreretur. §. fi. ibi, tuendi,
custodiendique fundi magis, quã colendi causa paratum, ff. eo. loca. Octauò mouebat Dominos verisimili-
9 tudo causæ, cur † contractus, de quo agitur, celebratus fuerit. Dicebãt enim valde verisimile fuisse, syluas
ante dictũ contractum fuisse dilapidatas & damnificatas à conuicinis, & hominibus Corciani, cum sint propè mœnia ipsius Castri: & propterea Episcopũ voluisse
cum dictis hominib. talem contractum facere, per quẽ
syluæ bene custodirentur, & conseruarentur. Nonò,
præmissa pluriũ confirmantur ex secundo instrumento, vbi homines Corciani fatentur à tempore primi instrumenti, & citra, se fuisse continuè in possessione dictarum terrarum respectu d. iuris custodiendi, & gubernandi. Et sic ponderando illam dictionem *respectu*,
10 quæ est † declaratiua, seu restrictiua, satis patet, homines Corciani per primum instrumentum solum acquisiuisse quasi possessionem iuris custodiendi, & gubernandi dictas syluas. Nec obstat, quòd ibi dicatur, *in*
11 *possessione dictarum terrarum*, quia † possessio ibi accipitur pro quasi possessione, cũ dicatur, in possessione,
vel quasi. Minus obstat, si diceretur, possessionem respectu terrarum, & quasi possessionẽ iuris custodiendi: quia stante huiusmodi intelligentia, verba aliter
fuissent concepta, nempe, in possessionem dictarũ terrarum, &, quasi possessionem d. iuris custodiendi. Vnde cum dictum fuerit, in possessione, vel quasi, dictarũ
terrarum respectu d. iuris custodiendi, sequitur homines Corciani voluisse intelligere se fuisse non in possessione dictarum terrarum, sed in quasi possessione. Verũ
quia, quasi possessio non cadit in reb. corporalibus sed
in incorporalibus idcirco statim se declararunt, dicentes, respectu d. iuris custodiendi. Minus quoque obstat, quod huiusmodi confessio habeat relationem ad
formam primi instrumenti, vbi locantur syluæ, & earũ
custodia. Quia ex mox dicendis patet resolutio. Vltimò, accedunt ad comprobationem præmissorum verba æstimi ciuitatis Perusiæ, vbi dicitur, *homines & Cõmunitatem Castri Corciani habere medietatem fructuũ syluarum Episcopatus Perusini pro custodia, & guardia, quam faciunt de ipsis syluis*. Nam ex ista declaratione
12 subsecuta † clarior redditur interpretatio d. primi instrumenti, vt. s. intelligatur contractus simplicis custodiæ, ad tradita per Crau. cons. 101. nu. 5. & latius in respons. pro gener. nu. 317. Ceterum ideo Domini dixerunt, contractum, de quo agitur, non esse locationem,
13 sed contractum innominatum, quia † pro parte Episcopi propter custodiam syluarum nõ soluitur merces
in pecunia, sed in medietate fructuum, & in tertia parte bonorum, & sic non potest esse locatio, quæ pro sui
essentia pecuniã requirit, l. 1. §. si quis seruum, ff. depos.
14 Ideo † verò dixerunt esse contractum regulandum, secundum regulas locationis, quia contrahentes in contractu vsi fuerunt verbo *locamus*, & verbo *locatio*. Et
ideo verisimile est, eos voluisse celebrare contractum
similem locationi, maximè, quia pro parte Episcopi locatur custodia, hoc est, factum custodiendi, pro parte
Communitatis locantur operæ in custodiendo, iuxt. l.
qui operas, ff. loca. Ideo etiam dixerunt regulandum
secundum regulas locationis custodiæ, quia intellexerunt de locatione facta principaliter ad custodiẽdum,
15 cùm † multi & varij sint fines & effectus, propter quos
locationes fiunt. Interdum enim fit locatio ad fouendum, l. si merces, §. qui fundum, ff. loca. l. nemo, C. eo.
interdum ad pascendum, l. si quis fundum, §. Celsus, ff.
eo. interdum ad sarciendum, vel poliendum, d. §. Celsus, interdum ad transportandum, & vehendum. l. videamus, §. qui vinum. l. sed addes, §. pen. l. si merces, §.
qui columnam, ff. eo. interdum ad docendum, l. sed &
si, §. si quis seruum, ff. eo. interdum ad colendum, l. qui
fundum, ff. eodem. interdum ad faciendum, l. item, in
princ. l. qui insulam, §. qui ædem, l. si cui. l. ea lege, §.
locaui, l. mortuis, & in l. fi. ff. eo. & interdum ad custodiendum, l. 1. §. si quis seruum, ff. depos. l. qui mercedẽ,
ff. loca. ibi, pro custodia, ponderando illam dictionem
pro, quæ denotat causam finalem. Et in terminis syl-
16 uarum est † text. in d. l. in lege locationis, ibi, ita custodite, ff. eodem. Et in summa Domini concluserunt, in
istum contractum non fuisse deductas syluas, & terras,
sed nudum & simplex factum custodiendi, nutriendi,
17 alleuandi, ac manutenendi syluas, quia † quando fit
locatio ad custodiendum, tunc non res, de cuius custodia agitur, sed factũ ipsum custodiendi, locari dicitur:
sicuti etiã locatur factum pascendi, sarciendi, poliendi,
transportandi, & vehendi, docendi, non autem res, quę
pascitur, sarcitur, politur, transportatur, vehitur, & docetur, vt ex iurib. præallegatis colligitur. Idque clarè
probatur, in l. naturalis, §. at cũ do. ff. de præscript. verb.
18 vbi dicitur, † locari factum, cum datur tabula, vt pingatur certa mercede constituta. Tum verò res, & non
factum locari dicitur, quando conductor re ipsa vtitur,
& fruitur. Si enim (exempli gratia) loco tibi vestimenta mea ad vtendum, & fruendum, tunc vestimenta ipsa dicuntur locari: si verò loco ad sarciendũ, & poliendum, tunc non locantur vestimenta, sed factũ poliendi
19 & sarciendi. Bene verum est, quòd † regulariter locatio fit rei, non facti, quia vt plurimum res locantur ad
vtendum & fruendum, & locator tenetur præstare patientiam vsus, & fruitionis rei locatæ, vt per tot. tit. ff.
C. & Instit. de loca. Et ea definitione locationis, quæ
20 † nil aliud est, quã personæ, vel rei ad vsum facta concessio, certa mercede in pecunia numerata constituta.
Ita in eorũ summis, in tit. de loca. & conduc. definiunt
Azo. Placent. Goffr. & Hostien. omnes, nu. 1. Barbat. ad
Rub. extra, de locat. n. 2. Alberi. in suo repert. in verbo,
locatio, Ant. Gom. de contract. tit. de locat. in prin. Non
obstant modo deducta pro parte Communitatis. Et in
primis nõ obstat, quod in primo instrumento locantur
etiam syluæ, dum dicitur, syluas & custodiam ipsarum
21 locamus, natura † enim ipsius copulæ *&*, est ampliare
dispositionẽ præcedentem, l. ea tamen. ff. de leg. 3. Quia
respondetur, tum quòd illa copula *&*, potest stare expositiuè pro, id est, Corn. cons. 244. nu. 14. lib. 1. Soc. iun.
22 cons. 181. lib. 2. Tum, † quod non debet attendi natura vnius dictionis, sed mens cõtrahentium, causa finalis, & effectus ipsius contractus, quæ omnia (vt supra
diximus) sonant in custodiã. Secundò non obstat, quòd
de natura locationis venit custodia. l. in iudicio, vbi gl.
C. locati. Bald. consil. 22. lib. 3. Siquidem respondetur,
custo-

23 custodiam † in casu nostro non posse intelligi de ea,
quæ generaliter cuilibet locationi inest, tum quia alias
superflua foret illa toties repetita mentio verbi, custo-
diendi, cum satis fuisset dicere simpliciter, locamus syl
uas, absque illis verbis, ad custodiendum, &c. quòd ta-
men dicendum non est. Bal. ad rub. C. de contrahen.
emp. q. 9. Dec. cons. 414. num. 6. cum simil. Tum etiam,
quia in iure reperitur particularis locatio ad custo-
diendum, vt sup. deductu est. Tertiò non obstat, quòd
si contractus, de quo in primo instrumento esset con-
24 tractus custodiæ tantum, non etiam † syluarum, vti-
que non fuisset dictum Episcopum syluas, & custodiã
ipsarum locasse, sed potius Communitaté locasse ope-
ras, siue Episcopum conduxisse illas ad custodiendum
syluas. Nam respondetur, quod etiam si Episcopus nõ
locauerit, sed conduxerit operas Communitatis in cu-
stodiendis syluis, tamen in iure verbum *loco & condu-*
25 *co*, promiscuè vsurpantur, & interdum vnum pro al-
tero ponitur, Azo. in sum. tit. de loc. nu. 1. in fi. Bart. in l.
a. núm. 2. & ibi Saly. post prin. ver. non obst. hæc lex, C.
loca. Alber. in suo repert. in verbo, locatio aliquando,
& tex. in l. a. & ibi Ang. in fi. Et optime Bud. ibid. alia
iura allegans, ff. ad l. Rhod. de iact. Et probatur etiam
secundum præfatos, in l. veteres, ff. de act. empt. iuncta
l. 1. ff. loc. Præterea respondetur, etiam Episcopum lo-
casse, videlicet custodiam syluarum, siue factum custo-
diendi syluas, & sic vterque cõtrahens tam Episcopus
quàm Communitas dicitur diuersis respectibus locas-
se, & conduxisse. Episcopus enim respectu operis siue
facti custodiendi dicitur locator, homines conducto-
res: respectu verò operarum homines dicuntur lo-
26 catores Episcopus conductor. Et † quòd quis respe-
ctu operis faciendi sit locator, respectu operatum con-
ductor, rectè deducit Azo. in sua sum. tit. de loc. sub nu.
1. vers. si verò, & Host. in sua sum. eo. tit. sub nu. 4. Et vl-
tra iura superius allegata probatur expresè in l. item,
§. 1. ff. loc. vbi artifex qui respectu insulæ ædificandæ,
& sic respectu operis dicitur conductor, mox statim re
spectu operæ suæ appellatur locator. Quattò, nõ obst.
obseruantia subsecuta de reductione syluarum ad cul-
turam, & ad vineas. Quia in primis respondetur, non
27 posse vim fieri in huiusmodi obseruantia † tanquam
interpretatiua & declaratiua primi instrumenti, cum
sit illi de directo contraria: in eo enim expresè appa-
ret, syluas fuisse concessas ad vsum syluæ cæduæ, cum
conuentum fuerit, incisionem & venditionem ligno-
rum debere fieri de quinquennio in quinquennium,
vel ad aliud tempus, de quo fuerit concordatum.
Secundò respondetur, non licuisse Communitati in-
28 uito Episcopo immutare † formam syluarum, redi-
gendo illas ad culturam, & plantãdo ibi vineas, etiam
si conditio Episcopi melior fieret. Quod probatur ex
29 eo, quòd in simili dicitur de † emphyteuta, qui nõ po-
test inuito Domino syluam extirpare, & ibi vineã plan
tare, licet melior fieret Domini conditio. Ita per tex. in
l. vsufructuarios nouum, ff. de vsufruc. tradit Ias. in l. 1.
num. 99. post Nico. de Mattar. Bal. & alios ibi per eum
allegatos, C. de iure emphy. & seq. Rebuff. in d. l. sylua
30 cædua. fol. 241. in 10. vtilit. ff. de verb. sign. Nec † dica-
tur, huiusmodi reductionem syluarum ad culturam,
& ad vineam fuisse factam scientibus & patientibus &
consequenter volentibus Episcopis, tunc pro tempore
existentibus quia Episcopi potuerunt consentire huic
reductioni, putantes, syluas, hoc est, terras fuisse Com-
munitati Corciani locatas. Vnde opus esset probare,
Episcopos scientes patientes fieri huiusmodi reductio-
nem habuisse notitiã tenoris primi instrumenti, & per
consequens sciuisse syluas fuisse concessas non vt ter-
31 ras, sed † ad vsum syluæ cæduæ, & ad illas custodien-
dum. Et ad id optimè faciunt tradita per Crauet. post
alios cons. 171. núm. 14. & cons. 197. num. 12. 13. & 14.
Tertiò respondetur, quòd imò obseruantia proximè &
32 immediatè subsecuta † post primum contractum, &
post per 119. annos, & vltra continuata clarè demon-
strat syluas fuisse concessas ad vsum syluæ cæduæ, &
non ad effectum redigendi ad culturam: quia à die pri
mi instrumenti vsque ad diem adnotationis factæ in
æstimo Perusino fluxerunt anni 119. quibus syluæ nõ-
dum fuerant ad culturam redactæ, quod ex eo datur
intelligi, quia in dicta adnotatione fit semper mentio
de syluis, montibus, & sodis, nõ autem de terris vinea-
tis, vel laboratiois, & sic de redactis ad culturam. Et de
illo statu præsenti, qui erat tũc temporis, debebat præ-
sumi in præteritum, ob coniecturam siue præsumptio-
nem prouenientem ex primo contractu celebrato solũ
ad custodiendum syluas, non autem ad redigendum
illas ad culturam. Quando enim vltra statum præsen-
33 tem concurrit aliqua † coniectura vel præsumptio in-
ferens retro, tunc semper de statu præsenti præsumitur
in præteritum, vt per Saly. in l. ex persona, prope fi. C.
de prob. Alex. cons. 16. nu. 3. lib. 5. Soc. cons. 89. nu. 19.
lib. 1. Alciat. de præsump. reg. 2. præsum. 26. num. 5. Vn-
34 de illa † reductio ad culturam tamdiu post primum
instrumentum facta, tanquam remota, & mediata nõ
debet haberi in consideratione, ad trad. per Tiraq. cum
alijs per eum citatis, in tract. cess. caus. limit. 20. num. 5.
præsertim, quia potuit fieri tempore alicuius Episcopi
non habentis notitiam tenoris primi instrumenti. Et
35 in terminis, quod consuetudo proxima, & nõ remota
sit attendenda, tradit Bal. in procem. ff. sub nu. 7. per l.
item Mela. §. sed si alimenta. ff. de alim. leg. Præterea in
omnem euentum negari non potest, quin hæc obser-
36 uantia allegata pro parte Communitatis † sit omnino
turbida, ita vt non possit in ea fieri fundamentum.

CANTVCCII.

Valent. Professionis. Die Lunæ, 17. Decembris 1576.

SVMMARIA.

1 *Probatio dubia contra probantem interpretanda est.*
2 *Interpretatio in concordandis testibus contrarijs est fa-*
cienda secundum mentem, & intentionem testium, &
secundum illud, quod versimiliter cogitarunt, ac sen-
serunt, ex communi.

DECISIO XXVIII.

PRobationes Isabellæ incompatibiles, & irreducibi-
les ad concordiam cum probationib. fisci dixerunt
Domini die Lunæ, 17. Decembris 1576. dubio à me su-
per hoc particulariter proposito, cuius effectus fuit, vt
ex probationibus Isabellæ colligeretur talis protesta-
tio siue quid æquipollens, & sufficeret ad rescissionem
professionis, de qua agitur. Et perpendendo singulas
cõclusiones Isabellæ 1. 2. 3. 4. & 5. nihil continent, quod
inferat ad protestationem, 6. 7. 8. & 9. non loquuntur
de tempore ante professionẽ, sed simpliciter dũ mansit
in monasterio, quod potest intelligi post professionem,
1 & reclamationẽ, & sic nihil faciunt. Dubia enim † pro-
batio contra ipsum interpretanda est, c. in præsentia, de
probat. 10. 11. 12. & 15. aduersantur conclusioni fisci
29. quicquid exemplo dicatur, 13. 14. & 37. nõ possunt
conciliari cum 28. conclusione fisci, quæ licet contineat
negatiuam, cum tamen illa sit coarctata ad locum mo-
nasterij, facilis fuit eius probatio, 15. non facit ad rem,
16. habet contra se literas Isabellæ ad Aldanã scriptas,
matrimonium cum ipso contractum inscio patre, re-
clamationem, & fugam à monasterio, 17. præterquã,
quòd est probata per testes fide diminutos, & repu-
gnat conclusionibus fisci 3. 30. 31. & 32. 18. & 19. parũ,
aut nihil faciunt, 20. contradicit conclusioni fisci 35.
32. & 33. in effectu sunt contrariæ conclusionibus fisci,
32. 34. & 35. 24. nihil ad protestationem, 26. contraria-
tur conclusionibus fisci 2. 32. 34. & 35. De 27. idẽ quod
de 26. vltra quod non explicat tempus, quo Isabella
contenta in conclusione cœperit dicere, & dubia pro-
batio

batio contra ipsam est interpretanda. 29.30 31. & 32. pugnant de directo ferè cum omnibus conclusionibus fisci vltimo loco datis, 30. nihil facit vltra quòd confunditur ex conclusione sexta fisci, 35. conuincitur ex quinta, 7.8 9.10.19.20. & 44. conclusionibus fisci, 36. contrariatur conclusioni fisci, 33. præsertim ibi, *quod videbatur id dicere animo deliberato*, 38. & 39. necessario non concludunt nec quicquam ad protestationem. Dicta testium, de quibus in summario, num. 6. nihil ad propositum, & quantum ad Sanches deponentem, Isabellam in monasterio palam, & coram omnibus monialibus conquestam fuisse de patre suo, quòd illā deceperit, conuincitur ex dictis tot Monialium contrarium expressè dicentium, de quibus in conclusionibus fisci de nouo datis. Valesa vltra, quòd deponit de fama per verbum *est* contrariatur 6. conclus. fisci. Torrent est sola in eo, quod deponit, & potuit etiam esse, quòd Isabella ab initio irasceretur, & postea melius cogitando ita declarauerit. Et in vniuersum Domini dixerūt, conciliationem, de qua agitur impossibilem esse ob repugnantiam mentis, & intentionis testium. Modus enim conciliandi per informantes Isabellæ deductus, vt scilicet testes eiusdem Isabellæ intelligantur de eius intentione vera, testes verò fisci de ficta, expressè repugnat menti, & intentioni testium fisci, ex quarum dictis multis in locis clarè ostenditur, illas cogitasse ac sensisse de vera intentione Isabellæ, non autem ficta. Vnde intrat communis Doctorum conclusio, quæ habet, vt † in concordandis testibus contrarijs fiat interpretatio secundum mentem, & intentionem testium, & secundum illud, quòd verisimiliter cogitarunt, ac senserunt. Bal. in c. cum tu. nu. 2. vers. hoc verum, de testibus. Auch. consil. 296. per tot. & præcipuè nu. 2. vers. tamen, & nu. 3. in fi. Roman. consil. 301. nu. 15. vers. nullus autem prudens iudicabit. Soc. iun. in l. 1. nu. 82. ff. de noui oper. nun. Dec. in l. 2. §. creditum, nu. 6. vers. & ista concordia. & ibi Purpur. sub nu. 56. & fusius, & clarius ibidem Bologn. nu. 15. post medium vers. sed & si esset absurda interpretatio, & nu. 18. vers. dūmodo ad illud, & nu. 20. vers. ad hanc tamen, & nu. 25. post med. versic. cum hoc tamē, quod sit verisimile, ff. si cert. pet.

CANT. V C C I I.
Perusin. Syluarum. Die Mercur. 23. Ian. 1577.

SVMMARIA.

1 *Dictio custodia, quid importet.*
2 *Locatio rei ex vsu, & fruitione illius inducitur.*
3 *Sylua nō potest esse locata respectu rei, & custodia simul. Item si locata sit cum eius terra, licebit conductori eam extirpare, & ad culturā redigere, vineam plantando.*
4 *Syluarum multiplex vsus est.*
5 *Sylua non videtur respectu terra locata, si prohibita sit lignorum quorundam incisio, vel si conuentū, vt sylua fructus de quinquennio in quinquennium colligerentur, & num. 6.*
7 *Copula &, posita inter duo substantiua non potest stare expositiue pro, id est, nisi subiecta materia aliter intelligi non possit, cum seq.*
9 *Verba ob subiectam materiam impropriantur, supplentur, & alterantur, etiam si sint prægnantia, & etiam si simus in materia strictè interpretanda.*
10 *Dictio, etiam, ratione subiecta materia exponitur quandoque pro, id est.*
11 *Verba clara instrumenti excludentia reductionem syluarum ad culturam, attendenda sunt.*
12 *Consuetudo proxima, non autem remota, attendenda est.*

DECISIO XXXIX.

IN Perusin. syluarum, coram Robuster. Domini steterūt in decisis ex deductis in resolutione facta die 1 Lunæ, 7. Maij, anni præteriti. Et † præcipuè ex verbo *custodia*, & *custodienda*, multoties repetito tam in primo instrumento celebrato de anno 1242. ibi, *custodiam & guardiam ipsarum syluarum*, ibi, *ad custodiendum, nutriendum, & alleuandum*, &c. ibi *teneantur ipsas syluas bene custodire, nutrire*, &c. ibi, *promittis dictas syluas bene custodire, manutenere, &c.* itemque ibi, *promitto vobis*, &c. *ipsas syluas bene custodire, nutrire*, &c. quàm in secundo instrumento celebrato de anno 1472. ibi, *in custodiam & gubernationem*, item ibi, *respectu dicti iuris custodiendi, & gubernandi*, quàm etiam in æstimo Perusin. ibi, *pro custodia & guardia*. Ex qua quidem multiplicata expressione & repetitione verbi custodiæ, & custodiendi, colligitur clara & multum deliberata, & enixa partium voluntas in deducendo in primum contractum factum dumtaxat custodiendi syluas. Si enim voluissent & ipsas syluas deducere, & sic facere locationem rei, vtique dixissent, ad vtendum, fruendum, vel alijs verbis vsum, & fruitionem denotantibus, vsi fuissent, cum locatio rei ex 2 vsufruitione illius † inducatur, l. ex conducto, in prin. l. si merces, §. qui fundū, ff. locat. l. nemo. C. eo. Accedit etiam, quòd si in primo contractu fuisset facta locatio, & 3 syluarum, † & facti custodiendi simul, maxima induceretur repugnantia. Si enim syluæ cum earum terris fuissent locatæ, vtique potuissent conductores syluas extirpare, redigere ad culturam, vineas plantare, vel vsum syluæ cæduæ, ad quem fuerunt locatæ, in vsum syluæ pascuæ, vel syluæ glandariæ, vel alium vsum cō-4 uertere, cum † syluarum multiplex sit vsus, vt latè per Rebuff. in l. sylua cædua, in prin. ff de verb. signif. Hæc enim omnia potuissent conductores facere, stante locatione syluarum, quia vsus, & fruitio illarum ad eos spectasset. Et tamen ex primo instrumento clarè appa-5 ret, † conductoribus nullo modo licuisse prædicta facere, tum ex conuentione vendēdi ligna, vel fructus syluarum de quinquennio in quinquenniū, vel alio tempore, de quo partes concordes fuissent, ex qua conuentione euidenter constat, syluas fuisse locatas, & concessas ad vsum syluæ cæduæ. Tum ex prohibitione inci-6 sionis ilicetì, tum † etiam ex promissione Syndici nomine communitatis, & hominum castri Corciani, promittentis non incidere in syluis, nec rancare sine licentia Episcopi; nec etiam in dictis syluis pasturare cum capris à Valle Maiana versus castium, & syluā Pichis. Non obstat, quòd illa copula &, posita in primo instrumēto, dum dicitur, syluas & earum custodiam locamus non potest stare expositiuè pro. i. cum sit posita 7 inter † duo substantiua diuersa, Doct. in l. 1. ff. de iust. & iur. in c. 2. de rescrip. Quia non potest accipi, nisi expositiuè pro, id est, ex subiecta materia contractus in 8 primo instrumento celebrati, † quæ (vt apertè colligitur ex verbis sequentibus principaliter prolatis, & multoties repetitis) fuit simplex, & mera custodia syl-9 uarum. Et † ob subiectam materiā verba impropriantur, supplentur, alterantur, etiam si sint prægnantia, & etiam si simus in materia strictè interpretanda, vt latè per Tiraquel. in l. si vnquam, in verbo reuertatur, nu. 37. & 38. C. de reuo. don. Enerat. in loco à subiecta materia, & facit quod scribit Gozad. consil. 73. nu. 13. 10 vers. non obstat, & nu. 14. & 15. vbi † dictionem etiam positam in quodam priuilegio exponit pro, id est, ratione subiectæ materiæ præcedentis petitionis, à qua priuilegium debet regulari, ex trad. per Aretin. & Ias. in l. 1. in fi. C. vnde legit. Non obst. quòd principalis intentio Episcopi in primo cōtractu fuit perceptio fructuum. Quia imò fuit custodia: cum enim syluæ damnificarentur ob earum existentiam prope mœnia Castri, & propterea indigerent custodia, idcirco intentio Episcopi in locando syluas fuit custodia, finis verò custodire, & sic finis vltimus fuit vtilitas maioris perceptionis lignorum, & fructuum ipsarum syluarum. Non obst. quòd in primo contractu multa reperiuntur pacta, quæ nō conueniunt simplici custodiæ. Quia non

non repugnant substantiæ ipsius, & cum ea sunt com-
11 patibilia. Non obstat obseruantia subsecuta, tum quia
verba primi instrumenti non sunt dubia, sed clara, ex-
cludentia reductionem syluarum ad culturam, & ad
vineas, stante locatione syluarum ad vsum syluæ cæ-
duæ, ob venditionem lignorum, de quinquennio in
quinquennium, & stante prohibitione incisionis, &
rancationis in ipsis syluis, & propterea non intrat con-
suetudo siue obseruantia interpretatiua primi instru-
menti, vt expressè declarat Aret.consil.115.nu.1. Tum
15 etiam, † quia debet attendi consuetudo proxima, &
non remota, vt per Bal.in procem.ff.sub nume.7. per l.
Mela, §. sed si alimenta, ff. de alim. & cib.leg. & l.si ma-
ter, C.ne de stat.defunct. Et non est dubium, obseruan-
tiam proximam pro instrumento sumptam ex æstimo
Perusino facere pro Episcopo, vt demonstratur in re-
solutione alias facta, ex qua etiam tolluntur alia exem
plo deducta.

CANTVCCII.

Caurien. Iurisdictionis, Die 53. Ianuarij 1577.

SVMMARIA.

1 *Sententia habet relationem ad priuilegium, & est tãtum illius canonizatiua, quæ regulatur & restringitur secundum relatum.*

2 *Sententia referens non plus tribuit quam in relato continetur.*

3 *Dictio iuxta, adiecta dispositioni certæ, & prolata in materia cuius natura sit disponere, non stat relatiuè, & restrictiuè, sed causatiuè.*

Declara, vt num. seq.

5 *Dictio prout, & alia similes si referantur ad aliquod factum, quod sit de præterito, si de eo constat, stat limitatiue, alias stat causaliter.*

6 *Dispositio referens quantumuis certa declaratur, & restringitur secundum dispositionem relatam, quando illa reperitur.*

7 *Relatum quando aliter se habet, quàm in referente, non attenditur referens, sed relatum ipsum.*

8 *Priuilegium circa exemptionem decimarum non dicitur limitatum ad personas, quando etiam incolæ comprehenduntur.*

9 *Sententia debet esse clara, & tollere controuersias, & ambiguitates.*

10 *Sententia intelligitur secundum ius commune, & ab eo interpretationem recipit.*

11 *Referens quantumuis certum, & determinatum etiam in sententia regulatur, & limitatur secũdum relatum de quo constet.*

DECISIO XL.

CVm ego vellem consulere Dominos super expedi
tione causæ Caurien. iurisdictionis, & super mo-
do, & forma pronunciandi, & particulariter, an pos-
set ferri sententia merè confirmatoria alterius senten-
tiæ Rotalis, admonui ambas partes, vt per viam memo
rialium, loco tamen causæ, Dominos plenè informa-
rent. Vnde die 23. Ianuarij 1567. memorialib. vtrinq;
datis, illisque loco causæ per me positis, Domini pro
maiori parte dixerunt causam expediendam esse, &
sententiam Rotalem posse simpliciter confirmari.
Et huius resolutionis potissima ratio fuit, quia dicta
1 sententia est tantum † canonizatoria priuilegij Leonis
X. cum ad illud relationem habeat, vt apparet ex illis
verbis, iuxta formam, & tenorem dictarum literarum
Apostolicarum Leonis X. & rursus ibi, iuxta dictas li-
teras Apostolicas. Et quicquid continetur in dicta sen-
tentia, regulatur, restringitur & limitatur secundum
2 Priuilegium Leonis Decimi, & † non plus tribuit di-
cta sententia, quàm sit in dicto priuilegio, & illa di-
ctio *iuxta*, stat relatiuè, non autem causaliter. Nec
3 obstat, quod † dictio *iuxta*, adiecta dispositioni certæ, &
prolata in materia, cuius natura sit disponere, qualis
est sententia, non stat relatiuè, & restrictiuè, sed cau-
satiuè, vt per Fel. post Bar. & alios in c.2.num.10. de re-
4 scri. Quia id intelligitur, quando † constat de relato: at
secus quando illud reperitur, vt per Bar. in extrauag. ad
reprim. in verbo prout, sub num. 2. dicentem, dictio-
nem *prout*, & alias similes si referantur ad aliquod fa-
ctum, quod sit de præterito, vt in casu nostro, tunc si de
5 eo † constat, stare limitatiuè, & restrictiuè: si verò non
constat, stare causaliter. Et Bart. sequitur Alexan. consi.
46. num. 9. lib. 1. Dec. consi. 63. nu. 6. & in l. edita, nu. 84.
in fi. & num. seq. C. de eden. Curt. iun. consil. 92. nume.
10. Ruin. consi. 55. nu. 11. lib. 1. Soc. iun. post alios consi.
6 125. num. 33. lib. 3. Et quod † dispositio referens quan-
tumuis certa, declaretur, & restringatur secundum di-
spositionem relatã, quoties illa reperitur, voluit Dec.
d. consi. 63. num. 6. vers. secus videtur, quando illa dispo
sitio, & in auth. si quis in aliquo, num. 40. versicu. se-
cundo restringitur, & ibi Purpur. num. 41. C. de eden.
idem Dec. in d. l. edita, num. 86. ver. secus si reperitur,
& ibi Riminal. num. 12. vers. declarando tamen, & la-
tè Bolognet. num. 143. vers. secundo intelligitur, Fel.
in c. quoniam Abbas, num. 15. vers. secundo limita, &
ibi Dec. in fin. de off. deleg. Curt. in d. consi. 92. nu. 10.
vers. quinimo, & fortius Cels. Hug. dec. 150. nume. 21.
prope fi. Soc. iun. consi. 181. num. 64. lib. 2. Gram. decis.
59. num. 24. versic. tertius casus, quando id ad quod fit
relatio. Nec etiam obstat, quod in priuilegium Leo-
nis Decimi circa exemptionem decimarum sit limita-
tum ad personas Militiæ, & quod dicta sententia Ro-
talis generaliter condemnet Episcopum ad restitutio-
nem decimarum perceptarum, quæ condemnatio non
potest intelligi, nisi de decimis, ab incolis perceptis, ex
quo in actis in primæ instantiæ ex parte Militiæ articu
latum fuit, Episcopum de terra Militiæ nullas deci-
mas percepisse, & sic dicta sententia in hoc videtur
7 erronea. Quando † enim in relato res aliter se habet
quàm in referente, tunc non attenditur referens tan-
quam erroneum, sed relatum ipsum, Alex. consil. 9. nu.
13. prope fi. lib. 5. Dec. d. consi. 63. num. 6. vers. & licet
referens. Curt. iun. d. consi. 92. sub num. 10. Cagnol.
in d. auth. si quis in aliquo, num. 90. Vnde si dicta sen-
tentia est erronea, & per consequens non attendenda,
vtique absurda videtur eius confirmatio. Quoniam
respondetur negando, in d. sententia aliquem inesse er-
rorem: non enim adhuc clarè constat, dictum priuile-
gium Leonis, quo ad exemptionem decimarum esse
limitatum ad personas Militiæ, cum die Lunæ 26. No-
uembris, anni præteriti, plures ex Dominis dixerunt,
Leonem in suo priuilegio concessisse, & communicas-
se exemptionem decimarum, & iurisdictionis, & reli-
qua omnia in eo contenta personis Militiæ, illarumque
vasallis, subditis, seruientibus, monasterijs, domibus lo
cis, & Ecclesijs non particulariter, & distributiue refe-
rendo singula singulis, sed simul & coniunctim, dum-
modo personę, res, & loca, quibus dictum priuilegium
concessum fuit, essent capaces, & capacia, & congrua
in eis caderet proportio. Vnde cum subditi Militiæ sint
capaces exemptionis decimarum, consequens fit, di-
8 ctum † priuilegium circa exemptionem decimarum
non esse limitatum ad personas Militiæ, sed posse etiam
incolas comprehendere. Et licet hæc resolutio fuerit
postea die Veneris, 11. Ianuar. præsentis anni, per Do-
minos in dubium reuocata, nec quicquam super ea fir
matum, cum Domini fuerint varij, tamen sat est, hanc
restrictionem priuilegij Leonis ad personas Militię re-
spectu exẽptionis decimarum, non esse claram, & ex-
peditam. Præterea etiam si priuilegium Leonis De-
cimi circa exemptionem decimarum esset limitatũ ad
personas Militiæ, nihilominus prædicta condemnatio
Episcopi ad restitutionem decimarum perceptarum
posset verificari decimis perceptis vigore concordiæ
anni 1553. de agris & pratis nonnullarum commen-
darum pro tertia & sexta parte respectiue citra, & vl-
tra

tra flumen Salor, vt in dicta concordia, cap. 12. & reso-
lutione sub die 4. Iunij, anni præteriti, quatenus ta-
men dictarum commendarum Commendatores suis
sumptibus dictos agros & prata coluissent, & de illis
decimas soluissent. Minus quoq; obstat, quod in sentē-
tia ferenda adhibenda sit declaratio, quod prima sentē-
tia Rotalis non præiudicet Episcopo & Capitulo circa
effectus in ea specificatos, cum sententia debeat es-
9 se clara, & tollere † controuersias & ambiguitates, quę
super eius interpretatione possent oriri, ad trad. per
Abb. in c. sicut, nu. 13. de re iud. Siquidem responde-
tur, dictam sententiam Rotalem non indigere hac de-
10 claratione: cum † enim sententia intelligatur secun-
dum ius commune, & ab eo interpretationem reci-
piat, l. Herennius, ff. de euict. l. miles, §. decem, ff. de re
iud. Bar. in l. si fundus, §. in vindicatione, ff. de pign. Ve-
ron. conf. 57. nu. 5. Alex. consi. 36. in 1. dub. lib. 5. Crauet.
cons. 74. nu. 9. & consi. 188. num. 8. cumque clara sit in-
telligentia & interpretatio iuris communis, vt quando
11 constat de relato, tunc † referens quātumuis certum,
& determinatum etiam in sententijs reguletur, & limi
tetur secundum relatum, sequitur, nullam remanere
difficultatem & ambiguitatem super interpretatione
dictæ sententiæ Rotalis. Demum Domini intellexerūt
dictam sententiam esse simplicem canonizatoriam pri-
uilegij Leonis X. nō autem declaratoriam eorum, quæ
in illo continentur, & comprehenduntur, de qua decla-
ratione postea inter partes erit particulariter agēdum.

CANTVCCII.

Bononien. Iuris macinan. Die Lunæ, 28. Ia-
nuarij 1577.

SVMMARIA.

1 *Possessio, vel quasi, contra prohibitionem statuti dicitur*
improbata, & non manutenibilis.
2 *Mandatum de manutenendo, an sit dandum stante quasi*
possessione contra prohibitionem statuti prohibentis pi-
storib. ne frumenta molenda deferāt ad molendina ex-
tra ciuitatem existentia. Quod sic.
3 *Mandatum de manutenendo contra superiorem dari non*
debet, sed potest dari contra alios.
4 *Mandatum de manutenendo sine turbatione non datur.*
5 *Turbatio satis constare dicitur per contradictionem iudi-*
cialem.
6 *Turbare dicitur eo ipso, quod quis se opponit absque alia*
probatione turbationis.
7 *Turbatio dicitur fieri per quamcumque molestiam, & im*
pedimentum.
8 *Turbatio, vel spolium considerari non potest, vbi actus à*
lege permittitur.
Limita, nisi legis validitas sit in controuersiam deducta,
num. 9.
10 *Possessionis sua commodo quis priuari non debet.*
11 *Possessionis vsu vel quasi, etiam si sit contra ius, nemo est*
priuandus, lite pendente super validitate priuilegij.
12 *Lite pendente super validitate, vel inualiditate statuti,*
seu decreti, non potest in eo fundamentum fieri.
Idque eo magis, quādo statutum siue decretum de iure non
est validum, num. 13.
Imò etiam si publicum ciuitatis vtilitatem respiciat, n. 14.
13 *Statutum prohibens pistoribus ne frumenta molenda defe*
rant ad molendina extra ciuitatem existentia, de iure
non valet, ex communi.
14 *Appellari potest a statuto de iure non valida.*

DECISIO XLI.

IN causa Bononien. Iuris macinandi inter Dominos
de S. Petro, & Capita, siue creditores molituratum
& crescimoniarum aliàs dedi dubium, an mandatum
de manutenendo sit concedendum Dominis de San-
cto Petro in casu, & ad effectum, de quo agitur. Illud-
que pluries proposui, nempe die Mercurij, 4. Iulij an-
ni præteriti, & die Lunæ, 9. eiusdem mensis, & in pri-
ma quoque cōgregatione: sed quia ab initio non om-
nes Domini viderant, & postea inter se fuerunt varij,
non potui capere resolutionem. Vnde die Lunæ, 12.
Nouembris, eiusdem anni, eodem dubio iterum pro-
posito, Domini post longam illius disputationem &
discussionem, ad duo se restrinxerunt. Alterum fuit,
an quasi possessio molendi quibuscunque, & sic etiam
pistoribus ad molendinum, de quo agitur, accedenti-
bus transiuerit in Dominos de S. Petro, sine alia appre-
hensione, hoc est, sine alio accessu ipsorum pistorum,
ad molendum in d. molendino. Alterum verò de quo
prius agendum Domini dixerunt, fuit, an sit dandum
mandatum de manutenendo eisdem Dominis de S. Pe
tro stante prohibitione statuti à Regimine Ciuitatis
Bononiæ cōditi, & à Sede Apost. confirmati, prohiben-
tis pistorib. accessum ad molendum in molēdinis extra
Ciuitatem existentibus quasi ista quasi possessio sit im-
proba, & per consequens non manutenibilis, ad trad.
per Menoc. de retin. poss. remed. 3. num. 156 cum seq.
Quapropter die Veneris, 1. Februar. 1577. dubitaui,
stantibus statuto, seu decreto Regiminis Ciuitatis Bo-
2 noniæ, Prohibente † pistoribus ne frumenta molenda
deferant ad molendina extra ciuitatem existentia, &
confirmatione eiusdem statuti siue decreti per literas
tam Legati eiusdem ciuitatis, quā Leonis X. & Clem.
VII. & proclamate Vicelegati d. Ciuitatis, & commis-
sione dependente mihi præsentata, & suspensione peti-
torij, & nonnullis alijs præsuppositis, an stantibus pręd-
dictis statuto siue decreto, confirmatione vt procla-
mate, sit dandum mandatum de manutenendo Domi-
nis de S. Petro in casu, & ad effectum, de quo agitur.
Quod quidem dubium cum præsupposito, ꝙ Domi-
ni de S. Petro sint in quasi possessione, de qua agitur,
fuit per Dominos affirmatiuè resolutum, non obstāti-
bus exemplo deductis pro parte Capitum molitura-
rum, in quorum responsione & remotione cōsistit ius
& fundamentum ipsius resolutionis. Vnde in primis
non obstat, ꝙ contra superiorem mandatum de manu-
3 tenendo dari non debet, † ad trad. per Bar. in l. 1. §. hu-
ius autem interdicti, sub num. 3. ver. nam interdictum,
ff. vti possid. Quia in casu isto non petitur mandatum
de manutenendo contra superiorem, sed contra capi-
ta molituratum & crescimoniatum. Secundò nō obst.
multa quæ dicuntur de decreto irritante. Quia nega-
tur in literis Apostolicis cōfirmatorijs statuti, seu de-
creti existere decretum irritans, vt ex eatum inspectio-
ne apparet. Tertiò non obstat, ꝙ capita siue credito-
res molituratū, & crescimoniarū non turbāt Dominos
de S. Petro sine turbatione non est locus mandato de
4 manutenendo. Quia imò si creditores turbant, cum
assistant huic causæ, & litem sustineant, & se oppo-
nant impediendo, ne detur Dominis de S. Petro man-
5 datum de manutenendo. Nam † per contradictionem
iudicialem dicitur sufficienter constare de turbatio-
ne, vt per Alexan. consil. 54. num. 12. & consi. 88. num.
31. lib. 5. & turbare is etiam dicitur, qui quomodocun-
que controuersiam facit, siue agendo, siue excipiendo,
siue in iudicio, siue extra, siue de iure, siue de facto;
siue ante litem contestatam, siue post, vt per eundem
Alex. consi. 52. num. 2. vers. & constat, lib. 2. imò absque
6 alia probatione † turbationis eo ipso, ꝙ quis se oppo-
nit, dicitur turbare, vt inquit Io. Fab. in l. vnica, col. 4.
versic. sed quæritur qualiter. C. vti possid. Masuer. in
sua pract. titu. de possess. numero 9. vers. item & præ-
dictum, Rebuff. ad const. reg. Gall. tomo 3. titu. de ma-
ter. possess. art. 1. gloss. 2. num. 29. Menoch d. remed.
7 3. num. 498. Et † turbationem fieri per quamcunque
molestiam, & impedimentum post Bar. Pract. Papien.
& Guid. Pap. voluerunt. Rebuff. dicta glo. 2. num. 36.
&

& Menoch. d.remed.3. num.503. Quartò non obstat,
8 quòd vbi actus à † lege permittitur, non potest turba-
tio, vel spolium considerari, ad tradi. per Soc.iun.cons.
48.nu.6.lib.2.& cons.68.num.31. lib.3. & per Tort.in-
ter cons. Butr.cons.vlt.num.10. Quia id non procedit,
9 quando legis † validitas est in controuersiam inducta,
& super ea lis pendet: tunc enim huiusmodi iudicio
10 pendente non debet quis commodo † suæ possessionis
priuari, per ea quæ tradit Abb. in c.1.num.4. vt lite pen
11 den. dicens per illum tex. lite † pendente super validi-
tate priuilegij, non esse aliquem priuandum vsu pos-
sessionis, vel quasi, etiam si sit contra ius. Hoc idem vo-
luit Ioan. de Anan. in c.cum venisset, nu.1. de instit.&
Abb. vbi supra, sequitur Dec. in c.cum teneamur, nu.4.
versic. sic etiam de appel. & cons.97. ante nu.2.& cons.
103. num.1. versic. & facit tex. Addit. ad Matthes. no.
28.nu.3. Ant. Gabr.lib.4.de acquir.poss.conclus.6.nu.2.
12 Vnde cum in casu nostro † per specialem commissio-
nem lis pendeat super validitate, vel inualiditate dicti
statuti, vel decreti, non potest in eo vis fieri, & conse-
quenter non debent Domini de S. Petro commodo suę
quasi possessionis priuari, sed in illa manuteneri, vt in
causa huic consimili firmauit Rota tempore Put. vt
patet eius decis.494.incip. in causa Bonon. iuris maci-
nan. vers. non obstat, quòd illud dictum, lib.2. cum qua
13 decis. placuit Dominis pertransire, & † eo magis, quòd
dictum statutum siue decretum de iure non videtur
validum, vt per Doctores citatos per informantes Do-
minorum de S. Petro. Et vltra illos latè, & rectè com-
probat Didac. in reg. possessor. in 2.par.§.4.num.7.& 9.
dicens, hanc esse communem, & indistinctè intelligen-
dam, etiam si huiusmodi statutum publicam ciuitatis
vtilitatem respiciat, firmans etiam ab eo appellari pos-
14 se. Sed in casu nostro commissio causæ facta cum con-
sensu, & permissione Principis, omnem tollit difficul-
tatem. Ad alia autem deducta pro parte Capitum mo-
liturarum bene respondetur per informantes Domi-
norum de S. Petro, vltra quod respiciunt petitorium,
& quod est suspensum.

CANTVCCII.

Terdonen. Fructuum. Die Lunæ 28. Ianuarij 1577.

SVMMARIA.

1 *Ratio & mens regulæ de subrogan. fuit obuiare fraudib. & votum captandæ mortis auferre.*
2 *Iura omnia clamant contra impetrantes beneficia viuentium morti vicinorum, vel ob senium, vel ob infirmitatem, vel aliam similem causam superuenientem.*
3 *Fraudes sublatæ per regulam de subrogan. in quibus consistunt.*
4 *Solicitator causarum impetrans beneficium eius, cuius erat solicitator, dicitur committere fraudem.*
Etiam si non fuerit subrogatus in ius collitigantis defuncti, num.6.
5 *Dispositiua verba reg. de subrog. annullant plures gratias, & in specie gratiam, si neutri.*
7 *Regula de subrogan. respicit etiam effectum æquipollentem subrogationi, & etiam effectum & conatum.*
8 *Regula de subrogando, est fauorabilis, & latè interpretanda.*
9 *Dispositio facta ad obuiandum fraudibus, dicitur fauorabilis, & latam recipit interpretationem.*
10 *Dispositionem reddens fauorabilem & extendendam, habet secum iuris communis concursum.*
11 *Regula de interpretando certo modo procedit tantum contra molestantes, cum nu.13.*
12 *Collitigantia introducta requiritur ad effectum obtinendi subrogationem, cum num.14.*
Collitigantes executio citationis inducit.
15 *Fraus in impetrando beneficium viuentis subditi periculo mortis, vel ob alium similem casum requiritur in secunda parte regulæ de subrog. vt illi locus sit.*
16 *Fraus non minus committitur absque collitigātia, quàm cum illa quo ad effectum regulæ de subrogan.*
17 *Collitigantia non est necessaria ad effectū reg. de subrog. sed animus, & intentio litigandi sufficit.*
18 *Regula de subrogan. procedit in impetrationibus beneficiorum per priuationem ex quibusuis nominibus, & excessibus.*
19 *Dispositio clem.2. vt lit. pend. limitatur non habere locum quo ad actorem, in cuius odium ex suo decreto citationis absque eius executione dicitur vera lis introducta ex communi, cum nu.seq.*
20 *Lis vera introducta dicitur in odium actoris ex solo decreto citationis absque eius executione.*
21 *Certus de citationis decreto certiorari amplius non debet,*
22 *Lis pendere dicitur in præiudicium actoris per solum decretum citationis in terminis reg. de subrog.*
23 *Possessor beneficij rei conuenti licet citatus non fuerit, tamen in odium actoris impetrantis, qui decretum citationis obtinuerat, poterit petere se subrogari in ius ipsius actoris postea decedentis, & sic vti beneficio reg. de subrogan.*
24 *Inducta in odium, commodum, & fauorem non debent operari.*
25 *Collitigantia considerata inter actorem, & reum conuentum, eademmet consideratur cum ipsius rei successore.*
26 *Regula de subrog. intendit punire non collitigantiam, sed impetrationem beneficij viuentis, & nu.28.*
27 *Verba taliter impetranti, posita cum regula de sub. quib. referantur.*
29 *Regula de subrog. loquitur potius de iure, & proprietate, quàm de possessione viuentis.*
30 *Regula de subrog. comprehendit etiam casum mixtum.*
31 *Casus mixtus comprehenditur etiam sub simplici in fauorabilibus.*
32 *Regulam habens pro se non potest vti eius exceptione.*
33 *Reg. de subrog. habet decretum irritans.*
34 *Ius mittendum est ex persona actoris, non rei.*
35 *Causa qualibet etiam bestialis excusat a pœna.*
Fallit in his, quæ sunt contra bonos mores, & omni iure prohibita.
36 *Dolus præsumptus non purgatur ex fatua credulitate, vel alia iniusta causa.*
Limita, vt num.seq.
37 *Credulitas iusta, quæ oritur ex publica voce, & fama, excusat a pœna.*

DECISIO XLII.

COnclusum fuit reg. de subrog. in secunda par. ob-
stare Gregorio, & per consequens non esse rece-
dendum à resolutionibus in hac causa factis, & toties
firmatis. Aduersantur enim Gregorio in primis ratio,
& mens regulæ, deinde verba illius tam in proœm.
quàm in parte dispositiua, demum natura, & qualitas
eiusdem regulæ, quæ est fauorabilis, & extendenda.
Quo ad primum, quod ratio & mens regulæ sit contra
Gregorium, patet, quia ratio, & mens regulæ fuit ob-
1 uiare † fraudib.& votum captandæ mortis auferre, &
sic regula emanauit in odium impetrantium beneficia
viuentium morti vicinorum, vel ob senium, vel ob in-
firmitatem, vel ob aliam similem causam superuenien
tem, vt per Rebuff. in reg. de subrog. gl.7.nu.1. contra
2 quos quidē impetrantes † omnia iura clamant, cū per
tales impetrationes inducatur votū captandæ mortis,
& ambitio impetrantium, contra c.2.de concess. præb.
c.1.& 2.eod.tit.lib.6. & l.fi. C.de pact. l.stipulatio hoc
modo, ff.de ver.obli.cum similib. Sarn.ad regulā, de im
petra.benef.viuen.q.1.ver. pro cōtraria tamē parte, la-
tissimè Rebuf.tit.de reprob.benef.viuē. impe.per tot.
3 Et † fraudes, ad quas tollendas emanauit regul. consi-
stunt

ſtunt in eo, quòd importantes beneficia viuentiũ,ſcien
tes ſe nollum ſuper ijs ius habere, ſperant poſſeſſorem
beneficij propter ſeoium, vel infirmitatem, vel ob aliã
ſimilem cauſam veriſimiliter proximè moiiturum, &
propterea introducuot litem ſuper beneficio illius vi-
uentis, vt gaudeant beneficio reg. de ſubrog. Ita in ter-
minis huius reg. tradũt Staphil. de ſignat. lit. iuſt. §. his
ita generaliter cognitis, num. 10. prope fi. ver. iſta ergo
clauſula, fol. 404. ſecundum paru. impreſ. & Sarn. in
compen. vtr. ſignat. fol. 164. lib. 6. verſ. prædicta ergo
clauſula. Et præmiſſa ſecundum ipſos probantur in c.
fi. de renun. lib. 6. vbi agitur de malitia & fraude conſi-
mili ei, de qua loquitur ſecunda pars reg. de ſubrog.
Fraus autem Gregorij io caſu noſtro ex eo colligitur,
quòd cum ipſe eſſet ſolicitator cauſarum Iulij fratris
4 † Raynerij, & veriſimiliter ſciret eidem Raynerio, vel
ob ſenectutem, vel ob carcerationem vitæ periculum
imminere, & citò illum moriturum, impetrauit certo
modo beneficium, de quo agitur, quod tempore impe-
trationis erat ipſius Raynerij viuentis. Idque ex eo pa-
tet, quòd poſtea Gregorius habita ootitia obitus Ray-
nerij impetrauit gratiã, ſi neutri, occaſione litis, quam
habebat cum Iulio, & pro modo vacandi dedit obitũ
Raynerij, & ſic Gregorius fraudulenter impetrauit
certo modo beneficium, de quo agitur, vel vt taoquã
collitigans ſubrogaretur in ius Raynerij defuncti, &
ad hunc effectum commiſit cauſam contra ipſum, &
poſt factum examen de non tuto acceſſu obtinuit de-
cretum citationis: vel vt impetraret gratiam, ſi neutri,
occaſione litis, quam mouit contra Iulium prætenden-
tem beneficium iſtud ad ſe pertinere. Vnde ex his ſatis
conſtat, contra Gregorium militare rationem obuian-
di fraudibus & rationem odij contra impetrantes be-
neficia viuentium. Quoad ſecũdum, quòd verba reg.
5 huic caſui conueniant, de † diſpoſitiuis nulla eſt diffi-
cultas, cum illa ſiot clara, & multum ampla, & annul-
lent plures gratias, & io ſpecie gratiam *ſi neutri*, de
qua agitur: de prooemialib pariter non eſt dubitandũ.
Gregorius enim impetrauit beneficium Raynerij vi-
uentis, cui vel propter ſenium, vel ob carcerationem
vitæ periculum imminebat. Item Gregorius fuit Ray-
nerio collitigans, vt ex ioſra dicendis apparebit. Et li-
6 cet Gregorius † noo fuerit ſubrogatus io ius Raynerij
defuncti, id tamen nihil refert, cum illa verba, vt illis
decedentib. taoquam collitigantes io illorum iuribus
facilius ſubrogentur, non requirunt effectum ſubroga-
tionis, quaſi eo non ſecuto ceſſet regula, ſed ſignificant
animum, & iotentionem impetrantis beneficium vi-
7 uentis ab initio. Regula enim non tam † effectum ſub-
rogationis, quàm affectum, & conatum reſpicit, vltra
quod dici poteſt in caſu iſto mediante gratia *ſi neutri*,
ſecutum fuiſſe effectum cõſimilem & æquipollentem
ſubrogationi. Quo ad tertium, quòd reg. ſit fauorabi-
8 lis, & latè † interpretanda tradit in terminis Dec. conſ.
398. in fi. quem ſequitur Sarn. de impetrat. benefi. vi-
uent. quæſt. 5. in fi. Id qood veriſſimum eſt, quia regu-
la edita fuit ad obuiandum fraudibus cuiuſmodi qui-
9 dem † diſpoſitio dicitur fauorabilis, & latè recipit in-
terpretationem, l. 1. §. pecuoiam, ff. de calumn. c. quan-
to. de priuileg. Idque procedit etiam in materia odio-
ſa, quando agitur de tollendis fraudib. c. ſi ciuitas. de
ſent. excom. lib. 6. gl. fio. in c. quamquam. de vſuris, lib.
6. latè Crauet. plures cumulans ſuper quæſtione de in-
demnit. mulier. poſt tract. de antiq. temp. num. 8 & 9.
10 Tum quia † habet ſecum iuris communis concurſum,
qui diſpoſitionem reddit fauorabilem, & extendendã,
vt io terminis per Sarnen. d. regula de impetr. benefic.
viuent. in præfat. & quæſt. 6. Tum etiam, quia fauorẽ
animæ concernit, vt per Sarn. in d. q. 6. Non obſtant
exemplo deducta pro parte Gregorij ad hanc regu-
lam euadendam. Et in primis non obſt. quod reg. ſo-
11 lum † procedit contra moleſtantes, Achil. ſuper reg.
12 deciſ. 28. aliàs 30. Et quod requiritur † collitigantia
introducta inter Gregorium & Raynerium, Sarnen.
13 in dicta reg. q. 15. Et † executio citationis inducit colli-
tigantiam. Idem Sarneo. dicta reg. quæſt. 3. verſic. ta-
men contrarium. Quia quo ad deciſ. Achil. ſuper reg.
reſpondetur illam nõ loqui in reg. de ſubrogan. in qua
nos verſamur, ſed in reg. de impetra. certo modo, quæ
ſimul requirit impetrationem certo modo beneficij vi
uent. & illius moleſtationem, quæ regula fuit edita
poſt impetrationem Gregorij certo modo. Quantum
ad Sarnen. dicitur illum loqui io termiois primæ part.
14 regulæ de ſubrogan. & ſic † ad effectũ obtinendi ſub-
rogationem, quæ regulariter noo datur, niſi lite hinc
inde iotroducta, & ſic oiſi citatione executa: at ſecus
eſt in ſecunda par. regulæ, de ſubrogao. cuius termini
ſuot longè diuerſi. Non enim, vt illi locus ſit, requiri-
15 tur collitigantia, ſed ſolum fraus in impetrando † be-
neficium viueotis ſubditi periculo mortis, vel ob ſe-
nium, vel ob infirmitatem, vel ob alium ſimilem ca-
ſum, cum regula emanauerit ad obuiandũ huiuſmo-
16 di fraudi, quæ † non minus committitur abſque colli-
tigantia, quàm cum illa, & ſic illa verba, *vt illis dece-
dentibus tanquam collitigantes*, &c. recipiunt potius ani
mum, & intentionem litigandi, quàm effectum colli-
tigantiç, quaſi impetrantes beneficia viuentium, & eo-
rum impetratio faciliorem, & firmiorem ſortiatur ef-
fectum, ſoleant contra poſſeſſores beneficiorum litem
introducere, vt illis poſtea decedentibus in eorum ius
17 ſubrogeotur. Et iſte intellectus, quòd † non ſit neceſ-
ſaria collitigantia, ſuadetur, tum quia io regula aonul-
lantur gratiæ nouæ prouiſionis, & periode valere, quæ
ſine lite conceduotur: tum quia regu. procedit etiam
io impetrationibus beneficiorum per priuationem ex
18 † quibus crimioibus, & exceſſibus quo caſu nulla eſt
lis ſuper beneficio, ſed ſolum contra perſonam accuſa-
tam, vt in terminis huius regulæ declarat Rebuff. in d.
reg. gloſ. vlt. oum. 2. & 5. poſt Arch. col. 1. in verbo, liti-
gatur, Gem. col. 1. verſ. aut lis non pendet, & Franc. ſub
num. 3. in c. fi. vt lit. pend. lib. 6. Præterea reſpondetur,
19 † tradita per Sarnen. in d. q. 3. & 12. procedere ſecun-
dum reg. Clem. ſecundæ, vt lit. pend. quæ communiter
limitatur non habere locum quo ad actorem in cuius
odium ex ſolo decreto citationis abſque eius executio-
20 ne dicitur vera † lis introducta. Rot. dec. 6. vt lit. pend.
io nou. dec. 17. cir. med. de dol. & contum. in nuu. dec.
4. vt lit. pend. in antiq. Aegid. deciſ. 380. & deciſ. 545.
Caſſa. dec. 6. io prin. & num. 14. & 16. ſuper reg. Rom.
conſ. 330. nu. 2. verſ. illud autem. Fely. in c. ſuper literis,
nu. 13. de reſcrip. Afflict. dec. 520. num. 13. Pariſ. conſil.
45. nu. 31. & ſeq. lib. 4. Sarn. in regul. de triennal. q. 56.
circa med. verſ. & fundamentum iſtarum deciſionum,
Put. dec. 354. ad fi. lib. 3. Et huius limitationis ratio eſt,
21 quia † certus de citationis decreto certiorari amplius
nõ debet, reg. eum qui certus, de reg. iur. lib. 6. c. ab ex-
cõmunicato. de reſcrip. Rot. in dictis dec. Rom. d. conſ.
330. ou. 2. & 3. Fel. d. c. ſuper literis. n. 13. Et in proprijs
25 terminis reg. de ſubrog. vt † per ſolum decretum cita-
tionis in præiudicium actoris dicatur lis pendere, &
ſic vera lis, voluerunt Staph. de ſign. lit. ioſti. §. his ita
generaliter cognitis, nu. 13. Sarn. in comp. vtr. ſignatu.
23 fol. 164. io litera F. Nec valet † replicatio exemplo fa-
cta, quòd Staphil. & Sarn. loquũtur reſpectu poſſeſſo-
ris beneficij rei conuenti, qui licet citatus non fuerit,
tamen in odiũ actoris impetraotis, qui decretum cita-
tionis obtinuerat, poterit petere ſe ſubrogari io ius ip-
ſius actoris poſtea decedeotis, & ſic vti beneſ. reg. de
ſubrog. Nam hæc replicatio facilè tollitur, arguendo
à fortiori: ſi enim Gregorius ex eo, quod citatioois de-
cretum obtinuit, adeo collitigans iudicatur, vt in eius
odiũ Raynerius oõ citatus potuiſſet ex reg. de ſubro-
gan. petere ſubrogationẽ in ios ipſius Greg. ſi prius de-
ceſſiſſet, quo caſu odiũ ei nihil nocet, cum iam obierit:
quanto

quauto magis debet haberi pro collitigante in odium
ipsius,quãdo commodum. & emolumentũ consequi-
tur,& sic quãdo odium prodest,vt in casu nostro, cùm
ratio habẽdi Gregorium pro colligitãte in odium ip-
sius multò magis vigeat in hoc secundo casu, quàm in
24 primo. ne † inducta in odium, commodũ & fauorem
operentur. Et nisi in casu isto locus sit regulæ, facilè
ei fraus fieret,imò aperta esset via ad illam euidendã,
nempe impetrãdo certo modo beneficium viuentis,&
mouendo litem cõtra alium, & postea occasione illius
litis impetrando gratiã, si neutri,& capiendo per clau-
sulas generales vacationem per obitum eius, cuius vi-
uentis beneficium certo modo impetratum fuit. Vn-
de in proposito Gregorius sentit commodum ex sua
impetratione certo modo, quia illius occasione traxit
Iulium in iudicium, & occasione huios litis obtinuit
gratiam *si neutri*,& per claosulas generales capit vaca-
tionem per obitum Raynerij,cuius ius impugnauerat
impetrando certo modo, & hoc omnino regola tollere
25 voluit.Et collitigantia,quæ † fuit inter Gregoriom &
Iulium in effectu quoad reg. est similis. & æquipollet
collitigantiæ,quæ fuisset inter Gregorium, & Kayne-
riũ, si fuisset citatus, quia sicut illa produxit gratiam,
si neutri,quæ à regula annullatur, ita & ista produxis-
set subrogationẽ in ins Raynerij, quæ pariter à regula
infringitur. Secundò non obstat,ponderatio illorũ ver
borum taliter impetrãti nõ suffragetur subrogatio gra-
26 tiæ *si neutri,si nulli, noua prouisionis*, & † perinde va-
lere, quasi regula loquatur de impetrantibus huios-
modi gratias ex beneficio litis, & vti collitigantibus,
cũ dictio *taliter* restringat ad modom expressum, ca. 2.
de tempor.ord. Sed Gregor. non impetraoit gratiam,
si neutri, tanquam collitigans Raynerij. Meritò &c.
27 Nam respondetur,illa † verba *taliter impetranti*, non
debere referri ad impetrationem gratię subrogationis
si neutri, si nulli, noua prouisionis, vel perinde valere,
cum in regula de impetratione taliom gratiarum nul-
la fiat mentio beneficij viuentis, sed referenda esse ad
primam impetrationem de qua impetratione regula
superius expresse loquitur ibi, *qui viuentium beneficia
impetrant*, item ibi, *quod illo viuente impetrauit*, & talis
relatio ad impetrationẽ beneficij viuentis intelligitur
non respectu qualitatis beneficij viuentis. cùm regula
28 intendat † punire non collitigantiam, sed impetratio-
nem beneficij viuẽtis tãqnam improbam,& odiosam.
Tertiò non obstat, quod regula intelligatur de eo, qui
29 aliàs esset pacificus possessor. Qooniam † respondetur,
regulam,vt eius verba innuunt, loqui potius de iure,
& proprietate,quam de possessione viuentis. Quartò
30 non obstat,quod simus in casu mixto,ex quo † non so-
lum Gregorius, sed etiam Iulius ante ipsum hoc idem
beneficium certo modo impetrauit, & propterea non
videtur casus regulæ, & sic intrant tradita decis.31. so-
per reg. Quippe respondetur, nos non esse in regula
odiosa,& strictè intelligẽda,in quibus terminus loqui-
tur Cassad.sed in regula fauorabili,& latè interpretan-
31 da,per ea quæ supra diximus,quo casu sub † casu sim-
plici comprehẽditur mixtus,Doct.in l.2.in princ. ff. de
verb.oblig. Quintò non obstat,quod hęredes Iulij non
possunt dare de regola, ex quo Iulius hoc idem bene-
32 ficium certo modo prius impetrauerat,& sic cùm ip-
se inciderit in regulam, non poterat vti exceptione re-
gulæ, ad trad. per Soc.iun.consi.3. num. 29. lib. 3. Si-
quidem respondetur, gratiam *si neutri* Gregorij fuis-
33 se nollam ipso iure ob decretum irritans quod † habet
regula, vt fuit resolutũ in hac eadẽ causa die Mercur.
27. Iunij, anni præteriti, & propterea potuisset Iulius
obijcere de non interesse Gregorij, & dare de regula,
ne fieret vitiosus ingressus, & vitiosa fructuum occo-
pario,Roman.cons.347.n.4.cum seq. & maximè, quia
34 † ius metimor ex persona actoris, & non rei. l. qui ac-
cusare,cum vulg. C.de eden. & præsertim etiam, quia
Iulius non dedisset de regula ad effectum canonizatio-
nis suæ gratiæ, sed ad effectum simplicis absolutionis,
vt per Rom.d.consi.347.n.5. Vltimò non obstat,qood
præcedens Iulij impetratio certo modo excusauerit
35 Gregorium à pœna regulæ, cum † quælibet causa
etiam bestialis excuset à pœna. Nam respondetur, id
non procedere in ijs, quæ sunt contra bonos mores, &
omni iure prohibita,qualis est impetratio beneficij vi-
uentis, tunc enim diligens requiritur inoestigatio, oec
fatua credulitas, nec alia iniusta causa præstat excusa-
36 tionem,sed † dolus præsumitur, vt per Angel.Imo. &
Cuman.in l.ex consensu,§.fi.ff.de appel. Ange.in l.pla-
gij,*la seconda*,C.de plagiar. Alex.cons.103.sub num.13.
& 14.li.1. Veronen.cons.crim.24.nu.9.Cort.sen.consi.
55.nu.12.Et in terminis nostris tradit Sarnen.in reg.de
impetr.benefic.viu.q.3.post med. vers. non obst. Dec.
consi.398.& Rebuf.de reprob.benef.viu.impetr.num.
52. volens iustam credulitatem excusare à pœna, vt
37 † puta si erat publica vox, & fama, mortuum esse il-
lum,cuius viueotis beneficium impetratum fuit.

CANTVCCII.

Ciuitatis Castelli Pensionis. Lunæ, 11. Febr. 1577.

SVMMARIA.

1 *Commissio Papæ non præsumitur tollere clausulam, sine
retardatione solutionis pensionis, iam concessam.*
2 *Clausula semel concessa semper durat, & est communis
omnibus instantijs, etiam si in illis commissionibus non
sit apposita.*

DECISIO XLIII.

Conclusum fuit, me non posse procedere in causa
reductionis reseruationis quatuor prædiorum si-
ne clausula, sine retardatione solotionis pensionis 70.
scutorum,non obstantibus exemplo deductis pro par-
te Abbatis,quæ ad duo rediguntur. Vnum est, quòd
vis clausulæ,sine retardatione solutionis pensionis,fuit
sublata per commissionem signatam manu S. D. N. Al-
terum verò est, quod in commissione mihi vltimo lo-
co pro parte Abbatis præsentata, io qua cõmittitur cau
sa reductionis quatuor prædiorum, adest solùm clau-
sula, sine retardatione perceptionis fructuum. Neu-
trum ex istis fundamentis Dominis placuit, quia non
potest fieri reductio reseruationis qoatuor prædiorũ,
quin etiam tangatur pensio 70. scutorum, ex quo ne-
cessario videndum erit, quanta sint onera, & sicut re-
seruatio quatuor prædiorum non est separata à pensio
oe 70. scutorum, nec potest agi de reductione vnius,
quin tangatur altera. Hoc stante non obstat illa prima
1 cõmissio signata † manu Sanctissimi, quia illa nõ tollit
clausulã,sine retardatione solotionis pensionis, iã con-
cessam,licèt de ea non faciat mentionẽ. Clausula enim
2 semel cõcessa semper durat, & † est communis omnib.
instantijs, etiam si in illis commissionibus non sit ap-
posita, vt per Cassad.decis.8.de rescript.Et fuit resolu-
tum coram R.P.D.Blanchettu in vna Nouarien. deci-
marum 15.Nouemb.1573. Et idem dixerunt Domini
de secunda commissione habenre solum clausulam, si-
ne retardatione perceptionis fructuum,quia io cõmis-
sione nõ fuit facta mentio de pensione 70. scutorum,
& ideò non tollit vim claosulæ,sine retardatione solu-
tionis pensionis iam concessæ. Et maximè,quia satis li-
quet de mente signaturæ,quæ causam reductionis pen
sionis 70. scutorum A. C. commisit cum clausula, sine
retardatione solutionis pensionis.

CANTVCCII.

Perusio. Fractæ Veteris. Veneris, 1. Martij, 1577.

SVMMARIA.

1 *Variatio licita est in prosecutione causæ, quando ius suum
omne deductum est, nec actor se restrinxit ad vnum.
Idq; tanto magis in causis summarijs, nu. 2.*
3 *Solennitas iuris ciuilis est remissa in iudicijs summarijs,
& ius naturale attenditur.*

6 multò † magis operabitur quadruplicata repetitio, quæ est in casu nostro. Sexiò, placebat aliquibus ex Dominis, pactum prohibitiuum incisionis, & venditionis lignorum, & fructuum ipsarum syluarum sine
7 licentia, & consensu Episcopi, quæ † prohibitio arguit simplicem custodiam, cum simplex custos non habeat potestatem incidēdi arbores, vt in terminis tradit Arnulf. Ruy. in tract. iur. priuileg. 56. nu. 4. vers. vnde datur, quem refert & sequitur Rebuf. in l. sylua cędua, f. 241. in 4. vtil. ff. de verb. signif. Et ad id est bonus text. in l. in lege locationis, ff. loca. ibi, syluam nec cędito, iunctis illis verbis, ita syluam custodire, & maximè stāte expositione gl. vlt. in fi. quā sequitur Salic. quòd scilicet illi conductores syluæ gerebant officium, quod non poterat esse nisi custodiæ. Septimò considerabant etiam nonnulli ex Dominis, quòd si contrahentes non solum custodiam syluarum, sed ipsasmet syluas, siue terras ipsarum in contractum deduxissent, vtique verisimiliter fecissent mentionem de earum reductione
8 ad culturam: † quicquid enim in syluis fit, circumscripta reductione ad culturam, dicitur ad custodiam pertinere. Vnde verba contractus non solum fuissent concepta ad custodiendum, nutriendum, alleuandum, & manutenendum, sed etiam redigendum ad culturam, cum tuitio & custodia fundi sit quid diuersum à cultura ipsius, tex. est in l. cum quęreretur. §. fi. ibi, tuendi, custodiendique fundi magis, quā colendi causa paratum, ff. eo. loca. Octauò mouebat Dominos verisimilitudo causæ, cur † contractus, de quo agitur, celebra-
9 tus fuerit. Dicebāt enim valde verisimile fuisse, syluas ante dictū contractum fuisse dilapidatas & damnificatas à conuicinis, & hominibus Corciani, cum sint propè mœnia ipsius Castri: & propterea Episcopū voluisse cum dictis hominib. talem contractum facere, per quē syluæ bene custodirentur, & conseruarentur. Nonò, præmissa pluriū confirmantur ex secundo instrumento, vbi homines Corciani fatentur à tempore primi instrumenti, & citra, se fuisse continuè in possessione dictarum terrarum respectu d. iuris custodiendi, & gubernandi. Et sic ponderando illam dictionem *respectu*,
10 quæ est † declaratiua, seu restrictiua, satis patet, homines Corciani per primum instrumentum solum acquisiuisse quasi possessionem iuris custodiendi, & gubernandi dictas syluas. Nec obstat, quòd ibi dicatur, *in*
11 *possessione dictarum terrarum*, quia † possessio ibi accipitur pro quasi possessione, cū dicatur, in possessione, vel quasi. Minus obstat, si diceretur, possessionem respectu terrarum, & quasi possessionē iuris custodiendi: quia stante huiusmodi intelligentia, verba aliter fuissent concepta, nempe, in possessionem dictarū terrarum, &, quasi possessionem d. iuris custodiendi. Vnde cum dictum fuerit, in possessione, vel quasi, dictarū terrarum respectu d. iuris custodiendi, sequitur homines Corciani voluisse intelligere se fuisse non in possessione dictarum terrarum, sed in quasi possessione. Verū quia, quasi possessio non cadit in reb. corporalibus sed in incorporalibus idcirco statim se declararunt, dicentes, respectu d. iuris custodiendi. Minus quoque obstat, quod huiusmodi confessio habeat relationem ad formam primi instrumenti, vbi locantur syluæ, & earū custodia. Quia ex mox dicendis patet resolutio. Vltimò, accedunt ad comprobationem præmissorum verba æstimi ciuitatis Perusiæ, vbi dicatur, *homines & Communitatem Castri Corciani habere medietatem fructuū syluarum Episcopatus Perusini pro custodia, & guardia, quam faciunt de ipsis syluis*. Nam ex ista declaratione
12 subsecuta † clarior redditur interpretatio d. primi instrumenti, vt. s. intelligatur contractus simplicis custodiæ, ad tradita per Crau. cons. 101. nu. 5. & latius in respons. pro gener. nu. 317. Ceterum ideo Domini dixerunt, contractum, de quo agitur, non esse locationem,
13 sed contractum innominatum, quia † pro parte Episcopi propter custodiam syluarum nō soluitur merces in pecunia, sed in medietate fructuum, & in tertia parte bonorum, & sic non potest esse locatio, quæ pro sui essentia pecuniā requirit, l. 1. §. si quis seruum, ff. depos.
14 Ideo † verò dixerunt esse contractum regulandum, secundum regulas locationis, quia contrahentes in contractu vsi fuerunt verbo *locamus*, & verbo *locatio*. Et ideo verisimile est, eos voluisse celebrare contractum similem locationi, maximè, quia pro parte Episcopi locatur custodia, hoc est, factum custodiendi, pro parte Communitatis locantur operæ in custodiendo, iuxt. l. qui operas, ff. loca. Ideo etiam dixerunt regulandum secundum regulas locationis custodiæ, quia intelleæ- runt de locatione facta principaliter ad custodiēdum,
15 cùm † multi & varij sint fines & effectus, propter quos locationes fiunt. Interdum enim fit locatio ad fouendum, l. si merces, §. qui fundum, ff. loca. l. nemo, C. eo. interdum ad pascendum, l. si quis fundum, §. Celsus, ff. eo. interdum ad sarciendum, vel poliendum, d. §. Celsus, interdum ad transportandum, & vehendum. l. videamus, §. qui vinum. l. sed addes, §. pen. l. si merces, §. qui columnam, ff. eo. interdum ad docendum, l. sed & si, §. si quis seruum, ff. eo. interdum ad colendum, l. qui fundum, ff. eodem. interdum ad faciendum, l. item, in princ. l. qui insulam, §. qui ædem, l. si cui. l. ea lege, §. locaui, l. mortuis, & in l. fi. ff. eo. & interdum ad custodiendum, l. 1. §. si quis seruum, ff. depos. l. qui mercedē, ff. loca. ibi, pro custodia, ponderando illam dictionem *pro*, quæ denotat causam finalem. Et in terminis syl-
16 uarum est † text. in d. l. in lege locationis, ibi, ita custodire, ff. eodem. Et in summa Domini concluserunt, in istum contractum non fuisse deductas syluas, & terras, sed nudum & simplex factum custodiendi, nutriendi,
17 alleuandi, ac manutenendi syluas, quia † quando fit locatio ad custodiendum, tunc non res, de cuius custodia agitur, sed factū ipsum custodiendi, locari dicitur: sicut etiā locatur factum pascendi, sarciendi, poliendi, transportandi, & vehendi, docendi, non autem res, quę pascitur, sarcitur, politur, transportatur, vehitur, & docetur, vt ex iurib. præallegatis colligitur. Idque clarè probatur, in l. naturalis, §. at cū do. ff. de præscript. verb.
18 vbi dicitur, † locari factum, cum datur tabula, vt pingatur certa mercede constituta. Tum verò res, & non factum locari dicitur, quando conductor re ipsa vtitur, & fruitur. Si enim (exempli gratia) loco tibi vestimenta mea ad vtendum, & fruendum, tunc vestimenta ipsa dicuntur locari: si verò loco ad sarciendū, & poliendum, tunc non locantur vestimenta, sed factū poliendi
19 & sarciendi. Bene verum est, quòd † regulariter locatio fit rei, non facti, quia vt plurimum res locantur ad vtendum & fruendum, & locator tenetur præstare patientiam vsus, & fruitionis rei locatæ, vt per tot. tit. ff. C. & Instit. de loca. Et ex definitione locationis, quæ
20 † nil aliud est, quā personæ, vel rei ad vsum facta concessio, certa mercede in pecunia numerata constituta, Ita in eorū summis, in tit. de loca. & conduc. definiunt Azo. Placent. Goffr. & Hostien. omnes, nu. 1. Barbat. ad Rub. extra, de locat. n. 2. Alberi. in suo repert. in verbo, locatio, Ant. Gom. de contract. tit. de locat. in prin. Non obstant modo deducta pro parte Communitatis. Et in primis nō obstat, quod in primo instrumento locantur etiam syluæ, dum dicitur, syluas & custodiam ipsarum
21 locamus, natura † enim ipsius copulæ &, est ampliare dispositionē præcedentem, l. ea tamen. ff. de leg. 3. Quia respondetur, tum quòd illa copula &, potest stare expositiuè pro, id est, Corn. cons. 244. nu. 14. lib. 1. Soc. iun.
22 cons. 181. lib. 2. Tum, † quod non debet attendi natura vnius dictionis, sed mens cōtrahentium, causa finalis, & effectus ipsius contractus, quæ omnia (vt supra diximus) sonant in custodiā. Secundò non obstat, quòd de natura locationis venit custodia. l. in iudicio, vbi gl. C. locati. Bald. consil. 22. lib. 3. Siquidem respondetur, custo-

23 custodiam † in casu nostro non posse intelligi de ea,
quæ generaliter cuilibet locationi inest, tum quia alias
superflua foret illa toties repetita mentio verbi, custo-
diendi,cum satis fuisset dicere simpliciter, locamus syl
uas,absque illis verbis,ad custodiendum,&c.quòd ta-
men dicendum non est. Bal. ad rub. C. de contrahen.
emp.q.9.Dec.cons.414.num.6.cum simil.Tum etiam,
quia in iure reperitur particularis locatio ad custo-
diendum,vt sup.deductū est. Tertiò non obstat,quòd
si contractus, de quo in primo instrumento esset con-
24 tractus custodiæ tantum, non etiam † syluarum, vti-
que non fuisset dictum Episcopum syluas, & custodiā
ipsarum locasse, sed potius Communitaté locasse ope-
ras, siue Episcopum conduxisse illas ad custodiendum
syluas. Nam respondetur,quod etiam si Episcopus nō
locauerit, sed conduxerit operas Communitatis in cu-
stodiendis syluis, tamen in iure verbum *loco & condu-*
25 *co*, promiscuè vsurpantur, & interdum vnum pro al-
tero ponitur, Azo. in sum.tit.de loc.nu.1.in fi.Bart.in l.
2.nūm.2.& ibi Saly.post prin. ver.non obst.hæc lex,C.
loca. Alber. in suo repert. in verbo, locatio aliquando,
& tex. in l.2. & ibi Ang. in fi. Et optime Bud. ibid.alia
iura allegans, ff.ad l.Rhod. de iact. Et probatur etiam
secundum præfatos, in l.veteres, ff.de act.empt.iuncta
l.1.ff.loc. Præterea respondetur, etiam Episcopum lo-
casse,videlicet custodiam syluarum,siue factum custo-
diendi syluas, & sic vterque cōtrahens tam Episcopus
quàm Communitas dicitur diuersis respectibus locas-
se, & conduxisse. Episcopus enim respectu operis siue
facti custodiendi dicitur locator, homines conducto-
res: respectu verò operarum homines dicuntur lo-
26 catores Episcopus conductor. Et † quòd quis respe-
ctu operis faciendi sit locator,respectu operarum con-
ductor, rectè deducit Azo.in sua sum.tit.de loc.sub nu.
1.vers.si verò,& Host.in sua sum.eo.tit.sub nu.4.Et vl-
tra iura superius allegata probatur expresse in l. item,
§.1. ff.loc. vbi artifex qui respectu insulæ ædificandæ,
& sic respectu operis dicitur conductor, mox statim re
spectu operæ suæ appellatur locator. Quartò, nō obst.
obseruantia subsecuta de reductione syluarum ad cul-
turam,& ad vineas. Quia in primis respondetur, non
27 posse vim fieri in huiusmodi obseruantia † tanquam
interpretatiua & declaratiua primi instrumenti, cum
sit illi de directo contraria: in eo enim expresse appa-
ret, syluas fuisse concessas ad vsum syluæ cæduæ, cum
conuentum fuerit, incisionem & venditionem ligno-
rum debere fieri de quinquennio in quinquennium,
vel ad aliud tempus, de quo fuerit concordatum.
Secundò respondetur, non licuisse Communitati in-
28 uito Episcopo immutare † formam syluarum, redi-
gendo illas ad culturam, & plantādo ibi vineas, etiam
si conditio Episcopi melior fieret. Quod probatur ex
29 eo,quòd in simili dicitur de † emphyteuta,qui nō po-
test inuito Domino syluam extirpare, & ibi vineā plan
tare,licet melior fieret Domini conditio. Ita per tex.in
l.vsufructuarius nouum,ff.de vsufruc. tradit Ias.in l.1.
num.99.post Nico.de Mattar. Bal.& alios ibi per eum
allegatos, C.de iure emphy.& seq. Rebuff.in d.l.sylua
30 cædua.fol.241.in 10.vulit.ff.de verb.sign. Nec † dica-
tur, huiusmodi reductionem syluarum ad culturam,
& ad vineam fuisse factam scientibus & patientibus &
consequenter volentibus Episcopis, tunc pro tempore
existentibus quia Episcopi potuerunt consentire huic
reductioni,putantes,syluas, hoc est, terras fuisse Com-
munitati Corciani locatas. Vnde opus esset probare,
Episcopos scientes patientes fieri huiusmodi reductio-
nem habuisse notitiā tenoris primi instrumenti, & per
consequens sciuisse syluas fuisse concessas non vt ter-
31 ras, sed † ad vsum syluæ cæduæ, & ad illas custodien-
dum. Et ad id optimè faciunt tradita per Craner. post
alios cons.171.num.14.& cons.197. num.12.13.& 14.
Tertiò respondetur,quòd imò obseruantia proximè &
32 immediatè subsecuta † post primum contractum, &
post per 119. annos, & vltra continuata clarè demon-
strat syluas fuisse concessas ad vsum syluæ cæduæ, &
non ad effectum redigendi ad culturam:quia à die pri
mi instrumenti vsque ad diem adnotationis factæ in
æstimo Perusino fluxerunt anni 119.quibus syluæ nō-
dum fuerant ad culturam redactæ, quod ex eo datur
intelligi, quia in dicta adnotatione fit semper mentio
de syluis,montibus, & sodis, nō autem de terris vinea-
tis,vel laboratiuis,& sic de redactis ad culturam.Et de
illo statu præsenti,qui erat tūc temporis,debebat præ-
sumi in præteritum,ob coniecturam siue præsumptio-
nem prouenientem ex primo contractu celebrato solū
ad custodiendum syluas, non autem ad redigendum
illas ad culturam. Quando enim vltra statum præsen-
33 tem concurrit aliqua † coniectura vel præsumptio in-
ferens retro,tunc semper de statu præsenti præsumitur
in præteritum, vt per Saly. in l.ex persona, prope fi.C.
de prob.Alex. cons.16. nu.3.lib.5. Soc.cons.89. nu.19.
lib.1.Alciat.de præsump.reg.2.præsum.26.num.5.Vn-
34 de illa † reductio ad culturam tamdiu post primum
instrumentum facta, tanquam remota, & mediata nō
debet haberi in consideratione,ad trad.per Tiraq.cum
alijs per eum citatis, in tract.cess.caus.limit.20.num.5.
præsertim, quia potuit fieri tempore alicuius Episcopi
non habentis notitiam tenoris primi instrumenti. Et
35 in terminis,quod consuetudo proxima, & nō remota
sit attendenda, tradit Bal.in procem.ff.sub nu.7. per l.
item Mela.§.sed si alimenta.ff.de alim.leg. Præterea in
omnem euentum negari non potest, quin hæc obser-
36 uantia allegata pro parte Communitatis † sit omnino
turbida, ita vt non possit in ea fieri fundamentum.

CANTVCCII.

Valent. Professionis. Die Lunæ, 17. Decembris 1576.

SVMMARIA.

1 *Probatio dubia contra probantem interpretanda est.*
2 *Interpretatio in concordandis testibus contrarijs est fa-
cienda secundum mentem, & intentionem testium, &
secundum illud, quod verisimiliter cogitarunt, ac sen-
serunt, ex communi.*

DECISIO XXVIII.

PRobationes Isabellæ incompatibiles, & irreducibi-
les ad concordiam cum probationib. fisci dixerunt
Domini die Lunæ, 17. Decembris 1576. dubio à me su-
per hoc particulariter proposito, cuius effectus fuit, vt
ex probationibus Isabellæ colligeretur talis protesta-
tio siue quid æquipollens, & sufficeret ad rescissionem
professionis, de qua agitur. Et perpendendo singulas
cōclusiones Isabellæ 1.2.3.4.& 5. nihil continent, quod
inferat ad protestationem, 6.7.8. & 9. non loquuntur
de tempore ante professionē, sed simpliciter dū mansit
in monasterio, quod potest intelligi post professionem,
1 & reclamationē, & sic nihil faciunt. Dubia enim † pro-
batio contra ipsum interpretanda est, c.in præsentia, de
probat. 10. 11. 12. & 15. aduersantur conclusioni fisci
29. quicquid exemplo dicatur, 13.14.& 37. nō possunt
conciliari cum 28. conclusione fisci, quæ licet contineat
negatiuam, cum tamen illa sit coarctata ad locum mo-
nasterij, facilis fuit eius probatio, 15. non facit ad rem,
16. habet contra se literas Isabellæ ad Aldanā scriptas,
matrimonium cum ipso contractum inscio patre, re-
clamationem, & fugam à monasterio, 17. præterquā,
quòd est probata per testes fide diminutos, & repu-
gnat conclusionibus fisci 3.30.31.& 32.18. & 19. parū,
aut nihil faciunt, 20. contradicit conclusioni fisci 35.
32.& 33. in effectu sunt contrariæ conclusionibus fisci,
32.34.& 35.24. nihil ad protestationem, 26. contraria-
tur conclusionibus fisci 2.32.34. & 35. De 27. idē quod
de 26. vltra quod non explicat tempus, quo Isabella
contenta in conclusione cœperit dicere, & dubia pro-

batio

batio contra ipſam eſt interpretanda. 29.30.31. & 32.
pugnant de directo ferè cum omnibus concluſionibus
fiſci vltimo loco dans, 30. nihil facit vltra quòd con-
funditur ex concluſione ſexta fiſci, 35. conuincitur ex
quinta, 7.8 9.10.19.20. & 44. concluſionibus fiſci, 36.
contrariatur concluſioni fiſci, 33. præſertim ibi, *quod
videbatur id dicere animo deliberato*, 38. & 39. neceſſa-
rio non concludunt nec quicquam ad proteſtationem.
Dicta teſtium, de quibus in ſummario, num. 6. nihil ad
propoſitum, & quantum ad Sanches deponentem, Iſa-
bellam in monaſterio palam, & coram omnibus mo-
nialibus conqueſtam fuiſſe de patre ſuo, quòd illã de-
ceperit, conuincitur ex dictis tot Monialium contra-
rium expreſsè dicentium, de quibus in concluſionibus
fiſci de nouo datis. Valeſa vltra, quòd deponit de fama
per verbum *eſt* contrariatur 6. concluſ. fiſci. Tnfrent
eſt ſola in eo, quod deponit, & potuit etiam eſſe, quòd
Iſabella ab initio iraſceretur, & poſtea melius cogitan-
do ita declarauerit. Et in vniuerſum Domini dixerũt,
conciliationem, de qua agitur impoſſibilem eſſe ob re-
pugnantiam mentis, & intentionis teſtium. Modus
enim conciliandi per informantes Iſabellæ deductus,
vt ſcilicet teſtes eiuſdem Iſabellæ intelligantur de eius
intentione vera, teſtes verò fiſci de ficta, expreſsè re-
pugnat menti, & intentioni teſtium fiſci, ex quarum
dictis multis in locis clarè oſtenditur, illas cogitaſſe ac
ſenſiſſe de vera intentione Iſabellæ, non autem ficta.
Vnde intrat communis Doctorum concluſio, quæ ha-
4 bet, vt † in concordandis teſtibus contrarijs fiat inter-
pretatio ſecundum mentem, & intentionem teſtium,
& ſecundum illud, quòd veriſimiliter cogitarunt, ac
ſenſerunt. Bal. in c. cum tu, nu. 2. verſ. hoc verum, de te-
ſtibus. Anch. conſil. 296. per tot. & præcipuè nu. 2. verſ.
tamen, & nu. 3. in fi. Roman. conſ. 301. nu. 15. verſ. nul-
lus autem prudens iudicabit. Soc. iun. in l. 1. nu. 82. ff.
de noui oper. nun. Dec. in l. 2. §. creditum, nu. 6. verſ. &
iſta concordia. & ibi Purpur. ſub nu. 56. & fuſius, & cla-
rius ibidem Bologn. nu. 15. poſt medium verſ. ſed & ſi
eſſet abſurda interpretatio, & nu. 18. verſ. dũmodo ad
illud, & nu. 20. verſ. ad hanc tamen, & nu. 25. poſt med.
verſic. cum hoc tamẽ, quod ſit veriſimile, ff. ſi cert. pet.

CANTVCCII.

Peruſin. Syluarum. Die Mercur. 23. Ian. 1577.

SVMMARIA.

1 *Dictio cuſtodia, quid importet.*
2 *Locatio rei ex vſu, & fruitione illius inducitur.*
3 *Sylua nõ poteſt eſſe locata reſpectu rei, & cuſtodia ſimul. Item ſi locata ſit cum eius terra, licebit conductori eam extirpare, & ad culturã redigere, vineam plantando.*
4 *Syluarum multiplex vſus eſt.*
5 *Sylua non videtur reſpectu terra locata, ſi prohibita ſit lignorum quorundam inciſio, vel ſi conuentũ, vt ſyluæ fructus de quinquennio in quinquennium colligerentur, & num. 6.*
7 *Copula &, poſita inter duo ſubſtantiua non poteſt ſtare expoſitiuè pro, id eſt, niſi ſubiecta materia aliter intelligi non poſſit, cum ſeq.*
9 *Verba ob ſubiectam materiam impropriantur, ſupplentur, & alterantur, etiam ſi ſint pregnantia, & etiam ſi ſimus in materia ſtrictè interpretanda.*
10 *Dictio, etiam, ratione ſubiecta materia exponitur quandoque pro, id eſt.*
11 *Verba clara inſtrumenti excludentia reductionem ſyluarum ad culturam, attendenda ſunt.*
12 *Conſuetudo proxima, non autem remota, attendenda eſt.*

DECISIO XXXIX.

IN Peruſin. ſyluarum, coram Robuſter. Domini ſte-
terũt in deciſis ex deductis in reſolutione facta die
1 Lunæ, 7. Maij, anni præteriti. Et † præcipuè ex verbo
cuſtodia, & *cuſtodienda*, multoties repetito tam in pri-
mo inſtrumento celebrato de anno 1242. ibi, *cuſtodiam
& guardiam ipſarum ſyluarum*, ibi, *ad cuſtodiendum,
nutriendum, & alleuandum*, &c. ibi *teneantur ipſas
ſyluas bene cuſtodire, nutrire*, &c. ibi, *promittis dictas
ſyluas bene cuſtodire, manutenere, &c.* itemque ibi,
promitto vobis, &c. *ipſas ſyluas bene cuſtodire, nutri-
re*, &c. quàm in ſecundo inſtrumento celebrato de
anno 1472. ibi, *in cuſtodiam & gubernium*, item ibi,
reſpectu dicti iuris cuſtodiendi, & gubernandi, quàm
etiam in æſtimo Peruſin. ibi, *pro cuſtodia & guardia*.
Ex qua quidem multiplicata expreſſione & repetitio-
ne verbi cuſtodiæ, & cuſtodiendi, colligitur clara &
multum deliberata, & enixa partium voluntas in de-
ducendo in primum contractum factum dumtaxat cu-
ſtodiendi ſyluas. Si enim voluiſſent & ipſas ſyluas de-
ducere, & ſic facere locationem rei, vtique dixiſſent,
ad vtendum, fruendum, vel alijs verbis vſum, & frui-
tionem denotantibus, vſi fuiſſent, cum locatio rei ex
2 vſu fruitione illius † inducatur, l. ex conducto, in prin.
l. ſi merces, §. qui fundũ, ff. locat. l. nemo, C. eo. Accedit
etiam, quòd ſi in primo contractu fuiſſet facta locatio, &
3 syluarum, † & facti cuſtodiendi ſimul, maxima indu-
ceretur repugnantia. Si enim ſyluæ cum earum terris
fuiſſent locatæ, vtique potuiſſent conductores ſyluas
extirpare, redigere ad culturam, vineas plantare, vel
vſum ſyluæ cæduæ, ad quem fuerunt locatæ, in vſum
ſyluæ paſcuæ, vel ſyluæ glandariæ, vel alium vſum cõ-
4 uertere, cum † ſyluarum multiplex ſit vſus, vt latè per
Rebuff. in l. ſylua cædua, in prin. ff. de verb. ſignif. Hæc
enim omnia potuiſſent conductores facere, ſtante lo-
catione ſyluarum, quia vſus, & fruitio illarum ad eos
ſpectaſſet. Et tamen ex primo inſtrumento clarè appa-
5 ret, † conductoribus nullo modo licuiſſe prædicta face
re, tum ex conuentione vendẽdi ligna, vel fructus ſyl-
uarum de quinquennio in quinquenniũ, vel alio tem-
pore, de quo partes concordes fuiſſent, ex qua conuen
tione euidenter conſtat, ſyluas fuiſſe locatas, & conceſ-
ſas ad vſum ſyluæ cæduæ. Tum ex prohibitione inci-
6 ſionis ilíceti, tum † etiam ex promiſſione Syndici no-
mine communitatis, & hominum caſtri Corciani, pro-
mittentis non incidere in ſyluis, nec rancare ſine licen-
tia Epiſcopi; nec etiam in dictis ſyluis paſturare cum
capris à valle Maiana verſus caſtrum, & ſyluã Plebis.
Non obſtat, quòd illa copula *&*, poſita in primo in-
ſtrumẽto, dum dicitur, ſyluas & earum cuſtodiam lo-
camus non poteſt ſtare expoſitiuè pro, i. cum ſit poſita
7 inter † duo ſubſtantiua diuerſa, Doct. in l. 1. ff. de iuſt.
& iur. in c. 2. de reſcrip. Quia non poteſt accipi, niſi ex-
poſitiuè pro, id eſt, ex ſubiecta materia contractus in
8 primo inſtrumento celebrati, † quæ (vt apertè colli-
gitur ex verbis ſequentibus principaliter prolatis, &
multoties repetitis) fuit ſimplex, & mera cuſtodia ſyl-
9 uarum. Et † ob ſubiectam materiã verba improprian-
tur, ſupplentur, alterantur, etiam ſi ſint prægnantia,
& etiam ſi ſimus in materia ſtrictè interpretanda, vt
latè per Tiraquel. in l. ſi vnquam, in verbo reuertatur,
nu. 37. & 38. C. de reuo. don. Enerat. in loco à ſubiecta
in arena, & facit quod ſcribit Gozad. conſil. 73. nu. 13.
10 verſ. non obſtat, & nu. 14. & 15. vbi † dictionem etiam
poſitam in quodam priuilegio exponit pro, id eſt, ra-
tione ſubiectæ materiæ præcedentis petitionis, à qua
priuilegium debet regulari, ex trad. per Aretin. & Iaſ.
in l. 1. in fi. C. vnde legit. Non obſt. quòd principalis
intentio Epiſcopi in primo cõtractu fuit perceptio fru
ctuum. Quia imò fuit cuſtodia: cum enim ſyluæ dam-
nificarentur ob earum exiſtentiam prope mœnia Ca-
ſtri, & propterea indigerent cuſtodia, idcirco intentio
Epiſcopi in locando ſyluas fuit cuſtodia, finis verò cu-
ſtodire, & ſic finis vltimus fuit vtilitas maioris perce-
ptionis lignorum, & fructuum ipſarum ſyluarum.
Non obſt. quòd in primo contractu multa reperiun-
tur pacta, quæ nõ conueniunt ſimplici cuſtodiæ. Quia
non

non repugnant substantiæ ipsius, & cum ea sunt com-
11 paribilia. Non obstat obseruantia subsecuta, tum quia verba primi instrumenti non sunt dubia, sed clara, excludentia reductionem syluarum ad culturam, & ad vineas, stante locatione syluarum ad vsum syluæ cæduæ, ob venditionem lignorum, & de quinquennio in quinquennium, & stante prohibitione incisionis, & rancationis in ipsis syluis, & propterea non intrat consuetudo siue obseruantia interpretatiua primi instrumenti, vt expressè declarat Aret. consil. 115. nu. 1. Tum
12 etiam, † quia debet attendi consuetudo proxima, & non remota, vt per Bal. in procem. ff. sub nume. 7. per l. Mela, §. sed si alimenta, ff. de alim. & cib. leg. & l. si mater, C. ne de stat. defunct. Et non est dubium, obseruantiam proximam pro instrumento sumptam ex æstimo Perusino facere pro Episcopo, vt demonstratur in resolutione alias facta, ex qua etiam tolluntur alia exemplo deducta.

CANTVCCII.

Caurien. Iurisdictionis, Die 23. Ianuarij 1577.

SVMMARIA.

1 *Sententia habet relationem ad priuilegium, & est tantum illius canonizatiua, quæ regulatur & restringitur secundum relatum.*

2 *Sententia referens non plus tribuit quam in relato continetur.*

3 *Dictio iuxta, adiecta dispositioni certa, & prolata in materia cuius natura sit disponere, non stat relatiuè, & restrictiuè, sed causatiuè.*

Declara, vt num. seq.

5 *Dictio prout, & alia similes si referantur ad aliquod factum, quod sit de præterito, si de eo constat, stat limitatiuè, aliàs stat causaliter.*

6 *Dispositio referens quantumuis certa declaratur, & restringitur secundum dispositionem relatam, quando illa reperitur.*

7 *Relatum quando aliter se habet, quàm in referente, non attenditur referens, sed relatum ipsum.*

8 *Priuilegium circa exemptionem decimarum non dicitur limitatum ad personas, quando etiam incolæ comprehenduntur.*

9 *Sententia debet esse clara, & tollere controuersias, & ambiguitates.*

10 *Sententia intelligitur secundum ius commune, & ab eo interpretationem recipit.*

11 *Referens quantumuis certum, & determinatum etiam in sententia regulatur, & limitatur secundum relatum de quo constet.*

DECISIO XL.

CVm ego vellem consulere Dominos super expeditione causæ Caurien. iurisdictionis, & super modo, & forma pronunciandi, & particulariter, an posset ferri sententia merè confirmatoria alterius sententiæ Rotalis, admonui ambas partes, vt per viam memorialium, loco tamen causæ, Dominos plenè informarent. Vnde die 23. Ianuarij 1567. memorialib. vtrinq; datis, illisque loco causæ per me positis, Domini pro maiori parte dixerunt causam expediendam esse, & sententiam Rotalem posse simpliciter confirmari. Et huius resolutionis potissima ratio fuit, quia dicta
1 sententia est tantum † canonizatoria priuilegij Leonis X. cum ad illud relationem habeat, vt apparet ex illis verbis, iuxta formam, & tenorem dictarum litterarum Apostolicarum Leonis X. & rursus ibi, iuxta dictas litteras Apostolicas. Et quicquid continetur in dicta sententia, regulatur, restringitur & limitatur secundum
2 Priuilegium Leonis Decimi, & † non plus tribuit dicta sententia, quàm sit in dicto priuilegio, & illa dictio *iuxta*, stat relatiuè, non autem causaliter. Nec
3 obstat, quod † dictio *iuxta*, adiecta dispositioni certæ, & prolata in materia, cuius natura sit disponere, qualis est sententia, non stat relatiuè, & restrictiuè, sed causatiuè, vt per Fel. post Bar. & alios in c. 1. num. 10. de re-
4 scri. Quia id intelligitur, quando † constat de relato: at secus quando illud reperitur, vt per Bar. in extrauag. ad reprimi. in verbo prout, sub num. 2. dicentem, dictionem *prout*, & alias similes si referantur ad aliquod factum, quod sit de præterito, vt in casu nostro, tunc si de
5 eo † constat, stare limitatiuè, & restrictiuè: si verò non constat, stare causaliter. Et Bart. sequitur Alexan. consi. 46. num. 9. lib. 1. Dec. consi. 63. nu. 6. & in l. edita, nu. 84. in fi. & num. seq. C. de eden. Curt. iun. consil. 92. nume. 10. Ruin. consi. 25. nu. 11. lib. 1. Soc. iun. post alios consi.
6 121. num. 33. lib. 3. Et quod † dispositio referens quantumuis certa, declaretur, & restringatur secundum dispositionem relatã, quoties illa reperitur, voluit Dec. d. consi. 63. num. 6. vers. secus videtur, quando illa dispositio, & in auth. si quis in aliquo, num. 40. versicu. secundo restringitur, & ibi Purpur. num. 41. C. de eden. idem Dec. in d. l. edita, num. 86. ver. secus si reperitur, & ibi Riminal. num. 12. vers. declarando tamen, & latè Bolognet. num. 143. vers. secundo intelligitur, Fel. in c. quoniam Abbas, num. 12. vers. secundo limita, & ibi Dec. in fin. de off. deleg. Curt. in d. consi. 92. nu. 10. vers. quinimo, & fortius Cels. Hug. dec. 120. nume. 21. prope fi. Soc. iun. consi. 181. num. 64. lib. 2. Gratn. decis. 59. num. 24. versic. tertius casus, quando id ad quod fit relatio. Nec etiam obstat, quod in priuilegium Leonis Decimi circa exemptionem decimarum sit limitatum ad personas Militiæ, & quod dicta sententia Rotalis generaliter condemnet Episcopum ad restitutionem decimarum perceptarum, quæ condemnatio non potest intelligi, nisi de decimis, ab incolis perceptis, ex quo in actis in primæ instantiæ ex parte Militiæ articulatum fuit, Episcopum de terra Militiæ nullas decimas percepisse, & sic dicta sententia in hoc videtur
7 erronea. Quando † enim in relato res aliter se habet quàm in referente, tunc non attenditur referens tanquam erroneum, sed relatum ipsum, Alex. consil. 9. nu. 13. prope fi. lib. 5. Dec. d. consi. 63. num. 6. vers. & licet referens. Curt. iun. d. consi. 92. sub num. 10. Cagnol. in d. auth. si quis in aliquo, num. 90. Vnde si dicta sententia est erronea, & per consequens non attendenda, vnque absurda videtur eius confirmatio. Quoniam respondetur negando, in d. sententia aliquem inesse errorem: non enim adhuc clarè constat, dictum priuilegium Leonis, quo ad exemptionem decimarum esse limitatum ad personas Militiæ, cum die Lunæ 26. Nouembris, anni præteriti, plures ex Dominis dixerunt, Leonem in suo priuilegio concessisse, & communicasse exemptionem decimarum, & iurisdictionis, & reliqua omnia in eo contenta personis Militiæ, illarumque vasallis, subditis, seruientibus, monasterijs, domibus locis, & Ecclesijs non particulariter, & distributiue referendo singula singulis, sed simul & coniunctim, dummodo personę, res, & loca, quibus dictum priuilegium concessum fuit, essent capaces, & capacia, & congrua in eis caderet proportio. Vnde cum subditi Militiæ sint capaces exemptionis decimarum, consequens fit, di-
8 ctum † priuilegium circa exemptionem decimarum non esse limitatum ad personas Militiæ, sed posse etiam incolas comprehendere. Et licet hæc resolutio fuerit postea die Veneris, 11. Ianuar. præsentis anni, per Dominos in dubium reuocata, nec quicquam super ea firmatum, cum Domini fuerint varij, tamen sat est, hanc restrictionem priuilegij Leonis ad personas Militię respectu exemptionis decimarum, non esse claram, & expeditam. Præterea etiam si priuilegium Leonis Decimi circa exemptionem decimarum esset limitatũ ad personas Militiæ, nihilominus prædicta condemnatio Episcopi ad restitutionem decimarum perceptarum posset verificari decimis perceptis vigore concordiæ anni 1553. de agris & pratis nonnullarum commendarum pro tertia & sexta parte respectiue citra, & vl-

tra

tra flumen Salor, vt in dicta concordia, cap. 12. & resolutione sub die 4. Iunij, anni præteriti, quatenus tamen dictarum commendarum Commendatores suis sumptibus dictos agros & prata coluissent, & de illis decimas soluissent. Minus quoq; obstat, quod in sententia ferenda adhibenda sit declaratio, quod prima sententia Rotalis non præiudicet Episcopo & Capitulo circa effectus in ea specificatos, cum sententia debeat es-
9 se clara, & tollere † controuersias & ambiguitates, quę super eius interpretatione possent oriri, ad trad. per Abb. in c. sicut, nu. 13. de re iud. Siquidem respondetur, dictam sententiam Rotalem non indigere hac de-
10 claratione: cum † enim sententia intelligatur secundum ius commune, & ab eo interpretationem recipiat, l. Herennius, ff. de euict. l. miles, §. decem, ff. de re iud. Bar. in l. si fundus, §. in vindicatione, ff. de pign. Veron. cons. 57. nu. 5. Alex. cons. 36. in 1. dub. lib. 5. Crauet. cons. 73. nu. 9. & consi. 188. num. 8. cumque clara sit intelligentia & interpretatio iuris communis, vt quando
11 constat de relato, tunc † referens quātumuis certum, & determinatum etiam in sententijs reguletur, & limitetur secundum relatum, sequitur, nullam remanere difficultatem & ambiguitatem super interpretatione dictæ sententiæ Rotalis. Demum Domini intellexerūt dictam sententiam esse simplicem canonizatoriam priuilegij Leonis X. nō autem declaratoriam eorum, quæ in illo continentur, & comprehenduntur, de qua declaratione postea inter partes erit particulariter agēdum.

CANTVCCII.

Bononien. Iuris macinan. Die Lunæ, 28. Ianuarij 1577.

SVMMARIA.

1 *Possessio, vel quasi, contra prohibitionem statuti dicitur improbata, & non manutenibilis.*
2 *Mandatum de manutenendo, an sit dandum stante quasi possessione contra prohibitionem statuti prohibentis pistorib. ne frumenta molenda deferāt ad molendina extra ciuitatem existentia. Quod sic.*
3 *Mandatum de manutenendo contra superiorem dari non debet, sed potest dari contra alios.*
4 *Mandatum de manutenendo sine turbatione non datur.*
5 *Turbatio satis constare dicitur per contradictionem iudicialem.*
6 *Turbare dicitur eo ipso, quod quis se opponit absque alia probatione turbationis.*
7 *Turbatio dicitur fieri per quamcumque molestiam, & impedimentum.*
8 *Turbatio, vel spolium considerari non potest, vbi actus à lege permittitur.*
Limita, nisi legis validitas sit in controuersiam deducta, num. 9.
10 *Possessionis suæ commodo quis priuari non debet.*
11 *Possessionis vsu vel quasi, etiam si sit contra ius, nemo est priuandus, lite pendente super validitate priuilegij.*
12 *Lite pendente super validitate, vel inualiditate statuti, seu decreti, non potest in eo fundamentum fieri.*
Idque eo magis, quādo statutum siue decretum de iure non est validum, num. 13.
Imò etiam si publicum ciuitatis vtilitatem respiciat, n. 14.
13 *Statutum prohibens pistoribus ne frumenta molenda deferant ad molendina extra ciuitatem existentia, de iure non valet, ex communi.*
14 *Appellari potest à statuto de iure non valida.*

DECISIO XLI.

IN causa Bononien. Iuris macinandi inter Dominos de S. Petro, & Capita, siue creditores molituratum & crescimoniarum aliàs dedi dubium, an mandatum de manutenendo sit concedendum Dominis de Sancto Petro in casu, & ad effectum, de quo agitur. Illudque pluries proposui, nempe die Mercurij, 4. Iulij anni præteriti, & die Lunæ, 9. eiusdem mensis, & in prima quoque cōgregatione: sed quia ab initio non omnes Domini viderant, & postea inter se fuerunt varij, non potui capere resolutionem. Vnde die Lunæ, 12. Nouembris, eiusdem anni, eodem dubio iterum proposito, Domini post longam illius disputationem & discussionem, ad duo se restrinxerunt. Alterum fuit, an quasi possessio molendi quibuscunque, & sic etiam pistoribus ad molendinum, de quo agitur, accedentibus transiuerit in Dominos de S. Petro, sine alia apprehensione, hoc est, sine alio accessu ipsorum pistorum, ad molendum in d. molendino. Alterum verò de quo prius agendum Domini dixerunt, fuit, an sit dandum mandatum de manutenendo eisdem Dominis de S. Petro stante prohibitione statuti à Regimine Ciuitatis Bononiæ cōditi, & à Sede Apost. confirmati, prohibentis pistorib. accessum ad molendum in molēdinis extra Ciuitatem existentibus quasi ista quasi possessio sit improba, & per consequens non manutenibilis, ad trad. per Menoc. de retin. poss. remed. 3. num. 156 cum seq. Quapropter die Veneris, 1. Februar. 1577. dubitaui, stantibus statuto, seu decreto Regiminis Ciuitatis Bo-
2 noniæ, Prohibente † pistoribus ne frumenta molenda deferant ad molendina extra ciuitatem existentia, & confirmatione eiusdem statuti siue decreti per literas tam Legati eiusdem ciuitatis, quā Leonis X. & Clem. VII. & proclamate Vicelegati d. Ciuitatis, & commissione dependente mihi præsentata, & suspensione petitorij, & nonnullis alijs præsuppositis, an stantibus prędictis statuto siue decreto, confirmatione vt proclamate, sit dandum mandatum de manutenendo Dominis de S. Petro in casu, & ad effectum, de quo agitur. Quod quidem dubium cum præsupposito, quod Domini de S. Petro sint in quasi possessione, de qua agitur, fuit per Dominos affirmatiuè resolutum, non obstātibus exemplo deductis pro parte Capitum molituratum, in quorum responsione & remotione cōsistit ius & fundamentum ipsius resolutionis. Vnde in primis non obstat, quod contra superiorem mandatum de manu-
3 tenendo dari non debet, † ad trad. per Bar. in l. 1. §. huius autem interdicti, sub num. 3. ver. nam interdictum, ff. vti possid. Quia in casu isto non petitur mandatum de manutenendo contra superiorem, sed contra capita molituratum & crescimoniarum. Secundò nō obst. multa quæ dicuntur de decreto irritante. Quia negatur in literis Apostolicis cōfirmatorijs statuti, seu decreti existere decretum irritans, vt ex earum inspectione apparet. Tertiò non obstat, quod capita siue creditores molituratū, & crescimoniarū non turbāt Dominos de S. Petro sine turbatione non est locus mandato de
4 manutenendo. Quia imò si creditores turbant, cum assistant huic causæ, & litem sustineant, & se opponant impediendo, ne detur Dominis de S. Petro man-
5 datum de manutenendo. Nam † per contradictionem iudicialem dicitur sufficienter constare de turbatione, vt per Alexan. consil. 54. num. 12. & consi. 88. num. 31. lib. 5. & turbare is etiam dicitur, qui quomodocunque controuersiam facit, siue agendo, siue excipiendo, siue in iudicio, siue extra, siue de iure, siue de facto; siue ante litem contestatam, siue post, vt per eundem Alex. consi. 52. num. 2. vers. & constat, lib. 2. imò absque
6 alia probatione † turbationis eo ipso, quod quis se opponit, dicitur turbare, vt inquit Io. Fab. in l. vnica, col. 4. versic. sed quæritur qualiter. C. vti possid. Masuer. in sua pract. titu. de possess. numero 9. vers. item & prædictum, Rebuff. ad const. reg. Gall. tomo 3. titu. de mater. possess. art. 1. gloss. 2. num. 29. Menoch. d. remed.
7 3. num. 498. Et † turbationem fieri per quamcunque molestiam, & impedimentum post Bar. Pract. Papien. & Guid. Pap. voluerunt. Rebuff. dicta glo. 2. num. 36.
&

& Menoch. d.remed.3. num.503. Quartò non obstat,
8 quòd vbi actus à † lege permittitur, non poteſt turba-
tio, vel ſpolium conſiderari, ad tradi. per Soc.iun.conſ.
48.nu.6.lib.2.& conſ.68.num.31. lib.3. & per Tort.in-
ter conſ. Butr.conſ.vlt.num.10. Quia id non procedit,
9 quando legis † validitas eſt in controuerſiam inducta,
& ſuper ea lis pendet: tunc enim huiuſmodi iudicio
10 pendente non debet quis commodo † ſuæ poſſeſſionis
priuari, per ea quæ tradit Abb. in c.1.num.4. vt lite pen
11 den. dicens per illum tex. lite † pendente ſuper validi-
tate priuilegij, non eſſe aliquem priuandum vſu poſ-
ſeſſionis, vel quaſi, etiam ſi ſit contra ius. Hoc idem vo-
luit Ioan. de Anan. in c.cum veniſſet, nu.1. de inſtit. &
Abb. vbi ſupra, ſequitur Dec. in c.cum teneamur, nu.4.
verſic. ſic etiam de appel. & conſ.97. ante nu.2.& conſ.
103. num.1. verſic. & facit tex. Addit. ad Mattheſ.no.
28.nu.3. Ant. Gabr. lib.4. de acquir. poſſ. concluſ.6.nu.2.
12 Vnde cum in caſu noſtro † per ſpecialem commiſſio-
nem lis pendeat ſuper validitate, vel inualiditate dicti
ſtatuti, vel decreti, non poteſt in eo vis fieri, & conſe-
quenter non debent Domini de S. Petro commodo ſuę
quaſi poſſeſſionis priuari, ſed in illa manuteneri, vt in
cauſa huic conſimili firmauit Rota tempore Put. vt
patet eius deciſ.494. incip. in cauſa Bonon. iuris maci-
nan. verſ. non obſtat, quòd illud dictum, lib.2. cum qua
13 deciſ. placuit Dominis pertranſire, & † eo magis, quòd
dictum ſtatutum ſiue decretum de iure non videtur
validum, vt per Doctores citatos per informantes Do-
minorum de S. Petro. Et vltra illos latè. & rectè com-
probat Didac. in reg. poſſeſſor. in 2.par.§.4.num.7.& 9.
dicens, hanc eſſe communem, & indiſtinctè intelligen-
dam, etiam ſi huiuſmodi ſtatutum publicam ciuitatis
vtilitatem reſpiciat, firmans etiam ab eo appellari poſ-
14 ſe. Sed in caſu noſtro commiſſio cauſæ facta cum con-
ſenſu, & permiſſione Principis, omnem tollit difficul-
tatem. Ad alia autem deducta pro parte Capitum mo-
liturarum bene reſpondetur per informantes Domi-
norum de S. Petro, vltra quod reſpiciunt petitorium,
& quod eſt ſuſpenſum.

CANTVCCII.

Terdonen. Fructuum. Die Lunæ 28. Ianuarij 1577.

SVMMARIA.

1 *Ratio & mens regulæ de ſubrogan. fuit obuiare fraudib. & votum captandæ mortis auferre.*
2 *Iura omnia clamant contra impetrantes beneficia viuentium morti vicinorum, vel ob ſenium, vel ob infirmitatem, vel aliam ſimilem cauſam ſuperuenientem.*
3 *Fraudes ſublatæ per regulam de ſubrogan. in quibus conſiſtunt.*
4 *Solicitator cauſarum impetrans beneficium eius, cuius erat ſolicitator, dicitur committere fraudem.*
Etiam ſi non fuerit ſubrogatus in ius collitigantis defuncti, num.6.
5 *Diſpoſitiua verba reg. de ſubrog. annullant plures gratias, & in ſpecie gratiam, ſi neutri.*
7 *Regula de ſubrogan. reſpicit etiam effectum æquipollentem ſubrogationi, & etiam effectum & conatum.*
8 *Regula de ſubrogando, eſt fauorabilis, & latè interpretanda.*
9 *Diſpoſitio facta ad obuiandum fraudibus, dicitur fauorabilis, & latam recipit interpretationem.*
10 *Diſpoſitionem reddens fauorabilem & extendendam, habet ſecum iuris communis concurſum.*
11 *Regula de interpretando certo modo procedit tantum contra moleſtantes, cum nu.13.*
12 *Collitigantia introducta requiritur ad effectum obtinendi ſubrogationem, cum num.14.*
Collitigantes executio citationis inducit.
15 *Fraus in impetrando beneficium viuentis ſubditi periculo mortis, vel ob alium ſimilem caſum requiritur in ſecunda parte regulæ de ſubrog. vt illi locus ſit.*
16 *Fraus non minus committitur abſque collitigãtia, quàm cum illa quo ad effectum regulæ de ſubrogan.*
17 *Collitigantia non eſt neceſſaria ad effectũ reg. de ſubrog. ſed animus, & intentio litigandi ſufficit.*
18 *Regula de ſubrogan. procedit in impetrationibus beneficiorum per priuationem ex quibuſuis nominibus, & exceſſibus.*
19 *Diſpoſitio clem.2. vt lit. pend. limitatur non habere locum quo ad actorem, in cuius odium ex ſuo decreto citationis abſque eius executione dicitur vera lis introducta ex communi, cum nu. ſeq.*
20 *Lis vera introducta dicitur in odium actoris ex ſolo decreto citationis abſque eius executione.*
21 *Certus de citationis decreto certiorari amplius non debet,*
22 *Lis pendere dicitur in præiudicium actoris per ſolum decretum citationis in terminis reg. de ſubrog.*
23 *Poſſeſſor beneficij rei conuenti licet citatus non fuerit, tamen in odium actoris impetrantis, qui decretum citationis obtinuerat, poterit petere ſe ſubrogari in ius ipſius actoris poſtea decedentis, & ſic vti beneficio reg. de ſubrogan.*
24 *Inducta in odium, commodum, & fauorem non debent operari.*
25 *Collitigantia conſiderata inter actorem, & reum conuentum, eademmet conſideratur cum ipſius rei ſucceſſore.*
26 *Regula de ſubrog. intendit punire non collitigantiam, ſed impetrationem beneficij viuentis, & nu.28.*
27 *Verba taliter impetranti, poſita cum regula de ſub. quib. referantur.*
29 *Regula de ſubrog. loquitur potius de iure, & proprietate, quàm de poſſeſſione viuentis.*
30 *Regula de ſubrog. comprehendit etiam caſum mixtum.*
31 *Caſus mixtus comprehenditur etiam ſub ſimplici in fauorabilibus.*
32 *Regulam habens pro ſe non poteſt vti eius exceptione.*
33 *Reg. de ſubrog. habet decretum irritans.*
34 *Ius metiendum eſt ex perſona actoris, non rei.*
35 *Cauſa qualibet etiam beſtialis excuſat a pœna.*
Fallit in his, quæ ſunt contra bonos mores, & omni iure prohibita.
36 *Dolus præſumptus non purgatur ex fatua credulitate, vel alia iniuſta cauſa.*
Limita, vt num. ſeq.
37 *Credulitas iuſta, quæ oritur ex publica voce, & fama, excuſat a pœna.*

DECISIO XLII.

CONcluſum fuit reg. de ſubrog. in ſecunda par. ob-
ſtare Gregorio, & per conſequens non eſſe rece-
dendum à reſolutionibus in hac cauſa factis, & toties
firmatis. Aduerſantur enim Gregorio in primis ratio,
& mens regulæ, deinde verba illius tam in prœm.
quàm in parte diſpoſitiua, demum natura, & qualitas
eiuſdem regulæ, quæ eſt fauorabilis, & extendenda.
Quo ad primum, quod ratio & mens regulæ ſit contra
Gregorium, patet, quia ratio, & mens regulæ fuit ob-
1 uiare † fraudib. & votum captandæ mortis auferre, &
ſic regula emanauit in odium impetrantium beneficia
viuentium morti vicinorum, vel ob ſenium, vel ob in-
firmitatem, vel ob aliam ſimilem cauſam ſuperuenien
tem, vt per Rebuff. in reg. de ſubrog. gl.7.nu.1. contra
2 quos quidẽ impetrantes † omnia iura clamant, cũ per
tales impetrationes inducatur votũ captandæ mortis,
& ambitio impetrantium, contra c.2. de conceſſ. præb.
c.1.& 2. eod. tit. lib.6. & l.fi. C. de pact. l. ſtipulatio hoc
modo, ff. de ver. obli. cum ſimilib. Sarn. ad regulã, de im
petra. benef. viuen. q.1. ver. pro cõtraria tamẽ parte, la-
tiſſimè Rebuf. tit. de reprob. benef. viuẽ. impe. per tot.
3 Et † fraudes, ad quas tollendas emanauit regul. conſi-
ſtunt

quanto magis debet haberi pro colligante in odium
ipsius, quãdo commodum. & emolumentũ consequi-
tur, & sic quãdo odium prodest, vt in casu nostro, cùm
ratio habẽdi Gregorium pro colligitãte in odium ip-
sius multò magis vigeat in hoc secundo casu, quàm in
24 primo. ne † inducta in odium, commodũ & fauorem
operentur. Et nisi in casu isto locus sit regulæ, facilè
ei fraus fieret, imò aperta esset via ad illam euidendã,
nempe impetrãdo certo modo beneficium viuentis, &
mouendo litem cõtra alium, & postea occasione illius
litis impetrando gratiã, si neutri, & capiendo per clau-
sulas generales vacationem per obitum eius, cuius vi-
uentis beneficium certo modo impetratum fuit. Vn-
de in proposito Gregorius sentit commodum ex sua
impetratione certo modo, quia illius occasione traxit
Iulium in iudicium, & occasione huius litis obtinuit
gratiam *si neutri*, & per clausulas generales capit vaca-
tionem per obitum Raynerij, cuius ius impugnauerat
impetrando certo modo, & hoc omnino regula tollere
25 voluit. Et colligantia, quæ † fuit inter Gregorium &
Iulium in effectu quo ad reg. est similis. & æquipollet
collitigantiæ, quæ fuisset inter Gregorium, & Rayne-
riũ, si fuisset citatus, quia sicut illa produxit gratiam,
si neutri, quæ à regula annullatur, ita & ista produxis-
set subrogationẽ in ius Raynerij, quæ pariter à regula
infringitur. Secundò non obstat, ponderatio illorũ ver
borum taliter impetrãti nõ suffragetur subrogatio gra-
26 tiæ *si neutri, si nulli, noua prouisionis*, & † perinde va-
lere, quasi regula loquatur de impetrantibus huius-
modi gratias ex beneficio litis, & vti collitigantibus,
cũ dictio *taliter* restringat ad modum expressum, ca. 2.
de tempor. ord. Sed Gregor. non impetrauit gratiam,
si neutri, tanquam collitigans Raynerij. Meritò &c.
27 Nam respondetur, illa † verba *taliter impetranti*, non
debere referri ad impetrationem gratię subrogationis
si neutri, si nulli, noua prouisionis, vel perinde valere,
cum in regula de impetratione talium gratiarum nul-
la fiat mentio beneficij viuentis, sed referenda esse ad
primam impetrationem de qua impetratione regula
superius expressè loquitur ibi, *qui viuentium beneficia
impetrant*, item ibi, *quod ille viuente impetrauit*, & talis
relatio ad impetrationẽ beneficij viuentis intelligitur
non respectu qualitatis beneficij viuentis, cùm regula
28 intendat † punire non collitigantiam, sed impetratio-
nem beneficij viuẽtis tãquam improbam, & odiosam.
Tertiò non obstat, quod regula intelligatur de eo, qui
29 aliàs esset pacificus possessor. Quoniam † respondetur,
regulam, vt eius verba innuunt, loqui potius de iure,
& proprietate, quam de possessione viuentis. Quartò
30 non obstat, quod simus in casu mixto, ex quo † non so-
lum Gregorius, sed etiam Iulius ante ipsum hoc idem
beneficium certo modo impetrauit, & propterea non
videtur casus regulæ, & sic intrant tradita decis. 31. su-
per reg. Quippe respondetur, nos non esse in regula
odiosa, & strictè intelligẽda, in quibus terminus loqui-
tur Cassad. sed in regula fauorabili, & latè interpretan-
31 da, per ea quæ supra diximus, quo casu sub † casu sim-
plici comprehẽditur mixtus, Doct. in l. 2. in princ. ff. de
verb. oblig. Quintò non obstat, quod heredes Iulij non
possunt dare de regula, ex quo Iulius hoc idem bene-
32 ficium certo modo prius impetrauerat, & sic cùm ip-
se inciderit in regulam, non poterat vti exceptione re-
gulæ, ad trad. per Soc. iun. consi. 3. num. 29. lib. 3. Si-
quidem respondetur, gratiam *si neutri* Gregorij fuis-
33 se nullam ipso iure ob decretum irritans quod † habet
regula, vt fuit resolutũ in hac eadẽ causa die Mercur.
27. Iunij, anni præteriti, & propterea potuisset Iulius
obijcere de non interesse Gregorij, & dare de regula,
ne fieret vitiosus ingressus, & vitiosa fructuum occu-
patio, Roman. cons. 347. n. 4. cum seq. & maximè, quia
34 † ius metimur ex persona actoris, & non rei. l. qui ac-
cusare, cum vulg. C. de eden. & præsertim etiam, quia

Iulius non dedisset de regula ad effectum canonizatio-
nis suæ gratiæ, sed ad effectum simplicis absolutionis,
vt per Rom. d. consi. 347. n. 5. Vltimò non obstat, quod
præcedens Iulij impetratio certo modo excusauerit
35 Gregorium à pœna regulæ, cum † quælibet causa
etiam bestialis excuset à pœna. Nam respondetur, id
non procedere in ijs, quæ sunt contra bonos mores, &
omni iure prohibita, qualis est impetratio beneficij vi-
uentis, tunc enim diligens requiritur inuestigatio, nec
fatua credulitas, nec alia iniusta causa præstat excusa-
36 tionem, sed † dolus præsumitur, vt per Angel. Imo. &
Cuman. in l. ex consensu, §. si. ff. de appel. Ange. in l. pla-
gij, *la seconda*, C. de plagiar. Alex. cons. 103. sub num. 13.
& 14. li. 1. Veronen. cons. crim. 24. nu. 9. Curt. sen. consi.
55. nu. 12. Et in terminis nostris tradit Samen. in reg. de
impetr. benefic. viu. q. 3. post med. vers. non obst. Dec.
consi. 398. & Rebuf. de reprob. benef. viu. impetr. num.
52. volens iustam credulitatem excusare à pœna, vt
37 † puta si erat publica vox, & fama, mortuum esse il-
lum, cuius viuentis beneficium impetratum fuit.

CANTVCCII.

Ciuitatis Castelli Pensionis. Lunæ, 11. Febr. 1577.

SVMMARIA.

1 *Commissio Papæ non præsumitur tollere clausulam, sine retardatione solutionis pensionis, iam concessam.*

2 *Clausula semel concessa semper durat, & est communis omnibus instantijs, etiam si in illis commissionibus non sit apposita.*

DECISIO XLIII.

COnclusum fuit, me non posse procedere in causa
reductionis reseruationis quatuor prædiorum si-
ne clausula, sine retardatione solutionis pensionis 70.
scutorum, non obstantibus exemplo deductis pro par-
te Abbatis, quæ ad duo rediguntur. Vnum est, quòd
vis clausulæ, sine retardatione solutionis pensionis, fuit
sublata per commissionem signatam manu S. D. N. Al-
terum verò est, quod in commissione mihi vltimo lo-
co pro parte Abbatis præsentata, in qua cõmittitur cau
sa reductionis quatuor prædiorum, adest solùm clau-
sula, sine retardatione perceptionis fructuum. Neu-
trum ex istis fundamentis Dominis placuit, quia non
potest fieri reductio reseruationis quatuor prædiorũ,
quin etiam tangatur pensio 70. scutorum, ex quo ne-
cessario videndum erit, quanta sint onera, & sicut re-
seruatio quatuor prædiorum non est sepatata à pensio
ne 70. scutorum, nec potest agi de reductione vnius,
quin tangatur altera. Hoc stante non obstat illa prima
1 cõmissio signata † manu Sanctissimi, quia illa nõ tollit
clausulã, sine retardatione solutionis pensionis, iã con-
cessam, licèt de ea non faciat mentionẽ. Clausula enim
2 semel cõcessa semper durat, & † est communis omnib.
instantijs, etiam si in illis commissionibus non sit ap-
posita, vt per Cassad. decis. 8. de rescript. Et fuit resolu-
tum coram R. P. D. Blanchetto in vna Nouarien. deci-
marum 15. Nouemb. 1573. Et idem dixerunt Domini
de secunda commissione habente solum clausulam, si-
ne retardatione perceptionis fructuum, quia in cõmis-
sione nõ fuit facta mentio de pensione 70. scutorum,
& ideò non tollit vim clausulæ, sine retardatione solu-
tionis pensionis iam concessæ. Et maximè, quia satis li-
quet de mente signaturæ, quæ causam reductionis pen
sionis 70. scutorum A. C. commisit cum clausula, sine
retardatione solutionis pensionis.

CANTVCCII.

Perusin. Fractæ Veteris. Veneris, 1. Martij, 1577.

SVMMARIA.

1 *Variatio licita est in prosecutione causæ, quando ius suum omne deductum est, nec actor se restrinxit ad vnum.*
Idq; tantò magis in causis summarijs, nu. 2.

3 *Solennitas iuris ciuilis est remissa in iudicijs summarijs, & ius naturale attenditur.*

4 *Agens ex vna cauſa, & aliam probans regulariter ſuc-cumbere debet.*
Fallit in iudicijs ſummarijs, in quibus ſola facti veritate inſpecta cognoſcitur, & nu. 5.

DECISIO XLIV.

ARticulos vltimo loco datos ad effectum dãdi re-
miſſoriã in caſu, de quo agitur, ob euidẽtem eo-
rum relatiuam, admittendos eſſe, fuit apud Dominos
indubitatum. Qui etiam dixerunt, huiuſmodi amiſſio-
nẽ faciendam eſſe etiam abſque renunciatione iudicij
intentati per Illuſtriſſimũ D. Aſcanium ſuper prædio,
& bonis caſtri Ripæ, ac etiam abſque datione abſolu-
toriæ Dominis de Bontempis ſuper eodẽ iudicio cum
expenſarum cõdemnatione. Et huius reſolutionis ra-
tio fuit, quia cum Illuſtriſſimus D. Aſcanius in ſua com
miſſione ſignata per Gubernatorem Peruſin. non ſo-
lum intentauerit iudicium ſuper ſpolio, ſed ſuper nul-
litate permutationis, ſuper reciſione ipſius ex capite
enormis, & enormiſſimæ læſionis, & ſuper ſupplemen-
to iuſti pretij, & ſic non ſe reſtrinxerit ad iudicium ſpo
1 lij, & petitorium nõ ſit ſuſpenſum, abſque dubio † lici-
ta eſt modo variatio hæredi Illuſtr. D. Aſcanij in pro-
ſecutione cauſæ, per doctr. Bald. in l. per hanc, num. 12.
prope fi. verſic. quæro ergo ſi egit. C. de temp. appell.
quam ſequitur Rot. in illa Roman. donationis 50000.
2 corã D. meo Aldobrãd. 23. & 30. Iulij. 1574. Et † tan-
tò magis, quòd cauſa fuit ſummariè commiſſa, quo ca-
ſu cenſetur Illuſtriſſimus Do. Aſcanius omne ius ſibi
competẽs omni meliori, & ſibi vtiliori modo deduxiſ-
ſe, ita vt debeat eius hæres obtinere in eo, quòd pro-
3 babit, c. Abbate ſanẽ. de re iud. lib. 6. Cum † in huiuſmo
di iudicijs ſummarijs remiſſa ſit ſolennitas iuris ciui-
lis, & ius naturale, ſiue gentium attẽdatur, Bart. in ex-
trauag. ad reprim. in verbo, ſine figura. Afflict. dec.
4 205. nu. 4. Neuiz. conſ. 6. num. 8. Et hinc eſt, quòd licèt
agens ex vna cauſa, & aliam probans regulariter ſuc-
cumbere debeat. Fallit tamen in iudicijs, quæ ſumma-
riè, & ſola facti veritate inſpecta cognoſcuntur, quale
eſt iudicium, de quo agitur, vt per Marſil. ſing. 272.
Tiraq. poſt alios de retract. conuent. in fin. nu. 10 r. verſ.
ſcias tamen, & plenius habetur in reſolutione facta in
illa Roman. donationis. Et ex præmiſſis tolluntur exem
plo deducta, quę non procedunt in terminis, in quibus
nos verſamur.

CANTVCCII.

Cæſaraoguſtan. Cappellaniæ. Die 22. Martij. 1577.

SVMMARIA.

1 *Conditiones in breui appoſita ſufficit ſe coram executore verificata fuerint.*
2 *Indultum ſi ſit conceſſum ad petitionem partis, non poteſt de eo dari, niſi verificatis in eo narratis.*
3 *Breue per reuelationem ad literas prouiſionis continẽs derogationẽ indulti, ſatis dicitur tribuere iuriſdictionem.*

DECISIO XLV.

REſolutum pro validitate ſentẽtiæ A. C. quia cùm
1 ipſe fuerit ſpecialis executor † breuis, & vigore
illius proceſſerit, ſufficit corã eo verificatas fuiſſe con-
ditiones in breui appoſitas, nempe, Ioan. Monterde de-
ceſſiſſe in poſſeſsione, & de menſe Octobris. Non ob-
ſtat decretum irritans, & clauſula, ſublata, poſita in in-
2 dulto Pij IV. Tum † quia non poteſt dari de indulto,
niſi verificatis in eo narratis, cũ ſit conceſſum non mo-
tu proprio, ſed ad petitionem partis. Tum etiam, quia
in literis prouiſionis Io. Garziæ adeſt ſufficiens dero-
gatio indulti, vt bene deducunt informantes Garziæ,
& iã reſolutũ fuit, quæ derogatio ineſt etiam in breui
A. C. ex quo expreſſam habet relationem ad literas prę
dictas. Non obſt. ꝙ in eis non A. C. ſed alij executores
ſpecialiter deputati fuerunt. Quia non propterea tolli-
tur, quin Papa potuerit deputare etiã A. C. vigore bre-
uis. Nec etiã obſtat, quod A. C. ſe reſtrinxerit in ſua ſen-
tentia ad ſpecialem facultatem ſibi vigore breuis com-
3 petentem. Quia cum † breue per relationem ad literas
prouiſionis Garziæ contineret derogationẽ indulti, ſa-
tis tribuebat iuriſdictionem A. C. ita vt eius ſentẽtia la-
ta vigore breuis non poſſit ex defectu iuriſdictionis di-
ci nulla. Alia deducta pro parte Michaelis non indigẽt
reſponſione tanquam concernentia petitorium.

CANTVCCII.

Pampilon. Beneficij de Allo. Ven. 8. Mart. 1577.

SVMMARIA.

1 *Obitus probari poteſt per teſtes de fama deponentes ad effectum vacationis.*
Fallit ad effectum reſeruationis, nu. 3.
2 *Rota contentatur probatione obitus per publicam vocem, & famam, ad effectum vacationis, ſecus ſi reſeruationis, cum num. ſeq.*
4 *Reſeruatio menſis Apoſtolici tollit de iuriſdictione ordinarij.*
5 *Cõfeſſio Nũcij de Valore beneficij aliquid adminiculatur.*

DECISIO XLVI.

QVo ad primam partẽ de vacatione Domini dixe-
runt ꝙ ſi agitur ad effectum vacationis, gratia
Gundiſalui eſt ſufficienter iuſtificata ex primo 2. & 4.
teſtibus iuxta quintum interrogatorium, obitum San-
ctij de publica voce, & fama probantibus. Ad effectum
1 enim † vacationis probatur obitus per teſtes, de fama
deponentes, cum de modico agatur præiudicio, quia
ſi is, per cuius obitum beneficium dicitur vacare, ad-
huc viuit, poterit, cùm primum venerit, beneficium re
cuperare, vt per Mohed. deciſ. 77. tractabatur in cauſa
2 Maioricen. Et † Rotam contentari probatione obitus
per publicam vocem, & famam teſtatur Put. deciſ. 266.
in vna Vercellen. in fi. lib. 3. Si verò agatur ad effectum
3 reſeruationis, quia beneficium, † de quo agitur, tanquã
vacans in menſe Apoſtolico ſit reſeruatum, tunc Domi
ni dixerunt: gratiam Gundiſalui non eſſe ſufficienter iu
ſtificatam. Nam ad iſtum effectum non ſufficit ſemiple
na probatio per publicã vocem, & famam, ſed requiri-
4 tur plena, & concludens, tum † quia agitur de præiudi
cio ordinarij, vel alterius pretendẽtis, collationem be-
neficij ad ſe ſpectare, tum quia tempus obitus, hoc eſt
menſis Apoſtolicus, eſt fundamentũ intentionis impe-
trantis, vt per Put. d. dec. 266. & fuit tentum ſuperiori-
bus diebus in vna Elnon. Sacriſtiæ coram R. D. Lancel-
loto. Quantum ad ſecundam partem de valore Domi-
ni habuerunt illum pro ſufficienter probato ex ſepti-
mo, & octauo teſtib. & etiam ſextus non diſplicebat,
cum videatur idem ſentire vtendo verbis idem ferè ſi-
5 gnificantibus. Et maximè concurrente † confeſsione
Nuntij, quæ etiam ſi non eſſet in forma probante, ali-
quid tamẽ adminiculatur, cum in hac materia ſufficiat
probatio minus plena. Aegid. deciſ. 275. Circa tertiam
partem de habilitatibus, nihil dictorum. Quia pro par
te Petri non informabatur.

CANTVCCII.

Amerin. Domus. Veneris, 15. Martij. 1577.

SVMMARIA.

1 *Saluiano interdicto agere poſſunt hæredes hæredis.*
Amplia etiam ſi hæres adeundo ceſſerit iura ſibi cõpetentia in illa hæreditate patri ſuo, nu. 2.
3 *Ceſſio iuris ſibi in hæreditate competẽtis non valet ſine aditione præambula.*
4 *Hæreditas adita nõ dicitur amplius hæreditas, ſed patrimonium.*
5 *Hæredis appellatione nõ ſolum primi, ſed etiam vlteriores hæredes in infinitum comprehenduntur.*
Quod procedit etiam in conditionibus, & in his, quæ ſunt ſtricti iuris, num. 6.
Imò etiam propriè, & verè veniunt, nu. 7.

Sed

Sed contra nu. 11. solu. vt nu. 12.

8 *Libellus sustinetur, in quo quis dixerit se haredem Titij, & non fuerit immediatè, sed mediāte persona alterius.*
Imò etiam si hares heredis non propriè, sed largè, & impropriè diceretur hares defuncti, nu. 9.

10 *Haredis verbum debet impropriari ad sustinendum intētionem libellantis.*

11 *Hares haredis, an rectè dicat in libello se haredē defuncti. Quod sic, cum nu. seq.*

12 *Intellectus ad l. amita. C. commu. de success. quo casu precedat.*

13 *Superueniētia iuris ex causa de præterito conualidat iudicium: secus si ex causa de futuro, & nu. 17.*

14 *Filius admittitur ad reuocandam alienationem aduentitiorum à patre factam.*

15 *Præscriptio filiofamilias non currit in aduentitijs.*

16 *Filius existens in potestate patris non potest reuocare alienationem aduentitiorum à patre factam.*

17 *Ius superueniens ex causa de futuro lite pendente nō conualidat iudicium.*
Fallit de iure canonico, nu. 18.
Item fallit in exercitio actionis superueniense, nu. 19.

20 *Proprietas actionis in aduentitijs acquiritur filio, exercitium verò spectat ad patrem, si habet vsumfructum, & quare, num. seq.*

21 *Pater in aduentitijs filij ratione vsusfructus est legitimus administrator.*

22 *Vsusfructus bonorum maternorum spectat ad patrem.*

DECISIO XLVII.

DVbitaui die Veneris, 15. Martij. 1577. In causa Amerin. Domus, *an in casu, de quo agitur, Ascanius, & fratres de Moriconibus vigore instrumenti dotis & hypotheca Hortensia eorum auia materna potuerint tanquam haredes d. Hortensia, mediante persona Claudia eorum matris, viuēte Hieronymo patre Claudia, agere vtili Saluiano interdicto, ita vt a sentētia lata contra d. Hieronymum, & Aegidium non licuerit appellare.* Fuit conclusum affirmatiuè ad fauorem eorundem Ascanij, & fratrum quoad vtrumque caput, eos scilicet potuisse
1 agere † vtili Saluiano interdicto, tam veluti hæredes Hortensiæ, quèm etiam viuente Hieronymo, ita vt à sententia Maceraten. non licuerit appellare. Circa primum caput penes Dominos nulla fuit dubitatio, quin
2 Ascanius, & fratres potuerint agere † tanquam hæredes Hortensiæ eorum auiæ maternæ mediante persona Claudiæ eorum matris: licet enim Claudia adiuerit hæreditatem Hortensiæ eius matris, cedendo Hieronymo eius patri iura sibi in hæreditate materna com-
3 petentia, cùm † aliàs cessio non valuisset sine aditione præambula. l. si auia. C. de iure deliber. l. illud, ff. de acquir. hæred. not. in l. egerit, eo. tit. Corn. cons. 52. nu. 9. versic. item constat, & n. seq. lib. 2. Castrens. in l. pactum quod dotale, nu. 8. vers. sed etiam non. C. de collat. Soc. alios allegans cons. 147. nu. 7. vers. secundus effectus,
4 & nu. 8. lib. 1. Crauet. consi. 200. nu. 1. & † propterea ex hac aditione Claudiæ erat confusum patrimonium, nec dicebatur ampliùs hæreditas Hortensiæ, sed Claudiæ, l. sed si plures, §. Titio impuberi, cum concor. ff. de vulg. & pup. nihilominus ex hoc non tollitur, quin Ascanius, & fratres dicantur, & sint hæredes Horten-
5 siæ, & tanquam tales potuerint agere, cùm † hæres hæredis, sit etiam hæres defuncti, & appellatione hæredis non solùm primi, sed etiam vlteriores in infinitū comprehendantur hæredes, l. fi. C. de hæred. instit. l. si quis filium, §. fi. ff. de acquir. hæred. l. hæredis appellatio. l. sciendum, & l. hæredis appellatione, ff. de reg. iur. l. qui
6 successionē, ff. de reg. iur. cum similib. Idque † procedit etiam in conditionibus, & in his, quæ sunt stricti iuris, Aret. in l. paterfamilias, ad fin. & ibi Ias. nu. 4. ff. de vulg. & pup. Dec. in d. l. qui per successionem, nu. 1. & ibi Cagnol. nu. 4. Tiraq. late de retract. conuent. §. 1. glo. 6. nu. 20. & *le mort saisit*. pat. 2. declaration. nu. 10. & 11. Imò
7 † etiam propriè, & vers. vt per Bald. in d. l. fin. q. 21. nu. 41. Castr. consi. 45. in fin. lib. 2. Corn. in l. amitæ. prope fin. C. commun. de succes. Tiraq. d. glo. 6. num. 21. & d. declarat. 5. nom. 12. Alciat. in d. l. hæredis appellatio. in princ. & ibi latiùs Rebuf. in fin. pag. 449. in verbo continetur, Ias. in l. filiusfamilias, §. Diui. in 1. lect. nu. 110. in fi. & in 2. lect. num. 149. ff. de leg. 1. & latiùs idem Ias. iuribus, & rationibus hāc sententiā comprobans, & ad contraria respondens in d. l. si quis filiū, §. fi. num. 6. vsq;
8 ad 14. Et † in terminis nostris, vt quando quis in libello dixerit se hæredē Titij, & non fuit immediatè eius hæres, sed mediante persona alterius, sustineatur libellus, voluerunt Dyn. Bart. & alij, & præcipuè Ias. num. 3. & 4. in d. l. si quis filium, § fin. Cyn. Bart. & alij in l. fin. & maxime Alex. nu. 5. vbi de cōmuni, C. de hæred. instit. Corn. in d. l. amitæ. C. commun. de success. Tiraq. d. glo. 6. nu. 21. in fi. Ias. alios citās in d. l. paterfamilias, num. 3.
9 Imò etiam † si hæres hæredis non propriè, sed largè, & impropriè diceretur hæres defuncti, vt voluit Aret. in l. fin. §. fin. in vltimo not. ff. de vulg. & pupil. Dec. in d. l. qui per successionem, num. 3. & ibi Cagnol. nu. 10. in fin. & seq. Gomez. in §. pœnales, no. 23. vers. &
10 licèt hæres. Instit. de actio. nihilominus † ad sustinendam intentionem libellantis verbum hæredis debet impropriari, vt per Ias. in d. l. si quis filium. §. fin. nu. 4. ad trad. per Bart. & alios in l. sed & si possessori, §. item si iurauero, per illū tex. ff. de iureiur. Et quamuis cōtra
11 præmissa, † nempe hæredem hæredis non rectè dicere in libello, se hæredem defuncti teneant Cuman. in d. l. paterfamilias, in fin. & Fulg. in d. l. fin. nu. 2. post med. vers. tamē est contra, C. de hæred. inst. per tex. in l. amitæ, tamen respōdetur secundū Corn ibi, & Alex. in d. l. fin. nu. 3. in fin. & in d. l. paterfamilias, n. 3. vers. sed Raphael. & ibi Ias. nu. 4. vers. sed in contrarium, d. l. amitæ
12 procedere, † quando filij fuerunt hæredes amitæ, & nepos qui petebat, dicebat se immediatè hęredē amitę, & sic petebat suo proprio, vt patet ex illis verbis, tuo nomine non rectè petis. Quantum ad secūdum caput, *an Ascanius, & fratres potuerint agere viuente Hieronymo patre Claudia.* Domini omisso fundamento vergentiæ Hieronymi ad inopiā, quod sibi non placuit, tenuerūt, illos potuisse agere, tū ex eo, quod propter obitum Hieronymi ante sententiā Maceraten. & sic lite penden-
13 te superuenit † eis ius ex causa de præterito, quę superueniētia iudiciū conualidauit, & profuit eis ad obtinendā dictam sententiam, l. si rem, §. fin. & ibi gl. Odofred. Alber. Bart. Bald. Castr. Salyc. Aret. & alij, ff. de pign. actio. Corn. consi. 188. nu. 19. lib. 3. Capic. dec. 16. nu. 9. vers. sed de hoc Ruin. cons. 12. nu. 8. lib. 4. cum alijs cumulatis per Ant. Gabriel. li. 2. de iudic. concl. 2. in princ.
14 Tum † etiam ex eo, quia filius admittitur ad reuocandum alienationē aduentitiorum à patre factam, Bal. in l. fi. §. in computatione, nu. 7. vers. vnde tunc est remedium, & ibi Corn. nu. 6. vers. sed tunc cautela est, C. de iure delib. Ias. consi. 56. col. 3. vers. cōfirmatur per illud, lib. 3. Fabian. in auth. nouissima, nume. 204. in fi. C. de inof. testam. Paris. in c. 1. nu. 24. de præscr. latissimè Pinel. iurib. & rationib. opinionem istā confirmans in l. 1. p. 3. nu. 74. in auth. nisi tricēnale, nu. 44. & 45. C. de bon. mater. pulchre Didac. var. resol. li. 1. c. 8. n. 6. vers. est, & alia. ibi, ex hoc tamē. Verū aliqui ex Dominis existimabāt, hoc vltimū fundamentū non transire sine difficul-
15 tate: quia † lex filiofamilias in aduentitijs denegat ius agendi, & ideò non currit ei præscriptio, d. auth. nisi tricennale, C. de bon. mater. & in l. 1. in fi. C. de annal. except. quæ iura ita intelligūt Bar. Bal. & alij relati per eundē Pinel. in d. auth. nisi tricennale, sub nu. 42. & sub nu. 44. qui Doct. communiter videntur sentire, filium,
16 † dum in patris potestate existit, non posse reuocare alienationem aduentitiorum à patre factā. Et in specie

tradit Bart.in l.si cōstāte,num.63.& ibi Crot.in 2.lect.
nu.118.cum seq.ff.solut.matrim.Bellon.consi. 24. nu.
5.& c.1. de pact. num. 214. Attamen Domini fuerunt
concordes circa fundamentum superueniētiæ iuris ex
causa de præterito. Nec quicquam esset, si diceretur,
nos esse potius in superuenientia iuris, lite pendente
17 ex causa de futuro, quæ † superuenientia nō conuali-
dat iudicium, l.non potest.& ibi Bar. Bald. Angel. Ca-
str.& alij,ff.de iudic.cum alijs adductis per Anton.Ga-
briel.li.2.de iudic.conclus.3.in princ.Idque in casu no-
stro ex eo videtur colligi,quod post litem contestatam
superuenerit Ascanio, & fratribus per obitum Hiero-
nymi exercitium actionis competētis Claudiæ eorum
18 matri. Quia vltra,quod † de iure canonico non habet
locum prædicta cōclusio, vt per eundem Gabriel. post
alios,d.conclus.3.nu.20. limitatur etiam non procede-
19 re, quando tempore litis contestatæ † non deficiebat
actio,sed exercitium tantum: tunc enim potest exerci-
tium superuenire lite pendente, & conualidare iudi-
cium,& prodesse,vt sequatur sententia, vt per Bald.in
l.per diuersas,q.13.nu.17.ad fin.C.mand. per l. si rem.
ff.de pign.actio.sequitur Imol.in l.si Titius,nu. 1. pro-
pe fin.vers.itē secundum Bal.prefata vera,& ibi Claud.
de Seisel.num.11.circa med.vers.prædicta omnia,ff.de
verb. oblig. addentes id meliùs probari in l. si autem.
§.1.ff.de rei vind.hoc idem voluit Ang.in l.item viden-
dum,§.si quis cum petatur,nu.1. ff.de pet. hæred. Ca-
str.in l.non potest,nu.8.ff.de iud. Gabriel. d.conclus.3.
num. 11. Et non est dubium in casu nostro proprieta-
rem actionis competijsse Claudiæ in bonis maternis,
20 licèt exercitium spectauerit ad Hieronymum,cū hо-
die in aduentitijs proprietas actionis acquiratur filio,
exercitium verò pertinet ad patrem si habet vsumfru-
21 ctum. Et ratio est,† quia pater,ratione vsusfructus est
legitimus administrator, ita Bart.in l.si longius.§.si fi-
lius,nu.3.& ibi Angel.nu.5.in fin.Castren. num.2.pro-
pe finem, versic. hodie verò, & ibi Iacob. de Sancto
Georg.nu.7.post med.eod. vers.hodie verò, ff. de iud.
Idem Castr.in d.auth.nisi tricennale, in princ. Corn.in
l.fin.§.in computatione,sub nu.6. C.de iur. delib. Bel-
lon.consi.24.num.4. Et probatur secundùm eos in l.1.
C.de bon.mater.& in l.fi. §.vbi autem in vnum, C. de
bon.quæ liber. & in l.1. in fin. Cod. de ann.poss. Vnde
cum ab initio ante litem contestatam competierit
Claudiæ actio in bonis maternis, quæ trāsiuit in Asca-
nium, & fratres eius filios, & hæredes, & postea lite
pendente, eis per obitum Hieronymi superuenerit
exercitium actionis, quod ad eius vita erat impeditū,
22 ex quo vsusfructus † dictorum bonorū maternorum
ad eum in eius vita spectabat,l.1. C. de bon.mater. se-
quitur,ex tali superuenientia iudicium conualidatum
fuisse, & sententiam in eo rectè latam esse. Non ob-
stant,deducta pro parte hæredum Aegidij:ex ijs enim
multa sunt extra punctum,quale est etiam illud, quod
dicitur de renunciatione Claudiæ,& propterea respon
sione non indigent. Quæ verò punctum attingunt, ex
præmissis tolluntur.

CANTVCCII.

Portuē. Restitutionis in integrum. Lunæ 4. Febr. 1577.

SVMMARIA.

1 *Arbitrarium est iudici cognoscere, an quis sit pauper, vel non, ex communi.*

Intellige tamen, vt nu.seq.

3 *Pauper is dicitur, cuius facultates pro solutione eius debiti non sufficiunt.*

4 *Paupertas ad aliquid considerata, semper ad illud est metienda.*

5 *Pauper an aliquis sit, inspicitur fructus, & non valor bonorum.*

6 *Bart.in l.si quis bonis,ff.de cessio.bo. loquens de paupertate, quomodo intelligatur, & nu.seq.*

7 *Dispositio l.qui bonis. ff.de cessio. bon. quo casu loquatur.*

8 *Debitor, qui bonis cessit, in quæsitis post cessionem non tenetur, nisi in quantum facere potest: secus in ante quæsitis, & num.seq.*

9 *Debitor omnia bona quæsita ante cessionem debet dare creditoribus etiam si nudus remaneret.*

10 *Maritus habens possessionem, vel palatium magni valoris, sed modici reditus cogitur vendere, & satisfacere mulieri de dote, & residuum pretij in rem maioris reditus conuertere.*

11 *Alimenta de annuo reditu præstari debent, non de valore bonorum, quorum proprietas pro eis præstandis non debet vendi.*

Intellige tamen, & limita. vt nu.seq.

DECISIO XLVIII.

Conclusum fuit negatiuè nō constare de tali pau-
pertate Illustr. D. Hieronymi, vt fructus, & expen
sæ debeant in fine litis reseruari. Quamuis enim com-
munior, & verior sit opinio, vt dijudicatio qualitatis
1 paupertatis, an † quis sit pauper, vel non, arbitrio iudi-
cis relinquatur, Bar.in l.si constante,num. 14.quem ce-
teri sequuntur,ff.solu. matr.gl. & Doc.omnes in auth.
præterea. C. vnde vir. & vxor. Didac. alios citans,& de
cōmuni attestans,lib.2.var.resol.c.6.n.8. Menoch.mul
to plures cumulās,& magis commu.asserens,de arbitr.
cas.67.nu.7.hoc idem asseuerat Alb.cons.69.n.4. Nihi-
2 lominus id intelligitur, † vbi agitur de paupertate sim
pliciter,& absolute: at secus,quando respectu alicuius
certi,& determinati effectus, vtputa respectu alicuius
3 debiti soluendi,prout in casu nostro;tunc enim † is di-
citur pauper, cuius facultates pro solutione illius de-
biti non sufficiunt,ita Bald.in d.auth.præterea,num.4.
motus ex §. sed neque,in auth. de fideiussor. & l. nam
is,ff.de dol.mal.& Bald. sequitur ibi Saly.q.4. & Fabi.
de Pep.nu.74.subdens, quod quotiescunque quæritur de
4 paupertate respectiuè ad aliquid, semper † metimus
paupertatem respectiuè ad illud,Ias. in d.l.si constāte:
145.vers.sicut etiam, & Abb. d. cons. 69. num.6. Vnde
cū in casu nostro non agatur de paupertate D. Hiero-
nymi simpliciter, & absolutè, ita vt habenda sit ratio-
nabilitatis,& conditionis ipsius, & per consequens ha-
beat locū arbitriū iudicis, sed specialiter respectu cer-
ti, & determinati effectus, hoc est, respectu solutionis
mille scutorū ratione fructuum, & expensarū debi-
torum, cumque idem D. Hierony. absque dubio tot ha-
beat in bonis,& debitū istud soluere possit, consequens
fit, cū adhuc specialem, & certum effectū pauperem
minimè censendum esse. Non obstat,quod D. Hierony
mus non teneatur vēdere, vel dare in solutum partem
5 aliquam tenutæ Carlottiæ. Quia ad † dignoscendum an
aliquis sit pauper, inspicitur fructus, & non valor bo-
norum,Bar.in l.qui bonis,per illū text.ff.de cess.bonor.
Sequitur Ias.in d.l.si constante,nu.149.in fi.Nat.consi.
590. num. 14. in fi.lib.3. Nam respondetur, Bart. non
6 loqui respectu dignoscendi † qualitatem paupertatis,
sed respectu exigendi aliquem debitorem in quantum
facere potest,quo casu (inquit) inspiciendum esse quan
tum ex eius patrimonij fructib.redigi potest, nō quan
7 tum ex venditione rerum redigeretur. Et † text. in d.l.
qui bonis, in quo doctr. Bart. fundatur, non faciat ad
propositum, quia loquitur de bonis quæsitis post ces-
sionem,in quib. iura magis fauent ei, qui cessit bonis,
8 vt non teneatur, nisi in quantum facere potest: at † se-
cus in bonis quæsitis ante cessionem, in quib. iura fa-
uent creditorib. vt patet tot.tit.de cess. bonor. Ita illum
tex.intelligit Imol.in l.si maritus in id. nu.2. in fi. vers.
nec obst.quem sequitur ibi Alex.nu.4.vers.Imola verò
dicit se putare,ff.solut.matrim.idem Alex. in l. si mari-
tus,col.vlt.prope fi.vers.ad l.qui bonis, ff. eod. tit. vbi
etiam subdit, debitorem bona quæsita ante cessionem
9 debere † omnia dare creditoribus,etiam si nudus rema
neret,argum.l.penul.& ibi not.ff.de ces.bonor. Sequi-
tur etiam Campeg.de dot.par.3. quæst.239.sub nu.2.

Et

Et facit pro hac opinione, quod dicuntur Doct. de ma-
30 rito habēte possessionē, vel turrim, vel palatium † magni valoris, sed modici reditus, quod cogitur vendere, & ex pretio satisfacere mulieri, restituēdo ei integram dotem, & consulere sibi conuertendo residuum pretij in rem maioris reditus, ita Ang. in d. l. si maritus in id. nu. 1. vers. & si vir haberet. & ibi Imol. nu. 2. vers. 2. adde. per text. in l. qui potest, ff. de regul. iur. & latius ibi Alex. in d. l. maritum, col. vlt. prope fin. versic. sed quid si maritus. hoc idē post Nicol. de Mattar. voluit Bal. in l. 2. nu. 2. C. quod cum eo, & in l. quod nomine ad fin. ff. de cond. indeb. & in l. fi. num. 6. C. qui bon. cedere poss. Campeg. d. q. 239. nu. 2. Nec obstat simile de alimentis, in quibus consideratur reditus annuus, non valor bo-
31 norum, quorum † proprietas non debet vendi pro alimentis præstandis, l. Imperator. in fi. & ibi Doct. ff. ad Treb. Bart. in l. penul. in prin. ff. de adimen. leg. Ang. in l. 1. in fi. C. de leg. Bal. consi. 30. lib. 2. Ang. in l. qui bonis. ff. de cessio. bon. & in l. Nesennius. §. fi. & ibi Imol. ff. de re iudic. Alex. cons. 200. nu. 7. lib. 1. Dec. in l. Diuus Pius, ad fi. ff. de reg. iur. Craue. cons. 199. nu. 11. Roland. cons. 22. nu. 21. lib. 1. cum simil. Quia respondetur, id proce-
32 dere † in alimentis debitis titulo lucratiuo: at secus in debitis ex causa onerosa, cum lucri & damni diuersa sit ratio, l. fi. C. de codicil. Et secundo casu procedit regula l. qui potest, ff. de reg. iur. & ita ad obiectum responden do declarat Alex. in d. l. maritum, ad fi. & in d. l. si maritus, num. 4. prope fi. vers. sed ad ista. & Campeg. d. q. 239. in fi. Ad alia quæ allegantur pro parte D. Hieronymi, non est opus respondere, cum ex premissis sufficiens pateat illis responsio.

CANTVCCII.

Roman. Palatij. Die Veneris, 8. Martij 1577.

SVMMARIA.

1 Prohibitio expressa testatoris debet attendi.
2 Prohibitio expressa, & absoluta non dicitur, in qua in aliquo casu necessitatis alienatio permittitur.
3 Præscribi posse quæ absolutè prohibentur alienari differt ab eo, quod non possint præscribi, quæ non absolute, sed cum certa solennitate prohibentur alienari.
4 Dispositio l. fin. §. fi. de leg. 2. quod nōn habeat locum stante expressa prohibitione testatoris, an sit communiter recepta. Quod sic. nu. seq. & nu. 7. & 8.
Quæ est de iure vera, & tenenda, nu. 9.
Imò eam receptiorem aliqui tenent, & in iudicando, & cōsulendo ab ea non esse recedendum, nu. 6.
10 Prohibitio expressa testatoris alienandi reddit alienationem ipso iure nullam ab initio, impedit translationem dominij, & repellit alienantem tanquam indignum à reuocatione rei alienatæ: in tacita hæc omnia cessant, cum nu. seq. ex communi, & nu. 12.
13 Expressa magis operantur, quam tacita, & nu. 16.
Limita in aliquibus casibus, nu. 14.
15 Tacitum & expressum se habent tanquam excidentia, & excessa.
16 Expressum magis operatur, quàm tacitum ad effectum annullandi actum, ex communi.
17 Prohibitio alienationis tam legis, quàm hominis operatur vt alienatio omnino censeatur prohibita etiam in casibus a iure aliàs permissis.
18 Causa duplex prohibitiua vincit vnam tantum permissiuam.
19 Ignorantia, qua nititur dispositio l. fin. §. final. ad leg. 2. est vnica, & simplex causa permissiua alienādi bona subiecta restituenti.
20 Ratio iustæ ignorantiæ, in qua fundatur dispositio l. fin. §. fina. de leg. 2. non est tantæ efficaciæ, vt possit operari effectum translationis dominij, quam expressa prohibitio ab initio impediuit.
21 Actus à principio validus facilius conseruatur, quàm de nouo conualidetur actus ab initio nullus.
22 Ignorantia operatur conseruationem actus ab initio validi, non autem conualidationem actus à principio inualidi.
23 Dispositio l. fin. §. fi. de leg. 2. non habet locum in fideicommisso puro, ex veriori, & communiori.
24 Mulier si iurat non alienare fundum dotalem duplex cōcurrit prohibitio, legis scilicet, & hominis.
25 Alienatio etiam iurata facta contra duplicem prohibitionem, scilicet legis, & hominis, non valet, ex communi.
Limita in ignorante iuramentum de non alienando. nume. 26.
Declara tamen, vt nu. seq. & 28.
27 Emens rem dotalem facit contractum à iure prohibitum.
28 Mulier si dolosè taceat iuramentum de nō alienando causa decipiendi emptorem, valet alienatio: secus si ex simplicitate, & nu. seq.
29 Simplicitas in muliere præsumitur, nisi contrarium probetur.
30 Permissio duplex tollit duplicem prohibitionem.
31 Alienari possunt bona fideicommisso subiecta ex causa dotis etiam interueniente expressa prohibitione alienationis.
32 Testator in quacunque generali prohibitione alienationis non præsumitur cogitasse de causa dotis specialiter a lege in hoc priuilegiata.
Imò nec specialiter, nec in indiuiduo potest prohibere alienationem ex causa dotis, nu. 33.
34 Fideicommisso conditionali subiecta non sunt à lege alienari prohibita.
25 Prohibitio legis cessat in fideicommisso conditionali.
Declara, vt nu. 38. & 39.
36 Alienatio fideicommissi conditionalis non prohibetur à lege, nec etiam tacitè, sed solum datur consilium, ne fiat alienatio.
37 Prohibitio testatoris expressa facit cessare tacitam legis prouenientem ex præsumpto mente testatoris.
Declara, vt nu. 44. & seq.
39 Alienatio fideicommissi conditionalis facta pendente cōditione in præiudicium fideicommissarij, vt irreuocabiliter valeat, prohibita est a lege.
Imò simpliciter pendente conditione facta alienatio prohibetur a lege, nu. 40.
41 Alienatio fideicommissi conditionalis est contra tacitam legis prohibitionem.
42 Consilium legis de non alienando inuuit tacitam eius voluntatem.
43 Prohibitio legis de non alienando in dubio intelligenda est de expressa.
44 Tacitum illud cessare dicitur, quod sub expresso continetur, non alias, & nu. seq.
45 Prohibitio tacita alienationis fideicommissi conditionalis subintelligitur a lege, etiam deficiente expressa prohibitione testatoris.
46 Expressum non facit cessare tacitum, quando in tacito eadem est ratio, quæ in expresso.
47 Prouisio hominis non facit cessare legis prouisionem, quādo prouisio hominis idem per omnia continet, quod legis prouisio.
48 Pretium in vniuersalibus succedit loco rei vēditæ, etiam stante expressa prohibitione testatoris.
49 Ratio expressa legis est attendenda, & ab ea non discedendum.
50 Alienans ignoranter rem subiectam fideicommisso conditionali, excusatur a pœna priuationis. & nume. 52. 53. & 54.
51 Hæres si alienat fideicommissum conditionale, pendente conditione, alius statim vocatur, & fideicommissum efficitur purum.

52 Hæres scienter alienans fideicommissum, incidit statim in pœnam priuationis: secus si ignoranter. nu. 54.

53 Fideicommisso locus fit ob non paritionem siue contrauentionem hæredis.

54 Alienatio facta ab hærede ignorante fideicommissum est nulla, licet excusetur a pœna priuationis.

55 Alienatio, de qua in l. fi. §. fi. de leg. 2. quod habeat locum etiam in fideicommisso vniuersali puro, etiam ab initio est nulla.

56 Dispositio l. fi. §. fin. de leg. 2. non procedit in fideicommisse vniuersali puro, ex magis communi.

57 Item an procedat in legato, siue fideicommisso particulari est quæstio valde difficilis, ita vt modo affirmatiuã, modo negatiuam. Doct. seneant. nu. 58. & seq.

60 Item non habet locum, quando expressa testatoris prohibitio interuenit.

Item an procedat in fideicommisso relicto, vt permaneat in familia. nu. 61.

DECISIO XLIX.

IN causa Roman. Palatij die Ven. 8. Martij, 1577.
proposito à me dubio, *an dispositio l. fin. §. fin. ff. de legat. 2. habeat locum in casu, & ad effectum, de quo agitur stante testamento Gasparis senioris?* Et præsupposita (sine veri præiudicio) ignorantia tam Quirini venditoris, quàm Vortij emptoris. Domini materiam in quatuor distinxerunt difficultates. Prima fuit, *an simus in expressa prohibitione.* Secunda, *an dispositio d. §. fin. habeat locum, quando res, quæ subiacent restitutioni sub conditione, sint expressè a testatore alienari prohibitæ.* Tertia, *an vero in fideicommisso particulari.* Quarta, *an fideicommisso particulari habente causam perpetuam nempe, vt remaneat in familia.* Quo ad primam diffi-
1 cultatem Domini absque dubio firmarunt, nos esse † in
expressa testatoris prohibitione, vt patet ex verbis testamenti ibi, item prohibuit dictis Dominis. Quirino & Horatio, & eorum descendentibus alienationem domus &c. Nec obstat, quod exemplo dicitur testatorem in casu necessariæ alienationis non prohibuisse illam simpliciter, sed sine certa solennitate, nempe, vt
2 † prius deberent requiri illi de familia, si vellent emere, quo casu nõ dicitur expressa, & absoluta prohibitio. Abb. in c. cum non liceat, nu. 7. vers. licèt possit responderi, de præscr. Soc. consi. 266. nu. 24. vers. amplius etiã sciendum est, lib. 2. Crot. in l. filiusfamilias. §. Diui. nu. 135. vers. tenendo tamen, cum alijs congestis per Gabriel. lib. 5. tit. de præscr. concl. 13. nu. 19. Nam domini dixerunt hanc doctr. Abb. ad rem nostram nihil facere,
3 quia licèt † aliud sit posse præscribi, quæ absolutè prohibentur alienari, & aliud non posse præscribi, quæ non absolute, sed cum certa solennitate prohibentur alienari, tamen Domini non viderunt quid inde ad casum nostrum inferatur. Quantum ad secundam difficultatem duplex in ea adhibita fuit inspectio. Vna, *an opi-
4 nio † Castr. & aliorum tenentium, dispositionem d. §. fin. non habere locum stante expressa prohibitione testatoris, sit communiter recepta?* Altera fuit inspectio, *an d. opinio sit de iure vera, & tenenda?* Circa primam inspectionẽ Domini sine difficultate firmarunt, Castr. opinionem
5 nedũ cõmunem † sed receptissimã esse. Ita namque voluerunt Castr. in d. §. fi. in fi. & clarius in cons. decisiuo 16. alias 247. nu. 5. ante med. vers. sed & alia respõsio li. 1. Barb. cons. 14. ad fi. lib. 3. Corn. cons. 294. num. 5. lib. 3. Caps. cons. 83. nu. 7. in fi. & nu. 8. Soc. cons. 49. nu. 13. & 14. lib. 1. cons. 75. nu. 17. eo. lib. & cons. 123. num. 4. lib. 3. Dec. cons. 38. nu. 4. prope fi. vers. quãuis etiã Ruin. cõs. 111. in fin. cons. 123. nu. 12. vers. vel quando bona, cons. 147. nu. 14. & cons. 150. nu. 8. vers. 4. hoc etiam lib. 2. & cons. 161. nu. 73. vers. ex quibus infert. lib. 4. Grat. consi. 91. nu. 14. & 15. li. 1. Curt. iun. cons. 88. n. 6. Rimin. iun. cons. 23. nu. 324. cum seq. latissimè Roland. cons. 81. nu. 17. cum seq. vsque ad fin. Consilij, li. 2. Ioan. Dilect. de art. testan. tit. 8. caut. 9. nu. 2. Tiraquel. de legib. connub. gl. 7. nu. 57. Dec. Pedemont. 73. in fin. plenè. Alexan. in l. quidam testamento. §. fi. nu. 2. post med. & nu. 3. ff. ad Trebel. idem Alexand. in l. Marcellus. §. res quæ, nu. 5. & ibi Claud. nu. 4. versic. item circa quartã. ff. eod. tit. ad Treb. Ias. in d. §. Diui. in secũda lectura. nu. 100. vers. confirmo. & ibi Ripa. nu. 11. & n. 45. in fine. Claud. nu. 12. Ambros. de Opizon. num. 22. circa med. versic. hoc
6 idem vult. & nu. 23. & Bolognet. nu. 80. & 81. Et † hãc esse receptiorem opinionem inquit Alciat. in d. l. fi. §. fin. nu. 7. & ab ea in consulendo, & iudicando minime recedendum fatetur. Soc. d. §. res quæ, num. 10. in fi. Et quamuis contrariũ in stricta disputatione senserit idem Soc. d. num. 10. & contrariam sententiam expresse firmauerit Alciat. in d. §. fin. num. 6. vers. sed quid si testator. & in d. §. Diui, n. 23. vers. quo fit, & latiùs ibi Ruin. num. 55. ante med. vers. nec obst. idem Ruin. in d. §. res quæ, nu. 5. vers. idem dum quarto. & cons. 89. num. 38. consi. 109. num. 22. & latissimè consi. 118. per tot. lib. 2.
7 nihilominus negari † non potest, quin prior opinio sit magis communiter recepta, imò dici potest eam, præsertim in casu nostro, contradictore carere. Soc. enim in d. §. res quæ. sentit, posse à communi solum in via di-
8 sputatiua recedi, non † autem in via consultiua, & decisiua, in qua ipse semper communem amplexus est, vt patet in præallegatis eius consilijs. Ruin. fuit sibimet contrarius, ideoque in eius auctoritate non debet vis fieri. Alciat. verò in d. §. fi. num. 6. & 7. distinguit inter prohibitionem simplicem, & habentem causam perpetuam, puta vt bona in familia conseruentur, vt in casu nostro accidit, & primo casu impugnat communem, in secundo illam sequitur. Quantum ad secun-
9 dam inspectionem Domini dixerunt † communẽ opinionem de iure veram, & tenendam esse. Primò, quia expressa testatoris prohibitio alienandi est for-
10 tior, & magis operatur, quàm tacita: † expressa enim reddit alienationẽ ipso iure nullam ab initio, impedit translationẽ dominij, & repellit alienantem tanquam
11 indignum à reuocatione rei alienatæ. In tacita † hæc omnia cessant, vt per glo. communiter approbatam in l. cum pater. §. libertis, in glo. 2. & ibi Doct. & maximè Cast. nu. 4. ff. de leg. 2. idem Cast. in l. peto. §. fratre, nu. 2. circa med. ff. eo. tit. Bart. in d. §. Diui. nu. 6. versi. certè, & ibi Castr. nu. 7. vers. interdũ. Claud. num. 12. Ias. in 1. lect. nu. 66. & in 2. nu. 100. Rip. n. 47. Groc. nu. 32. Ferdinan. Loaz. nu. 114. Roder. Suar. alleg. 3. nu. 7. Gomez. in legib. Tauri, in l. 40. nu. 88. Ruin. cons. 23. nu. 13. li. 5. Tiraquel. alios citans de legib. connub. glo. 7. nu. 57. Et
12 hanc esse † cõmunem fatentur Gomez. d. nu. 88. Loaz. d. §. Diui. n. 114. Ias. prima lect. n. 66. & omnes eam sequi asserit ibi Soc. iun. nu. 91. quicquid ipse in contrarium sentiat. Et comprobatur hæc conclusio ex quam
13 plurimis exemplis apertè ostendentibus † expressa fortiora esse, & magis operari, quàm tacita, cumulatis per Tiraq. d. glo. 7. nu. 49. vsq; ad 81. Curt. iun. in l. cum quid. nu. 15. & ibi Ias. in 2. lect. num. 9. vsque ad 16. ff. si cert. pet. Et Euerard. in loco ab expresso ad tacitum, circa med. vers. ne tamen decipiaris. Et licèt plures sint
14 etiã casus, † in quib. taciti, & expressi eadem sit virtus, vt per Doct. & præcipuè Ias. in d. l. cum quid, & latius
15 Euerardũ vbi sup. in prin. vsq; ad med. Et † propterea tacitum, & expressum se inuicem habeant tanquã excedentia, & excessa, vt inquit idem Euerard. vbi sup. post med. nihilominus Doct. in hac materia certas tradunt doctrinas, & conclusiones, inter quas adest illa, quæ est
16 communiter recepta, quod ad effectum † annullandi actũ est efficacius, & magis operatur expressum quam tacitum, l. nonnunquam, ff. de cond. & dem. l. expressa, ff. de reg. iur. Doct. in l. ex diuerso. §. si in iudicio, & pręcipuè Imol. col. 1. ver. item nõ ob. quod taciti & expressi. & Rom. n. 7. ff. sol. mat. Dec. in d. l. expressa, num. 2. 3. & 4. & ibi Cag. n. 1. & 2. Alex. in d. l. cum quid, n. 9. in fi. Rimin. n. 12. ver. & in quãtũ, Curt. iun. n. 15. ver. septi-

mus

inus casus. & Ias.in 1.lect.nu.6.in 3.limitat.& in 2.lect.
nu.17.Alex.cons.59.nu.15.lib.3. Et non est dubium, in
casu nostro expressam testatoris prohibitionem consi-
derari ad effectum annullandi alienationem. Merito,
&c.Secundò pro communiori opinione adducitur ra-
17 tio illa,quòd vbi concurrit duplex prohibitio † aliena-
tionis tam legis,quàm hominis, tunc alienatio est om-
nino prohibita etiam in casibus aliàs à iure permissis,
iuxta §.sanctissimas.in Auth.de alien.& emphyt. quia
idem concursus in iure nostro multum,& in multis ca
sibus operatur, vt per Rolan.d.cons.81 nu.18.19.20.&
18 21. Et huius conclusionis ratio est, ꝙ † duplex causa
prohibitiua vincit vnam tantum permissiuam, cũ duo
vincula vincant vnum.auth.itaque.C.commun.de suc
ces.pulchrè Ruin.d.cons.118.n.5.Vnde cũ ignorantia,
19 qua † nititur dispositio,d.l.fi.§.fin.sit vnica & simplex
causa permissiua alienandi bona subiecta restitutioni,
ideò,non mirum si vincitur à duplici causa prohibiti-
ua legis,& hominis, ideoque ad tollendam hanc dupli
cem prohibitionem,oporteret eam duplicẽ permissio-
nem interuenire,vt per Ruin.d.cons.118.n.4.ad fi.Pre-
terea,& tertio confirmatur com.opin. quia ratio iustæ
20 ignorantiæ,in † qua fundatur dispositio,d.§.fi.non est
tantæ efficaciæ, vt possit operari effectum translationis
dominij, quam expressa prohibitio ab initio impedi-
uit,& conualidare alienationem,quæ ab initio propter
21 expressam prohibitionem fuit nulla,cum facilius † cõ-
seruetur actus ab initio validus,quàm de nouo cõuali
detur actus à principio nullus.l.patre furioso.ff.de his
qui sunt sui vel alie.iur.cum alijs adductis per Tiraqu.
de const.poss.par.3.limit.7.nu.7. Et sic ignorantia ope-
22 ratur † conseruationem actus ab initio validi, non au-
tem conualidationem actus à principio inualidi,vt per
Alex.d.§ res quæ,nu.5.vers.& puto.Com.d.cons.294.
nu.7.in fin.& nu.8.lib.3.Rip.d.§.Diui.nu.11. vers.nisi
dicas.Rui.d.cons.109.nu.25.vers.nec et obstat.lib.2.Et
inde tollitur fundamẽtum Soc. & Alc. tenentiũ contra
cõem, & fundantium se in generalitate rationis iustæ
ignorantiæ,de qua in d.§.fi. Nec obstat responsio tradi-
ta per Ruin.d.cons.118.n.14.post med.vers.& propter
hoc etiam remanet,dum dicit,dispositionem d.§ fi.ha-
23 bere locum etiam † in fideicommisso puro,& sic quan
do alienatio ab initio est nulla, quia negatiua, vt imò
non procedat in fideicommisso puro,est verior & com
munior,vt ex infra dicendis apparebit. Non obstat mo
do,quæ contra communẽ late, & subtiliter ducit Ruin
d.cons.118.omnia.n.suas,& quidem congruas recipiũt
responsiones,ex quibus etiam communis magis confir
matur. In primis non obstat, quòd si mulier iurat non
24 alienare fundum dotalem,duplex cõcurrit † prohibi-
tio,legis scilicet.l.1.§.&cum lex.C.de re.vxo.actio. &
hominis expressa, videlicet mulieris promittẽtis iura-
mento non alienare, & propterea alienatio ẽt iurata fa
cta contra hanc duplicem prohibitionem non valet,se-
cundũ gl. Anch. Host. Io. And.& alios in c. licet mulie-
res,de iureiur.lib.6.cum alijs adductis per Didac. in c.
quãuis.par.2.§ 1.n.2.& per Rimin.in princ.Iost.quibus
25 alien.licet vel nõ,nu.228.cum duob. seq.† qui multos
referunt attestantes,opinionem gl.cõiter receptam. Et
nihilominus inter alias declarationes, quas Doct.huic
conclusioni afferunt, adest & illa, vt gl.opinio tũc vera
26 sit,si emens sciuerit iuramentum † mulieris de non a-
lienando, & sic præcedentem hominis prohibitionem,
secus si ignorauerit, vt post Fabr. Imol.& Alex. addu-
ctos per Ruin.d.cons.118.num.4.voluit etiam Bal.Ias.
Rip.Curt.& Campeg.relati per Rimin.d.princ.n.231.
& seq.& per Didac.d.§.2.nu.4.post med.vers.satis etiã
controuertitur, vbi hanc opinionem receptiorem esse
inquit.Siquidem hæc obiectio potest multipliciter tol
li. Primò hanc limitationem de ignorantia emptoris
27 tutam non esse:cum † enim emptor emendo rem do-
talem faciat contractum à iure prohibitum, sibi impu-
tet,cur cautius non processerit perquirendo diligẽter,
an secũdum iuramentum esset tale,vt sine peccato ser-
uari potuerit, & an aliquid præcesserit,vt Imo ibi cõ-
trarius bene deducit in c.cum contingat.num.85. vers.
item adde ibi, & imputandum videtur, & ibi Alc.num.
48.hanc secundam opinionem asserens. de iureiurand.
Didac. vbi supra,d.vers.satis etiam controuertitur,ibi,
sed apud me.latius Rimin.d.princ.numer.233.& 234.
Rol.d.cons.81.sub num.23.Secundò,præfatam limita-
tionem procedere in casu,in quo mulier dolosè sit ver
28 sata,quia † tacuerit iuramentum præambulum de nõ
alienando, causa decipiendi emptorem, quo casu alie-
natio valet, quia deceptis, & non decipientibus iura
subueniunt.l.3.C.ad Velleian. At secus si mulier ex sim
plicitate id fecit, prioris iuramenti fortè oblita, prout
29 in dubio præsumitur,nisi contrarium probetur.† Imo.
in d.c.cum contingat.numero 85.versic.si autem igno-
rauerit.& ibi Alc.nume.48.in fin.Didac.d.versic. Satis
etiam controuertitur in fi.Rim.d.prin.n.235. & Rol.
d.cons.81.nume.23. Tertiò respondetur cessare in casu
isto rationem,quam Rui.d.cons.118.num.4. vers.& si
quæratur, ad probandum prædictam limitationem as-
signat: Inquit.n.ipse,alienationem fundi dotalis factã à
muliere,quæ prius iurauerit non alienare,ideo valere,
non obstante duplici prohibitione legis, & hominis,
30 quia † duplex concurrit permissio,tollens duplicẽ illã
prohibitionẽ. Vna permissio prouenit ex iuramẽto,cũ
quo permittitur alienatio fundi dotalis, d.c. cum con-
tingat. Altera permissio emanat ab emptoris,& vendi-
toris ignorantia,quæ rem alias inalienabilem,facit alie
nabilẽ,d.l.fi.§.fi. Sed hæc ratio duplicis causæ permis-
siuę cessat in casu nostro,in quo solum adest causa per-
missiua descendens ex capite ignorantiæ, & concurrit
vtraque causa prohibitiua,tam legis,quã hominis. Me
rito,&c.Secundò non obstat ratio,quã Ruin. efficacẽ,
& concludẽtem appellat.fundata in doctr.Bart. cõiter
31 recepta,in d.§.Diui,volẽtis,§.ex causa dotis posse alie-
nari bona subiecta fideicommisso,ẽt interueniente ex-
pressa prohibitione alienationis. Quia hoc fundamen-
tum tollitur ex eo, ꝙ in quacunque generali prohibi-
32 tione alienationis facta à testatore † non præsumitur
eũ cogitasse de causa dotis specialiter à lege in hoc pri-
uilegiata, quam in specie verisimiliter non prohibuis-
set,vt latè deducit Rol.d.consil.81.nu.26.27.28.29.&
30.Ias.in Auth.res quæ.nu.25.propè fi. vers.tamen pro
opinione.C.cõm.de leg.& latius in d.§. Diui.in 1.lect.
nu.61.cũ duob.seq.Quinimò Doct. hoc casu dubitant
33 † de potestate testatoris,an possit in indiuiduo aliena-
tionẽ ex causa dotis prohibere, & negatiuã post Castr.
tenet Ias.in d.auth.res quæ.col.vlt.in 13. limitatione,
licet cum affirmatiua vnà cum Alex.pertranseat Curt.
iun.in d.auth.res quæ.nu.36. Tertiò non obstant tria,
quæ obijcit Ruin.d.cons.118.nu.6.aduersus fundamẽ-
34 tũ d.regulæ.§.sanctissimus. Quorum alterum est, † ꝙ
subiecta fideicommisso conditionali non sunt à lege
alienari prohibita,cum alienatio pendente conditione
valida sit, licet ea postea existente vsque ab initio irri-
tetur, & pro non facta habeatur.l.fin.§ sin autem. C.
35 com.de leg. Et † in fideicommisso conditionali cessare
legis prohibitionẽ.in d.l.fi.§.sed quia.nu.4. vers.intelli
go tamen.Et hoc idem voluit Soc.iun.in d.§. Diui nu.
91.vers.nec obstat,dicens, alienationem fideicommissi
conditionalis non prohiberi à lege,neque expressè,ne-
36 que tacitè,sed † solum dari consilium,ne fiat alienatio.
Alterum,quod Ruinus obijcit,est,quòd regula §.san-
ctissimos.procedit, quando vtraque prohibitio tam le
gis, quàm hominis est expressa : at secus, quando pro-
hibitio legis est tacita, vt in casu isto. Tertium obie-
37 ctum Ruini est, quòd expressa † prohibitio testatoris
facit cessare tacitam legis prouenientem ex præsum-
pta mente testatoris, qui præsumitur voluisse bona
interim non alienari, vt ad alios vocatos purificata
con-

conditione valeant peruenire. l. cum ex filio. §. 1. ff. de
vulg.& pup. Siquidem ad primum obiectum respon-
detur secundum Rol.d.conſ.81.nu.24. verſ.quoniam,
38 & nu.25.Doct.conſiderantes † in hac materia prohibi
tionem legis loqui de alienatione irreuocabili. Et ad id
Rolan.ponderat Ruin.conſ.161.n.23.verſ.ex quibus,
lib.4. ſed hoc expreſsè tenet Ang.in d.l.fi.§.fin autem
39 ſub conditione, dicens, † alienationem fideicommiſſi
conditionalis factam pendente conditione in præiudi-
cium fideicommiſſarij, vt incõmutabiliter valeat, pro-
hibitam eſſe à lege. Ita intelligens d.auth.res quæ. Præ-
40 terea reſpondetur alienationem † fideicommiſſi con-
ditionalis etiam pendente conditione prohibitam eſſe
à lege, vt expreſsè inquit Caſtr.in d.§.Diui,nu.7. verſ.
interdum.& in l.peto,§.fratre. num.2. ante med. verſ.
nec ob.ff.de leg.2.& clarius in d.§.liberis,nu.4. vbi hãc
legalem prohibitionem tacitam appellat etiam Caſtr.
referunt,& ſequuntur Rip.d.§.Diui.nu.47.Claud.nu.
11.in fi.& nu.12.Fernand.Loaz.nu.114.Crot.num.32.
Corn.d.conſ.294.nu.8.verſ.multo aũt.lib.3.Rui.conſi.
23.nu.13.lib.5.Roder.Suar alleg.3.ſub nu.7.hoc idem
voluit Gomeſ.in legib. Tauri.l.40.nu.88.prope fi. ver
ſic.ſi verò res. Idem Loaz.d.§.Diui.nu.56.colligens ta-
citam legis prohibitionem ex d.l.fi.§.ſin autem ibi.me
lius quidem facit, & latiſſimè hoc deducunt Moder.
Hiſp.de ſucceſ.progreſſ.§.28.nu.11. verſ. modo quæro
quæ ſit ratio,& verſ.dum Paulus dicit,vbi firmant, q
41 † licet alienatio fideicommiſſi conditionalis facta pen-
dente conditione,non ſit contra expreſſam legis prohi-
bitionem, ſed contra expreſſum legis conſilium, quia
lex in d.§.fin autem ibi, melius quidem faciet, dat ex-
preſſum conſilium non alienandi, vt per Caſtr. ibi in
prin.nihilominus ſubeſt tacita legis prohibitio:nam eo
42 ipſo, quòd lex conſuluit grauatu † non alienare, tacitè
vult, vt non alienet, & ſic tacitè prohibet. Et ita ſecun-
dum illos Moder. ſaluatur Caſtr. à contrarietate. Nam
id quod dicit in d.§. ſed quia, q in fideicommiſſo con-
43 ditionali ceſſat legis prohibitio, debet intelligi † de ex-
preſſa prohibitione: id autem, quod dicit in d.§. Diui.
& in d.§.fratre, & in d.§. libertis. intelligendum ſit de
tacita prohibitione. Ad ſecundum obiectum patet re-
ſponſio ex mox ſupra deductis, cum prædicti Doct. ar-
guant de regula.§.ſanctiſſimus. ẽt in tacita legis prohi
bitione. Ad tertium obiectum de reg. l.cum ex filio. §.
filio impuberi,& ibi Bart. Bald.Caſtr. Rom. Aret. Alex.
Iaſ.& alij.ff.de vulg.& pupil. reſpondetur multifariã.
44 Primò, regul.d.§.filio procedere † in tacito, q ſub ex-
preſſo duntaxat continetur, & q ceſſante expreſſo, non
intelligitur, veluti in vulgari tacita, quæ comprehendi
tur ſub expreſſa pupillari, & è contra. nam vbi expreſ-
sè non fit, tacitè nõ intelligitur: at ſecus in tacito, quod
per ſe intelligitur, etiam non exiſtente expreſſo, vt in
45 caſu noſtro, in quo † tacita prohibitio alienationis fi-
deicommiſſi conditionalis ſubintelligitur à lege etiam
deficiente expreſſa prohibitione teſtatoris, ita declarat
Crauet.in l.cum filio, par.2.nu.27. ff.de leg.1. Secundò
reſpondetur, expreſſum non facere ceſſare tacitũ, quan
46 do † in tacito eadem eſt ratio, quæ in expreſſo, vt per
eundem Crauet. vbi ſupra.nu.28. poſt Signorol. conſil.
173.nu.13.circa med.verſ.præterea ſine præiudicio. At
in caſu noſtro in tacita prohibitione legis eadem eſt ra-
tio, q in expreſſa prohibitione teſtatoris. Merito, &c.
47 Tertiò, pro reſponſione dicitur, q † prouiſio hominis
non facit ceſſare prouiſionem legis, quãdo prouiſio ho
minis idem per omnia cõtinet, quod legis prouiſio. ita
Rom.conſ.121.ante nu.2.verſ.nec huic ſententiæ, alle-
gans text. in l.qui mutuam. in prin. ff.mand. Sequitur
Claud.in l.ſi cum dotem.ſub nu.1.dicens, hanc limita-
tionem eſſe de mente Petri, Alber. Chriſtoph. de Caſtel
lion.& Cum.ibi.ff.ſolut. matr. Sed in propoſito expreſ
ſa teſtatoris prohibitio, & tacita legis idem per omnia
continent. Merito, &c. Quartò non obſtat, quòd ratio
d.l.fi.§.fin.ſit, quia in vniuerſalibus pretium rei vendi-
48 tæ ſuccedit loco ipſius rei, † quæ ratio procedit etiam
ſtante expreſſa prohibitione teſtatoris. Quia reſpon-
detur, rationem d.§ fin.fuiſſe iuſtam ignorantiam, vt
49 ibi expreſsè dicitur, & † ab hac ratione, cum in lege ex-
preſſa ſit, non eſt diſcedendum. l.fi. ff.de diuort. Tiraq.
ceſſ.cauſ.part.1.ſub num.164.& cauſa. in lege incerta,
finalis præſumitur, vt poſt Bal.Oldrad.& Alber.tradit
idem Tiraq.eodem tract.limit.1.num.29.& 30. Quin-
tò non obſtat ratio iniquitatis, & abſurditatis, conſide-
50 rata ſub nu.12.q ſi non valeret, † alienatio fideicom-
miſſi conditionalis ignoranter facta ab hærede expreſ-
sè alienare prohibito, ſequeretur, quod contra omnem
equitatem incurreret pœnam priuationis, à qua iuſta
ignorantia debet illum excuſare, cũ ceſſet dolus. Quod
autem hoc inconueniens ſequatur, deducit Ruin.poſt
51 Caſtr. ex eo, quod quando hæres † alienat fideicom-
miſſum conditionale, pendente cõditione, alius ſtatim
vocatur, & fideicommiſſum de conditionali efficitur
purum. Cæterum hæc ratio Ruin. non concludit, quia
52 ſi hæres † ſcienter alienauit, tunc ob eius ſcientiam, &
per conſequens dolum, incidit in pœnam priuationis,
& tunc res alienata deuoluitur alijs vocatis. Et in his
terminis debent intelligi tacita per Caſtr.in d.§. Diui.
53 ſub nu.7. cum † fideicommiſſo locus fiat ob non pati-
tionem, ſiue contrauentionem hæredis. d. l. peto. §.
fratre.ff.de leg.2.quæ non cadunt in ignorantem, cum
requirant conſenſum, ad nu.in l.ſi per errorem.ff.de iu
54 riſd.omn.iud. Si verò hæres ignoranter † alienauerit,
tunc licet excuſetur à pęna priuationis, cum ceſſet do-
lus, tamen alienatio eſt nulla, quam nullitatem opera-
tur expreſſa teſtatoris prohibitio: ſtant.n.iſta ſimul, vt
hęres non incurrat pœnam priuationis, & alienatio nõ
valeat, vt per Dida.lib.2.var.reſol.c.19.nu.2.poſt med.
verſ.hic tamen. Sextò, & vltimò, nõ obſtant tradita per
eundem Ruin.nu.4. quod diſpoſitio d.§.fi. habet locũ
55 etiam in fideicommiſſo vniuerſali puro, cuius † aliena-
tio etiam ab initio eſt nulla. d.l.fi.§.ſed quia. vt expreſ-
sè voluit Caſtr.ibi nu.3.in fi.quem ſequitur, & alijs ra-
tionibus comprobat Soc.in d.l. Marcellus. §. res quæ,
nu.9. Nam reſpondetur, cõtrariam opinionem, vt imò
56 d.§.fi.non procedat in fideicommiſſo † vniuerſali pu-
ro, magis communem eſſe, quam poſt Bal.tenuit Corn.
d.§.ſed quia, col.pen.ante fi.verſ.q procedit in relicto.
Imol.in l.quidam ita.§.fi.ſub nu.6.verſ.& fortè etiam.
ff.ad Treb. Alex.in d.§.res quæ.nu.4. verſ.2.limitauit,
& ibi Claud.nu.4. & Ruin.nu.5.bonam afferens ratio-
nem. Alc.in d.l.fi.nu.5.prope fi. vbi de communi. Circa
57 tertiam difficultatẽ, an † ſcilicet diſpoſitio d.§.fi.pro-
cedat in legato, ſiue fideicommiſſo particulari. Hæc
58 † quæſtio in rationibus & fundamentis hinc inde de-
ductis eſt multum controuerſa, & Doct. in ea diuerſi-
modè loquuntur. Nam Bald. relatus per Corn.d.§.ſed
quia.col.pen. prope fi.verſ.idem tamen eſt. Soc.in d.§.
res quæ.nu.8.tenent affirmatiuam, & loquuntur ſim-
pliciter. Imol.in d.l.fi.§.fi.verſ.item attende, & in d.l.
59 quidam ita.§.fi.ſub nu.6.verſ.ſecus † verò. Corn.in d.
§.ſed quia.verſ.idem tamen eſt, & d.conſil.249.n.5. in
fi.lib.3.Iaſ.in d.§.ſed quia. nu.4. tenent negatiuam, &
pariter ſimpliciter loquuntur. Caſtr. in d.§.ſed quia,
nu.4.verſ.intelligo tamen.& in d.§.fin.circa med. Soc.
d.§.res quæ.numero 9. circa med.verſ. vno caſu fortè
procederet. Rui.conſ.66.nu.8.lib.2.Alc. in d.§.fi.nu.6.
diſtinguunt inter fideicommiſſum particulare purũ, &
conditionale, vt in puro procedat negatiua, & con-
ditionali affirmatiua. Sed Claud.d.§.res quæ, nu.3. &
latè Grat.conſ.66.nu.16.vſque ad num.24.& ſignanter
nu.21.verſi.& ſi dicatur, & num.22.& 23.tenent nega-
tiuam indiſtinctè tam in fideicõmiſſo particulari pu-
ro, quàm in conditionali. Vnde Domini ſtante reſo-
lutione ſuperius firmata, vt diſpoſitio d.§.fi. non ha-
60 beat locum, † quãdo expreſſa teſtatoris prohibitio in-
teruе-

reuenit, iudicaroot superfluam dispositionem, & reso lutionem huius secundæ limitationis, quòd d. §. fi. non habeat locum in fideicommisso particulari, & maximè stante varietate opinionum Doct. ac etiam difficultate articuli. Postremo, quantum attinet ad quartam difficultatem, an d. §. fi. cesset in fideicommisso relicto,
61 vt permaneat † in familia, quamuis Bolognet. in d. §. Diui, nu. 81. & Alciat. in d. §. fi. nu. 7. teneant hoc casu non esse locum d. §. fin. tamen Domini circa veritatem huius opinionis noluerunt quicquam firmare.

CANTVCCII.

Bononien. Iuris macinandi, Ven. 19. April. 1577.

SVMMARIA.

1 *Statutum lite pendente super eius validitate, vel inualiditate, donec reuocetur, vel eius nullitas declaretur, nullas habet vires ad effectum impediendi mandatum de manutenendo, stante quasi possessione.*

2 *Appellari non potest à statuto, vel constitutione Principis non recognoscentis superiorem, etiam lata in præiudicium particularis personæ, cum nu. 3.*

Contrarium tamen de directo, vide infra nu. 6. & seq.

4 *Appellatio non datur à sententia lata per Principem etiã inter priuatos.*

5 *Executio siue effectus statuti suspendi non debet, donec causa cognoscatur.*

7 *Appellari potest à statuto prohibente, ne deferatur triticum molendum in molendinis extra ciuitatem existentibus, tanquam edito in præiudicium particularium personarum, & num. 20.*

Quod procedit etiam in constitutione Principis nume. 8. Etiam si sit Princeps supremus, nu. 11.

Limita, nisi tale statutum sit factum ex aliqua iusta, & rationabili causa, nu. 21. & 22.

9 *Princeps faciens cõstitutionem in præiudicium tertij præsumitur circumuentus, & malè informatus.*

10 *Appellari potest à mala informatione Principis, etiam supremi, cum num. seq.*

12 *Statutum tendens in præiudicium tertij præsumitur editum ex mala informatione: & ideo eius executio suspendi potest.*

13 *Contradictio statuti in tempore sufficit, licet appellatio non fuerit interposita.*

14 *Statutum factum in præiudicium certæ personæ illi non nocet si contradicat.*

15 *Statutum editum in præiudicium particularis personæ, quod ab eo possit appellari, intelligitur de particulari persona exemplificatiuè, non taxatiuè, cum nu. seq. & num. 18. & 19.*

17 *Statutum respiciens præiudicium alicuius tantum, dicitur potius præceptum quoddam, quàm lex, a quo appellari potest.*

21 *Statutum factum ex aliqua iusta, & rationabili causa valet etiam in præiudicium priuatæ personæ.*

22 *Statutum cogens homines ire ad molendum in molendinis ciuitatis, valet tanquam factum ob publicam vtilitatem, si reditus inde prouenientes inferunt publicis necessitatibus.*

Imo factum dicitur ob publicam vtilitatem. nu. 23.

Contrarium tamen est magis commune. nu. 25. & 27.

24 *Ratio vera attendi debet in statuto, non autem colorata.*

25 *Publicæ vtilitatis, & euitandæ fraudis ratio non habet locum in statuto cogente homines ire ad molendum in molendinis ciuitatis, siue prohibente, ne exant ad molendum extra ciuitatem ex magis communi, & num. sequen.*

26 *Ratio, ne in ciuitate, & districtu caristia generetur, ob quam fuerit facta prohibitio, ne homines irent ad molendum extra ciuitatem, non est generalis.*

28 *Possessione, vel quasi nemo est priuandus propter statutum lite pendente super eius validitate, vel executione*

29 *Mandatum de manutenendo non denegatur de stylo Rotæ spoliatori illud petenti.*

30 *Statutum si disponat, quod contra instrumentum publicũ non possit opponi, nisi exceptio falsitatis, quietationis, & solutionis, poterit tamen opponi exceptio, quod illud non est instrumentum publicum.*

DECISIO L.

Dubitani in causa Bononien. iuris macinandi, die Ven. 19. Aprilis. 1577. *an stantibus commissionibus in actis præsentatis, suspensione petitory Leonis Decimi, & resolutione iam facta, d. statutum lite huiusmodi pendente, vires habeat, donec reuocetur, vel eius nullitas declaretur in casu, & ad effectum, de quo agitur.* Quod quidem dubium resolutum fuit ad fauorem
1 Dominorum de Sancto Petro. Nempe, lite † ista pendente, statutum prædictum, donec reuocetur, vel eius nullitas declaretur, ad effectum impediendi mandatũ de manutenendo, nullas habere vires; & propterea standum esse in decisis, non obstantibus nouiter deductis per Aduocatos Dominorum creditorum Molitu-
2 rarum, quòd scilicet à statuto† Principis non possit appellari, vt sentit Bart. in l. omnes populi. nu. 53. vers. præterea speciale est. ff. de iustit. & iur. Bald. in proœm. ff. nu. 11. & expressè id firmat Bero. ad Rubr. extra, de cõ
3 stit. nu. 36. dicens, à constitutione † siue lege Principis vel alterius superiorem non recognoscentis, etiam lata in præiudicium particularis personæ, non posse appellari, tum quia deficit substantia appellationis, hoc
4 est, superior, ad quem, tũ † quia sententia lata per Principem etiam inter priuatos, non datur appellatio, vt latius ibi per eum. Et licet Domini de sancto Petro per recursum habitum ad Principem obtinuerint committi causam nullitatis, & iniquitatis dicti statuti, ta-
5 mè interim donec causa cognoscitur, effectus siue † executio dicti statuti non debet suspendi, ad instar sententiæ, cuius executio per supplicationem non impeditur. authen. quæ supplicatio. & ibi Doct. omnes. C. de precib. Imper. offeren. Abb. in c. suscitata. nume. 10. versic. satis enim est. de restitut. in integrum. Afflict. decis. 356. nu. a. & dec. 341. vers. non obstat. Ruin. consil. 54. nu. 5. & 11. lib. 2. & latius consil. 59. num. 10. lib. 5. Neuizan. consil. 70. num. 1. Doct. in c. ex literis, de restitut. in integr. Rolan. consil. 43. nume. 4. lib. 2. Siquidem pro responsione ad fauorem dominorum de Sãcto Petro di-
6 ctum fuit à statuto seu constitutione condita † in præiudicium certæ personæ appellari posse. l. 1. §. solent. ff. quãdo appel. sit. l. 1. & l. qui grauatos. C. de censib. lib. 11. l. si priuatus. ff. qui & à quibus. l. si constat. ff. de appel. per quæ iura ita tradit Bart. in d. l. omnes populi. nu. 53. vers. aut statutum, & in l. fin. nu. 3. vers. sed si fieret. ff. de appel. recip. Angel. & Alexand. in l. 2. ff. quod quisque iur. Caccialup. in d. l. omnes populi. n. 170. Ias. in l. 1. nu. 3. & ibi Cland. nu. 8. ff. de legib. tradunt omnes Scribent. in c. cum omnes, de constit. Dec. in c. consuluit. il tertio, nu. 2. de appel. Alex. consil. 190. num. 14. lib. 2. Iason. consi. 161. in fin. lib. 2. Bertrand. cons. 1. in 7. dub. nu. 25. vers. tamen. lib. 3. parte 1. Rip. li. 1. respons. c. 9. nu. 8. & cap. 22. nu. 4. Et in proprijs terminis à sta-
7 tuto † prohibente, ne deferatur triticum molendum in molendinis extra ciuitatem existentibus, tanquam edito in præiudicium particularium personarũ, licitè appellari posse tradit Rip. lib. 1. respons. c. 11. num. 1. & in l. quo minus, nu. 131. ff. de flumin. Crau. de antiquit. temp. p. 4. sect. vltim. nu. 22. Didac. in reg. possessor. par. 2. §. 4. nu. 7. vers. ego verò priorem sententiam. Rolan. consil. 22. num. 16. 17. & 18. lib. 2. Et prædicta conclusio
8 † habet locum etiam in constitutione Principis, vt expressè firmat Dec. in d. cap. cum omnes. in 2. lect. in 4. not. subdens rationem, quòd Princeps faciens consti-
9 tutionem in præiudicium tertij, † præsumitur circumuentus

uentus, & malè informatus, cum eius intentio non sit
tertio præiudicare, l.2.§.si quid à Principe. ff. ne quid
10 in loc.publ.c.super eod.de offic.deleg. Et † à mala in-
formatione Principis appellari potest.l.1.§.quæsitum.
ff.de appel.l.1.in princ.ff.quãdo appel. sit Rom.consil.
521.nu.2.Soc.cons.195.lib.2. Marsi. in l.vnic.nu.139.
post med.ver. item non appellatur. C.eod. Rip.in c.1.
num.14.de rescrip.Dec.in c.intimasti. colum.vlt.versi.
tertius actus, de appel. Grammat. alios citans, dec.35.
nu.3. Vnde statutũ, de quo agitur, etiã si esset Leonis
11 Decimi Principis supremi, cum † tamen sit factum in
damnũ,& præiudicium singularium personarum mo-
lendina extra ciuitatem habennũ,sequitur,vt appella-
tionem amittat ratione præsumptionis malæ informa-
12 tionis Principis,& † per consequens effectus,& execu-
tio dicti statuti suspendatur, vt per Bart. in d.l.omnes
populi,num.54.cum alijs sup.relatis. Et licet pro parte
Dominorum de S. Petro ab huiusmodi statuto nun-
13 quam fuerit appellatũ,tamen† satis est,eoa in tempo-
re cõtradixisse. A statuto enim condito in præiudiciũ
certæ personæ nõ requiritur appellatio,sed sufficit cõ-
tradictio,ita post Vincen.tradit Ioan.Andr.in d.c.cum
omnes.col.2.prope fin.vers. nec est necesse, & ibi Imo.
nu.19.Abb.nu.2.in 5.not. Felyn. sub num.1. Deci. sub
nu.5.& late Mani.num.22.hoc idem post Dyn. voluit
Bar.in l.fi.nu.3.circa med.ff.de appell.recip.dicens,sta-
14 tutum † factum in præiudicium certæ personæ nõ no-
cere illi si contradicat,& seqentur Caccialup.in d.l.om
nes populi,nu.170.vers. verumtamen.Barbat.d.c. cum
omnes.nu.34.in fin.Et aduersus pręmissa non videntur
obstare duo, quæ vnus ex Dominis considerabat,quo-
15 rum alterũ erat, ꝙ supradicta conclusio, † ꝙ à statuto
edito in præiudicium particularis personæ potest ap-
pellari, intelligitur de particulari persona in vno indi-
uiduo. secundum Felyn.in d.c. cum omnes, nu.5. vers.
& dum dixi. Et in vna persona tantum loquitur Abb.
in c. consuluit. il 3.num.4.vers. si verò statutum. & ibi
Deci.nume.5.versic.sed quando. de appella. Quia pro
responsione potest dici, illos loqui de vno indiuiduo,
16 siue † de vna persona tantum, non taxatiuè,sed exem-
plificatiuè, tum quia æqualiter in pluribus certis per-
sonis, siue in vna tantum militat vtraque ratio reddita
per Abb.in d.c.consuluit, sub num.4. ꝙ scilicet statutũ
debet esse generale.l.1.& 2. ff. de legi.c.erit autem lex.
17 4. distinct. Et quod statutum † respiciens præiudiciũ
alicuius,tantum dicitur potius pręceptum quoddam,
quam lex, à quo præcepto potest appellari, iuxta c.
18 peruenit,& ibi Doct.de appell. Tum † etiam,qui plu-
res Doct.firmantes supradictam conclusionem,loquũ-
tur in numero plurali,vt Ias.in l.2. num.6. in fin.& ibi
Claud.num.5.ff.de legibus.Bero.in d.c.cum omnes,nu
mero 23.ibi contra vnum,vel plures.Roland. cons.99.
19 num.11.lib.2.Tum † & tertiò,& quia plerique Doct.
exemplificant prædictam conclusionem in vno quar-
terio ciuitatis,vt per Angel.in d.l.1.nu.2.in fine,& ibi
Ias.num.2.& Claud.nu.5.ff.de legib. Bertrand. consil.
1.nu.25.lib.3.parte 1.Roland.d.cons.99. num.12.Et in
proprijs terminis nostris, vt licita sit appellatio à statu
20 to † cogente homines accedere ad molendina ciuita-
tis, tanquam facto in præiudicium particularis perso-
næ,hoc est dominorum molendinorum, extra ciuitatẽ
existentium,voluerunt Rip.Crauet.& Roland.in locis
supra citatis. Alterum verò, quod ab eodem Domino
obijciebatur, erat, quòd prædicta conclusio, quæ ha-
bet, posse appellari à statuto continente præiudicium
21 priuatæ personæ,† limitatur non habere locum,quan-
do statutum esset factum ex aliqua iusta & rationabili
causa,vt per Bald.in l.1.in princ.versic. sed quid, & ibi
Fulgos.sub nu.1.vers.item si.Ias.num.8.vers.limita ta-
men.Et Claud.numer.4.10.& 11.ff.de legib.But.in d.c.
cum omnes.sub num.21.& ibi Imol.sub nu.20. & latè
Felyn.alios citans,num.2.Ang.consi.63.sub numero 3.

Curt.iun.cons.129.nu.11.Bero.ad Rubr.extra.de cõst.
nu.38.Dec.in d.c.consuluit.nu.5.versi.secundo conclu
sio prædicta.Ferdinãd. Loaz.in l.filiusfamilias, §.Dini.
nu.146. ff.de leg.1. & Rolan.cons.99. nu.40.41.& 42.
libro 2.Et in casu nostro videtur subesse iusta,& ratio-
nabilis causa, cum statutum, de quo agitur, vt in eo le-
gitur.conditum sit pro vtilitate camerę ciuitatis Bono-
niæ, & sic pro vtilitate publica, & vt obuietur fraudi-
bus. Vnde intrat decis.Bald.consil.410. libr.5.dicentis,
22 † statutum cogens homines ire ad molẽdinum in mo-
lendinis ciuitatis, valere tanquam factum ob publicã
vtilitatem,si reditus inde prouenienis inseruit publicis
necessitatib. quã decis.sequitur Iacob.de Sãcto Georg.
in tract.feudorum.in verbo: & cum molendinis, nu.5.
in fin.Crauet.de antiq.temp.par.4. sect.vlt. nu.3. & 4.
& Roland.d.cons.99.nu.44. Et hoc idem voluit Bald.
23 dicens,statutum huiusmodi fieri † ob publicã vtilita-
tem,& ad tollendas fraudes, inter consil. Anch.consil.
11.nu.2.vers.sed optima ratio.& nu.3.& 5. vers. in ca-
su autem meo. Et cum Bald. in eadem causa consulen-
tes eandem rationem obuiandi fraudib. considerarũt
Petr.de Anch. Gasp.de Calder. & Laur. de Pinu. inter
consi.Ioan.de Calder.tit.de constit.consi.21.ante num.
2.vers.sed optima ratio.& Bald.consil.11. sequitur Ias.
consil.236.colu.3.post princ. versic.similiter.Curt.iun.
cons.147.nu.19.Dec.consi.269.nu.9.consil.271.nu.13.
post med.versi.confirmatur hoc:& cons.203.nu.5.in fi.
& late Crauet. d.sect.vlt.nu.8.vers.sed contrariũ. vsq;
ad num. 22. Ceterum hoc secundum obiectum potest
euitari considerando rationes expressas in statuto, de
24 quo agitur, fuisse † potius coloratas, quàm veras, vt
concludendo contra Bald. & alios supra ralatos in
eademmet causa bene deducunt Gaspar de Calder. si-
bi contrarius consi. 12.num 4 & Colleg. Bonon.cons.
13.post med.vers.nec obstant.inter cõs.Anch.quæ duo
cons.referunt & sequuntur Alex.cons.211.ad fin.lib.2.
Soc.cons. 72.sub nu.8 li.2. Rip.h.t.respons.c.11.nu.4.
Fely.in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ.sub nu.104. de const.
25 & alij infra allegandi.Et † non videtur dubitandum,
quin hæc posterior opinio sit magis communis,quia vl
tra Gasp.& Colleg.Bonon. pro hac opinione in eadem
causa consuluit Anch.sibi contrarius cons.155.qui An-
char.eandem sequitur sententiam in rep.c.1.q.11.vers.
ego quæro.in qu.ext. de constit. Et cum hac opinione
pertranseunt Abb.in d.c.Ecclesia S.Mariæ in rep.num.
31.& ibi Fely.nu.104.Alex.d.cons.111.nu.10.li.2. Cac-
cialup.in d.l.omnes populi,n.94.vers.fuit etiam de fa-
cto.Soc.d.cons.272.nu.8.versic.& ita in terminis lib.2.
Ias.in l.ciuitas,nu.10.vers.pro isto vltimo. ff.si cer.pet.
& in l.quo minus,nu.155.& seq. vbi de magis cõi.ff.de
flumin.Rip.d.c.11.nu.4. Boer.dec.125.sub num.4.vbi
etiam de cõi.Ias.consil.161.col.vlt.vers.circa aliã dubi-
tationẽ.Claud.in l.1.nu.8.prope fin.ff.de legibus. Rol.
cons.22.nu.19.li.2.Didac.in reg.possessor.p.2. §.4.nu.
8.Præterea Bald.consi.11.& alij cùm eo consulentes lo
quuntur in statuto longè diuerso à nostro.vt rectè cõ-
siderat Didac.d.§.4.nu.9 circa med.vers.hinc denique
26 infero.Imò in statuto Bal.assignabatur † ratio,ne in ci-
uitate,& districtu caristia generetur,vt inquit Anch.d.
consil.155.nu.10.Quantum verò ad opin.Bald.d.cons.
410.libro 5.illam expresè reprobat Boer.d. decis.125.
num.5.post med.vers.vnde concludo, & Didac. d.§.4.
nu.7. vers.ego verò priorem sententiam. Vnde ex præ-
missis satis apparet,rationẽ publicę vtilitatis, & euitan
di fraudes, esse satis controuersam, & non posse in ea
solidam vim fieri, licèt hæc disputatio sit reseruanda
27 in petitorio. Et in terminis nostris † non intrare li-
mitationem prædictam, quod propter vtilitatem pu-
blicam possit fieri statutum in præiudicium certarum
personarum, clare ostendit Crauet.d.sect.vlt.num.25.
Et vltra præmissa placuit Dominis ad fauorem Do-
minorum de S. Petro potestas illos manutenendi da-

ta in

28 ta in commissione. Et † vnus ex Dominis addebat etiã,
ꝙ interim donec disputatur, *an statutum, de quo agitur, sit exequendum, vel ne*, non debent domini de S. Petro
sua possessione priuari, vt videmus in simili in iudicio
29 spolij, spoliatori † petenti mandatum de manutenendo de stylo Rotæ illud non denegati, vt per Paleot. decis. 87. incip. Spoletan. Parochialis. Et tanto magis, ꝙ
adhuc est in controuersia an dictum statutum sit lex,
& idcirco, donec de hoc non constat, non est exequendum, nec isti de S. Petro sua possessione priuandi. Et fa-
30 cit in simili, id ꝙ dicitur, quòd stante † statuto disponente, contra instrumentum publicum non posse opponi, nisi exceptionem falsitatis, quietationis, & solutionis, potest tamen opponi exceptio, quòd illud non est instrumentum publicum, vt per Bart. in l. 1. §. & parui, nu. 3. ff. quod vi aut clam.

CANTVCCII.

Romanen. Curiæ de Sabellis. Vener. 10. Maij. 1577.

SVMMARIA.

1 *Pactum in instrumento venditionis appositum, vt certa pecunia non sit soluẽda venditori, sed remanere debeat in depositum penes emptorem quo vsque secundus fideiussor accederet, an cẽseatur appositum in fauorem emptoris tantum, an etiam in fauorem primi fideiussoris, qui accedente secundo est liberatus.*
Quod in fauorem vtriusque num. 4. & 7.
Imò magis concernit fauorem fideiussoris, quam emptoris, num. 8.
2 *Fauor alicuius consideratur principaliter, non secũdario.*
3 *Dispositio illa dicitur fauorabilis, quando principalis intentio disponentis est fauor.*
5 *Actus vnus & idem si geritur à pluribus personis respectu diuersorum finium, dicitur à qualibet persona actus ille principaliter fieri respectu finis per eum intellecti.*
4 *Emptor principaliter intendit habere rem, venditor autem pretium.*
9 *Exceptio solutionis, seu compensationis competens principali, competit etiam fideiussori.*
10 *Causa ad eum dicitur principaliter pertinere, cuius magis interest.*

DECISIO LI.

INter alia pacta contenta in instrumento venditionis curiæ de Sabellis, aderat & illud, *quòd si infra tempus quatuor mensium D. Franciscus Vrsinus nõ accesserit, scuta 30. menstrua nõ sint soluẽda D. Hostilio, sed remanere debeant in suspenso in depositum penes emptores vsque ad diem, quo facta fuerit accessio d. D. Francisci.*
Quod quidem pactum D. Iulius Monaldensis filius & donatarius D. Nicolai Monaldensis, vnius ex emptoribus dictæ curiæ, prætendebat fuisse appositum solum ad fauorem emptorum, non autem Domini Abbatis: & propterea hodie non licere eidem Domino Abbati excipere, quòd cum dicta scuta 30. menstrua non fuerint deposita penes emptores, ipse non teneatur vigore suæ accessionis. Et sic D. Iulius prætendebat, mandatum contra d. D. Abbatem ab A.C. relaxatum exequendum esse, sed D. Abbas in præmissis omnibus prætendebat cõtrarium. Iden die Veneris, 10. Maij 1576. proposui dubium, stante instrumento venditionis curiæ de Sabellis, instrumento adeptionis possessionis d. curiæ, decis. coram me facta die 13. Iunij. 1576 mandato relaxato contra Dominum Abbatem ab A.C. & commissione cum clausula, si quid exequendum, in primis
1 & ante omnia exequatur: An pactum, † quòd scuta 30. menstrua deberent remanere in suspẽso penes emptores in depositum, quo vsq; Illust. D. Franciscus Vrsinus accederet, fuerit appositum ẽt ad fauorem R. D. Abbatis ita, ꝙ modò D. Abbas possit excipere de dictis pecunijs, & mandatum contra eum relaxatum, ab Auditore Cameræ non sit exequendum? Quod quidem dubium affirmatiuè pro D. Abbate resolutum fuit: li-
2 cet enim id dicatur ordinarij † fauore alicuius, quod sit eius fauore principaliter, non secũdario, vt inquit Bal. in l. 1. nu. 5. C. de lega. per l. rogasti. ibi, & maximè, ff. si cert. petat. & Bal. refert & sequitur Com. in d. l. 1. nu. 1.
3 vers. & scias. Et † facit illud, quòd dispositio tunc dicitur fauorabilis, quando principalis intentio disponentis est fauor. Bart. in l. qui exceptionem, nume. 2. Cast. nu. 3. & 4. Ias. nume. 1. ff. de condit. indeb. cum alijs copiosè allegatis coram R. D. meo Aldobrandino in illa Pharen. pensionis, & in illa Lucan. Decanatus. Nihilo-
4 minus pactum, † de quo agitur, non minus principaliter respicit fauorem D. Abbatis, quàm fauorẽ emptorum, ex trad. per Bart. in l. ambitiosa, num. 19. circa medium, vers. item ex hoc sequitur. ff. de decret. ab ordin. facien. & in l. vnica, num. 5. ante medium, vers. dicunt duo principales. C. de nouo Cod. facien. videlicet, ꝙ si
5 vnus & idem actus geritur à pluribus personis respectu diuersorũ finium, dicitur à qualibet persona actus ille principaliter fieri respectu finis per eum intellecti: exempli gratia emptor & venditor faciunt vnum & eundem contractum emptionis & venditionis, & di-
6 uersos habent fines: Nam † emptor principaliter intendit habere rem, venditor principaliter intendit habere pretium. l. 1. ff. de contrahen. empt. & l. 1. ff. de rer. permut. & sic ad vtrumque finem rei, & pretij cõtemplatio coæqualis habetur, secundum Bald. vbi supra. Ita in proposito dicendum est, illum est, illum actum
7 deponendi † scuta 30. menstrua penes emptores fieri in vtilitatem, & commodum plurium personarum, nempe emptorum, & Abbatis, respectu tamen diuersorum finium. Nam quo ad emptores depositum fit, vt sit eis magis cautum per retentionem in depositum illorum scutorum 30. mẽstruorum. Quo verò ad Abbatem depositum fit principaliter, vt D. Hostilius venditor tanquam indigens illis scut. 30. menstruis penes emptores depositis, citius daret in fideiussorem Dominum Franciscum Vrsinum, ex cuius accessione extinguebatur
8 tur accessio Dom. Abbatis. Imò aliqui † ex Dominis dixerunt pactum, de quo agitur, si rectè res cõsideretur, magis concernere fauorem Dom. Abbatis, quàm emptorum, quia emptoribus erat iam satis cautum per accessionem Dom. Abbatis: & ideo non erat eis necessaria cautio per retentionem scutorum 30. menstruorum in deposito, sed ex deposito prædicto Dom. Abbas magnum sentiebat commodum, & valdè sibi prospiciebat. Nam aut D. Hostilius volebat recipere pecunias depositas, & tunc tenebatur dare D. Franciscum in fideiussorem, ex cuius fideiussione liberatio Abbatis oriebatur. Aut Dom. Hostilius volebat pecunias in
9 depositum retinere, & tunc Dom. Abbati † competebat exceptio solutionis, seu compensationis competens D. Hostilio suo principali, vt per Doct. in c. cum inter, & præcipuè Paris. nu. 48. & 49. de except. idem Paris. consil. 121. num. 5. cum pluribus seq. & nu. 10. testatur de communi, lib. 1. Vnde cum magis interesset D. Abbatis, quàm emptorum scuta 30. menstrua penes ipsius emptores deponi, sequitur, depositũ ad eum prin-
10 cipaliter pertinere, cum causa † ad eum dicatur principaliter pertinere, cuius magis interest. Bal. per illum text. in l. principaliter. *la* 2. de liber. cau.

CANTVCCII.

Recanatẽn. Parochialis. Lunæ, 20. Maij. 1577.

SVMMARIA.

1 *Ecclesia parochialis vt dicatur, quatuor concurrere debent, & nu. 20.*
2 *Potestas ligandi, & soluendi non cadit nisi in sacerdotem.*
3 *Potestas fori contentiosi reddit beneficium curatum:*
4 *Beneficium curatum propriè dicitur illud, quod habet potestatem fori pœnitentialis.*
5 *Cura animarum propriè, & impropriè consideratur.*
6 *Cura impropriè dicitur potestas fori contentiosi quæ versatur*

satur circa exercitium iurisdictionis spiritualis, cum numero seq.

8 *Curam fori contentiosi possunt habere Archidiaconi & alij inferiores Prælati.*

9 *Cura propriè dicitur potestas ligandi, & soluendi in foro pænitentiali, cuius nemo est capax, nisi sacerdos.*

10 *Sacerdos is tātum habere dicitur curam animarum, qui necessitate astringitur Ecclesiastica administrare sacramenta.*

11 *Cura fori pænitentialis requirit sacerdotium: aliàs saltē nō promotus infra annum priuatur beneficio: secus autem in cura fori contentiosi, cum num. seq.*

13 *Archidiaconus habet curam animarum in foro contentioso.*

14 *Parochia quid sit, & quare sic dicatur.*

15 *Rector Ecclesiæ parochialis dicitur populum regere.*

16 *Curatus vt dicatur, debet exercere curam nomine suo, & non nomine alieno.*

Item, quòd tanquam rector suo nomine singulariter, & non cum alijs ad regimen parochialis Ecclesiæ admittatur, num. 17.

18 *Curati plures non possunt esse in vna Ecclesia, licet faciat ea, quæ ad curam animarum spectant, sed vnus tantū debet esse curatus, cum nu. seq.*

19 *Sacerdos vnus, sponsus, & rector, qui curam habeat, debet esse in vna Ecclesia.*

20 *Ecclesia an dicatur parochialis, vel ne, ex quibus actibus probetur, cum num. 21. 22. & 23.*

23 *Benedictio domorum die Iouis Sancti ex consuetudine, non nisi ad parochum pertinet.*

24 *Presbyter parochialis potest in suum adiutorium alium presbyterum, vel religiosum ad tempus etiam, sine licentia superioris assumere, dummodò sibi cōstet de sufficientia assumpti, cum nu. seq.*

26 *Ecclesia vt dicatur parochialis, sufficit eam habere curam fori pænitentialis, & distinctionem limitum, licèt quo ad personam, eam obtinentis non constet, an sit, vel se gesserit vti curatus, vel non.*

27 *Sepultura, vel actus sepeliendi non arguit Ecclesiam curatam. & nu. 32.*

28 *Cura non intelligitur ex actu baptizandi.*

29 *Baptismus potest exerceri etiam a laico seruata debita forma, cum intentione baptizandi.*

30 *Laicus, & mulier sunt incapaces curæ, tam fori pænitentialis, quam iudicialis.*

31 *Ecclesia parochialis non constituitur ex enumeratis à Rom. consil. 356. qui loquitur contra omnes Doct. imò loquitur in iuribus parochialibus. cum nu. 36.*

33 *Decimarum, & oblationum perceptio non efficit Ecclesiam curatam. & num. seq.*

35 *Ecclesia parochialis, & ea, in quibus ius parochiale consistit, longè differunt.*

36 *Rom. consil. 356. loquitur in iuribus parochialibus, non autem in Ecclesia parochiali.*

37 *Ecclesia omnis parochialis dicitur curata, sed non omne beneficium curatum dicitur parochiale.*

38 *Ecclesia parochialis ex eo, quod est parochialis, dicitur curata.*

39 *Conc. Trid. faciens mētionem de Ecclesijs parochialibus eas nominat sine expressione qualitatis curæ.*

40 *Ecclesia vt censeatur parochialis, requiritur auctoritas superioris constituentis eam parochialem.*

41 *Auctoritas superioris constituentis Ecclesiam parochialem præsumitur interuenisse.*

DECISIO LII.

COnclusum fuit, Ecclesiā Sancti Michaelis, de qua
agitur, non esse beneficiū simplex, sed parochialē
curatam, quia in ea concurrunt illa omnia, quæ ad cō-
stituendam Ecclesiam parochialem, cōcurrere debent,
1 quæ † quidem quatuor sunt, de quibus per Staphil. de
lit. grat. tit. de qualit. & stat. benef. §. circa secundam,
nu. 7. 8. 9. & 10. fol. 127. cū seq. & sequitur Sarn. in reg.
de idoneitate, qu. 11. fol. 126. in liter. C. D. E. & F. asse-
rens ita Rotam tenuisse coram eo in vna Virdunen.
parochialis, de mense Octob. 1539. Primum autem re-
2 quisitum est potestas fori pænitentialis, hoc est, † po-
testas ligandi, & soluendi, quæ non cadit nisi in sacer-
dotem. c. in nouo. 21. distinct. c. omnis. de pœnit. & re-
3 miss. Et licet etiam † potestas fori contentiosi, seu iudi-
cialis beneficium reddat curatum, vt per Innoc. in c.
dudum *il secondo*. num. 11. vers. nam modus agendi, &
ibi Abb. nu. 7. in fin. de elect. latè Capra reg. 90. nu. 12.
Dec. in c. ad aures. nu. 6. de rescript. cum simil. nihilo-
4 minus strictè, † & proprie beneficium curatū dicitur
illud, quod habet potestatem fori pœnitētialis. Cura. n. ani-
5 marum dupliciter consideratur, largè, † & strictè, siue
propriè, vel impropriè, secundum Inno. in c. cum satis,
nu. 2. & ibi Butr. n. 8. & Abb. nu. 2. vers. circa primū, de
offic. Archid. Card. cons. 48. nu. 1. & Sarn. d. fol. 126. in
litera E, vers. & ideò. & hoc idē latius voluit Abb. in d.
c. dudum *il* 2. nu. 6. in 9. no. de elect. & in c. de mulcta,
nu. 24. vers. quo ad primū. de præben. Ferret. cons. 255.
nu. 11. & Capra. d. reg. 90. num. 11. Largè siue impro-
6 priè † cura dicitur potestas fori contentiosi, siue iudi-
7 cialis, quæ versatur circa exercitium iurisdictionis † spi-
ritualis, prout est suspendere, excommunicare, absolue
re, visitare, & alia huiusmodi, quæ ad correctionē mo-
8 rum spectant. c. dudū Ecclesia. de elec. Et hanc † curam
possunt habere Archidiaconi, & alij inferiores Præla-
ti. c. 1. de offic. Archid. Doct. in c. cū contingat, de foro
9 compet. Strictè † verò siue propriè cura dicitur pote-
stas ligandi & soluendi in foro pœnitentiali, cuius ne-
mo est capax, nisi sit sacerdos. d. c. in nouo, 21. dist. & d.
c. omnis. de pœnit. & remis. Non tamen omnis sacerdos
10 hanc curam habere dicitur, sed is tantum, qui † neces-
sitate astringitur Ecclesiastica administrare sacramen-
ta, & fideles, quibus administrat, ad eum accedere co-
guntur. vt per gl. in clem. dudum. in verbo, impediāt,
de sepult. quàm vltra Paul. & Zenzelin. sequitur ibi
Imol. nu. 32. Abb. in d. c. dudum, *il secondo*, n. 7. in 9. no.
& in d. c. de multa. nu. 24. vers. sed de. Deci. in d. c. ad au
res. nu. 5. vers. & curatum. Ferret. d. cons. 255. num. 11.
Rebuff. de nominat. q. 19. num. 10. Staphil. vbi sup. fol.
128. nu. 8. Sarnen. d. q. 10. fol. 126. in lit. C. Et tanto ma-
gis in casu nostro debet intelligi cura fori pœnitentia-
11 lis, quia † agitur ad effectum priuationis beneficij ob
non promotionem ad sacerdotium infra annum, iuxta
c. licet canon. de elect. lib. 6. quo casu necessario requi-
ritur cura fori pænitentialis, nec sufficit cura iudicialis
12 siue contentiosi, quia † talis cura non requirit sacerdo-
tiū, vt no. Card. d. clem. 1. q. 1. 20. & ibi Vital. q. 12. nu.
61. de offic. vicar. Mil. in repert. in verbo. curatum be-
neficium obtinens, ad fin. Et probatur secundum eos,
13 exemplo Archidiaconi, qui habet † curam animarum
in foro contentioso, cap. 1. de offic. Archid. & tamen in
Archidiacono non requiritur sacerdotium, sed sufficit
Diaconatus, c. cum in cunctis. §. inferiora. de elect. Se-
14 cundum requisitum est certa parochia, hoc est, † lo-
cus certis finibus constitutus, in quo populus alicui
Ecclesiæ deputatus degit: dicitur enim parochia quasi
partitio curæ. c. Ecclesias. 14. quæst. 1. Nam rector
15 † talis Ecclesiæ dicitur populum regere, c. 1. de cappel.
monach. vt de his per Rom. consil. 356. numer. 1. & 2.
Doct. omnes, in Rubr. de paroch. Archid. & Ioan. And.
in c. licet canon. in princ. in verbo. parochia, & ibi Ge-
min. q. 2. & Butr. sub num. 3. de elect. lib. 6. Staphil. de
lite. grat. tit. de var. mod. vocat. §. quartus principalis.
nu. 3. latè Rebuff. super concor. tit. de collatio. §. statui-
mus. il 2. in verbo parochialis. Tertium requisitum est,
vt obtinens Ecclesiam parochialem, ad hoc, vt dicatur
16 † curatus, exerceat curam nomine suo, & non alieno.
vt in c. extirpandæ. §. qui verò. & ibi Doct. de præben.

Archid.

Archid.in clem.1. num.4.verſ.in non annexis.de offic.
vicar. Mil.in repert. in verbo, Eccleſia parochialis quæ
dicatur, Staph. d.fol.128.nu.9. Saro.fol.126. in litera
C.verſic. requiritur etiam. Rebuf.in ſua prax. beneſic.
ti.de non promot.intra annum,nume.36.Quartum &
17 vltimum requiſitum eſt,vt parochialem † habẽs dica
tur curatus, quod tanquam rector ſuo nomine ſingu-
lariter,& non cum alijs ad regimen parochialis Eccle-
ſiæ aſſumatur,ita vt ſi illi duo,vel plures præficiantur,
qui confeſſiones audiant,baptizent, & alia ad curam
18 ſpectantia faciant, non tamen † dicuntur curati, quia
quemadmodum vna ſponſa non poteſt duos vel plu-
19 res ſponſos habere,c.1. de ſponſa duor. ſic nec † Eccle-
ſia duos,vel plures curatos.c.cum non ignores.de præ-
ben.& in vna Eccleſia vnus debet eſſe ſacerdos, ſpon-
ſus,& rector,qui curã habeat,c.in apibus.7.q.1.& me-
lius,c.ſicut vna.21.q.2.ibi,ſed vnum tantummodo ha-
beat ſacerdotem,qui eam caſtè,& ſyncerè regat,vt latè
per Oldr.conſ.67.Staphil.d.fol.128.nu.10.verſ.requi-
ritur,& nu. ſeq. Sarnen.d.fol.126.in litera,D. Fel.in c.
in noſtra. in 10.col.prope fin. verſ. ſcias etiam,de re-
ſcript. latè Rebuff.in d.tit.de non promot.intra annũ,
num.63.cum alijs ſeq. Quod autem in Eccleſia,de qua
agitur,hæc quatuor requiſita ſimul concurrant,dedu-
citur. Nam quo ad primum,de poteſtate fori pęniten-
20 tialis illud † patet ex confeſſionum auditione tempo-
re Paſchatis, quam probant teſtes Horatij, quartus,
iuxta quintum,& vltimus,iuxta quintum, & octauũ.
Item ex adminiſtratione ſacramenti Euchariſtiæ eodẽ
21 † tempore Paſchali, quam probant teſtes curiæ Epi-
ſcopalis,videlicet, primus ſuper ſecundo & ſuper quar
to,& iuxta ſeptimũ, tertius ſuper primo,& ſuper quar
to,& iuxta quartum, quintus ſuper ſecundo, & ſuper
quarto,ſextus ſuper primo, & ſecundo,& teſtes Hora-
tij quartus iuxta quintũ,& vltimus iuxta quintum,&
22 octauum.Item,ex† adminiſtratione ſacramenti extre-
mæ vnctionis, quã probant teſtes dictæ curiæ, quintus
iuxta tertium,io fin.ſextus ſuper primo,& quarto.Itẽ,
ex benedictione domorum cum aqua benedicta die Io-
uis Sancti,de qua deponunt teſtes dictæ curiæ, videli-
cet,primus ſuper ſecundo, & iuxta ſeptimum, tertius
ſuper ſecundò,iuxta ſeptimum,quintus ſuper ſecũdo,
23 ſextus ſuper primo,& iuxta ſeptimum,quæ †quidem
benedictio ex cõſuetudine non niſi ad parochum per-
tinet. De ſecundo requiſito diſtinctionis limitum con-
ſtat per teſtes dictæ curiæ,videlicet,ſecundum, tertiũ,
quartum,quintum,& ſextũ, omnes ſuper tertio. Quo
ad tertium requiſitum exercitij curæ nomine proprio
non alieno,illud per teſtes ſatis probatur,excepto tem
pore Paſchatis,quo fratres Dominicani,& alij presby-
teri à rectoribus in eorum auxilium aſſumpti audiebãt
confeſſiones,& adminiſtrabant ſacramentum Euchari
24 ſtiæ: quod quidem nihil obſtat, cum † de iure presby-
ter parochialis poſſit in ſuum adiutorium alium preſ-
byterum, vel religioſum ad tempus etiam ſine licentia
ſuperioris aſſumere, vtputa tempore quadrageſimæ
pro audiendis confeſſionibus, vel pro adminiſtranda
25 Euchariſtia die Paſchatis,† vel pro Miſſis celebrandis,
dum tamen ſibi conſtet de ſufficientia aſſumpti,vt poſt
Laud.tradit Card.in clem.1.in princ.q.21.de priuileg.
Dominic.in c.perfectis.ad fin.25.diſtinctio. Ioan.And.
in c.cum ex eo.ou.3.de elect. lib.6.idẽ Card. in clem.1.
qu.15.& ibi Imo.num.8 in fin.& num.9. Anch.num.4.
verſ.ſed hic quæritur. & Vital. nu.62.cum ſeq.de offi.
vicar. Abb.in c.extirpandæ. §.qui verò, num.2. verſic.
hoc intellige. de præben. Quo ad quartum, & vltimũ
requiſitum nulla eſt inter partes controuerſia,quin re-
ctores ſuo nomine ſingulariter, & non cum alijs ad re-
gimen parochialis, de qua agitur, aſſumpti fuerint.
Accedit, quod etiam ſi hæc duo poſteriora requiſita
26 in caſu noſtro deficerent, tamen, † ex quo reſpiciunt
perſonam obtinentis Eccleſiam, an ſit curatus, vel non

idcirco Eccleſia non deſineret eſſe parochialis curata,
cum ſatis ſit eam habere, & curam fori pænitentia-
lis, & diſtinctionem limitum. Præterea præmiſſa ſe-
cundum Dominos confirmantur ex prouiſione Epi-
ſcopi Riccabellæ, ex viſitatione Epiſcopi Melchionis,
ex præſentatione facta ab Horatio, & eius fratre, &
ex confeſſione eiuſdem Horatij, quæ non fuit ſublata
reuocationem, ex quo de errore non conſtat, imò po-
tius de contrario. Non obſtant exemplo deducta. Et
in primis, quod in Eccleſia, de qua agitur, non ad-
27 ſunt ſepulturæ, nec ibi mortui ſepeliuntur. Quia † ſe-
pultura ſiue actus ſepeliendi non arguit Eccleſiam cu-
ratam, cum ſine cura poſſit Eccleſia habere cœmite-
rium ex conſuetudine, vel ex conceſſione Epiſcopi,
Federic.de Sen.conſil. 135.nume. 2.Staphil.d.fol.127.
numero 4.Sarnen.dict.fol. 126.in litera E.Gambar. de
offic. & poteſt leg. de later. fol. 148. numero 18. Ho-
ſtien.in c. quia nonnulli.col.pen. verſic.quid ſi aliquis,
& ibi Ioan.Andr.pariter,col.pen.eod. verſic.quid ſi ali-
quis.Butr.num.10.Card.q.11. de cleric. non reſident.
Secundò non obſtant,quod in Eccleſia Sancti Michae-
28 lis,de qua agitur,deficiat fons baptiſmalis,quia † ex a-
ctu baptizandi non colligitur cura, cum baptiſma poſ-
ſit exerceri etiam à laico.c.ad limina.30.quæſt.1.& va-
let omni caſu,dummodo fiat forma debita,cum inten-
tione baptizandi,& ſic actus baptizandi non ſpectat ad
curam, neque pænitentialem,neque iudicialem, cuius
30 quidem laicus, ſicut † & mulier eſt incapax. c.omnes,
& c.noua quædam,de pænit.& remiſſ.c.dilecta,de ma-
ior.& obedien.c.bene quidem.90.diſtin. ita poſt Paul.
concludit Card.in clem.1.de baptiſm.quæſt.4. num.5.
& Imol.num.6.Anch. in 2.not.circa med.& Vital. nu.
66.& 67.Hoſtien.Ioan.And. Butr.& Card.in d.c. quia
nonnulli. in locis ſup.citatis.Feder.de Sen. conſ.80.nu.
3.& conſil.135.in fin.Mil.in repert. in verbo, curatum
non dicitur.Dec.in d.c.ad aures,ante numero 7. de re-
ſcript.Staph.d.fol.127.numero 5.Sarn.d.fol.126.in li-
tera E, verſic. nec etiam.Gambar.vbi ſupra,numer.19.
Tertiò non obſtat,conſ. Rom.356.nu.1.2.3.& 4.quem
ſequitur Rebuff. de nominat.quæſt.16.nume. 10.quia
31 † quatenus Rom. ſub nume.3. dicit, Eccleſiam paro-
chialem curatam colligi ex probatione plurium,nem-
pè, vt parochiani diebus feſtiuis Miſſam in Eccleſia pa
rochiali audiant, vt ſacramenta Eccleſiaſtica ibi perci-
piant, ac etiam ibi ſepeliantur, vt ſoluantur decimæ
perſonales,& fiant oblationes,vt ſacramentum Baptiſ-
matis miniſtretur, vtique Roma.loquitur contra cões
32 Doct.traditiones: quia † quoad ſepulturam,& baptiſ-
ma,cura ex illis non infertur,vt ſupra dictum eſt.Quo
33 verò ad decimas, & oblationes, illarum † perceptio
non efficit Eccleſiam curatam, vt per Hoſtien. Ioan.
Andr. Card.& But.io d.c.quia nonnulli. in locis ſupra
citatis. Et licet Hoſtien. quem ceteri ſequuntur, mo-
ueat quæſtionem de rectore nullos habente parochia-
34 nos,quia † omnes mortui ſunt,tamen in fine quæſtio-
nis concludit generaliter propter perceptionem deci-
marum, oblationum, primitiarum, & aliarum rerum,
de quibus ibi, non dici Eccleſiam habere curam. Et ſic
patet, Roman.d.conſi.356.numer.4.non bene reſpon-
dere ad not. per Hoſtienſ. in d.c. quia nonnulli. Præ-
terea enumerata per Roman. quibus probatis, inquit
colligi Eccleſiam parochialem, atque curatam, non
ſunt ea, quæ neceſſario requiruntur pro conſtituenda
Eccleſia parochiali curata, ſed ſunt ea, in quibus ius
35 parochiale conſiſtit inter † quæ duo longa eſt diffe-
rentia: nam actus baptizandi, & ſepeliendi, item per-
ceptio decimarum,oblationum,& primitiarum,vt ſu-
pra dictum eſt, non denotant curam, & tamen ſunt
36 iura parochialia. Quod autem † enumerata per Ro-
man. ſint iura parochialia, ex eo oſtenditur,quod Ro-
man. allegat Ioan. Andr. in rubr. de paroch. vbi poſt
Innoc.& Hoſt. inquit ius parochiale conſiſtere in qui-

busdam ibi enumeratis, quæ sunt illa eadem, quæ re-
censet Roma.d.consi.356.nume.3. & idem voluerunt
Card.Butr. Abb. & alij in d.rubr.de paroch. Hostiens.
& Goffred.in eorum sum.tit.de paroch. post princ. &
sum.Ang.& sum. Tabien. in verbo, parochia. Quartò
non obstat, quòd deducta pro parte Ioã. Baptistæ de-
monstrant, Ecclesiam, de qua agitur, esse parochialem,
37 non autem parochialem curatam. Quia † responde-
tur, omnem parochialem Ecclesiam dici curatam, licet
non omne beneficium curatum dicatur Ecclesia paro-
chialis, vt per Ioan.Andr.& alios in c. super eo.de præ-
ben.in 6. Rebuf. super concord. tit. de collat. §. statui-
mus, *il secondo*, in verbo, parochiales, & in form.mand.
38 apost.in verbo, parochialis Ecclesia.fol.164.Et † Eccle
sia parochialis eo ipso, quod est parochialis, dicitur cu-
rata, vt tradit Vital.in clem.1.n.1.de offic.vicar.Et pro-
batur, quia parochialis dicitur à parochia, quæ nil a-
liud est, quàm partitio curæ, vt supra dictum est, ergo
qualitas parochialis necessariò implicat curam. Et huic
39 est, † quòd in iure canonico, & in Concil.Trident. pas-
sim fit mentio simpliciter de Ecclesijs parochialibus,
absque expressione qualitatis curæ. Quintò & vltimo
non obstat, quod ad hoc, vt Ecclesia censeatur paro-
40 chialis, requiritur † auctoritas superioris constituentis
eam parochialem. c.nullus omnino.16.q.7.sicut.de ex-
cess. prælat.Io.And.Imol.Butr.& alij in c.quia nonnul
li.de cler.non resid.Alex.consil.74.nu.2. libr 4. Rebuf.
super concordant.titulo de collatio.§.statuimus.*il* 2.in
41 verbo parochialis Ecclesia, circa medium. Quia † au-
ctoritas superioris in casu isto ex cursu temporis præ-
sumitur interuenisse, vt latè per Gabriel. post alios, lib.
1.de præsumpt.concl.1.nu.9.

CANTVCCII.

Pampilonen.Beneficij de Allo, Veneris, 24.
Maij, 1577.

SVMMARIA.

1 *Obitus ad effectum reseruationis prouenientis ex vacatione beneficij in mense Apostolico, est plenè & concludenter probandus.*
Fallit, nisi obitus contingat in mari.nu.2.
3 *Mors in mari contingens est difficilis probationis, quæ etiã per eos, qui non interfuerunt, probari potest. cum nu.4.*
5 *Mors in specie contingens in naui, in mari submersa, difficilis est probationis. & nu.seq.*
6 *Decisio Rotæ in simili casu de eo, qui obijt in naui submersa, quod mors probetur per publicam vocem, & famã.*

DECISIO LIII.

QVamuis ad effectum reseruationis prouenientis
1 ex vacatione beneficij in mente Apostolico, † obi-
tus sit plenè, & concludenter probandus, nec sufficiat
semiplena probatio per famam, quia de præiudicio or-
dinarij agitur, vt per Pute. decis. 266. tamen si obitus
2 contigerit in mari, probatio † per famam satis erit: in
his enim, quæ difficilis sunt probationis, fama sola ple
nam facit probationem, vt post Butr. in c. transmissæ.
num.10 versic.quandoque adest, extra qui fil.sint legi-
timi.& in c.veniens, *il* 1.sub num.10.de testibus, tradit
Dec.in c.1.nu.16.in quinto casu.de appellat. Ias.in l.cũ
ea quæ.num.6.C.de transactio. Menoch.de arbitr.iud.
3 q.9. casu 89. nu. 88. At † mors in mari contingens non
videtur posse negari, quin sit difficilis probationis, cũ
4 etiam per eos, qui † non interfuerunt, probari possit, vt
per tex.in l.quoties, C.de naufrag.lib.11.tradit Ang.in
l.2.§.si dubitetur.nu.4.& ibi Iino, nu.12. post med. ff.
quemadmodum testamen.aper. Idem Ang.in l. si qui-
dem.n.3.vers.si verò mors.C.soluto matr.Luc.de Pen.
in d.l.quoties.propè fi. Boer.dec.288.col.3.vers.& idẽ
5 si agatur de morte. Et in specie, mortẽ in naui in mari
submersa euenientẽ difficilis esse probationis, & pro-
pterea admitti leues probationes, quæ alias nõ suffice-
rẽt, voluit Corn.204.n.4. li.3. per not.per Doct.in d.§.
si dubitetur. & in d.l.si quidem. Ita dixerunt Domini
6 in vna † Pampilonen. Beneficij de Allo, die Veneris,
24.Maij, 1577.coram me, in qua plures testes obitum
Sancti vltimi possessoris dicti beneficij de Allo defun-
cti de mense Nouembris in mari, ob naufragium na-
uis, in qua reperiebatur, per publicã vocem, & famam
optimè probabant.

CANTVCCII.

Caurien. siue Nullius iurisdictionis. Lunæ. 26.
Nouembris, 1576.

SVMMARIA.

1 *Ecclesiæ seculares alicui pertinentes ratione aliquorum iurium veniunt appellatione Ecclesiæ ex natura, & proprietate genitiui eorum.*
2 *Genitiuus eorum, quid importet.*
3 *Ecclesiæ appellatione de proprietate vocabuli venit etiam secularis.*
Item etiam veniunt Ecclesiæ seculares pertinentes ad aliquem ratione loci, vel existentia illarum in districtu ac dominio alicuius. & nu.4.
5 *Dictio ac, est de sui natura ampliatiua.*
Et eo magis, vbi eadem repetitur. & num.6.
7 *Argumentum de personis ad res, validum est in iure.*
8 *Argumentum à proportione quid operetur.*
9 *Papa in dubio censetur potius concedere quam auferre.*
10 *Superfluitas euitanda est, & num.seq.*
11 *Monasterio exempto Ecclesia regularis monasterij exempta intelligitur.*
12 *Concessum clarè in dispositione non requirit aliam petitionem.*
13 *Concessio non videtur generalior petitione, quando virtualiter quod concessum est, petitio continebat.*
14 *Communicatio priuilegiorum non præsumitur nisi expressè probetur.*
15 *Singula singulis referenda sunt, & nu.18.*
16 *Clausulæ amplissimæ in priuilegijs maximam vim operantur.*
17 *Clausula perinde, quid operetur.*
18 *Clausulæ omnes ita interpretari debent, vt singula singulis referendo, vniuersaliter intelligi possint.*
19 *Verba generalia etiam in dispositione odiosa sunt generaliter intelligenda.*
Idque magis, vbi proprietas verborum patitur.nu.20.
Imò magis, vbi salua ratione recti sermonis non possunt restringi.nu.21.
22 *Restrictio salua ratione recti sermonis, non potest fieri in priuilegio, vbi omnes in eo numerati possunt eo beneficio potiri.*
23 *Singuli nominati in priuilegio debent singulis beneficijs & priuilegijs vti, non autem singuli certis.*
24 *Communicatio priuilegiorum debet esse talis, vt omnes eadem communicatione vtantur.*
25 *Singula singulis particulariter sunt referenda, quando aliter non possunt saluari secundum rectitudinem sermonis: alias non. cum nu.27.*
26 *Priuilegia debent esse proportionabilia, & compatibilia.*
27 *Relatio particularis, vt singula singulis particulariter referantur, non est facienda, nisi ex vrgenti causa & necessitate: alias inhærendum est proprietati verborum.*
28 *Substitutio habens clausulam, modis præmissis, debet referri ad præcedentia referendo singula singulis.*
29 *Clausula modis præmissis, refertur ad ea solum, quæ legi possunt.*

DECISIO LIIII.

COnclusum fuit sub illis verbis priuilegij Leonis
Decimi, ac in districtu eorũ & dñio ipsius Militię
consi-

1 consistētibus Ecclesijs, venire Ecclesias singulares † pertinētes ad Militiam ratione aliquorum iurium, vt denotat verbum eorum, glo. in c. de monachis. in verbo, de proueotibus, de præben. & ibi Butr. num. 8. & Abb. nu. 5. Lambert. de iure patronat. lib. 2. par. 3. quæst. 10. art. 1. n. 2. fol. mihi 247. text. in c. 1. de cappel. monach.
2 in 6. & ibi glo. in verbo. ipsis. Et in † specie de genitiuo *eorum*. Card. in clem. 1. vers. præsentator, no. 7. quæst. 8. de excess. prælat. referendo illud verbum, eorum, ad Magistrum, priores, præceptores, milites, fratres, & va
3 sallos Militiæ. Verbum † autem *Ecclesijs* ex proprietate sermonis comprehendit seculares, c. ex literis. de consuet. & ibi Card. in tertia opp. Abb. 1. not. Imo. nume. 5. Barbat. nu. 11. glo. in c. grādi. in verbo. monasteriorum, de supplen. neglig. prælat. & ibi Archid. nu. 5. in verbo, Ecclesiarū, Dom. col. 3. nu. 11. post mediū, & Franc. nu.
4 3. Veniunt etiam † sub eisdem verbis Ecclesiæ seculares pertinentes ad Militiam ratione loci, id est, ratione existentiæ illarum in districtu ac dominio Militię pro-
5 pter distinctionem *ac*, quæ † est de sui natura ampliatiua, vt hic per informātes militiæ, ita vt ex illa amplietur concessio Leonis etiā ad Ecclesias seculares consi-
6 stentes in districtu, & dominio militiæ: tantò † magis, quia illa ampliatiua *ac* in tribus locis in eodem priuilegio repetitur sub eadem verborum cōceptione, ad l. Balista. ff. ad Trebel. Adiuuat ratio verisimilitudinis
7 † & proportionis de personis ad res, vt sicut Papa voluit eximere personas seculares Militiæ, nēpe vasallos & seruitores, sic etiam Ecclesias seculares pertinentes aliquo modo ad Militiam, ac in districtu & dominio eius consistentes, arg. text. in l. sufficit. ff. de condit. indeb. cum adductis per Euerhar. in loco à proportione. Quinimò ex eo euidentius apparet, quod Papa voluit cōcedere priuilegium Ecclesijs regularibus sine distin-
8 ctione loci, † & vbilibet existentibus, sicut concesserat ordini Cisterciensiū. Vnde restrictio Ecclesiarum militiæ ad districtum ipsius Militiæ, de secularibus opor-
9 tet intelligere, non de regularibus, ne † auferre potius quàm concedere videretur Romanus Pontifex. Confirmabat præmissa ratio euitandi multas superfluitates, superflueret enim illa dictio *ac*, sæpius repetita, si concessio fuisset facta Ecclesijs regularibus consistenti-
10 bus in districtu: nam † Papa dixisset, eorumque in districtu & dominio ipsius militiæ consistentibus Ecclesijs, cū prius dixisset, monasterijs, domibus, & alijs locis, ex quibus verbis designabātur regulares Ecclesiæ. Denique verbum, Ecclesijs, omnino superflueret, cum
11 monasteria continerent illas. Nam † exempto monasterio Ecclesia regularis monasterij exempta intelligitur, gloss. in c. 1. in verbo exempto. & ibi Archid. col... vers. loco exempto, de priuileg. in 6. idem Archid. in c. nulla. 2. qu. 1. Maria. Soc. in c. recepimus. nume. 97. de priuileg. Et eo magis sunt euitandæ huiusmodi superfluitates, quia non semel, sed ter sunt repetitæ, & ideo non sine ministerio operandi. Non obstat, quod expresse
12 de Ecclesijs non fuerit petitum, cum † clarè in dispositione appareat concessum. c. inter dilectos. versic. ceterum memorari, de fide instru. & ibi Abb. col. 3. versic.
13 nota bonam limitat. Et satis † virtualiter petitum fuit in clausula, & alias in præmissis opportunè prouidere. Imò expresse dictum fuit de præceptorijs, alias commendatarijs nuncupatis. Neque obstat dum pro parte R. P. Episcopi dicitur, quòd non est facta taliter à Leo-
14 ne Decimo communicatio † militiæ priuilegiorū per Innocentium & alios summos Pontifices concessorum Cisterciensibus, vt Magnus magister, & singuli de militia ac illorum res, & bona singulariter singuli possint generaliter, & vniuersaliter vti, & potiri omnibus dictis priuilegijs coniunctim alijs Cisterciēsibus concessis, sed tantum particulariter, & singulariter prout illis de Cisterciensibus diuisim erat concessum, referendo
15 singula singulis, iuxta gl. in l. si negotium. C. de negot. gest. cum alijs per Dec. cons. 384. nu. 6. vers. non obstāt allegata. Nam dixerunt plures ex Dominis, quod imò omnia contenta in priuilegijs Cisterciensium tam specialibus Honorij, Martini, Sixti, & Innocentij, quàm generalibus concessa rebus & personis Cisterciēsibus, censentur concessa rebus, & personis militiæ, & alija nominatis in dicto priuilegio, referendo singula singulis coniunctim, & vniuersaliter, quatenus sint capaces, & in eas congrua cadat proportio, nō autem singulariter, quatenus essent concessa personis, vel Ecclesijs Cisterciēsium. Nam in dicto priuilegio Leonis adsunt
16 clausulæ amplissimæ, ex † quibus clarè apparet, quòd huiusmodi priuilegia fuerūt vniuersaliter personis, & rebus militiæ concessa, quia singulis expressis omnia contenta in priuilegijs Cisterciensiū simul & coniunctim conceduntur, vt ibi, *inhibitione, mandato, susceptione, exemptione, liberatione, subiectione, & decretis in literis prædictis*, &c. *& perinde ac*, &c. vti potiri & gaudere liberè & licitè valeant, & non conceditur vnum, vel alterum singulariter ac diuisim, sed omnia vniuersaliter, & coniunctim. Quod amplius apparet ex clau-
17 sula, perinde, vbi Magistro, † prioribus, præceptoribus, & alijs supra nominatis expresse dicitur, *quòd vti & potiri possint prædictis concessis Cisterciensibus, perinde ac si eisdem supra nominatis militia specialiter indulta & concessa fuissent*. Si autem ista omnia rebus & personis militię specialiter concessa & indulta fuissent, clarum est, quòd omnia simul singulis concessa intelligerentur. Clausulæ enim huiusmodi tam latè patent,
18 vt † non nisi simul & coniunctim, singula singulis vniuersaliter referendo, intelligi possint. Et ita in simili casu considerat Corn. consil. 268. num. 22. circa med. versic. confert etiam, & versic. & in fine subditur, lib. 4. ex reg. l. talis scriptura. de legat. 1. & l. 1. C. de liber. & posthum. & vbique Ias. & c. secundo requiris. vbi etiam Dec. de appel. quod clausula in principio, & in fine posita est generaliter intelligenda, & ad omnia referenda singula generaliter singulis referendo. His accedit,
19 quod in quauis dispositione etiam odiosa verba † generalia non sunt restringenda, sed generaliter intelligenda. Ang. in l. fin. col. fin. de const. Princ. cum alijs per Dec. consil. 5. in fine. etiam si maior ratio esset in vno casu quàm in alio. l. in fraudem. in fin. & ibi Bald. de testam. milit. cum alijs per Aym. consil. 90. numero 4. Et
20 † tanto magis, quatenus (vt hic) verbum proprietas id patitur. l. cum lege. vbi Aret. de testam. Calder. c. 1. de consang. & affin. cum alijs per Aym. consil. 818. nu-
21 mero 11. Et multò † magis, vbi salua ratione recti sermonis nō possunt restringi. l. Plautius. de auro & arg. leg. l. Iulius. ad Trebel. plene Alexand. Ias. & alij. in l. si
22 de certa. C. de transact. prout contingit hic: nam † si Magnus Magister, & omnes enumerati in priuilegio Leonis possunt vti & potiri decreto, exemptione, liberatione, & alijs in literis ibi relatis, & singulis priuilegijs hactenus Cisterciensibus concessis, non potest fieri restrictio salua ratione recti sermonis, vt referantur singula singulis, prout diuisim & particulariter cui-
23 que erant Cisterciensibus concessa, quia non † vterentur singuli de militia singulis priuilegijs Cisterciensibus concessis, vt expresse dicitur in communicatione Leonis, sed singuli vterentur certis & particularibus priuilegijs, quod esset violare nedum proprietatem verborum, sed rationem recti sermonis. Præterea
24 sequeretur absurdum, quod † nihil Magno Magistro, præceptoribus, & militibus militiæ fuisset communicatum, cum tales personæ in ordine Cisterciensium non inueniantur, & tamen illis etiam primo loco voluit Leo concedere, & quidem vniuersaliter, vt ex lectura priuilegij appatet. Non obstat glossa in dicta l. si negotium. C. de neg. gest. cum alijs allegatis.
25 Quoniam † omnia faciunt pro ista parte: Nam (vt eleganter loquit Ang. in l. fin. in glos. 3. numer. 4. C. de

fideic.) singula singulis particulariter sunt referenda, quando aliter non possunt saluari secundum rectitudinem sermonis, vel sequeretur correctio aut repugnantia in eadem dispositione, vel priuilegia nõ essent
26 proportionabilia, † cõpatibilia, aut ex alia simili causa. Et Ang. passim sequitur Dec. consil. 186. col. 2. in fin. versic. quarto considerandum est, & d. cons. 384. nu. 6. vers. non obstãt allegata. aliàs enim nõ subsistente euí-
27 denti † necessitate vel alias vrgente causa, non est facienda talis relatio, sed inhęrendum proprietati verborum, vt supradictũ fuit, & tantò magis in casu isto, in quo ratio recti sermonis (vt dictum est) nos compellit ita interpretari. Non obstat Aym. consil. 98. nume. 11. vbi loquitur de substitutione habente clausulã modis
28 præmissis, inquiens † debere referri ad præcedentia, referendo singula singulis. Quoniam tunc adest ratio necessaria restringendi generalem dispositionem: nam illa verba, modis præmissis, sunt adeò restrictiua, vt re-
29 ferantur † ad ea solum, quæ legi possunt. Bart. & alij per Ruin. cons. 122. n. 6. vers. & non obstat, lib. 2. Zãch. in l. hæredes mei. §. cum ita. num. 414. in fin. ff. ad Treb. sed hoc non facit ad casum istum, quia verba sunt vniuersalia, & non restricta. Non obstat, quòd ita intelligendo concessio esset generalior petitione. Quoniam
30 hoc tollitur ex † facto, vt ibi, & alias in præmissis opportunè prouidere de benignitate Apostolica dignaremur, vt bene per informantes hic.

CANTVCCII.

In eadem Caurien. siue Nullius iurisdictionis. Veneris, 11. Ianuarij. 1577.

SVMMARIA.

1 *Priuilegium exemptionis debet strictè interpretari.*
2 *Communicatio & exequatio priuilegiorum non debet operari ampliationem, vt prius habeat is, cui communicatur, quam is, cuius priuilegia communicantur.*
3 *Papa intentio in adæquatione non est plus velle dare vni, quam alteri.*
4 *Priuilegium de nouo concedi, & per viam adæquationis differunt.*
5 *Dictio perinde, quid importet.*
6 *Verba indefinita sui natura restrictionem recipiunt.*
7 *Adæquatio quando est facta per verba indefinita, non veniunt futura: secus si per verba vniuersalia.*
8 *Indefinita in priuilegijs respectu concedentis æquipollet vniuersali, secus respectu tertij.*
9 *Oratio vniuersalis non extenditur vltra id, ad quod extõdebatur dispositio, super qua interponitur, & nu. seq.*
11 *Oratio vniuersalis limitatur a dispositione, super qua interponitur.*
12 *Clausula generalis quando salua ratione recti sermonis potest ad specificata restringi, ad illa tantum restringitur?*
13 *Priuilegium concessum subditis & seruientibus intelligitur quoque communicatum vasallis, & seruitoribus.*
14 *Priuilegium adæquatum seu communicatum etiam conceptum cum illis verbis, in omnibus & per omnia, non trahitur ad insolita.*
15 *Laici vt eximantur a solutione decimarum, est insolitũ, & non conceditur nisi cum difficultate.*
Imò magis est odiosa exemptio ad fauorem laicorum potius quam clericorum, nu. 17.
16 *Papa an possit enormiter lædere Ecclesiam, Doctores dubitant.*
17 *Exemptio à solutione decimarum ad fauorem laicorum potius quam clericorum multo magis est odiosa.*
18 *Clausula in principio vel fine posita ad omnia referri nõ debet, quando ratio diuersitatis reddi potest.*
19 *Priuilegium intelligendum est iuxta formam petitionis.*
20 *Verba & alias opportunè prouidere, debẽt intelligi quo ad petita, & non vltra.*
21 *Priuilegium exemptionis decimarum non est extendendum ad non expressa.*

DECISIO LV.

Licet die Lunæ, vigesima sexta Nouembris, anni præteriti plures ex Dominis dixerint, Leonem Decimum in suo priuilegio concessisse & communicasse exemptionem decimarum, & iurisdictionis, & reliqua omnia in eo contenta personis Militiæ, illarumq; vasallis, subditis, seruientibus, monasterijs, domibus, locis, & Ecclesijs non particulariter & distributiuè referendo singula singulis, sed semel, & coniunctim, dummodo personæ, res, & loca, quib. dictum priuilegium concessum fuit, essent capaces, & capacia, & congrua in eis caderet proportio: nihilominus postulante Episcopo super hac resolutione iterum audiri die Veneris, 11. Ianuarij, præsentis anni, causam super eadem resolutione proposui. In qua positione Domini fuerunt varij, nec quiquam super dicta resolutione firmatum, sed solum in dubium reuocata. Nam tenentes pro Militia persistebant in eadem sententia, in qua alias fuerũt ex dedoctis in præfata resolutione, quibus nihil fuit additum. Tenentes verò pro Episcopo mouebãtur ex
1 pluribus. Primò, ex † natura priuilegij exemptionis,
quæ vti odiosa & tertiò præiudicialis debet strictè in-
terpretari, ex allegatis hic per informãtes Episcopi. Se-
2 cundo, ex † natura communicationis, & exæquationis
priuilegiorum, quæ est, vt priuilegia vni competentia
alteri communicentur, non vt amplientur, & plus ha-
beat is, cui communicantur, quàm is, cuius priuilegia
communicantur, vt per omnes Doctores in l. 1. ff. de
leg. 1. & non videtur posse negari, quin in casu nostro
3 sit adæquatio, cùm † Papa velit, militiam gaudere eis-
dẽ priuilegijs, quib. gaudet ordo Cisterciensiũ. ad tra-
dit. per Ruin. in d. l. 1. num. 14. & est de mente Paris. ibi
n. 26. & 27. vbi agit de filio emancipato, qui succedit vt
suus. Nec tenentibus hanc partem placebat argumen-
tum, siue consideratio facta pro parte Militiæ, quod non
esset adæquatio, sed nouum priuilegium, ponderando
verbum, concedimus, & alia, de quib. per informantes
4 militiæ. Quia † respondebant, priuilegium esse nouũ
in eo, quod Militiæ tribuuntur priuilegia antea sibi non
competentia, sed hæc priuilegia conceduntur illi per
viam adæquationis. Tertiò, ponderabant ijdem Domi
5 ni dictionem illam *perinde*, quæ † importat idem per
omnia quo ad tempus, & quo ad aliàs qualitates respe
ctu Militiæ, prout erat respectu ordinis Cisterciensiũ.
Bart. in extrauag. ad reprimendum. Quartò, quia ver-
6 ba sunt indefinita, quæ † sui natura restrictionem faci-
lius recipiunt. Paris. in d. l. 1. nu. 26. versic. item operan-
7 tur. Et hinc est, quòd quando adæquatio † est facta per
verba indefinita, nõ veniunt futura, licet secus sit, quã-
do per verba vniuersalia. Paris. in d. l. 1. sub nu. 13. vbi,
8 quod omnes ita fatentur. Et licet † indefinita in priui-
legijs æquipolleat vniuersali, id tamen procedit respe-
ctu concedentis, contra quem latissima fit interpreta-
tio, non respectu tertij. Paris. d. nu. 13. post med. & su-
9 perius, nu. 6. Quintò, quia † oratio vniuersalis non ex-
tenditur vltra id, ad quod extendebatur dispositio, su-
per qua interponitur, l. si de certa. C. de transact. Paris.
10 in d. l. 1. num. 7. Vnde cum † ista oratio indefinita pro-
feratur super priuilegijs Cisterciensibus iam concessis,
non debet extendi vltra id, quod præfata priuilegia
11 continerent, & consequenter † oratio vniuersalis li-
mitatur à dispositione, super qua interponitur. Sex-
12 tò, quoniam quando clausula † generalis salua ratio-
ne recti sermonis, potest ad specificata restringi, ad il-
la tantum restringitur. Paris. in dict. leg. 1. num. 8. sed
salua ratione recti sermonis, imò, secundum aliquos

ex

ex Dominis, secũdum verum sensum priuilegij potest
intelligi respectu specificatorum, quia in priuilegio In-
nocentij eximuntur subditi, ac eis seruientes, in com-
13 municatione † Leonis communicantur priuilegia sub
his verbis, illorumque vasallis & seruitoribus. Ergo
vasallis, & seruitoribus intelligetur communicatum
priuilegium concessum subditis & seruientibus. Quod
autem subditis, & seruientibus sit cõcessum illud, quod
est concessum magno Magistro, & præceptoribus. hæc
verba hoc necessario non inferunt, & subiecta materia
14 non patitur. Septimò, nam priuilegium † adæquati-
num, seu communicatiuum etiam conceptum cum il-
lis verbis, in omnibus & per omnia, non trahitur ad in-
solita, & cum difficultate concedenda, vt per Butr. con
sil. 19. sub nu. 9. Soc. in d. l. 1. nu. 3. in fin. Ias. nu. 21. vers.
1. limita. Rip. nu. 8. vers. & ita intellige. Crot. nu. 10. Pa-
15 ris. nu. 24. in fin. Natt. consil. 4. nu. 6. lib. 1. Quod † autẽ
eximantur laici à solutione decimarum, est insolitum,
& non, nisi cum difficultate concederetur: & tanto ma
gis, quòd in casu isto non vnus, vel duo, sed vnum &
integrum territorium à solutione decimarum exime-
retur. Papam enim sub isto verborum inuolucro vo-
luisse Ecclesiam tam enormiter lædere, Dominis hanc
partem tenentibus nullo pacto verisimile fiebat. Ma-
16 ximè, quia † Doct. de potestate dubitant, & Abb. in c.
à nobis. nu. 5. de decim. inquit, taliter priuilegiatum si-
ne causa in foro conscientiæ tutum non esse, licet hoc
dictum fuerit, non vt de potestate disputaretur, sed vt
ex grauitate materiæ, & enormi præiudicio voluntas
17 deprehenderetur: multo. n. magis est odiosa † exem-
ptio à solutione decimarum, ad fauorem laicorum,
quàm clericorum. Alciat. consil. 22. nu. 9. Vnde cum in
casu nostro adsit ratio diuersitatis, consequens fit, sin-
gula singulis esse referenda, sicut dicimus de clausula
18 † in principio vel in fine posita, quòd ad omnia referri
non debet, quando ratio diuersitatis reddi potest, vt
per Dec. in c. secundo requiris. nu. 2. de appellat. Nec
secundum istos Dominos bona erat responsio adducta
pro parte Militiæ, quòd Episcopus non fundat inten-
tionem super decimus de iure communi, quia exem-
ptio est concessa respectu omnium, & consequenter re
19 spectu Ecclesiarum parochialium. Octauò, quia † pri-
uilegium debet intelligi iuxta formam petitionis Ca-
roli Quinti, petentis remoueri assertionem nonnullo-
rum asserentium, personas, militias, earumque mona-
steria, domos, & loca non posse gaudere priuilegijs Hõ
norij, Martini, Sixti, & Innocentij, ob non factam in eis
specialem illorum mentionem, quamuis essent eiusdẽ
ordinis professores, & sub eadem regula militarent, &
viuerent. Nec obstant illa verba, & alias opportunè
20 prouidere. Quia † debent intelligi quo ad petita &
non vltra, maximè, quia Papa dicit, supplicationibus
inclinari. Nono, placebat etiam ratio illa, quòd si Leo
21 † voluisset priuilegium exemptionis decimarum † ex-
tendere ad subditos vasallos, &c. vtique de hac exten-
sione verisimiliter mentionem fecisset. Vltimo, fuit
considerata series priuilegiorum narratorum, textura
verborum, videlicet, inhibitione, mandato, &c. quę om
nia inuicem correspondebant.

CANTVCCII.

Legionen. Congruæ. Ven. 11. Octobris 1577.

SVMMARIA.

1 *Beneficiati ad onus curæ non sunt astricti, nisi probetur.*
2 *Curæ onus, & necessitas est causa assignationis congruæ portionis.*
3 *Rector cogendus est tenere clericum intitulatum, quando reditus Ecclesiæ sufficiunt.*
Limita, nisi reditus ad alium pertineant, nu. 4.
5 *Cultus diuinus non imminuitur per denegationem con-*

grua, quando Ecclesia conseruatur in eodem seruitio.
6 *Comestabilis tenetur beneficia, quæ sunt de iure patronatus, sufficienter dotare.*
7 *Dos ab initio constituta Ecclesiæ si processu temporis non sufficiat nihil ad patronum pertinet.*
Fallit nisi deterioratio contingeret ex culpa patroni, n. 8.
9 *Beneficiati non sunt necessarij in parochialibus, sed ad bene esse.*
10 *Clericus vnus sufficit in parochiali vltra sacerdotem.*
11 *Beneficium tenue acceptans sibi imputare debet.*

DECISIO LVI.

DOmini steterunt in decisis, nẽpe, Beneficiatis, cõ-
1 gruam nõ deberi cũ ex dictis testium † nõ pro-
betur, illos esse necessarios, & ad onus curæ adstri-
ctos, & sic cessat causa siue fundamentum assignatio-
2 nis congruę, quòd † est necessitas, & onus curæ, ad tra-
dita per Rub. ff. de congru. num. 68. Et fuit resolutum
in illa Calaguritan. Congruarum de Balderan. coram
bonæ memoriæ Oradin. 21. Maij, 1575. & in alia Le-
gionen. Congrui seruitij. Corã Binarino, & in alia To-
letan. Congruarum, coram Reuerendo Domino Aldo-
brandino, & in pluribus alijs causis. Non obstant no-
uiter deducta pro parte Beneficiatorum. Et in primis
non obstat, quod quando reditus Ecclesiæ sufficiunt,
3 cogendus est rector † tenere clericum intitulatum, &
non excusatur tenendo seruitorem, nisi quando redi-
tus non sufficiunt, Abb. in c. fi. num. 10. in fi. & ibi Fe-
lyn. pariter, nume. 10. versic. ex quibus colligit, de
præsumpt. Idem Abbas. in c. vt quisque, sub nume. 1.
versic. item nota, quod in Ecclesia, de vita & honest.
4 cleric. Quia respondetur, id † non procedere, quando
reditus ad alium pertinent, vt in casu nostro. Et ita
in specie dictum fuit in illa Legionen. Congrui serui-
tij, 4. Iunij, 1572. coram D. Binarino. Secundò non
obstat, quod diuinus cultus non debet imminui. iuxta
5 c. penult. constitutio. Quia † negatur in casu isto se-
qui aliquam diuini cultus diminutionem, cum Eccle-
sia conseruetur in eodem seruitio, etiam si nihil au-
geatur. Tertiò non obstat, quòd cum beneficia, de
quibus agitur, sint de iure patronatus, Dominus Co-
6 mestabilis † teneatur ipse sufficienter illa dotare. Ab-
ba. in c. ad audientiam, il 1. nu. 5. de Ecclesi. ædific. &
consi. 89. nu. 2. cum seq. lib. 2. Quia Domini præsuppo-
nũt, beneficia ista fuisse dotata, & propterea etiam si
7 processu temporis † dos ab initio constituta non suffi-
ciat, nihil ad patronum, sed ad Ecclesiam ipsam perti-
net, vt per Paul. de Cittadin. de iure pat. pat. 3. causa.
2. quæ. 12. nu. 45. post medium, versi. si autem contin-
git. Lambert. de iure patronat. lib. 1. part. 1. 5. quæ.
8 princ. artic. 8. num. 17. fol. mihi 36. col. 4. Nisi † deterio-
ratio contingeret ex culpa patroni, vt fuit dictum in
illa Toletan. Cõgruarum, 13. Februarij 1576. coram R.
Domino Aldobrandino. Quartò non obstat, quòd isti
beneficiati administrant sacramenta. Quia hoc non est
verum in facto, cum testes expresse dicant, beneficia-
9 tos si quid faciunt, id ex voluntate facere. Et † quam-
uis beneficiati possint esse necessarij pro cantandis Mis
sis, hoc tamen non est necessarium, sed ad bene es-
se, in parochialibus, vt fuit resolutum in illa Le-
gionen. congrui seruitij, quinta Maij, 1572. coram
10 Domino Binarino. Cum in parochialis vltra sacerdo-
tem sufficiat vnus clericus, vt per Cassad. decis. 19. sub
nu. 1. de præben. Est autem particulariter videndum,
an beneficia huiusmodi suam habeant dotem, cum
hinc præmissa pendeant: nam stante dote imputan-
11 dum est ei, qui † tenue acceptat beneficium, gl. in c. 1.
in verbo necessitatem. 21. quæst. 1. & beneficio aliquid
habente illud præsumitur sibi in dotem datum, cum
ista sit causa necessaria, Bal. consil. 113. num. 3. lib. 5. &
in assignatione dotis, Aymon. consi. 304. num. 5. Et ita

fuit dictum in illa Toletan. Congruarum coram Domino Aldobrandino 13. Februarij 1576.

CANTVCCII.

Romanensis, seu Amerinensis Domus. Veneris 25. Octobris. 1577.

SVMMARIA.

1 *Verba plenè, & integrè solita apponi in sententijs latis in Saluiano, intelliguntur ad effectum possessorij tantum.*
2 *Exceptio renunciationis opponi non potest in iudicio possessorio.*
Fallit, nisi eius probatio constet clarè per publicum instrumentum. & nu. 4.
3 *Exceptio, an requirat altiorem indaginem, iudicis arbitrio relinquitur.*
5 *Renunciationis nullitas opposita requirit altiorem indaginem.*
6 *Nullitas renunciationis per replicationem opposita, non est reseruanda ad merita causæ.*

DECISIO LVII.

DOmini quo ad caput misturæ steterunt in decisis: sententia enim Maceraten. fuit lata in solo
possessorio, vt clarè eius verba demonstrant. Nec obstant illa verba, plenè & integrè. Quia sunt verba solita poni in sententijs latis in Saluiano, & propterea
1 † intelliguntur ad effectum possessorij tantum. Et eo
magis in hac opinione Domini persistebât, quod audito à me toto negotio suspensionis petitorij, quomodo
sese habeat in facto, & visa originali scriptura protestationis Domini Gentilis, & protestationis, & suspensionis petitorij Domini Ascanij in eadem scriptura immediatè subsequentis, iudicarunt adesse suspensionem petitorij, præsertim ex confessione Domini Gentilis cōfitentis in calce suæ protestationis, petitorium fuisse su-
2 spensum. Quo verò ad caput † exceptionis renunciationis, an illa obstaret in hoc possessorio, per ea quæ dicit Soc. cons. 59. nu. 1. 2. & 3. lib. 3. Dominis hoc caput non placuit, quia iudex reijciendo huiusmodi exceptionem arbitratus fuit, illam requirere altiorem inda-
3 ginem, cum † iudicis arbitrio relinquatur dignoscere,
quando exceptio altiorem indaginem requirat. Rom. cons. 244. in fin. Soc. d. consil. 59. nume. 2. vbi de magis communi. Aymon. consi. 156. num. 17. in fin. Tiraquel. in l. si vnquam. in verbo, omnia vel partem, nu. 31. C. de reuocand. donat. Neuizan. consil. 56. num. 3. in fine. Menoch. de arbitr. casu 20. nume. 3. & de recuperand. possess. remed. primo, q. 21. num. 230. Reseruarunt tamen Domini particulariter videndum caput istud renunciationis, siue caput notoriæ iniustitiæ circa illud tantum, quod pro parte hæredum Aegidij reorum cō-
4 uentorum exceptio † renunciationis non requirebat
altiorem indaginem, quia eius probatio erat in promptu, & clara, cum constaret per publicum instrumentum, vt per Socinum dict. consil. 59. num. 4. versic. sed siue discutiamus. Et si qua altior indago requirebatur, illa erat ex parte Ascanij, & fratrum agentium, qui re-
5 plicabant renunciationem † fuisse nullam ex capite enormissimæ læsionis, & ex alijs capitibus quorum cognitio & discussio altiorem requirebat indaginem: & sic in casu isto altior indago non cadebat in exceptionē renunciationis, sed in replicationem nullitatis ipsius
6 renunciationis, quæ replicatio † non erat reseruanda ad
merita causæ, sed discutiendum fuerat, an renunciationi enormissima læsio, & alij defectus obstarent. Afflict. decis. 63. Put. in terminis Saluiani decis. 233. incip. die 27. Martij 1549. vers. & ideo non esset reseruanda. li. 3.

CANTVCCII.

Firman. Bonorum. Lunæ. 16. Decemb. 1577.

SVMMARIA.

1 *Mandatum de manutenendo obtinere volens, debet probare possessionem bonorum.*
2 *Testes deponentes de communi possessione nō probant possessionem ad effectum mandati de manutenendo.*
3 *Communio datur sine possessione.*
4 *Mandatum de manutenendo ad effectum generica communionis, & possessionis pro indiuiso, dari potest. Secus ad effectum percipiendi fructus pro parte.*
5 *Fructuum perceptioni locus esse non potest, nisi corpora bonorum, ex quibus percipiuntur, sint certa.*
6 *Interdictum retinenda non datur, nisi cōstet de possessione.*

DECISIO LVIII.

REsolutum fuit, mandatum extra Rotam decretū
1 non esse relaxandum, nec exequendum, quia † pro
parte Hieronymi, qui tantum nunc instet pro mandatore manutenendo, non fuit probata possessio bonorū, de quibus agitur. Testes enim extra Rotam examinati nullum verbum de possessione Hieronymi, sed solū
2 deponunt de cohabitatione † & vita in communi Hie-
ronymi & Rugerij eius fratris, cum Horatio & Euandro eorum patruis, ac in genere de cōmunione dictorum bonorum pro indiuiso inter eos, ac etiam de communi possessione eorundem possessorum per Horatiū, & Euandrum, & per Ioannem Philippum patrem Hieronymi, & Rugerij. Et tanto magis, quòd procurator Hieronymi & Rugerij confessus fuit illos nihil possidere, quæ confessione tempore mandati extra Rotam decreti non fuerat reuocata. Quo verò ad iura, de quibus in præsuppositis, vtique nec illa probant possessionem Hieronymi, sed solum continent confessionē Horatij, & Euandri confitentium vitam in communi, & communionem patrimonij, & bonorum pro indiuiso. Vnde ex communione non infertur ad possessionem
3 rerum communium, cum † detur communio sine pos-
sessione l. 1. versiculo quæ quidem actio. & l. hæredes. §. quantum. ff. famil. ercis. Quantum autem ad secundam partem dubij, an mandatum de manutenendo sit de nouo decernendum, & relaxandum in casu, & ad effectum, de quo agitur, Domini ad effectum cuiusdā
4 † genericæ communionis, & possessionis pro indiui-
so, & sic ad effectum hodierni status affirmatiuè, ad effectum autem perceptionis fructuum pro tertia parte, ad quem effectum dubium propriè tendit, negatiuè
5 responderunt: non enim potest esse locus † perceptioni
fructuum, nisi corpora bonorum, ex quibus percipiuntur, sint certa, cum perceptio fructuum supponat certitudinem bonorum, quæ certitudo in casu nostro deficit, cum ex testibus in Rota examinatis non sint probata certitudinaliter cum suis confinibus, & demonstrationibus aliqua corpora prædiorum, & bonorum
6 existentium in communione: & † propterea cessat in-
terdictum retinendæ. l. 1. §. hoc interdictum locum habet. vbi gloss. & Doct. ff. vti possid. l. si fur. §. fin. ff. de vsucap. l. 3. §. incertam. & ibi Doct. & l. locus. ff. de acq. possess.

CANTVCCII.

In eadem Firman. Bonorum. Die 23. Decembris 1577.

SVMMARIA.

1 *Quota relata ad vniuersitatem omnium bonorum non inducit certitudinem.*
Contrarium tamen est verius, & magis communiter receptum. num. 2.
Intellige. vt num. seq.
3 *Incertitudo respectu tam rei particularis, quàm vniuersitatis inducit quotam bonorum incertam, & nu. seq.*

5 Certi-

5 *Certitudo respectu vniuersi sufficit, ut quota relata ad vniuersitatem omnium bonorum dicatur certa.*
6 *Constitutum appositum in donatione omnium bonorum præsentium & futurorum, quid operetur respectu futurorum.*
7 *Mandatum de manutenendo in generali possessione pro indiuiso, quid operetur.*

DECISIO LIX.

Licèt Dec. consi. 126. nu. 3. circa med. versic. nec obstat, velit, quotam relatam † ad vniuersitatē omnium bonorum non inducere certitudinem, quia cum vniuersitas omnium bonorum incerta sit, quota taliū bonorum certa esse non potest, per tex. in l. 3. §. incertam, & in l. locus, §. incertæ, ff. de acquiren. possessio. vt latius ibi per eum, & Dec. refert, & sequitur Gozad. d. conf. 99. nu. 14. Cort. iun. consi. 120. num. 4. in fine, & num. 5. & hoc idem videtur tenere Grat. consil. 94. nu. 9. lib. primo. Nihilominus in vna Firmana bonorum coram me, die sexta Ianuarij, 1578. Domini amplexi sunt contrariam opinionem tamquam veriorem &
2 † magis communiter receptam, vt imò detur certitudo respectu vniuersitatis, quæ generalis certitudo sufficit, arg. l. qui iure militari. ff. de testamen. milit. secundum Ioan. Petruc. de monte Sperel. in l. ab emptione, ff. de pactis, vbi respondendo ad tex. in d. l. 3. § incertam & dict. l. locus, dicit, in illis iuribus esse incertitudinem respectu rei particularis, neque esse certitudinē in vniuerso. Et sic dispositio illorum iurium procedit, quan-
3 do † vtraque concurrit incertitudo tam respectu rei particularis, quàm etiam respectu vniuersitatis, at secus quando adest saltem certitudo in vniuerso. Et hāc opinionem refert, & sequitur Soc. in d. l. 3. §. incertam, nu. 5. post medium, vers. & ad difficultatem, & ibi Ias. nu. 16. prope finem, versic. secundo, & notabilius, idem Ias. consil. 147. colum. 9. in fine, versic. nec isto, lib. 2. Paris. conf. 59. num. 23. libro primo, Neguſ. de pignor. par. 2. membro 2. nu. 3. in fine, Tiraquell. de constitut. possess. 2. part. ampliat. 32. num. 11. & in tertia limit. 19. nume. 2. & 3. Roland. consi. 97. num. 44. & 45. lib. 1. Et hæc opinio comprobatur ex duabus communibus con
4 clusionibus † latè firmatis & comprobatis per Tiraquellum, de constitut. possess. secunda parte, ampliat. 31. & ampliat. 32. Vnde licet Hieronymus in casu isto non habeat certitudinem respectu rerum particula-
5 rium, habet † tamen certitudinem respectu vniuersi, cum ad eum pertineat dimidia pars hæreditatis paternæ, quam vnà cum Horatio & Euandro patruis, & Rugero fratre communiter pro indiuiso possidet, vt probant secundus & tertius testis hic in curia examinati. Et propterea Domini dixerunt idem, quod in alia positione huius causæ, nempè, Hieronymum manutenendum esse in hac vniuersali possessione pro indiuiso respectu portionis sibi tangentis, adhibita tamen eadem declaratione alias facta, vt huiusmodi manutentio Hieronymi non intelligatur ad effectum perceptionis fructuum pro sua rata, nisi prius liquidentur corpora bonorum. Nec ista declaratio aliquam conti-
6 net repugnantiam; nam † quemadmodum constitutum appositum in donatione omnium bonorum præsentium & futurorum statim est validum, sed respectu futurorum tunc operatur effectum transferendo possessionem cum fuerint acquisita, quo tempore dicuntur certa respectu quotæ & loci, licet tempore constituti essent vtroque respectu incerta, vt per Tiraquellū post alios, in dicta ampliatio. 32. num. 1. 7. & 10. & per Ias. d. consi. 147. col. 9. post med. versic. nec obstat ratio incertitudinis, libro secundo. Ita in proposito dicendū
7 est, vt † manutentio Hieronymi in illa generali possessione pro indiuiso, tunc operatura sit effectum perceptionis fructuum pro rata, cum corpora bonorum communium pro indiuiso possessorum fuerint liquidata, & reddita certa cum suis confinibus & demōstrationibus, vt in decisione alias facta.

CANTVCCII.

Legionen. Congruæ, Veneris, vltima Ianuarij, 1578.

SVMMARIA.

1 *Beneficia possunt dotari in decimis minutis.*
2 *Dos exigua habetur pro non dote.*
3 *Computanda quæ veniant in dote exigua beneficij.*
4 *Dos data in decimis minutis non potest dici modica.*

DECISIO LX.

1 Tenuerunt Domini, beneficia, de quibus agitur, dotata esse in decimis † minutis: licet enim testes non probent illarum valorem, tamen fatetur, non probari pro parte Beneficiatorum, illarum quantitatem adeò exiguam esse, vt dos in eis cōstituta propter eius
2 † modicitatem habeatur pro non dote, ad not. per Doctores, in auth. præterea, C. vnde vir, & vxor. cum aliis, de quibus per Tiraquell. de iudic. in rebus exig. feren. versic. 9. fol. 33. Item aliqui ex Dominis computabant
3 † in huiusmodi dotem iugera terrarum: aliqui etiam habebant aliquam rationem oblationum, præsertim ad effectum Congruę, de qua nunc agitur. Fuerunt tamen concordes circa decimas minutas, in quib.
4 † dixerunt, talem dotem constitutam fuisse, vt nō possit dici modica, & per consequens, beneficia, de quibus agitur indotata. Libros autem, cum nō sint in antiquis, non habuerunt in consideratione.

CANTVCCII.

Roman. Exhæredationis de Vitellis. Veneris, 21. Februarij, 1578.

SVMMARIA.

1 *Filius potest exhæredari etiam ob alias causas similis in iure expressis, ex commun., cum num. 2. & de magis commun., num. 4. licet contrarium aliqui tenuerint, num. 3.*
5 *Causa exhæredandi filium est etiam non redimere parentes detentos in carceribus, sicut detentos in captiuitate.*
6 *Ratio maior viget in redemptione a carcere, quàm a captiuitate.*
7 *Captiui ab hostibus in bello capti non occidebantur, sed vendebantur, vel seruabantur.*
8 *Causa priuationis vasalli, & causa exhæredationis filij æquiparantur.*
9 *Argumentum de exhæredatione filij ad priuationem vasalli a feudo valet, sed non è contra, cum nu. seq.*

DECISIO LXI.

Quia Illustriss. Domina Angela de Vitellis in suo testamēto exhæredauit Illustriss. Dominum Iacobum eius filium ex eo, quod illā criminaliter etiam pro grauibus, & capitalibus delictis inquisitam & carceratam dimisit, & neglexit eam, nō aliter defendēdo nec visitando, imò ab Vrbe paulò ante carcerationem discedendo, prout latius in dicto testamento continetur. Dubitaui die Veneris 21. Februarij 1578. *an causa exhæredationis in dicto testamento expressa sit iusta, & sufficiens?* Et post lōgam disputationem & discussionē eorum, quæ per informantes vtriusque partis deducta fuerunt, placuit R. Dominis meis duas firmare cōclusiones. Prima, ꝙ filius † potest exhæredari non solum
1 ob causas expressas in Auth. & cum de appellat. cognosce. §. causas, sed etiam ob alias illis similes vel maiores, in quibus vel eadem vel maior militat ratio, ita Gugliel-

Guglielmus de Cun.in auth.non licet,nu.3. versi.idem
possem dicere, quem ibi sequuntur Iacobi. de San-
cto Georg.nu.8.Ias.nu.7. vers. prædictis tamen nõ ob-
stan.C.de liber.præter.Ang in l.lex Cornelia, in princ.
nu.3.de iniur.Alex.in l.si quis id quod,nu.18. de iuris-
dict.omn.iudic.Aluarot.in c.1.§.prædictis modis, nu.
3.vers.not.ben.text. quæ fuit prima caus. benefi. amit-
ten. dicẽs idem ibi tenuisse Nicol. de Neap. & genito-
rem suum,in repet.auth.ex causa, C. de liber. præter.
Guliel. de Benedict. in repet. c. Raynutius, in verbo,
in eodem testamento relinquens,*il secondo*, num.19. &
20.de testam.Præpos.in d.§.prædictis modis,sub num.
1.versi.dicit hic Aluarot.attenta æquiparatione, Alex.
consi.203.num.6.lib.2.Felin.in cap. pastoralis, num. 2.
de rescript.Dec.in cap.cum speciali,num.5. versi. & in
simili,de appellat. Marsil. sing.78. Gerard. sing. 1. in
prin.Lop.in repet.rub.de donatio.inter virum & vxo-
rem,§.16.num.10.vers.& idem est, Cassan.de consuet.
Burgũd.rub.7.§.2.vers.sed quæro, Euerard. in loc. ab
except.ad reg.fol.mihi.62. vers.quinto istud.Bertrand.
cons.379.nu.15.& 16.lib.1.part.1.Rip.in rub.de iudic.
nu.10.Grat.cons.nu.5.nu.19.lib.1.Rui.consi.74. nu.3.
lib.1.Curt.iunior.cons.182.num.10.latè Anto.Gomes.
lib.1.variat.resolut.cap.11.num.12. Clar. § testamen-
2 tum,quæst.41. versic. sed quæro. Et hanc esse † com-
munem conclusionem testantur Alexand.in dict.auth.
non licet,num.4.in fine, & post eum Guglielm. de Be-
nedict.Ias.Bertrãd.Rip.Grat. Curt. & Gomes. in præ-
3 citatis locis. Contrarium † autem tenuit Matt. Laud.
in l.1.§.fi.ff.de iustit.& iure.Hostien.in summa, de te-
stamen.nu.13.post medium, versi. sed & si alia causa.
latè Alex.in dict. auth. non licet, num. 4. & latius ibi-
dem Curt.iun.num.23. versic. circa istud, & num. 24.
4 25.& 26. Quicquid † tamen sit in stricta disputatione
Domini noluerunt a priori opinione tanquam magis
communi recedere. Altera verò conclusio, quam Do-
5 mini firmarunt,fuit,quod † causa,de qua agitur, sit si-
milis causæ decimætertiæ expressæ,in d.§.causas,versi.
si vnum de prædictis.Et licet illa causa loquatur in pa-
rentibus in captiuitate detentis, idem tamen visum
fuit in parentibus detentis in carceribus, cum & hoc
casu eadem militet ratio. Idque aliqui comprobabant
ex glossa in c. Quintauallis,in verbo,exhæredaret, pro-
pè finem,versic.si parentem captum, de iureiurando,
dum exemplificat dictam 13. Causam in parente car-
cerato, dicens, si parentem captum de carcere eripere
neglexerit, cum qua glo. tam Doct. ibi, quàm in dict.
auth.non licet. & in d.§.prædictis modis, & in pleris-
que alijs supra citatis locis simpliciter pertranseunt.
6 Imò † in casu,de quo agitur, videtur maior ratio vige-
re, quia si filius debet festinare. & quo citius fieri po-
test,procurare redemptionẽ patris in captiuitate deten
7 ti, cui nullum vitæ periculum imminet, cum † captiui
ab hostibus in bello captiui nõ occidebãtur,sed vende-
bantur, & per hoc seruabantur, l. libertas, ff. de statu
homin.§.serui.institut.de iure personarum, quãto ma-
gis in casu isto debuerat Dominus Iacobus festinare,
& sine vlla mora procurare liberationem Dominę An-
gelæ, cui cũ esset pro grauibus, & capitalibus delictis
inquisita, & carcerata, poterat vitæ periculum immi-
nere. Omiserũt autem Domini illam viam,quã hic in-
8 formãtes prosequũtur,quod † scilicet,sint inuicẽ ęqui-
paratæ causæ,ob quas vasallus feudo, & filius hæredi-
tate priuari potest: quia licèt bene arguatur à causis
priuatorijs hæreditatis ad causas priuatiuas feudi (ex
9 quibus † enim causis filius potest exhæredari, ex ijs-
dem potest vasallus priuari feudo, cum sit arguere ab
eo,quod est grauius ad id, quod est minus graue) non
10 tamen è conuerso valet argumentum, quod ex † qui-
bus causis potest vasallus priuari feudo,ex eisdem pos-
sit filius exhęredari,quia esset arguere à minori ad ma-
ius affirmatiuè, quod non licet, vt post Iacobum de Bel-
uis.& Aluar.in d.§.prædictis modis, nu.1. vers.sed ta-
men bene est,Deducit Ias. in dict.auth. non licet, nu.7.
versic. & tenendo istam opinionem. Verum quoniam
informãtes circa hanc 13. causam nihil dixerunt, ideò
Domini reseruarunt Domino Iacobo,vt si super ea ve-
lit particulariter audiri, audiatur. Reseruaruntque
etiam particulariter videndas limitationes siue excusa
tiones, quæ pro parte eiusdem Domini Iacobi ad hanc
decimam tertiam causam afferri possent.

CANTVCCII.

Ipporigien.Cappellaniæ.Die 3.Martij 1578.

SVMMARIA.

1 *Possessio instrumẽtalis suffragatur ad obtinendum in pos-sessorio,stante possessionis vacantia.*
2 *Possessione instrumentali potest quis priuari per senten-tiam.*
3 *Iudex potest aliquem omni possessione priuare, iuridice alium in possessionem immittendo.*
4 *Prætoris iusto iussu inductus in possessionem, incipit possi-dere contra possidentem, & prior possessor possessionem amittere.*
Eoq; magis,vbi sententia transiuit in iudicatum,num. 5.
6 *Possessionis continuatio præsumitur, non constito de pos-sessione alterius.*

DECISIO LXII.

DOmini tenuerunt constare de primo extremo ex
instrumento adeptionis possessionis Ioan. Fran-
cisci sub die vltima Aprilis, 1574. quæ instrumentalis
1 † suffragatur, stante tunc temporis vacantia possessio-
nis per obitum Ioannis Baptistæ vltimi possessoris, vt
aliàs in hac eadem causa die 7. Iunij,1577. coram Do.
Blanchetto resolutum fuit. Nec habita fuit in con-
sideratione instrumentalis possessio Drois capta sub
2 die 21. Februarij: quia illa fuit † postea priuatus per
sentẽtiam Vicarij Ipporegien. ad fauorem Ioan.Bapti-
stæ contra ipsum Drois, die 6. Septembris, 1582. la-
tam,cuius vigore Ioannes Baptista die 9. eiusdem mẽ-
sis Septembris immissus fuit in possessionem. Potest
3 enim † iudex aliquem omni possessione priuare,iuridi-
ce alium in possessionem immittendo. vt per Ang. in l.
clàm possidere,§.qui ad nundinas,nu.2.in fin. ff.de ac-
quirend. possess. ad l. iuste possidet. eodem titulo, &
ad not. per Innoc. Ioan. Andr. & alios in c. quoniã fre-
quenter, vt lit. non contest. & Ang. sequitur ibi Imol.
ante num.2. versic.in tex.ubi, occupauerit. Roman.nu.
3.versicul.2.Alexand.nume.2.in fine. Ias. nume.20. &
Claud.num.3.Hoc idem voluit Compostel. in c.trans-
missam,colum.penul. in fine, versic. de possessione al-
4 terius,ex tra,de electio.dicens inductum † in possessio-
nem iusto iussu prætoris, nempe præcedente sententia
cõtra possidẽtem,incipere possidere, & priorem posses
sionẽ amittere,argum.l.damni,§.non solum, ff. de dã-
no infecto,& Compostel.sequuntur ibi Ioã. Andr. col.
penult.circa medium, versicul. ideò dixit Butr. nume.
17.in fine,versic. & hoc verum.Card.in 5. quæst. ver-
sic. dicit etiam Abb. in c. cum aliquibus, nu.10. pro-
pè finem,vers.quinimo plus sentiunt, de sentent. & re
5 iudic.Ferrer.cons.5.num.9.in fi. lib. 1. Et tanto † ma-
gis præmissa in casu nostro obtinent, quòd dicta sen-
tentia Vicarij transiuit in rem iudicatam, & Ioannes
Baptista fructus percepit, vt probat Ioannes Andreas
quintus testis primi examinis, qui repetitur idem di-
cit,& Luchinus secundus testis secundi examinis. Qui
6 † testes, licèt non deponant de continuatione posses-
sionis Ioan. Baptistæ vsque ad eius obitum, illa ta-
men præsumitur, non constito de possessione alterius.

Quibus

Quibus accedit hina confessio Drois confitentis, Ioan. Baptistam fructus percepisse. Vnde stantibus præmissis apud Dominos erat indubitatum satis constare de primo extremo.

CANTVCCII.

Roman. Exhæredationis de Vitellis. Veneris, 14. Maij, 1578.

SVMMARIA.

1 *Exhæredare licet filium ex causa simili expressè.*

2 *Captiuitas apud hostes, & carceratio æquiparantur.*

3 *Carceratio etiam ex causa maleficij est similis captiuitati, & num. 9.*

Imò iura loquentia de redimendis captiuis apud hostes, procedunt etiam in carceratis ex maleficio, ex communi, num. 4.

Sed contrarium, nu. 17.

Intellige & distingue, vt nu. 18. 19. & 20.

Limita, etiam vt nu. 26.

5 *Carceratorũ liberatio est causa pia, siue sit pro maleficio, siue non, ex communi, nu. 6. licet contrarium aliqui tenuerint, nu. 7.*

8 *Filius nõ redimens patrem carceratum pro maleficio priuatur eius successione.*

10 *Liberatio à carceribus est similis liberationi captiuitatis apud hostes.*

11 *Carcerati pro maleficijs etiam grauibus ad intercessionẽ grauium virorum sæpe liberantur.*

12 *Redemptionis effectus non est opus, vt sequatur, ad euitandam ingratitudinis causam, & nu. 22.*

13 *Mora sola & negligentia filij in non redimendo patrẽ captiuum facit eum incurrere causam ingratitudinis, sicut è contra sola festinatio, & diligens procuratio eum liberat.*

14 *Discessus filij à loco, in quo timor erat, patrem capiendum fore arguit eius negligentiam.*

15 *Filius potest iustè exhæredari, si non se obligat pro eximendo patrem à carceribus.*

16 *Negligentia filij in præstando fideiussionem pro liberatione patris carcerati pro debito, & in præstando operam, & diligentiam pro liberando ex maleficio, sunt iusta causa exhæredationis, & nu. 20.*

19 *Pater captiuus si captiuitatem euaserit, potest filium, qui eum neglexit redimere, exhæredare.*

21 *Solutio non debet accelerari, sed expectari debet, vt sententia feratur, & transeat in iudicatum.*

23 *Rationes differentiæ inter captiuitatem, & carcerationẽ ex maleficio, non tollunt negligentiam, & diligentiam, & num. seq.*

24 *Ingratitudo aliqua non videtur cadere in carceratione ex propria culpa, & delictis subsecuta.*

25 *Culpa sua nemini debet esse proficua ex maleficio, quando est ordinata ad illud.*

26 *Iura loquentia de redemptione captiuorum ex maleficijs, non procedunt, quando agitur de præiudicio tertij.*

27 *Præiudicium tertij respectu iuris quæsiti non cõsideratur.*

28 *Spes filij succedendi in bonis maternis est improbabilis.*

DECISIO LXIII.

DOmini vnanimiter perstiterunt in secunda cõclu
1 sione per eos iã firmata, nempè, causam † expres-
sam in testamento Illustriss. Dom. Angelæ de Vitellis
esse similem decimætertiæ causæ contentæ, in §. cau-
sas, ver. si vnum de prædictis. in Authent. vt cum de ap-
2 pellat. cognos. licèt † enim illa loquatur in captiuitate
apud hostes, idẽ tamen iuris est in carceratione, vt vo-
luit gloss. in c. Quintauallis, in verbo, exhæredaret,
propè fin. versic. si parentem captum, de iureiuran.
dum exemplificat dictam 13. causam in parente car-
cerato, cum qua glo. tam Doct. ibi, quam alibi passim
simpliciter pertranseunt. Et dictam 13. causam habere
3 locum etiã in carceratione ex † causa maleficij, qualis
fuit carceratio D. Angelæ, patet, tum quia glo. in d. c.
Quintaualis, generaliter loquitur, tum etiã quia com-
4 munis est Docto. conclusio, vt † iura loquentia de redi-
mendis captiuis apud hostes, procedant etiam in capti-
uis carceratis ex maleficio, secundùm glo. in c. sacrorũ,
12. q. 2. Bal. in l. sed & si ideò, in princip. ff. solut. ma-
5 trimon. dicens per d. glos. liberationem † carceratorum
semper esse piam causam, siue sit pro maleficio, siue nõ.
sequitur Imol. in l. quamuis, nu. 2. Rom. num. 45. & la-
tiùs Alex. num. 10. & 11. ff. solut. mat. Bald. in l. illud, in
prin. & ibi Castr. nu. 3. C. de sacrosan. Eccles. idem Bald.
in auth. similiter, sub nu. 2. C. ad leg. Falc. Alex. in l. Mar
cellus, §. res quæ. nu. 3. ver. pro quo vltra allegata, ff. ad
Treb. Anan. in c. significauit, num. 12. in fi. & ibi Felin.
nu. 4. vers. & no. de iud. fusè Campeg. de dote. part. 3.
q. 12. per tot. Dec. in cap. pastoralis, §. verum, sub num.
9. vers. & hoc procedit, de appell. Lup. in rub. extra de
donat. inter vir. & vxor. §. 78. nu. 30. vers. facit ad præ-
fata. Plenè Feli. in c. quæ in ecclesiarum, nu. 67. ver. ista
faciunt, & ibi Dec. nu. 30. ver. tertius, de constit. Boer.
consi. 1. num. 31. Gugliel. de Bened. in c. Raynutius, in
verbo, & vxorem, num. 168. ver. præterea iura. de te-
stam. Tiraq. de priuileg. piæ causæ, fol. 10. vers. item reli
6 ctum pro redemptione. Et hãc † esse communem opi-
nionem testantur Didac. lib. 2. var. resolut. c. 16. num. 9.
vers. contrariam, illamque veriorem, & magis piam in-
quiunt Campeg. d. q. 12. nu. 2. & Alex. in d. l. quamuis,
7 nu. 11. post med. Quicquid † contrarium dixerit Bald.
in authen. contra rogatus, n. 5. C. ad Trebel. cuius iuri-
bus bene respondetur per Alex. in d. l. quamuis, nu. 11.
circa med. versic. ex quo inferri potest, & Campeg. d.
quæst. 12. in fin. Et in terminis nostris, vt filius non re-
8 dimens patrẽ † carceratum pro maleficio priuetur eius
successione, tenet expressè. Guliel. de Bened. loco, de
9 quo supr. Et † ex his satis constat de similitudine
carcerationis etiam ex maleficio ad captiuitatem apud
10 hostes. Quod † autem liberatio, quæ in casu, de quo
agitur, potuerat procurari, sit similis liberationi, quę
fit mediãte pecunia, quãdo pater est captiuus apud ho-
stes, patet: quia si D. Iac. ab vrbe nõ discessisset, potuis-
set ad summos Principes recurrere, & mediãtibus eo-
rum precibus, & intercessionib. apud fe. re. Pium V.
cuius iussu D. Angela erat inquisita, & carcerata, fa-
11 cilè poterat eius liberationem procurare. Sæpè † enim
videmus ad requisitionẽ, & intercessionem magnorũ
virorũ carceratos pro maleficijs etiam grauibus libe-
rari. Præterea ad euadendam 13. causam ingratitudi-
nis non est opus, vt sequatur effectus redemptionis.
12 Si enim † hostes, penes quos pater reperitur capti-
uus, nolint eum vẽdere, vel quid si apud eos decesserit,
& tamẽ filius vsus fuerit debita festinatione, & procu-
ratione pro eius redemptione, vtique hoc casu filius nul-
lo modo poterit dici ingratus, nec priuabitur successio-
13 ne paterna. Vnde † sicut sola mora, & negligentia filij
in nõ redimẽdo patrem captiuum facit eum incurrere
in d. 13. causam ingratitudinis: ita ad illã euitandã suf-
ficit sola festinatio, & diligens procuratio filij pro redi-
mendo patrẽ captiuum, etiam si redemptio postea nõ
sit secuta. Et propterea cùm Do. Iacobus fuerit plus-
quam negligens in procurando liberationem matris,
ex quo dum timebatur de illius carceratione ab Vrbe
14 discesserit, non † videtur dubitandum, quin in dictam
13. caussam ingratitudinis inciderit. Et præmissa com-
probantur ex cons. Cast. 52. in fi. lib. 2. dum dicit, filium
15 † potuisse iuste exhæredari, si nõ se obligasset pro exi-
mẽdo patrem à carcerib. per d. auth. si captiui, adeò quod
quemadmodũ negligẽtia filij in præstando fideiussio-
nẽ pro liberatione patris carcerati pro debito, est iusta
16 causa exhæredationis, ita etiam † negligentia filij in
præstando assistentiã, operam, diligẽtiam, auxilium &
alia necessaria pro liberando patrẽ carceratũ ex male-
ficio. Non obstant exemplo deducta pro parte D. Iac.

Et

Et in primis, quod auth. si captiui. C. de Episc. & cler.
17 & sic d. 13. causa non † habet locum in carcerato pro
inuestigatione delicti, secundum Bald. in d. auth. si ca-
ptiui, sub nu. 1. ver. secundus carcer. quem sequitur ibi
Castren. in princ. Nam respondetur, Bald. & Castr.
18 loqui † secundùm terminos d. auth. quæ est secunda
pars tex. in d. §. si vnum de præteritis, in qua secunda
parte aufertur hæreditas à liberis, vel ab extraneis hæ-
redibus institutis, & applicatur Ecclesiæ ex eo, quod ne
glexerint parentem, vel testatorem carceratum redi-
mere, & passi sunt in carcere eum mori, non autem lo-
quuntur Bald. & Castr. secundùm terminos primę par
tis, d. §. si vnum de prædictis. vbi disponitur, parentem
19 captiuum, si captiuitatis calamitatem † euaserit, posse
liberos, qui eum redimere neglexerint, exhæredare,
circa quam primam partem versatur casus, de quo agi
tur. Præterea respondetur, quod Bald. dum dicit, d.
auth. non habere locum in carcerato pro inuestigatio-
20 ne delicti, non negat, † quin filius teneatur assistere, &
defendere, & facere quicquid potest per se, vel per
alium pro beneficio, & liberatione patris carcerati ex
maleficio. Nam Bald. hoc solum vult dicere, s. filium
esse excusandum, si pro liberatione patris carcerati pro
inuestigatione delicti nõ fecerit solutionem ante pro-
lationem sententiæ, & eius transitum in iudicatum:
quod patet ex ipsamet ratione per Bald. assignata, dum
21 dicit, ꝙ non † debet solutio accelerari, sed expectari
debet, vt sententia feratur, & transeat in rem iudica-
tam, ita, vt si carceratus interim moritur, et tã ex testa-
mento, quàm ab intestato succedatur. Et sic verba Bal.
cum sint limitata ad excusandum filium à non accele-
rata solutione ad probationem sententiæ, non debent
trahi ad excusationem filij à non præstita assistentia,
defensione, & auxilio, quia inter vnum, & alterum ca-
sum maxima est diuersitatis ratio, nam in primo excu-
satio est iusta, quia, inquit Bald. non debet solutio ac-
celerari, sed expectanda est sententia, & eius transitus
in iudicatum: In secundo casu excusatio est penitus
iniusta, ex supradictis. Secundò non obstat, quod di-
spositio d. §. si vnum de prædictis, procedit cum illo
22 præsupposito † redemptionis ita, vt eo cessante, cesset
etiam ipsa dispositio, ad tradit. per Aym. consil. 230.
sub num. 1. & consi. 231. sub num. 2. Quia negatur hu-
iusmodi præsuppositum redemptionis esse necessarium
vt supra deductum fuit. Tertiò non obstat, ratio diffe-
rentiæ inter causam 13. & causam, de qua agitur, quod
ideò ob illam filius tãquã ingratus exhæredari potest,
23 quia † cùm in eius potestate sit patrem pecunia libera-
re, si id non faciat omni pietatis officio deficit: at secus
est in causa, de qua agitur, quia in liberatio matris non
pendebat à potestate filij, sed à mera voluntate Prin-
cipis. Siquidem respondetur negando filium non po-
tuisse procurare liberationem matris mediantibus pre-
cibus, & intercessionibus magnorum Principum, & sic
hoc quoque casu militat eadem officij pietatis ratio.
Quartò non obstat alia differentia inter captiuitatem
ab hostibus factam, & carcerationem ex propria cul-
24 pa, & delictis subsecutam. Quia † hoc secundo casu nõ
videtur cadere aliqua ingratitudo, ad trad. per Afflict.
in Const. Regni. li. 3. rub. 15. nu. 3. vers. idem dicẽdum.
25 Nam respondetur, ꝙ licèt † culpa sua non debeat esse
proficua captiuo ex maleficio, reg. mora, de reg. iur. lib.
6. cum simil. id tamen procedit, quando culpa est ordi-
nata ad illud, vt sit sibi proficua, aliàs secus, vt patet in
l. 4. in princ. ff. si quis caut. Bart. in l. 2. §. fi. ff. eod. tit. vt
expressè tradit Alex. in d. l. quamuis, nu. 11. circa med.
vers. non obstat, quod culpa, & in d. l. Marcellus, §. res
quæ. sub num. 3. vers. nec obst. Campeg. d. q. 12. propè
fin. late Fel. in d. c. quæ in Ecclesiarum, nu. 67. in fi. vers.
non obstat, & nu. sequen. vbi subdit etiam rationem, vi
delicet istud commodum non contingere principaliter
sed in quandam necessariam consequentiam. Vltimò
non obstat, quod communis conclusio supra firmata,
quod iura loquentia de redemptione captiuorum ha-
beant locum etiam in carceratis ex maleficio, non pro-
26 cedat, † quando agitur de præiudicio tertij, vt declarat
Alex. in d. l. quamuis, n. 11. post med. & in d. §. res quæ.
nu. 3. post med. ver. si tamen velles substinere, Campeg.
d. q. 12. in fin. Fel. in d. c. quæ in Ecclesiarum, nu. 67. post
27 med. ver. nec istud repugnat. Quia in casu † isto nõ age
batur de præiudicio tertij respectu iuris quæsiti, quale
est ius fideicommissarij. Et in his terminis procedit de-
claratio Alexand. Campeg. & Felyn. sed agebatur de
præiudicio Dom. Iacobi in priuando eum hæreditate
materna, & sic respectu iuris quærendi, quod non est
28 considerabile, cum † spes filij succedendi in bonis ma-
ternis sit improbabilis, ad trad. per Docto. in l. fin. C. ne
pact. & in l. stipulatio hoc modo concepta, ff. de verbo.
obligat.

CANTVCCII.

Bononien. Iuris macinan. 10. Martij, 1578.

SVMMARIA.

1 *Mandatum de manutenendo in quasi possessione non est denegandum, lite pendente super nullitate statuti, & num. sequen.*
2 *Prædo & spoliator debent manuteneri.*
3 *Possessionis suæ commodo quis non debet priuari, pendente iudicio super nullitate præcepti.*
4 *Statutum auferens liberam rei suæ administrationem est contra naturalem rationem.*
5 *Suspensio petitorij admittitur etiam in causa supplicationis.*

DECISIO LXIIII.

DOmini perstiterunt in resolutionibus iam factis,
tum ex latè deductis in eis, tum ex decisio. Put.
1 494. lib. 2. in † proprijs terminis loquente, & sæpius
in hac causa allegata: tum etiam, quia quicquid sit de
illa controuersia, an detur appellatio à statuto Prin-
cipis, non videtur posse assignari ratio, cur si Papa com
misit causam super subreptione, & nullitate huius sta-
tuti, interim isti de Sancto Petro non sint manutenen-
2 di, cum etiam † prædo, & spoliator manuteneatur, vt
per Paleot. decis. 78. Nec obstat præceptum Papæ. Quia
cum eius validitas sit in controuersiam deducta, & su-
3 per ea lis pendeat, non † debet quis pendente huiusmo
di iudicio commodo suæ possessionis priuari, arg. ca. 1.
& ibi Abb. nu 4. vt lit. pend. cum alijs allegatis, in 1. de-
cisio. Maximè, quia quando etiam tale statutum vale-
ret, cuius rei inter Doct. non modica est controuersia,
4 non videtur posse negari, quin sit † contra naturalem
rationem, ex quo aufert liberam rei suæ administra-
tionem, Socin. cons. 272. nu. 7. & 8. lib. 2. Et præmissa eò
magis obtinent stante suspensione petitorij, quæ ad-
5 mittitur † etiam in causa supplicationis, in qua nos su-
mus, vt per Capic. dec. 28. nu. 1. in fi. vers. an in ista cau-
sa, & 1. decis. in fin. vers. secunda dubitatio, iunctis vlti-
mis verbis decis. Ergo silent omnia extra pro parte cre-
ditorum deducta tanquam petitorum concernentia.

CANTVCCII.

Roman. Casalis Turicellę, Lunæ, 10. Martij, 1578.

SVMMARIA.

1 *Solennitas alia non requiritur in alienatione rei Ecclesiasticæ, vbi interuenit auctoritas Papæ.*
Intellige tamen, vt nu. 2.
3 *Impetratio licentiæ alienandi rem Ecclesiasticam, quando subreptitia dicatur.*
4 *Alienatio rei Ecclesiasticæ facta ex causa necessitatis, valet quocunque modo finem habeat, dummodo sit vtiliter cœpta: sed in causa vtilitatis omnino, & in principio, & in fine adesse debet vtilitas.*

5 *Prain-*

5 *Præiudicium etiam futurum considerandum est in remissione bonorum stabilium pupilli.*
6 *Vendi res si non potest, nisi modico pretio propter bellum & similia, quid sit agendum.*
7 *Pretium diminutum ex causa belli non est verũ pretium.*
8 *Pretia rerum non constituuntur ex charistia raro contingente.*
9 *Hæres à detractione falcidiæ, an possit submoueri, ex quo frumentum, quod remansit in hæreditate tempore charistiæ, plurimi valuit.*
10 *Dispositio l. pretia rerum. ff. ad falc. intelligenda est generaliter.*
11 *Dictio hic, quot modis intelligenda.*
12 *Ratio eorum, quæ communiter accidunt, habenda est in æstimatione rei.*
13 *Tempus contractus in probatione valoris rei non solum est attendendum, sed etiam tempus anterius, & posterius per multos annos.*
14 *Pretij probatio non debet ad tempus solùm contractus restringi.*
15 *Valor rei tempore contractus, & probatio valoris ante, & post ipsum contractum, possunt simul stare.*
16 *Valorem rei tempore contractus inspici oportere, nec Bar. ignarus fuit.*
17 *Vtilitas Ecclesiæ debet esse clara, & indubitata.*
18 *Alienatio rei Ecclesiasticæ factæ in consanguineos, non caret fraudis suspicione.*
19 *Alienatio rei Ecclesiasticæ in dubio non valet, nisi clarè constet de eius vtilitate.*
20 *Tempus contractus attendendum est ad effectum inspiciendi valorem rei, non tamen ad effectum probationis valoris.*
21 *Pretia rerum propter bella mutantur, & breui tempore magna fiunt mutationes.*
Intellige tamen, vt nu. seq.
23 *Concessio in dubio vtilis dicitur, nisi probetur damnosa.*
24 *Locationis instrumentum non sufficit ad probandum verum valorem licèt sufficiat ad probandum non vtilitatem, vel damnum.*
Item probat quantum percipitur de reditu, siue sit verum pretium, vel non.

DECISIO LXV.

DE anno 1532. die 14. Februarij. Iulius de Marga-
nis, & alij Cappellani cappellæ Sanctorum Lau-
rentij, & Barbaræ sitæ in Ecclesia Sanctæ Mariæ maio-
ris de Vrbe, locarunt; & in emphyteusim perpetuam
dederunt, & concesserunt Ioan. Baptistæ, & fratribus
de Marganis consanguineis dicti Iulij casale quoddam
nuncupatum, Turricellæ, ad dictam cappellam spectãs
pro annuo canone ducatorũ 40. de Carlen. Postea ijdẽ
Cappellani de eodem anno 1532. die 20. Septembris
obtinuerunt à Clemente Septimo commissionem, si
in euidentem, directam Vicario Vrbis, qui tulit senten
tiam confirmatoriam dictæ locationis die 22. Ianuar.
1535. Fuerat autem prius dictum casale de anno
1525. die 6. Nouembris locatum Ioanni de Marganis
pro tempore 9. annorum, & pro annuo affictu 65. du-
catorum de Carlen. & 6. lib. piperis. Et deinde fuerat
de anno 1547. die 6. Maij venditum pro pretio scuto-
rum 63. pro quolibet rubro, & sic pro scutis 2205. vl-
tra onus soluendi annuum censum ducatorum 40.
Stantibus præmissis dubitaui, an concessio, & alienatio
dicti casalis facta de anno 1532. sit valida. Et die Lu-
næ, 10. Martij, 1578. resolutum fuit pro inualiditate
ex defectu vtriusque requisiti tam solennitatis, quàm
causæ. Et quo ad defectum solennitatis, Domini di-
xerunt, quòd licet in alienatione rei Ecclesiasticæ non
1 requiratur alia solennitas, interueniente auctoritate
Papæ, quæ supplet omnes solennitates, vt per Abb. cõ-
sil. 41. nu. 3. lib. 1. Dec. consil. 341. nu. 12. circa med. ver-
sic. & quando concessio. Bald. in l. 2. in princ. per illum
text. C. quando decret. opus non est. Ruin. consi. 35. nu.
22. ad fin. consil. 157. nu. 3. & nu. 25. lib. 1. Capyc. decis.
16. nu. 1. prope fin. vers. regulæ enim iuris, & nu. 4. ver.
& omnis solennitas. Rolan. cons. 96. nu. 21. 22. & 23. lib.
1. cum simil. Nihilominus hoc intelligitur, quando Pa
2 pæ auctoritas legitimè, & validè interponitur: at † se-
cus si fuerit subreptitia, & consequenter nulla: tunc e-
nim nihil operatur, vt declarant Dec. consil. 142. nu. 5.
versi. non obstat, quod cum auctoritate Papæ. & ante
nu. 6. vers. vltimo non obstat, & Ruin. dict. consil. 157.
num. 4. & nu. 11. versi. nec dici potest. Quod autem in
casu isto impetratio licentiæ à Summo Pontifice datæ
3 fuerit subreptitia, patet: tum quia † non fuit Papæ nar
ratum, casale istud de anno 1525. ad nouennium loca-
tum fuisse pro annuo canone 65. ducatorum de Car-
len. & sic pro ducatis 25. vltra quãtitatem ducatorum
quadraginta pro qua facta fuit locatio, de qua agitur.
Id quod si Papa sciuisset, facilè animaduertisset, Cappel
lanos non Ecclesiæ vtilitatem, sed proprium eorum in-
teresse præ oculis habuisse, ideoque verisimiliter licen-
tiam non concessisset, vel ad concedendum difficilior
redditus fuisset. Tum quia rescriptum Papæ loquens
de euidenti vtilitate, cum debuisset restringi ad tẽpus
illud calamitosum, vtique moltò difficilius hanc licen-
tiam impartitus fuisset. Tum etiam, & tertio, quia in
instrumento locationis perpetuæ, quod in supplicatio-
ne, si in euidentem, erat insertum, Cappellani asserue-
runt, se tunc temporis ex dicto casali ob malam tempo
ris dispositionẽ non percipere anno quolibet vltra du-
catos 20. cuius assertionis falsitas ex ipsorummet arti-
culis conuincitur, in quibus fassi sunt, se solitos fuisse
pro tẽpore præterito locare dictũ casale pro annua pen
sione ducatorum triginta, vltra quod, si dicta assertio
vera fuisset, verisimiliter eam articulassent. Quantum
autem ad defectum causæ, quæ fuit euidens vtilitas, de
eo clarè constat. In primis ex illa communi distinctio-
4 ne, ꝙ, aut alienatio fit ex causa necessitatis: & † tunc illi
statur qualemcũque exitum habeat, dummodo sit vti-
liter cœpta. l. sed an vltro, §. 1. ff. de negot. gest. aut alie-
natio fit ex causa vtilitatis, tunc non sufficit eam vtili-
ter cœptam, sed requiritur Ecclesiam effici locupletio-
rem. l. si pupilli, in princ. ff. de neg. gest. Ita post Ioan. de
Fa. distinguit Arc. in c. sine exceptione. prope fin. in glo.
sed nonne. 12. quæst. 2. quam distinctionem sequuntur
Laur. de Rodul. col. 5. in fi. ver. sed Io. de Fa. & col. seq.
in princ. Gem. col. 2. circa med. ver. secundum Ioan. de
Fa. Aegid. nu. 6. vers. in gloss. nonne, Henr. Boich. in ca.
tua. in fi. ver. circa ꝙ de his, quæ fi. à præl. sine consen. c.
Sed alienatio, de qua agitur, non fuit facta ex causa
necessitatis, sed ex causa vtilitatis, & quidem euiden-
tis, Merito, &c. Secundò facit dictum Affl. decis. 87. nu.
3. firmantis, in remissione bonorum stabiliũ pupilli nõ
5 solum considerandum esse † præiudicium præsens, sed
etiam præiudicium, quod euenire potest, per not. per
gl. & Arch. in d. c. sine exceptione. Tertiò plurimum
astipulatur dictum Cuma. in l. pretia rerum, nu. 5. ver.
6 item si posset. ff. ad leg. Falc. vbi inquit, ꝙ si res nõ pos-
set vendi, nisi modico pretio propter bellum, & similia,
propter quæ non reperitur emptor, nõ subsistente ne-
cessitate vendendi, deberet computari quantum veri-
similiter in futurũ vendi posset, vel caueri si pluris po-
stea posset vendi, arg. l. in quãtitate. §. magna, & l. quæ-
rebatur, eo. tit. ad l. Falc. & arg. no. per Bart. in l. & si æ-
quo. de leg. 1. Quartò multũ coadiuuat dict. Castrens.
consi. 109. col. 1. ad fi. ver. nec obstant testes inducti. lib.
7 2. vbi vult, † pretium diminutum ex causa belli nõ esse
verum pretium, cum sit temporale, quod speratur ces-
sare, ideò non debere attendi per l. pretia rerum, in fin.
ff. ad leg. Falc. qui tex. hanc cõclusionem optimè probat
8 in illis verbis, ex † charitate rarò contingente pretia
rerum non constituuntur, & ibi Imo. Alex. & Hercul.
omnes

omnes in vltimo not. Ang. Aretin. §. si quis agens, num.
1. & nu. 4 circa med. & ibi Ias. nu. 6. Instit. de actio. Cre-
monen. in l. 2. nu. 233. C. de resc. vend. Et licet Alexand.
in dict. l. pretia rerum. ad fi. vers. nec obstat iste text. in-
telligat illum tex. specialiter in legatarijs tractantibus
de lucro, & allegantibus, frumētum remansisse in hæ-
reditate tēpore maximæ caritatis, & plurimi valere ad
summouendum hæredem à detractione Falcidiæ. Ni-
hilominus tex. non potest hanc restrictionem recipere,
sed est generaliter intelligendus, vt per Dec. in l. vi-
num. num. 4. ver. non ob. d. l. pretia rerum, vbi inquit, q
10 licèt ille text. loquatur † in legatis, tamen in ratione,
quā adducit, videtur ponere regulam generalē. Et hoc
idem voluit Bellon. lib. 2. supputa. c. 19. sub num. 1. ver.
& ille text. dicens, d. l. pretia rerum, in fi. loqui ponen-
do regulam nō modo in legatis, sed in alia materia, pon
derando illam dictionem *quoque*, quæ implicat etiam
alias materias. Nam dicit tex. cum hic quoque nec ex
momētis temporū, nec ex ea quæ rarò accidit caritate
pretia cōstituantur. Et propterea, siue intelligatur illa
dictio *hic*, id est in computatione legis Falcidiæ, qui in-
tellectus videtur suaderi ex eo, quòd d. l. pretia rerum,
venit continuatiuè ad §. corpora. legis præcedentis, vbi
tractatur de cōputatione legis Falcidiæ, siue intelliga-
11 tur dictio *hic*, id est, † in æstimandis fructibus, semper
attento alterutro intellectu, illa dictio quoque, impli-
cabit alias materias. Accedit ratio. l. nam ad ea. ff. de
legibus, quod in æstimatione rei colligendæ est habēda
12 † ratio eorum, quę communiter accidunt, vt per Aret.
& Ias. in d. §. si quis agens, quæ ratio cùm sit generalis,
militat etiā in alia materia, quàm legatorum. Vnde ad
propositum, cum bellum siue excidium Vrbis, ac etiam
pestis fuerint casus insoliti, & perrarò contingentes, nō
debuit illorum ratio haberi in constituendo pretium
casalis, de quo agitur. Quintò, confert theorica Bart.
in d. l. pretia rerum, ante num. 3. dicentis, in probatio-
13 ne valoris † rei non debere attēdi solum tempus con-
tractus, sed etiam tēpus anterius & posterius per mul-
tos annos. Sequitur Veronen. de simulat. contract. nu.
3. vers. & quod dixi. Aretin. in ca. cum causa, in primo
not. de testibus, Ant. de Burg. in c. cum dilecti. sub nu.
36. de empt. & vend. Afflict. decis. 316. num. 9. clarius
Alexan. in d. l. pretia rerum, nu. 10. & latius Cremon. in
d. l. 2. nume. 245. C. de rescinden. Vendit. Et probatur
hæc Bartol. conclusio ratione manifesta, quia aliàs si
14 † probatio pretij solum ad tempus contractus restrin-
gerentur, sequeretur, pretium ex momento temporis
constitui, cum contractus momento temporis celebre-
tur, quòd esset contra text. in dict. l. pretia rerum. in
fin. Et quamuis hæc Bartol. theorica impugnetur à
Cagnol. in d. l. 2. num. 218. vers. non obstat, num. 238.
ex illa communi cōclusione, quòd valor rei inspici de-
15 bet tempore contractus, nihilominus † animaduerten
dum est stare simul ista duo, nempe, valorem rei inspi-
ci tempore contractus, & probationem valoris fieri nō
tempore contractus, sed anteriori, & posteriori. Nam
Bart. in d. l. pretia rerum. loquitur de modo articulan-
di, & probandi valorem rei, non autem de tempore,
16 quo rei valor sit attendendus. Nec † ignarus fuit
Bart. valorem rei tempore contractus inspici oportere,
vt fatetur, in d. l. 2. nume. 16. Atqui in casu nostro ex
instrumento locationis casalis, de quo agitur, factæ de
anno 1525. pro annuo canone ducatorum 65. & instru-
mēto venditionis eiusdem casalis factæ de anno 1547.
pro pretio scutorum 63. pro quolibet rubro, & sic pro
scutis 2205. vltra onus soluendi annuum canonem du-
catorum 40. & sic ex tempore anteriori, & posteriori
in probatione siue constitutione pretij d. casalis mani-
festa, & non modica colligitur læsio. Et præmissa mul-
to magis procedunt in casu nostro, in quo non agitur
17 de iustitia pretij, sed de vtilitate † Ecclesiæ, & ea qui-
dem non simplici, sed euidēti, id est, clara, & indubita-
ta, vt per Barbat. consi. 40. nu. 1. vers. vnde pendent. lib.
1. per tex. in d. c. sine exceptione. ibi, q nō sit dubium
profuturū Ecclesiæ, pulchrè Corn. consi. 243. vers. præ-
terea, lib. 2. per tex. in ca. 1. ibi, præsertim cum euidens
necessitas, vel vtilitas non subesset. de reb. Eccles. non
alie. lib. 6. Rebuf. in compend. alien. rer. Eccl. nu. 97. in
fin. Rolan. cōs. 15. nu. 16. circa med. ver. & nonne cū l. 1.
Accedit etiam, quod cum alienatio ista facta fuerit in
18 consanguineos d. Iulij, nō † caret fraudis suspicione, &
potius in vtilitatem consanguineorum, quàm Ecclesię
facta præsumitur. authen. quibuscunque modis. & ibi
Doct. C. de sac. sanct. Eccles. cum alijs, de quibus Alc.
de præsumpt. reg. 1. præsumpt. 29. num. 1. 2. & 3. Et li-
cèt ex præmissis manifesto appareat de dāno Ecclesiæ,
tamen quando etiam aliquid dubitationis superesset,
19 in † dubio contractus non valet, vt in proprijs termi-
nis tradit Bald. consilio 156. circa med. vers. præterea.
lib. 1. per not. in l. cum hi. §. eam. & §. cum prætor, ff. de
transact. Non obstant exemplo deducta. Et in primis,
quòd attendendum sit tempus contractus. Quia id
20 † verum est ad effectum inspiciendi valorem rei, qui
non alijs temporibus, sed tempore contractus debet at-
tendi: non tamen procedit ad effectum probationis va
loris rei tempore cōtractus considerati, quæ probatio
debet fieri ex tempore anteriori, & posteriori, vt supra
dictum est. Item, obiectum non procedit ad effectum
vtilitatis, præsertim euidentis, quæ quidē euidens vti-
litas in casu nostro, etiam attento tempore contractus
deficiebat: cum enim ex tempore præcedenti & subse-
quenti appareat, quanti soleret casale istud tempori-
bus non calamitosis locari, nō fuit, nec potuit esse Ec-
clesiæ euidenter vtilis alienatio dicti casalis facta illo
tēpore calamitoso. Secundò non obstat, quod excidium
Vrbis, & pestis mutarunt valorē dicti casalis, iuxta d.
21 Bal. in l. 2. nu. 29. ad fi. dicentis, † propter bella pretia
rerū variari, & breui tēpore magnas mutationes fieri,
& Bal. sequuntur ibi Castr. nu. 4. prope fin. Cagnol. nu.
138. in fi. Cremon. nu. 230. Imol. in c. cum causa num.
27. prope fin. ver. iuxta prædicta, Ias. cons. 54. num. 4. in
fin. lib. 1. Dec. cons. 308. nu. 3. vers. secundo propter bel-
lum. Siquidem respōdetur, id intelligendum esse, quā-
do res propter bellum detrimentum recipit, puta, quia
22 † ædificia destruātur, arbores excidantur, & terrę de-
uastentur, & ob cessationem culturæ steriles, & infru-
ctuosæ reddantur, vt rectè considerat Ias. d. consi. 54.
nu. 4. in fin. Sed casale, de quo agitur, propter diruptio-
nē Vrbis nullum in se passum fuit damnum, nec cessa-
tio culturæ illi nocuit. Præterea respondetur, dictum
Bald. & aliorum non procedere in alienatione, quæ fit,
vt quis meliora prospiciat, & sic ex causa vtilitatis. Ter
tiò nō obstat, q vtilis dicatur concessio, quotiescunque
23 non probatur, † illā fuisse damnosam, gl. pen. in d. c. sine
exceptione, Abb. d. consi. 41. sub num. 3. vers. quinimò,
Calder. cons. 5. de rer. permut. Fel. consi. 42. nu. 4. ver. ter
tio moueor. Ias. d. consi. 54. nu. 5. Siquidem pro respon-
sione dicitur, istos Doct. non loqui, quando alienatio
fuit facta ex causa euidentis vtilitatis, vt in casu nostro.
Quartò non obstat, quod instrumētum locationis an-
ni 1525. non probat verum reditum prædicti casalis.
24 Quia † respondetur, quòd licet illud instrumentum
non sufficiat ad probandum verum valorem dicti ca-
salis, sufficit tamen ad probandum non vtilitatem, siue
damnum Ecclesiæ, cui cum perciperet ducatos 65. an-
nuatim, nō poterat esse vtilis alienatio pro annuis duca
25 tis 40. Satis est † igitur, istud instrumentum probare,
quod Ecclesia tantum percipiebat, siue illud esset verū
pretium, siue non. Reliqua in cōtrarium adducta, vel
non indigent responsione, vel ex præmissis tolluntur.

CANTVCCII.

Regien. Sancti Thomæ, Lunæ, 21. Aprilis, 1578.

SVM

SVMMARIA.

1 *Prorogatio fatalium in causa accessoria, an porrigatur etiam ad causam principalem. Quod sie per totum.*

2 *Agentis animus, & voluntas colligitur ex modo, & forma procedendi.*

DECISIO LXVI.

1 QVamuis aliqui ex Dominis dubitauerint, an † pro-
rogationes fatalium, de quib. agitur, porrigāt vi-
res suas, & suffragentur Boiardo in causa restitutionis
in integrum? tum quia omnes prorogationes fuerunt
extensæ in causa appellationis, licet citationes ad viden
dum prorogari fatalia fuerint pro parte Boiardi factæ
simpliciter in vim quarumcūque facultatum vel vim,
&c. nec aliter restrictæ ad causam appellationis, & hu
iusmodi extensionem Boiardus verisimiliter notitiam
habuit, ex quo ei registrum pluries accommodatum
fuit, & propterea cum non reclamauerit, videtur illis
consensisse. Tum etiam quia Boiardus in prorogando
fatalia vsus est modo, & forma solita adhiberi in pro-
2 rogatione fatalium in causa appellationis, & ex † qua-
litate, modo, & forma procedendi colligitur animus,
& voluntas agenos. Rom. consil. 369. num. 7. Alexand.
consil. 55. num. 8. lib. 5. Aym. ad Rub. de leg. 1. nu. 126.
Nihilominus omnes Domini tenuerunt, prædictas
prorogationes. Boiardo satis suffragari, quatenus ta-
men restitutione in integrum non indigeat, prout non
indigere videtur. Et huius resolutionis potissima ratio
fuit, quia in Rota reperitur commissa causa appellatio-
nis, etiam respectu negotij principalis vigore secundæ
partis commissionis reformatoriæ, pro parte Corradi-
ni obtentæ, in qua dicitur, vel si magis placet, commit-
tatur prædicto Alphonso Binarino, vt in causa, & cau-
sis prædictis procedat perinde, ac si præinserta, signata
esset, parito iudicato in primis, & ante omnia quo ad
dimissionem possessionis beneficij, omniumque terra-
rum, & bonorum ad illud spectantium. Vnde ponde-
rando illa verba, perinde ac si præinserta signata esset,
colligitur causam appellationis etiam respectu nego-
tij principalis commissam fuisse, cum præinserta con-
tinent causam appellationis, etiam respectu negotij
principalis, vt patet ex illis verbis, *de & super hospitalem
de Balneo Regien. diœce. &c. rebusque alijs, &c. nec non
totius negotij principalis, &c.* Et quamuis causa fuerit
commissa D. meo Robust. cum clausula, *omni & quacunque appellatione remota*, tamen signatura non ob-
stante huiusmodi clausula, admisit appellationem, ex
quo reformauit commissionem Boiardi, vt staret perin
de, ac si præinserta signata esset, parito iudicato, quo
ad dimissionem possessionis, &c. & sic signatura com-
misit causam appellationis sine retardatione executio-
nis quo ad possessionem, voluit enim quo ad possessio-
nem executionem fieri. Vnde facta tali executione vi-
detur causa appellat. adhuc pendere etiam respectu ne
gotij principalis, non autem respectu fructuum, & ex-
pensarum tantum, quia causa appellationis, quo ad fru
ctus & expensas, fuit simpliciter commissa: quo verò
ad negotium principale fuit commissa cum clausula,
parito iudicato.

CANTVCCII.

Cautien. siue Nullius iurisdictionis. Veneris die 25. Aprilis. 1578.

SVMMARIA.

1 *Priuilegij vsum allleganti onus probandi incumbit.*

Limita, vt num. seq.

2 *Vsus priuilegij præsumitur, nisi allegetur pro fundamento suæ intentionis, & num. seq.*

4 *Vsus priuilegij præsumitur, quando à priuilegiato allegatur.*

5 *Solennitas extrinseca præsumitur, quando allegatur ab eo, in cuius fauorem præsumptio oritur.*

6 *Iussus patris præsumitur præcessisse si ab eo allegetur: secus si negetur.*

DECISIO LXVII.

DIe 20. April. 1575. Militia tantum informante in
contumacia Episcopi nō curantis aliter informa-
re, fuit propositum dubium, an priuilegiū Leonis præ-
sumatur vsu receptū in casu, & ad effectū de quo agi-
tur. Quod dubium negatiuè ad fauorem Militiæ re-
solutum fuit. Et omissis multis hic per informātes ad-
1 ductis, moti sunt præcipuè Dñi, tū quia † vsus priuile-
gij Leonis allegatus pro parte Episcopi, tanquam fun-
damentum intentionis ipsius, debet ab eo concluden-
2 ter probari: licet. n. alias † vsus priuilegij præsumatur,
quando tamen allegatur pro fundamento intentionis,
non sufficit præsumptio, sed requiritur vera, & conclu-
dens probatio. Achil. dec. 1. de prob. & maximè in casu
isto, in quo Episcopus venit impugnatiuè. Tum etiam,
quia ex qualitatibus & circumstantijs facti tota vide-
tur tolli difficultas. Adsunt. n. primo due concordiæ fa-
ctæ inter Episcopum, & Militiam: vna de anno 1536. al
tera de ann. 1555. Secundò responsiones Episcopi, itē
Decani, & Capituli factæ ad intimationem priuileg.
Leonis de anno 1562. in quibus negarunt priuilegium
Leonis, & alia priuilegia intimata, & præsentata pro
parte Militiæ esse in vsu, & obseruantia. Tertiò, assertio
Episcopi asserentis coram A. C. se & suos prædecessores
à tempore immemorabili fuisse, & esse in quasi posses-
sione exercendi omnimodam iurisdictionem Episcopa
lem, quæ facti qualitates, & circumstantiæ, videntur
omnino excludere præsumptionem iuris priuilegij
Leonis, vt optimè informantes hoc deducunt. Nec ob-
stat decisio. Crescent. 79. quæ pro parte Episcopi vide-
3 batur posse allegari, quia licet verum sit, † vsum priui-
legij præsumi, vt in d. decis. id tamen procedit, quando
4 vsus † priuilegij à priuilegiato allegatur: at secus: quā
do ab eo negatur. Præsumptio enim vsus priuilegij o-
peratur in fauorem priuilegiati, non in eius præiudi-
5 cium. Et facit, quod in simili dicitur, q † solennitas ex-
trinseca præsumitur, quando allegatur ab eo, in cuius
fauorem præsumptio oritur: secus si ab eo solennitatis
interuentus negetur, Salic. in l. filius, col. 2. circa med.
ver. & faciūt hæc. C. de pet. hæred. dicens, præsumi ius-
6 sum † patris præcessisse, si hæc præsumptio à patre al-
legetur, secus, si ab eo negetur. Sequitur Alex. consi. 9.
nu. 9. vers. potest etiam. lib. 3. pulchrè Rui. loquens ge-
neraliter in quacunque solennitate. consi. 25. nu. 20. lib.
5. & Gabr. de præsum. concl. 1. nu. 74. reseruarunt au-
tem Domini ius audiendi Episcopum, si velit audiri.

CANTVCCII.

Bononien. Terrarum, Ven. 11. April. 1578.

SVMMARIA.

1 *Commissione obtenta de non reuocando attentata, potest sequestrari possessio cum fructibus post commissionem perceptis,*

Imo etiam possunt sequestrari fructus percepti à die spolij attentati citra, nu. 2.

Item etiam expensa peti. nu. 4.

3 *Attentata sunt magis priuilegiata, quàm spolium.*

4 *Expensa facta post attentata æquiparantur fructibus similiter post attentata perceptis.*

5 *Gratia contra ius, in præiudicium alterius impetrata debet strictè interpretari.*

6 *Verba rescripti debent de minori præiudicio interpretari.*

DECISIO LXVIII.

IN vna Bonon. Terrarum ad euitandam purgatio-
nem, & reuocationem attentatorum per Achillem
de Blanchettis contra Viuianos commissorum, fuit
pro parte eiusdem Achillis in signatura Sanctiss. ob-
tenta commissio his verbis concepta: *Placeat Sanctitati Vestræ, idem, &c.* vt sequestrata possessione
per eundem Dom. Auditorem, & fructibus, & re-
fectis expensis post prætensa attentata factis, & præfi-
xo aduersarijs aliquo breui, & peremptorio termino

ad docendum de prætensis nullitatibus & causis, pro-
pter quas in integrum restitui prætēdunt, quo elapso,
& nihil quod releuet docto, constito de bono iure ora-
toris quascunque inhibitiones, quomodolibet forsan
factas moderetur, & deinde causa appellationis pro
parte oratoris interpositę ad vlteriora, & ad expeditio-
nem pro parte fouente iustitiam, prout iuris fuerit reie
ctis huiusmodi attentatis, procedat, committere & mā
1 dare. Et † vigore istius commissionis pro parte Achil-
lis fuerunt refectæ expensæ, & sequestrata fuit posses-
sio cum fructibus post commissionem perceptis. Sed
quia pro parte Viuianorum prætendebatur, sequestrā
dos esse omnes fructus à die spolij attentati citra per-
ceptos, propterea die Ven. 11. April. 1578. dubitaui, stā-
te d. commissione, sequestro cum eius executione, &
refectione expensarum, an sint sequestrandi omnes fru
ctus à die spolij attentati citra percepti, vel potius sa-
tisfactum sit d. commissioni, & procedendum ad vlte-
riora? In quo dubio, Domini, uno tantum contradicē-
2 te, tenuerunt, † omnes fructus, etiam a die spolij atten
tati citra perceptos, sequestrari debere. Et moti sunt,
tum quia si in simplici spolio omnes fructus etiā per-
cepti, & consumpti veniunt restituendi, c. grauis, & ibi
Dd. de restitut. spol. multo magis id locum habere de-
3 bet in spolio attentato, cum † attentata sint magis pri-
uilegiata, quàm spolium. Rot. dec. 2. nu. 3. de rest. spol.
in nou. Aegid. decis. 49. & 294. Achi. decis. 24 de attent.
Tum & secundo, quia sicut signatura voluit refici om-
4 nes † expensas post attentata factas, ita etiam verisimi-
liter credendum est, idem voluisse quo ad fructus pa-
riter post attentata perceptus, cum nulla possit diuersi
tatis ratio inter fructus, & expensas assignari: nam si
fructus sint consumpti, potest eorum æstimatio se-
5 questrari. Tum & tertio, quia † cōmissio gratiosa con-
tra ius, & in alterius præiudicium impetrata, qualis est
ista, de qua agitur, debet strictè interpretari, vt per
Aegi. dec. 53. circa med. versic. secundo quia, vbi etiam
subdit, huiusmodi commissionem debere vnam bonā
& certam, licet magis strictam interpretationem reci-
pere. Vnde satis constet, Sanctissimum rescripsisse cum
intentione præiudicandi Viuianis, quia eo ipso, quod mā-
dat possessionem, & fructus sequestrari, intendit eandē
possessionem, & fructus Viuianis non restitui, nihilo-
minus non apparet de quantitate præiudicij, an volue
rit solum tollere restitutionē possessionis, & fructuū,
an verò etiam sequestrationem fructuum ante com-
6 missionem à die spolij attentati perceptorum, & † pro-
pterea verba rescripti debent de minori præiudicio in-
terpretari, vt per Ias. in l. fi. nu. 24. & ibi Clau. nu. 49. de
const. Princip. post Card. in c. mandatum. in 2. no. de re-
scrip. Bal. in l. 1. n. 6. vers. & si Princeps. ff. de cōst. Princ.
Idem Ias. in l. quoties, nu. 3. & 4. C. de prec. Imper. offer.
Veron. de seru. rust. præd. tit. de aquæduc. num. 76. &
bene Sarn. in reg. de non tollen. iur. quæsit. q. 1. pag. 28.
in litera C, versic. illud tamen. Non obstant deducta
pro parte Achillis. Quia loquuntur in alijs terminis,
nec possunt huic casui applicari, vt per se patet.

CANTVCCII.

Neapolitan. Restitutionis in integ. Lunæ,
14. Aprilis 1578.

SVMMARIA.

1 *Processus inter alios agitatus tertio non præiudicat.*
2 *Simulatio contractus non præsumitur, nisi probetur.*
3 *Venditor si iurat in contractu de euictione, nō requiritur alia denunciatio, si scit litem emptori motam, ex magis communi, num. 4. & 5.*
Imò magis si in specie iuret. num. 9.
6 *Iurans defendere Ecclesiam, tenetur eam etiam nō requisitus defendere, si sciat illam patrocinio suo indigere, ex communi. nu. 7. imò communiori, nu. 8.*
10 *Iuramentum in contractu appositum eius naturam sequitur. Declara, vt nu. 12.*
11 *Venditori vt denuncietur lis mota emptori de natura contractus venditionis est.*
12 *Natura contractus primordialis attenditur, non accidentalis.*
13 *Denunciatio litis emptori est quoddam accidens extrinsecum.*
14 *Mora sine interpellatione in multis casib. committitur.*

DECISIO LXIX.

FVit resolutum ex nouiter deductis pro parte Epi-
scopi sententias contra eum latas reuocandas non
esse, nec ei restitutionem in integrum concedendā? Et
1 ratio resolutionis fuit, tum † quia processus pro parte
Episcopi nuper productus tanquā inter alias personas
videlicet eund. Episcopū, & D. Lucretiam eius sororē
agitatus, non potest D. Iuliæ Caraffæ præiudicare, arg.
reg. res inter alios acta. &c. Dd. cōmuniter, in l. 2. C. de
eded. Tum quia non cōstat de simulatione dationis in
solutum, in qua pro parte Episcopi præcipuū fuit fun-
2 damentū, cū non doceatur de causa simulationis, † qui
enim dicit contractum simulatum, siue agat, siue exci-
piat, tenetur non solum allegare, sed & concludenter
probare simulationis causam, quæ debet esse ad propo
situm probabilis, sufficiens, & verisimilis, vt latè post
alios firmat Mandel. cons. 9. n. 1. 7. & 8. & cōs. 97. n. 24.
& 28. Tum ēt & tertio, quia stante scientia Episcopi de
lite mota D. Iuliæ per D. Lucretiam super euictione
Fūdachi, de quo agitur, quæ sciētia colligitur ex Epist.
Episcopi rñdentis ad literas D. Iuliæ, & stante ēt, quod Epi
scopus in instrumento ratificationis venditionis annui
census ducatorum 51. super fructib. d. Fundachi D. Iu-
liæ per D. Lauram Aquauiuam factæ promiserit iure-
iur. D. Iuliā defendere, ac de euictione teneri, tam de iu
re, quàm de facto generaliter, & specialiter omniumq;
litem suscipere, vtiq; non erat necessaria alia litis denū
3 ciatio. Nā cōis est Dd. conclusio, vt si † venditor in in-
strumento venditionis iurasset suscipere defensionem
emptoris in causa euictionis, tunc si sciat litem ei motā
non requiritur alia denūciatio, ita in proprijs terminis
tradit Alex. in l. 2. §. voluntatem, n. 16. quem ibi sequū-
tur Ias. nu. 27. Herc. nu. 36. Claud. n. 16. Rip. nu. 18. in fi.
ff. sol. mat. hoc idē in specie voluit Barb. in c. vlt. no. 4. in
fi. vers. 5. nisi vēdens, & ibi Ant. Burgen. n. 11. de emp. &
ven. Claud. in l. non solū. §. morte. nu. 101. & ibi latissi-
mè Rub. nu. 420. vers. 2. declara. vsq; ad nu. 426. de no.
ope. nun. Io. Lup. in c. per vestras. §. vlt. nu. 32. vers. nam
hoc dēt intelligi, & nu. 33. 34. 35. & 36. de don. int. vir.
& vxor. Purp. in l. quod te. n. 92. ff. si cert. pet. Catel. Cot. in
suis memor. in ver. emptor malè defendens, vers. vltra
eos limit. Aufr. in add. Cap. Thol. q. 401. in 5. lim. Capi.
dec. 106. nu. 3. vers. vnde succedit, Rub. cons. 652. in fio.
latè Grat. cōs. 139. n. 3. cū seq. lib. 2. Gozad. cōs. 31. nu. 7.
& cons. 57. nu. 11. Nat. cons. 262. nu. 20. lib. 2. Rol. consi.
6. nu. 48. lib. 1. Couar. lib. 3. var. resol. c. 17. nu. 5. Et hæc
4 absq; dubio † est magis cōis opin. Contrarium enim te-
nentes paucissimi sunt, nempe Soc. in d. l. 2. §. volunta-
tem. nu. 20. & 21. Bauer. de mora. p. 2. num. 21. Gomez.
in §. item si quis postulante, nom. 10. cir. med. Institut.
de act. Alciat. in d. l. quod te. nu. 42. versic. existimauerim.
& nu. 43. & 44. Rebuff. ad constit. Reg. Gal. tom. 3. tit.
de dilat. art. 5. glo. vnica, num. 35. & 36. Imò Soc. de hoc
cogitandum relinquit, & Gome. dubitatiuè loquitur.
5 Ceterum † Alex. & Barb. originales auctores prædictæ
communis cōclusionis, & alij eorum sequaces supra re
lati mouentur præcipuè ex doctr. Spec. cōiter recepta
in tit. de aduoc. §. 1. nu. 25. vers. sed numquid is, qui iu-
6 rauit, vbi vult, † quod iurans defendere Ecclesiam,
tenetur virtute iuramenti eam etiam non requisitus
defendere, si sciat illam patrocinio suo indigere. Quod
dictum refert, & sequitur Io. And. Butr. Imo. Anch.
Abb. & alij in c. breui, de iureiur. Ias. in d. l. quod te, n.
22. Dec. in lect. nu. 11. & in repet. nu. 43. Purpur. nume.
97. Cagnol. nume. 94. & 95. vbi transit cum hac opinio.
Aret.

Aretin.in l.si ex legati causa,nu. 6. ff.de verb.oblig. &
conf.150.sub num.5.Corset.in rep.rub.de iureiur.pri-
ui.4.Bauer.de virt.iur.illat.7.Cremon.singu.123. Fel.
in c.licet Heli.num.4.de simo.Cur.iun. de feu. p.4. in
36.caus.priua.& cons.74.nu.7.Euerat.in loc. à vi uita-
men.in 11.effect.in 1.illat.pag.726. Cassan. in consuet.
Burgun.fol.199.n.6. Ant.de Petr.in repet.l.1. ff.de iu-
reiur.in 24.effect. nu.232. Rip. l.3. respon.c.7.nu.1.&
in l.4.§.Cato,nu.59.in fi.ff.de verb.obl. Crauet. consil.
64.nu.2.Rol.cons.25.num.22. lib.2. Et hanc esse com-
7 munem † fatentur Dec.in d.l.quod te.in lectura,num.
11.Rub. in d.§.morte, sub nu.420.Grat. d.consil.139.
sub nu.7.li.2.& magis communem dicit Gomez. in d.
§.item si quis postulante,sub n.10.& frequentiori om-
nium consensu receptã asserit Couar. d.c.17. sub nu.5.
Et certe negari non potest, quin hæc tam numero,quã
8 auctoritate † communiori sit conclusio, cum pro con-
traria opin.sit Aret. in l.si seruus communis.in fi. prin.
ff.de vulg.& pup. Alex.in d.l.quod te,nu.8. vers.tamẽ
non puto,& ibi Iac.de S.Georg.nu.2.Rim.nu.6. Curt.
iun.nu.26.& 27.Socin.Bauer.Goine.Alciat.& Rebuff.
in præcitatis locis. Et eo magis prædicta communis cõ
clusio in casu nostro obtinet, ꝙ Episcopus in instrumẽ-
to ratificationis venditionis nõ iurauit simpliciter, sed
9 in specie, † se Dom.Iuliam in causa euictionis defensu-
rum,omnemq́ue litem suscepturum, vt bene per Rip.
in d.l.2.§.voluntatem,num.18.in fi.& per Couar. d.c.
17.nu.5.prope fi.vers.ex quib. magis mihi placet. Ne-
10 que obstat, † ꝙ iuramentum in contractu appositum
eius naturam sequitur. l.vlt. C.de non nu.pecun. l.vlt.
ff.de liber. causa. c. quemadmodum, de iureiur. Et de
11 natura,† contractus venditionis est, vt venditori de-
nuncietur lis mota emptori ad hoc,vt teneatur de eui-
ctione,vt per Bart.in d.§. morte, nu.52. & ibi Recent.
ff.de nou.oper.nunc.Fel.in c.cum M.nu.65.Rip.num.
166.de constit.Couar.qui de cõi, d.c.17. num.3. Nam
respondetur,iuramentum sortiri naturam contractus,
12 cui accedit primordialem, † & generalem,non autem
accidentalem,ad glo. in l.certi condictio,in prin. & ibi
Dd.ff.si cert.pet.per arg. l. item veniunt,§.cum prædi-
ximus,ff.de pet. Hære. Aret.in c.1. nu.70. de iud.Rip.
in l.in insulam. nu.91. ff.de verb.oblig. Mars.sing.226.
Aym.cons.102.num.7. Et in terminis nostris Claud. in
d.§.morte,nu.102.& ibi Rub.num.424. & Didac.vbi
de communi.d.c.17.vers.nec quicquam obierit. Quod
13 autem † denunciare litem venditori scienti sit quod-
dam accidens extrinsecum,deducitur ex eo,quod mo-
ra committitur per interpellationem,& non ante:& ta
men interpellatio non est de natura contractus,sed po-
tius quoddam accidens extrinsecum, quia multi sunt
14 casus,in † quibus mora sine interpellatione committi-
tur.Et ita in terminis respondet Claud.d.§. morte, nu.
102.vers.ad secundum respond.& nu.seq.& ibi Rube.
num.414.& latius Couar.d.c.17. nu.5. vers. necquic-
quam obierit,vbi ex not. per Bald.in l.1. nu.1. C.com-
mo. colligit, denunciationem quæ scienti fieri debet,
non esse naturalem.

CANTVCCII.

Bonon.Iuris macinan. Vener.23.Maij 1578.

SVMMARIA.

1 *Statutum Principis supremi habet vim sententiæ diffini-
tiua.*
2 *Possessionem reus amittit statim lata sententia in iuribus
incorporalibus.*
Fallit, num.8.
3 *Possessio, vel quasi iurium incorporalium amittitur ex
scientia & patientia, siue non contradictione.*
Limita, vt num.8.
4 *Episcopus sciens, & patiens ab alio Episcopo excommu-
nicari, & absolui suos subditos, & non contradicens,
amittit quasi possessionem iurisdictionis.*

5 *Statuti notitia præsumitur ex proclamate in eius execu-
tionem facto.*
6 *Statutum approbatum præsumitur ex non reclamatione
post ipsius proclamata.*
7 *Contradictio dicitur esse in arbitrio partis.*
9 *Ius incorporale libertatis adhæret rei corporali.*
10 *Contradictio de præsenti præsumitur in præteritum, &
ad illud retrotrahitur. & nu.seq.*
11 *Coniectura aliqua si concurrit vltra statum præsentem
inferens retro, semper de statu præsenti præsumitur in
præteritum.*
12 *Præsumptio iuris est, vt nemo in eius damnum tacuisse
censeatur.*
13 *Libertatis quasi possessio, vt amittatur, tria concurrere
debent. & nu.16.*
14 *Obedientia proprie non inducitur ex obseruatione præce-
pti negatiui.*
15 *Cautela animum deliberandi, non autem obediendi, in-
ducit.*
17 *Regula l.veteribus.ff.de pact. non procedit, vbi vniuer-
salitas verborum, & verisimilitudo ipsa repugnat.*
18 *Reseruationis natura est iui competens conseruare, non
autem ampliare, seu de nouo dare.*

DECISIO LXX.

FVit resolutum, Dominos de S. Petro non amisisse
quasi possessionem libertatis recipiendi quemcun-
que ad eorum molendinum, non obstantibus in con-
trarium adductis pro parte Dominorum Capitum,
quæ ad duo potissimum rediguntur. Primum est, quod
1 statutum Leonis, de quo agitur, habet vim sententiæ
diffinitiuæ,Bal.in l.pen.ante num.2. versic.cum enim,
C.comminat. epist. &c. Et propterea cum emanauerit
ad tollendum ius incorporale libertatis, statim priua-
uit Dominos de S. Petro eorum quasi possessione, ex
doctr.Innoc.in c.cum nostris.col.3.versic.imò plus vi-
2 detur.de conces.præb. dicentis,† in iuribus incorpora-
lib. vt in electionibus,iurisdictionibus,& similibus sta-
tim lata sententia reum possessionem amittere, & a-
ctorem posse illam ingredi, & Innocen. ibi sequuntur
Host.col.pen.post prin.vers.plus videtur. Io.Andr. co-
lum.4.circa med.vers. imò plus videtur, Henric.Boic.
nu.7.Butr.num.19.ante med. versic. in hoc casu dicunt
quidam.Card.nu.8.q.22.vers.imò plus videtur.Imol.
num.33.prope fi.vers. si autem fertur. Anch. num.16.
ver. aut petitur res. Secundum autem quod pro parte
3 Dominorum Capitũ deducebatur,erat,† ꝙ quasi pos-
sessio iuriũ incorporalium amittitur ex scientia, & pa-
tientia,siue nõ contradictione. Si .n. (exempli gratia)
Episcopus scit,populum suum ab alio Episcopo excom
municari,absolui,& ei obedire,& nõ contradicat,quia
4 fortè † non audet punire illi obedientes, ex ista scien-
tia,& patientia amittit quasi possessionem iurisdictio-
nis, quia est meticulosus, & pusillanimus, ideo quasi
possessionem deseruisse videtur, & in alium transtu-
lisse,l.si forte,§.1.ff. si seruitus vind.l.si ergo, §.1. ff. de
publ.Ita Innoc.in c.olim.il 3. in princ. de restitut.spol.
cum quo ibi pertranseunt Host. post prin. ver.hoc aũt
iure.Io.And.col.pen.in fi. ver.in gl.2. Card.nu.3.in gl.
2.ver.per hoc non priuatur.Imol.nu.3.ver. Innoc. no-
tab.dicit Butr.nu.11.ante med.vers.vnde forte. Anch.
nu.5.vers.quandoque verò populus. Abb.nu.14.vbi in
fi.de cõi restatur.Quocirca cum Domini de S.Petro ve
5 risimiliter habuerint † notitiam statuti, de quo agitur,
stante publico proclamate in eius executionem facto:
in his enim,quæ publicè fiunt,ignorantia allegari non
potest,l.1.C.qui & aduer.quos.c.1.& ibi Abb.n.19. de
postul.præla.c.quod dicitis. vbi gl.in ver.regio.16.di-
stin.Rom.cons.59 nu.5.ad fi. ver.tertio quia Aym.con
sil.271.col.pen. versic.5.præsumitur scientia.Cumque
6 in actis non constet, eos statim † reclamasse, nisi prout
in compromissu ferè per tres menses post proclamata

factо ſequitur eos, ex tali ſcientia, & patiẽtia ſibi præ-
iudicaſſe, & conſequenter quaſi poſſeſſionem liberta-
tis amiſiſſe. Nec poteſt dici, eos in continenti contradi-
7 xiſſe, quia † cum id arbitrium, Doc. in l. 1. §. qui præ-
ſens, ff. de acq. poſſ. cum alijs, de quibus per Menoc. de
arb. caſ. 11. n. 3. vtique nõ poteſt arbitrari, neq; ex qua-
litate facti, quæ nullum requirebat apparatum, ſiue
præparamentum, neq; ex qualitate perſonarum, neq;
aliunde eos in continenti reclamaſſe. Sed tamen his mi
nimè obſtantibus Domini cõcorditer tenuerunt, Do-
minos de S. Petro prædictam quaſi poſſeſſionẽ liberta-
tis minimè perdidiſſe. Et ad primum fundamentum
reſponderunt, doctr. Innoc. in d. c. cum noſtris, non pro-
8 cedere, quando talia ſunt † incorporalia, in quibus ali-
quid corporale attingitur, vt ipſemet Inno. ibi. col. 3.
poſt med. verſ. ſi autem talia, ſe declarat, cuius declara-
tionem Doct. ibi communiter ſequuntur, Hoſt. col. pe-
nul. ante med. verſ. ſi autem talia, Ioan. And. col. 4. circa
med. verſ. ſi autem talia. Anch. nu. 16. circa med. verſic.
ſi autem talia, Henric. Boic. num. 8. Butr. num. 19. ante
med. verſ. quandoq; fertur ſententia, Card. nu. 8. q. 22.
verſ. ſi autem talia. Bene Ang. in l. qui reſtituere, nu. 2.
in med. verſ. & hoc intellige verum, ff. de rei vindicat.
Floria. in l. ſeruitutes, ſub nu. 1. verſ. & hanc differen-
tiam, ff. de ſeru. vrb. Sed certe negari non poteſt, quin
9 ius † incorporale libertatis, de quo agitur, adhæreat
rei corporali, hoc eſt, molẽdino ad inſtar iurium incor
poralium, ſeruitutum, itineris, actus & ſimilium, quæ
adhærent rei corporali, hoc eſt, ſolo, vt rectè exempli-
ficant But. in d. c. cum noſtris. num. 19. ante med. verſic.
quandoque fertur, & ibi Anch. nu. 16. circa med. verſi.
ſi autem talia. & Ang. in d. l. qui reſtituere. nu. 2. verſic.
& hoc intellige. Ad ſecundum autem fundamentum
Domini multipliciter reſponderunt. In primis, Domi-
nos de S. Petro ſtatim emanato proclamate contradi-
10 xiſſe: nam ex † contradictione facta tempore compro-
miſſi præſumitur contradictio in præteritum vſque ad
tempus proclamatis. Quotieſcunque .n. vltra ſtatum
11 præſentem concurrit aliqua † coniectora, vel præſum-
ptio inferens retro, tunc ſemper de ſtatu præſenti præ-
ſumitur in præteritum, Salyc. in l. ex perſona. prope fi.
C. de probat. Alex. cõſ. 16. nu. 3. li. 5. Soc. cõſ. 89. li. 1. Alc.
de præſumpt. reg. 2. præſum. 26. nu. 5. At in caſu iſto vl-
12 tra præſumptionem iuris, † quod non eſt præſumen-
dũ, Dominos de S. Petro. habita notitia ſtatuti, & pro-
clamatis ſibi valde præiudicialis tacuiſſe, & acquieuiſ-
ſe in graue præiodicium. l. cum de indebito. ff. de prob.
concurrit etiam coniectura illa, quod compromiſſum
factum fuit de omnibus litib. controuerſijs, & differẽ-
tijs verſis, & vertentibus de & ſuper molendino eorũ-
dem Dominorum de S. Petro, nec non de & ſuper ac-
ceſſu fornariorum ad d. molendinum. Si igitur huiuſ-
modi lites, controuerſiæ & differentiæ, iam ante com-
promiſſum verſæ fuerant, euidens inde elicitur conie-
ctura ad præſumendum contradictionem de tempore
compromiſſi in præteritum vſque ad tempus procla-
matis. Et tanto magis, quod de ijs extabãt acta, ad quæ
compromiſſum relationem habet, vt patet ex illis ver-
bis, de quibus, & prout latius in actis cauſæ verſis, &
vertentibus. Ex quorum actorum confectione tollitur
id, quod dicitur pro Dominorum Capitum, nempe, li-
tes & altercationes, de quibus fit mentio in compro-
miſſo, potuiſſe per diem exoriri. Secũdò reſpondetur,
13 tria † concurrere debere ad inducendam amiſſionem
quaſi poſſeſſionis libertatis Dominorum de S. Petro.
Primò, ad eorum molendinum fornarios poſt pro-
clamata non acceſſiſſe. Secundò non acceſſiſſe ex cauſa
prohibitionis ſtatuti: ex ſimplici enim non acceſſu non
arguitur ſtatuti patitio, cum ex obſeruatione præcepti
14 † negatiui non inducatur propriè obedientia, vt in-
quit Bald. in l. 2. nom. 54. C. de ſeruit. & aqu. Potuerunt
enim non accedere, vel ratione liberæ facultatis acce-
dendi, & non accedendi, quam prius ante proclamata
15 habebant, vel ratione cautelæ † animo deliberandi,
non animo obediendi, vt per Bald. vbi ſupr. vel ratione
commodi vicinitatis molendinorum intra ciuitatẽ exi
ſtentium, vt in terminis in cauſa huic conſimili conſi-
derauit Rot. vt per Put. dec. 496. in cauſa Bononienſ.
& dec. 500. de menſe Nouemb. lib. 2. Tertiò, Dominos
16 de S. Petro † ſciuiſſe fornarios acceſſiſſe ex cauſa prohi-
bitiua ſtatuti, Alex. conſ. 156. num. 20. verſ. item requi-
rebatur allegari, l. 2. Rim. conſ. 31. n. 52. ver. vltra quod,
lib. 1. Balb. de reſcrip. 2. p. 5. prin. q. 7. nu. 4. verſ. quarto
requiritur. Tertiò, & vltimo Domini pro reſponſione
conſiderarunt reſeruationes, de quibus in laudo, & in
inſtrumentis locationum, vbi generaliter reſeruantur
quæcunque iura ipſarum partium firma, & illæſa, &
in illo ſtatu, & terminis, in quibus erant ante decretum
proclamatis, ex quibus verbis datur etiam apertè in-
telligi, nec Capita moliturarum habuiſſe animũ acqui-
rendi, nec Dominos de S. Petro amittendi quaſi poſſeſ-
ſionem. Nec quicquam faciunt replicationes exemplo
datæ pro parte dominorum Capitum. Et in primis, quod
reſeruationes poſſunt intelligi in petitorio, quia repu-
gnat tam vniuerſalitas verborum, quàm veriſimilitu-
do ipſa, ex qua tollitur etiam obiectum, reg. l. veterib.
ff. de pact. vt latè per Tiraq. in l. ſi vnquam. in præfat.
nu. 54. C. de reuoc. don. Deinde non obſt. quod huiuſ-
modi reſeruationes Dominis de S. Petro nihil proſint,
cum ipſi poſt proclamata quaſi poſſeſſionem libertatis
amiſerint, & reſeruationis natura eſt ius competens
17 † conſeruare, non autem ampliare, ſeu de nouo dare.
Aym. conſ. 15. nu. 2. conſ. 29. nu. 8. & latè conſil. 144. nu.
15. Quia negatur talis amiſſio, vt ex præmiſſis apparet.

CANTVCCII.

Bononien. Damnorum, & intereſse. Lunæ
16. Iunij 1578.

SVMMARIA.

1 *Debitor moroſus, an poſſit ſoluere fructus compenſatiuos ad rationem certi numeri pro centenario. Quod ſic, nu. 2. cum ſeq.*
3 *Debitor ſoluens vltra id, quod tenetur, ſibi præiudicat tantum in ea ſumma.*
4 *Fructuum taxatio ad rationem certi numeri pro centenario regulariter ab initio permittitur.*
Intellige, vt num. ſeq.
6 *Dictio ſic, ſtare dicitur demonſtratiuè, non reſtrictiuè.*
7 *Fructus veniunt ratione intereſſe.*
8 *Promiſſio hominis facit ceſſare prouiſionem ſtatutariam.*
9 *Depoſitum conditionale continens conditionem extrinſecam, nihil operatur.*
Imo etiam ſi eſſet purum ſtante recuſatione creditoris, numero ſeq.
10 *Creditor poteſt recuſare depoſitum, & etiam verbalem oblationem.*
11 *Recuſatio depoſiti, vel verbalis oblationis per creditorem requiritur expreſſa.*
12 *Oblatio etiam ſecuta depoſitione, & conſignatione, quando creditor habet iuſtam cauſam recuſandi, nihil operatur.*

DECISIO LXXI.

DVbiũ propoſitum, & reſolutũ, 16. Maij, 1578. ite-
rũ propoſui die Lunæ, 16. Iunij, eiuſdẽ anni, ſtri-
ctè tñ ad duo, videlicet, an Veſpaſianus poſt lapſum
quadriẽnij ſibi ad reſiduũ pretij ſoluendũ præfixi, poſ-
ſit ſoluere fructus cõpenſatiuos ad rationẽ quinq; pro
centenario, vel potius teneatur reſtituere fructus ipſos
quicunq; illi fuerint, vel eorũ æſtimationẽ? Item, an ſe
cundum depoſitũ ab eo. Veſpaſiano, 4. Martij 1568. fa-
ctũ, ſibi ſuffragetur? Quo ad primum Domini dixerũt,
Veſpaſianum nõ teneri ad reſtitutionem ipſorum fru
1 ctuũ, vel æſtimationibus illorum, ſed † poſſe illos ſol-
uere ad rationem quinque pro centenario, quia pactũ
de

de soluendis fructibus compensatiuis ad rationē quin-
que pro centenario, non est correspectiuum ad pactū
de soluendo residuum pretij infra terminum quatuor
annorum,& sic non est restrictum & limitatum ad tē-
pus quadriennij, sed est correspectiuum ad pactū re-
seruationis dominij, donec d. residuum soluatur, quæ
reseruatio non fuit limitata ad dictum quadriennium,
sed durauit vsque ad solutionem d. residui. Sed tamen
2 Domini ex quadam æquitate,& verisimilitudine† mē
tis partium censuerunt, Vespasianum teneri soluere
fructus compensatiuos ad rationem sed pro centena-
rio, ex quo ipse post lapsum quadriennij soluit ad ra-
3 tionem sex pro centenario. Nec placuit Dominis † re-
sponsio pro parte Vespasiani tradita, quòd. s. ipse solum
in eo, q soluit, sibi præiudicauerit, Rot. dec. 2. locat. in
nou. Put. decis. 175. locauerat. lib. 1. Quia Domini con-
siderarunt rationem illam, quòd ideo Vespasianus sol-
uit ad rationem sex pro centenario, quia sic soluit alijs.
Non obstant allegata pro parte Dom. Philippi. Et in pri
4 mis, q † taxatio fructuum ad rationem certi numeri
pro centenario facta ab initio regulariter non permit-
titur, vt per Cagnol. in l. curabit. nu. 54. C. de act. empt.
Quia id verum est, si taxatio excedit fructus: at secus si
5 est † minor, vel æquiualens fructibus tunc. n. valet, &
tenet, vt fuit decisum coram Dom. Gropperio in vna
Tiburtin. S. Angeli, 19. Martij. 1559. Secundò non ob-
stat illa dictio, sic, posita in pacto soluēdi fructus com-
pensatiuos ad rationem quinque pro centenario, dum
6 † dicitur, in recompensam partis fructuum capientis
dictum residuum sic solui promissum, quia stat demō-
stratiuè, non restrictiuè, demonstrando promissionem
soluendi dictum residuum intra quadriennium, non
autem restringendo ad dictum quadriennium promis-
sionem soluendi fructus compensatiuos ad rationem
quinque pro centenario. Tertiò non obstat, q cū Ve-
spasianus non soluerit residuum pretij intra quadrien
nium, tenebatur iuxta formam statutorum, & prouis-
sionum ciuitatis Bononiæ præsentare pignora æquiua-
lentia quantitati d. residui, ac damnis, expensis, & in-
7 teresse Dom. Philippi, & ratione † interesse veniunt
etiam fructus. Bal. Ang. & Flor. in l. loci, §. confessoria,
ff. si seru. vind. cum alijs, de quib. per Bolog. ad Rubr.
C. de rest. eo, quod inter. nu. 103. Siquidem pro respon-
sione fuit dictum, istud interesse fructuum fuisse ex
conuentione partium taxatum ad rationem quinque
pro centenario, & propterea stante particulari partiū
8 prouisione, cessare prouisionem statutariam. Nec † re-
leuat, q in pacto soluendi sententijs, quæ pro fructus
compensatiuos ad rationem quinque pro centenario,
fuit etiam adiectum pactum pignorum, & sic adest ēt
specialis promissio partium, quia illud pactum pignorū
operatur quo ad damna, & expensas, ac etiam quo ad
aliud interesse, non autem quo ad interesse fructuum,
cum illud sit specialiter ex consensu partium taxatum
ad rationem quinque pro centenario. Quantum autē
ad secundum, an. s. secundum depositum possit Vespa-
siano suffragari? Domini steterunt in decisis pro nega-
tiua, quia secundum depositum fuit conditionale: &
9 certum est, depositum † conditionale continens condi-
tionem extrinsecam, quale est id, de quo agitur, nihil
operari, Alex. cons. 78. nu. 29. vers. quinto, quia prote-
statio, & nu. 30. lib. 5. Cur. sen. cons. 39. ante nu. 8. vers.
denique d. oblatio. Ias. cons. 9. nu. 15. li. 1. Grat. cons. 93.
nu. 75. lib. 1. Neuiz. cons. 38. nu. 14. bene Neguf. de pig.
par. 5. memb. 3. nu. 11. & 12. Nec releuat responsio exē-
plo data pro parte Vespasiani, q etiam si depositū fuis-
set purum, nihilominus D. Philippus recusasset illud re
cipere, prout videtur colligi ex serie facti huius causæ,
10 † & stante recusatione creditoris, nedum depositum,
sed nec etiam verbalis oblatio sufficit. Ruin. qui de ma
gis communi, cons. 113. nu. 1. lib. 1. cum alijs cumulatis
per Gabr. li. 3. de resol. concl. 8. nu. 1. Quia respondetur
in primis non constare expresè de tali recusatione di-
11 cti Philippi, & † de iure non sufficit tacita, & præsum-
pta recusatio, sed vera, & expressa requiritur, vt per
Alex. in l. seruus, in prin. ad fi. ff. de vulg. & pup. Rip. in
l. q te. nu. 2. ff. si cert. per. Tiraq. de retract. conuen. §. 4.
gl. 6. nu. 21. in fi. Gabr. d. concl. 8. nu. 2. Rolan. consil. 53.
nu. 37. lib. 1. Deinde respondetur, q quamuis consta-
ret de expressa recusatione Dom. Philippi, tamen, cum
ipse haberet iustam causam recusandi propter senten-
tiam Caputaq. super caducitate ab omni commodo,
& vtilitate contractus vēditionis ad fauorem suam la-
tam, vtique depositum Vespasiani, etiam si purum fuis
12 set, nihil potuisset operari. Nam † oblatio etiam sicut
à depositione, & consignatione, quando creditor illam
accipere recusans, iustam habet causam recusandi, ni-
hil operatur, vt bene declarat Claud. de Seisel. in l. si
mora. num. 10. vers. prædicta tamen intellige. ff. solut.
matr, per text. in l. qui decem, in prin. ibi, & ille sine iu-
sta causa accipere recusauit, & ibi not. Castr. ff. solut.
matr. & Claud. refert, & sequitur Cassan. cons. 41. nu. 3.
prope fi. versi. vlterius dicit. Gabr. d. concl. 8. num. 3. &
hoc idem voluit Ias. in l. si ita quis. §. Scia cauit. ante
num. 20. versic. licet ista solutio, ff. de verb. oblig. Boe.
decis. 124. num. 29. vers. quod limitat. Roland. d. consil.
53. num. 38. lib. 1.

CANTVCCII.

Ciuitatis Castell. Bonorum, Ven. 27. Iunij 1578.

SVMMARIA.

1 *Nomina debitorum, & creditorum sunt in inuentario ne cessario describenda.*
Imo etiam proprium ipsius hæredis creditum, vel debitum, num. 2.
3 *Nomen res est generale, omnia comprehendens.*
4 *Iura defuncti sunt in inuentario describenda.*
5 *Depositæ res, & commodatæ testatori sunt in inuentario describenda.*
6 *Testes tres fide digni debent loco creditorum absentium in inuentario adhiberi, ex communi.*
7 *Subscriptio hæredis attestantis de confectione inuentarij sine dolo, & aliqua malignitate, requiritur in inuentario.*
8 *Inuentarium ex capite non descriptionis nominum debitorum, & creditorum hæreditariorum, non est nullum.*
9 *Inuentarium valet, etiam si hæres aliquid in eo describere dolose omiserit, ex communi.*
10 *Formæ omissio reddit actum nullum.*
11 *Inuentarium nullitati seu rupturæ subiacet, si quid eorū, quæ de iure requiruntur, in eo defecerit.*
Imo etiam si minimum omittatur. nu. 13.
12 *Forma inuentarij quænam sit.*
14 *Forma inuentarij est a lege tradita.*
15 *Hæres quoquomodo formam inuentarij omittat, non excusatur.*
Imo nec mulier, nec rusticus. nu. 16.
17 *Inuentarium conficiens, si cadat a syllaba, cadit à toto.*
18 *Inuentarium conficere est res scrupulosa, & sæpè etiam industriosos fallit.*
19 *Inuentarium ex defectu solius subscriptionis hæredis non efficitur nullum.*
20 *Forma a lege ordinata seruari debet.*
21 *Consuetudo conficiendi inuentarium alio modo, quam secūdum formam traditam, an induci possit. Quod non, cum num. seq.*
22 *Consuetudo ex tacito populi consensu inducitur, & numero seq.*
24 *Consuetudo conficiendi inuētarium alio modo, quàm a lege statuto, ex octo instrumentis probari non pot est.*
25 *Consuetudo vt inducatur contra formā inuentarij a lege traditā alio modo conficiendi, oportet actū fuisse toties,*

& tam publicè vt verisimiliter ad notitiam populi, vel maioris partis prouenerit.

26 *Consuetudo quot actibus censeatur inducta, iudicis arbitrio relinquitur.*

27 *Actus duo pro inducenda consuetudine sufficiunt, si sint ita manifesti, vt verisimiliter ad notitiam populi vel maioris partis deuenerint.*

28 *Consuetudo ex obseruatione difformi induci non potest, vt num. 29.*

30 *Consuetudo ex vno actu momentaneo induci non potest, ex omnium sententia.*

31 *Consuetudo est probanda in specie.*

32 *Decretum iudicis interuenire debet in confectione inuentarij.*

33 *Iudicis præsentia, & decretum non supplet aliarũ solennitatum defectum, quæ in inuentario requiruntur, ex communi, nu. 37. & seq.*

34 *Præsumptio pro iudicis decreto non fit, in quo solẽnitates non sunt enunciatæ, ex communi. num. 37.*

35 *Acta omnia præsumuntur solenniter in inuentario, quando iudicis decretum est interpositum.*

Intellige & declara, vt nu. seq.

38 *Guid. Papa de inuent. sub nu. 23. quo modo intelligatur.*

39 *Bald. in l. fi. in prin. nu. 10. C. de iure delib. quomodo intelligatur.*

40 *Inuentarium sine solennitatibus requisitis confectum, an sustineatur de iure communi, quod sic, num. seq.*

41 *Hæres non conficiens inuentarium, non tenetur de iure canonico vltra vires hæreditarias. & nu. 44. & 45. & seq. vsque ad num. 48.*

Contraria tamen est verior, & communior. nu. 49. & seq. & num. 57.

42 *Simplicitas veritatis magis, quam nimia scrupulosa subtilitas addenda est in terris Ecclesiæ in confectione inuentarij.*

43 *Inuentarium de iure canonico non est necessarium, sed sufficit sola iustitia naturalis.*

46 *Hæres adiens hæreditatem sine beneficio inuentarij de iure canonico non tenetur vltra vires hæreditarias.*

47 *Falcidia etiam de iure canonico perditur ab hærede adeunte hæreditatem sine beneficio legis, & inuentarij.*

50 *Iura de inuentario loquentia seruanda sunt etiã de iure canonico in obligationib. in hæredes descendentibus.*

51 *Lex ciuilis non nutritiua peccati seruanda est etiam in foro canonico contrarium non disponente.*

52 *Ius ciuile, & canonicum in materia confectionis inuentarij non differunt.*

53 *Iura ciuilia generaliter disponentia etiam si pœnam contineant, habent locum in foro canonico etiam contra clericos, nisi contrarium de iure canonico reperiatur dispositum.*

54 *Ius canonicum approbat ius ciuile in eo, quod statuit, hæredem non posse vti beneficio legis Falcidiæ, vti inuentarium fecerit.*

55 *Dispositio c. Raynaldus. de testam. quo casu intelligatur, & num. seq.*

DECISIO LXXII.

IN vna Ciuitatis Castellanæ bonorum inter Magni-
ficum & Eccellen. Dominum Alexandrum Petro-
nium ex vna, & Dominum Angelum pariter Petro-
nium parte ex altera, in me de communi earundẽ par-
tium consensu compromissa. Die Veneris 27. Iunij,
1577. dubium in Rota proposui, an Dominus Ange-
lus possit gaudere beneficio legis, & inuentarij, in ca-
su, & ad effectum, de quo agitur? In cuius dubij dispu
tatione plures excitatæ fuerunt difficultates. Prima
fuit, quos defectus patiatur inuentarium ab eodem
Angelo confectum? Et in hac fuit conclusum, di-
ctum inuentarium tres pati defectus. In primis in eo
1 deficiunt nomina † debitorum, & creditorum, quæ in
inuentario de iure describenda sunt, vt per Angel. in
l. 1. §. hæc stipulatio. num. 23. vers. tu adde. ff si cui plus
qoam per leg. Falcid. vbi non solum voluit hæredem
teneri describere in inuentario nomina debitorum,
& creditorum, sed etiam proprium ipsius hæredis cre-
2 ditum, vel debitum, ne † confundantur actio in eius
3 præiudicium, vel fauorem, cum † nomen rei generale
sit, & omnia comprehendat, l. 1. in fine, ff. si cert. petat.
iuncta l. fin. §. sin autem dubius. ibi super ijs reb. & §.
in computatione. C. de iure deliber. & hoc idem vo-
luit idem Ang. in d. l. fi. in prin. num. 20. vers. tu adde.
& in § si verò expressim. nu. 33. ante med. versic. in pri-
mis videlicet, in auth. de hæred. & Falcid. & Angel. se-
quuntur Vital. de claus. tit. nil nooari confect. inuent.
pend. nu. 20. vers. tu adde, & num. sequ. pag. mihi 113.
Rolan. de confect. inuent. pag. 76. à tergo, versi. simili-
4 ter. Hoc † idem voluerunt loquentes de iurib. defun-
cti in inuentario describendis. Bald. in d. l. fi. §. cum igi-
tur, num. 8. Ang. Aretin. in §. extraneus autem, nume. 4.
vers. sexto. de hæred. qualit. & differ. Dec. consil. 633.
nu. 10. Alciat. consil. 43. nu. 8. vers. secundo dicitur. to-
mo 2. lib. 6. Rolan. cons. 73. num. 27. lib. 2. Monticul. de
inuent. hæred. fol. 17. nu. 6. & 7. fol. 51. num. 48. Fanuc.
5 eodem tract. par. 3. nu. 63. Et † res depositas, & com-
modatas testatori in inuentario ab hærede describen-
das esse, tradit Ang. in l. si de eo. §. forte. nu. 4. & ibi Ca-
stren. num. 4. Imol. sub nu. 1. Roma. nu. 3. vbi de com-
muni, Alex. nume. 3. & Claud. in prin. ff. de acqu. poss.
Castr. in d. l. fi. §. cum igitur, nu. 5. & ibi Ias. num. 3. in 3.
requisito, versic. & an in inuentario, Roland. consil. 73.
nume. 27. Secundò deficiunt tres testes fide digni bo-
na stabilia possidentes, & optimæ opinionis, qui lo-
6 co † creditorum absentium adhibentur. §. si verò ad-
sunt. in Authent. de hæred. & Falcid. & in Authen. sed
cum testator. & ibi Dd. C. ad leg. Falcid. Scrib. com-
muniter in d. l. fin. §. cum igitur. Bald. cons. 143. col. 1.
l. 3. Ang. d. §. hæc stipulatio. nu. 8. circa med. Abb. con-
sil. 73. in 2. dob. in prin. lib. 2. Guid. Pap. decis. 571. nu. 8.
in fin. Dec d. consil. 633. num. 15. cum alijs allegatis per
Roland. d. cons. 73. num. 24. lib. 2. Tertiò & vltimò, de-
ficit subscriptio ipsius Ang. hæredis continens, quali-
ter illud erat inuentarium rerum, bonorum, & iurium
in hæreditate Tiberij testatoris repertorum, confe-
7 ctum † bona fide, sine dolo, & malignitate aliqua iuxt.
tex. in d. l. fi. §. sin autem dubius. versi. subscriptionem
tñ. Doct. cõiter in d. l. fin. §. cum igitur. Et præcipuè Ias.
nu. 4. vers. sexto requiritur, Dec. cons. 633. nu. 13. Rol.
post alios d. cons. 73. num. 39. Secunda difficultas est, an
inuentariũ de quo agitur, stantib. tot eius defectib. vi-
tietur, & penitus corruat? Et in hac difficultate licet
8 posset dubitari, an † inuentariũ istud sit inualidũ ex ca-
pite non descriptionis nominum debitorum, & credi-
torum hæreditariorum. In qua quæstione negatiuam
expresse tenuerunt Monticul. & Fanut. de inuen. hæ-
red. ille pag. 17. nu. 7. hic par. 3. nu. 63. Pro quibus facit
9 communis illa conclusio, † quod valeat inuentarium, ẽt si
hæres aliquid in eo describere dolosè omiserit, vt post
Cy. Cast. Fulg. Saly. & alios firmat Alex. in d. l. fin. §. li-
centiam, nu. 4. vers. non tamen videtur, & ibi Ias. nu. 4.
vbi de cõi. Quamuis hæc quæstio controuersa sit, cum
contrarium senserit Bart. Bal. Ang. Rom. & Corn. in d.
§. licentia, Nat. consi. 574. nu. 13. post med. versic. tertio
dici potest, lib. 3. latè & egregiè Illustr. Card. Alb. con-
sil. 2. nu. 16. 17. 18. & 19. Nihilominus quicquid sit de
huiusmodi quæstione, ac etiam de primo defectu hu-
ius inuentarij, negari non potest, quin ex alijs defecti-
10 bus nullum existat: Nam certissimi iuris est, ex † omis-
sione formæ actum reddi nullum: ea autem, quæ in
conuentione inuentarij requiruntur de quib. in d. l. fi.
§. si autem dubius. vsque ad §. & si præfatam. pro for-
ma tradita dicũtur, vt probatur in d. l. fi. §. si verò post-
quam. ibi, secundum formã præsentis constitutionis, &

expres-

expreßè id voluit Specul.tit.de instrum.edit.§. dicto.
num.15.vers.dicamus ergo,dicens,inuentarium ruinæ
11 † subiacere, si quid eorum, quæ de iure requiruntur,
in eo defecerit. Et Bart.in d.l.fin.§.cum igitur,nu.3.in
fin.inquit,illam esse formam inuentarij, in qua si quid
12 deesset,inuẽtarium † non valeret,præterquam si omit
teretur signũ crucis. Et subdit ita tenere omnes Doct.
& hoc idem bene deducit Abb. consi.73.n.6.post prin.
firmans, inuentarium corruere totum, si quid ex re-
quisitis à iure in eo deficeret, quod secundũ ipsum nõ
videtur probari,in d.l.fi. §.& si præfatam,in verbo,so-
lidauerint,iuncta ibi gl.quam ibi Doct. sequuntur, &
13 in specie Pau.de Castr.ante num.2. dicens, † inuenta-
rium subiacere rupturæ,etiã si minimum omittatur.l.
cum hi,§.si prætor, ff.de transact. & hoc idem sequen-
do Castr.no.ibi Corn. post princ. latè, & egregiè Nat.
14 cons.574.nu.7.cum seq.lib.1.concludens,formã † con-
ficiẽdi inuentarium fuisse à lege traditam,& propterea
ad vnguem esse seruandam, nec quicquam addi, vel
detrahi posse, & omissionem illius etiam in qualibet
parte actum variare,allegando iura,& auctoritates,de
quib.per eum.Et nu.9 tradit post glo.& Bal. hæredem
15 non excusari,si † per errorem,aut imperitiam,vel sim-
plicitatem huiusmodi formam omiserit,quia actus ni-
hilominus non valet.Quod quidem confirmatur,quia
in his, quæ sunt introducta pro forma actus,vel ad ri-
gorem iuris conseruandũ,nemini parcitur,nec mulieri,
nec rustico,nec militi,nec minori: debent enim peritio-
res consulere,Bald.Salyc. Castren.Alex.Ias.Dec.& alij
in l.iuris ignorantia,C.qui admit.cum alijs, de quibus
per Tiraq.de retract.conuent.§.4.glo.7.num.15.& 16.
16 Et in † proprijs terminis,mulierem & rusticum inuen
tarium minus solẽne facientes nõ excusari, nec eis sub-
ueniri, sed rigori standum esse firmat Bal. in d.l.fi.in
princ.q.3.nu.6.quem ibi sequitur Ias.nu.2. Alex.consi.
165.nu.6.vers.ad idem li.6.Tiraq.d.glo.7. nu.16. circa
med.Natt.cons.175.nu.22.lib.3. & hoc idem in termi-
17 nis voluit Bar.cons.154.num.2. Et † in confectione in-
uentarij qui cadit à syllaba,cadit à toto,inquit Bald.in
auth.sed cum testator,nu.8.vers.alij dicunt, C. ad leg.
Falc.Nat.cons.575.num.3.lib.3.Fanut.de inuent. part.
3.num.79.Et propterea aliàs dicebat Bal. consi.147. in
18 princ.lib.4. inuentarium † hæredis rem esse scrupulo-
sam,& sæpè etiam industriosos falli,sequitur Rolan.d.
cons.53.nu.52.lib.2. & bene probatur in d.l.fi. §.sin au-
tẽ hoc aliquis, ibi, necesse est enim omnimodo delibe-
rantẽ inuentarium cum omni subtilitate facere. Acce-
19 dit, ꝙ † inuentarium,de quo agitur, nullum omnino
cẽseri debet ex solo defectu subscriptionis hæredis,quæ
est de necessitate, vt patet in d.§. sin autem dubius, ibi
subscriptionem tamẽ supponere hæredem necesse est:
talis enim subscriptio, vt inquit Guid. Pap. de form.
inuent. n.8. vers.quæro si hæres, quẽ sequitur Roland.
d.cons.73. nu.40. requiritur pro validitate inuentarij:
20 alias ea deficiẽte,inuentarium corruit: quia † forma à
lege ordinata seruari debet, nec ab ea discedi potest, l.
constitutionib.ff.ad munic.maximè, quia secũdum ip-
sum forma ista est tradita ad solennitatem actus, quo
casu si qua ex solẽnitatibus legis omittitur,totus actus
vitiatur,per tex.in l.prima, C.de prǽd.curial. lib. 10. &
demum subdit,inuentarium ex defectu subscriptionis
hæredis esse nullum ipso iure,per l.non dubium, C.de
legib. Tertia difficultas,an inuentarium istud possit su-
stineri vigore consuetudinis ciuitatis Castellanæ? Et
in hac negatiuè conclusum fuit ex pluribus. Primò,
quia hæc consuetudo iuri contraria non est plenè pro-
21 bata: nam † ex decem instrumẽtis in actis productis,
duo tantum continent cõfectionem inuentarij, reli-
qua verò continent aditionem hæreditatis cum bene-
ficio legis & inuentarij coram iudice factam, licet una
ex illis vltra aditionem contineant etiam mandatum
iudicis de conficiendo inuentarium. Vnde ex illis duo-
bus instrumentis inuentaria continentibus consuetudo
nullo modo dici potest probata: debẽt enim tot concur
rere instrumenta, vt verisimiliter ad notitiã totius po-
22 puli, vel maioris partis deuenerint, quia † cum consue
tudo ex tacito populi consensu inducatur, l. de quib.ff.
23 de legib.oportet tot † actus interuenire, ex quibus ta-
citus iste populi consensus ad inducendam consuetu-
dinem colligatur, vt in terminis consuetudinis inuẽta-
rij tradit Abb.cons.73.nu.6. circa med. vers. & quam-
quam,lib.2.quem sequuntur Ias.in d.l.de quib. in vlti-
mis verb. Roch.Curt.de consuetud.sect. 8. num.19. in
fin. Nat.d.cons.574.nu.14.15.& 16.& latius consi. seq.
nu.9.10.11.12.& 13.Rolan.d.cons.73.nu.42. lib.2.ple-
ne Phanut.de inuent.hæred.part.3. num. 83. & tenuit
Rot.in vna Natnien. legat. coram D. meo Seraphino.
Imò Abb.cons.53.nu.1. lib.2. quem refert, & sequitur
24 Roch.Curt.d.sect.8.nu.19.post med. voluit, † ex octo
instrumentis productis consuetudinem,de qua ibi, mi
nimè probari: siquidem (vt ipse inquit) certum est,in-
strumẽta non dari coram omni populo vel maiori par
te,& potest esse, ꝙ populus vel maior pars instrumen-
ta illa nunquam viderint, & propterea non potest di-
ci ex illis consuetudinem inductam esse: nõ enim pro-
bat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse. Vnde cum
possibile sit, vt nemo instrumenta illa viderit, præter
eos, qui ea publicata habuerunt, cessat inductio con-
25 suetudinis,quippe ad eam inducendã oportet † actum
fuisse toties, & tam publicè agitatum, vt verisimiliter
ad notitiam populi, vel maioris partis peruenerit. Et
quamuis verior,& communior videatur opinio, vt iu
26 dicis arbitrio committatur dignoscere, quot † actibus
cõsuetudo censeatur inducta, vt per Menoc. post alios
de arbitr. casu 81.nu.4.& latè Roch. Curt. de consue-
tud.sect.4.num.37.vbi alios allegat,& sect.7.nu.18. &
20.nihilominus in casu nostro ex duob. tantum instru-
mentis nullo modo possumus arbitrari, inductam es-
se cõsuetudinem, quia hæc duo instrumenta non con-
tinent inuentaria adeo notoria, & ponderosa, vt ve-
risimiliter potuerint transire in notitiam populi, vel
27 maioris partis. Tunc † enim duo actus pro inducenda
consuetudine sufficiunt, quando sunt ita manifesti &
ponderosi, vt verisimiliter ad notitiam populi, vel ma-
ioris partis deuenerint, vt bene deducit Corn. consil.
179.sub nu.3.lib.3.sequitur Roch.Curt.d.sect.4.num.
37. post med. Secundò, consuetudo, de qua agitur,
excluditur ex eo, quod hæc duo instrumenta varia
sunt,& diuersimode confecta. Nam primum celebra-
tum de anno 1562.continet inuentarium factum etiam
cum solennitate trium testium loco absentium adhi-
bitorum, quæ solennitas fuit omissa in inuentario cõ-
rento in instrumento de anno 1573. celebratos,licèt in
hoc adsit decretum iudicis,quod deficit in illo. Vnde
ex ista varia & diuersimoda obseruatione in inuenta-
28 rijs difformibus † consuetudo induci non potuit, Bar.
& alij in l.2.in fine princ.ff.soluto matrim.Alex. consi.
5.num.7.consi.127.ad fin.lib.5.Soc.consi.92. num.12.
versi.sed ad hoc fundamentum,lib.3.Dec.consil.8.nu.
4.versic.secundo quia vt narratur,consi.11.num.12.&
consi.129.col.1.post medium,Aym.consi.96.num.5. &
cons.313.nu.4. Et de instrumentis diuersimode confe-
ctis loquitur Bart. in d.l. secunda,in princip.sub num.
22.Alex d.consi.5.num.7.Roch. Curt. d. sect.4. num.
69.post medium, & sect.8.num.20. prope finem. Et
29 † in terminis inuentarij latè, & egregiè firmat Natt.d.
consi.575.num.27.& 28.Et ad inducendam consuetu-
dinem conficiendi inuentarium sine solennitatibus tu-
tis communis requiri inuentaria sub eadem forma
confecta,supponit Abb. d. consi.73. num. 6. versic. &
quamquam.

Tertiò,pro exclusione istius consuetudinis animad-
uertendum est,vnicum tãtum productum esse instru-
mentum, quod contineat inuentarium, & percutiat
tempus

tempus ante annum 1568. die 16. Octobris, quo tem-
pore inuentarium, de quo agitur, confectũ fuit: illud
autẽ instrumentum fuit celebratum de anno 1561. die
7. Octobris. Vnde infrat firma conclusio, quæ contra-
30 dictorem non habet, nempè, † ex vno actu momenta-
neo (prout est inuentarium) non induci consuetudinẽ,
vt per Roch. Cur. d. sect. 4. nu. 42. & tanto minus in ca-
su isto, in quo non effluxerunt nisi sex anni, & sic defi-
cit longum tempus in inducenda consuetudine neces-
sarium. Quarto & vltimo accedit, quod in casu nostro
nullatenus est probata consuetudo in specie, hoc est,
quo ad solennitatem describendi in inuentario debi-
ta, credita, & iura hæreditaria, & quo ad solennitatem
adhibendi tres testes loco absentium: quæ solennitates
deficiunt in inuentario, de quo agitur: & tamẽ illę fue-
runt adhibitæ in inuentario facto de anno 1562. & sic
nullum est productum instrumentum inuentarij ca-
31 rentis his duabus solennitatib. Et † certi iuris est, con-
suetudinem probandam esse in specie, & in terminis
inuentarij debere probari omissionẽ huius, vel illius
solennitatis, de qua quæritur, tradit Natt. d. consil. 575.
ante nu. 34. & nu. 37. circa med. vers. item quia. Quarta
est difficultas, *an inuentarium, de quo agitur, valeat susti-
neri virtute præsentiæ, & decreti iudicis?* Et in hac quo-
32 que negatiua facta fuit conclusio. In primis, quia † in
confectione huius inuentarij nullum interuenit iudi-
cis decretũ, vt ex inspectione instrumenti ipsius inuen-
tarij liquido apparet: solũ enim in eo legitur mãdatum
iudicis mandantis Notario, *vt conficiat inuentariũ cum
omnibus solennitatibus*, &c. immo nedum decretum iu-
dicis, sed etiam præsentia ipsius in inuentario isto de-
ficit. Quamuis enim in principio inuentarij dicatur, *suc
cessiuè, & in continenti eisdem anno, mense, die, &c.* non
propterea sequitur, inuentarium factum fuisse in præ-
sentia iudicis, quia non dicitur coram eodem Magnifi-
co D. Locumtenente, sed coram me Notario, & actua-
rio banchi iuris; & sic apertè ostenditur, inuentariũ fa-
ctum fuisse coram Notario, & nõ coram iudice. Secun-
dò, nam etiam si præsentia, & decretum iudicis in con-
33 fectione huius inuentarij interuenisset, non tamen po-
test pro ipso decreto præsumi, cum solennitates omnes
in confectione inuentarij à iure requisitæ enunciatæ
non fuerint; nulla enim fit mentio de descriptione no-
minum debitorum, & creditorũ, & iurium hæredita-
riorũ, nec de præsentia, & interuentu trium testium lo
co creditorum absentium de iure adhibendorum, nec
etiam de subscriptione hæredis. Et communis est Do-
34 cto. conclusio, nõ † præsumi pro iudicis decreto, in quo
solennitates non sunt enunciatæ, vt latè per Felin. in
c. quoniam contra, nu. 37. post med. vers. limita seu de-
clara, & ibi Dec. nu. 41. vers. & istud quod dictum est,
de probat. Alciat. latè de præsumptio. regu. 3. præsum-
pt. 10. nu. 2. cum seq. cum multis alijs, de quib. per Ga-
briel. lib. 2. de sentent. conclus. 5. num. 37. & 38. & hanc
opin. seruat Rot. vt per Achil. de decret. decis. 2. vers.
item dixerunt, vbi etiam testatur hanc esse communio-
rem sententiam. Nec obstat, quod in proprijs terminis
inuentarij hæredis tradit Bal. cons. 147. nu. 2. vers. item
35 quia, lib. 4. dũ † dicit, in inuentario præsumuntur om-
nia solenniter acta, quando decretum iudicis est inter-
positum, & Bald. refert, & sequitur Aym. in respon. pro
gener. num. 475. in fine. Quia hoc dictum Bal. debet in-
36 telligi, quando † solennitates sunt enunciatæ, idque
colligitur ex eo, quod ipse allegat glos. ord. in l. 1. in
verbo, omni ordine, prope fin. C. de fide instrumen.
& iur. hast. fisc. lib. 10. vbi glo. vult, quod si in instru-
mento, in quo reperitur decretum interpositum, fit
mentio solennitatum, omnia præsumuntur solenniter
acta. Et ita illam glo. intelligit Bal. in l. 1. in 3. not. vers.
& an præsumatur, ff. de rebus cor. aliàs si d. Bal. d. cõs.
147. debet generaliter intelligi etiam in casu, in quo so-
37 lennitates non fuissent enunciatæ, loqueretur † con-
tra veram, & magis communem opinionem, de qua
supra. Et propterea eius auctoritas non esset attenden-
da. Et in terminis inuentarij solennitates à iure requi-
sitas non suppleri ex decreto iudicis, tradit Fanuc. de
inuent. hæred. par. 3. num. 78. Tertiò & vltimo, in casu
isto omnis difficultas cessare videtur ex eo, quod iu-
dex mandauit confici inuentarium cum omnibus so-
lennitatibus à iure, vel statuto requisitis, prout ab ip-
38 samet parte petitum fuerat. Non obstat, quæ † scribit
Guid. Pap. de inuent. sub num. 23. tum quia ipse lo-
quitur dubitatiuè, vtendo dictione, fortè. Tum quia
loquitur de inuentario facto in iudicio iudicialiter,
iudice pro tribunali sedente. Tum etiam quia restrin-
git se ad stylum curiæ Delphinalis. Nec etiam obstat
auctoritas Bald. in l. fin. in princ. nu. 10. C. de iure deli-
39 ber. Quia Bal. quatenus dicit, † inuentarium suis vi-
ribus subsistere, etiam si sint omissæ aliæ solennitates,
seu subtilitates, non fundat se in præsentia iudicis, sed
in generali consuetudine conficiendi inuentaria sine
tot solennitatibus iuris. Secundum opin. Rolan. quam
ibi Bal. refert, quæ quidem consuetudo in casu nostro,
vt supra deduximus, non est probata. Quinta & vlti-
ma difficultas est, an prædictum inuentarium possit sal
40 tem sustineri ex æquitate canonica, etiam † in foro cõ-
tentioso, maximè, quia sumus in terris Ecclesiæ? Et in
hac difficultate non modica videtur esse inter Doct.
controuersia. Nam Bal. cons. 67. in princ. lib. 4. dicitur,
41 † hæredem de iure canonico vltra vires hæreditarias
non teneri, licet inuentarium non confecerit. Motus
ex not. in c. quamquam. de vsur. libr. 6. & auctoritate
Host. in sum. de testam. §. penult. vers. item si bona. Idẽ
Bal. consil. 147. nu. 2. in fine, vers. idem in terris, eo. lib.
4. tenet, in terris Ecclesiæ in confectione inuentarij
42 attẽdendam † esse magis simplicitatem veritatis quam
nimiam & scrupulosam subtilitatem, per c. cum esses,
de testam. & per not. in d. c. quamquam, & argum. l. si
seruus vetitus, ff. de leg. 1. & l. quamuis, ff. de condit.
& demonst. Idem Bal. in l. cum à matre, ad fin. C. de rei
43 vindic. inquit, inuentarium † de iure canonico non es-
se necessariũ, sed sufficere solam iustitiam naturalem,
ad not. in d. c. quamquam. Demũ idem Bal. ad rub. ff.
de acquir. hæred. circa med. vers. bene tamẽ fateor, vult
44 † hæredem, qui non fecit inuentarium, nõ teneri de
iure canonico vltra vires hæreditarias, & istud esse de
benignitate canonica, licet secus de rigore iuris ciuilis,
l. fi. C. de iur. deliber. Eãdem sequitur sententiam Ang.
in d. l. fi. §. si verò postquã. nu. 2. dicens. in terris Eccle-
45 siæ de æquitate canonica † hæredem, licet inuentariũ
non confecerit, non teneri vltra vires hæreditarias, mo
tus auctoritate Host. in sua sum. tit. de testam. Hoc idẽ
voluit Butr. in c. cum in literis, nu. 12. de rapt. inquiẽs,
d. l. fi. §. sin autem dubius, non procedere de iure cano-
nico. Idem Butr. in c. 1. nu. 3. vers. hoc verum. de sulut.
46 dicens, de † æquitate canonica hæredem, qui adiuit si-
ne beneficio inuentarij, non teneri, nisi quatenus vires
hæreditatis patiuntur. ex not. per gl. in d. c. quamquã.
Istud idem sentit Anchar. licet subdubius vtendo di-
ctione, fortè, in d. c. in literis, nu. 5. vers. forte esset, idem
Anchar. consi. 411. nu. 7. vers. non obstat. vbi responden
do ad c. Raynaldus, in fin. dicit, hæredem ibi propter
inuentarij cõfectionem posse Falcidiam detrahere non
autem ibi disponi, hæredem non conficientem inuen-
tarium teneri vltra vires hæreditarias. Et sic Anchar.
47 sentit, ius † canonicum approbasse ius ciuile solũ, quo
ad detractionem Falcidiæ, non autẽ, quo ad obligatio-
nem vltra vires hæreditarias. Et hoc idem vult Roma,
in authent. similiter, num. 107. in 10. fundamento vers.
non obstat, & ante nu. 108. vers. ex his igitur, C. ad leg.
Falc. vbi post longam disputationem, tandem conclu-
dit, hæredem de iure canonico inuentario non confe-
cto non teneri vltra vires hæreditarias. Eandem opin.
approbat Vital. de claus. tit. an poss. renunc. benef. pos.

bon,

bo.nu.35.in fi.pag.mihi 140. inquiens, in terris Eccle-
siæ, vbi Papa temporalem habet iurisdictionem, de æ-
48 quitate canonica hæredé etiá inuentario † non confe-
cto non teneri vltra vires hæreditarias. Et allegat Ho-
stien. in sum. in tit. de testam. & cum ista opi. pertran-
seunt Grat.cons.91.nu.38.& 39.lib.1. vbi refert, & se-
quitur Bal.d.cons.67.in princ.lib.4. & Aym. in respon.
pro gener. nu.476.sequendo Bal.d.cons.147.num.2. in
49 fin.lib.4.Contraria tamen tanquam verior, & † cómu-
nior opinio fuit probata, quá in prædictis tenuit Ho-
stien. in sum. tit. de testamen. & ad quid hæres tenea-
tur, vers.quid si non sufficit hæreditas, dicens hæredem
non confecto inuentario secundum leges teneri vltra
vires hæreditarias, l.fi. C.de iure deliber. Et idem vide
ri secundum ius canonicú, per c. Raynaldus, §.penul.in
fine, de testam. Hoc idem voluit Bal. sibi contrarius in
d.l.fi.in princ.q.6.nu.9. post med. vers. aut loquimur,
50 vbi firmat, in obligationibus in hæredes † descendenti-
bus etiam in foro Ecclesiastico seruanda esse illa iura
de inuentario loquentia, cum ius canonicum eis non
contradicat. Eandem amplectitur sententiam Card. in
cap.1.num.3.de solut. vbi reprobando Bal.in rub.ff.de
acquir. hæred. concludit, hæredem non confecto inuen
tario etiam de iure canonico, & in foro iudicij Eccle-
siastici teneri vltra vires hæreditarias. Et subdit ratio-
nem, quia in hoc standum est iuri ciuili, cum ei canon
apertè non contradicat. Et late opinionem istam pro-
sequitur Abb.cons.23.nu.8. vers. non obstat, lib.2. Hoc
idem tenet Franc.in c. quamquá, nu.10.de vsur.lib.6.
sentiens, hæredem, qui inuentarium non cófecit in fo-
ro iudiciali etiam de æquitate canonica teneri credito-
ribus & legatarijs vltra vires hæreditarias. Et expressè
istud idem firmat Barb.in c.1.n.8.prope fin. vers. istud
vltimum, de solut. & in c.1.in fin.de testam. & eandem
sequuntur sententiam Alex.in addit.ad Bar. in l.1.ante
nu.4.in verbo, Theologi, vers. an autem de iure cano-
nico, ff.de acq.hæred.idem Alex. ad rub. ff. eod. tit. de
acq.hæred.nu.5.vers.sed ipsemet, Rui.cons.20. num.6.
lib.4. Montic.de inuent.f.30.nu.39. Ferd. Vasq.de suc-
ces.creat.§.1.nu.27.& latissimè Menoc. consi.89.num.
156. cum trib. seq. & cum hac opin. optimè pertran-
seunt Innoc. in c. Raynaldus, col. penul. in fin. in ver-
bo, inuentarium, & ibi Io. And. col. penult. circa med.
vers.in gl.pen.Card.in §.ceterum, q.7.nu.5.Ancha.nu.
41.de testam. dú dicunt inuentariú nó solum prodes-
se ad consequendum beneficium legis Falcidię, sed etiá
ne hæres teneatur vltra vires hæreditarias. Et proba-
51 tur hæc opinio, tum quia † lex ciuilis non nutritiua
peccati seruanda est in foro canonico contrariú non di-
sponente c.quo iure, 8. dist. & lex ciuilis de inuentario
loquens nedum nó est peccati nutritiua, sed potius ex-
clusiua. Meritò, &c. Et ita arguit Barb.in d.ca.1. nu.8.
52 in fin.de solut. Tum & secundo, quia † cum non repe-
riatur differentia inter ius ciuile, & canonicum in ma-
teria confectionis inuentarij, ideo non debet in dubio
induci, sed standum est iure ciuili etiam in terris Eccle-
siæ, c.1.& ibi Doct.de noui oper.nunc. & ita argumen-
tatur Bal.Card. Alex.& Abb. in locis sup. citatis. Imò
53 † iura ciuilia generaliter disponentia, etiam si pœnam
contineant, habent nihilominus locum in foro canoni-
co etiá contra clericos, & Ecclesias, quando cótrarium
in iure canonico cautú non reperitur, præsertim, quan-
do lex pœnalis potest se habere ad cómodum, & incom
modum, vt bene deducit Abb d.consil.73.nu.8. propè
fi. vers. quia constitutiones legales, & secundum eú vi-
detur probari in c.Ecclesia, il primo, & ibi Hostien. &
Io. Andr. vt lite pend. Tum etiam & Tertiò, quia secun
dum Hostien. Abb.& Barbat.in locis, de quibus supra,
pro hac opinione est text.in d.c. Raynaldus, ad fi. vbi
reseruatur hæredi beneficiú legis Falcidiæ, si intra le-
gitimú tempus voluntati testatoris paruerit, cú inuen-
54 tarium fecerit. Vnde † si ius canonicum approbat ius
ciuile in eo, q̧ statuit hæredem tunc demum posse vti
beneficio legis Falcidiæ, si inuentarium fecerit, vt in
§.si verò non fecerit, in auth de hæred.& Falcid. mul-
to magis ius canonicum censetur approbare ius ciui-
le, quatenus disponit hæredem non confecto inuen-
tario vltra vires hæreditarias teneri, d.l. fi. §. sin vero
postquam. Maior est enim approbationis ratio in pri-
mo casu, quàm in secundo, cùm in primo ius ciuile sit
pœnale auferens hæredi Falcidiam, quàm de iure ve-
teri consequebatur, d. §. si verò non fecerit. Et ista est
communis opin. de qua testatur Abb. d.consil.73.nu.8.
post med. Secundò verò casu ius ciuile non est pœnale,
sed solum suum denegat beneficium seu priuilegium,
vt bene probatur in d. §. sin verò postquam. ibi, nec le-
gis nostræ beneficio perfruatur, & ibi rectè declarat Ca
strens.nu.1.& latius Abb.d.cons.73.num.8.vers.ad hoc
enim respondeo. Nec videtur obstare responsio, & in-
tellectus traditus, ad d.c. Raynaldus, per Anchar.consi.
411.nu.7.vers.non obstat, & per Rom. in d.auth. simi-
liter, nu.107.in 10. fundamento, vers.non ob. C. ad leg.
Falci. quod scilicet in d.c. Raynaldus, non aliter dispo-
55 nitur, † hæredem non confecto inuentario teneri in
solidum, sed solum ibi cauetur, hæredem ex confectio-
ne inuentarij posse Falcidiam detrahere. Siquidem se-
cundú Barb. in d.c.1.in fin.de testam. potest dici, quod
si Papa in d.c. Raynaldus, voluisset approbare ius ciui-
le solum, quoad commodum Falcidiæ, nó autem quo
ad obligationem vltra vires hæreditarias, vtique ex-
pressam hac de re fecisset mentionem, argumen. text. in
l.1. prope fin. ibi. ea inefficax quantum ad eam partem
remaneret, C.de lat.liber. tollen. Ideo autem ibi Papa
56 non † fecit mentionem de obligatione vltra vires hæ-
reditarias, quia ex contingentia facti solum de detra-
ctione Falcidiæ dubitabatur, vt etiam animaduertit
Barb.in d.c.1.in fin. de testam. Quamobrem ex præmis-
57 sis satis constat, hanc † posteriorem opi. de iure verissi-
mam esse, ac etiam magis communiter receptam, ma-
ximè, quia Bal.d.cons.67.in prin.lib.4. Ang.in d.§. si ve
rò postquam, nu.2.& Vital.in loco, de quo supra, sola
Hostien. auctoritate nituntur, qui tamen Hostien. re
vera contrarium tenet.

CANTVCCII.

Placentin. Administrationis Sacramentorum, Mer-
curij, vltima Aprilis 1578.

SVMMARIA.

1 *Ecclesiæ duæ parochiales, quando sunt inuicem æque prin-*
cipaliter vnitæ, vtraque in suo statu remanet, licet v-
triusque sit idem Rector: secus si vna subijciatur alteri,
cum nu. seq.

2 *Ecclesia qualibet alteri vnita æque principaliter, non su-*
biectiue, retinet sua iura, & bona cum fructibus, et emo
lumentis de per se. cum nu. seq.

DECISIO LXXIII.

DOmini dixerunt, attendendam esse sententiam
Rotalem, in qua, declarando reseruata in laudo
Reuerendiss. Episcopi Placentin. pronunciatur, recto-
rem parochialium Ecclesiarum Sancti Michaelis loci
Suffignani, & Sancti Petri loci Fuglignani Placentin.
diœces. inuicem vnitarum, quatenus per se ipsum non
inseruiat Ecclesiæ S. Michaelis, teneri ad præstandum
tot reditus & fructus eiusdem Ecclesiæ S. Michaelis
Vicario per eum ibi deputando, q̧ erunt necessarij pro
substitutione d. Vicarij: & quatenus reditus d. Eccle-
siæ S. Michaelis non sufficiant, tunc parochianos d. Ec-
clesiæ S. Michaelis teneri de eorum proprio supplere.
1 Et † ratio huius decisionis fuit, quia quando duæ paro-
chiales Ecclesiæ sunt inuicem æquè principaliter vni-
tæ, ita vt neutra subijciatur alteri, tunc vtraque in suo
statu, & suo honore remanet, licet vtriusque sit idem
rector. Ita Hostien. in sua sum. ne sede vacan. §. vltimo,
vers.3. modo, per tex. in c.& temporis qualitas. 16.q.1.
Idem Hostien. in c.1.col.1.vers. tertio sic, quod neutra
subijcia-

subijciatur alteri, quem ibi sequuntur Io.Andr. Card. Butr. Imol. Abb. & alij, ne sede vacan. & hoc idem voluit glo. in d.c. vt temporis qualitas, in verbo, vnire, propè fin. vers. tertio modo, & ibi Archid. in fine, & Turrecrem. nu.3. vers. si verò vniantur, eadem gl. in d. c.1. in verbo vniendo, ad fin. Petr. de Vbal. de vnion. c.1. nu.6. vers. tertio vt neutra, & nu.9. vers. notandum autem, Anch. consi.114. nu.2. vers. primo casu, Maria. Soc. in c. sicut vnire, num.6. vers. tertio modo, de exces. prælat. Caccialup. de vnion. art.2. nu.2. Rebuf. in sua pract. benef. tit. de vnion. benefic. num.15. Ferret. consi. 242. num.13 lib.2. & hanc esse communem opinionem testantur Maria. Soc. & Caccialup. in locis, de quib. supra. Vnde cum prædictæ parochiales Ecclesiæ Sancti
2 Michaelis & Sancti Petri non sint ita vnitæ, † vt vna
subijciatur alteri, sed potius æquè principaliter, cumque quælibet Ecclesia in suo statu remaneat, vt mox supra deduximus, consequens fit, vt quælibet Ecclesia retineat sua iura, sua bona, & suos reditus, fructus, & emolumenta; & propterea iuri consonum est, Vicarium deputãdum in Ecclesia Sancti Michaelis ex eius fructibus alendum esse, & si illi non sufficiunt, parochianos eiusdem Ecclesiæ Sancti Michaelis teneri ad
3 supplementum. Et in terminis, quando † duæ Ecclesiæ
vniuntur, & vnus & idem prælatus, & administrator bonorum est vtriusque Ecclesiæ, vt bona vnius Ecclesiæ non transeant in dominium alterius Ecclesiæ, tradit Petr. de Vbald. de vnion. c.2. num.12. cum seq. & Ferret. d. cons.242. nu.13.

CANTVCCII.

Roman. Hæreditatis de Mazzocchis. Veneris, 21. Februarij 1578.

SVMMARIA.

1 *Testamentum ad pias causas manu propria testatoris conscriptum, nullis interuenientibus testibus, an sit validum, nec ne.*
Quod non, nu. seq. & nu.5. & 6.
Contraria tamen opin. est verior, & communior, nu.12. & 20. reprobata attestatione Soc. de magis communi.
Intellige tamen de pia causa, vt nu.24. cum seq.
3 *Scriptura testamẽti facta à patre, vt valeat inter liberos, sine solennitatibus, speciale est, & nu.16.*
4 *Testamentum inter liberos, & ad piam causam non per omnia à pari procedunt.*
6 *Scriptura testamenti facta à testatore ad pias causas tunc valet, si saltem duo testes tempore testamenti interfuerint.*
7 *Scriptura testamenti à testatore conscripta valet sine testibus inter filios, secus ad pias causas, in qua saltem duo testes requiruntur, ex magis communi, nu. seq.*
9 *Liberi sunt fauorabiliores quam pia causa.*
10 *Testator volens in testamento inter liberos manu propria conscripto, seruis libertatem relinquere, debet saltem coram duobus testibus exprimere, & nu.21. & 22.*
11 *Dispositio facta fauore libertatis, dicitur dispositio ad piã causam.*
13 *Testamentum ad pias causas sufficit constare quibuscunque indicijs, sicut sufficit inter liberos.*
14 *Pia causa magis fauendum est quam liberis, quando non agitur de auferenda legitima, ex communi, nu. seq. & num.17.*
16 *Testamentum inter liberos manu propria testatoris conscriptum, valet sine vllo teste.*
Contrarium tamen, vide ibi.
18 *Anima est omnibus rebus præferenda.*
19 *Testamentum ad pias causas nulli factum valet, quod inter liberos est inualidum.*
20 *Soc. iun. cons.189. nu.74. lib.2. attestans de magis communi contra piam causam in scriptura testamenti facta sine aliquo teste, reprobatur.*
21 *Legatum libertatis relictum in testamento manu propria testatoris conscripto sine vllo teste, non valet, & quare, num. seq.*
22 *Legatum libertatis dicitur pium, non tamen dicitur relictum qui pro anima.*
23 *Pia causa pro anima est omnibus alijs fauorabilior.*
24 *Pia Causa, quæ facit valere testamentum manu testatoris conscriptum sine aliquo teste, ea solum dicitur esse, quæ respicit honorem Dei, & salutem animæ, nõ autem pietatem humanam.*
25 *Pia causa relictum pro male ablatis, siue pro exoneratione conscientiæ, dicitur etiam respicere honorem Dei.*

DECISIO LXXIV.

AMbrosius de Mazzocchis nõ habens filios, sed solum sorores, & nepotes ex illis, manu propria sine testibus testamentum conscripsit, in quo societatem Sancti Rocchi hæredem instituit; eo mortuo societas apprehendit possessionem bonorum testatoris, deinde insurrexerunt sorores, & nepotes, tanquam proximiores, & petierunt admitti ad successionem ipsius ab intestato, allegantes, testamentum nõ valere tanquam sine testib. factum. Ideo fuit dubitatum, an testamen-
1 tum † ad pias causas manu propria testatoris conscri-
ptum, nullis interuenientibus testibus, sit validum necne? & sic, an text. in §. nos igitur omnia, in auth. de testam. imperfect. & text. in authen. quod sine, C. de testam. loquẽs inter liberos, habeat locum in testamento
2 ad pias causas? Pro † nullitate testamenti, & quod ista
prædicta non procedant in testamento ad pias causas, sed in eo requirantur testes, allegatur Pau. Castr. cons.
3 450. prope fin. vers. item non obst. lib.2. inquiens † spe-
ciale esse in scriptura patris, vt faciat fidem inter liberos, licet non sit solennis; at secus in scriptura alterius non lecta coram testibus: & statim subdit, non per om-
4 nia † à pari procedere testamentum inter liberos & ad
piam causam; & sic vult, solam scripturam manu propria defuncti absque testibus non sufficere ad pias causas. Hoc idem voluit Aret. cons.64. col. pen. circa med. vers. veruntamẽ istis non obstantibus dicens, testamen-
5 tum ad † pias causas etiã manu propria testatoris con-
scriptum non valere sine interuentu saltem duorum testium, iuxta c. cum esses, & c. relatum, il primo, de testam. Istud idem tenet Alex. cons.76. nu.15. vers. super
6 quarto, vsque ad n.17. vbi vult, † scripturam testamen-
ti factam à testatore ad pias causas tunc demum valere, si saltem duo testes tempore testamenti interfuerint. Eãdem sequuntur sententiam Ias. in d. auth. quod sine, sub nu.9. vers. quando ergo scriptura. Et Guliel. de Bened. in c. Raynutius, in verbo, testamẽtum, il primo,
7 nu.87. vers. quãdo ergo, volẽtes, † quãdo scriptura te-
stamẽti est scripta manu propria testatoris, non requiri aliquos testes quantum ad ipsos filios: sed si in tali scriptura continerentur aliqua legata etiã ad pias causas, tunc saltẽ duo testes necessarios esse. Et eãdem sententiam latè prosequitur, ac tuetur Soc. iun. consi. 189.
8 nu.66. vsque ad nu.88. lib.2. vbi nu.74. testatur † hanc
opi. magis cõmuniter approbari, cũ qua etiã opin. in foro fori pertransit Clarus in §. testamentum, q.7. vers. aliquando enim. Quæ conclusio videtur probari, tum
9 quia liberi nedum respectu legitimæ, sed simpliciter
sunt fauorabiliores, quam pia causa, vt per Bald. Anch. Rom. Caprã, Maria. Soc. Barb. Corn. Ias. Dec. & Alcia. quos refert & sequitur Soc. iun. d. consi. 189. num.76. vsque ad 84. Tũ etiã per text. in §. si tamẽ aut vxori. in
10 authen. de testam. imperfect. vbi si † testator vult in te-
stamẽto inter liberos manu propria conscripto libertatẽ seruis relinquere, oportet tamen pro solennitate saltem coram duob. testib. legatum libertatis, quod scripsit, exprimere, vt tradit Bal. in d. auth. quod sine, ante n.1. & ibi Fulgos. post princ. Com. sub nu.2. vers. nota. quod in testamento, Alex. nu.4. Ias. sub nu.1. vers. licet si in tali scriptura, & Nat. nu.37. vers. & hæc procedunt, Alex. d. cons.

d.cons.76.nu.16.lib.3.Gulielm.de Bened.in d.c. Raynutius,in verbo, testamentum, il primo, sub nu.87.Et tamen constat, dispositionem † fauore libertatis factam
11 dici dispositionem ad piam causam,l.1. vers.fin.ibi, rationem pietatis,C.de com.seru.man.Alex.post Bald.d. consi.76.sub nu.16.cum alijs collectis per Tiraquel.de priuil.piæ caus.in præfat.pag.15.vers.item legatum li-
12 bertatis.His tamen non obstantibus contrariam † sententiam vti veriorem, æquiorem, tutiorem, ac etiam communiorem, Domini amplexi sunt, & tanto magis, quod in hac eadem causa 7. Maij 1548. coram bon. mem. Hieronymo Verallo tūc Rotæ Auditore, hanc eādem opin. Rota approbauit. Eamq; tenuit Castren. consil. 25.prope fin.vers.præterea si scriptura, lib.1. inquiens, scripturam testamenti manu testatoris confectam sufficere ad piam causam, sicut inter liberos, per d. auth. quod sine.Hoc idem sentit Imo.in l.si is qui, num.6.ff. de testam. vbi inquit, scripturam testamenti manu testatoris factam, non tamen publicatam (quia testator fuit morte præuentus,antequam veniret Tabellio,vel haberentur testes) satis valere inter liberos,& etiam ad pias causas, si constat, testamentum scriptum esse ma-
13 nu testatoris, quia † sufficit constare quibuscunque indicijs inter liberos, l.fin.C.famil. ercisc. Et eadem ratione ad pias causas,arg.eorum quæ dicuntur in c.cum tibi,in c.cum esses,& in c. relatum, de testam. & Imol. refert & sequitur Aret. in d.l.si is qui, col. 2. post medium,vers.in primo casu, vbi subdit dicta per Imo. sequi cōmuniter Modernos ibi. & istud idē expresse firmat referendo Imo.vbi supra,Corn.consi.307.n.8.vers. & hoc quod si apparet.& clarius Alex.cons.4.nu.18.li. 7. dicens, testamentum inter liberos manu propria testatoris conscriptū,etiam sine testibus.valere, & multo
14 magis ad pias causas, quia † quādo non agitur ad auferēda legitima,magis fauemus piæ causæ quàm liberis. Et eandem sententiam referendo Imo. vbi supra, tenet Iaf.cons.61. prope fin.nu.6.lib.1.Dec.consi.159.nu.
15 3.Boer.decis.240.nu.4.vbi etiā † de cōmuni, clare Tiraq.de priuil.piæ caus.priuil.5. referendo Imo. & Cor. in locis de quib.supra.Et cum hac opin. videtur etiam transire Didac.in c.relatum,il primo,nu.12.in fin.de testam.& latissimè hanc sententiam defendit Ruin.cons. 71.nu.16.17.& 18.lib.3. Veritas autem huius opi. de-
16 ducitur. Nam testamētum † inter liberos manu propria testatoris conscriptum valere sine vllo teste, probatur in §.nos igitur,authen.de testam.imperfect. vbi de testiū interuentu nulla fit mentio,& tamen in §.seq. qui aduersatur d.§.nos igitur,præsentia testium requiritur.Et post Iac.de Beluis.expresse hoc tenet Bal. in d. auth. quod sine. in princ. quem ibi sequuntur Fulgo. Corn. Alex.Iaf.Natt.& Alex.in d.consi.4.nu.18. Quod autem postea hoc idem habeat locum in testamento ad pias causas,ostenditur ex eo,quod magis communis
17 Dd.conclusio est,† quod magis fauetur piæ causæ quā filiationi, excepta legitima,vt voluerunt Bal.Salyc. & alij,in auth.si qua mulier, per illum text. C. de sacros. Eccles.Bar.Butr.Ancha. Aret. Alex. Ant. de Alex. Soc. Iaf.& Dec. quos refert, & sequitur Tiraqu. in l. si vnquam,in verbo,libertis,num.83. C. de reuocan. donat. & vltra illos potest addi Castren.consi.426.num.3.circa medium,vers.præterea,lib.1. Felyn. in c. in præsentia, num.43.de probatio.Ruin. d.consi.71. nu. 16. cum seq. lib.3.Et hanc esse cōmunem dicunt Dec. consi.426. nu. 8.& Tiraquel.in d.l.si vnquam,in verbo,donatione largitus,nu.326.Et hæc opin.vltra text.in auth.si qua mulier,in fin.C.de sacrosan.Eccles.probatur, tum quia ani-
18 ma † est omnibus reb. præferenda,l.sancimus, in fi.C. de Sacrosan.Eccl.Tum auctoritate sacræ paginæ dicentis,nisi quis reliquerit patrem,matrem, filios, &c.non est me dignus.Et ita arguit Castr.d.consil.426.sub nu. 3.circa med. Tum etiam & tertio, ex tribus exemplis & decisionib. relatis per Tiraq. in d.l. si vnquā, in verbo,donatione largitus, nu.326. cum duob. sequent. & per Felyn.in d.c.in præsentia,nu.43. vers.præterea pro ista. Et maximè ex illo exemplo siue conclusione,
19 † quod testamentum nutu factum ad pias causas valet,& tamē inter liberos est inualidum. Id quod etiam latè firmat & de communi testatur Tiraq. de priuil. piæ causs.priuil.8.& Ruin.d.consi.71.nu.17.lib.3.Non obstant in contrarium adducta. Et in primis quantum ad auctoritates, quia longè plures sunt pro hac poste-
20 riori opin.quam pro priori,attestatio † de magis communi facta per Socin.iun. d.consi.189. nu.74. lib.2.expresse conuincitur falsa. Quātum ad illam rationem, quod etiam vltra legitimam magis fauemus liberis, quàm piæ causæ, communior & verior opinio est in contrarium, vt supra deductum fuit. Quo verò ad illam ra-
21 tionem,quod legatum † libertatis,quod est pium si relinquitur in testamento, manu propria testatoris conscriptō,tunc demum valet, si coram testibus exprimatur, iuxta text.in §. si tamen.in authent. de testam. imper-
22 fect. potest dici, † legatum libertatis dici pium, non tamen relinqui pro anima,vt per Imo.in l.captatoriæ. ff.de leg.1.Iaf.in l.1.in 1.lectura,nu.21.vers.nota istam pulchram limitationem,& in 2.lectura, num.26.vers. credo quod limitatio,C.de Sacrosanct.Eccl.Tiraqu.de priuil.piæ caus.in præf.pag.17. vers. limita quod dictū est. Et probatur secundum Iaf. & Tiraq. in l.1.§. vlt. C. de com. ser. manu. vbi libertas non erat relicta pro anima,vel amore Dei,& tamen dicitur pia causa. Vn-
23 de † secus est in pia causa respiciente amorem Dei, siue salutem animæ, quia talis causa pia est omnibus alijs fauorabilior, cum anima cunctis rebus præferatur. Et Doct. firmantes secundam opi. de qua supra, quod testamētum ad pias causas manu testatoris con-
24 scriptum valeat etiam sine testibus, loquūtur de † pia causa respiciente honorem Dei, & salutem animæ, non autem de pia causa concernente pietatem humanam,qualis est libertas seruorum. Nec videtur obstare consideratio Dec.in l.licet,num.5.circa medium. C.de pact.post Ang.in l.precibus,C.de impubet.& alijs substit.& sequitur Soc.iun.d.consi.189.nu.83.lib.2.Nem-
25 pè id † posse procedere quando relictum esset factum piæ causæ pro male ablatis, & sic pro exonetatione conscientiæ, & per consequens pro salute animæ: Quia siue quis relinquat piæ causæ pro male ablatis, siue aliàs simpliciter, semper censetur relinquere in honorem Dei,& sic pro salute animæ suæ,cum amor,& honor erga Deum pariat animæ salutem.

CANTVCCII.

Imolen.Canonicatus,& Præbendæ, Lunæ,21. Aprilis 1578.

SVMMARIA.

1 *Dies præstiti consensus computatur in termino viginti dierum in regula de 20.& quare,& nu.10.*
2 *Dictio a,suapte natura est exclusiua,& separatiua. Declara tamen,vt num.4.*
3 *Dies termini non computatur in termino. Limita tamen,vt nu.11.*
5 *Dies mortis filij computatur in decē mensibus intra quos nasci debet nepos.*
6 *Dies iuramenti computatur ab illo die, quo quis promisit esse fidelis.*
7 *Dies præsens includitur in promissione facta de soluendo a die ista.*
Integritas temporis primum principium non excludit.
8 *Dictio a,iuncta cum tempore,quod est de initio actus, illud includere dicitur.*
9 *Dictio a,quando contineret absurditatem, non debet stare exclusiuè,sed inclusiuè.*
10 *Fraudis & suspicionis maior ratio militat in resignante in extremo die vitæ suæ constituto,quàm in alijs.*
11 *Dies termini in præiudicium eius, qui terminum statuit computari debet in termino.*

13 *Regula*

13 *Regula de 20. antiqua declarat modernam.*
14 *Lex interpretans intelligitur secundum legem interpretatam.*
15 *Rota reprobat opin. Sarnen. & Rebuffi in materia regula de 20.*
16 *Regula de 20. vt prosit, debent esse 20. dies completi.*
17 *Tempus positum in accusatiuo debet esse completum.*
Ampliatur etiam si poneretur absque verbo denotante perfectionem, nu. 18.
19 *Dictio infra, solet regulariter sua extrema includere, & num. 22.*
20 *Dictio intra, comprehendit media, & extrema.*
Ampliatur procedere non solum si qualitati, sed etiã tempori, seu termino adijciatur, nu. 21.
23 *Dies cœptus in materia regula de 20. non debet haberi pro completo, & quare, & nu. 25.*
24 *Dies præstiti consensus quare pro vno die integro computetur in regula de 20.*
25 *Dies vltimus 20. dierum in regula de 20. debet esse completus.*
26 *Resignationes sunt fauorabiles respectu vtriusque tam resignantis, quam resignatarij.*
27 *Dies cœptus in fauorabilibus habetur pro completo, secus in odiosis, ex communi, nu. 28.*
Limita & declara, vt nu. 42. & 43. & quare nu. sequent.
29 *Dies cœptus in testamentis, libertatibus & vsucapionibus habetur pro perfecto.*
30 *Dies cœptus in læsione minorum, præscriptionibus, & alijs odiosis non habetur pro completo.*
31 *Dies cœptus in resignationibus habetur pro completo, nec aliter currit de momento ad momentum.*
32 *Dies cœptus an habeatur pro completo, est materia multum brocardica.*
33 *Dies cœptus an habeatur pro completo, attendenda est forma verborum.*
34 *Tempus regulariter debet esse completum, nisi aliud in iure caueatur.*
35 *Tempus regulariter computatur de momento ad momentum siue vertatur fauor, siue odium, siue vtrumque.*
36 *Regula de 20. dicitur odiosa & strictè intelligenda.*
Contraria tamen opin. est verior, & quare, nu. 37.
38 *Dies cœpta in regula de 20. vt non habeatur pro completa, procedit fauore regulæ ad euitandas fraudes.*
39 *Dies cœpta in fauorabilibus an habeatur pro completa, vel no, debet intelligi et regulari secundum quod fauor dictat.*
40 *Dies cœpta an & quando habeatur pro completa, vel ne, vide distinctionem.*
41 *Tempus in materia mixta vel dubia currit de momento ad momentum.*
43 *Dies vltima vltimi anni cœpta habetur pro completa, & quare, num. seq.*
44 *Annus non computatur pro momento temporum, sed per dies.*
45 *Tempus si est designatum per dies, tunc vltima dies cœpta non habetur pro completa, secus si per annos.*
Limitatur in vltima hora vltimi diei, qua cœpta habetur pro completa, nu. 46.

DECISIO LXXV.

STephanus Francischinus canonicus Ecclesiæ Imolen. die 24. Octobris, anni 1561. de quo tempore erat infirmus, præstitit consensum per D. Didacum de Aula suum procuratorem, ad id speciale mandatum habentem, super resignatione sui canonicatus, & præbendæ facta in manibus Papæ ad fauorem Annibalis Iouij. Deinde, idem Stephanus de eadem infirmitate obijt die 12. Nouembris mensis sequentis, prima vel secunda hora noctis in circa. Quo mortuo, de dicto canonicatu, & præbenda fuit prouisus ab ordinario per obitum Ioan. Paulus Venerius, inter quem, & Iouium super dicto canonicatu & præbenda orta lite, & causa in Rota introducta, ibique per multa dubia discussa, tandem fuit per speciale rescriptum Sanctissimo & Illustriss. Cardinali Perusino commissa. Quia pro parte Venerij dabatur regula de viginti, quam Iouio obstare fuerat iam in Rota resolutum. Et quia pro parte Iouij prætendebatur, diem termini, videlicet præstiti consensus debere computari in termino 20. dierum, & diem vltimum obitus simulatque inchoatus fuit, habendum esse pro completo, & sic Stephanum non intra, sed extra 20. dies obijsse, & per consequens dictam reg. locum non habere: idcirco ad instantiam eiusdem Cardinalis Perusini dubium in Rota proposui die Lunæ, 21. Aprilis, 1578. *An in casu, de quo agitur, intraret vel non intraret regula de 20. ita vt sit recedendũ, vel non, a resolutionibus in hac causa factis?* Et sicut duplex erat prætensio Iouij, ita dubium in duas difficultates diuisum fuit. Prima est, *an dies 24. Octobris, quo præstitus fuit consensus, debeat computari in termino viginti dierum regulæ?* Secunda est, *an dies 12. Nouembris, mensis sequentis, quo Stephanus obijt, statim atque inchoatus fuit, pro completo sit habendus?* Quo ad primam difficultatem Domini fuerunt concordes, quod dies præstiti
1 consensus computentur in termino † 20. dierum, transeuntes cum vna resolutione facta in vna Toletan. beneficij de Maquida die 21. Aprilis 1563. coram Sarmienta, quæ resolutio his potissimum innitebatur fun-
2 damentis. In primis, † quia licet dictio *a*, suapte natura sit exclusiua, & separatiua, & propterea, quãdo præponitur diei, ex quo terminus statuitur, vt in regula ibi, a die præstiti consensus, tunc efficit, vt dies termini
3 † non computetur in termino, vt voluit glo. in c. statutum, paulo ante fi. & ibi sequuntur Doct. dicẽtes etiam hanc dictionem *a*, regulariter poni exclusiuè, de præb. li. 6. & hoc idem voluerunt alij quamplurimi de quib. per Tiraq. de vtroque retract. part. 1. §... glo. 11. nu. 51.
4 & 52. Nihilominus id non procedit, † quando dictio *a*, iungitur cum tempore, quod non est de initio actus: verbi gratia, si quis instituerit nepotem, qui nascetur in-
5 tra decem menses à die mortis filij, tunc † dies ille mortis computatur in illis 10. mensibus l. Gallus, in princ. ff. de liber. & posthu. item si iurauero ab hoc die
6 esse fidelis, tunc etiam † dies iuramenti computabitur, cap. 1. de nou. form. fidelit. Item si quis promittat sol-
7 uere 10. a die ista, tunc & † præsens dies includitur, quia est quædam integritas temporis, quæ primum principium non excludit, l. lecta. §. vlt. ff. si cer. pet. Et ita ex præmissis exemplis declarat Bal. consi. 457. nu. 3. ante med. vers. aut qualitercunq; ponatur, lib. 1. refert
8 & sequitur Tiraq. vbi sup. nu. 54. At in casu † nostro dictio *a*, posita in regula iungitur cum tempore, quod est de initio actus, idest ipsius consensus, vel actus, hoc est, consensus iungitur cum initio temporis, 20. dierum, cum in regula dicatur, intra 20. dies à die per ipsum resignantem præstandi consensus computandos. Meritò, &c. Secundò, quia quando sequeretur absurdum si
9 † dictio *a* staret exclusiuè, tunc ad euitandum absurditatem non excluderet, sed includeret, ex not. per Cyn. in l. a caligato, C. de nupt. tradit Bal. d. cons. 457. num. 3. vers. aut sequeretur, & sequitur Tiraq. in loco de quo supra, nu. 33. Sed si dictio *a*, in casu nostro excluderet, & per consequens dies præstiti consensus non computaretur in termino 20. dierum, sequeretur absurdum, quod si resignans moreretur in illomet die præstiti consensus, non diceretur mori in termino 20. dierum, & sic non intraret regula, quod est absurdissimum, quia multo magis Papa voluit includere illũ diẽ, quã alios, ex quo
10 maior ratio † fraudis & suspicionis militat in resignãte in extremo die vitæ suæ constituto, quam in alijs. Merito, &c. Et ad id facit, quod in simili tradit Bald. consi. 246. sub nu. 1. vers. alias sequeretur, lib. 5. dicens, quod si dies facti cõpromissi non computaretur in termino compromissi, sequeretur absurdum, quod in die facti com-

11 compromissi non possit ferri laudũ. Tertiò nam† dies
termini computatur in termino, quando eius interest,
cui terminus statuitur. Bald. in l. à Balligaio, col. 1. C.
de nupt. Felyn. in c. 1. sub nu. 4. vers. & dum iste, de præ-
script. Tiraq. d. glo. 11. nu. 30. Sed magis expedit resi-
gnãti, cui terminus 20. dierum præfigitur, vt dies præ-
stiti consensus computetur in termino, cum citius va-
lidetur resignatio, & maximè, quia, vt non compute-
tur, non cedit nisi in fraudem Papæ vt possit conferre
beneficium per obitum, quia Papa terminum 20. die-
12 rum statuit, quo casu quando agitur † de commodo
eius, qui terminum statuit, & è contra de incommodo
eius, cui statuitur, tunc fit interpretatio contra statuen
tem, vt in eius incommodum dies termini cõputetur
in termino, quia debebat legem apertius dicere. l. vete
ribus, ff. de pact. & ita post Gemin. & Corn. declarat
Tiraq. dicta gl. 11. nu. 32. Quartò & vltimò, quia regu
la antiqua ita intelligebatur, vt per gl. Hispan. in eadẽ
13 reg. in fine. Vnde licet † moderna regula addiderit illa
verba, à die præstandi consensus, tamen ista additio nõ
fuit facta ad effectum determinandi, an dies præstiti
consensus esset computandus, necne: sed solum ad effe
ctum interpretandi, an 20. dies essent computandi à
die datæ, vel à die præstiti consensus: ideo succedit re-
14 gula, ꝙ † lex interpretans intelligitur secundum legẽ
interpretatam. §. tertia verò. in auth. de fil. ante dot. in-
strum. nat. l. nihil. & ibi Bartol. ff. de coniungen. cum
emancip. liber. eius. Paris. post alios cons. 69. nu. 34. lib.
3. Et ex prædictis Rot. reprobauit opin. Sarnen. in hac
15 regula. q. 37. & Rebuf. in sua prax. benef. in eadẽ re-
gula, glo. 10. nu. 9. qui contrarium tenuerunt, quia ipsi
moti sunt præcipuè ex illa dictione à, quæ sui natura
denotat exclusionem, & separationem, quæ conclusio
habet supra dictas limitationes, ad quas ipsi non ani-
maduerterunt. Quantum ad secundam difficultatem,
in prima positione causæ, quæ (sicut dixi) fuit 21. Apri-
lis, 1578. non potuit firma capi resolutio, tum ob ali-
quam inter Dominos varietatem, tum quia non om-
nes Domini viderant. Sed causa iterum super hac dif-
ficultate die Lunæ 28. eiusdem mensis Aprilis propo-
16 sita, Domini resoluerũt, d em † obitus Stephani (quã-
tumuis fuerit plusquam inchoatus) non esse haben-
dum pro completo. Moti ex pluribus. Primò, quia in
regula tempus 20. dierum est positum in accusatiuo,
17 † quo casu oportet esse cõpletum, vt tradit Dyn. Ray-
ner. & Bald. in l. si in annos. per illum text. ff. de condit.
& demonst. Pet. Cyn. Bald. in 2. oppos. Alex. nume. 2. &
Ias. nu. 13. in l. si cui legetur. in prin. ff. de leg. 1. Idque
18 procedit, etiam si tempus ponatur † in accusatiuo abs-
que verbo denotante perfectionem, vt reiecta opin.
Bart. benè deducit Alex. in d. l. si cui legetur, nume. 2.
vers. sed in contrarium. & ibi Ias. num. 10. vers. & quod
fortius est, ac etiam num. 11. Idque probatur in d. l. si in
annos. Secundò, ponderata fuit illa dictio infra, posi-
19 ta in regula ibi, infra 20. dies, quæ † dictio regulariter
solet sua extrema includere. l. 1. §. 1. & ibi Bart. nu. 11.
versic. & ad hoc facit. Albet. nu. 3. & melius & plenius
Bal. nu. 8. ff. de offi. Præfect. vrb. l. 1. §. quod dicimus. ff.
de succes. edict. l. si quis sic dixerit. & ibi Alcia. num. 2.
& latè Rebuf. ff. de verb. signif. Corn. cons. 53. num. 5.
post med. lib. 2. Soc. cons. 211. in prin. li. 7. Coras. in l. pre
cib. nu. 23. C. de impub. & alijs substit. Gomez. in §. tut
20 sus. nu. 10. Instit. de actio. Et † dictionem *intra*, cõpre-
hendere nõ solũ media, sed etiam extrema termini, in-
quit Aret. in l. ex facto. §. itẽ quæro, in vlt. not. per illũ
text. & sequitur ibi Hieron. Ven. num. 15. ff. de vulg. &
pup. Et dictionem, *intra*, ex proprietate sermonis com-
pleti extremam diem termini, dicit idem Aret. in l. qui
ante calendas. nu. 2. quem ibi sequitur Claud. de Sey-
21 sel. nu. 1. in fin. ff. de verb. oblig. Et præmissa † maximè
procedunt, quando dictio *intra*, non qualitati, sed tem-
pori, siue termino (prout in casu nostro) adijcitur: tunc
enim absque dubio stat inclusiuè, vt bene declarat
Claud. rationem inter vnum & alterũ casum assignãs,
in d. l. qui ante calendas. num. 2. vers. sed potes respon-
22 dere. Et in terminis huius reg. ꝙ † dictio *infra*, stet in-
clusiuè, tradit Cassan. ad consuet. Burg. fol. 82. n. 9. vers.
& ad id ꝙ dicitur, & nu. 11. in fin. vers. & hoc maximè.
Tertiò stante, ꝙ dies præstiti consensus computatur in
termino 20. dierum, si posteà dies vltimus cœptus ha-
23 beretur † pro completo; sequeretur absurdum, ꝙ re-
gula posset restringi ad dies 18. & aliquot horas, vt pu-
ta, si quis in fine vel prope finem primi diei consensum
præstaret, & in prima hora vel in principio diei vltimi
obiret, vtique hoc casu de numero 20. dierum duo fe-
rè detraherentur, quòd esset contra verba, & verisimi-
lem mentem Papæ. Non obstat diceretur, quemadmo-
dum permittitur detractio quo ad primum diem, qui
computatur pro vno integro die, etiam si consensus in
vltima illius parte præstaretur, ita etiam videtur per-
mittenda quo ad vltimum diem. Quia pro responsio-
ne dicitur, inter vnum, & alterum casum diuersam es-
24 se rationem: ideo † enim dies præstiti consensus pro v-
no integro die computatur, quia hora præstationis cõ-
sensus nunquam annotatur à Notario cameræ, vel cã-
cellariæ, sed tãtum dies. Quartò, & vltimò placuit Do-
minis auctoritas Cassad. ad consuet. Burg. fol. mihi 82.
25 num. 11. & 12. vbi † in terminis regulæ latè deducit,
diem vltimum 20. dierum debere esse completum, nec
sufficere illum esse cœptum, & Cassan. refert, & sequi-
tur Rebuff. in l. vrbis. §. cuiusque. fol. mihi 29. in fin.
vers. item dicemus. ff. de verb. sig. & in prax. benef. in d.
reg. gl. 10. nu. 9. in fi. & hoc idem voluerunt gl. antiq. in
d. reg. prope fi. Syl. de benef. par. 3. q. 46. in fin. & Franc.
Marc. dec. 1163. nu. 5. lib. 1. dum dicunt, dies 20. d. regu
læ currere de momento ad momentum. Non obstant
modo deducta pro parte Iouij, quæ ad vnum tantum
26 rediguntur fundamentum. Nempe resignationes es-
se fauorabiles, & adiuuandas respectu vtriusque tam
resignãtis, quàm resignatarij, vt inquit Cassad. dec. 13.
nu. 2. de præb. Vnde succedit communis Dd. conclusio,
27 quod † in fauorabilibus dies cœptus habetur pro cõ-
pleto, licet secus sit in odiosis, gl. in l. 3. §. minorem, in
verbo, momentum, prope fi. vers. item quod de die cœ-
pto. ff. de min. quam sequitur ibi Bart. num. 2. Alber. in
prin. Bal. in fine. & latè Odofred. post princ. vers. ad so-
lutionẽ gl. 2. in fi. in §. eadẽ lege. & ibi Faber. in princ.
& bene Port. nu. 5. Aret. nu. 4. ad fi. vers. vlt. nota. & la-
tè Aldobrand. nu. 10. vbi hanc doctrinam veram appel
28 lat, & in addit. ad d. gl. vbi † de communi. Inst. quibus
ex caus. man. non lic. Bar. in l. si cui legetur, in princ. nu.
2. Bald. circa prin. clarius Imol. ad finem. & latius Alex.
nu. 7. ff. de leg. 1. Ang. Aret. in §. pupilli, nu. 1. Inst. qui-
bus mod. tut. finiatur Rom. in l. 3 §. Labeo. in fin. & ibi
Aret. col. 2. circa med. vers. illud autem. Alex. nu. 8. Ias.
n. 17. ff. de acq. poss. Felyn. in c. illud, nu. 14. vers. 8. con-
clusio. de præscript. Gomez. in §. rursus. n. 3. in fine. Inst.
de actio. Balb. de præscript. 1. parte quartæ par. prin. q.
vlt. num. 6. fol. mihi 80. Bero. in c. de quarta. nu. 10. post
medium. vers. nec est verũ. extra de præscript. pulchrè
Alciat. in l. anniculus, nu. 2. & 3. ff. de verb. sign. gl. in c.
Subdiaconus. & bene ibi Præpos. nu. 5. vers. item in fa-
uorabilib. d. 77. & gl. in c. cum in cunctis. in verbo, exe-
gerit. in fine, vbi Abb. n. 6. asserit illam cõiter recipi. &
ibid. latè & egregiè Butr. nu. 23. 24. & 26. de elect. Quæ
distinctio vt ex præmissis apparet, videtur cõmuniter
29 recepta. Et quo ad † caput fauoris probatur exemplo
testamenti, libertatis, & vsucapionis. l. qua ætate. ff. de
testam. l. 1. ff. de manumis. l. in vsucapionib. cum l. seq.
ff. de vsuc. l. in vsucapione. ff. de diuers. & temp. præscr.
30 Quo † verò ad caput odij probatur exemplo minoris
læsi. l. 3. §. minorem. ff. de minor. & exẽplo præscriptio-
nis. l. in omnib. ff. de actio. & obl. & accedit reg. odia. de
regul. iur. in 6. & l. cũ quidam. ff. de liber. & posthum.

Vnde si resignatio est fauorabilis, & in fauorabilibus
31 sufficit † diem esse cœptũ, & initium habetur pro com
plemento, nec aliter currit de momento ad momentũ,
siue non oportet esse completum, prout in odiosis, se-
quitur, vt dies 12. Nouembris statim, atq; initiũ habue
rit, diceretur completus, ita vt Stephanus post huius-
modi complementum decedens, dicatur, non intra, sed
extra 20 dies obijsse. Cæterum hoc fundamentum po-
test multifariam euitari. In primis animaduertendum
32 est, hãc materiam, an dies † cœptus habeatur pro com-
pleto, esse multum brocardicam, & in ea Doct. vario
modo locutos fuisse, & varias etiam distinctiones, &
subdistinctiones tradidisse, & infinita propemodum
iura in contrarium cumulat Chassan. 10 loco de quo
33 supra, nu. 11. sed forsan de iure † verior esset opinio il-
lorũ, qui tenent attendendam esse formam verborum,
vt per Abb. in d. c. cũ in cunctis. nu. 6. vers. sed ego mul-
tum. Felyn. in c. cum vigesimum, sub nu. 7. de offic. de-
leg. Rebuf. in cõcor. tit. de regi. ad prælat. nom. facien.
§. 1. in verbo, constitutũ, cum simil. vel potius opi. Ar-
chid. in c. fi. in princ. vers. imò regulariter. de iudic. lib.
34 6. vbi per multa iura firmat, † regulariter tempus esse
completũ, nisi aliud in iure caueatur. Et hanc opin. se-
quitur Abb. in d. c. cum in cunctis. nu. 6. & ibi Dec. nu.
23. in fi. idẽ Abb. in d. c. cũ vigesimum, nu. 4. in fin. Rot.
decis. 26. de rescript. in nou. Aldobran. in d. §. pupilli,
nu. 14. vers. bene verũ est. Chassan. vbi supra, nu. 12. &
hoc idẽ voluit Card. in d. c. cum in cunctis. in 2. oppos.
vers. tertio soluit, vbi reprobat distinct. gl. ibi, & cõclu
35 dit, tẽpus † regulariter cõputari de momento ad mo-
mentũ indistinctè, siue vertatur fauor, siue odiũ, siue
vtrunque per l. prima. §. qui præsens. & l. cõtinuus. ff.
de verb. oblig. Vnde ex his satis apparet, posse proba-
biliter dubitari de veritate prioris opi. siue distinctio-
nis, licèt illa sit forsan magis cõmunis. Secundò pro re
sponsione potest dici, ꝙ quamuis multi Doct. teneant,
36 reg. de 20. esse odiosam, † à iure cõi exhorbitare, & stri
ctè intelligendam, vt per Rom. consil. 342. nu. 2. circa
med. vers. cum igitur d. regula. Boer. decis. 2. nu. 55. in
fin. Glos. antiq. in d. reg. in fin. Dec. cõs. 224. nu. 1. circa
med. vers. ad hoc. Cassad. super reg. dec. 32. nu. 3. & 4.
Gambar. de offic. & potest. leg. de later. lib. 6. tit. de pẽs.
quæst. 24. num. 634. cum trib. seq. Sarnen. in d. reg. q. 9.
fol. 78. in litera A. q. 19. fol. 95. in litera D. & qu. 38. fol.
110. in litera E. nihilominus contraria opin. vt imò re-
37 gula sit † fauorabilis, est forsan de iure verior, ea quip-
pe ratione, quia regula (vt omnes vno ore admittũt)
emanauit ad tollendas fraudes, quod bonum publicũ
& animæ salutem respicit: & certi iuris est, dispositio-
nem fraudibus occurrentem dici fauorabilem, & latè
interpretandam, Deci. cons. 5. in fi. cons. 196. nu. 2. cons.
301. nu. 7. & cons. 398. in fin. Aym. de antiq. tẽpor. par.
4. sect. 1. num. 136. & latius alios citans in q. de indem.
mulier. nu. 8. & 9. Et hanc regulam esse fauorabilem,
tenet Rebuff. in sua prax. benef. in hac reg. glos. 4. nu. 9.
& Sarnen. sibi contrarius q. 1. in litera C. ver. pro pat.
q. 3. litera E. q. 5. in fin. q. 6. litera C, & latius q. 17. lite-
38 ra E, & sequ. Vnde † si hæc reg. esset fauorabilis, dies
incerta nõ haberetur pro cõpleta, quia cum terminus
20. dierum esset præfixus ad euitãdas fraudes, vtique
39 fauor regulæ suaderet, diẽ cœptã nõ haberi pro † cõ-
pleta: nã conclusio supra firmata, ꝙ in fauorabilibus
dies cœpta habetur pro completa, procedit, vt habea-
tur pro completa, & non completa, secundum quod
fauor dictat, vt per glos. & Doct. in d. l. 3. §. minorem.
ff. de minor. Fab in d. §. eadẽ lege. in prin. & ibi Port.
nu. 5. & Aldobrãd. in addit. dicẽs, Doct. ita cõmuniter
cõcludere. Inst. quib. ex caus. manũ. non lic. Tertiò po-
test responderi, ꝙ (circumscripta decisione istius quæ-
stionis, an regula sit fauorabilis, vel odiosa, quam quæ-
stionem Domini noluerunt determinare) aut regula
est odiosa, aut fauorabilis, aut mixta, siue sumus in du-
40 bio. Primò casu † dies vltima debet esse cõpleta, quia
proprietas verborum regulæ, vt supra deduximus, ita
suadet, & in materia odiosa, & alteri præiudiciali fit la
ta interpretatio, quatenus proprietas verborum pati-
tur. Aret. in l. cum lege. post princ. per illum text. ff. de
testam. Calder. cõs. 1. in princ. de consang. & affin. Dec.
cons. 76. nu. 2. vers. vnde bene infertur. cons. 113. nu. 6.
cons. 114. nu. 4. in fin. & consil. 128. ad fin. Aym. in l. 1.
nu. 69. ff. de leg. 1. & de antiq. temp. part. 4. sect. 1. sub
nu. 63. Secundò casu idem dicendum, quia ita fauor re
gulæ ampliatur, vt supra deductũ fuit. Tertiò & vlti-
41 mo casu idem debemus dicere, quia in † materia mix-
ta, vel dubia tempus currit de momento ad momentũ,
vt per glos. in d. c. cũ in cunctis. in verbo, exegerit, in fi.
& ibi Butr. nu. 25. & Præpos. in d. c. Subdiaconus. nu. 5.
dist. 77. Vltimò respondetur, & hæc responsio videtur
de iure mihi satis vera, ꝙ conclusio illa, ꝙ in fauorabi-
42 libus dies cœpta habeatur pro completa, recipit † de-
clarationem, vt procedat, quando tempus est designa-
tũ per annos, tũc. n. vltima dies vltimi anni statim atq;
fuerit incohata, habebitur pro cõpleta. Et ita loquun-
tur iura allegata per Doct. prædictã conclusionem fir-
mantes, videlicet, l. qua ætate. ff. de test. l. 1. ff. de vsuc. l.
in vsucapione. ff. de diuers. & temp. præscr. l. anniculus,
la 2. ff. de verb. sign. idque voluit Cast. in d. l. si cui le-
getur. in fin. princ. & in d. l. si in annos. quam legit cũ
l. non putabam. immediatè præcedenti. ff. de condit.
& demõst. firmans vtrobiq; quod licet vltimus annus
cœptus non habeatur pro cõpleto, d. l. non putabã, &
43 d. l. si cui. §. hoc autem. tamẽ † vltimi anni vltima dies
cœpta habetur pro completa. d. l. si in annos. & Castr.
sequitur Soc. in d. l. si in annos. & hoc idẽ tenet Imol.
in d. l. si cui in fine prin. & ibi Alex. n. 7. & 8. reproban-
tes Ang. ibi contrariũ volẽtem, quem etiam reprobat
Soc. in d. l. si in annos. Et hæc opinio satis probatur in
d. l. si in annos. iuncta d. l. anniculus. & d. l. qui ætate,
vbi etiam probatur, vltimũ annum dici completũ per
44 initium vltimi diei. Et † huius declarationis ratio ex-
pressè assignatur, in d. l. anniculus. quia scilicet in iure
ciuili annus non computatur per momenta temporũ
sed per dies, videlicet 365. quorum spacio annus con-
45 ficitur. Vnde attenta † hac ratione aliud dicendum est
in tempore designato non per annos, sed per dies, vt in
casu nostro, tunc enim vltima dies cœpta non debet ha
beri pro completa, quia sicut in termino plurium an-
norum, vltimus annus cœptus non habetur pro com-
pleto, d. l. non putabam, ita etiam in termino plurium
dierum vltima dies cœpta pro completa haberi non
debet, arguendo à proportione: & sicut vltima dies vl
timi anni, si est cœpta, habetur pro completa, ea ratio-
ne, quia annus non per momenta temporum, sed per
dies computatur, dicta l. anniculus, ita etiam vltima
hora vltimi diei simulatque incœpta fuerit, habebitur
46 † pro completa eadem ratione, quia dies non per mo-
menta temporum, sed per horas, scilicet, 24. computa-
tur, & multa iura loquẽtia de termino dierum, & pro-
bantia, vltimam diem debere esse completam, congerit
Chassan. in loco de quo supra nu. 11.

CANTVCCII.

Bononien. Bonorum de Borgogninis. Veneris,
6. Iunij, 1578.

SVMMARIA.

1 *Dilectus magis censetur, qui prius est institutus, & nominatus.*
2 *Institutio perpetua est principalior & preferenda institutioni temporali.*
3 *Principale illud dicitur, quod de per se fit, & non quod alterius loco subrogatur.*
4 *Principaliter quid dicitur ad aliquem pertinere, quando eius magis interest.*
5 *Testator in dubio censetur magis vocasse proximiores, quam alios.*

6 *Testa-*

6 *Testator illos censetur principaliter velle instituere, qui excludunt ad tempus, vel sub conditione institutos.*
7 *Principaliter idem est, quod primo, & immediatè.*
8 *Institutio quando, & ex quibus dicatur esse principalis.*
9 *Principalis solius habenda est ratio, vbi sunt duo, vnum propter aliud.*
10 *Principale quid esse non arguitur ex proprietate effectus.*
11 *Prioritas accessionis fideiussoris nõ facit eum principalē.*
12 *Institutio posthumi stat in suspenso, & sub conditione, si & quando nascatur.*
Declara tamen quo ad effectum substitutionis, non quo ad ipsius substantiam. nu. 13.

DECISIO LXXVI.

Fvit resolutum, institutionem filiorũ ex Aemilia filia testatoris nascituroꝛũ, fuisse tam ex verbis, quã ex mentis ipsius testatoris principaliorem institutione
1 Cæsaris de Nappis, & Borgogninorum. Primò, † quia sunt prius instituti, & nominati, ob idque magis dilecti. l. quoties. ff. de vsufr. cum aliis, de quibus per Aym.
2 consi. 62. num. 7. Secundò, quia † eorum institutio est perpetua, institutio autem Cesaris & Borgogninorum est temporalis donec filii Aemiliæ nascantur. Tertiò, quia testator Cæsarē, & Borgogninos bis in testamento substituendos appellat: ergo institutio filiorum Ae-
3 miliæ est principalior: id enim † principaliter dicitur, quod de per se fit, & non alterius loco subrogatur, §. si quis alienam purpuram. Inst. de rerum diuis. Stephan. de Federic. de interpret. iur. par. 1. oume. 61. Quartò, cum testator instituerit filios masculos Aemiliæ, eosque voluerit nominari de familia illorũ de Borgogninis, vtique principalis intentio testatoris videtur fuisse instituere filios Aemiliæ, quia per eos conseruabatur agnatio testatoris, ideoque eius magis intererat institutio filiorũ Aemiliæ, quã institutio Cæsaris de Nappis, & liberorum ipsius, qui non sunt de familia testa-
4 toris. Vnde intrat, † quod dicit Bald. in l. principaliter. ſa 2. per illum tex. C. de liber. caus. nēpe tunc dici quid principaliter ad aliquem pertinere, quando eius magis interest. Quintò & vltimò, id maximè suadetur ex ve-
5 risimili mente testatoris, tunc quia † credendum est, illum voluisse filios Aemiliæ magis principaliter vocare, quia erant sibi proximiores, cum essent filii ex filia, & propterea reputabantur filii proprii testatoris, l. liberorum. ff. de verb. signif. Tum etiam, quia filiæ Aemiliæ si nascebantur, excludebant Cæsarem, & Borgogninos ad tēpus siue sub conditione institutos, ex qua
6 † exclusione satis colligitur, mentem testatoris fuisse filios Aemiliæ principaliter instituere, id est, primò & immediatè: Cæsarem verò & Borgogninos contingenter, hoc est, secundario, & mediatè, ob nondum natos
7 filios Aemiliæ. Nã, † vt inquit Bal. in l. 1. §. huius studii, nu. 5. vers. & nota. ff. de iust. & iur. quē refert, & sequitur Tiraq. in reg. res inter alios acta. pag. 5. in princ. idem est principaliter, quod primò, & immediatè. l. & quia. ff. de iurisd. om. iudic. l. item si fundi. §. pen. ff. de vsufr. contingenter autem idem, quod secundario siue mediatè. l. 1. ff. de auct. tutor. Igitur institutio filiorum Aemiliæ fuit principalis, quia fuit prima, & immediata: institutio autem Cæsaris & Borgogninorum fuit contingens, quia fuit secundaria, & mediata, facta me-
8 diante non natiuitate filiorum Aemiliæ. Præterea † institutionem filiorum Aemiliæ principalem fuisse, deprehenditur ex iis, quæ scribit Bart. in l. ambitiosa. ff. de decret. ab ord. facien. & in l. 1. nu. 5. C. de nou. Cod. facien. Vnde stante principali institutione filiorũ Ae-
9 miliæ, illius solius ratio habenda est, quia † vbi sunt duo, vnum propter aliud, solius principalis habenda est ratio. l. cum seruus. ff. de cond. & demonst. l. rogasti. ff. si certum petat. per quæ iura ita tradit. Alber. de statut. lib. 3. q. 59. num. 3. Sequitur Niconit. ad Rebuff. de nou. oper. nunc. num. 57. Non obstat, quod institutio Cæsaris, & Borgogninorum sit principalior institutione filiorum Aemiliæ ex eo, quod illa statim mortuo testatore sortita fuit effectũ, hæc verò minimè, sed eius effectus
10 collatus fuit in natiuitatem filiorum. Nam pro responsione dicitur, ex † prioritate effectus non argui, quid esse principale: videmus enim reum principaliter obli-
11 gari, etiã si ante eũ fideiussor accesserit, & sic † prioritas accessionis fideiussoris non facit eum principalem, vt per Bart. in d. l. ambitiosa. nu. 19. vers. exemplum. & in d. l. 1. n. 5. vers. verbi grana. Minus obstat, quod institu-
12 tio filiorum Aemiliæ stet in suspēso, & sub † conditione, *si, & quando nascatur*. l. Gallus. §. ille casus. ff. de liber. & posthu. Guid. Pap. q. 267. Boer. post alios decis. 172. numer. 6. & propterea censeri debeat secundaria. Quia respondetur, institutionem filiorum Aemiliæ,
13 quo ad † substantiam statim fuisse perfectã, licet eius effectus esset in suspenso, donec ipsi filii nascerentur, per ea quæ tradit Bal. in l. eam quã. nu. 49. C. de fideicommiss. vbi inquit, valeotiã actus, quæ sumit primordium in causa efficienti, non posse esse in pendenti, sed bene potentiam passiuam, hoc est, respectu eorum, qui succedere debent. Ad alia non est opus responsione, quia respiciunt secundam partem dubii, videlicet, an vtraque institutio sit directa, de qua Domini particulariter volunt videre.

CANTVCCII.

Imolen. Canonicatus, & Præbendæ. Veneris. 28. Iunii. 1578.

SVMMARIA.

1 *Scriptura priuata nullam faciunt fidem.*
2 *Testis per scripturam testificari non potest.*
3 *Medicamenta non assumens non excludit, vt non dicatur infirmus.*
4 *Medicamenta interdum, & fortè plerumque accipiuntur non ab initio infirmitatis, sed postea ingrauescente morbo.*
5 *Testi singulari non creditur, licet deponat de visu.*
6 *Infirmitas etiam leuis ad effectum regulæ de 20. sufficit, & num. 16.*
7 *Deambulatio, & infirmitas possunt simul stare sæpissimè.*
8 *Contrarium eius quod testis deponit si potest stare cum veritate causa, in qua testis fundat dictum suum, talis testis nunquam probat.*
9 *Testis non deponens de tempore exitus è domo per resignã tem post præstitum consensum non probat ad effectum euitandi regulam de 20.*
10 *Actus accedendi ad Ecclesiã seu exitus è domo potest stare cum veritate infirmitatis, & nu. 15.*
11 *Testis deponens de auditu non probat. & nu. 13.*
12 *Monachi, & alii religiosi sub obedientia constituti non possunt esse testes sine licentia eius, cui subsunt, ex communi.*
14 *Scriptura, siue folium laceratum non præiudicat tertio, si quod in eo continebatur, poterat verificari.*
17 *Infirmus etiam leui infirmitate infirmus dicitur ad effectum regulæ de 20.*

DECISIO LXXVII.

QVoniam pro parte Iouii prætendebatur ex nouiter deductis recedendum esse à decisionibus factis coram Reuerendiss. Cotta die 11. Aprilis, & 6. Iunii. 1577. super probatione infirmitatis Stephani tempore præstiti consensus, videlicet, 24. Octob. 1562. ideo dedi dubiũ, *an sit recedendũ à dictis decisionibus ex depositionib. testium tam vigore remissoria, quàm pro informatione curiæ examinatorũ, ac etiam ex aliis iuribus, & scripturis post dictas decisiones hinc inde deductis?* Dñi cocorditer tenuerũt à dictis decisionib. recedendũ nõ esse, nõ obstantibus iuribus pro parte Iouii nouiter productis. Et in primis non obstant literæ missiuæ Danieli
1 Iouin directæ, qoia sunt scripturæ priuatæ, nec † quod in illis cõtinetur, potest habere vim testimonii, tũ ob defectum

fectum iuramenti Danielis & citationis partis, tum
2 † quia testis per scripturam testificari non potest, vt la
tè per Didac. qui de communi. lib. 2. variar. resol. c. 13.
n. 6. Secundò non obstat, quòd Stephanus cœpit die 4.
mensis Nouembris. 1562. medicamenta capere, & non
antea per totum illum annum, vt constat ex diligentijs
adhibitis in libris Aromatariorum ciuitatis Imolen. &
sic videtur colligi coniectura, ac præsumptio, vt initiũ
infirmitatis Stephani fuerit in principio mensis Nouẽ
3 bris. Nam † respondetur, ex non assumptione medica-
mentorum non inferri necessario ad exclusionem infir
mitatis, cum possit stare, imò facilimè cõtingat, vt quis
sit infirmus, & tamen nõ vtatur medicamentis, ad quę
4 † interdum, & fortè plerumque non ab initio infirmi-
tatis, sed postea ingrauescente morbo, & cogente neces
sitate recurritur. Tertiò non obstant depositiones Phi-
lomenæ vxoris fratris Stephani, & Magdalenæ sororis
eiusdem Stephani, quia Philomena deponit solum de
auditu, Magdalena autem licet deponat, dictum Ste-
phanum in festiuitate omnium Sãctorum se vestibus
5 induisse, vt iret ad inseruiendum † Ecclesiæ, sicut erat
solitus facere, sed postea non iuisse, quia male valebat,
& febrem ei superuenisse, tamen est sola; vltra quod
non excludit, quin Stephanus antea potuerit esse infir
mus saltem infirmitate leui, quę secundum aliquos ex
6 Dominis (vt infra dicemus) ad effectum † reg. de 20.
sufficit, quia non dicit, Stephanum ante festiuitatem
omnium Sãctorum fuisse sanum, vel non fuisse aliquo
modo infirmum, sed solum de illo tempore cœpisse ia-
cere in lecto, & in febrem incidisse, eamque magis ma-
gisque inualuisse. Quartò non obstant dicta testium
vigore remissoriæ examinatorum. Nam dum primus
testis Iacob. de Zamberijs ad 68. dicit tempore confe-
ctionem instrumenti mandati ad resignandum, quo
ad se habuisse Stephanum pro sano, quia idem Stepha
nus duxit testem per totam domum ad scribendum
bona in donatione cõtenta, iste testis nihil probat, tum
quia mandatum fuit factum 13. Octobris, & sic per vn
decim dies ante præstationem consensus, quæ fuit 24.
eiusdem mensis, & propterea non concludit, quia po-
tuit esse sanus die 13. & postea 24. infirmus. Tum etiã
7 quia † potest esse, ꝙ Stephanus die 13. per totam do-
mum deambulauerit, & nihilominus esset infirmus,
quia actus deambulationis potest stare cum veritate
infirmitatis, & quotiescunque contrarium eius, quod
8 testis deponit, potest † stare cum veritate causæ, in qua
testis fundat dictum suum, tunc talis testis nunquam
probat, vt inquit Bald. in l. conuenticulam, nu. 5. C. de
Episc. & cler. Rimin. cons. 219. nu. 18. lib. 2. Secundus te
stis Dominicus Gulielmus ad 35. & super secundo di-
cit, de mense Octobris post confectionem mandati, Stę
phanum iuisse ad Ecclesiam per sex, aut septem vices,
9 iste testis pariter nihil probat, tum quia † non percutit
tempus post præstitum consensum, cum illæ sex, aut se
ptem vices conficiant tres, aut quatuor dies, vt testis
10 se declarat, tum † quia actus accedendi ad Ecclesiam
potest stare cum veritate infirmitatis. Et sic intrat di-
ctum Bal. & Rim. vbi supra. Et tantò magis, quod hic
testis super secundo dicit, Stephanum, quando iuit ad
Ecclesia, habuisse (vt vtar verbis ipsius testis) *trista ce-
ra*, imò potest esse, vt Stephanus ad Ecclesiam accesse-
rit tempore, quo aliquantulum se melius habuerit, vt
innuit idem testis ad 33. dicens, Stephanum postquam
fecit mandatum, venisse aliquando ad Ecclesiam, &
postea reincidisse. Quartus testis Iulius Lactantius su-
per secundo, quintus Dominicus Vlpeus ad 12. octa-
11 uus testis Horatius Lolius super quarto deponũt † de
auditu. Sextus testis Franciscus Vestrius ad 33. & su-
per tertio nihil facit. Nonus & decimus testis, videli-
cet frater Basilius, & frater Paulus Monachi ad 13. ni-
hil probant. Primò, quia deponunt de eo, quod dixit
Sanctius famulus Stephani ad interrogationem Iouij
extraiudicialiter non iuratus, & parte non citata. Secũ
dò, quia non cognoscebant illum Sanctium. Tertiò,
quia non constat eos testificasse cum licentia sui supe-
12 rioris. Monachi enim † & alij religiosi sub obedientia
constituti non possunt esse testes sine licentia eius, cui
subsunt, vt tradit Specul. tit. de teste. §. 1. nu. 36. Nel. de
Sancto Gemin. de testib. nu. 22. Lanfranc. de testibus
nu. 116 Bal. in l. quoniam liberi, ante nu. 2. C. de testib.
Curt. de testib. concl. 49. Beoe Aret. in c. cum nuncius.
nu. 11. & Fel. nu. 3. de testib. Soc. cons. 17. nu. 15. lib. 1. Cã
peg. de testibus reg. 94. vers. secundo fallit. & hanc esse
communem dicit Alber. Ros. de testib. §. videndũ, nu.
15. par. 1. Quicquid contrarium senserit Abb. in d. c. cũ
nuncius, nu. 4. quem sequitur Corn. cons. 135. nu. 7. lib.
1. quam Abb. opin. reprobat Aret. Felin. & Soc. vbi su-
pra, saluantes illam in clerico sæculari. Quartò & vlti-
mo, quia in omnẽ euentum non concludunt: solum n.
13 deponunt audiuisse à Sanctio dicente ad † interroga-
tionem Iouij, Stephanum tempore renunciationis be
neficiorum fuisse sanum, & post discessum ipsius Iouij
à ciuitate Imolæ per plures dies iuisse ad Ecclesiam, &
sic non percutiunt concludenter tempus post præstitũ
consensum. Quintò & vltimò, non obstant libri puncta
tionum canonicorum Imolen. Vacchetæ nuncupati,
14 quia licèt folium seruitij † mensis Octobris, quod in
illis deficit, quia fuit laceratum, præsupponatur inte-
grum cum omnibus punctationibus totius mensis in
persona Stephani, nihilominus, ex quo in principio fo
lij seruitij mensis Nouẽbris non reperiuntur punctati
octo dies priuilegiati, qui dantur Canonicis infirmis,
perinde ac si personaliter interessent, iuxta constitutio-
nem, & consuetudinem Ecclesiæ Imolen. oportet dice
re, illos octo dies fuisse punctatos de mense Octobris,
& cœpisse punctari die 24. & finiuisse die vltima. Ideo
autem Stephanus in folio seruitij mensis Nouembris
fuit in prima die punctatus nu. 7. qui postea fuit falsi-
ficatus, & mutatus in 0, quia illa fuit pũctatio seruitij
præstiti in matutinis diei præcedentis, quæ fuit vltima
mensis Octobris, & seruitium præstitum in matutinis
semper punctatur in die immediatè sequenti, quia in-
tegrum seruitium vnius diei incipit à matutinis diei
præcedentis, & finitur in matutinis diei sequentis. Vn-
de si Stephanus personaliter interfuisset die vltima O-
ctobris vtique lucratus fuisset punctationem seruitij
præstiti in matutinis illius diei, quæ punctatio annota-
ta fuisset in die sequenti, hoc est, in die 1. Nouembris.
Meritò idem dicendum est, Stephano infirmo existen
te, quia per totum diem vltimum Octobris durat pri-
uilegium 8. dierum, sibi propter infirmitatem conces-
sorũ: Et ideo erat punctandus, ac si personaliter inter-
fuisset. Et sic isti libri punctationũ potius faciunt pro
Venerio cõtra Iouium, cũ oporteat dare illos octo dies
priuilegiatos, & per consequens Stephanum propter
infirmitatem non iuisse ad Ecclesiam die 24. Octobris,
& alijs diebus sequentibus. Præterea in omnem euen-
tum, qñ etiam admitteremus, Stephanũ personaliter
accessisse ad Ecclesiã per totum mẽsem Octobris, non
15 † propterea sequitur, eũ non fuisse infirmum, cum ex
accessu ad Ecclesiã nõ inferatur necessario ad exclusio-
nem infirmitatis, præsertim ad effectum reg. de 20. ad
quem effectum (sicut aliqui ex Dominis, alijs tñ non
16 contradicentibus, dicebãt) sufficit quælibet † infirmi-
tas, etiã leuis, cum regula generaliter loquatur, nec di-
stinguat inter vnã, & alteram speciem infirmitatis, &
17 † infirmus leui infirmitate, infirmus dicatur, & ex le-
ui infirmitate possit sequi effectus regulæ, sicut ex ma-
gna, vt bene deducit Sarnen. d. reg. q. 28. asserẽs, ita Ro
tã tenuisse in vna Aurien. canonicatus coram se. Et tan
to magis, ꝙ Stephanus erat senex ætatis annorũ 65. in
70. vt deponũt testes remissoriæ, primus ad 66. tertius
ad 60. & 5. ad 65. & insuper erat debilis & delicatæ cõ-
plexionis, vt omnes testes dicunt. Et sic intrant tradita

per

per Sam.d.q.28. ad fin.verf.nec obstat. Et infirmitatē
Stephani tempore,quo ibat ad Ecclesiam,probant Do
minicus Gulielmus secundus testis super secundo, &
Franciscus Maria 11.testis ad 27. dicentes, Stephanū,
dum iret ad Ecclesiam, habuisse *trista cera*. Io.Bapti-
sta de Sellis tertius testis ad 33.dicens,quòd Stephano,
dum existebat in Ecclesia, superueniebat febris.Hora-
tius Lolius octauus testis ad 29. dicens, Stephanum
de mense Octobris iuisse ad Ecclesiam eo modo, quo
poterat. Vnde stantib. præmissis Domini concorditer
persistebant in decisis. Et tanto magis, quòd duo te-
stes remissoriè, videlicet tertius ad 33. & ad 38. & su-
per secundo,& decimus ad 29.deponunt die 24.Octo-
bris, & postea Stephanum non accessisse ad Ecclesiam.

CANTVCCII.
Romanensis Casalis Turricellæ. Veneris,
28.Iunij, 1578.

SVMMARIA.

1 *Valor rei attenditur tempore contractus regulari,& ordinario,non autem irregulari,& extraordinario.*
2 *Causa cessante non dicitur cessari effectus inde causatus.*
3 *Onus probandi læsionem siue non euidentem vtilitatem Ecclesiæ incumbit ei,qui in ea se fundat.*
4 *Iudex commissarius Ecclesiasticus habet etiam rationem conditionis bonorum temporum, quæ redire poterant augendo canonem.*
5 *Diminutio sextæ partis fit in locatione perpetua.*

DECISIO LXXVIII.

MAior pars Dominorum,qui causam viderāt,sta-
bat in decisis,ea præcipue ratione, quòd regula
1 illa, quòd † valor rei attenditur tempore contractus
debet intelligi de tempore regulari, & ordinario, non
de tempore irregulari, & extraordinario, quale fuit
in casu nostro calamitosum illud tēpus excidij vrbis,
2 & pestis. Et licet † vtraque calamitas iam cessauerat
tempore locationis,de qua agitur,adhuc tamen dura-
bat effectus inde causatus,hoc est,vilitas pretij rerum,
quam, Dominis hanc partem tenentibus placebat, ab
istis Beneficiatis aliquo pacto probari, quamuis veri-
similiter crederent illam tunc temporis, & etiam po-
stea durasse. Aliqui verò ex Dominis recedebant à de-
3 cisis,sententes pro validitate locationis: quia † in du-
bio præsumitur pro iudice, & ipsius Beneficiatis in-
cumbit onus probandi læsionem, siue non euidentem
vtilitatem Ecclesiæ,vt hic per informantes, & additus
fuit Socin.consil.15.num.27.lib.1.& Couar. lib.2. va-
riar.resolut.cap.17.num.1.prope finem, vers.aptius sa-
4 nè defenditur. Et † iudex commissarius secūdum istos
Dominos videtur etiam habuisse rationem conditio-
nis bonorum temporum, quæ redire poterant augen-
do canonem in decem ducatis, cum præsupposito ta-
men,quod tempore dictæ locationis ac etiam præteri-
to esset non solum articulatus,sed etiam probatus an-
nuus census triginta ducatorum:maximè,quia ista lo-
5 catio erat perpetua,quo† casu fit diminutio sextæ par-
tis,authen.perpetua, & ibi Doctor. de sacrosanct. Ec-
cles.Ias.cons.54.num.5. vers. corroborantur prædicta,
lib.1.Et augmentum valoris, quod erat tempore con-
tractus celebrati de anno 1546. non videbatur atten-
dendum,quia intercesserat prius spacium 15. annorū,
& ex varietate temporum variantur pretia rerum. Ve
runtamē isti Domini dubitabant, si in facto verum es-
set fundamentum de vnico tantum teste examinato,
etiam si non repetirentur examinata testium de anno
1535. examinatorum.

CANTVCCII.
Roman.Palatij.Lunæ 6.Octobris, 1578.

SVMMARIA.

1 *Litigatori nihil habenti nisi rē sequestratam,debent sumptus litis ex fructibus rei sequestratæ, siue ex bonis sequestratis subministrari.& nu.2.*

3 *Paria sunt quem esse pauperem, vel diuitem,& suis diuitiis vti non posse.*

DECISIO LXXIX.

DOmini dixerunt,quòd si Dominus Petrus Barga-
gna probauerit,se transmisisse ad Vortios omnes
pecunias pensionum Palatij, de quo agitur, per eum
exactorum, ita vt nihil sibi remanserit pro expensis
litis, tunc debeat ei ex pensionib. dictis Palatij seque-
stratis dari pro disputatione dubiorum aliqua quanti-
tas,postea per Dominos, quando dubia disputabun-
tur, taxanda. Et moti sunt Domini ea ratione, quia
1 † litigatori, cuius fructus siue bona sequestrantur,de-
bent de ipsius fructibus, seu bonis sequestratis sum-
ptus litis subministrari,si aliūde illos non habeat. Tex.
est in l.fi.§.nam si talis.C.de ordin.cognit. vbi Bald.nu.
4.& Salyc.nu.2.versic.nota bene. Subdens hoc ideo fie
ri,ne cogatur in lite periclitari.Idem Salyc.in l. vnica,
prope fi.num.11.de sequest.possess.dicens,litigatorem
nihil proprij,nisi rem sequestratam habentem, debere
2 † de fructibus rei sequestratæ sumptus litis habere,ne
alias litem deserere cogatur. Hoc idem voluit Rom.in
l.si seruum.§ fi.nu.4.prope finem.ff. de acquir.hæred.
Curt.de sequestr.par.1.nu.10.Et licet Vortij sint diui-
tes,& multa bona possideant in partibus Flandriæ, ni-
hilominus bello, & alijs turbulentijs ibi existentibus
& Vortijs partes Regis Hispaniarum pro fide catho-
lica sequentibus,prout verisimile est, cū quilibet præ-
sumatur bonus, vtique credendum est, ipsos bonis, &
diuitijs suis vti,& frui non posse,& propterea perinde
3 esse,ac si essent pauperes. Paria † enim sunt, quem esse
pauperem, vel diuitem,& suis diuitijs vti nō posse, &
sic intrat d.l.fi.C. de ordin.cognit. Si verò Dominus Pe
trus Bargagna huiusmodi pecuniarum transmissionē
non probauerit, tunc Domini dixerunt pro expensis li
tis nihil sibi subministrandum esse.

CANTVCCII.
Roman.Palatij.Veneris.10.Octobris 1578.

SVMMARIA.

1 *Possidens semel in vita præsumitur vsque ad obitum possidere,& quare.num.seq.*
2 *Mutatio voluntatis,nec iactatio rerum suarum,nec habitus pro derelicto non præsumitur.*
3 *Hæres in possessionem non est mittendus, quando dubitatur an defunctus possederit tempore mortis.*
Declara tamen,vt nu.4.
5 *Probatio præsumptiua sufficit, etiamsi lex requirat probationem pro forma in certo tempore.*
6 *Præsumptio continuationis possessionis an prosit tam reo, quam actori.Quod sic num.7. ex communi, reprobata opin.Rip.*
7 *Præsumptio cōtinuationis possessionis prodest etiam actori in interdicto retinendæ.*
Idem in interdicto recuperandæ.nu.8.
9 *Præsumptione continuationis possessionis qui vult se iuuare debet allegare, se de præsenti possidere.*
Declara tamen,vt nu.10.cum seq.
11 *Præsumptio descendens ex facto debet allegari.*
Intellige ex facto proprio,non alieno. nu.12.
13 *Præsumptio continuationis possessionis sufficit allegari in allegationibus iuris.*
14 *Spoliatus in interdicto recuperandæ non allegat possessionem de præsenti,sed de tempore spolij.*
15 *Præsumptio continuationis possessionis auctoris vsque ad eius obitum potest allegari ab eius successore, si probetur possessio ipsius successoris.*
Declara,vt num.18.
16 *Successor tam vniuersalis, quàm particularis potest allegare continuationem possessionis defuncti, vel auctoris sui, vsque ad obitum.*
Intellige,vt num.18.

17 *Continuatio possessionis allegata per successorem præsumitur, si probetur possessio auctoris octo annorum, & successoris duorum.*

18 *Possessionis probatio successoris requiritur, vbi agitur de præsumenda continuatione possessionis de vna persona in aliam, secus si in eadem persona, licet de vno tempore ad aliud. & num. seq.*

20 *Possessio præsumitur continuata etiamsi per conductores non sit soluta pensio, nisi probetur interuersio possessionis.*

21 *Confessio debet interpretari, vt minus noceat confitenti.*

DECISIO LXXX.

FVit resolutum, præsumendam esse possessionē Ga-
1 sparis testatoris tempore obitus, quia † regula est,
vt qui semel in vita possedit, præsumatur vsque ad obitum
possedisse, nisi contrarium probetur, Rot. decis.
124. aliàs 4. de probat. in nou. Butr. in c. cum ad sedem.
nu. 25. propè fin. vers. ex his concluditur. & ibi Abb. nu.
16 & Imo. num. 15. versi. & ideo. de restit. spoliat. Mil.
in suo repert. in verbo, possessio semel habita. Alexan.
consil. 33. in fi. lib. 3. And. Sic. consi. 25. nu. 2. vers. & ideo
lib. 4. Capr. cons. 161. nu. 6. 7. & 8. Io. de Amic. cons. 64.
nu. 3. Grammat. cons. ciuil. 135. num. 5. & 6. Nat. consil.
439. nu. 7. & 8. lib. 2. & consi. 562. lib. 3. Alciat. de præsumpt.
reg. 2. præsumpt. 21. nu. 5. vers. tu aduerte. Balb.
in rep. l. Celsus. §. 4. nu. 6. post med. versic. adde vltra. ff.
de vsucap. Et huius conclusionis ratio est, quia non
2 præsumitur † mutatio voluntatis, tanquam accidens,
nec iactatio rerum suarum, nec habitus pro derelicto,
vt bene deducunt Butr. in d. c. cum ad sedem. num. 25.
prope fin. & ibi Abb. nu. 16. & post eos Alex. d. consil.
33. ad fin. Nat. d. consil. 439. num. 7. & Balb. in d. l. Celsus.
parte 4. nu. 6. versi. adde vltra. Vnde cum certissimum
sit, Gasparem testatorem in vita semel possedisse
palatium, de quo agitur, præsumendum est continuasse
possessionem vsque ad obitum. Non obstant in contrarium
allegata. Et in primis non obstat doctrina Bar.
in l. fin. nu. 21. post med. versic. si verò probat titulum,
& possessionem. C. de edict. Diui Adrian. tollen. vbi
3 vult, quod quando dubitatur † an defunctus possederit
tempore mortis, tūc hæres non est mittendus in possessionem,
quia non probat id, quod est causa intentionis
suæ, scilicet defunctum possedisse tempore mortis,
quam doctrinam refert, & sequitur Aret. in l. Pomponius.
§. fin. ante fin. versic. ideo Bar. notat. ff. de acq. posses.
Quia doctrina Bart. debet intelligi, quando dubi-
4 tatur † an defunctus possederit tempore mortis, quia
alius fuerit in possessione, vel aliter obfuscata sit præsumptio
legis, aliàs hæres probans auctorem suum semel
possedisse, haberet intentionem fundatam: quam-
5 uis enim lex † requirat probationem pro forma in certo
tempore, tamen sufficit probatio præsumptiua. Et
ita bene respondet Alciat. d. præsumpt. 21. num. 5. in fi.
vers. nec obstat. Claud. de Seisel. in d. l. Pomponius. §.
fin. in fi. & Balb. in d. l. Celsus. par. 4. nu. 6. ante fin. vers.
quod dictum limita. Secundò non obstat, quòd hæc
6 † præsumptio continuationis possessionis prodest reo,
& non actori, secundum Rip. in c. cum Ecclesia Sutrina.
nu. 35. de caus. pos. & proprie. & resp. 18. num. 31. &
respon. 19. nu. 11. de interdict. & posses. lib. 2. Quia hæc
Rip. opinio non potest de iure subsistere, tum quia
Bar. per eum allegatus in d. l. fi. sub nu. 28. versi. si verò
probat titulum, & possessionem, aliter intelligitur, vt
mox supra ex Alciat Claud. & Balb. demonstratū fuit.
7 Tum etiam, † quia est communiter reprobata, videmus
enim in simili in interdicto retinendæ præsumptionem
continuationis possessionis etiam actori prodesse:
potest enim agens interdicto retinendæ, qui tenetur
probare possessionem tempore litis contestatæ, probando
se possedisse de tempore anteriori, seu iuuari præsumptione
continuationis possessionis de illo tempore
vsque ad tempus litis contestationis, vt per Afflict. decis.
394. nu. 2. post Aret. in §. retinendæ, nu. 3. Inst. de interdict.
Cyn. in l. 1. num. 16. circa med. versic. sed qualiter.
& ibi Bald. num. 10. prope fi. vers. aduerte. C. vti
possid. Castr. in l. non ignorabit. numer. 5. C. ad exhib.
Alex. consil. 88. num. 3. lib. 5. pulchrè Aret. in c. licet causam.
in vltimis verbis. de prob. Soc. cons. 59. nu. 8. vers.
sed ad hanc. lib. 4. Ruin. consil. 68. sub nu. 8. lib. 2. Paris.
consil. 129. nu. 4. & 5. lib. 4. Bellon. consil. 11. nu. 3. vers.
& dicitur. latè Bero. consil. 55. nu. 6. 7. & 8. lib. 3. Meno.
de retin. pos. remed. 3. nu. 557. Didac. asserens hanc esse
veram & communem opinionem, in regula pos. part.
2. §. 1. nu. 4. vers. quin & in interdicto. de reg. iur. lib. 6.
8 Præterea videmus † etiam interdicto recuperandæ
eandem præsumptionem continuationis possessionis
actori prodesse. Nam qui agit possessorio recuperandæ,
licet probare debeat possessionem tempore spolij,
sufficit tamen ei probare possessionem de aliquo
tempore anteriori, quia præsumitur postea etiam tempore
spolij possedisse, & sic pōt se iuuare præsumptione
continuationis possessionis, Abb. in c. cum Ecclesia. n.
20. de cau. pos. & proprie. & in c. cū ad sedem. nu. 17. &
c. olim. *il terzo*. per illum text. nu. 5. de rest. spol. & in c.
suborta. nu. 2. in fi. de re iud. Imo. in d. c. cum ad sedem.
nu. 14. in fi. & nu. 15. Bal. in l. penult. nu. 15. versi. & no.
C. si à non cōpet. iud. Alex. cons. 6. nu. 6. li. 3. Socin. in l.
tem quæ nobis. nu. 16. ff. de acqu. pos. Corn. consil. 247.
nu. 21. circa med. versic. adeo, ꝙ ad probandum, lib. 2.
Ruin. cons. 49. nu. 2. lib. 4. Alc. de præsumpt. 21. nu. 14.
Rolan. alios citans cons. 6. nu. 36. lib. 2. bene Didac. in
d. reg. posses par. 2. §. 1. nu. 4. vers. sufficit tamen allegare.
latè Menoc. de recuper. pos. remed. 15. n. 386. vsque
ad nu. 397. & hanc esse cōem fatentur Imo. in d. c. cum
ad sedem. nu. 79. Rip. d. c. cum Ecclesia Sutrina. num.
32. Alc. d. præsumpt. 21. nume. 14. Didac. & Menoch.
vbi supra, & in specie præfatam opi. Rip. reprobāt Co
uar. d. §. 1. n. 4. ante med. & Menoc. d. remed. 15. n. 387.
9 Tertiò nō obstat, ꝙ † qui vult se iuuare ex p̄sumptione
continuationis possessionis, dēt allegare se de præsenti
possidere, vt per Bar. in l. Celsus. nu. 22. ff. de vsucap.
Abb. in d. c. cum Ecclesia. n. 20. circa fi. vers. nam de
necessitate. de caus. pos. & propric. Idem Bart. in l. siue
possideris. nu. 5. & ibi Doct. C. de proba. Rip. in d. c. cū
Ecclesia Sutrina. nu. 24. Alc. de præsumpt. 21. n. 2. Balb.
in d. l. Celsus. par. 4. n. 8. vers. 4. limita. Didac. in c. Raynu.
§. 11. nu. 2. de testam. & in d. regu. posses. §. 1. nu. 1.
vers. est tamen ea opinio intelligenda. Et est communis
conclusio, vt testatur Alciat. d. præsumpt. 22. num.
2. Et communis, & magis communis secūdum Didac.
in præcitatis locis. Siquidem pro responsione in primis
animaduertendum est, Bar. & alios supra allegatos nō
10 dicere, ꝙ is, † qui vult se iuuare præsumptione continuationis
possessionis, debet allegare se hodie possidere;
sed bene dicunt, ꝙ is, quem constat semel possedisse,
si allegat se hodie possidere, præsumitur possidere,
& sic loquuntur de hodierna possessione præsumenda,
quæ præsumitur ex probatione anterioris possessionis.
Secundò respondetur, ꝙ licet verum sit, ꝙ
præsumptio continuationis possessionis tanquam præ-
11 sumptio † descendens ex facto, dēat allegari, l. si adulterium
cum incestu. §. idē Pollioni. ff. de adult. Doct.
in l. siue possideris. ff. vti possid. Fely. post alios in c. afferte.
nu. 3. de præsumpt. Alc. Balb. & Didac. in præcitatis
locis. Nihilominus hæc allegatio in casu nostro nō
est necessaria, quia præsumptio continuationis possessionis
Gasparis senioris vsq; ad eius obitū descendit ex
12 facto suo, non aūt ex facto Gasparis iunioris, & † præsumptio
proueniēs ex facto tunc allegari debet, quādo
prouenit ex facto proprio, non autem qn̄ ex alieno. Et
ita procedit text. in d. l. si adulterium cum incestu. §.
idem Pollioni. & ita declarat Bart. in l. cum quid. nu.
14. quem ibi Doct. sequuntur. ff. si certum pet. Abb. in
d. cap. afferte. nu. 4. & ibi Felin. nume. 3. post medium.

vers.

ver.& ideo,& nu.4. Alciat. d.præsump.21. num.3. Di-
dac.d.reg.possess.par.2.nu.1.circa med.& d.c. Raynu.
§.11.sub num.2. Tertiò respondetur, ꝙ etiam si prædi-
cta allegatio in casu nostro necessaria esset, nihilomi-
13 nus † illa dicitur facta saltem in allegationibus iuris,
quod videtur sufficere, vt per Alc de præsump.21. nu.
14. Et licet non possit dici facta quo ad possessionem
præsentem, quia Gaspar iunior de præsenti non possi-
det, tamē sufficit allegatio possessionis Gasparis senio-
ris de tempore obitus: sicut videmus in simili in inter-
14 dicto recuperandæ, in quo spoliatus † non allegat pos
sessionem de præsenti, sed de tēpore spolij, vt per Abb.
in d.c.cum ad sedem, num.17. ibi,& nunc allegat. Et ita
in proposito Gaspar iunior debet allegare possessio-
nem non de præsenti, sed de tempore obitus Gasparis
senioris. Quartò, non obst. ꝙ præsumptio continuatio-
nis possessionis auctoris vsq; ad eius obitum, tunc de-
mum potest allegari ab eius successore, quando pro-
15 batur † etiam possessio ipsius successoris, cum Claud. in
d.l. Pomponius, §.fi.num.2.cum seq. Alciat.d.præsum.
21.nu.5. Balb.in d.l.Celsus, par.4.nu.6. ver.amplia no-
16 tabiliter, volentes, † successorem vniuersalem seu par-
ticularem posse allegare continuationem possessionis
defuncti, vel auctoris sui vsque ad obitum, cōtra opin.
Aret. in d.l. Pomponius, § fi.circa med. vers. aduerte
tamen ad vnum. Mouentur auctoritate Bar. in d.l. fin.
num.4. quem sequitur ibi Cuma. in fi. Ang. Aretin. in §.
diutina, in fi. Inst. de vsucap. Nat. d. consi.439.nu.9.li.2.
& hoc idem sentiunt Abb. in d.c.cum ad sedem, nu.16.
& ibi But. nu.25. prope fi. Capr. d. consi.161.nu.6. & est
communis, vt per Claud. d §. fi. nu. 2. Et nihilominus
Bart. loquitur, quando probatur possessio successoris,
17 dum dicit, præsumi † cōtinuationem, si probetur pos-
sessio auctoris octo annorum, & mea duorum. Et hoc
etiam declarat Balb. in d. § Celsus, par.4. num.6 circa
18 med. ver,& sic vult Bar. dicēs, † probata possessione au
ctoris, & successoris præsumi continuatā possessionem
de vno in alium. Nam pro responsione dicitur, Bar. lo-
quitur in terminis præscriptio. quod colligitur ex illis ver
bis, vt habeant locum prędicta,& in prædictis Bar. lo-
cutus est de præscrip. Vnde non mirum si requiritur
probatio possessionis successoris, quia ibi possessio au-
ctoris non sufficiebat ad complendam pręscriptionem.
Et sic ibi Bartol. loquitur de præsumenda continua-
19 tione possessionis de vna persona in aliam. At † secus
est in casu nostro, in quo agitur de præsumenda conti-
nuatione possessionis in eadem persona, licet de vno
tempore ad aliud, videlicet vsque ad tempus obitus,
& propterea nō requiritur probatio possessionis in suc
cessore. Quintò non obstant sententiæ, quia vltra, quod
non loquūtur de tempore Gasparis senioris, sed de tem
pore Quirini, accedit, ꝙ nihil continent, ꝙ interruptio-
nem possessionis dicti Gasparis importet: licet enim
Card. Dertusen. Palatium, de quo agitur, habitauerit,
& pensionem non soluerit, non propterea dicitur pro-
20 bata † interuersio possessionis, quia possessio præsumi-
tur continuata, etiam si per conductores non sit soluta
pensio, nisi probetur interuersio possessionis, vt per
Soc. cons.106.nu.3.lib.3. quem refert, & sequitur Rip.
in d.c.cum Ecclesia Sutrina, num.24. Vltimò non obst.
ꝙ pro parte D. Quirini fuit articulatum Cardinalem
Dertusen. habitasse dictum Palatium contra volunta-
tem Gasparis senioris ab anno 1528. vsque ad annum
1534. Quia ideo Cardinalis Dertusen. habitabat cōtra
voluntatem Gasparis, quia ei non soluebat pensionem
21 maximè, † quia confessio debet interpretari, vt minus
noceat confitenti, l. si quis intentione ambigua, ff. de iu-
dic. bene Mohed. dec.37.

CANTVCCII.

Regien. Hospitalis. Lunæ, 20. Octobr. 1578.

SVMMARIA.

1 *Prorogationes fatalium quando non sunt restricta ad cau-*
sam appellationis, sed simpliciter concessa, quadrien-
nium non dicitur lapsum.
2 *Prorogationes fatalium extensa per Notarium in causa*
appellationis, quando censeantur praiudicare ad effe-
ctum lapsus temporis quadriennij.
3 *Tempus appellandi non currit dicenti de nullitate senten-*
tia, si motus fuerit ratione probabili.

DECISIO LXXXI.

DOmini resoluerunt, causam non esse desertam, &
cōsequenter tempora largiri, vt posit procedi in
causa restitutionis in integrum, & mouebantur plures
ex Dominis ex eo, quod quando prorogationes fata-
1 lium † non sunt restrictæ ad causam appellationis, sed
simpliciter concessæ, prout in casu nostro, tunc qua-
driennium non est lapsum, iuxta decisionem factam
in causa Elnen. canonicatus, 20. Maij 1576. coram R.
P.D. meo Decano. Non obstant decisiones in contra-
rium allegatæ factę in causa Bononien. creditorum co-
ram Anto. Aug. & annotatæ per Achill. & Accoramb.
quia in obseruatione terminorum prorogationum in
illa causa factarum dicebatur, quod prorogabantur fa-
talia causæ appellationis, & sic prorogationes erant re-
strictæ ad causam appellationis, non autem simpliciter
concessæ, prout in casu nostro. Minus obstat, quod pro-
2 rogationes factæ in hac causa fuerunt † per Notarium
extensæ in causa appellationis, & huius extensionis,
Boiardus verisimiliter notitiam habuit, ex quo ha-
buit registrum in manibus, & propterea cum non re-
clamauerit, videtur huic extensioni consensisse. Qua
pro responsione dictum fuit, registrum solere legi à
procuratore, & quando etiam Boiardus illud legisset,
non in corpore, sed in summario, vt fieri solet, in quo
summario non scribitur nisi id, quod in Boiardo conti-
netur. Præterea omnes Domini fuerunt concordes ad
excludendam huiusmodi desertionem ex eo capite, ꝙ
Boiardus etiam si prorogauerit fatalia in causa appella
tionis, & ad illam se restrinxerit, nihilominus habuit
iustam causam credendi commissam fuisse in Rota cau
sam appellationis, etiam respectu negotij principalis
vigore secundæ partis commissionis reformatoriæ pro
parte Corradini obtentæ. In qua dicitur, vel si magis
placet, committatur eidem Binarino, vt in causa & cau
sis productis præcedat, perinde ac si præincerta signata
esset, parito iudicato, &c. Et præincerta continebat cau
sam appellationis, nedum respectu fructuū, & expen-
sarum, sed etiam respectu negotij principalis. Et licet
Sanctissimus in commissione vltimo loco manu ipsius
signata declarauerit se noluisse prædicto D. Binarino,
& mihi in eius locum subrogato concedere facultatem
procedēdi in causa appellationis respectu negotij prin-
cipalis, sed tantummodo in causa appellationis respe-
ctu condemnationis fructuū, & expensarum, & in cau-
sa restitut. in integr. respectu negotij principalis, pro-
ut de iure, nihilominus Domini dicebant, huiusmodi
declarationē Sanctissimi debere intelligi non respectu
verborum prædictæ Secundæ partis commissionis re-
formatoriæ, cuius verba non sunt ambigua, sed clara,
sed respectu voluntatis, & intentionis Sanctiss. ꝙ etiam
colligitur ex verbis dictæ vltimæ cōmissionis ibi, non
est verisimile, neque vnquam credendum, quod San-
ctitas Vestra voluerit, &c. Quæ voluntas, & intentio
Sanctissimi, Boiardo non potuit innotescere, & pro-
pterea habuit iustam causam credendi in Rota cōmis-
sam fuisse causam appellationis, etiam quo ad nego-
tium principale, & causam ita credendi fuisse iustā, ex
resolutione vltimo loco vnanimiter facta manifesto
apparet. Vnde stantibus præmissis intra doctr. Bal. in l.
contra maiores, nu.4 post Cyn. ibi. num.5. C. de inoffic.
3 test. vbi † vult, dicēti de nullitate sententiæ, non curre-
re tēpus appellandi, si probabili ratione motus facit: at
secus si improbabili, & temeraria. Refert, & sequitur
Ang.

Ang.in l.Paulus respondit.§.hæres,nu.2.prope fi.vers. & vnum scias,ff.de vsuris,& bene Castr.in l.cõtra maiores,nu.3.& Ias.nu.8.Franc.in c.dilecto.nu.13.in fi.& nu.14.pariter in fi.& ibi Præpos.n.22.vers.sed nisiquid, de appell.Cunian.cons.36.nu.1. Et negari non potest, Boiardum nedum probabili, sed iustissima causa motum fuisse ad procedendum in causa appellationis, & non in causa restitutionis in integrum, & propterea lapsum quadriennij ei non obesse.

DECISIO II.

Amerin.Domus. Vener.24.Octobris,1578.

SVMMARIA.

1 *Exceptio renunciationis,cuius probatio est in promptu,& clara,non requirit altiorem indaginem.*

2 *Decretum iudicis, auctoritas curatoris, & iuramentum cum alijs similibus nihil operantur contra enormissimam læsionem.*

3 *Replicatio doli,vel metus requirit altiorem indaginem.*

DECISIO LXXXII.

DOmini dixerunt,sententiam Maceraten.non fuisse notoriè iniustam, & consequenter non licuisse
1 se ab ea ex capite notoriæ iniustitiæ appellare. Nã † licet exceptio renunciationis Claudiæ pro parte hæredum Aegidij proposita non requireret altiorem indaginem, quia eius probatio erat in promptu, & clara, cum constaret ex publico instrumento, Soc. consil. 59. sub nu.2.lib.3. tamen nec replicatio nullitatis, siue rescissionis dictæ renunciationis, propter enormissimam læsionem pro parte Ascanij, & fratrum opposita, requirebat altiorem indaginem,cum illius quoque probatio esset in promptu, & clara,apparens ex eodem instrumento renunciationis, iuncto instrumento dotis Hortensiæ matris Claudiæ: ex quorum instrumentorum coniunctione satis liquebat de enormissima læsione Claudiæ, quæ pro dote 500. ducatorum de Carlen. promissa renunciauerat hæreditate maternæ sibi iam delatæ ascendenti ad summam 2000. ducatorum de Carlen. cum eius mater habuisset pro dote 1500. &
2 pro Acconcio 500. ducatos de Carlen. Et iudici † satis constitit, stante ista enormissima & excessiua læsione, decretum iudicis, auctoritatem curatoris, iuramentum & alia huiusmodi de iure nihil operari. Non obstat, quòd dos Hortensiæ fuerit confessata constante matrimonio, & quòd non constat de receptione, quia ista est duplicatio hæredum Aegidij, quæ requirit altiorem indaginem. Nec obstat cons.Socin.50.li.4. vers. nec refert,lib.3. Quia loquitur de replicatione doli,vel
3 metus,† quæ requirebat altiorem indaginem,cum non probaretur in continenti: at secus in casu nostro,in quo replicationis probatio erat in promptu, & clara ex eisdem actis,vt supr.deductum fuit. Minus obstat, quòd Hieronymus pater Claudiæ habebat vsumfructum in bonis maternis ipsius Claudiæ, quia satis est, ipsam remansisse creditricem post mortem patris in prædicta summa 2000. ducatorum, cum pater teneretur de suo dotare.

CANTVCCI I.

Burgen. Decimarum. Ven.7.Nouembr.1578.

SVMMARIA.

1 *Ambiguitas cadit circa verba,& mentem.*

2 *Declaratio duplex est,ex verbis,& mente.*

3 *Interpretatio priuilegij ad Principem spectat, siue principaliter,siue incidenter de ea agatur,nu.5.& 6.*

Limita,vt nu.7.

4 *Interpretari eius est,cuius est condere.*

6 *Iudex quilibet inferior à principe potest cognoscere de subreptione,seu captiuitate priuilegij: secus si agatur de interpretatione ipsius priuilegij.*

8 *Inferior, vbi Princeps est in loco, non potest priuilegium interpretari etiam in casibus,in quibus alias posset.*

9 *Priuilegium,quod ex post facto tendit ad noxam,Principi proponendum est.*

9 *Reuocatio priuilegii non fit ipso iure, sed ad Principem recurrendum est,& nu.11.ex communi.*

10 *Priuilegium de non soluendo decimas de possessionibus acquisitis, & in posterum acquirendis, non extenditur ad magnas possessiones in vna parochia acquisitas, per quod fieret Ecclesiæ parochiali enorme præiudicium.*

11 *Priuilegium si tendat ad læsionem iuris tertii, debet recurrit ad Principem.*

12 *Congrua datur propter onus curæ, qua cessante cessat etiam congrua.*

DECISIO LXXXIII.

ABbas & Monachi de Buxedo petebant moderationem,seu declarationem sententiarum Rotalium contra se latarum,vt non intelligantur in casu, in quo dicti Abbas, & Monachi terras loci de Salguero proprijs sumptibus colunt. Abbas verò Sancti Quirici,ad cuius fauorem d.sententiæ latæ fuerunt,prætendebat, non esse locum dictæ moderationi, siue declaratione, quia alias suum præstimonium remaneret sine fructibus, qui consistunt in tertia parte decimarum dicti loci de Salguero,& sic priuilegium dictorum Monachorum de non saluendo decimas, quando proprijs sumptibus terras excolunt,efficeretur iniquum, & nimis læderet ius d.Abbatis Sancti Quirici. Vnde die 7. Nouembr.1568. Dubitaui,numquid esset concedenda dicta moderatione, seu declaratio? Quod dubium affirmatiuè resolutum fuit, quia verba priuilegij sunt clara, nec vllam habent ambiguitatem. Et si Abbas Sancti Quirici prætendit,ambiguitatem versari nõ circa verba,sed circa mentem,& intentionem, concedentis priuilegium, quasi noluerit illud extendi ad casum, in quo ad iniquitatem redigitur, & ius tertij nimis læ-
1 dit. (Ambiguitas † enim non solum cadit circa verba, sed etiam circa mentẽ, & voluntatem, l.in obscura voluntate, ff. de reg. iur. l. si quis intentione, ff. de iudic.
2 Et de † duplici declaratione sumpta, vel ex verbis, vel ex mera mente, & intentione,bene per Soc. consi. 260. nu. 12. lib.2.) Nihilominus Domini dixerunt pro huiusmodi declaratione,ad Principem recurrendum esse,
3 quia † interpretatio priuilegij ad Principem spectat, l. ex facto,in prin.ff.de vulg.& pup.l.Neratius,in fi.ff. de reg.iur.c.cum venissent,de iud.c.ordinarij,§.si verò,de
4 offi.ord. lib.6.Nam † eius est interpretari,cuius est cõdere,l.fi.C.de legib.c.inter alia, de sent. excom. c.fi. de conces.præb.lib.6. c.sicut.§. ex his,11.q.1.Imol. in d.l. ex facto,nu.3.Alex.nu.9.Aret.nu.3.Ias.num.4.& Rip. num.6. glos. & omnes scribentes in d. c.cum venissent, Card.cons.52.in princ. Dec.in c.sanè,il 2.in t.not.vers. ideo etiã,de offi.deleg. Vnde aut in casu nostro agitur
5 † de interpretatione priuilegij principaliter, & tunc certũ est,recurrendũ esse ad Papam, vt per Innoc. in d. c.cũ venissent,& ibi Host.post prin. vers. vnde. Henric. Boic.nu.2.But.nu.5.post med. Imol. ante nu.4. Aegid. post prin. vers.aut quæritur de except. Abb. nu. 3. post prin.vers.& distinguendo,Fel.ante nu.1. & Dec.num.
6 3. Aut † agitur incidenter,& tunc quoq; idẽ dicẽdum, quia non agitur de capacitate priuilegiati, vel subreptione priuilegij,sed de mente cõcedentis priuilegiũ, & casus est dubitabilis, & Princeps potest adiri, & propterea intrãt tradita per Abb.in d.c.cũ venissent, nu.3. circa med. vers. aut quæritur, & versi.si verò casus est dubitabilis, refert & sequitur ibi Aret. post med. vers. aut quæritur,& And.Sicul.nu.14. vers. aut quæritur, & num. 16. versic.aut casus est. Hoc idem voluit ibid.
7 Felyn.nu.1.vers.& ex hoc infero, vbi vult, † inferiorem, quando Princeps est in loco, non posse priuilegium interpretari etiam in casibus in quibus alias posset. Et casus noster deciditur à gl. in reg. decet. in glo.
9 1.in fi.de reg.iur.lib.6.vbi loquit, † quæstionem priuilegij,quod ex post facto tendit ad noxam, Principi proponendam esse, & nõ debere cõtra illud propria auctoritate veniri. Hoc idem voluit gl.in c.suggestum, in glo. vlt.de

vlt.de decim.dicẽs,Principis esse æstimationem, quando priuilegium ex post facto ad iniquum compẽdium redigitur. Et idem tenent ibi Innoc. in fi. Host. pariter in fi.& Abb.sub.nu.4. Hanc eandem sententiam sequitur Alex.in d.l.ex facto,nu.9.vers. vbi autem,inquiens, priuilegium, quod ex post facto efficitur iniquum, seu ad iniquitatem reducitur , non extingui ipso iure , sed ad Principẽ pro eius reuocatiooione recurrẽdũ esse, & cum hac quoque opinione transit Vital.in cle.1.nu.78. de censibus firmans,restrictionem, & declarationẽ priuilegij,quando incipit esse iniquũ,& ad noxam tendere,relinqui arbitrio Principis , quæ conclusio secũdum prędictos,clarè probatur,in d.c.suggestum. Non obstãt in contrarium, adducta. Et in primis,quod quãdo priuilegium incipit alteri enormiter esse nociuum , reuo-
9 catur,d.c.suggestum. Quia † reuocatio non fit ipso iure,sed ad Principem pro ea recurrendum est,vt in casu d.c.suggestum,factum fuit,& declarat Alex.in d.l.ex facto,sub nu.9.Secundò nõ obstant trad.per Card.in cle.
10 r.nu.10.q.18.de censib.vbi vult,priuilegium † concessum sororibus minorissis de non soluendo decimas de possessionibus acquisitis , & in postetum acquirendis, non extendi ad magnas possessiones in vna parochia acquisitas , de quibus decima Ecclesiæ parochialis soluebatur,ita vt illi Ecclesię præiudicium enorme fieret, & sequitur Imol.ibid.n.9. in fi. & hoc idem latè deducit Card.in d.c.suggestum,ante med. vers.quæro in eo. Et in hac quoque opinione residet Pau.de Castr. in d.l. ex facto,nu.5.volens, priuilegio , vel beneficio Principis, quando ex post facto incipit esse iniquum , non esse standum,quia non censetur esse de voluntate Principis,vt ei stetur cum præiudicio alicuius. Si quidẽ pro responsione dicitur, istos Doct. si excludunt recursum
11 ad Principem , malè loqui , quia † contra eos est communis opinio, & casus legis,in d.c.suggestum. vbi non obstante,ꝙ priuilegium ex post facto euasisset enormiter læsiuum iuris tertij,& non vnius,vt in casu nostro , sed multurum virorum Ecclesiasticorum,nihilominus pro reuocatione , seu declaratione priuilegij habitus fuit recursus ad sedem Apostolicam. Tertiò, & vltimò non obstat, ꝙ dicti Monachi de Buxedo , etiam si propter eorum priuilegiorum nõ tenerentur soluere decimas,tamẽ cogerentur soluere congruam substentationẽ beneficiatis Ecclesiæ parochialis S. Cæciliæ existentis in d.loco de Salguero. Quia cum Abbas S. Quirici non sit adstrictus ad onus curæ , cum eius beneficium
12 sit simplex , cessat † causa siue fundamentum solutionis congruæ, quod est necessitas , & onus curæ. vt per Rebuff.de congtua. nu.68. Et fuit resolutum in pluribus causis,& maximè in illa Legionen. congruæ coram me.11.Octobris.1577.

CANTVCCII.

Bononien.Tertiarum.Lunæ,17.Nouemb.1578.

SVMMARIA.

1 *Contractus cum minore factus sine solennitatibus à statuto requisitis,dicitur nullus.*
2 *Statuto speciali non censetur derogatum ex clausula generali,non obstantibus quibuscunque.*
3 *Concessio siue licentia debet esse petitioni conformis.*
4 *Licentia de vendendo bona pupilli debet intelligi seruatis debitis solennitatibus.*
5 *Decretum iudicis licet non requiratur , vbi Princeps specialiter concessit licentiam vendendi rem pupilli, causa tamen vendendi coram ipso iudice inquiri debet.*
6 *Minor, qui specialiter ius venditionis a Principe obtinuit, debet postea apud Præsidem probare,subesse causam aliter enim nec aliàs commodius posse distrahi.*
7 *Præsumptioni locus non est, vbi constat de veritate in contrarium.*
8 *Solennitas non præsumitur adhibita,de qua in instrumento non sit mentio.*

DECISIO LXXXIV.

1 DOmini tennerunt, venditionẽ,de qua agitur, nullam esse, quia in ea non fuerunt seruatæ † solennitates statuti ciuitatis Bononiæ, de contract. cum minor. facien. prout ex inspectione instrumenti liquido apparet. Non obstant allegata in contrarium pro parte Viuianorum , quæ ad duo potissimum rediguntur, nempe , ad licentiam vendendi per Dominos Quadraginta Consiliarios status libertatis eiusdem ciuitatis , cum præsentia,consensu,& voluntate Reueren. Legati Caroli de Blanchettis pupillo concessam. Et ad præsumptionem solennitatum ex diuturnitate temporis. Nam quo ad primum omissa disputatione potestates Dominorum xl. *an potuerint prædicto statuto derogare, & eius solennitates per solam eorum licentiam de vendendo supplere*, Domini dixerunt nõ constare de eorum voluntate,quia principalis intentio ipsorum fuit, concedere licentiã vendendi bona in confinibus existentia, quod quidem ex pluribus deducitur. In primis, quia derogarunt solum statuto prohibenti alienationem rei immobilis positæ iuxta cõfinia, ex qua derogatione fit valde verisimile, eos noluisse derogare statuto de contractibus minorum,quia si ei derogare voluissent , vtique specialiter derogassent,sicut statuto de nõ alienando bona iuxta confinia posita specialiter derogarunt: cum non possit reddi ratio diuersitatis , cur magis vni , quam alteri statuto deberent specialiter derogare. Vnde si intentio Dominorum Quadraginta fuisset non solum concedere licentiam vendendi bona in confinibus existentia , sed etiam supplere solennitates statuti de contractibus minorum, vtique verisimiliter vtrique
2 statuto specialiter derogassent. Et tantò † magis,quod sub illa clausula generali, *non obstantibus quibuscunque*, non censetur derogatum statuto speciali. Roch. decis. 1. sub num.2.de præben. in nou. Fel. in cap.nonnulli,nu.23. de rescript. Secundò moti sunt Domini ex instrumẽto promissionis de vendẽdo, vbi D. Elisabeth mater & tutrix Caroli promisit vendere solenniter , & legitimè , & cum solennitatibus solitis, & requisitis tam de iure,quàm ex forma statutorum,ac etiam promisit tradere , & consignare futuris emptoribus decretum,& licentiam obtentũ,& obtentam à Reuer. Legato,& à Dominis Quadraginta de re ipsa vendenda in confinibus existente:& insuper aliud decretũ,& licentiam venditionis fiendæ propter minorem , & pupillarẽ ætatem Caroli . Ex quibus verbis apertè colligitur, licentiam Reuer. Legati,& Dominorum Quadraginta fuisse solùm à matre Caroli petitam , & obtentam ex quo promisit illam futuris emptoribus tradere, & cõsignare . Vnde si mater Caroli petijt huiusmodi licentiam , præsumendum est , illam petijsse solum ad effectum derogandi statuto prohibitiuo alienationis bonorum iuxta confinia positorum, non autem ad effectũ derogandi statuto de contractibus minorum,quia si petijsset ad effectũ derogãdi vtrique statuto , frustra postea promisisset vendere cum solennitatibus, tam de iure,quàm ex forma statutorum requisitis , & obtinere decretum , & licentiam venditionis futuræ propter pupillarem ætatem Caroli:& propterea præsumẽdum est,Reuerẽd. Legatum,& Dominos Quadraginta con-
3 cessisse † licentiam conformem petitioni matris Caroli,arg.§.præterea. Inst.de inutil. stipul. Tertiò & vlti-
4 mò,Domini intelligebãt,talẽ † licentiam concessã fuisse seruatis debitis solennitatib. arg. l. si quando , & ibi Doct.C.de inof. test. Bero.cons.124.nu.22. lib.1.& ad id etiã fuit allegata gl.in l.2.C.quando decret.op. non
5 est. vbi vult , ꝙ † quando Princeps specialiter concessit licentiam vendendi rem pupilli , quo casu non requiritur decretum iudicis , nihilominus causa vendendi coram ipso iudice inquiri debet. Sequuntur ibi Fab.& Sal.& Aemil. Ferret.resp.43.nu.3.& hoc idẽ,& clarius voluit Azo.in summa eo.tit. quando decret.op. nõ est, in princ.

6 in princ.dicens, † minorem, qui specialiter ius vendi-
tionis à Principe obtinuit, debere postea apud Præsi-
dem probare subesse æs alienum, nec aliàs commo-
dius posse distrahi, per l.pen.C.de his qui veni. ær. im-
per.Et his probatis non esse opus decreto. Nec obstat,
quòd in prædicta licentia fuerunt narrata ea, quorum
ratio in alienatione rerum minorum haberi solet, nem-
pe, sterilitas terreni, de cuius alienandi licentia ageba-
tur, modica eius vtilitas, pretium à nemine maius obla
tum, quam à Francisco Viuiano, & Marco Ioanni de
Donato, & causa soluendi debita hæreditatis paternæ,
quibus Carolus grauabatur, quia hæc omnia fuerunt
narrata pro iustificatione licentiæ, non autem pro sup-
plendis solennitatibus minorum. Quantum autem ad
secundum de præsumptione solennitatum ex diutur-
7 nitate temporis, Domini existimarunt, † non esse lo-
cum huic præsumptioni, quia in instrumento vendi-
tionis constat de veritate, videlicet non fuisse adhibi-
tam præsentiam vnius Doctoris, & vnius agnati, vel
cognati, quæ præsentia est solennitas, quæ debet in-
teruenire in ipso contractu, non autem antea, vel po-
stea: si enim statutum de contractibus minorum præ-
cipit, contractum minoris fieri in præsentia vnius Do-
ctoris, & vnius agnati, vel cognati: ergo præsentia in
ipso cõtractu est adhibēda, & tanto magis, quod idem
statutum mandat de tali præsentia credi scripturę No-
tarij. Vnde intrat, quod tradit Dec.consi.409. nu. 12.
8 ver.quia pro responsione, ꝙ quando † in instrumento
non apparet de solennitate, verum est, quòd tempore
confecti instrumenti, illam solennitatem adhibitā non
fuisse, præsumitur, quia si interuenisset, verisimiliter de
ea in instrumento mentio facta fuisset.

C A N T V C C I I.

Imolen. Iurispatronatus. Vener. 28. Nouemb. 1578.

S V M M A R I A.

1 *Ius patronatus non acquiritur de iure, nisi de consensu or-
dinarij.*
2 *Licentia ædificandi Ecclesias extenditur etiam ad acquisi-
tionem iuris patronatus.*
3 *Ius patronatus prouenit & acquiritur ex ædificatione Ec-
clesiæ cum consensu ordinarij.*
4 *Licentia ædificandi Ecclesiam, videtur concedi ad finem
acquirendi ius patronatus per ædificantem.*

D E C I S I O L X X X V.

PRo parte Dominorũ de Tartagnis prætendentium
ius patronatus ad Cappellaniam Sancti Sigismun-
di existentem in Ecclesia Sanctæ Mariæ in regula Ciui-
tatis Imolen. dicebatur, ius patronatus fuisse ab eis ac-
quisitum auctoritate, & consensu Abbatis dictæ Eccle-
siæ Sanctæ Mariæ. Pro parte verò D. Scipionis de Cal-
1 derinis pronisi Apostolici respondebatur, † ius patro-
natus de iure non acquiri, nisi de consensu ordinarij,
c.nobis, & ibi omnes, de iure pat. Cald. de iure pat.cons.
vlt. ver. in contrarium videtur. Lambert. de iure patr.
lib.1.par.1.q.2.art.3.nu.1. Nec aliter constare, Abba-
tem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ habere ordinariam iurisdi
ctionem ad effectum, de quo agitur, qui est præstatio
auctoritatis, & consensus super creatione, & acquisi-
tione iuris patronatus. Et rursus pro parte illorum de
Tartagnis replicabatur, de tali ordinaria iurisdictione
prædicti Abbatis satis constare ex Bulla Innocentij
Quarti, vbi inter alia voluit, vt nullus posset ædifica-
re aliquam Ecclesiā inter parochiam d. Abbatis sine li-
cētia Sũmi Pontificis, vel ipsius Abbatis. Propterea die
Vener. 28. Nouemb. 1578. dubitatu, *an stante Bulla In-
nocentij Quarti dicatur constare, dictum Abbatem habe-
re ordinariam iurisdictionem in casu, & ad effectu, de quo
agitur?* Quod dubiũ Domini affirmatiuè resoluerunt,
quia cùm dictus Abbas vigore Bullæ Innocētij Quar-
2 ti habeat † potestatem dandi licentiam ædificandi Ec-
clesias intra suam parochiam, vtique in quandam con-
sequentiam habebat etiam facultatem præstandi au-
ctoritatem, & consensum creationi, & acquisitioni iu-
ris patronatus, cùm regulariter, & à communiter acci-
dentibus non soleant Ecclesiæ ædificari sine acquisitio-
ne iuris patronatus, & sic potestas dandi licentiā con-
struendi Ecclesiam trahit secum, tanquam quid conse-
cutiuum potestatem consentiendi acquisitioni iuris pa-
3 tronatus: nam † ex ædificatione Ecclesiæ cum consensu
ordinarij prouenit, & acquiritur ius patronatus, c.no-
bis, & ibi Doct. de iure patr. Host. Abb. & alij, de qui-
4 bus per Lambert. vbi supra, sub nu.4. & potestas † dan-
di licentiam ædificandi Ecclesiam videtur concedi ad
finem, vt ædificans acquirat ius patronatus, vt post
Calder. de iure patro.cons.3. in prin. tradunt Gem. in
c.vni.col.pen.vers.23. & ibi Fran. nu.9. post med. vers.
21. de maio. & obed. lib. 6. Ex quibus cessant deducta
pro parte Scipionis.

C A N T V C C I I.

Caurien. Iurisdictionis. Lunæ, 14. Nouemb. 1578.

S V M M A R I A.

1 *Verbum negotijs, in mandato limitato ad lites, & causas
accipitur pro litibus, & causis.*
2 *Certioratus præsumitur dominus de his, quæ per eius pro-
curatorem gesta sunt.*

D E C I S I O L X X X V I.

FVit tentum, mādatum, de quo agitur, limitatũ esse
ad lites, & causas, & exceptionē pariter limitatam
esse ad lites & causas, non obstante, ꝙ loquatur de ne-
1 gotijs, quæ † accipiuntur pro litib. & causis, tũ propter
verba illa præcedentia, de dictis causis & negotijs, tum
etiā, quia lites, & causę etiam propriè negotia dicuntur
c.forus §.negotiũ. de ver.sig.c.qui generaliter, in prin.
& ibi Franc.nu.1. de proc. lib.6. Spec. in tit. de procur.
§.1. nu 38. & ibi Io.Andr. in add. Alex. in l. procurato-
rib.nu.7.C.de procur.Bero.q.20.n.4. Inclinabāt tamen
Domini pro validitate, & sustentatione gestorum, de
2 quibus agitur, tum † ex præsumpta certioratione Mi-
liniæ, iuxta cons.Rom.481. ante protestationē Episcopi,
tunc ex ratificatione, quæ saltē operatur effectum de-
clarationis voluntatis Milinę, ꝙ huiusmodi causæ non
fuerit habita pro negotio graui, & effectũ approbatio-
nis personæ substituti. Tum etiam (si hoc verum esset
in facto) ex recessu Episcopi à protestatione, quòd tolle
ret omnem difficultatem. Et propterea firmandũ erit
factum: Tamen Domini noluerunt capere resolutio-
nem, sed voluerunt super his particulariter informari.

C A N T V C C I I.

Burgen. Decimarum. Die 21. Nouemb. 1578.

S V M M A R I A.

1 *Dispositio c.suggestum, de decimis. quo casu locum habeat,
& quomodo intelligatur.*

D E C I S I O L X X X V I I.

QVo ad primam partem dubij, an in casu de quo
1 agitur, habeat † locum c.suggestum, de decimis.
Domini negatiuè respōderunt. Ibi enim tria concur-
rebant, quæ hic cessant: nam in primis ibi priuilegium
præiudicabat Ecclesiæ parochiali, vt per Host. ibi in
princ. & clarius in fi. ibi, & per consequens parochia-
les de paupertate si priuilegium obseruetur. Io. And.
in princ. & ante med. Card. post princ. ver. sol. intelli-
ge. Abb. num.2. ver. & intellige. Hoc idem voluerunt
Card. in Clem.1.nu.10. & ibi Imol. num.9. de censib.
Secundò, in d.c suggestum, præiudicium erat graue &
enorme, vt ibi cõmuniter Dd. intelligunt, Inn. Host. Io.
And. Car. But. & Abb. & Card. & Imo. in d. cle.1. Imò
præiudiciũ erat adeo graue, & enorme, vt scādalũ pa-
reret, vt colligitur ex illis verbis, nulli poterat de iure
scandalum suboriri, & notat ibi Butr. in 1. no. Tertiò,
ibi, multi viri Ecclesiastici sæpe conquesti fuerant, vt in
vltimis verbis expreßè dicitur. Quæ omnia cessant in
casu nostro, in quo non læditur Ecclesia parochialis,
sed præstimonium, siue Abbatia, cui Præstimonium est
annexum, & læsio non est grauis, sed modica, cum
fru-

fructus præstimonij sit modica pars fructuum Abbatiæ, nec multi viri conqueruntur, sed solum Abbas, siue præstimoniarius. Quantum ad secundam partem dubij, an sit recurrendum ad Principem pro declaratione priuilegiorum in casu, de quo agitur, Domini dixerũt, superfluam esse resolutionem illius, stante resolutione primæ.

CANTVCCII.

Roman. Locationis domus. Mercurij, 10. Decemb. 1578.

SVMMARIA.

1 *Pensio certa, seu merces, si non exprimatur in locatione, intelligitur illa, quæ consueuit præstari.*

2 *Conducens domum ad pensionem sine certa quãtitate expressa, intelligitur conducere, pro eadem quantitate, quam alij soliti erant præstare, ex communi.*

Intellige, vt nu. seq. cum nu. 11. & 13. & seq.

3 *Consuetudo etiam in contractibus attenditur, & suos operatur effectus.*

Intellige tamen, & declara, vt nu. 11. & 13.

4 *Actio præscriptis verbis, non autem ex locato datur fulloni, cui data sunt vestimenta polienda nulla mercede conuenta, sed postea conuenienda.*

5 *Merces solita habet etiam locum in eo, qui locat operas suas.*

6 *Consuetudo, vel solitum non habet locum in substantialibus, quæ exprimi omnino debent.*

Declara tamen, vt nu. 8.

7 *Mercedis constitutio est de substantia locationis.*

9 *Merces solita dicitur merces conuenta tacitè.*

10 *Contrahentes censentur se conformare cum dispositione iuris communis, vel statuti, vel consuetudinis.*

Declara quo ad consuetudinem, vt nu. seq. & 13.

11 *Consuetudo in cõtractibus, quatuor modis intelligi debet: & quænam sit attendenda, nu. 13. 14. & seq.*

12 *Morans in aliquo loco tanquam inquilinus debet præstare nomine pensionis tantum, quantum præstari consueuit, nec est necessaria habitatio, num. 16.*

14 *Consuetudo cõductoris in præstando mercedem non est attendenda.*

15 *Domum inhabitans cessante consuetudine tenetur conductione sine causa ad id, quanti conducturus fuisset.*

17 *Ruin. consi. 24. num. 9. lib. 1. quo casu loquatur.*

18 *Venditio valet, in qua pretium, quod in rei veritate certum est à partibus ignoratur.*

19 *Locatio valet, cuius merces in arbitrium tertij sit collata.*

20 *Locatio simpliciter facta sine expressione certa mercedis, dicitur cõtractus innominatus, in quo datur actio præscriptis verbis.*

Intellige & declara, vt sub num. 22. cum seq. & nu. 26.

21 *Locatio domus si sit facta pro iusta mercede, quæ postea nõ sit declarata, dicitur contractus imperfectus sub specie contractus innominati.*

22 *Locatio rei si sit facta pro mercede inter partes conuenienda, vel quæ erit iusta, vel quæ videbitur boni viri, datur actio præscriptis verbis.*

23 *Locatio, vt dicatur contractus nominatus requiritur declaratio mercedis ab initio, vel quòd sit collata in arbitrium tertij.*

24 *Locatio non potest fieri sub mercede postea inter partes conuenienda.*

25 *Locatio, in qua sit appositus certus declarator, non est contractus innominatus ab initio, sed ex post facto mortuo declaratore sine declaratione.*

26 *Locatio rei non solitæ locari, in qua non apparet de mercede conuenta, dicitur contractus innominatus.*

DECISIO LXXXVIII.

REuer. P. D. Franciscus Barberinus Francisco Sangalletto fratri R.D. Gulielmi domini domus, de cuius locatione agitur, scripsit apocham, siue epistolam in qua inter alia continentur hæc verba: *Quoniam voluissem, vt mihi faceres instrumentum, siue scripturam locationis domorum ex nunc pro tempore post finitam locationem Dom. Herarij, sicut heri mane vnà cum fratre suo remansimus concordes.* Et vlterius, quia præsupponitur in facto, domus, de quibus agitur, consueuisse alijs locari pro annua pensione 270. scutorum volui videre, *an sine dictis testium, & alijs in facto consistentibus posset causa terminari ex sola apocha,* iuncta dispositione iuris communis, de qua per glo. & Doct. in l. exceptio, C. locat. volentes, in locatione, in qua non est expressa certa merces, subintelligi solitam, & consuetam. Et propterea die Mercur. 10. Decembr. 1578. dubitaui præsuppositis verbis apochæ, siue epistolæ, & sine veri præiudicio, ꝙ domus, de quibus agitur, consueuerint alijs locari pro certa mercede 270. scutorum, ac resolutione in hac causa facta, & circumscriptis dictis testium, & omnibus alijs hinc inde deductis factũ concernẽtibus, an ex verbis epistolæ ex eo, quod in illa non fuit facta mentio de certa mercede, possit dici constare, locationem non fuisse perfectam, ita vt sit recedendum à resolutione iam facta. Domini dixerunt, locationem fuisse perfectam, non obstante, quod in apocha non fuit facta mentio de certa pensione, & per consequens non esse recedẽdum à dicta resolutione. Et mo-
1 ti sunt ex communi Docto. conclusione, quæ † habet, ꝙ quando in locatione non exprimitur certa merces, intelligatur illa, quæ consueuit præstari, ita gl. in d. l. excepto, in verbo consuetudinem, per illum tex. ibi, iuxta præteritam consuetudinem, quam glo. sequuntur ibi Bart. Bald. Albet. Salic. & Aug. qui notabiliter dicit, ꝙ
2 si quis † conduxerit domum ad pensionem, & de certa quantitate nullo modo conuenit, sicut quotidie fieri videmus inter amicos, tunc conductor debet soluere illam pensionem, quam alij soliti sunt præstare. Hoc idem voluerunt Imol. consi. 12. in fin. versi. nec obstat, Castren. in l. 1. num. 2. ff. locat. & latius in l. 1. §. si quis seruum, num. 4. ff. depos. Andr. Sicul. in c. quod ad translationem, num. 36. de offic. legat. Alex. consi. 107. nu. 1. & 2. lib. 1. Cæpol. in l. quod si nolit, § qui assidua, nu. 21. ff. de ædil. edict. Fel. in c. ex literis, num. 13. versi. & conducens, de fide instrum. Barbat. in c. cum M. Ferrarien. nu. 152. & ibi Fel. nu. 6. post med. vers. & conductio simpliciter, & Dec. nu. 6. vers. & idẽ in domo conducta, de constitut. Ias. in l. vt liberis, nu. 12. C. de collat. Euerard. in loco ab vsitato, siue à solito, pag. 554. circa med. ver. sicut in simili. Neuiz. consil. 28. num. 7. Ant. Gomez. de contract. c. 3. nu. 4. vbi testatur, hanc esse cõmunem opin. Et in proprijs terminis locationis domus loquuntur Ang. Castren. Andr. Sicul. Cæpol. Fel. Dec. Iason. & Neuiz. in locis præcitatis. Et prædictam opinionem cõmuniter receptã esse nullatenus est ambigendum, cùm contrarium tenentes paucissimi sint, nẽpe Pet. de Bellaperti. in d. l. excepto, prope fin. versi. dico, quod in isto casu, dicens, quod si ego habeo domum, quam locari consueui, & loco eam tibi non expressa certa pẽsione, isto casu dubiũ est, vtrum locatio valeat, quia in locatione requiritur certa merces conuenta, aliàs non valet, sicut in venditione exigitur certum pretium conuentum, aliàs non tenet. Et contra cõmunem sentẽtiam latè tenet, & prosequitur Arrian. Pinell. in Rubr. C. de rescind. vend. p. 2. c. 3. nu. 4. 5. 6. 7. & 8. à cuius opinione non dissentiunt nouis. Hispa. de iure emph. p. 1. q. 11. num. 10. prope fi. Et licet tex. in d. l. excepto, varios recipiat intellectus, de quibus per Dd. ibi, ita vt probabiliter dubitari posset, an expressè probet cõmunem conclusionẽ, tamen quicquid sit, negari non potest, quin faciat in argumentum ponderando illa verba, iuxta præteritã cõsuetudinẽ, & compro-
3 batur cõmunis opi. ex vi, & natura ipsa † cõsuetudinis quæ etiã in contractib. attẽditur, ac suos operatur effectus, vt latè per Barb. in c. cum M. Ferrar. 145. vsque ad nu. 159. & ibi Fely. nu. 6. Dec. nu. 6. & 7. & Rip. nu. 39.

cum

cum pluribus seq. de const. idem Barb. in c. quod translationem, nu. 16. cum multis seq. de offi. leg. Felin. in c. ex literis, nu. 12. & 13. de fide instrum. Euerard. in loco à solit. Ias. in l. certi condictio, §. si nummos, nu. 11. ff. si cert. petat. & in l. vt liberis, n. 8. cum seq. C. de collat. cũ alijs latissimè congestis per Gabr. lib. 6. de consuetud. conclus. 1. Non obstant in contrarium deducta. Et in primis non obstat text. in l. si tibi polienda, ff. de præscript. verb. & text. in §. qua de causa, Instit. locat. ex
4 † quibus iuribus videtur probari, quòd quamuis fullo sit solitus locare operas, nihilominus ex vestimentis ei datis ad poliendũ nulla mercede conuenta, sed postea inter eos conuenienda, non contrahitur locatio, sed datur actio præscriptis verbis. Siquidẽ dupliciter respondetur. In primis, quod quamuis fullo soleat suas operas locare, tamẽ res, quasi poliendas, vel curandas accipit, sunt variæ, & difformes, ita vt nõ possit cadere eadẽ & vniformis merces: & propterea fullo in casu dictorum iurium, in locatione operarum suarum, in cutandis vestimentis, non poterat prætendere mercedem solitam, quia nulla aderat, nec adesse poterat merces solita, cùm vestimẽta sint varia, & difformia, & propterea eorum curatio & politio variam, & difformem exigit mercedem. Præterea respondetur, in casu dictorum iurium nõ posse subintelligi mercedem solitam, quia contrahentes expressè egerunt de mercede inter eos postea conuenienda. Quinimo, † quòd etiam in eo, qui locat
5 operas suas, habeat locum merces solita, pater ex eo, quòd tradit Iacob. de Aren. in d. l. excepto, ad fin. vbi vult, quòd officialis electus ad aliquod officium sine taxatione salarij, intelligitur electus ad salarium illud, quod alijs in eodem officio cõstitutis solitũ erat præstari. Quod dictum sequitur ibi Cyn. Alberic. Bal. Salic. & Fulgos. idem Bald. in l. licèt, in fin. C. locat. Barb. in c. cum M. Ferratien. num. 151. in fi. de constitut. Alexand. consil. 206. nu. 1. lib. 2. Cepol. in l. quod si nolit, §. qui assidua, nu. 12. ff. de ædil. edict. Ant. Gomez. d. cap. 3. num. 4. circa med. Crem. in l. 2. nu. 139. vers. facit non minus, C. de rescind. vend. Et in terminis, quod is qui consueuit locare operas suas, censeatur locasse secundum suam consuetudinem, tradit expressè Bar. in l. 1. §. ludi, in fin. ff. de var. & extraor. cog. per tex. in d. l. excepto, & sequitur Gabriel. de consuet. concl. 1. nu. 5. Secundò non obstat, quod consuetudo, siue solitum non habet locum
6 in substãtialibus, quæ † omnino exprimi debẽt, & omissa vitiant, vt tradit Io. And. in addit. ad Specul. ti. de instru. edit. §. instrumentum, nu. 13. in fi. in verbo, institutio. ver. de substantialibus autem, inquiens, substantialia non posse de consuetudine suppleri: illa enim ab initio adeo insunt contractibus, vt sine illis vitientur, per l. testamentum, C. de testa. c. tuæ, & c. sequen. in fin. de sponsal. sequitur Fel. in c. ex literis, num. 13. ante med. vers. sed ad hæc, de fide instrumentorũ. Idem Fel. in d. c. cum M. Ferrarien. nu. 7. & ibi Dec. nu. 7. vers. limitatur tamen, & ibidem Rip. nu. 44. Idem Deci. in l. vt liberis, nu. 18. in fin. C. de collat. & in l. semper in stipulationibus, nu. 13. in fin. ff. de reg. iur. Loffred. consil. 1. sub nu. 119. Gabriel. lib. 6. de consuetud. conclus. 3. nu. 17. & hoc idem voluit Ang. in l. licèt, sub nu. 1. versic. &
7 ita exponẽdo, C. locat. Et negari non potest, † constitutionẽ, siue conuentionẽ mercedis esse de substantia locationis, l. 2. ff. loca. l. si conuenerit, in fi. ff. com. diuid. l. si vir vxori, in fi. princ. ff. de don. inter vit. & vx. & in princ. Instit. de locat. Verum respondetur, prædictam conclusionem, quòd consuetudo non suppleat substantialia,
8 procedere, † quãdo substantialia omnino exprimi debent: Nã tunc prætermissa vitiant, nec aliter à consuetudine supplentur. Et ita loquuntur Fel. Deci. & Rip. in d. c. cum M. Ferrarien. & clarè Ang. in d. l. licet, vbi inquit, quòd si de consuetudine apponenda sunt quædam verba in instrumento, & quòd illud aliter non valeat, tunc non suppletur instrumentum à cõsuetudine, idque benè deducit Dec. in d. c. cum M. Ferrario 1515. nu. 7. vers. limitatur tamen. Sed de substantia locationis non est expressio certæ mercedis, sed conuentio, vel constitutio ipsius, quæ adest in casu isto, aliàs si expressio esset de substãtia, sequeretur, locationem verbis cõtrahi. Quòd autẽ in casu nostro adsit merces conuẽta, patet ex eo, quòd
9 merces solita dicitur merces cõuẽta nõ expressè, sed tacitè. Cõductor enim cẽsetur tacitè cõuenire de mercede solita, & propterea taciti, & expressi hoc casu eadem est virtus, l. cum quid, ff. si cert. pet. Et ita in specie locationis argumentatur Imol. consi. 22. nu. 2. Et quod merces solita censeatur inter partes conuenta, tenet expressè Ant. Gomez. de contract. c. 3. sub num. 4. quod quidem comprobatur ex eo, quòd contrahentes cen-
10 sentur † se conformare cum dispositione iuris cõmunis vel statuti, vel consuetudinis, ad trad. per Dd. in l. hæredes mei, ff. ad Trebell. late Brun. in statut. quod stante mascul. art. 5. num. 50 & 51. sed ex dispositione iuris cõmunis in locatione, in qua non est facta mẽtio de certa mercede, intelligitur illa, quæ solita est præstari, vt supra deducta est. Meritò, &c. Tertiò nõ obstant quatuor declarationes traditæ pro parte R. D. Barberini ad communẽ conclusionem, de qua in d. l. excepto. Qua-
11 rũ † prima est, vt intelligatur de consuetudine cõmuni, siue generali regionis, vel loci, vt bene declarat Ant. Gomes. de contract. c. 2. nu. 9. ad fin. Cremen. in l. 2. nu. 139. C. de rescind. venditio. Et de consuetudine loci loquitur Imol. d. consi. 22. nu. 2. & bene Bart. in l. 3. C. loca. vbi standum est cõsuetudini regionis, in hoc, vt sup. eo. l. excepto. Secunda declaratio est, vt intelligatur de consuetudine eiusdẽ conductoris, secundùm Pet. de Belapert. in d. l. excepto, in fin. Tertia declaratio est, vt intelligi debeat secuta habitatione domus, vel implemẽto ipsius locationis. Idque videtur colligi ex verbis Iacob. de Aren. in d. l. excepto, post med. ver. vel dic. dicen-
12 tis, ibi, colligi, quod † quando aliquis moratur in loco aliquo tanquam inquilinus, quòd debet præstare nomine pẽsionis tamen, quantum præstari consueuit. Et sic videtur intelligere, d. l. excepto, in consuetudine mercedis præstari solitæ, secuta tamen habitatione domus. Et hunc intellectum sequuntur ibi Cyn. ad fin. Alber. nu. 1. & Fulgos. in princ. & Cæpol. in d. §. qui assidua, nu. 11. in fi. Et hoc idem voluit Io. de Plat. in l. domini prædiorum, col. 1. num. 2. vers. & idem in domo, C. de agric. & censit. lib. 11. dicens, pro domo mea habitata ab aliquo soluẽdam esse mihi certã mercedem, prout illa domus cõsueuit locari. Et hoc idem videtur sentire Bald. in d. l. excepto, nu. 2. versic. oppono, quod malè dicit, & ibi Salic. circa med. vers. oppono, quod male dicat. Ioan. de Plat. in §. actionum, nu. 18. prope fi. & ibi Ias. nu. 167. ad hæc. Institut. de action. dum dicunt, locationem nõ expressa certa mercede censeri factam secundùm præteritam, & consuetam mercedem. Idque notãdum esse, quia multoties isti locatores debent cõducere volenti, & de quãtitate pensionis quærenti, vade intra, & habita domum, quia de pensione erimus bene concordes. Quarta, & vltima declara-
13 tio est, vt prædicta communis cõclusio procedat † data scientia consuetudinis in conductore, per ea, quæ in terminis tradit Ruin. cons. 74. num. 9. lib. 1. Ceterum nulla ex istis declarationibus Dominis placuit. Nam quo ad primam de communi, siue generali cõsuetudine, dixerunt, illam nõ esse admittendam, quia omnes Dd. tenẽtes prædictam communem conclusionem, loquuntur simpliciter de cõsuetudine, nec se restringit ad cõsuetudinem communem, siue generalem. Et licèt Anto. Gomez. Cremen. Imol. & But. in locis, de quibus supra, loquantur de consuetudine communi, siue generali, & de consuetudine loci, vel regionis, non tamen loquuntur restrictiuè, quasi dicta l. excepto. non habeat locum, nisi in consuetudine generali loci, vel regionis. Imò huiusmodi declaratio non potest de iure

de iure subsistere,quia com Doct. exemplificent in lo-
catione domus,oportet,eos intelligere de consuetudi-
ne particulari,cum domus variæ,& difformes sint, &
proprerea varia & difformis io eis cadit pensio. Tunc
autem haberet locum consuetudo communis, siue ge-
neralis,quando eadem,& vniformis solueretur pensio,
vt exempli gratia contingeret in locatione prædiorum,
non ad corpus,sed ad mensuram, quia pro singulo ru-
bro generaliter, & communiter vniformis pensio præ-
staretur, & in locatiooe operarum agricolæ, & in lo-
catione equi conductitij, in quibus locationibus pro
opere facto, & pro vsu equi singulis diebus generali-
ter, & communiter vniformis soluitur merces, ac etiã
in locatione domorum, quarum pretia siue pensiones
taxantur, vt fieri solet in aliquibus partibus Hispania-
rum,vt testatur Ant.Gomez.de contract. ca.2.nu.9. io
fin. Quo ad secundam declarationem de consuetudine
eiosdem conductoris, respoosum fuit, illam minimè
14 attendendam, tum † quia Pet. de Bellaper. est solus io
hac opinione, & contrarium expresse tenent Iacob. de
Aret.Cyn.Alberic.& Ang.in d.l.excepto,dum loquun-
tur de mercede per alios præstari solita. Et idem vo-
luit Anton.Gomez.d.c.3.num.4.Tum quia Docto.fir-
mantes prędictam commųnem opin.frustra fundarent
se io consuetudine, si illam voluissent iotelligere in
persona eiusdem conductoris, tunc enim effectus iste
tribuendus esset non consuetudini,sed tacitæ recondu-
ctioni,& sic intraret dispositio l. item quæritur, §. qui
impleto.ff.locat. Quo ad tertiam declatationem de ha-
bitatione, & implemento fuit pariter multipliciter re-
sponsum. Primò, quia omnes Docto. io d. l. excepto,
& alibi simpliciter loquuotur,nec vllam prorsus de ha
bitatione, vel implemento mentionem faciunt.Secun-
dò, quia si requireretur habitatio, vel implementum,
superflua esset consuetudo,nam cessante consuetudine
15 is, † qui inhabitauit domum, tenetur condictione sine
causa ad id quanti conducturus fuisset, vt post Bar,
& Bal.tradit Ias.in d.§.actionum,num.165.& ibi Ioao.
de Plat. ou.18. vers. locaui. Ternò, quia cootractus
locationis cum sit vnus ex contractibus, qui solo con-
sensu celebrantur, non requirit habitationem,siue im-
plementum. Non obst. quod exemplo dicitur, loca-
tionem,de qua agitur, esse contractum innominatum,
Id enim negatur, vt inferius deducetur. Quartò in
omnem euentum potest dici in casu isto interuenisse
habitationem, quia cum D. Barbarinus aliquo tem-
pore inhabitauerit,tamen si eius inhabitatio esset refe-
renda ad sublocationem Dom. Horatij, sequitur, vt si
postea finita sublocatione eiusdem Do. Horatij non
continuauerit habitatiooem, sibijpsi imputet, quia
per ipsum stetit, quo minus habitauerit, & sic perin-
de est, ac si inhabitauerit,argum.l.iure ciuili, ff.de cõd.
& demonstr. Non obst. trad. per Iacob. de Aren. Cyo.
Alb. Fulg.Cæpol. Ioan. de Plat. & Ias. in locis superius
16 allegatis.Quia † ipsi non loquuntur dispositiuè, & re-
strictiuè, quasi vltra consuetudinem necessaria sit ha-
bitatio, sed potius loquuntur narratiuè, & exemplifi-
catiuè. Vltra quod Ioao. de Plat. & Ias. in d. §. actio-
num,loquuntur quando oulla pręcessit locatio,sed ha-
bitatio tantuoi, & tamen io caso nostro præcessit loca-
tio, vt patet ex verbis apochæ. Quantum ad quartam
declarationem de scientia consuetudinis io conducto-
re,Domini responderunt, Ruin.d.consi.74. num.9. lo-
17 qui † in pacto quodam extraneo solito per locatorem
apponi, nempe quod conductores salinariæ vltimis
sex mẽsibus conductionis non vẽdant sal subditis, nec
forensibus, vltra eorum necessitatem pro dicto tem-
pore. Præterea opin. Ruin. noo subsistit per text. in l.
18 hęc venditio. §.huiusmodi,ff.de contrah.empt.vbi va-
let vẽditio,in qua pretium, quod in rei veritate certũ
est,à partibus ignoratur,& videmus etiam valere loca-
19 tionem,cuius merces † in arbitrium tertij sit collata,l.
si merces,in prin.ff.locat.§. pretium,in fi. Inst.de empt
& vend.& in princ.Inst.de locat. & tamen merces, do-
nec à tertio arbitretur,à partibus ignoratur.Imò si va-
let locatio hoc casu, in quo merces ab initio est incer-
ta, & vtrique partium incognita, multo magis valere
debet in casu nostro, in quo pensio ab initio erat in rei
veritate certa, & solum à cooductore ignorabatur.
Quartò & vltimò non obst. ꝙ quando fit locatio sim-
20 pliciter non facta mentione certæ mercedis, ꝙ † tunc
fit contractus innominatus, & habeat locũ actio præ-
scriptis verbis, etiamsi adsit merces solita, vt in specie
voluit Ias. in d.§.actionum, nu. 168. dicens, quod vbi
aliqua res locatur simpliciter, nõ expressa certa quan-
titate, quo casu merces ex consuetudine præstatur,
d.l.excepto, quod tunc erit contractus innominatus,
& agetur actione præscriptis verbis. Et hoc idem lo-
quens per eadem verba voluit ante Ias. Alex. in addi.
ad Bar. in l.2.§.adeo in verbo, in contractu, vers. secus
si certa, ff. locat. Quoniam pro responsione animad-
uertendum est, Ias. & Alex. moueri ex auctoritate Bal.
in l.contractus,num.8. vers.modo quęro,C.de fi.instru.
21 vbi Bal.vult,† quod si ego locaui tibi domum pro iusta
mercede,nullo apposito declaratore, vel apposito, sed
mortuo,& tu postea domum inhabitaueris,& ego pe-
to mercedem,& tu dicis contractum imperfectũ, quia
non est certa merces, concludit Baldus, ꝙ iste contra-
ctus est imperfectus sub specie contractus innomina-
ti, & ꝙ habet locum actio præscriptis verbis, vel in fa-
ctum ex æquitate legis. Et mouetur Bal. ex auctorita-
te Azo.in sum.Instit.de locat.nu.2. & Bald. & Azo. se-
quuntur etiã Rom.in l.sciendum,n.33.& Alex. nu.17.
ff.de verb.oblig. & bene Soc. in l. si quis arbitratu. col.
6.nu.19.circa ioed. vers.secundo modo, eo.tit.de verb.
oblig. Vode tota vis istius difficultatis pendet ab intel-
ligentia opinionis Azon. cuius auctoritate nituntur
Bal.Rom. Alex. Socin. & Ias. supra relati. Azo autem
22 vult, ꝙ † si ego locauerim tibi rem meam pro merce-
de, quæ inter nos conueoerit, vel quæ erit iusta, vel
quæ videbitur bono viro, datur actio præscriptis ver-
bis. §. qua de causa. Instit. de locat. Quod intelligit
Axo expleto vsu rei locatæ,propter quem cõuenit da-
ri actionem præscriptis verbis, & subdit,quod cũ con-
tractus sit innominatus, oportet primo vestiri ex par-
te agentis, & sic Azo mouetur per text. in d. §. qua de
causa,qui est idem,quod text. in d.l.si tibi poliendа. in
quo etiam se fundat Ias.in d.§.actionum. Verum huic
obiectioni respondetur, Azon. loqui io terminis longè
diuersis à nostris;ideo enim contractus, de quo loqui-
23 tur Azo,est innominatus, † quia merces nõ fuit decla
rata ab initio, vel collata in arbitrium tertij, prout de
iure requiritur, ad hoc vt locatio sit contractus nomi-
natus,l.2.& l.si merces,ff.locat.& Inst.eo. in prin.& in
ver.& quæ supra,& in §.pretium,in fi. Instit. de empt.
& vend. Nam in casu Azon. fuit conuentum, vt pro
mercede daretur, quantum postea inter partes conue-
nerit, vel quaotum esset iustum, vel quantum videre-
tur bono viro,sub quib. formulis locatio contrahi non
24 potest, non † enim potest fieri locatio sub mercede po-
stea inter partes conuenienda.d.l.si tibi polienda, & d.
§.qua de causa. Minus etiam potest fieri sub mercede,
quæ erit iusta,vel quæ videbitur bono viro, vt est tex.
in d.l.si merces.in princ.Ideo autem in casu Azo.datur
actio præscriptis verb.quia erat expletus vsus, vel im-
pletũ factum.Sed io casu nostro locatio non potest dici
contractus innominatus,quia merces non fuit reserua
ta declaranda ab ipsis contrahentibus nec fuit genera-
liter collata in arbitrium alienum, sed fuit merces cer-
ta ab initio tacitè conuenta vigore consuetudinis. Non
25 obst.quod Bald.in d.l.contractus.velit, locationem,in
qua sit appositus certus declarator, esse contractum
innominatum ab initio, quia tunc loqueretur contra
d.l.merces. in prio,ver.sin autem,& d. §.pretium. Sed

intelligit cõtractum innominatum ex post facto mor-
tuo declaratione absque declaratione, tunc enim con-
tractus nominatus locationis resoluitur, & pro nihilo
habetur.d.l.si merces,in fi.principij. Ideo autem in ca-
su Bal.datur actio præscriptis verbis ex æquitate legis,
quia interuenerat habitatio domus. Præterea respon-
detur etiam ad principale obiectum,quod opinio Azo.
26 Bal.& aliorum procedit,† quando res non est solita lo
cari,nec de mercede conuenta apparet. Et ita declarat
Anto.Gomez.de contract.c.3.num.4.post med.versi.si
vero illa res.

CANTVCCII.

Roman.Lucri Dotis. die Lunæ,15.Decemb.1578.

SVMMARIA.

1 *Pecunia dicitur esse de rebus, quæ seruando seruari non possunt.*
2 *Decretum iudicis non est necessarium in alienatione rerum,quæ seruando seruari non possunt.*
3 *Dotis constitutio in pecunia numerata facta per mulierem minorem absque decreto iudicis valet.*
4 *Iudicis decretum præsumitur in his, quæ ab eius sola voluntate dependent.*
5 *Tutorem habenti tutor dari non potest.*
Fallit,nisi habenti tutorem detur tutor in locum alterius tutoris excusati,nu.6.
7 *Administratio non datur tutori non facienti inuentariũ nec iuranti,rem pupilli saluam fore.*
8 *Gesta per eum,qui pro tutore se gessit,valent.*
Immo etiam gesta cum tutore non legitimo, qui publice pro tutore se gerebat.nu.9.
10 *Subscriptio facta ex mala auctoritate non potest postea ex bona sustineri.*
11 *Promissio dotis dicitur ratificata per matrimonium postea contractum.*
Imo ẽt cogitatio de matrimonio in genere sufficit.nu.12.
13 *Ratificatio ex verisimilibus, & communiter accidentib. colligi potest.*
14 *Tutor de iure accipitur pro procuratore.*
15 *Tutor trahi potest ad curatorem,quod est minus.*

DECISIO LXXXIX.

IN causa Roman. lucri dotis dubitaui, *an stante apocha promissionis dotis,illius lucro ex forma statuti Vrbis locus esse possit?* In cuius dubij disputatione Domi-
ni duas constituerunt difficultates principales. Prima
fuit, *an dos esset nulliter, vel valide constituta ratione personæ Ioan.Francisci Pallauicini dotem constituentis.*
Secunda fuit,*an constaret de implemento conditionis donationis inter viuos 3000. scutorum, sub qua conditione dos promissa fuit.* Quo ad primam Domini dixerunt,
dotem fuisse legitime constitutã, quia à curatore in pe
cunia numerata constituta fuit,quo casu decretum iu-
1 dicis nõ requiritur:pecunia † enim est de reb. quæ ser-
uando seruari non possunt.l.Arist.§.si.cum l. sequen.ff.
de iur.delibetan. §. constituitur. Instit. de vsufru. latè
Tiraq. post alios de vtroque retract.par.1.§.1.gl.7.nu.
2 104. Et in † alienatione rerum, quæ seruando seruari
non possunt,iudicis decretum non est necessarium.l.lex
quæ tutores.in fi.& ibi omnes. C. de admin. tut. Et in
3 specie, constitutionem † dotis in pecunia numerata
per mulierem minorem absque decreto iudicis factam,
validam esse voluerunt Curt.iun.consi.168.sub nu.19.
Rolan. de lucr.dot.q.45.nu.6. & faciunt trad. per Ne-
gus.de pignor.memb.4.par.2.num.75. Non obstant in
contrar.ũ adducta.Et in primis non obstat, ꝙ non con-
stat de legitimo impedimento Francisci de Crescentijs
tutoris testamẽtarij,quia præsumitur pro iudice,cum
4 † hoc casu iudicis absolutio sufficiat. l. si tutor. C. de
excus.tutor.& curat.Secũdò nõ obstat, quod Olimpia
habeat alium tutorem testamentarium, nempe Epi-
5 scopum Gebennen.& † tutorem habẽti tutor dari non
potest.l.si quis sub conditione,§.1.ff.de testamen.tutel.
6 cum simil. Nam hæc † regula fallit, quando habenti
tutorem datur in locum alterius tutoris excusati. text.
est clarus in l.penul.C.in quib. cas. tut. vel cur. haben.
sicut etiam in locum alterius tutoris suspecti, vel de-
functi,vel relegati.d.l. penult. vel absentis, d. l. si quis
sub condit. in fi. Tertiò non obstat, ꝙ Pallauicino non
7 fuit decreta administratio, nec † fecerit inuentarium,
nec iurauerit,rem pupilli saluam fore,quibus deficien-
tibus non competit administratio.l.fi. §.omnem. C. de
8 admin. tut. Quia † administratio, & gesta nihilominus
tenent,vt post Bart.tradit Abbas in c.ex parte.il secon-
do.nu.6. & ibi Decius num.5. de appellat. Aufrer. ad
Cappell. Tholos.288.latè Mandel.alios allegans, consi.
21. nu.7. & 8. Pute. decis. 281. vel 284. incipit. in vna
Bononiens. & decis. 312. seu 315. incip. quinta Iunij
1542.in vna Romanens.lib.1. Maximè quia aliàs Rota
9 tenuit valere † gesta cum tutore non legitimo, qui
publicè gerebat se pro tali, ne cum eo cõtrahentes de-
cipiantur.Chassan.decis.197.per consil. Socin.153.nu.
3. & 4. lib. 2. Quartò non obstat, ꝙ Pallauicinus apo-
cham promissionis dotis subscripserit tanquam tutor,
& tamen Olympia pupillarem ætatem excesserat, &
propterea cum Pallauicinus in subscribendo malam
10 auctoritatem elegerit, † non potest eius subscriptio ex
bona auctoritate sustineri.Mohedan.decis.101.& 204.
Achil. decis. 7. de præsumpt. & decis. 10. de appellat.
Quia multipliciter fuit responsum. In primis, Pallaui-
cinum non subscripsisse restrictiuè, quod colligitur ex
præcedentibus, & subsequentibus. Et præcedentibus,
quia in corpore apochæ denominatur curator: ex se-
quentibus, quia soluit partem dotis appellando se cu-
ratorem. Secundò pro responsione non displicebat il-
11 lud fundamentum, ꝙ Olympia promissionem † dotis
ratificauerit, ex quo postea matrimonium contraxit.
Nec obstat,quod non probatur, Olympiam sciuisse hu
iusmodi dotis promissionem, sine qua scientiæ ratifi-
catio non potest induci, quia cum matrimonium re-
gulariter sine dote nõ constituatur, sequitur, vt Olym-
pia ratificando matrimonium ratificauerit etiã quam-
12 cunque dotem sibi constitutam. Et † hoc casu videtur
hæc cogitatio in genere sufficere, vt bene per Alexand.
cons. 146.num.12.lib.5.maximè,quia vt Alex.ibi con-
siderat.hæc dotis constitutio erat vtilis ipsi Olympiæ,
& tanto magis, quod à solitis, & à verisimili res hu-
iusmodi domini satis innotescunt, & ratificationem ex
13 verisimili,& ex † communiter accidentibus colligi,in-
quit Socin. iun. consi.48. nu.11. lib.2. Tertiò respon-
sum fuit, illud verbum, tutoris, positum in subscri-
ptione debere accipi pro curatore, tum propter subie-
ctam materiam, secundum quam verba impropriam-
14 tur: tum quia † de iure tutor accipitur pro curatore,
text. in l.2.& ibi glo. vltim.ff. de tutor.& curat. dat.ab
his. l. pater Seuerinam, §. conditionum verba, & ibi
etiam glo.in verbo, non videbitur, ff. de condit. & de-
monstr. Alber.in dicto. In verb.tutor. aliquando Bart.
in l.tutores.§.1.vers.sed ibi bene,ff.de admin.tutor.in-
15 quiens,tutorem bene exponi pro curatore,quia † cum
tutor sit plus, ex quo datur personæ, & rebus, potest
trahi, ad id, quod est minus, & sic ad curatorem, qui
datur rebus tantum. Et hoc idem tenet ibi Cum. nu. 1.
& sequitur Pau. de Cast.in d.§.conditionum verba.nu.
3.late Ias.in l.si quis in fundi vocabulo.num.46. & in l.
qui quartam.in fin.ff.de leg.1.& in l.quod dicitur, nu.
12.vers.confirmatur optimè,ff.de verb.obligat. Quan-
tum ad secundam difficultatem Domini reseruarunt
illam particulariter videndam.

CANTVCCII.

Bononien.Damnorum,& interesse.

SVMMARIA.

1 *Conuentioni primæ nunquam censetur derogatum per secundam, nisi quatenus in secunda expressum reparatur.*

a Peni-

2 *Pænitentia nō habet locum in contractib. nominatis, etiā altera parte non obseruante, nec mora illos resoluit.*
3 *Interesse propter moram pacti, seu conuentionis debetur, liquidandum tamen iuxta aliqua requisita.*
4 *Pœna adiecta dationi quantitatis præsumitur in fraudem vsurarum apposita, ex communi, nu. seq.*

DECISIO XC.

QVo ad primam partem dubij Domini dixerunt, Vespasianum in soluendis affictibus recompensatiuis fuisse in mora, stante interpellatione diei festi Beatæ Mariæ mensis Augusti solutioni affictuum præfixi. Nec obstat responsio exemplo data, quod dicta dies fuerit nouata, ex quo, vbi prius soluebantur affictus ad rationem quinque pro centenario, fuit postea alterata solutio ad rationem sex, & sic inducta noua conuentio. Quia pro responsione dictum fuit, quod cū pactū de soluendis affictibus sit correspectiuum ad pactum reseruationis dominij, donec residuū pretij soluatur, & per consequens non sit restrictum ad tempus quadriennij, sed vlterius duret, donec fiat solutio residui pretij, prout vltimo loco resolutum fuit, sequitur, vt per nouam conuentionem inductam ex solutione affictus quinti anni ad rationem sex pro centenario, non censeatur derogatum priori conuentioni de soluendis affictibus in die festiuitatis Beatæ Mariæ mensis Augusti, nisi quo ad quantitatem affictuum, qui secundum priorem conuētionem soluebantur ad rationem quinque, secundum posteriorem soluuntur ad rationem sex, non autem quo ad tempus solutionis, & sic quo ad diem festiuitatis B. Mariæ mensis Augusti, quia
1 † primæ conuentioni nunquam censetur derogatum
per secundam, nisi quatenus in secunda expressum repetiatur, ita Bar. consi. 72. nu. 6. ante med. vers. sed posito. argum. l. præcipimus, in fin. C. de appella. bene Dec. consi. 97. nu. 5. quem refert, & sequitur Purpur. in l. pacta nouissima, num. 6. C. de pact. Rumin. iun. consil. 201. num. 18. lib. 2. Aym. consi. 61. nu. 2. vers. ad idem facit, quod scribit. Quo ad secundam partem dubij, Domini tenuerunt, Vespasianum propter eius moram non fuisse priuatum commodo pacti de soluendis affictibus ad rationem quinque pro centenario in contractu
2 venditionis appositi, quia in contractibus † nominatis
non habet locum pęnitentia, etiam altera parte non obseruante, nec mora illos resoluit, l. in ciuile, & ibi Bald. in princ. C. de rei vend. l. non idcirco, C. de contrahen. empt. Docto. communiter in l. Iulianus, §. offerri, ff. de actio. empt. Bar. Ang. & bene Ias. in l. fin. C. de condit. ob caus. Afflict. decis. 230. num. 6. & 10. Ruin. consi. 108, nu. 9. lib. 5. late Curt. iun. consi. 331. nu. 20. in fin. vsque ad nu. 27. vbi de communi, lib. 3. Put. decis. 316. lib. 3. Et fuit resolutum coram Reuerendissimo Cotta in illa Romanen. Casalis aquæ frigidæ de mense Iunij 1575. Vnde Vespasianus stante sua purgatione moræ ex deposito per eum vltimo loco facto, quod ei suffragatur, vt iam resolutum fuit, potest se iuuare beneficio dicti
3 pacti, licet † propter moram teneatur ad interesse, li-
quidandum tamen iuxta requisita Pau. de Cast. in l. 3. §. fin. num. 5. ff. de eo quod certo loco, & Mohed. decis.
4 203. Circa † pœnam conuentionalem dupli Domini
dixerunt, illam non deberi, cū sit adiecta dationi quantitatis, quo casu præsumitur in fraudem vsurarum apposita, Docto. & præcipuè Abb. nu. 15. & Beto. nu. 81. & 82. in c. dilecti, de arbit. Doct. omnes, in l. rogasti, §. si tibi, ff. si cert. peta. Sum. Ang. in verbo, pœna, nu. 12. ver. & præsumitur in fraudem. Summa Syluest. in verbo, vsura, num. 28. vers. 4. quando est apposita, latè post alios Rebuf. in l. vnica. nu. 270. vbi de communi, & nu.
5 408. C. de sent. quæ pro eo quod interest. Et hanc † esse
communem, & veram conclusionem inquit Purpur. d. §. si ubi, num. 79.

CANTVCCII.

Vlixbonen. Matrimonij. Die 5. Iulij 1577.

SVMMARIA.

1 *Parochi assertioni in denunciationibus matrimonii standum est, concurrente verisimilitudine proueniente ex taciturnitate, & non reclamatione partium.*
2 *Iudicis assertioni standum est in pertinentibus ad eius officium.*
3 *Consummationem matrimonii, seu carnalem copulā modi plures probandi traduntur, cum nu. 4. 5. 6. 7. & 8.*
7 *Testis de auditu in probando copulam matrimonii, debet esse de auditu proprio, non autem alieno.*
8 *Amor reciprocus inter virum, & mulierem est signum, & adminiculum copulæ.*

DECISIO XCI.

LIcet super expeditione causæ Vlixbonen. matrimonij inter Didacum de Prohenza, & Isabellam Henriquez die 5. Iulij 1577. fecerim verbū in Rota. Et licet Domini auditis meritis causæ, & dictis testium super probatione copulæ carnalis, vtrisque per me fideliter relatis, dederint mihi licentiam expediendi causam ad fauorem Isabellæ, volentis monasterium ingredi, & religionem profiteri, absoluendo illam à molestijs sibi super prætensa copula carnali per Didacum illatis: nihilominus cum causa expediretur per contradictas, volui pro maiori sententiæ meæ iustificatione, quib. motus fuerim rationibus & fundamētis, breuiter in his scriptis testatum relinquere. Duo pro parte Isabellę allegabantur, videlicet, nullitas matrimonij ob defectum publicarum denunciationum iuxta formam Concil. Triden. Item, defectus probationis copulæ carnalis, siue consummationis matrimonij. Primum de nullitate matrimonij, nec Dominis, nec mihi placuit, stante fide, & attestatione Parochi, de qua in processu, fol. 155. vbi fidem facit, & attestatur, inter Didacum, & Isabellam matrimonium contractum fuisse legitimè, & in forma consueta Sanctæ Matris Ecclesiæ coram testibus, & tam contrahentes, quàm testes in libro matrimonij conscriptos fuisse, & tres publicas denunciationes in sua parochia præcessisse, & prædicta de mandato Archiepiscopi fecisse, cuius quidem Parochi
1 † assertioni standum est, concurrente cum ea verisimi-
litudine proueniente ex taciturnitate, & non reclama-
2 tione partium, argumento eius, quod in simili † de as-
sertione iudicis tradit Crauet. post Anchar. de antiq. tempor. part. 2. num. 22. & 23. Secundum de defectu probationis copulæ carnalis fuit concorditer à Dominis approbatum: licet enim plures sint modi probandi consummationem matrimonij, siue copulam carna-
3 lem, quorum † primus est confessio coniugum confi-
tentium, copulam carnalem inter eos interuenisse, vt per Soc. post alios, consi. 223. nu. 3. lib. 2. Dec. consi. 557. num. 9. versi. 3. principaliter. Phanuc. de luc. dot. fol.
4 153. nu. 89. Secundus est † diuturna cohabitatio, ex qua
copula carnalis præsumptiuè probatur, vt post alios firmat idem Phanuc. vbi supra, fol. 156. num. 97. Ter-
5 tius est testimonium † de visu conueniens, hoc est, in-
ferens præsumptiones violentas per actus proximos copulę, vtputa, quia testes viderint in lecto solum cum sola, nudum cum nuda, vel virum super femina, c. litteris, de præsumpt. c. præterea, de testibus, & vtrobique Docto. latè Phanu. præcitato loco, fol. 154. nume. 90.
6 vsque ad 97. Quartus & vltimus † est testimonium
de auditu, quod adminicula, & fama coadiuuant, text. est in d. ca. præterea. ibi, vel etiam de auditu, & præsumptionem violentam fama consentiens subministret, & alia legitima adminiculo suffragentur, & ibi omnes Doct. not. & hæc etiam coniunctim requiruntur, vt per Abba. in primo not. volentem, per solam famam non probari copulam carnalem, nec per solum testimonium de auditu, nec etiam per sola adminicula, sed hæc tria simul iuncta probationem facere, &

testimonium de auditu in hac materia non intelligi-
7 tur † de auditu auditus, seu de auditu alieno, sed de au
ditu proprio, & propinquo ipsi copulæ puta, quia te-
stes dicant se audiuisse aliquos commisceri. Ita decla-
rant in d.c. præterea. Ioan. And. ad fi. vers. tu verò Bu-
tr.nu.9.versi. si testes deponant. Imo.num.4. prope fin.
Abb.nu.4.post med.ver.capitur ergo. Felyn. nu.3. Ve-
runtamen in casu nostro nullum ex istis quatuor ge-
neribus probationis copulæ carnalis interuenit. Nam
de primo, secundo & tertio genere in processus, quem
ego diligenter vidi, nullum verbum. Quo ad quartum
poterat prima facie videri aliquam subesse difficulta-
tem: nam per primum, & quartum testes, ac etiam per
nonum super 15. interrogatorio probantur aliqua si-
gna facta per Isabellam denotantia se velle, vt Dida-
cus ad eam accederet. Item, per primum & secundum
8 testes clare probatur reciprocus † inter eos amor, quæ
signa, & amor negari non potest, quin sint adminicu-
la copulæ, vt de amore tradit Felyn. in d. c. præterea.
num.3. Ruin.consi.53.nu.10.ver.& licet, lib.5. Præte-
rea secundus testis deponit vidisse Didacum, & Isabel-
lam sese recepisse in cubiculum, & audiuisse quendam
rumorem, tanquam hominis, qui erat cum sua vxore.
Ceterum nec istud quartum genus in casu nostro veri
ficatur, tum quia deficit fama, de qua testes nullum
verbum: tum quia secundus testis de auditu rumoris
Didaci. & Isabellæ intra cubiculum, est solus, nec alium
habet contestem, & sic deficit testimonium de auditu,
vt in terminis per Ruin.d.consi.53.num.10. ante med.
vers. nec obstat. Vltra quod iste secundus testis in hoc
videtur inuerisimilia deponere & pugnare cum con-
fessione Didaci facta in responsione ad interrogatoria,
vt patet in processu post prin.

CANTVCCII.

Roman.Lucr.Dotis.Veneris.28.Nouembr.1578.

SVMMARIA.

1 *Matrimonium quo minus consummetur, quando stat per vxorem, maritus dotem lucratur, ex communi.*
2 *Statuta semper intelliguntur in casu vero, non autē ficto.*
3 *Implementum descendens ex eo, quod non stat per implere debentem, non dicitur verum, sed fictum.*
4 *Casus verus & fictus quando aquiparantur, dispositio facta in casu vero, habet locum etiam in ficto.*
5 *Dispositio legis loquens in casu vero trahitur ad casum fictum eandem rationem habentem.*
6 *Implemētum verum & fictum contingens ex eo. quod non stat per implere debentem, aquiparantur in iure.*
7 *Dispositio l.iure ciuili, ff. de cond. & demonstr. quomodo procedat, & intelligatur, cum nu.seq.*
9 *Lex, vel statutum, seu pactum deferens viro lucrum dotis in casum mortis vxoris sine filijs, procedit etiam in casum mortis ciuilis eiusdem vxoris per ingressum monasterij contingentis, ex communi.*
10 *Mors ciuilis aquipollet naturali, quando post mortem ciuilem frustra expectatur mors naturalis.*
11 *Monasterium quo casu non sit loco filij, seu liberorum.*
12 *Differentia inter ius ciuile & canonicum non est facienda in dubio.*
13 *Matrimonium non dissoluitur per ingressum monasterij vnius coniugis stante copula.*

DECISIO XCII.

DVbitaui causa Roman. lucr. dotis, stantibus pro-
testationibus pro parte Iulij factis, de quibus in
actis, & statutis vrbis, lib. 4. il primo, c. 21. & lib. 5. c. 22.
An eidem Iulio debeatur quarta pars dotis ad effectum,
de quo agitur. Quod dubium ob nimiam contumaciam
partis mulierum, quæ fuit ad informandum sæpius
monita, ac etiam diu expectata, propositum fuit, Iulio
tantum informante, qui prætendit sibi deberi quartam
partem dotis vigore dicti statuti vrbis, quod defert
viro lucrum quartæ partis dotis, vxore sine filij præ-
moriente post contractum matrimonium: & sic statu-
tum videtur quinque copulariuè requirere, videlicet,
matrimonium, cōsummationem ipsius, doté, mortem
vxoris, & mortem sine filijs. De primo & tertio requi-
sitis, videlicet de matrimonio, & dote in casu nostro
non est dubitandum, quia de matrimonio iam constat,
prout resolutum fuit, de dote vero satis apparet in
actis. Vnde disputatio dubij reducitur ad reliqua tria
requisita, super quibus tres difficultates constitui pos-
sunt. Quarum prima est, an statutum, quatenus requi-
rit matrimonium consummatum, procedat in casu no
stro in quo matrimonium nō fuit consummatum, sed
per vxorem sterit quo minus consummaretur, quia vo
luit monasterium ingredi & religionem profiteri. Se-
cunda difficultas est, an dictum statutum, quatenus
etiā requirit mortē vxoris, habeat locum in morte ci-
uili ex professione religionis causata. Tertia difficultas
est, an monasterium sit loco filiorum, ita, vt vxor non
dicatur sine filijs præmortua fuisse. Primam difficul-
tatē Domini affirmatiuè resoluerunt, quia communis
Doctor.opin.est, vt quando stat per vxorē, quo minus
1 matrimonium consummetur, † tunc maritus dotem lu
cratur. per reg. l. iure ciuili, ff. de cond. & demonstr. &
ita in his terminis tradit Bal. in l. non sine, ante nu. 2. &
ibi Corn. in fi. C. de bon. quæ liber. idem Bal. consi. 110.
post princ. lib. 2, bene Castren, consil. 154. in fine, lib. 1.
Alex.consi. 129. ante nu. 3. lib. 7. Rip. ad rub. ff. solut. ma
trim. nu. 69. prope fi. Boer. decis. 32. nu. 39. Paris. consil.
62. num. 29. lib. 4. Rolan. consi. 10. num. 7. lib. 1. de lucr.
dot. q. 7. nu 7. & q. 106. num. 40. & 41. Bene Nat. consi.
282. nu. 5. lib. 2. Non obstat si diceretur, dictum statu-
tum loquens de consummatione matrimonij debere
2 intelligi de vera, & non de ficta, cum † statuta semper
intelligantur in casu vero, l. 3. §. hæc verba, & ibi Bart.
ff. de neg. gest. Idem Bart. in l. 1. ff. de fonte. & in l. om-
nes populi. in 6. quæ. prin. & ibi Doct. ff. de iust. & iure.
late Brun. de stat. exclud. fem. art. 6. nu. 181. cum duob.
seq. At consummatio matrimonij proueniens ex eo,
quod non stat per maritum, sed per vxorem, quo mi-
nus matrimonium consummetur, non dicitur vera, sed
3 ficta, cum † implementum descendens ex eo, quod
non stat per implere debentem, iuxta reg. d. l. iure ci-
uil. non dicatur verum, sed fictum, vt post Bald. in l. si
pater, q. 3. nu. 18. in fi. C. de inst. & substit. trad. in pro-
prijs terminis Soc. consi. 8. nu. 11. in fi. & num. seq. lib. 3.
4 Siquidem pro responsione dicitur, quod, † quando ca-
sus verus & fictus æquiparantur, tunc dispositio facta
in casu vero habet locum etiam in casu ficto. Ita Soci.
consi. 262. nu. 9. lib. 2. per tex. in c. ad audientiam, & in
c. cum dilectus, de cler. non resid. & in l. cum ex ora-
tione, ff. de excus. tut. & in l. cum adoptiuis, C. de ado-
pt. Prob. in addit. ad Monac. in cap. 1. num. 36. de cler.
5 non resid. lib. 6. Nat. d. consi. 282. nu. 9. Vel † dispositio
legis loquens in casu vero extenditur ad casum fictum
eandem rationem habentem, seu eundem effectum
producentem, l. Deo nobis, cum ibi not. C. de Epis. &
cler. bene Alex. consi. 178. num. 20. lib. 2. Soc. consi. 293.
nu. 3. lib. 2. Prob. & Nat. in locis, de quibus supra. Sed
implementum verum, & implementum fictum, inde
6 contingens, † quod non stat per implere debentem, æqui-
parantur in iure, eandem rationem habēt & eundem
operantur effectum, d. l. iure ciuili. & ibi Doct. & tan-
to magis, quod d. l. iure ciuili, procedit etiam in statu-
tis. Rom. consi. 85. post prin. quem sequitur Dec. consi.
70. nu. 2. & in l. in iure ciuili, in prin. ff. de reg. iur. Alc.
de verb. signif. lib. 2. n. 63. in fi. Et in terminis statuti, quod
implementum verum, & implementum fictum causa-
tum ex eo, quod sterit per eum, cui erat implendum, æqui
parentur à iure antiquo per viā reg. d. l. iure ciuili, tra-
dit expressè Rui. in l. Iulianus, nu. 5. ff. de cond. & dem.
Et si replicaretur, d. l. iure ciuili, non procedere, quan-

do

7 do † disponens voluisset id, de cuius implemẽtum agi-
tur, adimpleri verè: tunc enim nõ sufficit, vt habeatur
pro impleto, ita Bal. in d. l. si pater, q. 3. oom. 18. in fi. C.
de instit. & substit. Dec. in l. 1. nu. 5. prope finem, C. eo.
& in l. in iure ciuili, nu. 2. ff. de reg. iur. Et statutum vr-
bis loquens de consummatione matrimonij videtur
voluisse illam verè adimpleri, cum statutum sui natu-
ra semper intelligatur in casu vero, vt supra diximus.
8 Responsio esset in promptu, oempe, † tunc demum
replicationem istam procedere, si statutum expresse
loqueretur de consummatione mattimonij verè, &
non per fictionem. Et ita procedit doctrina Bald. & ita
etiã respondet Ruin. in d. l. Iulianus, n. 3. prope fi. vers.
non obstat. Secuodam difficultatem Domini pariter
affirmatiuè resoluerunt. Nam vera & magis commu-
9 nis Doct. conclusio est, vt lex † seu statutum, siue pa-
ctum deferens viro lucrum dotis in casum mortis vxo-
ris sine filijs, procedat etiã in casu mortis ciuilis eiusdẽ
vxoris per ingressum monasterij contingentis, l. Deo
nobis, in fi. prin. & ibi glo. in verbo, legiti. Bart. num. 6.
vers. sed iuxta hoc pone, Castren. in sommario, & Ful-
go. nu. 6. vers. cum enim matrimoniũ, C. de Episcop. &
cler. hoous tex. in §. si vero constantè, & ibi glo. in ver-
bo placitum, & bene Ang. in 1. not. in Authen. de san-
ctis. Episc. gl. in §. illud, in verbo pactum, & ibi Ang. nu.
12. in Auth. de monach. Aog. Aret. in §. fuerat, num. 68.
Instit. de actio. Azo. in sua sum. fol. 1. col. 3. num. 9. latè
Ias. consi. 135. in primo dub. lib. 1. asserens hanc esse ve-
ram & communem conclusionem. Idem Ias. in l. decesse-
serit, nu. 11. ff. qoi satisd. cogan. in auth. si qua mulier,
col. 2. circa fin. vers. ex prima parte, C. de sacrosan. Ec-
cles. & in l. ex ea. §. insulam, col. 2. ff. de verb. oblig. Ioan.
Bosch. de legit. nupt. lib. 4. col. 6. in prio. vers. & pactum
de dote. Fortun. Garz. in §. & quid si tantum, num. 65.
& ibi Crot. nu. 25. & Ruin. nu. 17. vers. secundo vero ca-
su, & melius in secunda lectura, num. 2. post medium,
vers. nam respondetur, & Paris. num. 52. vers. & eodem
modo, plenè Rolan. de lucr. dot. q. 95. nu. 10. cum seq.
vbi in fine testatur de communi, & plenius Natt. d.
cons. 282. nu. 7. 8. & 9. Cassan. de consuet. Burgun. fol.
151. num. 10. in fine, & nu. seq. Et probatur hæc opinio
10 vltra iura prædicta ratione manifesta, quod † mors ci-
uilis æquipollet naturali, quando post mortem ciuilem
frustra expectatur mors naturalis, ita post Pet. tradit
Iacob. Butrig. in d. l. Deo nobis, col. 1. circa med. vers.
Petrus soluit, Cyn. nu. 3. & Bal. nu. 8. vers. Petrus, Rui.
in d. §. & quid si tantum, nu. 3. & ibi Galliaul. num. 10.
vers. breoiter, vbi de communi, Nat. d. cons. 281. nu. 8.
vbi latè hanc rationem deducit. Et licet contrariam
opin. tenuerit Anchar. consil. 273. per tot. quem se-
quitur Fel in. ad rub. de sponsal. nu. 2. Soc. d. consi. 8. n.
12. vers. vnde dicit, lib. 3. hoc idem voluit Salic. in d. l.
Deo nobis, ad fi. q. pen. Bal. Nouel. in l. 1. no. 426. ff. so-
lut. matrim. & in tract. de dot. par. 7. priuil. 11. num. 4.
prope fin. vers. item quia, & num. 8. circa med. vers. sed
ruoc prædictis. Latissimè Phanut. de lucr. dot. io ver-
bo, per mortem, nom. 11. vsque ad nu. 23. allegans, sub
nu. 11. pro hac eadem opin. Petr. de Vbal. ioc. Raynu-
tius, col. 50. de testam. Nihilominus superior opinio,
vt ex Doctoribus supra cumulatis clarè colligitur, est
magis cõmuois, à qua Domioi noluerunt recedere, &
placuerunt eis responsiones ad fundamẽta posterioris
opinionis deductæ, per Nat. d. consil. 282. nu. 7. in fi. &
nu. 8. & 9. Ad fundamentum vero Bald. Nouel. respon-
derunt ea ratione, ꝙ si mulier, quæ sui natura solet vi-
rum appetere, illum negligit ingrediendo monaste-
riom, multo magis censetor dotem & bona neglige-
re. Quo ad tertiã difficultatem licet Bero. in ca. in præ-
sentia, ou. 477. vers. secundo dico, de probat. teneat, ꝙ
quando mulier est monasteriũ ingressa, sit locus pacto
de lucranda dote de iure ciuili, per d. l. Deo nobis, per
quam legẽ monasterium non habetur loco liberorum,
secus de iure canonico, secundum quod monasterium
est loco liberorum. Et ita inquit Bero. declarari per
Imol. & Alex. in l. si cum dotem, in princ. ff. soluto ma-
trimonio. Nihilominus contrarium decisum fuit, nem-
11 pè † in hac materia, monasterium nõ esse loco libero-
rum, & cõsequenter vxorem monasterium ingredien-
tem dici sine filijs præmortuam fuisse, qoia affirmati-
ua opinio, quod monasterium sit loco filij, quando ve-
rior & magis communis esset, vt testantur Moder. Hi-
spa. in tract. de succes. creat. §. 21. ou. 166. post medium,
vers. sed prior opin. tantum procedit in vltimis volon-
tatibus, & in ijs quidem non indistinctè, sed in casibus
tantum à iure expressis, vt per Tiraquel. post alios, in
l. si voquam, in verbo, susceperit liberos, num. 46. C. de
reuocan. donat. Vel etiam, quando procederet genera-
liter, tam in vltimis volũtatibus quàm in alijs disposi-
tionibus: limitatur tamẽ in statutis, ita Feder. de Sen.
consi. 174. nu. 2. sequitur Tiraq. vbi sup. nu. 44. vers. &
Federic. Et in termiois statuti vel pacti tribuentis ma-
rito lucrum dotis, si vxor decesserit sine liberis, ꝙ mo-
nasterium non habeatur loco liberorum, bene dedu-
cit Fulgos. in d. l. Deo nobis, per illum tex. num. 7. Non
12 obstat, quod scribit Bero. vbi supra. Quia † in dubio
non est facienda differentia inter ius ciuile, & ius ca-
nonicum, c. 1. & ibi Doct. de non. oper. nunc. & Imo. &
Alex. quorum auctoritate ipse nititur, non dicunt id,
ad quod eos allegat. Nam Imo. in d. l. si cum dotem, in
princ. ante nu. 3. & ibi Alex. nu. 11. dicunt, quod pa-
ctum restituendi, vel lucrandi dotem collatum in ca-
sum mortis, trahitur etiam ad casum ingressus mona-
sterij alterius coniugis. Idque indistinctè de iure ciui-
li, siue secuta fuerit copula carnalis, siue non, per text.
in d. l. Deo nobis, generaliter loquentem: licet secus
sit de iure canonico, secundum qood per ingressũ mo-
nasterij vnius coniugis, copula carnali secuta, non dis-
soluitur matrimonium, & sic casus mortis non verifi-
catur in caso ingressus monasterij, cum non habeat
eundem effectum. Deiode Imo. & Alex. volunt, quod
quando interuenit copula carnalis, altero cõiuge mo-
nasterium ingrediente, dissoluitur matrimoniom sicut
per mortem de iure ciuili, per d. l. Deo nobis, genera-
liter loquentem, ita vt pactum factum in casu mortis
extendatur ad casum ingressus religionis. Tamen se-
cus est de iure canonico, secundum quod staote copu-
13 la † per ingressum monasterij vnius coniugis non dis-
soluitur matrimonium, c. verum, c. cõiugatis, & c. cum
sis. de conuers. coniogat. Ideoque esset spectanda mors
naturalis, cum mors ciuilis non habeat eundem effe-
ctom. Et sic clarè patet, Imo. & Alexan. oullo modo di-
cere, nec etiam innuere id, quod præsupponit Bero,
quod scilicet in materia pacti de lucranda dote mona-
sterium habeatur loco liberorum de iure canonico, li-
cet secus de iure ciuili.

CANTVCCII.

Bonooien. Terrat om. Die Lunæ, 12. Ianuar. 1479.

SVMMARIA.

1 *Actio spolij non datur contra possessionem translatam vigore contractus nulli ex defectu solennitatis statuti: secus si ex defectu consensus, nu. 2. & 3.*

2 *Possessio non transfertur ex contractu nullo ex defectu consensus: secus si ex defectu solennitatis statuti, num. sequen.*

3 *Pupillus non potest cum auctoritate tutoris sine decreto iudicis rem immobilem alienare.*

Fallit in transferenda possessione tam naturali, quàm ciuili, nu. 4. ex communi, nu. seq.

5 *Pupillus solus potest perdere sine transferre possessionem naturalem, non autem ciuilem, nisi cum auctoritate tutoris, ex verior, & communiori.*

Limita in adulto, vt etiã ciuilem transferre possit, nu. seq.

7 *Mandatum legis an sit limitatum in tutore, vt non possit pupillo neque in dominio, neque in possessione rerum immobilium praeiudicare. Quod non. num. seq.*

9 *Pupilli consensus an requiratur in transferenda possessione taliter, quod actus ficti per tutorem excludi dicatur, quod non, nu. 11.*

10 *Tutor non potest transferre possessionem per actũ fictum, sed bene per actum verum, nu. seq.*

11 *Tutor per actualium traditionem potest possessionẽ transferre.*

12 *Colonus possessionem per traditionem transfert, licet domino possideat.*

13 *Dispositio l. qui fundum, §. si tutor, ff. de acquir. poss. quomodo procedat, & intelligatur.*

14 *Pupillo an competat remedium c. redintegranda. de restit. spol. pro re sua nulliter alienata ob non seruatas solennitates, nu. seq. quod non.*

DECISIO XCIII.

QVoniam in causa Bononiens. terrarum pro parte
Achillis prætendebatur, Carolo & consequenter
sibi tanquam eius hæredi competijsse, & competere
actionem spolij ad terras, de quibus agitur, ex quo il-
las Elisabeth mater tutrix ipsius Caroli pupilli vendi-
dit Viuianis nulliter ob non seruatas solennitates statu-
tarias: è contra verò pro parte Viuianorum prætende-
batur, Achillem non posse agere spolio, quia licet con-
tractus venditionis ex defectu solennitatum statuti sit
nullus, tamen possessio interueniente auctoritate tu-
tricis fuit in Viuianos translata, & sic pupillus ex facto
tutricis à possessione sua cecidit. Ideo dubitaui die Lu-
næ, 12. Ianuarij 1579. præsupposita nullitate contractus
ob non seruatas solennitates statuti, an in casu, de quo
agitur, intret actio spolij. Domini cum præsupposito,
quod legitimè constaret de tutela matris Caroli, & q.
et decreta fuerit administratio, firmarunt regulam pro
1 Viuianis, videlicet, actioni † spolij locum non esse. Et
ratio, qua moti sunt Domini, fuit, quia contractus, de
2 quo agitur, fuit nullus, non ex defectu † consensus, quo
casu possessio non fuisset translata, vt per Achil. de re-
dintegrat. decis. 1. ad fi. Pur. decis. 277. in vna Rom. do-
mus, prope fi. lib. 3. ita intelligendo Alex. consil. 69. nu.
24. lib. 5. post Bal. in l. non dubium, in decima oppos. nu.
18. C. de legib. & idem tradit Curt. iun. consi. 131. ad fi.
& melius Rip. in l. is cui, num. 52. vers. vel clarius, ff. de
verb. oblig. Sed contractus in casu isto fuit nullus ex
defectu solennitatum statuti, & interuenit auctoritas
3 tutricis, quo casu possessio translata fuit: nam licet † pu-
pillus non possit cum auctoritate tutoris sine decreto
iudicis rem immobilem alienare, l. 1. l. magis puto, &
per tot. tit. ff. de reb. eorum, l. lex quæ tutores, C. de ad-
4 minist. tut. tamen cum † sola auctoritate tutoris absque
decreto iudicis potest possessionem rei immobilis tam
naturalem, quàm ciuilem in alium transferre, glo. in
l. 2. §. si à pupillo, in gl. magna. in 2. solut. vers. vel dic, q.
tradidit. & ibi Bart. num. 3. vers. vel dic quod non tra-
didit, & bene Imol. nu. 7. ff. pro empt. Iacob. de Aren.
Nicol. de Neapol. & Bal. in l. magis puto. in princ. &
ibi Alber. in §. 1. vers. sed quæro, ff. de reb. eor. latè Cu-
man. multas huius rei rationes assignans, in l. sed si pe-
cunia, §. si ius habebat, nu. 4. vers. sed pone. ff. eod. tit. de
reb. eor. idem Cum. in l. possessionem, circa med. vers.
sed quia dixi, ff. de acq. possess. Pet. de Rauen. sing. 542.
Aret. consi. 31. nu. 3. vers. nunc venio. Alex. in l. 1. §. si
vir vxori. num. 4. vers. vnde licet pupillus, & n. 13. pro-
pe fi. vers. confirmo etiam, & ibi Ias. nu. 14. Alc. num. 3.
Guliel. Pontan. nu. 8. vers. adde tamen. vbi de commu-
ni, ff. de acquir. posses. Salic. in l. fin. in 1. oppos. C. de fi-
deius. minor. Neguf. de pignor. 4. par. nu. 18. post med.
vers. sed in hoc. Cepol. cons. crim. 4. n. 8. Alex. in d. l. pos-
sessionem, nu. 2. in fi. vers. vel secundum glo. & nu. 3. vbi
in fin. inquit, hanc opinionem veriorem esse. Idem
Alexander in d. l. is, cui bonis, nu. 4. dicens, commu nem
5 conclusionem esse, quod † pupillus potest solus per-
dere, siue transferre possessionem naturalem, ciuilem
verò non nisi cum auctoritate tutoris, Tiraq. de legib.
connub. glos. 5. nu. 161. in fi. & num. 170. vers. ceterum,
Menoc. de adipisc. posses. remed. 5. nu. 20. & 21. Ruin.
consi. 137. nu. 12. vbi de communi, lib. 1. latissimè Mo-
der. de Lamberteng. super stat. Mediolan. in glo. 1. nu.
95. 96. & 97. & num. 116. vbi firmant hanc esse verio-
rem, & communiorem opin. Quæ quidem, alijs omis-
sis argumentis, & rationibus, expresè probatur, in
d. l. possessionem, arguendo à contrario sensu. Nec di-
catur cum Rimin. iun. in §. nunc admonendi, nu. 20.
Insti. quibus alien. lic. vel non. non posse sumi argu-
mentum à contrario sensu, ex d. l. possessionem, ne in-
ducatur legum contrarietas, vel correctio, quia nega-
tur hæc legum contrarietas, vel correctio, cum nulla
lex reperiatur, quæ alienationem solius possessionis
prohibeat. Et propterea Alberic. in d. l. magis puto,
§. 1. vers. sed quæro. mouetur & ea ratione, quia in
oratione Diui Seueri, de qua in l. 1. in princ. ff. de reb.
eorum, & in qua prohibetur rerum minorum aliena-
tio, nihil dicitur de possessione. Et licet contrariam
opin. tenuerit Bar. in l. creditores, sub num. 5. C. de pi-
gnor. Aret. in d. l. possessionem, nu. 5. post med. vers. &
aduerte. & ibi Rom. num. 3. vers. contrarium tamen,
Crot. in d. §. si vir vxori, num. 22. versic. infero etiam,
& ibi Claud. nu. 4. in fin. & Paris. sub num. 21. & plenè
Rimin. iun. in d. §. nunc admonendi, num. 18. 19. & 20.
Nihilominus prior opinio (vt superius satis superque
demonstratum est) absque vllo dubio magis commu-
nis existit, quàm aliàs in proprijs terminis secuta fuit
Rota in vna Cauallicen. coram R. D. meo Seraphino
7. Maij 1571. Non obstant modo, quæ exẽplo pro par-
te Achillis adducuntur. Et in primis non obstat, di-
stinguendum esse inter adultum, & pupillum, vt adul-
6 tus † possit transferre possessionem, pupillus verò non
possit, prout distinguit Ruin. cons. 137. num. 11. lib. 1.
quam distinctionem alias probauit Rota, vt per Pur.
d. decis. 277. li. 3. Quia verum est, pupillum solum non
posse transferre possessionem, prout potest solus adul-
tus, sed pupillus cum auctoritate tutoris, & sine de-
creto iudicis bene potest possessionem transferre. Se-
cundò non obstat, quod tutor solus non potest ex con-
tractu nullo transferre possessionem, quia potestas
7 tutoris pendet à mandato legis, quod † est limitatum,
vt scilicet tutor non possit pupillo, neque in domi-
nio, neque in possessione rerum immobilium præiu-
dicare, d. l. magis puto, §. si pupillos. Et propterea con-
sensus tutoris stante eius mandato limitato non po-
test sufficere ad transferendam possessionem, ad l. dili-
genter, ff. manda. Siquidẽ respondetur, negando man-
8 datum tutoris esse limitatũ, etiam quo ad † possessio-
nem, cum (vt supra diximus) nulla lege prohibeatur
alienatio solius possessionis. Præterea respondetur,
quod si id verum esset, sequeretur, vt nedum tutor so-
lus, sed nec etiam vnà cum pupillo posset sine decre-
to iudicis possessionem transferre: & tamen in con-
trarium est communis opinio, vt supra ostensum fuit,
Merito, &c. Tertiò non obstat, prædictam commu-
nem opin. procedere, quando pupilli consensus inter-
9 uenit, secus † quando non interuenit, prout in casu no-
stro. Et ratio est, quia non tutor, sed pupillus possidet,
l. quamuis, §. 2. ff. de acq. pos. ideoque non potest posses-
sio sine cõsensu pupilli trãsferri. Bar. Cum. Imo. Rom.
Aret. Alex. Ias. Rip. Claud. & alij, in l. 1. in princ. ff. de
acquir. pos. Rip. in rubr. de interdict. nu. 11. latè Tira-
10 quel. de constit. possessor. limit. 15. Quoniam † pro re-
sponsione dicitur, tutorem non posse transferre pos-
sessionem per actum fictum, puta per aspectum, vel
constitutum, vel per alium finalem. Et ita loquuntur
Docto. præallegati. Sed bene potest tutor transfer-
re

10 re possessionem per actum † verum, videlicet per a-
ctualem traditioné, vt per Alex. in d. l. 1. in prin. nu 90.
in fi. Rip. nu. 67. in fi. Ruin. in vltimis verbis. Socin. iun.
n. 462. asserés id ab omnib. teneri. Quod quidé potest
11 probari exemplo coloni, † qui non sibi, sed domino
possidet, & tamen per traditionem possessioné trans-
fert. l. 3. §. quid si seruus. ff. de acq. poss. ita etiam dicen-
dum est de tutore, qui eodem modo nó sibi, sed pupil-
lo possidet, l. 1. §. per procuratorem. ff. eod. tit. Quar-
to non obstat text. in l. qui fundum. §. si tutor. ibi, non
12 cum pupillum spoliat. ff. eod. Quia ille text. procedit,
quando tutor surripuerit rem pupilli, & sic eum spo-
liauerit, quia actus surripiendi geritur à tutore, non
tanquam à tutore, sed tanquam à fure, & extraneo. Et
ita illum text. bene declarat Syluest. Aldobr. in §. fin. in
fi. Instit. de auctor. tutor. At secus, quando actus geri-
tur a tutore tutorio nomine, licet malè, prout in casu
nostro, quia tunc administrat, & loco domini habetur.
d. § si tutor. & l. interdum. l. 2. §. qui tutelam, ff. de furt.
& de mala administratione tenetur actione tutelæ.
Quintò non obstat, q pupillo competit remedium c.
13 redintegranda. pro re sua nulliter alienata † ob non ser-
uatas solennitates, vt in terminis voluerunt Neuiz. có
sil. 85. nu. 13. Menoch. de recup. poss. remed. 15. nu. 191.
& seq. Nat. cons. 162. num. 34. vers. circa modum. lib. 1.
14 Quia Neuiz. & Menoc. mouentur † solum auctori-
tate Alex. qui id non dicit. cons. 1. ad fin. lib. 4. & Nat.
incidenter loquitur. Minus obstat Bero. cons. 48. nu-
me. 14. & 15. lib. 3. Rol. cons. 60. nu. 21. lib. 4. quia solú
nituntur auctoritate Alex. in d. §. si vir vxori. sub nu.
4. vbi. in vers. vnde licet pupillus, loquens in terminis
nostris contrarium tenet. Sed tamen Domini regulam
istam actionis spolij exclusiuam supra pro Viuianis fir
matam, limitauerunt in casu nostro, in quo statutum
fidem instrumento venditionis auferat, & sic ex eo
translatio possessionis non probatur. De qua limitatio-
ne si super ea Viuiani voluerint audiri, poterit parti-
culariter videri.

CANTVCCII.

Roman. Exhæredationis de Vitellis. Lunæ,
9. Februarij 1579.

SVMMARIA.

1 *Infirmitatis periculum ob aeris intemperiem præstat ex-
cusationem veniendi in locum.*
2 *Negligentia in defendendo dolosa, vel culposa operatur
ingratitudinem.*
*Idem in negligentia accepta pro omissione festinationis,
quæ opponitur negligentia, nu. 3. & 4.*
4 *Culpa leuissima est deuiatio a maxima diligentia.*
Lata vero dicitur magna negligentia. nu. seq.
5 *Festinationis omissio scienter et de industria facta opera-
tur ingratitudinem.*
6 *Filius debet per se ipsum & per alium quantum potest, fe-
stinare ad liberationem parentis. & nu. 7.*
8 *Defensio parentis per præuentionem an possit fieri, quod
non, num. 9.*
10 *Vasallus non tenetur expellere vxorem offendentem do-
minum, sicut tenetur expellere filium.*
11 *Homo relinquet patrem & matrem suam, & adhærebit
vxori suæ.*
*Intellige tamen quo ad carnalem copulam, non ad sub-
uentionem. nu. seq.*
12 *Filius tenetur magis assistere, & subuenire parentibus
quàm vxori.*
13 *Filius in casu necessitatis tenetur magis subuenire patri,
vel matri, quam eius proprio filio.*
14 *Amor magis ascendit quam descendit quo ad ordinem
dilectionis, non quo ad effectum obligationis.*
15 *Filium quilibet præsumitur magis diligere, quàm vxo-
rem.*

DECISIO XCIV.

CVm in causa Roman. exhæredationis de Vitellis
post plures resolutiones in ea factas circa iustitiá,
& probationem causæ exhæredationis Illustr. D. Iaco-
bi per Illustr. D. Angelam eius matrem in suo testamé-
to expressæ, superesset disputandum de excusationib.
eiusdem D. Iacobi, quas particulariter videndas Dñi
in prima resolutione reseruatfit: ideo die Lunę. 9. Febr.
1579. dubitaui stantibus dictis testium, tam pro parte
D. Iacobi, quàm pro parte hæredum D. Angelæ exami-
natorum, particula testamenti D. Angelæ circa ingrati-
tudinem Do. Iacobi, literis missiuis D. Iacobi, & breue
absolutionis fel. rec. Pij V. An D. Iacobus excusetur à
d. ingratitudine, ita vt exhæredatio matris sibi non no
ceat? In cuius dubij disputatione Domini duo consi-
derarunt tempora. Primum tempus fuit, quando D.
Iacobus de mense Iunij 1570. paulò ante carcerationé
D. Angelæ discessit ab Vrbe causa associandi Illustr. D.
Liuiam Vrsinam eius vxorem euntem ad terram Solo
fræ, vt matrem senio confectam ibi existentem visita-
ret, vt per primum & tertium testes super secundo,
quod quidem tempus Domini protrahebant quousq;
intemperies aeris ibi durabat, & periculum infirmita-
tis illinc discedentib. & ad Vrbem venientib. immine
bat. Secũdum tempus fuit post cessationem intempe-
riei aeris, & periculi infirmitatis vsq; ad mensem De-
cembr. & vltra, vsque ad quod tempus contra D. An-
gelam fuit semper super plurib. & diuersis delictis ca-
pitalibus criminaliter processum. Circa primum tem-
pus Dñi dixerunt, q si illud consideretur solum & se-
paratum à secundo, D. Iacob. posset excusari, ita vt ma
tris exhæredatio sibi non noceret: existimabant enim
discessum ab Vrbe D. Iacobi, & sic initium primi tem-
poris excusatione dignum fore propter periculum in-
dignationis Illustr. Cardinalis Vrsini, in cuius opera, au
xilio, & fauore D. Iacob. maximam spem defensionis
maternæ debuerat collocasse. Quod quidem indigna-
tionis periculum ex eo colligi poterat, quod Cardina-
lis cupiés D. Liuiam eius sororem à D. Iacobo associa-
ri, enixe rogauit illũ, vt vellet id facere, promittens si
contra D. Angelam procederetur, se omnimodam eius
defensionem tam apud fel. rec. Pium Quintum, quàm
alios quoscunque iudices suscepturum, & se magis D.
Angelæ quam ipsemet D. Iacobus profuturũ, vt depo
nunt testes primus super tertio, tertius super secundo,
& tertio, quartus iuxta 11. & super tertio, & Do. Iaco-
bus timebat, ne Cardinalis ægrè ferret eique indigna-
retur, si associationem vxoris ab eo enixè petitam illi
denegaret, propterea decreuit ei morem gerere, vt ma
tri maiorem fauorem compararet, rogás illum, vt vel-
let protectionem & defensioné matris apud Summũ
Pontificem, & alios quoscunque iudices omnino susci-
pere, vt probant primus, & tertius testis super quinto.
Et licet fortè Cardinalis etiam D. Iacobo in Vrbe rema
nente eandem defensionem, & protectionem suscepis-
set, nihilominus sat est, Dominum Iacobum habuisse
iustam causam timendi indignationem Card. ac insu-
per credendi rem matris vtilius, & consultius agi Car-
dinali obtemperando, quam contra eius voluntatem
in Vrbe remanendo. Quo verò ad residuum primi té-
poris, & sic quousque durabit intemperies aeris, & pe
1 riculum infirmitatis, † Domini pariter D. Iacobum ex-
cusabant, arg. l. si præses. C. de seruit. & aqua. Rol. post
alios, consil. 5. nu. 56. & 57. lib. 3. Circa secundum tem-
pus post cessationem intemperiei aeris, & periculi infir
mitatis, & sic postquam Dom. Iacobus tuto ad Vrbem
redire poterat. Domini tenuerunt, illum excusandum
non esse, & propterea matris exhæredationem sibi no-
cere. Et ratio, qua moti sunt Domini, fuit, quia Domi-
nus Iacobus postquam cessauit intemperies aeris, &
periculum infirmitatis, nedum non festinauit ad Vr-
bem

bem redire, sed neglexit id facere non solum per ali-
quot dies, sed per plures menses, in quibus contra D.
Angelam super multis & diuersis delictis capitalibus
adhuc criminaliter procedebatur. Et hoc secundum
tempus Domini:adeo fuit visum inexcusabile, vt plu-
res ex eis, & quidem maior pars censuerit etiam pri-
mum tempus ratione secundi minimè excusandum fo
re, quia secundum istos Dominos negligentia secundi
temporis influebat in primum, ac insuper arguebat
D. Iacobum non habuisse verè animum festinandi, &
adhibendi omnem diligentiam, & faciendi totum co-
natum suum in primo tempore. Nec debuerat Domi-
nus Iacobus expectare sibi per literas Illustr.& R.P.D.
Iulij fratris sui indicari præsentiam suam in Vrbe fore
necessariam, sicuti per priores literas suas illum pręmo
nuerat, quia si de iure tenebatur festinare, tenebatur
etiam sponte, sine alio nuncio, vel indicatione, ad Vr-
bem cum primum poterat redire. Non obstant modo
deducta pro parte Domini Iacobi. Et in primis non ob-
stat, quod negligentia in defendẽdo tunc demum ope-
2 ratur ingratitudinem, si est dolosa, vel † culposa, Soc.
cons.153.num.36.vers.quarto, quia videtur, lib.2. latè
Nat.cons.462.nu.2.& 3.libro 2. Nam respondetur, ne-
gligentiam, de qua loquitur text.in §.si vnum de præ-
dictis.in Auth. vt cum de appell.cognos.accipi pro sim
3 plici † omissione festinationis, vt probatur ibi, in versi-
culo si autem, vbi liberi priuātur hæreditate patris per
illorum negligentiam nõ liberati, & in captiuitate de-
functi, quia non festinauerunt. Et hæc omissio festina-
tionis, nihil aliud est, quàm omissio maximæ diligẽtiæ,
quia festinatio ista fit ad procurandam celeriorem pa-
rentum liberationem vt patet ex illis verbis, quia non
festinarunt eius redemptionem citius procurare. Quæ
festinatio, & celerior liberationis procuratio, negari
non potest, quin requirat maximam diligentiam, & sic
omissio festinationis, & per consequens negligentia in
4 ista materia, est † leuissima culpa, quæ est deuiatio à
maxima diligentia, ad trad. per Doct.in l.quod Nerua.
ff.depos.bene Bal.in l.qui fortuitis. num.13. C.de pig.
actio. Non obstat Soc.d.cons.153. sub nu.36. Quia lo-
5 quitur de † omissione scienter, & de industria facta,
per text.in l.2.§.non solum.ibi. si data opera hoc fecit.
ff.ad Tert. Minus obst. Nat.d.cons.462.nu.2. cum seq.
Quia non loquitur de culpa leuissima, sed de culpa la-
ta, & sic de magna negligentia, l.magna. ff. de verb.sig.
Et ita intellexit text.in d.l.indignum. ff.de his quibus
vt indig. vt per eum, nu.4. vers.& dicẽdum est fortius.
Secundò non obstat, q D. Iacobus relinquens Cardi-
nalem Vrsinum in defensorem & protectorẽ matris,
reliquerit ei maiorem defensionem & protectionem,
quàm ipse præsens præstitisset, sicut ipse Cardinalis po
stea opere compleuit, quod verbo promisit: & multo
magis operatus fuit, quàm ipse Dom. Iacobus fecisset,
vt probant testes, 1.2.3.4. & 5. super 9. & idem quar-
tus iuxta 13. 31. & 44. Siquidem pro responsione fuit
dictum, huiusmodi rationem maioris defensionis per
Cardinalem Vrsinum præstitæ, quo ad secundum tem
pus minimè intrare, tum quia impedimẽto associatio-
nis vxoris, intemperie aeris, & periculo infirmitatis
cessantibus. D. Iacob. debebat statim ad Vrbem redire,
& defensioni Card. adiungere etiam suam, & aliorum,
quia si tenebatur festinare, & liberationem matris ci-
tius procurare, tenebatur etiam nedum per se ipsum,
sed etiam per alios quoscunque non priuatiuè, sed cu-
mulatiuè matrem defendere, cum ex defensione pro-
pria vnà cum illa Cardinalis Vrsini, & aliorum præser-
tim plurium & magnorum virorum matris liberatio
citius procuraretur. Tum etiam, quia si D. Iacobus in
Vrbe præsens fuisset, vtiq; potuisset ad summos Prin-
cipes personaliter recurrere, ab eisque validas preces,
& intercessiones apud summum Pontific. procurare,
quod Cardinalis Vrsinus facere non poterat. Tertiò
non obstat, q tex.in d.§. si vnum de prædictis. non di-
6 cit † filium debere festinare per seipsum, & propterea
non excludit festinationem filij per alium, ex reg. po-
test quis per alium, de reg.iur. in 6. Quoniam respon-
7 detur, filium debere festinare, vt parentem citius li-
beret, vt in d.§.si vnum, & nõ est dubium, citius libe-
rari si filius nedum per alios, sed etiam per seipsum fe-
stinauerit; tunc autem posset per alios tantum id face-
re, quando non posset per seipsum, legitima causa in-
terueniente, quæ in casu nostro in secundo tempore
omnino deficiebat: vltra quod etiam præsentia Domi-
ni Iacobi necessaria erat, vt posset ad summos Princi-
pes personaliter ire, ad eorum preces, & intercessiones
impetrandas. Quartò non obstat ratio præuentionis
Illustr. Dom. Iulij suscipiendo defensionem matris,
8 per † trad. per Alex.cons.123.num.4.lib.7. Roland. de
lucr.dot.q.36.num.6.7.& 8.q.67. per totum. Quia est
9 contra † text.in d.§.si vnum.ibi, siue omnes, siue vnus.
Quintò non obstat, quod D. Iacob. discesserit ab Vrbe
causa associandi vxorem, vt dicunt testes super secun-
do, & quod propterea excusandus sit ab ingratitudi-
ne, ad trad. per Bald. in c.1.§. insuper. num.1. in fin. de
10 prohib. feud.alien. per Feder. vbi vult, † vasallum nõ
teneri expellere vxorem offendentem dominum, sicut
tenetur expellere filium, & sic magis debemus vxori,
11 quam filio, & facit illud Genes. 2. † relinquet homo pa
trem suum, & matrem, & adhærebit vxori suæ. Siqui-
dem respondent, quo ad dictum Bald. illud non facere
ad propositum, & procedere in diuersis terminis. Quo
verò ad illud Genes. 2. respondetur, illud debere intel-
ligi quo ad vnionem carnalis copulæ & cohabitatio-
nis, non autem quo ad subuentionem, cum filius tenea
12 tur † magis assistere, & subuenire parentibus, quàm
vxori, vt bene deducit D. Thom. 2.2.q.26.art.11. vers.
ad primum dicendum. quem refert, & sequitur For-
tun. Garz. in l. veluti. nume.36. ff. de iust. & iure. Idque
confirmatur ex eo, quòd si quis in casu necessitatis ha-
beat patrem, vel matrem, item & filium, & non possit
vtrique, sed vni tantum succurrere, tenetur magis
13 † subuenire patrì, vel matri, quàm filio, vt post Iac.
de Rauen. firmat Cyn. in l.2. in vlt. quæstio. C. de pat.
qui fil. distrax. D. Thomas 2.2. quæst.26. art.9. in fine,
Fort. Garz. in d.l. veluti. nu.36. vers. item potius. Sum.
Tabien. in verbo, filius. nu.13. prope fi. Sum. Syluestr.
in verbo, filij. nu.26. & Petr. Leonard. de priuil. Doct.
14 par.4.q.59. Nec obstat, quod † amor magis descẽdat,
quàm ascendat, l. isti quidem. §. fin. ff. quod met. caus. l.
liberorum. ff. de verb. signif. Quia id verum est quo ad
ordinem dilectionis, non autem quo ad effectum obli
gationis, qua filius erga parentes astringitur, prout
Sum. Syluestr. & Leonard. vbi supra bene deducunt.
Vnde si in casu necessitatis tenemur prouidere paren-
tib. magis, quàm filijs, ergo multo magis quàm vxori.
15 quilibet enim præsumitur † magis diligere filiũ, quàm
vxorem. arg. l. acutissimi. C. de fideicom. l. generaliter.
C. de instit. & substit. Tradunt gl. in l. Lucius. in verbo,
non ad matrem. & ibi Bar. ante num. secundum, vers.
sed præsumptio. ff. de vulg. & pup. Ang. cons.144. col.
1. vers. nec enim. glo. in l. precib. in l. vlt. in fin. & ibi Al-
beric. nu.67. in fi. & Bal. ad fi. de impub. & alijs subst.
Alex. cons.66. nu.6. ante med. lib.1. Aret. cons.40. nu.2.
vers. in contrarium, & cons. vlt. nu.1. Corn. consil. 239.
nu.3. vers. & multo fortius. lib.2. Ias. in l. si pater. ante
fi. ff. de vulg. & pup. Bertran. cons.40. nu.3. lib.2. par.1.
Tiraq. in l. si vnquam. in præfat. nu.12. vers. quamuis,
& in verbo, libertis. nu.117. C. de reuoc. don. Præterea
in omnem euentum ista excusatio Do. Iacobi sumpta
ex necessitate associationis vxoris nõ inseruiret pro se-
cundo tempore, sed solum pro initio primi. Ad reli-
qua non est opus respondere, vel quia non applicātur
huic materiæ, vel quia ex præmissis tolluntur.

CAN-

CANTVCCII.

Vlixbonen. Matrimonij, Veneris, 13. Februarij 1579.

SVMMARIA.

1 *Vxor tenetur vitam maritalem facere cum viro, nec potest religionem ingredi.*
2 *Copula carnalis, ex quibus probetur indicijs & adminiculis, cum pluribus seq.*
3 *Assertio mariti iuncta cum alijs coniecturis, & præsumptionibus copulam carnalem probat: alias secus.*
4 *Matris vxoris attestatio cum iuramento maximum præstat adiumentum probandi copulam carnalem.*
5 *Testis de auditu propinquo carnali copula eam probat.*
6 *Amor reciprocus est magnum copulæ carnalis adminiculum.*
7 *Accessus de nocte ad domum mulieris cum commoratione plurium arguit copulam carnalem.*
8 *Copula carnalis ex solitudine maris & feminæ præsumitur, licet non probetur.*
9 *Fornicationis præsumptio inducitur ex diuersitate sexuū, & loci solitudine.*
10 *Carnalis copulæ præsumptio maxima oritur inter sponsum, & sponsam, ex commoditate horæ.*
Imò ad probationem delicti, quando quis est repertus in camera cum muliere sola, sufficit commoditas horæ. numero 11.
12 *Carnalis copula non potest verè, directo, & concludenter probari, potest tamen per violentam præsumptionem. num. seq.*
13 *Copula probatio admittitur per violentem præsumptionem.*
Imò sufficit probari per coniecturas, & indicia. nu. 14.
Imò etiam debent sufficere probabilia argumenta, nu. 15.
16 *Carnalis copula est difficilis probationis.*
17 *Probationes leniores admittuntur ob difficultatem probandi.*

DECISIO XCV.

FVit tentum, Isabellam tenere facere vitam maritalem cum Didaco, nec aliter posse religionem ingredi. Nam de matrimonio inter eos contracto satis constat ex eorum confessione, fide parochi, & depositionibus plurium testium de visu. Et copulam carnalem inter eos intercessisse colligitur ex pluribus indicijs & coniecturis, de quibus infra. Et propterea stante ma-
1 trimonio copula † subsecuta, habet locum dispositio, c. verum. de conuer. coniug. c. cum causa. & ibi Abb. & Io. de Anan. de rapt. Paris. cons. 170. nu. 14. libr. 4. cum
2 simil. Copulam † autem carnalem in casu nostro dixerunt Domini probari non ex sola assertione Didaci, etiam iuramento firmata, iuxta c. continebatur, de dispen. impuber. & c. si quis acceperit, 33. qu. 1. quia non sufficit sola assertio mariti, etiam iurata, sed requiritur etiam cohabitatio mariti & vxoris per aliquod tempus. Et ita procedit text. in d. c. continebatur, vbi consideratur traductio vxoris ad domum viri, ibi, & ab ipso traducta. quæ traductio præsupponit postea cohabitationem per aliquod tempus. Et ad id clarior est text. in d. c. si quis acceperit, ibi & habuit eam aliquo tempore. Et vltra assertionem iuratam mariti requiri etiam cohabitationem, voluerunt. Card. in d. c. continebatur. num. 5. Abb. num. 7. in glos. 1. & Præpos. numer. 5. ante med. & Didac. in 4. decretal. par. 2. c. 3. §. 1. num. 14. versic. prima tamen opinio. Sed domini dixerunt, huiusmodi copulam carnalem sufficienter probari ex pluribus adminiculis, & præsumptionibus in hoc casu concurrentibus, & omnibus simul iunctis, videlicet ex iurata assertione Didaci asserentis se car-
3 naliter Isabellam cognouisse, quæ quidem † assertio iuncta cum alijs coniecturis & præsumptionibus copulam carnalem probat dicto c. continebatur, & ibi Doctores. Secundo, ex attestatione matris Isabellæ de eadem carnali cognitione in eius querela medio iura-
4 mento attestantis, quæ † matris attestatio debet hoc casu non parum operari, arg. c. videtur. qui mat. accus. poss. & c. super eo, il 2. & ibi Doct. de testibus. Tertiò, ex depositione Gundisalui secundi testis dicentis ad fi. 1. art. se accessisse ad ostium cubiculi Isabellæ, ibique audiuisse rumorem inter eam & Didacum, tanquam
5 inter virum & vxorem, qui † testis cum sit de auditu propinquo ipsi copulæ, probat. c. præterea. & ibi Doctor. de testibus. Quartò, ex reciproco amore inter Didacum & Isabellam, quem probant primus, & secun-
6 dus testis super primo, qui † reciprocus amor est magnum copulæ carnalis adminiculum. Fel. in d. c. præterea, num. 3. Ruin. cons. 53. nu. 3. vers. & licet. lib. 5. Quintò ex multiplicato accessu Didaci post mediam noctē
7 ad domum Isabellæ, † & commotatione illius ibi per aliquot horas, prout deponūt testis, primus, secundus, quartus, & septimus super primo, quæ duo copulā carnalem plurimum arguunt. Sextò & vltimò, ex solitudine Didaci & Isabellæ in loco commodo, prout probant testes, quartus, septimus, & nonus super secundo. Ex solitudine enim maris, & feminæ copula car-
8 nalis † licet non plenè probetur, tamen præsumitur, vt inquit Butr. in c. tertio loco. per illum text. nu. 4. de præsumption. Imò Imol. ibi pariter, numero 4. vult; huic præsumptioni standum esse, donec contrarium probetur, inquit. n. ex solitudine maris & feminæ copulam præsumi, licet necessario non probetur, cum veritas possit esse in contrarium, sed in dubio præsumi donec contrarium probetur. Et Imo. refert & sequitur Ang. de Vbal. iun. inter cons. matr. diuers. cons. 43. num. 33. Crot. cons. 413. nu. 27. lib. 3. Et ex eo loci solitudine
9 & diuersitate † sexuum induci præsumptionem fornicationis, tradit Abb. in d. c. tertio loco. ante nu. 2. quem sequitur Ferret. cons. 389. nu. 10. in fi. lib. 2. Ex commo
10 ditate † autem horæ inter sponsum & sponsam maximam oriri præsumptionem carnalis cognitionis, asserit Martin. Laud. cons. 17. num. 9. vers. præterea, inter cons. matrim. diuers. & est bonus tex. in d. c. literis. ibi. locis ad hoc commodis, & horis electis. de præsumpt.
11 Imò commoditatem † horæ quando quis est repertus in camera cum muliere sola, satis sufficere ad probationem delicti, firmat Abb. d. c. tertio loco. nu. 4. versic. vnde puto, & sequitur Ferret. d. cons. 389. numero 10.
12 Vnde † cum copula carnalis non possit verè directo, & concludenter probari, Doct. d. c. præterea. de testibus. c. literis. & c. seq. de præsumpt. c. nec aliqua. 27. q.
13 1. & † propterea admittitur eius probatio per violentam præsumptionem, sicut in filiatione, vt per Ioan. And. in d. c. præterea. in fi. quem ibi ceteri sequuntur,
14 imò † sufficit probari per coniecturas, & indicia, secundum Anchar. in dicto c. literis. numero 2. Quin
15 etiam † debent sufficere probabilia argumenta, cum non quærantur testes, nec lux, sed tenebræ ad hoc aptæ, vt inquit Host. in dicto c. præterea. col. 2. in prin.
16 vers. vix tamen accidit. Et † ideo dicitur difficilis probationis, ex quo ad eam solent quæri latebræ, secundū Card. in d. c. præterea. post med. vers. soluitio regulariter. & d. c. tertio loco. prope fin. & latè Socin. iun. cons. 32. num. 13. 14. & 15. lib. secundo, bene Dec. consil. 577.
17 ante num. 3. & num. 12. dicens † admitti leniores probationes ob difficultatem probandi, & tota illius probatio circumspectio ac discreto iudicis arbitrio committitur, vt est tex. in d. c. præterea. in fine, & ibi omnes. Idcirco Domini ex tot tantisque præsumptionibus, & coniecturis supra relatis & simul iunctis arbitrati sunt copulam carnalem, de qua agitur, satis sufficienter probari.

CAN-

CANTVCCII.

Forliuien. Præſidij. Veneris, 13. Febr. 1579.

SVMMARIA.

1 *Factum ex duplici poteſtate, ſi non valet ex vna, valebit ex altera.*

2 *Iudex eligens viam incompetentem actum vitiat iuriſdictionalem.*

DECISIO XCVI.

DOmini dixerunt, ſententiam Pręſidis Romandio-
læ ad fauorem Hippolytæ latam, iuſtam, & vali-
dam eſſe. De iuſtitia conſtat ex eo, ꝙ cum eidem Hip-
polytæ in teſtamento Ghinulphi relicta fuerint ſcuta
ſexcenta pro augmento ſuarum dotium cum nupſerit,
cum facultate accipiendi de bonis exiſtentibus in vil-
la S. Martini tantum, quod ſit æquiualens dictæ ſum-
mæ quatenus nuptiæ ſequantur, & hæres recuſet ſol-
uere dictum legatum, cumque purificata ſit conditio
nuptiarum, vt ex actis conſtat, vtique recuſante hære-
de ſoluere dict. legatum, iuſta fuit ſententia Præſidis
fauentis voluntati teſtatoris. De validitate autem eiuſ-
dem ſententiæ apparet, quia de citatione & mandato
non dubitatur: de iuriſdictione autem, ad cuius defe-
ctum informantes pro Capitaneo Bartholomæo ſe re-
ſtringunt, Domini præſuppoſuerunt conſtare ex facul
tatibus. Præſidis, qui licet proceſſerit, & pronunciaue-
rit tanquam delegatus ad ſacra Conſulta, nunquam ta
men ſe reſtrinxit ad facultatē delegatam, ſed vſus eſt
etiam facultate ordinaria nominando ſe Præſidem, ex
qua facultate ordinaria proceſſus, & ſententia ſuſtine-
1 tur: quoties enim id, quod fit † ex duplici poteſtate nō
valet ex vna, valebit ex alia, Bal. in l. 3. per illum tex. ff.
de re milit. Non obſtat Anch. conſil. 357. no. 2. Quia lo-
2 quitur in † iudice eligente viam incompetentem, ex
qua electione, inquit, actum iuriſdictionalem vitiari,
per c. cum ſuper Abbatia. de off. deleg. quod non acci-
dit in caſu noſtro, in quo Præſes non eligit poteſtatem
delegatam ſe ad illam reſtringendo, ſed vtraque ſimul
tam ordinaria quàm delegata vſus eſt. Meritò, &c. Re
ſeruarunt autem Domini particulariter videndum,
an executio dictæ ſententiæ ſit attentata.

CANTVCCII.

Bononien. Demolitionis molendini. Lunæ.
23. Februarij 1579.

SVMMARIA.

1 *Iudicia diuerſa cumulatiue propoſita ad ſe inuicem compatiuntur, nec ſibi præiudicant.*

2 *Poſſeſſorium retinendæ prius intentatum quàm petitoriū, prius etiam eſt expediendum.*

Declara & intellige, vt num. ſeq.

4 *Obtinens in poſſeſſorio ſummariſſimo non poteſt petere diſcuſſionem poſſeſſorij plenarij.*

5 *Iudicium demolitionis eſt penitus diuerſum in facto precarij.*

6 *Exceptio non implementi impedit litis ingreſſum.*

Fallit, niſi agatur diuerſo iure, non autem ex eodem contractu. num. 7.

8 *Exceptio periurij repellit à limine iudicij.*

Intellige, quo ad iurantem, non quo ad ſucceſſorem. numero ſeq.

9 *Iuramentum non tranſit ad ſucceſſores quo ad vinculum periurij.*

10 *Periurus agere poteſt ex alio contractu, quàm ex eo, ex quo incidit in periurium.*

DECISIO XCVII.

FVit reſolutum die Lunæ, 23. Februarij 1579. per iu
dicium pacti precarij appoſiti in inſtrumentis lo-
cationum olim per Dominos de Sancto Petro Domi-
nis Creditoribus factarum, non poſſe ſuſpendi ſiue im
pediri iudicium demolitionis molendini. Quæ reſolu-
tio fuit poſtea die Veneris 20. Martij eiuſdē anni con-
firmata. Et ratio, quia moti ſunt Domini, fuit, quia iu-
dicium pacti precarij, & iudicium demolitionis mo-
1 lendini ſunt iudicia diuerſa, † & computum pro diuer-
ſis rebus, nec vnum eſt præiudiciale ad alterū: & pro-
pterea non poteſt vnum retardare, & impedire alterū,
vt per Aym. conſil. 253. num. 1. ante med. verſ. reſpon-
deo quòd imò iſta duo, & latius deducunt informan-
tes pro parte Dominorum Capitum. Non obſtant ad-
ducta pro parte Dominorum de S. Petro. Et in primis
non obſtat, quòd iudicium demolitionis molendini
non poſſit cumulari cum poſſeſſorio retinendæ prius
2 per Dominos de S. Petro intentato, ex quo † quando
prius intentatur poſſeſſorium retinendæ, & deinde
petitorium, prius debet expediri poſſeſſorium, Bartol.
in l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 27. verſiculo ſi
verò primo propoſitum fuit, ff. de acqu. poſſeſ. & cum
Bart. cæteros pertranſire teſtantur Iaſ. ibi, num. 145.
Bologn. par. 2. ſub nu. 370. Menoc. de retin. remed. 3.
num. 535. Nam reſpondetur, tunc prius terminandum
eſſe poſſeſſorium, quando actor contendit de poſſeſ-
3 ſione: at ſecus quando † non contendit, nam tunc v-
trumq; iudicium procedit, vt per Bart. in d. §. nihil cō-
mune, num. 26. Rub. num. 331. Fernand. cap. 3. nu. 38.
Bologn. 2. parte. num. 359. Menoch. d. remed. 3. nume-
ro 354. Sed Domini Capita non contendunt de poſſeſ-
ſione, ſed prætendunt, Dominos de Sancto Petro non
poſſe habere tot molendina. Meritò, &c. Et ex hoc etiā
tollitur id, quod dicitur, ſolum ſummariſſimum poſ-
ſeſſorium fuiſſe terminatum, plenarium autem adhuc
durare. Quia hoc procederet, ſi Domini Capita vel-
lent proſequi plenarium: ſed cum ipſi intentauerint
petitorium demolitionis, iam receſſerūt ab omni poſ-
ſeſſorio. Et ideo Domini de Sancto Petro poſtquam
4 obtinuerunt in † poſſeſſorio ſummariſſimo, non poſ-
ſunt petere diſcuſſionem poſſeſſorij plenarij, cum illi
Domini Capita renunciauerint per introductionem
petitorij demolitionis, Bart. in d. §. nihil commune,
numero 27. in fine, Rip. nume. 167. Menoch. d. remed.
3. numero 845. inquiens, hanc eſſe magis communem.
Secundò non obſtat, quòd Domini de S. Petro mole-
ſtantur in camera. Quia moleſtantur ad inſtantiam
Commiſſarij Cameræ: & eſt iudicium diuerſum. Ter-
tiò non obſtat, quòd Domini Capita ratione pacti pre-
carij non debent audiri ſuper iudicio demolitionis,
niſi refectis damnis, expenſis, & intereſſe. Quia (vt
5 ſupra deductum fuit) iudicium demolitionis eſt pe-
nitus diuerſum, & Domini de Sancto Petro poſſunt
ad damnum, & intereſſe agere via ordinaria, iuxta de-
ciſ. Put. 61. lib. 3. Idque non debet retardare iudicium
demolitionis. Quartò non obſtat, quòd exceptio non
6 † implementi impedit litis ingreſſum, vt latè per Ay-
mon. conſil. 151. numero decimo, & Domini Capita in
inſtrumēto locationis promiſerunt reficere expenſas,
damna, & intereſſe paſſa, & patienda occaſione litis
motæ ſuper molendino, & propterea illis non refectis
non debent audiri in iudicio demolitionis. Quia tunc
huiuſmodi exceptio non implementi impediret iudi-
cium demolitionis, ſi Domini Capita agerent ex eodē
7 contractu locationis: ſed † cum ipſi agant ex diuerſo
iure, vtique talis exceptio non obſtat, Felyn. in cap. 3.
numero 5. de iureiurand. Quintò non obſtat, quod
Domini Capita ſint periuri, ex quo non ſeruauerunt
iuramentum per eos præſtitum in inſtrumento loca-
8 tionis, & † exceptio periurij repellit à limine iudicij,
cap. verum. de iureiurand. Pariſ. conſilio 26. nu. 98. li-
bro 3. Quia vltra, quod hodierni Domini Capita non
9 iurarunt, ſed ſunt ſucceſſores iurantium, & † iura-
mentum eſt perſonale, & non tranſit ad ſucceſſores
quo ad vinculum periurij. Bal. in l. etiam. in fine, ff. de
iureiur. Caſſa. deciſ. 2. numero 8. 9. & 10. de iureiuran.
Pariſ. conſilio 75. numero a 3. libro 3. Accedit, quod
10 periurus † poteſt agere ex alio contractu, non autem
ex

ex eo,ex quo incidit in periurium,vt per Rom. singu. 499.nu.2.vbi additio.

CANTVCCII.

Asculan.Damnorum,& Interesse,Lunæ, Martij 1579.

SVMMARIA.

1 *Confessio partis habet vim instrumenti publici,et in probando idem operatur,quod instrumentum publicum.*
Imò est efficacior probatio, quam instrumentum publicum,& cetera probationes,nu.2.
3 *Statuto requirenti præsentationem instrumẽti publici ad probationem debiti, dicitur satisfactum per confessionem partis.*

DECISIO XCVIII.

FVit resolutum,statutum nõ intrare, quia in eo excipitur casus,quando de debito constat per instrumẽtum publicum,& in iudicio præsentatum, quæ exceptio secundum Dominos verificatur in casu,de quo agitur. Nam licet tempore subhastationis non fuerit productum instrumentum manu Ser. Francisci Marij publ. Notarij rogatum, ex quo de debito Amodæi in tumulis 104. grani apparebat, nihilominus stante confessione eiusdem Amodæi facta in iudicio, de qua constat in mandato iudicis facto de anno 1551. 25. Maij,ibi,Medeo Iacobi Antonij præsenti, & confitenti,&c.nõ requirebatur alia productio prædicti instru-
1 menti, quia † confessio partis habet vim instrumenti
publici, & in probando idem operatur, quod instrumentum publicum,tex.est in l.cum te. *la* 2. & ibi Bal. in prin.Salic.in 1.not.Cuma,nu.2.Curt.sen.num.5.Ias. pariter.num.5.Claud.de Seisel.nu.4. Dec. alia iura ad id congerens,nu.7.Rimin.nu.3. & Alciat.num.8.C.de transact.Alex.in l.fi.num.21.vers.& secundum Bal.C. de edict.D.Adrian.toll.Paris.cons.99. num.12.libro 3.
2 Imò † confessio est efficacior probatio quam instru-
mentum publicum & ceteræ probationes,c. 1.de confess.lib.6.latè Ias. in d.l.cum te,nu.5.6.7.& 8. Dec.sub nu.7.Alciat.nu.8.Canonist.in rub.de cõfess.& in rubr.
3 de prob. & alibi per Doct. Et in † terminis statuti re-
quirentis præsentationem instrumenti publici ad probandum debitum, vt dicto statuto & formæ illius dicatur satisfactum per confessionem partis, tradit Paris.d.cons.99. nu.11. & 12. Vnde cum confessio æquipolleat instrumento publico, & confessio Amodæi facta fuerit in iudicio, perinde est, atque si instrumentum continens debitum Amodæi in iudicio præsentatum esset. Nec obstat,quòd Ioannes petierit procedi secundum formam statutorum Castri S.Poli. Quia respondetur, illum non se restrinxisse ad viam statuti, quod ostenditur ex clausula, omni meliori modo. Prætereà ipse petijt procedi secundum formam statutorum, prout iuris: sed de iure non erat procedendum secundum formam statuti, cum iste fuerit casus exceptus à statuto,vt patet ex præmissis, Merito,&c.

CANTVCCII.

Imolensis iuris patronatus,Lunæ,23.Martij. 1579.

SVMMARIA.

1 *Auctoritas siue consensus præstandus in reseruatione seu creatione iuris patronatus residet penes Episcopum, & quare,nu.5.6.& 7.*
Idem in assignatione dotis Ecclesiæ,nu.9.
2 *Extensio non fit de actu ad actum.*
3 *Vicarius qui potest dare ius patronatus ex constructione, non potest dare ex dotatione in Ecclesia prius constructa.*
4 *Aedificationi nouæ cappellæ qui potest consentire, potest etiam iuris patronatus.*
7 *Spiritualia non possunt à laicis propria auctoritate tractari.*
8 *Abbas,ædificationi Ecclesiæ consentiendi facultatem habens, censetur etiam eandem habere consentiendi dotationi.*
9 *Des Ecclesiæ an sit constituta,vel congrua,ad Episcopum spectat cognoscere.*
10 *Dotatio Ecclesiæ retrotrahitur ipsius fauore ante consecrationem.*
11 *Matrimonij fauore geniti ante contractum matrimonij finguntur geniti post.*
12 *Lamber.opin.lib.1.par.1.q.6.art.1.nu.8.in fi.ver.dicerem & aliud,est reprobata.*
13 *Ecclesiam iam constructam,& consecratam dotare licet de iure communi,quando dotem non habuit.*

DECISIO XCIX.

DOmini pro maiori parte dixerunt, resolutionem vltimo loco factam in casu,de quo agitur, intrare non obstantib. deductis pro parte Scipionis Calderini, quæ ad duo potissimum rediguntur. Vnum est, quod ille consensus Abbatis,sine quo nemo potest cõstruere cappellam intra confines parochiæ ipsius Abbatis, iuxta Bullam Innocentij Quarti, debet intelligi pro interesse eiusdem Abbatis, ne sibi præiudicetur in constructione alicuius cappellæ intra limites suæ parochiæ,quo ad concursum,oblationes,& alia: non autem debet intelligi pro auctoritate siue consensu præ-
1 stando in reseruatione † iuris patronatus, qui residet
penes Episcopum,c.nobis. de iure patr. Alterum,quòd prædicta Bulla loquitur de cõsensu Abbatis in cappella construenda, & ideo non debet trahi ad cappellam iam constructam, prout erat ista, de qua agitur, quia
2 non fit † extensio de actu ad actum. Paris.cons.17. nu-
mero 151. lib.1.Ayni. consil.55. in prin. Mohed.decis. 224.Et in terminis tradit Lambert.de iure pat.li.1.p.1, q.6.art.1.nu.8.in fi.fol.mihi 50.tenens, Vicarium, qui
3 potest † dare ius patronatus ex constructione,nõ posse
dare ex dotatione in Ecclesia prius cõstructa. Quoad primum fuit dictum, consensum Abbatis requiri etiã pro auctoritate in reseruatione iuris patronatus, tum quia,qui vult consequens,vult etiam suum necessariũ
4 antecedens. Vnde † si Papa voluit, Abbatem posse
consentire ædificationi nouæ cappellæ, voluit etiam in necessariam antecedentiam, eum posse consentire iuri patronatus, sine quo ædificans non ædificaret: tum etiam quia aliàs Papa præbuisset occasionem retrahendi laicos ad ædificationem Ecclesiæ, quia potuisset contingere,quòd Episcopus nollet consentire reseruationi iuris patronatus, & Abbas nollet consentire ædificationi. Tum etiam & tertio, quia in casu nostro in persona Abbatis militat ratio, cur auctoritas, siue consensus Episcopi in creatione iuris patronatus requi
5 ratur:nam † siue illa sit,quia ad Episcopũ spectat exa-
minare locum erectionis Ecclesiæ, & dotem,& disponere,qualiter sit regenda, vel gubernanda, secundum Cald.cons.vlt. vers. & ratio. de iure pat. siue sit illa, quia
6 Episcopi † consensus requiratur fauore Ecclesiæ,ne cõ-
tingat opus inchoari,& non consummari, vel non sufficiẽter postmodum dotari, quia fortè vires patrimonij ædificantis minimè sufficiant,secundum Abbatem, consil.89.num.2.versic.tamen illud.libro 2.siue etiam
7 ea sit,quòd ista † spiritualia nõ possunt à laicis propria
auctoritate tractari, secundum eundem Abb. consilio 59. sub num.3.ante medium, versic. satis enim, lib. 2. quas rationes refert, & sequitur Roc.de iure patro. in verbo, pro eo,quod de diœcesani consensu.q.3. numero 7. versic. tunc ratio est. Omnes istæ rationes bene conueniunt ei, qui debet consentire ædificationi Ecclesiæ, iuxta text. in c. nemo. de consecrat. distinct. 1. Quin verò ad secundum Domini dixerũt, quòd Papa, dando Abbati facultatem consentiendi ædificatio-
8 ni, censetur † etiam dedisse facultatem consentiendi
dota-

dotationi, cum sine dote Ecclesia ædificari nequeat, d.
c.nemo, Præsertim, quia hoc casu viget eadem ratio,
cur consensus Episcopi in assignatione dotis requira-
9 tur, vt scilicet † videat, quomodo dos sit constituta, &
an sit congrua, vt post Calder.d. cons. vlt. not. Rocch.
in ver.& dotauit, q.10.num.18. versicul. præterea di-
gnum. Non obstat si dicatur, id procedere in donatio-
ne facta ab initio, non in dotatione facta post conse-
crationem, prout in casu nostro. Quia respondetur,
10 fauore † Ecclesiæ dotationem retrotrahi, & fingi Ec-
clesiam dotatam ante consecrationem, vt quis induca-
tur ad dotandum propter acquisitioné iuris patrona-
tus, ita Io.Andr.in c.1.col.vlt.in prin.versic.& tunc fa-
uore Ecclesiæ fingamus. de iure patro. Card. ad rubr.
eod.tit.q.6.vers. dic primum verius. Abb. in c.3. nu.9.
in fi.& ibi Beto.nu.71. ver. non obstat quod res sacra,
eod.tit.Abb.d.cons.59. nu.3. vers.quod tamen limita-
uit.lib.2.Rocch.in verbo,& dotauit, nu.4.ad fi. versic.
non obstat igitur, Paul.de Cittadin. de iure pat. par.3.
caus.2.q.13.nu.77.versic. & fauore Ecclesiæ, Lamber.
lib.1.q.6.art.1.num.6.vers. nec obstat fundamentum,
fol.mihi 50. Et omnes mouentur per simile c. tanta,
11 qui fil. sint legit. vbi fauore † matrimonij, geniti ante
contractum matrimonij finguntur geniti post. Minus
12 obst. quod scribit † Lambert.lib.1.par.1. quæst.6. art.
1.nu.8.in fi.vers.dicerem & aliud. Nam eius opinio nó
videtur de iure subsistere. In primis enim non est ve-
rum, consensum Episcopi super dotatione facta post
constructionem, & consecrationem Ecclesiæ, esse pri-
uilegiatiuum, ita vt dotans efficiatur patronus quasi
ex priuilegio. Quia huiusmodi consensus non potest
13 esse priuilegiatiuus, cum † de iure communi liceat do
tare Ecclesiam iam constructam, & consecratam, quan
do dotem non habuit, vel quando dos habita perierit.
Et ista est communis opinio, de qua testatur Roch. in
verbo, & dotauit, nu.4.circa med.& magis communis
secundum Ber.in c.3.nu.69.de iure patr. Deinde ratio,
qua mouetur Lambert. quia scilicet agitur de præiu-
dicio Episcopi, non videtur magis militare in casu do-
tationis Ecclesię iam consecratæ, quam in casu ædifica-
tionis. Et si dicatur Ecclesiam iam constructam liberá
esse, & pertinere ad collationem Episcopi respondetur
illam esse sine dote & consequenter sine ministris; &
ex hac responsione introductum esse fauore Ecclesiæ,
vt fingatur dotata ab ipso initio. Præterea in casu no-
stro obseruantia subsecuta id declarauit.

CANTVCCII.

Callaguritan. Bonorum. Lunæ, 23. Martij 1579.

SVMMARIA.

1 *Linea vna semel admissa semper durat admissio, donec su
perest aliquis eiusdem lineæ, etiam si alij alterius lineæ
in pari, vel proximiori gradu existant.*
Declara, vt num. 3. & 4.
2 *Qualitas exclusiua iuris alterius debet adesse tempore eue
nientis casus successionis, alias nihil operatur contra
semel admissum.*
3 *Interpretatio est semper facienda, vt non repugnet volun
tati testantium.*
4 *Mens testantium non debet interpretari, vt voluerint re-
stringere successionem ad vnam lineam semel admis-
sam, quando in alia linea existeret aliquis habilior.*
5 *Hæres potest declarare voluntatem defuncti.*
6 *Declaratio tacita idem operari debet quod expressa.*
7 *Hæredes legitimi dicuntur propriè venientes ab intestato.*
8 *Qualitas expressa in testamento censetur repetita in codi-
cillis, nisi noua qualitas in codicillis adijciatur.*
9 *Qualitas requisita in aliquo extenditur etiam ad eius de-
scendentes.*

DECISIO C.

PRoposui Lunæ, 23. Martij, causam Callaguritan.
bonorum, super eodé dubio, super quo aliàs pro-
posita fuit die 15. Ianuarij 1576. additis solum dictis
testium pro parte Francisci vigore remissoriæ exami-
natorum. In quo dubio Domini perstiterunt in deci-
sis, nempè, Bartholomæum tanquam habiliorem ra-
tione maioris ætatis, & sacerdotij præferendum esse
Francisco in successione bonorum, de quibus agitur,
ex deductis in decisione facta sub die 13. Ianua. 1576.
Non obst. quæ nunc de nouo pro parte d. Francisci ad-
1 ducuntur. Et in primis non obst. quòd † vna linea se-
mel admissa semper duret admissio, donec supersit a-
liquis eiusdem lineæ, etiamsi alij alterius lineæ in pa-
ri, vel proximiori gradu existant, vt per Bald. Castrens.
& Gulielm.de Benedic. firmat Com. cons.263. nu. 10.
li.1. Nat. post alios cons.22. nu.1.li.1. Ruin. cons.9.nu.
4.in fi.& cons.165.nu.14.lib.1. Pedemon. decis. 23.nu.
34. Vnde cũ ad bona, de quibus agitur, fuerit admissus
Ioannes, vt qui erat maioris ætatis, quàm Sanctius,
cumq; de linea Ioannis sit Franciscus, qui est illius ne-
pos, sequitur, vt Franciscus præferatur Bartholomæo,
qui est alterius lineæ; nec Ioannes admissus exclude-
batur à Sanctio ob qualitatem clericatus sibi postea
2 superuenientem, quia † oportebat illam adesse tem-
pore euenientis casus successionis, ad tradita per Bald.
Iser. Aluar. Præpos.& Affl. in c.1. de eo qui sibi, vel hę-
red. suis. & latius per Mandc. cons.106. ferè per tot.&
maximè num. 12. Sed huic fundamento pluribus re-
spondetur modis. In primis, quod si in casu nostro ha-
beret locum regula, *quod linea semel admissa*, &c. pos-
set dari casus, in quo de linea semel admissa solum su-
peresset femina, vel minor natu, vel laicus: ex alia ve-
rò extaret vel masculus, vel maior natu, vel clericus,
& sic sequeretur, vt femina præferretur masculo, vel
ætate minor præferretur ætate maiori, vel laicus præ-
3 ferretur clerico, quod † expressè repugnat voluntati
& intentioni testantium. Secundò respondetur, ex
obseruantia subsecuta. Nam Sanctius propter qualita-
tem clericatus sibi superuenientem exclusit Ioannem
iam admissum, cui exclusioni non constat, nec Ioan-
nem, nec postea Didacum eius filium per spacium fere
40. annorum reclamasse. Vnde ex hac eorum taciturni-
tate, siue non reclamatione, colligitur tacita quædam
4 declaratio, † siue interpretatio mentis testantium, q
non restrinxerint successionem ad vnam lineam semel
admissam, quando in alia linea existeret aliquis habi-
lior. Et pro huiusmodi obseruantia faciunt tradita per
Aymon. consil.101. numer.3.& 4. vbi loquitur in casu
5 huic nostro consimili. Et † certum est, hæredem posse
declarare voluntatem defuncti, vt per Dec. post Bar-
tol. in l.edita, num. 50. versic. his tamen non obstan-
tibus, C.de eden. Et maximè, non in præiudicium al-
terius, sed proprium, & suorum hęredum, prout in ca-
su nostro, vt bene Ruin. cons.128. num.15. vers. etiam
6 non obst.li.2. Et hæc † tacita declaratio idem operatur,
quod expressa, l.cum quid. ff. si cert. pet. Præsertim, q
taciturnitas Ioannis & Didaci durauit per spacium fe-
rè quadraginta annorum. Tertiò respondetur, tunc
tractari de succedendo Sanctio, non autem Ioanni,
tum quia Sanctius, etiamsi forsan non potuerit de iu-
re ob superuenientem qualitatem clericatus excludere
Ioannem iam admissum, nihilominus post mortem
Ioannis excludebat Didacum eius filium: tum quia
Sanctius erat ætate maior, & clericus, & per conse-
quens habilior Didaco. Tum etiam, quia Franciscus
quando petijt huiusmodi bona, asseruit illa pertinere
ad ipsum per mortem Sancti, & propterea non intrat
in casu nostro regula, quod linea semel admissa, &cet.
Secundò, non obst. quod in Regno Hispaniarũ vigeat
stylus, & consuetudo, vt anniuersaria perpetua, qua-
le

le est istud, de quo agitur, iudicentur, & regulentur ad instar maioricatuum & fideicommissorũ, prout testes deponũt. Et propterea, quemadmodum in maioricatibus & fideicommissis habet locum regula, *quod linea semel admissa*, &c. ita etiam dicẽdum est de anniuersario isto, vt latè hic per informantes Francisci. Siquidem respondetur, consuetudinem prædictam procedere in simplici anniuersario, non autem in eo, in quo testator aliàs deposuit, prout declarãt testes, quartus & octauus super primo. art. ac 1. 3. 6. 8. & 9. iuxta tertium interrogatorium. Et ideo bene dicunt tertius iuxta decimum quintum, & quartus iuxta decimum sextum, non posse firmare aliquam certam regulam, quia dispositiones testatorum solent esse differentes. At in casu nostro tam ex verbis testantium, quàm codicillorum, clarè constat de voluntate & dispositione testantium in contrariũ ex supra deductis. Meritò, &c. Tertiò non obstat, quòd tam in testamento, quàm in codicillis vltra qualitates maioritatis, masculinitatis, & clericatus, considератur etiam qualitas hæredis, quæ qualitas non videtur concurrere in Bartholomæo, nec respectu Ioannis grauati, quia non est de eius linea, nec respectu fundatoris anniuersarij: quia cum linea Mariæ, ex qua Bartholomæus descendit, fuerit iã per masculos exclusa, censentur exclusi omnes eius descendentes ex eadem linea exclusa, & sic etiam Bartholomæus. Quoniam pro responsione dicitur, quòd cum agatur de successione Sanctij, qui fuit vltimus possessor, Bartholomæus dicitur etiã hæres Sanctij, cum sit illi coniunctus in pari gradu cum Francisco. Præterea sufficit,
7 Bartholomæum esse hæredem ab intestato, quia † in casu nostro fuerunt vocati hæredes legitimi, qui sunt propriè venientes ab intestato. l. 1. & per tot. tit. C. de leg. hæredib. Alex. cons. 56. nu. 4. lib. 2. Deci. consil. 32. num. 2. & 3. Quartò non obstat, ꝙ substitutiones, qualitates maioris idoneitatis, & cetera contenta in codicillis sunt nulla, & inualida, tum quia sunt disposita vltra tempus præfixum à legibus partitæ, & Tauri, tũ etiam, quia sunt contra expressam illarum dispositionem, in eo, ꝙ prohibẽt alias substitutiones fieri a Commissario generali, qualis videtur fuisse Gundisaluus senior, vt per informantes Francisci. Nam respõdetur, huiusmodi leges casui nostro minimè applicari. Quia leges partitæ loquuntur in mero executore testamentario: leges verò Tauri loquuntur in eo, qui simpliciter debet pro alio testamentum condere, non autem in eo, qui habet facultatem addendi & emendandi testamentum vxoris suæ, prout in casu nostro. Accedit etiam, ꝙ leges Tauri non habent locum in testamento, de quo agitur, cum fuerint editæ postea per annos vigintiquinque, vt hic per informantes Bartholomæi. Quintò non obstat, ꝙ qualitas habilioritatis expressa in codicillis ibi, & magis idoneo, sit restricta ad lineam transuersalem ipsius codicillantis, & propterea non sit trahenda ad filios & descendentes Catharinæ. Et ratio diuersitatis videtur esse, quia filij, & descendentes Catharinæ sunt magis dilecti, quàm transuersales ex linea testatoris: quòd inde colligitur, quia fuerunt primo loco vocati. Vnde qualitatem habilioritatis non videtur testator requisiuisse in filijs, & descendentibus Catharinæ tanquam magis dilectis. Quoniam respondetur, negandũ qualitatem habilioritatis fuisse solum expressam in codicillis, cum fuerit etiam considerata in testamento, dum in eo cauetur, vt in successione bonorum, de quibus agitur, masculus præferatur feminæ, maior natu præferatur minori, & clericus præferatur laico. Quæ quidem qualitates maioris ætatis, masculinitatis, & clericatus non potuerunt aliam ob causam considerari, nisi ad constituendam habilioritatem, quę versatur circa administrationem anniuersarij, prout alias resolutum fuit. Sextò non obstat, ꝙ qualitas clericatus expressa in testamento non est reperta in codicillis, & propterea censeatur ab illa recessum. Quia
8 † tunc qualitas expressa in testamento non censetur reperta in codicillis, quando noua qualitas adijcitur in codicillis: at secus est, si in codicillis noua qualitas non est apposita, tunc enim in eis cẽsetur reperta qualitas in testamento expressa, vt post Ang. cons. 294. nu. 6. vers. & in contrarium, & nu. 8. vers. 1. quia, rectè declarat Dec. cons. 190. nu. 6. vers. tertio, hoc tradit. & Cephal. cons. 156. nu. 19. lib. 2. Sed in codicillis de quibus agitur, non est apposita noua qualitas. Meritò, &c. Septimò non obstat, ꝙ qualitas clericatus sit restricta ad filium Catharinæ, & propterea non videtur extendenda ad descendentes illius. Quia negatur huiusmodi re-
9 strictio. Illud † enim, quod dicitur de Catharinæ, intelligitur de omnibus eius descendentibus, prout iam resolutum fuit coram Domino meo Lancelloto, 18. Martij. 1575.

CANTVCCII.

Roman. Lucr. Dotal. Lunæ, 6. Aprilis. 1579.

SVMMARIA.

1 *Feminæ ad coitum sunt procliuiores quam masculi.*
Et eò magis, vbi coitus est licitus propter matrimonium. num. 2.
3 *Vxor inuita a viro carnaliter cognita, potest religionem ingredi.*
4 *Vxor, qua stetit cum viro per tres noctes, licet matrimonij consummatio non sit secuta, non potest monasterium ingredi.*
5 *Consummatio matrimonij præsumitur ex dormitione viri & vxoris in eodem lecto per tres noctes. Admittitur tamen probatio in contrarium. nu. seq.*
6 *Præsumptio violenta, & iuris, & de iure admittit probationem in contrarium per confessionem partis in eius præiudicium.*
7 *Papa non potest dispensare & dissoluere matrimonium carnali copula consummatum.*
8 *Vir post tres noctes, quibus dormiuit cum vxore, matrimonio non consummato, potest abstinere a coitu secundũ cõsilium Concilij Carthaginensis.*
9 *Cohabitatio per triennium inter virum & vxorem, requiritur ad effectum dissoluendi matrimonium, ex causa merè spirituali.*
10 *Positionem negans non potest in ea se fundare.*
Fallit in iudice, qui potest ex officio se fundare in positione negata. num. 11.
12 *Mora vxoris nolentis cohabitare cum marito, causa monasterium ingrediendi ex interpellatione sibi facta, an possit dici cum culpa mariti, vel ne.*

DECISIO CI.

DOmini dixerunt, Iulium non probasse, quòd steterit per Olympiam, & non per eum, quo minus matrimonium inter eos contractum consummaretur. Nam Iulius est actor petens lucrum dotale vigore statuti Vrbis, quod inter alia requirit consummationem matrimonij: & propterea cũ fundet se in statuto Vrbis, debet eius requisita concludenter probare. Et sic tanquam fundamentum intentionis suæ tenetur probare consummationem matrimonij, hoc est, per eum non stetisse, sed per Olympiam, quin matrimonium consummaretur, quod ex hactenus deductis non probauit: imò potius contrarium, quòd steterit per eum, præsumendum videtur. Siquidem stante, quòd tribus noctibus dormiuit cum Olympia in eodem lecto, vt ipsemet confessus est in suis articulis, & stante, ꝙ matrimonium non consummauit, id quod constat tam ex eius confessione facta coram Sanctissimo D. N. quàm etiam ex eo, ꝙ Olympia ingressa est monasterium, & religionem professa fuit, quod quidem faciendi licentiam nunquam obtinuisset, si matrimonium fuisset cõsummatum, cum matrimoniũ carnali copula consummatũ nõ valeat dispensatione Pontificis dissolui, vt in-

1 ferius dicetur. Et stante etiam, quod † feminæ soleant virum appetere, & ad coitum procliuiores esse, quàm masculi, vt per Tiraq. latissimè de legib. connub. l.9. nu.79. vsque ad 128. & præsertim nu.89. in fi. & nu.90.
2 91.92. & 93. Et tanto † magis, quando coitus est licitus propter matrimonium, vt in casu nostro. Et in terminis præsumendum esse, sponsam de præsenti semper voluisse carnaliter cognosci, tradit Collect. in c. ex publi-
3 co. nu.4. de conuer. coniugat. firmans, vxorem, † quæ inuita à viro carnaliter cognita fuit, posse religionem ingredi, sed oportere de hoc constare, quia sponsa de præsenti semper præsumitur voluisse. Stantibus igitur istis, videtur præsumendum, potius stetisse per Iulium quam per Olympiam, quo minus matrimonium consummaretur, cum non constet de retinentia Olympiæ circa carnalem cognitionem, neque de eius arctatione, quod scilicet fuerit adeo arcta, vt non potuerit in spacio trium noctium reserari, neque de infirmitate, vel alio eius impedimento, siue obstaculo, propter quod matrimonium non potuerit consummari. Non obstat deducta pro parte Iulij. Et in primis nō obstant trad. per Bald. in l. non fine. n.1. in fine, quem sequitur ibi Corn. in vlt. verbis. C. de bon. quæ lib. r. Idem Bald. cons. 110. post prin. lib.2. Castr. consil.154. in fi. lib.1. Alex. consil. 129. nu.2. in fin. lib.7. Rip. ad Rubr. ff. solut. matr. n.69. prope fin. Boer. decis.32. nu.39. Paris. cons.62. num.29. lib.4. Roland. consil.10. nu.7. lib.1. & de lucr. dot. q.7. nu.7. & q.106. nu.40. & 21. Natt. cons.282. nu.3. lib.2.
4 Quia † isti Doct. non loquuntur in terminis, in quibus nos sumus, quando scilicet maritus dormiuit cu vxore per tres noctes, & sic quando præcessit experientia copulæ carnalis, & tamen matrimonij consummatio secuta non est. Nam tunc, si mulier velit monasterium ingredi, non videtur stetisse per eam, quin matrimonium consummaretur. Sed Bald. & ceteri Doct. supra relati, loquuntur in terminis diuersis à nostris, quādo scilicet vxor nondum traducta erat ad domum viri, volens potius monasterium ingredi, quàm matrimoniū consummare, & sic quando nulla præcessit experiētia copulæ carnalis. Secundò non obstat, quod stante dormitione Iulij cum Olympia in eodem lecto per tres
5 noctes præsumitur † consummatio matrimonij, iuxta text. in c. literis. de præsumpt. Quia hæc præsumptio tollitur per probationem contrariam resultantem ex confessione Iulij facta coram Sanctissimo D. N. ad cuius interrogationem fassus fuit matrimonium non cōsummasse. Licet enim præsumptio d.c. literis, sit violen-
6 ta, & iuris, & de iure, vt ibi per Dd. tamen † admittit probationem in contrarium ex confessione in præiudicium ipsius confitentis. gloss. in §. fin autem. in Auth. de qualit. dot. & in l. in contractib. in verbo, nullo modo. C. de non num. pecu. Doct. in auth. sed tam necesse. C. de donat. ante nupt. Bald. cons.2. nu.3. li.3. Fely. in c. quoniam contra. nu.30. in §. fallent. vers. bene facit, extra de probat. Ruin. cons.128. nu.9. lib.2. & cons.95. n.3. lib.5. Alc. de præsumpt. in 2. p. nu.5. Accedit, quod Olympia non fuisset admissa ad professionem, stante cōsum-
7 matione matrimonij, cum Papa non † possit dispensare & dissoluere matrimonium carnali copula consummatum, glos. Host. Io. Andr. Card. Butr. Abb. & alij in c. ex publico, de conuers. coniug. Archid. in c. quia propter. 27. q.2. Lap. alleg.86. ad finem. Bald. in l. Deo nobis. num.7. C. de Episc. & cleric. & in c. lator. ante nu.2. de sentent. & re iudic. Anch. cons. 239. nu. 2. in fine. & cons. 409. num.4. vers. circa autem matrimonia. & in repet. c.1. de const. fol.7. col.1. in fin. & colum. seq. in prin. Præpos. in c. fin. in fin. vbi post longam disputationem ita concludit. de spons. duor. Dec. consil.112. nu.2. ad fin. & nu.3. Anton. de Rosel. in tract. de Concil. §. videmus modo si Papa possit dispensare in matrimonio. Marsil. de bannit. fol.367. nu.32. Couarru. in 4. decret. parte 2. cap.7. §.4. nu.15. & hanc esse communem, in-

quit Abb. in d. c. ex publico, num.14. in fin. vbi Sup. fatetur eam esse veriorem, & magis communem opinionem. Tertiò non obstat, quòd Iulius in prima nocte, ac etiam duabus sequentibus quibus dormiuit cū Olym-
8 pia, potuerit † à coitu abstinere, secutus consilium Concilij Carthaginensis, de quo in cap. vltimo. 23. distin. & in c. aliter. & in c. sponsus. 30. q.5. Quia non constat, Iulium sacerdotalē benedictionem accepisse, pro cuius reuerentia possunt coniuges eadem nocte, ac etiā biduo, vel triduo de consilio à coitu abstinere, & castitatem obseruare. Quartò non obstat, quòd non sufficiebat illa trium noctium dormitio, sed requirebatur co-
9 habitatio † per triennium, iuxta c. laudabilem, & c. fin. in fine, de frig. & malefic. Quia ista procedunt ad effectum dissoluendi matrimonium, & sic quando agitur de causa mere spirituali, quæ censetur publica, & magni ponderis: at secus, quando agitur de consequendo lucro dotali, & sic de interesse iure priuati, vt istis terminis bene deducit Ias. cons.58. col. fin. vel sic. non obstat etiam. lib.1. refert & sequitur Phanut. de lucr. dot. pag. mihi 165. nn.4. in fin. & num. seq. Quintò, & vltimò non obstat, quòd Olympia positionem Iulij continentem prædictam trium noctium dormitionem negaue-
10 rit, & propterea † non potest se fundare in tali positione negata, ex co. de regul. iur. in 6. cum latè deductis per Gabriel. lib.6. de regul. iur. conclus.1. num.2. Quia omissis alijs responsionibus, de quibus hic per intor-
11 mat es Olympiæ, plana responsio est, quod † index ex officio potest se fundare in prædicta positione negata, Bart. in l. post legatum. nu.8. ff. de h s, quibus vt indig. cum alijs cumulatis per eundem Gabriel. vbi supra. nu.58. & 59. Refertaurant autem Domini particulariter vid ndum, an mora Olympiæ inducta ex inter pellatione, & instantia i b ante ingressum monasterij facta, vt retad cohabitandum cum marito, & præstandum ea, quæ vxores tenentur præstare maritis, possit
12 † dici cum culpa, vel sine culpa mariti, iuxta consil. Bald. 110. lib.2. Boer. decis.32. num.39.

CANTVCCII.

Amerin. Domus. Lunæ, 4. Maij, 1576.

SVMMARIA.

1 *Mulier renuncians bonis paternis, vel maternis, vel fraternis, stante enormissima læsione potest venire contra tales renunciationes, non obstante iuramento, decreto iudicis, authoritate intoris, vel curatoris, vel internentu consanguineorum, & alijs clausulis, & cautelis adhibitis, ex magis commum, & quare, num. seq.*
2 *Doluí præsumitur ratione enormissimæ læsionis, & sub num.12.*
3 *Dolus præsumptus, vel re ipsa contingens, æquiparatur dolo vero, & ex proposito.*
4 *Dispositio auth. sacramenta puberum. C. si aduer. vend. & alia similia iura, non procedunt in dolo præsumpto resultante ex enormissima læsione, & sub nu.12.*
5 *Renunciatio facta in fauorem patris, censetur facta metu reuerētiali, propter quem rescinditur officio iudicis, absque alia probatione minarum præcedentium, stante enormissima læsione.*
6 *Læsio nulla cadit in donatione simplici: secus in donatione ob causam, vel in recompensationem, nu. seq.*
Fallit item, nisi dolus, vel metus, vel seductio interuenerit, num.8.
Item fallit in donante ignorante id, quod donat, nu.10.
9 *Donatio ex capite læsionis nō rescinditur, si donans sciat id ab initio, quod donat: secus si ignoret, cum num. seq.*
11 *Ignorantia quantitatis dotis maternæ in filia præsumitur.*
12 *Renunciatio facta per filiam minorem, præsumitur ratificata post quadriennium, quod datur minoribus ad peten-*

petendam restitutionem in integrum, nisi dolus in contractu interuenerit.

13 *Dolus remitti non potest sine eiusdem notitia.*

14 *Dispositio l. fin. C. si maior fact. &c. quomodo procedat, & intelligatur.*

15 *Confessio dotis facta constante matrimonio non probat numerationem in præiudicium tertij.*

Fallit, nisi lapsa sint tempora opponendi exceptionem non numeratæ dotis, num. 16.

17 *Confessionis instrumentum probat concurrentibus indicijs & coniecturis.*

18 *Reuocandi donationē facultas est personalis, et non trāsit ad hæredes: secus in iure rescindendi renunciationem.*

19 *Absolutio a iuramēto nō requiritur in hæredib. iurantis.*

DECISIO CII.

DOmini die Lunæ, 4. Maij, 1579. resoluerunt, hære-
des Claudiæ posse impugnare ac rescindere ex
capite enormissimæ læsionis renunciationem eiusdem
Claudiæ, quæ existens ætatis 14. annorum in circa, ob
factam sibi promissionem per patrem, & auum pater-
num de soluendis, & numerandis pro dote, & dotis
nomine, qñ maritabitur, vel marito tradetur, ducatis
500. de Carl. ducatorū 50. de bonis maternis, alijs verò
de bonis auitis seu paternis, renunciauit ad fauorem
patris omnibus iuribus, & actionibus sibi competen-
tibus & competituris in bonis, & hæreditate Horten-
siæ matris suæ, quæ babuerat bis mille ducatos de Car
lenis, mille quingentos pro dote, reliquos verò pro
Aceoncio, & sic constat de excessiua, & enormissima
læsione d. Claudiæ. Et nulla est dubitatio, quin magis
1 communis opin. Doct. sit, mulieres † præsertim mino-
res renunciantes bonis paternis, vel maternis, vel fra-
ternis, stante enormissima læsinoe, posse venire contra
tales renunciationes non obstante iuramento, decreto
iudicis, auctoritate tutoris, vel curatoris, interuentu
consanguineorum, & alijs cautelis, & clausulis adhi-
bitis, vt per Doct. congestos per Didac. in c. quamuis.
par. 3. §. 4. num. 3. de pact. lib. 6. & plenius per Gabriel.
lib. 3. de iure dot. concl. 1. num. 8. & cumulatissimè per
Modernum de Marzar. cons. 19. in vltimo dub. pag. mi
hi 189. ver. qua conclusione. Et in casu huic nostro cōsi
mili, videlicet, in renunciatione filiæ, quæ pro 500. sibi
dandis de bonis maternis ad eam spectantib. renuncia-
uerit in manib. patris residuo eorundem bonorū ma-
ternorum, quod ascendebat ad triplū, quod talis reoū-
ciatio possit rescindi, eique contrauenIri, non obstante
iuramento, decreto iudicis, & alijs cautelis adhibitis,
latè & egregiè deducit Paul. de Cast. cons. 174. per tot.
l. 1. quem sequuntur Socin. consil. 263. nu. 2. 3. & 4. lib.
2. Ias. consi. 233. num. 8. post med. vers. istud idem in fi-
lia, lib. 4. Guliel. de Benedict. in c. Raynutius, in verbo,
duas habens filias. nu. 264. post med. ver. idē consuluit,
extra, de testam. & alibi Dd. passim. Et ratio est, quia
2 † ratione enormissimæ læsionis dolus præsumitur, l.
omnes, §. Lucius, ff. quæ in fraud. credit. l. si superstite.
3 in fi. C. de dol. qui dolus præsumptus, † siue re ipsa con-
tingens æquiparatur dolo vero, & ex proposito, l. si
quis cum aliter, & ibi Doct. tradunt, ff. de verb. obl. Et
4 propterea stante huiusmodi dolo, cessat † dispositio
auth. sacramenta puberum, C. si aduers. vend. c. quam-
uis. de pact. in 6. & c. cum contingat. de iureiur. & bene
per Deci. post alios cons. 45. nu. 1. & cons. 180. nu. 4. cir-
ca med. & nu. 5. 6. & 7. & optimè Couar. d. §. 4. num. 3.
5 Accedit etiam, q † renunciatio ista cum sit facta ad fa-
uorem patris, censetur gesta metu reuerētiali, propter
quem rescinditur officio iudicis, absq; alia probatione
minarum præcedentium, stante enormissima læsione,
vt bene Castren. d. cons. 147. nu. 2. late Soc. d. cons. 263.
nu. 3. & 4. cui se subscripsit Corn. cons. 124. nu. 2. in fi. &
nu. 3. & 4. lib. 3. Aret. consi. 94. num. 9. ver. sic. in contra-
rium vltra allegata. idem Corn. cons. 140. ad fi. eo. li. 3.

Dec. in l. pactum, quod dotali. nu. 7. ad fi. ver. sic. & tali
casu, C. de colla. Rip. libr. 3. respons. de donat. reuoc. c.
15. nu. 8. Curt. iun. cons. 141. nu. 11. Grat. cons. 109. nu.
18. li. 1. fusè Ruin. cons. 60. nu. 18. & 19. lib. 3. Crauet.
cons. 11. nu. 12. Mandel. cōs. 77. nu. 21. & cons. 100. nu. 4.
Didac. d. §. 4. nu. 7. & melius in epit. ad §. decret. p. 2. c.
3. §. 6. nu. 14. vers. secundo verò omnes. Non obstat mo
do, quæ pro parte hæredum Aegidij adducuntur. Et
in primis non obstat, q renunciatio, de qua agitur, fue
6 rit facta per viam donationis, in † qua nulla cadit læ-
sio, vt in terminis per Soc. iun. cons. 67. num. 23. 24. 25.
26. & 27. li. 2. Bero. cons. 49. nu. 24. 25. & 26. & cons. 50.
nu. 82. li. 1. Gabriel. lib. 3. de iure dot. conclus. 1. nu. 20.
Anch. cons. 443. in fin. Crauet. cons. 114. nu. 12. Cephal.
alios allegans consi. 467. nu. 57. li. 4. Dec. cons. 381. n. 4.
Mandec. cons. 11. nu. 6. & 7. Nam pluribus responde-
tur modis. In primis negando, renunciationem, de
qua agitur, factam fuisse per viam donationis, cum in
instrumento renunciationis nullum sit verbum de do-
natione. Secundò, quando etiam hæc renunciatio fa-
cta fuisset per viam donationis, nihilominus in eam
caderet læsio, quia non fuisset facta per viam donatio-
nis simplicis, vel ex mera liberalitate proueniens, sed
fuisset facta per viam donationis ob causam, & in re-
7 compensationem † promissionis dotis 500. ducatorum
de Carlen. Vnde cum non fuisset simplex donatio, sed
correspectiua, potuisset Claudia facilè errare ac deci-
pi: nam quando quis donat sine causa, vel recompen-
sa, scit quid facit, & non ita decipitur, prout qui do-
nat propter causam, vel recompensam non condignā,
quia potest credere non adesse tantam disproportio-
nem, vt in terminis declarat Corn. consil. 161. num. 8.
vers. dato autem. lib. 3. & consi. 179. num. 11. vers. dato
autem. lib. 4. sequitur Alba. cons. 81. nu. 55. & hoc idem
voluit Curt. iun. cons. 141. nu. 14. ac etiā Barr. consi. 90.
nu. 2. dicens, non considerari læsionem in renunciatio-
ne facta per viam donationis simpliciter, non respecti-
uè ad aliquid datū, vel receptum, & sic vult Bar. in do-
natione correspectiua posse cadere læsionē, & Bart. re-
fert, & sequitur Aret. in l. qui superstitis, col. 5. in fin.
sub num. 4. ver. pro 1. dicto. ff. de acquir. hæred. Tertiò
etiam in simplici donatione consideratur læsio, quan-
8 do verisimiliter interuenit † dolus, vel metus, vel sedu
ctio, vt per Corn. cōs. 124. nu. 5. lib. 3. Soc. iun. cons. 50.
nu. 8. vers. nec dicatur, lib. 3. Mandel. cōs. 77. nu. 22. cōs.
81. nu. 56. & cons. 100. nu. 5. Quartò & vltimò respon-
9 detur, obiectum procedere in † donatore sciente ab
initio, quod donat, & sic damnum in quo læditur, quia
volenti, & scienti non infertur deceptio, vt in l. cum
donationis, C. de transact. secus in donante, & ignoran
10 te à principio † id quod donat. & sic læsionē, quā pati-
tur. Et ita in specie post Felyn. in c. in præsentia. num. 8.
in fi. de prob. respōdet Gram. dec. 103. nu. 54. ver. & ex
hac tollitur. & nu. 55. Curt. iun cōs. 141. nu. 16. Guliel.
de Bened. in c. Ray. in verbo, duas habēs filias, nu. 265.
de testa. Et hanc eandem responsionem post Alex. in
quodā cons. nō impresso, tradit Ruin. cōs. 170. nu. 21. &
22. li. 2. & cons. 50. nu. 24. li. 3. quibus in locis distinguit
inter donationē certæ rei, vel speciei, aut certæ quanti-
tatis, & donationē vniuersitatis bonorum & iurium,
vt in primo casu donatio non possit infringi, secundo
verò possit, nisi constet, donantē habuisse notitiam æsti
mationis iurium, & bonorū, prout latius per eū, & se-
quitur Cæpol. cōs. 122. sub nu. 26. lib. 1. Et in his termi
nis, quando scilicet constat mulieres renunciantes per
viam donationis, habuisse scientiam valoris rerum do-
natarum, loquuntur Soc. iun. Bero. & alij supra relati.
Sed in casu nostro nō fuit facta renunciatio, siue dona-
tio rei, vel quantitatis certæ, sed vniuersitatis iurū, &
bonorum maternorum, nec aliter constat, Claudiam
11 habuisse notitiam valoris illorum: imò † potuit igno-
rare, dotem maternam fuisse tantæ quantitatis, prout

ignorãtia in ea præsumitur, vt in specie deducit Corn.
consi.124.nu.4.circa med. ver. animaduerte etiã, lib.3.
Ruin.d.cons.120.sub nu.21.& cons.60.num.24.& 25.
vers.& quod præsumatur, Curt.iun.d.consi.141.num.
16.vers.nec obstat,& bene Ias.consil.133.nu.10.lib.4.
Secundò non obstat, ꝙ Claudia si viueret, non posset
12 infringere renunciationẽ, de qua agitur, quia † cum
tacuerit per quinquennium, postquam effecta fuit ma
ior 25.annis, censetur illam ratificasse. l.fin. C. si maior
fact. Siquidem respondetur, dispositionem d.leg.non
procedere, quando dolus in contractu minoris interue
nerit, per text.in l.1. vbi Bart. Salic. & alij, C. si maior
fact.rat.habuer.li.2.Curt.iun.cons.50.nu.8.Paris.cons.
49.nu.5.cons.100.nu.69.lib.1.Gabriel.lib.2.de minor.
concl.4.n.8. Menoch.de recuper. posses.remed.15.nu.
177. Sed in casu nostro propter enormissimam læsio-
nẽ interuenit dolus, qui licet sit præsumptus,& re ipsa
contingens: tamen in hac materia renunciationis enor-
miter, vel enormissimè læsiuæ, vt Doct. communiter,
& passim admittunt, æquiparatur dolo verò,& ex pro-
posito commisso. Meritò,&c. Et in terminis doli præ-
sumpti resultante ex læsione enormi, vel enormissima,
vt eo interueniẽte cesset dispositio d.l.fi. voluit Rom.
cons.54.nu.3.prope fin.vers. contrarium puto, iuncto
nu.4.Barb.cons.42.col.6.n.5.vers.præterea ad hoc ad-
duco, lib.1.& consil.71.col.3.vers. & licet ista non sint
colorata.lib.3.Ruin.cons.170.nu.28.ver.sed vnum, &
nu.29. lib. 1. Sed quia hæc opinio in dolo præsumpto
forsan non transit sine difficultate ex his, quæ scribit Pa
ris.contrariũ tenens,& latè deducens, d.l.1.C.si maior
fact.&c.loqui in dolo verò,& non in præsumpto, in d.
cons.49.nu.38.cum plurib. seq. & nu.36. & Menoch.
d.remed.15.nu.132. & latius nu.179.cum duob. seq.
Idcirco potest aliter responderi, nempe non intrare
hanc tacitam ratificationem Claudię per lapsum quin
quennij post maiorem eius ætatem, quia non constat
illam habuisse notitiam huius doli præsumpti, quæ
13 † notitia est necessaria, quia sine ea non potest dolus
remitti, & sine remissione doli non potest hæc tacita
ratificatio induci, vt post multos bene deducit, & fir-
mat Paris.d.cõs.49.nu.44.vers.tunc vera est cõclusio,
& nu.45. Et d.l.fi.C.si maior.fact.&c.procedere, quan-
14 do minor factus maior † sciuit id, quod continebat suã
læsionem, & præiudicium: secus si ignorauit, voluit
Soc.iun.cons.59.num.5.lib.1.Ant.Gabriel.d.conclus.4.
nu.12.hoc idem firmat Corn.consil.207.num.8. lib.3.
Ruin.consil.63.nu.23.in fi.li.1.decis.Pedem.179. post
nu.13.Nat.consi.162.nu.33.lib.1. plene Rolan.consil.
72.nu.18.19.& 20.lib.4. Ex quib. patet impedimẽtum
ratificationis non proueniens ex dolo, sed ex ignoran-
tia ratificantis: nam data eius scientia dolus censetur
remissus, vt rectè declarat Paris.d. consil.49. num.54.
Sed in casu nostro non constat de scientia Claudię, imò
eius ignorantia præsumitur, vt supra deductum fuit.
Meritò,&c. Tertiò non obstat, ꝙ in renunciatione, de
qua agitur, non possit aliqua læsio considerari, quia
non constat, dotem Hortensiæ fuisse numeratam, sed
15 tantum confessatam, quæ † confessio tanquam facta
constante matrimonio, & nulla, probata præcedente
promissione, non probat numerationem, maximè in
præiudicium tertij, ad no.per Dd.in auth.sed iam ne-
cesse, C.de donat.ante nupt.Affl.ct.decis.42.nu.2. Quo
16 niam † pro responsione dicitur, confessionem mariti
de dote recepta præiudicare etiam creditoribus, quan-
do lapsa sunt tempora opponendi exceptionem nõ nu
meratæ dotis, vt per Bar.in l.assiduis, nu.11. quem ibi
sequuntur Bald.Ang. Salic. & alij, C. qui pot.in pign.
habean. Aretin.consil.86.nu.3.Soc.cons.82.nu.1.lib.3.
Bald.cons.456.in 1.dub.lib.1.Mathes.not.193. Alex.cõ
sil.90.nu.5.lib.3.cons.97.nu.7.lib.7. Gozad. consil.42.
sub num.13.vers.item & secundo. Rube.Alex.consil.
78.num.9.Bald.Nouel.de dot.num.12. & in l.1.num.
206.ff.solut.matrim.Afflict.d.decis.402.num.20. vers.
item verò. Latè Aym.consil.40.nu.3.& 6. Et hanc esse
communem dicunt Aretin. Socin. Rub. Afflict. Bald.
Nouell. & Aym. in locis præcitatis. Et maximè, quia
distinctio Alex.tradita in hac materia, cum qua pertrã
sit Boer.decis.330.nu.3. & multi alij ibi per eum ad fi.
decis.relati, bene applicatur casui nostro. Et præsertim
etiam, quia in casu nostro alia concurrunt indicia, in-
ter quæ illud videtur esse præcipuum, ꝙ si pater Clau
diæ verè dotem non habuisset, vtique renunciationẽ,
de qua agitur, verisimiliter non procurasset. Et non est
17 dubium † instrumentum confessionis probare con-
currentibus indicijs,& coniecturis, vt post Bald. tradit
Socin.d.cons.82.nu.3.Dec.cons.437.post nu.10.Gram.
decis.103.nu.6.Neuizan.cons.37.sub num.9.Gozadin.
qui de communi cons.42.nu.13.vers.quarto instrumẽ
tum, Aym.alios citans cons.40.nu.4. Quartò & vltimò,
non obstat, quod ius impugnandi,& rescindendi renũ
18 ciationem, de qua agitur, † ad hæredes Claudiæ mini-
mè transijt, arg.tex.in l.fi.in fi.vbi latè Rip.q.61. C.de
reuoc. dona. Nam illa facultas reuocandi est persona-
lis,& non transit ad hæredes, vt per Hostiens.in sum.
tit.de don.§.qualiter, vers.hæ autem reuocationes la-
te Tiraquel. in l.si vnquã, in verbo susceperit liberos,
num.121.cum seq. C.de reuoc.don. At secus est in casu
isto, in quo quemadmodum Claudia, si viueret, posset
contra suam renunciationem venire, ita etiam debent
posse eius hæredes, qui eadem persona cum illa repu-
tantur. Imo multo magis, quia iuramentum Claudiæ
19 ad eius hæredes non porrigitur. Et sic † absolutio à iu
ramento, quæ in persona Claudiæ fuisset necessaria, in
eius hæredibus nõ requiritur, c.veritatis, de iureiuran.
Et ita in proprijs terminis nostris tradit Dec.cons.203.
prope fi.ver.ex quibus omnibus, post Com. consil. 27.
nu.11. sed nos loquimur, lib.4. Et hoc idem in specie
voluit Aymo.cons.142.in fin.

CANTVCCII.

Spoletan. Hæreditatis. Die Ven.22.Maij. 1579.

SVMMARIA.

1 *Notarius creatus a Papa, vel ab Imperatore, vel ab alijs Apostolicam vel Imperialem auctoritatem habentibus, potest vbique locorum instrumenta conficere, ex communi.*
2 *Populi immediatè subiecti sedi Apostolicæ non possunt cõdere statutum in præiudicium Notariorum Apostolicorum, ac Imperialium, & num.4.*
3 *Inferior non potest derogare facto superioris, & eius leges tollere.*
4 *Priuilegium conficiendi vbique instrumẽta à Papa, vel Imperatore, vel ab alijs Apostolicam, vel Imperialem auctoritatem habentib. concessum Notarijs ab eis creatis, nõ potest per statutum inferioris tolli, vel restringi. Limita. vt num.13.*
5 *Statutum non valet in præiudicium, et derogationem priuilegij per superiorem concessi.*
6 *Iudicare nemo potest de priuilegio, nisi concedens.*
7 *Collegia approbata possunt statuta condere in concernentibus artem, & professionem suam, non tamen in præiudicium alterius, seu contra ius commune, vel statuta ciuitatis, ex commun.*
8 *Collegia approbata possunt habere propria statuta à iure communi discrepantia, cõdita super factis illius artis, vel professionis, non super alijs.*
9 *Statuta collegiorum contraria iuri communi non valẽt, nisi inter collegiatos, & in eorum præiudicium.*
10 *Statuta alteri præiudicialia sunt reprobata tanquam monopolium continentia.*
11 *Monopolium quo casu committatur.*
12 *Statuta facta ad vsurpationem alicuius priuati commodi, dicuntur monopolium continere.*

13 *Statu-*

13 *Statutum disponens circa personam habilitando alias inhabilem, vel è contra, non comprehendit personam forensis, ex communi.*

Declara tamen, vt num. 14.

15 *Statutum prohibens instrumenta confici per Notarium non matriculatum, valet confirmatum à supremo Principe.*

16 *Statutum prohibens Notarijs forensibus cõfessionem instrumentorum, nisi sint matriculati, & de collegio, an dicatur validum, & nu. 17. & 18.*

17 *Statutum inhabilitans personam simpliciter, & absolutè non comprehendit forensem, secus si cum modificatione.*

19 *Statutum inhabilitans personam non simpliciter, sed cũ modificatione respiciente solennitatem actus, ligat etiã forenses, & de ratione differentiæ, num. 21.*

20 *Actus solennis, siue sit extraiudicialis, siue iudicialis, sortitur naturam, & essentiam secundum legem loci, vbi fit.*

22 *Solennitas actus pertinet ad iurisdictionem eius, in cuius territorio actus explicatur.*

23 *Descriptio in matricula concernit personam Notarij, non solennitatem actus.*

24 *Statutum conditum ex iusta causa sine aliquo dubio validum est.*

Fallit, nisi causa fuerit potius colorata, quàm vera, numero 25.

26 *Statutum prohibens ire ad molendina extra ciuitatem ad euitandas fraudes, & ob publicam vtilitatem, dicitur continere causas potius coloratas, quam veras.*

27 *Confirmatio statutorum facta à superiore, non comprehendit statuta illicita, & inhonesta, & iure communi contraria.*

28 *Legatus de latere non potest condere statuta iuri communi contraria.*

29 *Statutum inhabilitans personam forensem solennizantem actum ab alio dispositum, valet: secus si inhabilitat personam forensem disponentem actum ipsum.*

30 *Notarius non adhibetur ad disponendum actum, sed ad solennizandum actum ab alio dispositum.*

Declara, vt num. 32.

31 *Statutum disponens de solennitate actus trahitur etiam ad forenses celebrãtes actus in territorio statuentium.*

Idem si disponat circa personam Notarij, ad forẽses quoque trahi debet.

32 *Notarij persona legitimè creati reperitur inter alias solennitates, quæ requiruntur ad substantiam instrumẽti publici, ex communi.*

33 *Notarius quis præsumitur eo ipso, quòd reperitur descriptus in matricula, ex communi.*

34 *Descriptio Notarij in matricula est necessaria ad hoc, vt dicatur de collegio.*

35 *Descriptio in matricula respicit personam Notarij, non solẽnitatem particularis actus, qui à Notario geritur.*

36 *Statutum inhabilitans personam forensem simpliciter, quare non valeat.*

DECISIO CIII.

Statuto noui collegij Notariorum terræ Mercaniæ Spoletan. diœc. sub rubr. 3. de modo matriculandi Notarios, capit. 1. cauetur, vt nullus Notarius in futurum, qui in matricula dicti collegij descriptus non sit, possit acta, instrumenta, & sententias recipere in rogitu in dicta terra, siue eius territorio, etiam quod auctoritate Apostolica, vel Imperiali similia instrumenta posset conficere, sub pœna, &c. Et alio statuto d. collegij, sub Rubr. 7. de mercede offic. in expeditione causarum, & aliarum materiarum per rogitum instrumenturum, capit. 9. prohibetur omnibus de dicta terra, & in ea habitantibus, contrahere & disponere inter vltimas voluntates, vel alium actum facere per instrumentorum confectionem extra dictam terram, & territorium, & per Notarios forenses, aliàs instrumentum aliter rogatum nullius sit momenti, nullam probationem faciat, nullumque ius ex eo acquiratur. Stantibus istis statutis Do. Ioan. Baptista Ciccelus de dicta terra, volens impugnare testamentum conditum à Pantaleone fratre suo pariter de d. terra, & in ea habitante, in quo instituit hæredes vniuersales personas extraneas nempe, Clementiam, & alias filias Marini Villici habitantis in territorio d. terræ, & colentis possessionem d. Pantaleonis, prætendebant vigore dictorum statutorum instrumentorum d. testamenti, quod fuit rogatum manu cuiusdam Notarij forensis de terra Montis Falisci, Apostolica tamen auctoritate creati, nullius esse momenti, nullamque fidem facere, & propterea bona, & hæreditatem d. Pantaleonis ad se tanquam hæredem ab intestato pertinere: dicta verò Clementia, & litis consortes prætendebant, d. statuta esse inualida, & dicto testamento minimè obstare. Vnde causa mihi extra Rotam commissa, dubitaui, stantibus dictis statutis, literis Illustris. & Reuerend. D. Cardinalis de Medicis, tũc temporis Gubernatoris perpetui d. terræ Mercaniæ, breui facultatum eiusdem D. Cardinalis, & instrumento consilij publici vniuersitatis, & hominum d. terræ. *An d. statuta sint valida in casu, & ad effectum, de quo agitur?* Quod quidem dubium bis in Rota propositum, scilicet 4. Iulij, 1578. & 27. Maij, 1579. negatiuè resolutum fuit, nempe, statuta prædicta valida nõ esse. Et resolutionis ratio multiplex fuit. In primis, quia vera, & communis Dd. con-
1 clusio est, vt Notarius † creatus à Papa, siue ab Imperatore, vel alijs Apostolicam, siue Imperialem auctoritatem habentibus, possit vbique locorum instrumenta conficere, Spec. de instr. edit. §. restat. num. 25. Rota decis. 5. de fide instr. in nou. Aegid. decis. 246. cons. 42. col. 3. prope fi. vers. sed his non obstantib. & consil. 43. col. 3. post prin. vers. & quo ad primũ, Imol. in c. cũ P. Tabellio. n. 5. post med. vers. sed contrariam, & ibi Fel. nu. 17. vers. sed contrarium, vbi alios allegat. de fide instrum. latè Abb. post Anch. Calde. & Card. per eum citatos, in c. sicut. n. 12. ad fi. & nu. 13. 14. & 15. ne cleric. vel monach. But. in c. per venerabilem. nu. 22. vers. sed dubium est, & ibi Præpos. in §. qui autem, nu. 130. qui fil. sint legit. Bar. in l. 1. ad fi. ff. de offic. procons. Ias. consil. 168. num. 11. lib. 4. Purpur. in l. 1. num. 387. ff. de offic. eius. Bene Ruin. cons. 69. nu. 8. vers. sed vbi, lib. 3. cum alijs, de quibus per Gabr. lib. 1. de fide instrum. concl. 1. nu. 5. & hanc opin. communiter teneri, & seruari inquit Imol. vbi sup. & magis communem esse testatur Boer. decis. 242. num. 4. Ex hac conclusione infertur, vt
2 † homines dictæ terræ Mercaniæ, qui sedi Apostolicæ immediatè sunt subiecti, non potuerunt condere statuta in præiudicium Notariorum Apostolicorum, ac Imperialium, & tollere, seu corrigere ac restringere priuilegium, & facultatem instrumenta vbique conficiendi, Apostolica, seu Imperiali auctoritate eis concessam:
3 nam inferior † non potest derogare facto superioris, & eius leges tollere, c. cum inferior, de maior. & obed. c. inferiori. 22. dist. clem. ne Romani. §. 2. de electio. Doct. in c. quæ in Ecclesiarum. de const. gl. Bar. Bal. Salic. Paul. & alij, & maximè Ias. nu. 3. in auth. quæ supplicatio. C. de precib. Impe. offer. Paris. cons. 118. nu. 6. lib. 1. cum alijs simil. Et ita argumentatur in terminis statuti prohibentis à Notario forensi instrumenta cõfici, nisi fuerit matriculatus, & de collegio, Ias. cõs. 122. col. 3. post prin. vers. idẽ collegiũ, li. 4. & Dec. cons. 17. nu. 2. circa med. vers. & tale videtur statutum, vbi am-
4 pliat etiam si adsit clausula annullatiua. Et quòd † priuilegium instrumenta vbique conficiendi a Papa, vel Imperatore, vel alijs Apostolicam, vel Imperialem auctoritatem habentibus concessum Notarijs ab eis creatis nõ possit per statutum inferioris tolli, vel restringi, tenet Ruin. cons. 21. n. 3. in fi. & nu. 4. li. 1. motus aucto-

ritate Baldi, in repet. l. cunctos populos. chart. 2. C. de
5 summa Trinit. &c. vbi inquit, non valere † statutũ in
præiudicium, & derogationẽ priuilegij per superiorẽ
6 concessi, cum † de priuilegio nemo possit iudicare, nisi
concedens. c. cum venisset. de iudic. & Bald. sequitur
etiam Caccialup. in d. l. cunctos populos. ante nu. 186.
vers. & subdit. Secundò, quia alia vera, & cõis est con-
7 clusio, quod collegia approbata possint statuta † con-
dere in concernentibus artem, & professionem suam,
non tamen possunt aliquid statuere, quod tendat in
præiudicium alterius, & quod sit contra dispositionẽ
iuris communis, vel statuti ciuitatis. Et hæc conclusio
probatur. In primis ex decis. Bart. in l. fi. num. 20. ff. de
colleg. illic. volentis, collegia posse facere statuta su-
per his, quæ pertinent ad artem suam, & non super
alijs. l. fi. & ibi not. C. de iurisd. omn. iud. ita tamen, vt
non faciant statutum, per quod alteri præiudicetur, pu
ta si statuerent, vt certæ personæ tantum, & non alij
possint artem illam exercere: nam huiusmodi statuta
sunt reprobata, l. 1. C. de monopol. & Bart. sequuntur
Salic. in l. 2. prope fi. q. pen. C. de const. pec. Fel. in c. cum
omnes. nu. 14. ante med. vers. & quod vniuersitates. de
constit. Caccialup. in l. omnes populi. n. 21. & ibi Crot.
nu. 30. vers. infero, & Bologn. num. 55. ff. de iust. & iur.
Ias. d. cons. 122. num. 1. col. 2. ad fi. & col. seq. lib. 4. Bero.
cons. 71. nu. 3. lib. 3. Nati. cons. 575. nu. 26. lib. 3. Boss. in
sua pract. crim. tit. de vnionib. & colligat. sub num. 4.
fol. mihi 229. & melius, quã quisquam alius Curt. iun.
cons. 349. nu. 19. lib. 3. inquiens. decis. Bart. esse cõiter
approbatam. Deinde prædicta communis conclusio
firmatur ex his, quæ scribit Bald. in d. l. omnes populi.
8 col. 4. nu. 8. in fi. vers. solut. inter ipsos. Vbi vult, † col-
legia approbata posse habere propria statuta a iure
communi discrepantia, condita super factis illius artis,
vel possessionis, non super alijs: hæc tñ statuta non no-
cere alijs, quam ipsismet collegiatis, & eorum hæredi-
bus. Et Bald. sequitur Archi. in rep. c. 1. de const. fol. 20.
secundum paru. impres. col. 1. ver. de tertia quæst. Cac-
cial. in d. l. omnes populi. nu. 15. circa med. vers. sed idẽ,
& ibi Ias. in 2. lect. nu. 37. in fi. Curt. iun. d. consil. 349.
nu. 19. circa med. Et hoc idem voluit Alber. de statut.
9 part. 1. q. 6. dicens, † statuta collegiorum contraria iu-
ri communi non valere, nisi inter collegiatos, & in eo-
rum præiudicium, sed statutum terræ Mercaniæ dispo
nens, vt nullus Notarius in futurum, qui in matricula
collegij non sit descriptus, possit instrumenta rogare
in dicta terra, seu territorio, etiam si sit Apostolica, siue
Imperiali auctoritate creatus, est absque dubio cõtra-
rium iuri cõi, secundum quod (vt supra diximus) No
tarius Apostolicus, vel Imperialis põt vbique locorũ
instrumenta conficere. Merito statutum istud non va-
let, & Notarijs Apostolicis, & Imperialib. non præiu-
dicat. Tertiò statuta huiusmodi videntur sapere mono
10 polium, tum quia † sunt alteri præiudicialia, nẽpe, No
tarijs Apostolicis, & Imperialibus. quo casu sunt repro
bata per l. 1. C. de monop. vt inquit Bart. cõiter rece-
ptus, in d. l. fi. num. 20. ff. de colleg. illicit. Tum ẽt, quia
auferunt ijsdem Notarijs Apostolicis, & Imperialibus
liberam licentiam, & facultatem instrumenta vbique
11 locorum conficiendi, quo † casu monopolium commit
titur, per ea quæ scribit Bero. cons. 131. nu. 13. lib. 3. di-
cens, tex. in d. l. 1. C. de monop. procedere, qñ negotiato
res alicuius artificij faciunt statutum, per quod aufer-
tur alijs libera facultas artificium illud exercendi. Tũ
etiam, & tertio, quia respiciunt commodum priuatũ
ipsorum Notariorum terræ Mercaniæ, consistẽs in eo,
ꝙ ipsi lucrantur mercedem pro rogitu illorum instru-
mentorum, de quibus in ipsa terra Mercaniæ, vel eius
territorio possunt rogari Notarij forenses, præsertim
12 circumuicini. Et † statuta facta ad vsurpationem ali-
cuius priuati commodi dicuntur monopolium conti-
nere, secundum Bal. in d. l. 1. nu. 4. C. de monopol. Soc.
cons. 172. nu. 6. lib. 2. Rebuf. ad constit. reg. Gal. to. 2. tit.
de magistr. artif. & monop. prohib. art. 4. glo. 2. nu. 17.
fol. 310. Et præmissa corroborantur ex multis exẽplis
monopolium continentibus de quibus per eundẽ Re-
buff. d. gl. 2. per tot. Quartò, & vltimo, accedit cõis con
13 clusio, quòd statutum disponens circa personam † ha-
bilitans alias inhabilem, vel inhabilitando alias habilẽ
non comprehendit personam forẽsis, cum non sit sub-
dita statuentibus. Bar. in l. 1. nu. 8. per illum tex. in fi. ff.
de tut. & cura. dat. ad his. Idem Bat. in l. 1. nu. 26. & 41.
prope fi. vers. sed dispositio. & ibi Bal. nu. 13. Salic. col.
5. post med. vers. quia proximè dicta. Aret. nu. 14. post
med. vers. sed quia visum est, Ias. in secunda lect. nu. 86.
& ibi Caccialup. nu. 89. C. de summa Trin. & fide Ca-
thol. Anch. in rep. c. 1. fol. mihi 41. col. 4. in fi. vers. secun
do casu, de constit. latè Ias. cons. 59. col. 2. vers. nec ob-
stat. lib. 3. Soc. cons. 131. nu. 2. vers. est ẽt aduertendum,
lib. 4. & in terminis nostris tradit Castr. consil. 226. in
prin. lib. 2. & pariter in eisdem terminis firmat Corn.
cons. 64. prope fi. vers. vnde videtur. li. 3. vbi asserit hãc
esse communem theoricam, & ab ea neminem discre-
pare, inquit Ias. d. cõs. 59. col. 3. in prin. Atqui statutum
disponens, vt Notarij non possint conficere instrumen
ta, nisi sint matriculati, & approbati in collegio Nota-
riorum, dicitur statutum inhabilitãs personam, vt per
Bald. in d. l. 1. nu. 12. in fi. C. de sum. Trinit. Merito, &c.
14 Nec † dicatur, istud non procedere, quando statu-
tum non simpliciter, & absolutè inhabilitat, sed cum
modificatione, prout in casu nostro, videlicet, nisi sit
Notarius in matricula collegij descriptus: nam tunc
comprehendit etiam forensem, Quia pro responsione
dicitur, tũ illam certam modificationem operari, vt sta
tutum afficiat forensem, quando illa certa modificatio
respicit solennitatem actus, vt inf. latius dedocemus.
At secus in casu nostro, in quo modificatio, siue quali-
tas illa, vt Notarius sit descriptus in matricula, respicit
personam Notarij, non autem solennitatem actus, quia
Notario geritur, vt optimè declarat Corn. d. cons. 64.
nu. 8. circa med. vers. sed videtur. Non obstant modo
in contrarium adducta. Et in primis non obstat, Bald.
Ang. Fulg. Specul. & Dec. in locis citatis per Nat. cons.
672. nu. 46. 47. 48. & 49. lib. 4. Ang. in repet. l. si vacan-
tia. nu. 66. C. de bon. vac. lib. 10. Alex. in l. fin. num. 4. C.
de testam. Quia pro responsione animaduertendum
est, istos Dd. non disputare, an valeat statutum prohi-
bens instrumenta confici per Notariũ non matricula-
tũ, sed loquuntur semper præsupposita validitate ipsius
15 statuti, quia † scilicet esset expressè confirmatum à su-
premo Principe. Et ita in specie respõdet Ias. d. consil.
122. col. 3. in prin. ver. non obstat. & ita ẽt respondetur
ad cons. Bero. 39. nu. 7. lib. 3. Secundò non obstat, quòd
quando statutũ prohibet Notarijs forensib. cõfectio-
16 nẽ instrumentorũ non simpliciter & absolutè, sed † cũ
certa modificatione, videlicet, nisi sint matriculati, &
de collegio, ꝙ tũc statutũ dicatur validum, vt per Soc.
cons. 97. sub nu. 1. vers. ẽt in specie. lib. 2. quẽ refert, &
sequitur Rui. cons. 101. nu. 6. cum seq. lib. 1. Rol. consi.
91. nu. 25. & seq. lib. 3. Rim. iun. cons. 196. nu. 44. 45. &
46. lib. 2. Quia omnes isti Dd. mouentur auctoritate
Bal. in d. l. cũctos populos. in 7. char. ver. tertio casu. vbi
17 inquit, † quòd aliquando statutum inhabilitat perso-
nam simpliciter, & absolute, puta, ꝙ minor 20. annor.
non possit testari, & tunc non cõprehenditur forẽsis:
aliquãdo vetat cũ aliqua modificatione, puta, ꝙ pater
non possit inter liberos testari, nisi cũ sex testibus tunc
ligat forẽsem, & allegat not. in l. 2. C. quemad. testam.
18 aper. Verum † hæc auctoritas Bald. non facit ad pro-
positũ, quia loquitur de modificatione respiciente so-
lennitatem actus, videlicet, solennitatem sex testiũ ad-
hibendam in testamento inter liberos. Vnde intrat
19 communis conclusio, ꝙ † statutum inhabilitans per-
sonam non simpliciter, & absolutè, sed cum modifica-
tione

tionc respiciente solennitatē actus, ligat etiam forēses,
20 quia † actus solennis, siue sit extraiudicialis sortitur
naturam, & essentiam secūdum legem loci, vbi fit, l. 1.
C. de emanc. liber. ita post Bal. in quadam repet. l. fin. ff.
de iurisd. omn. iud. tradit Anch. in rep. c. 1. q. 12. fol. mi-
hi 42. col. 1. in fin. vers. quod dices de obli. de const. se-
quitur Aret. consi. 54. col. 2. prope fi. vers. ista sententia
confirmatur. & latius consi. 73. nu. 6. & 7. Ias. consi. 59.
col. vlt. versi. 2. & notabilius respondetur, lib. 3. Crot.
in l. omnes populi, num. 253. cum seq. ff. de iust. & iur.
Soc. cons. 131. nu. 2. vers. est etiā aduertendū. lib. 4. Cac-
cialup. in d. l. cunctos populos, nu. 90. Ruin. consil. 201.
nu. 8. lib. 1. Tiraq. de legib. connub. glo. 8, nu. 126. Gabr.
lib. 6. de statutis, concl. 8. num. 15. Nec mirum, si est dif-
ferentia inter statutum inhabilitas personam simplici-
ter, & absolute, & statutum inhabilitans personā cum
modificatione, si non fuerit certa solēnitas seruata, quia
21 ratio differentiæ est in prōptu: ideo † enim primo casu
statutum non afficit forensem, quia non potest dispo-
nere de persona sibi non subdita. Secundò verò ca-
22 su ideo ligat forensem, quia † solennitas actus perti-
net ad iurisdictionē eius, in cuius territorio actus ex-
plicatur, & propterea variatur secundū diuersitatē lo-
corū, l. 3. in fi. ff. de testib. l. 2. ff. quemad. testa. aper. cum
simil. sed persona vbiq; est vniformis, & nō potest sta-
tutū circa eā disponere, nisi sit subdita, vt per Bart. in d.
l. cunctos populos, n. 26. quem sequitur ibi Salic. col. 5.
post med. vers. quia proximè. Aret. nu. 14. prope fi. ver.
breuiter. Ias. in 2. lectur. num. 86. vers. nota perpetuo.
Idem Ias. cons. 59. col. 2. post med. vers. illud idem. lib. 3.
Anch. in repet. d. c. 1. fol. 41. col. 4. prope finē, vers. qua-
re autem. Sed statuta, de quibus agitur, licet inhabi-
litent Notarios forenses, non simpliciter, sed cum mo-
dificatione, nisi sint in matricula descripti, tamen ista
modificatio non respicit solennitatem actus, sed respi-
23 cit personam Notarij. Nam † descriptio in matricu-
la concernit personam Notarij, nō solennitatem actus,
qui à Notario rogatur, vt bene declarat Corn. d. consi.
64. prope fi. vers. sed videtur, & hoc idē post Bal. in rep.
d. l. cunctos populos, bene deducit Ruin. consi. 201. nu.
2. prope fi. vers. item infero. lib. 1. Et ex hac responsione
tollitur etiā, quod scribit Christoph. de Castel. cons. 23.
num. 6. & 7. Tertiò non obstat, quod statutum sub rub.
7. cap. 9. fuerit factum ad euitandas fraudes, & remo-
uendas falsitates, & sic statuentes disposuerunt ex iu-
24 sta causa, quo † casu non videtur dubitandum de viri-
bus statuti, vt tradit Nat. d. cons. 672. nu. 49. circa med.
vers. & de hoc non videtur, & Christoph. de Castel. d.
25 consil. 23. nume. 8. Quia † pro responsione potest vici,
causam remouendi fraudes, & falsitates potius fuisse
coloratam, quàm veram. Et hæc responsio potest pro-
bari ex his, quæ in simili dicunt inter cons. Anch. Cal-
der. cons. 12. nu. 4. & Colleg. Bonon. cons. 13. post med.
26 vers. nec obstant, quod scilicet statutum † prohibēs ire ad
molendina extra ciuitatem ad euitandas fraudes, &
& ob publicam vtilitatem continet potius causas colo-
ratas, quàm veras, quæ duo cons. approbantur ab Alex.
cons. 211. ad fi. lib. 2. Soc. cons. 272. sub nu. 8. lib. 2. Rip.
lib. 1. resp. cap. 11. nu. 4. Fel. in c. Ecclesia Sanctæ Ma-
riæ, sub nu. 104. de constit. Sed vera vel verisimilis cau-
sa fuit, ne inferatur præiudicium collegio Notario-
rum, vt patet ex illis verbis, in præiudicium dicti col-
legij. Merito, &c. Quartò non obstat, confirmatio Illu-
27 strissimi Cardinalis de Medicis. Quia † cum sit gene-
ralis, non comprehendit statuta illicita, & inhonesta,
& iuri communi contraria, Bart. in l. 1. num. 1. ff. de his
qui sunt sui vel alien. iur. per tex. in c. de iureiur. lib.
6. Bal. in d. l. 1. nu. 1. vers. item nec generalis confirma-
tio, C. de monop. latè Caccialup. in l. omnes populi, nu.
12. ff. de iust. & iur. Ias. d. consi. 122. col. 3. versic. nec e-
tiam obst. Dec. d. cons. 17. num. 2. post med. ver. nam in
generali. Bene Alexan. consil. 59. num. 9. lib. 1. fusè Pa-
ris. consi. 19. nu. 14. lib. 1. consil. 33. nu. 53. lib. 3. & con-
sil. 106. nu. 6. eodem lib. 3. Soc. iun. cons. 32. num. 53. lib.
3. Maximè, quia in casu nostro clarè constat de volun-
tate, & intentione eiusdem Illustrissimi Cardinalis ex
suis literis, in quibus mandat creari collegium Nota-
riorum cum capitulis regulatis: & non est dubium,
statuta, de quibus agitur, cum sapiant monopoliū, non
posse dici regulata. Præterea respondetur, quòd li-
cet facultates ipsius Illustrissimi Cardinalis fuerint de
amplioribus, quæ gubernatoribus perpetuis solitæ sint
concedi, nihilominus non fuerunt maiores facultati-
28 bus Legati de latere, qui † tamen non potest condere
statuta iuri cōmuni contraria, Innocent. Bal. Butr. Imo.
Abb. & alij in c. fi. de offi. leg. Roman. consi. 2. sub num.
2. Corn. consi. 121. num. 5. lib. 3. Soc. cons. 60. nu. 1. lib. 2.
Ias. in l. omnes populi, in prima lect. num. 30. ff. de iust.
& iur. Boer. in tract. de potest. legati à later. nu. 44. ver.
licet enim Gambar. de offic. & potest. lega. de later. lib.
8. rub. 2. nu. decimo quarto. vbi hanc esse communem
opin. asserit. Sed dicta statuta sunt contraria iuri com-
muni, secundum quod Notarij Apostolici, & Imperia-
les possunt vbique locorum instrumēta conficere. Me-
rito, &c. Quintò, & vltimo non obstat, quod ego vltra
informantes Ioan. Baptistæ, pro eo quandoque consi-
29 derabam, quod scilicet valet † statutum inhabilitans
personam forensem solennizantem actum ab alio di-
spositum, qualis est persona Notarij, licet non valeat
statutum inhabilitans personā forensem disponentem
actum ipsum, vt in terminis nostris distinguit quidam
aduocatus Florentin. in quodam consilio insertio inter
consilia Corn. consil. 64. nu. 3. & 6. lib. 3. & post eum la-
tius Ruin. d. consi. 201. num. 6. lib. 1. & melius cons. 69.
nu. 9. ver. & si forte dicatur, lib. 3. & vterque monetur
auctoritate Bar. in d. l. cunctos populos, nu. 41. ad fin.
30 vers. item in Notario, vbi inquit, † Notarium non ad-
hiberi ad disponendū actum, sed ad solennizandū actū
ab alio dispositum: deinde subdit, in Notario eandem
esse rationē, quæ est in solennitate actus. Vnde stante
secūdum Bar. hac identitate rationis, sequitur, vt statu-
tum disponens de persona Notarij, æquiparetur statu-
to disponenti de solennitate actus, ita vt quemadmo-
31 dum statutum † disponens de solennitate actus, trahi-
tur etiā ad forenses celebrātes actum in territorio sta-
tuentiū, Doct. in d. l. cunctos populos, & in hoc omnes
cōmuniter concordant, vt inquit Corn. d. cons. 64. nu. 8.
circa med. ita etiā statutum disponens circa personam
Notarij ad forenses quoque porrigi debet. Sed pro re-
sponsione animaduertendum est. In primis verum non
esse, quod dicit Bart. videlicet, Notarium adhiberi ad
solennizandum actum ab alio dispositum, quia re ve-
ra Notarius interuenit ad solennizandum publicum
instrumentum continens actum ab alio dispositum,
32 cum † inter alias solennitates, quæ requiruntur ad
substātiam instrumenti publici reperiatur persona No
tarij legitimè creati, vt per Doct. cōmuniter in c. 1. de
fide instrumēt. Tunc autē Notarius adhiberetur ad so
lennizandū actum, quando pro substantia ipsius actus
requireretur publicum instrumentum. Præterea de-
scriptio in matricula non solum non respicit solennita-
tem actus, sed nec etiam solennitatem instrumenti pu-
blici, quia matricula non facit, quem esse Tabellio-
nem, quæ qualitas Tabellionatus est vna de solennita-
tibus substantialibus instrumenti publici, vt modo di-
ximus, sed facit præsumptionē Tabellionatus: præsumi
33 tur † enim quis Notarius eo ipso, quod reperitur de-
scriptus in matricula, Bald. Salic. Roman. Paul. Corn.
Dec. & Rim. in l. scriniarios, C. de testam. milit. Dec. in
d. c. 1. nu. 18. de fide instrument. Ias. in l. Barbarius, nu.
quinquagesimo sexto, vbi inquit hanc esse veram, &
communem opin. ff. de offic. prætor. licet id quoque
non transeat sine difficultate, cum non desint plures
contrarium tenentes, quos citat Alciat. regul. 3. præ-
sumpt.

sumpt. 17. sub nu. 5. versic. contrarium, vbi subdit, hãc
34 opin. veriorem esse. Descriptio † igitur Notarij in matricula est necessaria ad hoc, vt dicatur esse de collegio, vt per Bal. in d. l. scriniarios, sub nu. 1. & ibi Rim. num. 2. vers. pro quo facit. Vnde bene loquitur Corn. d. cons. 64. nom. 8. circa med. lib. 3. inquiens, descriptio-
35 nem † in matricula respicere personam Notarij, non solennitatem particularis actus, qui à Notario geritur & male eum reprehendit Ruin. d. consil. 201. num. 6. vers. & quamuis, quia non est verum (vt ipse præsupponit) quod persona Notarij solẽnizata à statuto per viam approbationis, & receptionis in collegio, & descriptionis in matricula habeat se tanquam forma ad actum ab alio dispositum, cum Notarios (vt modo diximus) sit de forma, siue solennitate substantiali instrumenti publici, non autem actus ab alio dispositi. Nec obstat si dicatur, esto quòd Notarius non adhibeatur ad solennizandum actum, tamen sat est, cum non adhiberi ad disponendum actum, quia tunc non valet statutum inhabilitans personam forensem, quan-
36 do ipsa disponit actum. Quia † respondetur, statutum inhabilitans personam forensem ideò non valere, quia non potest disponere de persona sibi nõ subdita, vt supra deductum fuit. Vnde siue sit persona disponens actum, siue non, nihil refert, dummodo non sit persona solennizans actum, quia tunc statutum potest disponere de ea, non ratione personæ, sed ratione solennitatis actus, quæ solennitas (vt supra diximus) pertinet ad iurisdictionem eius, in cuius territorio actus explicatur, &c.

CANTVCCII.

Bononien. Terrarum. Die Veneris, 29. Maij, 1579.

SVMMARIA.

1 *Possessio præsumitur ex titulo magis proximo quamuis nullo.*
2 *Statutum potest instrumentis vim probationis auferre, etiam si in illis iuramentum contineatur.*
Imo potest inualidare instrumentum, & probationem ipsius etiam sine causa.
Imò etiam si sit interpositum iuramentum super validitate ipsius instrumenti.
3 *Tractatus dicitur principium rei adeò, quòd qui tractat de vendendo dicitur vendere.*
4 *Propositum præcedens de vendendo facit præsumi venditionem postea fuisse sequutam.*
Contrarium vide nu. 6. cum seq. & declara, vt ibid.
5 *Actus sequens præsumitur factus in executionem præcedentis tractatus.*
6 *Contractus non probatur neque præsumitur ex tractatu præcedenti.*
7 *Tractatus præcedens præsumitur executioni mandatus, quando constat de longa possessione.*
8 *Præsumptionum plurium concursus non datur.*
9 *Roman. consil. 394. nume. 3. cum sequent. quomodo intelligatur.*
10 *Reproductio instrumenti operatur approbationẽ, & confessionem in eo consentorum.*
Fallit tamen, nisi facta sit impugnatinè, nu. 11.
12 *Pluralitas præsumitur in rebus siue corporibus, nisi probetur identitas.*
13 *Pluralitas factorum non præsumitur, vbi est probata identitas rei, vel corporis.*
14 *Confinium identitas probatur, vel per testes de notitia, vel per famam, nu. seq.*
15 *Identitas confinium per famam probatur, quando ob longinquitatem temporis cohærentia, & confinia sunt mutata.*
16 *Obseruantia subsequuta contractus, vt suum operetur effectum, quidnam attendi debeat.*

DECISIO CIV.

Cum Domini die Lunæ, 12. Ianuarij, 1579. cũ præsupposito, quod legitimè constaret de tutela Elisabeth matris Caroli pupilli, cuius Achilles est successor, nec non de administratione ei decreta, firmauerint regulam pro Viuianis, nempe Achilli non competere actionem spolij ad bona, de quibus agitur, etiam stante nullitate venditionis illorum factæ per Elisabeth ipsis Viuianis, quo facto tutricis pupillus à possessione sua cecidit. Cum ... Domini limitauerant regulam ad fauorẽ Achillis in casu isto, in quo nũ probatur translatio possessionis ex instrumento venditionis, cui ex dispositione statuti fides adimitur. Ideò particulariter dubitaui, an constet de translatione possessionis in casu, & ad effectum, de quo agitur? Cuius dubij resolutio pendebat ab eo, an probetur dicta venditio ex pluribus adminiculis simul iunctis pro parte Viuianorũ deductis? Quia si probaretur, vtiq; ipsi Vi-
1 uiani præsumerentur hodie † possidere bona, de quibus agitur, ex dicta vẽditione præcedenti, etiã nulla, vt in terminis bene deducit Rui. consi. 139 num. 11. vers. nec obstat, lib. 1. Nam indubitatũ erat apud Dominos, dictã vẽditionem non probari ex eius instrumento, cõ
2 ei statutũ fidẽ auferat: & certi iuris sit, † statutum posse instrumẽtis vim probationis auferre, vt per Castr. consil. 71. post prin. vers. præterea per statutũ, lib. 2. vbi inquit, per statutum posse instrumẽtum annullari, ita, vt nullã fidem faciat, etiam si sit iuratum, quia sicut non probat contractũ, ita nec iuramentũ, sequitur Alc. in c. cũ contingat, n. 149. de iureiur. hoc idem post Io. And. voluit Alex. consi. 170. nu. 1. & 2. lib. 7. dicens, statutum posse inualidare instrumentũ, & probationẽ ipsius etiã sine causa, quia probatio instrumenti est de iure positiuo, non diuino. Et istud idem tradit Abb. in d. ca. cum contingat, nu. 26. vers. dicit statutum, vbi vult, quod stante statuto, quòd nullum instrumentum probet sufficienter, nisi de eo duo Notarij rogati fuerint, quod instrumentum etiam iuratum, de quo vnus Notarius tamen rogatus fuerit, non fidem facit, & sicut nõ probat contractum, ita nec iuramentum, & Abb. sequitur Soc. cons. 97. nu. 5. lib. 1. & cons. 120. n. 19. eodem lib. 1. Corn. cons. 64. num. 7. prope fin. versic. hinc est, lib. 3. Brun. de form. fol. 62. colum. 4. ad fin. versic. aliquando vero. Marsil. sing. 700. Ruin. consi. 201. nu. 14. lib. 1. & consi. 9. nu. 12. post med. lib. 3. Roland. cons. 43. nu. 3. & 4. lib. 3. & est decis. Put. 15. de constitut. & Mohed. 226. Vnde idem dubium super adminiculis fuit pluries, & pluries propositum, & ob difficultatem materiæ nõ potuit prius capi resolutio, quàm sexta positione, quæ fuit die Lunæ, prima Iunij, 1579. In qua maior pars Dominorum fuit, ex dictis adminiculis etiam simul iunctis dictam venditionem non probari, & consequenter non constare in casu isto de translatione possessionis. Nam discurrendo singula adminicula secundum ordinem, de quo in epilogo pro parte Viuianorum vltimo loco dato. Primum adminiculum deducitur ex tractatu præcedenti, nempe ex licentia de vendendo Viuianis terras, de quibus agitur, obtenta per matrem, & tutricem Caroli à Legato, & Quadraginta viris. Item ex instrumento promissionis de vendendo per eandem tutricem ipsis Viuianis factæ, &
3 † tractatus dicitur principiũ rei, adeò, quod qui tractat de vendendo, dicitur vendere, vt dicit Bal. in c. in causis. num. 1. de elect. Tiraquel. de retract. conuent.
4 ad fin. n. 31. vers. & quod tradit. Et † propositum præcedens eius, qui quærit emptorem, & declarat se velle vendere, multum facit ad præsumendum, venditionem fuisse postea secutam. Idem Tiraquel. de retract.
5 lignag. §. primo, gl. 14. num. 22. Et † actus qui sequitur, præsumitur factus in executionem præcedentis tractatus, latè Alciat. de præsumpt. regul. 1. præsump. 24. Sed hoc adminiculum Dominis non placuit, quia vtrumque instrumentum, tam licentiæ, quàm promissionis subiacet dispositioni statuti. Nam quo ad instrumentum promissionis res est clara, cum illa facta
fuerit

fuerit tutoris nomine, & pro obseruatione contento-
rum in ea fuerint obligata omnia, & singula bona pu-
pilli. Quo verò ad instrumentum licentiæ, videtur &
illud comprehendi sub illis verbi statuti, seu scripturis
exinde confectis, sub quibus verbis statutũ videtur vo
luisse comprehendere omnes scripturas causa & occa-
sione contractus minoris confectas. Præterea ex tra-
ctatu præcedenti nõ probatur neque præsumitur con-
6 tractus: multa † enim tractantur, quę postea nõ fiunt,
vel quæ non veniunt ad conclusionem, & finalem ef-
fectum, vt inquit Bald. in l. multum interest. ante nu-
merum tertium, vers. quãdoque probatur contractus.
C. si quis alteri vel sibi. idem Bald. in cap. fin. sub num.
8. de iuram. calum. Alex. cons. 13. nu. 17. & cons. 28. nu.
3. lib. 1. & cons. 88. sub nu. 5. lib. 4. Dec. in c. fin. ad fi. de
probat. in l. si ego. sub nu. 3. & in l. non omnis. sub num.
2. ff. si cert. petat. & cons. 11. sub nu. 1. Aym. de antiq.
tempor. part. 1. sect. vidimus. num. 13. Et si diceretur,
7 † quod quando constat de longa possessione, prout in
casu nostro, tunc tractatus præcedens præsumitur man
datus executioni. secundũ Bald. in d. l. multũ interest,
nu. 2. in fin. Responderetur, quòd si in casu nostro li-
centia de vendendo ex longa possessione præsumere-
tur executa, & per consequẽs præsumeretur venditio,
& postea præsumeretur possessio ex titulo præcedenti
8 præsumptæ venditionis, vtique † daretur præsumptio
præsumptionis, vel concursus plurium præsumptio-
num, cõtra l. 1. C. de dot. promis. Non obstant trad. per
Bal. Tiraq. & Alciat. in locis, de quibus sup. quia si tra-
ctatus est principiũ, siue Pars venditionis, ergo subia-
cet statuto, & propositũ præcedens quærentis empto-
rem, & facientis rem venalẽ non facit præsumi vendi-
tionem, sed facit præsum: contractum subsecutum non
esse permutationem, sicut in instrumento dicitur, sed
venditionẽ, & ita loquitur Tiraq. Et rõ est, quia actus,
qui sequitur, pręsumitur cõformis tractatui pręcedẽti,
& in eius executionem factus, & sic ista duo inter se
valde differũt, quod ex tractatu præcedenti præsuma-
tur contractus, vel quod contractus subsequens tracta-
tum præsumatur illi cõformis, & in eius executionem
factus Secundum adminiculum est instrumentum so-
lutionis pretij: sed nec istud ad rẽ facit, quia cadit sub
9 dispositione statuti. Nec † intrat cons. Roman. 294. nu.
3. cum seq. Quia Viuiani non debebant dictum præ-
tium: tunc enim intraret. cons. Roman. si facta fuis-
set venditio valide secundum formam statuti, & Vi-
uiani debuissent pretiũ, & illud postea soluissent: tunc
enim ex necessitate iuris potuisset eis sine solennitate
statuti fieri quietatio. Vnde aut ista quietatio fuit fa-
cta simpliciter ob solam receptionẽ pecuniarũ, & tunc
valet, sed non facit ad rem: aut fuit facta ob receptio-
nem pecuniarum non simpliciter, sed ob causam ven-
ditionis futuræ, & tunc non valuit, quia nec etiam va-
luit ipsa venditio, aliàs si fuisset valida quietatio, opor
tuisset etiam valere venditionem, & in hoc præiudica-
tum fuisset pupillo. Tertiũ adminiculum est reprodu-
ctio instrumenti venditionis factæ pro parte Achillis,
10 ex qua † reproductione videtur approbasse, & confes-
sus fuisse cõtẽta in ipso instrumento reproducto, & sic
vẽditionem ipsam. Sed hoc adminiculũ tollitur ex eo,
11 ꝙ † reproductio ista facta fuit impugnatiue, quo casu
nulla oritur approbatio, vel cõfessio, vt per Aym. cons.
175. num. 7. sequitur Rim. iun. consil. 18. num. 174. lib.
1. Nec obstat responsio, quod reproductio dicti instru-
menti facta fuit particulariter ad probandum malam
fidem Viuianorum prouenientem ex eo, quod ipsi e-
merunt scienter rem pupilli sine solennitatibus statu-
ti, idque ad effectum tollẽdi exceptionem præscriptio-
nis pro parte eorundem Viuianorum oppositam. Quia
hæc quoque reproductio fuit facta ad demonstrandũ
esse locum dispositioni statuti volentis, nullam adhibe
ri fidem instrumentis contractuum pupillorum & mi-
norum sine solennitatibus statuti celebratorum. At-
tamen fuit facta impugnatiuè ad impugnandam fidẽ
instrumenti, quia constito ex eo solennitates non fuis-
se seruatas, statim intrabat dispositio statuti, & per
consequens auferebatur fides ipsi instrumento, & ita
etiam hæc secunda reproductio facta fuit impugnati-
uè ad impugnandam dictam exceptionem, quia con-
stito de mala fide, statim tollebatur dicta exceptio.
Nec dicatur, Achillem se iuuasse dicto instrumento in
eo, quòd per illud probauit malam fidem Viuianorũ.
Quia respondetur, quod huiusmodi iuuamen proba-
tionum non includit approbationem, siue non exclu-
dit impugnationem: sicut videmus in simili in produ-
cente acta grauaminis, qui dicitur producere impu-
gnatiuè ad effectũ impugnandi sententiam primi iu-
dicis, vt per Aym. vbi sup. & tamen se illis iuuat in eo,
ꝙ per ea probat grauamen ipsum. Quartum adminicu
lum sententiæ, & quintum appellationis eodem modo
impugnatiuè intelliguntur. Sextum adminiculum est
intimatio facta per Viuianos Carolo de lite eis mota
per Comitem Alphonsum de Musto super quadam pe
tia terræ alias ab eodem Carolo eis vendita mediante
Elisabeth matre, & tutrice ipsius Caroli, vt in instru-
mento intimationis dicitur, quam petiam terræ si Vi-
uiani nõ emissent, nõ est verisimile, quod talem litem
intimassent. Sed hoc adminiculum nõ concludit, quia
non constat, bona, quæ in instrumento intimationis
litis narrantur, esse illamet, de quibus agitur, imò præ-
sumendum est potiùs esse diuersa, cùm in instrumento
venditionis, & instrumento intimationis litis diuersa
12 assignentur cõfinia, & † in rebus, siue corporib. præ-
sumitur pluralitas, nisi probetur idẽtitas, vt post Ioan.
And. & alios tradit Aym. cõs. 112. nu. 3. in fin. Nec ob-
13 stat, ꝙ † non præsumitur pluralitas factorum, Dec. in
c. in præsentia. in 9. not. de prob. Aym. cons. 112. num. 4.
& latiùs cons. 198. sub nu. primo, & instrumentum in-
timationis litis refert venditionem factam Viuianis
per Elisabet matrem, & tutricem Caroli, quia id proce
dit probata identitate rei, siue corporis, quia tunc non
præsumitur pluralitas venditionum, nisi probetur, &
ita declarat Aym. dict. cons. 112. nu. 4. vers. respondeo.
Nec obstat, quòd diuersitas confinium contingit ob
diuturnitatem temporis, cum à die venditionis vsque
ad diem intimationis litis fluxissent 42. anni. Quia ni-
14 hilominus erat † probanda identitas, vel per testes ha-
bentes notitiam virorumque tam antiquorum, quàm
modernorum confinium, Bart. in l. demonstrat o falsa.
in princip ff. de condit. & demonstrat. Aym consil. 57.
15 numero 7. vel per famam, per quam † probatur iden-
titas, quando ob longinquitatem temporis cohæren-
tiæ, & confinia sunt mutata, vt per Bald. consil. 265. in
princip. lib. 2. Aym. d. consi. 57. num. 7. idem Bald. in c.
vasallus, il primo. num. 9. ad fi. versic. tu dic. si de feud.
fuer. controuers. Rim. consil. 50. sub num. 16. libro 1.
Septimum adminiculum est transactio inter Carolum
maiorem 14. cùm interuentu eius matris, & Achillem
& Ioan. Baptistam de Blanchettis, vbi fit conuentio, vt
Ioan. Baptista pro emendatione defectus mensurarum,
& quantitatum certorum terrenorum vocatorum, li
Carumari, teneatur ad refectionem lib. 150. & sic iste
defectus mensuræ, relatus ad defectum mensuræ tor-
naturarum 400. in instrumento venditionis enuncia-
tarum, arguit veritatem ipsius venditionis. Sed istud
adminiculum non suffragatur, tum propter diuersi-
tatem valoris tornaturarum, siue terrenorũ deficien-
tium: tum quia communio bonorum, de quibus est
transactum, excludit relationem defectus mensuræ, de
quo in transactione, ad defectum mensuræ, de quo in
venditione, vt hic per informantes Achillis. Octauum
adminiculum est obseruantia subsecuta. Sed nec istud
Dominis satisfaciebat, quia non constat, Carolum ha-
buisse notitiam instrumenti venditionis, & defectus
solen-

1 ferius diceretur. Et stante etiam, quod † feminæ soleant
vitum appetere, & ad coitum procliuiores esse, quàm
masculi, vt per Tiraq. latissimè de legib. connub. l. 9.
nu. 79. vsque ad 128. & præsertim nu. 89. in fi. & nu. 90.
2 91. 92. & 93. Et tanto † magis, quando coitus est licitus
propter matrimonium, vt in casu nostro. Et in termi-
nis præsumendum esse, sponsam de præsenti semper vo
luisse carnaliter cognosci, tradit Collect. in c. ex publi-
3 co. nu. 4. de conuer. coniugat. firmans, vxorem, † quæ
inuita à viro carnaliter cognita fuit, posse religionem
ingredi, sed oportere de hoc constare, quia sponsa de
præsenti semper præsumitur voluisse. Stantibus igitur
istis, videtur præsumendum, potius stetisse per Iulium
quam per Olympiam, quo minus matrimonium con-
summaretur, cum non constet de retinentia Olympiæ
circa carnalem cognitionem, neque de eius arctatione,
quod scilicet fuerit adeo arcta, vt non potuerit in spacio
trium noctium reserari, neque de infirmitate, vel alio
eius impedimento, siue obstaculo, propter quod ma-
trimonium non potuerit consummari. Non obstat de-
ducta pro parte Iulij. Et in primis nō obstant trad. per
Bald. in l. non sine. n. 1. in fine, quem sequitur ibi Corn.
in vlt. verbis. C. de bon. quæ lib. t. Idem Bald. cons. 110.
post prin. lib. 2. Castr. consil. 154. in fi. lib. 1. Alex. consil.
129. nu. 2. in fin. lib. 7. Rip. ad Rubr. ff. solut. mat. n. 69.
prope fin. Boer. decis. 32. nu. 39. Paris. cons. 62. num. 29.
lib. 4. Roland. consil. 10 nu. 7. lib. 1. & de lucr. dot. q. 7.
nu. 7. & q. 106. nu. 40. & 21. Natt. cons. 282. nu. 5. lib. 2.
4 Quia † isti Doct. non loquuntur in terminis, in quib.
nos sumus, quando scilicet maritus dormiuit cū vxore
per tres noctes, & sic quando præcessit experientia co-
pulæ carnalis, & tamen matrimonij consummatio se-
cuta non est. Nam tunc, si mulier velit monasterium
ingredi, non videtur stetisse per eam, quin matrimo-
nium consummaretur. Sed Bald. & ceteri Doct. supra
relati, loquuntur in terminis diuersis a nostris, quādo
scilicet vxor nondum traducta erat ad domum viri, vo
lens potius monasterium ingredi, quàm matrimoniū
consummare, & sic quando nulla præcesserat experiē-
tia copulæ carnalis. Secundò non obstat, quod stante dor-
mitione Iulij cum Olympia in eodem lecto per tres
5 noctes præsumitur † consummatio matrimonij, iuxta
text. in c. literis. de præsumpt. Quia hæc præsumptio
tollitur per probationem contrariam resultantem ex
confessione Iulij facta coram Sanctissimo D. N. ad cu-
ius interrogationem fassus fuit matrimonium non cō-
summasse. Licet enim præsumptio d. c. literis, sit violen
6 ta, & iuris, & de iure, vt ibi per Dd. tamen † admittit
probationem in contrarium ex confessione in præiudi
cium ipsius confitentis. glos. in §. sin autem. in Auth.
de qualit. dot. & in l. in contractib. in verbo, nullo mo-
do. C. de non num. pecu. Doct. in auth. sed iam necesse.
C. de donat. ante nupt. Bald. cons. 2. nu. 3. li. 3. Fely. in c.
quoniam contra. nu. 30. in 5. fallent. veri. bene facit, ex-
tra de probat. Ruin. cons. 128. nu. 9. lib. 2. & cons. 95. n. 3.
lib. 5. Alc. de præsumpt. in 2. p. nu. 5. Accedit, quod Olym-
pia non fuisset admissa ad professionem, stante cōsum-
7 matione matrimonij, cum Papa non † possit dispensa-
re & dissoluere matrimonium carnali copula consum-
matum, glos. Host. Io. Andr. Card. Butr. Abb. & alij in
c. ex publico, de conuers. coniug. Archid. in c. quia pro-
pter. 27. q. 2. Lap. alleg. 86. ad finem. Bald. in l. Deo no-
bis. num. 7. C. de Episc. & cleric. & in c. l. ator. ante nu. 2.
de sentent. & re iudic. Anch. cons. 239. nu. 2. in fine. &
cons. 409. num. 4. vers. circa autem matrimonia. & in re
pet. c. 1. de const. fol. 7. col. 1. in fin. & colum. seq. in prin.
Præpos. in c. fin. in fin. vbi post longam disputationem
ita concludit. de spons. duor. Dec. consil. 112. nu. 2. ad
fin. & nu. 3. Anton. de Rosel. in tract. de Concil. §. vide-
mus modo si Papa possit dispensare in matrimonio.
Marsil. de bannit. fol. 167. nu. 32. Couarru. in 4. decret.
parte 2. cap. 7. §. 4. nu. 15. & hanc esse communem, in-
quit Abb. in d. c. ex publico, num. 14. in fin. vbi Sap. fa-
tetur eam esse veriorem, & magis communem opinio-
nem. Tertiò non obstat, quòd Iulius in prima nocte, ac
etiam duabus sequentibus quibus dormiuit cū Olym
8 pia, potuerit † à coitu abstinere, secutus consilium Con
cilij Carthaginensis, de quo in cap. vltimo. 23. distin. &
in c. aliter. & in c. sponsus. 30. q. 5. Quia non constat, Iu-
lium sacerdotalē benedictionem accepisse, pro cuius
reuerentia possunt coniuges eadem nocte, ac etiā bi-
duo, vel triduo de consilio à coitu abstinere, & castita-
tem obseruare. Quartò non obstat, quòd non sufficie-
bat illa trium noctium dormitio, sed requirebatur co-
9 habitatio † per triennium, iuxta c. laudabilem, & c. fin.
in fine, de frig. & malefic. Quia illa procedunt ad effe-
ctum dissoluendi matrimonium, & sic quando agitur
de causa mere spirituali, quæ censetur publica, & ma-
gni ponderis: at secus, quando agitur de consequendo
lucro dotali, & sic de mero iure priuati, vt istis termi-
nis bene deducit Ias. cons. 58. col. fin. versic. non obstat
etiam. lib. 1. refert & sequitur Planut. de lucr. dot. pag.
mihi, 165. nu. 4. in fin. & num. seq. Quintò, & vltimò
non obstat, quòd Olympia positionem Iulij continen-
tem prædictam trium noctium dormitionem negaue-
10 rit, & propterea † non potest se fundare in tali positio-
ne negata. c. ex eo. de regul. iur. in 6. cum latè deductis
per Gabriel. lib. 6. de regul. iur. conclus. 1. num. 2. Quia
omissis alijs responsionibus, de quibus hic per intor-
11 mationes Olympiæ, plana responsio est, quod † iudex ex of-
ficio potest se fundare in prædicta positione negata,
Bart. in l. post legatum. nu. 8. ff. de his, quibus vt indig.
cum alijs cumulatis per eundem Gabriel. vbi supra.
nu. 58. & 59. Reseruarunt autem Domini particulari-
ter videndum, an mora Olympiæ inducta ex interpel-
latione, & instantia tibi ante ingressum monasterij fa-
cta, vt iret ad cohabitandum cum marito, & præstan-
dum ea, quæ vxores tenentur præstare maritis, possit
12 † dici cum culpa, vel sine culpa mariti, iuxta consil.
Bald. 110. lib. 2. Boer. decis. 32. num. 39.

CANTVCCII.

Amerin. Domus. Lunæ, 4. Maij, 1576.

SVMMARIA.

1 *Mulier renuncians bonis paternis, vel maternis, vel fra-
ternis, stante enormissima læsione potest venire contra
tales renunciationes, non obstante iuramento, decreto
iudicis, auctoritate tutoris, vel curatoris, vel interuen
tu consanguineorum, & alijs clausulis, & cautelis ad-
hibitis, ex magis communi, & quare, num. seq.*
2 *Dolus præsumitur ratione enormissimæ læsionis, & sub
num. 12.*
3 *Dolus præsumptus, vel re ipsa contingens, æquiparatur
dolo vero, & ex proposito.*
4 *Dispositio auth. sacramenta puberum. C. si aduer. vend.
& alia similia iura, non procedunt in dolo præsumpto
resultante ex enormissima læsione, & sub nu. 12.*
5 *Renunciatio facta in fauorem patris, censetur facta me-
tu reuerētiali, propter quem rescinditur officio iudicis,
absque alia probatione minarum præcedentium, stante
enormissima læsione.*
6 *Læsio nulla cadit in donatione simplici: secus in donatione
ob causam, vel in recompensationem. nu. seq.*
*Fallit item, nisi dolus, vel metus, vel seductio interuene-
rit. num. 8.*
Item fallit in donante ignorante id, quod donat. nu. 10.
9 *Donatio ex capite læsionis nō rescinditur, si donans sciat
id ab initio, quod donat: secus si ignoret, cum num. seq.*
11 *Ignorantia quātitatis dotis maternæ in filia præsumitur.*
12 *Renunciatio facta per filiam minorem, præsumitur rati-
ficata post quadriennium, quod datur minoribus ad*

peten-

petendam restitutionem in integrum, nisi dolus in contractu interuenerit.
13 *Dolus remitti non potest sine eiusdem notitia.*
14 *Dispositio l. fin. C. si maior fact. &c. quomodo procedat, & intelligatur.*
15 *Confessio dotis facta constante matrimonio non probat numerationem in præiudicium tertij.*
Fallit, nisi lapsa sint tempora opponendi exceptionem non numeratæ dotis. num. 16.
17 *Confessionis instrumentum probat concurrentibus indicijs & coniecturis.*
18 *Reuocandi donationē facultas est personalis, et non trāsit ad hæredes: secus in iure rescindendi renunciationem.*
19 *Absolutio à iuramēto nō requiritur in hæredib. iurantis.*

DECISIO CII.

Domini die Lunæ, 4. Maij, 1579. resoluerunt, hære
des Claudiæ posse impugnare ac rescindere ex
capite enormissimæ læsionis renunciationem eiusdem
Claudiæ, quæ existens ætatis 14. annorum in circa, ob
factam sibi promissionem per patrem, & auum pater-
num de soluendis, & numerandis pro dote, & dotis
nomine, qn̄ maritabitur, vel marito tradetur, ducatis
500. de Carl. ducatorū 50. de bonis maternis, alijs verò
de bonis auitis seu paternis, renunciauit ad fauorem
patris omnibus iuribus, & actionibus sibi competen-
tibus & competituris in bonis, & hæreditate Horten-
siæ matris suæ, quæ habuerat bis mille ducatos de Car
lenis, mille quingentos pro dote, reliquos verò pro
Acconcio, & sic constat de excessiua, & enormissima
læsione d. Claudiæ. Et nulla est dubitatio, quin magis
1 communis opin. Doct. sit, mulieres † præsertim mino-
res renunciantes bonis paternis, vel maternis, vel fra-
ternis, stante enormissima læsione, posse venire contra
tales renunciationes non obstante iuramento, decreto
iudicis, auctoritate tutoris, vel curatoris, interuentu
consanguineorum, & alijs cautelis, & clausulis adhi-
bitis, vt per Doct. congestos per Didac. in c. quamuis.
par. 3. §. 4. num. 3. de pact. lib. 6. & plenius per Gabriel.
lib. 3. de iure dot. concl. 1. num. 8. & cumulatissimè per
Modernum de Marzar. cons. 19. in vltimo dub. pag. mi
hi 189. ver. qua conclusione. Et in casu huic nostro cō si
mili, videlicet, in renunciatione filiæ, quæ pro 500. sibi
dandis de bonis maternis ad eam spectantib. renuncia-
uerit in manib. patris residuo eorundem bonorū ma-
ternorum, quod ascendebat ad triplū, quod talis renū-
ciatio possit rescindi, eique contrauenire, non obstanto
iuramento, decreto iudicis, & alijs cautelis adhibitis,
latè & egregiè deducit Paul. de Cast. cons. 174. per tot.
l. 1. quem sequuntur Socin. consil. 263. nu. 2. 3. & 4. lib.
2. Ias. consi. 233. num. 8. post med. vers. istud idem in fi-
lia, lib. 4. Guliel. de Benedict. in c. Raynutius, in verbo,
duas habens filias. nu. 264. post med. ver. idē consuluit,
extra, de testam. & alibi Dd. passim. Et ratio est, quia
2 † ratione enormissimæ læsionis dolus præsumitur, l.
omnes, §. Lucius, ff. quæ in fraud. credit. l. si superstite.
3 in fi. C. de dol. qui dolus præsumptus, † siue re ipsa con-
tingens æquiparatur dolo vero, & ex proposito, l. si
quis cum aliter, & ibi Doct. tradunt, ff. de verb. obl. Et
4 propterea stante huiusmodi dolo, cessat † dispositio
auth. sacramenta puberum, C. si aduers. vend. c. quam-
uis. de pact. in 6. & c. cum contingat. de iureiur. & bene
per Deci. post alios cons. 45. nu. 1. & cons. 180. nu. 4. cir-
ca med. & nu. 5. 6. & 7. & optimè Couar. d. §. 4. num. 3.
5 Accedit etiam, q† renunciatio ista cum sit facta ad fa-
uorem patris, censetur gesta metu reuerētiali, propter
quem rescinditur officio iudicis, absq; alia probatione
minarum præcedentium, stante enormissima læsione,
vt bene Castren. d. cons. 147. nu. 2. late Soc. d. cons. 263.
nu. 3. & 4. cui se subscripsit Corn. cons. 124. nu. 2. in fi. &
nu. 3. & 4. lib. 3. Aret. consi. 94. num. 9. versic. in contra-
rium vltra allegata. idem Corn. cons. 140. ad fi. eo. li. 3.
Dec. in l. pactum, quod dotali. nu. 7. ad fi. versic. & tali
casu, C. de colla. Rip. libr. 3. respons. de donat. reuoc. c.
15. nu. 8. Curt. iun. cons. 141. nu. 11. Grat. cons. 109. nu.
18. li. 1. fusè Ruin. cons. 60. nu. 18. & 19. lib. 3. Cranet.
cons. 11. nu. 12. Mandel. cōs. 77. nu. 21. & cons. 100. nu. 4.
Didac. d. §. 4. nu. 7. & melius in epit. ad §. decret. p. 2. c.
3. §. 6. nu. 14. vers. secundo verò omnes. Non obstat mo
do, quæ pro parte hæredum Aegidij adducuntur. Et
in primis non obstat, q renunciatio, de qua agitur, fue
6 rit facta per viam donationis, in † qua nulla cadit læ-
sio, vt in terminis per Soc. iun. cons. 67. num. 23. 24. 25.
26. & 27. li. 2. Bero. cons. 49. nu. 24. 25. & 26. & cons. 50.
nu. 82. li. 1. Gabriel. lib. 3. de iure dot. conclus. 1. nu. 20.
Anch. cons. 443. in fin. Crauet. cons. 114. nu. 12. Cepbal.
alios allegans consi. 467. nu. 57. li. 4. Dec. cons. 381. n. 4.
Maudec. cons. 11. nu. 6. & 7. Nam pluribus responde-
tur modis. In primis negando, renunciationem, de
qua agitur, factam fuisse per viam donationis, cum in
instrumento renunciationis nullum sit verbum de do-
natione. Secundò, quando etiam hæc renunciatio fa-
cta fuisset per viam donationis, nihilominus in eam
caderet læsio, quia non fuisset facta per viam donatio-
nis simplicis, vel ex mera liberalitate proueniens, sed
fuisset facta per viam donationis ob causam, & in re-
7 compensationem † promissionis dotis 500. ducatorum
de Carlen. Vnde cum non fuisset simplex donatio, sed
correspectiua, potuisset Claudia facilè errare ac deci-
pi: nam quando quis donat sine causa, vel recompen-
sa, scit quid facit, & non ita decipitur, prout qui do-
nat propter causam, vel recompensam non condignā,
quia potest credere non adesse tantam disproportio-
nem, vt in terminis declarat Corn. consil. 161. num. 8.
vers. dato autem. lib. 3. & consi. 179. num. 11. vers. dato
autem. lib. 4. sequitur Alba. cons. 81. nu. 55. & hoc idem
voluit Curt. iun. cons. 141. nu. 14. ac etiā Bart. consi. 90.
nu. 2. dicens, non considerari læsionem in renunciatio-
ne facta per viam donationis simpliciter, non respecti-
uè ad aliquid datū, vel receptum, & sic vult Bar. in do-
natione correspectiua posse cadere lęsionē, & Bart. re-
fert, & sequitur Aret. in l. qui superstitis, col. 5. in fin.
sub num. 4. ver. pro 1. dicto. ff. de acquir. hæred. Tertiò
etiam in simplici donatione consideratur læsio, quan-
8 do verisimiliter interuenit † dolus, vel metus, vel sedu
ctio, vt per Corn. cōs. 124. nu. 5. lib. 3. Soc. iun. cons. 50.
nu. 8. vers. nec dicatur, lib. 3. Mandel. cōs. 77. nu. 22. cōs.
81. nu. 56. & cons. 100. nu. 5. Quartò & vltimò respon-
9 detur, obiectum procedere in † donatore sciente ab
initio, quod donat, & sic damnum in quo læditur, quia
volenti, & scienti non infertur deceptio, vt in l. cum
donationis, C. de transact. secus in donante, & ignoran
10 te à principio † id quod donat. & sic læsionē, quā pati-
tur. Et ita in specie post Felyn. in c. in præsentia. num. 8.
in fi. de prob. respōdet Gram. dec. 103. nu. 54. ver. & ex
hac tollitur. & nu. 55. Curt. iun cōs. 141. nu. 16. Guliel.
de Bened. in c. Ray. in verbo, duas habēs filias, nu. 265.
de testa. Et hanc eandem responsionem post Alex. in
quodā cons. nō impresso, tradit Ruin. cōs. 170. nu. 21. &
22. li. 2. & cons. 50. nu. 24. li. 3. quibus in locis distinguit
inter donationē certæ rei, vel speciei, aut certæ quanti-
tatis, & donationē vniuersitatis bonorum & iurium,
vt in primo casu donatio non possit infringi, secundo
verò possit, nisi constet, donantē habuisse notitiam æsti
mationis iurium, & bonorū, prout latius per eū, & se-
quitur Cæpol. cōs. 122. sub nu. 26. lib. 1. Et in his termi
nis, quando scilicet constat mulieres renunciantes per
viam donationis, habuisse scientiam valoris rerum do-
natarum, loquuntur Soc. iun. Bero. & alij supra relati.
Sed in casu nostro nō fuit facta renunciatio, siue dona-
tio rei, vel quantitatis certæ, sed vniuersitatis iuriū, &
bonorum maternorum, nec aliter constat, Claudiam
11 habuisse notitiam valoris illorum: imò † potuit igno-
rare, dotem maternam fuisse tantæ quantitatis, prout

ignorātia in ea præsumitur, vt in specie deducit Corn.
consi.124.nu.4.circa med.ver.animaduerte etiā,lib.3.
Rnin.d.conf.120.sub nu.21.& conf.60.num.24.& 25.
vers.& quod præsumatur,Curt.iun.d.consi.141.num.
16.vers.nec obstat,& bene Ias.consil.133.nu.10. lib.4.
Secundò non obstat, ꝙ Claudia si viueret, non posset
12 infringere renunciationē, de qua agitur, quia † cum
tacuerit per quinquennium,postquam effecta fuit ma
ior 25.annis,censetur illam ratificasse. l.fin. C. si maior
fact. Siquidem respondetur, dispositionem d.leg.non
procedere,quando dolus in contractu minoris interue
nerit,per text.in l.1. vbi Bart. Salic. & alij, C. si maior
fact.rat.habuer.li.2.Curt.iun.conf.50.nu.8.Paris.conf.
49.nu.5.conf.100.nu.69.lib.1.Gabriel.lib.2.de minor.
concl.4.n.8. Menoch.de recuper. posses. remed.15.nu.
177. Sed in casu nostro propter enormissimam læsio-
nē interuenit dolus,qui licet sit præsumptus,& re ipsa
contingens: tamen in hac materia renunciationis enor-
miter,vel enormissimè læsiuæ, vt Doct. communiter,
& passim admittunt,æquiparatur dolo verò,& ex pro-
posito commisso. Meritò,&c. Et in terminis doli præ-
sumpti resultante ex læsione enormi, vel enormissima,
vt eo interueniēte cesset dispositio d.l.fi. voluit Rom.
conf.54.nu.3.prope fin. vers. contrarium puto, iuncto
nu.4.Barb.conf.42.col.6.n.5.vers.præterea ad hoc ad-
duco,lib.1.& consil.71. col.3.vers. & licet ista non sint
colorata.lib.3.Ruin.conf.170.nu.28.ver.sed vnum, &
nu.29. lib. 1. Sed quia hæc opinio in dolo præsumpto
forsan non transit sine difficultate ex his,quæ scribit Pa
ris.contrariū tenens,& latè deducens,d.l.1.C.si maior
fact.&c.loqui in dolo verò,& non in præsumpto, in d.
conf.49.nu.38. cum plurib. seq. & nu.56. & Menoch.
d.remed.15.nu.132. & latius nu.179. cum duob. seq.
Idcirco potest aliter responderi, nempe non intrare
hanc tacitam ratificationem Claudię per lapsum quin
quennij post maiorem eius ætatem, quia non constat
illam habuisse notitiam huius doli præsumpti, quæ
13 † notitia est necessaria, quia sine ea non potest dolus
remitti, & sine remissione doli non potest hæc tacita
ratificatio induci, vt post multos bene deducit, & fir-
mat Paris.d.cōs.49.nu.44.vers.tunc vera est cōclusio,
& nu.45. Et d.l.fi.C.si maior.fact.&c.procedere,quan-
14 do minor factus maior † sciuit id,quod continebat suā
læsionem, & præiudicium: secus si ignorauit, voluit
Soc.iun.conf.59.num.5.lib.1.Ant.Gabriel.d.conclus.4.
nu.12.hoc idem firmat Corn.consil.207.num.8. lib.3.
Ruin.consil.63.nu.23.in fi.li.1.decis.Pedem.179. post
nu.13.Nat.consi.162.nu.33.lib.1. plene Rolan.consil.
72.nu.18.19.& 20.lib.4.Ex quib. patet impedimētum
ratificationis non proueniens ex dolo, sed ex ignoran-
tia ratificantis: nam data eius scientia dolus censetur
remissus, vt rectè declarat Paris.d. consil.49. num.54.
Sed in casu nostro non constat de scientia Claudię,imò
eius ignorantia præsumitur, vt supra deductum fuit.
Meritò,&c. Tertiò non obstat, ꝙ in renunciatione,de
qua agitur, non possit aliqua læsio considerari, quia
non constat, dotem Hortensiæ fuisse numeratam, sed
15 tantum confessatam, quæ † confessio tanquam facta
constante matrimonio, & nulla, probata præcedente
promissione, non probat numerationem, maximè in
præiudicium tertij,ad no.per Dd.in auth.sed iam ne-
cesse,C.de donat.ante nupt. Affl.ct.decis.42.nu.2. Quo
16 niam † pro responsione dicitur, confessionem mariti
de dote recepta præiudicare etiam creditoribus,quan-
do lapsa sunt tempora opponendi exceptionem nō nu
meratæ dotis, vt per Bar.in l.assiduis,nu.11. quem ibi
sequuntur Bald.Ang. Salic. & alij, C.qui pot.in pign.
habean.Aretin.consil.86.nu.3.Soc.conf.82.nu.1.lib.3.
Bald.conf.456.in 1.dub.lib.1.Mathes.not.193. Alex.cō
sil.90.nu.5.lib.3.conf.97.nu.7.lib.7. Gozad. consil.42.
sub num.13.vers.item & secundo. Rube.Alex. consil.
78.num.9.Bald.Nouel.de dot.num.12. & in l.1.num.
206.ff.solut.matrim.Afflict.d.decis.402.num.10. vers.
item verò. Latè Aym.consil.40.nu.5.& 6. Et hanc esse
communem dicunt Aretin. Socin. Rub. Afflict. Bald.
Nouell. & Aym. in locis præcitatis. Et maximè, quia
distinctio Alex. tradita in hac materia,cum qua pertrā
sit Boer.decis.330.nu.3. & multi alij ibi per eum ad fi.
decis.relati,bene applicatur casui nostro. Et præsertim
etiam, quia in casu nostro alia concurrunt indicia, in-
ter quæ illud videtur esse præcipuum,ꝙ si pater Clau
diæ verè dotem non habuisset, vtique renunciationē,
de qua agitur,verisimiliter non procurasset. Et non est
17 dubium † instrumentum confessionis probare con-
currentibus indicijs,& coniecturis, vt post Bald. tradit
Socin.d.conf.82.nu.3.Dec.conf.437.post nu.10.Gram.
decis.103.nu.6.Neuizan.conf.37.sub num.9.Gozadin.
qui de communi conf.42.nu.13.vers.quarto instrumē
tum,Aym.alios citans conf.40.nu.4.Quartò & vltimò,
non obstat,quod ius impugnandi,& rescindendi renū
18 ciationem,de qua agitur, † ad hæredes Claudiæ mini-
mè transijt,arg.tex.in l.fi.in fi. vbi latè Rip.q.61. C.de
reuoc. dona. Nam illa facultas reuocandi est persona-
lis,& non transit ad hæredes, vt per Hostiens.in sum.
tit.de don.§.qualiter, vers.hæ autem reuocationes la-
te Tiraquel. in l.si vnquā, in verbo susceperit liberos,
num.121.cum seq. C.de reuoc.don. At secus est in casu
isto,in quo quemadmodum Claudia,si viueret,posset
contra suam renunciationem venire, ita etiam debent
posse eius hæredes, qui eadem persona cum illa repu-
tantur. Imo multo magis, quia iuramentum Claudiæ
19 ad eius hæredes non porrigitur. Et sic † absolutio à iu
ramento, quæ in persona Claudiæ fuisset necessaria, in
eius hæredibus nō requiritur,c.veritatis,de iureiuran.
Et ita in proprijs terminis nostris tradit Dec.conf.203.
prope fi. ver.ex quibus omnibus, post Com. consil. 27.
nu.11. sed nos loquimur, lib.4. Et hoc idem in specie
voluit Aymo.conf.142.in fin.

CANTVCCII.

Spoletan. Hæreditatis. Die Ven. 22. Maij. 1579.

SVMMARIA.

1 *Notarius creatus a Papa, vel ab Imperatore, vel ab alijs Apostolicam vel Imperialem auctoritatem habentibus, potest vbique locorum instrumenta conficere, ex communi.*
2 *Populi immediatè subiecti sedi Apostolicæ non possunt cōdere statutum in præiudicium Notariorum Apostolicorum, ac Imperialium, & num. 4.*
3 *Inferior non potest derogare facto superioris, & eius leges tollere.*
4 *Priuilegium conficiendi vbique instrumēta à Papa, vel Imperatore, vel ab alijs Apostolicam, vel Imperialem auctoritatem habentib. concessum Notarijs ab eis creatis, nō potest per statutum inferioris tolli, vel restringi.*
Limita, vt num. 15.
5 *Statutum non valet in præiudicium, et derogationem priuilegij per superiorem concessi.*
6 *Iudicare nemo potest de priuilegio, nisi concedens.*
7 *Collegia approbata possunt statuta condere in concernentibus artem, & professionem suam, non tamen in præiudicium alterius, seu contra ius commune, vel statuta ciuitatis, ex communi.*
8 *Collegia approbata possunt habere propria statuta à iure communi discrepantia, cōdita super factis illius artis, vel professionis, non super alijs.*
9 *Statuta collegiorum contraria iuri communi non valēt, nisi inter collegiatos, & in eorum præiudicium.*
10 *Statuta alteri præiudicialia sunt reprobata tanquam monopolium continentia.*
11 *Monopolium quo casu committatur.*
12 *Statuta facta ad vsurpationem alicuius priuati commodi, dicuntur monopolium continere.*

13 Statu-

13 *Statutum disponens circa personam habilitando alias inhabilem, vel è contra, non comprehendit personam forensis, ex communi.*

Declara tamen, vt num. 14.

15 *Statutum prohibens instrumenta confici per Notarium non matriculatum, valet confirmatum à supremo Principe.*

16 *Statutum prohibens Notarijs forensibus cōfessionem instrumentorum, nisi sint matriculati, & de collegio, an dicatur validum, & nu. 17. & 18.*

17 *Statutum inhabilitans personam simpliciter, & absolutè non comprehendit forensem, secus si cum modificatione.*

19 *Statutum inhabilitant personam non simpliciter, sed cū modificatione respiciente solennitatem actus, ligat etiā forenses, & de ratione differentiæ, num. 21.*

20 *Actus solennis, siue sit extraiudicialis, siue iudicialis, sortitur naturam, & essentiam secundum legem loci, vbi fit.*

22 *Solennitas actus pertinet ad iurisdictionem eius, in cuius territorio actus explicatur.*

23 *Descriptio in matricula concernit personam Notarij, non solennitatem actus.*

24 *Statutum conditum ex iusta causa sine aliquo dubio validum est.*

Fallit, nisi causa fuerit potius colorata, quàm vera, numero 25.

26 *Statutum prohibens ire ad molendina extra ciuitatem ad euitandas fraudes, & ob publicam vtilitatem, dicitur continere causas potius coloratas, quam veras.*

27 *Confirmatio statutorum facta a superiore, non comprehendit statuta illicita, & inhonesta, & iure communi contraria.*

28 *Legatus de latere non potest condere statuta iuri communi contraria.*

29 *Statutum inhabilitans personam forensem solennizantem actum ab alio dispositum, valet: secus si inhabilitat personam forensem disponentem actum ipsum.*

30 *Notarius non adhibetur ad disponendum actum, sed ad solennizandum actum ab alio dispositum.*

Declara, vt num. 32.

31 *Statutum disponens de solennitate actus trahitur etiam ad forenses celebrātes actus in territorio statuentium.*

Idem si disponat circa personam Notarij, ad forēses quoque trahi debet.

32 *Notarij persona legitimè creati reperitur inter alias solennitates, quæ requiruntur ad substantiam instrumēti publici, ex communi.*

33 *Notarius quis præsumitur eo ipso, quòd reperitur descriptus in matricula, ex communi.*

34 *Descriptio Notarij in matricula est necessaria ad hoc, vt dicatur de collegio.*

35 *Descriptio in matricula respicit personam Notarij, non solēnitatem particularis actus, qui à Notario geritur.*

36 *Statutum inhabilitant personam forensem simpliciter, quare non valeat.*

DECISIO CIII.

STatuto noui collegij Notariorum terræ Mercaniæ Spoletan. diœc. sub rubr. 5. de modo matriculandi Notarios, capit. 1. cauetur, vt nullus Notarius in futurum, qui in matricula dicti collegij descriptus non sit, possit acta, instrumenta, & sententias recipere in rogitu in dicta terra, siue eius territorio, etiam quod auctoritate Apostolica, vel Imperiali similia instrumenta posset conficere, sub pœna, &c. Et alio statuto d. collegij, sub Rubr. 7. de mercede offic. in expeditione causarum, & aliarum materiarum per rogitum instrumentorum, capit. 9. prohibetur omnibus de dicta terra, & in ea habitantibus, contrahere & disponere inter vltimas voluntates, vel alium actum facere per instrumentorum confectionem extra dictam terram, & territorium, & per Notarios forenses, aliàs instrumentum aliter rogatum nullius sit momenti, nullam probationem faciat, nullumque ius ex eo acquiratur. Stantibus istis statutis Do. Ioan. Baptista Ciccelus de dicta terra, volens impugnare testamentum conditum à Pantaleone fratre suo pariter de d. terra, & in ea habitante, in quo instituit hæredes vniuersales personas extraneas nempe, Clementiam, & alias filias Marini Villici habitantis in territorio d. terræ, & colentis possessionem d. Pantaleonis, prætendebant vigore dictorum statutorum instrumentorum d. testamentum, quod fuit rogatum manu cuiusdam Notarij forensis de terra Montis Falisci, Apostolica tamen auctoritate creati, nullius esse momenti, nullamque fidem facere, & propterea bona, & hæreditatem d. Pantaleonis ad se tanquam hæredem ab intestato pertinere: dicta verò Clementia, & litis consortes prætendebant, d. statuta esse inualida, & dicto testamento minimè obstare. Vnde causa mihi extra Rotam commissa, dubitaui, stantibus dictis statutis, literis Illustris. & Reuerend. D. Cardinalis de Medicis, tūc temporis Gubernatoris perpetui d. terræ Mercaniæ, breui facultatum eiusdem D. Cardinalis, & instrumento consilij publici vniuersitatis, & hominum d. terræ. *An d. statuta sint valida in casu, & ad effectum, de quo agitur?* Quod quidem dubium bis in Rota propositum, scilicet 4. Iulij, 1578. & 27. Maij, 1579. negatiuè resolutum fuit, nempe, statuta prædicta valida nō esse. Et resolutionis ratio multiplex fuit. In primis, quia vera, & communis Dd. con-
1 clusio est, vt Notarius † creatus à Papa, siue ab Imperatore, vel alijs Apostolicam, siue Imperialem auctoritatem habentibus, possit vbique locorum instrumenta conficere, Spec. de instr. edit. §. restat. num. 25. Rota decis. 5. de fide instr. in nou. Aegid. decis. 246. cons. 42. col. 3. prope fi. vers. sed his non obstantib. & consil. 43. col. 3. post prin. vers. & quo ad primū, Imol. in c. cū P. Tabellio. n. 5. post med. vers. sed contrariam, & ibi Fel. nu. 17. vers. sed contrarium, vbi alios allegat. de fide instrum. latè Abb. post Anch. Calde. & Card. per eum citatos, in c. sicut. n. 12. ad fi. & nu. 13. 14. & 15. ne cleric. vel monach. But. in c. per venerabilem. nu. 22. vers. sed dubium est, & ibi Præpos. in §. quautem, nu. 150. qui fil. sint legit. Bar. in l. 1. ad fi. ff. de offic. proconf. Ias. consil. 168. num. 11. lib. 4. Purpur. in l. 1. num. 387. ff. de offic. eius. Bene Ruin. cons. 69. nu. 8. vers. sed vbi, lib. 3. cum alijs, de quibus per Gabr. lib. 1. de fide instrum. concl. 1. nu. 5. & hanc opin. communiter teneri, & seruari inquit Imol. vbi sup. & magis communem esse testatur Boer. decis. 242. num. 4. Ex hac conclusione infertur, vt
2 † homines dictæ terræ Mercaniæ, qui sedi Apostolicæ immediatè sunt subiecti, non potuerunt condere statuta in præiudicium Notariorum Apostolicorum, ac Imperialium, & tollere, seu corrigere ac restringere priuilegium, & facultatem instrumenta vbique conficiendi, Apostolica, seu Imperiali auctoritate eis concessam:
3 nam inferior † non potest derogare facto superioris, & eius leges tollere, c. cum inferior, de maior. & obed. c. inferiori. 22. dist. clem. ne Romani. §. 2. de electio. Doct. in c. quæ in Ecclesiarum. de const. gl. Bar. Bal. Salic. Paul. & alij, & maximè Ias. nu. 3. in auth. quæ supplicatio. C. de precib. Impe. offer. Paris. cons. 118. nu. 6. lib. 1. cum alijs simil. Et ita argumentatur in terminis statuti prohibentis à Notario forensi instrumenta cōfici, nisi fuerit matriculatus, & de collegio, Ias. cōs. 122. col. 3. post prin. vers. idē collegiū, li. 4. & Dec. cons. 17. nu. 2. circa med. vers. & tale videtur statutum, vbi am-
4 pliat etiam si adsit clausula annullatiua. Et quòd † priuilegium instrumenta vbique conficiendi a Papa, vel Imperatore, vel alijs Apostolicam, vel Imperialem auctoritatem habentibus concessum Notarijs ab eis creatis nō possit per statutum inferioris tolli, vel restringi, tenet Ruin. cons. 21. n. 3. in fi. & nu. 4. li. 1. motus aucto-

ritate Baldi, in repet. l. cunctos populos. chart. 2. C. de
5 summa Trinit. &c. vbi inquit, non valere † statutũ in
præiudicium, & derogationẽ priuilegij per superiorẽ
6 concessi, cum † de priuilegio nemo possit iudicare, nisi
concedens. c. cum venisset. de iudic. & Bald. sequitur
etiam Caccialup. in d. l. cunctos populos. ante nu. 186.
vers. & subdit. Secundò, quia alia vera, & cõis est con-
7 clusio, quod collegia approbata possint statuta † con-
dere in concernentibus artem, & professionem suam,
non tamen possunt aliquid statuere, quod tendat in
præiudicium alterius, & quod sit contra dispositionẽ
iuris communis, vel statuti ciuitatis. Et hæc conclusio
probatur. In primis ex decis. Bart. in l. fi. num. 20. ff. de
colleg. illic. volentis, collegia posse facere statuta su-
per his, quæ pertinent ad artem suam, & non super
alijs. l. fi. & ibi not. C. de iurisd. omn. iud. ita tamen, vt
non faciant statutum, per quod alteri præiudicetur, pu
ta si statueretur, vt certæ personæ tantum, & non alij
possint artem illam exercere: nam huiusmodi statuta
sunt reprobata, l. 1. C. de monopol. & Bart. sequuntur
Salic. in l. 2. prope fi. q. pen. C. de const. pec. Fel. in c. cum
omnes. nu. 14. ante med. vers. & quod vniuersitates. de
constit. Caccialup. in l. omnes populi. n. 21. & ibi Crot.
nu. 30. vers. infero, & Bologn. num. 53. ff. de iust. & iur.
Ias. d. cons. 122. num. 1. col. 2. ad fi. & col. seq. lib. 4. Bero.
cons. 71. nu. 3. lib. 3. Natt. cons. 575. nu. 26. lib. 3. Boss. in
sua pract. crim. tit. de vnionib. & colligat. sub num. 4.
fol. mihi 229. & melius, quã quisquam alius Curt. iun.
cons. 349. nu. 19. lib. 3. inquiens. decis. Bart. esse cõiter
approbatam. Deinde prædicta communis conclusio
firmatur ex his, quæ scribit Bald. in d. l. omnes populi.
8 col. 4. nu. 8. in fi. vers. solut. inter ipsos. Vbi vult, † col-
legia approbata posse habere propria statuta a iure
communi discrepantia, condita super factis illius artis,
vel possessionis, non super alijs: hæc tñ statuta non no-
cere alijs, quam ipsismet collegiatis, & eorum hæredi-
bus. Et Bald. sequitur Archi. in rep. c. 1. de const. fol. 20.
secundum paru. impres. col. 1. ver. de tertia quæst. Cac-
cial. in d. l. omnes populi. nu. 15. circa med. vers. sed idẽ,
& ibi Ias. in 2. lect. nu. 37. in fi. Curt. iun. d. consil. 349.
nu. 19. circa med. Et hoc idem voluit Alber. de statut.
9 part. 1. q. 6. dicens, † statuta collegiorum contraria iu-
ri communi non valere, nisi inter collegiatos, & in eo-
rum præiudicium, sed statutum terræ Mercaniæ dispo
nens, vt nullus Notarius in futurum, qui in matricula
collegij non sit descriptus, possit instrumenta rogare
in dicta terra, seu territorio, etiam si sit Apostolica, siue
Imperiali auctoritate creatus, est absque dubio cõtra-
rium iuri cõi, secundum quod (vt supra diximus) No
tarius Apostolicus, vel Imperialis põt vbique locorũ
instrumenta conficere. Merito statutum istud non va-
let, & Notarijs Apostolicis, & Imperialib. non præiu-
dicat. Tertiò statuta huiusmodi videntur sapere mono
10 polium, tum quia † sunt alteri præiudicialia, nẽpe, No
tarijs Apostolicis, & Imperialibus. quo casu sunt repro
bata per l. 1. C. de monop. vt inquit Bart. cõiter rece-
ptus, in d. l. fi. num. 20. ff. de colleg. illicit. Tum ẽt, quia
auferunt ijsdem Notarijs Apostolicis, & Imperialibus
liberam licentiam, & facultatem instrumenta vbique
11 locorum conficiendi, quo † casu monopolium commit
titur, per ea quæ scribit Bero. cons. 131. nu. 13. lib. 3. di-
cens, tex. in d. l. 1. C. de monop. procedere, qñ negotiato
res alicuius artificij faciunt statutum, per quod aufer-
tur alijs libera facultas artificium illud exercendi. Tũ
etiam, & tertio, quia respiciunt commodum priuatũ
ipsorum Notariorum terræ Mercaniæ, consistẽs in eo,
ꝙ ipsi lucrantur mercedem pro rogitu illorum instru-
mentorum, de quibus in ipsa terra Mercaniæ, vel eius
territorio possunt rogari Notarij forenses, præsertim
12 circumuicini. Et † statuta facta ad vsurpationem ali-
cuius priuati commodi dicuntur monopolium conti-
nere, secundum Bal. in d. l. 1. nu. 4. C. de monopol. Soc.
cons. 272. nu. 6. lib. 2. Rebuf. ad constit. reg. Gal. to. 2. tit.
de magistr. artif. & monop. prohib. art. 4. glo. 2. nu. 17.
fol. 310. Et præmissa corroborantur ex multis exẽplis
monopolium continentibus de quibus per eundẽ Re-
buff. d. gl. 2. per tot. Quartò, & vltimo, accedit cõis con
13 clusio, quòd statutum disponens circa personam † ha-
bilitans alias inhabilem, vel inhabilitando alias habilẽ
non comprehendit personam forẽsis, cum non sit sub-
dita statuentibus. Bar. in l. 1. nu. 8. per illum tex. in fi. ff.
de tut. & cura. dat. ad his. Idem Bar. in l. 1. nu. 26. & 41.
prope fi. vers. sed dispositio. & ibi Bal. nu. 13. Salic. col.
5. post med. vers. quia proximè dicta. Aret. nu. 14. post
med. vers. sed quia visum est, Ias. in secunda lect. nu. 86.
& ibi Caccialup. nu. 89. C. de summa Trin. & fide Ca-
thol. Anch. in rep. c. 1. fol. mihi 41. col. 4. in fi. vers. secun
do casu, de constit. latè Ias. cons. 59. col. 2. vers. nec ob-
stat. lib. 3. Soc. cons. 131. nu. 2. vers. est ẽt aduertendum,
lib. 4. & in terminis nostris tradit Castr. consil. 226. in
prin. lib. 2. & pariter in eisdem terminis firmat Corn.
cons. 64. prope fi. vers. vnde videtur. li. 3. vbi asserit hãc
esse communem theoricam, & ab ea neminem discre-
pare, inquit Ias. d. cõs. 59. col. 3. in prin. Atqui statutum
disponens, vt Notarij non possint conficere instrumen
ta, nisi sint matriculati, & approbati in collegio Nota-
riorum, dicitur statutum inhabilitãs personam, vt per
Bald. in d. l. 1. nu. 12. in fi. C. de sum. Trinit. Merito, &c.
14 Nec † dicatur, istud non procedere, quando statu-
tum non simpliciter, & absolutè inhabilitat, sed cum
modificatione, prout in casu nostro, videlicet, nisi sit
Notarius in matricula collegij descriptus: nam tunc
comprehendit etiam forensem; Quia pro responsione
dicitur, tũ illam certam modificationem operari, vt sta
tutum afficiat forensem, quando illa certa modificatio
respicit solennitatem actus, vt inf. latius deducemus.
At secus in casu nostro, in quo modificatio, siue quali-
tas illa, vt Notarius sit descriptus in matricula, respicit
personam Notarij, non autem solennitatem actus, quia
Notario geritur, vt optimè declarat Corn. d. cons. 64.
nu. 8. circa med. vers. sed videtur. Non obstant modo
in contrarium adducta. Et in primis non obstat, Bald.
Ang. Fulg. Specul. & Dec. in locis citatis per Nat. cons.
672. nu. 46. 47. 48. & 49. lib. 4. Ang. in repert. l. si vacan-
tia. nu. 66. C. de bon. vac. lib. 10. Alex. in l. fin. num. 4. C.
de testam. Quia pro responsione animaduertendum
est, istos Dd. non disputare, an valeat statutum prohi-
bens instrumenta confici per Notariũ non matricula-
tũ, sed loquuntur semper præposita validitate ipsius
15 statuti, quia † scilicet esset expressè confirmatum à su-
premo Principe. Et ita in specie respõder Ias. d. consil.
122. col. 3. in prin. ver. non obstat. & ita ẽt respondetur
ad cons. Bero. 39. nu. 7. lib. 3. Secundò non obstat, quòd
quando statutũ prohibet Notarijs forensib. cõfectio-
16 nẽ instrumentorũ non simpliciter & absolutè, sed † cũ
certa modificatione, videlicet, nisi sint matriculati, &
de collegio, ꝙ tũc statutũ dicatur validum, vt per Soc.
cons. 97. sub nu. 1. vers. ẽt in specie. lib. 2. quẽ refert, &
sequitur Rui. cons. 201. nu. 6. cum seq. lib. 1. Rol. consi.
91. nu. 25. & seq. lib. 3. Rim. iun. cons. 196. nu. 44. 45. &
46. lib. 2. Quia omnes isti Dd. mouentur auctoritate
Bal. in d. l. cũctos populos. in 7. char. ver. tertio casu. vbi
17 inquit, † quòd aliquando statutum inhabilitat perso-
nam simpliciter, & absolute, puta, ꝙ minor 20. annor.
non possit testari, & tunc non cõprehenditur forẽsis:
aliquãdo vetat eũ aliqua modificatione, puta, ꝙ pater
non possit inter liberos testari, nisi cũ sex testibus tunc
ligat forẽsem, & allegat not. in l. 2. C. quemad. testam.
18 aper. Verum † hæc auctoritas Bald. non facit ad pro-
positũ, quia loquitur de modificatione respiciente so-
lennitatem actus, videlicet, solennitatem sex testiũ ad-
hibendam in testamento inter liberos. Vnde intrat
19 communis conclusio, ꝙ † statutum inhabilitans per-
sonam non simpliciter, & absolutè, sed cum modifica-
tione

tione respiciente solennitatē actus, ligat etiam forēses,
20 quia † actus solennis, siue sit extraiudicialis sortitur
naturam, & essentiam secūdum legem loci, vbi fit, l. 1.
C. de emanc. liber. ita post Bal. in quadam repet. l. fin. ff.
de iurisd. omn. iud. tradit Anch. in rep. c. 1. q. 12. fol. mi-
hi 42. col. 1. in fin. vers. quod dices de obli. de const. se-
quitur Aret. consi. 54. col. 2. prope fi. vers. ista sententia
confirmatur. & latius consi. 73. nu. 6. & 7. Ias. consi. 59.
col. vlt. versi. 2. & notabilius respondetur, lib. 3. Crot.
in l. omnes populi, num. 253. cum seq. ff. de iust. & iur.
Soc. cons. 131. nu. 2. vers. est etiā aduertendū. lib. 4. Cac-
cialup. in d. l. cunctos populos, nu. 90. Ruin. consil. 201.
nu. 8. lib. 1. Tiraq. de legib. connub. glo. 8. nu. 226. Gabr.
lib. 6. de statutis, concl. 8. num. 15. Nec mirum, si est dif-
ferentia inter statutum inhabilitas personam simplici-
ter, & absolute, & statutum inhabilitans personā cum
modificatione, si non fuerit certa solēnitas seruata, quia
21 ratio differentiæ est in promptu: ideo † enim primo casu
statutum non afficit forensem, quia non potest dispo-
nere de persona sibi non subdita. Secundò verò ca-
22 su ideo ligat forensem, quia † solennitas actus perti-
net ad iurisdictionē eius, in cuius territorio actus ex-
plicatur, & propterea variatur secundū diuersitatē lo-
corū, l. 3. in fi. ff. de testib. l. 2. ff. quemad. testa. aper. cum
simil. sed persona vbiq; est vniformis, & nō potest sta-
tutū circa eā dispoere, nisi sit subdita, vt per Bart. in d.
l. cunctos populos, n. 26. quem sequitur ibi Salic. col. 5.
post med. vers. quia proximè. Aret. nu. 14. prope fi. ver.
breuiter. Ias. in 2. lectur. num. 86. vers. nota perpetuo.
Idem Ias. cons. 59. col. 2. post med. vers. istud idem. lib. 3.
Anch. in repet. d. c. 1, fol. 41. col. 4. prope finē, vers. qua-
re autem. Sed statuta, de quibus agitur, licet inhabi-
litent Notarios forenses, non simpliciter, sed cum mo-
dificatione, nisi sint in matricula descripti, tamen ista
modificatio non respicit solennitatem actus, sed respi-
23 cit personam Notarij. Nam † descriptio in matricu-
la concernit personam Notarij, nō solennitatem actus,
qui à Notario rogatur, vt bene declarat Corn. d. consi.
64. prope fi. vers. sed videtur, & hoc idē post Bal. in rep.
d. l. cunctos populos, bene deducit Ruin. consi. 201. nu.
2. prope fi. vers. item infero. lib. 1. Et ex hac responsione
tollitur etiā, quod scribit Christoph. de Castel. cons. 23.
num. 6. & 7. Tertiò non obstat, quod statutum sub rub.
7. cap. 9. fuerit factum ad euitandas fraudes, & remo-
uendas falsitates, & sic statuentes disposuerunt ex iu-
24 sta causa, quo † casu non videtur dubitandum de viri-
bus statuti, vt tradit Nat. d. cons. 672. nu. 49. circa med.
vers. & de hoc non videtur, & Christoph. de Castel. d.
25 consil. 23. nume. 8. Quia † pro responsione potest vici,
causam remouendi fraudes, & falsitates potius fuisse
coloratam, quàm veram. Et hæc responsio potest pro-
bari ex his, quæ in simili dicunt inter cons. Anch. Cal-
der. cons. 12. nu. 4. & Colleg. Bonon. cons. 13. post med.
26 vers. nec obstant, quod scilicet statutum † prohibēs ire ad
molendina extra ciuitatem ad euitandas fraudes, &
& ob publicam vtilitatem continet potius causas colo-
ratas, quàm veras, quæ duo cons. approbantur ab Alex.
cons. 211. ad fi. lib. 2. Soc. cons. 272. sub nu. 8. lib. 2. Rip.
lib. 1. resp. cap. 11. nu. 4. Fel. in c. Ecclesia Sanctæ Ma-
riæ, sub nu. 104. de constit. Sed vera vel verisimilis cau-
sa fuit, ne inferatur præiudicium collegio Notario-
rum, vt patet ex illis verbis, in præiudicium dicti col-
legij. Merito, &c. Quartò non obstat, confirmatio Illu-
27 strissimi Cardinalis de Medicis. Quia † cum sit gene-
ralis, non comprehendit statuta illicita, & inhonesta,
& iuri communi contraria, Bart. in l. 1. num. 1. ff. de his
qui sunt sui vel alien. iur. per tex. in c. de iureiur. lib.
6. Bal. in d. l. 1. nu. 1. vers. item nec generalis confirma-
tio, C. de monop. latè Caccialup. in l. omnes populi, nu.
12. ff. de iust. & iur. Ias. d. consi. 122. col. 3. versic. nec e-
tiam obst. Dec. d. cons. 17. num. 2. post med. ver. nam in
generali. Bene Alexan. consil. 59. num. 9. lib. 1. fusè Pa-
ris. consi. 19. nu. 14. lib. 1. consil. 33. nu. 53. lib. 3. & con-
sil. 106. nu. 6. eodem lib. 3. Soc. iun. cons. 32. num. 53. lib.
3. Maximè, quia in casu nostro clarè constat de volun-
tate, & intentione eiusdem Illustrissimi Cardinalis ex
suis literis, in quibus mandat creari collegium Nota-
riorum cum capitulis regulatis: & non est dubium,
statuta, de quibus agitur, cum sapiant monopoliū, non
posse dici regulata. Præterea respondetur, quòd li-
cet facultates ipsius Illustrissimi Cardinalis fuerint de
amplioribus, quæ gubernatoribus perpetuis solitæ sint
concedi, nihilominus non fuerunt maiores facultati-
28 bus Legati de latere, qui † tamen non potest condere
statuta iuri cōmuni contraria, Innocent. Bal. Butr. Imo.
Abb. & alij in c. fi. de offi. leg. Roman. consi. 2. sub num.
2. Corn. consi. 121. num. 5. lib. 3. Soc. cons. 60. nu. 1. lib. 2.
Ias. in l. omnes populi, in prima lect. num. 30. ff. de iust.
& iur. Boer. in tract. de potest. legati à later. nu. 44. ver.
licet enim Gambar. de offic. & potest. lega. de later. lib.
8. rub. 2. nu. decimo quarto. vbi hanc esse communem
opin. asserit. Sed dicta statuta sunt contraria iuri com-
muni, secundum quod Notarij Apostolici, & Imperia-
les possunt vbique locorum instrumēta conficere. Me-
rito, &c. Quintò, & vltimo non obstat, quod ego vltra
informantes Ioan. Baptistæ, pro eo quandoque consi-
29 derabam, quod scilicet valet † statutum inhabilitans
personam forensem solennizantem actum ab alio di-
spositum, qualis est persona Notarij, licet non valeat
statutum inhabilitans personā forensem disponentem
actum ipsum, vt in terminis nostris distinguit quidam
aduocatus Florentin. in quodam consilio insertio inter
consilia Corn. consil. 64. nu. 3. & 6. lib. 3. & post eum la-
tius Ruin. d. consi. 201. num. 6. lib. 1. & melius cons 69.
nu. 9. ver. & si forte dicatur, lib. 3. & vterque mouetur
auctoritate Bar. in d. l. cunctos populos, nu. 41. ad fin.
30 vers. item in Notario, vbi inquit, † Notarium non ad-
hiberi ad disponendū actum, sed ad solennizandū actū
ab alio dispositum: deinde subdit, in Notario eandem
esse rationē, quæ est in solennitate actus. Vnde stante
secūdum Bar. hac identitate rationis, sequitur, vt statu-
tum disponens de persona Notarij, æquiparetur statu-
to disponenti de solennitate actus, ita vt quemadmo-
31 dum statutum † disponens de solennitate actus, trahi-
tur etiā ad forenses celebrātes actum in territorio sta-
tuentiū, Doct. in d. l. cunctos populos, & in hoc omnes
cōmuniter concordant, vt inquit Corn. d. cons. 64. nu. 8.
circa med. ita etiā statutum disponens circa personam
Notarij ad forenses quoque porrigi debet. Sed pro re-
sponsione animaduertendum est. In primis verum non
esse, quod dicit Bart. videlicet, Notarium adhiberi ad
solennizandum actum ab alio dispositum, quia re ve-
ra Notarius interuenit ad solennizandum publicum
instrumentum continens actum ab alio dispositum,
32 cum † inter alias solennitates, quæ requiruntur ad
substātiam instrumenti publici reperiatur persona No
tarij legitimè creati, vt per Doct. cōmuniter in c. 1. de
fide instrumēt. Tunc autē Notarius adhiberetur ad so
lennizandū actum, quando pro substantia ipsius actus
requireretur publicum instrumentum. Præterea de-
scriptio in matricula non solum non respicit solennita-
tem actus, sed nec etiam solennitatem instrumenti pu-
blici, quia matricula non facit, quem esse Tabellio-
nem, quæ qualitas Tabellionatus est vna de solennita-
tibus substantialibus instrumenti publici, vt modo di-
ximus, sed facit præsumptionē Tabellionatus: præsumi
33 tur † enim quis Notarius eo ipso, quod reperitur de-
scriptus in matricula, Bald. Salic. Roman. Paul. Corn.
Dec. & Rim. in l. scriniarios, C. de testam. milit. Dec. in
d. c. 1. nu. 18. de fide instrument. Ias. in l. Barbarius, nu.
quinquagesimo sexto, vbi inquit hanc esse veram, &
communem opin. ff. de offic. prætor. licet id quoque
non transeat sine difficultate, cum non desint plures
contrarium tenentes, quos citat Alciat. regul. 3. præ-
sumpt.

fuerit tutoris nomine, & pro obseruatione contentorum in ea fuerint obligata omnia, & singula bona pupilli. Quo verò ad instrumentum licentiæ, videtur & illud comprehendi sub illis verbi statuti, seu scripturis exinde confectis, sub quibus verbis statutũ videtur voluisse comprehendere omnes scripturas causa & occasione contractus minoris confectas. Præterea ex tractatu præcedenti nõ probatur neque præsumitur con-
6 tractus: multa † enim tractantur, quę postea nõ fiunt, vel quæ non veniunt ad conclusionem, & finalem effectum, vt inquit Bald. in l. multum interest. ante numerum tertium, vers. quãdoque probatur contractus. C. si quis alteri vel sibi. idem Bald. in cap. fin. sub num. 8. de iuram. calum. Alex. cons. 13. nu. 17. & cons. 28. nu. 3. lib. 1. & cons. 88, sub nu. 5. lib. 4. Dec. in c. fin. ad fi. de probat. in l. si ego. sub nu. 3. & in l. non omnis. sub num. 2. ff. si cert. petat. & cons. 11. sub nu. 1. Aym. de antiq. tempor. part. 1. sect. vidimus. num. 13. Et si diceretur,
7 † quod quando constat de longa possessione, prout in casu nostro, tunc tractatus præcedens præsumitur mandatus executioni, secundũ Bald. in d. l. multũ interest. nu. 2. in fin. Responderetur, quòd si in casu nostro licentia de vendendo ex longa possessione præsumeretur executa, & per consequẽs præsumeretur venditio, & postea præsumeretur possessio ex titulo præcedenti
8 præsumptæ venditionis, vtique † daretur præsumptio præsumptionis, vel concursus plurium præsumptionum, cõtra l. 1. C. de dot. promis. Non obstant trad. per Bal. Tiraq. & Alciat. in locis, de quibus sup. quia si tractatus est principiũ, siue Pars venditionis. ergo subiacet statuto, & propositũ præcedens quærentis emptorem, & facientis rem venalẽ non facit præsumi venditionem, sed facit præsum. contractum subsecutum non esse permutationem, sicut in instrumento dicitur, sed venditionẽ, & ita loquitur Tiraq. Et rõ est, quia actus, qui sequitur, pręsumitur cõformis tractatui pręcedẽti, & in eius executionem factus, & sic ista duo inter se valde differũt, quod ex tractatu præcedenti præsumatur contractus, vel quod contractus subsequens tractatum præsumatur illi cõformis, & in eius executionem factus Secundum adminiculum est instrumentum solutionis pretij: sed nec istud ad rẽ facit, quia cadit sub
9 dispositione statuti. Nec † intrat cons. Roman. 294. nu. 3. cum seq. Quia Viuiani non debebant dictum prætium: tunc enim intraret. cons. Roman. si facta fuisset venditio valide secundum formam statuti, & Viuiani debuissent pretiũ, & illud postea soluissent: tunc enim ex necessitate iuris potuisset eis sine solennitate statuti fieri quietatio. Vnde aut ista quietatio fuit facta simpliciter ob solam receptionẽ pecuniarũ, & tunc valet, sed non facit ad rem: aut fuit facta ob receptionem pecuniarum non simpliciter, sed ob causam venditionis futuræ, & tunc non valuit, quia nec etiam valuit ipsa venditio, aliàs si fuisset valida quietatio, oportuisset etiam valere venditionem, & in hoc præiudicatum fuisset pupillo. Tertiũ adminiculum est reproductio instrumenti venditionis factæ pro parte Achillis,
10 ex qua † reproductione videtur approbasse, & confessus fuisse cõtẽta in ipso instrumento reproducto, & sic vẽditionem ipsam. Sed hoc adminiculũ tollitur ex eo,
11 ꝙ † reproductio ista facta fuit impugnatiuè, quo casu nulla oritur approbatio, vel cõfessio, vt per Aym. cons. 175. num. 7. sequitur Rim. iun. consil. 18. num. 174. lib. 1. Nec obstat responsio, quod reproductio dicti instrumenti facta fuit particulariter ad probandum malam fidem Viuianorum prouenientem ex eo, quod ipsi emerunt scienter rem pupilli sine solennitatibus statuti, idque ad effectum tollẽdi exceptionem præscriptionis pro parte eorundem Viuianorum oppositam. Quia hæc quoque reproductio fuit facta ad demonstrandũ esse locum dispositioni statuti volentis, nullam adhiberi fidem instrumentis contractuum pupillorum & minorum sine solennitatibus statuti celebratorum. Attamen fuit facta impugnatiuè ad impugnandam fidẽ instrumenti, quia constito ex eo solennitates non fuisse seruatas, statim intrabat dispositio statuti, & per consequens auferebatur fides ipsi instrumento, & ita etiam hæc secunda reproductio facta fuit impugnatiuè ad impugnandam dictam exceptionem, quia constito de mala fide, statim tollebatur dicta exceptio. Nec dicatur, Achillem se iuuasse dicto instrumento in eo, quòd per illud probauit malam fidem Viuianorũ. Quia responderetur, quod huiusmodi iuuamen probationum non includit approbationem, siue non excludit impugnationem: sicut videmus in simili in producente acta grauaminis, qui dicitur producere impugnatiuè ad effectũ impugnandi sententiam primi iudicis, vt per Aym. vbi sup. & tamen se illis iuuat in eo, ꝙ per ea probat grauamen ipsum. Quartum adminiculum sententiæ, & quintum appellationis eodem modo impugnatiuè intelliguntur. Sextum adminiculum est intimatio facta per Viuianos Carolo de lite eis mota per Comitem Alphonsum de Musto super quadam petia terræ alias ab eodem Carolo eis vendita mediante Elisabeth matre, & tutrice ipsius Caroli, vt in instrumento intimationis dicitur, quam petiam terræ si Viuiani nõ emissent, nõ est verisimile, quod talem litem intimassent. Sed hoc adminiculum nõ concludit, quia non constat, bona, quæ in instrumento intimationis litis narrantur, esse illamet, de quibus agitur, imò præsumendom est potiùs esse diuersa, cùm in instrumento venditionis, & instrumento intimationis litis diuersa
12 assignentur cõfinia, & † in rebus, siue corporib. præsumitur pluralitas, nisi probetur idẽtitas, vt post Ioan. And. & alios tradit Aym. cõs. 112. nu. 3. in fin. Nec ob-
13 stat, ꝙ † non præsumitur pluralitas factorum, Dec. in c. in præsentia. in 9. not. de prob. Aym. cons. 112. num. 4. & latiùs cons. 198. sub nu. primo, & instrumentum intimationis litis refert venditionem factam Viuianis per Elisabet matrem, & tutricem Caroli, quia id procedit probata identitate rei, siue corporis, quia tunc non præsumitur pluralitas venditionum, nisi probetur, & ita declarat Aym. dict. cons. 112. nu. 4. vers. respondeo. Nec obstat, quòd diuersitas confinium contingit ob diuturnitatem temporis, cum à die venditionis vsque ad diem intimationis litis fluxissent 42. anni. Quia ni-
14 hilominus erat † probanda identitas, vel per testes habentes notitiam vtrorumque tam antiquorum, quàm modernorum confinium, Bart. in l. demonstrat o falsa. in princip ff. de condit. & demonstrat. Aym consil. 57.
15 numero 7. vel per famam, per quam † probatur identitas, quando ob longinquitatem temporis cohærentiæ, & confinia sunt mutata, vt per Bald. consil. 265. in princip. lib. 2. Aym. d. consi. 57. num. 7. idem Bald. in c. vasallus, il primo, num. 9. ad fi. versic. tu dic. si de feud. fuer. controuers. Ruin. consil. 50. sub num. 16. libro 1. Septimum adminiculum est transactio inter Carolum maiorem 14. cùm interuentu eius matris, & Achillem & Ioan. Baptistam de Blanchettis, vbi fit conuentio, vt Ioan. Baptista pro emendatione defectus mensurarum, & quantitatum certorum terrenorum vocatorum, li Carumari, teneatur ad refectionem lib. 150. & sic iste defectus mensuræ, relatus ad defectum mensuræ tornaturarum 400. in instrumento venditionis enunciatarum, arguit veritatem ipsius venditionis. Sed istud adminiculum non suffragatur, tum propter diuersitatem valoris tornaturarum, siue terrenorũ deficientium: tum quia communio bonorum, de quibus est transactum, excludit relationem defectus mensuræ, de quo in transactione, ad defectum mensuræ, de quo in venditione, vt hic per informantes Achillis. Octauum adminiculum est obseruantia subsecuta. Sed nec istud Dominis satisfaciebat, quia non constat, Carolum habuisse notitiam instrumenti venditionis, & defectus

solen-

solennitatum,quę iuxta formam statuti in ea require-
16 bantur. In ista enim † obseruantia habenda est ratio,
an is, contra quem allegatur, sciuerit vel ignorauerit
ipsam scripturam, & defectũ solennitatis illius, vt be-
ne deducit Aym.de antiq.temp.par.1.sect.4.limitatur.
nu.19.ver. rursus in ista obseruantia. Vltimum admi-
niculum est duorum testium singularium deponentiũ
se audiuisse à Carolo, ꝙ sibi vendiderant Viuianis bo-
na,de quibus agitur. Sed istud adminiculum non suf-
ficit, nec suppletur saltem sufficienter ex alijs admini-
culis. Et in omnem euentũ Dñi dicebant,ex tot admini-
culis non posse colligi veram venditionem, sed solùm
præsumptam,& propterea dicere,quòd Viuiani hodie
præsumuntur possidere ex ista præsumpta venditione
præcedenti, nil aliud sit, quam dare præsumptionem
præsumptionis, vel concursum plurium præsumptio-
num.

CANTVCCII.

Romanensis Fidecommissi Domus. Die quinta Ianuarij. 1579.

SVMMARIA.

1 *Domicilium constituere incolatum dicitur.*
2 *Domicilium in dubio per assiduam in loco habitationem contrahitur.*
3 *Assidue in loco habitare quando quis dicatur, cum numero sequen.*
4 *Arbitrarium est iudici terminare, quando quis dicatur assiduè in loco habitare.*
5 *Vxorem ducẽs in loco, quam alio nunquam transtulit, dicitur ibi continuè habitare.*
6 *Exemptus à iurisdictione nõ dicitur in loco habitare, si opponat exceptiones: secus si non opponat.*
7 *Iudicis processus habentis iurisdictionem per exceptionem elidibilem, valet, & tenet, si exceptio non opponatur.*
Ampliatur etiam si iudex sciuerit suam iurisdictionem ope exceptionis elidibilem. nu.8.
Limita, nisi exceptio sit talis, quæ consensu partium remitti non possit. nu.9.

DECISIO CV.

RESolutum fuit tam ex capite cõmissionis, de qua
in decimo sexto pręsupposito, quã ex capite mo-
tus proprij Iulij Secundi, de quo in 18. præsupposito,
acta & probationes factas coram secundo Collaterali
subsistere, & in causa huiusmodi attendi debere. Nam
quo ad caput cõmissionis res secũdùm Dominos nõ vi
detur habere difficultatem, quia causa committitur
in eisdem statu, & terminis, in quibus reperitur, & cũ
eisdem actis, & probationibus coram secundo Colla-
terali quomodolibet factis, & commissio est signata de
consensu partium. Nec obstat, quòd consensus Alexan-
dri est præstitus circa iurisdictionem tantum, quia in
commissione omnia præmissa continentur, & commis-
sio non fuisset de consensu Alexandri signata, nisi fuis-
set citatus coram Referendario, vt moris est, & trans-
missa sibi copia commissionis, idque confirmatur ex a-
lijs commissionibus postea pro parte dicti Alexandri
obtentis, in quibus mandatur, vt in causa procedatur
iuxta formam aliarum commissionum. Minus obstat
protestatio facta per procuratorem Alexandri, ꝙ non
intendit consentire commissioni obtentæ, nisi quo ad
iurisdictionem, non autem quo ad alia. Quia ista pro-
testatio nihil releuat, cum prius Alexander consenserit
expeditioni commissionis, quam debebat reformare, si
non erat expedita iuxta suum consensum. Quantum
verò ad caput Bullæ Iulij Secundi res quoque ex isto
capite Dominis visa fuit clara. Bulla enim tribuit cu-
riæ capitolinæ iurisdictionem in omnes incolas Romæ
habitantes, & non est dubium, Alexandrum esse in-
colam, & Romæ habitantem, ac quòd ibidem vxorem
duxerit, & retinuerit, per quam habitationem, & vxo-
ris ductionem, ac retentionem absque dubio domici-
lium contraxit, & consequenter effectus est incola, cùm
1 † domicilium constituat incolatum. l.pupillus, §.inco-
2 la.ff.de verb.signif.l.ciues.C.de incol.li.10. Nam † do-
micilium in dubio per assiduam in loco habitationem
contrahitur. l.2.C.vbi senat.vel clariss. Menoch.de arbit.
iud.quęst.9 cas.86.num.11.12.13.& 14. Vbi ita omnes
tenere asserit. Et licèt dubitatio sit, quando quis dica-
3 tur † assiduè in loco habitasse, & plures Doct. senserint
decennij cursum sufficere, vt per gl. Bal. Hostien. Alex.
Rui. Ang. & alios relatos per Menoch. vbi supra nu.15.
Tiraq. de præscr. pag.34.vers.10. Soc.iun.cons.7.nu.6.
lib.2. latè Rolan.cons.79.nu.51.in fine.52.& 57. vbi de
communi lib.3. post Bart. Alcia. Paris. Aret. Bero. Ceph.
4 Felin. & alios per eum citatos. Aliqui † verò tenent, id
iudicis arbitrio terminandum esse, vt Abb. Mar. Soc.
Felin. Dec. & Paris. quos refert, & sequitur Menoch.
vbi supra, num.16.& 17. Nihilominus quicquid sit, in
casu nostro cessat omnis dubitatio, tum quia Alexan-
der nedum per decennium, sed etiam per vicennium
5 continuum in vrbe habitauit: tum etiam quia † vxo-
rem ibi duxit, quam alio nunquam transtulit, ita Dec.
cons.283. sub nu.11. Alciat.cons.719 nu.5. Menoch.d.
cas.86.sub nu.18. Nec obstat, quòd Alexander esset of-
6 ficialis, & † per consequens exemptus à iurisdictione
curiæ capitolinæ, prout in eadem Bulla Iulij Secundi.
Quia hanc exceptionem exemptionis Alexander co-
ram secundo Collaterali nunquam opposuit, & pro-
pterea acta, & probationes coram eo factæ valere de-
7 bent. Nam † processus iudicis habentis iurisdictionem
per exceptionem elidibilem valet, & tenet, si exceptio
non opponatur, ita gl. in Clem. 2. in verbo, competenti,
quam ibi sequuntur Card.q.3.vers.ad secũdum, Imol.
nu.5. Anchar.nu.7. Abb.nu.4. vt lit.pend. Imol.in c.si
duobus. num.4. vers.sed sciret. & colum.fin.in fine. de
appellat.& ibi Franc.nu.17.vers.sed tu limita. Præpos.
nu.5.in fine, & nu.17.pariter in fin.nu.6.prope finem,
ver.considera tria. & nu.12.vers.quinimo videtur. late
8 Dec.nu.3.& 4 & nu.8.ad fin.& nu.14. Idque † proce-
dit non solùm si iudex ignorauit, sed etiam si sciuerit
iurisdictionem suam ope exceptionis elidibilem esse,
vt per Imol. Præpos. Felin. & Dec. in citatis locis. Dum-
9 modo † exceptio sit talis, vt cõsensu partis remitti pos-
sit, vt bene per Præpos. vbi sup.

CANTVCCII.

Regien. Hospitalis. Die 10. Iunij, 1579.

SVMMARIA.

1 *Hospitale possessum per longum tempus a laico præsumitur laicale.*
Literæ Apostolicæ super prouisione clericorum, an comprehendant hospitalia Ecclesias habentia, vide distinctionem.
2 *Possessio, per quam possumus alterum præeligere, est attendenda.*
3 *Concessio instituendi personas, & custodiendi Ecclesias vacantes, præsumitur realis, non autem personalis, si persona prætendens ius, & eius antecessores fuerint in quieta possessione instituendi, & custodiendi.*
4 *Commissio multiplex curæ, & regiminis hospitalis facta laicis operatur præsumptionem laicalitatis.*
5 *Denominatio loci multum operatur ad præsumẽdam qualitatem laicalitatis.*
6 *Hospitale magis præsumitur quàm beneficium.*
7 *Delictum nec error unquam præsumitur.*
8 *Scientia status siue diœcesis præsumitur in ordinario.*

DECISIO CVI.

DEdi dubium de ordine Dominorum in causa Re-
gien. Hospitalis, præsuppositis quibusdã Bullis, &
instrumẽtis, qualis fuerit primæuus status loci, in casu,
& ad effectum, de quo agitur. Illudq́; proposui parte

Boiardi

Boiardi tantum informante, quia pars Corradini fuit
multũ contumax, etiam si pluries fuerit monita & re-
quisita, ac etiam diu expectata. Et die Merc. decima
Iunij, 1579. resolutũ fuit præsumptiuè constare, quod
primæuus status loci, de quo agitur, fuit laicalis. Et
potissima resolutionis ratio fuit, quia constat, locum
istum per decem & octo annos fuisse à laico vxorato
possessum. Nam Carolus de Boiardis, cui regimen, &
gubernium huius loci ante annum 1454. commissum
fuit, & quem constat fuisse laicum vxoratum, ab anno
1472. vsq; ad annum 1490. rexit, & gubernauit locum
istum vsque ad eius obitum, qui fuit de eodem anno
1490. Et postea ad hunc locum tanquã per obitum Ca-
roli vacantem fuit præsentatus Georgius de Boiardis,
prout de his omnibus constat ex 3.4.5.6. & 7. præsup-
1 positis. Vnde † ex ista 18. annorum possessione Caroli
laici vxorati præsumendum est, locum de quo agitur,
fuisse laicalem, Calder. cons. 4. circa med. vers. itẽ etiam
oratorium. Romao. cons. 477. nu. 10. Felyn. in c. in iu-
ramenta. sub nu. 9. vers. de secundo. de rescrip. facit gl.
in Cl. per literas. in verbo, Ecclesias. de præb. vbi quæ-
rens, numquid literæ apostolicæ super prouisione cle-
ricorum comprehendant hospitalia Ecclesias habẽtia,
distinguit, quod aut Ecclesia est principalis, & hospita-
le accessorium, & tunc comprehendant: aut è contra
hospitale est principale, & Ecclesia accessoria, & tunc
2 secus: aut sumus in dubio, & tunc, si apparet † posses-
sio, per quam possumus alterum præeligere, eam se-
quemur, & glos. sequitur ibi Card. quæst. 17. Imol. nu.
15. vers. deinde quæro. & nu. 16. Abb. num. 5. Vital. sub
nu. 22. Rebuff. de nomin. q. 15. nu. 15. vers. vel si appa-
reat possessio. Hisque accedit, quod in simili dicunt gl.
& Doct. in c. cum venissent. per illum text. de iostit. vbi
3 volunt, quòd † cõcessio instituendi personas, & custo-
diendi Ecclesias vacantes facta per quoscunq; præde-
cessores Archiepiscopi Eboracen. quibusdã Archidia-
conis Richmandiæ præsumitur realis, non autem per-
sonalis, si Archidiaconus Richmandiæ, & eius ante-
cessores fuerint in continua, & quieta possessione insti-
tuendi, & custodiendi, ita glos. ibi. in verbo, probatum.
el primo. quam sequitur Abb. num. 7. circa med. Imol.
nu. 19. vers. item quia, vbi subdit, titulum Archidiaco-
ni præsumendum esse realem, quia status possessionis
apparebit realis, ex quo Archidiaconus, & eius ante-
cessores fuerãt in possessione. Butr. nu. 7. ver. nota quod
quasi possessione. & latiùs num. 28. vbi inquit, q stante
controuersia non super concessione, sed super qualita-
te ipsius, an sit realis, vel personalis, inspicitur status
possessionis, ita vt si possessionis status sit vt realis, præ-
sumitur concessio realis prout ibi, si verò possessionis
status sit, vt personalis, præsumitur concessio persona-
lis. Et hoc idem voluit ibi Anch. nu. 15. vers. sed dices,
inquiens, q licèt concessiones factæ personis de bonis
Ecclesiasticis personales præsumantur, c. veniens. de
transact. c. nisi essent. de præben. tamen ibi possessio cõ-
tinuata plurium Archidiaconorum faciebat præsume-
re concessionem realem, quia cum descenderit exerci-
tium iuris instituendi, & custodiendi successiuè in
plures, præsumitur realis concessio: talis enim descen-
sus non potest adaptari ad personalem concessionem,
quæ morte finitur, dict. c. nisi essent. Ita dicendum in
casu nostro, in quo non dubitatur de existentia hospi-
talis, sed de qualitate ipsius, an sit laicale, vel Ecclesia-
sticum: ideò inspici debet status possessionis subsecutæ,
qui cùm fuerit, vt laicalis, vt patet ex possessione Ca-
roli, qui tanquam laicus vxoratus per 18. annos hospi-
tale istud possedit, quæ possessio laici vxorati non po-
test conuenire hospitali Ecclesiastico, meritò præsu-
mendum est, dictum hospitale fuisse laicale; & tantò
magis, quod plura hic concurrunt. In primis narratiua
Bullæ Ioannis XXII. de anno 1412. ibi, quandoq; per
clericos, quandoque per laicos consueuit gubernari,
quæ narratiua multum iustificatur ex obseruãtia sub-
secuta, videlicet ex possessione 18. annorũ Caroli laici
4 vxorati. Secundò, multiplex † commissio curæ, & re-
giminis dicti hospitalis, iuxta Clem. quia contingit, de
relig. dom. Felin. in c. de quarta, sub nu. 15. versi. adde
quod Doct. de præscrip. Gemin. in c. final. column. vlt.
vers. quæro, an habeat locum in hospitali. num. 20. de
elect. in 6. Card. in Clem. vltim. quæst. 13. in fi. de pro-
curat. Tertiò, denominatio loci, qui semper est deno-
5 minatus hospitale, quæ † denominatio ad præsumen-
dam qualitatẽ laicalitatis multũ operatur, iuxta glos.
in d. Clem. per literas, in versic. Ecclesias. versi. quid in
dubio. quàm ibi Imol. & Abb. sequuntur. Rebuff. d.
qu. 15. nu. 15. vers. vel si appareat. Quartò, quia in du-
bio, quando non apparet, an sit hospitale, vel beneficiũ,
6 magis † præsumendum est hospitale, quàm beneficiũ,
vt per eandem glo. quam sequitur Imol. nu. 16. vers. si
verum non apparet, Anchar. nu. 10. vers. quid in dubio,
Abb. num. 5. in fin. Barbat. consi. 67. nu. 11. lib. 3. Pauin.
de offic. & potest. c. sede vacan. par. 2. qu. 1. nu. 6. Mo-
hed. decis. 343. Rebuff. q. 15. nu. 15. Nec dicendum est,
quòd Carolus potuerit ab initio obtinere hunc locum,
tanquam clericus simplex, deinde potuit contrahere
matrimonium, & continuare possessionem de facto, si-
7 ue per errorem. Tum quia † non debet præsumi, nec
delictum. l. meritò. ff. pro soc. nec etiam error, l. si post
diuisionem. C. de iur. & fact. ignorant. Alciat. reg. ter-
tia, præsumpt. 21. nu. 1. Tum etiam, quia si alterutrum
8 istorum fuisset, vtique † ordinarius, in quo præsumi-
tur scientia status suæ diœcesis propter annuam visita-
tionem, ad quam tenetur, non permisisset hunc locum,
si fuisset beneficium, per tot annos ab vxorato teneri. c.
ordinarij, de offic. ordin. li. 6. & ita arguit Anchar. cons.
161. nu. 4. vers. tertio propter scientiam, & Cassad. dec.
2. nu. 3. de caus. possess. & propriet.

CANTVCCII.

Vlixbonen. Professionis. Lunæ, 22. Iunij, 1579.

SVMMARIA.

1 *Furiosus, & mente captus in quid differant, & quis vter-que sit. num. seq.*
2 *Mente captus quis dicatur, ad differentiam furiosi.*
3 *Testis deponens de dementia, seu mentis captione, non creditur, nisi reddat rationem dicti sui, etiam si non fuerit interrogatus. cum nu. seq.*
4 *Furor est difficilis probationis.*
5 *Furor & dementia probantur ex factis, ex communi.*
6 *Iudex adhibere debet Medicos, qui furorem, & dementiã cognoscant.*
7 *Furor & mentis captio sunt passiones cerebri, quas phisicus cognoscit.*
8 *Religiosi magnam præstant auctoritatem ad probandam dementiam.*
9 *Demens præsumitur qui proprium nomen ignorat.*
10 *Tempus probationis potest arbitrio iudicis restringi, & ampliari, ex rationabili causa. cum nu. 11.*
12 *Testes singulares admittuntur ad probandum quid in genere.*
13 *Professio religionis facta à demente nulla est.*
14 *Furiosus non potest contrahere matrimonium carnale.*
Imò nec spirituale. nu. 16.
Ampliatur etiam in mente capto. nu. 17.
15 *Argumentum à matrimonio carnali ad spirituale validum est.*
17 *Furiosus, & mente captus æquiparantur.*
18 *Mente captus non potest religionem profiteri.*
19 *Argumentum de reputatione ad non reputationem, vel contrariam reputationem validum est.*
20 *Confessionis actus, & communicationis excludunt dementiam.*
21 *Actus loquendi ad propositum non excludit dementiam,*
quando

quando demens est in conspectu umbratæ quietis constitutus.

22 *Dementes quandoque ex factis conuincuntur, licèt ex verbis prudentes appareant.*

23 *Furiosi, & mente capti faciunt multoties signa, & loquuntur, vt prudentes.*

24 *Professio religionis, vt nulla dicatur ex capite dementiæ, debet probari eã tempore emissionis professionis fuisse.*

25 *Dementia medio tempore præsumitur, probatis extremis.*

26 *Demens & furiosus post, præsumitur etiam fuisse furiosus & demens retro.*

27 *Coniectura aliqua, vel præsumptio si concurrat vltra statum præsentem inferens retro, præsumitur ex præsenti in præteritum.*

28 *Dispositum in mente capto, vel furioso, nõ procedit in fatuo simplici, substupido, & hebetis ingenij.*

29 *Dementia impediens contractum matrimonij debet esse talis, vt auferat vsum rationis.*

30 *Testis volens probare priuationem intellectus in aliquo, debet reddere rationem dicti sui.*

31 *Animi qualitas si debeat probari, testis debent testificari per actus exteriores quos viderint.*

32 *Exteriora indicant secreta animi.*

33 *Testes quando dicantur iudicare, non autem testificari.*

34 *Testis deponens de furore ob eiectionem lapidum, quomodo deponere debeat. & nu. seq.*

DECISIO CVII.

DVbitaui in vna Vlixbonen. professionis, ao ex pro-
bationibus factis pro parte Dom. Ludouici Alua
res sit probata eius intentio circa nullitatem professio-
nis, & dementiam D. Margaritæ in casu, & ad effectũ,
de quo agitur. Quod dubium Domini resoluerunt ad
fauorem Dom. Ludouici, nempè eius intentionem sa-
tis probatam esse tam circa nullitatem professionis,
quàm circa dementiam Do. Margaritæ. Et pro maiori
huius resolutionis dilucidatione, quia informãtes hinc
inde copiosè scripserunt, & multa inculcarunt, potest
distingui materia in quatuor difficultates, vt Prima sit,
qualis sit dementia D. Margaritæ, furorne, vel mentis
captio? Secunda, an sufficienter probetur? Tertia,
an sit talis, vt professionem per eam in monasterio de
Odiuellas emissam annullauerit. Quarta versabitur
circa responsionem, & remotionem eorum, quæ pro
parte Domini Antonij Telles deducuntur. Quo ad
primam difficultatem Domini dixerunt. Dom. Mar-
garitam fuisse, & esse mente captam, non autem furio-
sam, quia signa, verba, & actus particulares, de qui-
bus deponunt testes, quorum summarium pro parte
D. Ludouici datur, non probant rabiem, & impetum
furoris, sed carentiã mentis, intellectus, & animi iudi-
cij absque alia extrinseca furoris demonstratione: vel
non probant furorẽ patentẽ, sed latentem In hoc enim
1 differũt † furiosus, & mente captus, quod furiosus est,
qui rabie, vel impetu furoris concitatur, vel qui furorẽ
2 habet patentem. Mente captus verò is est, cui † mens &
animi iudicium deficit, & extrinsecus nullũ furorem
ostendit, vel qui furorem habet latentem, ita Bald. in l.
qui furiosi. nu. 2. vers. mente captus est. C. de nupt. in l.
a. ante no. 1. C. de mat. fur. in l. humanitatis. num. 15. C.
de impuber. & alijs substitutio. sequitur Alex. cons. 54.
nu. 2. lib. 2. Ias. in l. furiosum. nu. 2. ibi Dec. num. 1. & 2.
Rimin. nu. 1. C. qui test. facere poss. Gramm. cons. crim.
16. num. 14. Guliel. de Bened. in c. Raynutius. in verbo,
Adiectę impuberi, nu. 76. de testam. idem Dec. in l. hu-
manitatis, sub num. 1. vers. 2. accipitur, vbi etiam subdit
differentiam istam potius procedere ex communi vsu
loquendi, quàm de iure, & ibi sequitur Coras. sub nu.
3. C. de impub. & alijs subst. Circa secundam difficulta-
tem cõclusum fuit dementiam siue mentis captionem
Dom. Margaritæ ex dictis testium, de quibus in sum-
mario Domini Ludouici, sufficienter probari. Nam li-
cèt furor siue dementia sit quid inuisibile, quod non
sensu corporis, sed indicio intellectus percipitur, etiam
si in facto cõsistat, & propterea in eius probatione per-
spicax inquisitio requiritur, quia testes facilè possunt
3 errare, & ideò eis non creditur, nisi causam, † sui dicti
manifestam faciant, vt inquit Bald. in l. solum. colum.
prima, versic. & idem dicitur. Cod. de testibus, idem
Bald. in d. l. furiosum. circa med. versic. est autem dif-
4 ficile. C. qui testament. facere poss. dicens, † furorem
esse difficilis probationis, nec testibus super eo depo-
nẽtibus credendum esse, nisi assignent rationem dicti
sui, etiam si non fuerint interrogati. Et Bald. sequun-
tur Doctor. in dicta l. furiosum. Fulgos. ad fin. vers. qui-
nimo, Castrens. num. 3. versic. ideò testis. Ias. nu. 6 Dec.
num. 28. versic. quod quidem non videtur. Socin. cons.
42. num. 4. lib. 1. Cum. cons. 21. nu. 5. lib. 2. cons. 216. nu.
16. lib. 3. & cons. 22. nu. 23. & 10. cum seq. libro quarto,
bene Alexan. cons. 147. numero decimosexto. li. 7. Dec.
cons. 448. nu. 31. & 32. Curt. iuo. cons. 151. nu. 1. 2. & 8.
Bertrand. cons. 48. num. 29. versi. tum quia. & num. 30.
& 31. lib. 2. parte prima, latè Paris. consil. 88. nu. 54. 55.
56. & 57. vbi de communi lib. 3. Et insuper Doctores
5 communiter dicunt, † furorem, & dementiam proba-
ri ex factis, l. quidam in suo, ff de condit. instit. vel ex
verbis, l. ob quæ vitia. in princ. ff. de ædilit. edict. c. le-
gimus. 93 distinct. & exemplificant signa, & actus par-
ticulares, quibus furor ostenditur in eo, qui fatua, vel
deridenda loquitur, qui lapides proijcit, qui habet me-
moriam inordinatam, vt quia vnum dicit, mox con-
trarium, qui habet loquelam inordinatam, nesciẽs ex-
primere quid velit, vel non velit, qui vel à patre, vel ab
alijs coniunctis, vel communiter ab omnibus reputa-
tur pro furioso, vel demente, qui iubet corpus suum
in mare proijci, qui nomen suum ignorat, qui in com-
pedibus siue custodia retinetur, qui in infirmitate non
vult mederi. De quibus signis & actibus, per Alexand.
dicto consil. 54. nume. 2. consil. 141. nume. 2. circa me-
dium, lib. 1. & cons. 86. nu. 10. li. 2. bene Barbat. in c. fin.
nu. 8. de success. ab intest. latiùs idem Alex. in l. si cùm
dotem. §. si maritus. nu. 7. ff solut. matrim. Corn. cons.
22. nu. 6. & 7. lib. 4. Socin. cons. 42. nu. 2. & 6. lib. 1. Ber-
trand. consi. 48. nu. 20. 21. 22. & 23. lib 2. part. 1. Guliel.
de Bened. d. cap. Raynutius. in verbo, Adiectæ impu-
beri. num. 77. vsque ad 81. Dec. cons. 86. nu. 7. & latiùs
consil. 448. num. 1. 2. 3. & 4. Ias. in d. l. furiosum. nu. 4. &
ibi Dec. num. 28. & 29. & Riminald. prope fin. Marant.
in reper. l. is potest. num. 128. ff. de acquir. hæred. Ba-
uer. late in §. item furiosi, colu. penult. versic. extra glo.
Instit. quib. non est permiss. facere testam. plenè Paris.
alios citans, cons. 87. nu. 4. 5. 6. & 7. & cons. 88. nu. 1. 2. 3.
4. & 5. & bene Ferret. cons. 207. num. 11. lib. 1. Nihilo-
minus testes in casu nostro non dicunt simpliciter, Do-
minam Margaritã fuisse stultam, dementem, vel men-
te captam, nec alijs vtuntur verbis, ex quibus posset
dici eos iudicare, sed assignant bonas rationes, & refe-
runt quamplurima signa, & actus particulares con-
cludentes ad dementiam & mentis captionem Marga-
ritæ. Quòd autem res ita se habeat, multifariam osten-
ditur. In primis ex verbis fatuis, & deridendis, quia
Domina Margarita dicebat, se esse infirmam in vno ca
pillo, tertius super nono interrogatorio, dicebat sibi
apparere quandã faciem in vno foramine, quæ sibi vi-
debatur Maurus incantator. Idem tertius super 13. di-
cebat se nescire, an iret ad cõmunicandum, vel abluen-
dũ faciem, aut ad recitandum primam. Duodecimus
super secundo dicebat etiam alia insulsa & ridicula, de
quibus infra. Secundò, probatur ex pluribus factis, &
gestis clarè dementiã, & insaniam ostendentibus, quia
ibat ad chorum in camisia, septimus, nonus, duode-
cimus super septimo, implebat faciem luto, dicendo se
ideò ita facere, quia nares sibi multum fulgebant, se-
ptimus

primus, 8. 9. 10. 11. 12. & 13. super septimo, vertebat
domum manica tunicæ, quintus super primo, ponebat
excrementa narium in vno baculo, & postea illa come-
debat. Idem quintus super primo, vrinabat in vna pa-
tina, & illam publice omnibus ostendebat, & illis dice-
bat, quòd illi veniebant medullæ, tertius super septi-
mo, quartus super nono, proijciebat cucullam in latri-
nis, 23. super 10. proijciebat cucullam & habitum, 28.
super 8. vtebatur pro speculo vno pitali immundo, se-
cundus super nono, ridebat sæpe sæpius sine proposi-
to, tertius super septimo, sextus super primo. 34. super
decimo, ponebat carnem crudam in sinu, & cibum in
manica, secundus super nono, vociferebatur tempore
silentij, nonus super septimo in fine, transmittebat oua
per filum vel per lignum, secundus super nono, nō co-
medebat per duos, vel tres dies. Idem secundus super
nono, spuebat in vna patina parua, dicendo, quod ibi
recipiebat medullam. Idem secundus super nono, post
acceptum syrupum volebat ire ad sumendum Sacra-
mentum Eucharistiæ, tertius super septimo, id quòd
dabat, illico & eodem instanti repetebat. Idem tertius
super septimo, accipiebat lapides, & baculos, & cum
illis percutiebat quos inueniebat, quintus super pri-
mo existebat in porta vnius cameræ in camisia sine ve-
lo, & cum mitra in capite, idem quintus super primo.
Tertiò probatur prędicta dementia, & insania D. Mar-
garitæ ex eo, quia in domo ab omnibus tenebatur &
reputabatur pro insana, & demente, sextus super pri-
mo, 17. super primo, & in monasterio de Speranxa erat
tenta generaliter ab omnibus pro muliere stulta, deci-
mus, vndecimus, & decimus tertius super secundo, in
fi. & in monasterio de Odiuellas publicè dicebatur, &
reputabatur insana, 18. super decimo, 19. super 8. & su-
per 14. vigesimus super 8. in fine, & 22. super 18. ad fi-
nem. Et non est dubium, de iure furorem siue demen-
tiam probari etiam ex cōmuni reputatione, vt supra-
dictum fuit. Quartò, ista dementia D. Margaritæ pro-
batur iudicio duorum Physicorum, qui sunt testes, 29.
& 30. super decimo, qui facta congregatione, & com-
municato inuicem colloquio vnà cum alijs Physicis
decreuerunt, & iudicauerunt Dominam Margaritam
insanam, quorum Physicorū iudicio standum est, quia
vt inquit Bal. post Iacob. de Aret. in l. obseruare. ff. de
6 cur. furio. Iudex † debet adhibere Medicos, qui furo-
rem & demētiam cognoscant. per l. semel. C. de re mi-
lit. lib. 12. sequitur Alex. cons. 86. nu. 5. in fi. li. 2. Mayn.
in l. furiosi, num. 6. ff. de reg. iur. Petr. à Plaz. alios citans
7 in epito. delict. lib. 1. c. 29. nu. 2. Furor † enim & mentis
captio sunt passiones cerebri, quas Physicus cognoscit,
vt inquit Barbat. in c. fi. num. 8. in fi. de success. ab in-
test. Et eodem modo standum est iudicio duorum pa-
trum Societatis Iesu, qui sunt testes. 33. & 35. super de-
cimo, qui sensim, particulariter, & per spacium tempo-
ris Margaritam allocuti, iudicarunt eam incapacem
confessionis & aliorum sacramentorum, vsum rationis
requirentium. Quod idem iudicauit frater Antonius
ordinis sancti Bernardi, qui est testis 36. super sexto, di-
cens, audiuisse Dominam Margaritam in confessione,
& inuenisse illam non genuflexā, sed stantem & spuen-
tem, & rudentem versus moniales, & propterea iudi-
cauit illam incapacem susceptionis sacramenti Eucha-
ristiæ, qui tres religiosi, cum sint multū timoratæ con-
8 scientiæ, magnam præstant † auctoritatem ad creden-
dam dementiam Margaritæ, vt in his terminis rectè
considerat Roderic. Suarez. alleg. 1. sub nu. 13. Quintò
comprobatur etiā dementia prædicta Dominæ Marga
9 ritæ, ex eo, quòd † nomen proprium ignorabat, iuxta
l. fi. C. de hæred. instit. prout attestantur duo Notarij
in quibusdam interrogatorijs illis factis de mandato
D. Vicarij Vlixbonen. Sextò, præmissa confirmantur
ex eo, quod moniales monasterij de Speranza post
annum nouitiatus in circa D. Margaritæ noluerunt

eam ad professionem admittere, reijcientes illam tan-
quam inhabilem, & incapacem professionis, propter
eius insaniam & dementiam, non obstante, quòd eam
in monasterio recepissent ad instantiam & intercessio-
nem Sereniss. Regis Portugalliæ tunc temporis Cardi-
nalis Infantis, cuius voluntati obtemperare valde ve-
risimile est eas summopere desiderasse, quia erat mo-
nasterij superior, id quod nō fecisse eas ob meram im-
possibilitatē & dementiam Margaritæ prouenientem
dici oportet. Septimò, accedit nimia breuitas tempo-
ris trium dierum ad profitendum ipsi Margaritæ in-
10 dulti. Licet enim tempus † probationis, quod regula-
riter ad annum c. ad Apostolicam. & c. statuimus, de
regular. possit restringi, vt in c. ex publico. de conuers.
coniug. & hæc restrictio possit arbitrio iudicis fieri
maior, vel minor bimestri, vt per gl. ibi, in verbo, intra
duorum, & ibi Innoc. vers. licet credamus. Host. col. 2.
vers. hoc ergo fatemur, Io. Andr. colum. 2. vers. Innoc.
verò dixit. Henric. Boich. num. 1. vers. fatemur ergo,
Butr. num. 12. & Abb. nu. 11. Nihilominus hæc restri-
11 ctio secundum † Doct. prædictos non fit sine rationa-
bili causa, prout in d. c. ex publico. vbi sponsæ volenti
religionem ingredi tempus bimestre ad profitendum
conceditur, nec sponsus, qui fortè carnis stimulis resi-
stere nō poterat, & propterea cupiebat matrimonium
contrahere, cogeretur expectare lapsum anni. Et hinc
est, quod prædicti Doct. dicunt, quod si sponsus con-
sentiat sponsę circa ingressum religionis, dabitur regu-
laris terminus anni, quia cessat causæ illum restringen-
di, vt benè Abb. in d. c. ex publico. nu. 11. prope fi. Sed
in casu nostro nulla suberat causa restringēdi annuum
tempus professionis: imò maxima vigebat ratio illud
integrum indulgendi, vt scilicet monasterium posset
mores Margaritæ experiri, iuxta tex. in d. c. ad Aposto-
licam. Et tanto magis, quod Priorissa illius temporis
exclamauit ne Margarita in monasterio reciperetur,
quia erat insana, & tanquam talis fuerat reiecta à mo-
nasterio de Speranza, & insania Margaritæ ab initio
ante professionem cœpit manifestari monasterio de
Odiuellas, decimus nonus super 17. duodecimus su-
per 8. 23. super 8. Vnde restrictio ista præsertim tam
magna, & extraordinaria non aliā ob causam fieri po-
tuit, nisi, ne magis detegeretur insania, & dementia
Margaritæ, & sic, ne excluderetur à professione, prout
accidit in monasterio de Speranza. Nec obst. testes, de
quibus supra, in dictis suis esse singulares. Quia ad pro-
bandum furorem siue dementiam tanquam ad pro-
12 bandum quid, in genere testes † singulares admittun-
tur, vt in terminis tradit Alex. cons. 141. nu. 2. li. 1. cons.
91. nu. 20. lib. 5. & cons. 147. nu. 20. lib. 7. Dec. in d. l. fu-
riosum, num. 30. Bertrand. cons. 48. num. 22. li. 2. par. 1.
Paris. cons. 87. nu. 8. lib. 3. Ruin. cons. 67. nu. 9. li. 1. Boer.
dec. 23. nu. 44. Marant. in l. is potest. num. 130. ff. de acq.
hæred. bene Pet. à Plaz. in epit. delict. lib. 1. c. 29. nu. 9.
Gabr. lib. 1. de testib. concl. 2. num. 44. Et hæc quo ad
secundam difficultatem. Quantum autem ad tertiam,
13 resolutum fuit, † professionem per D. Margaritam in
monasterio de Odiuellas emissam, nullam fuisse, tum
per tex. in c. sicut tenor. de reg. qui licet loquatur in
eo, qui positus erat extra mentem, & extra seipsum
propter grauissimam infirmitatem, vt innuunt verba
illa, & de præsenti vita desperet, & in his terminis in-
telligit Abb. ibi, tamen ratio tex. fundatur in priuatio-
ne mentis: quæ ratio cum sit generalis, ampliat deci-
sionem tex. etiam in eo, qui non ex morbo, sed aliunde
mente caret, ad l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de leg. 3.
14 Tum etiam, quia quemadmodū † furiosus non potest
contrahere matrimonium carnale. c. dilectus. de spons.
c. neq; furiosus. 32. q. 7. l. patre furioso. ff. de his qui sūt
sui vel alie. iur. l. furor. ff. de spon. l. oratione. §. fin. ff. de
15 rit. nup. Ita nec spirituale, cum valeat † argumentum à
matrimonio carnali ad spirituale. c. quoniā frequenter.

§.porro, vt lit.non contest. Doc.in auth.nisi rogati, C.
ad Treb. latè Euerard. in loc. à matri. carnal. ad spiri-
16 tuale. Et in specie † q. furiosus nequit matrimonium
spirituale contrahere, sicut nec carnale, tradit Præpos.
in d.c.dilectus.nu.3. Alex.cons.54.in prin.li.1. Euerar.
17 vbi sup.in sexto exemplo. Et † quod dicitur de furio-
so, procedit etiam in mente capto, cum inter se æquipa-
rentur, §.hæc dicimus. in auth. vt hi qui oblig.se hab.
l.2.vbi Bal.C.de curat.fur.l.si furiosi. & ibi Doc. C.de
nup.Scriben.in l.ex facto,ff.de vulg.& pupil.Ale.cons.
54. in prin. lib.2. & in l.si cum dotem,§.si maritus. ad
fi.num.8.ff.sol.matr.Com.cons.22.num.7.lib.4.latè &
egregiè Fulg.cons.79. nu.1.2. & 3. bene Præposit.in c.
dilectus. num.4.de spons.fuse Soc.cons.47.num.8.li.3.
& plene Ias.in l.patre furioso.num.3. ff.de his qui sunt
sui, vel alie.iur.Dec.cons.112.post prin.& in d.l.furio-
sum.nu.7. vbi alios citat, Paris.cons.87.nu.21.& cons.
88.nu.6.& 7.lib.3. Curt.iun.cons.151.nu.9. post med.
vers.ita quia,& nu.10.Gram.cons.crim.16.nu.13.Et in
terminis, quòd tex.d.c.dilectus. loquēs in furioso, pro-
cedat etiam in mente capto, firmat Præpos.ibi, num.3.
vers.numquid sequitur. Soc.cons.47.nu.8.lib.3. Alex.
cons.54.in prin.Dec.cons.112.in prin.Curt.iun.d.cons.
151.num.9.vers.hinc dicimus.Couar.in 4.decre.par.1.
18 c.2.nu.9. Et in specie, quòd † mente captus non possit
religionem profiteri, ponit Ias.in d.l.patre furioso.an-
te nu.3. Dec.cons.86.nu.7.vers.& ista omnia, per tex.
in d.c.sicut tenor, c.fi.de success.ab intest. c.Gonsaldus
17. q.2. & latius And.Sicul.cons.59.lib.2.num.5.in fi.
vers.& si quispiam. & num.6.vbi allegat prædicta tria
iura. Et paulo post, in vers.licet ergo, inquit, mente ca-
ptam existentem in Monasterio, licet fecerit actus con-
gruentis personę sanæ mentis, nō propterea censeri fe-
cisse professionem, quia mente captus reputatur mor-
tuus, d.l.furiosum. & l.Diuus. ff. de off. præsid. Ergo
non potest in eum cadere professio, quia Deus ad ali-
quem sibi obligādum animum,& cor respicit.c.si quid
inuenisti.14.q.5.& mente captus, nec animum, nec cor
habet,& postea num.7.post D.Tho. & Io.And subdit
obligandum aliquem ex voto tria requiri, videlicet,
deliberationem, propositum, & promissionem, eaque
non cadere in furiosum, vel mente captum,& per con-
sequens nec etiam votum intrandi religionem, & sic
sublatis principijs tolli principiata, prout latius per eū.
Circa quartam & vltimam difficultatem, quòd scilicet
non obstent, quæ exēplo pro parte D.Antonij allegan-
tur, deducitur. Et in primis quoad illud, q. D.Ludoui-
cus procurauit, vt Domina Margarita eius soror mo-
nasterium de Speranza ingrederetur, ibiq; professio-
nem faceret, deinde vt matrimonium contraheret, vt
deponunt testes D.Ludouici: quod quidem facere nō
potuisset, si habuisset illam pro demēti, vnde oportuit
ipsum credere illam non esse stultam: & quemadmo-
dum reputatio consanguineorum, vt supra diximus,
operatur probationem dementiæ, ita etiam contraria
reputatio debet contrarium operari. Et ita videtur ar-
gumentari Dec.cons.448.num.33.& 34. dicens, quod
19 † si pater in casu suo filium mente captum reputasset,
verisimiliter aliam prouisionem ei fecisset.ergo in cō-
trarium, vt ipse subdit, nō facta alia prouisione, magna
insurgit præsumptio, quòd non fuerit mente captus.
Sed pro responsione dicitur negando, D. Ludouicum
credidisse Dominam Margaritam nō esse stultam, cum
ante eius ingressum in monasterio de Speranza, in do-
mo D. Beatricis sororis consobrinæ ipsius Domini Lu-
douici, tenebatur, & reputabatur ab omnibus pro in-
sana,& demente. Nec obstat, quod scribit Dec. vbi su-
pra, quia (vt videri potest) loquitur in terminis longè
diuersis à nostris. Secundò non obstat quòd Margari-
ta, quando existebat in monasterio de Speranza, facie-
bat multos actus conuenientes personæ sanæ mentis,
videlicet confitebatur, communicabat, canebat in cho-
ro, legebat, scribebat, suebat, acu pingebat,& ad propo-
20 situm loquebatur. Et † in terminis actus confessionis
ad excludendam dementiam, ponderat Dec. d.consil.
448. num. 20. in fine. Nam respondetur quantum ad
actum confitendi, & communicandi Margaritam
fuisse incapacem, prout plures viri religiosi iudica-
runt,& fuerunt etiam illi denegata sacramenta, vige-
simus secundus super 18. & 23. iuxta interrogatoria.
Quo verò ad actum cantandi, legendi, scribendi, suen-
di,& acu pingendi. Respondetur, istos actus non con-
sistere in intellectu, sed in sensu, vt bene deducunt in-
formantes Domini Ludouici. Demum circa actum
loquendi ad propositum respondetur, non mirum, si
Margarita interdum ad propositum loquebatur, quia
21 † erat constituta in conspectu vmbratæ quietis, vt in-
quit tex.in l.quod meo. §.si furioso. ff.de acquir. poss.
glo. in d.c.dilectus. in verbo, furore, vers. sæpe enim.
& ibi Card. ante numero 2. & dementes quandoque
22 † ex factis conuincuntur, licet ex verbis prudentes
appareant, vt inquit Card.cons.57.num.4.vers.ex con-
iecturis autem. Et Com.cons.69.num.12. versic.ma-
23 ximè quia, lib.1.dicit, † furiosos & mente captos fa-
cere multoties signa, & loqui vt prudentes, & tamen
non propterea desinere esse furiosos & mente captos,
quia etiam infantes sæpè ac sæpius verba prudentia lo-
quuntur,& faciunt actus conuenientes prudentibus &
tamen non sunt. Et idem Com. cons.73.nu.3. post me-
dium, vers.tamen attentio.li.1.inquit, furiosos,& mē-
te captos sæpenumero respondere ad propositū,& im-
miscere verba,& facta cōuenientia homini sanæ men-
tis, pro vt & pupilli faciunt. Et hoc idem expressè fir-
mat Bertrand.cons.48.num.31.vers.nec moueri debet,
li.2.par.1. Gram.cons.crim.16.nu.9. Paris.cons.87.nu.
44.lib.3. imò vt inquit Rodet.Suarez. alleg.1.nu.17.
circa med. nullus est ita stultus, qui aliqua verba non
proferat, quæ iudicentur hominis sanæ mentis. Tertiò
non obst. quòd dementia Margaritæ non probatur de
tempore emissionis professionis per eam factæ in mo-
24 nasterio de Odiuellas, prout † de iure requiritur, d.c.
sicut tenor. ibi. si tamen eo tempore. de regul. Siqui-
dem omissa illa difficultate, an & quando præteritus
furor vel dementia præsumatur durare. Respondetur,
in casu nostro constare de dementia Margaritæ tam
ante, quàm post dictam professionem; nam testes de-
ponunt de eius insania in pluribus,& diuersis tempori-
bus, videlicet de tempore ante ingressum monasterij
de Speranza. Item de tempore, quo ibi per annum in
circa permansit. Item de tempore multorum annorum
post dictam professionē. Vnde ex probatione vtriusq;
dementiæ tam præcedentis, quàm subsequētis dictam
25 professionem † præsumitur dementia medio tempore,
& sic tempore ipsius professionis, quia probatis extre-
mis præsumuntur media, prout in terminis furoris ar-
gumentatur Anch. cons.5. nu.5. Sequitur Ruin.inter
cons.Curt.iun.cons.292.nu.26.lib.3. Accedit etiam, q.
26 furiosus & demens post, præsumitur † etiam fuisse fu-
riosus & demens retro, & sic etiam tempore actus, vt
in terminis firmat Alex. cons. 92. num.23. & 24. lib.5.
Motus ea ratione, quòd ex præsenti præsumitur in
præteritum, quando præsens status potest concurre-
re cum naturali veritate status præteriti: sed præsens
status furoris potest concurrere cum naturali verita-
te ipsius originarij status, quia potuit nasci demens.
Meritò &c. Et licet de hac opin. Alex. possit dubitari
ex ijs, quæ scribunt Castr. & Aret. vterque in prin. in
l.qui testamento. §.nec furiosus.ff.de testamen. prout
animaduertit Ruin. qui illam non firmat.d.cons.292.
num.22. vers.sed plus.cum seq.iuncto num.25. Nihi-
lominus in casu nostro opin.Alexan.optimè procedit,
quia quamuis in illa materia, an & quando ex præsen-
ti præsumatur in præteritum, variè à Doctoribus re-
gulæ tradantur, vt per Alciat. regul. 2. præsumpt.26.
quando

quando tamen vltra statum præsentem concurrit ali-
27 qua coniectura † vel præsumptio inferens retro, tunc absque dubio ex præsenti præsumitur in præteritum, ita Salyc. in l. ex persona, prope fi. C. de probat. Alexan. cons. 16. nu. 3. lib. 5. Soc. cons. 89. nu. 19. lib. 1. Alcia. vbi sup. num. 5. idq; tempore meo fuit tentum in Rota in pluribus causis. At in casu nostro vltra præsentem statum dementiæ concurrit recusatio Monialium Monasterij de Speranza, quæ recusarunt admittere Margaritam ad professionem. Item concurrit nimia, & extraordinaria breuitas temporis trium dierum ad profitẽdum in Monasterio de Odiuellas. Itemque concurrit plena probatio dementiæ ante ipsam probationẽ. Merito, &c. Quartò non obst. quòd Margarita erat puella simplex, parum prudens, & non erat insana, nec stulta in totum, vt deponunt primus super septimo, nonus super secundo, decimus super tertio, & duodecimus super primo, Vnde intrat communis cõclusio, vt illud,
28 quòd dicitur de mente capto vel furioso, † non procedat in fatuo simplici, substupido & hebetis ingenij, qui intellectu nõ caret, licet integrum animi vigorem non habeat, vt per Castren. in l. si frater, in prin. C. qui test. fac. pos. Fab. in §. præterea. & ibi Aret. nu. 3. Instit. quib. non est permiss. fac. test. Vigli. in §. item furiosi. nu. 2. Insti. eod. tit. Dec. cons. 112. nu. 2. cons. 448. nu. 21. & 22. Ias. in d. l. furiosum, num. 2. in 5. limit. & ibi Dec. nu. 8. latè Paris. d. cons. 88. nu. 37. 38. 39. & 40. Et quòd
29 † dementia, quę impedit contractum matrimonij, debeat esse talis, vt auferat vsum rationis, tradit Soc. cõs. 47. nu. 9. lib. 3. per ea quæ scribit Henric. Boic. d. c. dilectus, nu. 4. Gallian. l. 1. in prin. nu. 69. ff. de ver. obl. Paris. d. cons. 88. sub nu. 40. Ergo talis quoque debet esse dementia impeditiua professionis religionis, arguẽdo à matrimonio carnali ad spirituale, vt supra dictũ fuit. Nam pro respõsione dicitur prędictis testibus credendum non esse, cum nõ assignent rationem aliquam dicti sui, cur Margarita erat mulier simplex nec in totũ
30 stulta: testes † enim volentes probare priuationem intellectus in aliquo, debent reddere rationem dicti sui, alias eis non creditur, vt inquit Bal. in d. l. furiosum, circa med. vers. est difficile. quem ibi communiter Do-
31 ctor. sequuntur. Accedit, quòd † quando agitur de probanda aliqua qualitate animi, prout in casu nostro, tunc testes debẽt testificari per actus exteriores, quos
32 viderint, nam † exteriora indicant secreta animi. gl. in l. is qui §. Diuus. in verbo sermonib. & ibi bene Bart. in fine. Bald. & Cuma. ff. de tut. & curat. dat. ab his, Soc. cons. 42. sub nu. 6. lib. 1. Alex. d. cons. 157. num. 16. circa medium, lib. 7. Vnde prædicti testes cum nullam assignent rationem, nec etiam referant aliqua signa vel actus extrinsecos, ex quibus appareat, Margaritam fuis-
33 se † simplicem, & non stultam in totum, dicunt indicare, non autem testificari, vt in terminis post Butr. tradit Soc. cons. 42. sub nu. 5. lib. 1. Dec. cons. 448. ante nu. 32. Paris. d. cons. 88. num. 59. Imò prædicti testes testificantur per quosdam actus exteriores concludentes ad totalem insaniam, & stultitiam: nam nonus super secundo dicit, Margaritam quadam die ingressam fuisse chorum in camisia, & semel vidisse illam vociferantem tempore silentij: decimus super septimo, inquit, sæpe vidisse Margaritam existentem in monasterio cum facie immunda, & naribus plenis luto: duodecimus super secundo deponit, Margaritam dixisse, quod nesciebat si iret ad communicãdum aut abluendum faciem, aut ad recitandum primam, & super septimo, quòd Margarita habebat faciem immundam luto: quodq; ideo ita faciebat, quia sibi lucebant nares, & quod ibat ad chorum in camisia. Quintò, & vltimò non obstat, q Margarita non sit iudicanda demens, nisi clarè cõstet, ipsam fecisse actus, de quibus supra, tanquam demen-
34 tem. Nam dicunt Dd. quod † non sufficit, testem deponentem aliquem esse furiosum dicere, eo quia lapides proijciebat, nisi diceret, lapides proiecisse more insanorum, quia etiàm prudentes aliquando proijciunt lapides pro tuitione corporis sui, vel alia rationabili ex causa, ita post Bal. in d. §. item furiosi. tradit Alex. in l. si cum dotem. §. si maritus, nu. 7. Ias. in d. l. furiosum. nu. 5. & ibi Dec. nu. 29. circa med. Paris. d. cons. 88. nu. 68. lib. 3. Idem Dec. d. cons. 448. num. 33. Crot. de testib. par. 7. nu. 97. & est text. in l. ob quæ vitia. ibi, more insanorum, ff. de ædil. edict. Siquidem respondetur, obiectum procedere in actibus æquiuocis, qui possunt con-
35 uenire tam † personæ sanæ mentis, quàm furioso, & dementi, prout est deiectio lapidum, quæ si fiat cum causa, puta pro tuitione corporis, tunc deponat prudentiam, & sanam mentem: si verò fiat sine causa, tunc arguit insaniam & demẽtiam. Sed in casu nostro actus probantes dementiam Margaritę sunt tales, vt non nisi dementibus conuenire valeant. Et propterea oportuit Margaritam illos fecisse tanquam dementem.

CANTVCCII.

Forliuien. legati. Die Vener. 26. Iunij 1579.

SVMMARIA.

1 *Commissio iudicis facta cum clausula in hac parte, & causa, denotat restrictionem.*
2 *Iudex habens duplicem potestatem, ordinariam, & delegatam, potest in vna parte processus vti vna potestate, & in alia potest vti alia.*
3 *Voluntas, & intentio agentis colligitur ex modo, & forma procedendi.*
4 *Officij nomen oppositum in eadem subscriptione sententiæ censetur causa demonstrationis personæ.*
5 *Clausula omni meliori modo, posita sine copula, &, in fine sententiæ, nihil operatur.*
6 *Intelligentia sumenda est, quæ rei, de qua agitur conuenientior est, & per quam actus ipse in tuta validitate collocatur.*

DECISIO CVIII.

VAliditatem sentẽtiæ Pręsidis Prouinciæ Romandiolæ ad fauorẽ Hippolytæ latæ, habuerunt Domini pro valde turbida, quia licet in alia positione huius causæ sub die Lunæ, prima Iunij 1579. dixerunt, sententiam posse sustineri ex capite iurisdictionis ordinariæ, quia Præses in subscriptione sententiæ non se restrinxit ad iurisdictionem delegatã, sed vtraq; æque principaliter vsus est, subscribendo se tanquam Præsidem, & Iudicem commissarium delegatum, non obstante, quòd in citatione ad sententiam se restrinxerit ad iurisdictionem delegatam, dicendo *de mãdato Præsidis Prouinciæ Romandiolæ, & in hac parte, & causa*
1 *Iudicis delegati ad sacra consulta, &c.* Quæ verba † *in hac parte, & causa, &c.* denotant restrictionem, vt per Alc. de præsum. reg. 3. præsum. 35. nu. 6. ver. secus si dixisset. Et propterea cum Præses in vna parte processus, videlicet in citatione ad sententiam vsus fuerit iurisdictione delegata, in alia verò parte, scilicet in sentẽtia vsus fuerit etiam ordinaria, intrat communis conclusio Doct. in c. cum ex officij. de præscript. quod iudex ha-
2 bens † duplicem potestatem, ordinariam, & delegatã, potest in vna parte processus vti vna potestate, in alia parte potest vti alia potestate, ita Innoc. ibi. nu. 3. ver. item posset. Host. col. penul. circa med. versic. posset tamen eligere. Ioan. And. col. 2. in prin. vers. item posset, Card. ad fi. Imol. num. 11. versic. item potest. Abb. nu. 18. prope fi. vers. item secundum eum. Fely. num. 23. & Paris. num. 28. Nihilominus Domini in vltima positione huius causæ sub die Vener. 26. Iunij, eiusdem anni, dixerunt, quod cum præses in procedendo in hac causa restrinxerit se ad iurisdictionem delegatam, vt constat ex citatione ad sententiam, & ex mandato executiuo, in quibus processit tanquam iudex delegatus ad sacra consulta vigore literarum illius, quæ tamen non alterabant, sed excitabant eius iurisdictionem

censeatur etiam eiusdem intentionis fuisse in subscri-
ptione sententię, vtendi scilicet solum iurisdictione de-
3 legata, cum † ex qualitate, modo, & forma proceden-
di colligatur voluntas, & intentio agentis. Rom. cons.
369. nu. 7. Alex. cons. 55. nu. 8. lib. 5. Aym. ad rub. de leg.
r. nu. 126. & præsumatur apposuisse in eadem subscri-
4 ptione sententiæ † nomen officij, hoc est Præsidis, causa
demonstrationis personæ, arg. l. iuris gentium. §. pacto-
rum, ff. de pact. & in terminis per Alc. vbi sup. num. 6.
vers. imò præsumitur. & latè Rom. cons. 343. num. 10.
5 ver. nunc igitur. & num. seq. Ad clausulam † *omni me-
liori modo*, positam in fine sententię, Domini responde-
runt, illam non suffragari, quia deficit copula, &c. Ce-
terum aliqui ex Dominis sustinebant, sententiam ex
capite iurisdictionis ordinariæ, quia nomen Præsidis
positum in subscriptione sententiæ, potest duplicē ha-
bere intelligentiam, vel vt præsumatur adiectum gra-
tia demōstrationis personæ, vel vt denotet iurisdictio-
6 nem ordinariam. Ideo † ea intelligentia sumenda est,
quæ rei, de qua agitur conuenientior est, & per quam
actus ipse in tuta validitate collocatur, vt in simili, in-
quit Roma. d. cons. 343. nu. 10. ad l. quoties, ff. de ver.
obl. l. quoties, ff. de reb. dub. cum simil. Vnde stante ista
dubietate, siue turbiditate validitatis sententiæ, Domi-
ni iudicarunt, bonum esse, vt tota possessio, de qua agi-
tur, vnà cum fructibus ponatur sub sequestro, vel vt
Capitaneus Bartholomęus deponat realiter scuta 600.
iuxta qualitatem legati, vel det schedulam bancariam
pro eadem summa, & sequestrum, vel depositum, aut
schedulam posuerint in electione ipsius Capitanei
Bartholomæi. Et insuper per viam prouisionis decre-
uerunt debere nunc subministrari Hippolytæ scuta
30. vel de fructibus sequestratis, vel aliàs de bonis vel
pecunijs eiusdem Capitanei Bartholomæi, præstita
prius cautione per eandem Hippolytam de illis resti-
tuendis in euentum succumbentiæ.

CANTVCCII.

Imolensis Iuris patronatus. Veneris, 19. Octo-
bris 1579.

SVMMARIA.

1 *Ius patronatus amittitur per non vsum præsentandi per patronos.*
2 *Libertas, vt præscribatur, quot requirantur.*
3 *Negligentia non vtentis, siue nō vsus requiritur in præscriptione libertatis.*
4 *Bona fides in præscriptione libertatis exigitur.*
5 *Libertas seruitutis habentis causam discontinuam præscribitur spacio 20. annor. etiam inter absentes.*
6 *Bona fides, non vsus, & tempus 10. vel 20. annor. in præscribenda libertate sufficiunt, nec requiritur titulus.*
7 *Imò nec etiam scientia, & patientia aduersarij. num. 7.*
8 *Seruitus iuris patronatus comparatur magis seruituti vrbanæ, quam rusticæ.*
9 *Negligentia non vtentis, siue non vsus nō sufficit in præscribenda libertate seruitutis vrbanæ, sed requiritur factum directè contrarium seruituti.*
10 *Ciuitas si habeat iurisdictionem in castrum, illamq. per centum annos nō exercuerit, non dicitur castrum præscripsisse libertatem seruitutis iurisdictionalis, nisi pro libero se gesserit.*
11 *Scientia & patientia aduersarij vltra bonam fidem, tempus, & factum seruituti contrarium requiruntur in præscriptione libertatis seruitutis vrbanæ.*
12 *Scientia, & patientia patronorum, & intentio ordinarij ad acquirendum libertatem aduersus ius patronatus requiritur.*

DECISIO CIX.

DVbitant in causa Imolen. iuris patronatus, *an ex
quo in facto constat de pluribus prouisionibus libe-
rè factis per ordinarium ab anno 1543. vsque ad annum
1575. quo tempore fuit facta prouisio Apost. Scipioni de
Calderinis in forma dignum, possit dici, patronos amisisse
ius patronatus per non vsum tanti temporis, videlicet 32.
annor. & consequenter ordinarium præscripsisse liberta-
1 tem seruitutis iuris patronatus.* Nam patroni † per non
vsum præsentandi amittunt ius patronatus, & Eccle-
sia contra eos libertatem præscribit, vt in terminis tra-
dit Abb. cons. 106. col. 2. circa med. vers. & præterea ex
quo dictæ cappellæ steterunt. li. 2. refert, & sequitur
Lambert. de iure patr. lib. 3. 7. q. prin. art. 8. fol. mihi 31.
secundum nou. impress. Hic autem concurrunt omnia
2 † requisita ad præscribendam libertatē. In primis adest
non vsus iuris patronatus, siue negligentia patronorū
3 in præsentando: in præscriptione enim libertatis † non
vsus, siue negligentia nō vtentis requiritur. l. sequitur.
§. si viam. ff. de vsucap. l. si sic constituta. & l. si partem.
§. si per fundum, ff. quemad. ser. amit. Ang. in l. hæc au-
tem. nu. 3. vers. & prædicta intellige. & ibi Florian. nu.
1. vers. & ratio diuersitatis. & Pau. de Cast. sub nu. 3. ff.
de ser. vrb. præd. Abb. & Lambert. vbi sup. Secundo,
4 adest bona fides, quæ in † præscriptione libertatis exi-
gitur. Balb. de præscri. 5. par. 4. par. prin. q. 3. in fi. vbi
post Canon in c. fin. de præscr. ita concludit bene Mart.
Laud. in repet. l. seruitutes. ff. de seruit. Adest autem
bona fides præsumptiuè, quia in præscribenda liberta-
te communiter tenetur, bonam fidem præsumi, vt in-
quit Abb. in c. si diligenti, nu. 21. de præscr. Et ratio est
secundum eum, quia præscribens habet fundamentum
præsumptionis iuris pro se: debuit enim credere rem
talem esse, qualis naturaliter esse debet. Tertiò, concur-
rit tempus 32. annor. licet satis fuisset spacio 20. nam in
præscriptione libertatis seruitutis causam continuam
requiruntur 10. anni inter præsentes, & 20. inter absen-
5 tes. In † præscriptione verò libertatis seruitutis haben-
tis causam discontinuam, prout videtur esse seruitus
iuris patronatus, non requiruntur 40. anni inter absen-
tes, sed sufficiunt 20. indistinctè tam inter præsentes,
quàm inter absentes. gl. & Doct. in d. l. si sic constituta.
& maximè ibi Pau. de Cast. ante num. 2. Balb. asserens
hanc esse communem, d. par. 5. 4. par. prin. q. 1. num. 1.
circa med. ver. aut verò agitur, Mart. Laude. in d. l. ser-
uitutes, nu. 20. in fi. vbi etiam de communi. Et ista tria
non vsus, bona fides, & tempus 10. vel 20. annorum in
6 præscribenda libertate † sufficiunt, nec aliter requiri-
tur titulus. Balb. vbi sup. q. 4. in fi. Laud. in d. l. seruitu-
7 tes. nu. 21. Nec etiam requiritur † scientia, & patientia
aduersarij, text. est in d. l. si partem. §. 1. vbi gl. & Doct.
Balb. d. q. 1. nu. 1. & 2. Laude. d. l. seruitutes. nu. 24. vbi
de communi, bene Didac. in reg. possess. 2. parte, in ini-
tio, nu. 8. vers. sententia communis. vbi duplicem hu-
ius rei rationem reddit: vnam, quod res ad pristinum
statum reuertitur: alteram fauore libertatis, quæ in ca-
su nostro est fauorabilis duplici fauore, vno ratione
sui, altero ratione adiuncti, hoc est, Ecclesiæ. Vnde stā-
tib. præmissis, 16. Octobr. 1579. proposui dubium cum
quibusdam præsuppositis, an constet de tali præscri-
ptione libertatis ad fauorem cappellæ, de qua agitur,
vt fuerit sublatū ius patronatus in casu, & ad effectum
de quo agitur? Super quo dubio Domini dixerunt,
non cōstare de præscriptione libertatis, & consequen-
ter non esse sublatum ius patronatus. Considerarunt
8 enim † seruitutem iuris patronatus magis comparari
seruituti vrbanæ, quàm rusticæ. Nam in præscribenda
9 libertate † seruitutis vrbanæ non sufficit non vsus, si-
ue negligentia non vtentis, sed requiritur factum di-
rectè contrarium seruituti. l. hæc autem. & ibi omnes.
ff. de ser. vrban. præd. Coras. in l. seruitutes. la 4. num.
41. vers. requiritur secundo. ff. de seruit. Et ex d. l. hæc
10 autem. inferunt Doct. in argumentum, quòd † ciuitas
habet iurisdictionem in castrum, illamque per cen-
tum annos non exercuerit, castrum non dicitur præ-
scri-

scripsisse libertatem seruitutis iurisdictionalis, nisi pro libero se gesserit, & sic fecerit actum directè cõtrarium seruituti, ita Bal. in d.l.hæc autem. ver. vnde est, Ang. nu.2. Fulg. ad fi. Florian.nu.3. Pau.de Castr.nu.4.vers. propter quod patet. Ita in proposito ordinarius non dicitur præscribere libertatem aduersus seruitutem iuris patronatus per simplicem non vsum præsentandi, vel per solam negligentiam patronorum in præsentando, sed requiritur factum eiusdem ordinarij directè contrarium seruituti iuris patronatus hoc est, libera collatio. Vnde stante, quòd seruitus iuris patronatus potius est similis seruituti vrbanæ quam rusticæ, sequitur, quod in casu nostro non concurrant omnia requisita
31 ad præscribendam libertatem. Quoniam † in præscriptione libertatis seruitutis vrbanæ vltra bonam fidem, tempus 10. vel.20. annorum, & factum ipsi seruituti directè contrarium, requiruntur etiam duo alia, nempe scientia, & patientia aduersarij. tex.est in l.& si fortè.§. sciendum.in fi. & ibi Paul.de Cast.nu.4.ff.si seruit.vindic. Ang.in d.l.hæc autem, nu.3.post med.vers.requiritur etiam ad acquirendam. & nu.4.vers.quarto, & vlt. & ibi Pau.de Castr.nu.3. Coras. d.l.seruitutes.nu.41.in fi. Præterea requiritur etiam & aliud, vt ille, qui facit actum seruituti contrarium, faciat iure libertatis, non autem ex gratia, vel necessitate, & sic requiritur intentio præscribentis ordinata ad acquisitionem libertatis, ita vt excludatur gratia, & necessitas, ita trad. Angel.in d.l.hæc autem, nu.3. ad fi. ver.requiritur etiam. & nu. 4.ver.tertiu intentio ordinata, & allegat notata per Innoc.in c bonæ.il 2.sub nu.1. vers.quæritur cum lex dicat.de postul. prælat. & hoc idem firmat Coras. in d.l. seruitutes.num.41.vers.tertio desideratur. Sed in casu nostro non cõstat de scientia, & patientia patronorum,
32 neque etiam de intentione † ordinarij ordinata ad acquirendam libertatem aduersus ius patronatus, ita vt collationes quas fecit, iure libertans, & animo illam acquirendi fecerit. Et ad id fuit allegata decis. Aegid. 107.& 212.& Put.decis.6.de iure patr.& placuit etiam auctoritas Rip.in c.cum Ecclesia Sutrina.nu.64.vers.& ideo Episcopus. de caus.possess.& propr. Non obstant superius in contrarium allegata, quòd scilicet non requiratur scientia, & patientia aduersarij, & quod sufficiat non vsus, siue negligentia non vtentis. Quia procedunt in præscribenda libertate seruitutis rusticæ.

CANTVCCII.

Roman. Palatij, Veneris. 23. Octobr. 1579.

SVMMARIA.

1 *Hæres potest venire contra factum defuncti nullum, & inualidum.*

2 *Vendens potest venire contra factum suum, quando venditio non valeret fauore alterius, quam vendentis. & num.7*

Item alios casus, quibus quis potest venire contra factum suum, vide num.7.cum seq.

3 *Alienatio facta contra expressam prohibitionem defuncti dicitur nulla ipso iure, & ab initio.*

4 *Hæres potest venire contra factum defuncti alienãtis rem prohibitam alienari.*

5 *Hæres, & defunctus reputantur vna & eadem persona.*

6 *Venire nemo potest contra factum proprium in contractibus nominatis, in quibus non habet locum pænitentia.*

Limita tamen aliquibus casibus, vt nu.7.8.9.10. & 11.

12 *Conseruatio familiæ respicit fauorem publicum.*

13 *Factum proprium quando est a iure prohibitum propter publicam vtilitatẽ, siue principaliter, siue secundario, potest illi contrauenire.cum nu.14.15.16.17.& seq.*

17 *Bart.in l.si quis pro eo.nu.8.ff.de fideiuss. quo casu loquatur.*

18 *Iuramentum firmat actum nullum fauore publico secundario, ex communi.*

Limita non habere locum in præiudicium tertij. num.19.

20 *Maritus potest venire contra alienationem dotis per ipsum factam non obstante iuramento de non contraueniendo.*

21 *Iuramentum non ligat in præiudicium tertij.*

22 *Filius hæres alienantis, rem relictam familiæ, & alienari prohibitam non admittitur contra alienationem, sed filij exhæredati.*

Intellige tamen, vt num.seq.vsque ad fi.

23 *Dispositio §.cum pater. in l.filiusfamilias. de leg.2. quomodo intelligatur, & quo casu procedat, cum diuersis Doct.opinionibus relatis, & conciliatis, cum num.seq. vsque ad fin.*

25 *Dominium non transfertur in re legata prohibita alienari, nec quo ad dominij translationem alienatio dicitur ipso iure valida.*

26 *Testator potest legare etiam rem subiectam fideicommisso, & restituendam ipsi hæredi.*

27 *Legatum rei fideicommisso subiectæ, & legatum rei alienari prohibitæ differunt.*

28 *Alienatio rei prohibitæ alienari facta per viam legati, non est simpliciter nulla, sed valet, quo ad æstimationem ipsius rei.*

Fallit in alienatione facta per viam contractus.num.29.

32 *Fideicommissarius si efficiatur hæres alienantis, an possit ipsam alienationem reuocare, vbi de intellectu multorum iurium. & num.seq.*

33 *Fideicommissum conditionale siue rei subiectæ restitutioni post mortem grauati, & expressa prohibitio alienationis differunt, & quare, num.seq.*

34 *Alienatio rei alienari prohibitæ est nulla ab initio, & ipso iure: alienatio verò rei subiectæ fideicommisso conditionali facta pendente conditione resoluitur purificata ipsa conditione, ex communi.*

DECISIO CX.

GAspar de Garzonibus de anno 1523. suum cõdidit testamẽtum, in quo Quirinum eius filium suum vniuersalem hæredem instituit, eique expressè prohibuit alienationem palatij, de quo agitur, quia volebat semper illud remanere apud familiam suam. Deinde Quirinus de anno 1539. vendidit palatium istud bon. me. Petro Vortio. Demum Gaspar de Garzonibus iunior, & filius & hæres Quirini tanquam fideicommissarius egit contra hæredes Petri Vortij pro recuperatione huius palatij impugnando venditionem per patrem factam contra expressam prohibitionem, & formam testamenti Gasparis senioris. Hæredes Petri Vortij prætendunt Gasparem iuniorem non posse contra hanc alienationem venire, cum ipse sit hæres Quirini alienantis, nec in actis constet eum esse hæredem cum beneficio legis, & inuentarij, & sic obijciunt de reg. l. cum à matre. C.de rei vind.& in specie de dispositione tex.in l.filiusfamilias. §.cum pater.de leg.2.loquentis in proprijs terminis rei extra familiam alienari prohibitæ. Vnde die Vener. 23.Octobr. 1579. cum præsupposito, quòd Gaspar iunior sit hæres Quirini, & quod sine veri præiudicio non constet, eum esse hæredem cum beneficiu legis, & inuentarij, dubitaui, an in casu, & ad effectum, de quo agitur, obstet eidem Gaspari regula dictæ l.cum à matre. & dispositio d.§.cum pater. Quo ad primam difficultatem de regula d.l.cum à matre. Domini tenuerunt, eam non obstare. Et omis-
1 sis alijs limitationibus amplexi sunt illam, quòd † d. regula non habet locum, quando factum defuncti est nullum, & inualidum, tunc enim hæres potest contra illud venire, ita Socin. cons.79. num.47.lib.4. Grat. cons.91.num.24.in fin.& num.25.& 26.lib.1. Soc.iun. cons.77.num.134. vers. respondetur in primis. lib.1. Curt.iun. cons.155. nu.10. in fin. Paris.cons.33.nu.95. lib.3. Grammat.decis.93.num.8. Aret.cons.123.ad fin. Aym.cons.200. num.7.versic.amplius si pater. Afflict. decis.240. num. 8. & in c.si Titius. num. 15.& 16. si

de feud.fuer.contr.Gabr.lib.6. de reg. iur. conclo.11.
num.31.& 32.dec.Pedemon.180.in princ. Pinel. in l.1.
par.3.nu.83.in 10.limit.& nu.99.in fi. vbi de commu-
ni,& bene Spec.à nemine citatus.de emp.& vend.§.3.
sub num.9 Et hæc conclusio comprobatur ex his, quæ
scribit Alex.cons.109.nu.4.& 7.lib.4.vbi vult,regulã,
2 L.vindicantem.ff.de euict.non habere locum, vbi † cõ-
tractus venditionis non valeret fauore alterius,quàm
vendentis, quia tunc quamuis vendens teneatur de e-
uictione,tamen potest venire contra contractum suũ,
per tex.in l.si tibi.C.de euict. sequuntur Rip. in l. qui
Romæ.§.duo fratres.nu.43. vers. habetis etiam. ff. de
verb.obl.Dec.cons.186.nu.6.& cons.445.num.19. ante
med.vers.& etiam ipse Rub.Alex.cons.84.nu.7.in fin.
3 And.ab Exe.de pact.nu.229.Sed † alienatio in casu, de
quo agitur,fuit nulla ipso iure,& ab initio propter ex-
pressam prohibitionem testatoris de non alienando, vt
communiter Doct. tradunt in l.filiusfamilias. §.Diui.
de leg.1.Et fuit resolutum in hac causa 8.Martij.1577.
Et alienatio fuit nulla fauore alterius quam alienan-
tis,nempe fauore familiæ de Garzonibus & per con-
sequens fauore ipsius Gasparis, qui est eiusdem fami-
liæ. Merito, &c. Et in specie rei prohibitæ alienari, ꝙ
4 † hæres possit venire contra factum defuncti alienare
prohibiti tenet Gram.d.decis.93.Grat.d.cons.91. & be
ne Beto.consil.129.num.17.& 18.lib.2.Et fuit dictum
in illa Rom. vinearum,coram R. Dom. meo Decano.
Non obstat,ꝙ exemplo dicitur,quòd quamuis à Doc.
plures reddantur rationes ad reg.d.l. cum à matre. de
quib. per Pau.de Cast.ibi,nu.2.& 3.per Io. Nicol.in l.
generaliter.num.120.in fin. cum duob. sequ. C.de sec.
nup.nihilominus verior,& receptior ratio videtur es-
se illa, ꝙ ideo hæres non potest venire contra factum
5 defuncti,quia † hæres, & defunctus reputãtur vna, &
eadem persona, iuxta prin.in auth. de iureiur. à mor.
præstit.Et hanc rationem not.gl.& Doct.in d.l. cum à
matre. & maxime Paul.de Cast. no.3. vbi bene dedu-
cit, alias rationes non semper habere locum sicut ista,
idem Paul.de Cast.cons.197.nu.2.vers.nam ratio. li.2.
Fulg.cons.67.nu.2.circa med. vers. sola igitur. vbi in-
quit,rationem regu.d.l.cum à matre,hanc solam esse,
Bertrand.consil.18.num.7.lib.1.par.1.Goffred. consil.
1.num.168.Ioan.Nicol. in d.l.generaliter, numer.122.
Gabriel. lib.6.de regul.iur.conclus.11.nu.2.latè Rod.
Suarez.in l. quoniam in prioribus.in 7. ampliat. nu.9.
in fine, versic. ratio est, & num. sequ. vbi asserit, hanc
rationem ab omnibus approbari, & vlterius deducit,
non esse sufficientem rationem illam, quod quem de
euictione tenet actio,&c.Stante hac cõclusione sequi-
tur, quòd quemadmodum Quirinus defunctus non
posset,si viueret,venditioni palatij per eum factæ con-
6 trauenire,quia † non potest quis venire contra factum
proprium in contractibus nominatis, in quibus non
est locus pœnitentiæ. Doct. communiter in l. post mor
tem. ff.de adopt.per l.sicut.C.de actio.& oblig. Ita nec
etiam Gaspar hæres Quirini poterit eidem venditioni
contrauenire,& ita arguunt Doct.in d.l.cum à matre.
& præsertim Castren.nu.3.& alij Doct.supra citati,&
bene Nat.cons.214.num.2.lib.1. vbi etiam ad id addu
cit bonum tex.in l.si ternus.§.fin.ff.de acq. plu. arcen.
ibi,quod autem is, cui successi, fecit,perinde est,quasi
ego ipse fecissem. Sed huic obiecto multipliciter po-
test satisfieri.In primis,quòd quando contractus ven-
ditionis nõ valet fauore alterius,quàm vendentis, tũc
7 quamuis † vendens teneatur de euictione, potest ta-
men contra contractum suum venire. vt per Alexand.
d.cons.109.nu.4.& 7.li.4. quem sequuntur Rip. Dec.
Rub.Alex.And. ab Exe.in locis supra citatis, & vendi-
tio palatij in casu nostro fuit nulla non fauore Quiri-
ni venditoris,sed fauore alterius, videlicet, familiæ de
Garzonibus, & consequenter fauore Gasparis, qui est
eiusdem familiæ. Merito, &c. Secundò respondetur,
quòd potest quis facto proprio contrauenire, quandò
8 contrauenit † nomine alieno, siue ex persona aliena,ita
Bar.in d.l.post mortem.circa medium, vers.tertio casu
licitum est, & ibi Bal. post med. vers. secundo casu, &
Alberic. ibid. num.3. vers. nam alieno. & num. 5. post
prin.vers.secundo casu. Et videmus in simili, quod se-
9 cundum † aliquorum opinionẽ maritus vendens fun-
dum dotalem potest venire contra factum proprium
ex persona vxoris,gl. Dyn.Ang.Castr.in l.cum vir.ff.de
vsucap. Riminal. in prin. Inst. quib.alien. lic. vel non.
nu.34. Imò,vt inquit Alber. in d.l.post mortem, nu. 3.
post med. vers.nam alieno, indistinctè licet alieno no-
mine contrauenire facto proprio. Tertiò respondemus,
quod quis potest venire contra factum propriũ,quan-
10 do † est nullum fauore publico. ita Bartol. in d.l.post
mortem. circa medium,versic.secundo casu,& ibi Bal.
num.2. & Fulgos. num.3. circa medium, Ias. in l.iuris
gentium.§.si paciscar. sub num.4.ff.de pact.bene Imol.
in l.cum vir.num.7.ff.de vsucap.& in c.cum contingat.
num.19. ante medium. versic.quia regula est,de iure-
iuran.Bald. Nouel. de dot.par.7.priuil.1.limi.12.num.
15.ver.nec obstat regula. Riminal.in prin. Inst.quibus
alien.lic. vel non, num.333. & not.Canonist.in c.nosti,
de elect. & in c. diuersis fallacijs. de cleric. coniug. Et
11 † potest quis venire contra factum proprium, quan-
do est ipso iure nullum, ita Alex, cons.123. no.6 lib. 1.
vel quando non tenet lege impediente, idem Alex. in
l.si donatione.num.10.in fi.& ibi Ias.num.7.vers.istant
limitationem. C.de collationib. At in casu nostro ven-
ditio palatij fuit ipso iure nulla propter expressam
prohibitionem alienationis. Doct.communiter in d.§.
Diui. Et fuit in hac causa resolutum, prout supra di-
ximus, & fuit nulla fauore publico, quia prohibitio
alienationis fuit facta causa conseruandi familiam de
12 Garzonibus: conseruatio † autem familiæ respicit fa-
uorem publicum. l.1. § denunciare. vers.publice.ff.de
ventre inspic.l.super stat.C.de quæst.Brun.super statu-
to, femin. exclud. art. 3. sub num. 7. Georg. Nat. in c.
quamuis.num.91.post med.versic.secundo hoc confir-
mo. de pact. lib.6. Couar. var. resol. lib.3. cap.5. circa
medium, vers.quod verò diximus. Non obstat, quòd
13 exemplo replicatur, quod tunc † potest quis venire
contra factum proprium,quãdo est nullum fauore pu-
blico principaliter,non secũdario,vt in terminis decla-
rat Menoch. cons.89.nu.85.lib.1. Bene post Bart.in l.si
quis pro eo, nu.8.ff.de fideiuss. quem sequuntur com-
muniter Doct.tam ibi,quàm in c.cum contingat.de iu-
reiur. vbi Imol.num.35.& Alc.num.85. fatentur hanc
esse communem, & idem etiam fatetur Corn. in auth.
sacramenta puberum.num.29.C.si aduers.vend.tradit
Couar. in d.c.quamuis. in 2.par. §.1. num.1.cum seq.
Quod etiam videtur ex eo colligi, quod Bartol. in d.l.
post mortem. Alex.& Ias.in d.l.si donatione.Imol.in d.
l.si vir.& in d.c.cum contingat. Alex.d.cons.123.num.
6. lib.1. mouentur præcipuè ex l. quemadmodum. C.
de agric.& censit. lib.11.qui tex.continet fauorem pu-
blicum principaliter, prout ad id allegatur per Bart.in
d.l.si quis pro eo. num. 8. & per alios eum sequentes.
& late deducit Couar.d.§.1.num.2. Non obst.inquam
hæc replicatio. Quia potest tolli, vel ex eo, ꝙ conserua-
tio familiæ concernit fauorem publicum principaliter,
prout aliqui ex Dominis sentiebant, vel ex eo, ꝙ sufficit
fauor publicus secundario ad hoc, vt quis valeat con-
trauenire facto proprio nullo fauore publico. Quod
quidem deducitur, tum quia Bar. Bal. & Fulgos.in d.l.
post mortem. Ias.in d.§.si paciscar.sub num.4. Imol.&
Bal. Nouel.in locis,de quib. supra, loquuntur simplici-
ter de fauore publico,nec aliter requirunt illum prin-
cipaliter. Tum etiam quia Bar.in d.l.post mortem.ver.
secundo casu. vltra l.quemadmodũ. allegat etiam not.
in §. 1. Inst. quib. alien.lic. vel non. vbi agitur de alie-
natione fundi dotalis, quæ est nulla fauore publico
secun-

ſecundario, prout mox dicemus. Et ſic Bart. in d.l. poſt
mortem, noluit conſtituere differentiam inter fauorē
publicum principalem, & ſecundariū. Si enim voluiſ-
ſet, vtique expreſſiſſet, ficut fecit. in d. l. ſi quis pro eo.
nu. 8. Quod autem quis poſſit facto proprio contraue-
nire, quando eſt nullum fauore publico ſecundario, pa
14 tet exemplo alienationis † fundi dotalis. ſi. n. maritus
vendat fundum dotalem, poteſt illum vindicare & fa-
cto proprio contrauenire. glo. in l. vnica. §. & cum lex,
in verbo, alienare, quem ibi ſequuntur Cyn. Bal. Salyc.
& alij. C. de rei vxor. actio. glo. in princ. in verbo, in-
terdicta, quam ibi ſequuntur Io. de Plat. num. 5. Aret.
nu. 7. & Rimin. nu. 332. Inſtit. quib. alien. lic. vel non.
Bar. in l. cum vir. nu. 13. & latè Imo. nu. 7. Idem Imo.
in c. cum contingat. nu. 11. Bald. Nouel. de dot. part. 7.
priuil. 1. nu. 15. Bapt. de S. Blaſio. in tract. de priuileg.
dot. centur. 3. nu. 74 Alber. in d. l. poſt mortem. num. 6.
in fin. Alex. conſi. 109. nu. 2. & 3. lib. 4. Et hanc eſſe com-
mun. opin. fatentur Imo. Aret. Bal. Nouel. Alex. & Ri-
min. in prædictis locis. Et præcipua ratio Doct. maxi-
me Alberi. Imo. Bal. Nouel. & Rimin. vbi ſupra, eſt, ꝙ,
15 quando factum proprium † eſt à iure prohibitū pro-
pter publicam vtilitatem, tunc poteſt illi contraueni-
ri, & alienatio dotis eſt interdicta propter publicam
vtilitatem, l. 1. ff. ſolut. matrim. iuncta l. lex Iulia. ff. de
16 fund dotal. Et tamen publica vtilitas † in prohibitio-
ne alienationis dotis non conſideratur principaliter,
ſed ſecundario. Bar. in l. 1, nu. 25. verſ. tertia eſt. ff. ſolut.
matrim. quem ibi Doct. communiter approbant, vt te-
ſtantur Claud. nu. 37. in fi. & Pariſ. num. 210. prope fin.
Idem Bar. in d. l. ſi quis pro eo. nu. 9. cum quo ceteri trā
ſeunt tam ibi. quàm in d. c. cum contingat. prout de
cōmuni poſt alios teſtatur Couar. in d. c. quamuis, p. 2.
§. 1. nu. 5. Quemadmodum igitur maritus poteſt dotē
per eum alienatam vindicare, & ſic facto proprio con-
trauenire ea ratione, quia alienatio dotis eſt nulla, ſiue
à lege prohibita fauore publico, qui tamen nō eſt prin
cipalis, ſed ſecundarius: ita etiam res prohibita aliena-
ri pro conſeruatione familiæ, & ſic fauore publico, ſi
alienetur, poterit repeti, & ſic facto proprio contraue-
niri, etiam ſi fauor publicus conſeruandi familiam nō
ſit principalis, ſed ſecundarius. Non obſtat Bart. in d. l.
17 ſi quis pro eo, num. 8. Quia loquitur † in diuerſis ter-
minis; vult enim ad hoc, vt actus à lege prohibitus, ſi-
ue nullus fauore publico non poſſit iuramento firma-
ri, vt fauor publicus ſit principalis: at ſecus eſt, quādo
agitur de contrauenIendo facto proprio nullo fauore
publico, quia tunc ſufficit etiā fauor publicus ſecunda-
rius. Præterea non obſtat, ꝙ venditio Palatij facta per
Quirinum, ex quo fuit nulla fauore publico ſecunda-
rio, poterit eius iuramento firmari. Cōis eſt. n. conclu-
18 ſio, ꝙ † iuramentum firmat actum nullum fauore pu-
blico ſecundario. Bart. in d. l. ſi quis pro eo. nu. 9. quem
Dd. cōiter approbant, vt per Couar. poſt alios d. §. 1.
nu. 5. Siquidem pro reſponſione dicitur, iuramentum
in caſu iſto non potuiſſe operari hanc firmitatē in præ-
19 iudicium Gaſparis fideicommiſſarij, cum † iuramen-
tum non liget nec operetur in præiudicium tertij, d. c.
cum contingat. in fin. & d. c, quamuis. pariter in fine.
Nec enim iuramentum vnius alteri nocere poteſt. l. 3.
§. pen. ff. de iureiuran. Tiraq. poſt alios in l. ſi vnquam,
in præfat. nu. 92. poſt med. C. de reuocan. donat. & la-
tè Rimin. in d. princ. nu. 338. Et facit ſimile alienationis
20 dotis factæ per maritum, contra † quam ipſe venire
poteſt, non obſtante eius iuramento de non contraue-
niendo, quia talis alienatio non eſt prohibita in ſui fa-
uorem, ſed tertij, i. mulieris, ne remaneat indotata. l. 1.
21 ff. ſolut. matrim. Et ideo † tale iuramentum non ligat
in præiudicium tertij, d. c. cum contingat. in fi. à cōtra-
rio ſenſu. Et ita in ſpecie firmat Imo. in d. l. cum vir. nu.
7. in fi. verſ. & intellige. & in d. c. cū contingat. num. 19.
poſt med. verſic. & intellige prædicta. Bald. Nouel. de
dot. part. 7. priuileg. 1, nu. 15. poſt princ. verſ. quod etiā
Aret. in princ. Inſtit. quib. alien. lic. vel non. ſub num. 7.
& ibi Rimin. num. 338. Et hæc quantum ad primā dif-
ficultatem. Quo ad ſecundam, orientem ex diſpoſitio-
22 ne d. §. cum pater. vbi videtur probari, ꝙ † in reb. fa-
miliæ relictis, alienatique prohibitis filius hæres alie-
nantis nō admittitur contra alienationem, ſed filij ex-
hæredati: Domini ad euadendam hanc difficultatem,
23 multipliciter illum text. intelligebāt. Et in primis † ali
qui putabant, ibi non agi de expreſſa prohibitione a-
lienationis, ſed de ſimplici fideicommiſſo, qui intelle-
ctus ſuaderi videtur ex eo, quod ibi ſimpliciter dici-
tur, fideicommiſiſſet, ne fundum alienaret, & vt in fa-
milia relinqueret, quorum verborum ſenſus videtur
eſſe, quod teſtator petijſſet à filio ſuo hærede, vt cura-
ret, ne fundus è familia exiret, iuxta text. in l. is qui
complures. de leg. 3. nec in d. §. cum pater, adeſt ver-
bum aliquod prohibitiuum, prout in §. Diui, imme-
diatè præcedenti. ibi, qui teſtamento vetant aliquid a-
lienari. Et quod d. §. cum pater, loquatur in re ſubiecta
reſtitutioni, non in re prohibita alienari, tenet Couar.
in c. filius, nu. 3. verſ. idem erit ſi teſtator legauerit, iun
cto ſequ. verſic. ſed ſi illa eſſet prohibita. de teſtament.
Præterea & ſecundo, quando etiam d. §. cum pater, lo-
queretur de expreſſa alienationis prohibitione, tamen
24 † eius diſpoſitio procedit, prout alij Domini intellige
bant, quando alienatio eſt facta per viam legati. Et ita
intelligit Ruin. conſ. 112. ſub n. 13. & 14. lib. 4. vbi bene
25 deducit, ꝙ † quando legatur res prohibita alienari,
quamuis dominium nō transferatur. d. §. Diui. & quo
ad dominij trāslationem non dicatur alienatio ipſo iu
re valida, iuxta not. in l. cum pater. § libertis. de leg. 2.
tamen legatum valet, & tenet, non quo ad rem ipſam;
ſed quo ad eius æſtimationem. Et comprobat exemplo
legati rei minoris, vel rei dotalis, vel rei Eccleſiaſticæ;
quæ rerum genera ſunt prohibita alienari, & tamen
poſſunt legari, & valet earū rerum legatum, non quan
tum ad ipſas res, ſed quantum ad earum æſtimationē,
iuxta tradita per omnes, in l. apud Iulianum, §. conſtat,
ff. de leg. 1. & latè poſt alios firmat Couar. in d. c. filius.
num. 5. circa med. ver. præterea legatum, vſque ad nu.
26 6. Et † ſicut teſtator poteſt legare rem hæredis. l. vnū
ex familia. §. ſi rem. ita etiam poteſt legare rem ſubie-
ctam fideicommiſſo, & reſtituendam ipſi hæredi, text.
eſt in l. cum pater, §. cum pater. & ibi Bart. Bal. & Imo.
de leg. 2, Alex. conſi. 9. nu. 16. ad finem. lib. 2. Iaſ. in au-
then. res quæ. ante n. 3. limit. 8. C. commun. de leg. be-
ne Bellon. conſ. 9. nu. 10. Couar. d. c. filius. nu. 5. verſic.
idem erit. Latiſſimè Soc. iun. conſ. 67. nu. 5. cum plurib:
27 ſequent. lib. 4. In eo † tamen differunt legatum rei fi-
deicommiſſo ſubiectæ, & legatum rei alienari prohi-
bitæ, quod illud valet, quo ad rē ipſam. hoc verò, quo
ad æſtimationem, quia res alienari non poteſt, & pro-
pterea æquiparatur legato rei dotalis, rei minoris, &
28 rei Eccleſiæ. Cum igitur † alienatio rei prohibitę alie-
nari facta per viam legati non ſit ſimpliciter nulla, ſed
valeat, quo ad æſtimationem ipſius rei, ideo non mirū,
ſi hæres hoc caſu nō poteſt impugnare factum defun-
cti, vt bene declarat Ruin. d. conſ. 112. nu. 14. verſ. quia
ergo. & ita ēt declarat Andr. ab Exe. de pact. nu. 229.
poſt princ. verſ. & hæc ſublimitatio. vbi limitationem
29 illam, † ꝙ quando contractus eſt nullus, hæres poteſt
venire contra factum defuncti, ſublimitat, eam proce-
dere reſpectu alienationis factæ inter viuos, non reſpe
ctu alienationis factæ in teſtamento, Vnde cum in ca-
ſu noſtro alienatio rei prohibitæ alienari non ſit facta
in teſtamento, ſed inter viuos per viam venditionis,
& ſic alienatio ſit ſimpliciter, & ipſo iure nulla. Do-
cto. in d. §. Diui, & fuit reſolutum in hac cauſa 8. Mar-
tij 1577. vtique ceſſat diſpoſitio d. §. cum pater. Non
obſtant duo exemplo deducta contra intellectum Rui
ni, quorum alterum eſt, quòd dictus §. cum pater

loquitur

loquitur etiam in alienatione inter viuos: pōderando illa verba, quod euenit, & si viuus filius emancipasset, & postea fundum alienasset. Quod verbum, alienasset, comprehēdit vtramq; alienationem tam inter viuos, quàm inter vltimas voluntates l. alienationis verbū. ff de verbor. signif. præsertim, quia text. dicit, & si viuus, & sic loquitur de alienatione facta in vita. Altosum est, quod si verum esset, quod legatum, de quo in d. §. cum pater, valeret quo ad æstimationem, fideicōmissarius posset petere fideicommissum, & solum teneretur præstare æstimationem legatario, & tamen in text. negatur, fideicōmissarium posse petere fideicom-
30 missum. Nam, quo ad primum pro responsione dicitur, negando. d. §. cum pater, loqui de alienatione inter viuos, quia imò loquitur semper de alienatione facta per viam legati, & illud verbum, alienasset, debet intelligi per viam legati, quia cum in præcedentib. & subsequentibus semper agatur de alienatione per viā legati, illud verbum, viuus, intelligitur respectu verbi, emancipasset, non respectu verbi, alienasset. Ita ampliatio, de qua in d. vers. quod euenit, non fit respectu modi alienandi, quia in hoc retinetur idem thema, l. alienatio per viam legati, sed fit respectu qualitatis filiorum emancipatorum. Quantum ad secundum respondetur, quod duo filij exhæredati possunt petere fideicommissum, prout ibi expressè cauetur: ideo autem tertius filius hæres institutus non potest petere fideicommissum, quia illud penes se habet, licet teneatur soluere eius æstimationem legatario. Et sic text. nō abrogat, quin fideicommissarius hæres institutus ab hærede grauato teneatur ad æstimationem rei prohibitæ alienari extraneo legatæ. Tertiò & vltimo loco aliquib. ex Dominis placebat intellectus traditus per Roder. Suarez. in l. quoniam in priorib. in 7. amplia. nu. 2. circa fin. vers. ratio prædictorum, C. de inof. te-
31 stam. vt † scilicet ratio d. §. cum pater, consistat in virtute cuiusdam tacitæ compensationis: nam eo ipso, quod testator instituit hæredem eum, cui tenebatur restituere rem aliquam, quam extraneo legat, videtur velle inducere quandam compensationem, nempe, vt hæres compenset hæreditatem sibi relictam, cum re sibi debita, & extraneo legata. Et hāc rationem reddit I.C. in l. vnum ex familia. §. sed si vno, in fi. ibi, nam quæ ratio cæteros admittit, eadem tacitam inducit compensationem. ff. de leg. 2. Quæ ratio tacitæ compensationis cessat in casu nostro, in quo Quirinus alienans decessit, intestatus, cum de aliquo eius testamento non constet, & sic nullam reliquit Gaspari hæreditatem, cum qua compenset palatium sibi debitum. Nec obstat, quod exēplo dicitur, quod Quirinus quāuis decesserit intestatus, non ideo minus saltem per viam intestati totum patrimonium Gaspari reliquit. Quia hæc tacita compensatio procedit, qñ in testamento instituitur hæres, cui testator tenebatur restituere, id, quod in alium alienat. Et ita loquitur d. §. sed si vno. Et hæc quo ad secundam difficultatē. Quantum verò attinet ad auctoritates quamplurimas exēplo allegatas, ex quib. prætenditur posse colligi veram & communem cōclusio-
32 nem, quod † fideicommissarius, si efficiatur hæres alienantis, non possit ipsam alienationem reuocare, vtique non loquūtur in terminis expressæ prohibitionis alienationis, in quib. nos versamur: sed loquūtur, aut secū dum terminos d. §. cum pater, aut in simplici fideicōmisso, aut paucissimi sunt, qui loquuntur in terminis expressæ prohibitionis alienationis, & eorum aliquæ modicæ sunt auctoritatis, Idque deducitur, singulas auctoritates discurrendo. Nam Barr. Bald. Ang. Cum. Florian. Imo. Pau. de Castr. in d. l. filiusfamilias, §. cum pater. Rod. Suar. in l. quoniā in priorib. in 7. ampliat. nu. 1. post med. vers. accedat elegans text. C. de inof. testamen. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gl. 9. nu. 49. vers. & est optimus text. Pinel. in l. 1. par. 3. nu. 81. in 6. ampliat. nu. 92. vers. infertur tertio, & nu. 99. vers. obstat etiam, C. de bon. mater. loquuntur secundū terminos d. §. cū pater. cum illum tex. allegent. & ex eo præcipuè moueantur Rom. consil. 18. nu. 3. & 4. Fulg. consil. 67. sub nu. 2. Alex. consil. 32. nu. 5. lib. 3. Ruin. consil. 1. nu. 13. in fin. consil. 7. nu. 39. & consil. 42. nu. 12. lib. 1. & consil. 25. num. 11. lib. 2. Bertran. consil. 18. nu. 7. lib. 1. par. 1. Soc. iun. cōs. 68. nu. 12. & 14. lib. 4. Aym. consil. 131. nu. 6. ver. & si dicas. Ant. Gabr. li. 6. de reg. iur. concl. 11. numer. 6. Crot. consil. 8. nu. 9. & nu. 12. cū duob. seq. li. 1. Port. Imo. cōs. 40. nu. 7. Rolan. consil. 71. nu. 35. li. 2. & consil. 34. nu. 71. &
33 seq. li. 4. oēs † isti Doct. loquuntur in simplici fideicōmisso conditionali, siue in re subiecta restitutioni post mortem grauati, non autem loquuntur in expressa prohibitione alienationis. Et diuersitatis ratio est in
34 promptu; nam † alienatio rei, alienari prohibitæ, est nulla ab initio & ipso iure, vt supra diximus. Alienatio verò rei subiectæ fideicommisso conditionali facta pendente conditione, resoluitur, purificata ipsa conditione l. fin. §. sin autem sub conditione. C. commun. de leg. Et propterea ante eius purificationem valet, & tenet alienatio, vt bene deducit Crot. d. consil. 18. nu. 12. & 13. Quantum verò ad Alexan. consil. 73. num. 1. & 3. ipse loquitur in alienatione facta in testamento per viam Legati. & ita etiam loquitur Menoc. consil. 89. vt apparet in princ. consil. & nu. 79. vers. diuersum est. Solum igitur in terminis prohibitionis alienationis loquitur Crot. d. Diui. nu. 146. versic. primus casus est, quem referunt & sequūtur Ferdinand. Loaz. ibidem, nu. 191. prope finem. vers. quod tamen est verum. Parisconsil. 48. nu. 3. li. 3. Soc. iun. consil. 107. num. 58. lib. 3. & hoc idem voluit Piet. Ant. Anguisol. consil. 63. nu. 7. versic. quo verò ad hæredem, cum alijs sequen. lib. 6. Sed Crotus itante communi conclusione, quod alienatio rei prohibitæ alienari ab initio, & ipso iure est nulla, loquitur contra limitationem superius firmatā, quod hæres potest venire contra factum defuncti, quā do est nullum & inualidū, præsertim fauore publico, vt in casu nostro. Quantum ad auctoritatem Angus. non est habenda in consideratione, & loquitur cōtra communes conclusiones, prout modo diximus.

CANTVCCII.

Tusculan. Vineæ. Lunæ. 26. Octobris 1579.

SVMMARIA.

1 *Falsitas non committitur sine aliqua causa.*
2 *Falsitatem committens circa acta causæ perdit causam: secus si circa testes, & instrumenta, ex communi.*
3 *Falsitas etiam potentia nociua est punibilis.*

DECISIO CXI.

DOmini dixerunt, ex schedula, de qua agitur, non constare de tali suspicione falsitatis, vt Tullia, ex parte cuius fuit producta, posset dici fouere malā causam, eique perpetuum silentium sit imponendum. Mo
1 ti sunt autem, tunc quia † falsitas non committitur sine aliqua causa. Aym. consil. 75. nu. 13. post Corn. consil. 117. ante num. 7. lib. 4. Rolan. consil. 38. nu. 39. lib. 1. Hic autem nulla alia potest considerari causa, propter quam falsitas, de qua agitur potuerit committi, nisi vt excluderetur probatio solutionis, & satisfactionis mutui factæ in tritico, oleo, & vino in illis duobus anois 61. & 62. quæ causa cessat in casu isto, quia nulla prorsus fuit facta probatio percutiens annum 61. & 62. Tū quia facta fuit mutatio, & alteratio dictæ schedulæ, etiam in data diei, quod non potuit fieri causa excludendi prædictam probationem. Tum etiam & tertio, quia licet committens falsitatem circa acta causæ per-
2 dat causam, secus † tamen est in committente falsitatem circa testes, & instrumenta, prout in casu isto: tuoc enim nulla incurritur causæ amissio. Barr. in l. in fraudem, §. quoties. ff. de iure fisci, Imo. in c. cum venerabilis, num. 22. vers. nota etiam. Abb. num. 30. vers. quod dicimus. Felyn. nu. 19. Dec. nu. 21. Paris. num. 13. cum seq.

feq. de except.Boer.dec.291.ou.3.Iaf.in l.Diuus.num.
16.ff.de re iudic.Clar.in pract.crim.§. falsum, verf. itẽ
propter.Couar.in c.quamuis. par.1.§.7. on.6. verf. itẽ
punitur. Et hanc esse communem opin. testantur. De-
ci. Parif.Couar.& Clar.vbi supra. Nec obstat, ꝙ falsi-
tas dictæ schedulæ debet puniri, ex quo in potentia est
nociua, quia posser probari solutio, & satisfactio mu-
3 tui facta de illis duob. annis 61. & 62. Et † falsitas ne-
dum actu, sed etiam potẽtia nociua est punibilis. Bald.
in l.si falsos, in vltimis verbis, C.de fal.Socin. consil.60.
in fi.lib.4.Corn.consil.149.nu.6.lib.3.Gabriel.lib.7.de
crimin.conclus. 5.numer.18.& est text. clarus, in l.5.§.
Prætor ait, ff.de his, qui deiecer. vel effuder. Quia falsi-
tas siue actu, siue potentia nociua non est punibilis,
quo ad pœnam amissionis causæ, sed quo ad pœnam
ordinariam falsi. Et ita loquuntur Doct. præallegao,

CANTVCCII.

Booooiensis Terrarum. Mercurij.4.Nouemb.1577.

SVMMARIA.

1 *Melioramenta faciens facit fructus suos pro rata melio-
ramentorum.*
2 *Sententia secundum ius commune intelligitur, & ab eo
recipit interpretationem.*
3 *Iudicis mens talis esse præsumitur, qualis esse debet.*

DECISIO CXII.

Domini dixerunt, inhibitionem moderandam es-
se, quia ex resolutionibus in hac causa factis con-
stat de bono iure Achillis. Nec obstat, quòd sententia
Buccamatij, quatenus condemnat Viuianos in fructi-
bus perceptis, & mandat cum illis compensari pro cõ-
currenti quantitate melioramenta per eosdem Viuia-
nos facta, sit ex eisdem actis notoriè iniusta, ex quo ex
testibus pro parte ipsorum Viuianorum examinatis
de melioramentis in genere constat, & de iure melio-
ramenta non compẽsantur cum fructib. prouentibus
1 & melioramentis: qui † enim fecit melioramenta, fa-
cit fructus suos pro rata melioramentorum, ita in ter-
minis Afflict.decis.87.nu.6.in fin. & nu.7. & est decis.
Put.276.in vna Roman.duorum Gallorum. in fin.lib.
3.Siquidem pro respons.Domini dixerunt, sententiam
Buccamatij intelligendam esse de fructibus perceptis
ex re ipsa, non de fructibus prouenientib. ex meliora-
2 mentis. Et sententia † secundum ius commune intelli-
gitur, & ab eo interpretationem recipit. l. Herennius,
ff.de euict. l.miles, §.decem. ff.de re iudic. Alex.consil.
36.in 1.dub.lib.5.Veronen.cons.57.num.5.Aym.cons.
74.nu.9. & cons.188. nu.8. Et talem fuisse mentem &
intentionem ipsius Buccamatij, præsumendum est,
3 quia talis de iure esse debebat: mens † enim iudicis ta-
lis esse præsumitur, qualis esse debet, vt inquit Bald. in
l.1.nu.2.in fi.C.de negot.gest. Dec.cons.43. nu.5. Quo
verò ad retentionem terrarum ratione alimentorum,
ista erit cognitio iudicis executionis, qui bene noue-
rit, de iure regulariter concedi retentionem rei pro-
pter melioramenta, etiam in genere tantum probata,
nisi præfixus fuerit terminus pro illorũ liquidatione.

CANTVCCII.

Romanensis Palatij. Ven.6.Nouemb.1579.

SVMMARIA.

1 *Sententia ferenda est super tota re hæreditaria, non autẽ
pro parte, vbi non constat nisi tantum de vno hærede.*
2 *Obligatio ad interesse succedit in obligationibus facti.*
3 *Dispositio §.Cornelio Felici.in l.Statius Florus.ff. de iure
fisci.non procedit in re expressè alienari prohibita.*
4 *Legitima non potest detrahi ex re expressè alienari pro-
hibita stantibus alijs bonis liberis.*

DECISIO CXIII.

Domini ex deductis in memorialib. pro parte hæ-
redum Petri Vortij datis, & per me die Veneris,
6.Nouemb.1579. loco causæ propositis, plures colle-
gerunt difficultates. Prima fuit, *an sit ferenda sentẽtia
super tota palatio, vel solum super duabus partibus ex no-
uem tangẽtibus Iodocum, & Ioannem hæredes Vortij, de
quorum legitimo mandato in actis constat*. Secunda, *an
Gaspar teneatur de euictione, ex quo est hæres Quirini vẽ-
ditoris palatij, qui de euictione promisit*. Tertia, *an hæres
Vortij, quibus promissa est euictio, possint palatium retine-
re, eiusque pensiones percipere, quousque hæres Quirini
viuit, iuxta l.Statius Florus. §. Cornelio Felici. ff. de iure
fisci*. Quarta, *an Quirinus alienando palatium dicatur in
eo suam legitimam sibi elegisse*. Quinta, *an hæredib. Vor-
tij sit danda retentio palatij pro melioramentis in eo fa-
ctis*. Quo ad primam, Domini dixerunt, enunciationẽ
aliorum hæredum Vortij in instrumento mandati fa-
ctam non nocere Gaspari, nec constare de aliqua illo-
rum nominatione per Illustrissimum Cardinalem Al-
1 banum inquilinum palatij. Et † propterea sententiam
super toto palatio ferendam esse, nisi tamen de istis
alijs hæredibus in actis aliter constaret, quo casu sen-
tentia non posset ferri, nisi pro partibus Iodocum, &
Ioannem duntaxat tangentibus. Quo ad secundã, Do-
mini steterunt varij. Aliqui volebant pro parte Gaspa
ris melius informari. Aliqui contra eum faciebant dif-
ficultatem ex eo, ꝙ Quirinus promisit facere consen-
tire quemcunque prætendentem habere interesse su-
per palatio, quæ promissio afficit Gasparem tanquam
hæredem Quirini. Aliqui verò sentiebant, non posse
expeditionem causæ impediri, nec hæredes Vortij
posse repellere Gasparem exceptione euictionis pro-
pter obligationem Cameralem, nec agere contra Ga-
sparem de euictione & ad interesse, ad quod tenetur
etiam ex eo, quod ipse tanquam hæres Quirini non fa-
cit consentire se ipsum habentem interesse super pa-
2 latio, cum † in obligationib. facti succedat obligatio
ad interesse. Et ita Domini respondebant ad prædi-
ctam difficultatem. Et hæc omnia ipsi intelligebant
cum præsupposito, ꝙ promissio de euictione, constitu-
tio hypothecæ, & promissio de faciendo consentire,
stent æquè principaliter cum venditione palatij, ita
vt non corruant, illa nulla existẽte. Circa tertiam, Do-
mini dixerunt, dispositionem d.§. Cornelio Felici. hic
3 non intrare, tum quia † loquitur in hærede grauato
fideicommisso, & non in fideicommissario, tum quia
non procedit in re expressè alienari prohibita. Alexan.
cons.23.num.18 & per tot. lib.1. cuius opinio est com-
munis, & vsu recepta, vt per Curt.iun.cons.120.nu.10.
Bos.de publicat.bonorum, no.14. & 42. Quantum ad
quartam Domini dixerunt, Quirinum non potuisse
pro sua legitima eligere palatium, quod est expressè
4 prohibitum alienari, cum † legitima non possit ex re
expressè alienari prohibita stantibus alijs bonis libe-
ris detrahi. Pau.de Cast.cons.247. nu.4. lib.2. sequun-
tur communiter Doct.in l.filiusfamilias, §.Diui.ff. de
leg.1.vbi Ias.in 2.lectura.nu.30. Rip.nu. 29. Crot.nu.
15.Ferd.Loaz.nu.21.in fine, & nu.seq.Ruin. num. 58.
Socin.iun.nu.35.vers.secundo limita.Alciat. num.30.
vers.certior est illa limitatio. Soci.cons.75.nu.11.lib.1.
Grammar.decis.93.num.7. Natt.cons.238. nu.5. lib.2.
Et dubium istud de legitima fuit alias resolutum 14.
Nouembris, 1478. prout etiam resolutum fuit 27. Maij
1579. alia bona libera tempore vẽditionis palatij ad-
fuisse. Quo ad quintam, Domini dixerunt non esse lo-
cum retentioni ratione melioramentorum, quia de il-
lis nec etiam in genere constat.

CANTVCCII.

Regien. Hospitalis, Veneris. 13. Nouemb. 1579.

SVMMARIA.

1 *Hospitale laicale, ex quibus signis cognoscatur, & nu.3.*
2 *Rector hospitalis Ecclesiastici, quod datur in titulum be-
neficij facit fructus suos, sicut de alijs beneficijs.*

4 *Hospi-*

4 *Hoſpitale acceſſorie vnitum Eccleſia debet cenſeri beneficium.*
5 *Beneficium alteri vnitum non dicitur vacare.*
6 *Principale quod ſit. & quod acceſſarium, ex denominatione cognoſcitur.*
7 *Diſpoſitio clem.per literas.de elect.lib.6. quomodo procedat, & intelligatur.*
Item, quo caſu poteſt euitari.nu.12.
8 *Hoſpitale annexum Eccleſia principaliter, non autem acceſſorie, non cadit ſub literis impetratis ad beneficia, & habet locum clem. per literas. de electio. in 6. & num.ſeq.*
Ampliatur etiam ſi neſcitur, quod ſit principaliter annexum, an hoſpitale, an Eccleſia.nu.10.
11 *Statu qui nititur, debet illum probare, ſi probabiliter negetur per aduerſarium.*
13 *Eccleſia annexa hoſpitali ſequitur ipſius naturam, & non comprehenditur in literis beneficiorum.*

DECISIO CXIV.

Domini dixerunt, præſumptionem illam aliàs in
vltima reſolutione firmatam, quod ſcilicet in du
bio magis præſumendum eſt hoſpitale, quàm beneficium,
non eſſe ſublatam per Bullam Epiſcopi Regien.
emanatam ad fauorem Blaſij, ad quam Bullam dubiũ
vltimo loco propoſitum reſtrictum fuit. Imò Domini
dixerunt, bullam potius arguere ſtatum laicalem, cũ
1 habeat multa ſigna laicalitatis. In primis † enim habet
verbum *committens*, quod proprium eſt hoſpitalis lai
calis, cum in laicalibus fiat. in c. de quarta. nu.13. ver.
adde quod Doct. de præſcript. Secundò, habet iuramentum
Blaſij de alendo, & nutriendo pauperes ſecundum
debitas facultates dicti hoſpitalis: nam diſtri
butio reddituum hoſpitalis in alimoniam, & nutritionem
pauperum non conuenit niſi rectori hoſpita-
2 lis laicalis. Rector † enim hoſpitalis Eccleſiaſtici, quod
datur in titulum beneficij, facit fructus ſuos, ſicut de
alijs beneficijs, ita per Card.in clem. per literas. nu.2.
circa med. verſ. quarto de ratione. ibi, vt ſunt hoſpitalia.
de elect.lib.6. Mil.in verbo, hoſpitalia licet habeãt,
nu.5. verſ. prædicta intellige. Sarn. in reg. de trieonal.
q.7.nu.3. verſ. ſecũdus caſus. Bene Vital. in clem. quia
contingit, nu.11.12.& 13, & num.91. verſic. præterea,
3 de relig. domib. Tertiò, habet † iuramentum eiuſdem
Blaſij de faciendo inuentarium bonorum omnium dicti
hoſpitalis, quæ inuentarij confectio fit ab eo, cui
hoſpitalis laicalis gubernatio, & adminiſtratio committitur,
prout expreſsè cauetur in d.clem. quia contingit,
§. vt autem, prope fi. verſ. illi etiam. Non obſtant
in contrarium adducta pro parte Corradini. Quia (excepto
capite vnionis, cui etiam fuit per Dominos plenè
ſatisfactũ, vt ex mox infra dicendis oſtendetur) reliqua
viſa ſunt Dominis leuia, & reſponſione non indigere.
Et in omnem euentum placuerit Dominis reſponſiones
deductæ per D. Coronatum. Quo verò ad
caput vnionis enũciatæ in Bulla Epiſcopi Regien. prætenditur
pro parte Corradini, quòd dictum hoſpitale
4 † ex eo, quòd fuit vnitum Eccleſiæ nuncupatæ, plebi
de Bagno, debeat cenſeri beneficiũ, vt per Aegid. deciſ.
387. Rebuf. de nominat. q.15. nu.15. Sed Domini dixerunt,
in caſu noſtro non conſtare, quod dictum hoſpitale
fuerit acceſſoriè vnitum Plebi de Bagno, imò conſtare
de vnione æquè principaliter. Primò, quia in dicta bul
la narratur dicti hoſpitalis vacatio, quæ non poterat
dari, ſi hoſpitale fuiſſet acceſſoriè vnitum Plebi de Ba-
5 gno, cum † beneficium alteri vnitum non dicatur vacare
Rot. dec.13.nu.2. vt lit. pend. in nou. deciſ.24. ad
fi. verſ. nec obſtat. de præben. in nou. deciſ.1. verſ. idem
eſt, de conceſſ. præben. in antiq. Secundò, quia ex denominatione
facta tam in dicta Bulla, quàm in inſtrumento
inuentarij, colligitur vnionem fuiſſe æquè principaliter,
prout patet ex verbis Bullæ ibi, *vacante Eccleſia
nuncupata, plebi de Bagno, nec non hoſpitali canonicè
vnitis*. Et ex verbis inuentarij, ibi, *plebs, &
Eccleſia, & hoſpitale de Bagno canonicè vnita*. & pluribus
in locis, tam in Bulla, quàm in inuentario denominantur
æquè principaliter plebs, & hoſpitale. Vnde
ſi hoſpitale fuiſſet acceſſoriè vnitum plebi, vtique in
inuentario diceretur, hoſpitale plebis, quo caſu plebs
principaliter denominaretur, vt bene declarat Imo. in
d.clem. per literas. verſ. reſpondet gloſ. dicens, per de-
6 nominationem † poſſe diſcerni, quod ſit principale, &
quod acceſſorium, quia ſi dicitur, Eccleſia talis hoſpitalis,
tunc principaliter hoſpitale denominatur. Tertiò,
quia ſtante enunciatiua Bullæ & inuentarij, quod
plebs & hoſpitale fuerint canonicè vnita, intrant trad.
per glo. in d.clem. per literas in verbo Eccleſias. in fin.
7 dum inquit, dictam † clemen. habere locum, quando
non conſtat, hoſpitale eſſe acceſſorium Eccleſiæ, ſed
hoſpitale, & Eccleſia eſſe annexa ita, vt neutrum ſit
principale, per not. in c.1. ne ſe de vacan. & glo. ſequitur
Mil. in verbo, hoſpitalia licet habeant. nu.4. Imo.
in d.clem. per literas. nu.16. verſ. ſi verò non apparet,
8 dicens, quod † ſi non conſtaret, quod hoſpitale eſſet
acceſſorium Eccleſiæ, ſed quod eſſent principaliter
annexa Eccleſia & hoſpitale, ita quod neutrum accederet
alteri, quod haberet locum dicta clem. Et quod
hoſpitale non caderet ſub literis impetratis ad beneficia,
idem tenet ibi Card. qu.17. referens, idem voluiſſe
Paul. & Zenzelin. Et bene hoc idem firmat Abb. ibi,
9 ſub num.5. vbi inquit, † quod ſi hoſpitale, & Eccleſia
ſunt annexa ita, quod neutrum ſit principale, tunc habet
locum dicta clemen. Et quod hoſpitale non comprehenditur
ſub literis beneficiorum. Et ſubdit idem
10 † eſſe, ſi neſcitur, quod ſit principale, quia impetrans
debet fundare intẽtionem ſuam. Et hoc idem expreſſè
vult ibi Anchatan. ſub nu.10. prope finem, vbi poſt
baldum in quodam conſilio per eum relato concludit,
quod ſi dubitatur, vtrum Eccleſia ſit annexa hoſpitali,
vel econtra, hoſpitale Eccleſiæ, quod tunc habet
locum clemen. & concordat cum gloſ. Et ſubdit
impetrantem debere probare ſtatum, quem intentat,
cum ſit de ſubſtantia ſuæ impetrationis, tum propter
regulam generalem, quia ea, quæ ſunt fundamenta in-
11 tentionis, debent probari per intentionem, tũ † quia,
qui nititur ſtatu, debet illum probare, ſi probabiliter
negetur per aduerſarium, per not. in l. qui duos. in fin.
ff. de reb. dub. & hoc idem optimè deducit Vital. in
12 d.clem. num.23. & 24. vbi vult, † quod ad hoc, vt non
habeat locum illa clement. neceſſe eſt, quod conſtet,
hoſpitale eſſe iure acceſſionis vnitum Eccleſiæ, &
quod de hoc conſtet expreſsè, vel ex annexione, vel
ex poſſeſſione, & num.24. verſ. vbi ego. ſubdit, quod ſi
impetrans eſt actor, oportet eum probare, quod hoſpitale
ſit annexum, vel habeatur pro annexo Eccleſiæ,
vel alteri beneficio, iure acceſſionis: ſi verò impetrans
ſit reus, neceſſe habet idem probare. Et ratio eſt, quia
ius commune facit pro actore contra ipſum reum impetrantem,
& ſic non prodeſt ſibi poſſeſſio, niſi qualificata
iure acceſſionis. & Vital. refert & ſequitur Rebuf.
d.q.15. nu.15. circa medium. verſ. limita quod eſſent.
Non obſtat deciſ.4. de teſtibus, in antiq. Quia facit
in contrarium, cum loquatur de Eccleſia annexa
13 hoſpitali, quo caſu † talis Eccleſia non comprehenditur
in literis beneficiorum, vt per glo. in d.clemen. per
literas. in verbo, Eccleſias. poſt princ. verſ. & aduerte,
quem ſequuntur ibi Cardin. q.17. Anchar. nu.10. Imo.
nu.15. verſ. deinde quæro. Vital. nu.21. & Abb. nu.15.
vbi inquit, quod Eccleſiæ accedentes hoſpitalibus non
debent in titulum conferri, ſed ſequuntur naturam
hoſpitalium.

CANTVCCII.

Romanenſis Palatij. Veneris, 29. Nouemb. 1579.

SVM-

SUMMARIA.

1 *Retentio est magis quàm actio, & compensatio, & competit etiam aduersus executionem sententia.*

2 *Retineri vna res pro alia non potest.*
Limita tamen, vt nu. 3. & 4.

DECISIO CXV.

Memorialibus in causa Roman. Palatij die Veneris, 20. Nouemb. 1579. loco causæ propositis, Dominis non placuerunt deducta pro parte hæredum Petri Vortij circa obligationem Cameralem. Et propterea aliqui dixerunt, melius vtrinque informati, quia neutra pars bene, & in terminis, de quibus agitur, tangit materiam retentionis. Nonnulli. n. sentiebant, in casu isto locũ esse retẽtioni Palatij propter restitutionem pretij, pœnam dupli, damna, expensas, & interesse per Quirinum in instrumento vẽditionis promissa, ad
1 quæ Gaspar eius hæres tenetur, quia † retẽtio est multum fauorabilis, & magis quàm actio, & compensatio, & competit ẽt aduersus executionem sententiæ, vt latè per Aym. post alios cons. 48. nu. 2. & retentionem fauorabilem esse compensationẽ, ex eo patet, quod licet non competat compensatio, tamen competit retentio. Patis. cons. vlt. nu. 36. lib. 2. post Corn. cõs. 61. num. 17. prope fi. ver. est etiam aduertendum. lib. 3. & tradit etiam Aym. post alios cons. 148. nu. 2. vers. imò prohibita, & faciunt trad. per Brun. cons. 1. nom. 11. & 12. & cons. seq. nu. 4. 5. & 6. & latius Gram. decis. 58. nu. 1. 2. 3. 4. & 5. multa deducens ad fauorem retentionis, plenè Capyc. decis. 119. per tot. Rolan. cõsil. 17. nu. 5. 6. 7. 8. & 9. lib. 4. Aliqui enim ex Dominis constituebant,
2 regulam pro Gaspare, q † vna res pro alia retineri non possit, iuxta text. & ibi Doct. in l. si. C. commod. & in l. si non inducta, C. in quibus cas. pign. tacit. contrahat. Doct. in l. si non sortem, §. si centum, & maxime Ias. sub nu. 10. ff. de condict. indebit. Negusant. de pignor.
3 membr. 5. part. ou. 10. Sed contra † Gasparem facit vna limitatio, q licet res, de cuius retentione agitur, non esset obligata, nec quasi ei, qui vult retinere, sed peruenisset ad eum occasione, & causa illius debiti, cuius prætextu eam vult retinere, tam tunc permittitur retentio, ad text. in d. §. si centum, & ibi Bartol. & alij, & in l. eleganter, §. qui reprobos, ff. de pign. act. & in l. si cum auum, ff. de solut. & firmat etiam Sal. in d. l. fi. C. commod. & Neguf. vbi supra, nu. 4. licet hæc limitatio declaretur per Paul. de Cast. in l. petenti, nu. 3. ff. de pign. act. quem refert. & sequitur Neguf. vbi supr. num. 4. vers. intellige tamen, vt scilicet procedat, quando res, de cuius retentione agitur, fuit ei, qui vult retinere, data in solutum, vel in pignus pro illo debito, licet hæc datio in solutum, vel pignoratio alio respectu non valeret; tamen secus est, si res de cuius retentione agitur, non per modum dationis in solutum, vel pignorationis, sed aliter occasione illius debiti, ad creditorẽ peruenisset, quia tunc pro debito illo retineri posset. Quæ quidem declaratio videtur facere pro Gaspare.
4 Sed contra † ipsum potest, & alia limitatio induci, vt scilicet regula prædicta non habeat locum, quãdo rẽs esset alicui tradita pro debito putatiuo, quia tunc potest pro debito verò retineri, ita post glos. in d. l. si non sortem. §. libertus. in glo. 1. iunct. text. & ibi Bart. & alij, limitat, Ias. d. §. si centum. in vltimis verbis, & in d. §. libertus. nu. 20. Sed omnia fuerunt dicta potius per viam discursus, quàm animo aliquid firmandi, maximè, quia informantes circa hanc materiã nihil dicunt. Et propterea Domini mandarunt dari particulare dubium, ac sit locus retentioni Palatij in casu, & ad effectum, de quo agitur.

CANTVCCII.

Neapolitan. Census Veneris, 4. Decemb. 1579.

SUMMARIA.

1 *Pretium iustum rei dicitur illud, ad quod ascẽdit annuus redditus 20. annorum.*

2 *Locatio non probat dominium, nec possessionem, nec etiã valorem annui reditus.*

3 *Impetrans vt excusetur ab expressione falsi valoris, & à pœna regula de valore, tria copulatiuè concurrere debent.*

4 *Solutio quando censeatur facta pro vsura pecunia, & nõ pro pensione rei.*

5 *Simulatio contractus quando præsumatur.*

6 *Causa originalis attenditur ad præsumẽdum contractum fœneratitium.*
Declara & intellige, vt nu. 7.

8 *Venditor, ad probandum contractum simulatum, quid necesse habeat probare.*

9 *Simulationis præsumptio inducitur ex remansione in possessione.*
Limita, nisi ex alio titulo sit remansio. nu. seq.

10 *Dispositio, §. superuacuum. l. sicut, ff. quibus mod. pig. vel hypoth. solu. quando non procedat. & nu. 12.*

11 *Simulationem contractus non licet parti allegare, sed tertio.*

DECISIO CXVI.

Domini dixerũt, R. D. Episcopum in integrum restituendum non esse, tum quia non constat, dationem in solutum fuisse simulatam, ex quo pro parte Domini Episcopi nõ probatur modicitas pretij. Tum quia Consilium Regium Neapolitanum, vbi causa simulationis per 17. annos perpendit, nunquam voluit hanc in solutum dationem simulatam declarare. Non obstant exemplo deducta. Et primo non obstat, quod Fundacus, de quo agitur, statim eodemmet die, quo datus fuit in solutum cum pacto de retrouendendo, fuit etiam locatus pro annuis scutis 60. qui in 20. annis constituunt summam ducatorum 2200. Et sic constat
1 pretium ducatorum 60. fuisse modicum, eum † iustũ pretium rei sit id, ad quod ascendit annuus reditus 20. annorum, vt per Doct. in l. 2. vbi Cagnol. asserens hanc esse magis communem, o. 18. C. de rescind. vend. Quia
2 respondetur, quod † locatio sicut non probat dominium, nec possessionem, l. ad probationem, C. loc. inter dilectos, in fin. eum ibi not. de fide instrum. Cassad. super reg. decis. 20. numero 2. Sarn. in reg. de valore, quæst. 1 t. in prin. Ita nec etiam valorem annui re-
3 ditus. Imò ad excusandum † impetrantem ab expressione falsi valoris, & à pœna regulæ de valore, tria copulatiuè concurrere debent, videlicet, plura arrendamenta, fama, & gratiæ antecessorum sub eodem valore expeditæ. Sarn. d. q. t t. num. 6. Peregrin. decis. 52. & 185. lib. 2. Io. Pau. decis. 51. Multo minus in casu nostro vna tantum locatio ad effectum simulationis poterit valorem annui reditus dicti Fundaci probare. Secundo non obstat, q D. Lucretia, cui Fundacus datus fuit in solutum, statim locauit D. Episcopo pro annua pensione constituta ad rationem 10. pro centenario: fuit enim datus in solutum pro ducatis 600. & locatus pro annuis ducatis 60. & sic pensio magis commẽsuratur pretio pecuniæ, quam æstimationi Fundaci, siue eius
4 reditibus, ita, † vt illi ducati 60. dicantur soluti pro vsura pensionis, & non pro pensione Fundaci, ita in terminis Bal. cons. 311. nu. 11. li. 5. Aym. cons. 156. num. 12. bene Aoch. cons. 257. nu. 4 prope fin. vers. item pro duob. annis, Nat. cons. 198. nu. 13. & 14. li. 1. Siquidem pro responsione dicitur istos Doct. loqui in casibus in quib. constat, pro re vendita, & venditori postea locata minorem pensionem solui, quã deberetur. Nã Bal. loquitur in casu, in quo emptor, & locator potuisset pro re empta & venditori locata maiorem pensionem habere, quàm ei præstaretur, quam ideo non curauit habere, quia nõ maior erat vsura sibi debita, & propterea venditio non fuit vera, sed simulata, & pensio non fuit verè pensio, sed vsura. Aoch. etiam loquitur in casu, in quo profundo valente 300. & empto pro centũ, soluebãtur decẽ pro pensione: tũc enim illa 10. intelligebantur

gebantur solui pro vsura pecuniæ, non pro reditibus
fundi, quia pro eis maior pensio debebatur. Nat. quoque
& Aym. loquuntur in simili casu. At secus est in
casu nostro, in quo non constat de valore fundaci tem
pore dationis in solutũ ita, vt dignosci possit, an pensio
ducatorũ 60. magis proportionetur pretio ducatorum
600. quam æstimationi Fundaci, & eius redditib. Vnde
non constito de valore Fundaci, in dubio credendum
est, pensionem fuisse verè pensionem, & non vsuram
debitam, quia forte in ciuitate Neapolitana Fundaci,
siue domus solent locari ad rationem decem pro
centenario. Tertiò non obstat, q D. Lucretia non curauit
Fundacum, antequam sibi in solutum daretur, videre,
& de eo informationẽ suscipere, an valeret ducat.
600. sed solum contenta fuit annua responsione
5 10. pro centenario, q † præsumptionem simulationis
præstat. Veron. de simul. contract. præsumpt. 18. nu.
64. Affli. decis. 40. nu. 19. prope fi. vers. item est alia præ
sumpt. Paris. cons. 54. nu. 70. lib. 1. Nat. d. cons. 193. nu. 9.
Quia respondetur non constare in facto, q D. Lucretia
neglexerit videre Fundacum, eiusq; informationem
capere, & forte hæc visio, & informatio non erat
necessaria, cum qualitates, & valor Fundaci D. Lucretiæ
tanquam sorori D. Episcopi verisimiliter innotuerant.
Quartò non obstat, q D. Lucretia non habuit intentionem
emendi Fundacum, sed potius mutuandi,
vt colligitur ex instrumento dationis in solutum, vbi
fit mentio de pecunijs mutuatis per D. Lucretiã. Vnde
datio in solutum debet censeri simulata, ex quo eius
6 † originalis causa multum facit ad præsumendum cõ-
tractum fœneratitium, ita post Odofre. tradit Bal. in l.
emptione, post princ. C. plus valere, quod agitur &c.
Sequuntur Rom. cons. 423. n. 12. & sing. 368. Dec. cõs.
267. sub num. 2. ver. nam originalis causa. Curt. iun. in
l. 2. §. in mutui datio. nu. 20. in fin. ff. si cert. petat. Bologn.
ad Ioan. de Anan. cons. 58. prope fin. Veronen. alios citans,
de simul. contra in 2. præsump. nu. 15. prope fin.
vers. item præsumitur, & nu. seq Catel. Cot. in suis me
7 morialib. in verb. pactũ de retrouendendo. Quia † pro
responsione animaduertendum est, Bald. loqui in terminis
longè diuersis è nostris, nempe, in casu, in quo
tu petebas à me mutuo centum, & ego eram paratus
illa numerare, sed volebam, vt pro istis cẽtum venderes
mihi prædium in pacto de retrouẽdendo post decennium
pro eodem pretio: nam hoc casu contractus
venditionis fœneratitius indicatur, quia originalis causa
fuit mutuum, licet instrumentum de contractu vẽditionis
loquatur. At secus est in casu nostro, in quo
pecuniæ fuerãt mutuo receptæ ferè per quinq; annos
ante dationẽ in solutũ, vt patet ex partita Banchi Rauascheriorum,
quæ fuit de anno 1541. die 9. Apr. & datione
in solutum, quæ fuit de eodem anno die vlt. Augusti.
Cum igitur in casu isto post receptionem pecuniarum
ex causa mutui secuta fuerit datio in solutum
non in continenti, sed ex interuallo, ad probandũ contractum
simulatum, oportuisset, D. Episcopũ prius dixisse,
& protestatũ fuisse, q non intendebat dare in solutum:
& si contingeret eum in futurum dare in solutum,
intendebat, q esset pignus, per ea, quę post Iacob.
Butrig. tradit Bart. in l. pacta nouissima, nume. 2. C. de
8 pact. vbi vult, q † venditor ad probandum contractũ
simulatum necesse hẽt probare, q tempore venditionis
fuerit dictum, quòd non esset vẽditio, sed pignus:
tunc venditio, si statim est secuta, præsumitur simulata:
si verò ex interuallo, secus: quia videtur venditorẽ
pœnituisse illius protestationis: & propterea oportebit
eum probare se dixisse, & protestatum fuisse, quod
non intendebat, quod esset venditio: & si continget
ipsum in futurum vendere, intendebat quod esset pignus,
& ibi sequuntur Bal. nu. 6. Ang. nu. 3. versic. & ex
hoc dico, Castren. nu. 7. Alex. alios citans, num. 4. Dec.
nu. 10. vers. & ex prædicto intellectu. vbi ẽt alios allegat.
Purpur. asserens hanc esse communem, nu. 25. idẽ
Bar. in l. item quia. § fi. nu. 2 & 3. & ibi B ... n. 5. Ang.
nu. 1. ver & per hunc text. Fulg. nu. 3 ... Iac. de S.
Georg. in 1. lect. nu. 2. & in 2. lect. nu. 1. ff. de pact. Veronen.
de simul. contr. præsumpt. 1 nu. 15. Ita in proposito,
etiam ab initio tempore mutui D. Lucretia non
habuerit forte intentionem accipiendi Fundacum in
solutum, imò etiam si dixisset, quod datio in solutum
esset pignus, nihilominus, quia nõ statim, sed ex interuallo
datio in solutum secuta fuit, videretur eam pœnituisse
illius protestationis. Quintò non obstat, quod
Episcopus post dationem in solutum remansit in pos-
9 sessione, quod inducit † præsumptionem simulationis,
l. sicut. § superuacuum. ff. quib. mod. pig. vel hypoth.
soluat. Veron. de simul. cõtract. præsumpt. 24. num. 70.
Paris. consi. 54 nu. 71. li. 1. cum simil. Quia d. §. superua
10 cuum, non habet locũ, vbi † venditor remansit in possessione
ex titulo conductionis, vt bene deducit Rom.
cons 304. nu. 3. circa med. ver. secundo potest respõderi.
Imo, in c. illo vos. nu. 17. ad fi. ver. re vera tamen. de
pign. Præsertim, q in casu isto non tertius creditor, sed
ipsemet Episcopus, qui dedit in solutum ex eius remã
sione in possessione, dicit contractum simulatum, q
11 † ei non permittitur, per ea, quæ in d. c. illo vos. tradũt
Flor. Card. in 2. not. vers. est alia, & Abb. nun. er. 5. ver.
12 & aduerte. Et quod d. §. superuacuũ procedat, † quãdo
is, qui alienauit, possidet non mutata causa possessionis:
sed quando causa possessionis est mutata, prout
in casu nostro, in quo superuenit causa conductionis,
quod tunc non præsumitur simulatio, tradit Bald. in l.
1. num. 3. & 4. C. de don. ante nupt. Rom. d. consi. 304.
num. 3. in fin. Et pręmissa comprobantur ex cumulatis
per Tiraq. de constit. possessor. par. 3. limit. 9. nu. 4. 5. 6.
& 7. Et aliquibus ex Dominis placuit ad id decis. Rot.
vnic. de donat. in nou. Sextò non obstat, quod datio in
solutum non fecit emptionem Fundaci, sed annui census
ducatorum 60. ex quo instrumentum dationis in
solutum habet relationem ad partitam banchi Rauascheriorum,
vbi fit mẽtio de emptione annuorum ducatorum
60. facta in quibusdam domibus d. Fundaci.
Quoniam respondetur, instrumentum dationis in solutũ
habere relationem ad dictam partitam solum in eo,
q D. Lucretia mutuauit D. Antoniæ ducatos 600. per
medium banchi Rauascheriorum, & sic relatio intelligitur
solũ quo ad scutos 600. habitos à bancho Rauascheriorũ.
In eo autẽ, q d. partita facit mentionem de
emptione annuorum ducatorũ 60. facta super domib.
d. Fundaci, loquitur ad relationem partium, vt patet
ex illo verbo, dixerũt, & habet relationem ad contractum
per partes relatum, vt colligitur ex illis verbis.
secundum ex contractu apparet. Vnde, aut contractus
emptionis annui census ducat. 60. super domib. d. Fundaci,
tempore dictæ partitæ non erat celebratus, vel si
erat, partes postea ab eo recesserunt per dationem in
solutum. Vltimò nõ obstat, quod dicitur de melioramentis
per D. Episcopum factis in d. Fundaco. Quia
id est extra dubium, in quo quæritur, an stantib. instrumentis
dationis in solutum, pacti de retrouendẽdo, &
locationis, & partita banchi Rauascheriorum D. Episcopus
sit in integrum restituendus. Demum Domini
dixerunt, quod si D. Episcopus velit probare modicitatem
pretij, petat prius absolutionem a iuramento.

CANT V CCII.

Pampilonen. de Sanguessa. Ven. 18. Decemb. 1579.

SVMMARIA.

1 *Præsentatio facta a maiori numero patronorum excludit præsentationem factam à minori numero.*

2 *Impedimentum conditionum, quæ impediunt electionem, seu nominationem debet remoueri.*

3 *Ambitiosus quis esse dicatur.*

4 *Nominatio a patronis facta tempore suipsius oblationis, remouet ambitionis impedimentum.*

DE-

DECISIO CXVII.

DOmini tenuerunt, præsentationem Ioan. de Sabal
za esse validam, & parochianos ipsum præsentan
tes esse habiles, ita vt non intret præsentatio Io. della
Bastia. Non enim est dubium, per præsentationem
1 Sabalzæ, tanquam factam à maiori numero † patrono-
rum, excludi præsentationem Io. della Bastia factam à
multo minori numero patronorũ. c. si cui, de elect. lib.
6. l. quod maior, ff. ad munic. cum concord. Non obstat
nullitas præsentationis Sabalzæ propter vitium ambi-
tionis, ex eo, q; ipse obtulit se paratũ acceptare paro-
chialem, de qua agitur, cũ quibusdam conditionibus.
Tum quia Sabalza licèt potuit laborare, vt tollere-
tur impedimentum illarũ conditionum, propter quod
2 potuisset impediri sua electio, † & nominatio, vt ex-
presse firmat Abb. in c. venerabilẽ, nu. 14. de elect. Se-
quitur Deci. in c. quia, num. 1. ver. & ad ea, de præben.
Tum quia non sola petitio, & desiderium facit quem
3 † ambitiosum, sed quãdo concurrit mala intentio, quæ
in Sabalza defuit. c. in scripturis, vbi Arch. Gem. &
Præpos. in verbo, desiderãubus, 8. q. 1. Præsertim, quòd
4 † Sabalza tempore eius oblationis erat iam à patronis
nominatus, vt per Arch. & Gem. d. c. in scripturis, in
verbo, appetunt. Minus obstat inhabilitas parochia-
norum Sabalzam præsentantium. Quia non illi, sed
alij octo patroni petierunt conditiones, cum quibus
Sabalza obtulit se paratum dictam parochialem acce-
ptare, vt hic per informantes.

CANTVCCII.

Roman. Computorum. Lunæ, 18. Maij, 1579.

SVMMARIA.

1 *Actum de iure impugnans, potest in actu impugnato se fundare.*
2 *Hæres potest ratificare in his quæ transeunt ad hæredes.*

DECISIO CXVIII.

DOmini dixerũt, hæredes bon. mem. Cardinalis de
Saluiatis posse hodie inuito Do. Prospero de Cri
bellis eorum aduersario redire ad exceptionem laudi
per eum allegatam, & in laudo se fundare, quia sicut
idẽ Cardinalis, qui succubuerat in impugnatione lau-
di, poterat ad exceptionẽ laudi redire, & in eo se fun-
1 dare, illudque acceptare & ratificare, cum † de iure
impugnans actũ, si in impugnatione succumbat, possit
in actu impugnato se fundare, vt latè per Gabriel. lib.
6. de reg. iur. conclus. 1. nu. 52. Ita etiam hodie hære-
2 des Cardinalis hæc omnia facere possunt, quia † hæ-
res potest ratificare, quando sumus in his, quæ tran-
seunt ad hæredes, prout est ius laudi, Dyn. in reg. ra-
tum, nu. 15. de reg. iur. lib. 6. Bar. in l. bonorum, nu. 3. ff.
rẽ rat. habe. Bal. in l. ab vno, C. de negot. gest. Ang. cons.
161. col. fin. in princ. ver. potest enim hæres, Bologni.
cons. 77. col. 3. in med. vers. vel secũdo potest dici, Paris.
cons. 14. nu. 26. lib. 1. Dec. in l. eius qui, §. placebat, nu.
13. vers. & quod dicitur. & ibi Curt. iun. pariter, nu. 13.
ff. si cert. petat. Tiraquell. post alios, de constitut. pos-
sessor. part. 3. limit. 30. nu. 72. Non obstat, quod facultas
acceptandi, siue ratificandi non transit ad hæredes, vt
videmus in simili in hæreditate nõ adita, quia respon-
detur, quod tunc hæres non potest acceptare, seu ra-
tificare, quãdo sumus in his, quæ non trãseunt ad hæ-
redes, prout est hæreditas non adita, vel aliud ius per
defunctum non agnitum, quod ad hæredes non solet
transmitti. At secus in iure per defunctum non agnito,
sed ad hæredes trãsitorio, prout est ius laudi, iuxta do-
ctrinam Dyn. & aliorum supra citatorum.

CANTVCCII.

Romanen. Pecuniaria de Vitellis. Mercurij,
27. Ianuarij, 1580.

SVMMARIA.

1 *Verbum transactio, quid significet.*
2 *Transigere quis dicatur.*
3 *Transactio quid sit.*
4 *Concordia quæ, & vnde dicatur.*
5 *Concordia continet omnem coniunctionem animorum.*
6 *Concordia quid sit.*
7 *Recessus quicunque à lite non comprehenditur sub verbo, concordandi, etiam ex lata interpretatione.*
8 *Transactio generaliter, & latè sumpta denotat quemcun que actum, per quem concordia inducitur, vel ab obligatione receditur, vel ad finem aliquid perducitur.*
9 *Cõsensus reciprocus vtriusque partis requiritur etiam in transactione, siue cõcordia generaliter, & latè sumpta.*
10 *Appellationem deserens, vel non appellans, dicitur confirmare sententiam facto suo.*
11 *Appellationis desertio in qua regula fundetur.*
12 *Appellans, si non prosequatur appellationem, sententia transit in iudicatum.*
13 *Transactionis verbum dupliciter capitur, in genere, & in specie.*
14 *Transactio sumpta largo modo, siue generaliter, significat quemcunque recessum à lite.*
15 *Copulatiuè pars vna declarat aliam.*
16 *Solutio declarat animum præcedentem soluentis.*
17 *Interpretatio est facienda secundum vsum subsecutum.*

DECISIO CXIX.

DOmini secũda Decembris, 1579. restrinxerũt du-
bium tunc propositũ, vt videretur præsuppositis
his, quæ aliàs præsupposita fuerunt, an in casu, & ad
effectum, de quo agitur, verba illa, *& cum concordati
fuerint*, in trãsactione posita, possint vel ex sui proprie-
tate, vel ex lata interpretatione, vel ex mente, vel ex
verisimilitudine accipi pro quocunque recessu à lite
quomodolibet facto, stantibus solutionibus, & alijs
inde sequutis? Et hoc dubiũ ita restrictũ propositum
fuit die Mercurij, 27. Ianua. 1580. Et, quo ad primã par
tem de proprietate verbi, *concordati fuerint*, fuit di-
ctũ, illud non posse propriè accipi pro quocunque re-
1 cessu à lite, siue † inspiciamus significationem verbi
transactionis, ad Alciat. traditam in l. transacta. nu. 2.
ver. transigit, & num. 3. ff. de verborum significat. vbi
inquit, hanc esse verã, & strictam significationem ver-
2 bi trãsactionis, vt is dicatur † transigere, qui actionem
sibi competentem, siue instituta, siue instituenda sit,
aliquo accepto causa cõcordiæ omittit, l. 1. ff. de tran-
sactio. & C. eodẽ titulo. & Alciat. sequitur ibi Rebuff.
post med. vers. transigit qui actionem, &c. Siue inspi-
ciamus communem transactionis definitionem, vt sit
3 pactio de re dubia, & lite incerta, non gratuito facta,
sed aliquo dato, vel retẽto, seu promisso, d. l. 1. ff. de tran
sact. iuncta l. 2. & l. transactio. C. eodem, Hostien. in
sum. eod. titu. in princip. Specul. eod. titu. in princip.
Abb. in Rubr. eodem titu. Paul. de Castr. in l. 2. nume.
2. & ibi Alex. nu. 1. in fin. Ias. nu. 1. vers. secundo modo,
Rimin. sub nu. 1. ver. considerando autem, ff. de iure-
iuran. Roma. consi. 244. num. 2. Corne. consi. 267. num.
5. lib. 4. Alexan. consi. 40. num. 4. lib. 5. Deci. ad Rub. C.
eod. sub nu. 2. Rimin. nu. 2. & Purpur. nu. 106. & Cac-
cialup. de transact. q. 1. num. 1. & alibi per Doct. Siue
etiam inspiciamus proprietatem verbi concordiæ, siue
4 concordandi. Nam cõcordia † dicitur à coniunctione
cordis, & concordare idem est, quod cõuenire, id est,
vnius cordis fieri, ita expresse inquit Arch. in c. indem-
nitatibus, in fin. in verbo, concordiam, de elect. lib. 6. se-
quitur Bal. in quæstione de schismate posita ante Rub.
C. si quis aliq. testari prohibuerit, nu. 27. vbi vltra dict.
c. indemnitatibus, & Arch. ibi, allegat etiam l. reprehen
denda, C. de instit. & substit. & sequuntur etiam Ias. in
l. de fideicommisso, nu. 3. C. de transact. Felin. in c. cau-
sam quæ, *il secondo*, sub num. 1. circa med. de testibus,
5 Alexand. in l. 1. sub nu. 3. ff. de pact. vbi inquit, † con-
cordiam continere omnem coniunctionem animorũ.
Inspectis igitur tam primis duabus significationibus

verbi transactionis, quam etiam considerata significa-
tione concordiæ, seu coocordandi, non potest dici Illu-
stres Dominos Vincentium, & Alphonsum, se propriè
concordasse cum Camera Apostolica, seu Reuerēdiss.
Do. Camerario per desertiorem appellationis, per cu-
ratorem litis interpositæ à sententia in causa Camera-
riatus contra illos lata, vt per se patet. Meritò, &c. Non
obstat diffinitio concordiæ trad. per Bald. in d. l. de fi-
6 deicommisso, per illum text. in 1. no. vbi † diffiniuit
concordiam, vt sit sedatio discordiæ, quam diffinitio-
nem sequuntur ibi Alexan. num. 4. Iacobin. de Sancto
Georg. pariter, nu. 4. Ias. nu. 3. & Riminal. sub nu. 1. in
2. not. Alexand. in l. 1. sub nu. 3. ff. de Pact. Felyn. in d.
c. causam quæ, sub num. 1. Purpur. ad Rubr. C. de tran-
sact. nu. 93. Brun. de constit. decret. & statut. in verbo,
concordia, in vltim. vers. Quia huiusmodi sedatio di-
scordiæ debet fieri mediante coniunctione cordium,
cum (sicut diximus) concordia dicatur à coniunctione
cordium, quæ coniunctio in casu isto non adest, vt per
se patet. Quo ad secundam partem de lata interpreta-
tione eiusdem verbi, *concordati fuerint*, Domini, qui
dederunt votum super hac secunda parte, fuerunt va-
7 rij. Aliqui enim tenebant negatiuam, † sub verbo con-
cordandi etiam lata interpretatione inspecta nō com-
prehendi quemcunque recessum à lite, & mouebantur
ex declaratione tradita per Alc. in d. l. transactio, nu. 3.
& ibi Rebuff. post med. vers. notandum est, vt scilicet,
8 trāsactio † generaliter, & latè sumpta denotet quem-
cunque actum, per quem concordia inducitur, vel ab
obligatione receditur, vel ad finē aliquid perducitur,
ad l. 1. §. conuentionis. vbi glo. & Doct. in verbo, tran-
sigendi, ff. de pact. Et hoc idem voluerunt glos. in d. l.
de fideicommisso. in verbo, transactio. & ibi Alex. Ias.
Rim. & Claud. omnes in fi. dicentes, transactionē lar-
gè, & impropriè accipi pro quocunque fine, seu refu-
tatione, & alia specie finiēdæ obligatioois, & recessu
ab actione. Et isti Domini negatiuam tenentes, opina-
bantur etiā in transactione siue cōcordia generaliter,
9 & latè sumpta requiri † cōsensum reciprocum vtriuf-
que partis, ex tradit. per Alex. in l. 1. nu. 3. ff. de pactis,
dicentē, concordiā fieri per conuentionē animorum,
& ex tradit. per Arclid. Bald. & alios supra citatos te-
nentes, concordiam dici à coniunctione cordium, quæ
coniuoctio aoimorum, siue cordiū deficit, quādo quis
deserit causam appellationis, vel non appellat à sen-
tentia, tunc enim non dicitur concordare, nisi etiam
concurrat animus eius, qui sententiam obtinuit. Nam
10 † deserens appellationē, vel non appellans dicitur cō-
firmare sententiā facto suo, l. hi qui, & ibi Castr. nu. 3.
C. de appell. l. fin. in fin. C. de sent. quæ sine cert. quant.
11 Et ista † desertio appellationis fuodatur in regula, l. fi.
§. illud, C. de temp. appel. c. licet, de sent. excom. lib.
6. Obtinens verò sententiā præstat consensum, sed iu-
12 ris beneficio vtitur, quia si † appellans non prosequi-
tur appellationē, sententia transit in iudicatum, & ad id
bene facit c. r. ibi coocordia, vel iudicio, de mut. petit.
Aliqui verò Domini cōtrarium sentiebant, nempe, sub
verbo *concordati fuerint*, attenta lata interpretatione
13 contineri quemcunque recessum à lite, siquidem † ter
minus iste trāsactionis dupliciter capitur, in genere, &
in specie: siue large, & stricte, gl. in l. 2. in glo. magna,
in princ. & ibi Bart. Romao. Castr. Alex. Ias. & Rimin.
omnes, in princ. ff. de iureiuran. Specialiter & stricte su
mitur, vel pro omissione actionis competētis siue insti
tutæ, siue instituendæ aliquo accepto causa concordiæ
facta, secundū Alci. & Rebuff. in d. l. transacta. vel pro
pactione de re dubia, & lite incerta, nō gratuito facta,
sed aliquo dato, vel retēto, vel promisso, secūdū Doct.
cōmunem diffinitionem, prout supra diximus. Gene-
14 raliter autē † siue largo modo sumptū nomen transa-
ctionis significat quemcunq; recessum à lite, & com-
prehēdit omnem actum, per quem à lite receditur, l. 2.
& ibi Pau. de Cast. Socin. & Rimin. omnes in princ. ita
expresse notaotes ex illo tex. ff. de iureiuran. hoc idem
per l. 6. firmat Caccialup. de transact. q. 3. in princ. Dec.
in Rubr. de transact. nu. 4. in fi. & ibi Purpur. n. 15. Ri-
min. in l. traosact. circa med. vers. & illud quod sic dici-
tur, C. de transact. vbi Alc. nu. 41. inquit, verbū, transi-
gere, quandoq; latiùs accipi pro quoquo modo finire,
etiā nullo vicissim dato. Vnde licet appellans per de-
sertionē appellationis nō dicatur transigere cum ap-
pellato inspecta stricta, & specifica significatione ver-
bi transigendi, quia nō adest reciprocus vtriusq; partis
consensus, nec interuenit aliqua datio, vel retentio, vel
promissio, nihilominus negari nō potest, quin dicatur
transigere, retenta lata, & generali significatione ip-
sius verbi trāsigēdi, quia, qui deserit appellationē, ac-
quiescit sententiæ, & non vult litigare, & sic recedit
à lite, vt per se patet. Quantum ad tertiā partem dubij
de mente, vel verisimilitudine. Domini concluserunt
pro affirmatiua, nempe, verbū *concordati fuerint*, posse
ex mēte, vel ex verisimilitudine accipi pro quocunque
recessu à lite. Et considerarunt in primis primam con-
ditionem in transactione appositā, videlicet si Illust. D.
Iulius emeret officiū Clericatus, vel Auditoratus Ca-
meræ. Nā ista conditio verisimiliter nō aliam ob cau-
sam fuit apposita, nisi, vt D. Iulius posset consequi di-
gnitatē Cardinalatus, prout in primis literis Illustr. D.
Iacobi ad eū scriptis innuitur ex illis verbis, *cum spe fir-
missima videndi in maiori gradu*, & verisimile est se-
cundam conditionē de cōcordia fuisse adiectā ad eun-
dē effectū consequendi dignitatē Cardinalatus, quam
D. Iulius non fuisset facilè consequuturus, si lis super
Camerariatu durasset, & sic intentio D. Iacobi videtur
fuisse, vt Domini Vincentius, & Alphonsus noo litiga-
rent cum Papa, quasi huiusmodi lis esset impeditiua
cōsecutionis dignitatis Cardinalatus in persona D. Iu-
lij. Vnde secuodam conditionem de concordia iotelli-
gebant Domini, secundum rationem, secundum quā
15 prima conditio apposita fuit, quia † vna pars copula-
tiuæ declarat aliā, Roin. cons. 109. nu. 3. lib. 1. Secundò
mouebantur Domini ex literis per D. Iacobum ad D.
Iulium scriptis. In quarum primis D. Iacobus congra-
tulatur Do. Iulio de officio clericatus empto, subdēs,
cum spe firmissima videndi eum in maiori statu, & hor-
tans eū, vt nō desinat iuxta solitū esse solicitus in con-
seruādo sibi bonam gratiam Dominorū patronorum.
Et promittit se non defuturum infra paucos dies pro-
uidere ei quantitatem 4000. scutorum. Et sic ex istis
literis colligitur, D. Iacobū optasse Do. Iulio maiorem
dignitatem. Deinde post latam sentētiā & appellatio-
nem interpositam D. Iacobus scribit D. Iulio secuodas
literas, vbi rursus pollicetur se soluturū pecuoias pro-
missas. Tertiò trahebat Dominos in hanc sententiam
obseruantia subsecuta, videlicet solutiones 2000. scu-
torum per D. Iacobum diuersis temporibus factæ, ex
16 quibus solutionibus † declaratur mēs & animus præ-
cedens ipsius D. Iacobi, vt in terminis solutionis tradit
Castr. cons. 363. num. 3. lib. 1. cum alijs, de quibus per
Aym. consi. 226. oum. 6 consi. 294. num. 8. vers. 21. & in
resp. pro genero, num. 37. Quartò, multum mouebat
animos Dominorum vehemens instantia D. Vincentij
facta apud Sanctissimum initio sui pontificatus pen-
dentibus adhuc fatalibus causæ appellationis, vt San-
ctitas Sua dignaretur accipere in donum omnia iura,
quæ posset tanquam hæres bo. mem. Cardinalis Vitel-
lij sui fratris prætendere in causa Camerariatus. Con-
siderarunt etiam Domioi sententiam latam sine con-
demnatione expensarum, ac etiā tempore huius Pon-
tificatus in Camera pro parte dictorum Vincentij, &
Alphōsi nihil vnquam in causa factum fuisse. Nō ob-
stat, quòd tempore literarum, & solutionum, adhuc
non erat deserta appellatio. Quoniam secundum ali-
quos Dominos illud potius faciebat io contrariū, quia
D. Iacobus

D. Iacobus non obstante, quod penderet appellatio, scripsit literas, in quibus promittit se soluturum pecunias prout illas postea soluit, & tamen in transactione apposuit verba multum præcisa, videlicet non aliter, &c. Vnde non est verosimile, ipsum voluisse soluere pecunias, si non fuisset certioratus de omnibus gestis in lite, & de animo & voluntate dominorum Vincentij, & Alphonsi non litigandi, & nō prosequendi appellationem, maximè, quod Notarius conatus fuit exequi citationē contra Do. Alphonsum, qui existebat in terra Amatricis vnà cum D. Iacobo, & qui ad impediendam executionem citationis, aufugit in Sicilliam, cuius facti oportuit Dominū Iacobum notitiam habuisse. Minus obstat, quod per errorem literæ fuerint conscriptæ. Quia
17 † vsus subsecutus tribuit interpretationē verbo *concordati fuerint*, etiam si aliter esset intelligendum, Soc. cons. 145. nu. 2. li. 1. Crauet. cons. 294. sub nu. 8. vers. 21. ibi, amplius dico, & in resp. pro genero. nu. 317. vers. hoc amplius, & sic literæ & solutiones non fuerūt per errorem, sed quia partes ita intellexerunt verbū *concordati fuerint*.

CANTVCCII.

Florentin. Alienationis. Ven. 9. Ianuarij, 1580.

SVMMARIVM.

1 *Terminus nouus extra curiam potest dari ad liquidādum melioramenta, non obstantibus alijs terminis in curia assignatis.*

DECISIO CXX.

Maior pars Dominorū tenuit, Illustris. D. Aloysio pro liquidandis melioramētis per eū in viridario, de quo agitur, factis, nouū terminum extra curiam præfigendum esse, non obstante alia præfixione termini in prima instantia sibi facta, ac etiam nō obstan-
1 te idonea cautione per Moniales oblata. Et † potissimum factum fuit, in decis. Put. 471. incip. die 11. Octobris, lib. 2. vbi fuerat præfixus terminus, & oblata cautio. Et nihilominus, quia melioramenta non erant penitus illiquida, sed probata, licet eorum valor non esset sufficiēter liquidatus, Domini dixerunt, nō esse dandam executionem quo ad possessionē, sed præfigēdum terminum extra curiam ad eligendum peritos, qui deberent melioramēta æstimare. Et ad præfixionem termini responderunt, illum non esse attendendum, tum quia breuis, tum quia datus in curia, vbi melioramēta non poterant liquidari. Quæ quidem decis. Put. bene intrat in casu isto, in quo melioramenta non sunt penitus illiquida, sed de eis constat in genere, prout in tertio præsupposito, & ex dictis testiū quorū summarium datur, & solū superest liquidatio valoris melioramentorum. Imò circa præfixionem termini fuit ab eo eiusque breuitate appellatum, & pars reposita, prout in quinto præsupposito. Sed quia aliqui ex Dominis dubitabant, an melioramēta in casu illo essent de iure reficiēda, quod nō fuit discussum, quia erat extra dubiū: ideò resolutio non fuit firmata simpliciter, sed sine retardatione disputationis dubij, an melioramēta in casu, de quo agitur, sint reficienda. Præterea fuit dictum per modū prouisionis, vt Monialibus præstita cautione daretur nunc executio in ea parte viridarij, vbi pars monasterij minans ruinam existit, vt possit reparari ac etiam ampliari, vt Moniales petunt.

CANTVCCII.

Roman. domus de Alexijs. Lunæ, prima Februarij, 1580.

SVMMARIA.

1 *Fideicommissum inductum censetur per contrauentionem prohibitionis de non alienando cum causa remansionis pro vsu familiæ, ex communi.*
Imò etiam in casum mortis inductum dicitur, nu. 2.
3 *Testator ordinans per viam principalis dispositionis fideicommissum simplex, & absolutum inducit.*
4 *Dictio perpetuo, fideicommissum absolutum inducit.*
5 *Census imponi non potest super re alienari prohibita.*
6 *Causa prohibitionis restringit prohibitionem.*
7 *Proprietas rei relicta dicitur, quando est relicta ad vsum vel pro vsu: secus si relinquitur vsus, vel vsusfructus rei, num. 9.*
8 *Causa vel modus adiectus legato si respiciat fauorē legatarij, non limitat legatum.*

DECISIO CXXI.

Resolutum fuit, inductū esse fideicōmissum ex illis verbis testamēti q. Pauli de Alexijs: *Itē voluit, quod domus sua, quam de præsenti inhabitat dictus testator, non possit diuidi, nec vendi, nec alienari, sed rema-*
1 *neat perpetuo pro vsu familiæ suæ.* Quia † prohibitio ista de non alienando domū non fuit nuda, sed vestita cum causa remansionis domus pro vsu familiæ. Et sic intrant communiter trad. per Doct. in l. filiusfamilias, §. Diui, de leg. 1. latè Gabr. lib. 4. de fideicommiss.
2 conclu. 9. num. 7. Imò † fideicommissum istud nedum in casum alienationis, sed etiam in casum mortis inductum fuit, & sic resultat simplex, & absolutū fideicommissum, tum quia testator non per viam rationis, sed per viam principalis dispositionis ordinauit, domū remanere pro vsu familiæ suæ. Non enim dixit per viam rationis, vt remaneat, vel quia voluit remanere, sed dixit per viā principalis dispositionis, sed remaneat, subintelligendo verbum, voluit, vt sit sensus, sed voluit, quod
3 remaneat, &c. quo casu quando testator † ordinat per viam principalis dispositionis, fideicōmissum simplex & absolutum induci, Docto. vno ore fatentur, nec inter eos vlla reperitur discrepantia, vt latè & egregiè deducit Curt. iun. cons. 145. num. 6. & 7. Dec. consi. 23. nu. 3. vers. vnde in primis, & nu. 5. vers. 8. & versi. secus videtur, pulchrè Alciat. consil. 101. n. 4. in fine, tom. 3.
4 lib. 9. Tum quia in casu nostro adest illa † dictio *perpetuo*, cuius virtute fideicommissum inducitur absolutū. Socin. inter cons. Curt. sen. cons. 40. in fine, & latius in l. qui Romæ, §. cohæredes, nu. 18. vers. hanc conclusionem, ff. de verb. obl. cum alijs collectis per Gabriel. vbi supra, nu. 12. Alexandr. in consi. 1. nu. 12. versic. pro reprobatione. Latè Paris. cons. 30. nu. 24. lib. 2. Alb. consi. 54. nu. 2. Roland. alios citans, cons. 23. nu. 18. 19. & 20. lib. 4. Præterea fuit etiam resolutum, huic fideicommisso per impositionem census locum factum fuisse,
5 quia † super re alienare prohibita non potest census imponi, vt per Follet. in terminis in sua prax. censuali, fol. 167. nu. 41. & decisum fuit in illa Rom. Vineatum, coram R. D. meo Decano 4. Februarij, 1577. Nec obstat, quod verba testatoris in casu nostro non sunt directa in familiam, sed in vsum familiæ, & sic non potest dici vocata familia, sed illa verba, sed remaneat, &c. videntur iterare prohibitionem, vt scilicet non alienetur, & causa prohibitionis fuit vsus familiæ, quæ causa videtur expressa, non ad vocationem familiæ, sed ad denotandam voluntatem testatoris, vt familia domo semper vti possit. Quia pro responsione dicitur, quòd imò familia fuit vocata. Si enim testator voluit domū remanere pro vsu familiæ, ergo voluit remanere in familia, cùm remansio non possit verificari nisi in familia. Tunc autem posset procedere obiectum, quando testator voluisset, domum remanere penes aliam personam pro vsu familiæ: nā hoc casu fuisset vocata illa alia persona, & familia posset vti domo. Minus obstat,
6 quod † causa prohibitionis restringit prohibitionem, l. cùm pater, §. dulcissimis, de leg. 2. Et quod causa prohibitionis in casu nostro fuerit vsus familiæ, & quod propterea alienatio domus non censeatur prohibita, nisi quatenus impedit vsum familiæ, iux. l. 2. l. si habitatio, in prin. l. plenū, in prin. ff. de vsu & habit. Et quòd impositio census non impedit, quo minus familia possit vti domo, cum possit illam inhabitare, & soluere fructus census. Siquidem responsum fuit, testatorem in casu isto non solum vsum, sed etiam proprietatem do-

mus reliquisse familiæ: nō enim voluit, vt vsus domus
remaneret in familia, sed vt domus remaneret pro vsu
familiæ, inter quos duos casus longa est differentia.
7 Nam † quando relinquitur res ad vsum, siue pro vsu,
8 tunc relinquitur etiam proprietas, quia † quando causa, vel modus adiectus legato respicit ad fauorem legatarij, tunc non limitat legatum, l. 4. & ibi Bart. de alim. & cibar. leg. l. cum hi, §. si vni. & ibi Bart. Ange. Pau. de Cast. Alex. & Ias. ff. de transact. Doct. post Bart. in l. donationis, §. species, ff. de donat. Cyn. Bald. & Salyc. in l. si mulier, C. de iur. dot. Rom. cons. 103. num. 7. Socin. consi. 102. nu. 10. lib. 3. Cremen. sing. 34. Curt. iun. in l. cum quid, ad fi. ff. si cert. pet. Ferrar. caute. 2. nu. 1. vers. secunda cautela est, & nu. 3. Gram. decis. 59. nu. 52. & 53. Capyc. decis. 188. n. 4. 5. 6. & 7. bene Alex. loquens in casu huic nostro multum consimili consil. 223. nu. 4. prope fi. & nu. 5. lib. 2. latè Ang. cons. 338. nu.
9 7. Si verò † relinquitur vsus, vel vsusfructus rei, tūc nō relinquitur proprietas, sed solus vsus, vel vsusfructus, tot. tit. ff. de vsufruct. legato. Capyc. d. decis. 188. nu. 4. versi. si vero. Præterea fuit & alio modo responsum, quod etiam si in casu isto non proprietas, sed solum vsus domus relictus esset, nihilominus iste vsus impediretur familiæ per solutionem fructuum census. Ad alia non est opus respondere, quia sunt extra dubium.

CANTVCCII.

Regiensis Hospitalis. Veneris, 26. Februarij, 1580.

SVMMARIA.

1 *Hospitale an sit Ecclesiasticum, vel laicale, ex quibus colligatur, & num. 2. 4. 5. cum seq.*
2 *Laicus, & non clericus quis in dubio præsumitur.*
3 *Qualitas clericatus est probanda per literas ordinis.*
4 *Rector hospitalis, quod datur in titulum, facit fructus suos, sicut de alijs beneficijs.*

DECISIO CXXII.

Domini retentis decisionibus & resolutionibus in hac causa factis, prout in vltimo præsupposito præsupponuntur, & circumscriptis iuribus & probationibus Corradini, tenuerunt, locum, de quo agitur, nō esse Ecclesiasticum, ita vt in titulum beneficij con-
1 ferri valeat, sed † esse laicalem, seu talem, vt laicus sit capax regiminis gubernij, & administrationis illius. Et moti sunt ex pluribus. In primis, quod cum præsumptiuè constet, primæuum statum huius loci fuisse laicalem, prout 10. Iunij, 1579. resolutū fuit, hodie quoque præsumitur laicalis, donec contrarium nō probetur, & ad id placuit Dominis decis. 2. sub nu. 2. de concess. præbend. in nou. Secundò, ex commissione & possessione Georgij de Boiardis, quem præsumendum est fuisse laicū, ex quo in commissione non nominatur clericus,
2 & in dubio quis præsumitur † laicus, & non clericus, cum qualitas clericatus non insit à natura, ita Cardin. in c. perpendimus, col. 8. nu. 8. circa medium, vers. vt autē præmissorum, de senten. excom. vbi ad id plura iura allegat, & specialiter in c. cum adeò, de rescript. & c. ex literis, de transactio. Sequitur Dec. cons. 125. nu. 6. Rip. in c. 2. sub nu. 4. versi. idem tenet, de iudic. & hoc idem voluit Innoc. in c. super his, n. 10. in fine, vers. sed quid dices, de accusat. vbi inquit, quod si contra electum excipio, quod non est clericus, sibi incumbit onus pro-
3 bādi se esse clericū, quia † iura mandant super ordinis collatione literas fieri, c. 1. q. 1. Sequitur Abb. in c. bonæ, il primo, nu. 14. de elect. in c. 1. num. 3. vers. vnde in simili, de lit. contest. & in c. quoniam contra, num. 20. de probat. Dec. & Rip. vbi supra. Tertiò, ex prima Bullæ Iulij Secundi, vbi Papa mandat committi regimen, & gubernium huius hospitalis Bernardino Boiardo seniori, iuxta clem. quia contingit, cū expresso onere conuertendi fructus dicti hospitalis in substētationem pauperum, & infirmorum, quod onus non potest conuenire hospitali, quod confertur in titulum bene-
4 ficij, cuius rector † facit fructus suos, sicut de alijs beneficijs, vt per Cardin. in clem. per literas, num. 2. circa medium, versi. quarto de ratione, de electin. lib. 6. Mil. in verbo, hospitalia licèt habeant, nu. 5. versi. prædicta intellige. Sarnen. in reg. de triennal. q. 7. num. 3. versi. secundus casus. Et bene Vital. in clem. quia contingit, nu. 11. 12. & 13. & num. 92. versi. præterea, de relig. domib. Quartò, ex secunda Bulla eiusdem Iulij Secundi,
5 vbi † Papa dictum hospitale vacans per resignationem dicti Bernardini mandat committi regendum, & gubernandum, iuxta formam clemen. quia cōtingit. Antonio de Boiardis laico vxorato, cum onere exponendi fructus dicti hospitalis in vsum, & sustentationē pauperum infirmorum, iuxta d. clem. Quia Antonius fuit in possessione d. hospitalis nedum instrumentali, sed etiam reali, quam probant plures testes de visu. Secundus, qui est testis Corradini. Sextus in fine. Septimus, qui fuit laborator terrarum dicti hospitalis, dicēs, fuisse responsum dicto Antonio de fructibus dicti loci. Octauus iuxta 33. & 34. Nec obstat, quod Antonius possideret iure familiaritatis, ex quo tunc temporis Bernardinus eius filius possidebat, quia cum cōstet de titulo Antonij, præsumitur possedisse verè ex titulo præambulo, & non iure familiaritatis, & Bernardinus præsumitur possedisse iure familiaritatis, cum de eius
6 titulo non constet. Quintò, ex † commissione facta Ioan. Pau. de Boiardis laico & filio d. Antonij, prout apparet in eius supplicatione signata, quæ commissio sortita est effectum, cum de possessione d. Ioan. Pau. constet per testes octauum, & nouum iuxta 43. Acce-
7 dit † multiplex commissio curę, & regiminis huius loci, iux. clem. quia contingit, prout in prima, & secunda Bulla Iulij Secundi in supplicatione Ioan. Pauli, & in supplicatione Simonis vltimi possessoris, qui cum esset clericus, si locus iste fuisset Ecclesiasticus, & in titulum beneficij conferri solitus, verisimiliter non supplicasset sibi committi, iux. clemen. quia contingit, sed bene sibi conferri in titulum beneficij, vt posset fructus suos facere.

CANTVCCII.

Roman. Pecuniaria de Zabterijs. Die 4. Maij, 1580.

SVMMARIA.

1 *Causa vna dicitur grauior altera, quando vna habet executionem paratam, & altera non.*
2 *Debitum illud dicitur grauius esse, quod celerius potest executioni mandari.*
3 *Solutio, vel exactio recipit interpretationem per id, quod est verisimile.*
4 *Verba vice versa, denotant correspectiuitatem.*
5 *Promissio correspectiua censetur etiam se extēdere ad creditum ipsius promittentis.*
6 *Exceptio cedendarum oriens ex ventre obligationis obstat agenti.*
Intellige, vt num. seq.
7 *Cedens nomen debitoris tenetur illud facere bonum, & restituere id, quod exegerit, vel excomputaro.*
8 *Hæres non potest vti iure cesso contra seipsum, si opponat exceptionem cedendarum, secus si non opponat.*
9 *Cessio oriens ex æquitate, & ea, quæ oritur ex contractu præambulo differunt.*
10 *Veniens contra proprium iuramentum allegando simulationem, audiri non debet.*
11 *Exceptio simulationis non potest opponi contra obligationem Cameralem.*
12 *Cessio facta alicui promittenti soluere certam summam pro iuribus cedendis, habet vim venditionis.*
13 *Venditor, vt consequatur pretium, non tenetur transferre dominium rei venditæ, sed simpliciter tradere.*
14 *Promittens cedere iura si illa non potest cedere, quia sunt extincta, non potest consequi pecunias sibi pro cessione promissas.*
15 *Opponi potest de defectu causæ obligationis cōtra obligationē Cameralem, ita vt ea deficiēte, deficiat ipsa obligatio.*

16 Obli-

16 *Obligationes & reliqui actus intelliguntur rebus sic stantibus, & in eodem statu permanentibus.*
17 *Obligatio intelligitur, & regulatur secundum naturam causæ.*
18 *Opponi potest contra obligationem Cameralem non esse purificatam conditionem.*

DECISIO CXXIII.

IN causa Roman. pecuniaria Zabreriorum inter Il-
lustr. Dominum Cardinalem Cęsium ex vna, & ip-
sos Zabrerios partibus ex altera, mihi extra Rotã com
missam, præsupposui calculum inter creditores bonæ
mem. Cardinalis de Gaddis factum, & schedulã obli-
gationis inter eundem Cardinalem Cæsium, & præ-
dictos creditores celebratam, & exactionem scutorum
1430. factam per Zabrerios de anno 1561. vsque ad
annum 1563. Deinde dubitaui, an agentibus Zabrerijs
vigore prædictæ obligationis contra eundẽ Cardina-
lem Cæsium ad integram summã scutorum 3600. ob-
stet exceptio cedendarum, vel alia exceptio, ita vt Za-
brerij teneãtur vel summam exactam scutorum 1430.
restituere, vel tantundem eidem Cardinali Cæsio cõ-
pensare in summa exigenda, vel potius dictus Cardi-
nalis Cæsius sit condemnandus ad integram summam
scutorum 3600. Quod dubiũ proposui 4. Maij, 1580.
& eius disputatio in plures diuisa fuit difficultates
orientes ex deductis hic per informantes. Prima dif-
ficultas est, *an exactio scutorum 1430. de qua in tertio
præsupposito, censeatur facta in extinctionẽ damnorum,
& interesse decursorum post vltimam liquidationem, vi-
delicet, ab anno 1560. vsque ad annũ 1570. vel potius in
extinctionem damnorum, & interesse antea decursorum,
& liquidatorum*. Et in hac difficultate ego solus dedi
votum. Alij enim Domini præsupposuerunt dictã exa-
ctionẽ scutorum 1430. fuisse factam ad computũ sum
mæ scutorum 5588. per Zabrerios in calculo assertæ,
prout in quarto præsupposito Illustriss. Cardinalis Cę-
sij. Ideò autẽ ego super hac difficultate votũ dedi, quia
ab eius resolutione multum pẽdet resolutio aliarũ dif-
ficultatũ. Et votũ meũ fuit, vt dicta exactio scutorum
1430. tẽpore quo fuit facta, cesserit in causam dãnorũ
& interesse iam decursorum & liquidatorum tempo-
re exactionis, non autem in causam damnorum & in-
teresse, quæ post exactionem decurrerunt, & quæ ad-
huc non sunt liquidata. Et mouebat, tum quia causa
damnorum, & interesse decursorum, & liquidatorum
ante dictã exactionem est grauior causa damnorum, &
interesse postea decursorum, & nondũ liquidatorum,
quia illa habet executionem paratã propter liquida-
tionem, hæc verò non propter non liquidationem. Et
1 † vna causa dicitur grauior altera, quando vna habet
executionẽ paratã & altera non, ita Imol. in l. 1. nu. 5.
circa med. vers. 4. modo, ff. de solut. per tex. in l. si quis
2 ex famosa, ff. eod. Et † illud debitum dicitur grauius es-
se, quod celerius potest executioni mandari, vt inquit
idem Imol. in d. l. si quis ex famosa, nu. 2. in 2. not. Tum
quia causa damnorũ & interesse decursorum, & liqui-
datorum ante dictam exactionem est antiquior causa
damnorum, & interesse postea decursorum, & sic in-
trat l. 5. in prin. & l. cum plurib. ff. de solut. cum simil.
Tum & tertiò, quia damna & interesse, quæ decurre-
runt ab anno 1560. vsque ad annum 1570. non solum
tempore dictæ exactionis non erant liquidata, sed
nec etiam decursa, nisi per tres annos, videlicet ab an-
no 1561. vsque, & per totum annũ 1563. Non obstat,
si dicatur, exactionẽ potuisse fieri etiam pro damnis &
interesse in futurũ decurrendis, vt patet ex instrumẽto
consignationis fructuũ Abbatiæ, ibi, decursorũ, vt su-
pra, & in futurum decurrendorum, quia illa verba, in
futurũ decurrendorũ debent intelligi habito respectu
ad tempus initæ conuentionis, de quo tempore pote-
rant considerari dãna, & interesse in futurum decur-
renda, non autem habito respectu etiam ad tempus
exactionis, de quo tempore oportebat damna, & inte-
resse esse decursa, quia alias sequeretur absurdum, ꝙ
fieret exactio crediti nõdum creati, & in esse deducti.
Nec est verisimile, dictã exactionem factam fuisse in
causam damnorum & interesse in illis tribus annis
decursorum, tum quia causa erat recentior, tum quia
leuior, cum propter non liquidationem non erat exe-
quibilis: tum etiã, quia summã crediti damnorum &
interesse illorum trium annorum longe excedebat. Et
propterea est omnino verisimile, dictã exactionẽ factã
fuisse in causam damnorum, & interesse, quæ tũc tem-
poris erant decursa, & liquidata, tum quia causa erat
antiquior, tum quia grauior, tum quia nõ excedebat
creditũ, imò supererat adhuc residuum scutorũ 177.
3 Et in † ista materia solutionis, vel exactionis attendi-
tur id, quod est verisimile, vt bene deducit Corn. cons.
295. nu. 2. lib. 3. & est tex. clarus, in l. cum ex pluribus,
la secunda. ibi, quod verisimile videretur, ff. de solut.
Verũ quia super hac difficultate, alij Domini votum
non dederunt, sed simpliciter transiuerunt cum quar-
to præsupposito Illustr. Cardinalis Cęsij, idcircò, si su-
per eo Zabrerij voluerint particulariter audiri, au-
dientur. Secunda difficultas est, *an Zabrerij promit-
tentes cedere omnia eorum iura, intelligantur promisisse
particulariter respectu summæ scutorum 5588. in calculo
purificatæ, ita vt eorum promissio sit ad hanc summam re
stricta, vel potius intelligantur promisisse generaliter, &
absolutè*. Et in hac difficultate conclusum fuit, hanc
promissionẽ Zabreriorũ nõ posse allegari generaliter
& absolutè, sed oportere ea intelligi specialiter, respe-
4 ctu summæ scutorũ 5588. Et † ratio fuit, quia põderan
do illa verba, & viceuersa, quæ denotant correspecti-
uitatem, patet manifestè, ꝙ promissio Zabreriorũ de
cedẽdo omnia eorũ iura est correspectiua ad præceden
tẽ promissionẽ Cardinalis de soluẽdo summam reda-
ctam in calculo, quæ Cardinalis promissio cũ habeat
relationem ad calculum, est correspectiua ad creditum
Zabreriorũ scutorũ 5588. per eos in calculo expressum
& assertum: non enim Cardinalis promisisset soluere
summam redactam in calculo, si creditum Zabrerio-
rum in eo contentum non fuisset verum. Vnde si pro-
missio Zabreriorũ est correspectiua ad promissionem
Cardinalis, quę propter relationẽ ad calculum est cor-
respectiua ad creditum Zabreriorũ in eo comprehen-
5 sum, sequitur † necessariò, vt promissio Zabreriorum
sit etiã correspectiua ad eorum creditum. Et sic ad di-
ctã summam scutorum 5588. Et pro hac opinione fa-
cit etiã tex. in l. qui filijfamilias, § hæreditas, iũcta l. se-
quenti, ff. de hæred. vel actio. vendit. & l. tenetur, §. si
vas aliquod, ff. de actio. empt. Tertia est difficultas, an
6 Zabrerijs obstet exceptio cedendarum. Et † in hac re-
solutũ fuit, illam obstare, tanquam orientem ex ventre
obligationis, ita vt Zabrerij teneantur summam scu-
torum 1430. per eos exactã, vel restituere, vel excom-
putare in summa exigenda, per ea, quæ bene deducit
Paris. cons. 88. num. 13. 14. & 15. libro primo. Non ob-
stant exempla allegata. Et in primis non obstat, quod
Parisius loquitur in casu in quo socius fraudulenter, &
dolosè in societate se gesserat, vt patet numero septi-
mo. Quia licet casus Paris. ex facto contigerit in so-
cio, qui fraudulẽter & dolosè societatem administra-
uit, nihilominus, quãdo postea nu. 13. 14. & 15. firmat
7 illã iuris conclusionem, quod † cedens nomen debito-
ris tenetur illud facere bonum, & restituere id, quod
exigit, vel excomputat, non se fundat in dolo, & iura
per eum allegata non sunt restricta ad dolum, sed lo-
quuntur generaliter. Secundò non obstat, quod cessio
per Zabrerios promissa non debet ad alium effectum
inseruire, nisi liberandi Cardinalem à molestijs il-
lorum, nec potest deseruire ad effectum vtendi iu-
re cesso contra hæredem Cardinalis de Gaddis prin-
cipalis debitoris. Quia Cardinalis Cæsius, cum sit

8 hæres Cardinalis de Gaddis † non potest vti iure cesso contra se ipsum, vt per Ruin.cons.88.num.16. lib.5. & sic Cardinalis Cęsij nihil interest fieri sibi cessionem iurium per Zabrerios promissam. Siquidem pro responsione dictum fuit, ꝙ Cardinalis Cæsius non opponit exceptionem cedendarum ad effectum liberandi se à molestijs Zabreriorum, neque ad effectum vtendi iure cesso contra hæredem Cardinalis de Gaddis principalis debitoris, sed bene opponit ad effectum recuperandi summam scutorum 1430. per Zabrerios exactam, vel ad effectum excomputandi illā cum reliqua summa per Zabrerios petita, & sic multū interest Cardinalis Cæsij sibi verificari, vel fieri bonam huiusmodi cessionem, per viam restitutionis pecuniæ exactæ, vel per viam excomputationis illius cum pecunia exigen-
9 da. Tertiò non obstat cons.Bald.109. lib.3. Quia † ipse loquitur in cessione, quæ oritur ex æquitate: at secus in cessione, quæ oritur ex contractu præambulo, prout in casu nostro. Et ita Bald. ibi seipsum declarat, distinguens inter cessionem orientem ex æquitate, & eam, quæ oritur ex contractu præambulo. Quartò non obstat, quòd ista exceptio cedendarum hodie non potest opponi ad retardādam executionem obligationis Cameralis, quia cum Cardinalis iurauerit omnia & sin-
10 gula esse vera, vtique † veniret contra proprium iuramentum, & ideò audiri non debet, vt per Grammat. post alios dec.45. in princ. Nā pro responsione dicitur, hoc procedere, si Cardinalis veniret contra proprium iuramentum allegando simulationem. Et in istis terminis loquitur decis. Grammat. & alij per eum allegati.
11 Nec mirum, quia † exceptio simulationis non potest opponi cōtra obligationem Cameralem, prout firmat post alios asserens hanc esse cōmunem Gallés. de oblig. Camer.4.par.q.2.sub num.3. & 4. Quintò non obstat,
12 quod † cessio, quæ fit alicui promittenti soluere certam summam pro iuribus cedendis, habet vim venditionis, iuxta tex. in l.cum is. & ibi glo. & Bar. ff. de fideius. ita vt iura, per Zabrerios cedi promissa, sint res vendita, summa verò scutorū 3600. per Cardinalem promissa, sit loco pretij. Vnde sicut in contractu vendi-
13 tionis venditor † ad hoc, vt consequatur pretium, non tenetur transferre dominium rei venditæ, sed simpliciter tradere. l.ex empto. ff. de actio.empt. ita Zabrerij solum tenentur cedere omnia eorum iura, & propterea nō potest Cardinalis dicere, nolo soluere pretium, quia non potest cedere. Quoniam satis est, Zabrerios cedere, & postea si apparebit cessionem non esse bonā, poterit agi de euictione. d.l.exempto. Imò retorquetur obiectum, quia quemadmodum venditor non potest consequi pretium, si rem venditam non potest tra-
14 dere, quia desijt esse in rerum natura, † ita promittens cedere iura, si illa nō potest cedere, quia sunt extincta, non potest consequi pecunias sibi pro cessione promissas. Quarta difficultas est, an Zabrerijs obstet aliqua exceptio. Et in hac fuit tentum, obstare eis exceptionem defectus causæ obligationis pro rata tamen scutorum 1430. Nam causa, ob quam Cardinalis se obligauit ad summam scutorum 3600. in calculo redactam, fuit totum creditū in calculo expressum, & assertum. Vnde eo deficiēte pro parte videlicet, scutorum 1430. deficit etiam pro eadē parte causa obligationis. Et per
15 consequens ipsamet obligatio. Et † quòd contra obligationem Cameralem possit opponi de defectu causæ obligationis, ita, vt causa deficiente, deficiat ipsa obligatio, bene deducit post Roman. Bruo. Alex. & alios, Gallés. ad 4.p. q.1. nu.12. Et hoc idem in specie firmat Soc.cons.31.nu.19.lib.1. Tiraq.cess.cau.par.1. nu.184.
16 & 217. cum seq. & obligationes, † sicut reliqui actus intelligūtur rebus sic stantibus, & in eodem statu permanentib. Tiraquell. in l.si vnquam. in præfat. nu.166. cum trib. seq. Vnde Cardinalis obligauit se ad summā scutorum 3600. in calculo, redactam verò existēte credito 5588. prout in calculo asseritur, & propterea eo aliter se habente, & verò in totum non existente, alteratur obligatio, & remanet solum in ea parte, in qua creditum non verificatur. Accedit etiam ad comprobationem præmissorum, ꝙ obligatio Cardinalis in effectu est conditionalis, quia causa est similis conditioni, ita, vt sicut oportet purificari conditionem, sic &
17 causam sequi, puta † cum propter causam me obligaui, aliàs non me obligaturus, vt bene deducit Calder. de translat. prælat. cons.1.num.2. Et certi iuris est, con-
18 tra † obligationem Cameralem posse opponi non esse purificatam conditionem, vt per Gallés. d.q.1. num.9. vers. itaque. Quinta difficultas est, an dici possit, calculatores voluisse verisimiliter compensare summā scutorum 1430. cum cambijs, damnis, & interesse decursis ab anno 1560. vsque ad annum 1570. & an intret compēsatio saltem ex æquitate in casu, de quo agitur. Vltima difficultas fuit, numquid in omnem euentum, & ad omne peius remaneat nihilominus Cardinalis debitor in summa scutorum 707. secundum calculum vltimo loco per Zabrerios deductum? Quod quidem est, quòd summa crediti Zabreriorum circa sortē principalem, quæ est scutorum 4050. & de qua in prima partita, defalcata vna parte ex tribus remanet scutorum 2700. summa verò crediti Zabreriorum circa damna, & interesse per eos passa, & liquidata, de quibus in secunda, & tertia partita, quæ in totum sunt scuta 2607. detracta summa scutorum 1000. solutorum ad computum secundæ partitæ, quæ est scutorum 895. remanet scutorum 177. ex quibus defalcatis duabus partibus ex quinque remanent scuta 107. in circa. Ita, vt totum creditum Zabreriorum, detractis detrahendis, & defalcatis defalcandis hodie remaneat in scutis 2807. & tamen Cardinalis non soluit nisi scuta 2170. & sic remanet debitor in scutis 707. Sed circa has duas vltimas difficultates Domini nihil statuerunt, sed reseruarunt eas particulariter videndas.

CANTVCCII.

Roman. Hæreditatis de Mazzocchis. Mercurij, 9. Martij, 1580.

SVMMARIA.

1 *Testes deponentes super recognitione scripturæ priuatæ debent deponere se fuisse præsentes, & vidisse eam scribi.*
Fallit de stylo curiæ, in qua sufficit deponere se habere notam manum scribentis. nu.2
3 *Recognitio testium dicentium se habere notam manum scribentis sufficit, concurrentibus adminiculis.*
4 *Testes deponētes se habere notam manum scribentis, quia viderunt eum plures scribere, probant semiplenè, vel paulò minus.*

DECISIO CXXIV.

DOmini steterunt in decisis, nempe, schedulam testamenti, de qua agitur, esse bene recognitam, fidemq. illi adhibendam. Et fundamentum Dominorum duplex fuit. Alterum, quod licet de iure communi pro bona & sufficienti recognitione apochæ, siue
1 schedulæ priuatæ, oporteat † testes dicere se fuisse præsentes, & vidisse scribi schedulam ipsam, §. si quis igitur. in Auth. de instru. fid. & cau. Alex.cons.76. nu.4. lib.3. Afflic.decis.1×1.num.8. Rip. in l.admonendi. nu.104. vers.6. igitur. ff. de iureiuran. Dec.cons.615. nu.3. vers. est ergo videndum. Ruin.cons.46.num.3. & cons.29.num.1. vers. quamuis. lib.4. Paris.cons.19. num.43. & 44. lib.3. & cons.55. num.13. lib.4. Soc.iun. cons.29. num.28. lib.2. Couar. pract. quæst. cap.22. num.1. circa med. & tenuit Rot. in pluribus causis, vt per Paleot. decis.173. Rom. duorum millium. Achil. decis.2. quicquid sit in apocha, de fide instrum. alias 148. Peregr. decis.273. in causa Roman. de Picchis. lib.2. Et in proprijs terminis schedulæ testamenti manu testatoris scriptæ, tradit Alexan. cons.123.num.5. lib.5. Nihilo-
2 minus † de stylo curiæ sufficit, testes dicere se habere

notam manum eius, de cuius scriptura agitur, quoties-
cunque sumus in recognitione scripturæ, in qua te-
stes non sunt necessarij, prout in casu nostro, in quo
agitur de schedula testamẽti ad pias causas manu pro-
pria testatoris conscripta, in qua de iure secundum
communiorem & veriorem opinionem, testes nõ sunt
necessarij, prout in hac eadem causa, primum, coram
bonæ memoriæ Hieronymo Verallo, septima Maij,
1548. deinde coram me 21. Februarij, 1578. resolutum
fuit. Alternm fuit fundamentum, quòd concurrenti-
3 bus adminiculis sufficit recognitio † testium dicentiũ
se habere notam manum eius, de cuius scriptura agi-
tur, licet non viderint illam scribi prout fuit tentum
in illa Toletan. matrimonij de Signorostro, & in illa
Parmen. status. Nam testes deponentes se habere no-
4 tam manum, quia † viderunt pluries scribere, pro-
bant vel semiplenè, vel paulò minus, quàm semiple-
nè, vt bene deducit Rui. cõs. 46. nu. 6. ante mediũ. vers.
suppletur autem, & ante nume. 10. vers. præterea dato.
& nu. 11. circa med. vers. istud vltimum. lib. 4. Et hæc
probatio semiplena vel minus quam semiplena supple
tur, & perficitur ex pluribus adminiculis in casu isto
concurrentibus. Quorum primum, *est decretum iudi-
cis habentis schedulam testamenti pro sufficienter reco-
gnita*. Secundum est, *quia testamentum reperitur scri-
ptum in libro testatoris*. Tertium est, *comparatio facta
per duos testes, quæ licet non habeat omnia sua requisita,
tamen sat est, quod facit adminiculum*. Quartum est,
*quòd inter exceptiones oppositas contra testamẽtum istud
pro parte Barbaræ auctricis Angelæ, non reperitur exce-
ptio. quod hoc testamentum non fuerit manu testatoris
scriptum*. Quintum est, *obseruantia subsecuta*. Et præ-
missa eo magis proceduot ad effectum excludendi no-
toriam iniustitiam sententiæ Rotalis.

CANTVCCII.

Roman. Deuolutionis domus. Lunæ 4. Maij, 1580.

SVMMARIA.

1 *Feminæ non veniunt in emphyteusi acquisita pro se, & filijs, ex magis communi, & veriori. nu. 5. cum seq. licet aliqui contrarium tenuerint. nu. 3.*
Intellige in emphyteusi Ecclesiastica, in qua masculinum non concipit femininum, nu. 20.
Fallit in emphyteusi acquisita pro se, & liberis, nu. 33.
2 *Masculinum in contractibus non concipit femininum, ex magis communi. nu. 5. & 8.*
Fallit de impropria & lata significatione, nume. 6. & 21. cum sequ. licet in contrarium quidam tenuerint venire etiam ex propria. nu. 4.
Fallit etiam in alijs dispositionibus. nu. 19.
Item fallit in materia odiosa. nu. 29.
Item in statutis, rescriptis, & priuilegijs, nu. 31. cum distinctione tamen. vt ibid.
Item in materia indifferenti. nu. 32.
Item fallit ratione absurdi euitandi, ex communi. nu. 35.
7 *Dictio quasi est nota improprietatis.*
8 *Filij appellatione non continetur filia femina ex proprietate verbi, ex communiori, & veriori.*
9 *Verbum interpretatione differe à propria significatione.*
10 *Verbum extendere denotat improprietatem.*
11 *Significatum verum & proprium, an dicatur etiam venire ex mente.*
12 *Figura verborum, & mens sunt diuersa.*
13 *Contractus emphyteuticus est stricti iuris.*
14 *Verba in contractibus stricti iuris attenduntur, & ab eis non receditur.*
15 *Strictum ius dicitur, quòd strictè & propriè, & ad corticem literæ est intelligendum.*
16 *Appellatione filiorum in contractu emphyteutico non ueniunt nepotes.*
17 *Verba interpretantur contra stipulantem, qui poterat legem apertius dicere.*
Intellige, vt nume. seq.
23 *Tutoris datio respectu pupilli est fauorabilis, sed respectu ipsius tutoris est odiosa.*
24 *Intellectus l. liberorum. prope fin. ff. de verb. signif. non procedit de proprietate sermonis.*
25 *Argumentum valet de vltimis uolũtatibus ad cõtractus. Intellige & limita, vt nu. 26. 27. 28.*
29 *Regula l. veteribus. ff. de pact. non procedit in vltimis voluntatibus.*
30 *Feminæ ita peccare dicuntur sicut masculi.*
34 *Nomen liberorũ est terminus cõmunis mari, & feminæ.*
36 *Nomen personæ est terminus communis vtrique sexui.*
37 *Verba concepta sub termino communi, vt homo comprehendunt vtrumque sexum ex proprietate sermonis, ex communi.*
38 *Præcedentia quando declarare dicantur sequentia, vide distinctionem.*

DECISIO CXXV.

VEnerabilis Societas Confalonis de Vrbe de anno
1531. dedit in emphyteusim domos, de quib. agi
tur, q. Petro Paulo Arditio, recipiẽti pro se suisque fi-
lijs, & nepotib. legitimis & naturalibus per directam
lineã descendentibus, & in euentum, in quem d. Petrus
Paulus filios non haberet, quòd eo casu posset nomi-
nare vnam personam ad eius libitum, ita tamen, q̃ non
posset nominare aliquam Ecclesiam, siue monasteriũ,
siue personam sub dignitate. Et de anno 1589. eadem
societas Confalonis ex causa concordiæ prorogauit di-
ctam emphyteusin d. Petro Paulo ad eius quartam ge-
nerationem, videlicet ad eius vitam, filiorum, nepotũ,
& pronepotum per directam lineam descendentium
iuxta formam primæ locationis, ita quòd si dictus Pe-
trus Paulus filios non haberet ad quartam generatio-
nem, posset nominare vnam personam. Et dictus Pe-
trus Paulus decessit relictis Dominico & Hieronymo
filijs, qui postea decesserunt nullis relictis filijs mascu-
lis, sed tamen ex Hieronymo duab. filiab. feminis, quas
dictus Hieronymus ante eius obitum nominauit. Stan
tibus præmissis fuit dubitatum per arbitros, in quos
causa ista compromissa fuit, numquid dictæ domus ad
dictam societatẽ sint deuolutæ ob lineã masculinã di-
cti Petri Pauli finitã? Et an nominatio de filiabus femi-
nis per dictum Hieronymum facta valeat, & teneat?
In cuius dubij resolutione arbitris inter se discordanti-
bus fui ego in tertium electus, & de voto requisitus q̃
dare nolui, nisi dubio in Rota proposito. Et propterea
proposui illud die Lunæ, 14. Martij, 1580. & votũ meũ
fuit pro vt infra, licèt alij Domini noluerint quicquã
firmare ob difficultatem & exemplaritatem materiæ,
mandantes, vel idem dub. iterum proponi, vel ad ali-
quod caput restringi. Ego verò plures difficultates,
quæ ex deductis per informantes oriuntur, ad tres
principales restrinxi. Prima est, *quæ sit communior
opin. in illo articulo, an in emphyteusi acquisita pro se &
filijs veniant filiæ feminæ*. Secunda, *quæ de iure verior,
& magis attendenda*. Tertia, *esto, quòd communior &
verior sit negatiua, an illa applicetur casui nostro, vel
potius in eo sit limitanda*. Quo ad primam, non videtur
1 quicquam dubitandũ, quin † magis cõis opinio sit ne-
gatiua, cuius originalis auctor fuit Guid. de Suzar. in
l. veteribus. in prin. ff. de pact. & in l. quicũq; C. de seru.
fug. quẽ refert, & sequitur Arch. in c. si quis suadente.
col. 3. post prin. vers. aut sunt verba contrahentium, vbi
vltra rõnem, quod fuit in potestate paciscentis legem
apertius scribere, allegat etiã aliam rationem, q̃ nõ re-
2 peritur iure cautum, quòd † in contractibus masculi-
num concipiat femininum, & propterea verba contra-
hentium non egrediuntur terminos suos. Et sequun-
tur. Henric. Boic. in c. mulieres. nu. 15. de sent. excom-
munic. Imol. in c. potuit. ad fi. nu. 69. de locat. & in l. si
ita scriptum. nume. 6. de legat. 2. in l. cum vir. in fina.
ff. de

ff. de condit. & demonst. & cons. 38. nu. 1. in fi. & num. 2. vbi emphyteusis erat concepta eisdem verbis, quib. ista, de qua agitur. Aret. in §. fi. col. 2. circa med. versi. quarto casu. Instit. qui testam. tutor. dari poss. Roman. cons. 35. nu. 2. vers. secunda dubitatio. & num. 3. & in l. sed si hac, §. liberos, num. 7. vers. quid si teneo. ff. de in ius voc. Cuman. latè cons. 166. post prin. Barbat. in d. c. potuit. in fine, & cons. 56. nu. 23. & cons. seq. num. 17. lib. 2. Soc. in d. §. liberos, nu. 1. vers. sed contrarium, & consi. 42. n. 13. lib. 4. Alex. latissime consi. 61. per tot. vbi respondet etiã contrarijs, lib. 1. cons. 80. ad finẽ, vers. ex his patet, eod. lib. 1. consi. 87. nu. 9. vers. vnde dicit lib. 6. in d. §. liberos, nu. 1. versi. in contrarium, & in l. quod dicitur, num. 24. vers. sed adde, ff. de verbor. obligat. Veronen. in l. prima, nu. 36. vers. quæro septimo, ff. de verbor. signific. Corn. consi. 111. sub num. 2. lib. 3. consi. 199. num. 54. vers. vnde potest, lib. 2. & cons. 177. nu. 1. lib. 4. Francisc. in c. generali, nu. 5. vers. & adde vnum, de elect. lib. sexto, Felin. in c. quoniam, num. 4. prope fi. vers. & adde de simun. Ias. latè in l. si quis id quod nu. 23. ff. de iurisdict. omn. iudic. in l. veteribus, num. 2. in l. pactum inter hæredes, nu. 2. ff. de pact. in l. quæ de legato, nu. 14. ff. de legat. primo, in l. maritus, nu. 4. C. de procur. in l. 2. num. 133. C. de iure emphy. & in l. vt liberis, nume. 10. C. de collat. Rip. in l. ex facto, §. si quis rogatus, nu. 59. ff. ad Trebel. Dec. consi. 171. nu. 4. consi. 223. nu. 1. consi. 567. nu. 5. & in c. in præsentia, num. 46. vers. & ista opinio, de probatio. Ruin. consi. 36. nu. 11. lib. 1. Rub. Alex. consi. 22. nu. 7. Marsil. singul. 191. sæpius iã dixi. Gozad. plenè consi. 20. n. 1. 2. 3. Ferret. consil. 103. num. 9. lib. 1. Anton. Gabriel. lib. 6. de verb. obligat. conclus. 6. nu. 89. & 203. cum seq. Ferdinand. Loaz. in l. filiusfamilias, §. Diui. nu. 68. de leg. 2. Zoannet. de reb. quotid. c. 3. nu. 3. Soc. iun. consi. 168. num. 79. lib. 2. Bero. in suis quæst. famil. quæst. 17. nu. 4. & in d. cap. in præsentia, nu. 407. cum seq. Curt. iun. in d. l. veterib. nu. 3. & latius consi. 321. num. 14. & 15. lib. 3. fusissimè Cephal. consi. 11. nu. 7. 8. 9. 10. & 11. & nu. 20. & 21. lib. 1. Rimin. cons. 121. num. 4. lib. 1. Chassan. in consuetud. Burgund. rubric. 4. §. 2. col. 1. ante num. 2. fol. 134. Zuccard. in l. fi. nu. 73. 74. 75. & 76. C. de edict. Diui Adrian. tollen. vbi respondet singulis argumentis Decij in loco, de quo infra, contrarium tenentis. Et pro hac quoque opinione potest allegari Bal. in l. Gallus, in princ. colum. penult. post med. ver. & vide etiam, ff. de liber. & posthu. vbi videtur transire cum doctrina Archid. in d. c. si quis suadente, quatenus dicit Archid. in hac materia melius scripsisse, quàm alium. Et ita Bald. pro hac opinione ponderatur ab Alex. d. consi. 61. ante nu. 2. ver. & cum dicta doctrina. Et hanc quoque opinionẽ in emphyteusi Ecclesiastica, tenet idem Bald. in l. 2. nu. 7. C. de iure emphyt. Et hanc sententiã communem testantur Dec. in d. c. in præsentia, post num. 46. & ibi Bero. sub nu. 407. Ias. in d. l. si quis id quod, nu. 23. Curt. iun. d. consil. 321. nu. 30. in fin. Ferdinand. Loaz. in d. §. Diui, nu. 68. Clar. in §. emphyteusis, q. 32. versic. sed quod si fuerit, & communem dicit Couar. lib. 2. c. 18. nu. 1. circa med. Pinell. in l. 3. nu. 33. C. de bon. matern. Moder. Lusit. de emphyteus. par. 1. q. 41. nu. 3. Cõ-
3 trariam † verò opinionem tenuit Salic. in l. 2. num. 29. q. 17. prope fi. vers. confirmo, C. de iure emphy. vbi nihil allegat, sed simpliciter dicit, sub verbo, filiorum, pariter venire masculos & feminas, & eum loqui sine lege & ratione, not. Alex. d. cons. 61. prope fi. vers. nõ obstat id. lib. 1. & eandem sententiam sequitur Dec. in l. 2. nu. 108. ff. de reg. iur. Alciat. in l. 1. nu. 7. ff. de verbo. signif. Soc. iun. cons. 104. nu. 7. lib. 2. licet dubitatiuè loquatur, Couar. var. resolut. lib. 2. ca. 18. nu. 1. ante med. vers. sed & in hoc casu, Pinel. in l. 3. num. 33. vers. sed ea opi. C. de bon. matern. Clar. in §. emphyt. q. 32. versic. sed quid, in fin. latè Moder. Lusit. de emphy. p. 1. q. 41. nu. 3. vers. ceterum contrariam sententiam, Barbat. in

Clem. 1. nume. 64. & 65. de elect. vbi refert se bis consuluisse sequẽdo cons. Imol. quod est 38. sed postea nu. 63. reuocat opin. suam dicens se non bene consuluisse
4 ex eo, quia † masculinum concipit femininum ex propria significatione, & nõ per interpretationem, & appellatione filij ex proprio significato venit etiam filia, per l. iusta interpretatione, ff. de verb. signific. & considerat quatenus tex. ibi non distinguit, an nomen filij exprimatur à lege, vel in contractu. Et pro hac opin. ponderat etiam Anch. in quodam cons. ibi per eum citato. Quo ad secundam difficultatem crederem, negatiuã, sicuti est cõmunior, ita etiã de iure veriorem, & magis amplectendã ex infrascriptis. Primò, quia † in
5 contractibus masculinũ non concipit femininũ, & ista procul dubio est magis cõmunis opinio, vt patet ex cumulatis per Tiraquel. de retract. lignag. §. 1. gl. 9. num. 181. & per Gabr. lib. 6. de verb. signif. concl. 6. nu. 87. & hanc esse cõmunem testatur Zuccard. in l. fi. nu. 72. C. de edict. Diui Adria. tollen. & magis communem dicit. Gabr. vbi supra, nu. 89. maximè in contractibus stricti iuris, qualis est cõtractus emphyteuticus, prout in his terminis bene considerat Cuma. d. cons. 166. post prin.
6 Secundò, quia † masculinũ non cõcipit femininum ex vi verbi, & ex vera, & propria eius significatione, sed ex lata & impropria, siue ex iuris interpretatione, & extensione, l. pronunciatio, ibi *porrigitur*, ff. de ver. sign. l. cum in adoptiuis, vers. quę in filio. ibi *extendimus*, C. de adopt. l. penult. in fine ibi *extendi prorogarique decernimus*, C. de præpos. sacr. cubic. lib. 12. est etiam bonus text. in l. seruis legatis, de leg. 3. & l. inter stuprum, in fi. ff. de ver. sign. ponderando vtrobiq; di-
7 ctionem † *quasi*, quæ est nota improprietatis. Idque voluerunt gl. Dyn. Bar. & Veron. in l. 1. de verb. sign. & alij collecti per Tiraq. vbi sup. nu. 178. cum seq. & per Gabriel. d. concl. 6. nu. 59. & hanc esse cõmunem fatetur Curt. iun. cons. 163. n. 13. & communem, & veriorem dicit Veronen. in d. l. 1. nu. 23. prope finem, & communiorem & receptiorem asserit Tiraq. loco de quo sup. nu. 179. in fin. & magis communem inquit Gabr. cita-
8 to loco. num. 42. Et in † terminis quod appellatione filij non contineatur filia femina ex proprietate verbi, voluit Paul. de Leazar. in Cle. eos, de consang. & affin. relatus per Barbat. in Clement. 1. num. 48. prope finẽ, de electio. Alciat. in l. quisquis, nu. 1. & ibi Veron. in prin. ff. de verb. signifi. Idem Alciat. in l. iusta interpretatione, num. 3. ff. eod. Ias. in l. qui filiab. num. 18. de legat. 1. Gozad. cons. 20. nu. 2. Grat. cons. 64. nu. 16. lib. 2. Rimin. cons. 121. nu. 4. lib. 1. Et ista est cõmunior, & verior opin. quicquid in contrarium dixerit Barbat. in dicta Clemen. 1. nu. 59. circa medium, & nu. 65. versic. imò ex proprio. & Curt. iun. consil. 11. num. 1. Quòd autem prior opinio sit de iure verior, probatur tũ per
9 tex. in d. l. iusta, ponderando † verbum, interpretatione, quod differt à propria significatione, vt post Bald. ad rub. C. de verb. signifi. in princ. tradit Veronen. ad rubr. ff. eod. nu. 109. & nu. 132. & ibi Alciat. num. 14. & alibi per Docto. Tum & secundo, per tex. in d. l. cum in adoptiuis, ibi *quæ in filio diximus, hæc in filia exten-*
10 *dimus*, C. de adop. ponderando † verbum *extendimus*, quod improprietatem denotat, vt per Bart. in l. 1. nu. 2. & ibi Veronen. nu. 22. post medium, vers. è contrario, ff. de verb. signifi. Alciat. in l. pronunciatio, nu. 1. ff. eod. Tiraq. vbi sup. nu. 178. ad fi. vbi ad id allegat text. in l. 1. §. licet, ff. de tribut. actio. Tum & tertio, per tex. clarum in d. l. quisquis, ff. de verb. signifi. ibi. mihi Labeo videtur verborum figurã sequi, Proculus mẽtem testantis. Si enim sub illis verbis, quisquis mihi filius hæres sit, non continetur filia inspecta figura verborum, & sic proprietate sermonis secundum sententiam Labeonis, licet contineatur attenta mente testante, secundum opinionem Proculi, ergo sequitur, vt circumscripta mente disponentis appellatione

filij

filij ex vi verbi & propria eius significatione non con-
tineatur filia. Nec obstat si dicatur, id, q̃ est ex mente,
11 non esse per extensioné, sed ex † vero & proprio signi-
ficatu, cum lex & mens legis idem sint, vt per Card. in
Clem.1.q.3.nu.8.de elect. sequitur Curt. sen. consi. 9.
nu.21.versi.quia illud, Barb.inter cons.Alex. cons. 52.
sub nu.7.lib.4.Tiraquel.d.glo.9.num.23. ad finem,&
duob.seq. Quia Card.& alij eum sequentes mouentur
ex tradit.per Dyn.in c. vlt. ad fin. de reg. iur. in 6. vbi
de hac re nihil dicit. Et contrarium deprehenditur ex
12 d.l.quisquis, vbi figura † verborum, & mens tãquam
diuersa considerantur, aliàs si essent eadem, perperam
Labeonis sententia reijceretur. Et hoc idem probatur
in l. non aliter, de leg. 3. Vnde licèt vnum sint, esse ex
méte, vel ex verbis quo ad effectũ legis siue dispositio-
nis, iuxta l.nominis & rei, §.verbũ, ff.de verb. sign. dif-
ferunt tamen, quoad effectũ veræ,& propriæ significa-
tionis. Stant enim simul ista, vt illud, quod est ex men-
te, sit idem, q̃ lex siue dispositio, & procedat ex dispo-
sitione compreheosiua,& tamen non sit ex vi verbi,&
ex vera,& propria eius significatione. Stãte igitur hac
conclusione, q̃ inspecta proprietate verbi masculinum
non cõcipiat femininũ, & appellatione filij nõ veniat
filia femina, sequitur necessariò, quod in dubio non sit
recedẽdum ab ista proprietate sermonis in contractu
13 emphyteutico, † qui est stricti iuris, cum non enume-
retur, in §.actionũ, Inst.de actio. prout in specie firmat
Guid.de Suzar.de iure emphyt.num.3.Specul. de iur.
emph.§.nunc aliqua, num.3. Bal. in l.1. nu.5.in fine, in
t 5.differentia,& ibi Salic.quæst.pen.& Ias.num.76. &
tenendo hanc partẽ, C.de iure emphyt. Imol. in c. po-
tuit, nu.7.vers.item differt,& ibi Bero. nu.83. de locat.
Modern. Lusit. de emphyt.parte prima, q.5. nu.7. vbi
14 de communi. Nã † in contractibus stricti iuris nõ re-
ceditur à verbis,& quicquid est omissum, habetur pro
omisso, nec de expresso ad omissum fit extẽsio, l.quic-
quid astringendæ, & ibi Docto. ff. de verb. obligat. Et
15 † strictum ius dicitur, q̃ strictè & propriè ad corticem
literæ est intelligendum, vt latè per Tiraqu.de retract.
lignag.§.35.gl.1.nu.2.cum seq.bene Couar.in reg. pos-
sessor, par.4.§.6.nu.2.post med.vers.ex quibus illud sa-
tis constat. Tertiò comprobatur cõmunis opin. ex eo,
q̃ appellatione filiorum veniũt nepotes, l.iusta inter-
16 pretatione,& l.liberorum, ff.de verb. sign. & † tamen
in contractu emphyteutico appellatione filiorum non
veniunt nepotes, prout latè cumulat Gabr. lib. 6. de
verb.signif.cõclus.prima, nu.62.& 63. vbi de cõmuni,
& ita in terminis nostris argumẽtatur Alexan. d.cons.
61.nu.2.Ias.in l.si quis id quod, nu.23. ante med. vers.
1.quod licet, Gozad.cons.20.n.30.Cephal. cons. 11.nu.
17 18.lib.1. Quartò accedit, quod verba † interpretãtur
cõtra stipulantem, qui poterat legem apertius dicere,
iuxta l.veteribus, ff.de pact. reg.contra eum, de regul.
iur.lib.6.Et ex hac ratione mouentur omnes firmantes
cõmunem opinioné, de qua supra. Nec videtur obsta-
re responsio Dec.in l.2.nu.108.de regul. iur. Alciat. in
l.prima, num.7.versic.satis enim,& ibi Rebuff. fol.13.
versic.nec refragatur, ff.de verbor. signifi. Tiraquel.d.
glo.9.nu.208.in fin.Couar.lib.2.variar.resol. c.18. sub
18 nu.1.in fine primæ conclus.quod † scilicet reg. d.l.ve-
terib.procedit, quando verba sunt dubia: sed id q̃ est
secundùm reg. iuris non dicitur dubium, sed certum.
Quia respondetur, negando adesse in contractibus
reg.iuris, q̃ masculinum cõcipiat femininum: imò est
regula in contrarium, vt supra deduximus. Nec debet
inspici regula loquens in dispositione legis, in vltimis
19 voluntatibus,& in alijs materijs, in † quibus regula-
riter masculinũ concipit femininũ, iuxta l.qui duos, de
leg.3.l.pronũciatio, in prin.ff.de verborum signif. Sed
debet attẽdi reg.particularis firmata communiter per
Doct.in materia contractuum, & sic responsio Dec. &
aliorum retorquetur. Quintò & vltimò pro communi
20 opin. facit, quia † sumus in emphyteusi Ecclesiastica,
in qua masculinum nõ concipit femininũ, ne fiat præ-
iudicium Ecclesiæ, quia, vt inquit Bal.in l.2.nu.7. post
princ.C.de iur.emphyt. masculinum in præiudiciũ Ec-
clesiæ non capit femininum, quia aliàs esset odium,
contra personam fauorabiliorem, id est, contra Eccle-
siam interpretari. Sequitur Alex.consi.61.nu.4.versic.
non obst.lib.1.late Gabr.lib.6.de verb. signif. conclus.
6.nu.102.cum duobus seq.& hoc idem voluit Ias.in d.
l.si quis id quod, nu.22.& Cephal.cons.11. nu.21. lib.1.
Non obstant in contrariũ allegata. Et in primis quam
plurima iura, quorũ aliqua constituunt regulam affir-
matiuam, q̃ masculinum cõcipit femininũ, vt in l.pro
nũciatio, in prin.ff.de ver.sig.l.qui duos, in fi.de leg.3.
Alia probant in specie, appellatione serui, patroni, li-
berti, muli, equi,& cubicularij cõtineri seruam, patro-
nam, libertam, mulam, equam,& cubicularia, vt in d.l.
qui duos,& l.legatis seruis, de le.3.l.inter stuprũ, in fi.
ff.de ver.sig.l.patroni.l.liberti, ff.eo. l. legatis seruis, §.
fi.de leg.3.l.pen.in fi.C.de præpos.sacr.cubicul. lib.12.
Reliqua verò probant in indiuiduo, appellatione filij
venire & filiam feminã, vt l.si quis ita, ff. de test. tutel.
l.si ita scriptum, de legat.2. l.filij appellatione, l. iusta
interpretatione, l. quisquis, l. liberorum, prope fin.
vers.præter hæc, ff.de ver. sig.l.cum in adoptiuis, vers.
21 quæ in filio.C.de adopt. Nõ † obstãt (inquã) huiusmo
di iura. Quia l.pronunciatio, facit in contrariũ, ponde-
rando verbum porrigitur, quod est improprietatis si-
gnificatiuũ, sicut verbũ, extendendi, vt supra diximus,
l.qui duos, in fine, procedit propriè vel impropriè se-
cundũ subiectam materiam: propriè, quãdo profertur
in genere communi vel adiectiuo simplici: impropriè,
quãdo profertur in genere masculino substantiuo. Et
ita illum text. intelligit Veronen. in l.1.nu.24. vers.nec
obst.tex.ff.de.verb.signif.vbi etiã nu. 23. vsque ad 27.
latiùs hãc distinctioné explicat,& verbum *continendi*,
significat proprietatem & improprietaté ex subiecta
materia, vt latè deducit Tiraq.d.glos.9.no.227. maxi-
mè prope fi. Eadé l.qui duos, ante fin. dũ dicit, *mulo-
rum appellatione & mulas contineri*: Facit potius in cõ-
trariũ, quia ibi fit ęquiparatio appellationis mulorũ cũ
appellatione seruorũ,& tamẽ appellatione seruorũ im
propriè & nõ verè cõtinẽtur seruæ, l. legatis seruis. l.
inter stuprũ, in fi. ponderãdo dictione *quasi*, quę est no
ta improprietatis. Et ita in specie respondet Veron. in
d.l.1.nu.24.ver.nõ ob. Itẽ l.qui duos, l. patroni, l.liber-
22 to.l.legatis seruis.§.fin. possunt † intelligi secũdũ subie
ctã materiã, quãdo sumus vel in dispositione legis, vel
in materia fauorabili, vel in vltimis volũtatibus etiam
in legatis, in quibus lata fit interpretatio, vt infra dice-
mus, vel quãdo cõstat de mẽte disponentis, vel quãdo
militat eadẽ ratio, & sic non ex proprietate sermonis,
sed ex iuris interpretatione. Et l.pen.in fin. facit in con-
trariũ ponderando illa verba, *extendi decernimus*, quæ
improprietaté denotant, vt sup. diximus. l. si quis ita,
& l.si ita scriptũ, loquuntur in materia fauorabili, nem
pe, in datione tutoris, qui datus filijs, censetur etiã da-
tus filiabus fauore impuberũ, quorũ interest tutores
23 habere. Datio † enim tutoris licet respectu tutoris sit
odiosa propter onus tutelæ, tamen respectu pupillorũ
propter eorum cõmodũ, & vtilitatem est fauorabilis.
Et ita illa iura intelligit Archid.in d.c. si quis suadente
col.3.post princ. cũ quo ceteri communiter transeunt,
l.liberorũ, prope fi. ibi, filiorũ appellatione omnes, qui
24 ex nobis descendunt, cõtineri, non † procedit proprie-
tate sermonis inspecta, sed intelligitur respectu dile-
ctionis, quã parentes ad nepotes, & descendentes ha-
bent, quod colligitur ex verbis subsequentibus ibi. dul
ciore nomine, &c. Et ita illum tex. interpretatur Re-
buff.ibi fol.964. versic.etiam non obstat, l.filij appella-
tione. Eodem modo intelligi debet l. iusta inter pre-
tatione. l. quisquis, & l.cum in adoptiuis, loquuntur
impro-

impropriè,& sic faciunt in contrarium. Secundò non
25 obstat, ꝙ valet † argumẽtum de vltimis voluntatibus
ad contractus, & in vltimis voluntatibus masculinum
concipit femininum,l.qui duos. l.legatis seruis, §. fin.
l.inter stuprum.in fi.superius allegatis. Doct. per Ga-
br. congesti. d. conclus. 6. num. 7. Quia multipliciter
26 respondetur. Primò, argumentum † non procedere
stante ratione diuersitatis,quæ satis ex eo colligitur, ꝙ
in vltimis voluntatibus larga fit interpretatio, l. in te-
stamentis,ff.de reg.iur.c.cum dilectus,de dona.In con-
tractibus verò fit restricta,l.quicquid adstringendæ.ff.
de verb.obligat.Et ita respondent Archid.Imol. Alex.
Rom.Aret. & alij super citati. Nec est bona replicatio
Dec.in l.2.n.108.in fi.ff.de reg.iur.quòd in legatis non
fit lata interpretatio,l.nummis, de leg. 3. & tamen in
legatis masculinũ concipit femininum,d.l.qui duos,&
d.l.legatis seruis.cum alijs,de quibus supra. Quia ne-
gatur,legata fore strictè intelligẽda,cum in illis quoq;
lata fiat interpretatio, & habeat locum regula d.l. in
testamentis,vt latè deducit ibi Cag.nu.3. vers. sed hæc
declaratio,& n.4.5.& 6. & latissimè iurib. & rationib.
& auctoritatibus idipsum cõprobans. Nat.cõs.626.per
27 tot.l.3.Secundò respondetur,ꝙ † illud, quod dicitur,
quod in vltimis voluntatibus masculinum concipit fe-
mininum, non procedit simpliciter, sed adhibita di-
stinctione,& subdistinctione, prout bene declarat Ve-
28 ron.in d.l.1.nu.33.ff.de ver.sign. Tertiò pro † respon-
sione dicitur,ꝙ ratio. l. veterib. ff. de pact. qua nititur
cõmunis conclusio supra firmata, cessat in vltimis vo-
luntatibus in quibus nõ potest dici legatario legata pe
tenti debebas legatum apertius scribere, sicut potest
dici contrahenti,& emphyteusim conducenti, vt post
Ias.in d.l.si quis id quod nu.23.ante med. vers. nisi di-
cas,ff.de iur.om.iud.bene deducit Zuccard. in d.l. fin.
nu.75.in fi.C.de edic.Diui Adrian.tollen.Tertiò prin-
29 cipaliter non obstat, ꝙ in materia † odiosa pœnali ma-
sculinum concipat femininum, d. l. si quis id quod. &
ibi Doct.cũ alijs latè cumulatis per Gabr. d.cõcl.9.nu.
5.& plenius per Tiraq.d.gl.9.nu.211. cum duob. seq.
30 Nam † ratio est, quia ita peccant feminæ sicut mascu-
li,ita Io.Monach.in c.generali,num.2.& ibi Archid.in
prin.Io.And.nu.5.prope fi.Butr.nu.9.in gl.2. & Gem.
col.3.circa med.vers.& est ratio. de elect. lib.6.Veron.
31 in d.l.1.nu.5.in fin. Quartò non obstat,ꝙ † masculinũ
cõcipit femininum in statutis,rescriptis,& priuilegijs,
quæ omnia sunt stricti iuris,vt per Tiraq.d.gl.9. num.
203.cum duob.sequent.& per Gabriel.d.conclus.6.nu.
15.16.25.& 26.Quia id non est verum simpliciter, sed
cum distinctione & subdistinctione, prout passim per
Doct. de hac materia tractantes, vt latè & egregiè per
Veron.in d.l.1.num.21.22.28. 29.30.31.& 32. Quintò
32 non obstat,ꝙ † in materia indifferenti masculinũ con-
cipit femininũ, vt per Tiraq.vbi sup.nu.203.Quia hoc
non procedit in contractibus præsertim stricti iuris, in
quibus stricta fit interpretatio, in illis enim non atten-
ditur qualitas indifferentis materiæ, alias corrueret
cõmunis conclusio superius firmata. Sextò & vltimò
33 non obstat,ꝙ in † emphyteusi recepta pro se,& liberis
veniunt filiæ feminæ, vt late post alios per Gabriel. d.
concl.6.nu.94.& per Tiraq.d.gl.9.nu.207. Bero. q.18.
nu.4.Pinel.in l.3.nu.33.C.de bon.mater. Roland.cons.
93.nu.6.& 23.lib.2.Cephal. cons.21. nu.3. lib.1. Nam
respondetur dupliciter. In primis ideo comprehendi
feminas in emphyteusi recepta pro se & liberis, quia si
aliàs non comprehenderentur, sequeretur absurdum,
quoniã comprehenderentur nepotes ex filia, l. libero-
rum,ff.de verb.signif.l.1.C.de cond.insert. & sic nepo-
tes ex filia,qui sunt remotiores, præferrentur filiabus
quod est absurdum,l.si viua matre, C.de bon. mater.
Et ita in specie respondet Alex.in l.sed si hac,§.liberos,
nu.2.prope fi.ver.si autem,quam sequitur ibi Soc. pa-
riter,nu.2.vers.quidam moderni,ff.de in ius voc.Zuc-
card.in d.l.fin.n.67. C.de edict. Diui Adrian. tollen.&
Rui.cons.114.nu.4.vers.hoc idem probatur,lib.3.Præ-
34 terea respondetur & alio modo,quod nomen † libero-
rum est terminus cõmunis mari,& feminæ, text.est in
l.1.§. generaliter, ff. de leg. præstan. sicut est terminus
parentum,ascendentium,descendentium,hæredum,&
similia.Et quãdo terminus est cõmunis vtrique sexui,
tunc cõmunis est Doct.concl.vt ex infra dicendis appa
rebit,ꝙ ex vera, & propria significatione cõprehendi-
tur etiã femina, & sic patet maximã esse diuersitatem
inter emphyteusim receptã pro se,& liberis,& receptã
pro se,& filijs. Circa tertiam difficultatẽ sum in voto,
vt cõmunis conclusio superius firmata limitetur in ca
su nostro ratione absurdi. Est enim Doct.conclusio cõ-
35 muniter recepta,ꝙ in † contractib. masculinũ concipit
femininum,quando aliàs si non conciperet,sequeretur
absurdum,vt per Alex.in d.§.liberos.sub nu. 2. & 3. &
ibi Soc.sub nu.2. Zuccard.in d.l.fin.nu.76.idem Alex.
cons.70.ad fi.li.1.Dec.in l.2.nu.107.vers.secunda con-
clusio.ff.de reg.iur.bene Ruin.cons.114.n.14.vers.hoc
idem probatur,li.3.& Gabriel.d.concl.6.nu.94. Absur
ditas autem in casu nostro videtur clara, quod Petrus
Paulus Arditius, qui fuit primus acquirens emphy-
teusim potuerit in euẽtum,quod decessisset sine filijs,
nominare etiã feminam extraneam,& sic quod melio-
ris sit conditionis femina extranea,quam propria filia,
quod quam esset absurdum,nemo nõ videt. Quòd au-
tem Petrus Paulus potuerit nominare etiam feminam
extraneã,deducitur tripliciter. Primò,quia Petro Pau-
lo sine filijs decedenti conceditur facultas nominandi
vnam personam, & iste terminus personæ est commu-
36 nis ad vtrumque sexum,& † est similis termino homi
nis, qui pariter est communis vtique sexui, iuxta leg.
hominis appellatione, ff. de verb. signifi. Vnde intrat
37 communis Doct.conclusio,quòd verba † cõcepta sub
termino cõmuni,puta homo, comprehẽdunt vtrum-
que sexum ex proprietate sermonis,non ex interpreta-
tione vel extensione,ita Bart.in l.1.nu.2. versi. vel dic.
& ibi Alciat.in princ.& latius Veronen. nu.23. versic.
1.casu,ff.de verb.signifi. Idem Bart. in l. si quis in tan-
tum,nu.4.versic.habemus, C. vnde vi. Card. in Clem.
1.quæst.5.num.8.versic. dic, quod quandoque, & ibi
Barbat. num. 59. & 60. de elect. Anch. in c. generali,
nu.5.& ibi Gemin.col.3. in fine, vers. sed dic, eod. tit.
de elect.Soc.in d.§.liberos, nu. 2. ante med. Ias. in d.l.
si quis id quod,num.22.vers.motus sum. Dec.in d.l.2.
nu.94.de reg.iur.Gabriel.d.conclus.6.nu.43.Tiraq.d.
glo.9.num.227.versi.pro quib.facit. Secundò, pro hac
opin.facit illud verbum,ad libitum, per ꝙ licebat Pe-
tro Paulo nominare etiam feminam, cùm nominatio
personæ esset ad libitum suum. Tertiò, multum me
mouet,ꝙ in contractu est excepta nominatio alicuius
Ecclesiæ seu monasterij, seu personæ sub titulo digni-
tatis,quæ exceptio firmat reg. in contrarium, & sic fa-
cultas nominandi vnam personam comprehendit ne-
dum masculum, sed etiam feminam, quia cum fuerit
excepta nominatio Ecclesiæ,monasterij, & personæ in
dignitate constitutæ, clare patet, nullam factam fuisse
differentiam, an persona nominanda sit masculus vel
femina. Nec obstat,quod illa verba, possit nominare
vnam personam, debeant intelligi de masculo ex eo,
ꝙ superius Petrus Paulus accepit in emphyteusim pro
se,filijs,& nepotibus. Et cõmunis est conclusio, appel-
latione filiorum in ista materia feminas non conti-
neri. Vnde si in præcedentibus fœminæ non compre-
henduntur, ergo nec in sequentibus, iuxta l. si seruus
38 plurium, §.fin.de legat. 1. Quia † pro responsione di-
citur, quod tunc præcedentia declarant sequentia,
quando præcedentia sunt expressa, & determinata,
sequentia autẽ sunt obscura, & generalia, sed quando
præcedentia sunt obscura & generalia, & sequentia
sunt clara & determinata, tunc sequentia declarãt &
deter-

determinant præcedentia, ita post Cyn. tradit Bal. in l.legatorum petitio, §.fin.in fi.de leg. 2. per illum tex. & per l.si cum fundum, ff. de verb.sign. Sequitur Ias.in d.l.si seruus plurium, §.fi.nu.3.& ad idem allegat Bal. Imol.& alios in l.cohæredi. §.si quis discretas, per illū tex.ff.de vulg.& pup. Sed in casu nostro verba sequentia sunt magis clara, & determinata, quàm verba præcedentia, quia certum & determinatum est, sub termino personæ, verè & propriè tam feminam, quàm masculum contineri, quod non est ita certum, & determinatum in appellatione filiorum, vt ex supra deductis liquet. Meritò, &c. Idque eò magis procedit, ꝙ mens concedentis emphyteusin non fuit facere differentiam in sexu, sed solum excludere Ecclesiam, siue monasterium, vel personam in dignitate constitutam.

CANTVCCII.

Bononien. de Borgogninis. Ven. 15. April. 1580.

SVMMARIA.

1 *Posthumus hæres si sit principaliter institutus, nō possunt alij donec nascatur, dici hæredes, sed fideicommissarij.*
2 *Conditio resolutiua non potest dari in institutione hæredis: secus in institutione conditionali.*
3 *Hæres purus, si deficiat conditio cohæredis, in totum semper fuit hæres.*
4 *Vxor vniuersaliter instituta, donec vitam vidualem seruauerit, est verè & propriè hæres, nisi repugnet mens testatoris.*
5 *Transmissio quando non habeat locum.*
6 *Ius in habitu competens non transmittitur ad hæredes, nisi deducatur ad actum.*

DECISIO CXXVI.

DOmini retenta decisione in hac causa facta sub
die 6.Iunij, 1578. quod institutio filiorū Aemiliç
nasciturorum sit principalior institutione Cæsaris de
Nappis, & Borgogninorum, & quod non illa, sed ista
sit improprianda, resoluerunt, verba illa *vel interim*
donec illi nascantur, &c. de quibus in dubio, esse ita
intelligenda, vt Cæsar & Borgognini non sint institu-
1 ti hæredes purè, nec sub conditione resolutiua, † quia
cum filij Aemiliæ nascituri sint principaliter instituti
hæredes, impossibile est de iure quod interim, donec
illi nascantur, Cæsar & Borgognini sint hæredes: nam
cum illi fuerint semel hæredes, noo possunt desinere
esse hæredes: & si aliter diceremus, non essent hære-
des, sed fideicommissarij, quia Cæsar & Borgognini
tenerentur illis, quatenus nascerentur, restituere per
fideicommissum, prout deducunt hic informantes Bor
gogninorum. Non obstat, ꝙ exemplo dicitur de con-
2 ditione resolutiua, quia † illa non potest dari in insti-
tutione hæredis, l.hæreditas ex die, ff.de hæred. instit.
quia semel hæres non potest desinere esse hæres, licèt
secus sit in institutione conditionali, quia eueniente
conditione retrotrahitur ad tempus mortis: illa verò
deficiente perinde est ac si nulla facta esset institutio.
Et hoc est, quod dicit Dom. Aldobrandio.in §. hæres.
Instit.de hæred. instit. Non obstat, quod tradit Bar. in
l.plane, §.si coniunctim, num.2.versi.1.casu, ff. de leg.
1. in quæstione de duobus hæredibus institutis, vno
3 purè, altero sub conditione, quod † hæres purus, si de-
ficiat conditio cohæredis, in totum semper fuit hæres.
Quia Bar. loquitur in diuersis terminis, nempè in hæ-
rede, qui partem hæreditatis habebat purè. Non ob-
4 stat cons. Bald. 421. alias 415. lib. 5. vbi † vult, ꝙ vxor
vniuersaliter instituta, donec vitam vidualem duxerit,
est verè, & propriè hæres. Quia in casu nostro repu-
gnat voluntas testatoris principaliter instituentis fi-
lios Aemiliæ, qui propter principalem eorum institu-
tionem sunt verè, & propriè hæredes, & non possunt
desinere esse tales. Et propterea donec illi nascuntur,
non possunt Cæsar, & Borgognini esse verè & propriè
hæredes. Quantum ad effectum † transmissionis ali-
qui ex Dominis tenebant non esse locum transmissio-
ni, tum per tex. in l.huiusmodi, & in l. cum illud, ff.
quemad. dies leg. ced. Roma. sing. 89. & 90. Euerard. in
6 loc. alternatiuè, in 5. limit. Tum quia, † quę nobis com-
petunt in habitu, non transmittuntur ad hæredes, nisi
sint deducta ad actum, ita per l.scripto, in princ. ff. de
cond. liber. tradit. Sebast. Sap. ad rub. C. de success. e-
dict. nu. 7. Aliqui verò contrarium sentiebant credētes,
Cæsarem, & Borgogninos habuisse totum illud ius,
quod testator dare poterat, & qood institutioni filio-
rum Aemiliæ non repugnabat. Vnde si testator voluit
Cæsarem & Borgogninos esse hæredes, donec filij Ae-
miliæ nascantur, & in hoc non resistit voluntas testato-
ris, sed potestas, videtur hæc vrgens coniectura pro
transmissione, quasi hæc voluntas nulla, & inefficax ob
resistentiam iuris possit saltem operari effectum trans-
missionis. Sed tamē Domini super hoc nihil firmarūt,
quia volūt particulariter videre, an in casu, de quo agi
tur, adsint tales coniecturæ, vt sit locus transmissioni.

CANTVCCII.

Bononien. Iuris Macinan. Lunæ, 18. Aprilis, & 2. Maij. 1580.

SVMMARIVM.

1 *Statutum non repertum in volumine statutorum an, & quando valeat, & subditos ligare dicatur.*

DECISIO CXXVII.

DOmini dixerunt, statutum, de quo agitur, nō liga-
1 re. Quia † cum pro parte Dominorum Capitum
agatur ad demolitionē molēdini Dominorum de san-
cto Petro, debet eorum intentio necessario, & conclu-
denter probari, quod quidem ab eis factum noo fuit. Licet enim in volumine statutorum ciuitatis Bononię reformatorū de anno 1378. reperiatur statutum prohibens nouam molendinorum constructionem sine licentia Antianorum positum sub rubric. de Molendin. de nouo non construen. Et licet in volumine statutorum nouorum eiusdē ciuitatis Bononiæ per Bessarionem legatum Apostolicum, de anno 1454. confirmatorum reperiatur idem statutum prohibens nouam cōstructionem molendinorum, positum sub eadem rub. de molend. de nou. non construen. Et licet etiam Bessarion in sua confirmatione asserat, ꝙ de anno 1389. editum fuit, & vires habere cœpit volumen statutorum ciuitatis Bononiæ, vigentium tunc temporis, hoc est, de anno 1454. Nihilominus non propterea sequitur necessario, ꝙ de anno 1389. & sic ante annum 1420. de quo anno prætenditur fuisse constructū molendinum dictorum de sancto Petro, reperiretur insertum vel descriptum in volumine statutorum ciuitatis Bononiæ supradictum statutum prohibens de nouo molendina cōstrui sine licentia Antianorum: quamuis enim possibile sit, quòd illud fuerit insertum, vel descriptum de anno 1389. tamen est etiam possibile, quòd fuisset insertum, & descriptum postea de anno 1443. Quia potest esse, ꝙ reformationes ex volumine statutorum de anno 1378. reformatorum extraxerint statutum, prohibens nouorū molendinorum ædificationem, illudq; immutauerint, reformauerint, & ampliauerint, prout ex eius lectura constat, atque ita immutatum, reformatum, & ampliatum inseruerint & descripserint in volumine nouorum statutorū per Bessarionem de anno 1454. confirmatorum, & eò magis, ꝙ licentię ędificandi molendina non reperiuntur concessæ, nisi post annum 1454. vt in quinto, sexto, & septimo præsuppositis. Vnde probatio Dominorum Capitū, vt ex præmissis apparet, non est necessaria, neque concludens, prout esse debet, cùm agant cōtra Dominos de Sancto Petro ad demolitionem eorum molendini tanquam cōstructi contra formam statuti facti de anno 1378. prohibentis molendina de nouo construi, sine Antianorum licentia. Oporteret igitur Capita probare, dictum

statutum

statutum fuisse publicatũ & consequenter ligasse ante annum 1420. Nonobstat triplex ponderatio confirmationis priuilegiorum dictorum de Sancto Petro per Danielem Vicelegatum de anno 1434. emanatæ. In primis quatenus in dicta confirmatione narratur concessio ædificandi molẽdinum per Alphonsum Cardinalem legatum Floriano de Sancto Petro de anno 1440. facta, quasi concessio præsupponat prohibitionem. Secundò quatenus in eadem confirmatione fit narratio, quod Ciuitate de anno 1429 ad statum popularem redacta Florianus de Sancto Petro & Baptista eius filius per nonnullos potentes turbati, & impediti fuerint in quasi possessione, & iure molendi prætextu, ꝙ statuto contrauenissent. Tertiò, dum in dicta cõfirmatione fit derogatio statutorum, quæ derogatio arguit statuti vigentiam, & obseruantiam. Nam quo ad primum de concessione Alphonsi Cardinalis legati, ex ea non potest necessario argui prohibitio statuti de nouis molendinis sine licentia Antianorum non ædificandis, facti de anno 1378. Tum quia de dicto statuto in ea verbum nullum, tũ quia potuit ob aliam causam impetrari. Et sic ista consideratio & argumentatio non concludit de necessitate. Quo ad secundũ, de turbatione & impedimento negatur illa fuisse illata sub prætextu, ꝙ Florianus & eius filius dicto statuto contrauenissent. Quia de hac contrauentione dicti statuti in dicta confirmatione nullũ verbum. Quo ad tertium de derogatione statutorũ, illa nihil facit, tum quia ex ea non infertur necessario ad vigentiam & obseruantiam statuti facti de anno 1378. constructionem nouorum molendinorum impedientis. Tum quia potest verificari respectu exemptionis datiorũ per Ludouicum Cardinalem legatum Floriano & eius filio de anno 1427. concessæ, ac etiam respectu remotionis impedimenti, & turbationis prædictorũ. Præterea in omnem euentum, quando etiam statutum, de quo agitur, ligaret, Domini dixerunt, non esse deueniendũ ad demolitionem molendini Dominorum de Sancto Petro, quia præsumitur eis impertita licentia illum ædificandi, stante possessione eorum, & scientia, & patientia ipsorum Capitum, & totius populi per tam longissimum atque immemorabile tempus, prout bene deducũt informantes Dominorum de Sancto Petro. Ex quo capite res secundùm Dominos reddebatur clarissima, & omnis prorsus cessabat difficultas.

CANTVCCII.

Roman. Domus de Maximis. Die 4. Maij, 1580.

SVMMARIA.

1 *Primogenitus quis dicatur.*

2 *Maioricatus & primogenitura instituuntur causa conseruandi agnationes.*

3 *Primogenitura quando dicatur perpetua, vel ne.*

4 *Dictio, sic, iuncta cum copula præcedenti non stat illatiuè seu expositiuè, sed designat modum.*

DECISIO CXXVIII.

DVbitaui in causa Ro. domus de Maximis 4. Maij, 1580. stãte instrumẽto testamenti, & instrumẽto diuisionis & dictis testium, quorum omniũ copia data fuit, an cõstet, D. Fabriciũ esse primogenitũ ita, vt domus, de qua agitur, spectet ad ipsum? Domini distinxerunt materiã in tres difficultates principales. Quarum prima est, an testes probent, D. Fabritiũ esse tertio genitũ D. Angeli, & consequenter maiorẽ natu ceteris suis fratrib. hodie viuentibus? Secũda, an idem D. Fabricius possit dici primogenitus? Tertia, an primogenitura in casu nostro sit perpetua, vel potius expirauerit per primam diuisionem? Primam difficultatem Domini affirmatiuè resoluerunt: licet enim testes potuissent cõcludentius probare, tamẽ adminiculãtur tum ex nominatione filiorum Dom. Angeli in eius testamẽto per ordinem facta, ita vt quemadmodũ non dubitatur de Maximo & de Valerio primo, & secundo loco nominatis, ita, & pari ratione est ambigendum de Domino Fabritio tertio loco nominato, quin fuerit maior natu ceteris suis fratrib. post eũ nominatis. Tum quia pro parte D. Tiberij & aliorũ fratrum nihil in contrariũ adducitur. Tũ & tertiò quia si aliquis ex eis esset maior natu Do. Fabricio, vere similiter ageret ad hanc domũ: sicut facit Dom. Fabricius, ne aliàs præsumatur iactare suũ. Secundam Domini pariter affirmatiuè resoluerunt, tum quia primogenitus non solum is dicitur, qui verè
1 primo loco genitus est, sed is quoque, † qui illum proximè & immediatè sequitur ex fratrib. etiam si verè secundo vel vlteriori loco genitus sit: is namq; mortuo primogenito sine liberis, prout in casu nostro, iura primogenituræ consequitur, vt latè per Tiraq. iura, & auctoritates ad id congerẽtem, in tractat. de iur. primog. q. 3. nu. 6. cum sequent. Paris. cons. 72. nu. 109. cum seq. li. 4. cum alijs latissimè cumulatis per Menoch. consil. 97. nu. 3. vsque ad nu. 19. li. 1. Tum quia primogenitura in domo, de qua agitur, videtur instituta causa conseruãdi decorem, & splendorem familiæ de Maximis,
2 cũ † maioricatus & primogenitura instituantur causa conseruandi agnationes, Præpos. in c. ius naturale, nu. 11. ante med. vers. & per idem etiã responderur. distin. 1. Soc. cons. 47. nu. 6. li. 3. Aym. cons. 256. nu. 3. bene Couar. lib. 3. variar. resolut. c. 5. nu. 5. vers. 3. eadem opin. circa med. ibid. eadem siquidẽ ratione. Quæ ratio conseruationis familiæ militat nedũ in primogenito, sed etiam in alijs transuersalibus proximè illum sequẽtib. Meritò &c. Tũ & tertio, quia aliàs de facili potuisset reddi elusoria voluntas & dispositio testatoris expressa in illis verbis, & sic semper &c. si primogenitura intelligebatur restricta ad personam D. Maximi primogeniti, quia potuisset, sicut postea euenit, mori sine filijs. Circa tertiã difficultatem, quæ fuit reseruata particulariter videnda, tenuerunt Domini 20. eiusdem
3 mensis Maij, primogeniturã † in casu nostro fuisse perpetuam, non autem expirasse per primam diuisionem, tum propter verbum illud *succedat*, quod denotat successionem futuram ex testamento, vel ab intestato, quodque non potest verificari in prima diuisione, in qua nulla potest considerari successio, cum momento expediatur. Tum propter illam dictionem *semper*, quę significat omni tempore: si enim primogenitura expirasset per primam diuisionem, vtique fuisset restricta ad vnum tantum tempus, videlicet, primæ diuisionis, & sic non duraret omni tempore. Tum & tertiò, quia si illa verba *& sic semper*, essent restricta ad primã diuisionem, & non denotarent successionẽ post primam diuisionẽ, vtiq; essent penitus superflua, quia testator in verbis immediate præcedentibus satis superque disposuerat, vt primogenitus ex filijs suis in actu diuisionis haberet domum, de qua agitur, in portione sua, nec opus erat aliquid agere, prout bene deducit hic D. Parentius, cuius dicta Dominis placuerunt. Fuit etiam & quartò, additum, ꝙ sicut testator fecit fideicommissum in infinitum, ita etiam credendũ est, voluisse pri-
4 mogeniturã durare in infinitũ. Nec obstat, ꝙ illa † dictio, sic, iuncta cũ copula præcedenti stet illatiuè, siue expositiuè, vt per Ruin. cons. 102. nu. 11. lib. 2. Et quod primogenitura denotata per illa verba, & sic semper in portione huiusmodi primogenitus succedat &c. sit facta in casum primæ diuisionis, vt per Alexand. consi. 139. nu. 3. circa med. versi. & substitutio sequens. lib. 6. Nam pro responsione dictum fuit, dictionem *sic*, non stare illatiuè, sed designare modum, id est, hoc pacto, l. 2. ff. de condict. indeb. Alberic. in diction. in verbo *sic*. Et illa copula *&*, præcedens dictionem *sic*, est repetitiua qualitatum præcedentium sub vniformi terminorum paritate, vt latè deducit Ias. consi. 228. nu. 2. lib. 2. Et in casu nostro repetit præcedentem qualitatem diuisionis, ita vt successio primogeniti fiat in casu & tempore diuisionis faciendæ de portione primi primoge-

mogeniti, hoc est, Dñi Maximi. Et hæc diuisio innititur ex illis verbis, & in portione sua, quorũ sensus est, quòd primogenitus in diuisione facienda de portione primi primogeniti sibi obuenta in prima diuisione, debeat habere in portione sua domum, de qua agitur, & sic copula, &, in casu nostro repetit præcedentem qualitatem diuisionis, non in specie illius primæ diuisionis, sed in genere cuiuscunque diuisionis faciēdæ post primam diuisionem. Nec consi. Alexand. 139. nnmero 3. circa med. lib. 2. potest applicari casui nostro, quia impossibile est, φ primogenitura denotata per illa verba *& sic semper in portione huiusmodi primogenitus succedat*, intelligatur facta in casum primæ diuisionis, quia si primogenitus succedit in portione facta prima diuisione, ergo non potest succedere in casum primæ diuisionis, sed præsupponit illam iam factam. Reliqua exemplo deducta, aut non indigent responsione, aut tolluntur ex præmissis.

CANTUCCII.

Vlixbonensis Professionis. Lunæ 9. Maij. 1580.

SUMMARIA.

1 *Professio religionis quando nulla dicatur.*

2 *Media præsumuntur probatis extremis.*

3 *Coniectura, vel præsumptio aliqua quoties concurrit inferens retro, præsumitur de vno tempore in præteritum.*

4 *Negatiua probata per factum sonans in affirmatiuam non differt ab ipsa affirmatiua.*

5 *Negatiua non sanæ mentis non est improbabilis, sed habet implicitam affirmatiuam, & probatur per actus, & signa furoris, & dementiæ.*

6 *Testes contrarij per distinctionem temporum ad concordiam reducuntur.*

7 *Testes varij deponentes super dementia, vel insania alicuius, ad concordiam reducuntur per distinctionem temporum.*

8 *Furiosi, & mente capti sæpe respondent ad propositum ad similitudinem puerorum.*

9 *Infantes sæpe verba prudētia loquuntur, & faciunt actus conuenientes prudentibus, & tamen non sunt.*

10 *Actus plures sanæ mentis successiuè, & continuati per aliquod tempus requiruntur ad inducenda dilucida interualla.*

11 *Interualla dilucida perfectissima esse debent ad effectum sanæ mentis probanda.*

12 *Reputatio communis non probat sanitatem mentis, licet probet dementiam.*

13 *Actus confitendi & communicandi est considerabilis ad elecendam mentis sanitatem, nisi proueniat ex inaduertentia confessoris.*

14 *Negatiua furoris, vel insaniæ, quomodo probetur per testes.*

15 *Actus à furioso, vel mente capto ritè et rectè, sicut à quo libet prudente, gestus valet, & tenet ex communi, licet contrarium aliqui tenuerint. nu. 16.*

Intellige procedere in furioso vel mente capto habente dilucida interualla. nu. 17.

18 *Arbitrarium est iudici decernere, an furiosus, vel mente captus habuerit dilucida interualla, vel ne, ad effectum validitatis actus per eum ritè, & rectè facti.*

DECISIO CXXIX.

PRoposui 4. Maij 1580. causam Vlixbonen. Professionis super concursu probationum vtriusque partis. Et dubitaui stante decisione facta 22. Iunij. 1579. iunctis conclusionibus à me collectis ex testibus D. Ludouici Aluares concernentibus contenta in dicta decisione, in quarta difficultate. versic. non obstat. Et stantibus conclusionibus per partes additis, & alijs conclusionib. per Dominos collectis ex testibus D. Antonij Telles, quorũ omniũ copia data fuit: An professio D. Margaritæ sit nulla, vel potius valida in casu, & ad effectum, de quo agitur? Cuius dubij resolutio propter magnam molem scripturarum non potuit capi in prima positione, sed dilata ad 9. eiusdem mensis, vt interim Domini possent causam exactius videre. Illo igitur die causa super eodem dubio proposita, Domini
1 concorditer resoluerunt, professionem Margaritæ nullam esse. Et resolutionis ratio fuit, quia probationes Domini Ludouici necessario concludunt ad dementiam Margaritæ, cum eius verba, signa, & actus sint tales, vt necessario inferant ad insaniam, vt patet ex conclusionibus facti nuper à me de ordine Dominorum ex depositionibus testium D. Ludouici collectis, præsertim iunctis communi reputatione, iudicio Physicorum, & Iesuitarum, ignotanunc nominis proprij, recusatione Monialium Monasterij de Speranza, recusantium admittere Margaritam ad professionem propter eius insaniam, ac nimia breuitate temporis trium dierum indulti Margaritæ ad profitendum in monasterio de Odiuellas, prout latius in decisione, in secunda difficultate, accedunt sententię de partibus, quibus in huiusmodi negotijs Rota consueuit multum deferre, vt in illa Tullen. matrimonij coram R. P. D. meo Aldobran. Et licet probationes D. Ludouici non percutiant præcisè tempus professionis Margaritę per eam in monasterio de Odiuellas emissę, prout de iure requiritur, c. sicut tenor. de regul. nihilominus in casu isto dementia Margaritæ etiam de illo tempore præsumitur, tum quia probata dementia tam ante, quàm post actum,
2 præsumitur dementia media, vt in terminis furoris, & dementiæ firmat Anch. consil. 5. nu. 5. Ruin. consilio 67. nume. 11. prope fin. lib. 1. idem Ruin. inter consilia Curt. iun. consilio 292. numero 25. lib. 3. & ita etiam arguit Alexand. consil. 54. numero 2. libro 1. Et in casu nostro negari non potest, quin insania Margaritæ probetur tam ante, quàm post professionem, prout liquet ex conclusionibus Dom. Ludouici. Tum etiam, quia cum constet de dementia Margaritæ post professionem, præsumitur etiam fuisse demens retro, & sic tempore professionis, concurrentibus in casu isto pluribus coniecturis, & præsumptionibus retro, nempe probatione demētiæ ante professionem, recusatione Monialium de Speranza propter dementiam, breuitate temporis trium dietũ, & exclamatione Priorissæ monasterij de Odiuellas, ne reciperetur in monasterio Margarita, quæ erat insana, & tanquam talis fuerat reiecta à Monialibus de Speranza, quam exclamationem probant testes Domin. Ludouici 19. super 17. & 21. super
3 8. Et non est dubiũ, de vno tempore præsumi in præteritum, quoties concurrit aliqua coniectura, vel præsumptio inferens retro, prout in dicta decisione, in tertia difficultate. versic. tertio non obstat. Et ista præsumptiua probatio multũ coadiuuatur ex depositionibus duorum testium D. Luduuici, nempe 19. & 23. Nam 19. super 8. in fine dicit, quod vidit, & locuta fuit cum Margarita, quando stetit in hospitio, & in responsione, quam sibi dedit, & in suis rebus, & gestibus quos faciebat, testis comprehēdit, quod carebat iudicio, & super 10. dicit, quòd toto tempore, quo Margarita mansit in monasterio de Odiuellas vsque quo venit ad domũ actoris, fuit semper insana, & extra suũ iudiciũ, & faciebat, & dicebat multas temeritates, propter quas ridebat: deinde in causa scientiæ recenset insanias, quas faciebat, 23. super 10. dum dicit, quòd postquã Margarita ingressa fuit monasterium de Odiuellas, & emisit primam professionem, & etiã vsque ad professionem benedictionis, nunquã bene visa fuit ipsi testi, quã nihil aliud denotant, nisi quod nunquam testi visa fuit sanæ mentis, prout colligitur ex ratione, quã postea subdit, quia ridebat pro quacunque re, & prouocabat ad ridendum ea, quæ faciebat. Quam negatiuam non sanæ mentis postea testis probat per factum, quod sonat in affirmatiuam, scilicet, quia ridebat pro quacunque re, & prouocabat ad ridendum ea,

4 ea, quæ faciebat. Negatiua † enim quæ probatur per
factum sonans in affirmatiuam, non differt ab ipsa af-
firmatiua, vt in terminis tradit Aret. in c. in nostra. col.
5. num. 19 vers. aliquando testes. quem sequitur ibi Fe
lyn. nu. 6. de testib. Anton. Gabriel. li. 1. de testib. con-
5 clus. 4. nu. 7. Boer. decis. 23. nu. 94. Et † in specie, quod nega
tiua non sanæ mentis non sit improbabilis, sed quod
habeat implicitam affirmatiuã, & probetur per actus
& signa furoris, & dementiæ, expressè firmat Butr. in
c. cum dilectus. numer. 32. de succes. ab intest. Et licet
iste testis dicat, quod vsque quo Margarita emisit profes-
sionem benedictionis, nesciat nec recordatur, quod vide-
rit ab illa fieri quicquam, propter quod fuisset notata
de insania, tamẽ testis intelligit de illa insania, qua fuit
notata post professionem benedictionis, vt postea ip-
samet testis se declarat, dum dicit, & post professionẽ
benedictionis semper illam habuit pro insana, & mul-
tum insensata. Et quãuis testis dicat, quod Margarita nun
quã bene visa fuit ipsi testi, quia illam inueniebat mul
tum leuem iudicij & modi, tamen ista verba non de-
bent attendi, quia testis per illa potius iudicat quàm
testificatur, sed debent attendi verba immediatè sequẽ
ria, videlicet, & ridebat pro quacunque re, & prouo-
cabat ad ridendum ea, quæ faciebat. Ex quibus verbis
colligitur actus insaniæ. Non obstant probationes D.
Antonij Telles. Quia non excludunt probationes Do.
6 Ludouici, sed sunt compatibiles cum illis, non † quia
per distinctionem temporum ad concordiam reduca-
tur, iuxta c. cum tu. & ibi Doct. de testib. ita vt Marga
rita quandoq; esset demens, & quandoque esset sanæ
7 mentis, & sic haberet dilucida interualla, prout † in ter
minis furoris, & dementiæ hanc concordiam testium
considerat Alex. consil. 147. nu. 4. ad fin. vers. præterea
dato. li. 7. & latius Soc. cons. 42. nu. 9. prope fin. versic.
sed tamen possunt. & nu. 10. li. 1. Boer. decis. 23. nu. 83.
Sed ideo sunt compatibiles; quia stant simul, quod
Margarita esset demens, & loqueretur ad propositũ,
& faceret actus conuenientes personæ sanæ mentis, de
8 quibus in conclusionibus facti D. Antonij. Quia † fu-
riosi, & mente capti sæpenumero respondent ad pro-
positum & immiscent verba, & facta conuenientia
homini sanę mentis, prout etiã pupilli faciunt. ita Cor.
cons. 73. nu. 3. post med. vers. tamen attento. li. 1. & mul
toties loquuntur & faciunt signa, vt prudentes, & ta-
men non propterea desinunt esse furiosi, vel mente ca-
9 pti, quia † etiam infantes sæpè, ac sępius verba pruden-
tia loquuntur, & faciunt actus conuenientes pruden-
tibus, & tamen non sunt, vt inquit idem Corn. consil.
62. nu. 12. versiculo maximè quia. cod. lib. 1. & hoc idẽ
firmat Bertran. cons. 48. nu. 31. vers. nec moueri debet.
lib. 2. par. 1. Gram. cons. crim. 16. nu. 9 Paris. consil. 87.
nu. 44. lib. 5. Nec testes Domini Antonij probant ali-
quo modo dilucida interualla Margaritę, quia nõ de-
ponunt de actibus, & signis sanæ mentis multiplicatis,
successiuis, & continuatis per aliquod tempus conside
rabile, ita vt non possint conuenire dementibus, sed
deponunt de signis, & actibus sanæ mentis diuersis, &
distinctis temporibus gestis, per quos actus, & signa
non possunt dilucida interualla induci, cum etiã de-
mentes, & furiosi sæpe ac sæpius faciant signa, & actus
conuenientes prudentibus. Quod autem ad inducẽda
10 dilucida interualla † requirantur plures actus sanæ
mentis successiuè, & continuati per aliquod tempus,
probat text. in l. cum alijs. in prin. C. de curat. furio. vbi
dilucida interualla sunt tempora, quib. intermissio fu
roris peruenit, quæ intermissio non potest verificari,
nisi illis temporibus fiant plures actus sanæ mentis
successiui, & continuati. Et ista dilucida interualla
quædã sunt longiora, quædam breuiora, vt ibi expres-
11 sè cauetur. Imò † huiusmodi dilucida interualla per-
fectissima esse debent, vt inquit idem text. ibi. sed per
interualla, quæ perfectissima sunt, quem tex. & illas
duas qualitates, dilucida, & perfectissima, bene ponde
rat Roderic. Suar. alleg. 1. nu. 20. Et respondendo sigil-
latim ad allegata pro parte D. Antonij. In primis non
obstat, quod Margarita in monasterio de Odiuellas fuit
communiter reputata pro muliere sanæ mentis. Quia
12 † respondetur, tum quia communis reprobatio forsan
non probat sanitatem mentis, vt bene deducit Alex.
consil. 147. nume. 17. lib. 7. licet secus sit in dementia,
quam cõmunis reprobatio bene probat, vt per Doct.
cumulatos, in dict. decis. in secunda difficultate, vers.
& insuper. Tum etiam, quia in contrarium est com-
munis reputatio dementiæ, vt in 21. conclus. d. Ludo-
uici, & sic istæ duæ communes reputationes se inui-
cem elidunt. Secundo non obstat, quòd Margarita
13 confitebatur, & communicabat, quia † actus videtur
multum considerabilis ad eliciendum mentis sanitatẽ,
vt per Dec. consi. 448. num. 20. in fin. & num. 36. pari-
ter. in fin. Quia respondetur, quòd vtrumque actum
faciebat per inaduertentiam confessoris, cui demen-
tia Margaritæ erat ignota, & qui de ea non erat admo
nitus. Et quòd hoc sit verum, patet ex eo, quòd po-
stea plures religiosi de hac re admoniti, & pluries
cum Margarita locuti iudicarunt eam incapacem con
fessionis, communionis, & aliorum sacramentorum,
prout in 23. conclus. Domini Ludouici. Accedit, quòd
dementia Margaritæ apud Moniales de Speranza erat
in confessu, & tamen patiebantur eam confiteri, & su-
mere sanctissimam Eucharistiam. Tertiò non obstant,
nonnulli testes Domini Antonij, ex quibus videtur
probari negatiua furoris, videlicet, nona super primo
dicens, Margaritam post discessum à monasterio de
Speranza per tempus duorum annorum in domo Do
mini Emanuelis de Maneses nunquam fecisse, vel di-
xisse aliquid mulieris insaniæ. 13. super 10. inquiens,
nunquam vidisse Margaritam dicentem, vel facientem
aliquam insaniam, dum per spacium vnius mensis in
circa, antequam iret ad monasterium de Odiuellas,
steterunt in simul in domo D. Antonij. 10. & 11. super
primo, dicentes, Margaritam in itinere quando iuit
ad monasterium de Odiuellas non fecisse nec dixisse
quicquam mulieris insanę. Siquidem pro responsione
dicitur, huiusmodi testes ita deponentes nõ bene pro-
bare negatiuam dementiæ Margaritę, quia oportebat
14 † testes dicere, quòd Margarita non potuisset dicere
vel facere aliquid insaniæ, quin audiuissent vel vidis-
sent. Et in terminis probandi negatiuam furoris, bene
deducit Alex consil. 141. num. 10. lib. 1. & cons. 147. nu.
15. in princ. & num. 16. prope finem. lib. 7. Suar. alleg.
prima, num. 17. post med. vers. & maximè hoc obtinet.
Quinimo testis deponens super negatiua furoris non
coarctata loco, & breui tẽpore, præsumeretur falsum
deponere, vt per eundem Alex. d. cons. 141. num. 10. &
d. cons. 149. num. 16. prope finem. Quartò non obstat,
quòd Margarita emisit professionem ritè, & rectè, si-
cut quælibet Monialis prudens, promittendo canoni-
ce vota obedientiæ, paupertatis, castitatis & perseuerã
tiæ vsque ad mortem, prout probãt testes Domini An
tonij 24. & 25. super nono 29. super primo, replicat.
31. 32. 33. & 34. super primo. Vnde videtur intrare cõ-
15 munis iuris conclusio, quòd † actus à furioso vel men
te capto pro ritè, & rectè sicut à quolibet prudente ge
stus, valet, & tenet, ita Io. And. in c. dilectus, ad fin. de
succes. ab intestato, vbi refert ex Valer. li. 7. c. 8. testamẽ
tum cuiusdam furiosi ritè, & rectè factũ à Senatorib.
approbatum fuisse: magis. n. quod scriptũ est in testa-
mento quàm quis scripsisset, considerandum existima
runt. Et Ioan. Andr. referunt & sequuntur Bald. in c.
1. num. 2. in fine per quos fiat inuest. in vsibus feudor.
Roman. in l. furiosum, num. 3. vbi hanc opinionem la
tius comprobat. & ibi Alexand. num. 3. & Ias. nume. 4.
post medium. versic. 4. limita. C. qui testamen. facere
poss. Franc. ad rub. de testam. lib. 6. sub nu. 13. Barbat.
cons. 59.

conf. 59 num. 8. lib. 1. Corn. conf. 69. num. 12. consil. 73. nu. 2. vers. insuper dicit. lib. 1. & consil. 216. nu. 15. lib. 3. Soc. conf. 98. nu. 6. post medium, versi. vnde Illustrissimus. lib. 3. Alexan. consil. 141. sub num. 1. vers. sed ita est. lib. 1. & conf. 147. num. 6. vers. bene facit. lib. 7. Corset. in suis singul. in verbo, testamentum. Ioan. Dilect. de art. testan. tit. 1. cautel. 6. nu. 4. Mayner. in l. vbi non voce. numero 17. ad fin. ff de reg. iur. Bauer. in §. item furiosi. col. 6. post princ. vers. pro hac etiam adduco. Instit. quib. nō est permiss. facere testa. Ias. conf. 178. col. 2. vers. 3. quod magis. lib. 2. Tiraq. de legibus connub. l. 11. num. 7. Boer. decis. 23. nu. 58. Gram. decis. 73. num. 37. & 38. Marsil. consil. 104. num. 7. & Ianus sing. 380. circa med. vers. teneas tamen menti. vbi hāc opinionē communiorem & rationabiliorem fatetur. Siquidem
16 pro responsione dicitur. In primis, hanc † opinionem non transire sine difficultate, cum contrariū teneerint Abb. in c. sicut tenor. in secundo notab. de regul. latè Barbat. in dict. c. cum dilectus. 14. & in cap. 2. numero 15. versic. in contrarium. de test. Corn. in d. l. furiosum, num. 4. ante medium, versic. quinimo. & ibi bene Dec. nu. 14. idem Dec. in l. in negotijs. in prima conclus. ff. de regul. iur. Ias. conf. 141. num. 6. circa med. vers. imò fortius. lib. 4. Deinde respondetur, communem conclu
17 sionem procedere † in furioso, vel mente capto habente dilucida interualla, secūdum Bald. in §. item furiosi. Instit. quib. nō est permiss. facere testa. Ias. in d. l. furiosum. ante num. 3. & ibi Dec. sub num. 15. & Corn. nu. 4. circa medium, versic. probato quod solitus sit habere dilucida interualla. Ias. dict. consil. 141. num. 6. post medium. Io. Dilect. d. cautel. 6. prope finem. versic. quod procedit. & in casu nostro non constat, Margaritā habuisse dilucida interualla. Meritò, &c. Demum non obstant reliqui actus considerati pro parte Domini Antonij. Quia, aut non inferunt ad sanitatem mentis, aut stant simul cum dementia ita, vt non probēt dilucida interualla, vt patet ijs responsio ex præmissis vel ex
18 deductis in decisione. Et † in summa cum materia ista tota in iudicis arbitrio residea, vt per Salyc. in dict. l. furiosum, in finalibus verbis, & ibi Corn. nume. 4. ante medium. idem Corn. consil. 69. nu. 14. ver. & propterea dicit. & conf. 72. in finalibus verbis. lib. 1. Domini ex prædictis & alijs deductis hic per informantes Domini Ludouici arbitrati sunt, satis constare de dementia Margaritæ, & consequenter eius professionem nullam fuisse.

CANTVCCII.

Regien. Hospitalis. 26. Maij. 1580.

SVMMARIA.

1 *Verba enunciatiua in diuersis scripturis, & diuersarum personarum, habent vim duorum testium probantium famam.*

2 *Enunciatiua verba probata ab aliquo habente interesse, probant cum alijs adminiculis iuncta: alias non.*

3 *Adminicula iuuantia verba enunciatiua ad probationem, quæ sint.*

4 *Clausula, super quo tuam conscientiam oneramus, posita in delegatione, censetur adiecta in vim executionis, vel monitionis.*

5 *Possessio probatur ex seminatione.*

6 *Matrimonium satis probatur ex instrumento dotis.*

7 *Possessio præsumitur continuata vsque ad obitum possidentis, ex communi.*

DECISIO CXXX.

QVo ad primā partem dubij, *an constet de prouisione loci, de quo agitur, facta Carolo de Boiardis?* Domini dixerunt, de ea constare ex verbis enunciatiuis Bullarum Calixti Tertij, & Pij Secundi excedentium metam centum annorum, quæ verba enunciati-
1 ua † cum sint in diuersis scripturis, & diuersarum personarum, habent vim duorum testium probantium famam, quæ in antiquis probat. Aymon. de antiq. tēpor.

part. 1. in princip. nu. 8. vers. quod procedit. Nō obstat,
2 q̄ sint verba enunciatiua emissa ad assertionem ipsius Caroli habentis interesse, quod propterea non probant. Achil. decis. 6. de iure patron. Quia respondetur, q̄ licet non probent per se sola, tamen iunctis adminiculis probant, vt per eundem Achil. d. decis. 6. ad fin. Adminicula autem hic videntur esse plura, & vrgētia.
3 Primum est attestatio † Notarij causæ instrumento designationis iuriū pro parte Caroli, & Nicolai de Boiardis productorum, vbi Notarius attestatur productum fuisse collationem factam dicto Carolo per Episcopū Regien. Secundum adminiculum sunt verba sententiæ ibi, visa collatione facta dicto Carolo per dictum Episcopum Regien. quæ verba probant, cum sententia fuerit lata partibus præsentibus, & transiuerit in iudicatum. Gabr. de senent. conclus. 4. numero 6. & 14. maximè in antiquis. Gabr. iel. ibid. nume. 34. Tertium adminiculum est effectus possessionis dicti Caroli, de qua infra, ex quo effectu oritur obseruantia, quæ dat robur scripturæ, quæ aliàs non plenè probaret. Cyn. inter consil. Bald. 400. col. penult. lib. 2. Aymon. consil. rot. nu. 4. Nec obstat, q̄ dictæ Bullæ sint insertæ in literis citatorijs, & q̄ sunt copiæ. Quia respondetur, quod imò sunt insertæ in sententia, & non sunt meræ enunciatiuæ, sed totus tenor ad longum exprimitur. Minus quoque obstat, quòd non est standum attestationi dicti iudicis, ex quo nulliter processit, quia fuit subdelegatus ab Episcopo, qui nō poterat subdelegare propter clausulam, tuam conscientiam oneramus. Nam respondetur. Primò, quia id adducitur pro adminiculo. Secundò, quod tunc non potest fieri subdelegatio, quando adest clausula, conscientiæ tuæ committimus, quia tunc videtur conscientiæ illius commissa decisio causæ, at secus, quando est clausula, super quo tuam
4 conscientiam oneramus, prout in casu nostro, quia † cēsetur adiecta in vim executionis, vel monitionis, vt per Abb. in cap. fin. §. is autem. & ibi Felyn. nu. 2. in fin. vers. dic tu, de offic. deleg. Rot. decis. 18. de cōcess. præben. in nou. Quantum ad secundam partem dubij, *an constet de possessione dicti Caroli per 18. annos*, Domini dixerunt de ea constare. In primis ex enunciatione facta in dictis Bullis, ex attestatione Notarij, & ex verbis sententiæ, vt hic per Informantes Boiardi. Secūdò probatur ex laudo antiquissimo, tum quia in eo absoluitur dictus Carolus à quibusdam molestijs sibi illatis super certis petijs terrarum, ergo præsupponitur reus, & possessor. Tum etiam, quia in eodem laudo dicitur, quod fructus pendentes super quadā petia terræ, de qua ibi, de illo anno spectabāt ad dictum Carolum, quia dictam petiam terræ suis seminibus semina-
5 ri fecit, ex † qua seminatione probatur possessio. glo. in l. si quis super. in verbo, fimatur. & ibi Bald. numero 4. Salyc. quæst. penult. Fulg. numero 3. Paul. de Castr. pariter, num. 3. C. fin. regun. Tertiò probatur ex instrumento præsentationis factæ per Nicolaum fratrem dicti Caroli in personam Georgij sui filij de anno 1490. de quo tempore dictus Carolus obijt. Quartò, ex alio instrumēto ratificationis Antonij, & Bernardini filiorum dicti Caroli, vt latius hic per informantes Boiardi, vnde ab anno 1460. de quo anno datum fuit laudū vsque ad annum 1490. in quo anno obijt dictus Carolus, includuntur 18. anni, in quibus apparet Carolum fuisse vxoratum, qui 18. anni incipiunt ab anno 1472. de quo anno dictus Carolus recipit residuum dotis ab Antonia eius vxore, prout constat ex instrumento re-
6 ceptionis dotis, & † matrimonium satis probatur ex instrumento dotis, Dec. consi. 35. nume. 2. & 3. Possessio autem dicti Caroli, de qua in dicto laudo, præsumitur continuata vsq; ad eius obitum, Rot. decis. 124. alias 4. de probatio. in nou. Burr. in c. cum ad sedem. nume. 25. prope finem, & ibi Abb. nume. 16. & Imol. num. 5. versi. & ideo. de restitut. spoliat. Nat. conf. 439.

ou.7.& 8.lib.2.& conſ.562.nu.6.lib.3. vbi de communi.Et ita dictum fuit in vna Roman.palatij coram me. 10.Octob. 1578.

CANTVCCII.

Roman.pecuniaria de Zabrerijs. Veneris, 20. Maij, 1580.

SVMMARIA.

1 *Diſpoſitio qualibet recipit interpretationem à veriſimili mente diſponentis, qui ita potuiſſet reſpondere ſi interrogatus fuiſſet, ex communi.*
Ampliatur etiam in contractibus, quamuis ſint ſtricti iuris.nu.2.
3 *Veriſimilitudines aliqua diſponentes, qui ſi interrogatus fuiſſet, ita reſpondiſſet.*
4 *Præſumptio qualibet etiam leuis ſufficit ad excludendam iactationem, vel donationem ſua rei.*
5 *Error iuris et facti etiam in facto proprio potius præſumitur, quam iactatio rei ſuæ.*
6 *Negligens nemo præſumitur in his, quæ proprium concernunt commodum.*
7 *Procurator præſumitur intra tempus competẽs certioraſſe ſuum principalem.*
8 *Scientia præſumitur in facto alieno, quòd quis ex officio inueſtigare tenetur, ex communi.*
9 *Paria ſunt quid eſſe liquidum, vel de proximo liquidandum.*
10 *Ius tertij quod non eſt ipſo iure excluſiuum iuris agentis, non poteſt opponi, ex communi.*
11 *Executiuè egi nõ poteſt vigore obligationis Cameralis, niſi pro expreſſe ſcriptis in inſtrumento.*
12 *Executiua via procedi non poteſt pro his, quæ veniunt ex interpretatione iuris.*
13 *Replicatio nil aliud, eſt quam exceptio.*
14 *Actio, & exceptio ſunt diuerſa, & in modo procedendi varios pariunt effectus.*
15 *Replicatio ſapit naturam actionis, & regulatur ſecundum naturam illius.*
Intellige procedere reſpectu temporis, ſecus quo ad alia. numero 16.

DECISIO CXXXI.

FVit reſolutum, Herculem Strotium, Marcum Caſalem, & Ioan. Zabrerium deputatos à creditorib. bo.me. Cardinalis de Gaddis ad eorum credita taxanda, & reducenda, veriſimiliter voluiſſe compenſare ſcuta 1430. prius per dictum Ioannẽ in fructibus Abbatiæ dicti Cardinalis exacta cum damnis, & intereſſe per dictum Ioannem paſſis, & poſt vltimam liquidationem decurſis, videlicet, ab anno 1560. vſque ad annum 1570. ita vt Illuſtriſſimus, & Reuerẽdiſſimus Dominus Cardinalis Ceſius emptor Caſtri Riani relicti in hæreditate d. Cardinalis de Gaddis, teneatur Zabrerijs vigore ſchedulæ obligationis cameralis cum dict. creditorib. initæ ad integram ſummam ſcutorum 3600. Et reſolutionis huius potiſſima ratio fuit, quia
1 † contractus etiam ſtricti iuris, ſicut alias quælibet diſpoſitio, recipit interpretationem à veriſimili mente contrahentis, ſiue diſponentis, ita vt ſi fuiſſet interrogatus vel cogitaſſet, ita veriſimiliter reſpõdiſſet vel diſpoſuiſſet, iuxta regulam.l.tale pactum, §. fin. & ibi gloſſ.& Docto.ff.de pact. quæ regula, vt communiter
2 Doct. tradunt, habet locum † etiam in contractibus, ac etiã in iis, quæ ſunt ſtricti iuris, vt per Gabriel. poſt alios libro 6. de regul.iur. concluſ.10. num. 4. quibus poteſt addi Barbat. conſ. 1. numero 97. prope finem; verſic. & ſi Romanus Pontifex, libro 3. Tiraquel.in l. ſi vnquam, in præfat.nu.56. verſic.ex quibus. C.de re-
3 uocan. donat. Veriſimilitudo autem † in caſu noſtro patet ex eo, quòd cum dictus Ioannes prius venerit ad cauſam diſcuſſionis, quæ coram Reuerendiſ. Domino meo Robuſterio pependit, & corã eo petierit vltra alia credita etiam iſtud damnorum, & intereſſe decurſorum ab anno 1560. vſque ad annũ 1570. & pro verificatione illorum produxerit ſe inſtrumenta ſocietatũ officiorum, ad quæ diuerſas pecuniarũ ſummas accepit, valde veriſimile eſt, & maxima præſumptio, quòd poſtea in calculo dictus Ioannes, & alij deputati habuerint rationem dictorum damnorũ, & intereſſe, & per conſequens compenſauerint illa cum dictis ſcutis 1430. alias dictus Ioannes iactaſſet ſuum, quod non eſt præſumendum. iuxta l.cum de indebito.ff.de probat.latè Tiraquel.in l.ſi vnquam. in verbo. donatione largitus.numero 206.cum duobus ſequentibus. Et iſta præſumptio excluſiua iactationis eſt adeo potens, vt potius præſumatur à lege prohibita, potius error iuris, & facti, etiam in facto proprio, potius ſtultitia, & potius quiduis aliud, quam donatio ſiue renunciatio vel
4 remiſſio, ad † quam excludendam admittitur quælibet alterius rei præſumptio, aut occaſio ſiue coniectura, etiam ſi illa ſit leuis, ac etiam ſi per eam actus redderetur inualidus, & inefficax, vt per Tiraquellum, vbi ſupra, & latè etiam per Menoch. de arbit. caſu 88. nu. 1.2. 3. 4. 5. 6. & 7. Non obſtant exemplo deducta pro parte Illuſtriſſimi Cardinalis. In primis non obſtat, quòd cum dicta ſcuta 1430. exacta fuerint in extinctionem damnorum, & intereſſe decurſorum, & liquidatorum ante annum 1560. de quibus in ſecunda & tertia partita crediti Zabreriorum, non potuerunt dictus Ioannes & alij deputati compenſare dicta ſcuta 1430. cum damnis, & intereſſe decurſis poſt vltimam liquidationem ab anno 1560. vſque ad annum 1570. quia nõ poteſt deduci in compenſationem creditum non extinctum. Siquidem pro reſponſione dicitur, quòd quamuis dicta ſcuta 1430. tempore, quo fuerunt exacta, ceſſerint ex diſpoſitione iuris in cauſam damnorum, & intereſſe decurſorum, & liquidatorum ante annum 1560. nihilominus non propterea ſequitur, quin calculatores tempore calculi potuerint veriſimiliter habere rationem damnorum, & intereſſe poſt vltimam liquidationem decurſorum, illaque compenſare cum dictis ſcutis 1430. quia facile fieri potuit, vt crederent dicta ſcuta 1430. ceſſiſſe in cauſam damnorum & intereſſe poſt vltimam liquidationem decurſorum, ſtantibus verbis inſtrumenti conſignationis fructuũ Abbatiæ ibi, decurſorum, vt ſupra, & in futurum decurrendorum, & ſic potuerunt habere reſpectum ad tempus calculi, & non ad tempus exactionis. Et licet errauerint in iure; cuius diſpoſitione attenta dicta ſcuta 1430. ceſſerunt in cauſam damnorum & intereſſe decurſorum & liquidatorum & ante annum 1560. tamẽ
5 † potius præſumitur error iuris & facti, etiam in facto proprio, quàm iactatio, renunciatio, & remiſſio, vt ſupra dictum fuit. Secundò non obſtat, quòd calculatores non potuerunt facere compenſationem, de qua agitur, ſine notitia exactionis dictorum ſcutorũ 1430. ac etiam dictorum damnorum & intereſſe poſt vltimã liquidationem decurſorum, quam notitiam non conſtat eos habuiſſe, tũ quia de huiuſmodi exactione, & damnis, & intereſſe nullã in calculo fecerunt mentionem, tum quia ignorantia præſumitur. Nam reſpõdetur quo ad primum, quòd ex non mentione facta in calculo non infertur ad non notitiam calculatorum, quia potuerunt habere notitiam, & tamen non facere mentionem in calculo tanquam non neceſſariam propter compenſationem. Tunc autem intrat obiectum, quando calculatores in calculo de aliqua alia compenſatione mentionem feciſſent, tunc enim ex non facta mentione compenſationis, de qua agitur, argueretur ignorãtia ipſorum. Quo verò ad aliud, quod præſumatur ignorantia, reſpondetur, quòd imò in caſu iſto potius ſcientia eſt præſumẽda, tum quia credendum eſt, Ioannem de cuius commodo agebatur, deduxiſſe ad notitiam

notitiam aliorũ calculatorum exactionem, & damna
6 & interesse prædicta, cum nemo † in his, quæ concer-
nunt proprium commodum, negligens præsumatur,
ad l. cum de indebito. de probatio. Roman. in termi-
7 nis, cons. 481. nu. 9. Imò † si procurator, de cuius inter-
esse non agitur, præsumitur intra tempus competens
iuxta loci distantiam certiorasse principalem suũ ab-
sentem, vt per Roman. d. consil. 481. nu. 7. quod Rota
sæpe, ac sæpius canonizauit, multo magis præsumendũ
est, Ioannem, de cuius interesse agebatur, certificasse
suos consocios præsentes, & simul cum eo ad faciendũ
calculum conuenientes. Tum & secundo, quia ageba-
tur etiam interesse aliorum calculatorum, cum & ipsi
essent creditores Cardinalis de Gaddis: & sic etiam ra-
tione proprij commodi præsumuntur fuisse diligen-
tes, & consequenter habuisse notitiam dictæ exactio-
nis, ac etiã damnorum, & interesse, vt per Rom. d. con-
sil. 481. sub nu. 9. Tum etiam & tertio, quia cum essent
calculatores, tenebantur ratione officij calculandi in-
quirere & indagare huiusmodi exactionẽ, & damna,
8 & interesse, cum † in facto alieno, quod quis ex offi-
cio inuestigare tenetur, nõ ignorantia, sed scientia præ-
sumatur. c. innotuit, & ibi glo. & Doc. & maximè Abb.
nu. 9. de elect. Card. in clem. 1. q. 7. & ibi Ancha. num.
3. Imo. sub num. 6. Vital. num. 61. de consang. & affinit.
Rot. decis. 6. nu. 2. & 3. de iure patronat. in nou. Rom.
d. cons. 481. nu. 8. Dec. cons. 160. nu. 5. in med. vers. cum
ergo. Mandel. cons. 18. nu. 4. Gabr. libr. 6. de regul. iur.
conclus. 5. nu. 31. Gram. nat. decis. 103. nu. 35. in fin. vbi
de commun. & nu. 36. & 37. Tertiò non obstat, quod
ista compensatio sit prorsus inuerisimilis, ex quo debi
tum Zabreriorum in dictis scutis 1430. erat liquidum:
creditum verò illorum in damnis & interesse post vl-
timam liquidationem decursis erat illiquidum, & de
liquido ad illiquidum non fit compensatio. Nam re-
spondetur, damna, & interesse quo ad societates offi-
ciorũ fuisse liquida, cũ ex inspectione instrumẽtorum
ipsarum societatum iuncto lapsu temporis statim, &
quasi ictu oculi colligebatur liquidatio. Damna verò
& interesse quo ad cambia poterant intra modicũ tem
9 pus, & sine difficultate liquidari, & † paria sunt quid
esse liquidum, vel de proximo siue breui tempore li-
quidandum. leg. aufertur. §. per compensationem, &
ibi Bart. ff. de iure fisci. Decis. Pedemon. 29. numer. 36.
vbi alios citat subdens Bart. vbi supra, esse communi-
ter approbatum. Idem Bart. in l. in compensationẽ. in
fin. ff. de compensatio. Tiraq. de retract. lign. § 3. gloss.
3. num. 11. Quartò non obstat, quod ad hoc vt com-
pensatio, de qua agitur, ligaret Illustrissimum Domi-
num Cardinalem, oportebat eum habuisse illius no-
titiam, quam ex eo constat non habuisse, quòd in cal-
culo nulla fit mentio neque de dictis scutis 1430. ne-
que de dictis damnis, & interesse post vltimam liqui-
dationem decursis, & propterea consensus Cardinalis
non trahitur ad incognita, & ignorata. Quoniã respon
detur, in hoc non fuisse necessariam notitiam, & con-
sensum Cardinalis, ex quo nihil eius intereat fieri, vel
non fieri huiusmodi compensationem, sed solum eius
intererat non augeri pretium 20000. scutorum, quo
volebat emere Castrum Riani: sed ista compensatio
concernebat solum interesse aliorum creditorũ, quo-
rum creditum poterat taxari & reduci ad maiorem
summam, si creditũ Zabreriorum diminuebatur. Et
consideratio multum mouit animos Dominorũ, quia
cum Cardinalis in emptione dicti Castri nollet pro
pretio maiorem summam 70000. scutorũ erogare, &
propterea ageretur inter creditores de reducendis eo-
rum creditis ad istam summam, & ad hanc reductio-
nem faciendam electi fuerint calculatores, idcirco ni-
hil intererat Cardinalis, quomodo cuiusque credito-
ris creditum reduceretur, dummodo omnium credi-
torum credita in vnum redacta non excederent di-
ctam summã scutorum 70000. Cum igitur solũ alio-
rum creditorum interesset non admitti compensatio-
nẽ, de qua agitur, quia eorum creditum augebatur ex
diminutione crediti Zabreriorum, sequitur, ꝙ Cardi-
nalis opponebat de iure aliorum creditorum, & sic
10 de iure tertij, quod † ius cum non sit ipso iure exclu-
siuum Zabreriorum agentium, non potest per Cardi-
nalem obijci. Bar. in l. loci corpus. §. competit. per illũ
tex. ff. si seruit. vindic. Idem Bart. in l. 2. nu. 1. & ibi la-
te Soc. nu. 6. ff. de except. rei iud. Doct. communiter, in
l. cum seruum. C. de seruit. fugit. Put. decis. 3. de excep.
Castren. in l. tale pactum. §. fi. nume. 2. versic. & sic not.
ff. de pact. Quòd autem ius aliorum creditorum non
sit exclusiuum, nec ipso iure, nec alio modo iuris Za-
breriorum, patet ex eo, quòd (vt supra deductum est)
calculatores verisimiliter voluerunt compensare scu-
ta 1430. cum damnis & interesse decursis ab anno
1560. vsque ad 70. Vnde si alij creditores vellent reui
dere calculum contra Zabrerios & deducere de eorũ
credito summam scutorum 1430. eâque applicare cre-
dito ipsorum creditorum, vtique obstaret prædicta ve
risimilis compensatio, & sic ius istorum creditorũ nul
lo modo excludit ius Zabreriorum. Nec facit, quod
Cardinalis postea soluerit vltra summã scutor. 70000.
quia id non accedit culpa Zabreriorum, qui non re-
cesserunt à concordia, de qua in calculo, sed culpa a-
liorum creditorum volentium sua credita integra,
quorum culpa non debet nocere Zabrerijs. Quintò
11 non obstat, quòd Zabrerij non † possunt agere execu-
tiuè vigore obligationis Cameralis, nisi pro expressè
scriptis in instrumento, vt bene firmat Galles. de obli-
gat. camer. tit. de vi instrum. oblig. camer. num. 15. fol.
mihi 125. Sed in casu nostro in calculo non est expres-
sum creditum damnorum & interesse post vltimam
liquidationem decursorum. Siquidem pro responsio-
ne dicitur, ꝙ in calculo expressè legitur summa scuto-
rũ 3600. quæ summa pro rata scutorum 1430. refertur
ad dicta damna, & interesse facta cõpensatione prout
supra, & sic in calculo est expressus effectus, videlicet,
summa scutorum 1430. comprehensa in summa scuto-
rũ 3600. licet non sit expressa causa, videlicet, compen
satio scutorum 1430. prius exactorũ cum dictis dam-
nis & interesse. Et ad hoc competat via executiua, suf-
ficit in instrumento esse expressum debitum, licet non
sit expressa causa ipsius debiti. Nam priuilegium viæ
executiuæ oritur ex confessione debiti facta per procu
ratorem constitutum in instrumento ad confitendum
debitum supradictum, non autem ad confitendam cau
sam ipsius debiti. Verba enim mandati debent strictè
intelligi, & propterea via executiua restringitur ad ex-
pressa scripta in instrumento, vt per Galles. vbi supra.
Et si pro parte Cardinalis dicatur, ꝙ imò ex dicta sum-
ma scutorũ 3600. detrahitur quantitas scutorũ 1430.
vigore exceptionis cedendarũ orientis ex ipso instru-
mento. Respondetur pro parte Zabreriorum, quòd di
cta scuta 1430. non debent detrahi, sed compẽsari cum
dictis damnis & interesse. Et si rursus pro parte eius-
dem Cardinalis instando dicatur, quòd ista compensa
tio venit ex interpretatione iuris propter verisimilem
12 mentem calculatorum, & † pro his quæ veniunt ex
interpretatione iuris, nõ potest procedi via executiua,
vt per Galles. vbi supra. nu. 14. & 15. Nam adhuc re-
spondetur, ꝙ Zabrerij allegant istam compensationẽ,
& sic illud, quod venit ex interpretatione iuris, nõ per
viam actionis, quo casu cessaret via executiua, sed per
viam replicationis, & sic per viam exceptionis, cum
13 † replicatio nihil aliud sit quam exceptio. l. 2. §. repli-
cationes. ff. de excep. quo casu limitantur tradita per
Gales. vbi supra, vt per eundem ibidem nu. 16. Et ratio
14 est secundum eum, quia † hoc casu diuersa est ratio
inter actionem, & exceptionem, per not. in l. Paulus
respondit. ff. de doli exceptio. Quòd autem Zabrerij

allegent huiusmodi compensationem per viam repli-
cationis, patet ex eo, quòd ipsi agunt executiuè vigore
obligationis Cameralis ad summam scutorum 3600.
quæ est expreßè scripta in instrumento: Cardinalis op
ponit exceptionem cedendarum orientem ex ipso in-
strumēto, cuius exceptionis vigore vult de dicta sum-
ma scutorum 3600. detrahere scuta 1430. quæ fuerunt
prius per Ioannem Zabrerium exacta. Contra hanc ex-
ceptionē replicant Zabrerij, quòd dicta scuta 1430. & fue
runt per calculatores compensata cum prædictis dam-
nis & interesse: & sic patet hanc compensationem al-
legati per Zabrerios per viam replicationis. Nec ob-
15 stat si dicatur, † replicationem sapere naturam actio-
nis, & regulari secundum naturam illius gl. in l. quæ-
situm. §. fi. in verbo. statutum tempus. & ibi Alber. ff.
de pecul. Bart. in l. si pactum. in fi. C. de excep. Alexan.
in l. fi. num. 25. ante medium. & ibi Curt. iun. sub nu.
14. C. de eden. Paris. cons. 95. nu. 36. lib. 1. Nam respon-
16 detur id procedere respectu † temporis, quia tamdiu
durat replicatio, quamdiu durat actio. Et ita intelligi-
tur text. in d. l. quæsitum, §. fi. per quem mouentur Do
ctores supra allegati. At secus est quo ad alia, in quibus
replicatio habet naturam exceptionis, d. l. 2. ff. de ex-
cept. & ita bene declarat Alex. in d. l. fi. nu. 25. prope fi-
nem, vers. & ad allegata in contrariū, & ibi Bolognet.
nu. 50. prope finem, vers. sic. solum enim. C. de eden. &
bene enim Decan. c. si autem. nu. 8. & 9. de rescript. Et
hæc firmarunt Domini cum præsupposito, quod da-
mna, & interesse, de quibus agitur, fuerint exigibilia,
& in compensationem deducibilia. An autem fuerint
talia, erit particulariter videndum.

CANTVCCII.

Roman. Census. Die 27. Iunij, 1580.

SVMMARIA.

1 *Causa semel effecta appellabilis, semper debet remanere appellabilis.*
2 *Mandatum exequutiuum reuocans, censetur etiam reuocare eius causam.*
3 *Sententia declaratur ex prosequutis.*
4 *Socius consideratur in societate non vti particularis, sed vti membrum.*
5 *Socius non obligatur nisi pro rata eius portionis, quam habet in societate. & nu. 11.*
Limita, nisi contrarium expreßè apparet. nu. 24.
6 *Procurator excedendo fines mandati non obligat dominum ignorantem, secus si sciat.*
7 *Error iuris dubij æquiparatur errori facti.*
8 *Via executiua non habet locum in his, quæ veniunt ex interpretatione iuris.*
Intellige tamen, vt num. 14.
Item limita, vt num. 15.
9 *Institor non potest ex causa fideiussionis dominum obligare, & nu. 20.*
10 *Scientia, & patientia domini in his, quæ gesta sunt per eius procuratorem, vel institorem, eum obligat, & sub num. 20.*
12 *Decreta sunt stricti iuris, & strictè intelligenda.*
13 *Obligatio contracta nomine societatis obligat socium etiā particulariter.*
16 *Actio, & exceptio quo casu differant.*
17 *Institor non potest ex causa fideiussionis obligare dominum.*
18 *Sententia lata ad fauorem vnius socij prodest alteri consocio.*
Limita, nisi diuersa sit causa defensionis. nu. 19.
21 *Replicatio eiusdem est naturæ, cuius est actio.*
Intellige tamen, vt num. seq.
23 *Ratificatio trahitur retro ad initium mandati.*
24 *Solidum dicitur, quod est integrum, & cui nihil deest.*

DECISIO CXXXII.

Licet agentes pro Bernardo Bono debuissent acquie
scere resolutioni, quæ per RR. DD. MM. penden
te causa coram R. Dom. meo Brauo, non solum facta
fuit, sed semel atque iterum confirmata, vtraque par-
te semper informante, videlicet, 20. Maij. 27. eiusdem,
& tertio Iunij præsentis anni 1580. quòd scilicet potest
procedi via executiua, & quod decretū Domini Luc-
catelli non vulnerauit obligationem Cameralem, sed
solum mandatum executiuum prius per ipsum rela-
xatum: nihilominus causa mihi per appellationem
commissa cum clausula, si quid exequen. &c. & iisdem
agentibus Bernardi penes me instantibus iterum audi
ri, formiter per viam dubij volui illis satisfacere, dubi-
tando 27. eiusdem mensis Iunij, an stantibus hinc inde
deductis possit procedi via executiua in casu, & ad ef-
fectum, de quo agitur? Super quo dubio pro negati-
ua fuerunt pro parte Bernardi plura deducta. Primò,
quia non est locus viæ executiuæ, quando obligatio
Cameralis est per sententiam vulnerata, à qua cum li-
ceat actori appellare, debet etiam reo à contraria sentē
tia reuocatoria prioris sententiæ vulnerantis, licita esse
1 appellatio, & sic causa † semel effecta appellabilis, de-
bet semper remanere appellabilis, reg. non debet acto-
ri. de reg. iur. lib. 6. cum simil. Quod autem obligatio,
de qua agitur, sit vulnerata, informantes Bernardi du-
pliciter deducunt. In primis, quia Dominus Luccatel-
lus per suum decretum reuocauit mandatum executi
uum tanquam iniustè, & indebitè relaxatum, & sic ex
capite iniustitiæ. Vnde in necessariam anteceden-
tiam præsupponit, mandatum executiuum contine-
re iniustitiam: non poterat autem continere iniusti-
tiam, nisi causa, ob quam fuerat relaxatum, fuisset
iniusta: ergo reuocando mandatum executiuum ex ca
2 pite iniustitiæ in necessarium antecedens † declarauit,
causam, ob quam mandatum executiuū relaxauerat,
fuisse iniustam, ad tradit. per Aymon. cons. 174. num. 2.
Causa autem relaxationis mādati executiui fuit, quia
dicebatur, Bernardum esse obligatum in forma came-
ræ. Si igitur hæc causa obligationis erat iniusta, sequi-
tur, vt D. Luccatellus per suum decretum declaraue-
rit, Bernardum non esse obligatum. Præterea & alio
modo obligationis vulneratio per eosdem informātes
3 Bernardi deducitur, quia † scilicet sententia semper ex
prosecutis declaratur, l. de reb. cum ibi not. ff. de arbit.
Paris. cons. 102. num. 15. lib. 1. Sed coram D. Luccatello
fuit semper tractatum, & disputatum, an Bernardus es
set obligatus, & fuerunt deducta ea omnia, ex quibus
postea Rota resoluit pro obligatione: & nihilominus
illis non obstantib. D. Luccatellus reuocauit suum mā
datum executiuum per viam iniustitiæ, & sic ex prose
cutis clarè ostenditur, reuocationem mandati executi-
ui fuisse fundatam super non obligatione Bernardi. Se
cūdò principaliter pro parte Bernardi dicitur, quòd quā-
uis Nicolaus del Nero institor obligauerit socios, non
propterea obligauit Bernardum, quia licet ipse esset so
4 cius, tamen in † societate considerabatur non vti par-
ticularis, sed vti membrum constituens illud fictū cor-
pus societatis, vt declarat Salyc. in l. eius. sub nu. 3. vers.
quæro cum Cyn. C. de compens. Vnde cū Nicolaus de
Nero nō obligauit socios vti particulares, sed tāquam
repræsentantes illud fictū corpus societatis, & sic tan-
quam membra, consequens fit, vt nec etiam Bernardus
censeatur obligatus vti particularis. Tertiò, institor
obligauit in solidum socios eum proponentes, non so-
5 cios ad societatem admissos, qui † non obligantur, nisi
pro rata eius portionis quam habent in societate, vt
per decis. Pedemont. 150. nu. 6. & 7. Paris. consil. 93. nu.
31. libr. 1. Sed Bernardus non fuit de socijs principali-
ter societatem contrahentibus, sed admissus ad cer-
tam partē lucri pro eius opera, & labore. Merito, &c.
Quar-

Quartò, Dominus tunc demum ex scientia,& patien-
tia obligatur ad id, quod procurator excedendo fines
6 mandati fecit, † quando probatur, Dominum sciuisse,
ꝙ procurator excesserit fines mandati, prout declarat
Dec.cons.457.nu.3.vers.3.etiam responderi potest. Sed
Bernardus credidit, Nicolaum del Nero institutorem
fideiubentem pro alijs sub obligatione rationis banca-
riæ non excedere fines mandati, quamuis in hoc erra-
uerit in iure: quia tamen erat error iuris dubij, prout
demonstrarunt variæ Dominorum disputationes in
7 alia Rom.census coram D.meo Decano, non † est du-
bium, talem errorem iuris dubij æquiparari errori fa-
cti.iuxta trad.per Capic.decis.10.sub nu.20. Aym.cons.
279.nu.2. Vnde stante tali errore Bernardi, non potest
dici, eum consensisse circa excessum mandati Nicolai
del Nero, & per cõsequens non potest dici ex sua scië-
tia, & patientia obligatum fuisse. Quintò, non habet
8 locum via † executiua, quando sumus in his, quæ ve-
niunt ex interpretatione iuris, vt per Galles. de obli.
Camer.tit.de vi.instr.oblig.Camer.num.14.& 15. Sed
ex interpretatione iuris venit, quod pro parte Collegij
allegatur, quòd scilicet ideò sententia per R.P.D.Fu-
scherium lata non iuuat Bernardum, licet sit vnius ex
socijs, sicut iuuat hæredes de Montecuto eius conso-
cios, quia est diuersa causa defensionis. Nam ideò fi-
deiussio per Nicolaum del Nero institorem nomine
societatis facta non valet, quia tempore fideiussionis
9 erant absentes, quo † casu non potest institor ex causa
fideiussionis dominum obligare. l.fi.ff.quod cum eo. l.
pen.§.fi.ff.de instit.actio. Ideo verò afficit Bernardum,
10 quia fuit præsens, sciens, & patiens, quæ † scientia &
patientia eum obligauit. d.l.fi. & ibi Bar.Castr.& alij.
ff.quòd cum eo.l.1.§.magistrũ.il 2. ff.de exercit. cum
alijs alias allegatis coram D. meo Brauo. Cum igitur
obligatio Bernardi proueniat ex eius scientia & patië-
tia, quæ ex dispositione & interpretatione iuris illum
obligauit, non potest contra ipsum procedi via exe-
cutiua. Sextò, in omnem euentum, quando Bernardus
esset obligatus, intelligeretur obligatus pro portione,
11 quam habebat in societate, non † pro alijs bonis, quæ
habebat extra societatem: vt per Anch.cons.332.nu.4.
vers. similiter modificatio.& nu.6.vers.postremo præ-
supposito. Dec.in l.si socius.nu.4.ff.si cert.petat.& in l.
qui cum alio.sub num.2.ff.de regul.iur. Paris.cons.95.
num.31.& cons.94.nu.28.lib.1.latè decis.Pedemont.
150.num.8. Istis tamen non obstantibus, Domini non
recesserunt à resolutione iam facta, & repetita, immo
in ea concorditer perstiterunt, & ad allegata in con-
trarium sigillatim, prout infra responderunt. Ad pri-
mum, de vulneratione obligationis, fuit per Dominos
responsum, in primis vulnerationem, de qua agitur, in
decreto Domini Lucatelli fuisse restrictam ad man-
datum executiuum, vt ex lectura decreti clarè appa-
ret, & propterea non esse extendendum ad obligatio-
nem, cum de ea in decreto nullum verbum, & huius-
12 modi † decreta cum sint stricti iuris, strictè sunt intel-
ligenda, vt per Aymon. de antiquit.tempor.par.4.sect.
transeo nunc.num.64. Deinde responsum fuit, quòd si
Dominus Luccatellus voluisset vulnerare obligatio-
nem, verisimiliter absoluisset Bernardum, & non reser-
uasset collegio ius agendi cõtra ipsum, quia hæc reser-
uatio de directo repugnabat decreto si per illud iudex
voluisset pronunciare cõtra obligationem. Nec obstat
replicatio exemplo facta, quòd ista reseruatio fuit fa-
cta ad effectum videndi, an ex iuribus quæ tunc Col-
legium volebat producere, probaretur validitas obli-
gationis, & sic cessat repugnantia. Siquidem si reser-
uatio fuisset facta ad istum effectum, vtiq; iudex visis
iuribus post reseruationem pro parte Collegij produ-
ctis, non imposuisset perpetuum silentium duntaxat
super reuocatione mandati executiui, & illius execu-
tionis, & super cassatione fideicommissorum, sed im-
posuisset etiam super nullitate obligationis. Ad secun-
dum, quòd Bernardus non fuit obligatus vti particu-
laris persona, sed vti membrum repræsentans corpus
fictum societatis. Respõdetur, tum quia non ideo tol-
litur, quin Bernardus fuerit particulariter & in solidũ
13 obligatus, quamuis † obligatio sit contracta nomine
societatis.iuxta text.in l.habebat.§.fi.ff.de instit. Doct.
in l.eius, qui in prouincia.maximè Alex.num.9. Ias.nu.
3.& Dec.num.11.ff.si cert.petat. Paris.cons.93.num.3.
& 4. cons.94. num.7. vbi alios citat, lib.1. Capra.decis.
180.num.5. Ronchegall. post alios in l.eadem.num.
164.ff.de duobus reis. Tum etiam, quia cum Nicolaus
institor non solum obligauerit socios & eorum ratio-
nem, sed etiam omnia eorum bona, sequitur quod Ber-
nardus respectu obligationis bonorum non possit con-
siderari, nisi vti particularis persona, non autem vti
membrum corporis societatis, quia super bonis nulla
erat contracta societas. Ad tertium, quòd Bernardus
non sit socius proponens, sed admissus, respondetur ex
instrumento institoriæ, vbi clarè apparet, Bernardum
non fuisse socium admissum ab alijs socijs, sed cum eo
fuisse ab ipso initio societatem initam. Ad quartum,
quòd Bernardus ignorauerit, Nicolaum institorem in
eo, quòd pro alijs nomine societatis fideiussit, excessis-
se fines mandati: Respondetur, quòd imò ipse sciuit,
cum in instrumento institoriæ inter alia capitula adsit
vnum expressè prohibens fieri promissiones pro ali-
quo, nisi in beneficium & multum euidentem vtilita-
tem rationis bancariæ. Vnde cum Bernardus sciuerit,
fideiussionem per Nicolaum institorem nomine so-
cietatis præstitam, non esse in beneficium, & commo-
dum rationis bancariæ, sciuit etiam, Nicolaum ita fide
iubentem excedere fines mandati: imò aut ista fideius-
sio cessit in damnum & præiudicium banchi, nec fuit
communicata cum hæredibus de Monteacuto, nisi de
ea illis absentibus scriptum: aut cessit in beneficium &
euidentem vtilitatem banchi, & fuit communicata
cum dictis hæredibus vel illis scriptum, & sic aut non
fuit seruata forma capituli loquentis de promissioni-
bus per institores faciendis. Primò casu Bernardus scie
bat excessum, & contrauentionem Nicolai. Secundò
casu tam hæredes de Monteacuto, quàm Bernardus
erant obligati, & sic quicunque casus contigerit, sem-
per Bernardus remanet obligatus. Ad quintum, quod,
ex quo sumus in his, quæ veniunt ex interpretatione
iuris, non possit procedi via executiua, multipliciter
respondetur. In primis, hic non cadere trad.per Galles.
de oblig. Camer. tit. de vi. instru. obligatio. Camer.
14 num.14.& 13. Quia † ipse loquitur de reb. pro quibus
non competit via executiua, nisi expressè legatur in in-
strumẽto obligationis cameralis, quod etiam demon-
strat ratio per eum ibidem assignata, quòd scilicet pri-
uilegium viæ executiuæ fundatur in confessione de-
biti facta per procuratorem constitutum in ipsu in-
strumento obligationis Cameralis solummodo ad cõ-
fitendum debitum suprascriptum, & quia verba man-
dati de iure sunt strictè intelligenda, idcirco via exe-
cutiua restringitur ad expressè scripta in instrumento,
nos verò agimus non de rebus, sed de persona Bernar-
15 di, an sit obligatus. Secundò respondetur, quod † il-
lud, quod in casu isto venit ex interpretatione iuris, al-
legatur pro parte Collegij, non per viam actionis, sed
per viam replicationis, & sic per viam exceptionis,
cum replicatio nil aliud sit, quàm exceptio, l. 2. §.re-
plicationes. ff. de exceptio. quo casu limitantur trad.
per Galles. vbi supra, vt per eundem ibidem, num.16.
16 quia vt ipse loquitur, diuersa † est ratio in tali casu inter
actionem, & exceptionem, per not.in l.Paulus respon-
dit.ff.de dol.except. Quod autem id, quod venit ex in-
terpretatione iuris, allegatur pro parte Collegij per
viam replicationis, ita deducitur. Collegium agit exe-
cutiue, contra Bernardum vigore obligationis Came-
ralis,

ralis,in qua expreſsè legitur obligatio ſociorum,& ip-
ſe eſt vnus ex ſocijs,prout conſtat tam ex inſtrumento
inſtitoriæ,in princip. vbi expreſsè contrahitur ſocietas
negotiationum inter hæredes de Monteacuto, & Ber-
nardum Boni, & Nicolaum del Nero,quàm etiam ex
pluribus alijs inſtrumentis in actis productis, in quib.
Bernardus expreſsè vocat ſe ſocium.Contra hãc actio-
nem collegij excipit, Bernardus, vel quòd obligatio
17 ipſum non afficit,quia † inſtitor non poteſt ex contra-
ctu fideiuſſionis obligare ſocium.l.pen.§.fi.ff. quod cũ
eo. vel quod ſententia per R.P.D.Fuſchetium lata ad
fauorem hæredum de Monteacuto,in qua annullatur
obligatio, de qua agitur, iuuat etiam Bernardum,qui
18 eſt conſocius vna cum illis. Nam † ſentẽtia lata ad fa-
uorem vnius ſocij prodeſt etiam alteri conſocio. Alex.
in l.ſæpe.nu.12.ff. de re iud. Aym.conſ.206.nu.7.Ron-
chegal.in l.duob. la 2.nu.37.ff.de duob.reis. Aduerſus
verò hanc Bernardi exceptionem replicat Collegium,
quòd ſententia lata ad fauorem vnius ex ſocijs non
19 prodeſt alteri,quando † diuerſa eſt cauſa defenſionis.
Bart. in l.ſi quis ſeparatim. §.fi.ff.de appella. Ang in l.
loci corpus. §.ſi fundus. nu.1.ff.ſi ſeruit. vend. Alex.in
d.l.ſæpe. ſub nu.52. verſ.ſi vna atque eadem erat om-
nium cauſa defenſionis. Aym. d.conſ.206.ſub nu.7. &
bene Rõchegal. in d.l.ex duob. ſub nu. 33. verſ.maxi-
mè. & ſub nu.40. verſ.verum præmiſſa. Quod autem
in caſu iſto diuerſa ſit ratio defenſionis, patet ex eo, ꝙ
hæredes de Monteacuto non fuerunt præſentes obli-
20 gationi, de qua agitur, quo † caſu inſtitor non poteſt
obligare dominum ex cauſa fideiuſſionis. l.pen. §.fi.ff.
de inſtit.l.fi.ff quòd cum eo.Bernardus verò fuit præ-
ſens, ſciens, & patiens, quæ ſcientia & patientia eum
obligauit.d.l.fi.cum ibi not.l.1.§.Magiſtrum.il a.ff.de
exercitor. Et ſic patet,quòd illud quod in caſu iſto ve-
nit ex interpretatione iuris,quod ſcilicet Bernardus ex
ſua ſcientia & patientia fuerit per Nicolaũ inſtitorem
obligatus allegatur pro parte Collegij, non per viam
actionis,ſed per viam replicationis,quę ad inſtar exce-
ptionis nõ impedit viam executiuam.Non obſt.quod
exemplo dicitur quod in replicatione idem, quod in
actione ſtatui debet, vt inquit gl.in l.quæſitum.§.fi.in
verbo, ſtatutum tempus. ff.de pecul. vbi Alberic. not.
21 replicationem † ſapere naturam actionis, & replicatio
regulatur ſecundum naturam actionis, ſecũdum Bar.
in l.ſi pactum, in fi. C.de except. & replicatio eſt eiuſ-
dem naturæ,cuius eſt actio. ſecundum Alex.in l.fi. nu.
25. ante med. verſ.ſed Azo & alij. & ibi Curt.iun. ſub
nu.14.C.de eden.Pariſ.conſ.95.nu.36.lib.1. Siquidem
22 † pro reſponſione animaduertendum eſt, quòd illud,
quòd dicit glo. & alij mox ſupra citati,quòd in repli-
catione idem ſtatui debet, quod in actione, quod re-
plicatio eſt eiuſdem naturæ, vel regulatur ſecundum
naturam actionis, procedit reſpectu temporis, quia
tamdiu durat replicatio, quamdiu durat actio. Et ita
procedit tex.in d.l.quæſitum.§.fi.per quem mouentur
ibi gl. & alij Doct. ſupra allegati. At ſecus eſt quoad
alia, in quibus replicatio habet naturam exceptionis.
d.l.2.ff.de except.ita bene declarat Alex.in d.l.fi.nu.25.
prope fi. verſ. & ad allegata in contrarium. & ibi Bo-
lognet. nu.50.prope fi.verſ.ſolum enim. C.de eden.ac
optimè Dec. in c.ſi autem. nu.8. & 9. vbi reddit ratio-
nem. de reſcript. Aegid.in c.à nobis.nu.8. verſ.ex quo
infertur, quod erit perpetua. de excep. Io. de Plat. in
prin. Inſtit.de replicat.num.2.& ibi Aret.num.7.circa
med. verſ. niſi tamen. & Caſtren. d. l. quæſitum. §.fi.
Præterea & tertio, poteſt hoc quintum fundamẽtum
tolli ex literis miſſiuis Bernardi eod. die, quo contra-
cta fuit obligatio, de qua agitur, ad Corbinellum ſcri-
ptis, in quibus continetur, illo die fuiſſe impoſitum
nouum cenſum ſuper domibus Mauſolei Pauli Anto-
nij,cum obligatione noſtri banchi in ſolidum,tam quo
ad ſortem principalem, quàm quo ad fructus: & ſic
23 Bernardus ratificauit obligationem iſtam,quæ † rati-
ficatio ſuperueniens operatur effectum obligationis in
forma cameræ,& viæ executiuę contra ipſum Bernar-
dum, ac ſi eius mandatum ab initio interueniſſet, vt
per Mohed. deciſ.288.incip.Rom.cauſa pecudũ. Nec
obſt.quòd Bernardus in dictis literis facit ſolum men-
tionem de obligatione banchi, & non de obligatione
bonorum, tum quia non loquitur taxatiue, tum quia
intellexit etiam de obligatione bonorum tanquam
ſolita inſeri,cum in primis literis miſſiuis ſignificauerit
Corbinello de futura obligatione noſtri banchi in ſoli-
dum, cum omnibus alijs clauſulis ſolitis, & in obliga-
tionibus,& fideiuſſionibus,quæ fiunt cauſa & occaſio-
ne banchi, ſolet ſemper inſeri obligatio bonorum ip-
ſorum ſociorum, vt liquet ex fide mihi exhibita. Ad
ſextum & vltimum, quod Bernardus non ſit obliga-
tus pro ea portione, quã habet in ſocietate, iuxta conſ.
Anch.332. Reſpõdetur,conſ.Anch.huic caſui minimè
applicari.Tum quia Bernardus eſt obligatus in ſolidũ,
hoc eſt pro tota & integra ſumma ſcutorum 4000. &
24 fructuum, cum † ſolidum id dicatur, quod eſt inte-
grum,& cui nihil deeſt. l.ergo. § creditoribus.ff.de fi-
deicom. libert. Couar.in ſuis pract. q.in fi.tit.de veter.
collat.numiſm.c.3.in prin.nu.4. & latè Ronchegall.in
l.1.nu.8.& 9.ff.de duob. reis. Tum etiam,quia non ſo-
lum ratio banchata, ſed etiam bona ſociorum ſunt
obligata: imò bona omnia & ſingula mobilia, & im-
mobilia, ſeque mouentia, præſentia & futura vbique
exiſtentia,iuraque, & actiones ac debitorum nomina,
prout in inſtrumento extenſo cõtinetur. Quæ quidem
obligatio tam vniuerſaliter cõcepta excludit omnino
reſtrictionem ad poſita tantum in ſocietate. Anch. au-
tem d.conſ.332.non facit ad caſum noſtrum. In primis
enim loquitur in caſu, in quo facultas inſtitoris erat
modificata reſpectu cauſæ, reſpectu loci,reſpectu mo-
di contrahendi,& reſpectu ſummæ,vt patet nu.3.quæ
modificatio reſpectu ſummę,vt ipſe deducit ſub nu.4.
verſ.ſimiliter. Facit,vt præpoſiti non amplius obligent
ſuos dominos & ſocios quàm in negotiatione poſitum
fuerit. Præterea quatenus ſub eod. nu.4. loquitur ge-
neraliter de contractibus inſtitorum,filiorumfamilias,
ſeruorum,& aliorum præpoſitorum,& quod videtur
contrahi potius cum ipſa merce, quàm cum domino
vel præpoſito, & quod vocabula negotiationum ſunt
nomine vniuerſitatis reſtricta ad certa loca, & ad cer-
tas ſpecies mercium, & continent in ſe habita & credi-
ta,vt ibi latius per eum, debet intelligi in contractu ſi-
ue obligatione ſimpliciter contracta, quæ repræſenta-
tur ſolum in corpore ſocietatis,vt ipſe poſtmodum in-
quit ſub nu.6.verſ.poſtremo præſuppoſito. At ſecus in
cõtractu ſiue obligatione in ſolidum rationis bancha-
riæ, & bonorum omnium præſentium,& futurorum
vbiq; exiſtentium,iurium,& actionum,prout in caſu
noſtro,quæ verba,ne ſint otioſa,debent extẽdere obli-
gationem vltra poſita in ſocietate,& negotiatione.

CANTUCCII.

Segobien. præſtimonij. Lunæ, 24. Octobris 1580.

SUMMARIA.

1 *Capitulum mediãte vnione præſtimonij eximitur ab one-
ribus fabricæ,ad quæ de iure tenetur.*
2 *Vnio præſtimonij. facta ſine conſenſu Capituli non valet.*
3 *Vnio facta ſine cauſa non valet.*
4 *Vnio facta non vocatis ijs,quorum intereſt,non valet.*
5 *Epiſcopus poteſt facere vnionem.*
6 *Epiſcopus poteſt vnire fabricæ Eccleſiæ.*
7 *Diſpoſitio clem.2.de reb. Eccleſ.non alien.quo caſu proce-
dat,& quare.*
8 *Capitulum non poteſt in re propria auctorizare principa-
liter, ſed bene in conſequentiam.*

9 Con-

9 *Consensus Capituli potest etiam post vnionem interue-
nire.*
10 *Vnio simpliciter non est nulla ex defectu consensus, nisi
is, in cuius fauorem fuit introducta solennitas consen-
sus, hoc dicat.*
11 *Alienatio rei Ecclesiasticæ ita demum est nulla, si placet
Ecclesiæ: alias non.*
12 *Alienationis nullitas non potest ab alio allegari, quàm
ab eo, in cuius fauorem alienatio est nulla.*
13 *Vnio potest fieri non vocato rectore, & quare.*
14 *Vocatio illorum duntaxat fieri debet, quorum interest.*
15 *Ecclesiæ vnitæ status nõ alteratur per vnionem ad aliam
Ecclesiam.*
16 *Beneficij nomen, & effectus per vnionem extinguitur, &
supprimitur.*

DECISIO CXXXIII.

IN causa Segobiens. præstimonij iustificata per Pe-
trum Ortega prouisum Apostolicum sua gratia, si
neutri, pro vt resolutum fuit, eoq; instante pro expe-
ditione causæ, Capitulum Segobien. produxit in actis
instrumētum vnionis dicti præstimonij factæ per Epi-
scopum Segobien. fabricæ Ecclesiæ Segobien. Sed quia
pro parte Petri prætendebatur, d. vnionem nullam es-
se, & Capitulo nõ suffragari: Ideo die Lunæ, 24. Octo-
bris, 1580. dubitaui, an dicta vnio sit valida in casu, &
ad effectum, de quo agitur. In cuius dubij disputatio-
ne pro parte Petri plura allegabantur. In primis, quòd
licèt vnio cantet ad fauorem fabricæ, tamen in effectu
1 est ad fauorem Capituli, quia † mediante vnione Ca-
pitulum eximitur ab oneribus fabricæ, ad quæ de iure
tenetur. cap. fin. & ibi Abb. in fine. de his quæ fiunt à
maior. par. Cap. Idem Abb. in c. 1. in primo not. de Ec-
cles. ędific. Vnde intrat clem. 2. de reb. Eccles. non alian.
quæ procedit siue vnio fiat Capitulo, siue ex vnione
resultet vtilitas Capituli. vt est decis. Rot. 3. prope fi.
vers. in oppositum. de reb. Eccl. non alien. in antiq. Se-
cundò, quia vnio fuit facta sine consensu Capituli, quo
2 † casu non valet. d. clem. 1. in princ. ibi, suo consentiente
Capitulo. & ibi Doct. Petr. de Perus. de vnio. cap. 5. nu.
15. q. 7. Caccialu p. art. 6. nu. 1. Gemi. cons. 87. in princ.
Rebuff. in prax. in reg. de vnion. glo. 11. in princ. Fastol.
cons. 80. dub. 26. num. 1. Tertiò, quia causa paupertatis
fabricæ, propter quam dicitur facta vnio, non proba-
3 tur per testes, & sic † vnio remanet sine causa, sine qua
non valet. Oldrad. cons. 263. & cons. seq. post princ. per
c. ex posuisti. §. euidens necessitas. vbi Imol. & Abbas id
no. de præben. Paris. cons. 36. num. 8. lib. 4. Caccialup. de
vnio. art. 5. num. 2. Ferret. cons. 32. nu. 44. Quartò, quia
vnio fuit facta non vocato rectore Ecclesię parochialis
Sanctæ Mariæ loci de Credillo, vbi existit præstimo-
4 nium, de quo agitur. Vnio † autem facta non vocatis
his, quorum interest, non valet tam de iure communi,
vt per Petr. de Vbal. de vnion. cap. 5. in princ. quàm ex
forma Conc. Trid. c. 6. sess. 7. Quintò, quia in ipsa vnio-
ne Antonius del Nero, qui erat possessor huius præsti-
monij, cessit quodcunque ius, actionem & titulum si-
bi super dicto præstimonio competentem, & sic vnio
fuit facta per viam cessionis, quæ cùm non fuerit pu-
blicata, obstat constitu. de publican. sanctæ mem. Pij
Quinti. Istis tamen minimè obstantibus contrariū pro
validitate vnionis Domini concorditer concluserunt.
5 Nam † Episcopus vnionem facere potest, c. sicut vni-
re. & ibi Abb. in 2. not. de excess. prælat. Pet. Vbal. de
6 vnion. c. 4. nu. 21. Caccialup. art. 3. nu. 18. Et † in termi-
nis nostris, quòd episcopus possit vnire fabricæ Eccle-
siæ, tradit Imol. in d. clem. 2. nu. 14. in fi. idem Imo. in c.
cum accessissent. col. 3. in princ. nu. 4. post med. vers. di-
cit tamen hic Card. Floren. quod si vellent supprime-
re, & ibi. Fel. nu. 22. circa med. ver. sed d. Imo. de constit.
Non obst. superius in contrarium adducta: Nam ad
primum respõdetur, d. clem. 2. prohibentem vnionem
7 fieri Capitulo, procedere, † quando vnio fit Capitulo
principaliter & directè: at secus, quãdo in consequen-
8 tiam, & indirectè. Et ratio † est, quia Capitulum, cuius
consensus in vnione requiritur, nō potest in re propria
auctotizare principaliter, sed bene consequenter ad
instar tutoris, vt in terminis est decis. Rot. 1. num. 2. 3.
& 4. de Eccle. ædifi. in antiq. vbi Capitulum ex vnione
consequebatur in effectu vtilitatem releuationis ab o-
nere præstandi quandam portionem, de qua ibi, sed
quia hæc vtilitas contingebat consequenter, & indire-
ctè, ideo valida fuit vnio, pro vt ibi latius deducitur.
Et cum ista dec. Domini transiuerunt. Ad secundum
respondetur multipliciter. Primò, adfuisse consensum
Capituli, vt probatur per vnum testem iunctis admi-
niculis deductis hic per informātes Capituli, maximè
adminiculo sustentationis huius litis. Secundò, quia
9 † consensus Capituli potest etiam post vnionem inter-
uenire, vt in specie vnionis tradit Alex. cons. 119. n. 16.
li. 6. Boer. dec. 345. nu. 3. Rebuf in reg. de vnion. gl. 12.
nu. 20. Et in alienatione rerum Ecclesiæ latè Soc. cons.
10 15. num. 47. & 48. li. 1. Tertiò, † quia vnio ita demum
est nulla ex defectu cõsensus Capituli, si hoc dicat Ca-
pitulum, in cuius fauorem fuit introducta solennitas
cõsensus ipsius Capituli, aliàs non, vt bene deducit Ol-
11 dra. cons. 162. in fi. Quod comprobatur exemplo † alie-
nationis rei Ecclesiæ, quę ita demum est nulla, si placet
Ecclesiæ, vt per Inn. in c. 1. in prin. de his quæ fiunt à
præl. si. consen. Cap. quem ibi sequuntur Host. Io. And.
vterq; in princ. Card. in secunda oppo. Imo. nu. 2. circa
med. vers. an autem. Butr. nu. 5. Dec. in c. quæ in Eccle-
siarum. nu. 6. cir. med. vbi sequitur dictum Inn. de con-
stit. Idem Butr. in c. si quis presbyterorũ. nu. 9. de reb.
Eccl. non ali. bene Imo. in c. 1. nu. 13. ante med. ne sed.
vacan. ibi, & sic in effectu contractus super re Ecclesiæ,
ita demum erit nullus, si Ecclesia hoc volet. Accedunt
insuper & alia exempla de quibus per Tiraq. *le mort.
saysit* p. 7. decla. 1. nu. 6. 7. 8. 9. 10. 11. & 12. Vnde in ca-
su nostro, quando adesset nullitas vnionis ex defectu
consensus Capituli, nõ posset illa allegari ab alio, quam
ab ipso Capitulo, in cuius fauore vnio esset nulla, ad
instar nullitatis alienationis rei Ecclesiasticæ, ob defe-
12 ctum solennitatum, quæ † non potest ab alio allegari,
quã ab Ecclesia, cuius fauore alienatio est nulla, vt per
Imo. in d. c. si quis presbyterorum. nu. 21. vers. nec ob.
Abb. in c. diuersis fallacijs. nu. 5. de cleri. coniu. Fulg. in
l. 2. nu. 4. vers. ex qua auctoritate. C. de iur. emph. Crot.
cons. 119. nu. 11. li. 1. bene Rui. cõs. 35. nu. 31. l. 1. & hoc
idem voluit Bar. cons. 159. nu. 6. & 7. Et ita tenuit Rot.
in vna Ceruien. bonorum. 16. Decemb. 1575. coram R.
D. M. Seraphino. Ad tertium respondetur, ꝙ imò per
testes bene probatur causa paupertatis fabricæ, vt hic
per informantes Capituli. Ad quartum respondetur,
13 ꝙ † vnio potest fieri non vocato rectore. d. clem. 2. &
ibi gl. in verbo, vocatus. Card. q. 1. nu. 7. Imo. num. 12.
Anch. nu. 5. Abb. pariter nu. 5. Vital. nu. 8. Rot. dec. 1. de
reb. Eccles. non alien. in nou. & dec. 2. in addit. de offic.
leg. in nou. Pet. de Vbald. de vnion. c. 5. nu. 5. Caccialup.
nu. 6. & 7. Reb. d. reg. de vnio. gl. 11. nu. 8. Et ratio est se-
cundum prædictos, quia per vnionem non fit præiudi-
cium Rectori, cùm sortiatur effectum post mortē ip-
sius. c. consultationib. de donat. Et ideo eius nõ interest
14 vocari. Vocatio enim † illorum duntaxat fieri debet,
quorum interest, vt per Imo. & Vital. vbi supra, & si
rector esset pręsens vnioni, non posset cum effectu con-
tradicere, vt per Addit. in d. dec. 2. de offic. leg. Nec ob.
si replicetur in casu nostro, effectum vnionis non fuisse
collatum post mortem rectoris, sed statim eo viuente
secutum fuisse. Quia adhuc dicitur, rectorem nõ fuisse
citandum, quia nullum habebat interesse. Præstimo-
niatus enim non tenebatur dictæ Ecclesiæ Parochiali
ad aliquod seruitium, cùm præstimoniū non haberet,
seu aliquod onus adimplendum ex fructibus ipsius, vt
probant primus & 2. testes super tertio art. Præterea
etiam

etiam ſi Præſtimoniarius teneretur dictæ Eccleſiæ ad
aliquod ſeruitium,nihilominus ex hac vnione nullum
15 factum fuit præiudicium rectori, † quia per vnionem
vnius Eccleſiæ ad aliam non alteratur ſtatus Eccleſiæ
vnitæ, ſed debet in ea more ſolito deſeruiri, vt per
Abb. in c. expoſuiſti. num.7. de præben. Ad quintum
reſpondetur,conſtitutionem fel.rec.Pij Quinti in caſu
iſto non intrare, tum quia conſtitutio præſupponit
perſonam cedẽtis,& ceſſionarij: hic autem deficit per-
ſona ceſſionarij, quia fabrica non eſt ceſſionaria, ſed ei
facta eſt vnio. Cedens enim ceſſit ius ſibi competens
ad præſtimonium,de quo agitur ad effectum, vt illud
vniatur fabricæ. Tum & ſecundò, quia hic ceſſant
fraudes,& ſic cauſa finalis conſtitutionis. Tum & ter-
tiò, quia conſtitutio loquitur de reſignatione vel ceſ-
ſione iuris ad effectum transferendi titulum beneficij
in aliam perſonam, ſed quando fit vnio, non transfer-
16 tur titulus, quia † per vnionem extinguitur, & ſup-
primitur nomen, & effectus beneficij, Doct. in c. cùm
acceſſiſſent. de conſtitut. Rot. deciſ. 11. de reb. Eccleſ.
non alienan. in antiq. Caccialup. de vnion. art.8.num.
9.q.12.Sarnen.in reg.de triennal.q.8.num.1.

CANTVCCII.

Vlixbonen.Profeſſionis. Mercurij,16.Nouemb.1580.

SVMMARIA.

1 *Dementia impediens profeſſionem religionis debet eſſe talis,vt vſum rationis auferat.*

2 *Teſtes deponentes de ſana mente debent concludenter deponere de actibus,& ſignis multiplicatis,& ſucceſſiuis excludentibus dementiam.*

3 *Teſtis deponens de inſania, vel dementia alicuius, debet de proprio auditu,& viſu deponere.*

4 *Negatiua furoris quomodo ſit probanda per teſtes,& nu. ſeq.*

5 *Furor non probatus per aliquod tempus cõtinuum arguit dilucida fuiſſe interualla.*

6 *Dementia præſumitur probatis extremis.*

DECISIO CXXXIV.

Licèt in cauſa Vlixbonen. profeſſionis, in qua die
Mercurij 16. Nouembris 1580. dubitaui, an pro-
bentur dilucida interualla Margaritæ, aliqui ex Do-
minis tenuerint pro validitate profeſſionis eiuſdem
Margaritæ,nõ quia probentur dilucida interualla,ſed
quia exiſtimabant, illam non fuiſſe taliter inſanam, vt
eſſet incapax profeſſionis. Nam eius dementia nõ erat
1 talis, vt auferret ei vſum rationis, prout † de iure re-
quiritur, ad impediendam profeſſionem, iuxta trad.
per Soc.conſ.47. num.9. lib.3. Galliaul.in l.1.in princ.
nu.69. ff.de verb.oblig. Pariſ.conſ.88. ſub nu.40.lib.3.
Et iſtis Dominis placebant deducta per informantes
in facto pro parte D.Antonij,& præcipuè actus cõfeſ-
ſionis,communionis,egendi breuiarium,& emittendi
profeſſionem benedictionis, qui actus durat per mul-
tas horas,quia cantatur charta votorum, & multæ in-
terueniunt ceremoniæ,quam cantationem & ceremo-
nias omnes Margarita cordatè fecit, prout reliquæ,
quæ eandem profeſſionem ſimul emiſerunt. Nihilo-
minus maior pars Dominorum perſiſtebat in reſolu-
tionibus iam factis ex fundamentis & conſiderationi-
bus in illis deductis, & fuit allegatus Arctheus de
cauſ.& not.diuerſ.affect.lib.1.c.6.Et ſtrictè ad dubium
reſolutum fuit,dilucida interualla Margaritæ minimè
probari, quia teſtes D.Antonij non deponunt de acti-
2 bus † & ſignis ſanæ mentis Margaritæ multiplicatis
ſucceſſiuis,& continuatis per aliquod tempus cõſide-
rabile, ita vt non poſſint conuenire dementibus, iuxta
tex.in l.cum alijs.C.de curat.furioſ.prout latius dedu-
citur in deciſ.facta 9. Maij, verſ.nec teſtes D.Antonij.
Nec obſtant multi teſtes ponderati pro parte D. An-
tonij ad probandam negatiuam furoris, quia nullus
teſtis dicit, Margaritam non potuiſſe dicere nec face-
3 re aliquid inſaniæ,quin † audiuiſſet, vel vidiſſet, vt in
terminis deducit Alex.conſi.141.nu.10.lib.1. & conſi.
140.num.15.in princ.& num.16.prope fin. lib.7. Nec
obſtat replicatio,quæ exemplo fit, ꝙ teſtes deponẽtes
ſuper negatiua,ſi deponunt taliter,vt id quod dicunt,
ſit eis veriſimiliter cognitum,prout videntur depone-
4 re teſtes prædicti, tunc † non eſt opus, quod dicant,
non potuiſſe aliter fieri,quin vidiſſent, vt per Aret. in
c.tertio loco,num.9.quem ſequitur ibi Fel. nu.5. Dec.
nu.9.verſ.ſed Aretin.ad hoc reſpondet, de probat. Pa-
riſ. conſi.162. nu.14. lib.4. Quia hæc replicatio poteſt
dupliciter tolli. In primis, quod Aret.requirit,quod
teſtes deponentes ſuper negatiua dicant implicitè vel
explicitè ſe fuiſſe præſentes, nec vidiſſe fieri,per tex.in
§. hinc notis, prope fin. ibi, teſtium dicentium ſe ad-
fuiſſe his, quæ geſta ſunt, & vidiſſe, quæ tunc ageban-
tur, in Auth. de hæred. & Falcid. prout idem Aret. ſe
declarat. in c.cum cauſam, nu. 19. de teſtibus. Et ta-
men in caſu noſtro ex tot teſtibus, qui conantur pro-
bare negatiuã furoris, nullus dicit ſe fuiſſe præſentem
omnibus dictis & geſtis Margaritæ per tempus conſi-
derabile neceſſarium ad inducenda dilucida interual-
la. Vnde poſſibile fuit,ꝙ Margarita ea hora,qua teſtis
fuit præſens, non dixerit vel fecerit aliquid inſaniæ,
ſed bene alia hora, qua teſtis non fuit præſens. Præ-
terea hæc replicatio poteſt & alio modo euitari conſi-
derando,quod non ſumus in negatiua valde coarctata
pura ad diem vel ad horã, ſed ſumus in negatiua coar-
ctata ad tempus longius die,vel hora,nempe ad tẽpus
conſiderabile neceſſarium ad inducenda dilucida in-
terualla, quo caſu, aut teſtis debet deponere non po-
tuiſſe fieri, quin vidiſſet, aut debet deponere per me-
dium affirmatiuæ incompatibilis cũ negatiua, vt poſt
Bald.in c.1.§. ſi quis per 50.num.2.circa med. verſ. tu
dic. ſi de feu.fuer.cõtrou.inter dom.& agna. bene de-
clarat Aret.in d.c.cum cauſam,n.20.verſ.aut negatiua
non eſt ita coarctata, de teſtibus. Vnde in propoſito
aut oportebat teſtes prædictos dicere, Margaritam nõ
potuiſſe dicere, vel facere aliquid inſaniæ, quin audi-
uiſſent,vel vidiſſent:aut debebant dicere, ꝙ Margari-
ta per totum illud tempus, quod intendunt probare
negatiuam, vel per aliud tẽpus conſiderabile ad con-
ſtituenda dilucida interualla, ſemper locuta fuit ad
propoſitum,& fecit actus ſanæ mentis,ſpecificando il-
los,ne alias generaliter deponendo cenſerentur iudi-
care: nam iſta affirmatiua dictorum & geſtorum Mar
garitæ per totum illud tempus fuiſſet incompatibilis
cum negatiua furoris,ſed nullus ex teſtibus prædictis,
ſi eorum dicta inſpiciantur,deponunt per mediũ affir-
matiuæ incompatibilis cũ negatiua. Non obſtat, quod
5 in caſu noſtro dilucida † interualla probantur ex eo,
ꝙ teſtes, qui conãtur deponere de furore ante profeſ-
ſionem,nõ probant furorem per aliquod tempus con-
tinuum, Bart. in l.2. in fin.ff.de bon. poſſ. infant. furi.
compet. Doct.in l.furioſum, C.qui teſtam. facer.poſſ.
Pariſ.alios citans,conſi.87.nu.12.& 13. lib.3. & conſil.
15.ſub num.11.lib.4. Alciat. de præſumpt. reg.2. præ-
ſumpt.18.num.1.Couar.in epit.par.2.cap.2.nu.6. ver.
procedit tamen. Quia iſta concluſio non applicatur ca
ſui noſtro,in quo eſt probata dementia Margaritæ an-
6 te & poſt profeſſionem, quo † caſu media dementia
præſumitur.Ancha.conſi.5.nu.5.Ruin. conſi.67.num.
11.prope fin. lib. 1. Idem Ruin. inter conſi. Curt. iun.
conſi.292.nu.25.lib.3.Alex.conſil. 54.nu.2. lib.1. Pur-
pur.conſi.254.nu.12. Tunc autem intraret obiectum,
ſi demẽtia Margaritæ fuiſſet probata ſolum ante pro-
feſſionem:nam eo caſu, vt præſumeretur duraſſe vſq;
ad profeſſionem, opus fuiſſet probare dementiam per
aliquod tempus continuum:at ſecus,quando demen-
tia eſt probata ante, & poſt actum, nam tunc præſu-
mitur duraſſe tempore intermedio, quia probatis ex-
tremis,præſumuntur media.

CAN-

CANTVCCII.

Tusculan. Vineæ. Lunæ, 21. Nouemb. 1580.

SVMMARIA.

1 *Error in eo, quod est omnibus notum, non præsumitur.*

2 *Error in annis Domini præsumitur dolosus.*
Declara tamen, vt num. 10. 11. & 12.

3 *Error potius præsumitur, quàm malitia, & falsitas, & num. 5*
Quod procedit in errore tolerabili,
Item quando error ex nimia prouenit simplicitate, nu. 4.

6 *Error magis præsumitur in Notario, quàm dolus, & falsitas: & satis est, quod sit possibilis.*

7 *Falsitas nulla necessario sequitur, veritate possibili in esse posita.*

8 *Filius natus ex vxore, quæ à marito expulsa sine iudicio Ecclesiæ iuit ad lupanar, & ibi processu temporis peperit, iudicatur legitimus, ex communi, & quare.*

9 *Partus quamdiu possibile est vt nascatur ex matrimonio, legitimus iudicatur, & ex eo natus præsumitur, nisi contrarium probetur, ex communi.*

12 *Error in annis Domini dicitur lata culpa, quæ dolo æquiparatur.*

13 *Error vbi non est tolerabilis, non sequitur, quod præsumatur potius malitia, & falsitas, quàm error.*

14 *Argumentum à contrario sensu non procedit, quando sequeretur prauus, & absurdus intellectus, ex communi.*

15 *Error in alteratione scripturæ magis præsumitur tanquã contingibilis, licet de rare, quàm malitia & falsitas, nisi ex circumstantiis, vel indiciis aliud appareat.*

DECISIO CXXXV.

DVbitabatur in vna Tusculan. Vineæ mihi extra Rotam commissa, numquid alteratio scripturæ cuiusdam schedulæ facta circa 1000. præsumeretur facta causa corrigendi errorem scripturę, vel potius causa committendi falsum. Nam in dicta schedula loco millesimi tunc currentis videlicet, 1562. fuit scriptus millesimus iam per duos annos ante decursos, scilicet 1560. deinde illa litera, O, fuit alterata & immutata in literam numeralem, 2. & sic fuit facta alteratio, & immutatio de anno 1560. in annum 1562. In qua dubitatione ego tenebam, dictam immutationem vel alterationem non præsumi factam causa emendationis erroris scripturæ, quia scribere per errorem millesimum duobus ab hinc annis decursum pro millesimo currẽti videbatur mihi error crassus, supinus, & non tolerabilis. Error enim in scribendo millesimum à communiter accidentibus solet committi in initio millesimi noui, cuius loco interdum per errorem scribitur millesimus vetus: & causa huius erroris est frequentia scribendi millesimum veterem, ex qua inducitur quędam assuefactio manus in scribendo, causans quandoq; errorem scribendi millesimum veterem pro nouo. Error
1 † autem in annis Domini non pręsumitur, quia præsumitur quis errare in eo, quòd est omnibus notum, vt inquit Bal. in l. Imperator. in 2. lectur. in fi. de sta. hom. Imò error in annis Domini contingit ex dolo, vel lata culpa, quia annos Domini communiter omnes sciunt, ita post Dyn. cons. 13. quæstio talis. prope fi. vers. præterea error in dubio. Tradit Bart. in l. si librarius, nu. 7. versic. modo si præsupponeres, ff. de reg. iur. per l. latæ. & l. cedere diem. §. lata. ff. de verb. signific. sequitur
2 Mayner. in d. l. si librarius, nu. 30. in fi. inquiens, † errorem in annis Domini præsumi dolosum, sequitur etiam Alex. in add. ad Bar. in l. quoties, §. 1. sub num. 3. vers. & licèt, præsumatur, ff. de hęred. instituen. dicens, præsumi dolum, quãdo erratur in annis Domini, quia illos communiter omnes sciunt, & talem errorem non esse tolerabilem. Hoc idem vult Bal. in l. 1. num. 4. post med. vers. 1. C. de Iusti. cod. confirman. vbi inquit, errorem in annis Domini esse latissimam culpam, quia nemo est tam demens, qui quotam anni ignoret. Ad illud autem, quod infra dicetur, quod potius præsumitur error, quàm malitia, siue falsitas: Respõdebam,
3 † id procedere, vel quando error est tolerabilis, ita declarat Bal. in l. penul. C. de his qui sib. adscrib. in testam. sequitur Felin. in c. ex literis, num. 3. vers. vnde dicit, de fide instr. Cephal. cons. 230. num. 6. li. 2. August. ad Ang. de malefic. in verbo falsario, nu. 1. in prima addit. & idem dicit Castren. consil. 203. in 3. dub. lib. 2. vel
4 † quãdo error prouenit ex nimia simplicitate tantùm, Bal. in l. 1. nu. 8. ff. de legib. inquiens, tunc potius præsumi errorem, quàm malitiam, quando error contingit ex nimia simplicitate: sed error, de quo agitur, non videtur neque tolerabilis neque ex nimia simplicitate prouenìens, vt ex præmissis apparet, Meritò, &c. Istis tamen non obstantibus, Domini contrarium concluse-
5 runt, moti ea ratione, quia † potius præsumitur error, quàm malitia, & falsitas, l. penult. in fin. ibi, credo te magis errare, quam malitia incidisse, C. de his, qui sibi adscrib. in testa. Dec. cons. 175. num. 7. Marsil. cons. 51. num. 31. Paris. cons. 169. num. 59. lib. 4. Zuccard. in l. fin. num. 177. C. de edict. Diui Adria. tollen. Nat. cons. 314. nu. 9. lib. 2. Cephal. d. cons. 220. nu. 16. li. 2. Et hinc est,
6 † quòd in Notario magis pręsumitur error, quàm dolus, & falsitas, Bar. Bald. Imo. Castr. & Cum. in d. l. quoties. §. 1. ff. de hær. insti. Dec. in d. l. si librarius, nu. 12. & ibi Cagnol. num. 34. cum aliis collectis per Gabr. lib. 7. de crimin. concl. 2. num. 16. Et licèt error, de quo agitur, per se sit crassus, & supinus, tamen secundùm Dominos sat est, eum fuisse possibilem, & propterea data ista possibilitate, non sequitur de necessitate falsitas. Bald. in cap. 1. §. notandum, sub nu. 2. de not. feud. vbi
7 inquit, quòd † possibili veritate in esse posita, nulla necessario sequitur falsitas. Sequitur Alex. in add. ad Bart. in l. quod tamen, §. si arbiter, sub nu. 2. ff. de arbit. & Boss. in sua pract. crim. tit. de fals. num. 133. Et huic resolutioni re diligentius considerata ego quoq; adhęsi, & cogitaui ad præmissorum corroborationem posse induci theoricam Cyn. communiter receptam in l. si
8 vicinis, in 3. q. nu. 3. C. de nupt. vbi vult, quòd † si vxor, quæ à marito sine iudicio Ecclesiæ expulsa, iuit ad lupanar, processu temporis ibi peperit, partus iudicabitur legitimus: & reddit rationẽ, quia possibile est natum esse ex matrimonio, ex quo maritus quoque poterat ire ad lupanar, & vxorem carnaliter cognoscere,
9 deinde subdit, † partum, quamdiu possibile est nasci ex matrimonio, legitimum esse, & ex eo natum præsumi, nisi contrarium probetur, & Cyn. sequitur ibi Alberic. num. 3. Alex. cons. 88. nu 8. lib. 7. Barbat. cons. 58. nu. 2. vers. modo adduco. lib. 2. Bertr. cons. 73. num. 13. post med. lib. 3. part. 3. Curt. iun. cons. 31. nu. 5. Rolan. cons. 49. nu. 27. lib. 4. Gabr. de præsump. concl. 14. nu. 9. Bero. cons. 162. num. 2. lib. 2. Valent. Forster. de succ. ab intęstat. fol. 57. in 5. ampliat. vbi testatur hanc esse communem conclusionem. Nec obst. superius exemplo allegata. Nam ad cons. Dyn. 13. & ad Bar. in d. l. si librarius, sub num. 7. cum aliis supra citatis, potest responderi, quòd licèt errare in annis Domini sit lata culpa, cùm omnes communiter illos sciant, l. cedere diem. l. lata. &
10 l. latæ. ff. de ver. sign. nihilominus non † propterea pręsumendus est magis dolus & falsitas, quàm error, quia errare in annis Domini potius præsumitur culpa, quã dolus, glo. in l. 2. §. ignominia. in verbo, vir miles. in fi. ff. de his qui not. insa. Bar. in l. hęc enim sub num. 3. ff. de
11 suspect. tutor. Gabr. de cri. concl. 2. nu. 5. Et † de duob. dolis præsumitur minor, Bal. in l. fin. nu. 17. prope fi. C. de ædilit. act. & de duob. delictis semper præsumitur minus, Aret. cons. 31. nu. 6. vers. ad secundum dicimus. Rui. cons. 199. num. 3. li. 2. Alciat. de præsumpt. reg. 3.
12 præsumpt. 6. Gabriel. vbi sup. num. 6. Vnde † quamuis error in annis Domini sit lata culpa, & dolo æquiparetur. l. quod Nerua. ff. depos. tamen dolus, qui inest in errore in annis Domini, est minor, quam dolus, qui committitur in falsitate. Non obstat dictum Bald. in l. pen.

l.pen. C.de his qui sibi ascrib.in testa. Quia responde-
13 tur negando Bal.dicere,quòd † vbi error non est tole-
rabilis, tunc potius præsumatur malitia, & falsitas,
quàm error. Sed Bald. dicit,quòd vbi error est tolera-
bilis, potius præsumitur error, quàm malitia. Nec di-
14 catur,† Bal.dicere à contrario sensu,quia non licet ar-
guere à contrario sensu,quando sequeretur prauus,&
absurdus intellectus,Doct.communiter,in l.1.§.huius
rei.ff.de offic.eius,prout in casu nostro, quia præsume-
retur potius dolus, quàm culpa, vel maior dolus,
quàm minor. Et eo modo respõdetur ad aliud dictum
Bald. in l.1.nu.8. ff.de legib. Et in summa Domini vo-
15 luerunt in † alteratione scripturæ, de qua agitur, ma-
gis præsumi errorem tanquam contingibilem,licèt sit
de rarò contingentibus,quàm malitiam,& falsitatem,
nisi ex aliquibus circunstantijs, vel indicijs aliud ap-
pareret,iuxta trad.per Bart.in l.quones,§.1.nu.3.Bald.
post princ.Imo.num.1. Cum.num.4.ff.de hæred.insti-
tuen.Idem Cum.cons.136.num.3.Ias.cons.154.num.3.
prope fi.lib.2. Natt.d.cons.314.num.9.lib.2. Volentes
in Notario potius præsumi errorem, quàm falsitatem,
nisi ex circumstantijs aliud appareat.

CANTVCCII.

Pientin. Affictus. Veneris, 13. Iunij, 1580.

SVMMARIVM.

1 *Aestimatio rei facta ad effectum sciendi valorem,non fa-
cit emptionem, & sic periculum non transit in condu-
ctorem.*

DECISIO CXXXVI.

DOmini dixerunt, æstimationem animalium, de
quibus in instrumento non fecisse emptionem,&
consequenter periculum illorum non transiuisse in af-
fictuarium,sed in Episcopum Pientin. locatorem,quia
1 † æstimatio fuit facta ad effectum sciendi valorem a-
nimalium, ex quo promissa fuit restitutio animalium,
non autem eorum pretij per tex. & ibi glo.& Doct.in
l.si inter virum, & vxorem. C. de iure dot. Ias. in l.ex
conuentione, nu.3.ff.de pact. Rolan.cons.92.num.15.
li.1.Et videtur tolli omnis difficultas,ex schedula vẽ-
ditionis partis animalium factæ per Episcopum Petro
durante affictu.

CANTVCCII.

Tusculan.Vineæ. Veneris,16.Decembris, 1580.

SVMMARIA.

1 *Atramenti diuersitas reddit scripturam suspectam de
falso in locis in ea alteratis.*
Declara tamen, vt num.seq.
3 *Verisimilitudo attenditur in materia falsitatis.*

DECISIO CXXXVII.

DOmini tenuerunt,schedulam, de qua agitur,esse
1 suspectam de falso ex diuersitate † atramenti in
locis in schedula alteratis, ad Anch. cons.431.num.3.
vers.dicendo ergo. Cur.iun. cons.52. in fine. Soc. iun.
cons.41.nu.7.lib.1. Cephal.cons.287.nu.28.lib.2.Et li-
2 cèt † diuersitas atramenti ad inducendam suspicionem
falsitatis sit leuis præsumptio, vt per Soc. cons. 94. nu.
8.vers.circa 3.lib.1. Parif.cons.28.nu.38.lib.2.& per se
sola non sufficiat, nisi alia concurrant, prout declarat
Aym. cons.88.nu.7. & cons.134. nu.27. post medium.
vers.non puto, nihilominus in casu nostro concurrunt
aliæ coniecturæ, de quibus hic per informantes Ama-
toris, & præcipuè coniectura sumpta ab inuerisimili-
3 tudine erroris circa millesimum:nam † in materia fal-
sitatis maximè attenditur verisimilitudo,vt per Aym.
post alios d.cons.134. nu.36. cum seq. Soc.iun. d.cons.
41.nu.7.vers.ex quibus omnibus,& nu.seq.Cephal.d.
cons.287. nu.20. vsque ad nu. 26. Et ex præmissis Do-
mini censuerũt, schedulam istam tanquam suspectam
de falso non facere fidem: an verò possit operari effe-
ctum tacitæ confessionis Francisci creditoris de solu-
tione, vel satisfactione mutui sibi facta in grano, vel
hordeo ab anno 1560. vsque ad annum 1562.quasi ip-
se commiserit falsitatem, de qua agitur, ad effectũ ex-
cludendi futuram probationẽ solutionis in illis duob.
annis, & sic quasi tacitè confessus fuerit, mutuum esse
sibi solutum,aliàs erit particulariter videndum,&c.

CANTVCCII.

Hispalen. Beneficij de Carmona Lunæ, 13. Fe-
bruarij, 1581.

SVMMARIA.

1 *Inscriptio in forma iuris potest intelligi etiam de obliga-
tione ad pœnam extraordinariam arbitrio iudicis.*
2 *Supplicatio non admittitur de stylo curiæ pro beneficio ab
alio possesso, vt per priuationem illius sibi prouideatur,
nisi se inscribat in forma iuris.*
3 *Pœna Talionis in beneficio resoluitur in pœnam extra-
ordinariam arbitrio iudicis.*
4 *Accusatio correspectiua ad inscriptionem debet intelligi
de criminali.*
5 *Accusator potest quis dici, etiam si agat ciuiliter.*
6 *Accusationis verbo iura interdum impropriè vtuntur.*
7 *Accusatio etiam ciuilis datur, quæ ad priuatam vtilita-
tem principaliter mouetur.*

DECISIO CXXXVIII.

FErdinãdus de Contrera impetrauit beneficium,de
quo agitur, certo modo propter Simoniam, & in
eius gratia commissaria directa ordinario Hispalen.est
apposita conditio, si & postquam Ioannem Fagundes
suum aduersarium super Simonia accusauerit, seseque
in forma iuris inscripserit. Qua cõditione stante Ioan-
nes prætendit, Ferdinandum non posse vti sua gratia
commissaria, nisi priùs conditione accusationis & in-
scriptionis per eum adimpleta. Sed quo ad inscriptio-
nem conditio est adimpleta,quia Ioannes de Contreta
se inscripsit,& obligauit Ferdinandum ad pœnam ex-
traordioariam arbitrio Dominorum de Rota,promit-
tens, Ferdinandum talem inscriptionem, & obliga-
tionem ratificaturum,prout postea ratificauit.Et licet
1 † Ioannes Fagundus prætenderet, inscriptionẽ in for-
ma iuris debere intelligi de obligatione ad pœnam ta-
lionis, tamen Domini, cum quibus de hac re verbum
feci,dixerunt sufficere obligationem ad pœnam extra-
ordinariam, arbitrio Rotæ, iuxta decis. Crescen. 161.
Quod idem in terminis voluit Præpos.in c.1.2.q.8.nu.
13. in med. vers. tamen vt fatetur, vbi inquit in Ro-
2 mana curia obseruari, vt non admittatur † supplicans
pro beneficio ab alio possesso, vt per priuationem il-
lius sibi prouideatur, nisi se inscribat in forma iuris.
Deinde num.14. post Butr.in c.super his, ante num.2.
3 de accusatio.subdit, † in beneficio pœnam Talionis re-
solui in pœnam extraordinariam arbitrio iudicis, quia
eadem similitudo pęnæ non cadit in beneficio.Si enim
habens simplex beneficium accusat Abbatem de cri-
mine,pro quo venit priuandus Abbatia, tunc cùm ac-
cusator non possit priuari Abbatia, quam non habet,
tenebitur ad pęnam extraordinariam arbitrio iudicis.
Vnde difficultas eo redacta fuit, an conditio quo ad
accusationem dicatur adimpleta ita, vt Ferdinandus
possit vti sua gratia commissaria. Et pro parte Ioannis
4 Fagundes dicebatur, † accusationem debere intelligi
de criminali, ex quo est correspectiua ad inscriptio-
nem. per tex. in dicto c. super his. in principio. de ac-
cusatio. & in c. licèt Hely. in principio. de Symon. Et
propterea Ferdioandum non potuisse vti sua gratia
commissaria, nisi impleta conditione accusationis
criminalis. Quo tamen non obstante, Domini die 13.
Februarij. 1581. tenuerunt contrarium, intelligentes
accusationem etiam de ciuili, quia potest quis dici
5 † accusator etiam si solùm agat ciuiliter, vt per Abb.in
c.cum in tua. per illum textum ante numerũ primum
vers.& no.quod talis impetitor. de testib.quem refert
6 & sequitur ibi Aret.in primo notab. vbi † subdit, iura
inter-

interdum vti verbo accusationis impropriè, vt ibi, &
11. quæst. 1. c. de diuersis. & in l. posthum. §. fi. ff. de inoffic. testam. & in l. non solum, §. fin. ff. de procurat. Et
7 dari † accusationem non modo criminalem, sed etiam
ciuilem, quæ ad priuatam vtilitatem principaliter
mouetur, expresse firmat Bero. ad rubr. de accus. nu. 4.
per text. in c. tuæ. in fine. de procurator.

CANTVCCII.

Toletan. Annatarum. Veneris, 16. Februarij 1581.

SVMMARIA.

1 *Disponens in generali eius dispositione reuocatoria, nõ est credẽdum voluisse comprehendere ea, quæ concernunt augmentum cultus diuini.*
2 *Interpretatio faciẽda est secundum ea, de quibus si disponens interrogatus fuisset, ita verisimiliter respondisset.*
3 *Dictio pro denotat causam finalem.*
4 *Ratio respiciens, siue influens in totam dispositionem, dicitur causa finalis.*
5 *Præsumptio in dubio fit pro non reuocatione priuilegij.*
6 *Reuocatio priuilegij non præsumitur, nisi expressè constet.*
7 *Causa priuilegij cessante, debet cessare priuilegium.*
Declara, vt num. 8. cum seq.
9 *Gestum non tollitur ex casu superueniente, qui ab initio impediuisset actum geri, & tenderet ad eundem effectum cum actu gesto.*
10 *Causa paupertatis cessante, cessat & illius effectus, quando diuitiæ superuenientes tendunt ad contrarium effectum cum actu gesto.*
11 *Priuilegium consistens in faciendo, amittitur per non vsum per decennium, ex communi.*
Declara tamen, vt num. seq.
12 *Possessio vniuersalis acquiritur per vnum actum particularẽ, quando causa vtentis est vniuersalis & quare.*

DECISIO CXXXIX.

CONclusum fuit Ioannem de Contreras teneri soluere Portionarijs Ecclesiæ Toletan. medium annatam ex Archiptesbyteratu de Moltaban, de quo agitur. Quia priuilegium Sixti IV. eisdem Portionarijs concessum absque dubio Archipresbyteratum istum tanquam in diœcesi Toletan. cõsistentem comprehendit, prout clare constat ex lectura ipsius priuilegij. Non obstant in contrarium adducta pro parte dicti Ioannis. Et in primis non obstat Bulla Leonis X. ibi, *vnde medietas literarum huiusmodi vigore percipi consueuit*, ex quibus verbis videtur limitari priuilegium Sixti ad illa tantum beneficia, ex quibus dimidia annata percipi cõsueuit. Quia illa verba declarantur per supplicationem, in qua dicitur, *ex quibus medietas dictorum fructuum debetur*, prout in hac eadem causa coram me 18. Aprilis, 1580. resolutum fuit. Secundò non obstat Bulla Pij V. tum quia loquitur de beneficijs consistentibus in Ecclesijs Cathedralibus, vel collegiatis: Archpresbyteratus autem, de quo agitur, non est in cathedrali vel collegiata, sed in inferiori Ecclesia, tum quia cum Sixtus Quartus concesserit Portionarijs Ecclesiæ Toletan. dimidias annatas, de quibus agitur, vt diligentius in diuinis deseruirent, & sic pro augmento cultus diuini, vtique non est verisimile, Pium V. vo-
1 luisse illas comprehendere: in generali enim † dispositione reuocatoria non est credendum, disponentem voluisse comprehendere ea, quæ concernunt augmentum cultus diuini. ad not. in cap. penult. de constitutio. & ca. fin. de rescript. lib. 6. ita Mohedan. decis. 145. an per regulam. Accoramb. decis. 5. lib. 1. Crescen. decis. 141. regula, quæ reuocat. Pur. decis. 331. mihi 352. in vna Conchen. lib. 1. Imò valdè verisimile est, Pium V. fuisse excepturum istas dimidias annatas, si de eis
2 † cogitasset, vel interrogatus fuisset. ad not. per glos. & Doctores in l. tale pactum. §. fi. ff. de pactis. ex quo causa finalis suæ cõstitutionis reuocatoriæ fuit exercitium cultus diuini, simulq; auxilium vocatorum ad illum, vt patet ex illis verbis, quare nos pro diuini cultus exercitio, simulq; euocatorum ad illum auxilio plenius, euidentiusque concludendum fore tati reuocamus, &c. Ex quibus verbis negari non potest, quin col-
3 ligatur causa finalis, tum † quia dictio *pro*, denotat causam finalem. l. penult. §. fin. ibi, pro alimentis. de alimen. & cibar. legat. Bal. in l. 1. nu. 15. vers. vnde ista dictio. C. per quas person. nob. acq. Alex. cons. 131. nu. 7. vers. fortificantur prædicta. lib. 7. Soc. 227. nu. 7. lib. 2. Dec. cons. 350. ante num. 3. Aym. cons. 192. nu. 21. vers. secundo quia. Rebuf. alios citans in l. vnica. glo. 2. nu. 13. C. de sent. quæ pro eo quod interest. Tum quia hęc ratio exercitij cultus diuini & auxilij vocatorum ad illum, generaliter respicit siue influit in totam consti-
4 tutionem reuocatoriam, quo † casu dicitur causa fi. Bal. in l. 1. col. pen. vers. adde, quod illa causa præsumitur finalis. ff. solut. matrim. & in l. generaliter. num. 3. in fin. C. de Episc. & cleric. Corn. cons. 35. num. 2. vers. ratio enim. lib. 3. Aym. d. cons. 192. num. 21. vers. quinto illa dicitur. Vnde cum Sixtus IV. concesserit annatas istas Portionarijs Ecclesiæ Toletan. vt non paruum susciperent releuamen, ex quo antea portiones erant tenues & exiles, & vt possent commoditus continuè residere, & residendo diligentius in diuinis deseruire, vt expressè legitur in eius priuilegio, clare constat, eum hanc concessionem fecisse pro exercitio cultus diuini, & pro auxilio Portionariorum ad illum vocatorum. Præterea licet ex præmissis res sit clara, nihilominus quando aliquo modo esset dubia, in dubio fit præsum-
5 ptio † pro non reuocatione priuilegij, glo. in sum. ad finem, vers. item in dubio. 25. q. 2. Federic. de Sen cons. 133. prope finem. vers. item in dubio. Paul. de Castr. cons. 258. col. vlt. versic. vnde in dubio lib. 1. Roman. cons. 237. num. 1. vers. est enim. Calde. cons. 11. circa finem. versic. præterea negari non potest. tit. de priuileg. Card. cons. 52. num. 6. circa medium. vers. item posito. Dec. cons. 168. col. 3. ante nu. 2. Aym. cons. 21. nu. 14. & bene Crot. cons. 371. nu. 12. & 18. & 19. & cons. 380. nu.
6 24. & 25. lib. 3. vtrobique firmans, † reuocationem priuilegij non præsumi, nisi de ea expresse constet, & illam probando exactam requiri probationem. Tertiò nõ obst. quod cum hodie cesset causa paupertatis Por-
7 tionariorum, ob quam priuilegium Sixti † concessum fuit, debet priuilegium ipsum cessare. l. non tantum. §. eos qui. ff. de excus. tut. vbi Doct. not. priuilegium concessum ratione paupertatis finiri auctis facultatibus. l. cura. §. definientium. ff. de muner. & honor. cum alijs adductis per Tiraq. cess. caus. par. 1. num. 193. cum seq. Rom. cons. 404. num. 5. Ias. in l. sciendum. §. si fundum. nu. 6. ff. qui satisd. cogant. Marsil. in l. vnica, sub nu. 28. C. de rapt. virg. & alias generaliter cessante causa priuilegij cessare priuilegiũ ipsum, latissime deducit idem Tiraquel. d. par. 1. nu. 203. cum pluribus sequentibus.
8 Nam multipliciter respondetur. In primis † quod si priuilegium Sixti debuisset cessare cessante causa paupertatis, vtique non fuisset concessum perpetuis futuris temporibus duraturum, vt patet ibi, de cetero perpetuis futuris temporibus. Id enim, quod conceditur propter inopiam, non est perpetuum, sed temporale, donec superueniant diuitiæ. d. l. cura. §. deficientium. ibi deficientium facultatibus excusatio non perpetua, sed temporalis est. Secundò, quia exemplo non probatur, reditus Portionariorum adeo auctos fuisse, vt sine istis medijs annatis cesset antiqua eorum paupertas, siue portionum tenuitas. Tertiò, quia Sixtus non considerauit paupertatem Portionariorum simpliciter, & absolute, sed secundum quid habito respectu, ad diuitias canonicorum, & propterea

concessit dimidias annatas Portionarijs, vt eorum re-
ditus, qui non ascendebant ad quartam partem redi-
tuum canonicorum, ascenderent ad dimidiam, prout
in multis Hispaniæ cathedralibus, & metropolitanis
ascendere communiter cõsueuerunt, quæ causa etiam
hodie vera est. Si enim Portionarijs istę dimidię anna-
tæ auferantur, non ascendent eorum reditus ad quar-
tam partem redituum canonicorum. Quartò, quia
9 quando † casus superueniens, qui ab initio impediuis-
set actum geri, rendit ad eundem effectum cum actu
gesto, tunc quod gestum est, non tollitur ex illo casu
superueniente. l. verbis legati. in fi. ff. ad leg. Falcid. §. ex
contrario. Inst. de leg. Dyn. in c. factum legitimè. in fi.
lib. 6. in l. si metallum. sub nu. 2. ff. de his, quæ pro non
script. Bar. in l. si constante nu. 108. ff. soluto matrimon.
in l. penult. § fi. in fine, & ibi Castr. nu. 5. ff. qui satisda-
re cogan. idem Bart. in l. plurib. §. & si placeat, sub nu. 2.
& ibi Castrens. ante nu. 3. & Imo. sub nu. 4. vers. in ea-
dem gl. ff. de verb. oblig. Dec. in l. in ambiguis. §. non est
nouum. nu. 2. vers. & hoc vltimum. & ibi Cagnol. nu.
2. vers. nisi casus. & Mayner. nu. 4. ff. de reg. iur. Tiraq.
cess. caus. limit. 14. nu. 2. Et in specie, quod text. in d. §.
10 deficiente. & alia iura † volentia, cessante causa pau-
pertatis cessare & illius effectum, procedant, quando
diuinæ superuenientes tendunt nõ ad eundem, sed ad
contrarium effectum cum actu gesto, declarat Bart. in
d. l. si constante. num. 108. in fine. Sequitur Tiraq. dicta
limit. 14 sub nu. 3. Sed in casu nostro argumentum re-
dituum Portionariorum superueniens rendit ad eun-
dem effectum, cum concessione dimidiarum annata-
rum nempe, vt ipsi Portionarij pro decentiori eorum
sustentatione non modicum suscipiant releuamen, &
vt possint commodius continuo residere, & residendo
diligentius in diuinis deseruire, ac onera eis incumben-
tia facilius perferre. Mett'ò &c. Vltimo non obstat,
quod Portionarij nunquam fuerunt vsi eorum priui-
legio quo ad Archipresbyteratum de Montalban, de
quo agitur, & quod præterea illud amiserunt per non
vsum, cum consistat in faciendo, videlicet, in exigendo
11 dimidias annatas, quo † casu sufficit non vsus per de-
cennium. l. 1. ff. de nundin. Et est communis conclusio,
de qua testatur Dec. in c. cum accessissent. nu. 17. con-
stitutio. Siquidem pro responsione dicitur, de vsu pri-
uilegij satis constare ex quasi possessione exigendi di-
midias annatas alicuius beneficij in priuilegio com-
prehensi, ex ea enim acquisita fuit quasi possessio exi-
gendi dimidias annatas aliorum omnium beneficio-
12 rum in priuilegio comprehensorum, quia † quando
causa vtentis est vniuersalis, tunc per vnicum actum
particularem acquiritur vniuersalis possessio. Et ratio
est, quia magis attenditur causa actus quã ipsius actus
exercitium. ita Bal. in repet. l. 1. nu. 24. vers. tu dic. C. de
eman. liber. Sequitur Fe yn. in c. audiris. nu. 19. prope
fin. vers. & dicit Bal de præscript. prout alias in termi-
nis istiusmet priuilegij resolutum fuit in alia Toletan.
annatum, secunda Decembris 1575. coram R. P. D.
Robusterio. Et ex hac responsione tollitur etiam illud,
quòd non probatur quasi possessio exigendi medias
annatas secundi anni, sed solum primi, quia non tam
exercitium actus, quàm causa ipsius actus inspici de-
bet. Et propterea cum causa priuilegij sit vniuersalis,
comprehendens medias annatas omnium beneficio-
rum, & tam primi, quàm secundi anni, ex quasi posses-
sione exigendi medias annatas primi anni, intelligitur
etiam quæsita quasi possessio exigendi dimidias anna-
tas secundi anni, &c.

CANTVCCII.

Romanensis Vineæ. Die 20. & 27. Februarij. 1581.

SVMMARIA.

1 *Legatum ad pias causas relictum in secundo gradu sub conditione deficientis primi gradus, debetur, licet non deficiat primus gradus, neque est locus secundo gradui.*
2 *Relicta nominatim ab vno hærede, non debentur ab eius substituto.*
Fallit in relictis ad pias causas. num. 3.
4 *Substitutio in vno casu fauore piæ causæ non debet extendi ad alium quando substitutio piæ causæ fuit limitata ad certum casum.*
Declara tamen vt ibi.
5 *Dictio tunc, est demonstratiua, seu declaratiua rei, cui adijcitur.*
6 *Casus conditionaliter expressus non extenditur ad alium casum etiam fauore piæ causæ.*
7 *Intellectus ad l. 2. ff. de manum. testam. verus assignatur, & eius vera ratio.*

DECISIO CXL.

TEstator filio suo naturali hæredi instituto, substi-
tuit in medietate bonorũ pauperes pro eius ani-
ma sub conditione, si hæres decedat ante obitum vxo-
ris testatoris sub his verbis: *In omnibus autem suis bo-
nis mobilibus, & immobilibus, præsentibus & futuris, &
vbique existentibus instituit, & ore proprio nominauit
Ioannem Martinum filium suum naturalem, & in euen-
tum, quod dictus suus hæres decedat ante obitum Dionora
eius vxoris, tunc voluit. quod medietas bonorum eiusdem
testatoris detur pauperibus pro eius anima arbitrio tuto-
rum infrascriptorum, & in alia mediati succedant pro-
pinquiores dicti testatoris.* Euenit casus, quòd hæres de-
cessit post obitum vxoris testatoris dubitatum fuit, an
esset factus locus substitutioni pauperum. Et licet 20.
Februarij 1581. Domini fuerint varij, tamen 27. eius-
dem tenuerunt, factum esse locum substitutioni pau-
perum propter fauorem piæ causæ, per ea, quæ tradit
Roman. in auth. similiter 30. speciali. nu. 88. C. ad leg.
1 Falcid. vbi vult, quòd † legatum ad pias causas relictũ
in secundo gradu sub conditione deficientis primi
grados debetur, licet non deficiat primus gradus, &
ideo non sit locus secundo gradui, quia iuris præsum-
ptione & pietatis fauore ab vtroq; gradu relictum in-
telligitur, per text. in l. 2. vbi inquit esse casum vnicum.
ff. de manum. testam. quem text. ita exemplificat. Ti-
tium hæredem instituo, & si hæres erit, Seium substi-
tuo, & Ecclesiæ centum lego. Nam hoc casu, & Titius
hæres fit, & sic impletur primus gradus in eius defe-
ctum, testator adiecit secundum, & legatum pium fe-
cit, nihilominus pio loco relictum est debitũ. & Rom.
sequitur Dec. cons. 182. num. 2. vers. & hoc in tantum.
Soc. reg. 310. nu. 47. Tiraq. de priuileg. piæ cau. priuil.
62. Lucrar. in loco à libert. ad piam caus. in sing. 15. Be-
nedict. Canonil. de priuileg. Eccles. & Ecclesiasticarum
personarum. tit. de testam. priuil. 26. fol. mihi 62. Mo-
der. Vtinen. de conectur. vlt. volunt. lib. 6. tit. 3. nu. 39.
Et pro hac opinione secundum Dec. vbi supra facit, quod
2 licet † relicta nominatim ab vno hærede non debean-
tur ab eius substituto. l. in ratione legis. §. quod vulgo.
ff. ad leg. Falcid. l. cum parer. §. ab instituto. de leg. 2. l.
vnica. §. his itaque. C. de caduc. tollen. notatur in l. li-
3 cet Imperator, de leg. 1. Nihilominus † relicta ad pias
causas nominatim ab vno hærede censetur tacite repe-
tita ab eius substituto, & ab eo debentur. Ita Roman.
in d. auth. similiter. in 15. speciali. num. 65. & in 20. spe-
ciali, in fine, ante num. 69. per text. in l. 4. §. Lucius. ff. de
alim. & cibar. lega. quem tex. ita intelligit ibi Bart. in
princ. post glo. Idem Bart. in l. Mela. in princ. vers. idem
quod relictũ nominatim, ff. eo. tit. de alimen. & cibar.
lega. Rom. cons. 388. nu. 5. Alex. in d. l. licet Imperator.
nu. 11. & ibi Ias. nu. 38. Idem Alex. in l. si duob. §. 1. alias
circa finem princ. vers. & idem videtur dicendum. &
ibi Ias. nu. 14. & 15. de leg. 1. idem Ias. in l. si fundum. §.
Stichum. nu. 4. ff. eod. tit. Soc. d. reg. 310. nu. 35. prope
finem. Dec. cons. 181. num. 2. vers. & ad hoc etiam
facit

facit. & conf.273.nu.1.ad finem, Ruin.conf.116.nu.3. & 4.lib.3. & conf.76. sub nu.17.lib.5. Tiraq.de priuil. piæ cauf.priuileg.36.Grat.conf.5.num.24.lib.2.Andr. de Beset.in reper.l.1.nu.228.C.de sacrosanct.Eccl.Moder.Vtinen.de coniectur.vlt.volunt.li.8.tit.2.num.16. Et fuit resolutum coram R.P.D.Decano, in vna Romanen.fideicommissi,siue legati 16.Ianuarij 1581.quę resolutio fuit postea coram eodem confirmata 3. Martij eiusdem anni, & insuper allegans tex. in l. Lucius Titius.ff.de fideicommis.libert.Non obstat Paris.conf. 86. nu.77. li.2.concludens post Dec conf. 273.nu.1. &
4 2.quòd fauore piæ causæ † substitutio facta in vno casu non debet extendi ad alium, quando substitutio piæ causæ fuit limitata ad certum casum. Quia Dec.loquitor in casu, in quo pia causa fuit vocata siue substituta principaliter in pœnam hæredis, & non pro salute animæ testatoris, vel in casu, in quo si fieret extensio, resultaret absurdum, quòd quis sine culpa priuaretur, & contra voluntatem testatoris, prout ipsemet Dec. respondet.d.conf.273. col.vlt. vers non obstant allegata, & vers.vnde ad allegata. At secus in casu nostro, in quo testator substituit pauperes pro anima sua, & sic conf. Dec.facit pro hac parte. Secundò non ob.quòd substitutio pauperum fuerit restricta ad casum expressum tantum ponderando dictionem tunc, Paril conf. 14.
5 num.9. lib.5. Quia dictio *tunc*, † non est taxatiua, nec exclusiua, sed demonstratiua, seu declaratiua rei, cui adijcitur, Cassad. dec.1.num.3.& 4.de testam. Tertiò non obstat Ruin.conf.76.num.17.circa medium, vers. ad illud respondetur, lib.5.vbi respondendo ad Rom.
6 in d.auth. similiter. in 15. speciali inquit, casum † conditionaliter expressum non extendi ad alium casum, etiam fauore piæ causæ, sicut nec fauore alterius: nec
7 † contrarium probari in d.l.2.ff.de manum.testam.vbi testator instituit Titium, & dixit, si Titius hæres non erit, Stichus hæres liberque est. Deciditur ibi, quòd, licet Titius sit hæres, & sic deficiat substitutio facta de Sticho, quòd nihilominus Stichus consequetur libertate tanquam relictam ab vtroque gradu, iam institutionis, quàm substitutionis, & nō à gradu substitutionis tantum. Illo igitur casu secūdum Ruin.non extenditur illa conditio, si Titius hæres non erit, de casu ad casum, sed apposita substitutioni factæ de Sticho non intelligitur repetita in relicto libertatis, ne libertatis datio corruat, tanquam relicta à gradu substitutionis, quę defecit, & subdit Ruin.istud regulare esse, vt conditio non censeatur repetita, quando legatum redderet inutile, vt ibi per eum. Quia pro responsione dicitur, quod non subsistit ratio Ruin.quod ideo debetur legatum libertatis, quia conditio illa, si Titius hæres non erit, adiecta substitutioni factæ de Sticho non intelligitur repetita in relicto libertatis, cum cesset repetitio, quando dispositio redditur inutilis. Siquidem est animaduertendum. Verba text.aliter se habere, quàm referat Ruin. Ipse enim refert ita, si Titius hæres non erit, Stichus hæres liberque esto, & tamen textus dicit, si Titius hæres non erit, Stichus liber hæresq; esto, & sic conditio, si Titius hæres non erit, est expresse apposita legato libertatis, ita vt non cadat illa quæstio, an intelligatur conditio repetita. Vnde vera ratio assignatur in text.quod Stichus acceperit libertatem non à gradu substitutionis tantum, sed ab vtroq; gradu institutionis. Ratio autem rationis nulla alia potest esse, quam fauor libertatis. Sicut igitur in illo tex.libertas relicta in euentum, quod Titius non sit hæres, fauore libertatis intelligitur relicta ab vtroque gradu institutionis, & substitutionis, & sic in vtrumq; euentum siue Titius hæres sit, siue non, ita in casu nostro substitutio pauperum facta in euentum, quod hæres decedat ante obitum vxoris testatoris, fauore piæ causæ intelligitur facta in vtrumque euentum, siue hæres decedat ante, siue post obitum vxoris. Quamobrem stantibus præmissis Domini dixerunt, primum Collateralem per suam sententiam latam 15. Septembr. 1565. non spoliasse Bertam, cum nedum non sit iniusta, sed potius, ex supradictis iusta appareat.

CANTVCCII.

Placentin. Administrationis Sacramentorum Venetis, 10. Martij 1581.

SVMMARIA.

1 *Instrumentum locationis per se solum non probat dominium, ex communi.*

Limitatur, nisi cum eo cōcurrant alia adminicula, nu.2. ex communi.

3 *Adminicula, quæ cum instrumento locationis coniuncta, probant dominium, quæ sint. & num.7.8.*

4 *Confessio facta in iudicio per rectorem praiudicat Ecclesia, & eius successori.*

5 *Ecclesia sine dote non potest ædificari, nec consecrari.*

6 *Confessio prælati habens assistētiam, siue præsumptionem iuris communis pro se, praiudicat Ecclesia, & successori.*

9 *Solutio affictus facit iudicium & præsumptionem ad probationem dominij.*

10 *Testis deponens super aliquo articulo, & deinde interrogatus si respondeat se nescire, quomodo saluetur.*

11 *Confinium identitas ex quibus probetur.*

DECISIO CXLI.

POst resolutionem factā 19. Iunij 1579. contra Dominos de Cupellatis ad fauorem Alexādri Sanfermani rectoris Ecclesiarum S.Petri de Folignano, & S. Michaelis de Saffignano Placentin.diœc.continentem, eundem Rectorem non posse cogi ad subministranda alimenta, & expensas cappellano per eum in Ecclesia S.Michaelis deputato, quia ex visitatione bo.me.Cardinalis Placentin cōstat, dictam Ecclesiam S.Michaelis nulla habere bona. Post istam (inquam) resolutionem pro parte eorundem Dominorum de Cupellatis fuerunt producta nonnulla iura, ex quibus vna cum alijs in processu de partibus existentibus prætendebatur probari, dictam Ecclesiam S.Michaelis habere particulares fructus, & redditus ex bonis ad illam spectantibus, & per consequens à dicta resolutione recedendum esse. Pro parte verò Rectoris prætendebatur contrarium. Idcirco die 10. Martij 1581. dubitaui, numquid stātibus iuribus vltimo loco pro parte dictorum de Cupellatis productis, & alijs hinc inde deductis, sit recedendum à dicta resolutione. Quod dubium affirmatiuè resolutum fuit: nam licet instrumentum locationis factę de anno 1499. vbi Rector dictarum Ecclesiarū nomine dictæ Ecclesiæ S. Michaelis locat ad nouēnium quibusdam de Pellizarijs quasdam petias terrę cum vna domo prope dictam Ecclesiam S. Michaelis, per se solum non probet dominium dictarum pe-
1 tiarum terræ, & dictæ domus, cum † instrumentum locationis non probet dominium, c. inter dilectos. de fide instrum.l.ad probationem. C.locati, & vtrobique Doct. communiter. Alex.conf.12. sub nu 4. li.4. Curt. iun. conf.41.nu.8. Afflict.decis.14.nu.8.Paris.conf.27. nu.25.& conf.104.nu.81.lib.1.latè Aym.conf.157.nu. 5. Et hanc esse communem conclusionē testantur Alex. & Curt. iun. vbi supra. Nihilominus, quia cum dicto instrumento locationis factæ de anno 1499.plura concurrunt adminicula, ideo nō mirum, si ex eo probatur dominium dictarum petiarum terrę, & dictæ domus.
2 Communis est enim Doct. conclusio, vt † instrumentum locationis concurrentibus alijs adminiculis probet dominium. Bar.in d.l.ad probationem. Felyn.in d. c.inter dilectos. nu.8. vers.item secus. Soc.conf.89.nu. 11.lib.1.conf.187.sub nu.2.lib.2.& conf.11.nu.2.lib.3. Dec.conf.146.num.14.vers.& licet per instrumentum. Gozad. conf.94. num.57. Paris. d.conf.27. num.25. &

latius d.cons.104.num.82. cum seq.lib.1. Paleot.decis.
330. incipien.in Cremonen.prioratus. Alba.cons.9.nu.
12. Quod autem in casu, de quo agitur, plura concur-
3 rant adminicula, patet. Nam † in primis adest confessio
Ioannis Pugnetti rectoris dictarum Ecclesiarum, qui
de anno 1555. ad interrogationem Vicarij Placentin.
in iudicio, & medio iuramento confessus fuit, dictam
Ecclesiam S. Michaelis habere certas domos cum qui-
busdam terris locatis antiquitus illis de Pellizarijs, eos-
que soluere minas tres, & staria decem frumenti, quæ
4 † confessio præiudicat Ecclesiæ, & probat contra suc-
cessorem, tum quia facta fuit in iudicio ab eo, qui solus
erat Rector Ecclesiæ. Abb. in c.fin. nu.44. vers. sed quo
ad præcedentia, de præscript. in c.2.num.4. de cappel.
monach. Præpos. in c. de Constantinopolitana. ad fin.
dist.22. Paris.cons.3.num.29.lib 4.& latius in d.c.si.nu.
54. vers. tertia conclusio. vbi alios citat, de præscript.
Aegid.decis.69. Put.decis.3. de confes. Guidobon.de-
cis. 131. Tum quia habet pro se assistentiam siue præ-
sumptionem iuris communis, secundum quod quæli-
5 bet Ecclesia præsumitur habere bona. quia † Ecclesia
sine dote non potest ædificari nec consecrari. c.nemo, de
consecrat.dist.1.c.cum sicut.de cõsecrat.Eccl.vel altar.
6 Et non est dubium, confessionem † Prælati, assistẽtiam
siue præsumptionem iuris cõmunis pro se habentem,
præiudicare Ecclesiæ, & successori. Abb. in c.si diligen-
ti, sub num.4. & ibi Petr. de Vbal. in repet. in 3. not. de
præscr. Felyn. in d.c.si. sub nu.11. eo.tit. Præpos. in d.c.
de Constantinopolitana, prope fin. vers. aut vult confi-
teri. Curt. iun. de feud. par.1. q.8. num.15. latè Aym. de
Antiq. tempor. par.1. §. propositum. nu.73.74.75.& 76.
vbi defendit hoc dictum Abb. ab impugnatione Cror.
contrarium tenentis in l.re coniuncti. in fi. de leg.3. Et
hanc esse communem fatetur Paris. in d.c.si diligenti.
num.8. & in d.c.si.num.54. vers.4. conclusio. Secundò
7 † concurrunt quatuor instrumenta venditionum di-
ctarum terrarum, & domorum factarum ab illis de
Pellizarijs de anno 1570. & 1571. in quibus apparet,
eos vendere bona prædicta tanquam spectantia ad Ec-
clesiam S. Michaelis, & sic pro illis soluere dictę Eccle-
siæ annuum affictum. Et Franciscus Montinus rector
tunc temporis dictæ Ecclesiæ consensit dictis vẽditio-
nibus, & fecit nouas inuestituras de dictis bonis tan-
quam ad dictam Ecclesiam spectantibus quæ instru-
menta iuncta confessione prædicta multum operantur
ex his, quæ in his terminis deducit Paris. cons.7. nu.13.
lib.4. & magis in specie Soc. cons.11. nu.2. lib.3. Et ma-
xime, quòd in dictis instrumẽtis enunciatur directum
dominium dictæ Ecclesiæ, vt patet ex illis verbis, acce-
dente consensu directi domini, quem consensum sta-
tim & immediate Franciscus Montinus rector dictæ
Ecclesiæ, tanquam directus dominus præstitit, & non
est dubium, verba enunciatiua, etiam quãdo de enun-
ciato principaliter agitur, præsumptionem facere, vt
per Aym. post alios de antiq. tempor. par.1. §. proposi-
tum. nu.55. cum trib. seq. Tertiò concurrit etiam solu-
8 tio † affictus probata nedum ex cõfessione Io. Pugnet-
ti, & Francisci Montini, dum liberauit vẽditores à so-
lutione affictus, prout in dictis instrumentis venditio-
num, sed etiam ex quatuor instrumẽtis quietationum
factarum per Alexandrum Modernum rectorem di-
ctarum Ecclesiarum nouiter pro parte ipsius produ-
9 ctis. Certum est autem, solutionem † affictus facere
indicium, & præsumptionem ad probationem domi-
nij. Bal. in l.indicia, nu.2. prope fi. vers. secundũ exem-
plum. & ibi Ang. num.2. vers. potest tamen. & nu.3. &
Salyc post med. ver. idem punit. C. de rei vindic. idem
Salyc in l.proprietatis. in fi. C. de probat. Rom. cons.
127. nu.1. Fely. in d.c. ad audientiam. sub nu.16. de pre-
script. Cassan. cons.16. nu.4. Boet. decis.105. nu.13. vers.
sentit Ludouicus, & Paris de Put. de feud. redintegr.
ful. mihi 39. num.8. Non obstant in contrarium addu-
cta. Et in primis non obst. quòd obijcitur confessioni
Ioan. Pugnetti, quòd contrarium confessus fuerit in
secundo constituto ibi facto de anno 1557. & sic per
duos annos post primam confessionem. Siquidem re-
spondetur, negando contrarietatem. Nam in secundo
cõstituto interrogatus, an Ecclesia S. Michaelis habeat
domum, seu domos annexas, respondit, dictam Eccle-
siam habere tres domos simul annexas, interrogatus
autem in primo constituto facto de anno 1555, an di-
cta Ecclesia habeat aliquam domum contiguam, & si
locatur, & qua pensione, respondit idem, videlicet di-
ctam Ecclesiam habere tres domos simul annexas. Et
licet hæc responsio sit amplior illa, quia continet solu-
tionem affictus, & quasdam terras existentes à parte
posteriori dictarum domorum, tamen sat est, istas re-
sponsiones inuicem non esse contrarias, sed vnam plus
altera continere. Et quamuis in secundo constituto in-
terrogatus, an d. Ecclesia habeat aliqua bona, & red-
ditus, & quos, & quot, & vbi, responderit, se nihil scire,
nihilominus eius responsio intelligenda est, exceptis
domibus & terris, & solutione affictus, de quibus in
primo constituto pro qua concordia facit, quod in
simili tradit Bar. in l.de ætate. nu.11. vers. nunc ad pro-
10 positũ. ff. de minor. vbi vult, † quòd si testis, qui prius
dixit, Titium maiorem esse ex aspectu, interrogatus,
quid sit aspectus, dixit se nescire, non est sibi cõtrarius,
& probat, quia intelligitur se nescire aliter, quam di-
xerit. Hoc idem voluit Bald. in l.data opera, num.35.
vers. item intelligitur. C. de his qui accus. non poss. vbi
vult, quod si testis examinatus super primo articulo
loquente de contractu, dixerit, vera esse contenta in
articulo, deinde examinatus super secundo articulo
loquente de obligatione eiusdem contractus, dixerit
se nihil scire, quod testis non est sibi cõtrarius, & quod
probat, quia intelligitur nihil scire, scilicet aliud quàm
dixerit. & Bar. & Bal. sequuntur Aret. in c.cum tu. nu.
5. & Felyn. num.3. vers. & in proposito. de testib. Ant.
Gabriel. lib.7. de criminal. conclus.29. nu.36. Secundò
non obstat, quòd quatuor instrumenta venditionum
cum eorum enunciatiuis confunduntur ex quatuor
instrumentis quietantiarum, in quibus apparet, mo-
dernum rectorem recepisse affictum ab emptoribus
nomine Ecclesiæ S. Petri, ac etiam nomine eiusdem Ec-
clesiæ eos inuestiuisse. Nam tollitur obiectum, tum
quia illa verba nomine dictę Ecclesiæ & rectoriæ, stant
demonstratiuè, non taxatiuè, ea ratione, quia rector
residebat in Ecclesia S. Petri, ideoq; de ea tantum men-
tionem fecit, vltra quòd verba in dubio stant potius
demonstratiue, quàm taxatiue. Tum etiam, quia re-
ctor approbauit dicta instrumenta venditionum, reci-
piendo canonem ab emptoribus secundum formam,
& tenorem dictorum instrumentorum, ac etiam re-
ferendo se ad illa. Tertiò non obst. quod instrumẽtum
locationis factæ de anno 1499. non conueniat in deno-
minatione confinium cum instrumentis venditionum
11 factarũ de annis 1570. & 1571. Quia licet † sit diuer-
sitas inter nouos & antiquos confines, tamen, ex quo
cõstat de corpore ratione possessionis, quia terriæ con-
tentę in instrumento locationis fuerunt semper posses-
sæ à descendẽtibus Christophori, & Thomasij de Pel-
lizarijs, quibus facta fuit locatio, vel à personis eius-
dem familiæ de Pellizarijs satis dicitur constare de i-
dentitate, prout in his terminis arguit Afflict. decis.13.
sub num.2.

CANT VCCII.

Romanensis Supplementi Legitimæ de Alterijs,
Die 17. Aprilis 1581.

SVMMARIA.

1 *Statutum excludens filiam dotatam ab hereditate dotantis, non habet locum, quando pater filiam dotauit, & decessit ante conditum statutum.*

2 *Excu-*

2 *Statutum nouũ declaratorium antiqui trahitur ad præterita, ex communi.*

Declara tamen, vt num. 3. 4. & 5.

3 *Verbum hæredum, positum in statuto exclusiuo feminarum, intelligitur solum de descendentibus masculis.*

DECISIO CXLII.

1 DOmini dixerunt, statuta antiqua, & non noua attendenda esse: statutum enim quod † excludit filiam dotatam ab hæreditate dotantis, nõ habet locum, quando pater filiam dotauit, & decessit ante cõditum statutum, quia intelligitur de hæreditate deferenda, non de delata. Ita Bald. in l. illam. nu. 2. vers. ex hoc arguitur. C. de donat. vbi vult, quòd si fiat hodie statutum, quòd filia dotata non succedat dotanti, & quidã dotauerat filiam, & decesserat, quòd hoc statutum nõ disponit in hoc casu hæreditatis delatæ, sed respicit tãtum futuros casus hæreditatis deferendæ, puta si pater viuebat. Et Bal. refert & sequitur Brun. de stat. excluden femin. propter mascul. art. 6. num. 262. in fine, Crot. in l. omnes popul. nu. 140. vers. hinc verificatur, ff. de iustit. & iure. vbi subdit rationem, quod quando pater decessit ante statutum, actus est iam perfectè cõsummatus, & ideo ad illum non extenditur virtus statuti. Vnde statutum nouum lib. 4. c. 141. disponens, quod filiæ vel neptæ dotatæ à patre vel auo sint contentæ dotibus sibi in vltima voluntate, vel inter viuos à patre vel auo datis, vel relictis, nec aliquid petere possint occasione supplementi legitimæ ab hæredibus patris, vel aui de agnatione etiam transuersali, non habebit locum in casu nostro, in quo Aemilius Altius dotauit Liuiam eius filiam, & obijt ante confirmationem præsentis statuti noui, & sic hæreditas erat filiæ iam delata, non autem deferenda. Non obst. motus proprius confirmationis Sanctissimi D. N. decernens, omnes lites & cõtrouersias in futurum post Cal. Augusti 1580. debere terminari secundum statuta noua, & lis de qua agitur, mota fuit Cal. Augusti 1580. licet Aemilius antea mortuus fuerit, quia intelligitur de litibus & controuersijs ortis ex negotijs & causis futuris, nõ autem ex negotijs & causis præteritis: nam statuta noua respiciunt negotia & causas futuras, prout clarè ostenditur ex illis verbis confirmationis, nulla alia statuta, quàm hæc noua ad futurarum causarum decisionem ac negotiorum expeditionem allegari possint. Quamuis igitur lis, de qua agitur, orta sit postquam statuta noua cœperunt ligare, tamen negotium, & causa illius fuit antea, & propterea non noua, sed vetera statuta
2 sunt attendenda. Non obst. quòd † statutum nouum cum sit declaratorium antiqui, trahitur ad præterita. Doct. communiter in c. fi. & præcipuè Felin. num. 4. de constit. cum alijs. de quibus per Gabriel. de regul. int. conclus. 3. nu. 10. Nam respondetur. In primis negãdo, statutum nouum esse declaratorium antiqui, imò est noui iuris inductiuum, dum dicit de agnatione etiam transuersali. Statutum enim antiquum, dum loquitur de hæredibus, intelligebatur de descendentibus, non de
3 trãsuersalibus, quia † in statuto exclusiuo feminarum, verbum hæredum, intelligitur solum de ascendentibus masculis, vt latè deducit Nat. in tract. quod stan. mascul. 4 q. prin. nu. 140. in fi. vsque ad nu. 152. Brun. eod. tract. art. 12. q. 33. num. 304. cum trib. seq. prout in terminis dicti statuti antiqui resolutũ fuit in illa Roman. de Lante, coram R. P. D. Aldobrandino 11. Maij 1576. & 19. Nouembris eiusdem anni: & illa verba, etiam transuersali, ostendunt esse nouum ius, quia dictio, etiam, ampliat. Sarnen. in cõpend. vtriusq; signat. nu. 63. Præterea respondetur, quòd quando etiam statutum nouum esset declaratorium antiqui, nihilomi-
4 nus ex quo † confirmatio Papæ se refert ad futura, non comprehendit præterita, quia constat de eius mente, quod noluit comprehendere præterita. But. in fin. nu. 15. ante med. vers. nisi statutum nouiter factum Imo. nu. 12. vers. nam primo dicit. Barbat. nu. 39. vers. nam primo dicit. Felyn. num. 5. de constit. Bolognet. in d. l. omnes populi. nu. 163. Nec obst. si replicando dicatur cum Dec. in d. c. fin. num. 13. ante med. vers. sed tamen considerandum est, quòd quamuis statutum declaratorium ad futura se referat, tamen ex quadam necessitate ad præterita quoque debet extendi, ne alias inducatur quædam perplexitas ac repugnãtia, vt scilicet sit statutum declaratorium, & non habeat locum in præteritis, cum natura statuti declaratorij sit, vt ad præte-
5 rita porrigatur. Quia † potest responderi cũm Bolognet. in d. l. omnes populi. nu. 165. vers. mihi tamẽ magis placet, quod non inconuenit, vt statutum declaratorium, quod se refert ad futura, velit dare certam declarationem futuris negotijs, & præterita relinquere sub determinatione antiqua inducta vel ex consuetudine, vel Doct. declaratione, vel alio modo: In casu autem nostro negotia præterita poterant relinqui sub determinatione antiqua prouenente ex declaratione Nat. & Brun. loquentium in proprijs terminis statuti nostri, maximè, quod eorum declarationem Rota approbauit.

CANTVCCII.

Sabinen. Castrorum. Lunæ, 17. Aprilis 1581.

SVMMARIA.

1 *Immissus in possessionem ex secundo decreto dicitur effectus dominus rei contra eius aduersarium, si erat verus dominus.*

2 *Deliberatio & adiudicatio iudicis facta creditori pro vero debito est titulus habilis ad translationem dominij.*

3 *Titulus dominij superueniens extinguit causam pignoris & hypothecæ.*

4 *Possessio ex noua causa censetur mutata etiam absq; alia declaratione animi.*

5 *Adiudicatio, de qua non constat processus, nec de eius solennitatibus a iure requisitis, non attenditur.*

Declara tamen, & limita, vt num. 6. 8. 9. 11.

7 *Allegari & deduci aliquid potest per viam exceptionis, quod non potest per viam actionis.*

8 *Decretum præsumitur solenniter factum ex antiquitate temporis, & enunciatione solennitatum in genere.*

Imò etiam sine enunciatione, licet requirat causæ cognitionem, stante longissimo tempore, & num. seq.

9 *Ius suum nemo præsumitur indiscussum relinquere.*

10 *Solennitas appretiationis præsumitur propter vetustissimam possessionem.*

11 *Amissio actuum inducit præsumptionem solennitatum pro eis.*

12 *Amissio actuum quomodo probetur.*

13 *Vsuras percipiens ex re pignorata non potest super ea impetrare dominium, vel in solutum sibi assignari.*

DECISIO CXLIII.

DOmini dixerunt, iura, de quibus agitur, obstare Dominis de Vrsinis, illaq; attendenda esse etiam ad effectum translationis dominij castrorum, de quibus agitur, in Comitem Albertum, & extinctionis pignoris, cuius nomine huiusmodi castra prius eidẽ Comiti tradita fuerant. Quia cum illa de anno 1524. fuerint per Gubernatorem Vrbis deliberata Comiti Al-
1 berto tanquam plus offerenti, cumque † postea idem Comes fuerit immissus in possessionem ex 2. decreto, non est dubium, illum effectum fuisse dominum, ex quo Cardinalis Franciottus, contra quem facta fuit deliberatio, & immissio, erat dominus. Doct. in l. si finita. §. Iulianus ff. de damn. infect. Negus. de pignor.
2 par. 5. membr. 2. num. 9. & † deliberatio, & adiudicatio iudicis facta creditori pro vero debito, est titulus habilis ad translationem dominij. l. à Diuo Pio. §. si pignora. ff. de re iud. l. 1. & l. fin. C. si in cau. iudic. Quo
3 titulo Comiti Alberto † superueniente extincta fuit causa pignoris, & hypothecæ, l. penult. in fin. ff. de except. rei iud. l. eleganter in princ. vbi Bar. & Bal. ff.

4 de pigno.& possessio † sequens Comitis Alberti cense-
tur mutata ita, vt non dicantor amplius dicta Castra
iure pignoris possedisse, sed iure proprio. Ruin. cons.
61.num.13.in fine.cum seq.lib.1.etiam absque alia de-
claratione animi.l.non solum.§.quod vulgo.ff.de vsu-
cap.l.2.§.fi.ff.pro empto. Achil.de posses.decis.4. Non
obstant,quæ pro parte Dominorum de Vrsinis in con-
trarium allegantur. In primis non obstat quòd hæc
5 † adiudicatio non est attendenda, ex quo non constat
de illius processu, nec de eius solennitatibus à iure re-
quisitis,& quod Rota nõ attendit sententias sine pro-
cessu, & sine earum iustificatione ex actis. Nam fuit
multipliciter responsum. In primis, id non procedere
6 in casu isto,in quo † adiudicatio deducitur non per viã
actionis ad petendam illius executionem,sed per viam
exceptionis, quo casu probat etiã sine processu, vt per
Accorambon.decis.35.circa med.ibi,& maximè. Nam
7 † potest quid allegari & deduci per viam exceptionis,
quod non potest per viam actionis, vt per Bal.in l.post
mortem.num.3. prope fin.vers.aut tractat actum.ff.de
adopt. Imo.in l qui superstitis.num.2.circa med.vers.
aut non cõtingunt.ff.de acquit.hæred.Fely.in c.lator.
col.2.vers.& dicit Bal.de re iudic.Et fuit tentum in il-
la Portuen. bonorum coram R. P. D. Seraphino 14.
Martij 1578. Secundò, quia præsumitur pro sententia
sioe decreto iudicis respectu solennitatum, quando
8 cõcurrit † antiquitas temporis, & enunciatio ipsarum
solennitatum saltem in genere, vt in casu nostro, cum
in mandato Gubernatoris dicatur, seruatis seruandis.
Aym. post alios de antiq. temp. par. 2. §.ex præmissis.
nu.9, Gabriel.lib.2.de sent.conclus.4.nu.34.& 37.Imò
sine vlla enunciatione præsumitur pro decreto, etiam
causæ cognitiooẽ requirente, quando præterijsset lon-
gissimum tempus 30. annorum, secundum Alciat. de
præsumpt.reg.3. præsumpt.10.nu.5.cum seq. iuncto.
9 num.6. vers.nisi præterijsset. Tertiò, quia † in casu,de
quo agitur,omnia præsumuntur solenniter acta, stan-
te executione siue missione in possessionem facta vigo-
re mãdati Gubernatoris, & stante lapsu 50. annorum.
Quia non est præsumendũ, Cardinalem Franciottum,
contra quem dictum mandatum executum fuit, ac
deinde eius heredes,tam diu ius suum indiscussum di-
misisse. Anch.cons.40.nu.2.vers.item ex temporis diu-
turnitate. Dec.cons.175.nu.4.& cons.409.num.9.in fi.
Tiraq.de præscript. §.1.glo.4. pag.61. vers.33. Achil.
decis.14.de atten.Et fuit resolutum in illa Roman.pa-
latij de Ioachinis 25.Octobris 1524.coram R.P.D.Se-
raphino. Et pro hac parte est etiam decis. Afflict.368.
10 num.3.4.5.6.& 7. vbi propter † vetustissimam posses-
sionem præsumitur solennitas appretiationis, & nu.9.
assignat rationem, quia fuit possessum territorium de
quo ibi per longissimum tempus,præsentibus & scien-
tibus & non reclamantibus tanto tempore aduersario,
& eius hæredibus. Quartò, quia acta adiudicationis,
11 de qua agitur, fuerunt deperdita, quo † casu probata
perditione præsumitur pro illis. glo.fin. in c.quoniam
contra. & ibi Bal.nu.27.vers.item fallit. Butr.num.56.
vers.hæc vera. Abb. num.19. post princ. vers.prædicta
procedunt. Fely.nu.52.vers.idem de eo. Bero.nu.217.
ante med. vers.sed si dicerentur. de probat. Gabriel.d.
conclus.4. nu. 13. Et in terminis fuit resolutum in vna
Roman. spolij domus de Cansacchis, coram R. P. D.
Decano 19. Iunij 1578. & coram R. P. D. Blanchetto
12 20.Maij 1580. De perditione autem processus constat
ex diligentia facta de reperiendo in actis Gubernato-
ris. Cassad.super regul. decis.5.nu.5. Et præmissa con-
firmantur ex breui Clementis Septimi mandantis,
mandatum Gubernatoris,& omnia in eo contenta de-
bitæ executioni demandari,& maximè,quia Clemens
de hoc negotio erat informatus, ex quo quando erat
Vicecancellarius,interfuit Capitulis matrimonialibus
initis inter Comitem Albertum, & D.Ceciliam filiam
Cardinalis Franciotti, & insuper promisit dare eidem
Comiti pecunias super hypotheca castrorum, de qui-
bus agitur. Secundò non obst. defectus iurisdictionis
Gubernatoris,qui tunc temporis in Vrbe non habebat
tribunal cognitionum causarum priuatarum, sed so-
lum erat superintendens,vt apparet ex bulla Sixti IV.
declaratoria iurisdictionum curiarum Vrbis, quia si
extarent acta, posset in illis reperiri specialis commis-
sio.Corn.cons.210.ad fi.lib.4. Tertiò non obst.quæ di-
cuntur de iniustitia pretij. Quia respiciunt iudicium
rescissionis adiudicationis ex capite læsionis.Stãt enim
simul,quòd adiudicatio sit valida & translatiua domi-
nij, & extinctiua pignoris, & tamen tanquam læsiua
possit rescindi.Quartò non ob.quòd Comes Albertus,
nõ poterat impetrare dominium istorum castrorum,
13 cum † ex eis perciperet vsuras, iuxta c. salubriter. de
vsur. Quia fuerunt data in pignus solum pro spacio
trium annorum, intra quod tempus debebat fieri so-
lutio 4000.scutorum restantium,quo termino elapso,
& solutione nõ facta poterat Comes Albertus vel per-
cipere vsuras,iuxta d.c.salubriter, vel petere sibi adiu-
dicari castra in solutum secundum formam statut.vr-
bis.lib.1.c.69.Obiectum autem procedit quando quis
cogitur percipere vsuras ex pignore. Quintò non ob.
quæ dicuntur de obseruantia subsecuta, quod Comi-
tissa recuperauerit ista castra tanquam data in pignus,
& tanquam talia semper possederit.Quia de ista obser
uantia non constat, cum Comitissa solum dixerit,quo
titulo fuerint tradita Comiti Alberto,& semper habet
relationem ad illud tempus. Ad alia non est opus re-
spondere, Quia bene euacuantur per informantes di-
ctorum de Caetanis.

CANTVCCII.

Foroliuien. Fideicommissi. Ven. 21. Apr. 1581.

SVMMARIA.

1 *Sententia dicitur transire in rem iudicatam,ob non redi-
tum pro apostolis in tempore.*

2 *Infirmitas superueniens in termino redeundi pro aposto-
lis non excusat, quo minus sententia transeat in iudi-
catum.*

DECISIO CXLIV.

DOmini tenuerunt, sententiam in Rota latam in
ea parte, in qua pronũciatur ad fauorem R.P.D.
Marcolini,& fratrum,transiuisse in iudicatum ob non
1 reditum † pro apostolis in tempore. Nam appellatio
fuit interposita 9.Iulij, & appellanti fuit datus termi-
nus iuris,& interim quandocunque.Ipse autem redijt
pro apostolis 10.Augusti,& sic post terminum 30.die-
2 rum,cum mensis Iulij habeat dies 31. Nec † excusatur
propter impedimentum infirmitatis superuenientis in
termino, vt per Bal.in l.eos. §.apostolos. in prin. C.de
appel. Boer.cõs.43.nu.9.& facit decis.Mohe.79.incip.
Nicol. de Toledo. Vnde stante re iudicata non est du-
bium, sententiam executioni demandandam esse,cum
in commissione vltimo loco præsentata mandetur, vt
constito de re iudicata ad legitimã executionem pro-
cedatur, & nihil exemplo deducitur cõtra sententiam
in hac parte, cum omnia dubia in Rota plenè discussa
fuerint.Quo verò ad aliam partem sententiæ respectu
Petri Francisci, & Pauli dabitur resolutio in alia, data
copia sententiarum & instrumenti diuisionis, & alio-
rum iurium necessariorum &c.

CANTVCCII.

Salamantin. Iurisdictionis. Venetis, 18. Aprilis 1581.

SVMMARIA.

1 *Episcopus non potest in loco exempto nec per se nec per
alium exercere suam iurisdictionem.*

*Fallit, nisi habeat iurisdictionem in certis casibus in loco
exempto,non autem in personas.num.2.*

2 *Officialem potest Episcopus constituere in loco exempto,
vbi habet iurisdictionem in certis casibus: secus si so-
lum in personas exemptas.*

3 *Exceptio debet esse de regula.*
4 *Iurisdictio Episcopi in loco exempta qua sit: & qui casus dicantur respicere locum exemptum, & qui personas.*
5 *Exemptio acquiritur etiam per præscriptionem.*
6 *Ordinarius habet de iure communi fundatam intentionem pro sua iurisdictionem tuenda contra exemptionem allegantem.*

DECISIO CXLV.

DOmini plura firmarunt. In primis Reuerẽdiss. D. Episcopo Salamantin. non licuisse nec licere erigere Tribunal, & deputare Prouisionẽ in oppido Medinæ loco exempto, quia Episcopus non potest in lo-
1 co exempto pro tribunali sedere, nec † suam per se, vel per alium exercere iurisdictionem. c. cum Episcopus de offic. ord. lib. 6. Non obstat, ꝙ quando Episcopus in loco exẽpto habet in certis casibus iurisdictionem, prout habet Episcopus Salamantin. in quatuor casibus sibi in Bulla Sixti reseruatis, quod tunc in loco exempto potest officialem deputare, & suam iurisdictionem exercere, quia quo ad illos casus est iudex, proot in terminis declarat Ioan. Monac. in d. c. cum Episcopus. nu. 3. ver. sed pone. Nam respõdetur, quòd aut
2 † Episcopus in illis certis casibus habet iurisdictionem in loca exempta, & tunc potest constituere officialem, & suam iurisdictionem exercere. clem. attendentes. de stat. Monac. clem. quia contingit. de relig. domibus. Et ita procedit d. Io. Monac. Aut Episcopus habet iurisdictionem solum in personas exemptas, & tunc secus. c. 1. de priuil. li. 6. elem. 1. de testam. Ista est distinctio Io. And. in d. c. cum Episcopus. nu. 1. in fi. & nu. 2. quam ibi sequuntur Gemin. col. pen. circa med. vers. sed quod si Episcopus. alias nu. 11. Anch. nu. 2. Franc. num. 3. in fin. Butr. nu. 7. Soc. in c. recepimus. nu. 67. vers. quod limitat, de priuileg. Non obstat, ꝙ exemptio Sixti loquens de loco, & personis, excipit de eodem loco, & personis quatuor casus, videlicet, sacrilegia, causas matrimoniales, causas appellationum, & institutiones seu confirmationes præsentatorum, qui casus cum excipiantur de loco exempto, sequitur, vt in illis casibus locus non
3 sit exemptus, quia † exẽptio est exceptio, & exceptio debet esse de regula, l. nam quod liquide. §. fi. ff. de pen. legat. Siquidem respondetur, quòd quatuor casus per Bullam Sixti excepti respiciunt personas, & non loca, nempe sacrilegos, coniuges appellãtes, & clericos præsentatos ad beneficia, & sic sumus in casu c. 1. de priuil. lib. 6. & Io. And. & cæteri post eum, in d. c. cum Episco-
4 pus, exemplificant † iurisdictionem Episcopi in loca exempta, in casu clem. attendentes, de stat. monac. vbi tribuitur ordinarijs ius visitãdi auctoritate Apost. monasteria Monialium exempta. Et in casu clem. quia cõtingit, de relig. domib. vbi ordinarijs locorum iungitur onus recuperandi, & in debitum statum reducendi bona hospitalium exemptorum occupata, deperdita, & indebitè alienata in euentum, quod rectores eorundem hospitalium præmissa facere negligant, & sic clarè patet in vtroq; casu competere ordinarijs iurisdictionem in loca exempta. Nec est verũ, ꝙ isti quatuor casus excipiantur de loco exempto, ita vt in illis locus non sit exemptus, quia imò excipiuntur de personis exemptis, non de loco exempto, cum sacrilegia, causæ matrimoniales, & appellationum, & institutiones, seu confirmationes præsentatorum non cadant in loco, sed in personis, vt per se patet. Minus obstat, ꝙ cũ ante præscriptionem Reuerendiss. D. Abbatis, Reuerẽdiss. D. Episcopus esset ordinarius oppidi Medinæ, tã respectu loci, quã personarum, cumq; præscriptio nihil illi abstulerit, quo ad quatuor casus, sequitur, vt hodie quo ad illos remaneat ordinarius tam respectu loci, quàm personarum. Nam respondetur, quòd cum quatuor casus respiciant personas, & non loca, præscriptio nihil abstulit Episcopo respectu personarum in illis quatuor casibus, & per consequens, ꝙ ipse remaneat hodie ordinarius respectu personarum in eisdem quatuor casibus. Nec etiam obstat, ꝙ non sumus in loco exempto. Quia imò sumus, cum præscriptio siue consuetudo, de qua in Bulla Sixti, sit talis, vt non solum eximat, sed etiam iurisdictionem tribuat, vt resolutum fuit coram R. P. D. Seraphino 9. Maij 1580. Et ꝙ exem-
5 ptio nedum per priuilegium, sed etiam † per præscriptionem acquiratur, est text. in c. cum personæ. & ibi Doctor. de priuileg. lib. 6. Item & secundo, firmarunt Domini, Episcopum non potuisse facere præceptum generale clericis oppidi Medinæ, vt se præsentarent coram eo ad exhibendum titulos suorum beneficiorum, & se examinandum. Quia ad eum spectat solum institutio & confirmatio præsentatorum, & ideo debuerat facere præceptũ particulare, vt exhiberẽt titulos suorum beneficiorum, ad quæ præsentati fuerunt. Et tanto minus licuit Episcopo facere dictum præceptum generale, quod in eo asserit, collationem beneficiorum ad se spectare, vt patet ex illis verbis, attento quòd in prædicta Abbatia ad eum pertinet collatio & institutio beneficiorum & cappellaniarum ipsius, & sic iurisdictionem suam limitatam ad institutiones & confirmationes præsentationum volebat extendere ad collationem. Præterea & tertio, Domini dixerunt, quod donec Abbas probet consuetudinem dandi ordinationes, & literas dimissorias, Episcopus, qui habet intentionem fundatam de iure communi, potest vti sua iurisdictione in conferendis ordinibus & concedendis literis dimissorijs, iuxta text. in c. cum personæ. in fin. de priuil. lib. 6. Quod procedit, etiamsi Episcopus non esset in quasi possessione dandi ordines, & literas dimissorias,
6 quia † ordinarius siue sit in possessione subiectionis, siue non, potest vti sua iurisdictione contra eum, qui ad probandum se esse exemptum allegat præscriptionẽ, siue consuetudinem præscriptam, prout in casu nostro, quousque præscriptionem probauerit, ita post Lap. & Abb. tradit Gemin. in d. c. cum personæ. in fi. per illum tex. in fi. Et propter odium præscriptionis, & propter fauorem iuris communis, vt ibi latius per eum, quem sequuntur ibi Anch. nu. 6. in 2. not. & Franc. in §. si vero, in 2. not. & Soc. in d. c. recepimus. nu. 72. de priuil. lib. 6. Vltimò fuit dictum, attentata hinc inde deducta maiori ex parte pendere à neg. principali, & à declaratione quatuor casuum in Bulla Sixti reseruatorum. Et propterea non esse deueniendum ad aliquam attentatorum reuocationem, sed satis esse confirmare sententiam vltimo loco latam.

CANTVCCII.

Asculan. Fructuum. Veneris, 5. Maij 1581.

SVMMARIA.

1 *Tempora tria consideranda in acquisitione bonorum debitoris per viam iudiciariam. cum nu. seq.*
2 *Debitor confitens se esse debitorem quantum tempus debeat habere ad soluẽdum, cum distinctione, ex cõmuni.*
3 *Tempus quod datur post captam tenutam vsque ad eius venditionem, est arbitrarium.*
4 *Tempus subhastationis in bonis priuatorum distrahendis est iudicis arbitrarium.*
5 *Tempus designatum per dictionem diu, est in arbitrario iudicis.*
6 *Dispositio qualibet qualiscunque sit, recipit interpretationem a consuetudine etiam contra propriam significationem verborum.*
7 *Enunciatiua verba, etiam quando de enunciato principaliter agitur, faciunt præsumptionem.*
8 *Præsumptio est pro iudicis decreto, in quo solennitates in specie sunt enunciata.*

DECISIO CXLVI.

REsolutũ fuit, acta, de quib. agitur, sustineri de iure cõmuni. A die enim 25. Maij 1551. vsq; ad diẽ 22. Augusti eiusdem anni, satis superque includuntur

tria

1 tria † tempora, de quibus hic per informantes Philippi, videlicet tempus, quod Medessus post confessionē debiti habuit ad soluendum item tempus, quòd post captam tenutam ante eius venditionem requiritur, demum tempus infra quod subhastatio perficitur. Primum tempus fuit 10. dierū, quod cępit currere à die 25. Maij 1551. quando Medesso præsenti, & debitum confitenti, fuit factum præceptum de illud soluendo.
2 Nam cōis est Doct. distinctio, quod † aut debitor in ius vocatus oblato libello, & lite contestata confessus est se esse debitorem, & condemnandus est per diffinitiuam sententiam, & datur ei tempus quadrimestre ad soluendum, iuxta l. 2. & fin. C. de vsu. rei iud. Aut verò conuersus est debitum nullo oblato libello, nec lite cōtestata, prout accidit in casu nostro, & tunc contra eū fertur sententia interlocutoria, hoc est fit præceptum de soluendo infra 10. dies, idq; nun de iure, sed de consuetudine. ita post Iacob. de Butr. distinguit Bart. in l. si debitori post prin. vers. dicebat. Alber. sub nu. 1. versic. aut confessio, Ang. nu. 5. & 6. Fulg. sub nu. 5. & Iacob. de S. Georg. nu. 21. circa med. vers. in eadem gloss. ff. de iudic. Imol. in c. quærenti. num. 11. & ibi Abb. sub nu. 5. ff de off. delegat. Secundum tempus, quod lapsis 10. diebus à die captæ tenutæ vsque ad eius venditionem intercedere debuit, vel fuit duorum mensium, vel ar-
3 bitrarium, cum simus † in executione sententiæ interlocutoriæ, hoc est, illius præcepti de soluendo, Doct. communiter in l. à Diuo Pio. §. in venditione. & maximè Alex. num. 10. & Ias. num. 15. & 16. qui de commu-
4 ni testantur. ff. de re iudicata. Tertium tempus † subhastationis fuit arbitrarium, licet enim tex. in l. ordo. C. de execut. rei iud. requirat res diu subhastari, & Bald. ibid. nu. 4. in fin. dicat, non esse repente procedendum ad venditionem, sed pluries, & diu subhastandas. Et Paul. de Cast. ibid. nu. 3. inquit, subhastationes debere durare per plures, & plures dies, ne fiat fraus: nihilominus in bonis priuatorum distrahēdis tempus, intra quod subhastatio fieri debet, cum non sit à iure determinatum, arbitrio iudicis relinquitur, vt idem Bal. declarat, in d. l. ordo. nu. 6. inquiens, tempus designatum
5 per illam † dictionem *diu*, esse in arbitrio iudicis, quando venditio vel adiudicatio fit ex interlocutoria, prout in casu nostro. Et hoc idem tenet ibi Saly. post princip vers. item not. Bar. in l. licitatio. in prin. num. 3. ff. de publican. Ioan. de Plat. in l. si tempora. num. 1. C. de fid. instrum. & iur. hast. fisc. lib. 10. Capic. decis. 36. sub nu. 4. Menoc. de arbit. casu 129. nu. 2. Roland. cons. 33. sub nume. 14. lib. 1. Non obstat, quod non sit credendum Doct. supra citatis attestantibus, generalem esse consuetudinem, vt reo debitum confitenti, quando non proceditur in figura, iudicij, detur tempus 10. dierum ad soluendum. Quia fuit per Dominos responsum, credendū esse ad effectū, de quo agitur, nēpe ad effectum carentiæ malæ fidei Ioan. Secundò non ob. si dicatur, cum in casu nostro in præcepto de soluendo nō fuerit appositum terminus 10. dierum, intelligitur tacitè de termino legali quatuor mensium, prout expressè tradit Bal. in l. si debitor. in 3. not. Quia potius debet intelligi de termino consuetudinario 10. dierum quā
6 de legali quatuor mensium, cum † quælibet dispositio, qualiscunque sit, recipiat interpretationem à consuetudine, etiam contra propriam significationem verborum. Innoc. in c. olim, sub num. 2. de verb. sign. Abb. in c. certificari. sub nu. 2. de sepult. Ruin. cons. 150. num. 13. lib. 1. Dec. in l. semper in stipulationib. nu. 10. de reg. iur. & patet ex quamplurimis exemplis collectis per Barb. Fely. Dec. & Rip. in c. cum M. Ferraien. de constit. & latissimè per Gabr. lib. 6. de consuetud. concl. 1. Et tanto magis in casu nostro, in quo dixi, agitur ad effectum carentiæ malæ fidei. Tertiò non obstat, quod in casu isto non constat de captione tenutæ. Quia hic plura concurrunt. In primis enunciatio, quæ fit de tenuta capta per relationem ad acta. Verba
7 enim † enunciatiua, etiam quando de enunciato principaliter agitur, faciunt præsumptionem. vt per Aym. post alios, de antiq. temp. par. 1. sect. propositum, nu. 55. cum trib. seq. Secundò, tacita confessio partis resultans ex eius non reclamatione in actu intimationis sibi factæ de recuperando supradictam tenutam, quæ recuperatio præsupponit capturam. Tertiò, amissio actorum. Quartò præsumptio, quæ capitur pro decreto iudicis mandantis ea fieri, quæ tenutam subsequuntur, & quæ non, nisi ea præcedente, fieri potuissent, maximè, q; solennitas captionis tenutæ fuit specificè enun-
8 ciata. Præsumitur enim pro iudicis † decreto, in quo solennitates in specie sunt enunciatæ: Felyn. in c. quoniam contra. num. 37. post med. vers. limita seu declara, & ibi Dec. num. 41. vers. & illud, quod dictum est, de probat. Alciat. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 10. nu. 2. cum seq. cum multis alijs, de quib. per Gabr. libr. 2. de sent. concl. 5. num. 37. & 38. Et hanc opin. seruat Rota, vt per Achil. de decr. dec. 2. vbi testatur hanc esse commun. opin. Reliqua, quæ pro parte Philippi allegantur, responsione non indigent, cum ex facto tollantur, vltra quod per informātes in factu pro parte Ioannis satis euacuantur.

CANTVCCII.

Roman. Fideicommissi, seu legati. Veneris, 12. Maij 1581.

SVMMARIA.

1 *Intellectus communis ad l. non est dubium. C. de legat. habet locum, quando occupatio fit clam, secus autem si fiat palam.*

Item limitatur fauore piæ causæ. num. 4.

2 *Verbum subtrahere denotat clandestinam amotionem.*

3 *Legatarius furtiue occupans possessionem rei legatæ iure suo priuatur, quantumcunque hæreditas non fuerit adita.*

5 *Dispositio l. si quis in tantam. C. vnde vi. non procedit contra prælatum nomine Ecclesiæ occupantem, ita vt Ecclesia teneatur, ex communi.*

Imo ampliatur, vt procedat etiam si prælatus vnà cum Capitulo, vel habita congregatione vel consilio cum eo, occupauerit. num. 6.

DECISIO CXLVII.

1 Licet communis intellectus † ad l. non est dubium, C. de leg. sit, vt legatarius occupans rem legatam propria auctoritate, tunc demum cadat à iure suo, si occupauerit post aditam hæreditatem, & apprehensam possessionem, omissa distinctione, an occupauerit palam, vel clam, vt per glo. Bart. Bald. Salyc. Cast. Alexand. Iacob. de S. Georg. & Ias. ibi, & de communi testatur ibidem Corn. Nihilominus verior, & verbis ac menti illius legis, congruentior videtur intellectus, vt adhibenda sit distinctio, num occupatio fiat clam, vel palam, vt primo casu sit locus caducitati, secundo verò non. Et ita intelligit ibi Fulgos. ponderando ver-
2 bum † *subtraxisse*. quod denotat clādestinam amotionem, l. subtracto. C. de furt. l. 1. ff. de abig. quem intell. sequitur ibi Corn. addens & eam rationem, quia cum simus in pœnalibus, & restringendis, videntur coniungendæ ambæ solutiones gloss. Et hoc idem vult Ang. in l. vnica, circa med. vers. potest etiam dici, C. quorum
3 legat. dicens, legatarium † furtiuè occupantem possessionem rei legatæ iure suo priuari, quantumcunq; hæreditas non fuerit adita, per d. l. non est dubium. Idem quoque tenet Rom. consil. 312. in princ. inquiens legatarium palam propria auctoritate legatum vsusfructus accipientem, non perdere ius suum, licet secus si clam. Tūc n. absq; dubio iure ipsius vsusfructus priuatus extitisset, per d. l. non est dubiū. Idē Corn. cōs. 140. in finalib. verbis, lib. 1. & hanc eandem sententiam latè
pro-

prosequitur Ant.Gomes.in l.Tauri.l.45.nu.132. Item
4 dispositio d. l. non est dubium, limitatur † fauore piç
causæ: ita Capr.cons.7.nu.34.& cons.32.nu.13. Tiraq.
5 de priuil.piæ causæ,priuil.45.Quia † quemadmodum
dispositio l.si quis in tantam. C.vnde vi. non procedit
contra prælatum nomine Ecclesiæ occupantem, ita vt
Ecclesia teneatur, vt latè per Menoc. de recuper. pos.
remed.9.nu.101. cum seq. & de cōi testatur Rip. in c.
sæpe.nu.95.& in l.fi.num.174.C.de reuoc.donat. Imò
ampliatur secundum nonnullos, quorum sententiam
latè tuetur Menoc.vbi sup.nu.104.cum plurib. seq.vt
6 † procedat etiā si prælatus vnà cum Capitulo, vel ha-
bita congregatione, vel communicato consilio cum eo
occupauerit: ita pari ratione dispositio d.l. non est du-
bium. non debet habere locum in prælato rem legatā
nomine Ecclesiæ propria auctoritate occupante. Et ita
tenuerunt Domini pro Hospitale S. Iacobi incurabi-
lium de Vrbe contra Orsettam Amonen.in vna Rom.
fideicommissi,coram Decano 12.Maij 1581.

CANTVCCIi.

Roman. Pecuniaria de Zabrerijs.Mercurij,
17.Maij 1581.

SVMMARIA.

1 Obligatio creditorum de cedendo omnia eorum iura, ex quibus colligatur, vt intelligi debeat de toto credito, non autem de summa redacta, cum nu.2.3.& 6.
4 Cessio, quando soluitur pecunia, est quadam nominis sine actione emptio.
5 Lites computantur in pretio rei.
7 Creditum vltra summam redactam repertum, quando censeatur per acceptilationem remissum.
8 Cessio iur.ū facta ex interuallo post solutionem nihil valet: secus si sit facta in ipsa solutione, vel post in continenti.
Limita etiam nisi præcesserit pactum de cedendo nu.11.
9 Prius nec posterius in eodem instrumento, vel contractu non datur, sed simul, & semel assumit vires suas, quando est à partibus absolutus.
10 Cessio iurium respiciens plura tempora, & qualitates, debet intelligi secundum tempus, & qualitates, quibus adhæret.
Limita, & declara, vt nu.seq.
12 Acceptilatio inualida respectu forma non potest sustineri in vim pacti.

DECISIO CXLVIII.

QVia in vltima positione huius causæ fuit per ali-
quos ex Dominis excitata difficultas, an obliga-
tio creditorum de cedendo omnia eorum iura, intelli-
gatur respectu summæ redactæ, vel potius respectu
integri crediti. Ideo visa fuit mihi hæc difficultas par-
ticulariter discutienda. Proposui igitur illam 17. Maij
1581. In qua Domini tenuerunt, obligationem prædi-
ctam debere intelligi respectu integri crediti, & non
respectu summæ redactæ, moti ex pluribus. Primò,
1 † quia d.obligatio non est restricta ad summam reda-
ctam, sed est generalis de cedendo omnia iura, meritò
debet comprehendere non solum iura respectu sum-
mæ redactæ, sed etiam iura respectu integri crediti, cū
vtraque iura essent creditorum, & vtraque illis compe
terent. Secundò, quia concurrit multiplex verisimili-
tudo mentis Illustr. D. Cardinalis, quòd intellexerit si-
bi obligare creditores ad cedendum omnia eorum iu-
2 ra respectu integri crediti. Prima enim † verisimilitu-
do ex eo colligitur, quòd si creditores cederent eorum
iura solum pro summa redacta, Cardinalis non habuis
set compensationem periculi trium litium, quòd in se
suscepit. Secunda verisimilitudo sumitur ex eo, quòd
Cardinalis potest commodius ac facilius excludere cre
ditores posteriores, qui non se subscripserunt calculo
vtendo iurib. sibi cessis alijs creditorib. anteriorib. nō
solum pro summa redacta, sed etiam pro integro cre-
dito. Tertia verisimilitudo, quæ animum Dominorū
non parum mouit, fuit, quia cessio integri crediti, est
necessaria Cardinali ad excludendam læsionem, quam
hæredes Cardinalis de Gaddis prætendere possent, al-
legando castrum Riani fuisse tantummodo venditum
pro pretio scutorum 70000. Nam in isto casu Illustr.
Cardinalis Cæsius posset excludere huiusmodi læsio-
nem, allegando illud plus, quod d. castrum valebat,
fuisse sibi cessum, & donatum à creditoribus Cardina-
lis de Gaddis ius habentib. in eius hæreditate, & con-
sequenter in d. castro. Vnde cum in casu isto concur-
rant tot verisimilitudines, & per cōsequens adsit mul
tiplex interesse Illustr. Cardinalis, credendum est, eū
voluisse sibi cedi iura, non solum pro summa redacta,
sed etiam pro integro credito. Tertiò facit, quia in-
ter creditores, & Cardinalem mediante calculo, & apo
cha fuit initus contractus emptionis, & venditionis.
3 Nam † creditores promittētes cedere oīa eorum iura,
vendiderunt nomen Cardinalis de Gaddis siue actio-
nem, quam contra eum, & eius hæredes habebant, &
vice versa Cardinalis Cæsius promisit illis soluere va-
rias pecuniarum summas in calculo specificatas. Ces-
4 sio enim quando † soluitur pecunia, est quædam no-
minis, siue actionis emptio, vt not. Ang. in l. Modesti-
nus. per illū tex. ante nu. 2. vers. est ergo, & ibi Imol. nu.
3. ver. potes ēt notare. ff. de sol. facit text. in l. si dubite-
tur, & in l. cū his. & ibi gl. & Bar. ff. de fideiuss. Vnde stā
te ista emptione & venditione inter creditores & Car
dinalem, non est verisimile, eum voluisse solummodo
cessionē pro summis redactis, & sic pro scutis 70000,
& nihil consequi respectu trium litium, quas in se su-
5 scepit, † quæ in rei pretio computātur, ad not. in l. fun-
di partem. ff. de contrah. emp. Tiraq. de retrac. lignag.
§.1. glo. 16. Et tanto magis, ꝙ illæ erant magni ponde-
ris, prout euentus subsecutus docuit, quia Cardinalis
in illis concordandis magnas pecuniarū summas ero-
gauit. Quartò & vltimò tollitur omnis difficultas ex
6 obseruantia subsecuta. Nam † omnes creditores in re-
ceptione pecuniarum eorum crediti redacti cesserunt
Cardinali integrū eorū creditū in calculo specificatū,
non autem cesserunt eorum iura pro summa redacta
tantum, vt ex lectura instrumentorum cessionū liqui-
dò apparet. Non ob. alleg. in contrariū pro parte Zabre
riorū. Et in primis non obst. ꝙ Zabrerij cedentes in ge
nere iura, quæ habent qualiacunq; & quantacunque
illa sint, satis dicuntur adimplere obligationem de ce-
dendo omnia eorum iura. Quia obligatio (ponderādo
illa verba, vice versa) est correspectiua ad calculum, in
quo fit mentio de credito integro, & de redacto: sed
nō potest esse correspectiua ad calculum respecto cre-
diti redacti, vt mox deducitur. Ergo debet esse corre-
spectiua ad calculum respectu integri crediti, & sic Za
brerij cedendo simpliciter iura, quæ habent, non libe-
rantur ab eorum obligatione. Secundò non obst. quod
impossibile sit, ꝙ creditores approbantes, & acceptan-
tes reductionem eorum crediti, possint cedere iura;
nisi pro credito redacto, quia approbādo, & acceptan-
do reductionem censentur illud plus, ꝙ est vltra sum-
mam redactam per viam acceptilationis remisisse, &
7 sic † illud plus fuit extinctum, §. 1. vers. sicut autē. Inst.
quib. mod. tollit. oblig. Si enim creditor in 10. dicat, se
esse contentū de quinque, videtur alia quinq; remit-
tere, & sic per acceptilationem obligatio quo ad alia
quinque extinguitur, prout ibi. Quia pro responsione
dicitur, quod tunc obiectum intraret, quando credi-
tores post approbationem, & acceptationē reductio-
nis, & sic post remissionem partis crediti eorum factā
per acceptilationem promisissent post aliquod inter-
uallum cedere omnia eorū iura, tunc enim oporteret
hanc generalem promissionem restringere ad summā
redactam, ex quo vltra illam pro summa remissa non
potest sortiri effectum, cum iura pro summa remissa
fuit iam extincta per acceptilationem. Clara est enim
iuris

8 iuris † conclusio, quòd cessio iurium facta ex interuallo post solutionem, nihil valet, quia iura sunt extincta. l. Modestinus, in prin. & ibi omnes Doctò. ff. de solut. At secus est in casu nostro, in quo non ex interuallo, sed in ipso actu remissionis siue acceptilationis facta fuit promissio de cedendo omnia iura. Nam cessio iurium facta in ipsa solutione, vel post, in continenti valet, & cessat iuris extinctio, d. l. Modestinus. à contrario sensu, & ibi Doc. & præcipuè Bart. nu. 4. ante med. versic. aut cessio fit. Quod autem in casu nostro promissio de cedēdo sit facta in ipso actu remissionis, patet, quia in eodem instrumento post approbationem & acceptationem reductionis in continenti fit promissio de-
9 cedendo, & † non est dubium, q respectu contentorū in eodem instrumento vel cō tractu, non datur prius, nec posterius, quia contractus simul, & semel assumit vires, quandu à partibus est absolutus, vt per Bart. in l. contractus. nu. 4 per illum tex. C. de fid. instru. Soc. in l. quib. dicb. §. quidam Titio. num. 8. circa med. versic. præterea. ff. de condit. & demonstr. Cagnol. in l. lecta, nu. 129 & 173 ff. si cert. petat. & in l. finali num. 266. C. de pact. Tertiò non obst. q creditores promiserunt cedere omnia iura tempore solutionis, vel dationis schedo
10 dulæ bancariæ. Ergo † intellexerunt de cessione iurium crediti redacti. Ergo debet intelligi secundū tempus solutionis, & per consequens de credito tantū redacto, quia illud solum erat soluendum, ad regul. l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxal. actio. Tum etiam, quia tempore cessionis creditum, quod erat supra redactum, iam erat extinctum per acceptilationem siue remissionem inductam ex approbatione, & acceptatione reductionis. Siquidem pro responsione dicitur,
11 obiectum † cessare in casu nostro, in quo processit conuentio de cedendo omnia iura: nam cessio iuris facta post solutionem ex interuallo, quandu præcessit pactum de cedendo, est valida, & suum operatur effectum, quia iura non sunt extincta, prout clarè probat tex. in d. l. Modestinus in prin. ibi. sine vllo pacto, quæ verba omnes Doc. ibi in summario intelligunt de pacto de cedendo. Vnde quamuis in casu nostro creditores cedant eorum iura ex interuallo post approbationem & acceptationem reductionis, & sic post factā solutionem prouenientem ex remissione, seu acceptilatione, nihilominus ista cessio, ex quo præcessit pactū de cedendo, valet, & operatur respectu iurium totius crediti, quia stante pacto de cedendo, illa remissio, siue ficta solutio non extinguit iura crediti remissi. Quartò non obstat, si dicatur, quod creditores in subscriptione calculi per eos facta per duos menses ante schedulam Cardinalis declararunt se esse contentos de omni eo, quod in calculo continebatur pro tata eorum crediti ita taxati, & redacti, & sic per istam approbationem & acceptationem crediti redacti factam per duos mēses ante pactum de cedendo dicuntur iura crediti vltra redactum extincta per remissionem seu acceptilationem. Nam respondetur huiusmodi acceptilationē, ex quo fuit facta inter absentes, quia nec Cardinalis, nec aliquis eius nomine interfuit, fuisse inutilem, nec posse sustineri in vim pacti, ex quo fuit nulla vitio for
12 mæ. Communis est enim Doct. conclusio, vt † quando acceptilatio est inualida ex defectu formæ, quia fit facta inter absentes, non possit sustineri in vim pacti, ita glo. & Doct. in l. an inutilis. in princ. ff. de acceptilat. in l. si vnus. §. fin. ff. de pact. & in l. 1. §. si quis ita. ff. de verbor. oblig. & bene Aret. in §. 1. num. 1. in fi. & nu. 2. Inst. quib. modis tollit. oblig. Quintò non obst. quod Cardinalis habuerit recompensam pro illis tribus litibus, quia excepta lite monachorum Sancti Pauli, pro qua fuit Cardinali assignata in calculo summa scutorum 15000. vltra eam nihilominus ipse soluit scuta 2400. Quo ad alias lites, videlicet Equites, Nicolai de Gaddis, & sororum siue hæredis Cardinalis de Gaddis, Cardinalis Cæsius nullam habuit recompensam, prout ex lectura calculi manifesto appatet. Sextò & vltimò nō obstat, quod creditores cesserūt iura generaliter, quia imò contrarium expressè apparet in instrumentis cessionum, in quibus fit specifica cessio integri crediti.

CANTVCCII.

Aquilan. Prioratus, Veneris, 2. Iunij, 1581.

SVMMARIA.

1 *Resignatio facta non seruata forma constitutionis de publican. Pij V. est nulla ab ipso initio.*
2 *Decretum irritans trahitur retro, & operatur nullitatem vsque ab initio, & afficit omnia, quæ sequuntur.*
3 *Papa reuocans ea, quæ iuris positiua sunt, intelligitur ea reuocare prout ex tunc. ex communi.*
Imò pot est facere, vt res factæ habeantur pro infectis etiā quo ad effectus præteritos. nu. 4.
5 *Resignatio purè, & liberè facta in manibus ord'nary non abdicat ius a resignante, nisi seruetur forma constitutionis de publicand.*
6 *Resignatio conditionalis facta in manibus ordinarij tanquam Simoniaca non valet.*

DECISIO CXLIX.

Domini tennerunt, constitutionē de public. fel. rec. Pij V. habere locum in resignatione prioratus de quo agitur, facta de anno 1569. per Ascanium Verustū purè, & liberè in manib. bo. me. Bernardini Cyrilli tūc tēporis præceptoris hospitalis S. Spiritus de Vrbe, ad
1 quem collatio dicti prioratus spectabat, & † consequenter dictam resignationem ob non seruatam formā dictæ constitutionis, quia resignatio non fuit publicata, fuisse & esse nullam, inualidam, nullinsque roboris, vel momenti, perinde ac si facta non fuisset, ac ius ab Ascanio resignante non fuisset abdicatum. Et moti sunt Domini in primis ex verbis ipsius cōstitutionis, quæ sunt clara. Comprehēdunt enim resignationes antea factas, vt patet ibi, q quæcunque dictorum beneficiorum resignationes vsque in diem publicationis præsentis constitutionis factæ. Item resignationes factas in manibus Ordinarij vel alterius collatoris, vt ibi, tam in manib. suæ Sanctitatis, quam cuiuscunq; Rom. Pont. siu prædecessoris, aut successoris, aut cuiusuis alterius etiā locí ordinatij. Item, nullitatem & inualiditatem resignationum factarum in manib. ordinarij aliter, quàn forma dictæ constitutionis exigit, prout ibi, alioquin resignationes, & cessiones, ac extinctiones, consensuum huiusmodi aliter quàm vt præfertur, &c. ponderando illam dictionem huiusmodi, quæ nedum refertur ad extensionem consensuum, sed etiam ad resignationes & cessiones, & est relatiua resignationum, & cessionum, de quib. superius constitutio locuta fuit. Superius autem constitutio locuta est ēt de resignationibus factis in manib. Ordinarij. Meritò illas quoq; contra formā constitutionis factas nullas & inualidas reddit. Vnde non est dubium, resignationem, de qua agitur, ob non seruatam formam dictæ constitutionis fuisse nullam ab ipso initio, haberique pro nō facta, & effectum abdicationis iuris à persona resignantis minimè
2 operari. Nā † decretum irritans, quod est appositū in dicta cōstitutione, habet oculos retrò, & operatur nullitatem ab ipso initio. Cassad. super reg. dec. 1. num. 4. cum seq. Sarn. in reg. de annal. q. 5. prope fi. Ioan. Paul. dec. 14. Achil. decis. 385. Et afficit omnia, quæ sequuntur, ita vt nec effectum, nec iuris fomentum habeant, c. si eo tempore. & ibi not. de elec. in 6. Cassad. decis. 1. nu. 7. de restit. spol. Sarn. in reg. de trien. qu. 49. num. 3.
3 Et † Papa reuocando ea, quæ iuris positiua sunt, reuocat illa, vt ex tunc. gl. communiter approbata in clem.
4 1. in ver. pro infectis. de immu. Eccl. Et † potest facere, vt ea factæ habeantur pro infectis, etiam quo ad effectus

ctus præteritos.Card.Imol.Panor.& alij, in d.clem.1.
Tiraq.de const.poss.pat.3,limit.7.nu.47. Præterea vl-
tra verba d.constitutionis accedit, & ratio; sicut enim
resignatio conditionalis ad fauorem tertij facta io ma
nibus Papæ non abdicat ius à resignante, nisi sequatur
conditio,hoc est,nisi illis tertio ius quæratur,ita etiam
5 † resigoatio purè, & liberè facta in manibus Ordina-
rij oon abdicat ius à resignante,oisi seruetur forma di-
ctæ constitutionis, & sic nisi sequatur tacita conditio,
quæ à d.constitutione intelligitur, ad not. in l. si quis
accepto.ff.de condit.ob caus. Rot.dec.4. ante nu.2, de
rerum permut. in antiq. Non obst. in contrarium ad-
ducta.Et in primis obstat, ꝙ resignatio purè, & liberè
facta in manibus Ordinarij abdicat omne ius, c. ꝙ ad-
moner.de renuo.Rot.dec.4.in no.Cassad.dec.2. nu.3.
eod.tit.licet secus sit in resignatione conditionali ad fa
uorem certæ personæ, prout in terminis huius consti-
tutionis Pij V. Rota cum ista distinctione transiuit in
vna Callagur.Thesaurariæ,coram D.de Grassis 10.Ia-
nuar.1578. Siquidem responsum fuit, id incidenter in
illa causa dictum fuisse,nec ratione,vel auctoritate ali
qua fulciri,& propterea attendeodam non esse. Secun
dò non obst. ꝙ rationes expressæ in proœm.d.constitu
tionis non militant in resignatione facta in manibus
Ordinarij. Quia non intrat obiectum,ex quo constitu
tio expressè disponit de resignationibus factis in mani
bus Ordinarij.Et propterea non potest argumentari à
cessione rationum ipsius constitutionis, cum eius ver-
ba sint clara, nominatim, & specificè resignationes fa-
ctas in manibus Ordinarij comprehendeotia. Vltra ꝙ
ignorantia resignationis potest etiam cadere in Ordi-
narium,qui succederet ei,qui resignationem admisit,
Tertiò noo obst. ꝙ si resignans in manibus Ordinarij
non publicata resignatione,& nõ seruata forma d.cõ-
stitutionis posset ad beneficium redire, sequeretur, ꝙ
d. constitutio iotroducta in odium resignantium re-
dundaret in eorum fauorem. Quia attenta ista ratio-
ne sequeretur,vt nec etiam resignans in manibus Papę
ad fauorem certæ personæ non seruata forma dictæ
constitutionis oequiret ad beneficium reuerti,quòd ta
men est falsum,prout resolutum fuit io illa Pampilon.
Beneficij de Sanguessa coram R.P.D. Aldobrandino
die 15. Martij 1573. quæ resolutio fuit in alijs causis
à Rota confirmata. Quartò non obstant verba consti-
tutionis loquentis de resignationib. factis in manibus
Ordinarij: possuot enim verificari io resignatione fa-
cta in manibus Ordinarij sub conditione. Nam huius-
modi intelligentia nullatenus potest admitti,cum resi
6 gnatio † conditionalis facta in manibus Ordinarij tan-
quam Simoniaca non valeat. gl.& Doct.in c.ex parte,
el 1.de off.deleg. Et propterea absonum esset dicere,cõ
stitutionem voluisse resignationem Simoniacam pu-
blicari,& effectum sortiri,&c.

CANTVCCII.

Legionen.Cappellaniæ.Veneris,9.Iunij 1581.

SVMMARIA.

1 *Domicilium quis habere dicitur in eo loco, ex quo est o-
riundus.*
2 *Filius sequitur originem patris.*
3 *Incolatus non constituitur ex domicilio naturali, siue ori
ginis,sed ex accidentali.*
4 *Domicilium naturale siue originis non facit quem inco-
lam, sed ciuem.*
5 *Domicilium naturale siue originis potest dari sine habi-
tatione.*
Incolatus autem non potest stare sine habitatione.
*Incolatus est nomen iuris duo requirens, factum habita-
tionis, & animum perpetuo habitandi.*
6 *Origo non facit quem incolam,sed ciuem.*
7 *Domicilium ibi habere intelligitur sine expectatione ali-
cuius temporis, vbi quis declarat animũ suum se velle
in aliquo loco domicilium constituere.*
*Intellige tamen, vt aliquis actus significatiuus sequatur
vt emere, vel conducere domum.nu.8.*
9 *Masculi appellatione in materia consanguinitatis, non
autem agnationis, propriè venit etiam descendens ex
femina, ex magis communi.*
10 *Pauper dititi præfertur in beneficialibus.*

DECISIO CL.

DOmini dixerunt,sententiam de partib. ad fauorẽ
Petri Moran contra Petrum Libero latam reuo-
candam esse, quia cum Libero habeat omnes qualita-
tes requisitas à fundatore cappellaniæ, de qua agitur,
(est enim consanguineus proximior,sufficiẽs,clericus,
& incola oppidi de Villa Nuoua del Campo, vbi sita
est d.cappellania) cumq; in Morã deficiat qualitas in-
colatus,meritò ille est huic præferendus.Quod autem
in Moran qualitas incolatus deficiat, patet, tum quia
testes examinati pro parte Libero super 14.articulo
probant,Moran nõ fuisse natum, nec vnquã habitasse
in oppido Villæ Nouuæ,nec potuisse esse contrarium,
quia vidissent vel dici audiuisseot. Tum quia ipsemet
Moran in processu de partib. fol.178. io eius mandato
appellat se incolam Zamoren. Non obstat, quod Mo-
ran io oppido Villæ Nuouæ habet domicilium origi-
nis paternæ, cum eius pater ex illo loco oriundus fue-
1 rit,& † ex quo loco quis est oriundus in eo domiciliũ
habet, l.penultima.ff.de senatoribus & filius sequitur
2 † originem patris.l.assumptio. §.primo. ff. ad munici-
palem. l. filios. C.de munic.& orig.li.10. Vnde si Mo
ran retinet domiciliũ originis paternæ in oppido Vil-
læ Nuouæ, ergo est etiam ibi incola, cum domicilium
incolatum faciat.l.ciues.C.de incol.lib.10.Nam mul-
tipliciter respondetur. In primis,oon probari, patrem
Moran fuisse oriundum ex oppido Villæ Nuouæ, cũ
nec id articulatum fuerit, & testes pro parte Moran
examinati super 8.articulo solum probant,patrem Mo
ran fuisse incolam oppidi Villæ Nuouæ, vnde ex in-
colatu patris noo iofertur ad incolatum filij. Secuodò
3 incolatum † non constitui ex domicilio naturali siue
origiois, sed ex domicilio accidentali. l.pupillus, §.in-
cola,ff.de verb.sign.vbi Alciat.num.11.ioquit,incolam
eum propriè esse, qui cum adoena esset,in aliquam re
gionem ea mente habitatum venit, vt ibi perpetuò
4 sit. Tertiò, domicilium naturale † siue originis non
facere quem incolam,sed ciuem,l.ciues,C.de incol.lib.
10.l.priora.C.de mun.& orig.lib.10.l.incola. ff.ad mu
5 nicip. Quartò, domicilium naturale † siue originis
posse dari sine habitatione,vt post Abb. io c.accedens.
il 2.nu.6.vt lit.non contest.scribit Soc.in c.fin.oum.10.
vers. & hoc procedit, de foro competenti. Incolatum
autem non posse stare sioe habitatione, cum incolatus
sit nomen iuris,duo requirẽs,factum habitatioois, &
animum perpetuò habitandi. Secundò non obstat, si
dicatur, nec etiam Libero esse incolam oppidi Villæ
Nuouæ, sed ciuem,cum inde sit oriundus,& origo nõ
6 faciat † quem incolam, sed ciuem, iurib. supra citatis.
Nam respondetur, fundatorem cappellaoiæ non consi
derasse differentiam iuris ioter ciuẽ,& iocolam, sed vo
luisse, cappellanũ esse incolam oppidi, hoc est, habita-
torẽ habentem animum perpetuo ibi habitãdi,vt pos-
sessiooes cappellaoiæ colat, & relinquat in eo statu, in
quo erunt sibi coosignatæ. Tertiò non obstat, quod
qualitas incolatus requiritur tempore, quo fuerit ha-
bita cappellania,& sic tempore prouisionis vel adeptę
possessionis, quo tempore Moran obtulit se paratum,
& declarauit animum suũ, se velle esse actualiter inco
lam dicti oppidi, vt in process. de partibus, folio 18.
7 Et † simulatque quis declarat animum suum, se velle
in aliquo loco domicilium constituere,dicitur sine ex-
pectatione alicuius temporis ibi domicilium habere,
vt per Abb.in c.fi.in fine.de paroch. per text. in l. eius.
§.Celsus.ff.ad municipalem. Siquidẽ respondetur ne-
gando

gando qualitatẽ incolatus requiri tempore prouisionis, vel adeptæ possessionis, quia hoc non dicit testamentum, sed ꝙ clericus, qui habere debebit dictã cap-
8 pellam, sit incola dicti loci. Nec † sufficit illa oblatio, siue declaratio animi, quia requiritur etiam aliquis actus significatiuus domicilij, puta ꝙ emerit vel conduxerit domum, vt declarat Soc. in c. fi. sub nu. 25. de for. comp. qui actus deficit in casu nostro, vltra quod Moran non potuit facere hanc oblationem, & declarationem in præiudicium Liberi, cui erat ius quæsitum. Quartò non obstat, quod Moran tanquam descendens ex linea masculina debeat præferri Libero descẽdenti ex linea feminina, licet vterque sit in pari gradu, quia fundator vocauit simpliciter proximiorem consanguineum, nec vllam fecit mentionem de descendentibus ex linea masculina: imò credendum est, eum noluisse facere differentiam inter descendentem ex linea masculina, vel feminina, cum nõ simus in materia feudi, vel maioricatus, vel conseruationis agnationis, vel alia simili, nec aliter constet de expressa mente fundatoris, sed sumus in materia, quæ videtur solum requirere, vt proximior consanguineus sit masculus, quo ca-
9 su † æquè propriè dicitur masculus, qui descendit ex linea feminina, quam qui ex masculina, vt per Castr. in l. 1. num. 3 & ibi Corn. col. 4. sub num. 2. vers. an autem dicatur. C. de condit. inser. Socin. in l. Gallus, §. nunc de lege, in fi. & ibi Claud. num. 14. ff. de liber. & posthum. Curt. iun. cons. 1. nu. 24. versic. sexto aduertendum. latè Rub. Alex. cons. 22. num. 11. 12. 13. & 14. & inter cons. Brun. cons. 9. num. 7. cons. 10. num. 5. & 6. Soc. iun. consil. 2. num. 21. & seq. lib. 3. Bero. cons. 77. num. 11. vbi alios citat, lib. 2. Ruin. cons. 49. nu. 2. vers. sed tamen, & nu. 3. lib. 1. Mandel. cons. 85. nu. 4. versic. tamen veritas est, vbi concludit hanc esse magis communem opin. Et fuit resolutum in vna Callaguri. honorum, coram me die 13. Januar. 1576. Et in omnem euentum, quando etiam Moran esset incola oppidi, Libero veniret ei
10 præferendus † ratione paupertatis, Roc. de iure patr. in verbo honorificum, nu. 42. vers. secundo crederem. post Host. & But. in c. tuam. de ætat. & qualit. Sequitur Lambert. lib. 3. par. 1. q. 10. art. 3. num. 23. ante fin. vers. limitatur 2. fol. mihi 107. Dec. cons. 542. nu. 14.

CANTVCCII.

Roman. Dohanæ Salis. Die 16. Iunij 1581.

SVMMARIA.

1 *Citatio incerta, & vaga, & nimis generalis non valet, nec arctat citatum.*
2 *Citatio ad sui essentiam requirit exactam specificationẽ.*
3 *Carceratus ob iniustitiam prima captura relaxatus, non potest in carceribus pro alio debito etiam vero confirmari, vel recommendari.*
Limitatur, nisi carceratio esset nulla ex defectu citationis, dummodo verè constaret de debito. nu. 5.
4 *Carceratio nulla non iustificatur ex superuenienti probatione legitima.*
5 *Captura, vel carceratio nulla ex defectu citationis debet sustineri, si constet vere de debito.*
6 *Citatio non legitimè facta superueniente notitia valet sicut legitima.*

DECISIO CLI.

FAustinus Buccellenus Brixien. mandatum executiuum contra se ad instantiam Camilli Costæ Maceraten. de anno 1575. ab A.C. relaxatum, cuius vigore idem Faustinus postea de anno 1580. carceratus fuit, prætendit esse nullum ex multis, præcipuè tamen ex defectu citationis. Et propterea stante nullitate mandati se à carceribus relaxandum esse. Defectus citationis pro parte Faustini prætenditur ex incertitudine, & generalitate ipsius citationis, quia Costa citauit Faustinum dicendo generaliter, & indeterminatè instante Domino Camillo Costa principali cessionario, nec aliter in citatione expressit personam cedentis, rem cessam, tempus cessionis, & Notarium de ea rogatum. Vn-
1 de † ista citatio tanquam incerta, vaga, & omnis generalis nõ valuit, nec arctauit Faustinum citatum, Rot. decis. 17. de re iud. in nou. Rom. sing. 352. in fine, argumento, l. qui insulam. ff. de verborum significat. c. fin.
2 de rescript. Citatio enim ad sui essentiã requirit † exactam specificationem, & ideo si est obscura, vel indeterminata, iudicatur nulla. l. aut qui aliter. in princ. §. 1. ff. quod vi, aut clam, ita Roma. consil. 369. nu. 8. Alexandr. consil. 137. num. 13. lib. 2. Soc. de cita. artic. 20. numero 14. Marsil. ad rubr. C. de citat. numero 368. cum seq. & in l. de vnoquoque. numero 143. vbi alios citat. ff. de re iudica. Modern. de nullit. in rubrica, ex defect. citatio. numer. 40. Quod autem stante nullitate mandati ex defectu citationis Faustinus debeat à carceribus relaxari, firmarunt Domini decima septima Decembris 1580. qui nulliter, vel iniustè captus, & carceratus est ante omnia relaxandus: nam iudex dicitur ei vim inferre, eumque propria libertate spoliare, & propterea debet ad eam ante omnia restitui, & stante nullitate vel iniustitia primæ capturæ, & carcerationis non potest in carceribus pro alio debito etiam
3 vero † confirmari, vel recommendari, ita Bar. quæst. 6. incipien. Lapus fuit captus, in principio, & in solut. circa medium. versicu. si vero talis violentia. Sequuntur Bald. in l. legata inutiliter. in primo not. in fine, & ibi Alex. num. 4. ff. de legat. 1. Anch. consil. 191. numero 2. circa medium. versic. quinto. pro hoc, Paul. de Castr. in l. sed eximendi. §. item si quis. nume. 2. ff. ne quis eum, qui in ius voca. est. Bene Alexan. cons. 241. nume. 7. vbi id ampliat, lib. 6. late Veron. consi. 19. per totum, Rip. in l. naturaliter. §. nihil commune. numero 56. Boss. de captur. num. 9. Nicellan concord. glos. 52. in tertia fall. plene Paris. consilio 101. num. 7. lib. 3. Roland. consilio 65. num. 31. lib. 3. Riminald. iun. consil. 125. num. 8. lib. 2. Gabriel. de restit. spol. conclus. 1. num. 28. & hoc idem voluerunt Bald. in l. plerique. num. 2. & clarius ibi Cast. num. 4. ff. de in ius voc. & Socin. cons. 113. col. penul. versic. quando ergo seruatis seruandis. libro 3.
4 Et captura, † siue carceratio nulla non iustificatur ex superuenienti probatione legitima, vt per Roman. cons. 241. num. 5. circa med. versi. igitur est dicendum. quem sequuntur Dec. cons. 75. col. 2. in prin. versic. & ideo cum isto casu. Felyn. in c. cum dilecta. numero 4. prope finem. vers. & dicit Ludouicus. de rescrip. Boer. decis. 259. sub num. 2. Paris. d. cons. 101. sub nu. 7. lib. 3. Ioachim. Mynsing. centur. 5. obseruat. 80. nu. 3. Neuiz. alios citans, cons. 32. nu. 43. Bene verum est, quod si ca-
5 ptura; & carceratio esset nulla, etiam ex defectu citationis, tamen verè constaret de debito, vel per confessionem capti, vel carcerati, vel alio modo, tũc deberet sustineri, nec esset locus relaxationi. Ita Paul. de Castr. cons. penult. ad finem, num. 4. lib. 4. per textum, in l. si. §. fi. ff. quod met. caus. Sequitur Soc. cons. 113. in fine, lib. 3. Ias. in l. à Diuo Pio, §. in venditione, nu. 12. ff. de re iud. Dec. consil. 449. num. 29. Hormanor. Dec. in §. nihil commune. num. 15. Paris de Put. de synd. in verbo captura. Caccialup. de debit. suspect. qu. 14. Paris. consil. 99. num. 35. lib. 3. Aymon. cons. 46. num. 7. & consil. 65. nu. 4. ad fi. Riminal. iun. d. cons. 125. num. 14. libro 2. Sed quia pro parte Costæ dicebatur, Faustinum siue eius procuratorem habuisse notitiam cessionis, ideo Domini 26. Maij 1581. dixerunt, quod si constaret de hac notitia ante carcerationem Faustini, ꝙ citatio eũ
6 arctasset, licet ab initio fuisset nulla, quia † citatio non legitimè facta superueniente notitia ita ligat, sicut citatio legitimè emanans, Roman. cons. 410. numero secundo, per text. in clemen. causam. in fine. de elect.

quem

quem sequuntur Fel. in c. cum contingat. nu.8. de rescrip.& in c.gratum.nu.4. circa medium. vers. sed nota quod vbi agitur. de offic. deleg. Marsil.in Rubr. C. de probat.nu.371.in l.de vnoquoque. num.152. circa medium, versatem ante. ff. de re iudic.& sing.259. in fine. Ruin.consi.61.nu.33.li.5.dicens,citationem nullam validari, si transiuit in notitiam citati. Dec.in d.c. cum causam.in 3.not. ad fi. de offic.deleg. Vnde præsuppositis quibusdam in facto particulariter dubitati 23.Iunij, 1581. *an in casu,& ad effectum,de quo agitur, constet Faustinum seu eius procuratorem habuisse sufficiẽtem notitiam cessionis Ioan. Baptista Triumphi rogata in actis Notarij causæ, & scripta in margine instrumenti societatis cum eodem Triumpho contracta, antequã Faustinus caperetur?* Et licet Domini 23. Iunij 1581. fuerint varij, tamen tertia Iulij tenuerunt cõstare de sufficienti notitia ex monitorio A.C.decreto 9. Ianuarij, 1574.executio 13.eiusdem, & reproducto 10. Martij, in quo monitorio fuit intimata Faustino societas scutorum 2000. contracta cum Ioan. Baptista Triumpho 21.Martij.1573.per acta Francisci Baccoletti:non potuit autem Faustinus siue eius procurator videre instrumentum dictæ societatis, quin videret etiã instrumentum cessionis, quod tunc temporis erat scriptum, & annotatum per eundem Notarium in margine instrumenti dictæ societatis. Monitorium enim, vt dixi, fuit executũ 13. Ianuarij. Cessio.n.fuit facta & annotata 4.eiusdem. Præterea dixerunt Domini, notitiam istam colligi etiam ex inhibitione A. C. obtenta 9. Iunij.1576.pro parte Pieræ vxoris Faustini ad impediendam executionem mandati executiui ad instantiam Costæ decreti, & relaxati super domo sita in ciuitate Racanati, ac alijs bonis Faustini eidem Pieræ ratione suarum dotium hypothecatis,quæ inhibitio fuit executa & reproducta per Dominum Ioan. Baptistã Dionysium assertum procuratorem dictæ Pieræ sub 19.Iunij,1576.in qua quidem inhibitione Costa appellatur cessionarius Ioan. Baptistæ Triumphi, & huiusmodi notitia fuit longè antequã Faustinus caperetur. Quia hæc gesta sunt de annis 1574.75.& 76. Faustinus verò captus fuit de anno 1580.

CANTVCCI I.

Bononiensis de Maluetijs. Die 23. Iunij. 1581.

SVMMARIA.

1 *Promissio de euictione in alienatione bonorum fideicommisso subiectorum, non potest amplius reuocari vigore fideicommissi.*

2 *Promissio de euictione facta ex vno capite, non se extendit ad aliud caput, vbi ius de nouo superuenit.*

3 *Declara tamen, vt num.seq.*

4 *Euictio quando fit ex natura rei, non sufficit simplex, siue generalis promissio de euictione, sed requiritur specifica,& expressa in illum casum.*

Limitatur, nisi euictio esset concepta verbis vniuersalibus.num.5.

DECISIO CLII.

Domini tenuerunt, moderandam esse inhibitionẽ quo ad bona Tiberij pro ea rata, pro qua Carolus promisit de euictione, eique hanc promissionẽ obstare, quo minus possit excipere de fideicommisso Ca-
1 roli senioris, † quia cum promiserit de euictione in alienatione bonorum fideicommisso subiectorum, facta per Tiberium Floriano, cẽsetur alienationi cõsensisse, adeoq; non potest illam vigore fideicõmissi reuocare. l.quoties. *la prima*, & ibi Ias.nu.2.vers.secundo limitat. C.de fideicommiss.Dec.cons.323.nu.1.Rip.in l.filiusfamilias §.Diui.nu.14.ff.de leg.1.Paris.consi.81. num. 44.li.2.& cons.48.nu.16.& 17.li.3.Maximè, quia stante ista promissione de euictione intrat regula l.vẽdicantem.ff.de euict.Rom.consi.457.sub nu.2.versic.secundo quia. Tiraq.de retract.lignag. §.1.glos.9. num.33. Non obst. quòd Carolus non petit, fideicommissum
2 † ex capite alienationis, cui ipse per fideiussionem de euictione consensit, sed petit ex capite purificati fideicommissi per obitum Floriani sine filijs masculis, iuxta tradita per Paul.de Cast.in l.cum pater. §.libertis. sub
3 nu.4.de leg.2. Nam † respondetur, tum quod fideiussione Caroli de euictione non intelligitur respectu capitis alienationis, ex quo alienatio fuit facta in casu à testatore permisso, nempe inter illos de familia, sed intelligitur respectu capitis purificati fideicommissi, in quem euẽtum videtur Florianus voluisse per fideiussionem de euictione prospicere. Tum etiam, quia Carolus ex prægnantia verborum instrumenti emptionis, ibi, quauis ratione, vel causa, ad quod instrumentũ eius fideiussio relationem habet, tenetur de euictione etiam ex capite fideicommissi, ex mox infra dicendis. Minus obst. quòd promissio Caroli de euictione non intrat in casu, de quo agitur, quia Florianus sciebat naturam & qualitatem bonorum sibi venditorum, nẽpe, esse subiecta fideicommisso, cui per obitum eiusdẽ Floriani sine filijs masculis locus factus fuit, & sic euictio secuta est ex natura rei, quo casu, vt intraret promissio Caroli oportebat, eũ promisisse de euictione expressè, nominatim, & specificè in casum euenientis fideicommissi: quando enim fit euictio ex natura rei, tunc
4 † non sufficit simplex siue generalis promissio de euictione, sed requiritur expressa, & specifica in illum casum, vt post Riccard. Malumbr. declarat Bart.in l.si filiæ. ad fi.Bal.nu.8.Ang.in fine. Salycet. prope fi. versic, quidam dicunt.& Pau.de Cast.in vltimis verbis.C.famil.ercis.Tiraquel.de retract.lignag.§.1.glos.9.nu.55. Ruin.consi.11.nu.11.ad finem.consil.42.nu.19. versic. nam quando.lib.1.consil.92.nu.28.ad fi.li.3. & in terminis fideicommissi. Alex. cons.21. nu.4. iuncto nu.8. vers.nec etiam obst.li.5.Soc.iun.cons.128.nu.131.cum duob.seq.lib.1.Aym.cons.211. nu.7. latè Ruin.consil. 146.nu.2.vers.sed præmissis non obst.& nu.3. lib.1. & consil.136.n.12.& 13.li.2.Rol.alios cumulans cons.51. nu.10.vers.& accedendo.& nu.11.12.& 13.& 19.lib.4. Nec est differentia inter diuisionem, in qua loquuntur Docto. in d.l. si filiæ. & emptionem, quando emptor est sciens, & euictio sequitur ex natura rei, vel ex ordinatione auctoris, vt post Alex. d.cons.21. expressè firmat Ruin.cons.146.n.3.circa med. vers. non est fienda differentia. Sequitur Rol.d.consil.51. sub num.11. Siquidem pro responsione fuit dictum, præmissa nõ habere locum, quando promissio de euictione est conce-
5 pta † verbis vniuersalibus puta, *quomodocunque, qualitercunque, vel quauis de causa res euinceretur*, tũc enim comprehenditur etiam euictio, quæ fit ex natura rei, prout declarat Tiraq.de retract.lignag.§.1.gl.9.nu.55. iunctis his quæ scribit ad fi. tit. nu 98. Et fuit tentum in illa Rom. emphyteusis coram R.P.D. Blanchetto. Quod autem fideiussio de euictione in casu nostro sit talis, patet, quia habet relationem in omnibus, & per omnia ad instrumentum emptionis, vbi adest conuentio, vt pretium inuestiatur in bonis immobilibus, quæ sint subiecta cuicunque molestię, liti, & quæstioni, quę vllo vnquam tempore mouerẽtur, quauis ratione, vel causa. Et in euentu, quòd non inuestiatur, tunc debeat præstari fideiussio, quæ succedat loco inuestituræ, & sic in fideiussione Caroli censentur repetita illa verba vniuersalia, *ex quo succedit loco dicta inuestitura, &c.*

CANTVCCI I.

Roman. Dohanæ Salis. Die 10.& 21.Iulij, 1581.

SVMMARIA.

1 *Cessio facta per vnũ ex socijs vltra ratã debiti non valet. Intellige, vt num.7.in fine.*

2 *Cessio facta post solutionem ex interuallo, nullo præcedente pacto de cedendo, est nulla.*

Limita, vt num.3.

Item limita in fideiussore, nu.7.

4 *Solutio facta per vnũ ex socijs debet exprimi quo nomine,*

& qua obligatione fieri debeat.

5 *Fideiuſſor latè ſumpto vocabulo quicunque dicitur, qui ſe pro negotio ad alium ſpectante obligat.*

6 *Principalis dicitur ex pluribus reis debẽdi, ad quem pecuniam vel vtilitas contractus peruenit: alij verò fideiuſſores.*

Fallit autem reſpectu creditoris, niſi expreſsè actum eſſet. num. 8.

DECISIO CLIII.

IN vltima Rota præſentis anni 1581. quæ fuit 10. Iulij. feci verba cum R. Dominis meis ſuper expeditione cauſæ Rom. Dohanæ Salis ex nouis quibuſdam fundamentis, tunc pro parte Fauſtini deductis, quibus quia pro parte Camilli Coſtæ non fuerat reſponſum, expeditio cauſæ fuit remiſſa ad primam congregationem, quæ fuit 21. Iulij. in qua pro parte eiuſdem Coſtæ fuit plenè informatũ, & in qua Domini, quibus prædicta fundamenta viſa ſunt cõcludentia, nec illis ſatisfieri potuit pro parte Coſtæ, ordinarunt mihi, vt cauſam cum vno ex Dominis communicarem, ac de eius voto illam expedirem, prout feci. Fundamẽta autẽ fuerunt infra ſcripta. Primò, quia facultas, quam habebat Camillus Roſella capiendi pecunias ad intereſſe, non erat ſimplex, ſed conditionalis in euentum, in quem pecuniæ apud Capſerium, vel ipſum Roſellam nõ ſupereſſent: Et quamuis illas poſſet capere in illum euentum ſine intimatione partis, nihilominus ſtante oppoſitione partis, debet hæc negatiua verificari, cuius verificatio pendet à viſione computorũ Roſellæ, quæ nunquã fuerunt exhibita, licet de hoc proteſtatum fuerit pro parte Fauſtini. Secundò, quia ſocietas inita cum Ioan. Baptiſta Triumpho pertinebat ad Antonium eius patrem, quod oſtenditur tũ ex inſtrumento ſocietatis ibi & pro eo ab Antonio Triumpho eius patre. Tum etiã ex duabus partitis, de quib. in cõputis banchi de Guidatijs, & Arrigucijs in actis exhibitis. vna fol. 57. in princ. extr. ibi, *per due compagnie de officio, vna de ſcuti 2000. preſi da M. Antonio Triũſi, & l'altra de ſcuti 500 da M. Fuluio Amodei.* Alia verò partita fol. 17. eodem princ. ex tract. ibi, *& per rogito della compagnia con M. Antonio Triumſi ſcuti vndeci.* Et nihilominus non Anton. ſed Io. Baptiſta ceſſit Camillo iura huius ſocietatis, & in actis non conſtat nec de mandato ad cedendũ, nec de ratificatione ceſſionis pro parte Antonij, & ſic ceſſio fuit nulla. Tertiò, quia ceſſio fuit facta pro tota ſumma ſcutorum 2040. & tamen Fauſtinus non tene-
1 batur, niſi pro rata quatuor ſolidorũ, & † ſic pro quinta parte, pro qua ceſſio fieri debebat. Gl. in l. Modeſtinus. in verbo. Actionum. vbi Bar. nu. 8. ad fin. Imo. prope fin. verſ. ſed ſi debitũ. Paul. de Caſt. ſub num. 4. ff. de ſolut. Nec videtur bona reſponſio data pro parte Camilli, ꝙ ipſe antea ſoluerat ratam ſuam, quia hoc non poterat verificari, niſi ſolidatis computis. Quartò & vl-
2 timò, quia † ceſſio fuit nulla, tanquam facta poſt ſolutionem ex interuallo nullo præcedente pacto de cedẽdo, contra l. Modeſtinus, & ibi Bart. & alij, ff. de ſolut. Nã ceſſio fuit facta ſub die quarta Ianuarij. 1574. ſolutio verò fuit ſub die 26. Decemb. præteriti, nec conſtat de aliquo pacto de cedendo. Huic fundamẽto pro parte Coſtæ tres datæ fuerunt reſponſiones. Prima, ꝙ ſolutio non fuerit facta ante ceſſionem, quia licet pecuniæ fuerint numeratæ in bancho nummularij, ſub die 26. Decẽb. non propterea dici poteſt, ſolutionẽ factã fuiſſe, quia erat neceſſaria præſentia, & conſenſus Ioan. Baptiſtæ Triũphi creditoris, quæ præſentia & conſenſus non poterat adeſſe, quia dies erat feſtiuus, & ſolemnis Natiuitatis Saluatoris. Huic reſponſioni expreſsè repugnat inſtrumentum ceſſionis ibi, vſque ad diem 26. Decemb. præteriti, qua die habuit ſortem principalẽ, nec feſtiuitas, ſiue ſolemnitas diei impediebat receptationem pecuniarum. Secunda reſponſio eſt, ꝙ ſolutio facta fuit per Coſtam ſuo proprio nomine, & ad liberãdum ſe ipſum, & eius officiũ, non autem ad liberandũ Roſellam, vel Fauſtinũ, aut alios, cõtra quos obtinuit
3 ſibi cedi iura, quo † caſu ceſſio fieri potuit etiã ex interuallo. Bar. in dicta l. Modeſtinus. nu. 4. verſi. aut ſoluit nõie ipſius ſoluentis. Sed hæc reſponſio non ſubſiſtit, quia ſolutio fuit facta ſimpliciter: non. n. Coſta quãdo ſoluit expreſſit, quod ſoluebat pro ſe, vel nomine ſuo,
4 vel pro obligatione ſua, prout † requiritur, vt bene declarat Ang. in dicta l. Modeſtinus. n. 4. ver. 5. & ibi Caſt. nu. 6. ad fi. Tertia & vltima eſt reſponſio, ꝙ Coſta erat fideiuſſor & nõ principalis, deducendo hoc pacto, Coſta ſoluit de ſuis proprijs pecunijs die 3. Ian. 1573. ſcuta 1299. groſſ. 60. vt in computis depoſitariorum in t. extract. fol. 54. & die 12. Feb. ſcuta 500. eo. ext. fol. 63. Vnde Coſta infert, ſe iã ſoluiſſe portionẽ ſuam: & quia adhuc pecuniæ deerant, & Roſella, Fauſtinus, & alij ſocij non habebant pecunias, neque ſoluebant, eorum ratas Coſta requiſitus à Roſella accõmodauit officiũ ſuum ſecretariatus, ſuper quo fuerũt acceptæ variæ pecuniarũ quantitates ad ſocietatẽ: ergo Coſta erat fideiuſſor & mandatarius: reliqui verò principales. Quod autem Coſta eſſet fideiuſſor, deducitur, quia licet ipſe obligauerit ſe principaliter, & in ſolidũ, nihilominus, cum ipſe ſoluerit ratam ſuã, eius obligatio intelligitur pro ra-
5 tis ſpectantib. ad alios conſocios. Is aũt, † qui ſe obligat pro negotio ad alium ſpectante, dicitur fideiuſſor. ff. de duob. reis. Pau. de Caſt. conſ. 321. ſub nu. 1. li. 2. Dec. cõſil. 7. nu. 1. & conſ. 268. nu. 2. Bell. in rub. Inſt. de fideiu. nu. 4. Roncheg. in d. l. reos. n. 18. Aym. conſ. 77. n. 3. ver. hoc ita præſuppoſito, & conſ. 91. n. 2. Vel Coſta dicitur fideiuſſor, quia pecunia, quã ipſe accepit ad ſocietatem officij à Triũpho, dicitur quodammodo perueniſſe ad conſocios, cum eorũ cauſa illã acceperit, & ſic commodum, & vtilitas contractus pertinebat ad illos. Quãdo autem duo vel plures rei debendi conſtituuntur, ad vnum tamen pecunia peruenit, vel commodum, ſiue
6 vtilitas contractus pertinet, ille † cenſetur principalis, alter verò, ſiue alij fideiuſſores. Ita Guliel. de Cun. in l. ſed Iulianus. §. itẽ ſi duos. & ibi Ang. & Pau. de Caſt. ff. ad Senatuſc. Maced. Bart. in l. 3. §. fi. n. 15. & ibi Caſt. & Aret. ff. de duob. reis. Io. de Ana. conſi. 60. nu. 1. Alex. in add. ad Bar. in l. Marcellus. ſub n. 7. ver. vnum adde. ff. de fideiuſ. Crem. ſin. 39. Caſt. conſ. 409. n. 1. ver. non ob. l. 1. Flor. in l. nullus, poſt prin. ff. de teſtib. Marſi. ſing. 2. & in rub. de fideiuſ. nu. 65. & 370. poſt med. Lup. in c. per veſtras. in 5. no. n. 10. prope fi. ver. hinc eſt ẽt. Aret. cõſ. 33. ſub nu. 2. cũ alijs allegatis per Tiraq. de retract. linguag. §. 31. gl. 1. & n. 8. & per Duen. reg. 535. in 19. lim. per Gabriel. de fideiu. cõcl. 2. & latiſſimè per Rõcheg. in l. 3. §. vbi duo. n. 164. vſq; ad nu. 169. ff. de duob. reis Stante igitur, ꝙ Coſta erat fideiuſſor, & non principa-
7 lis, ſequitur, † vt ceſſio ẽt ex interuallo fieri potuerit, iuxta tex. in l. Papinianus. & ibi Gl. ff. manda. Bar. in d. l. Modeſtinus. n. 3. Verũ hæc reſponſio reijcitur ex pluribus. Primò, quia Coſta ſemper fuit principalis: negotiũ. n. æquè principaliter ad ipſum pertinebat: nec eſt bona cõſequẽtia, de menſe Ian. ſoluit ſcuta 1299. & de menſe Feb. ſcuta 500. ergo ad nihil tenebatur, Quod apparet ex quantitate pecuniarũ, quæ fuerunt ſumptæ ad ſocietatẽ officiorũ, quę excedebat hãc ſummã. Accedit, ꝙ partita dictorum ſcutorum 500. de qua fol. 63. eſt longè poſt ſocietatem contractam cũ Triũpho. Secundò, text. in d. l. Papinianus. & ibi Gl. & Bart. in d. l. Modeſtinus. n. 3. loquuntur in mandatore, & mero fideiuſſore. Nullibi aũt in actis cõſtat. Coſtã fuiſſe merũ fideiuſſorem, & mandatariũ, nec ẽt in actis conſtat, Roſellã vti procuratorẽ Fauſtini, & aliorũ, & adminiſtratorẽ negotij Dohanę Salis, promiſiſſe releuare indemnẽ Coſtã: imò verba inſtrumẽti ſocietatis contractę cũ Triũpho, de qua ſolũ agitur, quia Coſta egit tanquam ceſſionarius Triũphi, clarè oſtẽdunt, Coſtã fuiſſe principalẽ, & nullus eũ indemnẽ releuat. Tertiò nos loqui-

mur

mur respectu creditoris, quia agimus de cessione facta
per creditorem, non autem loquimur respectu reorū
debendi, an videantur inuicē fideiussisse quo ad actio-
8 nem dandam: sed † duo rei respectu creditoris regu-
lariter non dicuntur fideiussores, nisi color esset quæ-
situs in fraudem legis, vel nisi expresse actum esset in-
ter partes, vt alter eorum re vera esset fideiussor, ita
Bar. in d. l. reos. col. 2. post princ. vers. si ego quæritur.
Ang. sub nu. 1. versi. conclud. & vers. ex prædictis, Imo.
col. 1. ad fi. vers. & conclude. Castren. nu. 4. & Aret. sub
nu. 5. vers. in glo. 2. Idem Bar. in Auth. hoc ita. nu. 69. C.
de duob. reis. Salic. in l. 1. q. 3. C. eo. tit. Soc. cons. 31. col.
2. vers. in primis dico. lib. 3. Bene Aret. consil. 33. nu. 8.
Aym. cons. 77. n. 3. vers. hoc ita præsuppositu. Nat. cons.
52. nu. 6. li. 1. cum alijs congestis per Ronchegal. in d. l.
reos, nu. 15. Quarto & vltimò negatur, Costam soluis-
se pensionem suam ita, vt quando contraxit societatē
cum Triumpho, dicatur se obligasse pro negotio non
ad se, sed solum ad consocios spectante, & sic nō potest
dici fideiussor: licet n. ante dictam societatem soluerit
de suo scuta 1299. non propterea potest inferri, eū sol-
uisse portionem suam, cum id non possit verificari, nisi
solidatis computis: imò multū verisimile est, eum ra-
tam suam non soluisse, ex quo Guidacius & alij con-
socij depositarij erant creditores Costæ, & aliorum so-
ciorum causa negotij Dohanæ Salis in quantitate scu-
torum 8868. prout constat ex mandato relaxato ad in-
stantiam dictorum depositariorum contra dictos Co-
stam, & socios, quod mādatum licet fuerit relaxatum
post societatem Triumphi, creditum tamen ante eam
verisimiliter debuit esse contractum saltem magna ex
parte.

CANTVCCII.

Regien. Hospitalis. Veneris. 13. Octobris, 1581.

SVMMARIA.

1 *Committere, verbum est proprium hospitalis laicalis.*
2 *Clericus in dubio nemo præsumitur, sed laicus.*
3 *Mandatum an præsumatur effectuatum propter antiqui-
tatem temporis.*
4 *Narratiua facti alieni, in qua Princeps fundat intentio-
nem suam, non probat, si emanauit ad petitionem par-
tis: secus si motu proprio, ex communi.*
5 *Narratiua facti alieni præsumitur emanata ad petitionē
partis, non autem motu proprio Principis, & quare.*
6 *Princeps non præsumitur habere notitiam facti alieni.*

DECISIO CLIV.

Domini firmatū tria, in quorum duob. primis am-
bæ partes erant concordes, in tertio discordabāt.
Firmarūt. n. in primis, Bollam Ioan. Vigesimitertij non
continere prouisionem, sed mandatum de prouiden-
do, prout ex eius lectura liquet. Secundò firmarunt,
mandatum de prouidendo non esse in titulum benefi-
cij, sed vti de hospitali laicali, tum quia Papa mandat
1 committi, & non conferri: verbum autem † *committe-
re*, est proprium hospitalis laicalis, Gemin. in c. fin. nu.
20. de elect. li. 6. Tum quia mandat committi Nicolao
Domicello Herberiæ, quæ denominatio conuenit po-
tius laico quàm clerico, maximè, quòd cum non appel
2 letur ibi clericus, † in dubio præsumitur laicus, Abbas
in c. bonæ, il 1. col. pen. de electio. Tum & tertiò, quia
mandat committi iuxta formam Clementinæ, quia cū
tingit, qui modus committendi conuenit tantum ho-
spitali laicali, non autem beneficio, vt hic per informā-
tes, & alias in hac causa resolutum fuit. Tum & quar-
tò, propter illam narratiuā, ꝙ locus iste consueuit quā-
doque per clericos, quandoque per laicos gubernari.
Tertium, quod Domini firmarunt, fuit, ꝙ non constat
de effectuatione dicti mandati de prouidendo. Non
3 obst. ꝙ propter antiquitatem temporis † præsumitur
effectus, Dec. cons. 36. nu. 8. prope fin. vers. a. responde-
tur. Quia Dec. non dicit, ꝙ propter antiquitatem tem-
poris præsumatur effectus, sed ꝙ effectus siue posses-

sio non facit præsumi solennitatem extrinsecam, sed so-
la antiquitas hoc operatur. Secundò non obst. verba
illa narratiua literarum Pij Secundi, & Calixti tertij,
& sententiæ super iure patronatus, ꝙ antecessores Ca-
ruli de Boiardis locum istum habuerunt, & guberna-
runt, quia sunt æquiuoca, nec concludunt necessariò
in personam Nicolai, cui mandatum de prouidendo
concessum fuit. Tertiò, non obst. impensa facta in ex-
peditione literarum, quia literæ fuerunt expeditæ su-
per mandato de prouidendo, non autem super proui-
sione, quæ potest esse, quòd non fuerit facta: tunc autē
intraret obiectū, si literæ fuissent expeditæ super pro-
uisione. Quartò non obst. consil. Alex. 15. num. 2. lib. 5.
vbi vult, quòd si Princeps narrat, aliqua bona esse feu-
dalia, & in ista narratiua fundet intentionem suā, quod
talis narratiua probat, dicta bona esse feudalia. Quia
pro responsione dicitur, quòd vltra quod Alex. loqui-
tur de narratiua emanata super facto proprio ipsius
Principis narrātis, vel sui prædecessoris, accedit, quòd
communis conclusio est, quòd quamuis Princeps
4 † fundet intentionem suam in narratiua facti alieni,
nihilominus hæc narratiua non probat, si emanauit ad
petitionem partis, licet secus, si emanauit motu pro-
prio, vt post alios firmat idem Alex. consil. 112. num.
2. vbi de communi. li. 7. & ibidem num. 5. in fin. inquit,
omnes in hoc concordare, & est decis. Achil. vnica, de
motu proprio, vbi etiam dicit, hanc esse communem
opinionem. Fuit tamē dictum, vt videretur, an illa ver
ba, quandoque per clericos, quādoque per laicos, &c.
sint narratiua Papæ ita, vt faciant aliquod adminiculū
5 pro Buiardo. Et † quòd potius sit narratiua partis, li-
cet Papa in literis non exprimat, sibi à parte hoc esse
narratum, tenet post Butr. & Imol. Alexand. d. consil.
112. nu. 5. vbi subdit rationem, quòd ideò verisimile
est, Principem id, quod narrauit, narrasse tanquam sibi
6 à parte expositum, tum quia † Princeps non præsumi-
tur habere notitiam facti alieni. l. fin. ff. pro suo. Tum
etiam propter multitudinem negotiorum sibi occur-
rentium. Fuit etiam dictum, quòd si constaret de effe-
ctuatione aliarum prouisionum post istam, de qua agi
tur, factarum, tunc posset videri, an ex effectuatione il-
larum possit præsumi effectuatio istius.

CANTVCCII.

Vrbeuetan. Legati. Die Veneris, 13. Octo-
bris, 1581.

SVMMARIA.

1 *Confessio dotis receptæ facta in testamento semiplenam
inducit probationem.*
2 *Probatio semiplena inducta ex confessione dotis receptæ
facta in testamento, quibus præsumptionibus & admi-
niculis perficiatur, cum num. seq.*
3 *Matrimonia sine dote de consuetudine non contrahūtur.*
4 *Dos ex cōditione vtriusque coniugis, & consuetudine ve-
risimiliter accepta præsumitur, stante viri confessione
in testamento facta.*
5 *Confessio dotis receptæ facta in testamento iuncta cum
reiterata confessione inter viuos plenam facit proba-
tionem.*
6 *Fratres, vel sorores vt ad æqualitatem reducantur, in du-
bio iudicandum est.*
7 *Aequalitas inter filios & sorores seruanda est.*
8 *Confessio simplicis dotis verificata præsumitur etiam quo
ad quantitatem veram, habita consideratione dotis al-
terius sororis, ob æqualitatem seruandam.*
9 *Dotis numeratio præsumitur, vbi vltra eius confessio-
nem maritus exhibuit alimenta vxori tanquam dota-
tæ, ex communi.*
Et eo magis vbi concurrit lapsus decennij. nu. 10.
Limita, vt num. 12.
11 *Dos constituta præsumitur, quando maritus possidet bona
vxoris vt dotalia, illa sciente, & patiente, ex commun.*

13 *Tempus 60.annorũ in materia testium dicitur antiquũ.*
14 *Testi alias non idoneo deponenti verisimilia creditur.*

DECISIO CLV.

DOmini concorditer tenuerunt, confessionem rece
ptionis dotis factam per Petrum in eius testamẽ-
1 to, esse sufficienter adminiculatam: confessio † enim
dotis receptæ facta in testamento semiplenam indu-
cit probationem, vt per Bald. Nouell. de dot. par. 6. pri-
uileg. 78. nu. 4. circa med. quem sequitur Nat. in addit.
ad Alex. cons. 122. in verbo. Nam probatur. lib. 7. quæ
2 † semiplena probatio in casu nostro suppletur ex præ-
sumptionibus, coniecturis, & adminiculis infrascriptis.
3 Primò adest generalis † consuetudo, vt matrimonia si-
ne dote non contrahantur. Ita Bald. cons. 98. post med.
versic. & primo ratione generalis consuetudinis. lib. 4.
Soc. iun. cons. 8. nu. 17. lib. 2. bene Aym. consil. 40. nu. 2.
Couar. li. 1. var. resol. c. 7. n. 6. circa med. ver. quod præ-
4 terea. Secundò, verisimilitudo ipsa, quia † testator cũ
esset vir honestus, dos est verisimilis, attenta condi-
tione vtriusq; coniugis, & consuetudine, ita Cum. cõs.
31. nu. 1. Sequitur Tiraq. in l. si vnquã, in verbo, dona-
tione largitus. nu. 101. ver. & quod similiter. C. de re-
uoc. donat. Tertiò confessio Petri pluries reiterata ex-
tra testamentũ, ꝙ receperit dotẽ ab Altomilia sua vxo-
re, prout probant 5. 6. & 7. testes iuxta 8. interrog. & 5.
& 6. super 8. artic. Quæ reiterata confessio inter viuos
5 si probaretur per testes, & contestes, † iungeretur cum
confessione facta in testamento, & faceret plenam pro-
bationem, vt per Bald. Nouell. d. priuileg. 78. n. 4. post
medium. sequitur Nat. in addit. ad Alex. vbi supra, &
hoc idem voluit Alex. cons. 45. nu. 7. li. 1. Et licet testes
in casu nostro sint singulares, nihilominus concurren-
tibus tot coniecturis, de quibus supra, & infra, vehe-
menter adminiculantur, vt per Pau. de Cast. cons. 281.
nu. 10. ad fi. vers. item non obst. lib. 1. Aym. de antiq. tẽ-
por. par. 4. §. sed enim. nu. 26. Gabriel. de testib. conclus.
2. num. 76. Quartò identitas dotis 400. flor. datæ An-
toniæ sorori Altomiliæ, prout in testam. dotali mihi
exhibito. Ergo eadem dos 400. flor. præsumitur data
etiã Altomiliæ, vt seruaretur inter sorores æqualitas,
quia in dubio debemus eam amplecti opinionem, per
6 quam † fratres siue sorores ad æqualitatem reducan-
tur. ita Mar. Soc. sen. consi. 4. prope fin. nu. 6. inter cons.
Soc lib. 1. idem Soc. cons. 108. in fi. lib. 3. Tiraq. de iure
primog. q. 4. nu. 5. Neuizan. in Sylu. nupt. li. 6. n. 47. an-
7 te med. Et † in terminis dotis, ꝙ inter filios siue soro-
res redeat seruari æqualitas, tradit Dec. consil. 26. in
princ. Mãdel. de Alb. cõs. 23. n. 5. Rim. iun. cons. 31. n. 2.
Quintò publica vox, & fama, ꝙ Petrus receperit do-
tem Altomiliæ suæ vxoris, quam famam probant 5. 6.
& 7. testes super 6. articulo, quæ fama facit semiplenã
probationẽ, vt per Doct. in l. admonendi. ff. de iureiur.
Non obst. ꝙ isti testes, ex quo nõ exprimunt quanti-
tatẽ dotis 400. flor. non debent attendi, propter incer-
titudinem dotis, quæ potuit esse valde modica, & in
ea verificari publica vox, & fama. Quia pro responsio-
ne dicitur, satis esse probare famam receptionis dotis,
quia quantitas illius, videlicet 400. flor. præsumitur, tũ
vt seruetur æqualitas inter sorores, ex his, quæ supra di
ximus, tum etiam quia cum confessio Petri facta in te-
stamento sit vera pro parte, hoc est, quoad receptionẽ
dotis, præsumitur vera in totum, & sic quoad quanti-
8 tatem 400. flor. vt † æqualis fiat determinatio. arg. l. iã
hoc iure. ff. de vulg. & pupil. ita argumentatur in pro-
prijs terminis Soc. cons. 82. n. 2. prope finẽ. lib. 3. Sequi-
tur Dec. cons. 136. nu. 10. Purp. cons. 461. nu. 10. in fine.
latè, & egregiè Illustriss. Card. Alb. cõs. 8. nu. 10. vers. 4.
alia. Sextò & vltimò, alimẽtatio Altomiliæ tanquam
vxoris dotatæ prout probant 2. 4. & 5. testis super 6. art.
Et sic intrat doctrina Bald. in l. 1. nu. 4. circa med. ver.
9 vnde quæritur. C. de priui. dot. vbi inquit, † ꝙ per ali-
qua indicia apparet de numeratione dotis vltra sim-
plicem confessionẽ, vt quia maritus exhibuit alimenta
vxori tanquã dotatæ, per tex. in l. cum vltra. C. de non
num. pec. Sequũtur Ang. Aret. in §. fuerat. sub nu. 45.
Inst. de action. Soc. cons. 82. nu. 3. li. 3. Dec. cõs. 536. sub
nu. 10. Tiraq. in l. si vnquã. in verbo, Donatione largi-
tus, sub nu. 101. Goz. cõs. 42. nu. 13. vers. quarto. Gram.
decis. 108. n. 6. Neuiz. in cõs. 57. n. 8. circa med. Aym. de
antiq. temp. par. 1. §. propositum, num. 72. & consil. 40.
n. 3. ver. 4. principaliter. Purpur. cõs. 461. n. 11. Menoch.
de arbit. iud. cas. 134. n. 5. Roland. cons. 85. nu. 43. lib. 1.
Rimin. iun. cons. 31. nu. 15. lib. 2. Sim. de Pret. cons. 100.
nu. 13. & 14. Cæpol. cõs. 448. no. 23. li. 3. Bene Card. Al-
ban. d. consil. 8. nu. 9. Et istam cõem testantur Soc. Go-
zad. Sim. de Pret. Cæpol. Card. Alban. Roland. & Rim.
in prædictis locis. Et licet contrarium voluerit idẽ So-
cin. in l. 1. n. 80. & 94. ff. solu. matr. Bald. Nouel. de dot.
par. 10. nu. 15. Curt. sen. cons. 99. sub n. 3. Fel. in c. si cau-
tio. nu. 81. de fid. instru. Gozad. cons. 28. nu. 23. vers. 7.
& nu. 32. vers. ad sextum. Crot. in l. si constante, in se-
cunda lectura. nu. 50. post med. vers. 3. Fallit. ff. sol. ma-
trim. Couar. li. 1. var. resol. c. 7. sub nu. 6. vers. sic ex con-
fessione receptæ dotis, ibi, addit tamen Bald. Nihilomi
nus prior opinio, vt patet ex Doct. supra relatis, est ma
gis cõis. Quinimo Soc. d. cõs. 82. sub n. 3. inquit, ꝙ licet
alias disputatiuè tenuerit contra Bal. in d. l. 1. ff. sol. ma
trim. tamen in iudicando non est recedendum à cõib.
opinionib. doctissimorum virorum. Vlterius Soc. in d.
10 l. 1. nu. 80. in fin sequitur † opin. Bald. qñ concurreret
lapsus decennij, prout in casu nostro. Et ista opinio
11 Bal. potest comprobari ex illa cõi conclusione, ꝙ † dos
constituta præsumitur, qñ maritus possedit bona vxo-
ris vt dotalia, illa sciente, & patiente. Bart. in 7. q. mu-
lier habens in solut. nu. 2. prope fin. Bald. cons. 98. post
med. vers. 2. quia. li. 4. Ang. cons. 335. nu. 2. vers. nec ob-
stat. Bald. Nouell. de dot. in 6. par. priui. 14. in fin. Ang.
Aret. in d. §. fuerat. num. 59. vers. vnde debet. Instit. de
actio. Calcan. cons. 11. nu. 5. vers. vltimo credo. & nu. 8.
vers. iste enim. Bertr. cons. 160. ad fi. li. 2. Soc. iun. cons. 8.
sub nu. 33. lib. 2. Roland. de luc. dot. q. 74. nu. 13. Fanut.
12 eo. tract. glo. 10. num. 40. & 41. Et opinio † contraria
communi posset procedere in simplici alimentatione
vxoris, quæ potuit fieri vel ex affectione coniugali, vel
animo repetendi: at secus in alimentatione vxoris tan-
quam dotatæ, quia alimentatio cum illa qualitate, do-
tatæ, operatur illam coniecturam siue indicium Bal. Et
quemadmodum, quando maritus possidet bona vxo-
ris tanquam dotalia, non sola possessio bonorum, sed
illa vna cum qualitate dotalium facit præsumi dotem
constitutam, ita non sola alimentatio vxoris, sed iuncta
cum illa qualitate, dotatæ, præstat coniecturam ad iu-
stificandam confessionem dotis receptæ. Et eò magis
Domini habuerunt huiusmodi confessionem pro suffi-
13 ciẽter adminiculata, quia sumus in antiquis, cùm † in
materia testium tempus 60. annor. dicatur antiquum,
& præsertim etiam si esset verum dictum Curt. Sen.
cons. 69. sub num. 3. vbi inquit, se semper magni fecisse
decisionem Bald. in d. l. 1. sub nu. 4. C. de priuil. dot. nõ
quantum ad coniecturam, quia illam reprobat, sed
quantùm ad illationem, quam facit ex decisione Bald.
quòd omnis leuis coniectura est potens ad sustinẽdam
confessionem dotis. Exceptiones datas contra testes
Domini non habuerunt in consideratione: vltra quòd
etiam si paterentur aliquam exceptionem, esset nihilo-
minus eis credendum, propter verisimilitudinem re-
sultantem tam ex consuetudine generali, non contra-
hẽdi matrimonia sine dotibus, quàm ex dote 400. flor.
data sorori Altomiliæ, quæ dos facit præsumi eandem
dotem datam fuisse ipsi Altomiliæ, vt æqualitas inter
sorores seruaretur, prout supra deductum fuit. Quan-
14 do autem testis † deponit verisimilia, tunc creditur
ei, licèt aliàs non idoneo, vt post Ang. cons. 367. col. fin.
tradit Aym. cons. 35. nu. 7. & cons. 65. nu. 23.

CAN-

CANTVCCII.

Roman. Fideicommissi, siue supplementi legitimæ,
Lunæ, 16. Octobris 1581.

SVMMARIA.

1 *Fundus dotalis filia reuersus ad patrem per mortem viri, non potest per eum alienari, sed remanet dotalis.*
2 *Pater recuperans dotem filia non potest eam alienare, sed tenetur eam seruare, & remanet in suo nomine dotis.*
3 *Dos recuperata à patre non confunditur cum eius patrimonio, sed indistinctè consolidatur in ipsam filiam.*
Limita in dote data in pecunia numerata. nu. 5.
Contrarium tamen est verius. nu. 7.
4 *Dotis datio requiritur cum effectu, vt filia dotata excludatur ex dispositione statuti.*
8 *Nomen debitoris potest in dotem dari.*
9 *Actio competens mulieri dotanti transfertur in maritum.*
10 *Mulier secundo nubens intelligitur dare eandem dotem, quam habuit in primo matrimonio, quamuis nulla interuenerit promissio dotis, nec vlla dotis mentio facta fuerit, ex communi.*

DECISIO CLVI.

DOs data à patre filiæ soluto matrimonio per mortem viri, fuit ab eius hæredib. restituta ipsi filiæ,
deinde reuersa est ad patrem, qui promisit secūdo marito eiusdem filiæ soluere ad effectum inuestiendi seu
emendi aliquam rem stabilem, qui pater postea fecit testamentum, in quo reliquit dictæ filiæ iure iostitutionis scuta decem pro omni eo, quod ipsa petere posset de bonis testatotis, tam ratione legitimæ, & illius supplementi, quàm quauis alia ratione. Dubitaui 16. Octobris 1581. numquid dicta filia dicatur dotata à patre ad effectum eam excludendi à supplemento legitimæ vigore statuti Vrbis lib. 1. c. 82. Domini fuerūt concordes pro affirmatiua. Moti ex pluribus præcipuè tamen ex tribus. Primò, ex doctrina Bald. in l. rem quam, sub nu. 1. vet. vnde statim quarto. C. de iur. dot.
1 vbi vult, † quod pater non potest alienare fundū dotalem filiæ, reuersum ad eum post solutum matrimonium per mortem viri, sed debet illum seruare pro sequenti matrimonio, & sentit dictum fundum nō esse proprium patris, sed remanere dotalem, per tex. in Authen. sed quamuis. C. de rei vxor. actio. Et quod pater
2 recuperauit † dotem filiæ, nec possit eam alienare, sed teneatur eam seruare, & quod adhuc remaneat dos, tenet Ias. in l. 1. nu. 9. circa med. vers. hoc etiam patet, C. vnde vir. & vxor. referendo Bal. in d. l. rem quam. idem Ias. in rub. ff. solut. matrim. num. 12. & ibi Vincen. Salui. nu. 109. vers. 2. limitatur, Niconit. nu. 15. Alciat. nu. 51. in fin. Bolog. nu. 133. prope fin. & bene Paris. nu. 78. Dec. cons. 31. nu. 4. ad fi. vers. non obstat text. Castr. in l. fi. nu. 7. circa med. ver. est tertium tempus. C. commu. vtr. iud. vbi inquit, quod pater hodie nō recuperat simpliciter dotem filiæ, soluto matrimonio, p mortem viri, sed cum onere dandi pro eadem filia in secun
3 do matrimonio. & q dos † recuperata à patre non confundatur cum eius patrimonio, sed indinctè consolidetur in ipsam filiam, latè Siluan. cons. 2. num. 61. ante med. vers. respondetur quod iure nouo. Et hæc conclusio vltra tex. in d. Auth. sed quamuis. probatur in l. socius pro filia. vers. quod si salua societate. ff. pro soc. vbi pater soluto matrimonio per diuortium recuperat dotem filiæ cum sua causa, vt eam possit alij marito da
4 re, & sic quando † dos recuperata est alteri reseruanda, dos appelletur, & ad idem facit l. finalis. C. commu. vtriusq. iud. Accedit simile hæreditatis aditæ, quæ quando est alteri restiruenda, retinet nomen hæreditatis, vt per Ias. Saluiol. & Paris. vbi supra. Non obstant duæ responsiones exemplo datæ. Quarum prima est, quod tex. in dicta Authen. sed quamuis. & doctrina Bald. in d. l. rē quam. procedant in dote data in specie, illa enim reuersa ad patrem soluto matrimonio per mortem viri, remanet dos, & pater illam alienare non potest: se
5 cus † quando dos data fuit in pecunia, vt in casu nostro, quia tunc reuersa ad patrem transit in eius dominium, & confunditur cum eius patrimonio, nec retinet amplius nomen dotis, vt per Siluan. d. cons. 2. num. 61. prope fi. vers. nec obstat. Secunda responsio est, q Bald. Ias. & alij supra relati nihil dicunt de effectu statutariæ exclusionis filiæ à supplemento legitimæ, ad quem effectum tendit dubium, de quo agitur, secundum quem effectū statutum vrbis lib. 1. c. 82. requirit
6 dationem † dotis, & sic cum effectu ad Soc. cōs. 92. nu. 5. vers. in casu aūt nostro. lib. 1. Sed prima responsio nō
7 sobsistit, quia † text. in d. Auth. sed quamuis. & in corpore vnde sumitur, loquitur de dote cōsistente in quātitate, & mensura. Et licet Bal. in d. l. rem quam. loquatur de dote data in specie, tamen non loquitur restrictiuè, quasi secus in dote quātitatis, sed loquitur exemplificatiuè. Et idē dixisset de dote consistente in quantitate, ex quo mouetur ex d. Auth. sed quamuis. & Siluan. d. cons. 2. nu. 61. prope fin. secundum Dominos facit in contrariū, quia licet dicat, quando dos constituta est in quantitate, non eandem restitui debere, sed satis esse si tātundem in genere restituatur, nihilominus nō dicit dominium dotis cōstitutæ in quantitate transire in patrem, ita vt cum eius patrimonio confundatur, & ab eo possit alienari; Imò dicit contrariū, referendo & sequendo Paul. de Castr. in d. l. fin. sub nu. 7. circa med. vers. est tertium tempus, C. com. vtr. iud. Præterea text. in §. quia vero, in Auth. de æqualit. dot. vnde sumitur d. Auth. sed quamuis. videtur tollere omnem difficultatem, ponderando illa verba, *quia semel alienata est ab eius substantia.* Item ibi, *sed ipsa mensura ei nubenti rursus dare, tanquam si nec contigisset viduatam.* Itē ibi, *nō solum triginta librarum auri Domina facta est.* Secūda responsio non intrat, quia Doct. supra relati loquūtur generaliter, & Bolognet. loquitur in specie ad effectū statuti excludentis filiam dotatam à successione paterna: nec videtur esse differentia, *an dos filia soluto matrimonio per mortem viri remaneat penes eam, vel ad patrē reuertatur*: Ipse. n. si ad eū reuertatur, nō potest minuere, sed tenetur filiæ secundo nubēti integrā restituere, periode atque si foret viduata, vt expressè cauetur in d. §. quia vero. Secundò ad ostendendum, filiam in casu nostro dotatā fuisse, fuit dictum, illam dedisse in do
8 tem † secundo viro nomen debitoris, hoc est, debitum patris, l. si debitor. ff. de iur. dot. l. si pater. ff. sol. matr. l. Nesennius, ff. de re iud. Quando autē datur in dotem nomen debitoris, tunc verè dicitur dos esse apud maritū, ita vt actio competens vxori contra debitorem datum in dotem, sit res dotalis, & maritus dicta actione in eum trāslata dicitur habere rem dotalem, & dos dicitur propriè, & perfectè constituta; nec agit maritus contra debitorem ex causa dotis, sed tanquam procurator in rem suam, quia in eum ipso iure fuit translata
9 vtilis actio, quæ † competebat mulieri dotanti, iuxta l. fi. C. quando fisc. vel priuat. vt bene deducit Ruin. ad rub. ff. solut. matr. nu. 175. & Rolan. de lucr. qu. 11. nu. 28. Quod autem mulier in casu nostro dederit secūdo viro eandem dotem, quā primus habuerat, & per consequens actionem, quā in filia habebat aduersus patrē, ad quem dos peruenit, probatur ex illa cōi conclusio
10 ne, q † mulier secundo nubens intelligitur dare eandē dotem, quam habuit in primo matrimonio, quamuis nulla interuenerit promissio dotis, nec vlla dotis mētio facta fuit, vt per Rolan. post alios per eum cumulatos de lucr. dot. q. 75. nu. 6. & 7. vbi de communi. Tertiò & vltimo Domini considerarūt, quod saltem in casu isto fuit relicta dos in testamento paterno, vbi pater reliquit filię scuta 10. vltra scuta 200. q̄ asserit dedisse pro eius primo viro per 30. annos antea. Vnde pater aut dedit hanc dotē secūdo viro, & tunc sumus in dote data,

aut non dedit, sed solū promisit, & tunc non sumus in
dote promissa tantum, sed etiam in dote relicta, quia
pater asserendo in testamento dedisse primo viro pro
dote filiæ scuta 200. negari non potest, quin ex huius-
modi assertione dicatur dos 200. scutorum relicta, qua
tenus illa prius soluta non essent. Et sic intrat statutum
vrbis loquens non solum de dote data, sed etiam de
relicta.

CANTVCCII.

Pientin. Affictus. Lunæ, 16. Octobris, 1581.

SVMMARIA.

1 *Aestimatio ad effectum sciendi valorem non transfert dominium in accipientem.*

2 *Aestimatio boum facta in ministerium, & culturam agri, non facit emptionem.*

3 *Aestimatio instrumentorum fundi locati ad culturam, vel in perpetuum, facit emptionem.*

Declara tamen, & intellige, vt ibid.

DECISIO CLVII.

DOmini steterunt in decisis, nempe, æstimationem
animaliū, de quibus in instrumento affictus, non
fecisse emptionem, & consequenter periculum deprę-
dationis illorum nō pertinuisse ad affictuarios, sed ad
Episcopum Pientin. locatorem, & ratio fuit, quia cum
in instrumento affictus fuerit promissa restitutio eo-
rundem animalium in eadem æstimatione, vt patet ex
illis verbis, *al fine della locatione li detti fituarij siano*
1 *obligati renderli nella medesima stima*, æstimatio† fuit
facta ad effectum sciendi valorem ipsorum animaliū,
iuxta text. in l. si inter virum, & vxorem. & ibi gloss. &
Doct. C. de iur. dot. Bald. in l. ex conuentione, in 3. op-
pos. & ibi Salic. in vltima oppos. ver. 3. & melius Iason,
nu. 2. vers. limita istam regulam. & bene Dec. nu. 7. C.
de pact. Corn. cons. 15. nu. 3. vers. itē nonnunquā. lib. 2.
Soc. cons. 17. nu. 2. vers. 2. casus. & nu. 3. lib. 1. Roland.
cons. 92. nu. 6. & 21. lib. 2. latè Couar. pract. q. c. 28. nu.
3. vbi de communi. Et quo ad boues idem est dicen-
dum, ex his, quæ scribunt Bal. in d. l. 1. in fi. & ibi Salic.
col. 3. versic. & ex hoc deducitur. C. commodat. idem
Sal. in l. sicut certo, §. nunc videndum, nu. 7. ff. eo. tit. vo
2 lentes, † q̄ si ego loco tibi fundum, & trado boues æsti
matos, non absolutè, siue (vt ipsi deducunt) in simpli-
cem libertatem habendi, sed in ministerium, & cultu-
ram agri, tunc æstimatio non facit emptionem. Quòd
autem in casu nostro boues sint traditi ad colendum
agrum, colligitur ex instrumento affictus, ibi, *& princi
palmente habbiano a dare in stima boui 25. aranti in dit-
te possessioni*, & in terminis locationis fundi cum tradi-
tione boum æstimatorum, vt æstimatio non faciat em-
ptionem, est cons. Anchar. 72. per tot. Et tollitur omnis
difficultas ex cedula venditionis partis animalium fa-
ctæ per Episcopum Petro affictuario durante affictu.
Si enim æstimatio animalium fecisset emptionem, su-
perflua fuisset hæc secūda venditio, cum semel meum
non possit amplius effici meum, §. sic itaque. Instit. de
action. Non obst. quòd ista venditio partis animaliū
erat fictitia, & simulata facta ad effectum cautelandi
Petrum, quando soluebat pecunias affictus anticipate,
quia si fuit facta ad effectum cauendi Petro, ergo do-
minium animalium erat penes ipsum Episcopū, aliàs
si fuisset penes Petrum, non fuisset ei cautum. Minus
obst. dictum Salic. in l. 3. ff. locat. vbi vult, quòd quan-
3 do locatur † fundus ad culturam vel in perpetuum,
& instrumenta fundi tradūtur æstimata, tunc æstima-
tio facit emptionem. Quia dictum Salic. procedit in du
bio, quando scilicet instrumenta fundi simpliciter æsti
mantur, prout loquitur text. in d. l. 3. At secus, quando
fit conuentio de restituendo animalia in eadem æsti-
matione, prout in casu nostro, quia tunc æstimatio fit
ad effectum sciendi valorem animalium, vt supra dixi
mus. Nec etiam obstant illa verba posita in instrumen
to affictus, *& che li bestiami se consigneranno, siano del-
la pari qualità & bontà che si riceuono*, quia intelligun-
tur de animalibus substitutis in locum aliorum de-
mortuorum.

CANTVCCII.

Romanensis Supplementi Legitimæ. Lunæ, 23.
Octobris, 1581.

SVMMARIA.

1 *Statutum loquens de hæredibus, intelligitur de descendentibus.*

2 *Pactum renunciationis hæreditatis paternæ acceptatum a patre pro se, & suis hæredibus, intelligitur de descendentibus a patre, exclusis extraneis.*

3 *Statutum declaratorium propriè consistit circa aliquod verbum dubium.*

4 *Statutum nouum veteris declaratorium habens verba aliqua ex quibus appareat, mentem statuentium fuisse non comprehendere præterita, ad illa non trahitur.*

5 *Constitutio antiqui iuris declaratoria habentis prius in contrarium intellectum, vel interpretationem, non trahitur ad præterita.*

Idem si super antiquo iure erant diuersæ opiniones, & nouum ius alteram ex illis approbat, & declarat: secus si vniformiter intelligebatur. nu. 6.

Item limita, nisi tale ius vltra communem intellectum communiter etiam ita obseruetur. nu. 7.

8 *Verbum, Hæres, positum in statuto cum dictione, Semper, intelligitur de quocunque hærede.*

9 *Statutum contra ius commune in eo quod non est clarum, reducitur ad intellectum iuris communis, vt illud minus corrigat.*

DECISIO CLVIII.

DOmini concorditer, & sine difficultate steterunt
in decisis, nempe, statutū nouū, lib. 1. c. 141. non
esse declaratoriū statuti veteris, lib. 1. cap. 82. & quate-
nus esset declaratorium, non trahi ad præterita. Quo
1 ad primum moti sunt Domini. Primò, quia † statutum
antiquum, dum loquebatur de hæredibus, intellige-
batur de descendētibus, ex deductis per Natt. & Brun.
in locis citatis in decisione, & ex resolutione cum mul
ta maturitate facta in illa Rom. de Lante, ad quorum
corroborationem duo fuerunt addita. Vnum, quòd
statutum antiquum lib. 1. c. 82. loquens de successione
ex testamento, habet relationem ad aliud statutum
subsequens. c. 85. loquens de successione ab intestat. q̄
excludit filias propter fratres ipsarum filiarum, meri-
tò recepit interpretationem ab eo, vt intelligatur de
2 descendentib. Alterum, † q̄ sicut pactum renunciatio-
nis hæreditatis paternæ acceptatum à patre pro se, &
suis hæredibus, intelligitur de descendentib. à patre,
exclusis extraneis, vt per Couar. in c. quamuis, p. 3. §. 3.
num. 4. circa med. vers. 4. si paternam. de pact. lib. 6. ita
intelligi debet statutum prædictum, arguēdo à pacto
ad statutum, vt per Euerard. in loc. à pact. ad statutū.
Secundò, quia compilatores nouorum statutorum
fuerunt inter alios illi iidem Aduocati, qui tam scri-
pserant in illa Rom. de Lante, in qua, quia sciebant, bis
in Rota resolutum fuisse, quod verbum *hæredibus*,
positum in statuto antiquo intelligebatur de descen-
dentib. & non de transuersalibus, ideò credendum est,
eos volentes comprehendere quoscunque agnatos, et
transuersales, ad euadēdum huiusmodi resolutionem
addidisse verba illa *de agnatione etiam transuersali*, nō
per viam declarationis, quia sciebat illud verbum *hæ-
redibus*, non esse amplius dubium, stante resolutione
Rotæ, sed per viam nouæ dispositionis. Tertiò quia,
3 cum † statutum declaratorium propriè consistat circa
aliquod verbum dubium, vt per Dec. in c. fi. n. 13. vers.
nam hoc bene procedit, de constit. cumque dubietas
illius verbi *hæredibus*, consistat in eo, quòd potest du-
pliciter intelligi, vel de descendētib. vel etiā de extra-
neis, idcirco si statuentes voluissent declarare, vtique
dixis-

dixiſſent, *à deſcendentibus patris, vel aui,* vel dixiſſent,
ab hæredibus quibuſcunq; extraneis patris vel aui. Vnde
cum dixerint, ab hæredibus patris vel aui de agnatione
etiam trãſuerſali, ſignum eſt eos proceſſiſſe non per viã
declarationis, ſed per viam nouę diſpoſitionis. Quo ad
ſecundum, ꝙ ſtatutum nouum, quatenus eſſet declara-
torium veteris, non trahatur ad præterita, moti ſunt
4 Domini ea ratione, quia † quando ſtatutum nouũ de-
claratorium habet verba aliqua, ex quibus appareat,
mentem ſtatuentium fuiſſe non comprehendere præ-
terita, prout eſt verbum, *de cetero*, tunc non trahitur ad
præterita. Butr. in d. c. fi. num. 15. verſ. vel quando non
proferuntur. & verſ. niſi ſtatutum nouiter factum, per
text. in c. fi. de ſponſ. duor. in c. 1. de poſtul. prælat. lib. 6.
in proœm. Clem. in fi. & in Clem. 1. de vſur. in c. licet ca-
no. de elect. in 6. in quib. iuribus eſt verbum, *de cetero*,
ſequũtur Imo. in d. c. fi. de conſtit. nu. 12. verſ. nam pri-
mo dicit. Barbat. nu. 39. verſ. nam primo dicit. Fel. nu. 5.
Bologn. in l. omnes populi. nu. 163. ff. de iuſt. & iur. Do-
min. in c. ex antiquis. col. 3. verſ. & hæc limitatio eſt ve-
ra. iuncto verſ. vel ſi eſſet appoſitum verbum, quem ſe-
quitur ibi Præpoſ. ad verbum. ſub nu. 7. diſt. 54. Abb. in
d. c. fin. de ſponſ. duo. nu. 4. verſ. in contrariũ. & ibi Præ-
poſ. nu. 5. prope fi. verſ. aut aliter non declarat. Franc. in
c. 2. nu. 5. de poſtul. præl. lib. 6. Capr. reg. 6. nu. 21. Et hãc
concluſionem eſſe ſatis claram dicunt Imol. Felin. &
Præpoſ. vbi ſup. ſed in motu proprio Sãctiſſimi Dn. vl-
tra illa verba, ad futurarum cauſarum deciſionẽ ac ne-
gotiorum expeditionem. Ex quibus verbis colligitur,
ſtatuta noua reſpicere cauſas & negotia futura. Adeſt
etiam verbũ *de cetero*, ibi, *ſtatuimus, & Apoſtolica au-
ctoritate decernimus, vt de cetero*. Non obſt. ꝙ ibi ver-
bum, *de cetero*, refertur ſolum ad ſtatuta vetera, vt ea
de cetero nõ poſſint allegari. Quia vltra quòd dicitur,
nulla alia ſtatuta, quam hæc noua allegari poſſint, ꝙ
idem eſt, ac ſi dictum eſſet, nulla ſtatuta, quã hæc noua
ſeruentur. Adſunt etiam verba illa ſubſequentia, *inuio-
latè ac perpetuò obſeruent*, ad quæ refertur illud verbũ,
de cetero. Præterea, ꝙ ſtatutum nouum etiam ſi eſſet
veteris declaratorium, non trahatur ad præterita, patet
ex eo, ꝙ habebat prius in cõtrarium intellectum, & in-
5 terpretationem Rotæ, vltra Nat. & Brun. quo † caſu
conſtitutio antiqui iuris declaratoria non trahitur ad
pręterita, prout voluit gl. in c. 1. in verbo, de cetero. ibi,
communi iudicio, & ibi Gemin. col. vlt. poſt prin. verſ.
nota bene iſtam gloſſam. & Franc. num. 5. verſ. vel ipſa
conſtitutio. de conſt. Præpoſ. in d. c. fi. de ſponſ. duo. nu.
3. prope fi. ver. ſi verò habet conſuetudinem, vel com-
munem interpretationem. Capr. d. reg. 6. nu. 22. & be-
ne Gemin. in d. c. ex antiquis. col. 3. circa med. eo. ver.
6 hæc procedunt. diſt. 54. vbi inquit, ꝙ tunc † conſtitutio
iuris veteris declaratoria trahitur ad præterita, quãdo
erant diuerſæ opiniones iuris antiqui, & nouum ius
approbat & declarat alteram ex iſtis opinionibus. At
ſecus eſt, quando ius antiquum vniformiter intellige-
batur, prout in caſu noſtro ſtante intellectu Natt. &
Brun. & vltimo loco ipſius Rotæ. Nec obſt. quòd vltra
communem intellectum ſiue interpretationem requi-
7 ratur etiam communis obſeruantia. Quia † Gloſ. in d.
c. 1. in verbo, de cetero. de poſtul. prælat. lib. 6. fundat
ſe in communi iudicio, & ibi Franc. loquitur ſolum de
communi opinione, & interpretatione, & Præpoſ. in d.
c. fi. de ſponſ. duor. loquitur alternatiuè de conſuetu-
dine, & de communi interpretatione, & ſic ſunt duæ
limitationes ſeparatæ, vna de communi intellectu ſiue
interpretatione, altera de conſuetudine ſiue obſeruan-
tia. Non obſt. ꝙ in ſtatuto veteri fit mentio de hæredi-
8 bus cum dictione *ſemper*, quo † caſu verbum, *hæres*,
intelligitur de quocunq; hærede, vt per Doct. in l. Gal-
lus. §. etiã. ff. de lib. & poſth. quia dictio ſemper, in ſta-
tuto veteri non reſpicit perſonas hæredum, ſed teſta-
mentum, & vltimam voluntatem patris, & aui. Minus
obſt. quòd cum ſtatutum antiquum deroget iuri com-
muni, cum dicat, non obſtante iure canonico, & ciuili,
non poteſt recipere interpretationem à iure communi
ſecundum quod verbum *hæredibus* intelligitur de de-
ſcendentibus. Quia pro reſpõſione dicitur, hoc eſſe ve-
rum in eo, in quo ſtatutum antiquum voluit derogari
iuri communi, videlicet, quòd non petatur ſupple-
mentum legitimæ: ſed cum non loquatur de quibuſ-
cunq; hæredibus, ſed ſimpliciter de hæredibus, debet
in ſtatuto excluſiuo feminarũ de deſcendentibus intel-
9 ligi. Nam † ſtatutum cõtra ius commune in eo ꝙ non
eſt clarum, reducitur ad intellectum iuris cõmunis, vt
illud minus corrigat. Dec. conſ. 44. nu. 16. Pariſ. conſ. 9.
no. 53. lib. 2. Ad alia bene reſpondetur per D. Biſciam.

CANTVCCII.

Tuſculan. Vineæ, Veneris, 27. Octobris. 1581.

SVMMARIA.

1 *Inſtrumentum producens videtur confiteri omnia in eo
contenta, quatenus inſtrumẽtum probat, ex communi.*
2 *Falſum committitur non ſolum fabricando, ſed etiam ea
ſcienter vtendo.*
3 *Confeſſio reſultans ex productione inſtrumẽti eatenus va-
let, quatenus inſtrumentum poteſt ſuſtineri.*
4 *Scripturam producens continentem factum alienum præ-
ſumitur ignoranter producere.*
5 *Factum alienum quot modis conſideretur.*
6 *Confeſſio reſultans ex productione inſtrumẽti præiudicat
producenti, & contra eum probat.*
7 *Productio inſtrumenti quot modis dicatur ſcienter facta.*
8 *Teſtes falſos producẽs præſumitur habere ſciẽtiã veritatis.*
9 *Hæres præſumitur ſcire factum defuncti in lucro captan-
do, & agendo: ſecus ſi de damno euitãdo tractetur, vel
conueniatur.*
Idem in facto arduo, cuius notitia præſumitur. nu. 10.
11 *Scientia præſumitur ex qualitate facti, quando eſt tale,
vt ſoleat in notitiam deuenire.*

DECISIO CLIX.

DOmini concorditer tenuerunt, cedulam, de quã
agitur, quamuis ſit ſuſpecta de falſo, non præiu-
dicare Tolliæ, nec contra eam probare, quòd Franci-
ſcus creditor, cuius ipſa eſt hæres, falſificauerit dictam
cedulam ad effectum impediendi futuram probatio-
nem Henrici debitoris, ne ſcilicet poſſet probare ſe ſol-
uiſſe, vel ſatisfeciſſe mutuo in grano, vel hordeo in il-
lis duobus annis 1561. & 62. in quibus cadit ſuſpicio
falſitatis, & per conſequens, quod dictus Franciſcus ta-
citè confeſſus fuerit, dictum mutuum ſibi fuiſſe ſolu-
tum vel ſatisfactum, & ratio potiſſimũ fuit, quia com-
munis concluſio eſt, ꝙ quando ſine dolo, & ignorãter
producitur inſtrumentum, quod poſtea detegitur fal-
ſum, ꝙ illa tacita confeſſio, quæ reſultat ex productio-
ne, eſt adeo cohærens inſtrumento, vt eo ſublato tan-
quam falſo, tollatur, & tacita confeſſio tanquam acceſ-
1 ſoria. Producens enim † inſtrumentum videtur confi-
teri, quatenus inſtrumẽtum probat. Ita Abb. in c. cum
venerabilis. nu. 27. ante med. verſ. 3. quia ſicut. & poſt
med. verſ. quando autem productio fuit. Pariſ. num. 6.
Dec. nu. 23. vbi in fine teſtatur de communi. extra de
excep. Rom. conſ. 294. in prin. Alex. conſ. 108. n. 5. & 6.
lib. 5. Quòd autem Tullia produxerit dictam cedulã
ſinę dolo, & ignoranter, deducitur, tum quia ſi ſcienter
2 produxiſſet, commiſiſſet falſum, quod † committitur
non ſolum fabricando ſcripturam falſam, ſed etiam ea
vtendo. Angel. in l. maiorem. per illum text. C. ad leg.
Cornel. de falſ. Barbat. conſil. 54. num. 16. lib. 3. Tum
quia non eſt veroſimile, Tulliam ſciuiſſe dictam cedu
lam eſſe ſuſpectam de falſo, quia ſi ſciuiſſet, non pro-
duxiſſet, cum ea non indigeret, & ex quo habebat fun-
datam intentionem in inſtrumento mutui: nec pro
parte Amatoris erat aliquid probatum circa ſolutio-
nem, vel ſatisfactionem mutui. Tum etiam & tertio 3
quia in dubio non præſumitur quis velle ſibi præiudi-
care

care per confeſſionem reſultantem ex productione in-
3 ſtrumenti.arg.c.ſuper hoc.de renonc.& † confeſſio ſua
ſuſpenditur,quatenus inſtrumētom valeat. Ita Dec.in
d.c.cū venerabilis,nu.24.in fine. Tum etiam & quar-
4 to, quia producens † ſcripturam cootinentem factum
alienum pręſumatur ignoranter producere,cū in facto
alieno regulariter ignorātia pręſumatur.l.fi.ff.pro ſuo.
& in ſpecie ſentit. Bart.in l.ſi falſus.C.de falſis.& clarè
hoc dicit Bal.in l.vlt.nu.3.in fi.C.ſi minor maior ſe di-
xer.Aret.in c.præſentium,ſub nu.15.ibi,aliquādo cer-
tum eſt,vel præſumptio iuris clara,quod qui fecit fal-
ſum articulum,formauit illum ignorāter,quia erat de
facto alieno.Sequitur ibi Fel.ſub nu.11.de teſtib.Capi.
dec.67.nu.7.Boſſ.in pract.crim.tit.de falſ.nu.154.verſ.
ſed ſi eſt pręſumptio.latè Menoc.de arbit.iud.caſ.315.
num.11.12.13.& 14. vbi bene reſpondet fundamentis
Ruin.contrariū tenentis conſ.86.nu.6.li.4. Quod au-
5 tem io caſu noſtro ſimus † in facto alieno, patet, quia,
aut loquimur de eo, quod contioetur in dicta cedula,
& tunc ſine dubio factum eſt alienū,cum ſit negotium
geſtom inter Franciſcum,& Henricum,aut loquimur
de ſcriptura vel ſubſcriptione ipſius cedulæ, & tunc
quoq; certum eſt factum alienū,aut loquimur de alte
ratione dictæ cedulæ circa milleſimum conuertendo
1560.in 1562.& tunc etiam nō poteſt veriſimiliter di-
ci,niſi factum alienum,cum iſta alteratio veriſimiliter
non ſit commiſſa à Tullia, tum quia veriſimile eſt eam
non fuiſſe informatam huius negotij,tum quia nō in-
digebat huiuſmodi alteratione,& falſitate,cū probatio
ſolutionis mutui (ad quam tollendam hęc falſitas cō-
mitti potuit) oulla eſſet facta pro parte Amatoris,non
obſtante ꝙ prius dederit articulos,& teſtes examinaue
rit.Non obſt.ꝙ imò Tullia produxit dictam cedulam
6 doloſè,& ſcienter,ꝙ eius confeſſio, † quæ oritur ex ta-
li productione,ei pręiudicat,& contra eū probat. Abb.
in d. c. cū venerabilis.n.39. Fel.nu.27.Dec.n.28.Aym.
de antiq.temp.p.1.§.viſo de verbis.nu.52. ver.ſed ad-
7 huc iſto. Gabr.de reg.iur.concl.1.nu.19. Et † ꝙ Tullia
produxerit dictam cedulam ſcienter,probatur tum ex
his,quæ ſcribit Bal.cōſ.446.nu.3. verſ.& ex hoc ſequi-
8 tur.lib.5.vbi inquit,ꝙ producens † falſos teſtes pręſu-
mitur habere ſcientiam veritatis.Sequitur Aym.conſ.
9 123.nu.6.in fine. † Tum etiam,quia ſcieotia Franciſci
præſumitur continuata in Tullia,quę cum ſit eius hę-
res,repręſentat perſonam illius,& tractat non de dāno
euitando,ſed de lucro captando, & nō conuenitur,ſed
agit,vt per Dyn.in reg.præſumitur.ou.5.quē ſequitur
ibi Io.And.in prin. & Franc.nu.4 poſt princ.verſ.item
in hæredib. de reg.iur.lib.6.Capr.reg.79.nu.20.Gabr.
de reg.iur.concl.5.nu.23. Nam ad dictum Bal. d.conſ.
446.ſub nu.5.reſpōdetur,Bal.loqui in producente fal-
ſos teſtes ſuper facto proprio, quo caſu non mirum ſi
producens præſumitur habere ſcientiā veritatis, quia
in facto proprio ignorātia non præſumitur.l.verius ff.
de probat.Sed Tullia in caſu noſtro nō produxit ſuper
facto proprio,ſed alieno,vt ſupra deductum fuit. Me-
ritò,&c. Ad dictum Dyn. d.reg. præſumitur.nu.5. re-
ſpondetur.Dyn.loqui quando pręcedit ſcientia in per-
ſona defuncti:tunc.n.præſumitur continuata in perſo-
na hæredis, tanquam repræſentante perſonā defuncti:
ſed in caſu noſtro noo conſtat de ſcientia in perſona
Franciſci, quia licet poſſibile ſit, eum alteraſſe dictam
cedulam, tamen eſt etiam poſſibile eam non alteraſſe.
10 Præterea poteſt etiam reſponderi, quod tunc † hæres
præſumitur habere notitiam de facto defuncti,quādo
eſt arduum, vt per Abb.conſ.3.ante nu.8.q.16.ver.ta-
men quia veriſimile eſt.lib.2.Sequitur Aym.conſ.168.
11 nu.5.ver.ideò dicit. Nā † ſcientia præſumitur ex qua-
litate facti,quando eſt tale, vt ſoleat in notitiā deueni-
re.Corn.conſ.168.nu.1.lib.4.Aym.vbi ſup. Et eſt mul-
tum veriſimile factum alterationis ſiue falſitatis dictę
cedulæ quatenus fuiſſet factum Franciſci,nō deueniſ-
ſe ad notitiam Tulliæ eius hæredis,cum factum ſit ta-
la, vt potius ſoleat occultari, quàm ad alterius noti-
tiam deuenire.Et in omnem euentum cum Tullia ha-
beat intentionem fundatam io inſtrumento mutui,&
pro parte Amatoris excipiatur de ſolutione, vel ſatiſ-
factione ipſius mutui, quam intendit probare per di-
ctam cedulam,iuncta confeſſione Tulliæ reſultante ex
productione, non incumbit onus probandi Tulliæ, ſe
produxiſſe dictam cedulam ignoranter, ſed incumbit
onus probādi Amatori, Tulliam produxiſſe illam do-
loſè,& ſcienter,quod hacteous non probauit.

CANTVCCII.

Auerſan.Tenimenti.Veneris,24.Nouemb.1581.

SVMMARIA.

1 *Alienatio rei Eccleſiaſticæ duo copulatiuè requirit.*
2 *Prælatus prohibitus alienare bona Eccleſiæ,eſt etiam pro-*
hibitus compromittere.
3 *Solennitas non requiritur in re ſolita concedi.*
4 *Aſſertioni alienātium non ſtatur, quod res ſit ſolita alie-*
nari,ex communi.
5 *Solitum alienari probatur vel per duas locationes cum*
curſu 40. annorum, vel per vnam ſolenniter factam,
ex communi.
6 *Præſumptio ſolennitatis ex lapſu longiſſimi temporis eſt*
fundata in taciturnitate partium.
7 *Forma Paulina circa alienationem rei Eccleſiaſticæ,quæ*
ſit.
8 *Informatio extraiudicialis non ſufficit ad formam Pau-*
linæ,niſi in reſcriptis, ſi in euidentem,ei derogetur, &
ſpecialiter concedatur.
9 *Aditio, vel noua qualitas adiecta facit conceſſionem no-*
nam,& diuerſam.

DECISIO CLX.

FVit concluſum, monaſterio S. Laurentij Auerſan.
licuiſſe ac licere recedere à locationibus ſiue con-
ceſſionibus in emphyteuſin tenimenti, de quo agitur,
factis Dominis de Capua de anno 1501. de ann. 1523.
& de anno 1554. Quia oulla ex iſtis locationibus ſiue
conceſſionibus fuit ſolenniter facta,& tamen pro vali-
1 ditate alienationis rei Eccleſiaſticæ duo † copulatiuè
requiruntur, ſolennitas ſiue forma requiſita, & iuſta
cauſa alienandi. c.1.de reb.Eccleſ.non alien. Cle.1.eo.
tit. Dec. qui de communi conſ.142.nu.4. & conſ.282.
nu 6. cum alijs per Couar. lib.2. verſ.reſol.c.17.nu.2.
Quòd aotem locationes huiuſmodi careant ſolennita-
te,ſiue forma requiſita, patet. Nam prima fuit facta à
certis laicis arrendatoribus fructuum dicti monaſterij
aſſertis procuratoribus illius. Secūda fuit facta in vim
2 laudi,quod nihil operatur, quia † Prælatus cū ſit pro-
hibitus alienare bona Eccleſiæ, eſt etiam prohibitus
compromittere.Alex.conſ.33.num.2.lib.2.Pariſ.conſ.
134.no.11.lib.4.Nec poteſt ſuſtineri virtute cōfirma-
tionis Præſidentis & Diffinitorum iuxta conceſſionem
Innocentij VIII. quia inferius reſpondebitur. Terna
non fuit confirmata, imò per ſententiam Vicarij &
Cantoris Auerſan. commiſſariorum Apoſtolicorū de-
claratum fuit illā non ceſſiſſe,nec cedere in euidentem
vtilitatē dictæ eccleſiæ,& monaſterij,& ideò non poſ-
ſe confirmari. Non obſt. ꝙ ſimus in re ſolita concedi,
3 quo † caſu nō requiritur ſolennitas.c.1.de feud. Quia
4 † de iſto ſolito non conſtat, nec ſtatur aſſertioni alie-
nantiom.Bar.io l.ſi forte.ff.de caſtren.pec.quem com-
muniter approbari aſſerunt Pariſ.conſ.62. nu.7. lib.1.
& Crauet.conſ.175.nu.2.idem Bart.in Auth.ſi quis in
aliquo.oum.12.& ibi Dec.num.36.vbi alios citat.C.de
5 eden.Alex.conſ.17.nu.6.lib.4. Probatur † autem iſtud
ſolitum, aut per duas locationes cum curſu 40.annor.
aut per vnam ſolenniter factam, prout eſt communis
concluſio, de qua teſtatur Iaſ.conſ.155. col.3. in princ.
verſ.dicitur autem,& col.pen.pariter in prin.verſ.non
ob.ſecundum,lib.2.Claud.de Seiſel.in Spec.feud.pag.
175.ver.concludendo.pag.179.ver.tamen concluden-
do,

do, & pag. 182. ver. aut verò, & vers. procedit ergo.
Curt. iun. de feud. prima par. 2. par. princip. q. 4. no. 8.
& 9. Ruin. cons. 35. sub nu. 30. lib. 1. Clar. io §. feudum,
q. 13. vers. nunc pro intelligẽtia. Et fuit tentum in vna
Zamoten. locationis coram R. P. D. Seraphino 24. De-
cembris 1579. Secundò non obst. præsumptio solenni-
6 tatis ex lapsu longissimi temporis. Quia † ista præsum-
ptio est fundata in taciturnitate partium, vt bene de-
ducit Soc. ion. cons. 56. sub nu. 13. lib. 1. Quæ taciturni-
tas partium hic nõ adest, quia prima locatio fuit facta
de anno 1501. & super ea ante annum 1523. mota fuit
lis in consilio Neapolitano, deinde deuentum ad com-
promissum, prout narratur in primo rescripto sacræ
pænitentiariæ obtento de anno 1551, secunda verò lo-
catio facta fuit de anno 1523. & super ea mota lis de
anno 1549. & sic partes nunquam tacuerunt spacium
30. annorũ. Tertiò non obst. quòd in casu nostro adest
cõsensus Apostolicus, ex quo secunda locatio facta de
anno 1521. fuit confirmata à Præsidente, & Diffinito-
ribus Capituli generalis congregationis Cassinen. vi-
gore facultatis sibi ab Innocentio VIII. concessæ. Quia
7 dicta facultas est concessa seruata forma Paulinæ † re-
quirentis, testes & probationes pro veritate narratorũ
recipi, quæ forma non fuit seruata, cùm nulla testium,
nec probationum receptio appareat, sed solùm constet
de quadam relatione Auditorum Perusij existentiom,
& à ciuitate Auersan, per 200. milliaria distantiũ. Nec
obst. ꝙ sufficit extraiudicialis informatio, vt per Abb.
cons. 41, colum. 2. vers. ex qoibus verbis. lib. 1. Quia id
8 † procedit quando in rescriptis, si in euidentem, dero-
gatur Paulinæ, & Commissarijs conceditur facultas se
extraiudicialiter informandi, quę derogatio nedum in
casu nostro non adest, sed priuilegium Innocentij ex-
pressè cõtinet debere procedi iuxta formam Paulinæ.
Quartò non obst. quod secunda locatio facta de anno
1523 fuerit confirmatoria primæ, factæ de anno 1501.
Quia secunda locatio est noua concessio, tum quia ta-
lis appellatur in primo rescripto sacræ pæniteotiariæ,
ibi, *ac facta noua concessione*. Tum quia verè non potest
esse, nisi noua concessio, ex quo prima locatio facta fuit
de toto tenimento pro masculis tantum singulis 29.
annis ad renouãdum, sub obligatione de soluendo 15.
tarrenos pro renouatione sub annuo redditu curruum
duorom freni. & quatuor tumulorum graoi. Secunda
verò locatio facta fuit solùm de vno tenimento, altero
incluso in prima locatione liberè dimisso pro liberis
legitimis in perpetuum, cum augmento annuj reddi-
tus duorum tumulorum grani, & sine conuentione de
renouando. Vnde cùm io secunda locatione omnia fiot
ionouata, illa noo potest dici confirmatoria primæ lo-
9 cationis, sed est noua concessio, cùm † additio siue no-
ua conuentio, vel noua qualitas faciat, cõcessionem es-
se nouam & diuersam à prima, argumento l. ius ciuile,
ff. de iost. & iure, & in specie post Bal. not. Alex. cons. 19.
num. 2. lib. 15. Brun. coos. 112. sub nu. 6. Ruin. cons. 20.
num. 7. lib. 1. cum alijs cumulatis per Decis. Pedemon.
23. num. 22. 23. 24. 25. & 26. Demùm non obst. quæ di-
cuntur de iostrumento antiquo, de enunciatiua sen-
tentiæ, de præscriptione & eius interruptione. Quia
bene tolluntur per Dom. Bisciam.

CANTVCCII.

Toletao. Peosionis, siue excusati. Lunæ, 20. No-
uembris, 1581.

SVMMARIA.

1 *Clausula, Quarum tenores, quid operetur.*
2 *Pensionarius non tenetur coa ribuere, vbi pensio fuit libera ab omni onere reseruata.*
3 *Pensionarius regulariter tenetur contribuere pro rata pensionis ad solutionem oneris impositi super fructibus beneficij, super quibus est reseruata pensio.*
4 *Papa non præsumitur velle derogare exemptioni, quæ in contractum transiuit.*
5 *Iuramẽtum quod potest seruari sine interitu salutis æternæ, est seruandum.*
6 *Papa derogans obligatianibus Cameralibus censetur etiã derogare iuramenta.*
7 *Princeps etiam de plenitudine potestatis non potest tollere ius quæsitum ex contractu.*
Fallit in cõtractu, & obligatione super pensionibus. nu. 8.
9 *Papa non potest disponere super matrimonialibus in non subditos.*
10 *Pensionarius exemptus vigore concordiæ, si soluat onera regalia, potest repetere a titularibus.*
11 *Colonus soluens collectam repetit a domino.*
12 *Pactum inter emptorem, & venditarem de nõ soluenda decimas, non præiudicat Ecclesiæ.*
13 *Dispositio quãdo potest interpretari, vt operetur vnum, vel duo cõtra ius commune, debet interpretari vt operetur vnum tantum, & non duo.*

DECISIO CLXI.

FVit concorditer conclusum, Reuerend. Episcopum
Vigleuanen. teneri contribuere ad solutionem Ex-
cusati pro rata suæ pensionis secundùm distributio-
nem iudicũm Excusati, quia reseruatio suæ pensionis
est anterior Excusato. Et licèt in ea adsint clausulę præ-
gnantissimæ, nihilominus fuit illis derogatum in con-
firmatione concordiæ Excusati. Dicitur enim in con-
cordia, quòd omnes personæ, cuiuscunque qualitatis
& dignitatis existentes, habentes pensiones, sint com-
preheosæ, vt contribuant, non obstantibus quibuscun-
que clausulis, exemptionibus, prærogatiuis, seu dona-
tionibus, & obligatioonibus etiam in forma Cameræ. In
confirmatione autem dictæ concordiæ adsunt clausulæ
5 derogatiuæ amplissimæ, & † clausula, Quorum teno-
res, cuius vigore omnia exprimi possunt, iuxta cons.
secundum Ant. de But. per Rotam pluries canoniza-
tum. Non obstant allegata in contrarium. Et in primis
non obst. quòd pensio ista fuit reseruata libera, immu-
2 nis, & exempta ab omni onere, qoo † casu pensiona-
rius nõ tenetur contribuere, Gig. de pensio. q. 59. num.
6. Quia huiusmodi immunitas, & exemptio fuit subla-
ta per dictã concordiam, obligaotem pensionarios ad
contribuendum, non obstantibus quibuscunque exem
ptionibus. Vnde pensionarius in casu nostro sub la-
ta exemptione per dictam concordiam remanet obli-
3 gatus ad cõtribuendum. Nam † pensionarius regula-
riter tenetur contribuere pro rata pensionis ad solu-
tionem oneris impositi super fructibus beneficij, super
quibus est reseruata pẽsio. Caccialup. de pensio. q. 17.
Gig. d. q. 59. n. 1. 2. & 3. Nec obst. replicatio de his, quæ
scribit idem Gig. d. q. 59. num. 9. post Card. consi. 102.
io princ. vers. & idem, tenet, & Alex. cons. 122. nu. 16.
vers. quinimo. lib. 4. quia cessat stãte clausula, *Quorum
tenores*, &c. Secundò oon obstat, ꝙ exemptio in casu
4 nostro transiuit in contractũ, cui † Papa non præsumi-
tur voluisse derogare, c. 1. de pact. c. ex multiplici, vbi
Abb. nu. 4. de decim. Quia clarè constat, Papã voluis-
se derogare ex illis verbis seu donationibus, &c. Nec
obst. replicatio, ꝙ illa verba debent intelligi de clau-
sulis dunationis solitis, apponi in supplicationibus, nõ
de his, quæ continẽtur in obligatione ad partes facta,
& sic obstat duplicitas vinculi, videlicet priuilegij Pa-
pæ, & contractus partiũ, ad glo. io clemen. dodum, in
verbo, pacta, de sepultur. Achil. decis. vni. de cõfirmat.
Quia illa verba intelliguntur de donationibus per viã
contractus, quia dicitur, seu donationibus & obligatio
nibus in forma Cameræ. Si enim Papa derogat obliga-
tionib etiã Cameralibus; ergo derogat cõtractibus, &
sic cessat duplicitas vinculi, quia Papa derogat nedum
exemptionibus, sed etiã contractibus. Tertiò non obst.
ꝙ obligatio Cameralis io casu nostro fuit cũ iurameo-
5 to, ꝙ est seruãdũ, cum † possit seruari sine interitu salu-
tis æternæ, c. cum cootiogat, de iureiur. & sic concurrit
tripli-

triplicitas vinculi videlicet priuilegij Papæ, obligationis Cameralis, & iuramenti, & in concordia derogetur simpliciter obligationibus in forma Cameræ, de iura-
5 mento autem nullum verbum. Nam † fuit responsum,
6 per † derogationem obligationum Cameralium, censeri derogatum etiam iuramento, quia aliàs derogatio nihil operaretur, cùm omnes obligationes Camerales sint iuratæ. Et ad corroborationem huius responsionis fuit dictum, q aliàs per Rotam decisum fuit, statutum vrbis lib.4.cap.23. mandans in donationibus certas solennitates adhiberi, intelligi etiam de donationibus iuratis, licèt in eo non fiat mentio de iuramento, ne aliàs statutum seddatur elusorium, cùm donationes *vt plurimum* fiant cum iuramento. Vnde Papa in casu isto derogauit exemptionibus, obligationibus Cameralibus, & iuramento, & sic cessat triplicitas vinculi. Nec obst. replicatio, q illa verba, & obligationibus etiam in forma Cameræ, debeant intelligi de obligatione Camerali de soluendo pensionem, nõ de obligatione Camerali de donando suum, & de soluendo de suo proprio. Quia derogando Papa donationibus & obligationibus etiam cameralibus non est dubium, quòd derogauit etiam obligationi de donando suum, & de sol-
7 uendo de suo proprio. Quartò non obst. q † Princeps etiam de plenitudine potestatis non potest tollere ius quæsitum ex contractu. Dec.cons.410.nu.22. Aym.de antiq.tempor.par.1.in princ.nu.33. cùm contractus & consensus sit de iure naturali, quod Princeps non tollit. Io.And. & Abb.in c.per venerabilem. qui fil. sint legit. Sarn.in compend. vtriusq; sign.sub nu.81.vers.& quod dictũ.& nu.seq. Quia in ista materia pensionum Papa potest tollere contractus, & obligationes, & ius ex eis quæsitum: nam omnia depẽdent à gratia Papæ,
8 & subsistentia pẽsionis, quam † si Papa diminuit, contractus & obligatio non operatur. Pur.deci.53. fuit cõclusum, alias 59.li.1. Mohed.deci.138. Nec obst. replicatio, quòd quando Papa disponit circa cõuentionem de soluendo de suo proprio, disponit super matrimo-
9 nialibus, super † quibus non habet potestatem nõ subditos. Abb.in c.cum dilectus.nu.5. de iure par. Couar. var.resolut.lib.3.c.6.sub nu.5.& seq. Et quòd ista solutio de suo proprio est duplicata. Primò in supplicatione reseruationis pensionis. Secundò in obligatione Camerali: adeò quod licèt prima dependeat à gratia Papæ, tamen secunda est libera, & absoluta, & de per se stans, & sic adhuc intrat duplicitas vinculi. Nam hæc omnia tolluntur cõsiderando solutionem de suo proprio tanquam cõsecutiuam, & accessoriam ad reserua-
10 tionem pensionis. Vltimò non obst. quòd † pensionarij vigore concordiæ tenentur contribuere quo ad legem, sed possunt repetere à titularibus ad l.ædiles. §. quicunque de via pub.& l.linb.§.fi. C.de agri.& cens. lib.11. per quæ intra nor. Bal.in l.si cum duob. §.in cocunda. in 2.no.ff.pro soc.& in l.1.sub nu.4.ver.6.C.de
11 iure emphyt. q † si colonus soluat collectam, repetit à domino. Sequitur Nat. cons.109.nu.5.li.2. Et ad id fuit allegatus Abb. in c.in aliquibus, num.6.de decim.
12 vbi vult, † quòd si transferens fundum in alium paciscatur, vt ipse teneatur ad solutionem decimarum, & non possessor, quod hoc pactum non præiudicat Ecclesiæ, quo minus possit petere decimas à possessore, licèt valeat pactum in præiudicium paciscentium, quia si possessor soluit decimas, potest illas repetere ab alienante. Et ista tantò magis videntur hoc casu procedere, quòd cùm verba concordiæ possint intelligi respectu Regis, nõ sunt intelligenda respectu titularis: quia
13 † quando dispositio potest interpretari, vt operetur vnum vel duo contra ius cõmune, debet interpretari, vt operetur vnum tantùm, & nõ duo. Gozad.cons.19. nu.5. Nam pro responsione dicitur, istud non applicari casui nostro, quia ideò colonus soluens collectas repetit à domino, quia non colonus, sed dominus ad illas tenetur. Et ita loquuntur Nat. & Bald. vbi supra. Et ideò quoque possessor soluens decimas repetit ab alienante, quia non possessor, sed alienans vigore pacti ad eas tenebatur. At secus est in casu nostro, quia pensionarius de iure tenetur contribuere pro rata pensionis ad solutionem oneris, nec verba concordię possunt intelligi respectu Regis, quia obligatio Cameralis non poterat obstare Regi, sed solùm titulari. Et ideò concordia derogans obligationibus Cameralibus, debet intelligi respectu titularium, non respectu Regis.

CANTVCCII.

Prænestin. Hæreditatis. Lunæ, 27. Nouemb. 1581.

SVMMARIA.

1 *Castra existentia inter 40. milliaria, non soluentia sal focaticum, non sunt subiecta statutis Vrbis.*
2 *Statutum continens prohibitionem fauorabilem comprehendit omnes subditos vbicunque existentes.*
Declara tamen, & limita, vt num. seq.

DECISIO CLXII.

DOmini reiẽtis decisionibus factis in illa Vrbe netan. hæreditatis coram R.P.D. Robusterio cõfir-
1 mantibus decis. Pur.24.lib.3. quod † castra existẽtia intra 40. milliaria, si non soluant sal focaticum, non sunt subiecta statutis vrbis, firmarũt regulam pro Domino Iulio, q promissio D. Marchionissæ de præstandis alimentis dictis Iuliæ, & Catharinæ eius filiabus, non sit nulla ex defectu formæ, & solennitatum statuti vrbis c.23.li.4. & c.19.li.5. & consequenter, instrumentum continens huiusmodi promissionem esse validum, & illi stãdum esse respectu dicti statuti. Et ratio est, quia cum ciuitas Prænestina nõ soluat sal focaticum, prout in secundo præsupposito, in ea non habent locum statuta vrbis. Non obst. quòd Dominus Iulius, & Domina Marchionissa sint ciues, & q dictum statutum est prohibitiuum in personam, & cõtinet prohibitionem fauorabilem, ne mulieres propter sexus fragilitatem
2 decipiantur, & † quòd propterea comprehendit illos tanquam ciues Romanos vbicunq; existentes, & contrahentes, vt per Bar. in l.cunctos populos.nu.32.vers. aut statutum est prohibitiuum, & ibi Bal.nu.12.vers. sed quod contra.& Salic.sub nu.11.C.de sacros. Eccles.
3 Alex.cons.41.nu.7.li.5. Quia † pro responsione dictum fuit, quòd dictum statutum respiciat principaliter formam, & solennitatem cõtractus, secundario verò personam, quia principaliter prohibet contractũ fieri, nisi seruata forma, & solennitate. de qua ibi, licèt hãc prohibitionem faciat etiam ratione personę, quæ secundario consideratur, vt per Caccialup. in d.l.cunctos populos.num.90. & Ias.cons.69. col.fin.vers.& sic statutum principaliter, li.3. Rui.cons.201.nu.8. circa fin.vers.& hoc est rationabile, li.1. Ant.Gabr.li.6. de stat.concl.8. nu.17. Hoc idem voluit Bart. in d.l.cunctos populos. nu.16.vers. sed contra prædicta, prout deducit Ias. vbi supra. An autem ab hac regula pro Dom. Iulio firmata sit recedendum ex capite obseruantiæ statutorum vrbis in ciuitate Prænestin. iunctis confessionibus Domini Iulij: vel ex eo, quòd Senator habet ius distringendi Columnenses, & alios Barones in eorum castris intra 40. milliaria existentibus, erit particulariter vidẽdum.

CANTVCCII.

Toletan. Decimarum. Veneris, 1. Decemb. 1581.

SVMMARIA.

1 *Decimæ prædiales cui debeantur, an Episcopo, an vero Ecclesiæ parochiali, vide distinctionem.*
2 *Immemorabilis præscriptio requiritur ad id præscribendum, cuius commune resistit.*
3 *Decimæ prædiales debẽtur Ecclesiæ loci vbi sita sunt, nisi per cõsuetudinem aliter inductum sit, in qua sufficiunt decem anni.*
4 *Consuetudo vt inducatur præter ius, decem anni sufficiũt.*

DE-

DECISIO CLXIII.

QVo ad decimas prædiorum antiquitus possesso-
rum per homines de Yepes in territorio de Oc-
cana in termino vocato, *la Matilla*, conclusum fuit, sine
difficultate illas deberi Illustr. & Reuerend. Archiepi-
scopo Toletan. tantum, nec alius de eis participauerit,
prout probant testes, de quibus in summario dato pro
parte Archiepiscopi, vt patet etiam ex arrendamentis
factis ab anno 1580. vsq; ad annum 1588. Quo vero ad
decimas prædiorum emptorum ab anno 1524. vsq; ad
annum 1550. per eosdem homines de Yepes in eisdem
territorio, & terminoo, de quibus supra, Domini dixe-
1 runt, quòd, † aut cura animarum Ecclesiæ parochialis
oppidi de Yepes non spectat ad Archiepiscopum, &
tunc teouerunt, decimas istas ei non deberi, quia defi-
2 cit immemorabilis, quæ † in casu isto requiritur, pro-
pter resistẽtiam iuris communis, vt hic per informan-
tes Beneficiatorũ. Et in specie tradit Rebuff. de decim.
q. 13. nu. 84. prope fi. Aut spectat ad Archiepiscopum,
& tunc resoluerũt ei deberi, quia pro parte ipsius pro-
batur sufficienter consuetudo percipiendi integram
3 decimam ex prædijs prædictis: Licèt enim † decimæ
parochiales, quales sunt hæ, de quibus agitur, debean-
tur Ecclesiæ loci, vbi sita sunt prædia, tamen per con-
suetudinem induci potest, vt debeantur Ecclesiæ loci,
vbi administrantur sacramenta, & ad inducendã istam
4 † consuetudinem sufficiunt decem anni, cum non sit
cootra, sed præter ius. Abb. in c. cùm fini. on. 6. in fine,
vers. ideò consuetudo, de decim. Achil. decis. 2. de de-
cim. Put. decis. 154. incipien. fuit dubitatum, aliàs 165.
li. 1. quam decennalem consuetudinem testes Archi-
episcopi bene probant. Non obst. quòd Archiepiscopo
resistit ius commune, quia ipse percipit decimas istas
ratione parochialis Ecclesiæ de Yepes. Secundò non
obst. testes, de quibus in summario additionali, quia
decimustertius super tertio, interrogatus dicit, ꝙ vno
anno habuit in arrendam decimas parochiæ Sancti
Ioãnis, & quòd aliquid incolæ de Yepes, qui habebant
prædia in territorio de Occana, attulerunt decimam
vini ad dictam parochialem. Iste testis non concludit,
nec probat interruptioonem consuetudinis, quia potest
intelligi de primo anno, quo empta fuerunt prædia.
Septimus super decimooctauo dicit, quòd quidam
Ioannes de Portez, dum esset incola de Yepes, emit
vnam hæreditatẽ in territorio de Occana, & quòd eo
anno soluit decimam in oppido de Occana: iste testis
probat de primo anno tantùm, 14. super 18. similiter
loquitur de vno anno tantũ, & non dicit de quo anno.
Tertiò oon obst. ꝙ huiusmodi decimæ fuerunt solutæ
per homines de Yepes metu censurarum. Quia censu-
ræ potuerunt emanare post inductam cõsuetudinem.

CANTVCCII.

Veliterana Aquæ. Lunæ 11. Decembris, 1581.

SVMMARIA.

1 *Aqua scaturiens in fundo superiori, licèt fluxerit per mil-*
le annos in fundum vicini inferioris, potest tamen do-
minus fundi superioris talem aquæ cursum impedire,
Limita tamen & declara, vt num. seq.
3 *Seruitus negatiua vt acquiratur domino fundi inferio-*
ris nõ diuertendi aquam, vltra opus manu factum per
dominum fundi superioris, requiritur ipsius scientia,
& patientia.
4 *Interdictum vti possidetis, datur in subsidium, vbi non*
competunt alia interdicta particularia.
5 *Interdictum, vti possidetis, non datur pro seruitute rusti-*
ca habente causam discontinuam, & quare, num. 6.
7 *Interdictum de aqua quot. & æstiua, datur, vbi aqua du-*
citur à capite.

DECISIO CLXIV.

DOmini plura firmarũt. Primò, quòd Canonici &
Capitulum Sancti Petri mediantibus eorũ con-
ductoribus fuerũt, maximè de tempore Affictus Do-
mini Bonifacij, & Domini Iulij, in quasi possessione
conficiendi paratam in fossato existenter inter casale
delle Castella Capituli Sancti Ioannis, & casale campi
mortui Capituli Sancti Petri ad effectum, vt aqua fos-
sati mediante parata defflueret io casale campi mortui
pro irrigandis linarijs, & ꝙ parata adhærebat vtrique
casali, vel casali delle Castella, vt probant testes exami-
nati pro parte Capituli Sancti Petri, quartus & quin-
tus super macerijs, septimus, iuxta 12. 25. 26. & 27. &
super quinto, octauus iuxta 24. & 16. vndecimus iux-
ta 25. duodecimus iuxta 25. & 26. decimusquartus iux
ta 11. & 27. decimusquinius iuxta 25. & super quinto.
Secundò, Domini firmarunt limitationem ad reg. il-
lam, ꝙ licet aqua scaturiens in fundo superiori fluxe-
rit per mille annos in fundum inferiorem, nõ propte-
1 rea † dicitur ius aliquod quæsitũ domino fundi infe-
rioris, ita vt non possit dominus fundi superioris talem
cursum aquæ impedire, cùm talis cursus in mera eius
volũtate consistat. l. Proculus, ff. de dam. infect. l. si meo
fundo, ff. de aqua plu. arcen. Veron. de seruit. aquęduct.
oum. 57. Balb. de præscript. 2. p. 4. p. princ. q. 4. sub nu. 3.
Aym. de antiq. tempor. p. 4. §. vlt. nu. 39. Rolan. cõs. 53.
nu. 26. li. 2. Firmarunt (inquam) limitationẽ ad istam
2 regulam, vt non procedat, † quãdo interuenit aliquod
ministerium hominis, siue opus manu factũ in fundo
superiori, tũc enim ex tali ministerio siue opere argui-
tur, aquã oon iure facultatis, sed iure seruitutis decur-
rere, & sic ex opere manu facto in fundo superiori ac-
quiritur seruitus negatiua non diuertendi aquam de
fundo inferiori, vt post Paul. de Cast. cons. 243. prope
fio. vers. præterea potest esse. li. 2. Calcan. cons. 56. num.
11. vers. si verò loquimur, Aegi. cons. 7. col. 2. post med.
vers. licèt bene faciunt, firmat Aym. vbi sup. nu. 40. &
vltra per eum allegatos, hoc idem tenet Veron. vbi su-
pra. nu. 56. in princ. & nu. 57. pariter in prin. & nu. 58.
post medium, vers. aut habens fundum, & ou. 60. ante
medium, vers. in cootrarium videtur, Bal. vbi sup. Rip.
in l. quo minus, n. 88. in fi. ff. de flum. Gabr. de præscrip.
concl. 10. nu. 14. & hoc idem voluit Bar. in d. l. 1. §. hoc
interdicto. num. 9. ad fi. vers. possoot etiam, ff. de itin.
actuque priuat. post Innoc. in c. bonæ. *il* 2. post princ.
vers. potest etiam constare, de postul. prælat. Veron. de
seruit. rust. præd. c. 1. nu. 27. prope finem. Alb. cons. 35.
nu. 2. Rim. iun. cons. 86. nu. 3. Tertiò firmarunt Domi-
ni, ꝙ in acquirenda huiusmodi seruitute negatiua, &
quasi possessione ipsius vltra opus mano factũ requi-
3 ritur † scientia & patientia Domini fundi superioris,
prout in specie tenet Veron. loco, de quo supra nu. 58.
post med. vers. aut habens fundum. non enim in istis
incorporalibus acquiritur quasi possessio, nisi cõcurrat
scientia, & patiẽtia. l. 2. vbi omnes. C. de seruit. & aqua,
Veron. vbi sup. n. 58. latè Bal. de præscript. 2. par. 4. par.
princ. q. 1. nu. 12. Quartò Domini firmarũt, in casu isto
Capitulo Sancti Petri competere interdictum vti pos-
sidetis, quia quando non cõpetunt alia interdicta par-
4 ticularia, tuoc datur † interdictum vti possidetis, vt
per Menoch de retin. possess. remed. 3. nu. 138. vers. ego
opinor. Nec obstat, quòd pro seruitute rustica habente
causam discontinuam, qualis est ista. de qua agitur, nõ
5 datur † interdictum vti possidetis. Bar. in l. 1. io princ.
nu. 4. ff. vti possid. Iacob. de Arena in l. 1. sub nu. 2. & ibi
Salic. in sexta oppos. C. eo. tit. Ruin. cons. 106. nu. 8. li. 5.
Coras. in l. penul. nom. 18. vers. vbi verò & nu. 19. ff. de
seruit. Menoch. d. remed. 3. num. 103. & 109. cum seq.
6 Nam † id procedit ea ratione, quia pro seruitutibus
rusticis habentibus causam discontinuam prodita sunt
specialia interdicta. de itin. actuque priuat. de riuis, de
aqua quotid. & æstiua. Et ideò non fuit necesse ad in-
terdictum vti possidetis recurrere, vt declarat Salicet.
vbi supra, & latiùs Coras. in d. l. penul. num. 16. & Me-
noch. d. remed. 3. nu. 110. Sed in casu nostro non com-
7 petit interdictum de aqua quot. & æsti. quia † aqua
non

non ducitur à capite, prout in illo interdicto requiritur. l. 1. §. hæc interdicta. ff. de aqua quut. & æsti. Ideò oportet confugere ad interdictum vti possidetis. Reseruarunt autem Domini particulariter videndum, an scientia Capituli Sancti Ioannis probetur verè, vel præsumptiuè, & an scientia præsumpta sufficiat.

CANTVCCII.

Mediulanen. Decimarum. Lunæ, 18. Decembr. 1581.

SVMMARIA.

1 *Spolio agens debet primum extremum concludenter probare ex communi, & magis communi.*
Limita in casu particulari. num. 5.
2 *Decima diminuta consueta est præstari.*
3 *Decima propriè dicitur de decem partibus vna, quando dicitur integra.*
4 *Decimarum plures sunt species, & differentia.*

DECISIO CLXV.

EX instrumentu locationis factę de anno 1502. Domini dixerunt, non probari pro parte Francisci de
1 Nigris primum extremum, quòd † debet plenè, & cõcludenter probari. Affl. decis. 364. nu. 5. Plot. in l. si quã-do. nu. 115. C. vnde vi. Rulan. qui de communi, & magis communi, cons. 50. nu. 16. lib. 2. Menoch. qui etiam de magis communi, de recuper. remed. 15. nu. 408. cum seq. Sarn. in reg. de infirm. q. 36. Put. decis. 72. alias 75. incip. Dubitauit D. Prosper. lib. 3. idq, in Rota tritissimum est. Licèt enim in dicto instrumẽtu concedantur in emphytensin perpetuam decimæ, siue ius decimandi pro annuo canone centum librarum, & licèt dictum instrumẽtum habuerit effectum, quia postea emphyteuta retrocessit de anno 1542. nõ tamen ex hoc sequitur, emphyteutam integras decimas percepisse, & mentio decimarum facta in dicto instrumentu, verifi-
2 catur etiam in decima † diminuta, quæ præstari cunsueuit. c. in aliquibus. de decim. Soc. cons. 207. nu. 6. circa medium, vers. non obst. secunda ratio. lib. 2. Rebuff. de decim. q. 13. nu. 18. Et maximè, ꝙ huiusmodi integræ decimæ perceptio excluditur ex verbis dicti instrumenti, ibi, *cumq; huiusmodi decima hactenus soluta fuerit locari aliquando plus, aliquando minus.* Item ibi, *nec spes in futurum sit maioris perceptionis, præcipuè, quia aliqui debentes soluere decimam prædictam interdum se difficiles excogitatis vijs præstant in solutione ipsius decimæ, super quibus recusationibus vt plurimum solent lites exoriri*, quæ verba, vt dixi, excludunt perceptionem integræ decimæ. Et præsertim, quòd ex fide Præpositi Treni, & aliorum constat, solùm vigesimam exigi, & talem exactionem semper solitam fuisse. Non obst. ꝙ
3 decima † propriè dicitur de decem partibus vna. Abb. in c. 1. in primu notab. de decim. Card. in c. cum homines, nu. 1. eo. ti. Rebuf. de decim. q. 3. num. 25. Nam respondetur, quòd tunc dicitur de decem partibus vna, quandu dicatur integra, & sic non simplex nomen decimæ, sed illud adiunctum integra, facit, vt intelligatur de decem partibus vna. Et ita loquitur Rebuff. re-
4 ferens † inter alias diuisiones siue species decimarum, quandam decimam esse integram, quãdam non: Alias iura disponentia, decimas solui cum omni integritate, & sine diminutione, vt in c. commissum. c. peruenit. c. cum homines, c. ex parte canonicorum, & c. non est. de decim. frustra adijcerent illa verba, *cum omni integritate & sine diminutione*, si decima non diceretur, nisi de decem partibus vna: satis enim est pro decima aliquid solui, vt decima dici possit, ita argumentatur Soc. d. cons. 297. sub nu. 6. circa medium, lib. 2. Præterea respondetur, ꝙ in casu nostro non agitur de significatione verbi, Decimæ, sed de probatione quasi possessionis exigendi integram decimam, quę probatio non potest colligi ex instrumento loquente simpliciter de decimis, quæ licèt potuerint esse integræ, potuerunt etiam esse diminutæ: & propterea qui dicit, integras decimas fuisse exactas, debet id probare: & tantò magis, quod in casu nostro verba instrumenti indicant perceptionem decimæ non integræ, sed diminutæ. Nun obst. ꝙ illa verba, aliquandu plus, aliquãdo minus, intelliguntur respectu annui canonis, qui à conducturibus soluebatur, qui variabatur secundùm varietatem annorum fertilium, & sterilium. Quia ista varietas canonis poterat prouenire non solùm ex varietate annorum, sed etiam ex non solutione integræ decimæ, maximè, quia in instrumento subijcitur, quòd aliqui debentes soluere decimam, interdum in eius solutione excogitatis vijs se difficiles præstabant. Nun obst. quòd pri-
5 mum extremum † potest præsumptiuè probari, vt per Put. in decis. præalleg. Quia Put. loquitur in casu particulari, imò præsupponit regulã in contrarium, quod primum extremum debet plenè probari.

CANTVCCII.

Narnien. Mulendini. Veneris, decima Nouembris, 1581.

SVMMARIA.

1 *Minas, & iniuriam afferens aduersario ex causa litis, perdit causam ex Bulla Alexandrina.*
2 *Verba in dubio debent intelligi ad excludẽdum delictum.*

DECISIO CLXVI.

DOmini pro maiori parte tenuerunt intrare Bullã
1 Alexãdrinam † propter minas, & iniurias illatas per Marcum Ioanni Iacobo, quas dixerũt probari, tum ex confessiune Marij facta in supplicatione, ibi, *si queris mihi panem auferre, & ego cor tibi eruam*, cum nõnullis alijs verbis iniuriusis: tum ex querela Io. Iacobi ibi, *si ego volo auferre panem, ipse vult mihi eruere cor*, & quod faciet, & dicit, iniuriando, & verba iniuriusa pruferẽdo, ad quam querelam Marcus in supplicatione relatiunem habet. Tum & tertiò ex testibus clarè probãtibus huiusmodi minas, & iniurias. Insuper Domini dixerunt, minas & iniurias prædictas fuisse illatas ratiune mulendini, & sic causa litis, tum quia testes probant, Marcum dixisse Ioanni Iacobo, vade & ponas lutricinæ, quòd est vnum ex instumentis mulendini. Tum etiam, quia testes intelligunt, Marcum, quando dixit Iuan. Iacobo, *tu vis mihi auferre panem de manibus*, voluisse inferre, huiusmudi panis ablatiunem sibi fieri ex causa molendini. Non ubst. quòd Marcus locutus fuit sub cõditiune, *si tu vis mihi auferre panem, ego tibi cor eruam*. Tum quia omnes testes, dum referunt ista verba, loquuutur simpliciter. Tum quia Ioannes Iacobus in querela, ad quam se refert Marcus in supplicatione, dicit, quòd venit Marcus, & cępit me iniuriare dicendu, *quod ego volo ei auferre panem, & quòd si volo ei auferre panem, ipse vult mihi eruere cor*, & sic illa dictiu, *Si*, stantibus verbis pręcedentibus debet exponi pru, *postquam*. Nun ubst. quòd Marcus fuerit pruuocatus, quia de ista pruuocatiune nõ constat: imò testes videntur probare contrarium. Non obst. quòd Marcus dixit, *se velle facere, vt Io. Iacobus puniretur, & mitteretur ad triremes via iuris, & cum iustitia*, quia ista verba pruferuntur ad aliud factum immediatè præcedens prout ex verbis testium apertè colligitur. Non ubst. quòd illa verba, *volo tibi eruere cor*, possunt
2 intelligi † iuridice ad excludendum delictum, ad trad. per Alex. cons. 188. sub nu. 7. lib. 7. & per Aym. consilium 126. Quia Alex. loquitur de illis verbis, ego me vendicabo, quæ cum possint dupliciter intelligi, debẽt intelligi de vindicta licita, quoniam in benigniurem partem debet fieri interpretatiu, vt ipse post Guliel. de Cun. ibi deducit. At secus in ablatione cordis, quæ non potest dupliciter intelligi, & non reperitur licita. Non obst. alia, quia bene tolluntur per informantes.

CANTVCCII.

Imolen. Iuris patronatus. Veneris. 7. Iunij. 1577.

SVM-

SVMMARIA.

1 *Ius patronatus ex quibus acquiri, & probari possit.*
2 *Actus ordinanti, non autem exequenti tribuitur.*
3 *Ius patronatus non ex dotatione, vel largitione bonorum acquiritur, sed ex dotatione, ex magis communi.*
4 *Fundans, construens, vel dotans Ecclesiam acquirit ius patronatus, etiam si illud non reseruauerit, dummodo expressè illud non remiserit, ex communi.*
5 *Actum explicans non sponte, sed ex necessitate, vel pro exercitio officij sui præmium consequi non debet.*
6 *Hæres grauatus à testatore fundare Ecclesiam, si cogeretur à iudice, non haberet ius patronatus: secus si voluntarie fundaret.*
7 *Collatio Papæ valet de beneficio iuris patronatus, si patronus non est in quasi possessione præsentandi.*
8 *Præsentatus ab existente in quasi possessione præsentandi, præfertur præsentato à vero patrono, ex communi.*
9 *Collatio iuris patronatus facta ab ordinario existente in quasi possessione liberè conferendi valet, & præfertur præsentationi patroni in quasi possessione non existentis.*
10 *Proprietas absorbet causam possessionis, si prius de ea constiterit.*

DECISIO CLXVII.

DOmini cum duob. præsuppositis, vno quod Abbas monasterij Ecclesiæ S. Mariæ in regula Imolen. diœc. iurisdictionem habeat ordinariam. Altero, quod nō constet, cappellam S. Sigismundi in dicta Ecclesia existentem, habuisse dotem tempore, quo Nicolettus de Tartagnis senior in eius testamento reliquit dictæ cappellæ pro dote tot bona, quæ ascenderent ad summam quingẽtarum librarum Bonon. Domini (inquam) cum istis duob. præsuppositis dixerunt consta-
1 re † de iure patronatus illorum de Tartagnis ad dictã cappellam ex dotatione, vigore dicti legati dotis, ita vt prouisio Apostolica Scipionis de Calderinis nõ intret. Non obst. quæ pro parte Scipionis deducuntur. Et in primis obst. quod Alex. & Nicolettus iunior ex consignatione certorum bonorum per eos Abbati, & commissario dictæ Ecclesiæ S. Mariæ facta; non potuerint ius patronatus acquirere, attẽto quod huiusmodi cõsignatio fuit facta pro solutione, & satisfactione legati dotis per Nicolettum seniorem dictæ cappellæ S. Sigismundi simpliciter, & sine vlla reseruatione iuris patronatus relicti, & talis consignatio debet tribui Nicoletto seniori legaoti, non autem Alexandro, & Nico-
2 letto iuniori hæredib. soluentib. cum † actus ordinanti, non autem exequenti, tribuatur, c. super literis, de rescript. Rom. cons. 366. sub nu. 1. But. cons. 74. num. 4. Dec. cons. 381. ad fi. bene Aym. cons. 144. num. 2. ad fin. & nu. 3. Siquidem pro respõsione dicitur ius patronatus quæsitum fuisse ex dote per Nicolettum seniorem relicta, quia licet ex simplici donatione, legato, vel largitione bonorũ non acquiratur ius patronatus, tamen secus est, si hæc fiant pro dote, quia simpliciter donans vel legãs videtur potius benefactor quam dotator, & acquisitor iuris patronatus. Iura enim indulgent ius
3 patronatus † non benefactori, sed dotanti. c. filijs, 16. q. 7. ita Abb. in c. quoniam. nu. 10. de iure patr. & consil. 59. num. 2. post medium, vers. quinimo. lib. 2. & consil. 106. sub nu. 2. vers. primo enim requiritur. eo. lib. Hoc idem voluit Io. And. in c. 1. circa medium, versicu. ideo dictum est. de iure par. Roc. de iure pat. in verbo, & dotauit, nu. 9. vers. contrarium tamen, Sum. Ang. in verbo, ius patronatus, nu. 4. vers. & not. Paul. de Cittadio. de iure patr. par. 3. caus. 2. q. 13. num. 77. in fine, & latissime Lamber. de iure patr. art. 1. q. 6. par. 1. lib. 1. nu. 9. vsque ad 17. fol. 50. secundum vltimã impress. & hanc esse magis communem opin. inquit Bero. d. c. quoniã, num. 89. post princ. Et licet Nicolettus Senior in prædicto dotis legato non reseruauerit ius patronatus, tamen sat est eum expressè illud non remisisse. Est enim
4 receptissima conclusio, vt † fundans, cõstruens, vel dotans Ecclesiam acquirat ius patronatus, etiam si illud non reseruauerit, dummodo expressè illud non remiserit, Io. And. Card. But. Bal. Imol. Abb. Aret. & Fel. in c. significauit. de testib. Arch. Io. And. Gemi. & Fran. in c. 1. de iure pat. lib. 6. Rot. decis. 5. de iure pat. in antiq. Rocch. de iure pat. in verbo, Ecclesiam fundauit, q. 8. num. 12. latè Lambert. eod. tract. lib. 1. par. 1. q. 2. art. 4. fol. 12. vbi sup. num. 14. testatur hanc esse communem opinionem, eamque ab omnibus teneri. Secundò non obst. quod prædicta bonorum consignatio non potuerit operari acquisitionem iuris patronatus, quia facta fuit ab Alexandro & Nicoletto iuniore, non sponte &
5 ex † mera liberalitate, sed ex necessitate, quia astringebantur propter aditionem hęreditatis Nicoletti senioris, vnde intrat regula, quod explicans actũ non sponte, sed ex necessitate, vel pro exercitio officij sui, præmium consequi non debet, l. 3. §. vtrum. ff. ad Syllan. Nell. de bannit. 2. par. 2. temp. q. 12. Nam respondetur Alexandrum, & Nicolettum iuniorem grauatos à Nicoletto seniore ad consignanda tot bona pro dote d. cappellæ, non coactè & iusso iudicis, sed voluntariè hanc consignationem fecisse. Et propterea intrant, quę scribit Pau. de Cittadin. de iure pat. 3 par. caus. 1. q. 27. nu. 55. quem refert, & sequitur Lambert. in lib. 1. par. 1. q. 4. artic. 7. fol. 30. quòd hæres grauatus à testatore
6 † fundare Ecclesiam si cogeretur à iudice, non haberet ius patronatus: secus si voluotarie fundaret. Ternò non obst. quod ad impediendam prouisionem Apostolicam, non sufficit quem habere ius patronatus, sed oportet eum habere quasi possessionem præsentandi, cum præsentatio sit fructus quasi possessionis. Ideo
7 valet collatio † Papæ de beneficio iuris patronatus, si patronus non est in quasi possessione præsentandi, vt post Innoc. tradit Card. cons. 69. nu. 4. versic. sufficit, dicens, quòd quando adsunt veri patroni non existentes in quasi possessione pręsentandi, & alij nõ patroni existentes in quasi possessione, in literis Apostolicis nõ est opus facere mentionem de veris patronis, sed de existentibus in quasi possessione, quia per literas Apostol. non præiudicatur veris patronis quoad præsentationem quando non ipsi, sed quasi possessores facere debent, & Card. referunt, & sequuntur Fel. tract. quando lit. Apost. non par. col. antepen. in 9. limit. Dec. cons. 117. nu. 2. ante med. ver. & quantum ad propositum, consi. 124. nu. 1. circa med. cons. 126. nu. 3. cir. med. cons. 129. nu. 2. vers. & propterea. cons. 134. no. 1. ante med. ver. ideo not. voluit Lamb. de iure pat. ar. 1. q. 3. par. 1. lib. 2. nu. 8. fol. 15. & latius art. 23. q. 9. par. 3. lib. 2. fol. 244. Et
8 propterea † præseotatus ab existẽte in quasi possessione præsentandi præfertur præsentato à vero patrono, But. in c. cõsultationib. n. 9. cir. med. ver. per hoc, & ibi Abb. nu. 6. de iure pat. idẽ Abb. cõs. 54. nu. 2. ante med. vers. quinimò, li. 1. Dec. cõs. 112. nu. 2. ante med. ver. & ideo præsentatio. cons. 124. nu. 1. post medium. ver. & ideo dicunt. cõs. 126. nu. 3. ver. & adeò ꝙ præsentatio. cõs. 129. n. 1. cõs. 134. sub n. 1. & adeo ista quasi possessio. Crau. cõs. 322. n. 5. vers. imò præsentatus ab eo. Lãber. post alios, at. 6. q. 3. par. 1. li. 2. nu. 1. & 2. fol. 19. Rip. dicẽs hanc esse cõem concl. in c. cum Ecclesia Sutrina, nu. 130. de cau. poss. & propr. Vnde licet constaret de proprietate iuris patronatus istorum de Tartagnis, tamen cũ ipsi tẽpore vltimæ vocationis d. cappellæ non essent in quasi possessione præsentãdi, sed ordinarius in
9 quasi possessione † liberè conferendi sequitur, vt collatio d. cappellæ spectaret ad Episcopũ, non autẽ præsentatio ad patronos, Rot. decis. 14. de iure pat. in antiq. Doct. supra citati cũ multis alijs congestis per Menoc. cons. 90. nu. 124. Sed pro responsione dicitur, præmissa procedere, quãdo fuit processũ ad institutioné, & anteq̃ constaret de proprietate iuris patronatus. At secus
10 si prius cõstiterit de proprietate, quia tũc † proprietas

absorbet causam possessionis, c.cum dilectus, de caus.
poss. & propr. & ita declarat Abb. in d.c.consultatio-
nib.nu.9.ver.quod ego intelligerem. Sequitur Pau.de
Cittadio.de iure pat.par.6.art.3. q.7.nu.16. Dec. con-
sil.127.num.1.& consil.149.nu.2. post med. vers.& re-
tenta ista conclusione. Lambert.de iure pat.art.6. q.3.
par.1.lib.2.nu.4. vers.ternus est casus.fol.19. Sed in ca-
su nostro antequam ordinarius imò executor litera-
rum Apostolicarum faceret collationem dictæ cappel-
laniæ Scipioni de Calderinis, habenti mandatum de
prouidendo in forma dignum, constitit eidem ordina-
rio de proprietate iuris patronatus istorum de Tarta-
gnis, Merito,&c.

DECANI.

Romanan. Viridarij, Die 5. Decembr. 1580.

SVMMARIA.

1 *Laudemium non debetur, nisi dominium sit penes eum, cui est soluendum. & nu.4.*
2 *Habitatione domus concessa, intelligitur venire etiam ipsa domus, non autem ipsius vsus tantum.*
3 *Ecclesia S. Sabinæ est vna de antiquissimis 28. titulatis Cardinalium presbyterorum.*
5 *Exceptio firmat regulam in non exceptuatis.*
6 *Laudemium semper debetur illi, qui est maior dominus, qui alijs præfertur.*
7 *Vsus est seruitus, quæ non cadit in re propria.*
8 *Enunciatiua verba ex vnico tantum instrumento non probant.*
9 *Verba enunciatiua, vt probent, debent esse clara.*

DECISIO CLXVIII.

IN causa Rom. Viridarij prætendebant Prior,& fra-
tres S.Sabinæ deberi laudemium tam à D. Fraoci-
sco Cintio propter alienationem factam à bo.me. Ale-
xandro Ruffino, D.Christophoro Cintio, eiusque pa-
tri, quam etiam à D. Muno de Victorijs, sibi à D.Ma-
rio de Capizzucchis, cui asserebatur Viridarium fuisse
alienatum à prædicto D. Muno, sed cum ex aduerso
pro parte eorũdem Dominorum Cintij,& Marij præ-
tenderetur, laudemium non deberi, fuit dubitatum,
stantib. nonnullis præsuppositis, ex quib. colligebatur
series facti huius causæ, *an constaret de tali dominio,& proprietate Ecclesiæ, cui debebatur laudemiũ.* Et die Lu-
næ 5.Decemb.1580. vtraque parte latissimè informan-
1 tes, fuit resolutum, † laudemium non deberi, cum non
constet de dominio, seu proprietate Prioris,& fratrũ,
seu Ecclesiæ S.Sabinæ, prout necessarium est, ꝙ penes
eos sit dominium vel penes Ecclesiam, in qua ipsi sunt
intitulati. Dec.cons.138.num.5. cum alijs allegatis. In
primis enim dum sit fundamentum super concessione
Honorij, in qua conceduntur fratribus Ecclesia ad ce-
lebrandum, & domus ad habitandum, Domini dixe-
runt, ex hoc non probari dominium, quia dato, quod
2 vbi conceditur † domus ad habitandum, intelligatur
ipsa domus concessa, nõ autem vsus ipsius tantum, l.4.
ff.de alimen. lega. l.donationes. §. species, & ibi Bart.
quem omnes sequuntur, de donat. tamen non simpli-
citer conceduntur illę domus, sed cum limitatione, vi-
delicet, sicut seculares Ecclesiæ habuerunt: quomodo
autem habuerint, non apparet, licet non posset decla-
rari ex concessione Sixti, ex qua manifestissimè depre-
henditur, quod existebat domus pro inhabitatione ti-
tularis. Cum autem Honorius in sua concessione reser
uet ius titularis, sequitur quòd domus titularis non
fuit translata in fratres, quia limitata causa limitatum
producit effectũ, maximè quia in Bulla Sixti habetur,
ꝙ ille Cardinalis, tunc temporis titularis præparauerat
tam domum assignatam fratrib. quàm illam, quæ erat
deputata ad vsum ipsius, & consequenter in prædicta
domo deputata pro titulari fratres nihil habent, cum
ipsi non sint intitulati in d. Ecclesia S.Sabinæ, quæ est
3 vna de antiquissimis † 28. titularis Cardinalium pres-
byterorũ, vt scribit Honorius in libello de tit. Cardina-
4 liũ. Addebant aliqui ex Dominis vltra prædicta, † lau-
demium non deberi, nisi dominium sit penes eum, cui
est soluendum, vt sup.dictũ est. Sed dato, quòd fuisset
penes fratres, vel Ecclesiam, vtique fuisset translatum
per ipsos in contractu locationis perpetuæ in fauorem
Marij Ruffini, in quo dicitur, nullo iure, nullaq; actio-
ne, in, de,& super parte domorum,& hortorum, præ-
terquam annuo censu 36.ducatorum reseruatis: exce-
5 ptio enim firmat † regulã in non exceptuatis, Soc.cons.
167.lib.2. Præterea cum titulus & administratio Ec-
clesiæ sit penes Cardinalem titularem, cum quæritur,
6 cui debeatur laudemium, semper † præfertur ille, qui
est maior Dominus. Spec. in tit.de emphy.q.105.num.
129.& ei debetur, non autem inferiori: tametsi in casu
isto neque etiam Cardinali titulari debetur propter
dismembrationem factam à Paulo III. Quod autem
Cardinalis sit maior Dominus, ex eo patet, quòd est
titularis. Item quia cui hortũ applicauit, sumptib.il-
lius pro tempore titularis fuit fabricatum, ex quo ap-
paret de eius potiori iure, alias applicatio nõ valuisset.
Non obst. quòd solueret ex eo quattuor vegetes vini,
& quod eo absente vsus esset fratrum. Quia hæc non
solum non probant dominium, quin potius destruũt.
7 Vsus † enim est seruitus, quæ non cadit in re propria, l.
in re communi.ff.de seruit. vrban. prædior. Quod con-
firmatur, quia ipsemet Paulus Tertius vocat vsum, &
commoditatem hoc ius fratrum sibi pro re compensa,
& recognitione vsus, & cõmoditatis, quã dicti Prior,
& fratres in d. Viridario habere consueuerunt, qui etiã
in locatione per ipsos facta agnoscunt eorum ius eua-
nescere, quoties adest Cardinalis titularis, cum in eum
casum fateãtur & velint resolui prædictas locationes.
Neque obst. concessio facta per ipsos Mario Ruffino,
quia ad abundantem cautelam voluit Marius obtine-
re fratrum consensum: Nam postquam approbarunt
motum propriũ Pauli Tertij, & literas Camerales di-
cunt, & nihilominus etiã de nouo, quatenus opus sit,
vel expediat,&c. dederunt, cesserunt,&c. Secũdò prin-
cipaliter, dum informantes pro fratrib. fundant se in
illis verbis enunciatiuis, de quib. in Bulla Sixti, vbi di-
citur, vinea vestra, vnde videtur constare, quòd vbi est
hortus, seu Viridarium, aderat vinea fratrum: fuit re-
sponsum. Primò, quod ista verba enunciatiua nõ pro-
8 bant, nisi ex vnica Bulla tantum, quòd † non sufficit se-
cundum opinionem, quam tenet Rota, Achil.de iure
pat.decis.6. Aym.de Antiq. temp.nu.76. Secundò, ad
9 † hoc, vt verba enunciatiua probent, debent esse clara,
Aym. in loco allegato, nu.80. Sed in casu isto hoc non
concurrit, quia non clarè apparet, si illa vinea compre-
hendatur in horto, imò potius arguitur quòd Cardi-
nalis, & hortum & vineã arboribus instruxit, & quod
hortum cum vinea ad maiorem decorem cõseruauit,
& nullum verbũ, quod vinea sit inclusa in horto. Po-
stremo dismembratio Pauli III. potius facit contra fra
tres, dum separat,& dismembrat dominium à titulari,
& procedunt ea, quæ superius dicta fuerunt.

LANCELLOTTI.

Roman. Bonorum de Cinciatijs. Die 20. Fe-
bruarij 1568.

SVMMARIA.

1 *Actus hominum nõ extenduntur vltra quam gerantur.*
2 *Societas ex quibus coniecturis inducatur.*
3 *Habitatio,& communis vita fratrum per se sola non est sufficiens coniectura ad inducendam societatem.*
Fallit, nisi sit longæua. & nu.5.
4 *Testis familiaris non probat.*
6 *Societas debet probari per actus illam necessario inferentes.*
7 *Societas vt inducatur ex communicatione lucri, debet hinc inde eadem fieri communicatio, & quare.*
8 *Societatem omnium bonorum non infert communicatio lucri hinc inde acquisiti etiam inter fratres.*

9 *Emptum*

9 *Emptum ab aliquo ex fratribus in communione manentibus, præsumitur ex proprijs pecunijs, si maior erat.*
10 *Societas tacita omnium bonorum, vt censeatur inducta, tria copulatiuè requiruntur.*

DECISIO CLXIX.

COnclusum ex præsuppositis & depositionib. testiũ,
non constare de societate omnium bonorum taci
tè contracta in Vrbe inter Antoniũ & fratres de Cru-
ciatijs, quia cum tota hæc materia inducendi tacitam
societatem omnium bonorũ, vel vnius negotiationis
5 sit coniecturalis, dependens ab actib. † hominum, vo-
luntates non extenduntur vltra quam gerãtur actus,
vt tradit Bar. hoc tradens pro regula, in l. Titium, §. al-
tero. col. fi. vers. tertio casu. de admi. tut. Et ideo mirũ-
rum si variè reperitur consultum per Doct. quia quan
2 doque † graues, quãdoque violentas requisiuerũt con
iecturas secundum factorum varietatẽ, vt dixit Anch.
cons. 302. col. 1. Tamen Domini in præsenti dubitatio-
ne dixerunt, coniecturas adductas non esse sufficientes
ad inducendam societatem bonorum. Nam cõmunis
3 habitatio, † & communis vita fratrum per se sola non
sufficit, iuxta communem opin. quam attestantur Al-
ciat. in tract. de præsump. in 1. reg. præsumpt. 25. nu. 11.
& Dec. cons. 548. nu. 5. Et minus etiam videtur conclu-
denter probata per testes. Nam primus testis licet su-
per primo articulo illam deponat, tamen super secũdo
dicit, quod semper manebãt simul. 6. vero testis non mul-
4 tum probat, cũ † tempore depositionis viueret expen
sis Bartholomæi aduersarij Elisabethæ, ad not. per Fe-
ly. & Doc. in c. in literis. de testib. 19. vero super secun-
do articulo est sibi contrarius in 25. interrog. Nec pla-
cet saluatio adducta per Cruciatios, nã primus extra-
iudicialiter examinatus non reddit causam scientiæ, &
his testib. est cõtrarius tertius super secundo articulo.
5 Accedit † quod Doc. non sunt contenti communi habita-
tione, nisi etiam sit longæua, Anch. d. cons. 202. col. 1.
Dec. cons. 21. In prin. Et hanc testes non probant. Alia
etiam coniectura, scilicet communicationis lucrorum
inter ipsos fratres, Dominis non placuit, tum quia non
est sufficienter probata, quia 16. testi non multum cre-
ditur, vt supra dictum est. Præterea super secundo art.
inquit, ideo fratres dedisse Antonio pecunias, quas lu-
crabãtur, quia Antonius ipsos alebat, ex quo excludi-
6 tur cõiectura societatis, quæ † debet probari per actus
illam necessario inferẽtes. Ang. cons. 31. in fi. 19. testis ad
25. interrog. loquitur de communicatione lucrorum
extra Vrbem, de qua communicatione non est quæst.
Contrariũ autem eius quod deponunt testes isti, pro-
bat tertius testis super tertio articulo. Tum etiam non
placuit, quia etiam si probatum esset, fratres commu-
nicasse eorum lucra Antonio, necesse est etiam probas-
se, quod Antonius vice versa communicauerit sua etiã lu-
7 cra fratribus, quia † debet hinc inde fieri communica-
tio, vt dicit Bart. in d. §. altero, vers. tertio casu, vbi ad-
ducit rationem, quod ideo tibi confero, quia tu mihi con-
fers, Anch. d. cons. 302. dub. 1. Ideo idem Ang. cons. 85.
dub. 3. circa fi. requirit communem arcam, in qua de-
buissent reponi lucra hinc inde cõmunicata. Tandem
dixerunt, non propterea ex communicatione, quam fa-
ciebant dicti fratres de lucris acquisitis ex eorum ope
rib. inferri debere ad societatem omnium bonorũ, sed
8 tantum † ad societatem illius quæstus, vt not. Bart. in
l. si patronus. circa fi. C. commu. diuid. & in d. §. altero.
vers. 3. casu. Anch. cons. 302. nu. 1. Nam circa alia bona
debuissent probare, quod tempore illorum acquisitionis
omnes vixissent in communi, vel de pecunijs commu-
nibus fuissent acquisita, quod non est probatum. Et in
hac opinione eo magis Domini se confirmabant, quia
Antonius communiter reputabatur Dominus, vt dicit
secundus, & tertius testis ad 25. interrog. Et quia etiã
ipse Antonius emerat solum, in quo domus fuit ædifi-
cata, vt dicit tertius testis super tertio. Quo casu præsu-
mitur nomine proprio emisse, & si essemus in dubio,
cuius nomine fuisset emptum, præsumeretur ex pro-
9 prijs † pecunijs ipsius, ex quo fratres erant maiores,
iuxta doct. Bar. in l. si patronus, num. 4. & in d. §. altero,
vers. tertio casu. Anchar. d. consil. 302. dub. 2. vbi hanc
coniecturam considerat pro excludenda præsumptio-
10 ne societatis omniũ bonorum. Et si teneatur illa † opi-
nio, quòd tria copulatiuè requirantur, vt censeatur in-
ducta tacita societas omnium bonorum, s. communis
habitatio, communicatio lucrorum, & non reddita ra-
tio expensarum circa res, & personas, vt post Oldr. vo-
luit Ang. cons. 112. & cons. 31. in fi. Anch. d. consil. 102.
Dec. d. cons. 21. col. 1. in fi. & cons. 68. in prin. & est com
munis opin. de qua per Alc. in d. tract. de præsumpt. &
per Dec. d. cons. 548. nu. 5. Res caret omni difficultate,
quia fratres de Cruciatijs, qui illam probare debent,
ex quo in illa se fundant, non probarunt, nisi per vnum
testem, scilicet primum, qui est extraiudicialiter exa-
minatus, & deponit per verba vt potuit videre.

BLANCHETTI.

Vrbeuetan. Castrorum. Veneris, 4 Maij 1582.

SVMMARIA.

1 *Dictio Vsque, adiecta numero, & gradui includit, ex communi, nu. 5.*
Et procedit nulla habita ratione odij, vel fauoris, nu. 2. reprobata opin. Dec. cons. 511.
Fallit, nisi resultet prauus intellectus. nu. 3.
4 *Spurij prohibentur succedere patri, non autem collateralibus.*

DECISIO CLXX.

DOmini dixerũt, dictionem Vsque, in verbis pacti,
de quo agitur includere, nõ autem excludere ter
tium gradum. Indubitata est enim conclusio, quod di-
1 ctio † *Vsque*, adiecta numero, & gradui includit, non
autem excludit, Oldra. cons. 49. Bart. in l. patronus, §.
Sempronio. ff. de leg. 3. Aeg. in c. 1. in vlt. colum. vers.
quid dicendum, de ordin. ab Epi. qui tenet hoc pro in-
dubitato. Io. de Plat. in l. peculiari. C. de proxim. sacr.
scrin. lib. 12. Prob. ad Monach. in c. fi. num. 33. de ex-
cept. in 6. Brun. cons. 109. nu. 16. vol. 1. Alex cons. 120.
nu. 20. lib. 3. Purp. cons. 389. nu. 1 communiter appro-
2 bari dicit Bello. cons. 80. nu. 9. Idque † procedit nulla
habita ratione odij vel fauoris, vt per Bart. & Aegid.
supra alleg. Idque probant iura adducta pro Iacobo,
præcipue si addatur præpositio *in*, vt per eosdẽ. Huic
regulæ Rota censuit non applicari limitationes Bart.
allegatas pro Illust. hæredibus, videlicet, vt non proce-
3 dat, † quãdo resultaret prauus intellectus, & cõtra le-
ges, quæ reincidunt in vnum, vt per Io. de Plat. in loco
allegato. vers. & similiter. Prauus enim intellectus, &
legi contrarius sunt vnum, & idem, vt in exemplis ip-
siusmet Bart. Nam si statuatur terminus litigandi vsq;
ad diem Dominicam, dies illa non includitur, quia est
prohibitum ius dicere, c. fi. de dilat. Item si vendatur
prędium vsque ad sepulchrũ, nõ includitur, quia ven-
di nõ potest. Prauus autem intellectus, & legi contra-
rius nõ resultat ex eo, quod potius tertius gradus, quã
secundus includatur. Nec obst. quod spurij sint prohi-
4 biti à successione, † quia prohibentur à successione pa-
tris, non autem collateralium, & extraneorum. Glos.
communiter approbata in verbo, Participiũ, in Auth.
quib. mod. nat. effic. legit. Et fuit pluries resolutum in
hac causa. Nec obst. auctoritates Bero. cons. 148. num.
42. in 2. & Soc. iun. cons. 6. nu. 28. lib. 1. Quia respõsio-
nib. datis pro Iacobo, quæ Dominis placuerunt, addi-
tum fuit, quod in illis casib. non potest applicari limi-
tatio Bar. ipsi enim loquuntur in statutis, quæ deferũt
ab intestato hæreditatem masculis exclusiuis feminis,
& istis repugnat l. maximum vitium. C. de lib. præter,
In casu autẽ proposito nulla repugnat lex, & præsup-
ponitur validitas pacti, de qua postea erit agendum,
5 Nec etiã ob. Dec. cons. 115. Quia † dum dicit, quod in

materia odioſa dictio *Vſque* non includit, loquitur con
tra communem Doct. ſententiam, quod hæc dictio ad
iecta quantitati diſcretæ includit. Secundo in caſu De-
cij ideo vltimus non cenſetur grauatus, quia nõ datur
perſona, cui debeat fieri reſtitutio, cum vltimus ſit,
quem nemo ſequitur. Præfatis non repugnat Bal. in l.
à caligato. C. de nup. Quia, *vt in fine ipſe dicit*, hæc di-
ctio includit, & excludit, prout iuris ratio ſuadet, &
mens diſponentis. Hoc autem caſu iuris ratio contra-
rium non ſuadet, data validitate pacti, erit ergo ſtandũ
proprietati verborum. Vltimo mouebantur ex alia di-
ctione *computandum*, quæ eſſet fruſtratoria, ſi non in-
cluderetur tertius gradus. Nec obſt. quod præſcribat
modum computationis, quia talis modus non poteſt
præſcribi, niſi cum incluſione, alias dixiſſent paciſcen-
tes vſque ad ſecundum gradum computandum. Erit
igitur videndum de pacti validitate.

D E C A N I.

Roman. Compromiſſi. Lunæ, 25. Iunij 1582.

S V M M A R I V M.

1 *Compromiſſum habet in ſe tacitam conditionem, vt in eo
deducta cenſeantur apposita quatenus laudũ ſequatur.*

D E C I S I O CLXXI.

FVit dubitatum in cauſa Rom. cõpromiſſi de Cup-
pis, *an instrumenta rogata per Campanũ, & Maynũ
Notario ſint cõprehenſa in cõpromiſſo in caſu & ad ef-
fectum, de quo agitur.* Quæ difficultas licèt pluries pro-
poſita fuerit, tandem die Lunæ, 25. Iunij 1582. fuit re-
ſoluta contra Dominos de Cuppis: licèt enim Domini
tenuerint, huiuſmodi inſtrumenta fuiſſe comprehenſa
in cõpromiſſo inſpecto illius tenore, nihilominus con-
ſiderato effectu, de quo in dubio, cõcluſerunt dicta in-
ſtrumenta non eſſe nouata, quo minus illorum vigore
iſti de Cibbis poſſint agere executiuè contra Dominos
1 de Cuppis. Tum † quia deducta in compromiſſo cen-
ſentur apposita, quatenus laudum ſequatur, vt per
Alex. conſ. 21. in prin. vol. 1. per Felyn. in c. cum olim.
in fi. de præſcrip. cum vulg. Tum etiam, quia in eodem
compromiſſo adeſt præſeruatio per viam declaratio-
nis, ne prædicto inſtrumento præiudicium cenſeatur
illatum, & per conſequens inſpiciendus eſt tenor lau-
di, quo inſpecto non legitur aliquid, per quod cenſeri
debeat ſublata via executiua dictorum inſtrumento-
rum, præcipuè cum in ipſomet laudo adſit præſerua-
tio, quod in his, in quibus non eſt laudatum, iura par-
tium remaneant illæſa. Et ita fuit concluſum.

ALDOBRANDINI.

Roman. Caſalis. Veneris, 4. Maij 1582.

S V M M A R I A.

1 *Eccleſiæ poſſeſſor quando agit, & experitur pro iuribus
dictæ Eccleſiæ, & poſſeſſionis, non poteſt excludi ante
ſententiam declaratoriam.*
Limita, niſi eſſet in poſſeſſione recenti, nu. 2.
3 *Tempora contra moroſum coniunguntur.*

D E C I S I O CLXXII.

DOmini fuerunt cum decis. Mota namq; D. Fran-
ciſci videtur magna & inexcuſabilis, cũ ferè per
decenniũ canonem non ſoluerit. Nec obſt. quod ſolue-
re non teneretur Canonicis vti intruſis in cappellania,
quaſi ꝙ propter reſeruationem vnio dictę cappellanię
facta Sacriſtiæ à Cardinali Aminiato vltimo Aprilis
1569. eſſet nulla, quia immo tenebatur, ex quo canoni-
ci poſſidebant. Exercitium enim actionum competen-
tiũ, vel prælato, vel loco non fundatur ſuper iuſtitia ti-
tuli, ſed præſentis poſſeſſionis, pro qua ſemper præſu-
1 mitur; Quando enim † poſſeſſor Eccleſiæ agit, & expe-
ritur pro iurib. d. Eccleſiæ, & poſſeſſionis, nõ poteſt ex-
cludi ante ſententiã declaratoriã, vt dicit Anch. conſil.
2 197. nu. 1. verſ. non obſt. ſi dicatur. Nec obſt. ꝙ id pro-
cedat in poſſeſſione longæua, nõ autẽ in poſſeſſione re-
centi, Rot. dec. 1. de teſt. ſpol. in nou. cum alijs allegar.
Quia quando hæc limitatio vera eſſet, cum inter vnio-
nem, quæ habet datam vltima Aprilis 1569. & declara
tionem deuolutionis factam de menſe Septemb. 1572.
interceſſerint tres anni, & amplius, ad hunc effectum
dixerunt Domini, huiuſmodi poſſeſsionẽ non eſſe re-
centem. Et hinc eſt, quod vbi agitur de beneficio, talis
poſſeſſor regula de triennali redditur tutus. Non obſt.
quod melius fuiſſet non producere titulum, quam ti-
tulum infectum. Quia in primis à die moti iudicij vſ-
que ad diẽ productionis, interceſſerunt anni quatuor:
Fuit enim producta vnio 26. Febr. 1576. Et nihilomi-
nus D. Franciſcus non ſoluit, & ſic iam erat incurſa mo
ra. Vltra quod cum ad hunc effectum non requiratur
exacta probatio tituli, vt dicitur in d. deciſ. 1. cum Car-
dinales vt plurimũ habeant indulta, quòd etiam ha-
ber Cardinalis Aminiatus, vt vidimus in alijs cauſis,
non poterat dici non coloratus iſte titulus: Si enim ex-
pectatiua reuocata tribuit in ſpolio titulum coloratũ,
tanto magis vnio Cardinalis illam præſtabit ad iſtum
effectum præſertim, quia ex hac cauſa D. Franciſcus
no recuſauit ſoluere, quod manifeſte patet, quia ſi hac
ratione tenuiſſet ſoluere, producta cõfirmatione vnio-
nis ſoluiſſet, quòd tamen non fecit; quam mota poſt
3 productam † vnionem Apoſtolicam incurſam cenſue-
runt Domini coniungendam cum antecedente, ex alle
gatis deciſionib. Put. & Achil. Nec placuit reſpõſio da
ta, quod hoc non ſit ius ex cauſa de præterito. Quia ſa-
tis eſt ex cauſa de præterito, ex quo prouenit, & habet
cauſam ab illa poſſeſſ. & vnione antea facta à Cardina-
li, vltra quod dicitur ex cauſa de præterito, quia proue
nit ex obligatione D. Franciſci proueniente ex inſtru-
mẽto locationis de anno 1531. Et facit ſimile allegatũ,
quod ſi Eccleſia per annũ vacaſſet, & poſtea de recto-
re fuiſſet prouiſum, licèt emphyteuta ante non fuiſſet
in mora, ſi tamen anno ſequenti non ſoluit, res incidit
in commiſſum, quia emphyteuta ceſſauit per bienniũ
ſoluere, & aderat perſona, cui ante lapſum biẽnij ſol-
uere poterat, Et idem igitur ſtatuendum eſt in hoc ca-
ſu, in quo poſt nedum vnum biennium, ſed poſt tria
biennia lapſa adfuit perſona, cui tuto ſolui poterat, &
nihilominus D. Franciſcus non ſoluit, nec obtulit, im-
mo per integrum annum ſuſtinuit litem vſque ad exe
cutionem. Fuit enim producta vnio Apoſtolica 4. Iulij
1578. & executio facta 30. Augu. 1579. Apparet itaq;
ex his ſatis clarè de mora inexcuſabili. Nec facit, quod
egerint Canonici ſpolio, quia id fuit ferè in vltima par
te iudicij: nam 26. Martij 1579. tãtum fuit ſuſpenſum
petitorium: Vltra quod, etiam quod agerẽt ſpolio D.
Franciſcus, qui nitebatur contractu, & dicebat, Cano-
nicos ſpolio agere non poſſe, ex quo facto ſuo Eccleſia
ceciderat à poſſeſsione, & quod ipſe comprehendeba-
tur in locatione, debuit vel ſoluere, vel offerre.

S E R A P H I N I.

Roman. Hæreditatis de Pichis. Mercurij,
13. Iunij 1582.

S V M M A R I A.

1 *Voluntas vltima in dubio pro perfecta habetur.*
*Quod procedit etiam ſi in actu teſtandi poſt heredis in-
ſtitutionem ſuperuenit impedimentum. nu. 2.*
Et quando dicatur perfecta. nu. 7.
3 *Voluntatis mutatio non præſumitur.*
4 *Voluntas teſtantium ex arbitrio viuentium colligitur.*
5 *Solẽnitatis imperfectio nõ attẽditur, vbi nõ agitur de pro-
bando teſtamento per ſcripturam, ſed per teſtes, ex cõſ.*
6 *Teſtamentum momento temporis quando dicatur perfici.*
8 *Threneſis ſuperueniens teſtatori poſt explicationem ſuæ
voluntatis non nocet.*

D E C I S I O CLXXIII.

FVit dubitatũ, *an in caſu, de quo agitur, Achilles teſta
tor habuerit voluntatẽ ſuã pro perfecta.* Et poſt itera-
tã cauſæ propoſitionẽ fuit p Dños cõcluſum pro parte
1 affirmatiua. Regula enim eſt, vt in dubio † volũtas p
perfecta habeatur, tex. eſt i l. ſi is qui. & ibi Bal. in 3. no.
&

& Imol.col.fi.de te sta.Alex.conſ.74.nu.3.lib.1.& con-
ſil.105.in fi.lib 7.Rui.conſi.1.poſt nu.22.lib.2.Curt.
2 iun.conſi.12.ante fin.Et † procedit hęc regula, etiãſi in
actu teſtandi poſt hæredis inſtitutionem ſuperuenerit
impedimentũ, vt probatur ex eadẽ l.ſi is qui,& coad-
iuuatur hæc ſententia ex coniecturis facti. Prima eſt,
quia iam per Notariũ Achilles fuerat interrogatus de
omnibus, quæ ſcripta fuerant & continebantur in no-
ta extra eius cubiculum cõfecta,& omnia fuerant per
ipſum approbata, ex quo apparet eũ circa reliqua ni-
3 hil permutare voluiſſe. Non enim præſumitur † volun-
tatis mutatio, Bald.in l.quoties, §.1.in 3.not.de hæred.
inſtit. & ibi Imol.num.5. Et hæc circumſtantia per ip-
ſummet Notarium probatur in ſua depoſitione ad 9.
articulum, quæ coadiuuatur ex dictis aliorũ teſtiũ de
eadem re deponentium. Secunda eſt, quia per teſtes
probatur, ꝙ in actu ſtipulationis teſtamenti ſuperue-
nerat impedimentũ infirmitatis, vt bene in facto de-
ducitur, ex quo argui poteſt perfectio volũtatis, cum
non ſoleat deueniri ad illum actũ, niſi prius perfecte,
explorata voluntate. Tertia eſt, quia conformis eſt hu-
iuſmodi voluntas ei quã prius propalauerat, nempe ſe
velle hæredes ſuos inſtituere Dominicũ, & Frãciſcum
4 de Picchis. Volũtas † enim teſtantium ex arbitrio vi-
uentium colligitur, l.quoniã, C.de natur.liber. Imo.in
l.ſi in præterito, nu.17.de iniuſt.rupt.teſt.Calcan.con-
ſil.8.nu.41.Aym.conſi.98.in fi.& 155.nu.11.Neq; ob-
ſtant in cõtrariũ primo loco deducta reſpectu imper-
fectionis reſultantis ex non publicatione teſtamenti.
Quia illa imperfectio reſpicit Notarium, non teſtato-
5 rem, & dicitur imperfectio ſolennitatis, quæ † non at-
tenditur, vbi non agitur de probando teſtamẽtum per
ſcripturam, ſed per teſtes. Rui. conſi. 1.nume.22. lib.2.
Quicquid ipſe alibi ſenſerit, quia loquitur cõtra com-
munẽ, vt liquet ex Didac.in c.relatũ, il 1.col.pen.verſ.
3.concluſ. de teſtam.& teſtatur nouiſſimè Zunt. reſp.
pro vxor.num. 504. Secundò non obſt. quæ deducun-
tur ex conſ. Oldra. 119. cũ alijs per informantes con-
geſtis. Quia in caſu Oldrad.clatũ erat omnia per teſta-
torẽ ſine Notario facta, fuiſſe præparatoria ad teſtamẽ
tum, non ꝙ tunc actũ teſtandi explicare voluerit: Hic
vero ſecus eſt, cum adeſſet Notarius, qui interrogauit
Achillem ſuper ſua voluntate,& iam fuerant prius fa-
cta præparatoria media perſona D.Hieronymi de Pic-
chis. Et ideo hãc fuiſſe explicationem ſuæ voluntatis
dicẽdũ eſt. Neque repugnat huic interpretationi No-
tarius, qui dicit, has interrogationes factas ad effectũ
explorandi, an ſcriptura dictata per D. Hieronymum,
eſſet iuxta voluntatẽ Achillis, quia loquitur de priori
interrogatione, non autẽ de poſteriori. Sed & hic ma-
gis inſpicienda eſt intentio teſtatoris, quã Notarij: non
enim poteſt immutari ex tacita Notarij voluntate.
Tertiò non obſtant deducta ex Bald. in d. l. ſi is qui.
in prin.& ibi Caſtr.nu.6.& Cum.ibid. Iaſ. in l.1. num.
6 13.& Rum.ibi.nu.4.de leg.1.cum alijs, ꝙ † teſtamen-
tum momento perficitur, cum vel ad extraneos actus
deuenitur, vel licentiantur teſtes, vel Notarius. Quia
licet hæc argnant actus perfectionem, non tamen ſunt
omnino neceſſaria, ita vt ſi non fiant, actus habeatur
pro imperfecto. Quia ſi ita Doct. dicta interpretèn-
tur, eſſet cõtraria concluſioni primo loco confirmatæ,
ꝙ in dubio voluntas habetur pro perfecta. Et eſt cõtra
tex.apertũ in d.lege in qua ex ſententia Labeonis tunc
7 dicitur † volũtas eius, qui obmutuit, imperfecta, ſi cõ-
ſtaret voluiſſe plures hæredes pronũciare, vt bene fa-
ciunt pro hac parte Caſtr.cõſ.450.in rationib. dubitã-
di, licet poſtea propter circunſtantias facti recedat ab
ea parte. Fulg.conſ.116.Ioãnes,n.4. Celſ. Vgo cõſ.116.
nu.4.Sim.de Pret.conſ.95.num.8. Non obſt.quod non
fuerit diſpoſitum per Achillem de ſepultura, quia ne-
que conſtat concludenter, quod de ea diſponere vo-
luit, & ſi voluit, ſatis id declarauit implicite, dotando
cappellam, prout fecit,& bene facit Purpur. conſil.15.
8 col.pen.per informãtes allegatus. Vltimo quæ † dicun-
tur de phreneſi, non obſtãt, cum ſuperuenerint poſt ex-
plicationem ſuæ voluntatis, & non differt caſus iſte à
caſu d. l. ſi is qui. in quo teſtator repente obmutuerat.
Et ex his ſublata videntur in contrarium deducta, &
pro perfectione voluntatis concluſum.

SERAPHINI.

Roman. Pecuniaria. Veneris, 27. Octobris, 1581.

SVMMARIA.

1 *Promiſſioni, & obligationi ſuæ cõtrauenire nemo poteſt.*
2 *Stipulatio rati quando committi dicatur.*
3 *Mandatum in rem propria morte non expirat.*
4 *Mandatum in rem ſuam ex quibus colligitur factum.*
5 *Verba intelligenda ſunt ſecundum naturam actus, ſuper quo interponuntur.*
6 *Mandatum in rem ſuam comprehendit exercitium directarum, & etiam vtilium ceſſiones.*
7 *Hypotheca tacita ex legis diſpoſitione oritur.*
8 *Militiæ huius temporis imputantur in legitimam ſicut de antiquis.*
9 *Pretium penes eum, qui non poteſt prætendere ſe illud retinere ex cauſa onerosa, ſuccedit loco rei.*

DECISIO CLXXIV.

FVit reſolutum, D.Eliſabetham vti priorẽ & potio-
rem præferendam eſſe in exactione pecuniarum
officij militis pij ceteris creditoribus q. Raphaellis,
ratione hypothecæ appoſitæ in inſtrumento procuræ:
Poſtquam enim fuit conſtituta procuratrix ad exigen
dum fructus officij,& ad illud vendendũ, cedendum,
& alienandum, & pretium leuandũ, & recipiendum,
& omnem voluntatem ſuam faciendum, idem D.Ra-
phael conſtituens ſe ratum habiturum totũ id,& quic-
quid in præmiſſis, & quolibet præmiſſorum per eam
factum fuerit, ſub hypotheca, & obligatione omnium
bonorum ſuorum,&c. Habet ergo hypotheca præexi-
ſtentem obligationem de rato habendo quicquid per
eam factũ fuit. Et ideo quemadmodũ ſi D. Raphael vi-
ueret,& eam exigere volentẽ hoc pretium impediret,
1 † diceretur contrauenire promiſſioni, & obligationi
ſuæ.l.quo.n.verſ.rem habere. & §. fi.ff.rem rat.haberi
eodẽ pacto tenentur creditores, qui ab eo cauſam ha-
2 bent, ratũ habere, alioquin † cõmittitur ſtipulatio ra-
ti.l.ſi indebitum.§.fi.d.tit.rem rat.haber.& ſic ceſſat ꝙ
opponitur ex l.ſoluitur. & l.rem liberatur.qu.b.mod.
pign.vel hypot. ſol.cum manifeſte legatur in mandato
præcedens obligatio de ratom habendo, cui innititur
hypotheca, quæ tunc ſtatim orta eſt, licet exercitium
actionis hypothecariç tunc competat, cum impeditur,
quo minus facultate ſua vtatur. Neq; obſt. ꝙ manda-
3 tum morte expiraſſe dicatur, quia † cum ſit in rem pro-
priam morte non expirat. l.illã. vbi omnes.C.de donat.
Bar.in l.a.§.ſed & ſi quis. ff.eod.cum alijs cõgeſtis per
Gabr.de procur. concl. 2.limit.10. Quod autem man-
datum ſit in rem ſuam, nõ eſt dubitandum. Nam præ-
terquam, quod verba mandati hoc expreſſe continent,
4 colligitur † etiam ex clauſula, ponens eam in locum,
ius,& eſſe ſuum. Alex.in l.in prouinciali.§.ſi ego.nu.6.
7.& 8. de oper.nou.nunc. Pariſ.conſ.107. nu.35.lib.3.
maxime, cum hic concurrat materia conueniens, &
apta ad huiuſmodi mandatum, prout cõſiderat Alex.
d.§.ſi ego. nu.8. Eſt.n.recognitio quædam bonæ fidei:
erant enim empta iſta officia ex pecunijs ipſius D.Eli-
5 ſabethæ. Roman.conſ.350.num.6. Et † ideo verba ſunt
intelligenda ſecũdum naturam actus, ſuper quo inter-
6 ponũtur, vt inquit Rui.conſ.109.nu.1. Ex † quo ſequi-
tur, non ſolum fuiſſe mandatum exercitium directarũ,
vt per Alex.d.nu.8.& Iaſ.l.1.nu.2.C.de actio.& oblig.
ſed etiã fuiſſe ceſſas vtiles, l.qui quadringanta. vbi Bar.
in a.not.ad Trebe.Idẽ in d.§.ſi ego. & in l.plane.famil.
ercis.Bal.cõſ.408.nu.6.li.1.prius Pariſ.conſ.107.nu.33.

lib.3.Bero.cons.188.nu.4.lib.1.Maximè stante clausu-
la omni meliori modo, in prin. dispositione apposita.
Neque obstat ponderatio facta super clausola *pro eo*,
Tum quia posita est tãtum in ea parte, in qua datur fa-
cultas exigendi fructus officiorum. Tũ quia exponitur
pro eo, id est loco sui. Neque facit, quatenus dicatur
mandatum in rem suam, Paris.d.cons.107. n.24.& nu.
33.lib.3.Et ex his cessat obiectum, quod fit ex eo, quod
Do.Raphael non habeat hæredem, quod tamen in fa-
cto exemplo negatur. Et ex his conclusum, D. Elisa-
betham esse præferendam. Quod ex alio etiam suade-
ri potest, quia cum pecunias suas pro emendis militijs
7 dederit, ex eo orta fuit † ex legis dispositione tacita
hypotheca, per tex.in l.fi.cum Auth.seq. C.de pignor.
Auth.quo iure, pot. in pign. hab. Negus. de pignor.2.
memb.5.par.nu.21. Rebuff.ad constitut.Reg.Gall.tit.
de constit. redd.princ. nu. 24. Nec dubitandum idem
iudicari de militijs huius temporis, quod de antiquis
8 cum eas imputari videamus in † legitimam ad instar
antiquorum, vt per Nicol. de Vbal. in tract.de success.
ab intest.par.1.n.30. Et fuit aliàs coram me resolutum
in vna Roman.diuisionis de Prathelis. Nec obst. quod
extet solummodo pretium, & non res ipsa, quia cum
9 pretium † sit penes eum, qui non potest prætendere,
se illud retinere ex causa onerosa, succedit loco rei, gl.
Bart.& alij in l.1.de distract. pig. Negus. 1.membr.5.
par.prin.post nu.48. vers. aut sumus in hypothecaria.
Et hæc ex abundanti dicta sint.

SERAPHINI.

Roman.Societatis 700.Lunæ,6.Nouembris 1581.

SVMMARIA.

1 *Officium totum non dicitur alienatum per alienationem tituli Notariatus.*
2 *Indiuiduum non dicitur, cuius pars eandem affert vtilitatem, quam affert totum.*
3 *Societatem nõ dissoluit mutatio rei, nisi eximatur ab vsu communi.*
4 *Societas durat, quãdiu superest aliquid ex ea re, super qua est contracta.*

DECISIO CLXXV.

CVm præsupposito, quod societates contrahi pos-
sint etiam super officijs non vacantibus, Domini
dixerunt, societatem non fuisse dissolutam per vendi-
tionem tituli Notariatus, remanente dominio scriptu-
1 rarum penes venditorem cum † totum officium non
sit alienatum, §.soluitur, Instit.de societat. l. si id quod
quis, §.1.& l. verum, §.fi.ff.pro soc. Neque obstat alie-
natio tituli. Quia adhuc remanent scripturæ capaces
societatis. Neque obstat indiuiduitas contractus, cum
2 † pars eandem afferat vtilitatem, quam affert tota, &
sic cessat ratio Bar.in l.cum vsusfructus, nu.4. de vsu-
fruct. leg. Et fuit resolutum in illa Rom. societatis de
Luchinis coram R.P.D. meo Blanchetto. Non obstat
quòd locatio ad longum tempus trãsferat dominium
vtile in conductorem. Quia satis est, quod dominium
directum remaneat, idque non inutile, sed cum redi-
3 tu sufficienti, & capaci pro prædicta societate. † Hæc
enim mutatio non habetur in consideratione, nisi per
eam non eximatur res ab vsu communi, Gl. in d.l. ve-
rum, §.fi. in verbo, conditionem pro soc. Quæ deduci
possunt ex l.cum eiusdem, de ædil.edict.cum simil. nõ
faciunt ad rem, cum loquantur in contractu emptio-
4 nis à quo differt societas, † quæ est huius naturæ, vt
duret, quãdiu superest aliquid ex ea re, super qua est
contracta. Non obstat, quod scripturæ sint inseparabi-
les à titulo. Quia vsus interpretatur hoc ratione alie-
nationis in tertiam personam, quia habens scripturas
cogitur eas vendere habenti titulũ, nec potest alijs ven
dere, possunt tamẽ separari de vtriusq; cõsensu, vt quo
tidie fieri solet, & hoc casu factum esse videmus. Et ex
his sublata sunt omnia, quę in contrariũ deducebãtur.

ROBVSTERII.

Roman. Dotis de Mellinis, Lunæ, 13. Martij 1581.

SVMMARIA.

1 *Solutio debet interpretari secundum quod magis verisimile est pro soluente.*
2 *Tempus solutionis faciendæ attenditur quo ad anteriorem hypothecam.*

DECISIO CLXXVI.

DOmini fuerunt pro D.Blanca ex adductis per in-
formantes ipsius, & præcipuè ex verisimili mẽte
soluentis, & recipientis voluntatis, & alijs circunstan-
tijs, scilicet ex mandato Rotæ, & quia Do. Gentilesca
cessit iura sibi competentia super palatio, ergo pro hy-
potheca dicti palatij: Voluerunt enim soluentes libera
re palatium, vt hic per informantes, & comprobabant
1 aliqui ex Dominis, quod † summa magis conuenit di-
ctæ hypothecæ ac palatio, quam alteri. Et ideo allega-
bant Paul.de Florauan.in l.1.n.4. ff.de solu. & aliquid
per Soc.cons.85.nu.6.cum plurib.seq.nom.2. Placebat
etiam aliud fundamentum informantium pro dicta
2 Blanca, quod nulla † hypotheca dicitur anterior, quia
attenditur tempus solutionis faciendæ, l. si ex plurib.
§.fi.ff.de solu.Imol.in d.l.1.nu.1.in prin.eo.tit.de solu.
& bene Pau.de Florauant.in d.l.1.nu.38. Et ex istis di-
cebant cessare omnia exempla adducta, quibus etiam
informantes bene satisfaciunt particulariter.

ALDOBRANDINI.

Roman. Tutelæ.Lunæ, 12.Februarij 1582.

SVMMARIA.

1 *Confessio tutoris in actu voluntario pupillo non nocet.*
Limitatur tribus modis, cum nu.2.& 4.cum reprobatione tamen primæ, & secundæ limitationis.
3 *Iuramentum nihil operatur in præiudicium tertij.*
5 *Confessio prælati adminiculata nocet Ecclesiæ.*
6 *Confessio mulieris non obstante dispositione statuti, adminiculata ei nocet.*
7 *Adminicula quæ faciunt valere confessionem, aliàs non valituram, quæ sint.*

DECISIO CLXXVII.

REgulæ, quod confessio tutoris in actu voluntario
pupillo non noceat pro parte Do.Fuluiæ, & litis
consortium afferebantur tres limitationes. Quarum
duæ fuerunt per Dominos reprobatæ: Tertia fuit ap-
probata, & reseruatum, vt videatur, an applicetur. Pri-
ma igitur erat, quod huiusmodi regula non procedat
1 vbi † emanat circa actum secum gestum, & in re perti-
nente ad eius administrationem, Curt. in l. fi. §. quod
obseruari, nu.89. C.de iur. calum. Quæ Dominis non
placuit, tum quia in iure subsistere non videtur, cum
contra se communem habeat opin. Tiraqu.de retract.
conuen.§.4.Gl 6.nu.12. Tum quia, quando in iure ve-
ra esset in facto non applicatur. Mouetur enim Curt.
per cons. Pau.de Cast.quod ipse primum appellat, sed
est cons.34.lib.1.qui dicit, id procedere duob. concur-
rentib. Primò, quod confessio tendat ad liberandum,
& quod consistat in facto proprio ipsius tutoris, quo-
rum nullum casui quadrat: confessio enim hæc nõ ten
dit ad liberandum, nec versatur circa actum cum tu-
tore gestum, ex quo Adrianus confessione fassus fuit,
dotem integram habuisse à Petro, non autẽ ab Hono-
rio tutore. Secunda limitatio erat, vt non habeat locũ,
2 quãdo huiusmodi † confessio est iurata, Ruin.cons.73.
nu.4.lib.5.quam Domini etiam reiecerunt, quia iura-
3 mentũ non operatur † in præiudiciũ tertij, c.quãuis, de
pact.in 6.c.licet, de iureiu.in 6.Bal.in l.1.n.6.C.de inof.
donat.Bar.in l.Titia, §.Imperator, nu.5.ff.de leg.2.Ay.
cõs.229.n.7. Et quia ratio Imo.in l.qui bona, §. si alie-
no, n.53.de dam.infe.quẽ sequitur Rui.d.cons.73.n.9.
li.5.q; ideo præiudicat, quia tutor potest trãsigere, cu-
ius trãsactionis species est iuramentũ, l.2.de iureiuran.

magnam

magnam patitur difficultatem in hoc casu, cum tutor
inuentarium non confecerit, & cum præcederet con-
fessio clata Adriani,& quia omnes Doct. in d. l. fi. §. ꝙ
obseruari, C. de iur. calum. contrarium manifeste sen-
tiunt: alioqui frustratoria fuisset appositio, ꝙ non pos-
set deferri iuramentum tutori, ex quo eius confessio
non præiudicat pupillo, si indistinctè iurata confessio
non præiudicaret, Et Fulg. cons. 209. loquitur & ipse
in confessione iurata, & nihilominus distinguit inter
confessionem factam in actu voluntario, & necessario.
4 Tertia erat limitatio, † quando cum confessione tuto-
ris concurrunt adminicula, Ruin. cons. 14. num. 4. lib. 1.
Nat. cons. 543. nu. 2. quod idem videmus in confessio-
5 ne prælati, quæ † adminiculata nocet Ecclesiæ. Bald. &
alij in Auth. hoc ius porrectum, C. de sacrosan. Eccles.
6 Idem in † confessione mulieris, vt nõ obstante disposi-
tione statuti vrbis adminiculata ei noceat. Achil. decis.
prima de confes. quã conclusionem veram esse in iure
firmarunt Domini, sed voluerunt particulariter vide-
re, an hoc casu concurrant adminicula præpondetantia
prædictæ confessioni Adriani iuratæ. Pro adminiculis
considerabantur infrascripta. Dictum Gentileschæ,
7 quæ † probat semiplenè, ꝙ actus iste factus fuit inter-
ueniente Iulio Adriano, quem nonnulli testes depo-
nunt solitũ fuisse murmurare de mala administratio-
ne tutorum; quod sit verisimile, Honofriũ, & Iulium
prædictum voluisse tam imprudenter curari ad vtilita
tem tertij, s. Adriani, ꝙ hæc confessio facta in publi-
co instrumento, & tẽpore, quo si fuisset falsa, contrariũ
facile probari potuisset. Considerabatur quoque pat-
titæ librorum allegatæ, quæ licet non faciant mentio-
nem de dote, non constat tamen, quòd inter Petrum, &
Adrianũ alia versaretur contractio. Idq; tanto magis,
quia paulo infra est appositum computũ acconcij, quę
partitę etiã aliquo modo quadrant cum dicto Gentile-
schæ, quæ conquerebatur, & dicebat nolle reddere dum
dotis solui ita paulatim & minuatim. Considerabatur
quoque, quod illa prima confessio potuit fieri ad effe-
ctum assecurandi totam dotẽ sotte propter creditores
Adriani. Relatio peritorũ, ꝙ potius tutores temane-
bant creditores. Vice autẽ versa pro cõtraria parte con
siderabatur, ꝙ isti tutores non confecerint inuenta-
rium, quod nulla datur causa simulandi, quare Adria-
nus ista fecit, & per instrumentum publicũ cum inter-
uenru fratres Doctoris voluerit fateri dotem recepisse,
si ea non recepisset. Considerabatur quoque, quod Ho
nofrius in bonis pupillorum se ingesserat, cum pecu-
des illorum conduxisset, licet postea eas restituerit, ꝙ
casale valde expediens, vt dicunt testes pro pupillis,
quod eorum pater conduxerat, acquisiuit pro se, non
pro pupillis. Considerabatur ille rumor, de quo depo-
nunt testes, quod male administrabant, & quo ad erat
aliqua suspicio, quod Adrianus, & Honofrius cum bo-
bus & maioris datis in solutum Adriano vigore huius
secundi instrumenti simul exercuerint artem campi, &
propterea dixerunt, et particulariter dubitem, an in
casu, de quo agitur, confessio sit ita adminiculata, vt illi,
& non primæ standum sit.

SERAPHINI.

Placentin. Bonorum. Veneris, 7. Aprilis 1581.

SVMMARIA.

1 *Causa & solennitas copulatiuè requiruntur in alienatio-
nibus bonorum Ecclesiæ, nec vnum sine alio sufficit.*
2 *Papa auctoritas non supplet defectum causæ, licet suppleat
defectum solennitatis.*
3 *Causæ defectus reddit nullam interpositionem decreti su-
per alienatione.*
4 *Decreti fauor in dubio præsumitur.*
5 *Rector Ecclesiæ vendens bona Ecclesiastica tenetur saltem
resarcire de suo.*
6 *Rector debet ex fructibus Ecclesiæ prouidere indemnitati
Ecclesiæ, non autem bona illius alienare.*
7 *Inquisitio de quib. bonis fieri debeat comparatio rei, quæ
prætẽditur vtilis, est inquisitio circa causam principalẽ
ipsius alienationis, & sic circa euidentem vtilitatem.*
8 *Euidens vtilitas dicitur causa finalis alienationis bono-
rum Ecclesiasticorum.*
9 *Alienatio quãdo fit ex causa vtilitatis est necessaria in-
quisitio quid potius expediat: secus si ex cã necessitatis.
Imò non solum vtilitas, sed etiam quod sit euidens, re-
quiritur, nu. 10.*

DECISIO CLXXVIII.

FVit resolutũ, alienationẽ terrarum, de quibus agi-
tur, fuisse nullam, non obstantib. literis, si in euiden
1 tem, & confirmatione subsecuta. Etenim † in huiusmo
di alienationibus copulatiuè requiruntur causa & so-
lennitas, nec vnum sine alio sufficit, vt per Doct. in ca.
sine exceptione. 12. q. 2. vbi latissimè Laurent. de Ro-
dulph. in octaua quæst. Couar. var. resol. li. 2. c. 17. nu. 2.
2 & licet † auctoritas Papæ suppleat solennitates, iuxta
consi. Abb. 41. lib. 1. non tamen supplet defectum cau-
3 sæ: imò defectus † causæ reddit nullam interpositio-
nem decreti super alienatione, Gemin. cons. 48. num. 9.
Tunc enim non verificatur conditio, sub qua Papa re-
scripsit, nempe si cedebat in euidentẽ, vel necessitatem,
vel vtilitatem Ecclesiæ. Ideo si neutrum verificatur,
nulla est interpretatio decreti, Ruin. cons. 68. nu. 5. lib.
4 1. Et † licet pro decreto in dubio præsumatur, vt aliàs
fuit dictum, tamen admittitur probatio in cõtrarium,
quod non subsit, neque necessitas, neque euidens vti-
litas. Quæ quidem hoc casu concludenter probata vi-
dentur: cũ enim Abbas de anno 1529. vendidisset bona
Ecclesiæ tanquam patrimonialia pro libris 1744. ipse
5 † saltem erat debitor Ecclesiæ prædictæ quantitatis,
c. statuimus, cum duob. seq. 12. q. 2. Cumque per quin-
decim dies ante celebrationem contractus, de quo agi-
tur, idem Abbas consecutus fuerit lib. 6000. ex transa-
ctione inita cum Bottis apparet, quod non suberat ne-
cessitas alienandi: cum enim debitum, quod vrgebat,
esset tantum libr. 3998. & Commendatarius haberet in
manibus lib. 7744. satis appatet, nulla cogente necessi-
tate factam fuisse alienationem. Neque obst. quod re-
spondetur, quantum ad libr. 1745. non præsumi, ꝙ ex-
tarent, quia de suo proprio Abbas tenebatur respon-
dere, vt d. c. statuimus, 12. q. 2. Non ob. quod posset a-
liam summam 6000. lib. tãquam fructus Abbatiæ pro
se retinere, quia hoc procedit, quando non subest ne-
6 cessitas alienandi, alias † debet ex fructib. si potest, pro-
uidere, non autem bona Ecclesiæ alienare, Glos. in c.
1. vers. defensore. de reb. Eccl. non alien. in 6. & ibi Io.
Monac. nu. 3. Abb. in c. nulli. num. 5. de reb. Eccl. non
alie. Syluester in verbo, alienare, nu. 1. Quantum verò
ad vtilitatem, probatur iam non superesse, immo con-
stare de dãno, ex quo poterat Abbas ex illis pecunijs
nedum restituere meliorancenta, sed etiã emere aquas,
quib. indigebat: nam pro his omnib. sufficiebant libr.
6998. & ipse habebat in manib. li. 7744. Et ita omnibus
solutis superetant ei lib. 746. Ergo non fuit vtile tunc
temporis vendere prædicta bona pro aquis emendis,
quas cõparare poterat ex pecunijs penes eã extãtibus.
7 Inquisitio enim de quib. bonis fieri debeat † compara-
tio rei, quæ prætenditur vtilis est inquisitio circa cau-
sam principalẽ ipsius alienationis, & sic circa euidẽtem
vtilitatẽ. Feder. de Sen. cõs. 249. n. 2. Frãc. in c. 1. n. 19. de
reb. Eccl. nõ alie. Et negari nõ potest, quin expressio om
nium istorũ non solum reddidisset Papã difficiliorem
ad concedendam alienationem, sed etiã ipsum penitus
retraxisset: & ideo videtur supposita persona Pelagat-
tinę, ꝙ hoc negotium & facilitas consequẽdi aquas sine
alienatione aliorum bonorum detegeretur. Non obs.
exẽplo deducta, & primo quod dicitur, has pecunias
fuisse in meliotamentis expositas. Quia hoc non pro-
batur, & plura deducuntur, quæ contrarium suadent:
sed vt hoc admittatur, si res ita se habet, appatebit ex
alio

alio de damno: nec euidens vtilitas alias considerata,
prouenisset ex illis lib. 3000. quib. comparatæ sunt a-
quæ, sed ex alijs 600. impensis in meliotamentis. Et
ideo dum dicitur, nihilominus contractum in se fuisse
vtilem, non satisfacit, quia cum omnia possent cōmo-
de fieri sine bonorum alienatione, damnosum fuit Ec-
clesiæ vno, & eodē tempore priuari & bonis, & pecu-
nijs. Præterquam quod rescriptum est subreptitium,
& nullū, vt supra deductum est, vt per Ruin. cōs. 157.
nu. 26. lib. 1. Neque obstat, quod in huiusmodi literis,
si in euidentem, non attendatur falsa expressio, quia
8 † Papa solum habet præ oculis euidentem vtilitatem
tanquam causam finalem, vt per Socin. cons. 15. nu. 57.
lib. 1. Hoc enim procedit, quando subreptio non ver-
satur circa ipsam causam: tunc enim sine causa Papa
concessurus non fuisset, Dec. cons. 142. num. 5. & 6. Et
hoc est, quod Federic. de Sen. d. cons. 249. voluit, quod
9 quando † alienatio fit ex causa vtilitatis, fit necessaria
inquisitio, quid potius expediat, quia hoc est inquire-
re de ipsa causa alienationis: Secus verò, quando fit ex
causa necessitatis: sufficit enim quod subsit necessitas.
Et eo magis hæc procedunt, ex quo in similibus alie-
10 nationibus requiritur † nō solum vtilitas, sed & quod
sit euidens vtilitas, Corn. cons. 244. nu. 3. lib. 2. Barbat.
cons. 40. lib. 1. cum alijs allegatis. Et ideo ex his omni-
bus, & alijs fundamentis, quæ leuiora Dominis visa
sunt, conclusum, alienationem neque necessariam, ne-
que vtilem fuisse, & consequenter literas, si in euiden-
tem, & confirmationem subsecutam Dominis Puteo-
bonellis non suffragari.

ROBVSTERII.

Neapolitan. Fundaci. Lunæ, prima Iunij 1579.

SVMMARIA.

1 *Beneplacitum Sedis Apost. ex lapsu 30. ann. cū possessione præsumitur in alienatione bonorum Ecclesiasticorum.*
2 *Consensus collegij requiritur ad remittendū caducitatem.*

DECISIO CLXXIX.

Difficultas fuit restricta, *an ex lapsu 38. vel 39. an-
nor. cum continua quasi possessione seu solutione ca-
nonis præsumatur beneplacitum Sedis Apost. Et an præ-
sumatur consensus confraternitatis in alienatione facta
per Io. Antoniū in sorores de Carocciolis.* Circa primam
1 resoluerunt, † ex lapsu 30. annorum cum possessione
præsumi beneplacitum. ex Put. & Aug. de reb. Eccles.
non alien. & alijs plurib. in Roma. S. Laurentij in Da-
maso, coram D. de Rubeis isto anno allegatis. Quo ad
secundam partem Domini dubitabant, cum simus in
2 vniuersitate, vel collegio, in quo † requiritur consen-
sus collegij ad remittendam caducitatem, vt late cu-
mulat Clar. in §. emphyteusis, q. 10. Et quia moniales
aui dentur potētiores, cum quibus est facta alienatio.
Sed hoc tollitur ex facto, quia ab initio fuit in particu-
lares. Solum igitur remanet difficultas de collegio, seu
vniuersitate, ex adductis per Clar. d. q. 10.

Perusin. Bonorum de Bartolinis. Lunæ, 4. Februarij 1585.

SVMMARIA.

1 *Monachus ante professionem testari potest, & excludere monasterium.*
2 *Hæreditas monasterium ingressi, sine testamento decedentis acquiritur monasterio.*
3 *Hæredes monasterium ingressi possidentes bona præsumuntur habuisse scientiam testamenti.*
Et eo magis in hæredibus extraneis, nu. 4.
5 *Consanguinei a communiter accidentibus solent esse sollicit de bonis ingredientium monasteria.*
6 *Præscriptio 40. annorum cum continuata possessione nocet etiam Ecclesiæ.*
Quod procedit etiam non data bona fide hæredum, quando agitur de auferenda hæreditate, hæredibus institutis iam acquisita, nu. 7.
8 *Bona fides in quærendis non est necessaria.*

DECISIO CLXXX.

Fuit resolutum, quod si monasterium prætendit hæ-
reditatem Petri viri acquisitam ob eius ingressum,
iuxta Auth. si qua mulier, C. de sacrosan. Eccl. Frustra
1 quæritur de præscriptione, stante † testamento ipsius
Petri ante emissam professionem, de cuius validitate
non est dubitandum, §. illud, auth. de monac. c. in præ-
sentia, de probat. in quo sunt instituti fratres ipsius,
exclusu monasterio. De cuius testamento hæredes no-
titiam habuisse satis constare dixerunt, cum semper
possederint eius bona, quæ cum ab eis alio titulo licitè
2 possideri non potuissent, quia † sine testamento ipso
iure fuissent quæsita monasterio, authen. ingressi, vbi
Bar. nu. 18. & alij, C. de sacros. Eccles. ad euitandum de-
lictum, necessario dicendum est fuisse possessa titulo
3 hæreditario, & consequenter habuisse † scientiam testa-
menti, Coro. cons. 250. sub nu. 9. col. fi. lib. 4. bene Aym.
4 cons. 123. nu. 4. Maximè † cū simus in hæredib. extra-
neis, in quib. regulariter præsumitur scientia testamen-
ti, Bart. in l. eius qui, in 5. not. ff. si certum peta. & in l.
qui Romæ, §. duo fratres, nu. 15. de verb. obligat. Dec.
cons. 603. sub nu. 14. Et est etiam verisimilis ista senten-
5 tia, quia † à communiter accidentib. solent consangui-
nei esse solliciti de bonis ingredientium monasteria, ad
not. per Aym. cons. 193. num. 7. Quod si monasterium
prætendit huiusmodi hæreditatem tanquam deuolu-
tam ob non adimpletam voluntatem testatoris, qui in
hunc euentum vocauit monasterium, Domini, omissa
disputatione, an ob nō præcedentem monitionem hu-
iusmodi caducitas esset incursa, & ex quo non fuit de-
clarata contra primum hæredem, possit hodie decla-
rari contra hæredem hæredis, quæ indigeret particula-
ri discussione, concluserunt, hoc casu monasterio ob-
stare præscriptionem stante cōtinuata possessione hæ-
redum cū lapsu quadraginta annor. & vltra, quo tem-
6 pore † præscribitur etiam contra Ecclesiam, c. de quar-
ta, & c. illud, de præscript. Quod procedit etiam non,
7 data bona fide hæredum, quia † agitur de auferenda
hæreditate, hæredib. institutis iam acquisita, & acqui-
renda monasterio propter inobseruantiam testamen-
8 ti, quo † casu cum simus in quærēdis, non est necessa-
ria bona fides, ex doctr. Anch. in c. sine possessione, sub
nu. 7. in fi. de regul. iur. Soc. cons. 63. num. 7. lib. 1. Dec.
cons. 554. num. 2. Balb. de præscript. 2. par. 3. par. prin.
q. 13. nu. 9. Tiraq. in l. si vnquam, in verbo, reuertatur,
nu. 391. C. de reuocan. dona Marian. iun. cons. 145. nu.
71. lib. 1. Put. decis. 128. lib. 2. vbi alios adducit. Et ex
his conclusum contra monasterium.

LANCELLOTTI.

Firman. Bonorum. Lunæ, 28. Martij 1583.

SVMMARIA.

1 *Mater in medio existens an excludatur ex substitutione compendiosa, coniectura attenduntur.*
2 *Matrem excludere dicitur persona à testatore magis dilecta, ex commum.*
3 *Matrem minus diligi à testatore, quib. ex coniecturis probetur, & nu. 5. & 6.*
4 *Matris qualitas multum consideratur in coniecturanda mente testatoris.*
5 *Substitutio facta de tota hæreditate censetur pupillariter, & per fideicommissum facta.*
6 *Compendiosam substitutionem factam cum clausula, omni meliori modo, censetur testator voluisse valere iure directo intra pupillarem ætatem.*
7 *Clausula, omni meliori modo, in fine posita ad omnia refertur, nisi detur ratio diuersitatis.*
8 *Testator in dubio videtur se ad id referre, quod quilibet sapiens disposuisset.*
9 *Matrem magis diligere testator præsumitur, quando se restrinxit ad bona sua tantum.*

Clau-

10 *Clausula omni meliori modo, quatenus intelligeretur re-
*strićta ad proxima tantum, limitatur nisi ratio subie-
ćta materiæ contrarium suadeat.

DECISIO CLXXXI.

DOmini omissa disputatione illius cõtrouersæ opi
nionis, an substitutio cõpendiosa facta impube-
ri contineat pupillarem, etiam matre existente in me-
dio, voluerunt illam resoluere ex coniecturis, quæ eli-
1 ciuntur ex testamento, quas † attendi debere omnes
Doctores conueniunt, et tenendo opinionem in fauo-
rem matris. Et die Lunæ, 28. Martij 1583. resoluerũt,
ex testamento ser Dominici Roscij colligi talem eius
mentem coniecturatam, vt voluerint excludere ma-
trem Constantiæ puellæ. Et moti fuerunt principali-
ter, attẽta qualitate personarum substitutarum dictæ
Constantię. Siquidem ei testator substituit filios pro-
prios, ac etiam suos nepotes ex filio prędefuncto, quæ
personæ cum verisimiliter sint magis ab eo prædile-
2 ctæ, quam d. mater, dicendum † est, voluisse illam ex-
cludere a successione dictæ Constantiæ, secũdum Bart.
in l. 2. numero 44. de vulgar. & pupil. vbi dicit, hanc
coniecturam multum consonare voluntati testatoris,
& hæc opinio Bart. est communiter approbata, vt dicit
ibi Ias. nu. 42. Ripa nu. 60. & in l. Centurio. num. 137.
Aym. consil. 141. nu. 7. cum alijs, de quib. per Mantic.
de coniect. vltim. volũt. lib. 5. tit. 15. nu. 50. Sfor. Odd.
in tracta. de compendiosa subst. part. 5. artic. 3. fol. 16.
vers. exemplum primũ, Eman. Cost. in c. si patet. vers.
superstite matre. nu. 10. de testamen. in 6. Secundo mo
3 ti sunt † attenta etiam modica dilectione testatoris er
ga ipsam matrem, tum quia nõ erat ipsius vxor, prout
loquuntur Docto. in terminis huius quæstionis, sed
erat nurus, tum etiam quia testator legauit dicta ma-
tri victum & vestitum, si in domo ipsius testatoris vo
luisset manere vna cum dicta Constantia puella, &
dummodo conferret suæ dotis fructus, & poneret la-
borem eius manuum, subdens testator, *quod extra do-
mum aliquid ei non reliquit*. Tum etiam, quia idem
testator reliquit tutores & curatores dictæ Constan-
tiæ Flauium & Fõteium suos filios vna cum Caseiot-
ta famula ipsius testatoris, de quorum etiam consensu
voluit illam debere collocari matrimonio, nulla habi-
ta consideratione matris. Ex quibus colligitur, quod
testator non multum confidebat de illa, maximè cũ
verisimile sit, quod prædictis attentis testator existi-
mauerit, dictum matrem, cum iuuenis esset, facile con
uolaturam ad secundas nuptias, prout postea trãsiuit.
4 Et † in coniecturanda mente testatoris Doct. plurimũ
considerarũt qualitatem matris, secundum Bart. in d.
l. 2. in princ. nu. 43. de vulg. & pup. cum alijs de quib.
per Mantic. in d. tract. lib. 5. tit. 15. nu. 18. cum sequen.
Sfort. Odd. d. tract. de compendios. fol. 158. col. 2. vers.
sublimitatur primo. Pro tertia cõiectura placebat Do-
minis et illa; quia testator post mortem d. Constantię
diuisit bona inter filios suos, & nepotes per quotas,
5 quo casu cum † dicatur facta substitutio de tota hære
ditate, censetur ipsum voluisse pupillariter & per fi-
deicommissum substituere. secundum Bart. in d. l. Cẽ-
turio, nu. 36. vbi Rip. nu. 155. Soc. iun. nu. 289. Alciat.
nu. 98. Ias. nu. 48. Gallian. nu. 444. Odd. in d. tract. fol.
162. col. 1. vers. sed tene communem. Quartam conie-
cturam eliciebãt ex clausula *omni meliori modo*, appo-
sita in dicta substitutione, propter quam præsumitur,
6 testatorẽ voluisse † illam valere iure directo intra pu-
pillarem ætatem, per consi. Io. de Amic. 15. num. 10. ver.
præterea in substitutione. Nec obst. ꝙ dicta clausula sit
restricta ad substitutionem Flauij tantum. Quia dice-
batur de hoc non cõstare, sed potius esse referendã ad
omnes præcedentes substitutiones, ex quo est apposi-
ta in fine illarum, & non datur rõ diuersitatis, quare
magis ad vna, quàm ad alias substitutiones sit referen
7 da, ideo † ad omnes est referenda, vt tradit Dec. con-
sil. 79. num. 1. vers. 2. prætermittendum. Aym. consi. vlti-
mo, nu. 14. vol. 2. præsertim propter illa verba *& hoc*
quæ præcedunt dictam clausulam *omni meliori modo*,
videtur constare, quod testator senserit de omnib. gra
dibus substitutionum. Hæc interpretatio contra ma-
trem dicebatur etiam esse amplectenda, quia quilibet
sapiens ita disposuisset, ad cuius sapientis sensum te-
8 stator respexit, prout habetur in fine testamẽti, & † qa
etiam in dubio ita præsumi debet. iuxta c. si pater, de
testam. in 6. Non obst. coniectura ponderata in cõtra-
rium ex illis verbis testamenti ibi, eius bona, &c. ex
quibus videtur testator voluisse se restringere ad sua
bona, non autem ad bona Constantiæ, prout in pluri-
bus partibus testamenti eadem dictio *eius*, refertur
9 ad testatorem. Et † quando constat quod testator vo-
luit se restringere ad bona sua, tunc interpretatio fit
pro matre, vt per Doct. de quibus hic per informan-
tes. Quia respondetur, quod in dictis partibus testa-
menti dictio *eius*, necessario erat referenda ad testato-
rem, & Doct. in contrarium allegati loquuntur, quan-
do testator clarè se restrinxit ad bona sua dicendo, bo-
na mea, vt post Bal. declarat Saly c. in l. precib. col. pen.
in princ. ver. sed dico quod hic. C. de impuber. Rip. in
d. l. Centurio. num. 120. At hic non potest dici, testato-
rem clare sensisse de bonis suis, vt patet ex lectura dicti
10 testamenti. Præterea † illa opinio de restrictione pro-
cedit, nisi ratio subiectæ materiæ contrarium suadeat,
vt dicit Inno. in l. ex facto, in princ. vers. in glos. in ver-
bo. sua, ad Trebel. late Mantic. vbi supra, lib. 8. tit. 14.
num. 20. cum sequen. at hic ratio subiectæ materiæ,
quæ est prædilectio filiorum, suadet contrarium, & est
tantæ potentiæ, vt præualere debeat isti coniecturæ, vt
supra dictum est, & pręualet etiam proprietati verbo-
rum, vt hic per informantes. Minus obst. alia conie-
ctura, quæ elicitur ex substitutionibus factis Flauio &
Fonteio filijs maioribus dicti testatoris, dum testator
vsus est eisdem verbis, scilicet, *voluit eius bona rema-
nere*, &c. quæ debent intelligi de bonis ipsius testato-
ris, quia sunt relata ad filios maiores, quibus non po-
test fieri nisi fideicommissaria. Quoniam respõdetur,
quòd istæ substitutiones sunt diuersę ab illa facta Cõ-
stantiæ, & diuersa est earum ratio, & in maioribus, qui
non sunt pupilli, non potest congruere nisi fideicom-
missaria: at in pupilla potest congruere etiam directa
pupillaris. Vnde ex diuersis non est inferendum. Alias
coniecturas Domini dixerunt esse debiles, & non præ-
ualere dilectioni filiorum, quæ sola sufficit in concur-
su omnium coniecturarum, & illis bene respondent
informantes.

LANCELLOTTI.

Burgensis Canonicatus, Veneris, 28. Ian. 1583.

SVMMARIA.

1 *Ecclesiæ vacatio durat vsque ad confirmationem ele-
ctionis.*
2 *Exercitium iuris quæsiti per electionem Prælatus acqui
rit per confirmationem.*
3 *Prælatus potest conferre beneficia post electionis confir-
mationem.*
4 *Prouisio Apostolica habet vim confirmationis.*
5 *Iurisdictio Episcopalium est interdicta Capitulo, stante
prouisione Apostolica.*
6 *Prouisio sola tribuit exercitium iurisdictionis. ex cõi.*

DECISIO CLXXXIII.

CVm presupposito, ꝙ gratia Apostolica, facta in fa
uorem D. Nicolai, sit iustificata, fuit resolutũ, il-
lam esse canonizandam non obstante collatione facta
D. Francisco per Capitulum vti sede Archiepiscopa-
li Burgen. vacante, quia dicta sedes tunc non vacabat,
ex quo Archiepiscopus erat de d. Ecclesia prouisus in
consistorio, & super dicta prouisione expediuerat li-
1 teras. † Nam vacatio Ecclesiæ durat vsque ad cõfirma
tionem. gl. in clemen. 1. in verbo, collato. vt lit. pend. &

ibi

ibi not. Imo.col.20. vers. iuxta prædicta. Fel.in c.cum Bertoldus.col.2.num.3. vers.dixit etiam, de re iudica. Pauin. de offic. & potesta.c.sede vacan. prælud.7. no. 16 in fin. Franc.in c.quamuis,§.1.n.1. de electio.lib.6. Rot.decis 6.vers.hoc etiam, de elect.in nou. Per dictã
2 verò confirmationem Prælatus † acquirit exercitium iuris quæsiti per electionem. glo. 1. in c.4.distinct.63. Felin.in d.cap.cum Bertoldus. num.2.vers.quale ius. Abb. in c.transmissum, nu.2.circa fi. vers.item not.de
3 elect. Et † ideo post confirmationem potest ẽt conferre beneficia. Abb. & Docto. in cap.nouit. de off.legat. Silu.de benef.par.3.q.40.Petr.de Biasi.de elect.par.3.
4 c.44.num.4. At † prouisio Apostolica non solũ habet vim electionis, sed etiã confirmationis ita, vt prouisus possit, non obstante c.auaritiæ, de elect.in 6. administrare ac exercere suam iurisdictionem, vt tradit Feli. in c.eam te.col.3.num.5.vers. 3.extende.de rescript.& ibi per Abb.nu.2. in fin. & in c.tua.num.2. de his quæ fiunt a prælat. Caldet.consi.4. de elect.Franc.in cap.1. in princ.nu.4. de elect. in 6.Pauin.d.tract. par.3.c.44.
5 nu.5.Et † quod iurisdictio sit interdicta Capitulo stante dicta prouisione, ex literis expeditis, not. Glo. in Clem.1.§.propter.vers.sed vacandum. de hæretic.Pauin.d.prælud.7.nu.14. Non obstat, ꝙ Archiepiscopus de tempore dictæ collationis factæ per Capitulũ nondum cepisset possessionem Ecclesiæ, quia illa non est necessaria de iure communi, sed sufficit sola prouisio
6 † quæ tribuit exercitium iurisdictionis, secundum gl. communiter approbatam in cap.pen.vers. collatio.de præbend.in 6.Couar.var.resolut.lib.3.c.16.nu.1.Abb. in d.c.transmissam. nu.3.vbi testatur etiam de communi. Felin. in d.c.eam te.col.3.vers.& hinc est, vt late in c.ne Dei, num.2. vers.4.Simon. & Petr. de Biasio d.c. 44.nu.4.Franc. in c.eum qui.§.insuper. nu.6.de præb. in 6.Gem.in d.c.si electio.nu.6.de elect.in 6.

LANCELLOTTI.

Gadicen. Administrationis Fabricæ, Mercurij, 4.Maij 1583.

SVMMARIA.

1 *Denominatio alicuius rei probat contra denominãtem.*
2 *Archiuum Ecclesiæ an præsumatur Episcopi, an vero Capituli.*
3 *Clauium custodia maximum præbet argumentum ad demonstrandum, cuius sit locus.*
4 *Scriptura extracta ex archiuo vt probet contra tertiũ, necesse est, quod custos non sit suspectus.*
5 *Custodia archiui debet esse fidelis, alias posset committi fraus, ex communi.*

DECISIO CLXXXIII.

DOmini resoluerunt, non probari archiuũ Ecclesiæ Gadicen. esse commune inter Episcopum, & Capitulum, quia non solum pro parte dicti Capituli nõ probatur hæc communio, prout illam probare tenetur, ex quo fundat se in scriptura concordiæ, quam dicit extraxisse ex cõmuni archiuo, iuxta l.2.de probat.cum simil. verũ pro parte Episcopi probatur contrarium. Et primo, quia coram Iudice compulsori plures Capitulum allegant esse hoc suum archiuũ, quæ
1 † denominatio contra ipsum probat, vt per Bal.consi. 205.nu.2.in 3.Aym.consi.111. num.18.Secundo, quia dictum archiuum est intra ædes Capitulares, & in loco, vbi Capitulum solet cõgregari pro rebus ad ipsum
2 spectantib. vt probant testes, & † propterea præsumitur esse suum archiuum, non alterius, argumento eorum, quæ tradit Bal.in l.insulæ. de iudic.& in Rub.de contrahen.empt.q.22. Roma.cons.5.nu.1.in fin. Tertiò, quia claues, sub quib.custodiuntur dictum archiuũ, retinentur per tres beneficiatos, ad id expresse deputatos per Capitulũ ita, vt nullus absque mandato Capituli possit inde extrahere scripturas, vt probatur ex testib.& pluribus actibus, de quibus in processu compulsoriali, & præsertim ex eo, in quo dictus compulsor mandauit effractis seris aperiri dictum archiuum, recusante Capitulo consignare claues, ad hoc, vt pro parte Episcopi non possent extrahi scripturæ, facien-
3 tes ad causam, quæ † custodia clauium maximũ præbet argumentum ad demonstrandum, quod archiuũ non sit commune, sed Capituli tantum, iuxta ea quæ tradit Boer.de custod.clauium, num.42. Et propterea Domini dicebãt, ꝙ quamuis probaretur, archiuũ esse cõe, ex quo tamen, vt dictum est, illius custodia residet penes Capitulum, scripturæ in eo existentes non
4 probarent contra Episcopum, quia † inter substantialia, quæ requiruntur, vt scriptura extracta ex archiuo probet contra tertium, necesse est, quòd custos non sit suspectus, vt tradit Felin. in c.ad audientiam, colum.4. nu.13.vers. prima conclusio, de præscrip. Abb.in c.cũ causam, colum.1. vers.Gloss.1. de probatio. vbi dicit,
5 † quod custodia debet esse fidelis, vt ibi Dec.colum.3. vers.4.fallit.Corn. cons.142.col.3.versi.restarent.vol. 3.vbi inquit, ꝙ alijs posset committi fraus, cum vnus posset aliquam priuatam scripturam ibi recondere, vt postea ex auctoritate archiui probaret, & est communis opinio, vt dicit Socin. cons.258.colum.2.versi.sub publica custodia. volum.2. Et ista suspicio in casu, de quo agitur, posset considerari propter litem, quæ hodie viget inter Episcopũ, & Capitulũ super hac scriptura extracta ex dicto archiuo. Non obstat, ꝙ testes vocant hoc archiuum locum publicum, & quòd illi datur fides, quia intelligitur inter ipsos Capitulares. Minus etiam facit, quod in dicto archiuo adsint scripturæ pertinentes etiam ad Episcopum, quia potuerunt ibi recondi ab ipsis Capitularibus propter interesse, quod habent etiam ipsi in dictis scripturis.

ALDOBRANDINI.

Regiensis Bonorum. Veneris, 4.Nouembr.1583.

SVMMARIA.

1 *Actus vt impediatur idem iudicandum est de casu dubio, & pendente, quod de certo.*
Declara tamen, & limita, vt num.2.
3 *Pacto seu promissioni contrauenient secundo loco agere potest, non autem primo.*
4 *Promissio duplex tollit solutionem expensarum dupla soluta.*
5 *Euictio habet locum, vbi expressè renunciatur fideicommissis.*
6 *Promissio de defendendo sumptibus partium nõ restringitur ad expensas faciendas in extrahendis instrumẽtis, & exhibendis testibus.*

DECISIO CLXXXIV.

DOmini fuerunt cum resolutis. Promissio nãque subministrationis expẽsarum clare legitur in testamento diuisionis anni 1577. vbi promiserunt dictæ partes de dictis bonis cuilibet eorum obuentis quæstionem aliquam non mouere, nec inferre, nec moueri consentire: immo illa adinuicem, scilicet, quælibet pars pro eius rata, videlicet, tertia parte legitimè defendere à quacunque persona, collegio, &c. Ipsas partes, vel eorum hæredes, vt supra inquietante siue inquietare volente in iudicio, & extra, omnium ipsarũ partium sumptibus & expensis communibus. Cũ itaque promiserint defendere sumptibus suis bona adinuicem in diuisione cessa ab omni persona molestante, & nunc Dominus Claudius molestetur à primogenito Comitis Alphonsi, intrat consequenter obligatio. Non obst. pactum siue protestatio, de qua in dicto instrumento, ꝙ ineuenientum, in quem ex illa diuisione quæreretur aliquod ius alicui collegio, vel Ecclesiæ, quæ forte in pena vel aliquo casu contrauenientinis ordinata per maiores suos in eorum dispositionib. vocaretur, dicta conuentio habeatur pro non facta. Tum quia adhuc sub iudice lis est, an fuerit taliter cõtrauentum,

tum, vt ius sit quæsitum fabricæ, & cũ super hoc mo-
lestetur Dominus Claudius, intra obligatio de defen
dendo communibus expensis. Tum quia restricta est
illa protestatio ad effectum euitandi contrauentionẽ,
non autem promissionẽ obligationis defensioni illius
causę, in qua pro vna parte fuisset contrauentum, &
pro alia contrarium asseratur, vt in hoc casu. Tum &
tertio, quatenus opus sit, supponuntur in diuisione
alia bona non subiecta fideicommisso. Vnde si hinc
insurgeret contrauentio loco bonorum subiectorum
fideicommisso, alia subroganda prætenduntur à Do-
mino Claudio, quæ omnia dum discutiuntur, viget
obligatio defensionis communibus expensis. Nec fa-
1 cit, quòd † ad impediendum actum idem iudicamus
de casu dubio, & pendente, ꝙ de certo. l. sufficit. ff. de
cond. indeb. l. 1. §. si pendet. ff. ad Macedon. cum alijs
2 allegatis. Quia † id non applicatur: certa est. n. obliga-
tio subministrationis expensarum, nec ea pendet ab
aliquo euentu, nisi ab euentu molestationis, quia iam
est purificatus. Et illa regula procedit, qñ præsens sta-
tus tendit ad exclusionem, & dubitatur, an exclusio
sit futura vel ne, tunc enim ex illa dubietate pręsumi-
tur perpetua: sed quando præsens status non tẽdit ad
exclusionem, sed dubitatur, an in futurum inducatur
exclusio, vt in hoc casu, tunc dubium non habet vim
exclusionis, & ideo agi potest. Bart. qui ita declarat, in
l. Iulianus verũ debitorẽ. nu. 38. & 39. de cond. indeb.
& Ias. in l. fi. idem Ias. in l. sufficit. nu. 6. ff. eod. Non ob-
stat ꝙ petendo bona feudalia dictus Claudius cõtra-
ueniat. Quia Domini perstiterunt in responsionib. iã
datis, quarum prima est, ꝙ prius contrauenerant Co-
3 mes Alphonsus, & Camillus, quia stante † etiã ꝙ secũ-
do loco Dominus Claudius contrauenerit, agere põt.
Alex. qui alios citat, in l. cũ proponas, la 2. nu. 6. C. de
pactis, & ibi Alciat. nu. 37. vbi de cõi testatur, cũ alijs
allegatis. Nec placuit Dominis consideratio modici
interualli 16. dierum, quod intercedit inter celebra-
tionem instrumenti cum fabrica, & præsentationẽ re-
scripti Cęsarei, factam à Domino Claudio, quia sicut
dicitur quòd nõ ita subito obtinẽtur rescripta à Cæ-
sarea maiestate, ita nec in curia iam cito concludũtur
negotia, præsertim cum collegijs & congregationib.
Secunda erat responsio, quòd in diuisione præserua-
tur dispositio Comitis Francisci in illis verbis, & etiã
iuxta disposita per eum in eius testamento, seu etiam
Comitis Camilli, quæ verba, iuxta disposita per eum,
intellexerunt Domini de Comite Francisco, quia iam
condiderat testamentũ, non autẽ de Comite Alphon-
so, cuius primogenito bona feudalia concedebantur.
4 Non obstat, ꝙ duplex † promissio tollat solutionem
expensarum. Alex. in l. venditores. de ver. obl. Quia id
intelligitur dupla soluta. l. emptorem. §. Cassius. ff. de
5 actio. empt. Et cum † in instrumento expressè renun-
cietur fideicõmissis, frustra dicitur non intrare obliga-
tionẽ euictionis, ex traditis in l. si familię. C. famil. er-
cis. Si enim renunciant diuidentes fideicommisso, &
volunt teneri defendere à quacunque molestiãte per-
sona, ergo teneri voluerunt ẽt, ꝙ moueretur quæstio
ratione fideicommissi, quia clara intentio eorum erat,
quòd fideicõmissa non sortirentur effectum. Et dum
dicitur, quòd promiserunt legitimè defendere, ergo
non coguntur litem iniustam suscipere: Respõdetur,
quòd de hoc quæritur, an sit iusta, vel iniusta, & dum
de hoc disputatur, subministrandæ sunt impensæ, &
illa verba possunt ęsse adiecta ad exclusionẽ defensio-
nis de facto. Non obst. quòd Comes Camillus non
contrauenerit. Quia imò & ipse contrauenit, ex quo
nedum non reuocauit impetrationem factam à fabri-
ca, sed potius expressè eam ratam habuit, vt liquet ex
instrumento penes acta vltimo loco dimisso. Et cum
euictio, quæ prætenditur, proueniat ex causa longè
antecedẽte hanc diuisionem, nempe ex fideicommis-
so bon. mem. Patriarchæ, cessant, quæ deducuntur vl-
timo loco. ex Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gl. 9. nu. 35.
6 cum seq. Cumque promissio cantet † de defendendo
omnium ipsorum partium sumptibus, cessat quoque
restrictio allegata ex Castr. Alex. & alijs, in l. vendito-
res. ff. de verb. oblig. quod teneantur solum ad expen-
sas faciendas in extrahendis instrumentis, & exhiben-
dis testib. Quia (vt dictũ est) promissa est defensio om
nib. expensis promittentium, quo casu cessat prædicta
restrictio, d. l. venditores. de verb. obl. vbi glos. & alij.

ALDOBRANDINI.

Valentin. Beneficij Sanctæ Luciæ, Lunæ, 16.
Maij. 1583.

SVMMARIA.

1 *Patronus nec per se ipsum, nec per procuratorem à se constitutum potest se præsentare, & quare.*
Declara tamen, & limita. vt nu. 2. & seq.
3 *Dictio Seu, potest stare correctiuè.*
4 *Indefinita non æquipollet vniuersali ad destructionem actus.*
5 *Patronus compatronum præsentare potest.*
6 *Acceptatio in tempore facta præsumitur, & ex causa magis vtili.*

DECISIO CLXXXV.

DOmini concluserunt, præsentationem factam de
persona Andreæ esse validam: quamuis enim pa-
1 tronus † nec immediatè per se, nec mediantè procura-
tore à se constituto se ipsum præsentare queat. c. per
nostras. de iure pat. & post Doct. in c. fi. de instit. & in
c. ex insinuatione, de iure pat. Rocch. in tract. de iure
pat. in verbo, Ipse vel is à quo. num. 37. q. 20. Lambert.
in 1. pat. 2. lib. q. 8. art. 9. cum alijs allegatis. Cuius con-
clusionis duæ sunt rationes. Prima ratio ambitionis
euitandæ. Secunda, quia debet esse differentia inter
præsentantem, & præsentatum. cap. fi. de inst. Tamen
vtraque ratio visa fuit Dominis cessare in casu, de quo
agitur. Considerarunt enim, quòd mandatum conces-
sum ab Andrea, & Francisca, & Elisabetha eius sorori-
bus Nicolao eorum fratri, non fuit ad præsentandum
Andreã, & personã sibi bene visam. Et quãuis Domi-
nus Nicolaus videatur explicasse actũ ipsius præsen-
tationis etiam nomine ipsiusmet Andreæ, quo casu ex
acceptatione resultare videtur idem effectus ambitio-
2 nis, vt per Lamber. d. art. 9. 8. q. 2. par. 2. lib. tamẽ † di-
xerunt Domini id non abdicari, tum quia non ita de
plano procedit, quod præsentatio sit facta nomine om
nium, quia licet Nicolaus in præsentatione dicat, om-
nes dicti proponentes, tamen postea subijcit, & seu di-
ctus Nicolaus tam suo quàm aliorum compatronorũ
3 suorum nomine pręsentat. Vnde † cum dictio illa *Seu*,
stare possit correctiuè, Aret. in Rub. de except. num. 2.
Et de patronis indefinitè fecerit mentionẽ, in materia
odiosa ad faciendum incidere in vitium ambitionis,
4 & † ad destructionem actus, non videtur dicendum,
quod indefinita æquipolleat vniuersali. l. 2. ff. de libe.
& posth. vbi Dec. Ruin. cõs. 98. nu. 4. lib. 1. Et licet alij
actus postea subsecuti videantur arguere, quod idem
factum fuerit nomine Andreæ, tamen dicebãt aliqui,
attendẽdum esse actum præsentationis. Sed quicquid
sit de hoc, dixerunt, quòd non applicatur casui nostro
dictum Lambert. loquitur enim Lãbert. quãdo vnus
patronus constituit procuratorem ad præsentandum,
& procurator præsentat patronum, qui illum procu-
ratorem constituit, hoc enim casu de plano procedit
dictum suum. Quia si præsentatus acceptat præsenta-
tionem de se factam à procuratore, necessariò acce-
ptat præsentationẽ de se, & à procuratore nomine suo
factam. At quando (vt in hoc casu) plures, inter quos
est ipse præsentatus, constituerunt procuratorem ad
præsentandum, qui præsentauit non solum nomine il-
lius, quem præsentat, sed aliorum patronorum, qui
ipsum constituerant procuratorem, præsentatus po-
rest

teſt acceptare præſentationem factam nomine aliorũ,
& non ſuo, quo caſu in nullam incidit ambitionem, &
eſt differeotia inter præſentatum, & præſentaotẽ, quia
5 patronus † compatronum præſentare poteſt. glo. in c.
conſuluit. de iure pat. Doct. in d. c. per noſtras. eod. tit.
Lambert. d. 1. p. 2. lib. q. 8. art. 5. Et conſequenter in hoc
caſu ceſſant ambæ rationes prohibitionis. cap. per no-
ſtras. Et ſimpliciter acceptando præſentationem cen-
ſetur Andreas illam acceptaſſe eo modo, quo ſibi pro-
6 ficua futura erat præſentatio acceptata. Sicut † enim
acceptatio præſumitur facta in tẽpore, Rot. in antiq.
deciſ. 13. de conceſſ. præben. & 24. de probat. io antiq.
ita præſumitur ſacta ex cauſa magis vtili. Aym. con-
ſil. 24. nu. 13. Conſequenter cenſendus eſt Andreas ac-
ceptaſſe præſentationem factam nomioe compatrono
rnm, non autẽ nomine ſuo, quia hoc pacto euitat no-
men ambitionis, & ſuſtinetur actus, nec videtur ele-
giſſe viam ad impugnandam ſuam diſpoſitionẽ. Nec
obſt. quòd fuerit præſentatus abſens. Quia perſona
ſua erat cognita Ordinario, à quo fuerat ordinatus, &
quia fuit examinatus, vt referunt ipſimet examinato-
res 26. Maij. 1575. & propterea non intrant allegata
per informantes pro ſocietate. Fuit confirmata ſupra
ſcripta deciſio Lunę, 25. Iunij. 1563.

ALDOBRANDINI.

Bononien. Bonorum de Pipiois. Lunæ, 10. Decembris, 1583.

SVMMARIA.

1 *Eccleſia agens ad reſtitutionẽ bonorum emphyteuticorũ ob lineam finitam, tenetur ſoluere omnia melioramenta hæredibus emphyteutæ. & num. ſeq. per totum.*
2 *Diſpoſitio l. in fundo. ff. de rei vendic. procedit ſolum in bona fidei poſſeſſore, qui cauſam non habet a domino.*
3 *Eccleſia petens reſtitutionem in integrum aduerſus contractum tenetur ſolum reficere melioramenta ſecundum diſpoſitionem l. in fundo. ff. de rei vendic.*
4 *Melioramenta ſi plus valent tempore reſtitutionis, quã quo fuit impẽſum, an Eccleſia tenetur ad illud plus.*
5 *Fructus compenſantur cum melioramentis a bona fidei poſſeſſore factis.*
6 *Melioramẽta transmittuntur ad hæredem emphyteutæ.*

DECISIO CLXXXVI.

DIxerunt Dñi, plures eſſe pro Pipinis, & magis in-
1 caleſcere pro ipſis. Pro hac opi. enim ſtãt † Aog.
in l. domos, nu. 2. ff. de leg. 1. & ibi Pau. de Caſt. ou. 7.
Alex. poſt prin. Iaſ. nu. 4. & ibi ẽt Cuman. Rui. cõſi. 14.
nu. 3. & conſ. 38. nu. 25. li. 1. & conſ. 117. ſub nu. 1. lib. 3.
& conſ. 165. nu. 6. lib. 4. & eſt de mente Corn. conſ. 66.
nu. 8. lib. 4. ibi. & aliàs io ſimili dixit Bal. vbi poſt Bald.
& Paul. de Caſt. aſſerit, ꝙ l. in fundo. ff. de rei vendic.
2 procedit † ſolũ io bonę fidei poſſeſſore, qui cauſam nõ
habet à domino. Et ſentit eandẽ opinionẽ cõſ. 158. nu.
8. lib. 3. Rolãd. conſ. 28. nu. 14. & cõſ. 30. nu. 6. li. 1. Mo-
lin. de primog. Hiſpaniarũ, c. 26. nu. 13. Anto. Gomeſ.
ſuper 26. lege Tauri, nu. 5. Ioan. Gartia. in tract. de ex-
penſ. meliorament. c. 24. nu. 3. vbi de cõi. Alemur. Vaſ-
ques in q. de iure emphyt. q. 25. nu. 28. verſ. 10. conclu
ſio. Pro cõtraria parte ſtant ſolum Marzar. in epit. fi-
deicõmiſſ. q. 65. & latius conſ. 10. verſ. melioramenta.
Burſat. conſ. 71. nu. 23. lib. 1. Cagn. in l. 2. nu. 145. C. de
pact. inter empt. vendit. Et quamuis Abb. in c. 1. de in
integ. reſtitut. & ibi Bero. nu. 38. cum ſeq. nolint, quòd
3 quando Eccleſia reſtituitur † in integrũ aduerſus con-
tractum, teneatur ſolũ reficere melioramenta, ſecun-
dũ diſpoſitionem l. in fundo. de rei vendic. tamẽ patri-
ticulatẽ poteſt habere rationẽ, ex quo reſtitutio huiuſ
modi omnia reponit in priſtinũ ſtatũ, & reſoluit con-
tractum, & omnia hinc inde reficiuntur, & ſatis eſt, ꝙ
ille, contra quem conceditur reſtitutio, non ſit in dam
no: at in caſu, in quo verſamur, contractus non reſol-
uitur, nec reſcinditur. Volunt tamen Domini videre
rationem huius concluſionis, quia prædicti Domini
moueotur per tex. in l. domos. ff. de legat. 1. qui nõ vi-
4 detur probare hanc concluſionẽ, quaodo † meliora-
menta plus valent tempore reſtitutionis, quàm quo
fuit impenſum, quod tamen ſecundum aliquos non
videtur ſubuertere illam opi. quia nec tex. in l. in fun-
do. ff. de rei vendic. videtur poſſe applicare terminis,
de quibus agimus, ex quo loquitur ſolum in bonæ fi-
dei poſſeſſore, qui ex quadam tantum æquitate cõſe-
5 quitur melioramenta. Et hinc eſt, † quòd fructus cõ-
peoſantur cum eis, l. ſumptus. ff. de rei vendi. quod nõ
eſt in eo, qui eſt dominus etiam vtilis tantũ. Iſte enim
ſi ædificat in ſuo, & fructus ſuos facit, maximè con-
tractu emphyteutico, in quo quando finitur emphy-
teuſis, ob lineam finitam, non autem ob culpam, me-
lioramenta omnia remanent propria hæredis emphy-
6 teutæ, cum ad † illum tranſmittantur. Clar. qui cete-
ros allegat de emphyt. 45. quæſt. Si ergo dominium
horum melioramentorum eſt hæredis emphyteutæ, ſi
Eccleſia vult ea conſequi, æquum videtur, vt etiam
ſoluat iuſtum pretium, ex quo tractatur de acquiren-
do, quod ſuum non eſt. Quia tamen viſa fuit Domi-
nis materia conſiderabilis, volunt perpendere ratio-
nes vtriuſque opinionis.

ALDOBRANDINI.

Mantuan. Attentatorum. Lunæ, 1. Iulij, 1583.

SVMMARIA.

1 *Inueſtitura facta à domino in aliã perſonam, pendente appellatione inter eum & vaſallum, dicitur attentata. Fallit tamen, vt num. 7.*
2 *Impetratio noui iuris etiam lite pendente, quãdo collitigans illud impetrat, a tertio non dicitur attentata. Declara tamen, & limita, vt nu. ſeq.*
4 *Caducitatem declarare, licet dominus poſſit lite pẽdente, non poteſt tamen ius in alium transferre.*
5 *Alienatio rei litigioſa dicitur attentata.*
6 *Clauſula, cũ annexis, & connexis, comprehendit in appellatione a grauamine negotium principale.*
8 *Inferioribus non eſt aperiendum via diſputandi de validitate inhibitionis, vel de vi comprehẽſiua illarum.*

DECISIO CLXXXVII.

COncluſerunt Domini pro maiori parte, ioueſtitu-
ram, de qua agitur eſſe attentatam. Cũ enim No-
biles petijſſent a Reuerendiſſ. D. Epiſcopo Mantua-
no, licentiam vendendi terras, quas ab ipſo Epiſcopo
in feudũ recognoſcunt, Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. P. D.
Claudio Abbati, ac eius, qui Nepotibus, qui oẽs sũt, &
ipſi in eiſdem inueſtituris comprehenſi, & a denega-
tione licentiæ appellaſſeot, commiſerũt in Rota cau-
ſam huiuſmodi appellationis cum clauſula *quam &
quas, de, & ſuper præmiſſis, cum annexis & connexis,*
quæ commiſſio comprehendit omnia ea, ſuper quib.
fundare ſe poterat Epiſcopus ad denegandam iſtam
licentiam, & ea omnia, ſuper quibus ſe poterant fun-
dare Nobiles ad oſtendendum, quod oon erat neceſ-
ſaria, vt mox dicitur. Cum itaque Reuerẽdiſſimus D.
Epiſcopus Mantuanus fuerit perſonaliter inhibitus
15. Febr. 1583. & nihilominus ipſemet 13. April. 1583.
diſueſtiuerit de omnib. his bonis Nobiles, declarando
nolle illos amplius in vaſallos, deque illis inueſtiuerit
Illuſt. D. Carolum, clarè apparet, per hanc inueſtitu-
1 rã, quoad hoc fieri deterius, & non ſolum † attenua-
ri, ſed etiam tolli ius Nobilium, quia diſueſtiuntur de
eorũ iure, & de eo alius inueſtitur, & conſequenter
bene intrant tradita ab Aegid. poſt. Innoc. in c. fin. vt
lit. penden. dec. 749. & Rot. 25. de reſcrip. in nou. Stã-
te. n. firma hac inueſtitura, fruſtra tractãt Nobiles an
requiratur licẽtia, vel ne, in alienatione vltimo loco fa-
cta in confeudatarios, ſi illi nil habẽt, & fruſtra agunt
an teneãtur ſoluere laudemiũ Epõ pro hac alienatio-
ne, ſi expreſſis verbis Eps profitetur nolle amplius eos
eſſe ſuos vaſallos, de eorũ portione aliũ inueſtiẽdo, &
ppea (vt dixi) eſt attẽtata, vt poſt Pau. de Caſt. cõſ. 72.
lib. 2.

lib.2. dicit Fely.conf.32. nu.13. Refert Gabriel. de iu-
2 dic.conclus.4.nu.24.Non obstat,quòd impetratio † no
ni iuris etiam lite pendente, quando collitigans illud
ius impetrat à tertio non dicatur attentata. Quia non
3 procedit † in impetratione obtenta à communi Domi
no,id est,Prælato,Innoc.d.cap.fi.vt lit.pendent.præser-
tim,quando per illum (vt in hoc casu,quemadmodum
supra dictum fuit) præiudicatur iuri collitigantium,
Aegid.vbi supra per tex.in c.1.prope fin.vt lit.pendét.
& c.causam quę.de testibus.Maximè,quia ea median-
te datur nouus collitigans respectu huius licentiæ ob-
tinendæ, quia habetur in consideratione in primo, &
secundo.Et lite pendente non procedit supradicta con
clusio, quando ille tertius est inhibitus, vt in hoc casu
inhibitus erat Episcopus. Nec obstat, quod Dominus
directus possit declarare caducitatem lite pendente,
Capic.decis.16.nu.6.Achill.1.loc.prædict. dec.426.ea-
4 dem die lib.3.Quia † non videtur bona consequentia,
potest declarare, ergo potest ius in alium lite penden-
te transferre: transferendo enim bona iam de illis di-
sponit, vt de proprijs, ꝙ lite pendente facere nequit.
5 Et † hinc est, ꝙ alienatio rei litigiosæ est attentata, tot.
tit.ff. & C.de litigios. & officio iudicis, reuocatur. Af-
flict.decis.396.num.10. Cùm igitur Nobiles commise-
rint causam appellationis à denegatione licentiæ cum
clausula *quam & quas*, & clausula *cum annexis & con*
6 *nexis*,sicut † hęc clausula comprehendit in appellatio-
ne à grauamine negotiũ principale, Aegid. decis 619.
in fin.quia negari non potest,quin negotium principa-
le contingat illam causam: ita & in hoc casu, cum lis
penderet,an Episcopi licentia sit necessaria,vel ne quã-
do alienatio fit in conuestitus,cõtingebat hanc causam
prætensio Episcopi, quòd Nobiles cecidissent ob alie-
nationem factam in extraneos. Erat etiam connexum
cùm hoc negotio prætensio Nobilium, quòd ob clau-
sulam de qua in inuestitura Aloysij, ad habendum,te-
nendum, & quicquid sibi, & Aloysio, suisq; hæredib.
deinde placuerit faciendum, sine cõtradictione ipsius
D.Episcopi, & successorum suorum,saluo semper iure
feudi D.Episcopi, indistinctè nulla requireretur licen-
tia in quibuscunque alienationibus, & quod pactum
deinde in sequentibus inuestituris appositum, prohi-
bens alienationes, super quo se potissimũ fundat Epi-
scopus in ista inuestitura, non teneat, sed attendenda
sit prima inuestitura.Cum igitur Episcopus esset inhi-
bitus vigore huius commissionis, non potuit quicquã
7 concedere, quod tangeret hæc bona. Et † cessant tra-
dita ab Innoc.& alijs in c.fin.vt lit.pendent. Quia non
loquuntur quando quis impetrat aliquid à communi
Domino inhibito. Quod dicebant aliqui ex Dominis
non habere aliquam difficultatem secundùm stylum
8 Rotæ, ne † aperiatur inferioribus via disputandi de
validitate inhibitionis, vel de vi comprehensiua illa-
rum, Achil. decis.7. de attenta. & ne contemnaotur.
Vltra,quod hæc inuestitura ex clausulis multum prę-
gnantibus continet & caput caducitatis,quòd præten
ditur ex alienatione facta in confeudatarios,quatenus
ex ea Nobiles cecidissent. Et propterea dicebant Do-
mini,illam, tanquam quo ad præmissa attentatam,re-
uocandam, &c.

ALDOBRANDINI.

Balneorigen. Alluuionis.Lunæ,8.Iunij.1583.

SVMMARIA.

1 *Possessio tam naturalis, quam ciuilis amittitur per inun-*
dationem.
Imò etiam ignorans perdit possessionem,nu.3.
2 *Præscriptio interrumpitur per possessionem ciuilem, ex*
communi.
4 *Possessio,quæ non potest retineri,amittitur etiam ab igno*
rante.
5 *Aqua recedente possessio reuertitur ad priorem possesso-*
rem noua apprehensione interueniente.

DECISIO CLXXXVIII.

DOmini concluserunt,probari possessionem Domi
notum de Ballionibus. Probat etiam,testes ipsos
in loco,de quo agitur,retinuisse aquas,plantasse arbo-
res, & exegisse pœnas ab ingredientibus dictum locũ.
1 Non obstat † antiquior possessio Aluianen. vti amis-
sa per inundationem, l.3. §. Labeo. ff.de acquir. posses.
vbi Doct. Qua mediante nedum naturalis, sed etiam
ciuilis possessio amittitur, vt per Bar.Soc.& Ias in d.§.
2 Labeo. nu.3. Si enim ciuilis retineretur, † præscriptio
non interrumperetur, prout interrumpi tenent Doct.
per glos.in d.§.Labeo.communiter receptã.l.qui fun-
3 dum. in princ. ff.pro empt. Ex † qua inundatione ne-
dum sciens, sed etiam ignorans possessionem perdit,
4 Soc. in d.§.Labeo, nu.2.Ias.nu.4. Possessio † namque,
quæ retineri non potest, amittitur etiam ab ignoran-
te, Bart. in l.clam possidere. §. qui ad nundinas.in pen.
oppos.de acquir.posses. Non obstat, quòd fuerat mo-
dica inundatio. Quia imò magna fuit, ex quo flumen
nouo relicto alueo ad antiquũ redijt. Quod auté bre-
ui recesserit flumen ex loco illo, & calcari semper po-
tuerit,vel illico Aluianenses se præparauerint ad recu-
perationem, ex istis testib.non probant. Minus obstat,
5 quòd recedẽte aqua † possessio ipso iure reuertatur ad
priorem possessorem, vt in l.vsumfructum. ff. quibus
mod. vsusfruct. amit.l.si locus.ff.quemad.seruit.amit.
Aret.in §.quod si naturali. Instit.de rer.diuis. Nã aqua
recedente necessaria est noua apprehensio, Ruin.cõsil.
45. num.2. lib.4. Nec glos. quam allegat Aret. in d. §.
quod si naturali.in verbo,remanere,id dicit. Imò con-
trarium innuit,dum dicit,possessionem aqua receden-
te restituendam esse, quod dictum Aret. reprobant
Modern. de alluuion.lib.2.cap.22.num.8.

ALDOBRANDINI.

Treueren. abbatissatus. Veneris,7. Octo-
bris. 1583.

SVMMARIA.

1 *Beneficiorum appellatione comprehenduntur etiam regu-*
laria.
2 *Constitutio de publicandis non habet locum in electiuis*
beneficijs.
3 *Successor intelligitur etiam respectu possessionis.*
4 *Decretum irritans inficit possessionem, & omnes iuris ef-*
fectus illius tollit.

DECISIO CLXXXIX.

COncluserunt Domini, constitutioné de publican.
resignationibus comprehendere etiã huiusmodi
abbatissatum, quantumuis electiuum: verba enim &
ratio constitutionis conueniunt. Verba, quia ea sunt
1 vniuersalia ibi,in quibuslibet beneficijs,quorum † be-
neficiorum appellatione comprehenduntur etiam re-
gularia, Card.in Clem.1.q.5.num.15.de iud. Felyn.in
c. postulasti. ante num.5.de rescript. Ratio etiam eui-
tandi fraudes, de qua in prooemio dictæ constitutio-
nis,bene applicatur. Et quamuis huiusmodi monaste-
2 ria natura sua sint electiua, tamen † & in electiuis, vt
sunt monasteria consistorialia, locum habet constitu-
tio,quando renunciãtur: tunc enim regulantur legib.
loquentibus de impetratione beneficiorum,Sarnen.de
annal.quæst.11. An auté Anna,hoc non obstante, pos-
sit dare de allegatione Lap. 89. Domini amplius cen-
suerunt super hoc cogitandum. licèt enim successor
3 † intelligatur etiã respectu possessionis, vt per Put. in
allegata decis.154.lib.3.Achil.decis.vnica,de successio.
nihilominus cùm constitutio de publican. habet decre
4 tum † irritans,quod inficit possessionem,& omnes iu-
ris effectus illius tollit, Cassad.super reg.decis.7.nu.3.
Crescent. decis.13. in fin. non videtur, quòd talis de-
tentor, cùm non habeat sua detentatio aliquod fomen
tum iuris,possit dare de allegatione Lap. Quia id pos-
se facere pendet à iuris dispositione. Et licèt fortasse
hoc decretum non esset totaliter iustificatum, tamen

pars petit remiſſoriam ad illud plenius iuſtificandum, quæ circa hoc ſibi concedenda eſſet. Licèt enim materia videatur obiectiua, eſt tamē de iure dantis. Ex qua Nicolaus impetrauit ob nō publicationem. Et quamuis replicetur, quòd ius remanſit penes Franciſcum, contra eam opponitur, quod non fuit benedicta.

ROBVSTERII.

Cæſarauguſtan. Parochialis. Lunæ, 14. Nou. 1583.

SVMMARIA.

1 *Spoliatus habens titulum coloratum eſt reſtituendus contra quemcunque etiam poſſeſſorem cum titulo, de ſtylo Rota.*

2 *Actore plenè probante ſuam intentionem debet pariter reus probare ſuam exceptionem.*

3 *Reus non tenetur probare ea, quæ veniunt in replicatione actoris.*

4 *Reſignatio præſumitur publicata ex poſſeſſione triennali, niſi agatur de ſpolio.*

5 *Poſſeſſio ſpoliatiua eſt improba, & ſine aliquo iuris fomite.*

6 *Qualitas facilius probatur quàm ſubſtantia rei niſi pars ſit ipſius, & num. 7.*

DECISIO CXC.

FVit reſolutum, quòd Michael Mōterde poteſt agere remedio poſſeſſorio ad redintegrationē ſuę poſſeſſionis primæuæ contra Ioannem: quia ſi iura ſunt bene recognita, vt præſupponitur, ipſe probauit pri-
1 mum, & ſecundum extremum. Et † cum habeat titulū coloratū, ſequitur, quòd eſt reſtituendus contra quēcūque etiam poſſeſſorem cū titulo, iuxta obſeruationem Rotæ. Non obſt. conſenſus reſignationis in fauorē Marci auctoris Maycæ, & ſic quòd cecideri à poſſeſſione facto ſuo. Quoniam reſpondebant Domini, quòd cùm Monterde actor plenè probauerit ſuam intentionem ex titulo colorato, & duobus extremis, debet
2 † Maycas reus pariter plenè probare ſuam exceptionem, Dec. conſil. 57. col. 1. in fi. cum ſeq. Et ſicut actor probauit qualitates neceſſarias ad ſuam actionem, ita reus debet probare qualitates & circumſtantias ad ſuā exceptionem: Franc. in c. 1. in 1. no. de præſcript. Aym. conſi. 226. nu. 8. Sicq; cùm Maycas excipiat de voluntaria dimiſſione poſſeſſionis ex prætenſa reſignatione in Ioannem Marcum, debet probare qualitates neceſſarias ad dictam dimiſſionē poſſeſſionis, & conſequenter debet probare dictam renunciationem in Ioannem Marcum fuiſſe publicatam, iuxta conſtitut. Pij V. cùm ſit pars renunciationis, & ſine ea non excluditur actor ab iſto remedio recuperādi poſſeſſionem anteriorem, vt pluries fuit in Rota reſolutum, prout informantes bene deducunt, & dant copias deciſionum. Non obſt.
3 quòd † non tenetur reus probare ea, quæ veniunt in replicatione actoris, Oldr. conſil. 229. num. 3. Quia reſpond. quòd publicatio non reſpicit replicationem actoris, ſed qualitatē & circūſtantiam rei, cùm ſit pars reſignationis, vt reſoluerunt in illa Callaguritan. quā
4 adducunt informātes. Non obſtat, quòd ex quo † probatur triennalis poſſeſſio Io. Marci auctoris, ex alleg. Lap. 89. probatur ſaltem præſumptiuè, quòd dicta reſignatio fuit publicata. Quoniam reſpondebant, quòd cùm allegatio Lap. non habeat locum in ſpolio, vt in deci-
5 ſionibus adductis per informantes. Nam † poſſeſſio ſpoliatiua eſt improba, & ſine aliquo fomento iuris. l. improba poſſeſſio. C. de acquir. poſſ. Caſſad. deciſ. 6. de præbend. Monterde, qui probauit ſpolium, habet fundatam intentionem in ſpolio. Vnde ſi Ioannes vult excludere ſpoliū ex allegatione Lap. debet probare poſſeſſionem Io. Marci fuiſſet legitimam, & talē, quę poſſit producere iſtos iuris effectus, cùm (vt dixi) eſt iam probata inſerta. Nec ſufficit dicere, quòd allegatio Lap. facit præſumere, hanc reſignationem eſſe publi-
6 catam, quia † hoc procederet, vbi non eſſet probatum ſpolium pro parte Monterde, ſed illo probato ad excludendum illud, oportet probare publicationē aliunde, quàm ex triennali poſſeſſione, alioquin ferè ſemper triennalis poſſeſſio auctorum excluderet ſpolium. Vltimò, non obſtat, quod hic agitur ſolum de probanda iſta qualitate publicationis eo, quòd eſt probata ſubſtantia rei, quæ conſiſtit in ipſa reſignatione, & fa-
7 cilius probatur qualitas quàm ſubſtantia. Quia † dicebant, quòd cum iſta qualitas ſit pars ipſius reſignationis, non ſatis eſt probaſſe partem rei, niſi etiam probetur integra, & cū omnib. ſuis partibus. Nihil enim eſt actum, donec aliquid ſupereſt agendum. Et cum hoc onus ſpectet ad Ioannē quouſque ſit probata iſta qualitas publicationis, & probatio Monterde plena, & perfecta præualet, vt poſſeſſio Io. Marci dicatur ſemper ſpoliatiua, quo vſque ſit probata qualitas, quæ excludit ſpolium. Et ita tenuerunt Domini pro Monterde, niſi Ioannes probet publicationem reſignationis.

BLANCHETTI.

Vrbeuetan. caſtrorum. Lunæ, 15. Iunij. 1583.

SVMMARIA.

1 *Dictio, gradus, poſita pro extremo in pacto excluſiuo feminarum, an ſtet incluſiuè, vel excluſiuè.*

2 *Argumentum valet de pacto ad ſtatutum.*

3 *Statutum excludens feminas deſcendentes propter maſculos eſt odioſum odio irrationabili.*

Idem in pacto dicendum eſt.

Diſtingue tamen aliquos caſus, & limita, vt num. 11. ex communi.

4 *Diſpoſitio imponens pœnam ſine culpa eſt odioſa, etiam ſi reſpiciat publicam vtilitatem.*

5 *Spurij & naturales nullo iure vocantur ad excluſionem propriarum filiarum.*

Imò etiam per ius diuinum excluduntur, nu. 7.

6 *Nepotes excluduntur ab hæreditate aui, cum primo diſponenti, non autem grauato ſuccedant.*

8 *Diſpoſitio hominis ſtrictius interpretanda eſt, quàm diſpoſitio legis.*

9 *Intentio principalis in diſponente inſpicienda eſt, licèt diſpoſitio exorbitans a iure communi ſit odioſa.*

10 *Primogenitura dicitur fauorabilis, licèt repugnet æqualitati ſeruandæ inter filios.*

11 *Maſculi, an & quando poſſint excludere feminas ex diſpoſitione legis, vel hominis, vide hic aliquos caſus.*

Quod an procedat etiam in ſpurijs, videas bene, nu. 12.

DECISIO CXCI.

PRopoſui dubium, *an pactum, de quo agitur, ſit odioſum odio irrationabili?* Cum enim iam fuerit aliàs reſolutum eſſe odioſum, videndū erat, an iſtud odioſum, de quo in pacto, eſſet irrationabile ita, vt dictio
1 † ſupradicta gradui, ſtaret incluſiuè, vel excluſiuè, iuxta trad. per Bald. in l. meminiſſe. ff. de off. proconſul. idque ex eo, quòd non potuit decidi ex diuerſitate ſententiarū, an ſola dictio *vſque* adiecta gradui in hac diſpoſitione includeret, vel excluderet. Et quia vota Dominorum fuerunt varia, nihil etiam ſuper hoc fuit reſolutum. Quòd enim iſtud pactū ſit odioſum odio irrationabili, multis modis conſiderabatur. Primò, quia in
2 hac materia, licèt † arguere de pacto ad ſtatutū, Bald. in l. cunctos populos nu. 19. C. de ſumma Trinit. & fi-
3 de Cathol. Vnde † cum plures Doct. teneāt, huiuſmodi ſtatuta excludentia deſcendentes feminas propter maſculos, quamuis reſpiciant fauorem agnationis, eſſe odioſa odio irrationabili, idem dicebant firmādum in hoc caſu. Bald. enim in c. 2. verſi. ibi prohibēs. de feud. cogn. dicit, talia ſtatuta, licèt ex vſu approbata, eſſe irrationabilia, & in l. lege 12. tabularum, quòd ſunt iniurioſa, & in conſil. 83. num. 3. vol. 1. eſſe iniqua, & contra naturalem æquitatem. Et quòd huiuſmodi ſtatuta ſint irrationabilia, tenuerunt Barbat. conſil. 39. in princip. volum. 2. Gozadin. conſil. 37. nu. 12. & plures ex allegatis pro hæredibus: Alij dixerunt odioſiſſima,

vt

vt Fulg.in l.maximum vitium, nu.4.C.de lib.præt.& in d.l.lege 12.tab.dicit impia. Signorol.cōs.101.nu.28. dicit odiosa odio irrationabili,imò irrationabilissimo. Seisel.in l.2.de in iua vocan.col.vlt. vers.& si attendatur,aut esse odiosa odio irrationabili. Plures etiā Doct. vtuntur verbis Imperatoris.d.l.maximum vitiū,quod causatur quodammodo à natura. Regulare enim est,
4 † φ dispositio imponens pœnam sine culpa sit odiosa,l. quisque.C.ad leg.Iul.Maiest.l.1. §.quare. ff.de ventre inspicien.etiā si præ se ferāt publicam vtilitatem.Et de Macedoniano sentit Pau.Castr. in l.qui exceptionem, nu.8.ff.de condict.indeb.Ruin.in l.nemo potest. n.75. ff.de leg.1.Quę si procedunt,quando legitimi vocātur ad succeßionē exclusis filiis feminis, multò magis habent locū quando spuriis & natis ex damnato & pumbili coitu defertur succeßio,qui ab intestato nullo modo succedere possunt, §.fin.in authē. quibus mod.nat. effic.sui.Et φ talia statuta sint improbanda,post Federic. de Sen.conf.275. tenueruot omnes allegati in dec. Boer.127.nu.9.& per Ruin. conf.137.nu.2.& Felyn l.fin.nu.73.de constitu.Quæ multò magis applicantur proposito casui,in quo spurij nascuntur, & trāsuersales vocantur ad exclusionem propriarum filiarum, quòd
5 † nullo iure reperiri inductum,dicit Corn. conf.97.cit ca princ.in tertio. Potuisset.n.ex isto pacto dari casus, vt alter ex paciscentibus habuisset spurium , alter verò filiam feminam, & ea filia à spurio fuisset exclusa, qui casus licēt non contigerit, tamē nō ex euētu qualitas pacti , sed ex mente paciscentium iudicari debet.
6 Præterea † nepotes excluduntur ab hæreditate aui,cū primo disponenti,non autem grauato succedant,l.cohæredi.§.cum filio.ff.de vulg.& pupil. Accedit,quòd vix aliud statui posse videtur,cū spurius in tertio gradu posset excludere masculum legitimum in quarto. Non obstat,φ de iure diuino masculi excludant feminas. Num.cap.7.& φ per l.12.tabul.& mediam iuris
7 prudētiam idem statueretur. Quia † etiam per ius diuinum spurius excludebatur à succeßione, & dispositia in dictis iurib.sunt sublata,per l.maximum vitium. C.de liber.pręter.Non obstat,quòd fit factum fauore agnationis,quia etiam statuta sunt eodem fauore condita,& tamen oēs præ dicti Doct. & alij allegati dicūt,
8 illa esse rationabilia, præcipuè, cùm hic non † agatur de legis, sed de hominis dispositione, in qua strictius est procedendum,ex trad.per Cy.in l.quicunque.C.de seru.fugit.Nec mouebant eum deducta ex Corn. allegat.in pluribus suis conf.per d.Burghesium. Quia in omnibus locis vtitur verbis dubitatiuis, & omnes auctores licēt dicant talia statuta esse fauorabilia, tamē intelligi ntur,quo ad caput inclusiuū, non verò quo ad exclusiuum.Contrarium sentientes mouebantur.Primò,
9 quia omnis † dispositio exorbitans à iure cōmuni censenda est odiosa : sed iuxta doctr.Bartol.in l.qui exceptionem,nu.2.ff.de condict.indeb. cōiter receptam,& quæ à Rota seruata fuit in causis Lucao.decanatos, & Pharen.pensi.coram R.P.D.meo Aldobrandino, debet inspici id, quod fuit præcipuum in intentione disponentis. Et potest dari exemplum in primogenitura,
10 † quæ repugnat æqualitati seruandæ inter filios, l. inter filios.C.famil.ercisc.& tamen est fauorabilis. Præterea cùm in re propria quilibet sit moderator,& arbiter.l.in re mandata.C.mandat.cùm paciscentes vsi fuerint iure suo,nemini dicuntur iniuriam fecisse, præcipuè cū hic agatur de castris, quorū administratio non debet respectu vasallorum cō fundi,quia facilius sæpè per feminas,quàm per masculos transeunt in familias alienas.Et placebant auctoritates allegatæ pro Domino Iacobo.Allegatis in contrariū respondebant distinguendo tres casus, videlicet,quòd si filia femina excludatur à filijs masculis,& mandar filias dotari,hoc casu
11 † statutum dicatur fauorabile,vt de communi testatur Brun.de statut.exclus.art.4.nu.5. Et non esse iniquum dicit Bald.in consil.119. lib.5. Imol. in l.Titio centum §.Titio genero.nu.11.ff.de cond.& demonstrat. Alius casus est, quando filia propter patronum excluditur, iuxta tradita per Bald.in l.quicunque. nume.11. C.de seru.fugit.qui non est casus propositæ quæstionis.Tertius verò sit casus, quia transuersalis masculus excludit feminam pariter transuersalem, & hoc casu talem dispositionem si mandatur dotari, tenebant fauorabilem,ex Cald.conf.4.de constit.Atet.conf.43. Nō enim dici debet ius iniquū, quod procedit ab eo, qui habet potestatem ita disponendi,vt per Lap.alleg.101.n.12. Non obstant, quæ dicta fuerunt de spuriis , quia cum in eadem oratione vocātur legitimi, debet eadem determinatio vtrumque determinare, l. iam hoc iure.ff.
12 de vulg.Et † sicut respectu legitimorum dispositio est fauorabilis,vel saltem nō odiosa odio irrationabili, ita & ista : hęc tamen responsio posset pati aliquam difficultatem , ex trad.per Ruin. consil.157. num.7.vol.2. Poterunt igitur informantes hoc considerare, & principio audientiarum mensis Octobris iterum causam proponam.Et 21.Nouemb.1583.fuit resolutum pactū esse odiosum odio irrationabili.

BLANCHETTI.

Roman.Societatis.Lunæ, 20.Iunij.1583.

SVMMARIA.

1 *Suasio suadenti vtilis,ei autem cui suadetur damnosa,arguit dolum.*

Eoq, magis,si ea reticeantur, quæ respiciunt commodum reticentis,& damnum ignorantis. nu.2.

3 *Dolum arguit diligentia quæ adhibetur insolita.*

4 *Dolus dans causam contractui annullat contractum.*

5 *Reg.l.qui cum alio contrahit.ff.de reg.iur. quomodo intelligatur.*

6 *Dolus præponderans culpæ suffragari non debet.*

DECISIO CXCII.

Accepit Oliuerius pecunias mutuo super officio, quod habebat à Christophoro absente,ad societatē per tres menses duraturam, & deinde ad beneplacitū sub periculo vitæ à Christophoro nominandæ in ratificatione,& donec ratificaret sub periculo vitæ dicti Christophori, illinc ad 20. dies in eodem officio Christophorus ratificauit, & nominauit periculū vitę pro summa scutorum 550. R.D.Francisci Badini clerici Camerę, qui cū postea grauißimè ægrotaret, Christophorus disdixit societatē, & pēdere spacio 15.dierū disdictam societatem notauit in maiore summa , quo die seu nocte sequenti decessit d.R. D. Franciscus, cum postea iam Oliuerius pecunias soluisset Christophoro, egit coram A.C.pro restitutione earundem,allegans se dolo circumuētum ad renouandū societatē,cum ignoraffet Christophorū nominasse vitam R. D. Francisci. Ideò de ordine S. D. N. præsupposita serie facti latiua per partes deducta proposui dubium in Rota, *an Christophorus teneatur ad restitutionem dictarum pecuniarū Oliuerio?* Et Dñi dixerūt, Christophorum teneri, cum
5 dolore versatus sit cū Oliuerio.Suasio †enim suadenti vtilis,ei autem,cui suadetur,dānosa,arguit dolum.l. seruus suus.ff.de dol.l.Iulianus.§.per contrarium.ff.de act.empt.Aym.consil.670.nu.4.cum alijs allegatis per magnif.& eruditis.D.Petrū Aldobrandinum,quę Do-
2 minis placuerunt.† Idq; eo magis si ea reticeātur, quæ respiciunt cōmodum reticentis, & damnū ignorantis, Abb.conf.68.nu.2.li.1.Corn.cosf.424. nu.4. post Bart. & Pau.de Cast.in l. 1.§.venditor ff.de act.empt.& eun
3 dem Bart.in l.quæro.eod.titu. Quibus accedit † insolita etiam diligentia Christophori, vt dicta societas renouaretur,ex qua arguitur etiam dolus, Dec.cōf.448.
4 nu.23. Ex quo † sequitur, quòd cum iste dolus fuerit deceptiuus, & dederit causam huic contractui, ex eo annullatur contractus. Cremen.in l.2.nu.12. C.de resciss.vend.Ingen.in l.contractus. nu.108. ff.de reg.iur. cum alijs allegatis.Non obstat reg.l.qui cum alio contrahit.

5 trahit. eod.tit. Qoia † procederet, si ante ratificationē
contractus remansisset in suspenso: sed cùm interim
contractus subsisteret, & pecuniæ starent periculo vi-
tæ Christophori, noo potest negligentiæ argui Oliue-
rius, præcipuè cum in re propria liceat esse negligen-
6 tem, l. quod Nerua. ff. deposit. Vltimo dolus † præ-
ponderat culpæ, & ideo suffragari non debet, l. cum
sex mēses. vbi glos. ff. de ædilit. edict. Non obstat, quòd
Oliuerius potuerit voluisse renouare, ne si fortè d. Frā
ciscus etiam conualuisset, teneretur restituere. Quia
non est verisimile, vt quo tempore lucrum sibi immi-
nebat, voluerit damnosè, & eum pro quo dictas pecu-
nias receperat, subijcere, cum regulariter nemo pręsu-
matur proprium iactare, l. cùm de indebito. ff. de pro-
bat. Non obstat l. actiones. §. diximus. ff. pro soc. Quia
in proposito non est quæstio, an dissolutio societatis te-
neat, quia hoc est indubitatum, sed an renouatio facta
sustineat. Nec refragantur decisiones in causa Roma-
nen. societatis coram me. Quia illa Rota voluit vide-
re, an constaret de fraude; & licèt ex illa infirmitate D.
Claræ decesserit, tamen constitit, quòd nec Medicus,
nec ipsa habuerunt illam infirmitatem tempore factæ
nominationis pro tali, vt ita de facili potuisset mori,
hic autem tempore factæ renouationis apparet, quòd
D. Franciscus animam exhalabat. Ex quibus sequitur,
quòd eius, quod ignotáter solutum fuit repetitio de-
tur l. 1. ff. de condict. indebiti.

ROBVSTERII.

Camerinen. Fideicommissi. Ven. 7. Nouemb. 1569.

SVMMARIA.

1 *Notariatus quasi possessio sufficit ad validitatem instru-
menti, quando alias probari non potest.*
2 *Decretum interpositum a iudice præsumitur cum causa
cognitione.*
Idque magis in iudice maiori, num. 3.
4 *Decreti fauor non præsumitur in arduis, & alteri praiu-
dicialibus, nisi in iudice maiore.*
5 *Citationis solennitas ex lapsu 30. annorum præsumitur
etiam in grauibus, & contra tertium, & num. 11.*
*Idem ex auctoritate iudicis. num. 11. Intellige tamen, vt
num. 13. & 14.*
6 *Decreto iudicis creditur super requisitis ad exemplandū
instrumentum, de quibus satis est, eum se informare.*
Idq; magis vbi est adminiculatum. num. 7.
8 *Notarius non præsumitur ex sola antiquitate temporis,
nisi in antiquissimis.*
9 *Iudicis decreto attestanti aliquem esse Notarium, credi-
tur, & nu. 12. cum antiquitate 30. annorum.*
10 *Notarij manus siue scriptura est vnum de requisitis ad
interponendum decretum super ipsius validitate.*
14 *Solennitas extrinseca præsumitur in decreto interuenis-
se ex lapsu 30. annorum, & iudicis auctoritate, licet in
eo non fuerit enunciata.*

DECISIO CXCIII.

PLacuit Dominis, vt si originale instrumēti, de quo
agitur, haberi possit absque expensis partis, trans-
mittatur ad curiam, vt animus iudicare debētis quie-
scat ex varijs circumstantijs, quia decretum iudicis, de
quo in isto exemplo, videtur defectuū, cùm dicat, quā
cognitionē adhibuit, quæ nō fuit sufficiēs, vt infra di-
cam. Nam si hoc non obstaret, plures, qui viderant, te-
nebant, quòd adducta contra istud exemplum pro par
te Iuliæ non obstarent. Primò enim dicitur non con-
stare de Notariatu Ser Bartholomæi Notarij rogati.
Dicebant aliqui quòd cùm iudex non potuerit inter-
ponere decretum super isto particulari exemplo, nisi
constito sibi de Notariatu illius Ser Bartholomæi, aut
de quasi possessione Notariatus saltē posterioris, quia
1 † illa fortan sufficit, vt post alios Boer. dec. 76. in fin. &
iudex in decreto enunciet illum Notarium legalem &
authenticum, vt in princ. & in subscriptione dicti in-
strumenti, credendum est in istis extraiudicialibus, li-
cèt non essemus in antiquis, quòd cum causæ cogni-
tione hoc enunciauerit, quia pręsumitur pro iudice, &
2 decretum † ab eo interpositum fuisse cum causæ co-
gnitione, nisi probetur cōsuetudo, quòd hæc soleot in
illis partibus fieri in continenti, & sine causæ cogni-
tione, Spec. & alij per Alciat. de præsumpt. reg. 3. præ-
sumpt. 10. Aym. de antiq. temp. par. 2. nu. 5. cū plurib.
seq. Achil. de decre. decis. 2. & de dispens. decis. 4. Put.
lib. 2. decis. 142. Fuit dictū in vna Conclen. Præsertim
3 † cùm non simus in iudice pedaneo, sed maiori, vt con
siderat Cott. in memor. in verbo, decretū maioris iudi
cis. Non obstat, quòd vbi factum est arduum, & alteri
tertiò præiudiciale, non præsumatur pro decreto, vt
post Aegid. & alios limitat Put. decis. 142. post med.
4 Nam vltra, † ꝙ Aegid. d. decis. 377. & 618. & etiā Put.
ibi loquuntur in executore, dicunt, ꝙ multoties sunt
leues, quod tamen non est in maiore iudice, pro quo
5 præsumitur, vt supra. Et † in grauibus, & contra ter-
tium præsumitur solennitas citationis ex lapsu 30. an-
norum, Put. dec. 134. & 333. lib. 2. Eodem modo ex au
ctoritate iudicis hic, cùm non simus in tertio, quia cū
saltē omnes interesse putantes essent vocandi, vbi non
est certa persona, quæ lędi posset, vt infra dicā, & nul-
lus contradicat, nō potest dici tertius, cùm omnes sint
vocati. Et cum Docto. in auth. si quis in aliquo. ponaat
communiter hanc fallentiam, quando exemplum fuit
sumptum auctoritate iudicis, ostendunt, quod in spe-
6 cie volunt, ꝙ † credatur iudici super requisitis ad exē-
plandum instrumentum. Nec repetio, ꝙ iudex in exē-
plū habeat facere processum in scriptis, sed quòd ipse
debet se de requisitis informare, & decretum interpo-
nere, vt per Salic. post alios in d. auth. si quis in aliquo,
nu. 4. Abb. in c. fin. col. 1. in fine. cum seq. de fide instru-
ment. Et si aliter diceremus, limitatio ista, quā ibi ad-
ducunt Doct. multum restringeretur, aut parū serui-
ret, vltra, quod vltra decretū interuenit antiquitas 29.
annorū, & etiā assertio duorū vel triū Notariorū exē-
7 plantium, vt per Salic. ibi. Adeò † quod decretū iudi-
cis est valdè adminiculatum, & etiam ponit Couarr.
pract. q. cap. 21. num. 6. in 4. casu. Nec adsit aliqua su-
spicio falsitatis doli, & corruptionis, vt ipse loquit ibi-
dem in secundo casu. Et facile sit alteri parti, si in hoc
sentit grauamen, probare suspicionem fraudis vel do-
li, probando ꝙ in eadem ciuitate nulla adest memoria
de isto Notario. Non obstat, ꝙ Notariatus magis respi
ciat probationem, quàm solennitates, quæ substantia
non ita de facili præsumitur, Aym. de antiq. temp. p. 3.
8 nu. 12. & 20. Nam † verum est, ꝙ ex sola antiquitate
temporis non præsumitur Notarius, nisi in antiquissi-
9 mis, aut aliàs, prout Aym. ibi. † Sed in decreto iudicis,
in quo asserit talem Notarium, præsumitur pro iusti-
tia, & sic substantia actus decreti, & præsumitur pro
solennitatibus, quòd vocatis vocādis, vt infra dicam.
Nā præsumitur pro iudice, vt supra dixi. Et ita Doct.
in auth. si quis in aliquo, solùm requirunt decretum
iudicis competentis in exemplatione cum duobus No
tarijs, qui non debent in scriptis facere processum, sed
satis est, quod asserunt illum esse Notarium legalem,
quia præsumitur pro iudice. Non obst. consi. Alexan.
166. & Rolan. quia loquuntur in generali commissio-
ne iudicis, in qua militant, quæ dicunt ipsi: sed nos su-
mus in particulari decreto posito super certa scriptu-
ra, in qua militant ea, quæ de præsumptione iudicis
dixi. Et quod dicunt, ex assertione Notariatus facta de
præsenti non inferri ad præteritam, hoc est, ad tempus
Datæ instrumenti, non militat in particulari decreto
apposito super certa scriptura, quia non est credendū,
quòd si ille non esset notarius de tempore datæ instru-
menti, aut saltem non esset in quasi possessione No-
tariatus, apposuisset decretum super ipsa scriptura.
Secundò principaliter dum opponūt isti agentes pro
Iulia nō cōstare, quod illa esset manus Notarij rogati,
tollitur

tollitur eifdem rationibus,quibus tollitur prima obie-
10 ctio de Notariatu,quia † iftud eft verum de requifitis
ad interponendum decretum fuper ifta fcriptura, vt
per Boer.decif.37.poft Salyc. & Abb. fupra allegat. Et
hic militāt eædem rationes, quæ militant in ea de No-
tariatu. Tertiò non obftat, ꝙ dicunt non conftare do
citatione faltem generali contra intereffe putantes.
11 Quoniam † ex decreto iudicis, & ex lapfu 30. annor.
præfumitur etiam in præiudicium tertij, Felin.in c.fi-
cut. de re iudic. Caffad.de procurat.decif.3. Put.lib.2.
decif.134.& decif.133.etiam in graui præiudicio. Et li-
cet Aym. etiamfi non citet Achil. de decret. de antiq.
temp.in loco allegato, teneat effe neceffarium tempus
12 valde antiquum,tamen † auctoritates præallegatę lo-
quuntur, vbi non adeft decretum iudicis, & fic non
adeft citatio,nec enunciationes,nec decretum: fed vbi
adeft decretum iudicis, præfumitur faltem cum anti-
quitate 30.annor.vt fupra. Non obftat Achil. quòd vbi
non eft enunciata folennitas, non præfumitur. Quia
13 † verum ex folo decreto, fed cum antiquitate tempo-
ris 30.annorum,& decreto iudicis præfumitur citatio,
ex locis fupra allegatis. Non obftat decif. Neapolitan.
Maffariæ. Quia ibi non erat enunciata folennitas, nec
erant lapfi 30. anni prout hic, & licet non fint lapfi in
totum 30. anni, tamen ad inducendam hanc præfum-
ptionem non eft curandum de tam modico tempore.
Nec obftat,quòd in decreto non enuncietur,nec repe-
riatur fcripta ifta citatio, & ex infpectione decreti ap-
pareat non interueniffe,vt per Paul. & alios per Aym.
14 de antiq.temp.Nam † cum fimus in folēnitate extrin-
feca, quæ non folet femper in ipfo actu interponi, fed
poni poteft extra ipfum, & tunc licet non enuncietur,
nec in decreto appareat interpofita, ex lapfu temporis
30.annorum, & ex auctoritate iudicis præfumitur in-
teruenifle, Corn.conf.348.& nu.31.cum feq.lib.1.Put.
lib.2.decif.208.& decif.134.

SERAPHINI.

Perufin. Hæreditatis. Lunæ.23.Iunij.1582.

SVMMARIA.

1 *Error in denominatione hæredis vti filij, qui tamen non fit, vitiat teftamentum.*

2 *Compendiofa fubftitutio quo cafu nō contineat vulgarem directam, fed folam fideicommiffariam.*

3 *Dictio vniuerfalis omnibus, pofita in inftitutione hæredis comprehendit etiam iura, & actiones.*

4 *Bonorum mobilium, & immobilium appellatione ex mente teftatoris veniunt etiam iura & actiones.*

5 *Inftitutio in re certa trahitur ad totam hæreditatem nullo hærede vniuerfali inftituto.*

6 *Verbum generale, bona, nō reftringitur per adiectionem fpecierum.*

7 *Dictio dicta, refert præcedentia cum omnibus fuis qualitatibus.*

8 *Subftitutio facta impuberi in omnibus bonis mobilibus, & immobilibus quare nō fit vniuerfalis in cafu Bald. conf.46.lib.2.*

DECISIO CXCIV.

Dominicus Alfanus in fuo teftamēto inftituit fuos hæredes Cæfarem, & Paridem per hæc verba, in omnibus alijs meis bonis mobilibus & ftabilibus, quę de iure ad me fpectare poffent, conftituo & relinquo meos hæredes vniuerfales Cæfarem, & Paridem filios meos legitimos, & naturales. Deinde paulò infra fubftitutionem fecit per hæc verba, & in euentum, quòd (Deus auertat) dicti Cæfar, & Paris decederent fine filijs legitimis & naturalibus dicta bona remaneāt de vno in aliū, & cafu, quo (prohibeat Deus) ambo decederent fine filijs legitimis, & naturalibus dicta bona remaneāt Dominæ Dominicæ Africæ filiæ meæ dictorum Cæfaris & Paridis forori. Paris alter ex filijs ante patrem fine filijs deceffit. Deinde obijt Dominicus teftator, cui fucceffit Cæfar, qui & ipfe obijt nullis reli-

ctis filijs, eiq; vigore fideicōmiffi fucceffit Africa. Ho-
ratius Alfanus eiufdem Dominici filius, cui pater in te-
ftamento reliquerat pro legitima certam pecuniarum
fummam, impugnare cępit teftamentum paternum ex
varijs capitibus, & inter cetera ex eo capite, ꝙ tefta-
mentum effet factum caducum, cum Pari viuente pa-
1 tre obierit, & Cæfar † inftitutus vti filius, nō effet filius
teftatoris, qui error vitiat teftamentum, l.fi pater. C.de
hæred.inftituen. Dec.conf.342. Neq; fuftineri poffe ex
capite fubftitutionis: nam quamuis compendiofa con-
tineat vulgarem, & faciat teftamentum incipere à fe-
2 cundo gradu, tamen † cū dicta fubftitutio fit reftrictio
ad bona ftabilia, & mobilia, facta per verbū commune
remaneat, nō poteft capere vulgarem directam, fed fo-
lum fideicōmiffariam, Bart.in l.cogi.§.1.ff.ad Trebell.
& in l.Centurio. nu.18. de vulg. & pup. Caftrenf.conf.
16.num.3.& conf.49.lib.2.Corn.conf.322.nu.10.lib.3.
Nat.conf.68.nu.4. Dubitaui itaque fub die Veneris.8.
Iunij.1582. an ex huiufmodi fubftitutione teftamentū
fuftineri poffet? Fuit per Dominos cōclufum fuftineri,
quia indubitatum eft, inftitutionem effe vniuerfalem,
quamuis dixerit teftator in omnib. bonis fuis mobili-
bus, & ftabilibus nulla iurium facta mentione, propter
3 dictionem vniuerfalem, omnibus, quæ facit, † vt ex
intentione teftatoris omnia bona contineantur, fiue in
mobilibus, fiue in immobilibus, fiue in iurib. & actio-
nibus confiftant. Fulg.in l.1.nu.3.C.fi aduerf.tranfact.
Parif.conf.25.nu.69.lib.2. Et ratio eft euidēs, quia licet
bonorum mobilium & immobilium appellatione nō
contineantur iura & actiones, cum nullo loco circum-
fcribantur. l.fideicommiffum.§.tractatum.de iudici.l.
Caius.in princ.de leg.2. Tiraquel.de iur.primog.q.49.
latè Pinel.in rub.C.de bon. matern. p.1. nu.24. Gabr.
4 de verb.fignific.conclus.6.tamen † fecus eft, vbi ex in-
tentione proferentis & actus natura veniunt, vt bene
declarat Guid.Pap.conf.52.nu.2. Ne teftator dicatur
pro parte teftatus & pro parte inteftatus decedere cō-
5 tra l.ius noftrum.ff.de reg.iur. Et hinc eft, † ꝙ inftitutio
in re certa trahitur ad totam hæreditatē nullo hærede
vniuerfali inftituto. l.1.§.fi ex fundo. & l.quoties §.fi
duo.de hæred.inftit. Et hanc fententiam confirmat Pi-
6 nel.d.p.1.nu.29. qui reddit bonam rationem. † Non.n.
eft nouum (inquit) vt verbum generale *bona*, non re-
ftringatur per adiectionem fpecierū, arg.tex. vbi Bart.
in l.quęfitum.§.fi.de fun.inftruct. Canonift.in c.fedes.
de refcript. & ibi optime Dec. Corn. conf.200.nu.6.in
3.Ruin.conf.161.num.4.in 3.Parif.conf.92.num.41.in
princip. Afflict.dec.107.num.3.faciunt. not.per Parif.
conf.67.nu.6.lib.2. Ex his fequitur, fequentem fubfti-
tutionem, quæ fit per ifta verba *dicta bona remaneant*,
effe intelligendam de omnibus bonis in vniuerfum,
7 prout intelligebatur inftitutio. Et ifta † eft vis dictio-
nis repetitiuæ *dicta*, quæ refert præcedentia cum om-
nibus fuis qualitatibus. l.à filio. §.teftator.de aliment.
& cibar.legat.Bar.in l.fi quis feruum.§.fi.nu.5. Neque
obft.conf.Bal.46.quidam nomine Cola.lib.2. vbi vide-
8 tur velle, quòd fubftitutio † facta impuberi in omni-
bus bonis mobilibus, & immobilibus, non fit vniuer-
falis, quia ibi nulla adeft dictio repetitiua in cafu Bald.
per quam appareat factam fuiffe fubftitutionem vni-
uerfaliter in omnibus bonis in inftitutione compre-
hēfis, fed facta eft fubftitutio fimpliciter in bonis mo-
bilibus & immobilibus, & ideò reftricta & non vni-
uerfalis. Vnde reliqua portio hæreditatis remanebat
in hæreditate pupilli ad fauorem matris. Et ita fuit
per Dominos conclufum iterata pofitione caufæ die
Lunæ, 25. Iunij, 1582.

SERAPHINI.

Ceruien. Bonorum. Mercurij, 23. Martij. 1582.

SVMMARIA.

1 *Emphyteufi finita per generationem, vel caducata, poteft alius de familia petere renouationem inueftitura.*

Limita sex modis, vt nu. 2. 4. 5. 6. 7. 8. & 9. quas intellige & declara, vt ibid.
3 *Clausula in fine posita non refertur ad omnia, quando venit continuatiuè ad aliquam dispositionem.*
5 *Annus petendi inuestituram computatur à die scientiæ.*
6 *Facultas petendi renouationem inuestituræ durat spatio 30. annorum ex communi.*

DECISIO CXCV.

FVit proposita causa super secunda parte dubij, an
D. Lucretia saltem sit inuestiéda de bonis, de qui-
1 bus agitur? Et Domini dixerunt, eam esse in casu † re-
gulæ, ex doctrina Bart. in l. 1. §. permittitur. de aqua
quotid. & æstiua. Exemplo afferunt plures limitatio-
2 nes. Prima est † fundata super pacto, de quo in inuesti-
tura anni 1496. quasi, ꝙ in ea renunciatum sit præfato
iuri, ad cons. Soc. iun. 9. nu. 14. lib. 3. Hanc limitationem
Domini habuerunt pro vera in iure, sed in facto dixe-
runt non applicari, quia pactum non loquitur in casu
generationis finitæ, sed in casu contrauentionis, vt ap-
paret ex illis verbis, alioquin si cótrauentum fuerit, &
ibi, & eo casu adueniente, quæ restringunt dispositio-
nem ad solum euentum contrauentionis. Neq; obstat,
3 ꝙ clausula in fine posita referatur ad omnia. † Quia
non procedit, quando ea venit continuatiuè ad aliquã
dispositionem, vt in hoc casu, Bartol. in l. fi. de reb. dub.
aut venit accessoriè ad præcedés capitulum, ideò non
potest referri ad alia, Dec. post alios. in c. 2. requiris, nu.
3. de appel. Neq; potest dici superflua, cum veniat ad
maiorem, & abundantiorem cautelam. Secunda limi-
4 tatio † est, ꝙ ista, quæ petit reuocationem, est femina:
sed huiusmodi limitatio rei reiecta fuit in causa Bo-
non. de Campegijs coram R. P. D. Robuster. dieb. præ-
teritis, cuius decisionis copia data fuit. Tertia limita-
5 tio † est, ꝙ non fuerit petita renouatio infra annum.
Sed cum iste annus computetur à die scientiæ, vt per
Gabriel de iure emphyt. concl. 1. nu. 11. Et non constet,
ꝙ habuerit notitiam huius rei per annum ante peti-
tam renouationem, ista limitatio nó placuit Dominis,
maximè, quia iam intra annum alius extraneus fuerat
per bon. mem. Episcopum, tunc temporis inuestitus, &
6 ideò † talis facultas durat spacio 30. annor. vt ex com-
muni sententia tradit idem Gabr. loco sup. cit. nu. 20.
7 Quarta limitatio † est, quod non tenetur Episcopus
inuestire, quia tempore petitionis res non erat integra.
Rom. cons. 70. nu. 3. vers. 3. potest dici. Alex. cons. 10. in
fi. lib. 1. Clar. in § emphyteusis. q. 43. vers. sed pone. Go
zad. cons. 39. nu. 23. & 71. nu. 1. Sed hæc limitatio pati-
tur magnam difficultatem. Nam idem Alex. in l. si mi-
hi, & Titio. num. 20. de verb. oblig. reprobat hanc opi-
nionem. & Rui. cons. 161. num. 36. lib. 1. Paris. cons. 28.
lib. 1. apostil. ad Rom. cons. 20. Quinimo Gozad. hanc
dicit se putare falsam, in cons. 86. nu. 24. vers. non ob-
stat. Et in euentum, quòd esset vera, dicit, quòd proce-
deret, vbi aliqua negligentia posset impingi venienti
post inuestituram. Sed quare multi relati per Gabriel.
d. conclus. 1. nu. 20. teneant istam limitationem, & alij
relati per Riminal. iun. cons. 444. num. 6. & nu. 50. cum
seq. teneant contrarium, videndum esset de ipsius ve-
ritate, quatenus super ea pars insistere velit. Quinta li-
8 mitatio † est, quòd solis hæredibus competat hoc ius.
Gabr. d. concl. 1. nu. 18. & addit. ad Roman. d. cons. 22.
cum alijs allegatis. Sed præterquam, quòd prædicti
Doctores videtur velle, quod hoc procedat in emphy-
teusi hæreditaria, in casu isto dicta Lucretia est hæres
patris ab intestato, vt per testes fuit probatum. Sexta
9 limitatio † est, vt non teneatur Prælatus facere inue-
stituram, nisi eisdem conditionibus, quæ ab extraneo
reperiuntur, Gabriel. ibid. num. 28. Et ideò Lucretiam
non esse admittendam, cum nó obtulerit eandem con-
ditionem, quam Comes Pandolphus, qui scuta bis
mille soluerat. Sed hic videndum est, an Lucretia hu-
ius conditionis scientiam habuerit, & an possit hodie
excusari, & moram purgare, ex quo à die motæ litis
bon. mem. D. Episcopus recusauit se velle eam inuesti-
re, quod erit particulariter discutiendum. Item reser-
uatum fuit, vt videatur, an isto casu prouisio hominis,
de qua in prædicta inuestitura in facultate danda de
nominando vnum ex familia, tollat prouisionem le-
gis. Quæ de præcedenti inuestitura anni 1477. dicun-
tur, non faciunt ad rem, cum ista sit posterior, & in ista
præsupponatur deuolutio, neque de alijs inuestituris
fuit habita ratio in præsentiarum, cum adhuc non sint
in forma probante.

SERAPHINI.

Pampilonensis Iuris Visitandi, Mercurij, 27.
Aprilis, 1583.

SVMMARIA.

1 *Iurisdictio omnimoda quæ dicatur.*
2 *Visitatio pendet a iurisdictione ordinaria.*
3 *Appellatio datur ab inferiori ad superiorem.*
4 *Clausula, constito de præmissis, quid operetur.*
5 *Sententia sine processu non probat, pro qua lata de re-centi non præsumitur, etiam quod esset lata partibus præsentibus & non appellantibus.*
6 *Appellare licèt ad Papam, nec valet consuetudo in con-trarium.*

DECISIO CXCVI.

DVbitatum fuit, an inhibitio emanata vigore prio-
ris commissionis sit moderáda iuxta formam re-
formatoriæ, vel denuò inhibendũ vigore vltimæ com
missionis? Et quantum ad priorem partem dubij, fuit
dictũ per Dominos pendere ex eo, an narrata in com-
missione reformatoria fuerint iustificata? Narratur au
tem, præceptoriam, de cuius visitatione agitur, esse
intra limites iurisdictionis prioratus Nauarræ, & com
petere priori tam circa visitationem dictæ præcepto-
riæ & illius membrorum, & personarum, quàm aliàs.
Item quòd consilium ordinarium deuenit ad senten-
tiam præiudicialẽ dicto priori, à qua fuit appellatum
ad consilium completum, & quod consilium comple-
tum seruatis seruandis declaratur, dictũ priorem tan-
quam ordinarium extra formam statutorum debere
visitare. Item, quòd à consilio completo non appella-
tur, nisi ad Capitulum generale, & quòd talis appel-
latio habet solum effectum deuolutiuum & non su-
spensiuum, Quòdque executoriales relaxatæ fuerunt,
& quod aduersarij confouendo se in eorum licentio-
sa & scandalosa iura per incerta subreptitia extorse-
runt. Quantum ad primum, ex narratis, quòd præce-
ptoria sit intra limites prioratus, satis videtur iustifi-
catum, nec diffitetur. Quantum ad secundum, ꝙ om-
nimoda iurisdictio pertineat ad priorem, hoc patitur
difficultatẽ: nã pro verificatione deducitur stabilimen
tum, de quo in summario, nu. 4. quòd licet tribuat iu-
risdictionẽ Prioribus, hoc tamẽ non tribuitur illis sim-
pliciter, sed vnà cum Capitulo prouinciali, & hoc non
derogando iurisdictioni, quam habent Commenda-
1 tarij in fratres Cappellanos, ex quo † colligitur hanc
non esse omnimodã iurisdictionem, de qua per glo. in
Clement. 1. in verbo, omnimodam. de for. compet. Et
hinc etiã sequitur, Priorem sine Capitulo prouinciali
2 vigore huius stabilimenti visitare non posse, cum † visi
tatio pendeat à iurisdictione ordinaria, c. 1. §. hanc au-
tem. de censib. in 6. Socin. de visitat. num. 4. versi. ro.
quarto. Neque etiam cap. 7. eod. tit. facit ad rem, cum
loquatur tantum de iurisdictione, quam habent prio-
res Ecclesiæ in conuentu: tamen vigore stabilimenti
secundi de visitatione posset dici, Priorem habere
ius visitandi, probata tamen subreptione, quæ ex
eo argui videtur, quòd in hac præceptoria Prior
habet ius confirmandi electionem, & confirmatio
huiusmodi procedit, prout appellatio, quæ datur
ab

3 † ab inferiori ad superiorem, vt per Hostien. de ele-
ctio.nu.77. Sed quia super hoc nõ informatur, posset,
quatenus in dubium reuocetur, particulariter dubita-
ri. Sed hic insurgit alia difficultas. Nam posito, quod
verificetur iurisdictio Prioris respectu iuris visitandi,
sed non respectu omnimodæ iurisdictionis, dubitari
potest, an satis dicatur iustificata commissio, quæ hẽt
clausulam, constito de præmissis? Et Domini conaban-
4 tur sufficere, cum † d. clausula sit referenda ad ea, quæ
præbent causam Papæ credendi prædictam modera-
tionem, & hæc sola sufficit ad eam obtinendam, licet
alia narrata non sint vera. Aegid. decis. 280. Item quod
illud, quod narratur, sententiam latam fuisse à Conci-
lio completo seruatis seruandis, non est verificatum,
5 cum non sit productus processus, & † sententia sine
processu non probat. Mohed. decis. 248. Et pro senten-
tia de recenti lata non præsumitur, ẽt quod esset lata
partibus præsentibus, & non appellantib. Aym. de an-
tiq. tempor. par. 2. nu. 26. & 27. Quod etiam narratur,
non dari appellationem à Concilio completo, nisi ad
Capitulum generale, & interim non suspẽdi executio-
nem, iuxta formam stabilimentorum, non videbatur
quibusdam ex Dominis verificandum, quia non adest
taxatiua illa, nisi, in stabilimento. Et ideo non potest
argui, quod nõ licet appellare ad sedem Apostolicam:
Esset enim argumentum à contrario sensu dicere, ap-
pellatum est à completo ad generale, ergo ad aliũ su-
periorem appellari non potest, quod in hac materia
non admittitur. Riminal. sen. cons. 423. nu. 14. lib. 3. Cũ
6 † potius debeamus interpretationem passiuam sume-
re à iure communi, vt ad Papam appellare liceat, c. di
lecti, il terzo, de appell. Neque admittitur consuetu-
do vel præscriptio in contrarium. Franc. in d. c. dile-
cti, nu. 14. de appell. Neque fieri potest fundamentum
in confirmatione, quia id tantum confirmat, quod ex-
pressum est, non autem extendi dispositionem. Quan-
tum ad posteriorem partem dubij, Domini dixerunt,
non esse ad instantiam Præceptoris Sanctiss. Crucifixi
inhibendum, cum adhuc de suo interesse non constet.
Et ideo tota hæc disputatio reducitur ad merita nego-
tij principalis, quo examinato, erit procedendum ad
vlteriora.

SERAPHINI.

Roman. Condictionis indebiti. Mercurij, 19.
Ianuarij 1585.

SVMMARIA.

1 *Pactum vsurarium quando dicatur.*
2 *Lucrum perceptum ex aliena pecunia vsurariũ dicitur.*
3 *Vsura non cadit nisi in mutuo vero, vel palliato.*
4 *Conditionem quamlibet de soluendo potest quis apponere in re sua donando.*
5 *Societas ratione inæqualitatis, quando dicatur sapere vsuram.*
6 *Nouatio vel reformatio contractus, quando intelligatur a partibus fieri.*

DECISIO CXCVII.

IN causa Roman. condictionis indebiti inter Illustr.
Dominos Ludouicum & Valerium Vrsinos ex vna,
& Illustr. D. Magdalenam Strotiam de Anguillaria ex
altera dubitatum fuit, an sententia in Capitulo lata
esset confirmanda. Cum enim fuisset tradita nuptui Il-
lustr. D. Lucretia filia D. Magdalenæ Illustris. q. bon.
mem. D. Iordano Vrsino cum dote 20000. scutorum
monetæ, quorum 10000. soluenda erant tempore sub-
arrhationis, pro solutione verò reliquorum D. Magda
lena promiserat eodem tempore se soluturam scuta
8000. quorum 8000. sex mille deberent inuestiri in tot
bonis stabilibus pro fundo dotali, quorum fructus per
quatuor annos per D. Iordanum percipiendi deberent
constituere sortem principalem scutorum 2000. pro
solutione residui prædictæ dotis 20000. post verò di-
ctos quatuor annos teneretur d. D. Iordanus dare D.
Magdalenæ singulis annis scuta 360. durante eius vi-
ta naturali, cũq; depositata fuissent scuta 1250. auri in
auro ex pecunijs dotalibus D. Magdalenæ in bancho
Dominorum de Montautis pro solutione dictorum
scutorum 6000. inuestiendorum, prædicti D. Iordanus
& Magdalena deuenerunt ad huiusmodi conuentio-
nem, nempe, vt pecuniæ prædictæ depositatæ penes
Montautos leuarentur de d. bancho, & inuestirentur
in emptione grani depositandi penes personas confi-
dentes, & ex retractu venditionis d. grani primo repo
neretur sors principalis penes banchum, ex residuo ve-
rò D. Iordano solueretur id, quod ei debebatur vsque
ad integralem summam sibi promissam nomine dotis,
residuũ verò diuideretur inter dictas partes. Cumque
post mortem d. Iordani dissolutum fuisset matrimo-
nium, & veniret dos restituenda, & ex d. grano factum
fuisset notabile lucrum ascendens ad scuta plusquam
4000. auri, ex eis fuerunt per hæredes D. Iordani solu-
ta D. Magdalenæ scuta 2000. pro complemento dotis,
& residuũ diuisum inter ambas partes, prout in sche-
dula diuisionis. Hisce ita peractis Illustr. Dñi Ludoui-
cus & Valerius prætendentes, huiusmodi solutionem
fuisse indebite factam, commiserunt causam repeti-
tionis tanquam indebiti. Et nitebantur duplici funda-
mento. Primò, quia prætendebant, pactum illud de sol
uendis post quatuor priores annos annuatim d. Mag-
1 dalenæ scutis 360. esse † vsurarium, propter vniformi-
tatem præstationis, ad cons. Dec. 116. Secundò, quia
hanc societatem asserebant iniustam & illicitam ex eo,
quod cum D. Magdalena nihil proprium in hac societate
haberet, cum pecuniarum dominium esset penes d. D.
2 Iordanum, nihilominus ipsa † participauit æqualiter
de lucro ex aliena pecunia prouenientе, contra glo. &
Azo. in l. si non fuerit. pro soc. Dec. in l. si pascenda, in 2.
not. qui testatur de cõmuni. Couar. var. resol. c. 2. nu.
3. vers. ego sane, cum alijs per eum allegatis. Fuit tamẽ
per Dominos vnanimiter conclusum non competere
Illustr. Dominis Vrsinis condictionem indebiti. Non
quidem ex primo capite inualiditatis pacti, de quo in
3 constitutione dotis, quia vsura † non cadit, nisi in mu-
tuo vero, vel palliato. c. consuluit. de vsur. & patet ex
definitione vsuræ, de quo per Doct. in rub. de vsur. &
ibi Bero. nu. 37. ver. sed præmissis. Et hic nullum cadit
mutuum, nec verum, nec palliatum, sed est dotis datio
4 sub illa conditione, quam quis † rem suam donando
potest apponere. l. res quæ. in fi. vbi Bald. C. de iur. dot.
l. inter virum, & ibi gl. de pact. dot. Neq; secundo ra-
tione inæqualitatis societatis. Nam omisso, quod contra
opin. gl. & Azo. multi tenuerunt post Ioan. vt per Dec.
5 & Couar. allegatos, tamen † illa opinio procedit, vbi
partes omnino æquales portiones habent in reb. socie-
tatis, & conueniunt, vt lucrum sit inæquale: vel qñ por
tiones sunt inæquales, & conueniunt, vt lucrum sit æ-
quale. Sed hoc casu hæc non applicantur; licet. n. pecu-
niæ essent dotales, tamen D. Iordanus nõ poterat de eis
ad libitum disponere, sed erant inuestiendæ in bonis sta
bilibus. Potuerunt ergo partes à priori illa conuentio-
ne recedere, & in nouam rationem solutionis residui
6 conuenire, prout fecerunt, & fuit hæc quædam † refor-
matio solutionis, iuxta not. per Cagnol. in l. lecta. nu.
49. si cert. petat. ex qua longè maiorem vtilitatem, &
commodum consecutus est Dom. Iordanus, quam ex
priori pactione. Nam primo citius consequebatur
supplementum scutorum 2000. quod consecuturus
nõ fuerat, nisi toto quadriennio elapso. Secundò, con-
sequebatur partem lucri vltra dictum supplementum
ex negotiatione prouenientis, quæ omnia prouenie-
bant ex consensu Dominæ Magdalenæ, cuius erant pe-
cuniæ. Nec facit, quod tantundem lucri ipsa perce-
perit, quantum Dominus Iordanus. Quia ex pactione
priori ipsa habuisse post quatuor annos, quibus fie-
bat

bat repletio residui summæ dotalis scuta 360. quæ absorbebant reditus totius summæ scutorum 6000. in bonis stabilib. inuestitorum. Et tamen ex secunda conuentionem habuit tantummodo dimidiũ lucri ex d. summa prouenientis. Iusta ergo fuit & valida huiusmodi conuentio. Ex quo conclusum fuit, condictionẽ indebiti Illustr. D. Vrsinis non competere, & votum affetamenti iustè prolatum fuisse.

ROBVSTERII.

Bononien. Bonorum. Veneris, 10. Decemb. 1582.

SVMMARIA.

1 *Renouatio inuestitura potest peti ab haredibus emphyteuta exclusis alijs, ex communi.*
Ampliatur etiam ad feminas, vbi præsertim nõ sunt masculi, num. 2.
3 *Femina semel exclusa semper remanet exclusa.*
Fallit nisi sit sub silentio posita.
4 *Inuestitura quando recipiat interpretationem passiuam à iure communi.*
5 *Integra res an sit, vel ne in petenda renouatione inuestitura per haredes emphyteuta, non habetur in consideratione.*
6 *Bar. doctr. in l. 1. §. permittitur. ff. de aqua quot. & æstiu. loquitur in petentibus renouationem.*

DECISIO CXCVIII.

Fuit resolutum constare de iniustitia inuestituræ factæ in fauorem Dominorum de Cãpegijs, de qua
1 in puncto. Quia † doct. Bar. in l. 1. §. permittitur. ff. de aqua quot. & æstiua, est vera & communis, & pluries per Rotam recepta, Quam communẽ attestabatur Roman. cons. 22. num. 5. Dec. cons. 131. & plures alij relati per Clar. in §. emphyteusis. q. 43. & per Ant. Gabriel. de iure emphyt. conclus. 1. in prin. Quam opinionem
2 Domini † ampliarunt etiam ad feminas, quæ præsertim vbi non sunt masculi, possunt ex eadem æquitate petere sibi renouationem fieri. Raphael. Cuma. consil. 166. circa finẽ, Fulg. cons. 4. & 220. ad fin. Imol. consil. 39. in fine, Paul. de Cast. consil. 159. circa fin. lib. 2. Curt. sen. cons. 47. nu. 9. Soc. iun. cons. 76. num. 121. lib. 1. Paris. cons. 22. nu. 36. lib. 1. Bero. cons. 98. nu. 6. & 10. vol. 1. Nec placuit Dominis tadõ Ruin. consil. 15. col. fi. vers.
3 sic. nec obstat postremo, volum. 1. quod † femina semel exclusa ab inuestitura semper remanere debeat exclusa. Quia aliud est, quod sit exclusa, aliud, quod sit sub silentio posita, seu prætermissa: Nam sufficit, quod in inuestitura non excludatur à renouatione petenda,
4 quia tunc inuestitura † passiuã recipit interpretationem à dispositione iuris communis, l. 1. §. lex Falcid. cum ibi not. per Bar. ff. ad leg. Falcid. Et ideo si petatur, debet sibi fieri renouatio, d. §. permittitur. Ideo si fiat inuestitura ad tertiam generationem, poterit quarta generatio petere renouationem, & tamen illa non cõprehenditur in inuestitura, quia hoc casu non veniunt ex inuestitura, sed ex æquitate, d. §. permittitur, prææallegato. Non obstat, quod res non erat integra propter
5 inuestitoram factã Dominis de Campegijs, tũ † quia communis est in contrarium, vt hic per informantes, & bene per Riminal. iun. cons. 444. nu. 49. Tum etiam quia noluerunt Domini attendere istam præuentionem factam ab Ecclesia, quæ fuit facta in fraudem petentis renouationem, cum Ecclesia dixerit, velle pro se retinere, & non retinuerit, sed alteri concessit, Rip. in l. 1. sub num. 10. de priuil. credit. cum alijs per eosdem informantes citatis. Non obstat, quod materteræ erant proximiores. Quia illæ non petierunt renouationem,
6 Et doctrina † Bart. in d. §. permittitur, cum sequentibus, loquitur in petentibus renouationem. Ex quibus & alijs deductis per informantes Domini concorditer resoluerunt pro Dominis de Ludouicijs.

ROBVSTERII.

Sabinen. Beneficiorum. Mercurij, 15. Decembris. 1581.

SVMMARIA.

1 *Ius patronatus quando agitur de familia potenti, debet probari secundum formam Concil. Triden. sess. 25. c. 9.*
Limita, & declara, vt nu. 3. & 5.
2 *Familia potens æquiparatur vniuersitati, & personæ potenti.*
4 *Verba, nec aliter, de eorum natura formam important.*

DECISIO CXCIX.

Domini concluserunt, quod cũ in casu, de quo agitur, agatur de iure patronatus familiæ Dominorũ de Vrsinis, & consequenter de familia potenti, proba-
1 tio † iuris patronatus debet esse talis, qualem requirit
2 sacr. Concil. Triden. sess. 25. c. 9. Idem † enim iudicatur de familia potẽti, quod de vniuersitate, & persona potenti. Put. decis. 18. aliàs 51. lib. 1. Peregr. decis. 5. lib. 2. & in familia Vrsinorum, Io. Pau. decis. 86. aliàs 87. maximè in hoc casu, in quo prætenditur ius patronatus nõ vnius aut alterius beneficij, sed omnium, quotquot illa sint, beneficiorum existentium in statu istorum Illustrissimorum Dominorum. Neque restringuntur hæ decisiones ad Principes non recognoscentes superiorẽ, cum particulariter Ioan. Pau. loquatur in familia Vrsinorum, præsertim in Italia ob absentiam summorum Pontificum, dum Auinioni morabantur, & ob absentiam Cardinalium Episcoporum, qui in huiusmodi Episcopatib. residere non solent, & sæpe sæpius etiã ab vrbe aberant. Et hoc de Italia sentit Put. decis. 65. quia in causa Oscen. & versus fin. lib. 1. Ex quo tollitur fundamentum factum super eo, quod Episcopi Sabinen. sunt Cardinales, quorum respectu huiusmodi familiæ non possunt dici potentes. Nec placuit Dominis limitatio allegata, quod cesset prædictum sacr. Concil. quã do simul cũ immemorabili probatur fama dotationis
3 vel fundationis, quia † vltra, quod decretum indistinctè loquitur, requirit pro forma vltra probationẽ immemorabilis continuatas præsentationes, quæ per scripturas authenticas probentur, & sint fortitæ effectus, vt ostendunt illa verba, nec aliter, de quorum natura
4 † est formam importare, vt post Bart. & alios tradit Dec. cons. 528. nu. 11. Ruin. cons. 92. nu. 25. lib. 3. Socin. iun. cons. 46. nu. 17. lib. 4. Vnde non disputando, an forma in hoc casu possit adimpleri, per æquipollens, cum huiusmodi disputatio pertineat ad sacr. congregationem Illustr. Dominorum Cardinalium, dixerunt Domini, quãdo id fieri posset, non æquipollere probationem famæ factam per testes probationi requisitæ à sacra Synodo, quæ de testibus omnino confidisse non videtur, quando agitur de iure patronatus hatum personarum, & propterea non sibi satisfecit, quod probarentur præsentationes per testes, sed voluit vltra hoc, quod per scripturas authenticas probarentur, & consequenter vltra probationem testium, istam aliam speciem probationis per scripturas requisiuit. Nec decis.
5 Put. & Chassan. allegatæ dicunt, † quod quando allegatur fama dotationis simul cum immemorabili hoc sufficiat: Sed dicũt, quod probata immemorabili quilibet, quantumuis potens, poterit allegare titulum fundationis & dotationis, quod tamẽ sacrum Concilium in his personis non admittit. Et quamuis verum sit, quod in alijs personis non alterat dispositionem iuris communis, verum est etiã, quod in istis alterat, ex quo sola probatione immemorabilis non contentatur. Et ex his dicebant non obstare sententiam ordinarij, quia nõ iustificatur ex actis, & quamuis ista beneficia sita sint in tenuta istorum Illustr. Dominorum, & ex illa percipiant decimas, non propterea infertur, quod ab illis fuerint dotata, cum potuerint fundari, & dotari, antequã ad manus istorum Illustriss. deuenerint. Inclinabant etiam Domini non probari immemorabilem.

ROBVSTERII.

Parmen. Prætensæ Illegitimitatis. Die 27. Decemb. 1582.

SVMMARIA.

1 *Illegitimitatis causa pendens coram iudice Ecclesiastico est præiudicialis articulo profano pendenti coram iudice laico. & nu. 10.*
Intellige, & declara, vt num. 5.
2 *Spolij restitutio potest impediri per ostensionem clari, & boni iuris sui.*
Declara tamen, vt nu. 6. & limita, num. 7. & seq.
3 *Inhibitio recipit interpretationem à iure communi in qualibet dispositione etiam exorbitanti.*
4 *Attentatum committit, qui reuerentiam tribunali non seruat.*
6 *Spoliati culpa & facto si proueniat impedimentum, cessat fauor spolij.*
9 *Ecclesiasticus iudex non potest cognoscere de causa spolij rei profanæ.*
10 *Iudex Ecclesiasticus inhibet sæculari in causa illegitimitatis.*
11 *Iudex laicus debet supersedere in articulo profano, dum Ecclesiasticus iudex procedit in articulo præiudiciali.*

DECISIO CC.

FVit resolutum, inhibendū esse in specie, ne iudices,
de partibus procedāt in causa spolij per Dominas
de Borromæis intentati, donec causa illegitimitatis ad
instantiam earundem de Borromæis in Rota introdu-
cta, sit terminata, & quæ post simplicem inhibitionem
Rotalem, iuxta formam commissionis emanatam, ge-
sta fuerunt in partibus coram iudicibus laicis in dicta
causa spolij, esse tanquam attentata, & nulla reuocan-
1 da, quia † hæc causa illegitimitatis pendens coram iu-
dice Ecclesiastico, est præiudicialis articulo profano
pendenti coram iudice laico, quo casu iudex Ecclesia-
sticus inhibet ipsi laico, ne procedat ad vlteriora in il-
lo casu profano, sed supersedeat, quousque sit finita
causa illegitimitatis, c. tua. de ord. cognit. c. quanto,
de iudic. c. lator. c. tuam. qui fil. sint legitimi. Innoc. in
c. causam quæ. *il* 2. post princ. qui filij sint legitimi.
Alex. in l. Titia. nu. 18. ff. solut. matrim. Rip. post Bar.
& alios, in l. a. de re iudic. Bero. cōs. 119. nu. 7. lib. 3. Est
autem præiudicialis articulus super prætensa illegiti-
mitate d. Marchionis, quia si nō cōtrouerteretur quę-
stio sui status, posset comparendo in illo iudicio spolij
executiuo intentato contra Cominsiam à Sala docere
de claro, & bono iure suo in petitorio, vel possessorio.
2 Et † propterea impedire restitutionem in illo iudicio
spolij per easdem Dominas de Borromęis introducto,
Rot. decis. 3. de cans. poss. & propriet. in nou. Abb. in c.
literis, nu. 7. & 33. de restitu. spoliato. Menoch. de recu
perand. possess. remed. primò. nu. 372. Gabriel. de resti-
tut. spoliat. conclus. 4. nu. 46. Crescen. decis. 158. Et fuit
resolutum in causa Nullius Castrorum, coram bon.
mem. Oradino, de anno 1567. & in alia Roman. de be-
nefacere coram R. P. Dom. Blanchetto, de anno 1576.
Vnde totum id, quod hactenus in spretum inhibitio-
nis Rotalis factum fuit in iudicio spolij, tanquā atten-
tatum & nullū, nisi pars cesserit istis attentatis, & illa
purgauerit aut signatura, aliud statuerit, est in primis
3 reuocandū, quia † inhibitio sumit interpretationem à
iure communi. Dec. cons. 33. nu. 4. vers. vnde inhibitio.
Et est regulare in qualibet dispositione etiam exorbi-
tanti, vt recipiat passiuam interpretationem à iure cō-
muni, l. 1. §. lex Falcid. vbi Bart. ad leg. Falcid. Et ideò
cùm (vt dictum est) iudicium Ecclesiasticum de iure
communi esset præiudiciale profano, sequitur, quod
inhibitio arctauit, & inhibuit. Paris. cons. 39. num. 9. in
princ. Cùm ergo fuerit spreta, vt ex actis apparet, fecit
4 † attentatum, præsertim propter reuerētiam tribuna-
lis. Rot. dec. 20. & 31. de appellat. in nou. Crescen. de-
cis. 94. Fab. decis. 33. Achil. decis. 7. de attentat. Non ob-
stat, quòd hæc, quæ dicuntur in iudicio Ecclesiastico
5 præiudiciali, intelligantur † in petitorio, sed non in iu-
dicio spolij, vt in d. cap. causam quæ, vbi Anch. in 3. &
6. not. Zabar. in 2. not. Barba. col. 1. in 3. oppos. qui filij
sint legit. Et in hoc vltra informantes faciebant ma-
gnam vim aliqui ex Dominis. Quoniam respondetur
id esse in odium spoliantis, & fauorem spoliati, vt sit
restituendus in primis, non obstante hac exceptione il-
legitimitatis. Et cessat dispositio d. c. tuam. de ord. co-
6 gnit. & dicunt Doct. in dict. c. causam quæ. Sed † hic
cessant ambæ istæ rationes de odio spoliantis, & fauo-
re spoliati, quia non est spoliator, qui impedit restitu-
tionem, sed tertius, qui docto de bono iure in petito-
rio, vel possessorio, potest impedire restitutionem, vt
patet ex deductis. Cessat etiam fauor spoliati, quia ip-
sæmet dominæ de Borromæis opposuerūt de ista præ-
tensa illegitimitate, & sic facto, & culpa ipsarum domi
narum de Borromæis non potest cognosci de isto testa
mento, & fideicommisso, aut alio iure istius tertij, quo
casu, quando facto, vel culpa spoliati prouenit impedi
mentū, cessat fauor spolij, ex cumulatis per Aym. cons.
83. num. 2. Nam non est exceptio Marchionis de testa-
mento, vel fideicommisso, quæ requirat altiorem in-
daginem, sed replicatio istarum dominarum de Borro
mæis de illegitimitate. Et propterea est discutiendum
in primis, vt bene Soc. cons. 59. nu. 4. & 6. in 3. Neque
obstant tres limitationes adductæ per informantes, ꝙ
tertius impedit restitutionem in spolio. Nam prima,
7 ꝙ † non procedat, quando non constat de iure tertij,
nec in continenti constare potest, non potest verificari,
imò verisimiliter est totum contrariū, quia stante ex-
ceptione illegitimitatis iste Marchio est impeditus fa
cto istarum Dominarum de Borromæis deducere ius
clarū & bonum: & non est credibile, quòd si non habe
ret bonū ius, istæ dominæ de Borromæis opposuissent
hanc exceptionem illegitimitatis, & habuissent recur-
sum ad signaturam, vel ad Rotam, quæ ex ordine San-
ctiss. habet facultatem moderandi has inhibitiones in
istis causis illegitimitatis, non auctoritate propria ius
dicere, & spernere inhibitiones de curia præsertim Ro
8 tales. Secunda limitatio de iure † spoliantis connexa
cum iure tertij. Et tertia de calumnia, & malitia, præ-
sertim spoliantis, & Marchionis si non probantur, nec
datur aliquis fumus in facto, quāuis in iure sin veræ.
Et licèt hæc materia non bene oleret apud alios ex Do-
minis, tamē dixerunt, ꝙ tota ista suspicio hominis pur
gatur ex eo, quia istæ Dominæ Borromeæ poterant de
istis tribus limitationibus & alijs, si quæ essent, experi-
re coram iudicibus laicis, & nihilominus ipsæ, quasi
diffidentes de istis iudicibus habuerūt recursum ad iu
dicem Ecclesiasticū, opponēdo aliam exceptionē ille-
gitimitatis: ex quo facile conijcere possumus, quòd
ius istius tertij sit bonum, & clarū: nec ex eo, quod spo
liator sit mater, & tertius sit filius & maritus pater as-
sistat filio ipso iure, sequitur cōnexio, vel dolus, & ma-
la fides, quia si filius habet bonū ius in istis bonis to-
ta suspicio calumniæ euacuatur. Nec enim filius pro
matre, nec maritus pro vxore tenentur. Aut igitur de-
ducant melius istud factū, ex quo possit intrare aliqua
limitatio ad regulam de iure clarā, aut cedant huic iu-
dicio illegitimitatis cōtra D. Marchionē moto, & po-
terunt corā iudice laico deducere has limitationes, &
quęcunque alia sua iura. Alioquin æquitas nō patitur,
vt vna manu petant restitutionem possessionis, & alia
impediant Marchionē, ne vti tertius possit experiri de
iuribus suis, propter exceptionem illegitimitatis. Non
obstat, ꝙ signatura cessauit causam spolij contentam
9 in commissione, quia iustè fecit, cùm non † pertineat
ad iudicem Ecclesiasticum cognoscere de causa spolij
rei profanæ. vt in d. c. causam quę, *il* 2. qui filij sint leg.
& ibi omnes no. Sed ex hoc nihil infertur, vt pendente
causa illegitimitatis in Rota, iudex Ecclesiasticus po-
tuerit procedere in articulo præiudiciali. Nec etiā in-
fertur, quòd Rota non potuerit inhibere medio tēpo-
re, cùm totū hoc remanserit in dispositione iuris com-
munis

munis, quo inspecto eo ipso, quod est commissa causa
illegitimitatis, sequitur, quod est supersedendum in
10 articulo præiudiciali, & iudex † Ecclesiasticus inhi-
bet sæculari.c.lator.cum alijs deductis. Vltimò nõ ob-
stat, quòd signatura non deroget priuilegijs Principũ
sæcularium. Quia nullo modo est derogatum, sed tri-
buitur, vnicuique quod suum est de iure communi.
11 Nam † iudex laicus debet supersedere in articulo pro
fano, & Ecclesiasticus medio tempore procedere io ar-
ticulo speciali.c.tuam.de ordin.cogoit.

ROBVSTERII.

Patmen. Illegitimitatis. Ven.10. Decemb.1582.

SVMMARIA.

1 *Inhibitio proueniens à iure est insta, & canonica, & at-*
tenditur vbique.
Imò de stylo Rota siue insta siue iniusta est timenda.
2 *Tertius impedire potest spolij restitutionẽ docendo in con*
tinenti de claro & bono suo iure in petitorio, & etiam
in summario possessorio competenti fideicommissario.
Limita tamen, vt non possit impedire, ne spoliatus inte-
rim agat in iudicio spolij vsque ad rem iudicatam in
eius petitorio. num.3.
Quam limitationem intellige, & declara, vt nu.5.
4 *Res iudicata vel confessio partis nisi adsit, non dicitur*
constare de iure vnius, & de non iure alterius in pro-
positione petitorij.
Fallit in iudicio summario, & executino. num.10.
6 *Tertius habet actionem contra spoliantem ad acquiren-*
dam possessionẽ & exceptionem, ad elidendam actio-
nem spolij contra spoliatum.
7 *Spoliatus non habet actionem spolij contra tertium pro*
recuperanda eius possessione.
8 *Iudicium adipiscendæ possessionis cessat per probationẽ*
petitorij in continenti probati.
9 *Fideicommissario competit etiam remediũ summarium,*
& quorum bonorum.
11 *Actori expedit plura habere remedia, & ius suum plu-*
ribus exceptionibus, & defensionibus tueri.

DECISIO CCI.

FVit resolutum, vltimam cessionem atteotatorum
per Dominas de Borromæis factam, non sufficere
in casu de quo agitur, qui est limitata ad attẽtata post
primam iohibitionem Rotalem, & tamen constat,
quòd ante dictam iohibitionem iam erat introducta
causa illegitimitatis ad instantiam earundemmet Do-
minarum de Borromæis per speciale rescriptum San-
ctissimi, sub dat. Romæ, 13.Decemb.1578. directum
ordinario. Placentin. contra eundem Do. Marchionẽ,
& fuerũt examinati testes sine interrogatorijs, & alia
gesta in consilio Ducali Placentio. in spretum litis pen
dentiæ super dicta illegitimitate coram iudice Eccle-
siastico, cùm huiusmodi lis esset prę iudicialis dictæ li-
ti in consilio Ducali penden. fecit illam silere, & gesta
medio tempore fuerũt attentata, vt plenè aliàs in hac
causa fuit resolutum, & datur copia decisionis. Nec
refert, quòd huiusmodi decretum citationis, & inhi-
bitionis Placentin. nõdum esset intimatum Marchio-
ni, & consortibus tempore, quo fuerũt ista gesta: quo-
niam nunc agitur de reuocatione gestorum per Pro-
curatores ipsarummet Dominarum de Borromæis,
quarum nomine fuit commissa causa illegitimitatis,
& obtentum decretum huiusmodi citationis, & inhi-
bitionis, in quorum præiudicium lis dicitur pendere,
post obtentum tale decretum, & statim sibijpsis dicun
tur inhibuisse, ne quid possint in causa spolij præiudi-
ciale attentare, prout ipsę dicunt expresè in dicto de-
creto, & fuit hoc pluries resolutum. Nec obstat, quòd
lis non penderet tunc in Rota, sed in partibus coram
Placentin. Quia hoc nõ refert, cùm ius ipsum inhibeat
1 stante pręiudicio causarum, quæ † inhibitio cùm pro-
ueniat à iure, est iusta, & canonica, & attenditur vbi-
que. c. ooo solum. de appell. in 6. cum alijs, per Paris.
cons.108.nu.6.in princ. Et licèt in inhibitiooibus ema-
natis à curia noo fiat distinctio, an sint canonicæ, vel
ne, sed ex stylo curiæ siue iustæ, siue iniustæ, sint timen
dæ, & moderandæ ex rationabilibus causis, tamen hoc
non facit, quin etiam inhibitiones extra curiam, quan
do sunt canonicæ, producant hunc iuris effectum at-
tentatorum. Non obstat, quòd istæ causæ spolij inten-
tati per istas Dominas de Borromæis contra Comitis-
sam à Sala, & illegitimitatis contra Marchionem non
sint præiudiciales, aut connexæ, seu ad inuicem se con-
tingant, vt de iure vna faciat silere aliam. Quoniam
2 † hoc iam fuit plene dictum in decis. prima istius cau-
sæ, quòd cùm Marchio sit tertius, & produxerit testa-
mentum proauitum coram iudice laico, & in eo appa-
reat de claro fideicommisso in eius fauorem inducto,
nec in actis constet de aliqua eius collusione cum Co-
mitissa matre, nec de commodo resultante in fauorem
d. suæ matris, potuisset ipse Marchio, qui est tertius
propter exceptionẽ dominij sui in continenti probati
tollere, seu elidere actionem spolij ipsis de Borromæis
competentem, & impedire non solum, quòd possessio
restitueretur dictis de Borromæis docentibus de suo
spolio, sed etiã obtinere, vt traderetur sibi, tertio pro-
bante in petitorio, & etiam ex remedio summarij pos-
sessorij; quod etiam competit fideicommissario, vt pla
nè ista omnia fuerũt deducta in prima decisione. Nec
obstat, quòd licèt Marchio potuisset in fine litis impe-
dire restitutionẽ possessionis istis spoliatis. & obtinere
3 illa sibi consignari, non † tamen potuisset impedire,
quo minus istæ Dominæ vti spoliatæ interim agerent
in iudicio spolij, & illud prosequerentur, & in eo ob-
tinerent sententiam, quousque ipse Marchio obtinuis-
4 set rem iudicatam in petitorio, cum † in istis non dica-
tur constare de iure vnius, & de non iure alterius in pe
titorio, nisi adsit res iudicata, vel confessio partis. Rot.
in nou. de restit. spol. decis. 3. Cassad. eo. tit. decis. 3. &
tradũt omnes in c. dilectos, de caus. possess. & proprier.
Alex. & alij in §. nihil commune. Et sic Marchio licèt
sit tertius, & nõ spoliauerit, tameo idem videtur esse,
præsertim in fauorẽ spoliati, vt prosecutio iudicij spo
lij non impediretur per tertium, quousque tertius nõ
obtiouisset rem iudicatam in petitorio, & multò ma-
gis hic, vbi iste tertius facit se fideicommisarium, qui
debet capere de manu hęredis, & sic non sunt attenta-
ta, cum non intret aliqua inhibitio legis circa proces-
sum medio tempore factum. Quoniam respondetur
5 primò, quod ad hoc, † vt intret huiusmodi inhibitio
iuris in istis causis, sufficit, quòd vna possit parere prę-
iudicium alteri. Et ex hoc resultat, quòd statim illud
iudicium debet silere, alioquin cootenditur iudex, &
fit præiudicium liti, & parti, & sic intrant attentata, vt
plenè fuit deductum in d.1. resolutione. Secundò re-
spondetur, quòd quicquid sit in iudicio spolij contra
spoliatum in iudiciu retinendæ possessionis, in quibus
loquuntur supra allegata, tamen in iudicio adipiscen-
dæ possessionis exploratum est, quod etiã in prosanis
nõ requiritur res iudicata, sed sufficit, quòd per instru
menta, aut alia legitima documenta cõstet de iure ter
tij claro, & ante conclusionem in causa, vt concluduot
omnes in l. fi. C. de edict. Diui Adr. tollen. Aret. Felin.
& alij, in c. significauerunt. de test. Put. decis. 28. lib. 2.
Ant. Gabr. de restit. spol. concl. 1. nu. 102. & seq. Et fuit
plenè discussum in causa Bononieo. iurisdictionis co-
ram bo.mem. Oradino. Petitoriũ enim absorbet pos-
sessoriũ, & cui damus actionẽ ex petitorio prouenien
tem ad consequendum possessionẽ, multò magis exce
ptionem, quæ elidit actionem alteri, qui ex ipso reme-
dio possessorio agit ad adipiscendã possessionem. Nec
in iudicio quis experiri potest sine actione. Et ideò
gl. fi. o. Butr. Abb. & alij in c. in literis, de restit. spol. &
plures cumulati in decis. & per Gabr. de restitut. spol.
6 conclus. 1. nu. 45. dicunt, quòd tertius † habet actionẽ
con-

contra spoliantem ad acquirendam possessionem, &
exceptionem, ad elidendã actionem spolij contra spo-
liatum. Vnde si habet exceptionem contra spoliatum
sequitur, quod medio tempore nõ potest agere, quia,
vt dictũ est, nemo sine actione experitur. Nec dicatur,
ꝙ debemus iudicare de isto iudicio, non prout de iu-
dicio adipiscendæ, sed recuperandæ, ex quo Dominæ
7 de Borromæis sunt spoliatæ. Quoniam † verũ esset, si
ageretur contra spoliatum: sed hic agitur cõtra tertiũ
non possessorem, contra quẽ ipsæ nullã habent actio-
nem: imò tertius habet exceptionem contra ipsarum
actionem spolij, vt dictum est. Et ad summum posset
ipsarum prætensio comparari iudicio adipiscendæ, ꝙ
8 † cessat per probationẽ petitorij in continenti probati,
multò magis contra ipsas, quæ non habent actionem
neque exceptionem contra tertium, præsertium, cum
9 fideicommissario etiam † competat remediũ summa-
rium, d.l.fi.C.quorum bonorum, vt plenè fuit resolu-
tum in Maceraten. de isto anno coram R.P.D.Gipsio.
Nec in isto casu est regulariter necessaria restitutio,
quia fideicõmissarius cogitur & isto casu de manu hę-
redis accipere, vt plenè deducitur per Dom.Tiberiũ.
10 Et cùm iudicium † istud sit summariũ, & executiuũ
de iure ciuili, vel vigore Aegidianæ, vbi ligaret, & cũ
simus in executiuis, est perinde, ac si esset res iudica-
ta. Rota, & plures alij, quos cumulat Gabriel.d.con-
clus. 1.nu,89.de restitut.spol. Et ideò debent istæ Do-
minæ de Borromæis ratificare primam cessionem at-
tentatorum factam per assertũ procuratorem, aut illã
de nouo facere, quæ comprehendat etiam istud tem-
pus litis ad instãtiam ipsarum introductæ super dicta
illegitimitate coram D.Ordinario Placentin. & tantò
magis, cum cognosceret Episcopus Placentin. quòd d.
causa illegitimitatis ad instantiam ipsarummet, & ex
rescripto Sanctissimi, & postea ad instantiam eiusdem
Marchionis, fuerit introducta coram Parmensi, & de-
mùm fuerit aduocata ad Rotam, & signatura ordina-
uit, vt istæ Dominæ de Borromæis cedant omnib. istis
attentatis, prout assertus Procurator bene cessit, tamẽ
ipsæ nolunt ratificare. Meritò ordinarunt Domini, qđ
si infra breue tempus non ratificant primam cessionẽ,
vel de nouo iuxta illam non cedant, feratur sententia
reuocatoria istorum attentatorum, quia est læsa maie-
stas iudicis delegati, & ius partis est factum deterius,
cum fuerint medio tempore recepti testes in consilio
Ducali contra Marchionem, & litis consortes absque
interrogatorijs, sciens ipsa Marchio ius suum saluum
11 fore. Expedit † etiam actori plura remedia habere, &
ius suum pluribus exceptionibus & defensionib. tue-
ri, c.vt quis duas. de elect.in 6.cum alijs per Aym.con
sil.16.num.6.

GRASSI.

Roman. portionis hęreditatis. Mercurij.5. Maij.1574.

SVMMARIA.

1 *Dispositio authen. præterea.C.vnde vir, & vxor.cum similibus, quibus casibus non habeat locum, & num. seq.10.& 11.*
2 *Vxor vilis & solita laborare viuente marito, si cum eius operibus & exercitio potest se alere, non dicitur pauper.*
3 *Paupertas in causa alimentorum est remissa arbitrio iudicis secundum qualitatem personæ. & num.18. ex commun.*
4 *Rusticus diues dicitur, si habeat centum, licèt nobilis dicatur pauper, si habeat mille.*
5 *Ignobilitas viri arguit ad vtilitatem vxoris, etiam in materia dotis constituendæ.*
6 *Cænacularia ars quæ dicatur.*
7 *Pater non tenetur alere filium inopem, quando ex industria viuere potest.*
8 *Inops verbum quid importet.*
9 *Vilis persona habens centum in bonis, dicitur diues.*
11 *Vxor habens paruam dotem, an debeat ali à viro, quod sic, ex communi.*
13 *Dos nulla, & parua æquiparantur.*
14 *Verbum parua, in materia dotis intelligitur de notabili paruitate, non de simpliciter parua, ex communi.*
15 *Parum & nihil æquiparantur.*
16 *Legatum factum a viro vxori, ex quo se alere potest, facit cessare dispositionem auth. præterea.C.vnde vir, & vxor.*
17 *Paupertas vxoris tempore mortis viri attendenda est. ex communi.*
18 *Pauper quis dicatur, vel ne, arbitrio iudicis remittitur ex communi.*
19 *Vxor nobilis operari debet, quando ex consuetudine patria non est dedecus.*
20 *Dos congrua succedit loco legitimæ in tantum, vt nec augeatur auctis facultatibus, si tempore quo fuit assignata erat congrua.*
Imò etiam stante statuto, quòd feminæ sint contentæ dote data. num.21.
Limita, nisi dos esset exigua, & constare posset filiam esse enormiter læsam. num.22.
23 *Læsio consideranda est secundum sua tempora, quæ variantur secundum varias dispositiones.*

DECISIO CCII.

FVit resolutũ, dispositionem. auth. præterea. C. vn-
de vir, & vxor. & §.quoniã verò. de exhib. reis, &
1 §.quia verò. in Auth. vt lic. mat. & auiæ. non † intrare
in casu, de quo agitur. Quamuis enim materia visa sit
Dominis latissima, & difficilis ex pluribus simul iun-
ctis, quæ hic concurrunt, quorum aliqua licèt sigilla-
tim considerentur, fortè non sufficerent, vel saltem es-
sent dubia, tamen omnib. ita coniunctim attentis, vi-
sum est, in hoc casu cessare prædictam auth. Et primò
2 placuit ratio, ꝙ quãdo † vxor est persona vilis & soli-
ta laborare viuẽte marito, si cum eisdem operibus po-
test se alere, non dicitur pauper, nec intrat auth. præ-
3 terea, cùm † paupertas in hoc casu sit remissa arbitrio
iudicis secundum qualitatem personæ, Corn. Bal. Ro-
man. & alij in d.auth. præterea, vt hic per informan-
tes. Fabian. de Pep. nume.72. de commun. Menoch. de
arb. lib.2. de cẽt.1. casu.65.66. & 67. potissimũ d.casu
65.nu.7. Couar. var. resolut. lib.2.c.6. nu.8. qui plura
cõgerit Dec. cõs.163.nu.5. & 6. Ruin. cons.55.nu.4.&
5.lib.1. Tiraquel. de nobilit. c.20.nu.156.& 158. Et in
terminis d. auth. præterea, cum allegatis per Doct. in
4 quibus rusticum † diuitem vocant, si habeat centum,
licèt nobilis dicatur pauper, si habeat mille. Et ꝙ ipsa
Antonia & ex sui natiuitate, & quia fuit vxor hortu-
lani, & ex alijs de quibus per informantes, fuerit vilis,
præsupponitur probatum per testes. Item etiam eius
maritus mortuus, qui erat rusticus, tabernarius, labo-
rator vinearũ, &c. vt præsupponitur etiam probatum.
5 Ex † cuius ignobilitate infertur etiam ad vilitatẽ vxo-
ris, per vulg. no. Tiraq. vbi supra. nu.162. etiam in ma-
teria constituendæ dotis per quem plur. vulg. Eò ma-
ximè, ꝙ cum maritus, & eadẽ vxor exercent artem lo-
6 candi lectos, quam † cęnaculariã vocant, eodem mor-
tuo potuit ipsa etiam senex eandẽ artem exercere, &
eodem modo viuere, quo hactenus vixerat, quo casu
stante tali vilitate, & exercitio, nõ potest dici tã inops
& egena, vt intret dispositio. d.auth. vt per Roland.
cons.14.nu.15.16. & 45.lib.3. idem Socin. cons.50. nu.
12.lib.2. Quando exercendo officia mulierũ suæ qua-
7 litatis se sustentare potest, vt in simili dicunt, † patrem
non teneri alere filium inopem, quando ex industria
viuere potest. l.si quis à liberis. in princ. iuncto §.sed si
filius. & ibi Bar. de liber. agnosc. cũ alijs cumulatis per
Doct. in prædictis locis, qui casus est in fortiorib. ter-
minis, quia alimẽta debentur filio de iure naturali, vt
8 per eos. Huc pertinet † verbũ, inops, de quo in d.auth.
præterea, quod idẽ importat, quod nihil habens. Soc.
d.cons.

d.conſ.30.Alex.conſ.71.nu.3.lib.7. Afflict. deciſ.179.
nu.2.Cum maxumè vltra exercitiũ habeat dotem ſcu-
torum 200. & donationem propter nuptias ſcutorum
50.quæ dicitur magna dos, attenta qualitate perſonæ,
vt per Abb.& Soc.allegat. per Bero.conſ.520.num.15.
9 lib.1.vbi volunt,ꝙ † perſona vilis habens centũ in bo-
nis dicatur diues.Et prædicta tãtò magis placent,quia
dict.auth.præterea.eſt odioſa, & cõtra ius commune,
quo vxor non habet legitimã in bonis viri,& eſt exor-
bitans, vt dicunt ibi Doct. & Roland. d.conſ.14.circa
10 prin.& alij plerique. Item etiam, † quia ſumus in fe-
mina dotata, in qua multi grauiſſimi auctores tenue-
runt,dictam authen. non procedere, vt Soc.d.conſ.30.
& cõſ.121.ſub nu.38.cum ſeq. qui refert vſque ad tẽ-
pora Bal.omnes ita tenuiſſe. Et verè d.auth.loquitur
11 tantum de indotata. Et † licèt hodie cõis ſit contraria
in dote parua, tamen quia hæc materia eſt maximè
controuerſa,quia tex.clare de indotata loquitur,pon-
derando etiam eum, prout ponderat particulariter
Socin.d.conſil.121.nu.38.cum ſeq.lib.4.& d.conſ.30.
eodem lib.Alciat.in loco allegato.& fortaſſe idem etiã
tenet Bero.in c. Raynutius,num.159.& 160.videtur,
quod tantum vxori indotatæ debeantur. Et cum Soc.
fortaſsè tenet Tiraquel. de iudic. in rebus exig. feren.
char.33.ver.9. ex hoc infert Bal. Et in hac materia vi-
debatur aliquibus ex Dominis potẽs argumentũ,quia
prædictũ remedium. auth. præterea, videtur inductũ
ad ſimilitudinem l.fi.C.de repud. quæ videtur proce-
12 dere tantũ indotata, vt per eos. Quia † tamen prædi-
ctã auth. præterea, procedere in dote parua refert, &
cõem eſſe dicit Socin. d.cõſ.30.nu.2. & Salyc.d.auth.
præterea. & ex Caſt. & Rom. in l.2.ff.ſolu. matr. licèt
Socin.in prædicto conſ.30. & in alio 121.ſub num.28.
vt ſupra dixi, teneat contrarium. Communem eſſe ẽt
refert Roland.d.cõſ.14.lib.3.in loco allegato, quia eſt
13 † identitas rationis inter dotem modicam & nullã, in
verſ.hanc quoq; partẽ, ex mẽte Nicol. de Vbald.Ang.
in tract. de teſtam. Seyſel.in l.1.ff.ſolut.matr.& pluri-
morum aliorũ, quos congerit potiſſimũ Pariſ.& Dec.
& alij recẽtiores poſt Nicol. de Vbal. de ſucceſ.ab in-
teſt.par.4.num.8.& Mattheſ.de ſucceſ.ab inteſtato,4.
par.princ.nu.22.cũ alijs, quos etiã refert Tiraq.d.ver.
nono,& Fab.de Pep. in d auth.præterea,nu.6.Placuit
14 Dominis † verbũ,parua, intelligi de notabili paruita-
te, non de ſimpliciter parua. Et hanc eſſe cõem rete-
runt Modern.in d.auth.præterea. Et ita in effectu de
15 tali paruitate,de qua dicitur,paruo,& † nihil æquipa
rantur, videtur eſſe de mente Bald. ſupra allegat. &
Socin.in d.cõſ.30.quam diſtinctionẽ tenet Corn.in d.
auth.præterea.nu.4.& Modern.vt ſupra,cum quibus
etiam tranſit Cur.iun.nu.7.ver.circa iſtud ſecũdum.
Et videtur etiam de mente Aret. in d. auth.præterea.
nu.1.dum dicit, ꝙ iſta æquiparantur ad beneficiũ cõ-
ſequendum,nihil habere,& minimũ habere.Idem vi-
detur etiam de mente Mattheſil. vbi ſupra, vbi dicit,
paria ſunt,non habere dotẽ, vel habere valde modicã.
Paruam autẽ dotem dicebant Dñi non videri in qõne
propoſita in 200. ſcuos, & donatione prædicta de 50.
ducatis,per prædicta.Addebant aliqui Domini in for-
tioribus terminis, quod in muliere, quæ 300.lib. tan-
tùm in dotem habebat, & cui ex teſtamento per mari
tum erat factum legatum, ex quibus omnibus ipſa ſe
alere poterat,ceſſat diſpoſitio d.auth.per Rimin.conſ.
114. cum pluribus ſeq. maximè nu.14.& 15.lib.1.vbi
16 vult,† ꝙ ceſſante inopia, & quomodocunque habeat
alimenta vxor,puta,quia habet patrẽ diuitem vel prę-
legatum ſimile, quod ſemper cenſetur ceſſare diſpoſi-
tio d.auth. quaſi à ratione ceſſante, & mente d.auth.
præterea. Quia tamen, ꝙ legatum faciat ceſſare d.au-
then,videtur contra illũ tex. & cõtra Doct.prędictos,
licèt aliquibus Dominis placerent reſponſiones, quas
idem Riminal. in fin. accommodat, tamen ſuper hoc
ſolo Domini nõ ſe fundarũt, ſed iungendo cũ qualita-
tibus prænarratis videtur eas adiuuare,& confirmare.
Placebat etiam ad idem Cephal. cõſ.224. nu.10.11.12.
& 13.lib.1. qui in ſpecie loquitur in caſu noſtro in lega
to facto vxori,ex quo ſe poteſt alere. Ea ratione,quia
cùm dies legati cedat à morte mariti, eo tempore im-
poſſibile videtur eam dici inopem.Quod pluribus ra-
tionib. comprobat, vbi omnino vult ceſſare d.authen.
vbi tantùm habet,ꝙ non cogatur mendicare,quomo-
docunque habeat, & tantò magis, ſi habet ex legato à
viro,qui Cephal.refert, & ſequitur Roland.d cõſ.14.
& multis deductis in contrarium reſpondet, & quòd
ceſſante inopia vxoris ſuperſtitis, quaſi ceſſante cauſa
finali d.auth. præterea, ceſſet eadem authent.placuit
17 Dec.conſ.24. ante nu.1. vbi apoſtil. Ex † quibus dato
etiam, ꝙ paupertas vxoris non tẽpore contractus ma-
trimonij, vt quamplures exiſtimarũt, ſed mortis attẽ-
denda ſit. Et communem refert Roland. conſ.15.ſub
num.5.lib.3.qui plures rationes,& auctoritates refert
& comprobat.Et videtur eſſe de mente tex.in d.auth.
præterea, & d.§.quomodo,& § fin. Auth.de exhiben.
reis, quam dixerunt Domini eſſe latiſſimam quæſtio-
nem,vt per eundem Roland. d.conſ.15.qui latè diſpu
tat,& innumeros vtrinque cõgerit, tamẽ attenta præ-
dicta cõſideratione legati cedentis à morte tolli, imò
retorqueri videtur, de cuius tamen dictis veritate nõ
eſt viſum Dominis neceſſariũ in hoc caſu plenè agere,
18 ſtantibus ſupra cõſideratis. Cũ igitur, † an quis poſſit
dici diues,vel pauper in terminis auth.pręterea.C.vn
de vir,& vxor.ſtetur arbitrio iudicis,iuxta gl.ordina-
riã in d.auth.præterea, quã cõiter approbari poſt Scri
ben.ibi refert Soc.conſ.30.nu.1.ex mente Doct.in prę-
dicta auth.& Bar.in l.ſi conſtante,in 1.quæſt.princ.ar-
bitrati ſunt Domini in quæſtione propoſita mulierem
non eſſe dicendam pauperem ad effectum, vt intret
prædicta authen.de qua agitur,cùm prędicta eius dos
fuerit congrua iam reſpectu dantis,quàm recipientis,
& cùm ipſa ſit vilis, & in matrimonio, & poſt operari
ſolita eſſet. Et maximè placebant in hoc.Soc.conſ.121.
19 nu.45.cum ſeq.lib.4.vbi loquitur † in nobili Senenſi,
& vult, ꝙ operari debeat,quando ex cõſuetudine pa-
triæ non eſt dedecus. Et vltra ſupra deducta, & pro
confirmatione prædictorum placebat Dominis pul-
chra ratio.Et planè in terminis,quòd,an dos ſit parua,
vel congrua ad effectum, vt in iſta materia aliqua di-
catur indotata,non eſt recedendum a regul. iur.com-
munis,quæ volunt,vt habeatur ratio temporis conſti-
20 tutæ dotis, quæ † dos congrua ſuccedit loco legitimę,
per vulg.in tantum,vt nec augeatur auctis facultatib.
patris, ſi tẽpore,quo fuit aſſignata, fuit congrua,quã-
do ſit iuſſa a ſtatuto eſſe contenta dote congrua. Bald.
in auth. res quæ. nu.16.C.commun. de leg.Rum.in l.
Gallus.§.& quid ſi tantum.num.174.de liber.& poſt-
hum. & conſ.56.num.14.lib.3.latè Menoch. de arbit.
21 caſ.194.Aym.conſ.1.nu.14.Et in † tantum eſt verum,
vt ſi extet ſtatutum, quòd ſtantibus maſculis feminæ
ſint contentæ dote data,quo caſu quæri poſſet,an poſ-
ſint vſque ad legitimam dotari. Et communiter dicũt
Doct. quòd ſic, vt per Bald. in auth.res quæ.num.16.
cùm latè congeſtis per Menoch.ibidem nu.2. Tamen,
22 † ſi dos eſſet exigua,& conſtare poſſet,filiam eſſe enor
miter læſam,tunc poſſet conqueri: ſed hęc læſio eſt cõ-
ſideranda non ſecundùm tempus mortis patris, ſed
23 † ſecundùm tempus dotis conſtitutæ, vt per Menoch.
loco citato. Sic in caſu propoſito in iudicando,an dos
ſit talis, quæ æquiparetur non doti, inſpiciendum eſt
tempus dotis conſtitutæ, quo caſu non eſt dubium
tunc fuiſſe cõgruam,& decẽtem. Et plura ſimilia pu-
ta in legitima, in læſione ex contractu, in donatione
inofficioſa, quæ cõſiderantur ſecundùm ſua tempora,
ponit vbi ſupra Menochius,qui plura ad hoc cõgerit.
Ex quibus omnibus, vt dixi, ſimul conſideratis, fuit
conclu-

conclusum, in casu proposito D. Antoniã non potuisse vocari indotatam, nec inopem, nec si viueret, posse habere quartam in bonis mariti prædefuncti, consequenter, nec hodie eius hæredem posse eam consequi, & in effectu non intrare in casu, de quo agitur, dispositionẽ §. quoniam vero. in Auth. de exhiben. reis, nec sæpe allegatam anth. præterea. C. vnde vir & vxor.

LANCELLOTTI.

Roman. Alimentorum. Die 23. Aprilis 1572.

SVMMARIA.

1 *Alimenta præterita debentur iure actionis, non autem officio iudicis.*

2 *Testator in dubio censetur se voluisse conformare cum dispositione iuris communis.*

3 *Legatum de alimentis quando præsumatur perpetuum, & perpetuo præstandum per hæredem hæredis.*

4 *Modus adiectus dispositioni non mutat ipsius substantiam, sed stat demonstratiuè.*

5 *Superfluitas in legato alimentorum potius admittitur, quam quod quis eis priuetur, etiam quod fiat interpretatio contra ius.*

DECISIO CCIII.

FVit conclusum, alimẽta præterita de iure peti posse, quia † cum non sint debita iudicis officio, sed
1 iure actionis, scilicet ex testamento, etiamsi legatarius de suo se aluerit, potest tamen illa petere. not. Bar. in l. libertis. de alim. & cibar. lega. & in l. de alimentis, C. de transact. vbi Ias. nu. 6. Dec. nu. 5. qui alios adducit. Et ista alimenta possunt peti tantum pro tempore vitæ Aloysij legatarij. l. Caio. §. Imperator. de alim. & cibar. legat. l. 1. C. de lega. & vtrobique not. Doct. Ideo
2 censetur † testator in dubio voluisse se conformare cũ iuris dispositione, vt not. in l. hæredes mei. §. cum ita, ad Trebell. Et in dubio etiam facienda est interpretatio, vt legatum potius sustineatur, quàm pereat. Dec. consil. 602. nu. 3. Neque huic interpretationi videntur repugnare verba illa, durante vita supra scripti hæredis, quia sunt adiecta solutioni, non dispositioni. Nam primo loco testator legauit 180. atque ita perfectam dispositionem fecit de alimentis. Vnde oritur supradi-
3 cta præsumptio, † quod sit perpetuum legatũ, & perpetuo sit præstandum per hæredem hæredis, vt not. Bart. in l. alimenta. de alimen. & cibar. leg. & l. libertis. §. Lucius. C. eod. Postea idem testator disposuit circa modum soluendi, videlicet soluenda per supradictum suum hæredem durante eius vita, quæ verba,
4 † tanquam apposita solutioni non mutant substantiã legati iam in esse deducti, & sui natura perpetui, sed stant demonstratiue, l. quæ testaméto, & ibi not. Bart. de leg. 2. Dec. consil. 419. nu. 8. cum seq. Et placuit Do-
5 minis in hac materia † alimentorum potius admitti superfluitatem, quàm quod quis priuetur alimentis, et quod fiat interpretatio contra ius. Et similis interpretatio fit, per d. l. 1. C. de legat. vbi legatum alimentorũ factum sub conditione, donec legatarius moratus fuerit cum hærede, durat etiam mortuo hærede. Et ita dicit Imperator se arbitrare. Licet secundum Doctores dictiones, huiusmodi *donec, & quousque*, sint ex sui natura limitatiuæ temporis ita, vt vltra id tempus non subsistat legatum, vt ibi not. Castren. Corne. & ceteri.

ROBVSTERII.

Larinen. Frumenti. Veneris. 22. Iunij. 1576.

SVMMARIA.

1 *Diuersitas rerum comprehensa sub duabus actionib. constituat duas tantum partes integrales.*

2 *Sententia lata in vna, vel duabus summis, an exequi & sustineri possit in maiori, vel minori summa.*

DECISIO CCIV.

COncluserunt Domini, quod ex nouiter deductis constitet de iniustitia sententiarũ in Rota latarum ad fauorem R. P. D. Episcopi Larinen. Aliqui ex Dominis mouentur, quod sententiæ continent duas summas in hæc verba, videlicet, currus frumenti grossi 18. & tumulorum 24. faciendo summam tumulorum 682. & currus frumenti Romanelli sex, & tumulos 17. facien do summam tumulorũ 233. quæ summæ 682. Et 233. computantur tunc pro duabus summis, nõ autem pro tot summis, quot sunt tumuli, vel curros, cum sint sub
1 duabus actionib. † comprehensæ, & constituunt duas tantum summas integrales, & indiuiduas. Vt bene deducit Put. in decis. allegata 330. in 1. lib. incipi. ad instã. Archiepiscopi Turritan. Et cum ex schedulis productis in actis iunctis testibus sit clarũ, quòd Petrus, non est debitor præcisè in istis summis, sed vel in maiori, vel minori summa. Imò plures Domini tenebãt, quòd non est debitor, nisi in vno tantum curru cũ dimidio, sequitur, quod sententia, quæ in istis duabus summis est indiuidua & iniusta in parte, sit in totũ iniusta, imò etiam nulla, quia in maiori, vel minori summa non est seruata tela iudiciaria, nec lata aliqua sententia, quæ exequi possit in dicta maiori vel minori summa, nisi tantũ in dictis summis præcisis, vt bene deducit Put. in d. decisione. Non obstant decis. allegatæ per infor-
2 mantes hic. Quoniam † diuersi sunt termini de sententia lata ex falsa causa, quæ regulariter valet, cũ habeat telam iudiciariã, à terminis de sentẽtia lata in vna, vel duabus summis an sustineantur, vel exequi possint in maiori vel minori summa. Quoniam in ista maiori vel minori summa nulla datur petitio neque tela iudiciaria, neque aliqua sententia, cum illæ summæ expressæ in sententia constituant vnum tantum integrale, & indiuiduum, quo scisso in parte, totum corruit. Hæc tamen intelliguntur, quando pars se restrinxit ad illas summas, prout hic, quæ in voce retuli. Non obst. quod ad incurrendum pœnam, vt petentibus plus debito, requiritur dolus, qui non probatur hic. Nam vltra, quod, vt aliqui credebant, non est expeditum, an in isto casu talis petitio fuerit sine dolo. Dixerunt Domini, quòd nõ agitur nunc de illis pœnis, sed de iuris communis dispositione, quod sententia est indiuidua lata pro vna, vel duabus summis, vt nõ possit scindi in alijs summis maioribus, vel minoribus, vt supra dictum est.

BLANCHETTI.

Larinen. Frumenti. Lunæ, 9. Decembr. 1577.

SVMMARIVM.

1 *Sententia pro parte nulla nec reformari, nec confirmari potest pro ea parte, quæ est valida, nisi contineret diuersa capita, ex communi, vbi de intellectu multorum iurium.*

DECISIO CCV.

FVit resolutum, sententiam in Rota latam per R.
1 D. meum Robusterium esse confirmandam, quia † sententia pro parte nulla nec reformari, nec confirmari potest pro ea parte, quæ est valida, nisi contineret diuersa capita. Et est communis opinio Dd. in l. si. ff. de iurisd. omn. iud. vbi Bologn. nu. 13. & Rota tenuit coram Put. decis. 320. lib. 1. Non obstat, l. 1. §. item si calculi. ff. quando sent. sin. appel. rescind. Quia facit in cõtrarium, dum decidit, quod ab huiusmodi sententijs non est necesse appellare, quia absque appellatione rescinduntur. Non obstat l. certa. C. quando prouoc. non est neces. Quia facit etiam in contrarium, dum dicit, à sententia iudicis, qui in mulctis excedit, non esse appellandum. Non obstat Bal. in l. 2. num. 2. C. de re iudi. Quia Salic. ibi reprehẽdit ipsum optima ratione, quia in sententia non consideratur materia, sed forma. Quo vero ad periurium licet exceptio ipsius posset habere locum, etiamsi de illa oppositũ non fuisset, nec opponi posset, tamen illa est sublata. Nam cum Reuerendis. Episcopus insteterit post transactionem pro executorialibus, non potest opponere de transactione, cum ipse contrauenerit. In reliquis placuerunt allegata pro Petro Paulo.

GRASSI.

Reatin.Castripostæ. Lunæ,9. Aprilis 1576.

SVMMARIA.

1 *Causa criminali pendente debet supersederi in ciuili ab ea dependenti, ex communi.*
Limita, & declara, vt nu.2. & 5.
3 *Probationi etiam diminuta solet dari fides ex verisimilitudine,& alijs adminiculis.*
4 *Testis dicto in primo examine standum est, licet in secundo examine etiam iurato dixerit contrarium eius, quod dixit in primo, ex communi, & quare.*
5 *Accusatio falsi intentata in causa criminali, vt praiudicet causa ciuili, requiritur, quod sit intentata etiam contra ipsam partem, non contra testes tantum.*
6 *Subornatio opposita quando non praiudicet.*

DECISIO CCVI.

1 Licet regula sit,quod † pẽdente causa criminali debet supersederi in ciuili ab ea dependenti, l. fi. C. de ordin. cognit. secundum intellect. Bart. in l. edita, quem sequuntur communiter Doct. vt per Curt. iun. ibi,nu.181.& sub num.182.vers.igitur omnes concludunt.Claud.nu.68. sequutus Alex.in l.reum criminis, col.1. vers. Bar.autẽ hic dicit rationem, & C.de eden. qui etiam ait, hunc esse magis communem intellectũ, ad l.fi. Sequitur, & alios refert Rolan. consil.13.nu.1. lib.2.ad idem Peregr.decis.295.li.2. in causa Fulginaten.Put.278.lib 1. in vna Senogabien. Et quòd quãdo causa criminalis est præiudicialis ciuili, tunc sit supersedendum,aliàs non,latè per Put.99.li.1.Peregrin. decis.133.in vna Toletan.lib.2. Clar.de cõmuni,in prax. crim.q.2.vers.sed quarto.ibi. Et ita concludunt cõmuniter Doct. cum plurib.concordant. quæ possent addi.
2 Tamen prædictis non † obstantib.in quæstione proposita fuit resolutum, non esse supersedendum in causa ciuili coram me pendente, sed magis esse proceden.ad vlteriorem executionem, & ad ipsam liquidationem, non obstante pendentia litis criminalis, & accusatione de falso corã A.C. Et placuit Dominis pro primo fundamento decisionis, dist. Afflict.229. quod aut ius totius causæ consistit in testib. accusatis de falso, & tunc sit supersedendum,aut non consistit, & tunc nõ superseden. in causa ciuili,vt ait Afflict. ibi,sub nu.2.& 3. & addebant Domini. Rol.latè in d.consil.13. vbi optime materiã examinat, & bene,ad casum, nu.17.lib.2. vbi alios congerit. Quod autem ius causæ totius non consistat in duob.testibus accusatis, facile probatur ex decis.aliàs facta corã R.P.D. Robusterio, sub die 4.Maij 1574. vbi apparet,Dominos resoluisse pro spolio nõ solum propter duos testes, de quib. agitur,sed etiã multos alios testes Item propter alias coniecturas,& circũstãtias. Item & propter illam seriem facti. Verba enim sunt formalia in fine prædictæ decisionis (quod ex tota serie facti Domini viderunt rẽ non habere difficultatẽ.) Et maxime,quia stante verisimilitudine, & alijs
3 adminiculis solet dari fides probationi † etiã diminutæ.Aym.cons.73.sub nu.41.vers.alibi,cum plurib.similibus allegatis ab eo. Addebant aliqui Domini sibi pla-
4 cere illam opin.quod licet testis in secundo † examine etiam iurato dixerit contrariũ eius, quod dixit in primo, tamẽ videtur magis standum primo dicto, quàm dixit cõmunem Alciat.de præsumpt.reg.2.præsumpt. 29.sub nu.4. vers. & ex hoc à fortiori. Sequitur Clar. pract.crim. q.53. sub vers.tertius est casus, qui allegat rationẽ, quia ex primo dicto iurato & iudiciali,ius est quæsitum parti, quicquid dixerit Ruin.cons.65. post nu.8.lib.1.Item timor subornationis. Huc etiam pertinere videntur rationes allegatæ per Rot.decis.19. de testib. in nou. cũ alijs in vlt. positione huius causæ adductis. Et licet illud primum dictũ debilitetur, vt per Alciat. & Clar. in locis prædictis, tamen, vt dixi, tota decisio siue ius totius causæ non fuit fundatum super istis duobus testibus. Vnde satis est,quod isti præbeant adminiculũ alijs in dicta decisione aliàs cõsideratis.Et satis est secundũ prædictã distinctionem. Afflict. quod totum ius non consistit in dictis testib.accusatis de falso,vt certissimè nõ consistit in casu nostro,vt liquet ex lectura prædictæ decisionis.Et pro confirmatione prędictæ distinctionis Afflict. & Rolan. addebant etiam Bal.in c.super eo.in fi.de appel. vbi Purpur.num.4. & Franc.sub nu.x. vers.his ergo,& similibus. Secundum
5 fundamentum decisionis fuit,quod † ad hoc,vt in causa criminali accusatio falsi intentata præiudicet causæ ciuili,requiritur,quod sit intentata etiam cõtra ipsam partem,non contra testes tantum. Idem Rolan.d.cõs. 13.nu.12.& 13. cum seq. Et in casu nostro nihil est intentatũ contra Illust. D.Iacobum, qui verè est pars & principalis in hac causa. Ergo non debet superseden propter solos testes accusatos.Bar.in l.si testium. nu.3. de pet.hæred.Bal. in c.fi.de fide instrum. Affl. Maran.
6 & alij allegati à Rol.sub d.nu.13. Non † obstat oppositio de subornatione opposita cõtra Illustr. D.Prioratum. Quia vltra,quod nihil releuãs videtur,hactenus deduci,dicebatur,hoc nõ posse in hoc præiudicare prędicto Illust. D.Iacobo,cuius nomine hęc tota causa sẽper fuit agitata,& hodie etiam agitatur. Et ea,quæ de cessione eidem D. Prioratu facta,item,quę de expensis ab eodem factis in hac causa dicuntur,vltra plures responsiones per eius informantes datas, non liquent, neque legitime de eis apud acta constat, & nihil productũ reperitur. Vnde de eis Domini nullam prorsus habendam rationem censuerunt. Et maximè,ne detur occasio facilis,vt qui post longam litem succubuerunt ad impediendum executionem rei iudicatæ, ita de facili confugiant ad allegandum huiusmodi subornationes, & falsitates, vt sola accusatione instituta retardẽt executionem,nullo alio,quod releuet,docto.

BRAVI.

Volaterranen.Iurisdictionis. Die 14.Ianuar.1581.

SVMMARIA.

1 *Episcopus de iure communi, & ex decretis Concil. Trid. habet ius visitandi Ecclesias sibi subditas: exemptas autem tanquam Sedis Apostolica delegatus.*
2 *Exemptum esse, & nullius iurisdictionis esse, differunt.*
3 *Exemptio est priuatio, qua præsupponit habitum.*
4 *Exemptus locus largo modo, & improprie constituit territorium de per se.*
5 *Episcopus in aliena diæcesi potest prætendere ius ex præscriptione, vel priuilegio.*

DECISIO CCVII.

Circumscriptis infra dicẽdis fuit per Dominos resolutũ R. D. Epo Volaterrano cõpetere ius visitandi in Archipresbyteratu Collis. Siue.n.dicamus huiusmodi Archipresbyteratũ non esse exemptum, quo
1 † casu iure cõi,& ex decretis Conc.Trid.posse Episcopũ visitare,haud dubiũ non est.c.cũ non liceat.de præscript.c.1.in princ.de censib.lib.6.& c.6.sess.24.Concil. Trid.cum alijs, siue sit ipse exemptus, quia tunc licet non vti ordinarius,tamen tamquam Sedis Apostolicæ delegatus poterit visitare,vt pluribus in locis disponit Conc.Trid.ses.7.c.8.& ses.14.c.4.& ses.25.c.8.& ses.24. c.10. Non obst.adducta per R.D.Archipresbyterum. Quæ enim de exemptione dicũtur ex sententia,& priuilegio Innocentij, non faciunt, cum in multis ibi sub iurisdictione Volaterrã. Episcopi subiectus reponatur Archipresbyter. Et ita sententia non potuit eum exemptum appellare. Sed esto,quod esset,adhuc ex d.decretis Conc.subest d.Epo,quoad visitationem. Tum,etiã quia constat, quod sit in diœcesi ex resolutione in hac causa facta sub die 13.Iun. præteriti. Quod sit nullius diœcesis,non docet dictus Archipresbyter, & sibi inuicem repugnant,quæ pro eius parte deducuntur. Implicant enim quod sit nullius,& quod sit exemptus, quia
2 † quãdo aliquis est nullius iurisdictionis nec est in diœcesi,nec de diœcesi. Id enim huiusmodi nomẽ designat,

quando

quando autem sit exemptus, licet non sit de diœcesi,
adhuc tamen est in diœcesi, vt per Abb. in c. Apostoli-
cæ, num. 3. de donat. Felyn. in c. graue. col. 5. de priui-
leg. Petr. de Vbald. de canonic. portio. c. 4. q. 6. num. 11.
3 Exemptus † enim cum sit priuatio, vtique præsuppo-
nit habitum iuxta vulgata. Id enim proprietas nomi-
nis designat, s. exemptus, vt quod vni conceditur, ab
alio auferatur, vt in Rubr. & in l. 4. ff. ne quis eum, qui
in ius voc. est, vt exi. l. is cum quo, ff. de pecul. Et hoc
discrimen constituit Concil. Trid. d. sess. 24. c. 9. cum ibi
loca exempta per Episcopum, de cuius diœcesi sunt, vt
Apostolicæ Sedis delegatũ permittat visitare, quæ ve-
rò nullius, per viciniorem. Non etiam suffragantur au
ctoritates D. Archipresbyteri, ꝙ locus exemptus con-
stituat territorium de per se, de quo per Franc. in c. 2.
nu. 10. vbi Ancha. de constit. cum multis adductis per
4 Rolan. cons. 33. par. 3. Quia † omnes ibi loquuntur per
modũ æquiparationis, & impropriè, & quo ad certos
effectus: realiter enim distinguuntur, ex latè trad. per
Fely. in d. c. graue. col. 1. 2. & 3. de offic. iudic. ord. Sed
omnem tollit difficultatem, quia cum agatur ad effe-
ctum visitationis, Conc. Trid. non curauit de ista æqui
paratione, sed eò casu constituit, Episcopum posse visi-
tare tanquam delegatum sedis Apostolicæ. Ex quibus
apparet discrimen esse inter esse in diœcesi, vel de diœ-
cesi, vel nullius. Minus opitulatur decretum sacræ cõ-
gregationis, de quo in secundo præsupposito. Quia ibi
Illust. Patres, quòd Archipresbyteratus collis sit in sta-
tu nullius, non terminarunt, sed præsupposuerunt, ꝙ
si verum non est, visitatio pertineat ad R. D. Episcopũ,
ex c. 9. sess. 24. Conc. Triden. & ex alijs supra deductis.
Non etiam applicatur doctrina Innoc. in c. bonæ, il se-
cundo. nu. 5. de postul. præl. quam sequitur Bal. in l. 2.
q. 14. num. 35. C. de seruit. & aqu. Quia non dicit id, ad
5 quod allegatur, sed ꝙ † Episcopus potest prætendere
ius in aliena diœcesi, puta ex præscriptione vel priui-
legio, vt per Abb. in c. super eo. de paroch. nu. 6. vbi in-
fert ad Episcopum Iesulan. qui habet in diœcesi Flo-
rentin. Ecclesiam subiectam cum toto populo illius pa
rochiæ, vt per Gemin. in c. statutum, §. cum verò, nu. 3.
de rescript. in 6. Et probatur in c. cum olim, c. auditis,
de præscript. vbi Abbas præscribit iura Episcopi in cer-
tis Ecclesijs. Quæ quidem Dominis placebant, nisi D.
Archipresbyter probet se esse in statu nullius, seu tali-
ter exercere iura Episcopalia in suo Archipresbytera-
tu, vt ex hoc dici possit habere territorium separatũ,
vt aliàs fuit dictum per Dominos in illa Salamantin.
iurisdictionis. 9. Maij 1580.

BRAVI.

Roman. deuolutionis domus, de Campo Sancto.
Lunæ, 22. Nouembris 1581.

SVMMARIA.

1 *Pactum appositum in cõcessione, quod melioramenta de-
beant remanere penes Ecclesiam, pars pretij reputatur.*
2 *Melioramenta facta per emphyteutam, regulariter resti-
tuenda sunt per Ecclesiam finita generatione, nisi ali
quod pactum sit in contrarium.*

DECISIO CCVIII.

DOmini fuerunt concordes, concessionem in em-
phyteusim domus, de qua agitur, fuisse vtilẽ Ec-
clesiæ, tam ex instrumẽto concessionis, quàm ex dictis
testium, & ex alijs, ex quib. tam status domus prædi-
1 ctæ, quã meliorationes probantur. Accedit etiã † pactũ
appositum in concessione, ꝙ melioramenta deberent
remanere penes Ecclesiam, ꝙ pars pretij reputatur, vt
in l. 7. §. melior. ff. de in diem adiect. l. fundi partem, ff.
de contrah. empt. Bar. Ias. & Rip. in l. 1. §. si hæres. ff. ad
Trebell. cum alijs deductis per Tiraq. de retract. con-
2 uent. in præfat. nu. 20. Cũ aliàs † melioramenta essent
restituenda per Ecclesiã finita generatione, vt per Dec.
in auth. qui rẽ. n. 14. C. de sacros. Eccl. & per eund. cons.
5. §. cum alijs deductis per Clar. §. emphyteusis. q. 45.

BRAVI.

Bononien. Fideicommissi de Manzolis. Veneris,
22. Aprilis 1583.

SVMMARIA.

1 *Transitus ad aliam lineam succedentium non fit, quous-
que superest linea eorum, qui vocati sunt.*
2 *Linea succedentis in infinitum se extendit, & censetur
inclusa.*
3 *Dispositio l. si viua matre. C. de bon. mat. nititur conie-
cturis.*

DECISIO CCIX.

PRæsupposita institutione facta à D. Comite Mel-
chiori de Manzolis, cuius in necessarijs copia data
fuit, alijsque præsuppositis, de quib. in informationi-
bus, fuit dubitatum, an vigore dictæ substitutionis ad
partem debitam minoris natu D. Constantiæ sit voca-
tus D. Alexander Lupanus, vel D. Annibal de Guidot-
tis? Et fuit resolutum, vocatum D. Annibalem, non au
tem D. Alexandrum. Præcipuè fuerunt Domini moti,
quia cum D. Melchior vocauerit minorem natu ma-
sculum legitimum, de, & ex qualibet & vnaquaque
filiarum, seu de filijs & descendentibus masculis legi-
timis, & naturalibus cuiuslibet dictarum filiarum ip-
sius testatoris, quæ tunc superessent: ex istis verbis
apertissime censetur inclusus D. Annibal excluso Do.
Alexand. Cum enim testator non fuerit contentus vo-
care minorem natu, sed vlterius processerit vnum, qui
tunc fuerit de, & ex qualibet dictarum filiarum, & sic
de filijs ac descendentibus masculis cuiuslibet dictarũ
filiarum, satis voluntatem suam declarauit, vt non so-
lum minor natu succedat, sed etiam descẽdens ex mi-
nore natu, qualis est D. Annibal de Guidottis D. Io.
Gabrielis. Nec potest ita applicari, vocationem intelli-
gi factam ordine successiuo, vt prius Alexander, & po-
stea alij descendentes ex filio minori natu admittan-
tur, quia hoc excluditur, cum testator copulatiuè, &
disiunctiuè vocauerit minorem natu ex descendentib.
& filijs filiarum: Essent enim verba illa superflua, si ali-
ter interpretaremur, & qualibet dictio retinet suam
naturam, cum copula iungat personas, & dictio *seu*,
ipsas disiungat, & ex ipsis minor descendentium cen-
seatur vocatus, & talis seruatur ordo successionis in-
ter filium minorem natu, & eius descendentes, vt prior
ipse, & postea eius filij succedant. Nec facit, quòd D.
Alexander dicatur minor natu sublato D. Io. Gabriele,
qui decesserat ante prædictam conditionem: Nam
cum ex supradictis verbis non tantum Io. Gabriel fue-
1 rit vocatus, sed etiam eius descendentes, quousque † su-
perest linea eorum, qui vocati sunt, nõ fit transitus ad
alienam lineam, vt in c. 1. de natu. succes. feud. vbi Scri
ben. id notare solent cõmuniter, vt post Afflict. nu. 77.
ibi Soc. in l. si cognatis. num. 14. cum alijs. Sicut enim si
2 successisset † D. Alexander, eius linea esset in infinitum
inclusa, vt per Castren. cons. 164. li. 2. Tiraq. de primog.
q. 40. nu. 156. Paris. cons. 12. nu. 102. cum seq. lib. 4. Co-
uar. pract. quæst. c. 28. nu. 6. & 7. ita etiã in linea descen-
dentium ex Io. Gabriele dicendum est, ex quo etiam
cessat, quòd aliàs dicebatur attendi qualitatem eius,
qui vocatus est tempore cedentis fideicommissi. arg.
l. interuenit. de legat. præstan. Quia hoc potius iuuat
partem D. Annibalis, cũ nõ filij primi gradus tantum,
sed etiam minor natu, & ex ipsis nati sint vocati, vt su-
pra dictum est. Non obstat, quod filij filiarum magis
specialiter dicantur vocati. Quia hoc nõ subsistit, cum
omnes copulatiuè vocentur, & ex omnibus filijs, qui
3 tempore conditionis sit minor natu. Nec † natura l. si
viua matre. C. de bon. matern. applicatur, cum ea nita-
tur coniecturis: hic autem versamur in verbis non pa-
tientibus aliquam glossam. Et considerabant Domini,
ꝙ testator vocando minorem natu ex filiabus, seu ex
descendentibus ex ipsis, potuit habere respectum, no-
men & arma desumi posse per alios natu minores, qui

alias regulariter in bonis soleant præferri minoribus. Aliquibus etiam ex Dominis, licet ex superabundanti, placebat caput repræsentationis, de quo per Anton. Gabr. de fideicō. conclus. 3. Et existimabant satis fuisse responsum deductis in contrarium per informantes.

B R A V I.

Perusin. Fideicommissi de Herculanis. Die 17. Maij 1581.

S V M M A R I V M.

1 *Regula, ne detractio legitimæ fiat ex rebus fideicommisso subiectis, habet implicitam qualitatem, dummodo adsint alia bona, ex quibus suam legitimam filius consequi possit.*

D E C I S I O C C X.

IN causa Perusin. fideicommissi fuit per Dominos resolutum, onus probandi scilicet, nō adesse alia bona incumbere Dominis de Herculanis, non D. Bernabeæ, quia Do. Barnabea habet regulam pro se, & cum eius filij grauati Trebellianicam & legitimam debeāt consequi. Et licet Domini de Herculanis habeant etiā regulam pro se, ne id fiat reb. fideicommisso subiectis, vt bene informantes pro vtraque parte deducunt, hęc
1 † tamen regula Dominis de Herculanis nō patrocinatur ipsis absolutè, cum habeat implicitam qualitatē, dummodo adsint alia bona, ex quibus filius suam legitimam consequi possit. arg. l. pater filium. in princ. ff. de leg. 3. Rip. in l. in quartam, num. 19. ff. ad leg. Falc. cum alijs per Gabriel. de legit. conclus. 4. Et ita regula admittenda est cum sua qualitate, & probanda ex deductis per Bart. in l. non solum, §. sed & probari, nu. 9. ff. de oper. noui nuncia. cum alijs adductis per Feli. in c. auditis, num. 13. de præscript. Et fuit etiam alias decisum in ista materia, in causa Tiburtin. bonorum coram R. P. D. Robusterio, de anno 1574. Et aliqui ex Dominis existimabant, maximam esse præsumptionem, non adesse alia bona, præter fideicommisso subiecta ex pluralitate legatorum per bon. mem. Vincentium de Herculanis factorum, tum etiam ex inspectione fideicommissi. Fuit tamen per Dominos reseruatum, vt videretur, an ex confectione inuentarij, & alijs circumstantijs sit recedendum à regula pro d. Barnabea.

Foroliuien. Euictionis. Lunæ, 15. Iunij 1579.

S V M M A R I A.

1 *Promissio de euictione non intelligitur de ea, quæ prouenit ex natura rei.*

Idque eo magis, cum proueniat ex facto auctorum vel ipsorum contrahentium, nu. 2.

Immo magis vbi partes promittunt de legitima defensione. num. 3.

Et multò magis ex causa sequente diuisionem. nu. 4.

Limitatur, vbi verba promissionis sunt valde ampla, & prægnantia. nu. 5.

6 *Promissio de euictione recipit interpretationem à natura contractus, super quo interponitur: nec superflua censenda est.*

7 *Verba recipiunt interpretationem à subiecta materia.*

8 *Diuidentes promittentes ad se inuicem de euictione fideicommisso renunciare censentur.*

D E C I S I O C C X I.

DOmini concluserunt, Petrum Franciscum, & Paulum non teneri de euictione, licet in instrumento diuisionis, scientes fideicommissum adinuicem de
1 ea promiserunt, quia † talis promissio non intelligitur de ea euictione, quæ prouenit ex natura rei, ad tradita communiter per Docto. in l. qui Romæ, §. duo fratres. vbi Crot. nu. 78. de verb. oblig. glo. in l. si familiæ, vbi Cyn. Bal. nu. 2. Salic. & alij. C. famil. ercisc. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glo. 9. nu. 34. Bene Alex. consi. 21. nu.
2 6. lib. 2. Idque † tanto magis, cum prouenerit ex facto auctorum ipsorum diuidentium, & ex facto ipsorum etiam diuidentium, quo casu huiusmodi promissioni locus non est, Corne. consil. 180. ante fin. lib. 3. Crot. in d. §. duo fratres, num. 28. Ruin. cons. 146. fere per tot. lib. 1. Soc. iun. cons. 128. nu. 131. lib. 1. Idque tanto ma-
3 gis, † quia in instrumento diuisionis promittunt diuidentes de legitima defensione ibi, promittentes ad inuicem & vicissim de legitima defensione, quæ verba vidētur arctare promissionem euictionis ad eam euictionem, pro qua promittentes de iure tenentur. Hæc autem talis non est, vt liquet ex supradictis. Addebant etiam aliqui, id tanto facilius procedere in hoc casu, in
4 quo huiusmodi promissio prouenit ex causa † sequente diuisionem propter alienationem Euangelistæ, & obitum Bernardi eius filij sine filijs masculis. Tiraq. vbi supra, num. 35. per text. in l. 3. in fin. de euictio. Et
5 quamuis supradicta conclusio cesset, vbi verba † promissionis sunt valde ampla. Soc. iun. consil. 116. nu. 65. lib. 1. hic tamen non datur talis prægnantia verborū, quia diuidentes solum promittunt. Quod, si ab aliquibus personis moueretur lis, quod illi concurrent tantum, & sic in genere significare videntur, quod nō sufficit, vt per Alex. in d. consil. 21. num. 6. lib. 5. Recipit
6 † enim talis promissio interpretationem à natura contractus, super quo interponitur, vt dicunt supradicti Doct. & declarat Soc. iun. d. cons. 126. 132. & 133. li. 1. Nec propterea dicitur superflua, cum in ceteris omnibus casibus operetur suum effectum. Et quamuis promiserint ipsi diuidentes litē non inferre, hoc non concludit necessario, cum lites persæpe de facto etiam moueantur, & cum ex multis causis moueri possint, quo fit, vt promissio necessario non concludat in casu eui-
7 ctionis ex natura rei: & potius huiusmodi † verba debent recipere interpretationem à subiecta materia. l. quæro. ff. loca. vt dictum est supr. Non obstant trad. ab Aym. cons. 211. nu. 7. Quia ipse loquitur, quando ipsimet diuidentes vellent agere ad fideicommissum: Id
8 † enim facere non possunt, quia fideicommisso renunciare censentur. Et ita etiam dicit cons. 24. num. 4. & in fin. Secus autem est, quando alij, qui non renunciarūt, agunt, quia illi virtute renunciationis excludi non possunt, nec diuidens de euictione tenetur, ex quo ea prouenit ex natura rei, & ex facto auctorum, vt supra dictum est.

V I C E C O M I T I S.

Bononien. Fideicommissi de Elefantutijs. Mercurij 13. Iunij 1583.

S V M M A R I A.

1 *Filiorum appellatione substitutione actiua veniunt nepotes.*

Immo omnes descendentes in infinitum vocati censentur, vbi testator nominauit descendentes. nu. 2.

3 *Substitutus instituto si decederet sine liberis, non censetur vocatus extantibus liberis.*

4 *Positus in conditione non censetur vocatus, ex communi.*

5 *Filius testatoris grauatus sub duplici cōditione censetur, si decederet sine liberis, aut cum liberis, & descendentibus, qui postea quandocunque decederent sine filijs, & descendentibus.*

6 *Fideicommissum iniunctum censetur etiam liberis vlterioris gradus, licet non sint vocati, ex communi.*

D E C I S I O C C X I I.

DOmini cōcluserunt, Camillum censeri vocatum,
1 quia in substitutione † actiua appellatione filiorum veniunt nepotes, Soc. cons. 147. nu. 8. lib. 2. & Gabriel. de verb. signif. conclus. 20. num. 3. & 7. Et etiam,
2 † quia vocantur descendentes. Et sic in infinitum dicuntur omnes vocati. l. fi. C. de verb. sig. Alexan. cons. 56. col. 5. lib. 1. Dec. consil. 384. num. 6. Non tamen dixerunt istum esse vocatum ad portionem Camilli senioris, quia erat substitutus, si ille decederet sine li-
3 beris, & † sic cum liberi extiterint, non censetur vocatus, Parif. cons. 8. num. 21. lib. 3. Cephal. consil. 17. sub
4 nu. 21. circa fin. Et etiam, † quia erat tantum positus in conditione, vnde non censetur vocatus, iuxta glo. commu-

communiter receptam in l.Lucins, de hæred.insti. Socin.iun.cons.177.nu.8.vol.2. Gabriel. de fideicommiss. conclus.4.nu.1. & alios adductos per Dominos informantes. Sed licet non posset dici vocatus ad huiusmodi portionem parentum, nec esse grauatus, tamen fit
5 locus restitutioni ex eo, quia † resoluerunt Domini, applicari ad hunc casum doctrinam Bart.in l.sed & si sic, de leg.3.& in l.Centurio.num.37.ff de vulgar.& pup, quia, videlicet Camillus senior filius & hæres testatoris apparet grauatus sub duplici conditione, si decederet sine liberis, aut cum liberis & descendentibus, qui postea quãdocunque decederent sine filijs, & descendentibus masculis. Vnde cum condino euenerit, quod descendentes mortui sunt sine liberis. Et sic purificata secunda conditio, merito d.Cæsar, & Io.Franciscus priores in gradu fideicommissum petunt, cum dicant salua gradus prærogatiua, & sic à verbis testamenti non est recedendum, l.non aliter. & l.ille aut ille. §. com in verbis. de leg.3. Quo stante non refert, q Camillus iunior non sit vocatus, & quod grauari non
6 potuerit, quia † non ex persona sua, sed ex persona Camilli senioris grauati fideicommissum petitur, & iniunctum esse censetur, propter euentum dictæ secundæ conditionis, licet euenerit longè post mortem illius, vt per Bar.vbi supra, & tenet Rip.in d.l.Cēturio, nu.167.ff.de vulga. & pup. Cuma.cons.25.nu.2.Alex. cons.12.nu.11.lib.4.Dec.cons.181,num.9. vbi dictum Bar.dicit communiter approbari a Pau. de Cast. cons. 331.in princ.lib.2.& de magis communi Socin. consil. 104.nu.8.vol.3.& Paris.cons.7.nu.34.vol.3.

VICECOMITIS.

Bononien.de Elefantutijs.Lunæ,12.Nouemb.1584.

S V M M A R I A.

1 *Fideicommissum iniunctum filijs, si decederēt cum filijs, & descendentibus, censetur respicere illos descendentes, qui essent in rerum natura tempore obitus primorum filiorum hæredum.*

2 *Relatiuum qui, restringit dispositionem ad ea, quæ relata sunt.*

Declara, vt nu.6.

3 *Conditio, si sine filijs, posita in prima parte alternatiua, sicut intelligitur de his, qui non essent tempore obitus primorum hæredum, ita è contra altera pars alternatiuæ, aut cum filijs, & descendētibus, debet intelligi de his, qui extarent tempore obitus primorum hæredum.*

4 *Qualitas habens tractum successiuum adiecta verbo, non debet intelligi secundum tempus verbi.*

5 *Determinatio vna respiciens plura determinabilia pariformiter determinat, nisi repugnet natura determinabilium.*

DECISIO CCXIII.

DOmini dixerunt, fideicommissum inductum esse ex clausula testamenti incipien. qui postea quandocunque decederent, &c.etiam circumscriptis coniecturis solis verbis inspectis, non obstantib.multis exēplo deductis, ad euadendum huiusmodi fideicōmissum, quæ reducuntur ad vnicum fundamentum, deductum hic per D.Parentium. Illud autem est huiusmodi, quod fideicommissum in casu nostro est factum solum, quando primi filij hæredes, videlicet descendentes, qui reperiuntur in rerum natura tempore obitus dictorum filiorum primorum hæredum, decederent sine filijs: & sic ad hoc, vt sit locus fideicommisso, requiritur existentia descendentium tempore obitus primorum filiorum hæredum. Idque deducitur mul-
1 tipliciter. Primò, quia † cū testator dixit, *si decederent cum filijs, & descendentibus*, habuit respectum ad illos descendentes, qui essent in rerum natura tempore obitus primorum filiorum hæredum, iuxta tradita per Tiraq. de iure primogen.q.80,nu.2.Cephal.cons.251.
2 num.12. Secundò, ponderando illud † relatiuum *qui*, quod restringit dispositionem testatoris ad illos descendentes, quos primi filij hæredes tempore obitus reliquissent, ad tradita in l.1.C.de summa Trin.& fide Cathol. Aym.cons.293.nu.5. Tertiò, quia sicut prima pars alternatiuæ, dum testator dicit, *& si filij hæredes instituti decederent sine filijs, & descendentibus*, intelli-
3 gitur de his, qui † non essent tempore obitus primorum filiorum heredum.l.ex facto.§.si quis autem.vbi Alex.& Pau. de Cast.in 1.not. ad Trebell. ita secunda pars alternatiuæ, dum testator dixit, *aut cum filiis & descendentibus*, scilicet, decederent, intelligi debet de filijs & descendentibus qui extarent tempore obitus dictorum primorum filiorum hæredum. Et sic tam non existentia, quàm existentia filiorum, & descendentium, intelligitur tempore obitus dictorum primorū filiorum hæredum. Tum quia vna pars alternatiuæ clara aliam declarat, ad not.in l.1.ff.de reb.dub.Ruin. consil.173.nu.20.lib.2. Tum quia verbum *decederent*, determinat tam existentiam, quàm non existentiam filiorum, & descendentium. Ergo debet pariformiter determinare, l.iam hoc iure, de vulgar.& pupil. Quartò, quia illa qualitas, cum filijs & descendentibus, adiuncta verbo *decederent*, debet intelligi secundum tēpus verbi, l.in delictis. §.si extraneus. ff. de noxalibus, His tamen non obstantibus Domini dixerunt, inductum esse fideicommissum. Et ad regul.d.l.in delictis, §.si extraneus.respondetur, quod non procedit, quãdo qualitas habet tractum successiuum, prout in casu nostro, in quo verbum *descendentes*, denotat omnes in infinitum: nam tunc qualitas potest verificari secūdum aliud tempus, prout declarat Cardin. in c. perpendimus, sub nu.7.ver.sed redeundo ad contrar.de senten. excommun.in 6. Sarn.in reg. de annal. q.50. circa fin.
4 Ad reg. d.l.iam hoc iure. Respondetur † non procedere, quãdo repugnat natura determinabilium. Ruin. cons.157.nu.14.lib.5. Riminal. iun. in rubr. Instit.de donat.num.76. Roland.cons.74.nu.15.lib.2. Prout in casu nostro, in quo natura verbi *descendentes*, habet tractum successiuum, & comprehendit omnes descendē-
5 tes in infinitum. Ad relatiuum *qui*, respondetur, quod non restringit descendentes ad tempus obitus proximiorum filiorum hæredum, sed refert descendentes omnes in infinitum, secundum naturam & propriam significationem ipsius verbi *ad*, Corn.consil.186.lib.3. Ad decis.Guid.Papę 52.respondetur, quod non applicatur casui nostro. Cetera soluuntur ex præmissis.

ALDOBRANDINI.

Perusin. Bonorum de Vbaldis. Lunæ, 29.Octobris 1584.

S V M M A R I A.

1 *Dispositio Bullæ Pij V. reuocatoria facultatum testandi ad fauorem illegitimorum, intelligitur quo ad clericos tantum, vel etiam in laicis disponentibus de bonis Ecclesiasticis, & de eius pleno intellectu per totam decisionem.*

2 *Feuda & emphyteuses non Ecclesiastica, non comprehenduntur in Bulla Pii V. reuocatoria facultatum testandi in fauorem illegitimorum.*

3 *Legitimatus regulariter non succedit in feudo, & emphyteusi Ecclesiastica.*

4 *Peculium acquisitum ex bonis Ecclesiasticis propriè dicitur clericorum.*

DECISIO CCXIV.

DVbitaui in causa Perusin. Bonorum de Vbaldis, an Io.Andrea, *qui pratēdit se filiū legitimū Capitanei Petri de Vbaldis ab intestato defuncti, competeret interdictum, quorum bonorū, pro adipiscenda possessione bonorum a d.Capitaneo Petro possessorum*. Et quia inter alia, quæ contra eū opponebantur, ne esset immittendus, erat Bulla fel.rec. Pij V. reuocatoria facultatū testandi, & disponendi ad fauorem illegitimorum: pro-

pterea supradicta die votarũt Domini causam, restrin-
1 gendu se ad intellectum Bullæ. Et fuit † conclusum,
ex illius dispositione non prohiberi laicum vigore pri-
uilegiorum disponere in illegitimos de bonis mere pa
trimonialibus, & laicalibus, nullam habentibus mix-
turam cum bonis ab Ecclesia profectis: sed Bullã com-
prehendere solum clericos disponentes de bonis nedũ
quæsitis ex fructibus beneficiorum, sed etiam de bo-
nis patrimonialibus. Item & laicos, quando dispone-
rent de bonis ab Ecclesia profectis, vt sunt emphyteu-
ses, & feuda Ecclesiastica, & bona quęsita ex pensioni-
bus quas laici ex priuilegio aliquando obtinent. Et in
summa comprehendere eos tantum, quibus applicari
potest vna ex rationibus assignatis in proœmio dictæ
Bullę, quod proœmium vulgare est, significare causam
finalem. l. fi. de hæred. instit. Dixit enim summus ille
Pontifex in proœmio, *quæ ordini Ecclesiastico noxia es-
se, & scandalum obiicere perhibentur, necesse est è me-
dio submouere, quod nos pro nostri muneris officio inter
alia incommoda, quæ in oculos nostros incurrant de Chri-
sti peculio, ne ab indignis & reiectis ignominiose consu-
matur, neve illorum causa Ecclesiis & pauperib. priuen-
tur, curam præcipuè habuere volentes, &c.* Et consequẽ-
ter duo proposuit mala in hoc proœmio, quibus velle
mederi profitetur. Vnum respectu personarum Eccle-
siasticarum, quandoquidem ex istis dispositionib. à cle
ricis factis in fauorem illegitimorum scandalum pro-
hibetur. Alterum respectu bonorum, ne peculiũ Chri
sti, & bona Ecclesiastica ab indignis occupentur. Nul-
lum igitur ex istis attingit casum, de quo tractamus,
quia per dispositionem factam à laico de bonis laica-
libus & patrimonialib. nec generatur scandalum ordi-
ni Ecclesiastico, nec bona Ecclesiastica ab indignis oc-
cupantur. Quando autem laicus disponit de bonis ab
Ecclesia profectis, militat secunda ratio. Quando simi-
liter clericus de quæsitis ex redditibus Ecclesiasticis
disponit in fauorem illegitimorum, militant ambæ ra-
tiones: quando clericus disponit in illegitimos de bo-
nis patrimonialib. militat prima. Quando verò (vt di-
xi) laicus de merè laicalibus disponit, cessant ambæ ra-
tiones, quod dicebant Domini clare probari ex verbis
istius constitutionis ibi, *ac etiam habilitationes, & ca-
pacitates succedendi in bonis feudalibus, & emphyteuti-
cis ab Ecclesiis, monasteriis, & piis locis profectis.* Ergo
2 † feuda, & emphyteuses non Ecclesiasticæ nõ compre-
henduntur sub hac prohibitione, c. nõne. de præsump.
l. cum prętor. de iudic. Si enim voluisset Papa compre-
hendere feuda, & emphyteuses non Ecclesiasticas, ex-
pressisset ampliando casum minus dubitabilẽ: minus
enim dubitabile erat, quod reuocatio facultatum di-
sponendi de bonis in fauorem illegitimorum compre-
henderet feuda, & emphyteuses Ecclesiasticas, quorũ
illegitimi sunt incapaces, quàm quòd comprehende-
3 retur emphyteusis priuatorum. Et hinc est, q̃ † legiti-
matus regulariter nõ succedit in feudo, & emphyteusi
Ecclesiastica. Bald. in c. quæ in Ecclesiarum. col. pen. de
constit. Tiraq. de nobilit. c. 24. nu. 17. Rursus confirma
bant ex derogatione Bullarũ Leonis, Sixti, & Clemen-
tis, & aliorum Pontificum concessarum Vrbi Romæ,
in illis verbis, *& si illam contineret, quod omnes curiales
& curiã sequentes, & alii siue Ecclesiastici etiam Car-
dinales, siue mundani, qui palatia acquisiuerunt, &
infra, ita, quod nullus omnino de huiusmodi bonis, re-
bus & pecuniis disponat.* Intellexit igitur sum. Pontif.
de bonis Ecclesiasticis, vel ex fructibus Ecclesiasticis
quæsitis. Hoc idem comprobant ex clausula, *quod si
prædictorum quisque fuerit præsentium violator.* Papa
enim prouidet, vt omnes successores in beneficijs tam
coniunctim, quàm diuisim, quisque pro rata sua recu-
peret bona, & consequenter hic loquitur de successo-
ribus in beneficio, qui ius habere non possunt in patri-
4 monialibus. Reliquum † vero peculium ex redditib.
Ecclesiasticis profectum, quod proprie clericorũ dici-
tur, tot. tit. de pecul. cler. & aliorũ quorumcunque bo-
norum, vult, quod occupetur ab ordinarijs locorum:
bona vero feudalia, emphyteutica non existentib. cõ-
prehensis in inuestitura, decernit, quod eo ipso intelli-
gantur restituta suis Ecclesijs, & locis, quia supra pro-
hibuerat disponi de reb. feudalibus & emphyteuticis,
ac Ecclesijs, monasterijs, & pijs locis profectis, & nil
disposuit de emphyteusi, & feudo non Ecclesiastico:
Disposuisset enim quod & illa ad suos dominos deuol
uerentur, si bona laicalia, quãdo à laico de eis disponi-
tur, comprehẽdere voluisset. Hactenus ergo apparet,
quod dum prohibitio facta est ratione bonorum, Pa-
pa locutus fuit super & de bonis ab Ecclesia profectis:
dum vero prohibitio facta est ratione personarum Ec-
clesiasticarum, locutus fuit sum. Pontif. magis vniuer-
saliter, ita vt voluerit comprehendere etiam bona pa-
trimonialia. Et ex his respondebant Domini ad omnia
verba ponderata pro parte contraria, vt sunt illa, de
quibus in clausula ibi, ac etiam habilitationes, & capa-
citates succedendi in bonis, & rebus feudalib. & em-
phyteuticis ab Ecclesia profectis quibuscunque per-
sonis. Nam hæc prohibitio comprehendit quidem lai-
cos, sed respectu supradictorum bonorum ab Eccle-
sia profectorum. Rursus & illa alia, omnes curiales si-
ue Ecclesiastici, siue mundani, pariter intelligantur re-
spectu supradictorum bonorum, & sic de alijs. Et in
summa intelligebant referẽda esse semper singula sin-
gulis, vt si laicus disponeret de bonis ab Ecclesia quo-
quomodo profectis, comprehenderetur: si clericus,
nedum de Ecclesiasticis, sed de temporalibus, & patri-
monialibus comprehenderetur. Iste verò tertius ca-
sus, quando laicus de laicalibus bonis nil cõmune ha-
bentibus cum Ecclesia disponeret, non comprehendi-
tur, quia ratio expressa in proœmio ita dicere cogit,
& verba nedum non repugnant, sed suadent hanc in-
terpretationem. Non obstat, quod idem legis conditor
declarauerit, mẽtem suam fuisse comprehendere etiã
bona patrimonialia. Quia intelligebant Domini to-
tum hoc quando in illo casu disponens erat clericus:
ibi namque nedum simplex clericus, sed sacerdos erat,
qui bona filio legitimato reliquerat. Ex his dicebatur
non valere argumentum factum pro parte aduersa,
dum argumentabatur, constitutio comprehendit lai-
cos, & clericos, comprehendit etiam bona patrimonia-
lia, ergo comprehendit laicum disponentem de bonis
patrimonialibus in illegitimum. Nam comprehendit
quidem clericos disponentes de quibuscunque bonis,
comprehendit laicos, quando disponit in illegitimos
de bonis ab Ecclesia profectis, vt supra dixi, sed non
comprehendit laicum de patrimonialibus disponen-
tem. In primis enim casibus accommodari potest ali-
qua ex rationibus, de quibus in proœmio constitutio-
nis, quæ omnes cessant in hoc tertio casu.

Toletan. Iuris Decimandi. Ven. 27. April. 1583.

SVMMARIA.

1 *Immemorabilis sola quasi possessio percipiẽdi decimas, an suffragetur laico, quod non, n. 2. ex magis cõmuni. nu. 3.*

4 *Feudi allegatio requiritur in laico percipiente decimas, non obstante immemorabili, & quare, nu. 5.*

6 *Spirituale ius non est inutile penes Ecclesiam, ex qua vasallus debitum seruitium reddit.*

7 *Priuilegij Apostolici, cuius vigore quis dicit se percipere decimas, allegatio sola non sufficit, nisi vel exhibeatur, vel fama saltem probetur.*

DECISIO CCXV.

POst distinctas opiniones Doct. 14. Martij proximè
1 pręteriti, in hoc arduo articulo, *an † sola immemo-
rabilis quasi possessio percipiẽdi decimas probata suffra-
getur laico?* Licet Rota affirmatiuã à Dd. magis receptã
statuisset, insteterũt tamen agentes Illust. Cardinalis de
Toledo, vt causa iterũ super eisdẽ proponeretur. Alle-

gabant

gabant enim in contrariã sententiam discedisse Rotã
de anno 1541. vt in decisione, cuius copia data fuit co
ram Fabio Accorãbono, quæ licet postea eodem anno
variauit, tamen eandem decisionem per Rotã appro-
batam in vna Legionen. decimarum, coram bon.me.
Illustris. Cardinali Aldobrandino, 3. Iulij 1564. dedu-
2 ctum fuit. Ideo † causa iterum proposita, Domini fue
runt cõcordes, quod sola immemorabilis cum allega-
tione priuilegij vel etiam tituli fendalis laico nõ suf-
fragetur, nisi vel fama priuilegij, vel recognitio, vel
aliud æquipollens probetur. Pro qua opinione vltra
auctoritates allegatas in alia positione additæ fuerũt
infrascriptæ per scribentes pro Illustris. D. Cardinali,
videlicet Ang. & Syluest. in summa, in verbo, decima,
hic nu. 16. ille nu. 14. Collet. in c. ad hoc, nu. 3. & 6. de
decim. Boer. ad consuet. Bituric. tit. de præscript. §. 1.
& glo. 1. col. 2. Claud. in l. more maiorũ, nu. 24. de iu-
risdict. om. iud. Quibus auctoritatib. Domini addide-
runt Raymun. virum maximę auctoritatis in sum. tit.
de decim. & oblat. Pisanel. in verbo, decim. 5. Sum. cõ-
fes. de decim. q. 18. Asten. in sum. li. 6. tit. 35. de decim.
§. 7. 9. Ioan. Bessian. super consuetud. Aluern. art. 19.
f. 136. 1. & 2. col. vers. & decisio illius, Petr. Greghyt-
ta g. lut. part. 1. lib. 2. c. 25. nu. 8. Quorũ omniũ senten-
tiæ æquare videntur numerum contrarium sentien-
tium, qui in decima classe in præterita positione collo
cantur, quibus si iungantur auctoritates, quæ licet nõ
conueniant super eo, quod sit probandũ vltra imme-
morabilem, concordes tamen in eo sunt, vt sola imme
morabilis non sufficiat; videntur etiam numero supe-
rare iũcta postea opinione Rotæ, cuius cõsensus com-
3 muniter inducit. Negari † non potest, quin hæc sit ma
gis recepta opinio, præcipuè cum Card. in c. cũ Apo-
stolica, in 5. q. de his quæ fiũt à præl. sentiat, q̃ debeat
4 constare, quod † iure feudi laicus possideat decimas.
Ipse enim in fine ait, quod si laicus iure proprio dicat
decimas præscripsisse, possessio immemorabilis sibi
non suffragatur. Et licet supra dicat, talem probationẽ
non requiri, tamen illud refertur ad testes, vt sensus
sit, quod licet testes non probent, q̃ iure feudi laicus
possideat, nihilominus sufficit, quod ipse recognoscat.
5 Ratio † autem, ob quam necessaria sit allegatio tituli
feudalis, ea videtur esse, quia cum Doct. concludunt,
quod ante Cõcil. Lateran. poterant per Episcopos lai
cis decimæ in feudũ concedi, necesse erat tollere obie
ctum incapacitatis in laico, de quo plurimũ cõtrouer
tunt Dd. quo potuit esse capax vel incapax decima-
rum. Et Raymund. & antiqui iuris periti dicebãt de-
cimas duplici iure Ecclesijs deberi. Primò, ratione di-
uini obsequij in eis præstiti, & hoc respectu laici sunt
omnino incapaces, c. hanc consuetudinẽ. 10. q. 1. Secũ-
dò in signum vniuersalis dominij, & hoc casu cum sit
ciuile, tenuerunt aliqui ante Cõcil. Laterañ. huius iu-
ris laicum esse capacem, non quo ad proprietatem, sed
quo ad fructuum perceptionem. Aliqui tenuerunt, q̃
nec ẽt tũc temporis laici essent capaces, quia sine tẽ-
poralibus spiritualia, quæ sunt penes Ecclesiã, diu es-
se non possunt, cui argumento cum tenentes primam
6 opin. respondere cogerentur, dixerunt, ius † spirituale
non esse inutile penes Ecclesiã, ex qua vasallus debi-
tũ seruitium reddit, sum. Asten. in loco allegato q. 7. &
sum. Confes. q. 25. Ideo cùm postea superuenerit pro-
hibitio, nec ẽt in feudum dari possit, c. ad hoc, de de-
cim. necesse est aliquid ostẽdere, vt hoc ius spirituale
7 non sit in totũ Ecclesiæ inutile. Cum autẽ † priuilegiũ
Apostolicum, tã ante, quàm post Conc. suffragetur, il-
lius allegatio non sufficit, nisi vel exhibeatur, vel fama
saltẽ probetur, Gabr. de præscript. conclus. 1. nu. 16. &
18. Placebant Dñis, decis. Put. 363. lib. 1. & auctoritas
Aym. de antiq. tẽp. par. 4. §. absolutis. nu. 52. alias decre
talis, causamve. de præscrip. esset omnino frustratoria.
Qualis autem debeat esse hmõi recognitio, seu æqui-
pollens, & de quo tempore sit probanda, & an pro
parte Illustr. Ducis probetur, erit videndum.

B V B A L I.

Neapolitan. professionis, Veneris, 4. Maij 1584.

S V M M A R I A.

1 *Monasterium de obseruantia dicitur, in quo regula ser-
uatur.*
2 *Moniales tertij ordinis S. Francisci habent regulam,
sed quendam modum viuendi per sedem Apostolicam
approbatum.*
3 *Professio religionis expressa indicitur ex emissione trium
votorum.*
4 *Monasterium ingressus, in quo nec regula, nec religio
aliqua obseruatur, non potest præcise compelli ad pro-
fitendum, sed tantum caussatiuè.*
5 *Regula S. Benedicti est vna de quatuor approbatis à sede
Apostolica.*
6 *Monasterium regulare vt dicatur, quot habere debeat
requisita, & ex quibus signis cognoscatur.*
7 *Moniales degentes sub regula ex quatuor approbatis pos-
sunt præcisè compelli ad eam seruandam, & quare,
num. 8.*
9 *Religionem profitentes intelliguntur profiteri regulam,
non consuetudinem.*
10 *Promissio sola obedientiæ non inducit professionem, nec
obligat quo ad alia vota, nisi vna cu promissione susci
piatur habitus monachalis certo modo determinato.*
11 *Moniales degentes in Monasterio, in quo non viuitur
in communi, sed de proprio, & in priuatis domicilijs,
& adest consuetudo emendi, vendendi, & disponendi
de bonis proprijs, non possunt cogi ad obligationẽ pro-
fessionis.*
12 *Monialis retinens proprium de licentia Abbatissæ vel
ordinarij, non dicitur contrauenire professioni, nec
voto paupertatis.*
13 *Regulares ex permissione superioris disponere possunt de
fructibus beneficiorum regularium, sæculares de fru-
ctibus beneficiorum sæcularium.*
14 *Superior potest dare licentiam monacho retinendi pro-
prium ad tempus, vel beneplacitum.*
15 *Liber patris probat ætatem filij.*
16 *Monasterium ingressus in minori ætate si post maiorẽ
ætatem elapso anno permanserit in monasterio, nec
reclamauerit, censetur ratificasse.*
17 *Professio duobus modis inducitur, scilicet vno ex emis-
sione triũ votorum, altero ex promissione obedientiæ.*
18 *Professum se non esse allegans prout alij, debet probare.*
19 *Abbatissa nulliter electa non habet potestatem incorpo-
randi religioni.*
20 *Monialis qualibet habet potestatem incorporandi reli
gioni, dummodo postea Abbatissa ratum habeat.*
21 *Professio tacita aliorum votorum castitatis & pauper-
tatis non inducitur ex promissione obedientiæ, quando
de contraria voluntate constare potest.*

DECISIO CCXVI.

POstquam Domini in hac causa firmarunt conclu-
siones in facto ex dictis testium vtriusque partis,
proposui dubium, an stantibus dictis conclusionibus,
& alijs iuribus hinc inde productis in concursu viden
dis, quorum summaria data fuerunt, dicatur constare
de professione obligatoria Dominorũ Mariæ & Ioã-
næ sororum de summa. Et quoniam pro resolutione
huius difficultatis informantes principaliter contro-
uertunt, quisnam fuerit status huius Monasterij S. Pa
tricij ante reformationem factam fel. rec. Pium Quin
tum. Prætendebatur enim pro parte dictarum soro-
rum, huiusmodi Monasterium ante reformationem
non fuisse regulare, sed conuentuale, continens quẽ-
dam modum viuendi absque obseruantia alicuius
regulæ, prout in earum Summario, numero primo,
conclu. 4. & num. 4. conclus. 1. In quibus dicitur, quod
mona-

1 monasterium S.Patriciæ dicebatur esse absque †obser-
uantia, quia regula non obseruabatur, & quod mulieres
in eo degentes non seruabant regulam iuxta exem-
plum traditũ in clem.1. in verbo, obedientia, de relig.
dom. & in clem.1.§.cum ex eo.in versic.3.de sent.ex-
comm. De Monialibus tertij ordinis S.Francisci, quæ
2 non † habent regulam propriè, quo ad tria vota sub-
stantialia, sed quẽdam modum viuendi per sedem A-
postolicam approbatam, vt tradunt Docto.in rubr.de
regul. præsertim Abb. ibi, sub.nu.1. & in d.clem.1.nu-
me.5.de relig. dom. Card, cons.128.Fely.in c. Ecclesia
S.Mariæ.nu.1. de constit. Ex quo inferebant, in dicto
monasterio non induci aliquam professionem expres-
3 sè, † quæ inducitur ex emissione trium votorum, c.cũ
ad monasterium.in fi. de stat. monach. Et consequen-
4 ter cum in eo nec † regula, nec religio aliqua obserua-
retur, non posse præcisè compelli ad profitendũ, quæ
ingressa fuit dictum monasterium, sed tantum causa-
tiuè, nẽpe, vt vel profiteatur, vel discedat, vt per Ho-
stien. in c.2.de testa.quem ibi sequuntur Io. And.Car-
din.nu.2. Archid. nu.2. But.nu.6. Anch.nu.6.Archid.
in c.1.ante nu.1. de reg.in 6. & ibi Gem. & Fran. in fi.
prin. Sum. Conf.de vot.q.17. Et quamuis Abb.in d.c.
2.nu.4.& ibi Imol.nu.16.& 17. hanc opinionem non
admittant, tamẽ quãdo sumus in loco, vbi nec regula,
nec religio seruatur, prædicta opinio est vera, vt bene
declarat Host.in sum. de regul.ad quid tenentur, sub
nu.6.Præpos. in c.ante triennium. col.2.31. dist. Boic,
in c.ad nostram, nu.7. de regul. Et tanto magis, quia
nec etiam constat hunc viuendi modum de aliquo in
hoc monastario fuisse approbatum à Sede Apostolica.
Quinimo potius apparet de contrario ex Breui refor-
matorum fel.rec. Pij V.quo non inducitur aliqua obli-
gatio professionis. Aret. in clem.1.nu.2.de relig.dom.
Domini his non attentis concluserant, monasterium,
de quo agitur, fuisse in statu regulari, & in eo obser-
uantiam regulæ esse aliquo modo labefactatam, non
autem, quod regulæ, & illius obseruãtia esset collapsa,
ita vt aliquo modo in eo nõ seruaretur religio aliqua,
idq; deducebatur ex sequentib. Et in primis, quia mo-
nasterium & eius moniales nominabantur de ordine
S.Benedicti, & moniales in ingressu promittebant ser-
uare dictam regulam, vt in Summario dictorum fra-
trum, num.1.conclus.1.& 13. Quæ regula est vna ex
5 quatuor † approbatis, c.perniciosũ, 18.q.2. Aderat in
6 eo clausura † debita, & habebat cratas ferreas, portam,
& ostiariam, vt in Sũmario fratrum, nu. 1.conclus.3.
& 4.& Summario sororum, nu.1.cõclus. 17.Magnam
adhibebant solẽnitatem in ingressu monialium, vt in
Summario fratrum.nu. 1.conclus.6.7.8.9.& 10. Nam
tondebantur capilli, imponebantur sub canna, vestie-
bantur vestib. monachalib.pulsabantur campanæ pro
mortuis, non poterant moniales exire ex monasterio
sine licentia Abbatissæ, vel Ordinatij, & illa non con-
cedebat, nisi ex causa, & si non reuertebantur, pote-
rant cogi, & excommunicari, vt reuerterẽtur, vt in d.
Summario, num. 1.conclus.12. quod est signum regu-
laris obseruantiæ, c.fi. de regul.c.sicut nobis, & c. ex
parte, eo.ti. Fel.post Abb. & Are.in c.super,il 3.n.2.de
testib. Visitabantur, & corrigebantur ab ordinario, vt
in d.Summario, num.7.concl.3.Celebrabant officium
diuinum secundum reg.S.Benedicti, & illam deoscu-
labantur, & primo die Lunæ Quadragesimæ legeba-
tur, vt in Sũmario sororum, nu.5.qui actus regulari-
tatem ostendunt. Prob.ad Monac. in c.1.sub num.15.
de regul.in 6.Moniales dabant obedientiam Abbatis-
sæ, vt in Summario fratrum, nu.7.cõclu.7.Dos etiam
ponebatur in communi, & aggregabantur ad sonum
campanæ pro actib.Capitularib.nu.7.conclu.4. Voca-
runt se aliquando in instrumentis professas, vt in in-
strumento de anno 1532. Retinebant proprium de li-
centia Abbatissæ & Ordinarij, & si disponebant, hoc
faciebant de eorum licentia, quod est signum obser-
uantiæ regularis. Sum.Sylu.in ver, religio, 16.num.7.
Quæ signa, & obseruationes religionis ostendebant in
hoc monasterio S.Patriciæ non esse quẽdam modum
viuendi absque regula, prout loquuntur Dd.in rubr,
de reg. Sed potius fuisse regulare sub regula S.Bene-
dicti approbata, cũ per Gregorium Decimum in Con
cil.Lugdunen.in c.1.de relig. domib.in 6.prohibitum
fuit institui nouam religionem, seu ordinem. Necesse
est ergo dicere, quod fuerit sub aliqua ex religionib. ap-
probatis alias non fuisset tamdiu toleratum. Et quã-
uis regula non obseruaretur, non tamen dici potest,
quod monasterium non esset regulare, sed potius, quod
regula erat in aliquo relaxata, & collapsa. Et in his ter
minis controuertunt Doct.si reducatur monasterium
ad primum rigorem regulæ, pristinamque seueritatẽ,
inibi existentes præcisè compellantur seruare illã re-
7 formationem. Et † licet Oldr.in cons.96.tenuerit non
posse præcisè compelli, tamen opinio affirmatiua est
communis, quam tenet Innoc. in c.super eo, de regul.
& ibi Io.Andr.Butr.Card. & Abb.Idem Abb.plene in
c.ad nostrã, nu.4.& ibi late Felyn.nu.4.& 5. Dec.nu.5.
& 6.Præpos.nu.9. de appell.Butr. in c.causam,nu.15.
& 15.de elect. Aluar.Pelag. de plant.Eccles.lib.2.c.8.
col.4.Rationem assignat Abb.in d.c ad nostram, quia
8 † per professionem renunciaruot propriæ voluntati.
Et, vt dicit Sum. Asten,tit.47.de reg.art.3. in 7.quæst.
9 profitentes † profitentur regulam, non consuetudi-
nem, & propterea ad eius obseruãtiam compelli pos-
sunt. Eandem opin. tenuit Io.Monac.in c.1.num.7.&
ibi late Prob.num.14.& sequ.qui testatur de commu
ni, num.18. Nec obstat breue Pij V, continens refor-
mationem huius monasterij. Quia postea melius in-
formatus de illius statu illud reformauit per aliud
breue, de quo in summario fratrum, nu.11. Firmato
statu monasterij Domini vnanimiter resoluerunt cõ-
stare de professione obligatoria dictarum Mariæ &
Ioãnæ sororum de summa, quia, vt patet in Summa-
rio fratrum, nu.1.in 11.12.& 13.conclus.& in Sum-
mario sororum, nu.1.conclus.9. Moniales in ingressu
promittebant obedientiam Abbatissæ, promittebant
esse moniales, seruare reg.S Benedicti. Et hæc fiebant
solenniter cum susceptione habitus monachalis, vt in
10 concl.8. Vnde † quamuis sola promissio obedientiæ
non inducat professionem, nec obliget, quo ad alia
vota, nisi ea sit monachalis, vt quando promittens ab-
negat totaliter suam voluntatem, & omnia remittit in
mente Abbatis, vt per Innoc.in c.consuluit.in fi.& ibi
Io.And. Card. & Anch,nu. 2. qui cleric. vel monach.
Card.in clem.1. sub nu.5. & ibi Imol.num.7.de relig.
dom.Idem Card.in clem.2.nu.5.& ibi Vital.num.40.
de reg. Idem Vital. in clem.cum ex eo, num.60.& se-
quen.de sent.excom.Lap.alleg.129.num.9.& 11. Ta-
men, quia promissio obedientiæ fit cũ susceptione ha-
bitus monachalis in manibus superioris; & respectu
certæ & determinatæ regulæ approbatæ prout hic,
tunc omnibus istis concurrentibus dicitur promissio
obedientiæ monachalis, & operatur professionẽ ex-
pressam quo ad vota obedientiæ, & tacitã quo ad alia
vota, vt bene per But.in c.porrectũ. nu.9.de reg. & in
c.rursus, num.8.qui cler. vel monac. Præp.in d.c.con-
suluit, sub nu.1.qui cleric. vel monac.& potest adduci
Specul. de stat. monach.q.36,nu.42. qui vltimo loco
refert tenentes hanc opinionem, quando est religio,
quæ sine proprio viuit, præsertim, quando adest pro-
missio, quod vult effici monialis, Hostien.in d.c.porrectũ,
col.1.& ibi Abb.in 3,notab. Et quando susceptio habi
tus fit cum solennitate, Ioan.Andr.post Innoc.in c.vi-
dua. de regul. & ibi Host. & in c. consuluit, qui cler.
vel monac. Butr.d.c.porrectũ. sub nu.9. Nec refraga-
11 tur, quod nõ possit induci † obligatio professionis in
hoc monasterio, in quo moniales non viuũt in cõmu-
ni;

ni, sed in priuatis domicilijs, & habent proprium, & adest consuetudo emendi, & vendendi, & disponendi de bonis proprijs, vt in Summario fororum, nu.4. conclus.3. & 4. iuxta tex. in c.perniciosum. 18.q.2.c.dilecta, & ibi glo.de maior. & obed. Clem.attendentes. §. illas quoque.de sta.monac. Quia ꝙ viuant separatim, & in proprijs domib. hoc tamen faciũt intra septa monasterij, & post reformationem Pij V. Viuunt etiam separatim, vt in Summario fratrum, nu.2.conclus.11.
12 Et † quando moniales retinent proprium de licentia Abbatissæ, vel Ordinarij; vt dicitur in concl.non repugnat professioni, nec voto paupertatis, vt sup.dictum est, c.1. vbi Abb.nu.4. de stat. monac. Sylu.in ver.religio, il 6.nu.2. Hinc videmus, ꝙ regulares ex permissio-
13 ne superioris † disponere possunt de fructibus beneficiorum regularium, sicut sæculares de fructib.beneficiorum sæcularium, Card.in Clem.2.§.sed tales, in 1. not.de vit.& honest.cler. Nauar.in c.cum non dicatis. nu.42. in q.1. & in apologo Monac.80.nu.4.& 5.Nec obst. ꝙ Abbatissa, non posset super hoc dare licentiam, nec dispensare, c. cum ad monasterium.in fi.& ibi glo.
14 de stat.monach. Quia † procedit in dispensatione in perpetuum, non autem in licentia ad beneplacitũ Abbatissæ vel superioris, vt bene declarant Sylu.in d.n.7. Similiter non obstat, quod d. Maria & Ioanna nõ erãt in ætate legitima, quãdo ingressæ sunt monasterium, & ꝙ promissio obedientiæ fiebat ab ingredientibus, etiam ꝙ non essent ætatis legitimæ, vt in Summario fororum, nu.1. conclus.18. & 19. Quia iste erat abusus monasterij, & quo ad dictas Mariam, & Ioannam constat potius, & ꝙ tempus ingressus monasterij erant ætatis legitimæ, vt liquet ex libro patris, & ex instrumen-
15 tis solutionum dotium. Et † liber patris probat ætatẽ filij, Felyn.in l.etiam matris.in prin.de proba. Soc.iun.
16 cons.3.nu.3. li.2. Vltra ꝙ dici potest, † quod cum post maiorem ætatem elapso anno permanserint in monasterio, nec reclamauerint, censentur ratificasse, etiam si paruulæ sint ingressæ. c.1.de reg.in 6.c.cum virum, de reg. Et eo magis videtur cõstare de ratificatione, quia, vt liquet ex Summario fratrum, num.7.concl.2. præfatæ sorores cantabant officium in choro secũdum regulam S.Benedicti, interueniebant in congregationibus sicut aliæ moniales, vt in eod.nu.7.concl.5.interuenerant in electione Abbatissæ, & fecerunt omne id, quod aliæ moniales faciebant, vt in conclu.7.& 8. Ad not.per Io.And.in c.viduæ.in glo.3.de reg. Nec etiam obst. ꝙ in d. monasterio non fieret expressa professio, & ꝙ professio expressa non erat in vsu, vt Summario fororum, nu.1.concl.14. Quia testes, qui illam pro-
17 bant, intelligendi sunt de professione † expressa ex emissione trium votorum, prout regulariter fit: non autẽ de professione, quæ inducitur ex promissione obedientiæ, de qua sup. Prout etiam cessat obiectũ, quòd non probetur, quod dictæ sorores in earum ingressu promiserint obedientiam cum dictis circumstantijs, prout fecerunt aliæ moniales. Quia ex dilatione habitus præsumitur professio, & hoc fundat intentionem
18 monasterij, Vnde † qui dicit se non professum, prout alij, debet hoc probare, vt bene declarat Io.And.in c. si quis.col.2.vers.idem hoc, quod dictum est, de regularib. Quod etiam dicitur de communi reputatione, ꝙ in d. monasterio non se reputabant pro professis, vt in Summario fororum, num.1.concl.15.tollitur ex d.instrumento publico de anno 1532.in quo moniales asserunt se professas. Et tollitur penitus omnis difficultas ex confessione dictarum fororum in dispensatione obtenta à sacra pœnitentiaria, in qua se nominãt professas, quæ fuit ab eis acceptata, & habitũ effectum, vt patet ex dicto earum confessionis, de qua in Summario fratrum. num.3. Postremo non obstat, quod non omnes Abbatissæ erant expressè professæ. Quia, vt liquet ex Sũmario fororum, nu.1.concl.17.ex quatuor Abbatissis, de quibus deponunt testes, duæ fecerunt professionẽ expressam, alia non fecit, & alia fecit professionem post reformationem. Vnde electione de nõ professis erat nulla.c.indemnitatib.§.nec in Abbatissa. de elect. in 6. Et consequenter nulla professio poterat induci in d.monasterio, quia Abbatissa nulliter electa
19 † non habebat potestatem incorporandi religioni, vt per Io.And. in cap.2. col.2. vers.secus quando de reg. Syluest.in verbo, religio, il 5.nu. 19. Nam pro responsione dictum fuit, quod eo ipso, quod moniales patiebantur se eligere in Abbatissam, dicebãtur tacitè professæ, licet electio esset nulla, vt per Host.& Io.And.in c.2. de testam. vbi Doct. Præterea quælibet monialis
20 habet † ius incorporandi religioni, dummodo postea Abbatissa ratum habeat. Innoc.in d.c.porrectum, n.4. & ibi Doct. de regul. quæ ratihabitio ex actibus supra dictis clarè colligitur, neque etiam constat, quod d.sorores fuerint receptæ ab ea Abbatissa, quæ non es-
21 set professa. Verum quia tacita † professio aliorum votorum castitatis & paupertatis ex promissione obedientiæ, vt supra, non inducitur, quando de contraria voluntate constare potest, vt per Butr. in d.c.tursus, sub num.8. prope fi.vers.aut promittit certa regu.qui cler. vel monach. & tradit Innoc. in c.1. in fin. quod met.caus. & ibi Host.col.pen.in fi.Io. And.col.2.Butr. bene, num.15.Anch.nu.6.Card.in fi. Aeg.nu.19.Doct. in clem.2.de reg. vbi Vital.num.34.& 35. Card.in c. ex parte.circa fi.de regul.Tiraq.de legib.connub.gl.7. num.81. Vbi dicunt, quod præsumptio professionis oriẽs ex actu delationis habitus tollitur per alias præsumptiones, & coniecturas. Ideo Domini reseruarunt videndum, an ex eo, quod habebant se professionis, vt in Summario fororum, nu.4.concl.7.vel ex eo, quod dictæ sorores fuerunt ingressæ monasterium cõtra eorum voluntatem, prout publicè dicebatur, vel quia ibi permanebant de mala voluntate, & conquerebantur, vt in eorum Summario, nu.4. conclu.9.10.& 11. vel ex alijs dici possit constare de tali voluntate dictarum fororum, vt non dicantur verè professæ.

BVBALI.

Asten. Redditionis Computorum. Lunæ, 20. Iunij 1583.

SVMMARIA.

1 *Solutiones diuersæ factæ, censentur pro causis in computis, & partitis expressis.*

2 *Assertioni administratorum aliquid fuisse impensum standum non est, nisi etiam doceant de legitimis, & iustis causis.*

3 *Arbitrio boni, & discreti viri ratio reddenda est.*

DECISIO CCXVII.

Domini concluserunt, computa 80. talearum non fuisse bene reddita: quamuis enim Domini admitterent partitas concernentes solutionem pecuniarum militibus existentibus in prædijs, iam ante, quàm post pacem initam inter Sereniss. Reges de anno 1559. nec non alias partitas pro contributione onerum impositorum per Sereniss. Ducem Sabaudiæ tam ordinariorum, quàm extraordinariorum, ac alias solutiones
1 factas pro † diuersis causis expressis in dictis cõputis, quæ videntur multum verisimiles ita, vt de illis, tam exacta ratio reddenda non esset, vt alias in hac causa dictum fuit. Et bene tradit Bald.in rubr.C.de fide instru.nu.34.& seq.& in alijs tamen computis, in quib. non constat, in qu[illegible] causam solutæ sint pecuniæ, putabãt Domini non [illegible] legitimè redditam rationẽ,
2 quia † non est standum assertioni administratorũ aliquid fuisse impensum, nisi etiam doceant de legitimis & iustis causis. Bar. in l.comperimus.C.de naucul.libro 11. vbi Luc. de Pen. & Ioan. de Plat. Socin.consil. 24.sub num.38.libro primo, cum alijs per Rolan.consil.49.

3 sil.49.num.22. & 28. lib.1. Ratio † enim reddi debet
arbitrio discreti,& boni viri, vt ioquit Corn. consf.196.
nu.4.lib.3. Prout etiam non sunt attendendæ partitæ
solutionum factarum diuersis personis ex causa resti-
turionis mutui,cum non constet de mutuo, nisi ex as-
sertione illorum, nec etiam appsret de quietantijs fa-
ctis ab illis,quibus pecuniæ soluebantur. Vnde non est
eis credendum, vt per Dd.sup.alleg.Nec obst.quietan
tiæ generales factæ ab alijs cōsiliarijs, quia cū habeāt
interesse , non suot attendendæ , vt alias resolutū fuit.

BVBALI.

Asten. Redditioois Computorum,Mercurij,
27. Iuoij 1582.

SVMMARIA.

1 *Administratores publici tenentur conficere librum rationum, & in eo cum appositione diei describere data, & recepta.*
Declara tamen,vt num.seq.
2 *Solutiones verisimiliter facta ab administratoribus debent ipsos excusare, si nō ita exactè libros retinuerint, prout tenebantur.*

DECISIO CCXVIII.

FVit per Dños resolutum, computa fuisse bene red
dita per quatuor administratores, videlicet,Fran-
ciscum,Io.Baptistam,Gulielmum,& Andream de ad-
ministratis per eos,exceptis computis 8n.talearum da
tis per Franciscum Brorscorum, super quib.habet tan
tum generalem quietationem à Consiliarijs , nec corā
Vicario Episcopi Asteo. produxit libros dati, & rece-
pti. Moti fuerunt Dñi , quia cum isti administratores
produxerint libros rationum coram Vicario, in qoib.
sunt adnotata omnia per ipsos exacta, & in quam cau
sam impeosa fuerunt , & ex calculo apparet ipsos oon
remanere debitores, satis constat,computa fuisse bene
reddita. Nec obstat,ꝙ in libris aliqua reperiantur de-
scripta sine die, & quædam partitæ pecuniarum solu-
tarum per administratores, super quib.non docent de
quietaotia illorum,quib. solutæ fuerunt,quo casu ad-
ministratores non videotur satisfecisse, cum sint offi-
1 ciales publici , qui † tenentur conficere librum ratio-
num , & in eo cum appositione diei describere data,&
recepta,ex trad.per Soc.iun.consf.148.nū.9.lib.1.Rol.
consf.49.nu.28.lib.1. quia fuit responsum, ꝙ cum præ-
2 dictæ solutiooes † factæ ab administratorib.sint mul-
tum verisimiles , excusare debent, si non ita exactè li-
bros retinuerunt, prout tenebātur, maximè illis tem-
porib.calamitosis, io quibus vigebant bella in illis par
tib. vt notorium est, & quādo militib.Cæsariaois,seu
Gallis soluebantur pecuniæ, oon possunt ipsos coge-
re ad conficiendam scripturam de receptis , quia, vt
plurimum clandestine soluebantur , ne ad notitiam
inimicorum deuenirēt. Ideo Domini ordinarūt,quod
cogerem Brorscotum, vt de 80.taleis per eum exactis
redderet rationem non obstante liberatinne per ip-
sum obtenta à consiliarijs, ipsumque ac alios admini-
stratores,qui non plenè reddiderunt computa reintru
derem in censuris, nisi per totum mensem Septembris
reddideriot rationem suæ administratinnis. Quo verò
ad pecuniam bonorum communitatis venditorū per
dictos aduersarios, Domini dixerunt, eos,ad quos di-
ctum pretium peruenit , teneri ad reddendam ratio-
nem dicti pretij , & in quam causam pecunias eroga-
uerint.

BVBALI.

Roma. Fideicommissi. Veneris,29.April.1583.

SVMMARIA.

1 *Emptio facta nomine vxoris trāsfert in eam dominium rerum emptarum , etiam si constaret ipsam emisse ex pecunijs mariti.*
2 *Simulatio præsumi non debet,nisi probetur.*
3 *Coniectura in materia simulationis probanda attenduntur ex antecedentibus,& subsequentibus.*
4 *Vxor præsumitur possidere iure familiaritatis mariti etiam si appareat de eius titulo.*
Declara tamen,& limita aliquibus in casibus,vt nu.5. 6.7.8.

DECISIO CCXIX.

DOmioi quo ad primam partē dubij concluserūt,
ex instrumento emptionis D. Faustinam fuisse
effectam Domioam domorum emptarum , & conse-
quenter cōtioeri sub fideicōmisso omniū bonorū suo-
rum . Nam cum fuerint emptæ nomine proptio Fau-
stinæ, & ei fuerit tradita possessin , tum per clausulam
1 constituti, tum etiam ex quo † probatur ipsam postea
eas inhabitasse , dominium illi acquisitum fuit, etiam
si constaret ipsam emisse de pecunijs mariti.l.1. & l.
multum interest. C. si quis alte. vel sib. Alciat.de præ-
sump. reg.3.præsump. 26. nu.14.cum alijs allegatis in
decisf. Pedemon.140.nu.9. & in dec. Penetin.28.nu.8.
Nec potest cōsiderari aliqua simulatio in casu, de quo
agitur,quia pretium fuit solutum à Faustioa,& cōie-
cturæ adductæ pro simulatione visæ fuerūt Dñis ad-
modum leues, cum non probetur Sebastianum ædifi-
casse in dictis domib. vxore viuente, quo fit,vt simu-
2 latio præsumi † non debeat, nisi probetur, vulg.consf.
Bart.65.Petrus Nicolæ,quinimo cōiecturæ potius in-
calescunt in contrarium, tum ex solutinne pretij,tum
etiam,quia post emptionem Faustina dum vixit, sem
per nomine proprio soluit censum societati S.Angeli
in Burgo,nec verisimile sit, quod si in emptinne nomē
vxoris fuisset simulatè appositū, maritus permisisset
vxorem soluere centum nomine pnoprio , quæ conie-
3 cturæ ex † actib. antecedentib. & subsequentib. pluri-
mum attenduntur in hac materia , vt per Ruin.consil.
170.nu.4.lib.4. Nec obstat , si dicatur non constare de
traditione facta vxori, quia vxor sola non possedit,sed
4 simul cū viro cohabitauit,quo casu præsumitur † vxo-
rem possedisse iure familiaritatis , etiamsi appareat de
eius titulo, vt per Alex. in l.qui iure.sub nu.5.de acq.
poss.Alciat.d.præsump.26.nu.9.Quia ex titulo præam
5 bulo † vxoris,& ex alijs coniecturis supra deductis po
tius dicendum est maritum possedisse iure familiari-
tatis , ex not. per Ang. Imol. & Rom.in d.l.qui iure .
Soc.consil.82.num.18.lib.4.Lup.in rub.de dona. inter
vir. & vxor.§.60.num.21. Pedem.decisf.140.num.10.
6 Præterea,†cum in hoc caso non sit locus præsumptio-
ni,l. Quintus. vt infra dicetur, non intrat doctr. Alex.
in d.l.qui iure. Quo verò ad secundam partem,place-
bat Dominis, Faustinam non fuisse obligatam ad resti
tutionem pretij Sebastiano marito , seu eius hæredib.
nec in casu , de quo agitur , intrare præsumptionem.l.
Quibus.de don.inter vir. & vxor. Primò,quia dicta
7 præsumptio † non procedit in iudicio possessorio , vt
per Bal. in l. si vxorem. col.fi.C.de cond.inser.Alex.in
d.l.qui iure. circa fi. Lup.in d.§.60.nu.2.versf.3.limit.
Sylua oupt.in verbo,est nuben.limitatio.81.Secundò,
Secundò,quia cum instrumentum fuerit celebratum
viro præsente,& cōsentiente,& promittente pro vxo-
re soluere residuum pretij , ex hoc colligitur tacita
8 confessio mariti , † pecunias processisse ab vxore, qua
stante excluditur præsumptio.l.Quintus,vt per Alex.
in add.ad Bart.in l.quod ait . de diuor.& in consil.24.
nu.2.li.1.Salic.in l.cum propria. in fi.C.si quis alte.vel
sib.cum alijs allegatis per Nat.consf.30.num.2. & per
Pedem.dec.149.nu.8.& 10.versf.aduertendum.

BVBALI.

Roman.Fideicommissi.Lunæ,20.Decemb.1582.

SVMMARIA.

1 *Presbytero deponenti de spectantibus ad eius officium creditur.*
2 *Consanguinitas ad effectum successionis ex tractatu, & nominatione probatur.*
3 *Consanguinitatis quasi possessio sufficit ad effectum successionis.*

Teste

4 *Testes singulares concurrentibus adminiculis probant consanguinitatem.*
5 *Affinis potest esse testis ad consanguinitatem probādam,*
6 *Tempus incertum, quod per testes deponitur, arbitrio iudicis relinquitur determinandum.*
7 *Testis potest in ætate legitima testificari de his, quæ in ætate proxima pubertati vidit, & audiuit.*
8 *Imò potest etiam deponere de his, quæ vidit in infantia, quando fuit talis materia, quæ potuit cadere in sensum infantis.*

DECISIO CCXXI.

DOmini concluserunt, factum esse locum fideicom
misso ad fauorem Dominorum Flaminij, & fra-
trum de Goris. Mors.n. Faustinæ testatricis vxoris Se-
bastiani Gypsij probatur ex testibus examinatis, & ex
eius sepultura in Ecclesia S. Laurentij in Lucina, pari-
ter etiam probatur mors Sebastiani eius viri hæredis
instituti ex 5. & 8. teste super 17. interrog. nec non O-
ctauij & Marci Antonij de Gipsijs primo loco substi-
tutorum ex partita libri commissarij S. Petri, & ex fi-
de Archipresbyteri Castri Podij Latini curati illius ec
clesiæ, cum præsupposito tñ, ꝙ fiat recognitio manus
1 illius, quib. plene creditur, cū † deponāt de spectātib.
ad eorum officiū, Rot. dec. 16. de prob. in antiq. Quod
autem dicti Flaminius, & fratres sint vocati ad huius-
modi fideicommissum, apparet, quia cū testatrix post
mortem Octauiani & Marci Antonij sine liberis voca
uerit filios masculos d. Virginiæ ipsius testatricis ne-
potes, omnes hę qualitates cōcurrere videntur in per-
sonis dictorum fratrum. Nam quod sint filij Virginię
vxoris d. Ludouici Gorij Veliterni, bene probant pri-
mus testis iuxta 13. & 14. interroga. & secundus iuxt.
32. Constat etiam quod Virginia vxor Ludouici Go-
rij erat neptis Faustinæ testatricis, vt bene probant
primus testis iuxta 9. de auditu ab Equite Sebastiano
Gipsio, & melius secundus iux. 31. & super 32. artic.
qui dicit, quod ista Virginia erat neptis Faustinæ, &
Sebastiani, quia inter se ita nominabantur, & reputa-
bantur, & bene coadiuuantur ex 8. teste cōsanguinea
Equitis Sebastiani de Gipsijs iux. 12. quæ deponit de
auditu à parentib. ipsius testis, quod Faustina habebat
fratrem nomine Bernardum, qui fuit pater Virginiæ,
2 ex quo tractatu & nominatione bene probatur con-
sanguinitas ad effectum successionis, ad trad. per Ale-
xan. cons. 51. nu. 2. lib. 1. Aym. cons. 249. sub nu. 2. Alb.
3 cons. 83. nu. 21. Et sufficit † in hoc probare quasi pos-
sessionem consanguinitatis, Afflict. decis. 25. in princ.
Nec refragatur, quod hi testes sint singulares, quia
4 concurrentib. † adminiculis bene probant, Aret. cons.
36. nu. 4. Pau. de Cast. cons. 250. Crau. 178. no. 8. Rolan.
cons. 82. no. 47. lib. 2. Dec. cons. 272. nu. 4. vers. & hoc
idem probatur, & cons. 163. nu. 2. vers. & per hoc non
obstat. Primò enim concurrit nominatio Faustinæ in
testamento, vbi vocat nepotes filios Virginiæ, & iden-
titas personæ præsumitur cum de alijs non appareat,
Aym. cons. 269. nu. 3. Secundò concurrit denomina-
tio eiusdem familiæ de Fratinis, vt apparet in instru-
mentis productis, in quib. Faustina, & Virginia appel-
lantur de Fratinis. Accedit etiā donatio facta per Se-
bastianum Virginiæ de salario sibi debito per cōmu-
nitatem Veliternam, quæ præsumitur facta ob vincu-
lum consanguinitatis. Quib. omnib. simul iunctis Do-
mini in hanc sententiā iuerunt, vt satis dicatur cōsta-
re, Flaminium, & fratres de Gorijs esse nepotes Fau-
stinæ testatricis, & per consequens vocatos esse ad fi-
deicommissum post mortem Sebastiani, & successiue
Octauij, & Marci Antonij de Gipsijs sine filijs mascu
lis legitimis, & naturalib. decedentium. Non obstat si
dicatur, ꝙ primus & secundus testis sint coniuncti in
3. gradu dictis de Gorijs, quia secundus testis, vt ipse
5 deponit, non est coniunctus, sed affinis, quo † casu ei
non diminuitur de fide, vt dicit Ias. qui alios citat, in
l. admonendi, nu. 180. & ibi confirmo & fortius, ff. de
iureiur. Et licet primus sit coniunctus in 3. gradu, di-
citur, ꝙ deponit tantum super parētela matris dicto-
rum de Gorijs cū d. Faustina testatrice, ad cuius pro-
bationem admittuntur similes testes: & tanto magis,
ꝙ est coniunctus in tam remoto gradu, & testes præ-
dicti sunt notæ & probatæ fidei, & propterea in nihil
diminuitur de fide eorum, licet essent coniuncti, Ias.
in citata l. admonendi, nu. 80. ibi, item prædicta om-
nia. Et si dicatur, quod 8. testis tempore depositio-
nis fuerit annorum 48. in circa, & propterea inferatur
ꝙ tempore mortis Faustinæ testatricis esset 9. annor.
dicitur: Primò, quod testis prædicta deponit fuisse 48.
annorum in circa, & sic non deponit de tempore cer-
6 to, & † propterea relinquitur arbitrio iudicis, ad l. pri-
mam, §. ait prætor. ff. de iure deliber. Et hoc casu stan-
dum esset declarationi ipsius testis, qui bis in 2. & 4.
interrogatorijs deponit, quod tempore mortis Fausti-
næ testatricis erat annor. 10. & sic proximus puberta-
7 ti, quo casu potest in ætate legitima testificari de his,
quæ in ætate vidit, & audiuit, secundum Aret. & Fel.
in c. vltimo, de sent. excom. gl. in c. relatum, 37. distin.
gl. in l. 3. §. Iulia, de testib. & Dec. in l. 2. §. fin. in fi. vbi
de communi, de reg. iur. & Fel. in c. cum nobis. nu. 9.
8 in fi. de præscr. vbi idem firmat, & dicit, ꝙ potest etiā
deponere de his, quæ vidit in infantia, quando fuit
talis materia, quæ potuit cadere in sensum infantis, vt
dici potest in casu nostro, postquā iste 8. testis erat con
iunctus dictæ Faustinæ, & cognouit eam à pueritia,
& per multum tempus insimul habitarunt, vt depo-
nit in 11. interrogatorio, ex qua cohabitatione, & con-
uersatione est credendum, eam rectè recordari de his,
quæ vidit, & audiuit in dicta ætate 10. annorū de per-
sona dictæ Faustinæ. Secundò dicitur, quod dictus 8.
testis deponit de auditu à suis parentib. & propterea
potest bene stare, quod tempore mortis testatricis es-
set minor: sed tempore quo audiuit ea, quæ deposuit,
esse maior facta. Et sic nulla difficultas super hoc fieri
potest.

BVBALI.

Salaman. Pensionis. Lunæ, 9. Maij 1583.

SVMMARIA.

1 *Sententia continens vnam summam si non valet in toto, non valet etiam pro illa parte, pro qua iuste condemnatio fieri poterat.*
Immo cōtinens maiorem summam, quam petitum fuit, redditur notoriè iniusta. nu. 2.
3 *Forma in sententijs potius quam in materia attenditur.*
Et eo magis in cēsuris, quæ de sui natura sunt indiuiduæ.
4 *Executio de aliqua re facienda semper intelligitur cum clausula, si ita est.*
5 *Nullitas, & sententia non potest sustineri ex nouiter deductis.*

DECISIO CCXXI.

FVit per Dños resolutum, sñias declaratorias incur
sus censurarum ad fauorem Reuer. Episcopi Gier
men. extra Rotam latas, tanquā notoriè iniustas, esse
reuocandas. Cum.n. iam resolutum fuerit, pēsionem,
de qua agitur, deberi ad rationem ducatorum auri Hi
spaniarum, & esse soluendum Romæ, expensis tamen
D. Episcopi, prout antiqua pensio reseruata fuerat, &
sententiæ declarent dictū Antonium incidisse in censu
ras ob non solutionem 160. duca. auri de Camera, qui
sunt maioris valoris tāquā cōtinētes maiorē summā,
quàm eam, quæ verè deberetur, sunt nullæ, & notoriè
iniustæ, nec possunt sustineri pro parte. Quia quando
sententia continet vnā summam, si non valet in toto,
non valet ēt pro illa parte, pro qua iuste cōdemnatio
fieri poterat, per ea quæ tradit Put. dec. 320. ad instan-
tiā Archiepi Tumitan. li. 1. quā passim secuta est Rot.
præsertim in illa Larinen. frumēti de anno 1577. corā
R. P. D. Blanch. & de anno 1576. coram R. P. D. Robu-
ster.

2 ster.† In sententijs.n.potius forma, quàm materia attéditur, vt inquit Salyc.in l.a.C.de rei iud.Et hoc maxime procedit in censuris, quæ de sui natura sunt indiuiduæ. Nec sententiæ saluari possunt ex eo, quia in monasterio contineatur tantum quãtitas 360. duca. absq; illa qualitate de camera. Quia hoc potius arguit nullitaté sententiarum, cum in eis expressè dicatur de du-
3 catis auri de camera, & † sic tanquam continentes maiorem summam, quàm petitum fuerat, redduntur notoriè iniustè. Et magis in terminis intrat decis. Put. supra allegata. Nec dici potest, q sententiæ habeant relationem ad literas pensionis. Quia cum exprimant certam quantitatem iuxta tenorem literarum, potius stãt demonstratiue, quàm restrictiue. Quod magis suadetor ex effectu postea subsecuto, cum D. Ant. pro obtinenda absolutione à censuris, coactus fuerit soluere ducatos auri de Camera hic in Vrbe. Placebat et Dominis, sententias prædictas esse iniustas, ex quo literæ reseruationis pensionis coram A.C. non fuerunt iustificatæ, prout iustificari debebant, etiam q præcedere-
4 tur executiue, quia † semper subintelligitur clausula, si ita est, ad not. in c.2.de rescrip. Mohed.decis.304. Et fuit resolutum in alia Salaman. pensionis coram R. P. D. meo Lancellotto de anno 1572. Non ob. quod prætendatur, literas fuisse iustificatas coram Iudice ordinario pendente in Rota, & quod ex iurib. postea productis coram A. C. satis dicantur iustificata narrata in dictis literis. Quia ex his non excluditur nullitas, & iniustitia censurarum, quę ex eisdem iustificari debẽt.
5 Nec † possunt sustineri ex nouiter deductis, Innoc. in c. prudentiam. nu. 6. de off. deleg. cum alijs per informantes, præsertim stantib. protestationib. D. Antonij, quod non procedatur ad declaratoriam, nisi uerificatis verificandis.

BVBALI.

Callagurit. Froctuum. Vener. 18. Martij 1583.

SVMMARIA.

1 *Canonici duo absentes possunt pro seruitio Episcopi fructus suarum prabendarum percipere.*
Imò etiam inferiores clerici dummodo concurrat dispensatio Episcopi, & vtilitas Ecclesia, nu. 2.
Vel vigeat necessitas Episcopi. nu. 4.
3 *Cultus diuinus debet augeri, non autem diminui.*
5 *Vicarium constituere Episcopus de necessitate nõ tenetur.*
6 *Vicarius deputatus a Capitulo sede Episcopali vacãte habetur pro præsente ad effectu lucrãdi fructus, et quare.*

DECISIO CCXXII.

DOminus Licentiatus Otheus de Angulo portionarius Ecclesiæ Callagurit. deputatus fuit in Vicariũ seu prouisorem Episcopatus Callagurit. per Reuerend. D. Episcopum, qui etiam illũ recepit in familiarem suum continuum commẽsalem. Verũ cum pro exercitio suæ iurisdictionis, & cõmoditate totius diœcesis resideret in oppido Lucronij, vbi alij prouisores residere cõsueuerunt, introducta coram me lite inter prædictum D. Otheum, & Capitulum Ecclesiæ Calla guritan. super fructib. dictę portionis, an d. Otheo deberentur in absentia, proposui dub. An in casu, de quo agitur, inspecta dispositione iuris communis, & circũscriptis alijs circumstãtijs facti, debeãtur fructus suæ portionis D. Otheo. Quod dubium negatiuè resoluendum Domini censuerũt: quamuis enim statutum sit,
1 vt † pro seruitio Episcopi duo canonici absentes suarum prabendarum fructus percipere possint, per tex. in c. de cetero. & in c. ad audientiam, de clerici non residen. quem tex. videntur aliqui Dd. extendere etiam in inferiorib. clericis, dummodo concurrat dispẽsatio
2 Episcopi, † vt per Io. And. in d. c. ad audientiam, versic. dici potest, quem ibi sequuntur Butr. nu. 9. Card. q. 4. Imol. nu. 13. Io. de Anan. in princ. Anch. in quinto not. Hoc tamen non ita distinctè Domini admittebant in inferioribus clericis, sed ita demum cõcurrente etiam vtilitate Ecclesiæ, iuxta distin. Abb. in d. c. ad audientiam. nu. 8. quem sequitur Syluest. de benefi. par. 4. q. 6. nu. 33. & alias Rota ita tenuit, vt per Put. dec. 294. in vna Placent. lib. 3. Non enim est tanta communio inter Episcopum & clericos inferiores, sicut est inter Episcopum & canonicos, qui sunt membra corporis eius, vt considerant prædicti Doct. Et cum hæc materia sit damnosa Ecclesijs, & per eum diminuatur cul-
3 tus diuinus, † potius est restringenda, quàm relaxãda, vt inquit Abb. in c. cum dilectus. nu. 7. de cler. non resid. Neque hic considerari potest vrgens necessitas Episcopi, vel vtilitas Ecclesiæ, quorũ alterum in pro-
4 posito † requiritur ad hoc, vt inferiores clerici possint lucrari fructus in absentia, iuxta prędictum dist. Abb. Quia de vrgenti necessitate Episcopi non constat, cum verisimile sit, alios in dicta diœcesi reperiri æque idoneos, vel exercentes dictum officiũ Prouisoris, & hãc vrgentem necessitatem D. Otheus probare tenetur, cum sit fundamentum intentionis suæ. Minus ex deputatione personæ D. Othei in Vicarium resultat vtilitas Ecclesiæ, quia Vicarius deseruit soli Episcopo, &
5 officium eius est voluntarium. Nam Episcopus † non tenetur de necessitate constituere Vicarium, Put. dec. 45. die 5. Nouemb. lib. 2. Et in hac materia non sufficit vtilitas totius episcopatus in genere, sed requiritur vtilitas Ecclesiæ in specie, vt per Ioan. And. in c. 1. sub n. 3. vers. item intelligendum est, de cler. non resid. in 6. Et
6 quamuis † Vicarius deputatus à Capitulo sede Episcopali vacante, habeatur pro præsente ita, vt fructus lucretur, vt per Pauin. de potesta. Capituli sede vacan. ro. q. 2. parte prin. sub nu. 5. quem sequitur Rebuff. in prax. de Vicar. nu. 4 tamen ea ratio ibi assignatur à Pauin. quia censetur esse in seruitio Ecclesiæ, cum magis commodum sit Ecclesiæ, vt deputetur vnus, & non exerceatur iurisdictio per totum Capitulum, propter difficultatem congregandi Capitulum & discordias, quæ possẽt oriri inter singulos, q rõ non militat in Vicario deputato ab Episcopo. Nec potest suffragari d. Otheo illa ratio, quòd officium suum nemini debet esse damnosum. Quia ex salario, quod sibi ab Episcopo præstatur, potius officium erat sibi lucrosum, quã damnosum. Reseruarunt tamen Domini videndum an ex eo, quod portionarij in Ecclesia Callugurit. interueniunt in Capitulo, & in aliquibus habẽt vocem, possit dispos. d. c. ad audientiam, comprehẽdere etiam istos portionarios.

DECANI.

Roman. Pecuniaria de Vitellis. Lunæ, 28. Maij 1583.

SVMMARIA.

1 *Verborum proprietas attendenda est, & ab ea non recedendum.*
Et eo magis vbi interuenit stipulatio.
Et pracipuè contra fundantem se in verbis.
Fallit, nisi aliter constet de mente contrahentium etiam in materia stricta. & nu. 2.
3 *Mentem contrahentium allegans aliam fuisse, quam ipsa verborum proprietas ostendit, tenetur probare.*
4 *Verbum vnum, & idem, potest ex diuersitate rationis, diuersimode intelligi.*

DECISIO CCXXIII.

PRoposui dubiũ in causa Rom. Pecuniaria de Vitellis, *an attenta saltẽ lata significatione verborũ posset dici, quod sit verificatus secundus euentus de cõcordia, per recessum à lite in casu, & ad effectũ, de qua agitur.* Et die Lunæ, 28. Maij 1583. licet Domini admitterẽt, q secũdũ largã significationẽ verificatur euẽtus huiusmodi per recessum à lite secundũ ea, quæ deducũt informãtes pro parte Illustr. & R. P. D. Iulij Vitellij, quæ etiã informantes pro Illustr. D. Alphonso non negabant, nihilominus fuit conclusum, non esse attendendam hãc

latam

1 latam significationem, cum reg. iuris † sit à proprietate verborum non esse recedendum. l. non aliter. de leg. 3. Alex. conf. 28. nu. 8. vol. 1. Dec. consi. 41. in princ. Præsertim, vbi Interuenit stipulatio, quæ stricta est, & non larga, vt per Cald. consi. 7. de verb. sign. quod maxime procedit contra fundantem se in verbis. l. veterib. de pact. bene Bald. in conf. 413. nu. 2. vers. aut in contractibus. vol. 5. Quæ omnia infotmantes pro Ill.
2 Dom. Alfonso bene deducũt. Et † quamuis à proprietate verborum recedatur etiam in materia stricta, & attendatur larga significatio, prout in stipulatione tradit Aret. In d. l. quicquid astringendæ. nu. 6 & Ang. in l. tale pactum. §. fin. col. 1. circa med. de pact. hoc tamẽ procedit, vbi constat de mente contrahentium, quia verba inseruiunt intentioni agentium. l. Labeo. § fin. de supellect. lega. l. 3. C. de libe. præter. l. fin. C. quæ res pign. oblig. poss. & in stipulationibus, & contractibus stricti iuris tradit Alex. conf. 34. nu. 8. vol. 2. Cùm autẽ de mente non constet, nisi quatenus ipsa verba impor tent. l. si alij. de vsufruct. lega. tradit Dec. consil. 307.
3 no. 1. sequitur, † q; qui allegat mentem cõtrahentium aliam fuisse, quàm ipsa verborum proprietas ostẽdat, tenetur hoc probare, ex quo habet regulam iuris contra se, ex qua fundata dicitur intentio partis aduersæ, vt per Franc. in rubr. de reg. iur. in 6 num. 5. Ias. in l. cetera. in 3. no. 00. 3. de leg. 1. Dec. in l. 1. nu. 8. de reg. iu. Non obst. modo deducta per informantes contra Do. Alfonsum, ex quibus prætenditur constare de mente & inteotione ipsius. Nam in primis illud fundamentum, quòd talis fuerit mens & intentio bonæ me. Do. Iacobi vnius ex contrahentibus, prout aliàs fuerat resolutum, non placuit Dominis. Primò, quia iotet ipsum Dominum Iacobum, & Do. Alfonsum respectu huius intẽtionis adest ratio diuersitatis, cùm ipse Do. Alfonsus sit hæres Cardinalis, nõ autem Do. Iacobus. Vnde ipse Do. Alfonsus poterat cõsequi commodum & emolumentum ex concordia, quæ sperabatur fieri ratione Camerariatus, nõ autem ipse Do. Iacobus, cuius nihil intererat. Et per consequens ex diuersis non
4 potest fieri illatio, intibus vulg. Et ita † ex diuersitate rationis vnum & idem verbũ potest diuersimodè intelligi. l. a ff. de offi. proconsul. Secundò, qoia iste mẽs & intentio D. Iacobi bo. mem. superuenit ex pòst facto, cùm fuerit deprehensa ex literis ipsius, & ex obseruantia subsecuta post contractum, prout in resolotione. Vnde non potuit tempore contractus innotescere D. Alfonso. Et propterea non potest inferri ex intentione vnius ad intentionem alterius contra proprietatem verborum, & stante diuersitate rationis, vt supra dictum est, præsertim cùm ante contractum huius concordiæ adsit contractus præcedens de consequoda notabili quantitate pecuniarum ratione Camerariatus, cui contractui correspondent literæ. Ex quibus simul iunctis resultat vrgens coniectura, q D. Alfonsus non intellexent se obligare in istum euentũ recessus à lite simpliciter, sed in eueotum, In quem aliquam quantitatem consequeretur propter eios interesse, quòd habet tanquam hæres Cardinalis. Ex quibus Domini concluserunt, non esse recedendũ in isto casu à proprietate verborum, qua attenta dici nõ potest, contractum corruere sub prætextu, quòd alia fuerit iotentio, & mens Illust. & R. P. D. Inlij, cùm de tali mente aliter non constet, quàm ex ipsa verborũ propria significatione, cui standum est, per supradicta.

DECANI.

Placentin. Vsuratum. Veneris, 9. Decembris, 1583.

SVMMARIA.

1 *Constitutum non probat primum extremum in causa spolij, seu interdicti recuperanda, nisi data validitate contractus.*

2 *Possessorium remedium ex condictione l. si quis conductionis, C. loca. non procedit, vbicunque locator agens non probauit se possedisse.*

3 *Dispositio l. si quis conductionis. C. loca. vt habeat locum requiritur locatio.*

4 *Suspensio petitorij fundati super contractu habito, vel gustato pro nullo, non prodest in possessorio.*

5 *Materia; qua detrahit possessioni, in qua se fundat agens possessorio, debet esse de iure admissibilis, & concludens.*

DECISIO CCXXIV.

Stante serie facti, quæ de consensu vtriusque partis cõtinebatur in cetis præsuppositis, dubitatũ fuit in causa Placentin. Vsuratum, *an Abbati & monasterio competat actio spolij, vel aliquod remediũ possessoriũ pro consequenda possessione dictarum terrarum*. Et die Veneris, 9. Decembris, 1583. fuit resolutum non competere. Et omissa illa exceptione, quæ prætendebatur ratione rei iudicatæ vigore sententiæ, seu sententiarum latarum extra Rotam, & quæ non poterat esse releuans, nisi visa earum iustitia secundùm stylum Rotæ, ratio seu fundamentum Dominorum fuit, quia quantum ad possessorium recuperandæ possessionis deductum pro parte Abbatis necessarium est docere de primo extremo, pro quo fundãdo, dum allegabatur cõstitutum appositum in instrumento, fuit responsum,
1 † constitutum non operari hũc effectum, nisi data validitate contractus, vt per Doct. in l. 1. §. si vir vxor. & ibi post alios. Ias. nu. 18. de acquir. poss. Congent Tiraq. de constit. possess. pat. 3. limit. 7. fere per totum. Quantùm verò attinet ad secundum remedium pos-
2 sessorium † ex condictione. l. si quis condoctionis. C. loca. Domini pariter fuerunt in voto non competere in casu isto, quia tex. ille limitatur, vt non procedat, vbicunque locator agens non probauit se possedisse, vt per Grat. conf. 90. num. 13. & seq. vol. 1. Præterea in
3 casu isto oon constat legitimè de locatione, & † tamẽ ad effectum, vt intret ille tex. hoc requiritur, vt per informãtes pro Dominis de Scottis, & cõgerunt Modet. de recuper. possess. n. 11. remed. 38. Neque potest dici constare de possessione, cùm iam contractus prædictus reperiatur vulneratus, & per consequens possessorium huiusmodi pendet à petitorio. Vnde † su-
4 spensio facta de ipso petitorio non prodest, cum antea fuerit gustata nullitas dicti contractus, ad tex. in c. 1. de restitut. spoliat. cum ibi notatis per Doct. Materia
5 † enim, quæ detrahit ipsi possessioni, in qua se fundat agens possessorio, est de iure admissibilis, & concludens. Rot. decis. vlt. de restit. spoliat. in Nouis.

DECANI.

Rauennaten. Hæreditatis Mercurij, 14. Nouembris, 1582.

SVMMARIA.

1 *Testator potest duos heredes instituere sub contrarijs conditionibus.*

2 *Ademptum sub conditione, sub contraria conditione censetur datum.*

Declara tamen, & limita, vt num. 3.

4 *Vxor instituta sub contraria conditione, si ante aditam hereditatem declarat se velle transire ad secunda vota, institutio matris subintrat.*

5 *Hæreditas sub contraria conditione censetur data, vbi ademptio, seu translatio, vel priuatio est facta sub conditione.*

6 *Cautio Mutiana succedit loco adimplementi.*

7 *Heres contrauenient conditioni, sub qua est institutus, desinit esse heres ex iuris dispositione quo ad omnes effectus.*

8 *Factum sub modo in dubio potius præsumendum est, quã sub conditione.*

9 *Institutus si sit aliquis sub contrarijs conditionibus dato sibi altero instituto in casum contrauentionis, vterque dicitur institutus.*

10 *Ademptum sub conditione potestatiua dicitur ademptum per viam fideicommissi, non autem conditionis casualis.*

DECISIO CCXXV.

ITerũ fuit per me proposita causa Rauennaten. Bonorũ seu hæreditatis sub die Mercur. 24. Nouemb. 1582. Et quamuis principaliter, pro parte dictarũ sororum, quæ prętendunt testamentum fratris esse nullum sub prætextu, ꝙ mater ipsius testatoris nõ fuisset instituta in primo gradu, prout de iure requiritur, fuit restricta difficultas, an doctrina Fab. & Aret. de qua in priori decisione applicetur ad casum, de quo agitur: nihilominus Dñi steterunt in decisis, eò quia decisio, aliàs facta nõ fundatur solũ in doctrina Aret. & Fab. sed nititur alijs fundamentis, prout in copia decisionis per me data. Vlterius tamẽ pro maiori cõfirmatione cõcluserunt Dñi prædictã doctr. Aret. & Fabri applicari ad casum nostrũ non obstantib. multis & satis lungis informationibus exemplo datis. Cum
1 enim de iure † verissimum sit, testatorẽ posse duos heredes instituere sub contrarijs cõditionibus absq; eo, quod alter dicitur institutus, alter substitutus, vt probant prædicti Doct. si probatur, ꝙ testator in tali casu ita fuerit testatus, sequitur necessariò, ꝙ doctrina allegata applicetur. Quod autem testator hoc fecerit, probatur. Primò, ex verbis ipsius testamẽti, quę ita sũt directa respectu matris, sicut respectu vxoris, ex quo testator vsus est eisdẽ verbis respectu vtriusque, ibi, *constituisco herede, &c.* Quòd aũt adsint duæ cõtrariæ conditiones, probatur, quia vxor fuit instituta hæres sub cõditione, si vidua vixerit, & honestã vitã seruauerit, quod deducitur ex eo, quia sine dubio sub contraria conditione priuatur huiusmodi hæreditate, cũ
2 ademptum sub conditione sub contraria conditione censeatur datũ. l. aliquando. de condit. & demonstrat. cum alijs alleg. in d. decisione. Stãte igitur, ꝙ vxor fuit instituta sub conditione, sequitur necessariò, ꝙ mater censeatur instituta sub contraria. Et ita bene applicatur supradicta doctrina. Neque potest applicari illud fundamentum, quod deducitur in contrariũ, ex tradit. per Bart. in l. 1. §. item si ita. nu. 2. in fi. ad leg. Fal-
3 cid. & per Rui. in cons. 48. num. 4. lib. 1. Quia † procedunt, vbi ademptio seu translatio fit in pœnam, & relictum remanet purum. Et in casu nostro conditio adjecta institutioni vxoris, cum possit habere locũ etiã ante aditam hęreditatem, ademptio seu priuatio censetur fieri iure directo ita, ꝙ vxor non esset hęres, sed
4 † subintraret institutio matris, si vxor ante aditam hęreditatem declarasset se velle transire ad secunda vota, vt considerat Ruin. cons. 170. alias allegat. li. 3. prout etiam hoc idem voluit Ruin. in consil. 48. nume. 4. lib. 2. dum allegat Doct. in l. paterfamilias, de hæred. instit. nam Bart. ibi nu. 4. bene facit pro ista parte, & bene declarat Soc. in rub. ff. de his quæ pœn. nomin. ad fi. Vnde etiam tollitur alia consideratio, ꝙ vxor in isto casu non sit instituta hæres conditionaliter, sed purè, vel sub modo. Quia contrarium apparet ex verbis testamenti. Cum enim manifestè ademptio seu translatio, seu priuatio, seu exhæredatio sit facta sub cõditio-
5 ne, censetur sub † contraria conditione data hęreditas, d. l. aliquando. de condi. & demonstr. tradit Bart. in d. l. paterfamilias, nu. 2. de hæred. instit. Ruin. d. cõs. 48. nu. 4. lib. 2. & d. cons. 170. lib. 3. Et licèt testator vocet illam hæredem, intelligitur tamen mediante relatione, ꝙ sit hæres conditionaliter. Prout etiam tollitur alia consideratio, ꝙ testator disposuerit quædam esse adimplenda per vxorem, quæ nõ, nisi adita hæreditate, adimpleri possunt, quia licèt ex istis non colligatur conditio, colligitur tamen ex alijs verbis. Non obstat, ꝙ ista conditio non possit adimpleri, nisi in vltimo vi-
6 tæ spiritu, Quia † cautio Mutiana succedit loco adimplementi, l. Mutianæ. de condit. & demonstrat. In quibus terminis si fiat contrauentio per hæredem, resol-
7 uitur vsque ab initio. Et † licèt fuerit hęres, desinit esse hæres ex iuris dispositione quo ad omnes effectus, Imol. in d. l. Mutianæ, num. 40. & Socin. sub num. 1. Et consequenter tradita per Paul. de Cast. consil. 5. & consil. 77. lib. primo, cum alijs allegatis. Non obstat, quia procedunt, quando aliquid est implendum post adi-
8 tam hęreditatem. Similiter regula, quæ † habet, quod in dubio potius dicendum est, quod aliquid sit factũ sub modo, qoàm sub conditione, non intrat, quia non sumus in dubio stantibus verbis testamenti. Multæ autem differentiæ, quæ adducebantur inter conditiones, de quibus loquuntur Fab. & Aret. & istam adiectam institutioni vxoris, non fuerunt habitæ in consideratione per Dominos. Quia satis est, quòd conueniãt ad effectum, de quo agitur, validitate, scilicet, testamenti, vt patet ex supradictis. Neque obstat, quòd institutio vxoris tanquam principalior sit attendenda, ita ꝙ institutio matris debet haberi pro substitutione. Quoniam in primis repugnant verba testamẽti, & quia etiam Faber, & Are. præsupponunt, alterum ex duobus institutis sub contrarijs conditionibus fuis-
9 se primo loco nominatum, & nihilominus † vterque dicitur hæres institutus, non autem alter institutus, alter substitutus, vt in l. Lucius Titius, in fi. de hæred. instituen. Ex quo etiam tolluntur omnia ferè adducta in contrarium. Minus etiam facit, quòd in casu Aret. & Fab. vtraque conditio sit causalis: at conditio adiecta institutioni vxoris sit potestatiua. Quia exemplo nulla vrgens ratio differẽtiæ resultat. Quod enim
10 dicit Paulus de Cast. d. consil. 77. lib. 1. quod † quando aliquid adimitur sub conditione potestatiua, dicitur ademptum per viam fideicommissi, non autem quando adimitur per viam conditionis causalis. Quia dictum Paul. de Castr. debet intelligi secundum doctrinam Bart. quam allegat. in dicta l. paterfamilias, nume. 6. de hæred. instituen. vbi Bart. loquitur, quando exhæredatio fit post acquisitam hæreditatem: tũc enim vult quòd inducatur fideicommissum. Quod apparet ex ratione, quam allegat, dum dicit, quia semel hæres non potest desinere esse hæres. Et ita expressè dicit ibi Imo. num. 8. Ex quibus apparet, quòd quæstio non est, an conditio sit potestatiua, vel causalis, sed an exhæredatio fiat ante vel post aditam hæreditatem. Postremò non obstat, quòd constat de voluntate testatoris in contrarium. Quia hoc negatur: nam secundum istam intelligentiam subuerteretur testamentum, quia mater fuisset præterita, quod non est dicendum, vulgata l. 3. de inilit. testam.

SERAPHINI.

Placentina Bonorum. Lunæ, 23. Maij. 1583.

SVMMARIVM.

1 *Probatio resultans ex actuum correspectiuitate dicitur clara, & plena.*

DECISIO CCXXVI.

DOmini perstiterunt in resolutis, probationem Illustriss. Dom. Cardinalis esse plenam, cum ex a-
1 ctuum correspectiuitate † probetur vno & eodẽ tempore fuisse plures cõtractus conclusos inter Bottos scilicet, & Commendatarium contractum transactionis, inter Bottos & Pelagatiũ contractũ vẽditionis aquarum, inter Pelagattũ & Cõmendatarium contractum venditionis earundem aquarum, inter Commendatarium, & Puteobonellos contractũ venditionis terrarum, ex qua connexitate actorũ apparet vno & eodẽ tẽpore omnia gesta fuisse, quamuis cõfectio scripturę in aliud tẽpus dilatã fuerit. Ideoq; sequi, quod tẽpore vẽditionis adeiãt illæ 6000. lib. debitæ Ecclesiæ, ex quibus dissolui poterat æs alienum, & hanc esse clarã, & non præsumptiuam probationem. An verò pro alijs debitis

debitis potuerit illas pecunias retinere Commendatarius, vidẽdum erit, firmato prius, quid ex dictis testiũ, & alijs prætensionibus Puteobonellorum colligatur.

SERAPHINI.

Roma. Pecuniaria. Lunæ, 12. Februarij, 1578.

SVMMARIA.

1 *Contractus, in quo est facta mentio de pretio, venditio præsumitur.*

2 *Dispositio l. scriptura. ff. qui potio. in pigno. habe. quo casu procedat.*

3 *Scriptura priuata iuncta cum adminiculis probat.*

DECISIO CCXXVII.

FVit resolutum, fundatam esse intentionem Liuiæ & litis consortium in hypotheca, de qua in eorum instrumentis, cuius ratione competit Saluianum. Probatur quoque possessio Io. Sodalis ex apocha scripta 2. Iunij, 1570. ex qua apparet, quòd saltẽ pro scutis 365.
1 erat venditio, cùm † sit facta mentio pretij, glo. in l. vlt. C. de præd. cur. lib. 10. Tiraq. de retract. ligna. §. t. gl. 2. nu. 1. & ideò fuit reducta quantitas pretij arrendæ ad scuta 5. quia pro concurrenti quantitate scuto-
2 rum 365. erat facta venditio. Non † obstat l. scriptura, qui pot. in pignor. hab. quia procederet, si super illa scriptura vellent actores fundare eorom intẽtionem: sed cùm habeant hypothecam ex instrumentis publicis possunt reliqua probare etiam per testes: ideò non applicatur. Quod ex alio etiam suadetur, quia hic non adest periculum amissionis, cùm ex illa scriptura non agatur, sed solùm probetur dominium scripturarum.
3 Prætereà cessat difficultas † ex adminiculis. ad no. per eundem Tiraq. ibid. §. 1. glo. 7. num. 55. & 59. Non obstat recognitio, quia ea de iegitur quo ad hanc partem vel falsa, vel erronea, neque debet præiudicare creditoribus, per allegata hic per informantes.

SERAPHINI.

Romana Scripturarum. Veneris. 10. Iunij, 1583.

SVMMARIA.

1 *Scriptura dubia recipit interpretationẽ à scriptura clara.*

2 *Contractus vsurarius non præsumitur nisi probetur.*

DECISIO CCXXVIII.

FVit conclusum solutionem pecuniarum, de quibus in apocha receptionis, factam fuisse ad computum pretij scripturarum, nõ autem ad computum fructuũ arrendæ. Primò, quia apocha clarè cantat ad computum pretij scripturarum, cui concordant testes. Et cõfirmatur optimè ex reductione fructuũ, quæ fieri non poterat, nisi ratione huius solutionis, maximè, cùm inciplat à mense Februarij, & solutio procedat de mense Ianuarij: sed (quod potissimum vrget) apparet propor tionatam esse reductionem ad pretium: cùm enim scuta 365. auri in auro constituant fere 333. ducatos de Camera, quæ erat tertia pars totius pretij scripturarũ, diminuta quoque fuit arrenda pro tertia parte, nempe ad ducatos quinque, cùm prius esset ducatorũ septem cum dimidio. Neque dicendum est, ex alia causa reductionem fieri potuisse: argueretur enim falsi vtraque apocha, quæ cantat, reductionem factam fuisse ratione testantis summæ, & sic hac apocha, quæ in libello est descripta, vnde Mossardus, & eam approbat, ideò verisimilis est, vt quod in ea dicitur, ad bonũ computum dictæ arrendæ, intelligi debeat, id est, ad bonum computum partis pretij scripturarum arren-
1 datarum, quia † scriptura dubia recipit interpretationem à scriptura clara, & illa verba, ad bonum computum arrendæ, non possunt recipere eam interpretationem, vt solutio facta fuisset pro arrenda anticipata
2 solutione: esset enim contractus vsurarius, quod † in dubio dicendum nõ est, l. si pater, quæ in fraud. credit. l. merito. pro socio. Fel. in cap. t. num. 13. de offi. iud. delegat. & cum scriptura producta per creditorem sit clara, scriptura verò producta per Mossardum sit dubia, tunc probatio fieri debet contra producentem, glo. in verbo, dubium, & ibi Docto. in c. 1. de probat. præualet autem probatio clara coniecturis, & ideò cessant alias deducta in contrarium in resolutione coram me facta, à qua fuit recessum.

ROBVSTERII.

Valentin. Matrimonij. Veneris, 3. Iunij, 1580.

SVMMARIA.

1 *Domus accommodatio ad alloquendum inter virum & mulierem indicium maximum facit ad probandam carnalem copulam, seu delictum.*

2 *Iniuria facta vni ex consanguineis, omnibus facta censetur.*

DECISIO CCXXIX.

DOmini tenuerunt, testes de quibus agitur, tales pati exceptiones, vt ex eis sponsalia non probentur: de eis namque duo tantum testes de vera scientia deponunt, Hieronyma Torres & Hieronymus Pintor, quæ Hieronyma ter fuit examinata, prima vice, 5. Septembris, 1568. in iudicio criminali in regia audientia, secunda 15. Octobris, 1572. tertia 6. Ianuarij, 1573. coram Ordinario, & tamen in primo examine, quo tempore res erat recentior, nil deponit, nisi de auditu à Petro, & super 8. dicit se nil amplius scire, & tamen in secundo, & tertio examine deponit omnia articulata de visu & propria sciẽtia, & insuper in primo examine ad primum interrogatorium dicit, quod iam sunt 13. vel 14. menses, quod exijt è domo Beatricis, & sic iam fuerat expulsa è dicta domo saltem de mense Augusti, 1567. & nihilominus in tertio examine super secundo in fine, dicit, quod quando id fuit, ipsa manebat in domo dictæ Beatricis, & in secundo examine dicit, quòd id fuit de anno 1568. quod etiam videtur dicere Hieronymus Pintor super tertio, dum dicit, quòd sunt quatuor anni cum dimidio vsque ad quinque, & sic percutit annum 1568. quia est examinatus de mense Septembris, 1572. & tamen (vt apparet ex dicto Hieronymæ) ipsa de mense saltem Septembris, 1577. fuerat expulsa è dicta domo. Hinc enim insurgit manifesta & aperta contrarietas, & insuper in primo examine super primo dicit, quòd steterat in dicta domo per 13. & 14. menses, in tertio dicit, quod per 6. vel 7. Accedit, quòd ista mulier est vilis, & lena, quia fatetur in secundo examine, quòd deferebat literas Petri Beatrici, qua de causa fuit à matre Beatricis expulsa, & cõsequenter tractat de se exonerando ab isto lenocinio, astruendo probationem matrimonij, quod idem etiã dicebant militare respectu Hieronymi, quia ad effe-
1 ctum se ad inuicem † alloquendi accõmodauerat domum Petro. l. & si amicis. ff. ad leg. Iul. de adul. maximè, quia propter dicta colloquia deinde deuentum fuit ad deflorationem, Dec. post Alex. consil. 123. col. 3. Accedit secundum Dominos, quòd Hieronyma dicit in tertio examine super secundo, quod locus, in quo ipsa existebat, distabat à loco, in quo loquebatur Petrus per 50. palmos: vnde fit maxime inuerisimile, quod de re simili tractata secretò à parnb. loquetẽtur tam alta voce, vt exaudiri possent à distantia per quinquaginta palmos. Videbatur etiam Dominis, quòd in secundo & tertio examine multũ ista mulier animosè deponat. Reliqui etiã duo testes adducti ad probandã confessionẽ Petri vehementes patiuntur exceptiones. Gaspar. n. Medicus, est valde amicus Beatricis, vt depo nũt testes examinati pro parte Petri, & insuper fuit examinatus cõtra Petrũ in regia audientia in causa criminali, vbi agebatur de periculo vitæ, & Didacus Lopez, & Ioãnes Baptista Pasqual examinatus pro parte Petri deponunt de mutuo odio, & inimicitia Petri, & dicti Gasparis. Addit Petrus Sancho, & Antonius Ballado, & Iacobus Roiz pro eadẽ parte examinati aliquas ma las qualitates huius testis, quæ illi multum detrahunt de fide. Bartholomęus del Rogo est cõsanguineus Bea

tricis: habet enim in vxorem consobrinam patris Beatricis, vt ipsemet fatetur. Vnde cum iam sit sequuta
2 copula, iniuria dicitur facta † omnibus consanguineis, ex quo resultat præsumpta inimicitia testem repellēs, Gab. de testib. conclus. 9. num. 12. In causa enim vbi de iniuria agitur, repelluntur omnes sanguine coniuncti, quia iniuria dicitur facta toti consanguinitati. Abb. in c. cùm oporteat. col. 2. num. 3. versi. aut agitur de crimine, de accus. vbi Felyn. col. 2. in fin. vers. & ista procedunt. & idem Felyn. in c. literas, num. 8. de præsumpt. Accedit, quòd isti duo testes, Gaspar & Bartholomæus sunt singulares. Gaspar enim deponit de confessione facta Valentiæ, & Bartholomæus de confessione in loco de Ayora, ex quibus non probatur confessio. Afflict. decis. 164. Vnde cùm hæc confessio non sit probata, non potest adminiculare dicta illorū duorum testium deponentium de vera scientia, qui tam graues exceptiones patiuntur.

ROBVSTERII.

Romana Fideicommissi de Maximis. Veneris. 30. Aprilis. 1574.

SVMMARIA.

1 *Conditione deficiente quo ad primos substitutos non est locus sequenti substitutioni, ex communi.*
2 *Copula &, inducit repetitionem qualitatis præcedentis.*
3 *Dictio item, denotat principium alterius subsequentis.*
4 *Fideicommissum reciprocum an inductum censeatur per clausulam, ordine successiuo semper succedant in infinitum, perpetuo remaneant in cippo, ut bona transeant in alienam familiam.*

DECISIO CCXXX.

Fuit resolutum, nō esse inductum fideicommissum in fauorem D. Horatij. Nam Dominicus senior testator fecit plures gradus substitutionum, & in secundo gradu substituit filios Petri, Angeli, Lucæ, & Iuliani, cum cōditione, si sine filijs masculis moriantur, seu alter eorum moriatur, vt euenit Dominico olim Iulianis, postea obierunt tres supradicti filij cum filijs, adeò quod expirat hæc substitutio, & propterea cete-
1 ræ aliæ subsequentes expirarunt, quia † quando deficit conditio quo ad primos, non est locus sequēti substitutioni. l. si mater. § 1. l. qui habebat. de vulg. Oldr. consil. 21. Alex. consil. 139. in primo dub. vol. 6. cuius opinio est communis, & absque omni dubitatione. Socin. iun. consil. 111. nu. 20. in primo. plures referuntur hic per R. P. D. Aldobrandinum, & alios refert Menoch. consil. 85. num. 46. Dec. consil. 656. Non obstant considerationes factæ à contraria parte, per quas conantur probare inductum fuisse reciprocum fideicommissum propter illa verba, ordine successiuo semper succedant vsque in infinitum, perpetuo remaneant in cippo, ne bona transeant in alienam familiam. Nam ad istas omnes respondebatur, quòd intelliguntur regulari à supradicta conditione, si sine liberis, & cùm illa defecerit, deficiunt vires illarum clausularū, prout respondent supradicti Doct. allegati. Secundò, considerando illam copulam, &, cùm † ea inducat repetitionē
2 qualitatis præcedentis fideicōmissi. lege Seiæ. §. Caio. de fundo, instruct. & consideratur in hac materia, Iaf. consil. 218. num. 1. vol. 2. Item considerando illam dictionem *item*, quæ † est posita continuatiuè & denotat principium alterius subsequentis. Bart. in l. 1. de
3 public. Soc. consil. 10. num. 26 in primo. Et particulariter ad † verba *ordine successiuo*, & ad verbum *semper*,
4 quod est iuxta dictam clausulam, respondet Alex. d. cons. 139. nu. 3. versi. & substitutio sequens. Ad verbū *in cippo*, respondet, vt supra, Rum. consil. 53. num. 5. in fin. lib. 2. Et ad verbum *vsque in infinitum*, iuxta dictā clausulam, Cephal. cons. 17. num. 9. Iaf. d. consil. 218. col. fin. in prin. vol. 1. vbi quod retorquetur propter copulam &, quæ refert qualitatem. Ad verba *ne transeat in alienam familiam*, respondet ita Alex. d. consil. 139. num. 3. vers. & substitutio sequens. Soc. iun. consil. 21. num. 35. vol. 1.

ROBVSTERII.

Romana Societatis 500. Veneris, 21. Octobris. 1580.

SVMMARIA.

1 *Contractus dependens à causa alterius, censetur repetitus cum eisdem personis, qualitatibus, & obligationibus.*
2 *Notificatio declarationis non inferentis nouum grauamen, non est necessaria.*
3 *Protestatio non intimata tenet in praiudiciū protestantis, licèt non noceat ei, contra quem fit.*

DECISIO CCXXXI.

Fuit resolutum, vsque ad diem decreti Visitæ commodum, & incommodum secundæ societatis inter Peregrinum, & Aloysium Alphonsi spectasse ad Horatium, non autem ad Peregrinum. Clarum est enim quod vigore prioris contractus Horatius tenebatur releuare indemnem Peregrinum: cùm autē Peregrinus coactus fuisset soluere, & pecunias ad societatem capere, prout ipse declarauit, vt in tertio præsup posito, totum incommodum ratione præcedentis obligationis pertinebat ad Horatium, & per consequens etiam commodum pertinere debet. l. secundùm naturam. ff. de reg. iur. Non obstat, quòd Horatius nō fuit
1 nominatus in contractu secundæ societatis, quia † cū ista fuit contracta ex causa primæ, sufficit, quod hoc Peregrinus haberet in animo, Bald. in l. ei qui seruo, vers. sed venio. C. quod cum eo. Non obstat, quòd intimata non fuit huiusmodi declaratio Horatio, quia cū
2 ex illa nullū nouum grauamen ei inferretur, quia † iā erat obligatus conseruare indemnem Peregrinum, nō erat necessaria notificatio. Rum. consil. 106. num. 1. &
3 2. vol. 1. Secundò, † protestatio non intimata tenet in præiudicium protestantis, licèt non noceat ei, contra quem fit ipsa protestatio, vt per l. sed si socius. §. 1. ff. pro soc. cum pluribus alijs auctoritatibus, tradit Rub. Alexan. in l. non solum. §. morte. num. 237. ff. de oper. noui nunc. Non obstat, quòd Peregrinus fecerit carcerari Horatium pro restitutione sortis principalis, & fructuum primæ societatis, quia pro restitutione secundæ non poterat conueniri, cum Peregrinus ad huc non restituisset. Vnde cum primæ satisfecisset pro restitutione illius, factæ eo modo, quo facta fuit, potuit obtinere mandatum de carcerando.

ROBVSTERII.

Romana Societatis 500. Veneris, 17. Februarij. 1581.

SVMMARIA.

1 *Decretum ex se non inducit nouationem.*
2 *Cessio nominis debitoris non acceptata non operatur nouationem.*
3 *Promissio facta nomine absentis non dicitur acceptata nisi sequatur ratificatio.*
4 *Socij cessi consensus interuenire debet.*
5 *Fideiussorum nouorum præstatio, & dilatio data non habet vim solutionis.*

DECISIO CCXXXII.

Omnium fuerunt concordes, post decretum Visitæ commodum, & incōmodum societatis spectasse ad Horatium, nō autem ad Peregrinum, ex deductis in resolutione facta sub die 21. Octobris, anni præteriti. Non obstat, quòd per decretū Visitæ fuit facta nouatio, stante cessione nominis debitoris, & fideiussionibus præstitis, iuxta formam dicti decreti. Primò enim
1 † decretum ex se nō inducit nouationem. Bart. in l. ne-
2 potis. ff. de fundo instruct. Cessio † pariter nominis debitoris non acceptata non operatur nouationem. Gabriel. de nouatio. concl. 1. nu. 5. & 7. Non obstat stipu-
latio

latio Horatij: nam hoc casu, quo Peregrinus obligabatur actiuè & passiuè, cũ teneretur vitę Horatij pe-
3 riculo creditum suum subijcere, nisi sequatur † ratificatio, nõ dicitur acceptata. Rub. Alex. cons. 117. nu. 50.
cum alijs allegatis. Præterea non interuenit consensus
4 † socij cessi, qui interuenire debebat. gl. in l. si fratres. §.
idem respondit, in verbo. ideò. ff. pro socio. Item fide-
5 iussorum nouorum † præstatio, & dilatio data, nec habet vim solutionis. Bald. in l. fin. versic. sed quæro. C. ad
leg. Falcid. nec nouat. Idem Gabriel. in loco allegato,
nu. 30. Non obstat, quòd Peregrinus non intimauerit
Horatio disdictam primæ societatis, quia declaratio
facta sibi nocet, licet forsan Horatio nocere non posset,
vt in supradicta decisione.

ROBVSTERII.

Albanen. Solution. debitorum. Veneris, 23. & 30. Maij. 1578.

SVMMARIA.

1 *Traditio bonorum alteri facta non tenet in præiudicium donatarij habentis donationis vigore anteriorem hypothecam.*
Limita secus esse in traditione facta vigore hypothecæ ante donationem comprehendentis bona donata: alias secus, nisi in subsidium, nu. 2.
Item limita, vt nu. 6.
3 *Portionis appellatione intelligitur de ea, quæ pleno iure spectat ad portionarium, non autem de illa, quæ potest sibi auferri ratione hypothecæ.*
4 *Res transit cum causa, & onere suo.*
5 *Creditores quando possint auocare a donatario particulari rem donatam.*

DECISIO CCXXXIII.

PRincipaliter fuit actum de satisfactione debitorũ
Christophori, in quo fuit constituta regula pro Illustriss. Dom. Cardinali donatario, quòd regulariter
ipse non teneatur ad satisfaciendum de bonis Albani
creditoribus dicti Christophori, nisi illi sint cum hypotheca, & ante donationem factã, quia perfecta donatio conditionem non recipit, & alteri per alterum
non potest fieri iniqua conditio, & qui prior est in tempore, potior est in iure. Et tanto magis, cum in dona-
1 tione adsit amplissima hypotheca, quo † casu traditio
alteri facta nõ est, quo ad hoc, alicuius momenti. l. qui
balneum, & l. potiori. ff. qui pot. in pigno. habe. cũ alijs
per Anton. Gabriel. de empt. & vendit. conclus. secunda, nu. 36. versic. octauo limita. Vnde cessant, quę pro
parte dicti Christophori dicuntur de traditione tam
in facto, quàm in iure, vt hic bene per informantes
dicti Cardinalis. Ad illa verò debita, quæ fuerunt contracta ante donationem cum hypotheca tali, quæ capiat rem donatam, bene tenetur dictus Cardinalis, licet fuerit sibi postea facta donatio, & secuta sit tradi-
2 tio, quia † vigore hypothecæ anterioris posset à se
auocare res donatas pro obseruatione contractus præcedentis, quousque esset illi satisfactum de interesse,
quod ascendit vsque ad summam illius crediti anterioris, & sic sequitur idem effectus. Oldrad. consil. 124.
num. 4. cum alijs per Tiraquel. de retract. conuentio.
§. 3. glos. 1. num. 4. & Anton. Gabr. ibi, num. 29. versic.
tertio, limita. Et isto respectu, hoc est, quo ad anteriora
credita cum tali hypotheca, quę comprehendat Albanum, bene intrat, quod dicitur pro parte dicti Christophori: Nam in sequenti donatione, dum dicitur de
portione sua ciuitatis Albani, est intelligendum de illa
3 portione sua, quæ † pleno iure spectabat ad eum, vt
post alios cumulat Aymon. cons. 144. num. 9. Non autem de illa rata, quæ actione hypothecaria auferri poterat ab eo. l. omnes actiones. §. non videtur. de regul.
4 iur. Res enim transit † cum causa & onere suo, vt post
Paulum, & alios considerat Decius. in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ. num. 33. versic. & pro ista opinione, de
constitut. & in c. nouit, num. 13. in fi. vers. sed contra
istam. de iudic. Ias. in l. qui Romæ. §. Flauius, num. 14.
de verborum obligat. Non autem applicatur, ista ratio
ad debita postea contracta ex supra deductis: imò, vt
dicebant Domini, non reperitur iure cautum, quòd si
donans soluat debitum, possit agere contra donatariũ
5 rei particularis. Et † licet quandoque creditores possint auocare à donatario particulari rem donatam, vt
post alios Abba. consil. 102. num. 2. in fi. cum sequent.
in secundo. Guid. Papa. decis. 104. Decius cons. 237. nu.
6 6. versic. sexto, tamen id verum esset, si † creditores
compararent, & probarent fraudem donantis, & alia
requisita, vt videntur pręsupponere Doct. citati, & tradit Ripa in c. cum M. Ferrarien. nu. 190. cum sequent.
Nam difficile videbatur quibusdã, quòd dictus Christophorus possit allegare fraudem in his à se commissam fuisse, iuxta notat. per Rot. in antiq. de testamentis, decis. 8. Vnus tamen ex Dominis tenebat, quòd nõ
est necessaria probatio fraudis in ista reuocatoria à creditoribus intentata, de quo tamen cum opus fuerit,
agetur. An autem hic adsint debita præcedentia, aut
sequentia sint contracta in extinctionem pręcedentiũ,
& actiones sint cessæ, & intrent supra deducta, esset ad
partem videndum præsupposita clara serie facti, quia
partes multa dicunt, & fingunt, quæ non leguntur in
scripturis datis, & præcipuè quo ad domum Doganæ,
& creditum Don Lęlij Vrsini. Nam alia in pluribus
bene euacuantur in memoriali Bisciæ. Quo ad collocationem grani, Domini dixerunt, illam non esse faciendam super illo.

ROBVSTERII.

Oscen. Prioratus. Die 20. Iunij, 1582.

SVMMARIA.

1 *Bulla Pij Quinti reuocatoria regressus quomodo intelligatur.*
2 *Ratio scripta in lege ampliat eius dispositionem.*
3 *Dispositionis initium si est generale, seu eius ratio, tota dispositio dicitur generalis.*
4 *Correspectiuitas ex quibus deprehendi potest.*

DECISIO CCXXXIV.

FVit conclusum, in causa Oscen. Prioratus sub die
Lunæ, 23. Ianuarij 1581. quod in casu, de quo agitur, Ioannes non põt dicere, ius à se non fuisse abdicatum. Potissimum fundamentũ Dominorum fuit Bulla
Sanctæ mem. Pij V. reuocatoria regressuum. Nam li-
1 cet † in eius dispositiua prædicta Bulla videatur loqui
de iure regrediendi, seu de regressibus, non autẽ, quando quis prætendit ius à se non fuisse abdicatũ, vt prætendit Ioannes, fuit tamen responsum, aliud esse dicendum ex intentione, & mente ipsius disponentis, quæ
clarè colligitur ex procemio ipsius Bullæ, ad tex. in l.
fin. de hæred. instituen. Vult enim Summus Pontifex
de Ecclesia Dei tollere hæreditariam beneficiorum
successionem, ac libertati beneficiorũ prouidere. Quibus rationibus attentis non est restringenda interpretatio Bullæ, vt dicebant informantes pro Ioanne, sed
2 potius eius dispositio est amplianda, cum † ratio ampliet dictum, l. pater. §. dulcissimis, de leg. 2. Abb. in c.
1. num. 8. de iuramen. calum. Fel. in c. tua nos, num. 3.
de iureiuran. cum rationes istæ reperiantur scriptæ in
procemio ipsius Bullæ. Vnde dicunt Doct. quod ita
procedit tex. in l. filium habeo. ad Senatusc. Macedo.
quia ratio reperitur scripta in l. fi. eod. tit. vt per Gozad. consil. 35. num. 14. post prin. & consil. 59. num. 7. &
consil. 103. num. 17. faciunt not. per Bar. in l. regula. §.
penult. & tex. in §. fi. vbi gl. in verbo, nam initium,
3 de iur. & facti ignoran. vbi concluditur, † quòd si initium dispositionis est generale, seu ratio est generalis, tota dispositio est generalis: eluderetur autem,
& de facili posset fieri fraus huiusmodi constitutioni, seu illius rationibus, si reuocato regressu posset
quis dicere reuocatoriam sibi non obstare, sed velle

vti iure primæuo tanquã à se noo abdicato. Hoc enim
pacto non tolleretur hæreditaria beneficiorum succes-
sio, neque Papa posser prouidere personæ vili, cootra
expressam eius mentem,& finalem rationem, qua mo
tus fuit ad huiusmodi constitutionem reuocatoriam
edendam,quod non est dicendum. Fuit insuper in ca-
su isto considerata quædam ratio particularis contra
Ioannem. Nam quemadmodum ipse asserit se nõ fuis-
se retrocessurum in Hieronymum, si cogitasset: quod
regressus,quem sibi in sua retrocessione reseruabat,de-
beret reuocari,& per consequens ius à se non fuisse ab-
dicatum: ita è conuerso Hieronymus potest asserere se
non fuisse cessurum in Ioannem, nisi & ipse in eios fa-
uorem retrocessisset, & sic ius remansisset penes ipsum,
quæ consideratio desumitur ex eo,quod vnus,& idem
constituitur procurator, & ex breuitate temporis,
quòd intercedit inter vnum, & aliud mandatum. Ex
quibus saltem ad eliciendam intentionem ipsorum re-
4 signantium, † deprehendi potest correspectiuitas, vt
per Anch. in consil. 434. nu. 3. Aymon. consil. 153. nu. 8.
& 9. licet prædicta fortasse non sufficerent ad inducen-
dam simoniam.

ROBVSTERII.

Mantuana Bonorum. Die 13. Iaouarij. 1581.

SVMMARIA.

1 *Agens ad rescissionem transactionis, quot conditiones, & circumstantias probare debeat, & nu. 3.*

2 *Negatio simplex non facit rem dubiam, nisi aliquid probabiliter adducatur.*

4 *Prohibens aliquem testari, seu disponere in vltima voluntate de bonis suis, punitur in duplum, & bona applicantur fisco.*

DECISIO CCXXXV.

IN positione huius causæ, vt finem illis citius impo-
nere possem, præsupposui sine veri præiudicio, bo-
na hæreditaria D. Baptistæ ascendisse & ascendere ad
valorem 120000. scutorum aut saltem 100000. scuto-
rum,& dubitaui,an ex deductis constet de enormi,aut
enormissima læsione. Et non obstantibus istis, & alijs
adductis Domini steterunt in decisis coram R.P.D.
Brauo, ex tunc allegatis, & modo repertis, præcipuè,
quia cum versemur in transactione, per quam reces-
sum fuit à litibus, & controuersijs ciuilibus & crimi-
nalibus mons ad instantiã fisci,& inter partes,& indies
poterant aliquæ aliæ moueri, & quidem magni mo-
menti, vt ex deductis apparet, ideo non est inspicien-
dus valor solus bonorum, & remissio, etiam quòd læ-
sio potuisset rescindere transactionem,sed est inspicien
dus dubius euentus controuersiarum, iura, probatio-
nes, & coloratæ prætensiones, remissiones hinc inde,
qualitates personarum, & causarum, quorum omniũ
valor communis huius dubij euentus erat verifican-
1 dus per agentem † ad rescissionem, vt bene per Abb.
cons. 64. nu. 3. in primo. & Aym. consil. 151. nu. 26. cum
seq. Moder. Lusit. de Pinel. in l. 2. p. 1. cap. 4. nu. 12. cum
seq. C. de rescind. vendit. Nec solum erat probandus
communis valor habito respectu ad iura, & probatio-
nes factas, sed etiam ad prætensiones coloratas,& pro-
2 babiles. Nam licet † res non efficiatur dubia per sim-
plicem negationem, vel affirmationem, tamen vbi ali-
quid adducitur coloratè, vel probabiliter, tunc effici-
tur dubia ad istum effectum, vt debeat haberi ratio hu
ius dubij euentus litis, vt ibi per eos, & per Felin. in c.
3 significauerunt. num. 4. de testibus & non † solum de-
buit haberi ratio cõtrouersiarum,& litium motarum,
sed etiam si suspicari poterat citra calumniam mouen-
darum. l. 2. vbi Bar. & alij. C. de transact. Pedem. decis.
91. nu. 25. Hic autem nedum non constat clarè de va-
lore huius dubij euentus plurium controuersiarum
motarum,& verisimiliter mouendarum, sed ex pluri-
bus circumstantijs adductis verisimiliter Domini ar-
bitrabantur, nullam adfuisse læsionem, stante maximè
præsentia tantorum Principum: Nam (vt hic bene cu-
mulant informaotes) plures erant deductæ in iudicio
coloratæ prætensiones contra istos, quia allegant læsio-
nes ciuiles, & criminales, omnes mortales,& per quas
poterant de facili isti nedum succumbere, & excludi
ab hæreditate defuncti, sed etiam puniri in duplum,
ex illo solo, quòd prohibuissent patruum disponere in
4 vltima voluntate de bonis suis, & si † non essent sol-
uendo, potuissent alij habere regressum contra bona
fisco applicanda. Cuman. in rub. si quis aliquem testari
prohib. Salyc. Corn. & alij. in l. 1. eod. tit. Alex. consil.
172. in 5. stante maximè, quòd ostenditur minuta cũ
tot circumstantijs, quod nec refert, quòd nulla adsit
querela partis ad hoc, quoniam verisimiliter poterat
spectari,& moueri etiam palam, nedum secrete adhæ-
rendo fisco. Non obstat, quod non esset falsitas nociua,
cum mulieres non sint idoneæ testes in testamentis,
quia defunctus non se restrinxerat, cum dixerat, Do-
minus Dominantium,& pro validitate actus, cum ad-
essent quinque testes, poterant vti codicillis valore, vt
hic bene per informantes, & quo ad effractionem car-
cerum poterat pars verisimiliter adhærere fisco publi-
cè, vel secrete. Non obstant prætensa onera in portio-
ne istorum, qui dicunt se esse grauatos, adiecta, quę, vt
pro parte ipsorum prætenditur, diminuunt summam
22000. ducatorum ipsis in transactione assignatam, ad
multo minorem: nam quicquid sit, onera non probant
læsionem, quia non est probatus communis valor du-
bij euentus controuersiarum. Alia euacuantur plenis-
sime hic per informantes, & res apud Dominos nul-
lam habuit difficultatem ex capite non verificati va-
loris communis dubij euentus, quia (vt dictum est)
nullo modo fuit probatus: & tamen clarè debuit pro-
bari: imò concurrunt tot & tanta, ex quibus facilè po-
test præsumi, quòd non potest probari aliquid, quod
releuet.

BLANCHETTI.

Perusina Pœnæ. Veneris, 5. Martij, 1577.

SVMMARIA.

1 *Agens ex contractu vltro citroque obligatorio, debet docere se adimpleuisse etiam in minimo.*

2 *Actio vel exceptio primæua non extinguitur ex iure cesso, nisi probetur negligentia acceptantis, agentis, vel exigentis ex iure cesso.*

3 *Interpellatio necessaria est quo ad effectum pœnæ incurrendæ etiam stante iuramento.*

DECISIO CCXXXVI.

FVit resolutum, non constare, quòd Diana satisfece-
rit instrumento dotali, ita vt pœnam agere possit
contra hæredes Ioan. Francisci. Constat enim in facto,
quod centum, quæ debebantur pro residuo dotis, fue-
runt soluta à sororibus Dianæ eidem de anno 1555.
post mortem Ioan. Francisci, & post transitum ad se-
1 cunda vota. Et † in iure dubium non est, quòd agens
ex contractu vltro citroque obligatorio debet docere
se adimpleuisse etiam in minimo. Dec. in l. cum propo-
nas. la secunda, nu. 5. C. de pact. Rolan. consil. 53. num.
28. lib. 1. Et fuit resolutum his diebus in vna Vrbeue-
rana Bonorum, coram D. meo Cotta. Nec obstat, quòd
steterit per Capitaneum Ioan. Frãcis. quo minus istud
nomen debitoris exegerit. Primò, quia ex instrumen-
to celebrato iam de anno 1548. patet, quòd ista solu-
tio erat facienda ad petitionem Dianæ. Secundò non
2 constat, istud † nomen debitoris fuisse cessum Ioanni
Francisco, & illud ipsum acceptasse, & sua negligentia
non exegisse, quæ videntur necessaria, ex his, quæ tra-
dit Soc. iun. cons. 80. nu. 5. lib. 3. Quibus stantibus plu-
res ex Dominis tanquam superfluam nõ votarunt se-
3 cundam partem dubij, an esset necessaria † interpella-
tio, licet secundum aliquos illa videretur quo ad effe-
ctum pœnæ necessaria, etiam stante iuramento, ex cõs.
Gozad. 27. num. 10.

BLAN-

BLANCHETTI.

Perusina Pœnæ. Lunæ, 9. Martij 1579.

SVMMARIA.

1 *Oratio vna respiciens plura determinabilia debet ea pariformiter determinare.*

2 *Pœna conuentionali locus esse non potest, vbi agens ex ea non adimpleuerit ex parte sua.*

DECISIO CCXXXVII.

FVit resolutum, Dianam, & Pompeium Burantiũ promisisse Ioan. Francisco floreoos mille in dotẽ, iuxta formam testamenti Camilli: ꝙ patet ex relatione sæpius repetita dicti testamenti in iostrumẽto dotali. Non obst. præcipuum fundamẽtum, quod fit pro parte Magdalenæ, videlicet instrumenti verba nõ esse concepta in modum promissionis, sed sonare io traditionem, qoia cum non possint interpretari aliter, quã in vim promissionis ratione sponsalium Dianæ, vt bene per informantes pro Monialibus, non possuot etiã aliter declarari ratione dotis, quæ accessoriè promit- 1 titur io eadem oratione. Cum vna † oratio respiciens plura determinabilia, illa debeat pariformiter determinare, vulgata regula. l. iam hoc iure, ff. de vulg. & pup. Et eo magis hoc dicendum est, cum Ioan. Franci. fuerint data in dotem iura & actiones ex testamento prouenientes, cum omnibus oneribus honoribus, & obligationibus in ipso contentis. In ipso autem testamento obligatio exigendi pertinebat ad Pompeium. Cũ eadem igitur obligatione dos fuit promissa. Quod coadiuuatur ex obligatione Io. Francisci, qui voluit teneri inuestire pecunias recipiendas à Diana seu Pompeio, seu ab alijs nomine Dianę, non autem à creditoribus, de quibus io testamento. Quibus accedit postremò verisimilis mens Io. Francisci, qui cum esset de tenore testamenti informatus, vt asseritur in instrumeoto dotali, sciebat, quod, si nomine creditorum legata Dianæ exigi non poterant, nihilominus hæredes tenebantur supplere eidẽ vsque ad summam mille florenorum pro dote sua, ex quo non fit verisimile, vt in se voluerit periculum exigendi suscipere, quod ad alios 2 spectabat. Quibus † stantibus sequitur, quod cũ Diana nec Pompeius adimpleuerint, non sit locus pœnæ.

BLANCHETTI.

Perusina Pœnæ. Veneris, 22. Maij 1579.

SVMMARIA.

1 *Pœna conuentionalis vt exigatur, debet constare de implemento eam petentis.*

2 *Agens ad interesse ob non adimpletum contractum, debet probare de negligentia non adimplentis.*

DECISIO CCXXXVIII.

EGo proposui casum Perusin. pœnæ. In qua Domini maximè inclinarunt, quod non cõstet de adim- 1 plemento † Dianæ ad effectum, vt possit exigere huiusmodi pœnam seu interesse, ex his, quæ aliàs fuerũt deducta in præteritis resolutionibus. Quod agens ex contractu vltro citroque obligatorio debet docere se adimpleuisse etiam in minimo quadraoti. Nonobstat calculus datus à Magdalena, quia est admodum obscurus, & incertus, & apocha est Pompeij, qui tenebatur pecunias numerare. Præterea Io. Franciscus noo tenebatur quascũque pecuoias receptas inuestire, sed tantum illos mille florenos, qui sibi pro dote assignabantur, quos non solum fuisse solutos, non docetur, imò contrarium apparet ex ipsamet confessione Dianæ, & sororum ipsius in transactione, in qua non modo asseritur noo fuisse exactam summam, sed nec exigi potuisse, & ita tollitur fundamentum, quod fit io dictis testium, & negligentia Capitanei Io. Francisci in non exigendo residuum dotis, & ex compromisso de diligentia constat. *An autem Magdalena potuerit age-* 2 *re ad interesse pro summa soluta?* Licet † enam Domini inclinent, quod non, ex allegatis, & quia intentioni Dianæ satisfieri non poterat, quæ cum cauisset emi sibi prædium pro fuodo dotali, non vnũ, sed plura prædiola emi necesse fuisset, si pro quantitate exacta Ioan. Franciscus debuisset prædia emere. Et cum paulatim fuerit sibi enumerata summa 900. sequeretur, quod plura prædiola emere coactus fuisset, & inutiliter dotem collocasset: tamen mandarunt, vt iterum proponerem causam super eisdem.

BLANCHETTI.

In eadem. Die prima Iunij 1579.

SVMMARIVM.

1 *Contractum non fuisse adimpletum, ex quibus probari possit.*

DECISIO CCXXXIX.

1 FVit resolutum, noo constare † de adimplemento Dianæ ex mandato Ioan. Francisci ad compromittendum, compromisso subsequuto, & transactione facta. Quæ omnia probant, centum florenos non fuisse exactos. Vnde resultat cõclusio sæpius firmata, quod agi non potest ex hoc cõtractu, nisi doceatur per Dianam fuisse satisfactũ his, ad quæ ipsa tenebatur, præcipuè cum intentioni ipsius satisfieri non potuisset, nisi prius ipsa dedisset florenos mille Ioan. Francisco, qui ooo poterat emere prædium ascendens ad valorẽ mille florenorum, prout tenebatur, nisi recepisset. Ex quibus & alijs deductis in decisionibus, & discursu, sequitur, quod sententiæ sint notoriè iniustæ.

ALDOBRANDINI.

Tenutæ pontis Arrigi. Die Lunæ, 10. Martij 1578.

SVMMARIA.

1 *Possessionem qui melius probat inter plures contendentes de possessione, ille obtinere debet, & nu. 5.*

2 *Possessio resultans ex actu æquiuoco non releuat.*

3 *Testis deponens de his, quæ sunt iuris, si non reddat causam scientiæ, non probat.*

4 *Possessio per sententiam non transfertur.*

6 *Instrumentalis possessio non releuat ad probandam possessionem.*

DECISIO CCXL.

DOmini steterunt in decisis, resoluẽtes Ecclesiam S. Leonardi esse manutenendam in possessione tenutæ pontis Arrigi. Et circa hoc considerarunt tria tempora. Primum ab obitu Iacobi Rufini Commendatarij Ecclesiæ S. Manni vsque ad obitum Francisci Garghi Commendatarij Ecclesiæ S. Leonardi. Secundum ab obitu dictũ Garghi vsque ad obitum Ascanij Sfortiæ. Tertium ab obitu D. Ascanij vsque ad diem 1 motæ præsentis litis. Quo ad primum † tempus dixeruot, possessionem Ecclesiæ S. Leonardi esse melius probatam, quàm possessionem Ecclesiæ S. Manni. Nã illa in primis probatur ex depositione quarti testis ętatis annorum 60. examinati pro parte Equitis Guasconij, Commendatarij S. Leonardi de anno 1573. qui testis iuxta octauum interrogatorium dicit, se habere notitiam, & practicam dictæ tenutæ, quia pluries in ea fuit, & sunt 30. anni & vltra, tempore quo manebat in seruitijs d. Garghi, & iuxta nonum se inquit vidisse, quãdo communitas Cellamen. quæ conduxerat dictam tenutam à d. Gargho, soluebat eidem Gargho affictum conuentum in grano & blado, quod reponebat in horreo, cuius claues ipse testis tenebat, & quod hoc fuit per biennium, tempore testis illi inseruiuit, ꝙ bienoium facto calculo includit post obitum Rufini. Secundò probatur, quia per obitum Rufini dictus Ascanius fuit prouisus de Ecclesia S. Manni, & inter ipsum & Garghum fuit tunc orta lis super possessione huius tenutæ. Defuncto postea Gargho collitigante Ascanius de anno 1538. obtinuit subrogari in ius di-

cti Garghi, etiã quò ad illius possessionem. Postea de
anno 1539. obtinuit sententiam in spolio per contra-
dictas contra interesse putantes, in qua restituitur ad
possessionem dictæ tenutæ, & in dicta sententia Gar-
ghi vocatur intrusus, in qua subrogatione, & sentẽtia
manifestè constat, quod de tempore dictæ litis Asca-
nius non possidebat dictam tenutam, sed illam possi-
debat Garghus. Tertio coadiuuatur hæc probatio ex
tertio, & 11. teste examinatis pro parte dicti Equitis
Thomæ. Nã tertius iuxta 11. dicit, quòd post illos de
Garghis Ascanius immediatè possidet dictam tenu-
tam. 11. verò dicit se præcisè scire, quod post dictam
litem inter Garghũ, & Ascaniũ, Ascanius illam posse-
dit in eius vita & vti membrum sancti Manni. Vltimo
adminiculatur fama publica, de qua deponit dictus
quartus testis iuxta dictum nouum interrogatorium
in fin. & tertius testis super quarto articulo a 48. an-
nis & citra, in circa. Non obstant testes, in quib. se fun-
dat dictus Eques Thomas Commendatarius Sancti
Manni. Nã quintus iuxta 15. dicit ꝙ Ascanius, dũ vi-
xit possedit dictã tenutam, 6. iuxta 14. dicit ꝙ defun-
cto Ruffino Ascanius illi successit, qui cepit possessio-
nẽ dictæ tenutæ, quã continuauit quãdiu vixit: in cau
sa scientiæ, dicit, ꝙ vidit, ꝙ Ascanius fecit fieri quosdã
fossatos pro recipiendis aquis dictæ tenutæ, & ꝙ facie-
bat conducere ad eius domum frumẽtum recollectũ
in dicta tenuta, & testis semel ei accommodauit suos
equos ad hoc, 10. etiam iuxta 14. dicit scire, quòd post
obitum Ruffini Ascanius possidebat dictam tenutam,
& in ea tenebat colonum partiarium. Hoc idem depo
nit Valentinus testis olim examinatus pro parte dicti
Equitis Thomæ ad perpetuam memoriam, qui testis
est defunctus. Verum omnibus istis testibus respon-
detur, ꝙ debeant eorum dicta intelligi de possessione
Ascanij post obitum Garghi. Nam si intelligeremus,
quòd deponant de possessione post obitum Ruffini, in
hoc contrariarentur dictæ subrogationi & sententiæ,
& testibus inductis pro parte dicti Equitis Grimaldi,
cuius probatio est validior & magis adminiculata.
Circa secundum verò tempus, scilicet ab obitu Gar-
ghi vsque ad obitum Ascanij cõstat etiam, quod pos-
sessio sancti Leonardi est melius probata. Nam per obi
tum dicti Garghi vacauit Commenda Sancti Leonar-
di, de qua fuit prouisus Ascanus, qui eodem tempore
possidebat etiã Commendam Sãcti Manni, adeò quod
cum vtramque Ecclesiam possideret, non cõstat, quod
possederit hanc tenutam magis ratione vnius, quàm
2 alterius ex dictis Commendis, & propterea † possessio
resultans ex actu æquiuoco non releuat, vt notat Abb.
in c. 2. in fi. de cens. sequitur Felin. in c. cum Bertoldus.
num. 36. vers. merito dicit Abba. de re iud. Deci. in c.
in præsentia. num. 58. de proba. Non obstant testes ad-
ducti pro parte dicti Equitis Thomæ ad probandum,
quòd Ascanius possedit dictam tenutam ratione Eccle
siæ Santi Manni, & præsertim 6 10. 11. iuxta 14. inter-
3 rogatorium, quia † cum non reddant causam scientiæ.
ex quo deponunt de his, quæ sunt iuris, non probant.
Fel. in c. cum causam. il 1. num. 9. vers. Fallit secũdo. de
testibus. Nec placuit Dominis illud fundamẽtũ, quod
præsumitur Ascaniũ possedisse ex præcedentibus titu-
lis subrogatis, & sententia. Quoniam cum habuerit ẽt
aliũ titulum, scilicet Commendæ Sancti Leonardi, ori
tur æquiuoca probatio possessionis ꝑ supradicta. Præ-
terea non constat, quòd dicta sententia fuerit effectua
4 ta, & † per sententiã non transfertur possessio. Cassad.
decis. 3. de can. poss. Quantum vero ad tertium tẽpus,
scilicet ab obitu Ascanij de anno 1555. vsque ad tem-
5 pus litis præsentis, dicebant etiam Domini † præferen
dam esse probationẽ possessionis Sancti Leonardi. Nã
post obitum Ascanij Alexander Placidus possedit di-
ctam Ecclesiam S. Leonardi, & tenutam, quod proba-
tur, quoniam de anno 1556. Communitas Cellarum
constituit procuratores ad conducendum bona dictæ tenutæ à dicto Alexandro, vt in Summario D. Grimaldi, num. 14. Postea eodem anno Iulius Placidus assertus procurator dicti Alexandri eius fratris locauit dictam tenutam vti connexam Sancti Leonardi dictis procuratoribus, pro tribus annis, pro annuo affictu salmarum 50. grani, vt in dicto Summario, num. 15. & de solutionibus constat, quia de anno 1558. & dictus Iulius recepit scuta 150. auri ad bonum computum primi anni, vt in Summario, nu. 16. & pro 2. & 3. anno recepit etiã affictus, vt de omnib. constat in registro. fol. 1251. & 1252. de qua etiã locatione & receptione affictus deponit tertius testis examinatus pro parte equitis Guasconi iuxta nonã interrogationem, & quintus pro parte eiusdẽ iuxta sextũ. Coadiuuatur ista probatio, quantum ad istd tertium tempus, Nam post obitum dicti Alexãdri dicta tenuta fuit possessa per Lepidum Placidũ commendatarium Sancti Leonardi: De anno enim 1565. Iulius Placidi pater, & vti procurator Lepidi locat dictam tenutã Alexandro, & Marco Antonio de Mancinis, & Iacobo Aloysij pro tribus annis pro annuo affictu 13. modiorũ grani, & 4. Bladi, vt in Summario nu. 9. postea de anno 1567. dictus Lepidus constituit Procuratorẽ Põpiliũ fratrẽ ad locandũ oĩa eius bona, vt in Summario nu. 7. qui Pompilius vigore dicti mandati locat de ann. 1568. dictã tenutã Melchiori de Britijs & alijs nominandis ab eo pro annuo affictu 13. modiorũ grani, cũ pactis, cũ quibus fuit locata de ann. 1565. ad quã locationẽ habetur relatio, vt in Summario nu. 8. & quòd vtraque locatio habuerit effectum, & quòd eius vigore fuerint exacti affictus, probatur ex tertio teste examinato pro parte equitis Thomæ, iuxta 9. & 10. interrog. & ex 2. teste iuxta 9. & ex 3. etiã iuxta 9. & 11. interrog. ex 4. & 5. super 5. articulo omnib. examinatis pro parte equitis Guasconi. Cõprobatur ẽt ista possessio, quia post obitũ Lepidi religio Hierosolymitana de ann. 1571. cepit possessionẽ Commendæ Sancti Leonardi, & annexorum pro mortuario dicti Lepidi pro 2. annis, vt in Summario equitis Grimaldi n. 1. & postea pro eodem mortuario dicta religio exegit de anno. 1573. à dicto Melchiore Britij, & alijs affictuarijs dicti Lepidi affictum anni 1571. quem postea affictum, qui consistebat in grano, dicta religio vendidit in castro Cellarum officialibus deputatis super abundantia ciuitatis Senarũ, à quibus etiã recepit pretium, & dicitur quòd de hac vẽditione constat ex libris dictorum officialium, vt de omnibus istis patet in Summario equitis Grimaldi nu. 12. & de dicta etiam venditione grani facta dictis officialibus constat ex eisdemmet partitis extractis ex libro dictorum officialium, vt in eodem Summario nu. 11. & de exactione istius mortuarij deponit etiã secundus examinatus pro parte Guasconi, iuxta 13. interrog. & super 4. articulo. Præterea, quo ad dictũ tertium tempus patet etiam, quòd defuncto Lepido in dicta Commẽda S. Leonardi successit Antonius de Monte, qui de anno 1571. 9. Augusti, cepit possessionem huius tenutæ, vt in Summario equitis Grimaldi num. 2. postea de eodem anno 29. Decembris procuratores dicti Antonij locauerunt dictam tenutam Aurelio Mannio, & nominandis ab eo, pro annuo affictu 13. modiorũ grani, & quatuor bladi, & quinque scutorum, vt in eod. Summario num. 10. defuncto postmodum dicto Antonio eadem religio Hierosolymitana pro mortuario dicti Antonij de anno 1572. 5. Septembris, cepit possessionem Commendæ S. Leonardi, & annexorum, vt in extractu A.C. fol. 98. & die 7. Septembris, dicti anni cepit possessionem dictæ tenutæ, vt in dicto Summario nu. 3. & de anno 1573. die 26. Martij, dicta religio exegit affictum anni 1572. à dictis affictuarijs pro mortuario dicti Antonij, vt in eodem Summario nu. 12. & de anno 1576. 15. Martij exegit ab eisdem affi-
ctuarijs

ctuarijs Antonij de Monte affictũ vltimi anni pro eo-
dem mortuario, vt in dicto Sũmario nu. 20. Defuncto
etiam Antonio successit in eius Cõmenda S. Leonardi
Eques Guascoous de anno 1572. 13. Septembris, qui
capta possessione per assertum procuratorem eius de
dicta Comméda, & de tenuta, vt in eodem Sũmario,
nu. 4. & 5. locauit dictam tenutam Iacobo, & Baptistæ
de Aloysijs pro tribus annis, pro 13. modijs grani, &
quatuor bladi, & scutis quinque, vt in Sũmario n. 18.
quo defuncto cõstat, quòd dicta religio exegit ab affi-
ctuarijs scuta 74. pro mortuario dicti Guasconi, vt in
eodẽ Sũmario nu. 21. Defuncto dicto Guascono suc-
cessit de anno 1576. penultimo Iulij in eadem Com-
menda S. Leonardi Eques Grimaldus, qui capta pos-
sessione dictæ Commendæ, & dictæ tenutæ, vt in eo-
dẽ Summario nu. 12. & 13. locauit dictã tenutã Iaco-
bo & Baptistæ Natarellis, vt in dicto Sũmario nu. 25.
à quibus ratione dictæ locationis exegit scuta 80. mo-
netæ, vt in dicto Summario nu. 28. ex quibus omnibus
patet circa istud tertium tẽpus, ꝙ possessio S. Leonar-
di probatur cõtinuata ab anno 1556. vsque ad annum
1571. absque aliquo actu possessorio S. Mãni. Vnde, si
qua possessio præcedens S. Manoi posset considerari,
illa censetur amissa seu habita pro derelicta spacio 15.
annorum in circa. Nõ obstat possessio capta de hac te-
nuta de anno 1555. die 16. Februarij, per procuratores
Illustrissimi Cardinalis Farnesij vigore sui regressus
ad Commendam Sancti Manni, & alia possessio capta
die seq. eiusdẽ anni per procuratorem Iulium Ardin-
ghelli resignatarij dicti Cardinalis. Quia respõdetur
ꝙ instrumenta dictarum possessionum nõ sunt in for-
ma probanti. vt fuit resolutũ coram R.P.D. Decano,
die 7. Iunij, & 15. Nouemb. 1574. Præterea stante pro-
batione possessionis Ecclesiæ S. Leonardi ex deductis
6 in secundo tempore constat, † ꝙ istæ possessiones sunt
instrumẽtales, imò censentur habitæ pro derelictis ex
sequenti possessione S. Leonardi, vt in tertio tempore.
Minus etiam faciũt probationes equitis Thomę circa
probationem possessionis S. Manni: nam cũ præcedat
possessio S. Leonardi ex persona Alexandri Placidi, vt
cõstat ex supra deductis, infertur, ꝙ illa est instrumẽ-
talis: nam Ecclesia retinet possessionem etiam mortuo
Prælato, vt fuit resolutum coram eodem R.P.D. De-
cano, de anno 1575. Præterea Domini dicebant, quod
in concursu probationum præferri debet probatio S.
Leonardi, quia constat, quòd est magis adminiculata,
& melius probata, & etiam antiquior, & coadiuuatus
ex titulo vnionis, &c.

SERAPHINI.

Romana Bannorum & interesse. Lunæ 3.
Martij, 1578.

SVMMARIA.

1 *Conductor tenetur ad custodiam sylua, non autem potest eam incidere, nisi aliter actum sit.*
2 *Conductor tenetur domino denunciare damnum, quod in sylua ab alijs infertur.*
3 *Conductor obligatus ad meliorandum, si non meliorat, tenetur ad omnia damna, & interesse.*

DECISIO CCXLI.

IN hac causa Domini concluserũt, prætensiones Ill.
Dom. Comitis Mirandulæ circa damna illata in te-
nuta Carlottæ durante affictu Ill. Dom. Iulij Buffalini
esse satis probatas, tũ ex testibus examinatis pro parte
Comitis, tum etiam ex relatione peritorum, ita vt d.
Dom. Iulius propter contrauentionem pactorum ap-
positorum in instrumento locationis ad illorum æsti-
mationem teneatur. Nam quo ad damna illata ob in-
cisionem lignorum contra formam dicti instrumenti
videtur ferè omnes testes hoc deponere, quod magna
quantitas lignorũ fuerit incisa in sylua dictæ tenutæ,
& in specie quod fuerit incisa à d. Iulio Buffalino cõ-
ductore, probat 4. testis super 2. articulo, & 13. testis
iuxta primum interroga. quod de eius licentia fuerint
incisa ligna ad effectum coquendi calcem, & quod li-
gna fuerint incisa per Zaccarellũ subconductorẽ, pro-
bat primus testis super 2. articulo. Nec obstat si dica-
tur nõ constare, incisionem lignorum fuisse factam de
1 cõmissione Buffalini, quia † cùm ipse esset conductor,
tenebatur dictam syluã custodire. l. in lege. ff. loca. Bal.
cons. 12. lib. 3. Paul. de Castr. in l. non impossibile. nu.
3. & ibi Ias. num. 5. ff. de pact. Cagn. in l. contractus. nu.
45. de reg. iur. & in omnem euentum satis constat de
2 culpa d. Iulij, quia † tenebatur saltem denunciare d.
Comiti damnũ, quod ab alijs inferebatur in d. tenu-
ta. l. item quæritur. §. exercitu. & ibi glo. in verbo, non
denunciauit. ff. loca. præsertim stante pacto in instru-
mento locationis, quod in euentũ occupationis tenea-
tur certiorare d. Comitẽ. Quod tenuta non fuerit ex-
tirpata, nec reducta ad culturam iuxta formam pacti
in locatione appositi, & ꝙ ex hoc d. Comes damnum
passus fuerit clarè probant primus testis super 11. &
12. & 22. artic. & super 2. additur tertius super 11. &
12. & 22. quintus super 2. interrogatorio. Quinimo
probant, quòd dicta tenuta tempore, quo illam con-
duxit D. Iulius, in multis locis poterat seminari, & ꝙ
finita dicta locatione dicta loca inculta remanserunt
ob non extirpationem virgultorum, sic cùm teneretur
Iulius non solum non deteriorare, sed etiã meliorare
3 non † meliorãdo tenetur ad omnia damna, & interes-
se d. Comiti, vt per Beto. cons. 126. nu. 6. & seq. li. 1. Cõ-
trauentio etiam propter calcarias, & carbonarias fa-
ctas in d. tenuta licè: per testes satis probetur, tamen
Domini dixerunt, quod damnum ex dictis calcarijs pro
coquenda calce, & carbonarijs proueniens resultat ex
incisione lignorum, quæ deseruiunt pro calce coquen-
da, & pro carbonarijs, & ideo cùm istud damnum nõ
comprehendatur in æstimatione damni propter inci-
sionem lignorum, non videtur, quòd sit habenda in
consideratione. Ad alia adducta pro D. Iulio placue-
runt Dominis responsiones datæ per informantes pro
D. Comite.

BRAVI.

Nullius Castri Montis Portij. Lunę 6.
Mart. 1581.

SVMMARIA.

1 *Renũciationes sunt stricti iuris, in quibus non veniunt, nisi ea, quæ exprimuntur.*
2 *Declaratio renunciationis in eam partem, quæ magis renuncianti prosit, & minus noceat, est assumenda.*
3 *Abbas in dubio non censetur renunciasse dispositioni c. ad aures, de reb. Eccle. non alien.*
4 *Renunciatio non extenditur ad casum nõ expressum, & tantò magis diuersum, & num. seq.*
5 *Extensio non fit de vno casu ad alium diuersum.*
6 *Retinere, & alteri sub specie retentionis velle concedere, differunt.*
7 *Prælatus si postquã declarauit velle retinere pro Ecclesia bona locata alteri relocauerit, concessio rescinditur ad petitionẽ descendẽtium, quibus renouatio debetur.*
8 *Renunciatio iuris retrahendi nõ nocet renuncianti retrahenti, quando emptor velit alteri concedere, & etiam pro se retinere.*
9 *Dispositio c. ad aures, de reb. Eccles. non alien. quomodo intelligatur.*
10 *Iuri petendi renouationem inuestituræ non præsumitur quis velle renunciare.*
11 *Causa qualibet in renunciationibus sufficit, vt quid non dicatur renunciatum.*
12 *Concessio rei facta vsque ad tertium generationem non excludit ius petendi renouationem inuestituræ.*
13 *Dictio tantum, quid importet.*
14 *Qualitas in oratione præcedenti posita, quo casu non intelligatur in sequenti repetita, etiam si sub eadem sit oratione.*

15 *Præ-*

15 *Prælatus an possit bona sibi deuoluta per generationem finitam, in præiudicium venientium ab intestato, retinere saltem pro Ecclesia? quod non, nisi per ipsos iuri petendi renouationem inuestituræ renuncietur. num. 20.*

16 *Expressum in contractum quod inest de iure communi, intelligitur de causa dubitationis tollenda, & non requiritur, quod aliud verba operentur.*

17 *Abbas in c. vt super. nu. 11. de reb. Eccles. sequitur contra communem.*

18 *Determinatio vna respiciens plura determinabilia debet pariformiter determinare, nisi diuersimode disponatur in iure.*

19 *Renunciatio generalis non ampliat dispositionem.*

DECISIO CCXLII.

PRæsuppositis resolutionibus in hac causa factis,
& instrumento inuestituræ de anno 1455. fuit du-
bitatū, an renunciatio, de qua in dicto instrumento, sit
simplex, & absoluta in casu, quo Ecclesia velit alteri
relocare, & non pro se retinere? Et fuit resolutū nega-
1 tinè, quoniam vltra id, quod † renūciationes sunt stri-
ctæ naturæ, & in eis non veniunt, nisi ea, quæ expri-
mūtur, Cald. cons. 5. de præben. in fi. Dec. cōs. 419. n. 9.
& quod in dubio verba debēt interpretari cōtra eum,
qui legē apertiùs dicere potuit, l. veteribus. ff. de pact.
2 & ideo † declaratio renunciationis in eam partē, quæ
magis renuncianti prosit, & minus noceat, sit assumē-
da. Curt. iun. in l. postquam liti. num. 5. C. de pact. post
Grat. cons. 17. nu. 46. lib. 1. in prædicto instrumento re-
nunciatio fuit per cōtrahentes limitata, & restricta ad
casum, quo Abbas sponte voluisset retinere pro Eccle-
sia, per verba clara ibi, liceat Abbati apprehendere, &
retinere pro Ecclesia, quæ nec in eodē Abbate retinen-
di necessitatē inducunt, quoniam Abbas per verbum,
liceat, non renunciauit. c. ad aures. de reb. Ecclesiæ non
alienan. quo ad potestatem concedendi secundùm for
3 mā d. c. Nec † est verisimile, id voluisse, vt per Cassad.
decis. 3. no. 6. in fin. de loca. Et quo ad Dominos Comi
tes, renunciatio prædicta extēdi nō poterat ad casum,
4 quo Abbas voluisset alteri relocare, quoniam † cū id
nō fuerit expressum, prout in terminis Soc. iun. cōs. 9.
num. 14. in fi. lib. 3. & casus inter se sint longè diuersi,
vt per eundem Socin. & Dec. cons. 131. per Anto. Ga-
briel. lib. 3. conclus. 1. de iu. emphy. nu. 13. cum seq. nō
potest alter sub altero comprehendi, nec fieri extensio
5 † renūciationis ex vno ad aliud. l. Papinianus. ff. de mi-
nor. Paris. cons. 65. nu. 26. lib. 2. Gozad. cōs. 1. nu. 2. Nat.
consil. 38. num. 4. lib. 1. cum alijs per Tiraq. in l. si vn-
quam. in præfatione. n. 129. C. de reuoc. donat. Et ideò
alias quando domino directo licèt retinere pro se, non
6 potest nomine suo pro altero retinere. Quia † aliud est
retinere, aliud alteri sub specie retentionis velle conce
dere, Guid. Papa q. 411. incip. dominus directus. Quod
in Ecclesia procedere tradit Ripa. in l. fi. num. 10. ff. de
priui. cred. Alciat. in l. si mihi, & Titio. n. 31. ff. de verb.
7 oblig. secundū quos, si, postquā Prælatus † declarauit
velle retinere pro Ecclesia huiusmodi bona, alteri re-
locauerit, cōcessio tanquā iniqua rescinditur ad peti-
tionē descendentium, quibus renouatio debetur. Pla-
cebat etiam id, quod de retractione pro hac parte alle
8 gabatur propter renūciationē † iuris retrahendi, quę
facta in venditione fundi vicini, non obstat renunciā-
ti, retrahenti, quando emptor velit alteri concedere,
& etiā pro se retinere, vt p Cassa. in consuetu. Burgun.
tit. de retract. §. 10. ad fi. cum alijs per Tiraq. eodē tit.
de retract. §. 1. gl. 9. nu. 229. Mouit etiā Dominos, quo-
9 niam † dispositio d. c. ad aures. fundatur in eo, q̄ si in
illis terminis finito tempore locationis, renouatio non
fieret, & Ecclesia bona facta fertilia exclusis cultorib.
alijs concederet, resultaret quædam iniquitas, quæ in
Ecclesia admitti non debet, cùm sit cultrix iustitiæ, vt
in c. vnico, sed diuersum seruatur in Ecclesia. de alie-
nat. feud. vt bene tradit in propos. Paul. de Cast. consil.
172. lib. 2. Rip. in l. 1. n. 14. de priuil. credit. Ruin. cōs.
116. nu. 13. lib. 1. Felyn. cons. 42. nu. 10. Alciat cons. 27.
tom. 1. lib. 1. Et ideò non est verisimile, q̄ contrahen-
10 tes † huiusmodi æquitati renunciarent, & admitterēt,
quod Ecclesia alteri cuicunque relocaret, & descen-
dentes eorum operas, & labores haberent deplorare,
11 faciunt tradita per Ruin. cōs. 157 nu. 21. lib. 1. Et † in
renunciationibus qualibet leuissima causa sufficit, vt
quid non dicatur renunciatum. Tiraq. de retract. §.
12 36. glo. 2. nu. 50. Nec † concessio, vsque ad tertiam ge-
nerationem excludit prædicta. Nam quamuis ea fini-
ta, liceat retinere, secundùm Rip. in d. l. 1. nu. 9. Alciat.
in d. l. si mihi, & Titio, num. 30. Anto. Gabr. d. concl. 1.
nu. 14. si tamen velit relocare, tenetur concedere descē-
dentibus. Ripa in d. l. 1. num. 14. Ruin. cons. 116. nu. 3.
Felyn. in d. cons. 24. num. 10. qui hoc fundant in d. c. ad
aures. & idē Ruin. cons. 157. nu. 15. cum seq. lib. 1. Ant.
vbi supra, nu. 13. de cōmuni. Alciat. cons. 27. n. 4. tom.
1. lib. 1. Quod etiam in Ecclesia admisit Rot. vt in illa
Fauen. bonorū coram bo. me. D. Orad. Non obstat di-
ctio *tantum*, quoniā principaliter respicit, vt infra ter-
tiam generationē feminæ cum masculis non concur-
13 rant, ita † q̄ vbi alias, si cōcessio facta fuisset pro se, &
filijs, ac nepotibus, simul admitterētur. Couar. varia.
resolutio. lib. 2. c. 18. propter verba illa, *masculis tantū*,
excluduntur feminæ, nec aliquid aliud prædicta di-
ctio operatur, vt fuit tentū in illa Fauen. Eò magis cor
roboratur, quia ex prædictis dictio *tantum*, ad qualifi-
cādam cōcessionem in masculis fuit apposita. Et ideò
continuatiuè ad masculos refertur. Vnde ad effectum
prædictō debent intelligi expressa, non autē ad exclu-
dendā concessionē, quæ finita generatione fieri debe-
ret, vel nō, de qua nullū verbū, ex no. per Bar. & Scri-
ben. in l. fin. de reb. dub. Fel. in c. causam quæ. limita. 3.
nu. 4. de rescrip. Afflict. in constit. Neap. in rub. de suc-
cess. nobil. in Feud. nu. 64. cū his, quæ infra dicentur ad
illud de renūciatione legū, præsertim, cū cōcessio vsq;
ad tertiam generationem subsequatur, non autē præce
14 dat, quo casu qualitas in præcedenti posita regula-
riter non intelligitur in sequenti repetita. Bart. in l.
Seia. §. Caio. de fund. instruct. Alex. cōs. 47. nu. 3. lib. 5.
Dec. in c. secundo requiris. nu. 4. in fi. & in c. inquisiti.
nu. 1. per tex. ibi. de appellat. etiā si sub eadem oratione
constituantur. l. fi. §. Seio. ff. de leg. 2. c. cum singula. de
præb. lib. 6. iūcta clem. 1. de suppl. neglig. prælat. Alex.
cōs. 48. super extract. num. 9. lib. 1. Felin. in d. c. causam
quæ. nu. 4. limi. 7. de rescript. Quia mēs contrahentiū
in quolibet casu verificatur sine repetitione qualitatis
ex supra positis, vt pro masculis tantū concessio sit, &
ea vsque ad tertiam generationē procedat, non tamen
ea finita excludat renouationē, maximè cum huiusmo
di repetitio fieret cōtra dictū c. ad aures. & eius æqui-
tatem, ad tradita per Anton. Gabr. li. 6. de clausul. con-
cl. 9. nu. 5. & 6. Non obstat, q̄ verba illa *finita genera-
tione*, videantur sine effectu, quoniā Domini conside-
rarunt, q̄ si huiusmodi renūciatio non extitisset, pro-
15 babiliter poterit dubitari, an etiam si Abbas † voluis-
set retinere pro Ecclesia, id sibi liceret, propter aucto-
ritatem Decij, d. cons. 131. Et tunc domini Comites ex
duplici iure ad renūciationem aspirarēt, tam vbi Ab-
bas vellet retinere, quàm vbi vellet alteri cōcedere, &
vtrumque intētare poterat beneficiū dicti c. ad aures,
cui fuit quo ad primum renūciatum, vbi vellet Abbas
retinere, prout fuit resolutum in ista causa. Quo ad il-
lud autē vbi vellet relocare alteri, nihil fuit cōuentū.
Ideò renunciatio id non comprehendit, nec excludit
quo ad hoc beneficium dicti c. ad aures. l. si domus, cū
vulg. de seruit. verba. præd. Paris. & alij. in princ. citati.
Satis igitur operantur verba prædicta, quatenus ex-
cludunt dubiū supra positum. Nam aliàs etiā, quando
in cōtractu exprimitur id, quod inest de iure cōmu-
ni, non

16 ni, non † apponitur vt addat, vel deroget, sed causa
dubitationis tollendæ,& nó requiritur,quòd aliquid
aliud verba operentur. Domin.in c.si Romana.nu.9.
19.dist. Fely.cons.43.nu.3.& 4. Deinde quoniam to-
lerabilius est, quòd declaretur in pactum deductum
id,quod ius commune non ponit,ex quo in his pactis
solent exprimi iure cauta,quàm quòd renunciatio,&
pactum, quod est strictissimæ naturæ extendatur vl-
tra,quam in se contineat, vt per Cassad. decis.3.de lo-
cat.n.6.& 8.Ex dicto autem instrumento solùm appa-
ret conuentum, quod finita tertia generatione liceat Ab-
bati apprehendere & retinere, non autem alteri relo-
care.Et ideo non tollitur,quin stante huc pacto intret
dispositio d.c.ad aures.ad quod placebat etiam doctri
na Barb.in cap.cum M.num.158.de constit.Non obst.
17 Abb.in c.vt super.n.11.de reb.Ecclesiæ.quoniã† Do-
mini dicebãt,quod in terminis c.ad aures.communis opi.
est contra Abbatem,vt per Paul.& Felyn.Ripa.Ruin.
Alciat.& alios supra alleg. Non obstat,quod simul pona-
tur casus finitę generationis,& contrauentionis,quo-
niam cũ prius ponatur ille, quàm iste in ordine literę,
nó debet casus finitæ generationis declarari per casum
contrauentionis. l.hoc legarum. vbi Bart.ff.de leg.3.
Bal d.& alij in l.qui hæredi.de condit.& demonstr.Et
illud vulg.non procedit, quando diuersimodè dispo-
18 nitur in iure inter casus, quos † respicit vna determi-
natio,quoniam tunc vnusquisque secundum suam na
turam debet interpretari.vt per Tiraq. de retract.§ 1.
gl.18.num.22.cum sequ. Non etiam obstat generalis
19 renunciatio legum,quoniã huiusmodi † generales re-
nunciationes non ampliant dispositioné,vt per Dom.
& Fely.vbi supra.& Put.decis.73.lib.1. Maximè,quia
dicta renunciatio est continuata ad immediatè prçce-
dentia,& ideò ad ea tantum est extendenda, ita quod
liceat Abbati apprehendere, & retinere sine aliqua
20 contradictione legum &c.Quibus † omnibus ad hoc,
vt Abbati apprehẽdere & retinere liceat, Domini Co-
mites renunciarunt.ex tradit. per Bart.in d.l.fin.ff.de
reb.dub.Alex.cons.48.num.9.& 10.lib.1.Fely.& Ant.
Gabr.vbi supra,& per eundem ibid, num.26.lim.17.
Deci.post Abb.in d c.2.requiris, num.5.& cons.639.
num.12.Ex quibus omnibus,& alijs deductis per in-
formantes pro parte Dominorum Comitum censen-
tur sublata deducta pro parte Ill. D.Cardinalis.

SERAPHINI.

Bononien.Bonorum & Fideicommissi de Fabarijs.

Die Lunæ, 18.Iunij 1582.

SVMMARIA.

1 *Fideicommisso omnes cẽsentur grauati, quos testator copula coniunxerit.*
Eo magis, vbi adest dictio, etiam,
2 *Filij filiorum expressè nominati & positi in conditione, censentur grauati.*
3 *Verbum, filij, quoties profertur à testatore, nepotes etiam comprehensi, & vocati censentur.*
4 *Filij positi in conditione comprehendunt etiam nepotes, & alios descendentes.*
5 *Testator censetur se referre ad ea, de quibus senserat.*
6 *Dictio ita quod, demonstrat & declarat præcedentia.*
7 *Relata omnia censentur repetita cum suis qualitatibus à termino referente.*
8 *Clausula in fine posita est referẽda ad omnia præcedẽtia.*
9 *Interpretatio strictissima in dubio est facienda in fideicommisso.*
10 *Voluntas etiam tacita sufficit in fideicõmissis ad faciendam latam interpretationem.*

DECISIO CCXLIII.

DOmini dixerunt, Cæsarem esse grauatum fidei-
commisso.Cõstat enim ex clara & aperta men-
te testatoris, Cæsarem filium Ludouici filij Benedicti
hæredis reperiri grauatum in illis verbis, & ipsos ta-
les etiam decedere sine filijs, &c. Vnde cum testator
substituerit fabricam, quandò sine liberis decessissent,
1 & ipsos tales copula coniunxerit, omnes † censentur
fideicommisso grauati.l.si hæredi plures. ff.de condit.
instit.Fely.in c.ex parte. nu.mihi 14.de rescript. Bart.
cons.92.nu.14.in 1.par.maximè propter illam dictio-
nem,etiam,quæ stat implicatiuè.Ruin.cons.36.nu.9.
& consil.65.num.18.lib.1. Præterea filij filiorum Be-
nedicti fuerunt verbis expressis nominati, vocati, &
positi in conditione per illa eademmet verba, & ipsos
2 † tales, & consequenter censentur grauati. Rip.in l.
Centurio,nu.166.ff.de vulg.& pup.Alex.cons.64.sub
nu.1.lib.5.Corn.consil.97.nu.2.lib.1.Crau.consil.155.
nu.5.Ruin.cons.139. nu.7.vol.3. Curt.iun.consil.87.
col.fin. Nec reuocari potest in dubium, quin in casu,
de quo agitur appellatione filiorum, veniant nepo-
3 tes: nam † quoties verbum filij, profertur à testatore,
nepotes etiam comprehensi & vocati censentur, Bart.
in l.liberorum.ff.de verb.sig.per text.in l.Lucius.ff.de
hær.instit.& idem Bart.in l.Gallus. §.instituens.ff.de
lib.& posth.Dec.cons.191.nu.5.& Paris.consi.60.n.2.
li.2.Ant.Rub.Alex.cons.28.nu.9. Curt.iun.cons.116.
nu.21.in 2.vol.quod maximè demõstratur, tum propter
illam dictionem *& ipsos tales*, quæ verba comprehen
dunt omnes descendentes, tum etiam quia quoties
4 nomen filiorum ponitur in conditione, tali casu ve-
niunt nepotes,& alij descendẽtes per l.Lucius,& Bar.
in d.l.liberorum. & in eodem §.instituens, quem se-
quuntur Bal.Imo.& Ang.in d.l.Lucius.Socin.consil.
249.num.2.lib.2.Crauet. eodẽ cons.115. nu.8.& Soc.
cons.250.nu.4.cum seq.Non obstat,quod Cæsar non pos-
sit dici grauatus,ex quo sumus in cõditione volunta-
ria,& quod conditio alternatiua,sub qua fuerunt sub-
stituta Monasteria, si Benedictus, & filij decessérint
sine filijs, vel cum filijs, dicitur vna conditio habens
duas partes,cum alijs allegatis.Quia hæc possent pro-
cedere,quando essemus in dubio, non quando sumus
in claris, & aperta mente testatoris, vt in huiusmodi
casu.Nam testator expressè voluit comprehendi nepo
tes,& pronepotes,cum fecerit de illis mentionem: &
insuper se ipsũ melius & clarius declarauit, dũ adie-
cit illa verba,seu illam qualitatem,& ipsos tales.Et sic
5 refert se ad eos testator,de quibus senserat,argumen-
to eorum quæ ponit Bart.in l.talis scriptura. de leg.1.
circa fin.per quam qualitatem, & verba demõstrauit
6 apertè testator,de quibus intellexerit, & illa dictio,
ita quod, demonstrat etiam & declarat præcedentia.
Bero.cons.102.num.7.vol.2. Præcedentia enim com-
prehendunt Cæsarem, & nullo extante ex Cæsare,ta-
li casu intrat substitutio, & potissimum cum testator
non fuit vsus aliqua dictione restrictiua, sed genera-
liter locutus fuit dicẽs, ita quod ex ipsis, quod est de-
monstratiuum ad oculũ,l.nemo dubitat, & l. hoc ar-
ticulo.ff.de hæred.instit.& no.Bart.in l.1.in prin.ff.de
nou.oper.nũciat.refertur enim ad eos, qui supra fue-
runt nominati.Bursat.consil.175.num.48.vol.2. Ve-
rùm, quia supra fecit expressè mentionem de filijs fi-
liorum Benedicti, ideo censendum est, voluisse non
solum filios filiorum, sed & omnes descendentes sub
7 d.fideicommisso comprehẽdi,quia omnia,quæ † sunt
in termino,ad quem fit relatio, censentur repetita cũ
omnibus suis qualitatibus in termino referente. l. si
prior. & ibi Bart.ff.solu.matrim. l.si ita scripserio.ff.de
condict.& demonstr.cum simil. Hæc est vnica condi-
tio, sed testator sub duplici conditione fecit substitu-
tionem. Substituit enim Benedicto hæredi instituto
vulgariter,pupillariter, & per fideicommissum filios
legitimos & naturales ipsius Benedicti,& pronomen,
ipsius, restringit substitutionem ad filios Benedicti.
Aliud caput substitutionis est ibi, & casu quo con-
tigerit dictos Benedictum,& filios eius decedere sine
filijs masculis legitimis, & naturalibus, vel cum filijs
masculis legitimis,& naturalib. Tertium caput est ibi,
& ipsos

& ipsos tales decedere sine filijs masculis legitimis, & naturalibus, ita quod ex ipsis Benedicto, & filijs nullus &c. Ecce enim, q voluit comprehendere Cæsarem ibi, dum dixit, *vel cum filijs masculis legitimis, & naturalibus*, cui demum est facta substitutio, per illa verba, *& ipsos tales*, & sic de Cęsare intelligi voluit, & pręcipuè cùm Cæsarē sub nomine filiorum vocauerit, per supra adducta, & sic etiā tollitur, quod dicitur de dictione alternatiua, quia illud posset procedere, quādo essemus in dubio. Nam quando testator adijciendo aliquā qualitatē, seipsum declarauit, vt in casu nostro, quia postquam locutus fuerat de filijs filiorum Benedicti, adiecit, *& ipsos tales*, & rursus, *ita quod ex ipsis & Benedicto* &c. Vnde clarissimè refert se ad eos, de quibus dixerat, per allegata. Non obstat, quòd præcedentia declarant sequentia, quia retorquēdo hoc facit ad casum, de quo agitur: nam cū testator per illud pronomen *ipsis*, habuerit relationem ad pronepotes, & sic ad Cæsarem, & ex Cæsare nullus fuerit superstes, vtique fuit factus locus substitutioni. Et eodē modo tollitur, quod dicitur de clausula in fine posita: quinimo cū in pręcedentibus facta sit mentio de filijs, secūdo de filijs filiorum, & sic de pronepotibus, & descendentibus, vt dictum fuit. Igitur dicta clausula immediatè apposita
8 *& ipsos tales*, ad † omnes personas superius enumeratas est referenda, d. l. talis scriptura. cum ibi notat. de legat. 1. & maximè ad proximas personas, per ea, quæ habentur in l. si idem cum eodem. cū ibi notatis. ff. de iurisd. om. iud. Vnde dicta verba, & ipsos tales, sunt referenda ad filios Benedicti, & ad alios descendentes, de quibus proximè locutus fuerat. Non obstat, quòd in fideicōmissis sit capiēda interpretatio strictissima &c.
9 quia † procedit in dubio, & quando non apparet de clara voluntate testatoris. Soc. cons. 213. num. 8. vol. 1. Aym. Crauet. cons. 180. ante num. 2. Dec. cons. 336. in fin. & consil. 384. in fin. & cons. 208. nu. 3. secus tamen vbi constat de enixa & aperta mente testatoris, vt in casu, de quo agitur. Vocauit enim testator filios filiorum. Benedicti hæredis, & illos sub conditione posuit per verba clarissima, & expressim posita, dum dixit, & ipsos tales &c. Vnde cum simus in claris, non potest admitti aliqua interpretatio. vulg. l. ille aut ille. §. cum in verbis. de legat. 3. l. si alij. ff. de vsufru. leg. cum simi-
10 libus. Accedat, † quod in fideicommissis etiam tacita voluntas sufficit, quæ ex cōiecturis colligitur. l. cū proponeretur. in fi. de leg. 2. l. qui solitum. §. 1. eodem tit. l. cū auus. de conditio. & demonst. l. licèt Imperator. vbi Card. de leg. 1. Dec. cons. 287. n. 5. secūda par. & cōs. 38. circa prin. 2. col. & cōs. 23. sub n. 1. Soc. cōs. 227. sub nu. 1. lib. 2. Sed hæc ex abundanti, cū verba & mens testatoris sint clarissima, nec valeant recipere aliquam restrictionem vel interpretationem, per superius dicta.

ROBVSTERII.

Roman. Domorum ad Cincios. Lunæ, 16. Februarij, & 13. Martij. 1579.

SVMMARIA.

1 *Illegitimi sunt incapaces emphyteusis ecclesiasticæ.*
2 *Fraudis suspicio ex sanguinis coniunctione maior inducitur.*
3 *Coniecturæ sufficiunt ad probandam non euidentem vtilitatem ecclesiæ.*
Imò vnica tantum sufficit.
4 *Contractus factus de bonis ecclesiæ inter sanguine coniunctos fraudulosus præsumitur.*

DECISIO CCXLIV.

EX iustis rationibus ordinarunt Domini, vt causa concordetur omnino. Verum, quia non potuit fieri concordia, ordinarunt Domini, vt causa terminaretur pro iustitia, & ideò proposui illam hodie super eisdem, & fuit resolutum, ex omnibus simul iunctis perpetuationem, & liberationem domorum non cessisse in euidentem vtilitatem Ecclesiæ, sed in damnum illius. Et sentētia extra Rotam lata est exequenda, quia est valida & iusta. Et mouebantur Domini ex eo, q ista est materia suspecta de fraude, quia iam Frācis cus decesserat sine filijs legitimis, & naturalibus, & Rochus & Iacobus erant ætatis iam satis maturæ, etiam absque filijs legitimis, & tres ex quatuor domib. erant concessæ ad tertiam generationem legitimam, & naturalem, quæ verisimiliter paulo post erat finienda, vt etiam euentus docuit, & demum ad Ecclesiam reuersuræ, quia aderat solus Christophorus Rector Ecclesię
1 & filius Iacobi, qui † erat illegitimus & incapax huius emphyteusis. Bar. & alij in l. generaliter. §. cum autem. C. de instit. & substit. Rursus perpetuatio ista & liberatio fiebat filio patri, & patruo, & in effectu à se ipso sibi ipsi. Nam, vt dictum est, Christophorus erat rector Ecclesiasticus, & filius Iacobi, & ad ipsum peruentura
2 erat tam patris quàm patrui hæreditas, ideò † maior inducitur suspicio fraudis. c. fi. de instit. auth. quibuscūque. C. de sacros. Eccl. & cùm fraus & dolus soleant occultè committi, sufficiunt in casu isto ad probandū
3 non euidentem vtilitatem † coniecturæ, & verisimilitudines. l. quia autem. §. non simpliciter. si quis omissa causa testamēti, cū alijs per Oldr. cōs. 324. col. 3. circ. me. Aym. cons. 143. nu. 12. Cassad. decis. 7. nu. 7. de dol. & contuma. & decis. 1. nu. 2. de vsur. vbi inquit, q sufficit vnica coniectura, pręsertim vrgens, & vehemens, hic verò sunt plures. Primò, quia contractus fuit factus non solùm inter patrem, & filium, & patruum,
4 † inter quos de facili præsumitur fraus. l. dicta. C. de donat. cum alijs per Bart. in l. post contractū. de donat. Rot. in antiq. decis. 361. sed etiā, vt dictū est, idē in effectu erat cedens cessionarius. Secundò, quia euidens vtilitas tota fundata fuit in eo, quod domus Ecclesiæ essent debiles, & ruinosæ, & census, qui assignabatur, erat super domo meliori, & pro ducatis 32. dabatur Ecclesiæ census ducatorū 34. sed nedum no sunt verificata ista ex testibus, & deductis in illa asserta sententia. Nam (vt Domini tenebant) illi testes non concludunt de communi æstimatione, & iudicio, sed de proprio, & particulari opinione ipsorum, patiūturque diuersas, & varias exceptiones, sed imò ex testib. & deductis pro parte Ecclesię probatur contrarium, vt hic benè deducunt informantes Ecclesiæ, præsertim in plena facti informatione, quæ placuit Dominis: bene enim fuit deductū in ea informatione, non solū domos nō fuisse ruinosas, & fuisse habitatas, sed etiam quod ex earum parte, quæ locabatur, percipiebātur pensiones excedentes longè maiorē summam. Tertiò, quia in eo fuit considerata qualitas census debiti Ecclesiæ, qui erat debitus ratione proprietatis, & propter laudemia, & ex alijs causis erat longè maioris æstimationis & tutissimus, & nullam ob causam reducibilis, & magis commodus Ecclesiæ propter vicinitatem: nec quod domus potuissent locari pro longè maiori summa, & paulò post verisimiliter domus reuersuræ erant ad Ecclesiam, quia finita tertia generatione, aut ob canonem non solutum deuoluebantur. Quæ omnia considerari debebāt ad effectū dignoscendi, an perpetuatio & liberatio essent vtiles Ecclesiæ, vt bene fuit consideratū in illa Romana Turricellę corā R. D. Cantuccio. de anno 1578. Quartò, quia absq; alia probatione dāni illud euidenter ostenditur ex sola visione loci, & euidentia facti, q istæ domus ad tertiā generationem concessæ pro annuo canone 32. ducatorū perpetuētur, & liberentur pro censu 34. ducatorum, aliàs empto vilissimo pretio pro ducatis 262. ad rationem 12. vel 13. ducatorum pro centenario, & vbi habemus rationem naturalem, infirmitas est intellectus quærere aliam probationem. Neque obstat, quòd in dicto puncto præsupponitur sine veri præiudicio pro nunc, quod ex deductis pro parte dicti Francisci probetur, liberationem domorum cessisse in euidentem vtilitatem Ecclesiæ, Primò, quia hoc domini intellexerunt præ-

præsumptiuè ex eo solo, quod liberatio sit facta solenniter, non autem inspectis probationibus tunc factis, quæ (vt dictum est) non excludunt euidenter vtilitatem: & dicebant, quod hoc solum sufficeret. Secundò, quia præsuppositum non loquitur de perpetuatione, sed solum de liberatione, & quo ad perpetuationé res est clara, quod fuit euidenter damnosa, vt ex supra dictis apparet. Tertiò, quia quicquid sit ex separatim deductis per d. Franciscum, tamé dicebant, quod ex omnibus simul iunctis, pro vt dubium cantat, resultat euidens probatio damni. Alia plene euacuantur per informantes Ecclesiæ, cum quibus Domini transeunt.

ROBVSTERII.

Papien. Fructuum. Mercurij, 2. Decemb. 1579.

SVMMARIVM.

1 *Liquidatio fructuum quomodo, consideranda, cum decis. sequen.*

DECISIO CCXLV.

DOmini distinxerunt quatuor tempora in hac li-
1 quidatione fructuum. In † primo enim tempore
inchoando ab anno 1530. vsque ad annum 1544. nihil potuerunt firmare, quia non probatur de isto tempore aliqua perceptio fructuum ex istis terris, de quib. agitur. Nec instrumenta locationum de terris contiguis, & circumuicinis, & alia adminicula adducta pro parte Illustriss. Cardinalis inducunt sufficientem probationem, nisi melius coadiuuentur. Quo verò ad secundum tempus ab anno 1550. vsque ad annum 1554. fuerunt fructus liquidati ad rationem 15. solidorum pro qualibet pertica. Circa tertium tempus ab anno 1554. vsque ad annum 1558. fuerunt liquidati ad rationem 20. solidorum pro qualibet etiam pertica. Quo ad vltimum tempus, scilicet pro annis 1574. 1575. & 1576. liquidarunt ad rationem trium librarum pro qualibet pertica, & hę liquidationes bene probantur per ea, quæ deducta sunt per informantes pro parte d. Illustriss. Cardinalis. Reseruarunt tamen Domini videndum, an in his liquidationibus sit habenda ratio deélioramentis factis per Dominos Palauicinos, & Soluetos.

ROBVSTERII.

Papien. Fructuum. Mercurij. 4. Maij 1580.

SVMMARIA.

1 *Bona fidei possessor compensat fructus cum melioramentis. Declarat tamen, vt nu. seq.*

3 *Prælatus male alienans rem Ecclesiæ non facit fructus suos, sed Ecclesia quo ad ipsam alienatam dicitur vacare.*

4 *Fructus rei male alienatæ per prælatum possunt peti à quolibet.*

DECISIO CCXLVI.

FVit conclusum, quod limitatio firmata, quæ datur
1 ad regulam, quod † bonæ fidei possessor compésat
fructus cum melioramentis, vt non procedat, quando possessor habet causam ab eo, qui si alienasset, fecisset fructus suos, nó applicatur casui, de quo agitur, siqui-
2 dem dicta † limitatio fundatur in dicto glossæ in ver-
bo, superfluum in l. 1. in fi. de rei vend. quæ præsupponit, quod alienans tunc faciat fructus suos, nec ab eo tunc peti possent, quam glossam dicit ibi Bart. esse notabilem. & Bal. in c. grauis. num. 5. de rest. spol. Paul. de Castr. in l. domos. nu. 4. de leg. 1. Alex. cons. 162. num. 2.
3 vol. 2. At quando † Prælatus malè alienat rem Eccle-
siæ, respectu dictæ rei, dicitur Ecclesia vacare, vt dicit
4 Bar. in l. qui fundum. §. si tutor. pro empt. Et † propte-
rea non facit fructus suos, ita vt quilibet, & etiam ipsa Ecclesia posset rem cum fructib. petere, iuxta c. si quis presbyterorum, de rebus Eccl. non alien. Qua ratione aliàs Rota tenuit in causa Pisan. liquidationis fructuú de anno 1575. 14. Martij, quòd non tenet etiam quietatio facta per Prælatum de fructibus Ecclesiæ. Quare cum R. D. Commendatarius hodie agat nomine Ecclesiæ ad repetendos dictos fructus, non potest excludi ob dictam limitationem. Siquidem prædecessor Commendatarios non potuit facere fructus suos, nec illos petere potuisse. Ideo quemadmodum ipse excluditur, ita debent excludi habentes causam ab eo. Allegata autem in contrarium loquuntur in marito, patre, vsufructuario, emphyteuta, & alijs malè alienantibus, & non in Prælato malè alienante, in quo est diuersa ratio.

ROBVSTERII.

Papien. Meliotamentum. Veneris, 2. Iunij 1581.

SVMMARIA.

1 *Fructus à bona fidei possessore peti non possunt, nisi per viam compensationis.*

2 *Libellus generalis admittitur ex clausula, ius & iustitiam administrari. &c.*

3 *Compensatio melioramentorum bonæ fidei possessoris cú fructibus licet fiat parte opponente, tamen etiam officium iudicis, & æquitas multum valet.*

DECISIO CCXLVII.

COnclusum quod compensatio fructuum fuit facta ea die, qua pro parte Illustr. Cardinalis fuit petita condemnatio fructuum, quia cum illi non possint
1 peti in hoc casu, nisi per viá † compensationis propter
bonam fidem Dominorum de Rubeis, & litis consortium. iuxta l. sumptus. de rei vend. propterea quando fuerunt petiti, videtur deducta, & opposita hæc compensatio tanquam in necessarium antecedens, stantibus præsertim clausulis contentis in dicta petitione, prout bene deducunt informantes, & præsertim illa, *deducens &c.* propter quam virtualiter censetur deducta etiam ista compensatio, quæ erat vnum ex præcipuis iuribus, competentibus pro obtinendis istis fru-
2 ctibus, & etiam alia clausula † *ius, & iustitiam admini-
strari &c.* propter quá in istis accessorijs, & consequutiuis admittitur libellus generalis. Gabr. de clausulis, cócl. 4. n. 1. & 4. Nec obstat, quod debeat intelligi iuxta narrata, quia cum in narratis hoc virtualiter comprehendatur, dicitur expressum propter necessariú antecedens, & materiam consecutiuam, quia censetur quis velle id, quod iura in materia disponút. Dec. cons. 399.
3 nu. 4. Accedit, quia hæc † compensatio licet fiat parte
opponente, tamé multum in ea exuberat officium iudicis, & æquitas, vt not. Bal. in l. si constat enim 5. vbi Saly. n. 2. C. de compensat. Non obst. tradita per Bal. in l. fundo. circa fi. de rei vend. quia nó se restringit ad illum modú petendi melioraméta, nec alios modos excludit. Minus obst. etiam tradita per eundem in l. cum Papin. col. pen. vers. oppono cótra hanc legé. C. de sent. quia iste modus per viá exceptionis est comprehensus virtualiter, vt sup. dictum est. Præterea ista nó est proprie comprehensio, sed impropria ratione cessantis æquitatis, vt bene declarat Fulg. in d. l. sumptus. in fine.

ALDOBRANDINI.

Leodien. Hæreditatis. Die 25. Iunij 1568.

SVMMARIVM.

1 *Regula reuocatoria loquens de facultatibus Legatorum de latere comprehendit etiam Cardinales.*

DECISIO CCXLVIII.

1 FVit resolutum, quod regula reuocatoria, quæ loquitur de facultatib. Legatorum de Latere cópre-
hendat Cardinales, & reuocet facultates, de quib. agitur: Reualidatio autem non videtur sufficientem habere derogationem dictæ regulæ, super quo, si hæredes ex testamento aliquid releuans mihi ostenderint, considerabo.

ALDOBRANDINI.

In eadem. Die 11. Martij 1569.

SVMMARIVM.

1 *Reuocatoria loquens de facultatibus Legatorum de latere, comprehendit reualidationem, & etiam facultates a prædecessoribus concessas.*

DECISIO CCXLIX.

IN prima parte fuit tentum, quòd reuocatoria Leo-
1 nis comprehendat † reualidationē, de qua agitur, quia verba reuocatoria loquuntur de reualidationib. per ipsum Leonem concessis: & sic etiam comprehendit facultates à prædecessoribus concessas, & per Leonem reualidatas. In secunda parte fuit dubitatū propter clausulam, non obstantibus his, quæ Iulius in suis literis obstare nō voluit, per quæ videtur expetita derogatio Iulij, quæ est prægnantissima, cui motiuo, si non satisfiat pro parte Aegidij, dubium in secūda parte resoluetur contra ipsum.

ALDOBRANDINI.

In eadem. Die 28. Martij. 1569.

SVMMARIA.

1 *Derogatum regulis reuocatorijs in reualidatione quando censeatur.*

2 *Clausula specialis derogatoria est attendenda.*

DECISIO CCL.

1 FVit resolutum, non esse † sufficienter derogatū regulis reuocatorijs in reualidatione, de qua agitur, quia hæc reualidatio solum habet clausulam, *non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrarijs quibuscunque.* Quæ clausula sine dubio non sufficit ad tollendas dictas regulas reuocatorias habentes clausulas derogatoriam derogatorias, & illa clausula, *non obstantibus omnibus illis, quæ Iulius in suis literis voluit non obstare*, est in alia reualidatione, quam idem Leo fecit statim post illius assumptionem ad Pontificatum, & ante emanatas dictas regulas reuocatorias, per quas dicta prima reualidatio tollebatur, quæ etiā vnà cum legationes exspirauerūt. Nec obstat, quòd in secunda reualidatione, Leo innouat easdē facultates, quasi per huiusmodi innouationem censeatur innouata etiā clausula derogatoria cōtenta in facultatibus innouatis: quoniā secundum Dominos illa innouatio non potest hoc operari, tum, quia innouationi obstant regulæ reuocatoriæ, quæ modificant, & reducunt huiusmodi facultates ad ea, quæ iure cōmuni competunt legatis, & ideo eget derogatio-
2 ne dictæ regulæ, tum, quia † hæc innouatio habet specialē causam derogatoriam, quæ est attendenda, ad I. doli clausula. ff. de ver. obl. Vnde paret, quòd innouatio refertur tantum ad dispositionem facultatū innouatarum, non autem ad clausulas derogatorias. Quare cōclusum fuit, reualidationem, de qua agitur, esse intelligendā iuxta modificationē dictarum regularum, scilicet, quo ad ea, quæ iure cōmuni Legato cōpetunt.

ALDOBRANDINI.

In eadem. Die 20. Iunij. 1569.

SVMMARIVM.

1 *Facultas creandi Comites est reuocata per regulam reuocatoriam Leonis Decimi, non obstante consuetudine.*

DECISIO CCLI.

PRæsupposito, sine veri præiudicio, quòd facultas creādi Comites Palatinos Legatis de latere sępius, & communiter concedi consueuerit tempore regulæ reuocatoriæ Leonis Decimi, an facultas huiusmodi censeatur per dictam regulam reuocata. Resolutum
1 fuit, † facultatem creandi Comites esse reuocatam nō obstante consuetudine, seu solito, de quo in puncto, quia regulæ restringuntur ad facultatem de iure communi competentem, & cum ista, de qua agitur, non sit talis, de iure non sit talis per dictam consuetudinem; quia consuetudo hæc non est consuetudo approbata, vt in c. quod translationem. de offi. leg. iuxta declarationem Abbatis & aliorum ibi: sed tamen posset efficere, quod in mandato generali legationis veniant ea, quæ consueta sunt Legatis concedi: sed hoc non tam à iure dicitur illi competere, quàm ab vsu patrisfamilias concessum, & sic ab homine.

LANCELLOTTI.

In eadem. Die 23. Decembris. 1569.

SVMMARIVM.

1 *Cardinales etiam comprehenduntur in regula reuocatoria facultatum Legati de latere circa legitimationes, & dispensationes.*

DECISIO CCLII.

PRoposui causam pro expeditione, attento, quòd omnia dubia fuerunt discussa coram R. P. D. Aldobrandino. Duo verò, quæ opponebantur pro prætensis legitimatis, non sunt visa releuantia. Primum, scili-
1 cet quòd † regula reuocatoria Leonis non comprehendat Cardinales, obstante regula eiusdem Leonis, qua disponitur, eos non comprehendi, nisi specialiter exprimantur. Nam respondetur, satis comprehendi, ex quo fit mentio de legatis de latere, qui non sunt nisi Cardinales, Præterea fuit allegata decis. Cassad. 38. super reg. quæ declarat, regulam non obstare, quando fit reuocatio per viam legis, & per alia, de quibus ibi per eum, quæ locum habent in hac regula reuocatoria. Secundum etiam non obstat, dum dicebatur, credendum esse Cardinali Legato de latere asserenti se sufficientibus facultatibus suffultum, maximè, quia post reualidationem factā facultatum plures actus fecit, in quib. dispensauit contra ius cōmune. Nam fuit responsum, primum procedere, nisi productæ fuissent facultates, quia in claris cessant præsumptiones, stante præsertim præiudicio tertij. Ad secundum verò fuit dictum, dispensationem esse stricti iuris, & non inferri de casu ad casum, præsertim, quia lex in regula reuocatoria expressè dicit, non esse credendum attestationib. legatorum in his, quæ sunt contra ius commune. Propterea Domini dixerunt, quòd deberem pronunciare in fauorem venientium ab intestato. R. P. D. Lancellotus tollit prædictam sententiam in fauorem nostrum.

SERAPHINI.

In eadem. Die 16. Octobris. 1571.

SVMMARIA.

1 *Cardinali asserenti de facultatibus regulariter creditur. Fallit tamen non procedere in his, quæ neque de iure, neque ex generali officio legationis competunt. nu. 2.*

3 *Potestas creandi Comites, & legitimādi est de reseruatis.*

DECISIO CCLIII.

CVm informātes pro filijs defendant, legitimationem esse validam ratione præsumptæ facultatis, Domini resoluerunt, ex ea sustineri non posse huius-
1 modi dispensationem. Nam licet † Cardinali asserenti de facultatibus regulariter credatur, vt est doctrina Ioan. And. in c. constitutus, de appel, tamen placuit li-
2 mitario, quod non procedat † in ijs, quæ neque de iure, neque ex generali officio legationis competunt, vt per Dec. cons. 387. nu. 3. Paris. consil. t. 2. nu. 133. & 134.
3 vol. 2. cum alijs allegatis. Potestas autem † creandi Comites, & legitimandi est de reseruatis. per venerabilem. qui fil. sint legit. idem Paris. cons. ra. nu. 130. Non obstat doctrina Bal. in l. exemplo. C. de probatio. Quia requirit pluralitatem actuum, & quòd publicè gesti fuerint, & concludit, quòd ratione præsumptæ veritatis gesta valeant: & ideo licet sine veri præiudicio presupponebamus, quòd hic adsunt actus sufficientes ad inducendam huiusmodi præsumptionem, tamen tollitur hæc præsumptio ex eo, quòd de veritate constat ex facultatum publicatarum & registratarum inspectione, estque validior hæc præsumptio, iuxta decis. Putei 29. in causa Toletan. lib. 2.

BLANCHETTI.

In eadem. Die 22. Iunij. 1573.

SVMMARIA.

1 *Concubina legitima vt aliqua dicatur, quot concurrere debeant.*

2 Natu-

2 *Naturales filij non ita facile reperiuntur.*
3 *Dos est fundamentum probationis matrimonij, & legitimationis filiorum.*

DECISIO CCLIIII.

DOmini vnanimiter dixerunt, nõ cõstare ex actis, Mariam fuisse legitimam cõcubinam quondam
1 Augustini ad effectum, de quo agitur. Plura † enim cõcurrant oportet, vt dicatur legitima concubina, nẽpe quod potuerit esse matrimonium. Secundò quòd vnica. Tertiò, quòd sit retenta domi in schemate concubinæ. Quartò, quòd dicatur publicè. Quintò, quòd ad liberos suscipiendos retineatur. Sextò, quòd diligatur sicut vxor. Septimò, & protestatio. Bermon. Cheneron. in tit. de pub. concub. in verbo. concubinam dimittat. Luc. de pena. in l. si cohortalis. C. de cohort. lib. 12. Paleot. in tract. de noth. de spur. & c. 12. nu. 3. Quòd si horum alterum desit, nec concubinæ, nec filiorũ naturalium nomen dari potest. Bermon. Chener. & Pa-
2 leot. vt sup. Alber. in l. 1. C. de nat. lib. & ideo † non reperiuntur facilè filij proprie naturales. Alciat. reg. 2. de præsumpt. præsumpt. 5. Oldr. conf. 196. Alex. consil. 174. vol. 5. Quòd autem in casu nostro non adsint requisita, patet: nam matrimonium esse non potuit, ex quo Augustinus habuit beneficia, & ordinem subdiaconatus, quo casu hæredes ab intestato habent intentionem fundatam, & onus probandi, quod ante obtenta beneficia, & susceptos ordines sacros nati fuerint, incumbit ipsis filijs. Rebuf. de dispen. super def. nat. nu. 42. Quòd vnica fuerit, non constat: licet enim non probetur pluralitas, singularitas etiam non probatur: nec quòd fuerit retenta domi: imò probatur contrariũ ex dictis per ipsas partes, quòd non semper domi morabatur, & quòd nati sint extra eam, publicè etiam non fuit ducta animus etiam suscipiendi liberos cõsiderari nõ potest, quia ipse Augustinus in legitimatione confessus est, se carnis fragilitate victum, rem habuisse cũ Maria. Amor etiam coniugalis adesse non potuit, cum non potuerit contrahi matrimonium. Non fuit etiam emissa protestatio, nec constat, Mariã esse talem, in qua
3 stuprum cadere non potuerit. Et cum † hoc sit fundamentum intentionis filiorum, & in contrarium vigeat præsumptio virginitatis, Bertran. conf. 136. & 148. vol. 2. debet ab ipsis probari, vt Aym. conf. 166. Nec obstat, quod idem Aym. dicto loco dicat, q videtur sufficere, si actor probet, quòd fuit natus ex soluto, & soluta, vt non dicatur natus ex damnato coitu. Nam loquitur quo ad effectum euitandi pœnam, non quo ad effectũ successionis, vt in d. consil. 166. nu. 6. Minus obst. decis. Achil. vnic. de nat. lib. quia loquitur in meretrice, & et illi satis responsum fuit hic per informantes pro parte hæredum ab intestato. Nec obstat etiam, quòd nati ex huiusmodi coitu vocẽtur naturales. Nam ad effectus successionis non sunt proprie naturales. Abb. in c. innotuit. nu. 18. de elect. Nat. consil. 421. num. 5. Ex quibus cum constet, Mariam non fuisse legitimam concubinam, & filij non possunt dici successibiles ad hæreditatem Augustini. Postea R. P. D. Blanchettus tollit secundam sententiam confirmatoriam.

ROBVSTERII.

In eadem. 2. Octobris. 1574.

SVMMARIVM.

1 *Facultas legitimandi non competit iure magistratus, sed iure Cæsareo, & reseruato.*

DECISIO CCLV.

DIfficultas proposita fuit distincta in duas partes, & restringetur arbitrio D. ponẽtis. Primò, an eo ipso, quo quis est creatus Comes Palatinus possit legitimare de iure? Et in hac difficultate cõcluserunt Do-
1 mini, q non, quia † hæc facultas non cõpetit iure magistratus, sed iure Cæsareo, & reseruato, & est maximus gradus mixti imperij. Bar. & alij in l. imperiũ. de iurisd. omn. iud. Crot. in §. quid si tantum. nu. 145. Alciat. in l. 2. in prin. nu. 45. cum sequen. de verb. oblig. Et ita placuerunt Dominis auctoritates allegatæ, & adducebant Paul. conf. 24. col. 1. lib. 2. Bal. in l. cum in adoptiuis. §. quæ in filio, nu. 7. C. de adoptionibus.

ROBVSTERII.

In eadem 10. Octobris. 1566.

SVMMARIA.

1 *Regulæ secundæ editionis extendunt regulam decimamtertiam in prima editione, factam ad facultates Cardinalis de Monte, & earum reualidatione.*
2 *Regulæ tam primæ, quam secundæ editionis ligant statim à die assumptionis summi Pontificis.*
3 *Publicatio in regulis primæ, & secundæ editionis intelligitur à die assumptionis summi Pontificis.*
4 *Regulæ primæ editionis sunt non tantum de stylo, sed etiam de iure.*
5 *Interpretatio etiam in regulis tam primæ, quam secundæ editionis fit, quatenus verborum proprietas patitur.*
6 *Obseruantia interpretatiua habet vim eiusdem legis, non autem noua constitutionis.*
Imò non requirit aliquam præscriptionem. nu. 7.

DECISIO CCLVI.

AN dictæ regulæ secundæ editionis extẽdant prædictam 13. regulam: in prima editione factã ad facultates Cardinalis de Monte, & ad illarum reualidationem de anno 1520. emanatam, attento, quod suprадictum breue facultatum eiusdem Cardinalis de Monte concessum per Leonem Decimũ de anno 1513. datum fuit sub die 16. Martij. eiusdem anni 1513. & sic post editionem, & ante publicationem dictæ regulę 13. Si causa posset ex alio capite expediri, placeret Dominis circumscribi illud, ne detur occasio annullandi tot actus subsecutos vigore reualidationis, de qua in puncto: alioqui, si causa est decidenda ex isto capite circumscripta obseruantia, vt infra, resoluerunt Domi-
1 ni, quòd † regulæ secundæ editionis de mensibus Martij, & Septembris 1515. factæ extendunt regulam 13. in prima editione factam ad facultates seu reualidationem bo. me. Cardinalis de Monte. 16. Martij, 1513. concessam, quamuis dictę regulæ primæ editionis, fuerint in Cancellaria publicatæ vltima eiusdem mensis Martij, ac etiam resoluerunt, quòd dictæ regulæ secũdæ editionis comprehendant aliam reualidationem eiusdem Cardinalis de anno 1520. cõcessam. Et quamuis quo ad primam reualidationem 16. Martij. putarent non esse necessariam resolutionem, cum omnes facultates dicti Cardinalis cessauerint de anno 1516. per cessationem legationis, vt in c. præsenti. de offic. leg. in 6. tamen respondendo ad punctum si fortè in ista causa esset necessaria resolutio, mouebat ipsos,
2 quia † regulæ ligant statim in crastino assumptionis summi Pontificis, vt dicitur expresse, & refert Sarn. in procem. reg. q. 2. nu. 54. & Ang. nu. 1. & faciunt not. per Abbat. & alios in cap. 2. nu. 7. vers. venio ad secundũ. de const. Et licèt istæ regulæ secundæ editionis dicant post publicationem tamen dicebant Domini verba esse intelligenda secundum subiectam materiam, vt
3 in istis regulis publicatio † intelligitur à die assumptionis ex quo ab illo die ligant, quia solenniter fiunt, & ligant, dicitur ab illo die publicare. c. 1. & ibi Ab. Dec. & alij. de postul. prælatorum. Et tantò magis, cum publicatio in istis regulis primæ editionis non fiat ad
4 effectum, vt innotescant, quia † cum renouentur ab omnibus Pontificibus, videntur esse non tantũ de stylo, sed etiam de iure, vt inquit Dec. in c. ad aures. num. 10. in fine. de constit. Cassad. decis. 3. in fin. eod. tit. sed vt appareat de volũtate approbatoria ipsius noui Pontificis, vt per Sarn. in prædicta quæst. 2. nu. 54. Et ideò in ipsis regulis, dum loquuntur de prima editione, promiscuè ponitur verbum, publicatio, & editio, quia in istis regulis primæ editionis, idẽ pollent publicatio

& editio nouæ, ex quo solitæ sunt semper fieri à quocunque Pontifice, & fiunt cũ decreto, quòd statim ligent, & sic dicuntur fieri solenniter, vt supra dictum fuit. Placet etiã, quòd constet de mente Leonis, vt hic bene Domini informantes Aegidij, & quòd non datur ratio diuersitatis inter vnum, & alterum tempus, imò ratio subiectæ materiæ ita dictat est magis conueniens, & apta interpretatio, & constat ex supra deductis, quod regulæ fuerunt publicatæ in crastinã assumptionis Leonis. Nam intelligunt Domini de publicatione quæ liget, vt supra. Quòd autem comprehendant reualidationem, quę postea fuit subsecuta de anno 1520. mouebant Dominos prægnantia, & geminatio verborum, & dictionum vniuersalium, videlicet, omnes & singulas quascunque hactenus, & in futurũ quomodolibet emanabunt. Nam salua ratione recti sermonis ista verba non possunt restringi ad illas facultates futuras, quæ aliàs fuerant concessæ, aut reualidatæ per ipsum post publicationem in cancellaria factam, etiamsi teneremus interpretationem hæredum ex testamento, quo ad primam partem, tum quia sunt verba multum prægnantia & geminata, tum etiã quia supra fit mentio de antiquis reualidatis. Ideò hæc tertia pars, quæ de futuris loquitur, conuenienter etiam intelligi debet de antiquis in posterum reualidandis: tum etiam, quia ponderatio de dictione *huiusmodi*, non potest commode adaptari, nisi ad præteritas, non autem ad futuras, quia id non patitur verborum proprietas, quæ attenditur, etiam in materia odiosa, præsertim cum detur magna ratio diuersitatis inter præsentia, & futura, vt hic per informantes, quo casu cessant regulæ relationis. Dicebant etiam, quod erat restringere dispositionem istam ita prægnantem de futuris ad vnum casum, quando reualidaret in futurum concessiones, aut reualidationes per eum post dictam publicationem concessas, vt non comprehenderent casos, quos de nouo in futurum ipse concederet, aut reualidaret præteritas ab alijs Pontificibus concessas, quod est absurdum in tali contextu verborum. Non obstat, quòd extensio debet fieri cum sua qualitate. Quia si tenemus resolutioné primæ partis, cessat fundamentum. Præterea in istis de futuro non adest qualitas restrictiua, quæ comprehenditur post dictam publicationem. Nec obstat, quod in istis est facienda stri-
5 cta interpretatio, quia † etiam in istis fit interpretatio, quatenus verborum proprietas patitur, vt per Aret. in l. cũ de lege, de testam. stante maximè verisimili mente disponentis, & ratione diuersitatis inter futura, & pręterita. Vnus tamen ex Dominis sentiebat, verba huiusmodi, etiam quo ad istam tertiam partem, non esse ita clara, quo minus posset esse locus interpretationi ex vsu, & obseruantia subsecutis propter illas dictiones *huiusmodi &c.* Quo casu etiam si intellectus datus pro obseruantia esset malus, vel de iure non tenendus,
6 nihilominus standum est tali † obseruationi in vim eiusdem legis, non autem in vim nouæ constitutionis, vt post Batt. bene per Soc. cons. 141. col. 1. & seq. nu. 2.
7 Quæ † obseruantia non requirit aliquam præscriptionem, vt post alios latè Aym. consil. 201. nu. 11. & 202. num. 2. Ideò Domini reseruarunt hoc, & etiam reseruarunt, an adsit sufficiens derogatio regularum in reualidatione de anno 1570.

ROBVSTERII.

Valentin. Præpositurae. Die 16. Maij, 1582.

SVMMARIA.

1 *Verba vniuersalia, & geminata comprehendunt ea, quæ alias non venirent in generali dispositione.*
2 *Mens mandantis potissimum in vnionibus attenditur.*
3 *Facultas transferendi, & pensio perpetua sunt insolita, quæ non veniunt in generali mandato.*
Declara tamen, vt nu. seq.
5 *Insolita ad effectum supprimendi relinquuntur officio iudicis.*

DECISIO CCLVII.

CONclusum, resignationé fuisse validã: nec obstat allegatus defectus mãdati, quia Capitulũ constituit procuratores ad faciendum quãcũque concordiã,
1 quæ † verba vniuersalia, & geminata cõprehédunt ea, quæ alias nõ venirent in generali dispositione, vt post Alex. & alios cumulat Aym. cons. 29. nu. 4. Videtur n. cogitatum saltem in genere de quocunq; casu, qui accidere posset. Nam dictio *cuiuscus*, quæ dedita opera fuit apposita, si solum intelligeretur de somma, esset superflua, quia quoad summam remittunt se iudicio procuratoris, ponderando ét paulò infra dictum generalissimum mandatum. Et (quod videbatur tollere omnem difficultatem) est clausula illa, quòd mandatum stet apertum, & possit à quocunque Notario extendi cũ alijs facultatibus dictis procuratoribus bene visis, quæ æquipollere videbatur clausulæ, pro expressis, ex quibus apparet clara, & aperta mens istorũ Dominorum, quod dummodo præposita vniretur, in ceteris omnibus remittebant se ad procuratorem, & in istis
2 † attẽditur potissimum mens mandantis, vt post alios Aym. cons. 275. nu. 9. Alex. cons. 34. nu. 8. lib. 2. Idẽ etiã apparet ex postea gestis: nam explicitè fuit dictũ mandatũ extensum, seu (vt dicunt) elongatũ: fuit facta expeditio cum maxima impensa, etiã secundum lecturã vtriusque partis: ergo apparet, quòd omnia processerunt de mãdato, & quod in prædicto mandato omnia ista comprehendebantur, vt bene dicit Alex. cõs. 146. num.
3 22. lib. 5. Non obstat, quod † facultas transferendi, & pensio perpetua sint insolita, & propterea non veniant in generali mãdato. Put. d. decis. 525. lib. 3. Franc. in c. qui ad agendũ. §. sed si aliquis. nu. 2. de procur. Docto. in c.
4 nulli. de rescrip. Quia † ad hoc respondetur pluribus modis, primo, quando exprimitur vnum de valde insolitis, veniunt reliqua per clausulas generales, declarat Beroi cons. 25. nu. 15. & seq. nu. 3. Hic aũt voluit cõcordare ad effectũ, quòd supprimatur dignitas, & illa vniatur. Hoc satis est de arduis, & magnis, ac non solitis, & clarius appareret si perquireretur compositio.
5 Præterea sicut † insolita ad hunc effectum relinquuntur arbitrio iudicis. Menoch. de arbit. lib. 2. casu 80. ita inspecta subiecta materia perpetuæ applicationis non esset habendum hoc pro re insolita, licèt in alia materia secus esset dicendum. Rursus in decis. Put. duæ assignantur rationes. Prima de insolitis: secunda, quia data erat facultas consentiendi pensionis reseruationi, ad fauoré certæ, & nominatæ personæ, & quo ad illam dabatur facultas obligandi principales. Vnde cũ translatio pẽsionis habeat nouã reseruationé ad fauoré alterius, ad hoc non se extendit mandatum. Quæ ratio non applicatur quo ad mandatum simplex ad consentiendum pensioni, nec dicitur ad fauoré alicuius, ideò standũ alijs clausulis amplissimis, & ex alijs supra dictis potuit comprehẽdi persona translatarij. Non obstat, quod non fuerit facta elongatio, quia in necessarium antecedens est facta, ex quo ipse dicit, substituere ad illa vigore dicti mandati. Non obstat defectus mandati, quia adest mandatum substituendi eadẽ die 18. Iulij 1576. & est ejusdẽ Notarij, in quo Capitulũ constituit eosdẽ procuratores cũ facultate substituendi, & istud est sufficientissimũ, & tamẽ pro consensu sufficit mandatũ substitutionis, cum de facultate substituendi constet. Non obstat clausula illa, in alio mandato, & defectus in summa, seu quantitate. Quia bene euacuantur per informantes, sicut etiam ceteræ difficultates, contra resignationem, vt hic bene in facto, & per D. Tiberium, cum quibus transferũt Domini sine difficultate: si tamen Hieronymus in aliquo super dicta resignatione voluerit audiri, pręterquam quo ad pręsumptum defectum mandati, poterit illi satisfieri.

ROBV-

ROBVSTERII.

Roman.Compromissi. Veneris.17.Maij 1581.

SVMMARIA.

1 *Prohibens quem facere testamentum efficitur indignus ipsius hæreditate.*

2 *Litis euentus dicitur dubius.*

DECISIO CCLVIII.

DOmini fuerunt concordes, nec de enormissima,
nec enormi læsione constare. Quia cum per lau-
dum cessauerit iudicium criminale, ac omnia intenta-
ta cõtra D.Alexandrum, quæ ex illo iudicio sequi po-
terant, nedum bona, sed ipsius existimationem, & per-
sonam cõcernebant, à quib.omnibus fuit recessum, sa-
tis ex hoc cessat querela enormissimæ læsionis. Mouit
etiam Dominos, quia per dictum compromissum fuit
recessum à iudicio, in quo Hieronymus frater Bapti-
stæ nitebatur probare voluntatem defuncti faciendi
testamentum, & prohibitionem testandi illatam per
1 Alexandrum, † quòd si probatum esset, nihil ex hære-
ditate Baptistę Alexander consequi potuisset, vt in l.1.
ff.si quis aliquem testati prohib.l.2. C.eo.tit.quæ om-
2 nia propter dubium euentum litium † maxime sunt
habenda in consideratione, vt per Afflict.decis.220. cũ
alijs plurib.deductis per Pinellum l.2.1.par.c.4.nu.13.
C.de rescin. vend. Ex quib.damnum nec enorme, nec
enormissimũ fuit, Alexandr. non habere scuta 22000.
imò sibi vtilius tantum 10000. ex promissione Io. Ba-
ptistæ post eius mortem consequi, quæ alias erat habi-
turus, quam tot forsan pericula subire: ex quib.cessant
omnia, quæ de valore bonorum dicuntur, qui valor,
(licet ex superabundanti) non videbatur ad effectum
enormissimæ læsionis concludenter deduci, ac æstima-
tio pro parte Domini Equitis deducta, fuit inter alios
& ad alium finem facta, placueruntque responsiones
pro parte Domini Lælij deductæ.

SERAPHINI.

Callaguritan. Iuris ingrediendi. Mercurij, 27.Aprilis 1580.

SVMMARIA.

1 *Præscriptio qualibet contra ordinarium intelligitur, dummodo inferior, qui præscripsit, sit diligens: secus si negligens.*

2 *Iurisdictio priuatiuè non potest præscribi ab Episcopo, vt non remaneat penes ipsum habitu.*

3 *Negligentia non præsumitur, nisi probetur: & quomodo in iurisdictionalibus.*

4 *Iudex per trinam interpellationem constituitur in mora ad effectum, vt possit appellari, & negotium deuoluatur ad superiorem.*

5 *Negligentia inferioris in iurisdictionalibus, quomodo probetur contra eum.*

6 *Superior adiri potest propter negligentiam inferioris.*

7 *Arbitrarium est iudici causam committere.*

8 *Citatio generalis ad totam causam sufficit ad tollendam nullitatem ex defectu citationis.*

9 *Plura quando narrantur, sufficit vnum esse verum, ex quo pars potuisset auocationem obtinere.*

DECISIO CCLIX.

DVbitatũ de validitate sententiarum latarũ in par
tibus in fauorem Andreæ, quia pro parte benefi-
ciatorum de Victoria prætendebantur nullæ maximè
de prima lata à Calaguritano ex defectu iurisdictio-
nis, cum prætendat vniuersitas se præscripsisse iurisdi-
ctionem capiendi informationem super puritate san-
guinis, & admittendi, & declarandi, qui sint idonei
priuatiuè ab Episcopo, super qua re habet tres senten-
tias, neque in dubio hoc per Andream reuocaturi sed
1 prætenditur tantum, quòd † cum quęlibet præscriptio
contra ordinarium intelligatur, dummodo inferior,
qui præscripsit, sit diligens: nam eo negligente ordina-
rius assumit suam iurisdictionem, vt per Abb.in c.irre-
fragabili.nu.1. de offic.ord. & in c.ceterum.num.5.de
iud. & ibi Dec. in 4.not. Felyn. in d.c.irrefragabili. in
2 princip. Non enim potest præscribi † iurisdictio pri-
uatiuè ab Episcopo ita, vt non remaneat penes ipsum
habitu, licet actu sit penes inferiorem, quo fit, vt eo
negligenter redeat actu penes Episcopũ, vt trad.Abb.
in c.cum contingat. num.18.de foro compet. cũ alijs,
ideo tota difficultas in eo versatur, an iudices ab vni-
uersitate deputati fuerint negligentes, qui quidem iu-
dices non deputantur particulariter ad vnam causam,
sed ad omnes, vt liquet ex comparitionibus factis corã
Episcopo à procuratore vniuersitatis, & protestatio-
3 ne, de qua in summario vniuersitatis, num.15. † Ne-
gligentia verò cum non præsumatur, probari debet.l.
3.§.si ad dicm.de re milit.Afflict.decis.13.nu.18.Grat.
cons.100.nu.14.lib.2. Bisignet.decis.1.de dolo, & con-
tum. Eam autem probari censuerũt Domini, cum ad-
4 mittant informantes pro vniuersitate, iudicem † per
trinam interpellationem constitui in mora ad effectũ,
vt possit appellari, & negotium deuoluatur ad supe-
riorem. Io.Andr.in c.dilecto.col.2. de appel. Alex.in l.
hoc amplius.§.Celsus.num.13.de dam.infect.Fel.in c.
proposuisti, prope fi.de for.compe. & in c.suborta.an-
te nu.5.vers. & istis adde, de re iud. Dec.in c.ex parte.
il 2.ou.3.post Abb.de appellat.cum alijs allegatis. Hic
autem nedum duplex, sed & quadruplex interpella-
tio interuenit. Prima est illa, de qua in summario am-
barum partium.nu.1.& per Mari.Abbat.in summario
Andreæ.nu.11.super a. Secunda fuit, quando præsen-
tati fuerunt articuli 12. Februarij 1573. in Summario
Andreæ.nu.3. Tertia fuit 22.Maij 1573. & iudices ni-
hil aliud responderunt, nisi, quod audiebant, & pete-
bant copiam. Quarta fuit die sequenti 23.Maij & iu-
dices respõderunt, quod daretur liber baptismi, & de-
clarant, vnde originem ducerent illi de Buendia. Et li-
cet pro parte beneficiatorum impugnetur illa secunda
ex eo, quòd ille Didacus Perez erat procurator An-
dreæ, tamen non placuit hæc impugnatio, cum non
constet de illo tempore de acceptatione. Mil.in verbo.
procurator non dicitur. Nec etiam refert, quòd ista in-
terpellatio non fuerit exhibita coram ordinario stante
productione aliarum. Non obst. quòd ex iusta causa
prætendant se denegasse ex eo, scilicet, quod soliti sint
capere secreto informationes. Nam debebant vtrũque
facere, nempe admittere Andream ad probandum, &
capere aliam informationem secreto, prout se talẽ fa-
cultatem duplicem habere pro eorum parte deductũ
est in ipsamet protestatione corã ordinario facta. Non
5 obstat, quòd non fuit præfixus terminus, quia † iste est
vnus modus conuincendi inferiorem de negligentia,
sed non propterea tollitur alius. Barb.d.c.ceterum.nu.
11.de iud. Minus facit, quòd causa in appellatione ex-
pressa non fuerit, quia imò satis est expressa, cum in ea
dicatur, iudices noluisse procedere ad receptionem te-
stium. Nec isto casu tenebatur Andreas recurrere ad
vniuersitatem, quia vniuersitas iam deputauerat iudi
ces pro illo anno, & penes eos residebat iurisdictio.
6 Ideò † cum essent negligentes, potuit adiri superior.
Abb.d.c.cum contingat. de for.compet. Præterea sen-
tentia ordinarij fuit confirmata à Thesaurario Lucro-
nij. Neque obstant nullitates exẽplo consideratæ. Pri-
ma namque, quod Andreas contra formã c.oblatæ.de ap-
pell.pręuenerit committendo causam, non obstat, tum
ex eo, quia ambæ partes appellarunt, tum etiam, quia
7 arbitraria † est hęc res, vt per Franc.& Dec.d.c.oblatę.
Sed & ratio cur dictum. c.oblatæ. non seruetur in cu-
ria, suadet etiã, vt hodie nõ sit seruandum in partibus.
Nam in curia ideo non seruatur, quia hic iudices dan-
tur ex officio, in partibus verò datur is, quem petit
is, qui rescriptum impetrat, vt per Rot.decis.16.de ap-
pel. in nou. quæ ratio cessat, vbi iudices dantur illi,
qui in synodo deputati fuerunt. Præterea pars coram

isto iudice non comparuit,& nihil opposuit. Secunda nullitas considerata ex defectu citationis non obstat,
8 quia sufficit sola † citatio generalis ad totam causam,l. si prætor. de iud.l.consentaneum. C.quomo.& quan. iudex, Castr.in l.ad peremptorium,nu.6. de iud.Tertia nullitas,quæ deducitur ex breuitate temporis,non placet,quia cum intercesserint 27. dies, satis cognitum visum fuit tempus, quo potuit iudex instrui,maximè parte non comparente. Vltimò non obst.q; non contra tertiã in ſam deducitur defectus iurisdictionis ob non iustificationem cõmissionis reuocatoriæ, quia Domi-
9 nis placuit respõsio, q; † quãdo plura narrãtur,sufficit vnum esse verum, ex quo pars potuisset auocationem obtinere. Aegid.decisio.280. Et hæc à Dominis super duabus vltimis sentẽtijs ex abundanti deducta fuere.

ALDOBRANDINI.

Roman.Spolij domus ad imaginem Pontis.Mercurij, 23.Ianuarij 1577.

SVMMARIA.

1 *Aetas ex quibus probari possit.*
2 *Infans non potest citari ad legitimè comparendum.*
3 *Stylus citandi infantem est malè intellectus,& correctorius vocari debet.*

DECISIO CCLX.

Conclusum pro nullitate sententiæ, quia Gaspar, contra quem fuit lata dicta sententia,erat consti-
1 tutus in ætate infantili, quæ † probatur tum ex decreto iudicis, vt per Sal.in l.cum te.nu.6.vers.exemplum pone.C.de proba.Ruin.conf.99.no.6.vers.& hæc opinio,vol.4. tum ex duob.testamentis productis vltimo loco pro parte D.Petri, illa deducendo, vt hic per informantes. Aetas enim potest probari etiam per coniecturas, ex allegatis,& per Alciat.de præsump.regu.2. præsump.14.& in conf.296.num.7. Et propterea non potuit dictus infans citari, non seruata forma statuti, de quo in c.43. lib.1. quæ seruari debet etiam,quando proceditur contra infantem, vt disponitur in alio sta-
2 tuto,lib.4.c.112.tunc etiam de iure cõmuni non † potest infans citari ad legitimè comparẽdum, vt per Afflict.decis.262.num.2.cum alijs,de quib.per Neutz.in consil.17.num.1. Nec placuit Dominis responsio data pro parte D.Alex.ad dictum statutũ in c.2. ponderando illius verba in vers. vbicunq; quasi, quod statuẽtes voluerint hanc formę obseruationem remittere ad iudicis arbitrium. Quoniam respondebant,quod repugnant verba statuti, ponderando illa verba, vt prædictum est,& sic referuntur ad præcedentes citationes, & ad illud verbum,contumaciam,quæ non potest dari in infante nõ legitimè citato. Nec etiam placuit stylus allegatus per D.Alexandrum. Quia cum verba sta-
3 tuti sint clara, stylus dicitur † malè intellectus, vt per Afflict.decis.56.in fi. Et potius dicitur stylus correctorius. Alia etiam nullitas dictæ sententiæ placuit, quia cum dictus infans haberet tutorem legitimè datum, non poterat ei dari alius tutor, non docto de absentia, vel impedimento dicti primi tutoris, iux.l.curator.de tut.& cu.datis.Nec obst. quòd Germanicus ignorabat dationem dicti primi tutoris.Quia respondetur, quòd cum fuerit facta emanatis citationib. per proclamata, de quib.in instrumento dictæ deputationis,ignorantia non potest dici verisimilis. Istæ autem duæ nullitates placebant Dominis ad effectum, de quo agitur.

SERAPHINI.

Roman.Legatorum. Veneris,10.Febr.1585.

SVMMARIA.

1 *Mobilium appellatione comprehenduntur vasa argẽtea.*
2 *Species expressa in legato bonorum mobilium non dicuntur restringere legatum, sed illud declarare.*
3 *Specierum expressio subsequens expressionem generis illud declarat,non autem restringit, & nu.5.*
Et eo magis vbi specierum enumeratio respicit actum legandi, quod in dubio præsumitur, num.4.
6 *Hæres dicitur institutus in legatis, etiam quod illa expressè sint excepta.*
7 *Regula l.vnum ex familia.§.si rem.de legat.2.nihil facit ad effectum recedendi à proprietate verborum.*

DECISIO CCLXI.

Domini pro maiori parte tenuerunt, vasa quoque argentea comprehendi in legato, de quo agitur, & propterea censuerunt recedendum à resolutione iam facta. Verba namq; legati ita se habent: *Bona vero mobilia, supellectilia, & se mouentia, voluit idem Illustr. D.testator, & iussit dari pro integra dimidia vni ex filijs prædicti D. Vincentij, qui ordinem clericalem profitebatur.* Quorum mobilium appellatione clarum
1 est † ea comprehendi.l.mouentium, de verb.sign.vbi Rebuff. Dec.conf.472.num.5. Et quamuis fuerint postea expressæ species contentæ sub hoc genere bonorum mobilium, non propterea legatum restringitur.
2 Sed † species dicuntur expressæ gratia maioris declarationis.l.legata supellectilia.de supell.lega.l.quæsitũ. §. si quis fundum. de fund. instr.l.pediculis. §. Neratius.ff.de aur. & arg.leg.Bal.conf.485.nu.4.lib.4.Affl. dec.106.Soc.iun.cum alijs allegatis. Non obstat,quòd expressio specierum subsequens expressionem generis
3 illud restringat. Quia imò † regula est in contrarium, per tex. in d. l. quæsitum. §. si quis fundum. de fund. inst. Quæ regula tanto facilius procedit, quanto specierum enumeratio in hoc casu respicit actum legandi.Species enim enumeratæ reguntur,& determinantur ab illis verbis dispositiuis,voluit dari, quo casu genus non restringitur. Bar.in d.l.§.si quis fundum. nu. 15. qui licet (si Alciat. lib.1.dispunct.c.vlt. *credimus*) ita distinguat, vt in clarissima re chaos inducere videatur,tamen in hoc communiter recipitur à Doctoribus Dec.in c.sedes.col.fi.num.9.de rescrip.vbi etiam declarat, & in d.l.in toto iure. sub ou. to. de reg. ior. Corn. conf.202.nu.7.Ruin.conf.165.nu.4.5.lib.3. Paris.consil.92. nu.41.lib.1. Et quando id esset dubium,an respicerent actum legandi vel ne, tamen in dubio censerentur re-
4 spicere † actum legandi,& censerentur expressæ huiusmodi species maioris declarationis gratia, vt per Bart. vbi sup.Corn.conf.200.nu.6.lib.3.Dec.in d.c.sedes.sub d.nu.9.& in d.l.in toto iure,d.num.15.præsertim,cum respiciant omnia hæc eandẽ personam. Aym.conf.227. nu.9.& nulla fuerit apposita dictio declaratiua,seu restrictiua,Aym.idem nu.8.Imò potius fuerit facta talis expressio per dictiones copulatiuas, & ampliatiuas. Inter.n.dictionẽ illam *mobilia*, & dictionem *supellectilia*,adest punctus, siue cõma,quæ succedit loco copulæ,ex allegatis,& inter supellectilia, & se mouẽtia,adest expressa copulatio &, quæ ampliat,& consequen-
5 ter apparet † totã illam expressionem factam fuisse ad maiorem declarationem. Paris.d.conf.92.n.34.li.1.cũ præsertim, q; fuit expressum, continentur sub genere. Afflic.d.dec.106.num.8. Quæ omnia dixerunt Domini facilius procedere inspecta persona legatarij, & fine Illustr. D.legantis. Cum namq; legauerit filio D.Vincentij, qui vellet esse clericus, hoc legatum videtur factum ad fi. vt ille,qui ordinem clericalem profiteretur, tanto magis splendorem, & dignitatem familiæ sustineret, & ostenderet, quòd nobilis,& argentea supellex non modicum præstat. Nec repugnat institutio, quia
6 imò hæres † dicitur institutus in legatis, etiam q; illa expressè sint excepta. Bal. in l.si quis ita hæres institutus fuerit exceptio.ff.de hæred.instit. & ibi Ang. nu.3. Cum.in r.not. Imol. in primo versic. extra gloss.Alex. in l.nam quod.§.non omnis sub num.15.ff.ad Trebel. Ruin. in l. qui quadringenta. num.2.ff. eod. & consil. 32. sub num.8. lib.2. Et propterea non ex hoc dicitur induci aliqua contrarietas inter institutionem, & legatum. Hoc enim fit, quia de manu hæredis capi debet,& si locus est detractioni Falcidiæ,hæres illam detrahit. Quod tanto apertius in hoc casu dicebant pro-

procedere, ex quo si aliqua vel cõtrarietas, vel superfluitas exinde oriretur, ea tamen nullo modo euitari posset, quia hæredes fuerunt instituti quoque in bonis in se mouentibus, & tamẽ ea omnia legata fuerũt.
7 Non obstat † regula l. vnum ex familia, §. si rem. de legat. 2. quia ea leuis est, & ex ea non recedimus à proprietate verborum. l. si is qui ducenta. & ibi Bart. & Soc. nu. 1. ff. de reb. dub. Goza. cons. 82. sub nu. 6.

LANCELLOTTI.

Roman. 20000. Veneris, 28. Ianuarij. 1575.

SVMMARIA.

1 *Actus vt dicatur factus vigore causæ, seu obligationis præcedentis, quid requiratur.*
2 *Qualitas hæredis & descendẽtiæ est probanda per eum, qui in ea se fundat.*
3 *Cognitio causæ facta vno tempore & vna causa, non potest deseruire pro alia causa & alio tempore.*
4 *Factum vt quid dicatur in executionem mandati præcedentis, necesse est, quod mandatum illud sit speciale, non generale.*
5 *Nouatio inducta censetur ex contractu incompatibili cum primo.*
6 *Expressio pacti præcedentis fieri solet, quando illius vigore quid fit.*

DECISIO CCLXII.

AN casale, de quo agitur, fuerit affrancatum per Leonem X. vigore pacti appositi in concessione facta in fauorem Alphonsinæ? Fuit conclusum, casale non fuisse affrancatum per Leonem Decimum vigore pacti appositi in locatione facta in fauorem Alphon-
1 sinæ. Quia † vt actus dicatur factus vigore causæ, seu præcedentis obligationis, necesse est, vt secundum illius naturam, & formam fuerit factus, nõ autem præter, vel contra, l. 1. §. adijcitur. de verb. oblig. l. 2. C. de pact. inter empt. & vend. l. 3. §. sed quicquid de tutore. ibi. ex alia causa iudicat. solu. mat. & per Ruin. cõs. 174. nu. 4. vol. 1. Ruin. cons. 247. nu. 5. Alias enim dicitur factus ex nouo consensu. l. item liberatus. §. qui paratus. quib. mod. pign. vel hypoth. solua. At hæc affrancatio non requiritur facta secundum formam, & modum dicti pacti. Primò quia in pacto facultas affrancandi datur Alphonsinæ, & eius filijs, & hæredibus & successoribus descendentibus, propterea opus est, quod is, qui affrancat, nedum sit hæres, sed etiam
2 descendens Alphonsinæ. Nam † hæc qualitas est probanda, vt per Ruin. cons. 16. vol. 1. At Leo licet emerit vt hæres Alphonsinæ, tamen non emit, nec emere potuit, vt descendens ab eo, cum non sit talis: sola enim qualitas hæredis non est inspicienda, quia licet vti hæres potuisset emere casale, tamen potuit vti hæres etiam emere alia: sed inspicienda est qualitas actus, quæ si non conuenit cum causa præcedenti, non potest dici factus in illius executionem. Secundo, locatio, in qua est appositum dictum pactum, est fundata in magna & euidenti vtilitate monasterij: affrancatio vero in causa necessitatis soluendorum debitorum, quibus tunc temporis premebatur monasteriũ, quæ duæ causæ sunt diuersæ, quia vna tendit ad remotionem damni, alia ad consecutionem vtilitatis. Tertio, pactum fuit positum in libertate Alphonsinæ, & eius hæredum, quoties & quandocũque voluerint affrancare, & monachi poterant ad id cogi: affrancatio vero fuit facta petentibus monachis, & ex eorum mera, & libera voluntate, vt dicitur in d. affrancatione ibi, sponte, & ibi, conuenti fuerint. Quarto in dicto pacto datur facultas affrancandi cum tot, & tantis bonis, ex quibus in perpetuum possit percipi annuus reditus mille ducatorum: & affrancatio fuit facta cum pecunia, quæ in hoc casu differt à bonis. Nec obstat, quòd pecunia venit appellatione bonorum. Quia respondetur, quod quicquid aliàs dicendum esset, tamen hic repugnant supra dicta verba, tot & tanta bona, ex quibus percipi posset annuus census. Præterea pecunia non facit pecuniam. Minus etiam facit, quod vel pecunia potuisset conuerti in emptionem casaliũ, vel aliorum bonorum, ex quibus percipi posset cẽsus, vel quod ex illa redimi possent casalia alienata per monasterium, vel saltem quod monasterium retinet bona stabilia, quæ necesse sibi fuisset alienare, non datis pecunijs. Quia respondetur, quod hæ causæ necessitatis non fuerunt cognitæ tempore facti dicti pacti, nec de eodem tempore vigebant, sed tantum de tempore affrancationis, vt ibi, ob imminentes necessitates, & ibi, in præsentiarum: propterea causæ co-
3 gnitio facta vno tempore, & † vna causa non potest deseruire pro alia causa de alio tempore, iuxta l. si pupillorum, §. prætor, & l. magis puto non passim, de
4 reb. cor. vt hic per informantes. Præterea, vt quid † dicatur factum in executionem mandati præcedentis, necesse est, quod mandatum illud sit speciale, non generale. Alciat. de præsumptio. præsumpt. 24. nu. 9. Accedit, quod hæc omnia concernunt vtilitatem monasterij, & an monasterium potuerit conuertere in aliã causam, de qua non est præsens difficultas, sed solum dubitatur, *an vigore pacti fuerit facta affrancatio*. Non obstat etiã, quod potuit affrancari in pecunia, ex quo non præsumitur nouatio, nisi de ea expressè sit conuentum. Quia respondetur, quod cum iste contractus
5 sit incompatibilis cum primo, attenta † hac interpretatione propter supradicta, tunc inducitur nouatio, vt per Bald. in l. si col. 1. C. de nouatio. Dec. consi. 400. col. fin. præterea hic est mutata causa & forma. Non obstat etiam, quod bona hæc redempta importent summam mille ducatorũ in redditibus, & quod ideo vertitur vtilitas monasterij. Nam respondetur, quod nunc non quæritur de vtilitate, sed an fuerit affrancatum vigore pacti. Non obstat etiam, ꝙ in instrumento affrancationis habeatur relatio ad instrumentum locationis. Quia respondetur, quod dicta relatio est restricta ad præmissa, in quibus nulla mentio fit de hoc pacto. Et si fuisset facta affrancatio vigore dicti pacti, vtique expressum fuisset, prout fuit expressum aliud pactum locationis factæ Dominico de Maximis,
6 prout etiam fieri solet expressio † pacti præcedentis, quando illius vigore quid fit, iuxta not. per Cast. in l. emptor prædij. nu. 3. C. de pact. Non obstat etiam, ꝙ si Leo non fuit secutus viam dicti pacti, tamen continuauit viam affrancationis cœptam per Alphonsinam, quæ ipsa etiam incœpit redimere in pecunia. Nam respondetur, ꝙ si Leo fecit ex alia ratione, sat est, quod non vigore illius pacti. Quæ vero dicuntur de mala fide Leonis, non tangunt præsentem difficultatẽ, sed an Leo potuerit licitè id facere quod fecit.

LANCELLOTTI.

In eadem. Veneris, 14. Martij 1578.

SVMMARIA.

1 *Emere in dubio quis censetur proprijs pecunijs, nõ autem alienis.*
2 *Præsumptio vna tollitur per aliam contrariam.*

DECISIO CCLXIII.

STantibus hinc inde per partes deducendis, an Leo emerit casale, de quo agitur ex proprijs ipsius pecunijs, vel potius ex pecunijs Alphonsinæ. Et an per dictam emptionem factam à dicto Leone vti hærede d. Alphonsinæ dictum casale sit acquisitum hæreditati seu hæredib. d. Alphonsinæ siue ad effectũ, de quo agitur. Quo ad primam difficultatem, in qua quæritur, an Leo emerit casale, de quo agitur, ex proprijs ipsius pecunijs, vel potius ex pecunijs hæreditarijs Domini, excepta partita 6000. quos Alphonsina dum vixit, soluit pro affrancatione partia d. casalis vigore pacti, super qua partita nihil fuit firmatum, dixerũt cõstare satis apertè ex instrumento d. emptionis, ꝙ partita

tita 3500. ducatorum non fuit soluta ex pecunijs dictæ Alphonsinæ, sed Cardinalis Sanctor. quatuor: quo verò ad reliquas partitas ascendentes ad summam 10500. ducatorum, inclinabant, quod constaret non fuisse solutas ex pecunijs d. Alphonsinæ propter verba dicti instrumenti emptionis, quæ hoc videntur innuere. Et propterea dicebant, in claris cessare coniecturas, quas Doct. considerant in hac materia ad pro-
1 bandum, an in dubio quis † censeatur emere de suis, vel alienis pecunijs, vt late per Dec. consil. 138. nu. 5. cũ alijs, de quib. hic per informantes. Circa secũdam verò difficultatem, a o dictum casale sit acquisitum hæreditati, seu hæredib. d. Alphonsinæ, omnes concorditer firmarunt, quòd non fuit acquisitum dictæ hæreditati, sed hæredibus ipsius Leonis. Et moti fuerunt, quia Leo expressis verbis dicit, se emere pro se, & suis hæredibus in perpetuum. Et licet in eodem instrumẽto postea dicatur, quod venditor Leoni tanquam hæredi Alphonsinæ, nihilominus subdìtur in eadem oratione, & pro se, suisque hæredib. & successorib. & nomi-
2 nandis ab eo, adeo quod † præsumptio quæ oritur ex illis verbis, hæredi Alphonsinæ, tollitur, quia constat de contrario ex alijs verbis, per ea quæ tradit Soc. iun. consil. 27. nu. 8. in fi. vol. 2. cum alijs. de quib. per informantes pro Dominis creditoribus, & verba sequentia declarant præcedentia, & in claris cessant coniecturæ. Nec obstat, quod affrancatio non poterat fieri per Leonem nisi pro hæreditate Alphonsinæ propter pactum appositum in instrumento locationis, & quod propterea censeatur facta per Leonem pro dicta hæreditate, Quoniam respondetur, iam fuisse resolutum, quod affrancatio non fuit facta in vim dicti pacti, ideo non potest ab eo regulari, cum non correspondeat. Præterea cum simus in claris, cessant in præsumptiones, quoniam emit pro se & hæredibus suis, vt supra dictum est. Minus etiam facit, quòd Leo ita emendo videatur fuisse in mala fide, quoniam dicta mala fides excluditur tum propter clausulam codicillarem, quæ operatur, vt hæreditas sit restituenda Leoni, tum propter alias rationes, quas adducunt informantes pro creditoribus, quæ rationes Dominis placuerunt. Ad 1. item veniunt. in princ. de petit. hæred. respondebatur, quod procedit, quando constat fuisse emptum nomine hæreditatis, & fuisse etiam necessarium dict. hæreditati, quæ qualitates hic cessant. Verba transactionis Clericis 26. Martij 1570. sunt hęc, videlicet. *Clarix filia quõdam Alphonsina pro 12000. ducatis auri de Camera in totum remisit omnia iura sibi quomodolibet cõpetentia super hæreditate, nec non quietauit, & liberauit penitus, & absoluit Leonem, eiusque hæredes, & successores nominib. quibus supra, præsentem pro se, suisque hæredibus & successoribus prædictis stipulantem, & recipientem.*

COTTAE.

Visen. Administrationis Cappellaniæ. Die Lunæ, 26. Nouembris 1571.

SVMMARIA.

1 *Regula de valore loquitur in beneficijs Ecclesiasticis, nõ autem in administrationibus cappellaniarum.*
Imò nec etiam in administrationibus hospitalium, n. 2.
Declara tamen, & limita. vt nu. 2.
3 *Beneficiũ dicitur etiã illa pars, quæ datur ministro Ecclesiæ per administratores, quando datur in titulum.*

DECISIO CCLXIV.

1 FVit conclusum, regulam de valore non habere locum in huiusmodi administrationibus cappella-
1 niarũ, quia † d. regula loquitur in beneficijs Ecclesiasticis: hæ verò administrationes nõ sunt beneficia Ecclesiastica, sed onera consistentia principaliter in faciẽdo celebrare certum numerum Missarum ex quibusdam reditibus relictis à testatoribus. Quod verò, supercst ex illis conuertitur ad vtilitatem dictorum administratorum, & propterea mulieres, & laici sunt capaces huiusmodi administrationum, quod non permitteretur, si essent beneficia Ecclesiastica, & quod in his administrationibus fructuum non habeat locum regula trad. Sarn. Recorden. q. 4. vbi etiam infert, quod per hanc rationẽ non procedit eadem regula in admi-
2 nistratione † Hospitalium, maximè cũ tu regula sit exorbitans, & odiosa, & inuenta propter annatas, quæ annatæ non soluuntur propter has administrationes, vt dicit pars Gasparis. Ex quo tamen Domini dixerunt, quod ego capiam aliquam informationem, quia si soluerent annatam forte, tunc intraret regula. Nec obstat dictum Rebuf. in prax. benef. in tit. quid sit beneficiũ.
3 oum. 8. vbi voluit, dici † beneficium illam partem reditũum, quæ datur ministro Ecclesiæ. Quia Domini dixerunt, id procedere, si datetur in titulum personæ habili, prout mulieres, & laicus est inhabilis, nec est minister Ecclesiæ.

COTTAE.

In eadem. Die Lunæ. 29. Nouembris 1574.

SVMMARIA.

1 *Beneficium non dicitur Ecclesiasticum cuius sit capax laicus, & femina.*
2 *Simonia committitur in beneficialibus, non autem in administrationibus.*
3 *Spiritualis annexa possunt donari de consensu ordinarij, licet non possint pretio cedi.*

DECISIO CCLXV.

FVit resolutũ pro validitate resignationis, quia administratio bonorũ, de quibus agitur, non est he-
1 nef. Ecclesiasticum, ex † quo laicus & femina potest illam obtinere, sed est onus temporale, vt aliàs fuit resolutum in hac causa. Et propterea mandarum Ioannis ad resignandum d. administrationem in manibus Nuncij in fauorem Petri Gomez. cum clausula, nõ aliter, & consensus præstitus per procuratorem vigore
2 dicti mandati, & ipsa cessio non est simoniaca, † quia non sumus in beneficialib. de quibus loquuntur allegata per informantes pro parte Gasparis, vt per Abb. in c. extirpandæ. §. quia vero. nu. 5. de prob. & in cap. tua. nos de sim. vbi etiam per Doct. Nec obstat, quod hæc administratio sit annexa spirituali, quia respon-
3 detur, quod annexa † spirituali licet non possint pretio cedi, tamen possunt donari de consensu ordinarij, sicut dicitur de iure patronatus, vt per Lambert. & alios alleg. pro parte Baldaßaris. Præterea Domini pro validitate resignantis considerabant verba mandati, quod non est præcisum in fauorem, quia in eo etiam dicitur, quod potuit d. administratio peruenire ad Petrũ Gomez. & sic considerauit effectum, qui est, vt dictus Petrus habeat dictam administrationem. Et hæc interpretatio fuit facta pro validitate actus.

BLANCHETTI.

Caurien. Iurisdictionis. Veneris, 22. Iunij 1581.

SVMMARIA.

1 *Milites de Alcantara viuunt & militant sub eadẽ regula, qua existunt professores ordinis Cisterciensium.*
2 *Narratiua Principis super re, quæ ad eius auctoritatem spectat, plenam fidem facit, sunctia temporis antiquitate.*
Eoque magis, stante eius motu proprio. nu. 3.
4 *Confessio facta in precibus præiudicat.*
5 *Confessio facta per viam contentiosæ iurisdictionis præiudicat successori.*
6 *Commutatio voti continentiæ in castitatem coniugalem non mutat regula substantiam.*
7 *Cistercienses sunt sub regula S. Benedicti.*

DECISIO CCLXVI.

1 FVit resolutum, narratiuã Bullæ Leonis in qua asseritur, Milites de Alcãtara † professores ordinis Cisterciensium existere, & sub eadẽ regula viuere, & militare, esse satis verificatam. Primò, ex Bulla Alexandri Sexti

Sexti. sub Data Romæ, anno 1474. in qua enunciatur
reseruatio Magistratus Sedi apostolicæ ab Innocentio
prædecessore suo motu proprio, & ex certa scientia,
& motu simili, & eadem scientia eandem reseruatio-
nem confirmat. Secundò ex Bulla Martini V. in qua
enunciarur militia ordinis Cistercien. Tertiò, ex Bulla
Leonis anno 1515. in qua motuo proprio, & ex certa
scientia reseruat Magistratus S. Iacobi de Spata, & de
Calatraua, & Alcantara gloriosissimo Carolo V. quæ
Pōtificum Summorum enunciationes cum sint super
re, quæ ad Pontificiam auctoritatem spectant, cum
Papa sit caput omnium religionum, & ipse sit be-
ne informatus, sub qua regula religiosi viuant, fa-
2 ciunt plenam † fidem, iuncta temporis antiquitate.
Alex. cons. 6. nu. 6. lib. 1. Dec. cons. 42. nu. 11. Præcipue
3 cum duæ fuerint † cum clausula *motu proprio, & ex
certa scentia*, videlicet Bulla Alexandri, & alia Leo-
nis, quibus est stādum. Card. clem. 10. de proba. Abb.
in c. dudum. nu. 3. de priuil. Soc. cons. 87. nu. 18. vers.
cōfirmatur, lib. 3. Alex. cons. 15. col. 2. vers. præterea in
quinto. Soc. cons. 266. nu. 27. lib. 2. nec potest in dubiū
reuocari, Bar. in l. conficiuntur. §. 1. nu. 3. ff. de iur. co-
dic. His accedit Bulla Sixti IV. in qua Episcopus & Ca
4 pitulum Caurien. sunt oratores, † quæ confessio facta
in precibus præiudicat. l. cum precum. C. de liber. cau
sa. Quibus adstipulantur articuli & responsiones Epi-
scopi vnæ cum mandato de manutenendo obtento.
Nec obstat reuocatio quia ex deductis confessio appa
5 ret vera, reuocatio erronea, quæ † confessio cum fue-
rit facta per viam contentiosæ iurisdictionis præiudi-
cat successori. Rot. 3. de confes. in nou. Aegid. 636. Qd
militēt etiam sub regula S. Benedicti, probatur ex as-
sertione Lucij Tertij, & ex præcepto, de quo in Sum-
mario militiæ. nu. 7. Nec obst. quod Bulla Lucij sit di-
recta Fratribus de Pereiro, quia isti fuerunt translati
ad locum de Alcantara. Nec obstat, quod ducunt vxo
res, quia hoc priuilegium post Bullam Leonis emana
6 uit, & † commutatio voti continentiæ in castitatem
coniugalem non mutat regulæ substantiam. Dominus
meus Soto. de iust. & iu. li. 6. q. 5. art. 30. col. pen. Quod
7 autem † Cisterciens. sint sub regula S Benedicti, vltra
allegata per militiam, vide Syluest. in verbo, religio,
il primo, nu. 7. Non obst. reclamatio, vt in Summario
Reuerendis. Epis. nu. 1. quia placuerunt responsiones
pro parte militiæ, & reclamatio eos non eximit ab
ordine.

ALDOBRANDINI.

Sabinen. Castrorum. Die Veneris, 30. Martij 1565.

SVMMARIA.

1 *Conditio si sine filijs, expressa a testatore in compendiosa non refertur ad casum incapacitatis, ex veriori, licet magis communis sit contraria.*

2 *Conditio si decesserit, non refertur ad vulgarem, vel eam non restringit ad illum tantum casum.*

Idem in conditione sine filijs.

3 *Conditio sine filijs à lege subaudita, quare non referatur ad vulgarem.*

4 *Filij incapaces grauati non possunt facere deficere substitutionem, ob eorum insuccessibilitatem.*

5 *Intellectus ad l. Lucius la seconda. de hared. instituen. verus assignatur.*

DECISIO CCLXVII.

IN hac difficultare, in qua agitur de conditione si
sine filijs, expressa à testatore, in compendiosa, non
autem de subaudita à lege, licet multi ex Dominis fa-
teri viderentur, si Doct. auctoritates sint numerādę,
magis communem esse opinionem, quod conditio re-
feratur ad casum incapacitatis, tamen Domini pro ma
tori parte volentes in quæstione controuersa ponde-
rare magis quam numerare sententias concluserunt,
1 † contrariam opinionem esse veriorem, quam dicebat
aliàs Rotam fuisse secutam, vt per Crescen. 76. Put. 9.
de testam. quod testatur Reuerendiss. Chissanen. nūc
Cardinalis de Sancta Cruce, in decisione, cuius copia
data est, à quibus dicebatur nec Achillem discrepare,
quo ad veritatem opinionis in secunda de testam. Ra-
tiones vero, quæ magis mouebant Dominos, fuerūt,
2 quia sicut † conditio si decesserit, non refertur ad vul-
garem, aut eam non restringit ad illum casum tantū,
ita nec qualitas illa, si sine filijs, ad eam referatur, nec
3 eam restringat. Secundò, quia si † conditio huiusmodi
à lege subaudita non refertur ad vulgarem, vt magis
communiter dicebatur teneri, illud est, quia dicta re-
latio non concernit diem subrogationis. Quæ ratio
militat etiam in conditione expressa, maxime quia
lex in sua interpretatione sequitur naturalem, & com-
munem sensum testantium. Tertiò, quia data incapa-
4 citate † grauati eius filij, etiam potentialiter non sunt
successibiles, quod tamen secundum Dominos requi-
ritur ad effectum, vt faciant deficere substitutionem,
ad d. l. filiusfam. §. cum quis. ff. de leg. 1. Imo, in l. Lu-
cius. de hæred. instit. Quod si dicta conditio in casu,
in quo expresse posita est, in d. §. cum quis. non facit
deficere substitutionem, si filij non sunt potentia suc-
cessibiles, multo id minus dicebatur posse operari, vbi
agimus detrahenda dicta cōditione ad casum, in quo
expressa est apposita. Quartò, quia consequenter hic
cessat omnis fauor, & commune commodum filiorū
positorum in conditione, ex quo nec vt vocati cessan-
tibus coniecturis, nec iure transmissionis, nec vt succe-
dētes ab intestato possunt venire ad hęc bona, & nec
non sibi, sed alteri prodessent. Pro qua etiam ratione
5 inducebat vnus ex Dominis † textum in d. l. Lucius. *la
seconda* de hæred. instit. in quo facta erat vulgaris, &
fideicommissaria substitutio, & Iurisconsultus in ra-
tione decidendi ad vtramqce substitutionem, moue-
tur ob prælationem, & commodum filiorum à testa-
tore consideratum, quibus saltem relinquitur ius suc-
cédendi ab intestato in illius bonis. Et dicebant fere
omnes Domini, hanc conditionem non esse merè vo-
luntariam, sed apposita ad effectum illius prælationis
filiorum, de quia in d. l. Lucius. Et licet fuerit allega-
tus Alciat. cons. 485. qui videtur considerare commo-
dum filiorum, quia grauati quamuis nulliter legiti-
mati possunt ex quo habēt voluntatem testatoris, pe-
tere se iterum legitimari solenniter. Hæc tamen con-
sideratio non placuit Dominis tanquam nimis remo-
ta. Ceterum Alciat. ibi principaliter se fundat in con-
iecturis, ex quibus in casu suo filij censentur vocati,
aut venire possunt iure transmissionis. Secundo, quia
alias sequeretur, quod venientes ab intestato, quos
testator exclusit propter substitutum, nec succederēt
instituti, nec substituti, nec filij in conditione positi,
& annumerandæ sint dictæ sententiæ. Dicebat esse
distinguendos Doct. loquentes in bis terminis, à lo-
quentibus in alijs terminis, & ita dicebatur distinxis-
se Alciat. in cons. 547. lib. 6. quia cum hæc substitutio
compendiosa contineat vulgarem, pupillatem, & fi-
deicommissariam, occurrente casu vulgaris, debet iu-
dicari, vt de vulgari simplici, & sic de singulis. Ex qui-
bus rationibus collectis, tam ex dictis decisionibus,
quàm ex dictis Doct. Domini concurrentibus prædi-
ctis tenuerunt, vt supra.

Cæsar Augustana Sratus demorata. Die Lunæ, 27.
Ianuarij 1578.

SVMMARIA.

1 *Testis parte præsente tenetur iurare de veritate dicenda super tota causa, quando producitur super negotio principali, non autem super dilatoria exceptione.*

Et super ea debet dicere veritatem pro vtraque parte, num. 2.

Fallit, nisi limitate iurauerit super vno articulo, & pars & iudex limitatum iuramentum admiserint, num. 3.

4 *Teſtis productus ab vna parte tenetur dicere, veritatem pro vtraque parte etiam ſuper tota cauſa, ſi pars petat illum iurare ſuper toto negotio principali.*

DECISIO CCLXVIII.

DOmini tenuerunt, teſtes interrogandos ſuper in-
terrogatorijs cõcernentib. etiam alios articulos,
ſuper quibus teſtes non inducuntur, dummodo non
1 ſint impertinentia, quia † teſtis parte petente tenetur
iurare de veritate dicenda ſuper tota cauſa, quando
producitur ſuper negotio principali, non autem ſuper
dilatoria exceptione. Innoc. in c. per tuas. num. 3. Ho-
ſtien. ibi. §. nos igitur. col. 1. prope fin. Io. Andr. col. 2.
verſ. dicit aũt. Ant. de But. nu. 7. Aegid. nu. 4. Abb. nu. 3.
Aret. nu. 6. de teſtib. Cyn. in l. fi. C. qui legit. perſo. hab.
ſtan. in iudic. Salic. in auth. ſed iudex. C. de Epiſcopis,
& cler. Aufrer. ad deciſ. Thol. 201. Doct. omnes in c. de
2 teſtib. vbi Aret. col. 1. de teſtib. & † ſuper ea debet di-
cere veritatem pro vtraque parte. c. veniens 2. in fi. de
teſtib. §. quoniam. in fin. & ibi glo. in verbo, cognita,
in Authen. de teſtib. glo. in Authen. de Sanct. Epiſc. §.
nonnulli. in verbo. præpoſitis. & in l. 2. C. de eden. vbi
Bal. num. 3. Dec. 43. Iaſ. 18. Ripa. nu. 23. Ex quib. neceſ-
ſario infertur, quod poſſit ſuper omnib. interrogari, ex
quo interrogatur ſuper ijs, ſuper quib. iurauit dicere
veritatem, poſtquã eam iurauit dicere ſuper tota cau-
ſa. Non obſtant tradita à Doct. in l. ſi duo patroni. §.
idem Iulianus. ff. de iureiur. & in l. ſi quis liberalem. ff.
3 de petit. hæred. & in d. c. de teſtibus, quia hæc † omnia
procedunt, vbi teſtis limitate iurauit ſuper vno articu-
lo, & pars & iudex limitate iuramentum admiſerunt,
ſed vbi iurauit ſuper tota cauſa prout iurare tenetur,
vt ſupra dictum eſt, ceſſat ſupra dicta concluſio. Imo,
4 in d. c. de teſtib. num. 3. quia teſtis † productus ab vna
parte, tenetur dicere veritatem pro vtraque parte, ne-
dum ſuper articulo, ſuper quo inducitur, ſed ſuper to-
ta cauſa, ſi pars petat illud iurare ſuper toto negotio
principali. Ita ad literam dicit Aret. in d. c. de teſtib. in
3. not. de teſtib. Ceſſat. n. hoc caſu ratio, qua mouentur
ſupradicti Doct. quòd deficiente iuramento, nil pro-
baret, quia cum adſit iuramentum, probat. Et hoc di-
cebant Domini tanto facilius admittẽda eſſe, quia ar-
ticuli omnes conſtituunt vnam maſſam, & vnum fa-
ctum, & tendunt ad vnum finem. Aegid. 33. in fin.

Valentin. Parochialis de Coſeotayna. Die Veneris, 26. Ianuarij. 1582.

SVMMARIA.

1 *Ius patronatus non factum ex dotatione & fundatione reuocatur per Regulam Adriani, niſi in quibuſdam caſibus.*
2 *Ius patronatus vt conſtituatur, quot requirantur, cum num. ſequenti.*
3 *Conſtitutio Adriani in iure patronatus habet ampliſſimas clauſulas cum clauſula, quorum tenores.*
4 *Res iudicata impedire ſolet inſtitutionem ad ius patronatus, niſi præſentatio ſit facta a patrono, qui erat in quaſi poſſeſſione.*
5 *Petitorium abſorbet poſſeſſorium.*
6 *Conſtare de non iure dici non poteſt, quamdiu de eo doceri poteſt.*
7 *Spoliatori de ſtylo Rotæ datur manutentio, donec cauſa per tres conformes fuerit terminata.*

DECISIO CCLXIX.

DVbitatum fuit, *vtrũ ius patronatus, de quo agitur,*
cõprehendatur ſub regulis Innocentij, et Adriani,
ac decreto ſac. Cõcil. Trident. & an huiuſmodi regula ac
decretum ob. Ludouico Mas præſentato a Comite ita, vt
ſit ei deneganda inſtitutio? Et quantũ ad primam dubi
tationem Domini cenſuerunt, *ius patronatus huiuſmo-*
1 *di comprehendi ſub regula Adriani*, in qua † reuocãtur
omnia iura patronatus, quæ non ſunt ex donatione &
fundatione, exceptis quibuſdam caſibus, extra quos
ſumus, quia ius patronatus conceſſum fuit ex priuile-
gio ex eo ſolum, quod Eccleſia minabatur ruinam, &
pro eius reparatione Comes obtulit impenſurum ſcu-
ta 200. & ſic de iure communi iſte non eſt modus, per
quẽ acquiratur ius patronatus, cui diſpoſitioni Adria
2 nus inhærere in ſua conſtitutione voluit, ſed † requi-
ritur, vel quod quis præbeat fundum pro conſtructio
ne Eccleſiæ. c. nobis. de iure patron. c. Abbate. ſecundo.
18. q. 2. cum alijs de quib. per Rocch. in verbo, funda-
uit. nu. 1. vel quod quis cõſtruat à fundamentis. idem
Rocch. in verbo, conſtruxit, vel quòd penitus dirutam
reædificet, quo caſu requiritur, vt ſit diruta, vt indi-
geat noua conſecratione. Rocch. vbi ſup. nu. 12. Lamb.
in tertio art. 6. q. princ. primę par. 1. lib. nec ſuper clau-
ſulis priuilegijs poteſt fieri fundamentum, quia con-
3 ſtitutio † Adriani habet ampliſſimas clauſulas cũ clau
ſula *quorum tenores*, ad conſ. Butr. 2. Verum quia pars
petit remiſſoriam ſuper verificatione iſtius priuilegij,
dictum fuit obiter, nos verſari in materia generali, cũ
lis ſit inter præſentatũ, & prouiſum Apoſtolicum, &
ideo incidenter agi de iure patronatus. Vnde fit, vt re-
miſſoria concedi non poſſit niſi in tertia inſtantia, vel
niſi facta obligatione de ſtando iuri, & appoſito ſeque
ſtro, prout in ſimilibus fieri ſolet. Præterea requirit
ſumum, & licet pro fumo dentur nonnulli teſtes exa-
minati ad perpetuam rei memoriam, tamen eorum
dicta non videri releuantia, cum fateantur Eccleſiam
antiquam adhuc extare, iuxta quam Comes nouam
cœpit ædificare. Prouiſus autem apoſtolicus petit vete
rem: & ſic iſte caſus de iure communi non præbet ius
aliquod, neque comprehenditur in priuilegio Leonis,
quod ad caſus diuerſos facilè non trahitur, vt per *Ti-*
raquel. de retract. lign. §. 1. gloſ. 14. nu. 97. nec poſſeſſio
releuat ab onere probandi, cum Adrianus tollat nedũ
poſſeſſionem de præterito, ſed etiam de futuro, ex præ-
gnantia diſpoſitionis: ſi tamen pars velit remiſſoriam
ſuper iſtis, particulariter dubitabitur. Quantum ad
decreta Concilij Domini dixerunt, non habere locum
in hoc caſu, vt etiam fuit deciſum. Quantum ad ſecun-
dam dubitationem, an Ludouicus ſit inſtituendus, re-
gula eſt pro eo, per c. conſultationibus. de iure patron.
4 Nec † videtur ei obſtare res iudicata, quæ ſolet impe-
dire inſtitutionem, vt tradit Menoc. de redin. remed.
tertio. num. 848. quia ſi de iure erat inſtituendus, quia
præſentatus a Comite, qui erat in quaſi poſſeſſione,
ſententia erit notoriè iniuſta, & ita nulla aderit res iu-
dicata. Nec etiam videtur obſtare, quod in petitorio
conſtat de non iure patroni, ad not. per Abba. in d. cap.
conſultationibus. nu. 9. Rocch. in verbo, competens,
5 nu. 39. cum † petitorium abſorbeat poſſeſſorium, cap.
cum dilectus. de cauſ. poſſeſ. & propriet. Quia non po-
6 teſt † dici conſtare de non iure, quamdiu de eo doceri
poteſt. Aegid. 103. In his enim requirimus, vel partis
7 confeſſionem, vel rem iudicatam. Et hinc † eſt, quod
etiam ſpoliatori damus manutentionem, donec cauſa
per tres conformes fuerit terminata. Et ideo in hac
cauſa ſtandum reſcripto S. D. N. & procedendum eſt
ſimul & ſemel ad determinationem petitorij, & poſ-
ſeſſorij: parum tamen proderit ſententia in poſſeſſo-
rio. Rot. 14. de reſtitu. ſpol. in antiq. Put. 74. alias 83. in
vna Sabinen. lib. 1.

GRASSI.

Iacen. Portionis de Auſo. Lunæ, 20. Iunij. 1575.

SVMMARIA.

1 *Beneficium de ſui natura dicitur habere ſuos reditus conſuetos, licet per ſtatutum, vel cõſuetudinem tertia pars ei tollatur.*
2 *Legata res duobus cuilibet debetur tota, ita quod ſi vnus repudiet, alter nihil acquirit, ſed non amittit.*
3 *Ius accreſcendi, & non decreſcendi differunt.*
4 *Lucrum ceſſans, & amittere differunt.*
5 *Diſtributiones & tertia quæ amittitur differunt.*

6 Dare

6 *Dare & amittere sunt contraria, sicut dicitur de lucro & pœna.*
7 *Tertia de corpore beneficij ita lucratur seruiendo, sicut absens lucratur alias duas tertias.*
8 *Tertia quod non computetur inter fructus beneficij, est decisio odiosa fundata in odium regula de valore.*
9 *Interpretatio lata facienda, est contra concedentem.*

DECISIO CCLXX.

Conclusum, tertiam partem computandam inter fructus beneficij ad effectum, de quo agitur, iuxta aliàs dicta in vltima resolutione, cum dicta tertia sit de corpore beneficij, non attento, quòd per accidens absentibus tollatur. Vnde tale beneficium de sui natura verè habet suos reditus consuetos, licèt per statu
1 tum † per consuetudinem hæc tertia tollatur, vt bene in his terminis dicit Staphil. qui satis placuit Doctor, & ita declarat Oldrad. consil. 118. & de liter. grat. fol. 29. à terg. vers. & prædicta intelligo, secundum paruam impressionem, alias sub titulo de form. expectat. §. noua forma, pauperum. nu. 47. Quod aliqui Doct. com probabant, quia præsentes verè non dicuntur lucrari hos fructus, sed magis dicendum absentes amittere. Et ita bene dicebant videri in hoc casu simile de iure accrescendi, & non decrescendi: quando enim res legata
2 † est duobus, cuilibet debetur tota, ita quòd si alius repudiet legatū, alter nihil acquiret, fed non amittit, l. vnica. §. sin autem ad deficientis. C. de caduc. tollen, Doct. omnes in l. re coniuncti. & ibi in specie Rip. n. 7.
3 de leg. 1. vbi † declarat differentiam inter ius accre-
4 scendi, & non decrescendi: ita † in hoc casu præsens non dicitur lucrari, sed magis dicitur non amittere. Et addebant aliqui videri tantam differentiam inter di-
5 stributiones † (quæ non dicuntur de corpore beneficij, vt per Staphil. vbi sup. num. 45. & 46. & Oldrad. d. consi. 118. & per vulg.) & hanc tertiam, quæ amittitur absentiæ causa, quæ est de corpore, vt per Staphil. vt
6 supra, quanta † est inter lucrum & pœnam, & inter dare & amittere, quę sunt contraria. Nam distributiones dicuntur dari, item acquiri seruientibus: hæc tertia verò non dicitur dari, nec acquiri seruientibus, vel
7 præsentibus: cum † enim sit de corpore, qua ratione lucratur quis absens duas tertias, vt corpus beneficij, eadem seruiendo lucratur, & hanc tertiam, quę & ipsa, vt dixi, existit de eodem corpore, non accrescendo corpus beneficij, sed illud non diminuendo; non seruientibus autem vel absentibus bene dicitur tolli, & diminui dictum corpus de ista tertia, & sic in effectu dicta tertia non cedit lucro ipsi beneficiato, si sit præsens, vt in distributionibus bene cedit pœnæ absentibus. Et hæc differentia vltra prædicta videtur bene comprobari per testes, vt infra ponderatos, qui vocat dictam tertiam de corpore. Item distinguunt eam à distributionibus. Placuerunt etiam aliquibus ex Do-
8 minis dicta in vltima positione, quòd decisiones † exemplo allegatæ, quod huiusmodi tertia nō videatur cōputanda, nempe Mohed. 122. Par prima, de valore, & Oldrad. d. consil. 118. Item Aug. decis. 742. & 791. lib. 3. sunt fundatæ in odium reg. de valore pœnalis, & odiosæ, vt bene in eis dicitur, quæ idcò hic secundum aliquos, non videtur cadere: non enim videtur continere odium, quod Papa velit concedere limitatam fa-
9 cultatem Nuncijs, Aequum enim videtur, vt † Papa dispenset facultates suas pro libera, & spontanea voluntate sua: & quamuis contra se in dubio sit lata facienda interpretatio. c. fin. de verborum signific. c. is, cui. de præben. in 6. l. 1. cum sua materia. ff. de constit. Princ. cum simil. tamen non propter hoc debent comprehendi ea, quæ aliàs non comprehenderentur, vel quæ aperte sunt diuersa à comprehensis, vt notant Doct. in d. c. fin. Ex quibus omnibus fuit firmatum, tertiam partem casu nostro non esse deducendam, sed computandam.

COTTÆ.

Roma. Casalis, &c. Veneris, 27. Iunij. 1575.

SVMMARIA.

1 *Venditio, in qua constat de re vendita, de pretio, & de consensu, dicitur perfecta.*
2 *Pactum quod de contractu fiat instrumentum, dicitur perfectum esse contractum, etiam si scriptura non fiat.*
3 *Integra res vt non dicatur, sufficit, quod aliquid sit adimpletum circa præparationem.*
4 *Cessio quando censeatur pars contractus.*

DECISIO CCLXXI.

Conclusum exceptionem non implementi nō obstare d. Horatio: minus resolutum fuisse contractum, de quo in apocha, quia contractus ipsius vendi-
1 tionis, seu ipsa venditio fuit perfecta: constat † enim de re vendita, de pretio, & cōsensu, iuxta decis. Afflic. 280. no. 4. Paris. consi. 59. nu. 4. lib. 1. & ideo cùm in cōtractibus locum habeat. l. sicut. C. de act. & oblig. vbi à principio contractus sunt voluntarij, & ex post necessarij, consequens est, quod non consentiente d. Horatio, non potuerit d. Archiepiscopus recedere à dicta venditione. Nec obstat, quod dicatur resolutus contractus, quia non fuit celebratum instrumentum infra 8. dies, vt cantat dicta apocha, secundum Castrēsem. in l. cum res, C. de probat. quoniam illud dictum fuit aliàs per Dominos reprobatum, vt attēdatur Put. decis. 42. li. 3. Peregr. decis. 54. tit. de pact. vbi dicit, quod
2 † pactum, quod de contractu fiat instrumentum, dicitur perfectum esse contractum, etiam si scriptura non fiat. Non obstat Doct. Bal. in l. in ciuile. C. de rei vendic. quoniam procedit (si vera est. Nam contra eā renuit Alex. consi. 212. lib. 1.) quando res est integra, & ante exequutionem contractus. At in casu, de quo agitur, omnes Domini tenuerunt, rem non esse integram, quia partes hinc inde se quietauerant, & d. Horatius cessit iuri, & Iiri, quæ pendebat super isto casali.
3 Et † ad hoc, vt res ipsa non sit integra, sufficit, quod aliquid fuerit adimpletum circa præparationē, Cephal.
4 consi. 91. nu. 59. Præterea illa † cessio censetur pars contractus, secundum Ruin. 228. nu. 9. lib. 5. Aliqui & maior pars tenuit, quod etiam si res adhuc esset integra, quod in contractibus nominatis non sit locus pœnitentiæ, & resolutioni contractus: vt hic latè prosequitur D. Bisua, & Curt. iun. consi. 331. nu. 20. cum seq. lib. 3. testatur. de communi.

COTTAE.

Astoricen. Archidiaconatus. Mercurij, 27. Nouembr. 1577.

SVMMARIA.

1 *Illegitimatio, & dispensatio sunt dua qualitates separata.*
2 *Qualitas est attendenda, qua reddit actum nullum, vel illum transfundit in alium.*
3 *Qualitas violentia est attendenda ad reddendam professionem religionis nullam.*

DECISIO CCLXXII.

Quia in schedula restrinxerā difficultatem, *an Dominus Pizzarrus posset diuidere cōfessionē, de qua in resignatione Ferdinādi in Alphōsum circa illud, quod Didacus Ororio esset illegitimus, rite tamen ex dispēsatione Apostolica clericali charactere insignitus*, Vni circa hoc dixerunt ipsum posse huiusmodi confessionem diuidere, nec teneri eam acceptare cum illa qualitate, quia continet diuersa facta: vnum enim factum est,
1 quod Didacus fit † illegitimus, aliud quod sit dispensatus, & propterea potest diuidi, ex traditis à Barto. in l. Aurel. §. quęritur. de liber. legata. Felyn. in c. cum dilecti. nu. 8. de accusatio. & Bal. in l. si quidem. num. 20. C. de transactio. & Abba. in c. bonæ. nu. 29. de po-
2 stulat. prælatorum. Tunc † enim est qualitas acceptanda,

da, quãdo illa reddit actum, cui adijcitur, nullum, vel
eum transfundit in alium actum, vt fuit tẽtum in vna
Hispalen. professionis, coram bonæ memoriæ Cardi-
nali fratre meo, in qua fuit dictum, quòd confessio
Isabellæ, quod per vim fecerat professionem, non po-
3 terat diuidi, eo quia illa † qualitas violentiæ reddebat
professionem non professionem: at hic quantumuis
Didacus fuit dispensatus, nihilominus semper verum
est, quod est illegitimus: & propterea sunt hæc duo
facta separata, quod efficit, vt confessio diuidi possit,
vt dictum est.

C O T T Æ.

Astoricen. Archidiaconus. Lunæ 9. Maij. 1580.

S V M M A R I A.

1 *Sequestrum necessarium non priuat possessione.*
2 *Veniens ex non iure agentis debet manuteneri in eius possessione vel quasi.*

DECISIO CCLXXIII.

DOmini concluserunt, cõstare de violatione seque
stri ex collationibus factis ab ipsomet Petro de
anno 1570. præsertim iunctis alijs factis à Vicario, &
ex eo quòd manifestè ex scripturis apparet, quòd Pe-
trus se ingessit in exactionem fructuum dixerunt ta-
men, huiusmodi violationem non ei nocere, quo mi-
1 nus absolui possit: Cum † enim sit reus, & possessor,
ex quo sequestrum necessarium non priuat possessio-
ne. l. interesse puto. ff. de acquirend. possess. venit ex
non iure agentis. Cum itaque adhuc viuat Ferdinan-
2 dus presentatus à Marchione Astoricen. & cum † talis
præsentatio fuerit bona, ius remanet adhuc penes
eum, vt sæpius fuit resolutum in hac causa. & conse-
quenter venit Petrus ex non iure agentis. Nec iuerat
gratia, *si neutri*, quam asserit Christophorus nuper se
obtinuisse.

C O T T Æ.

Astoricen. Archidiaconatus. Veneris. 26. Nouembris 1582.

S V M M A R I V M.

1 *Fructus scienter percipiens post eorum sequestrationem incidit in pœnam Clementina vnica, de sequestra. possessionis.*

DECISIO CCLXXIV.

DOmini cum præsupposito, quòd constet, Petrum
sciuisse appositionem sequestri, dixerunt, non es-
se recedendum à resolutione facta super illius viola-
tione. Ratio fuit, quia ex forma sequestri iudex seque
strat immediatè: & licèt deputem sequestratarium, il-
li sunt deputati pro actuali collectione fructuum, nõ
tamen inde sequitur, quin ante acceptationem ipsorũ
1 beneficiũ re vera dicatur sequestratũ, maximè, † quia
cum clemen. vnica, de sequestra. possess. imponat pœ-
nam impedientibus sequestrationem, & occupantibus
fructus sequestratos, satis incidere in hanc pœnam vi-
detur, qui sciens, & prudens post sequestrum apposi-
tum à iudice percipit fructus. Tum quia percipit fru-
ctus, quo re vera sciebat sequestratos, licet exactor ad
eos colligendos sequestrum nõ acceptasset. Tum, quia
saltem negari non potest, quin impediant, ne illi seque
strentur, & ita in istismet terminis fuit antiquitus re-
solutum. Et licet Crescen. decis. 177. videatur require-
re acceptationem sequestratarij, tamen, vt ex notatio-
ne eiusdem decisionis factæ à bonæ memoriæ Arago-
nia, quam vnus ex Dominis accuratissimos obserua-
tor attulit, id necessarium non est per supradictas ra-
tiones.

R O B V S T E R I I.

Parmen. Illegitimitatis. Veneris. 11. Februarij. 1583.

S V M M A R I A.

1 *Tertius non potest impedire processum contra spoliatum, licèt possit impedire restitutionem possessionis. Declara & limita, vt num. 4.*
2 *Exceptio iuris tertij in continenti probandi mixta cum alio iudicio præiudicio illegitimitatis, suspendit iurisdictionem iudicis secularis.*
3 *Exceptio iuris tertij, quando dicatur præiudicialis, & quando non, etiam quo ad processum. cum nu. seq.*
4 *Actio & exceptio iuris tertij, quando dicatur præiudicialis non solum quo ad merita causæ, sed etiam quo ad processum.*

DECISIO CCLXXV.

IAm fuit resolutum, quòd pendente causa illegitimi
tatis coram iudice Ecclesiastico mota ad instãtiam
Dominarum de Borromæis contra Marchionem, non
poterant iudices seculares procedere in causa spolij, ad
quam pro interesse iam venerat Marchio, prætenden-
do posse in continenti docere de iure suo in petitorio.
vt impediret restitutionem possessionis: quia petito-
rium absorbet possessorium: nã licet agentes pro par-
te Dominarum de Borromæis hoc negarent, nihilomi
nus in decisionibus datis fuit hoc apertè probatum in
iure, & rem non habere difficultatem aliquam, vbi nõ
probatur collusio, vel connexio iuris tertij cũ spolian-
te, seu illius iure, quæ qualitas, aut illarum aliqua vn-
quam in nostris actis, nec etiam, vt dicitur in actis iu-
dicum secularium fuerunt satis verificatæ. Et propte-
rea inhibitio generalis, & specialis emanatæ à Rota ne
dum ex stylo, sed etiam de iure ligarunt manus iudi-
cum secularium, ne interim procederent in causa spo-
lij, quia fuerunt canonicæ, & iustæ: & quamuis in si-
gnatura postea moderatæ fuerunt hæ inhibitiones, &
separatæ istæ causæ, ita quod iudices seculares potue-
runt postea procedere in causa spolij, tamen id fuit ex
manu regia, quam habet, & ex honesta quadam cau-
sa extraiudicialiter forsan verificata, quo iure non vti-
tur Rota. Cum enim iuxta allegata, & probata de ri-
gore iuris respondere debeat, fuit etiam in eadem si-
gnatura ordinatum, vt deberent istæ Dominæ de Bor-
romæis cedere attentatis, quia separatio harum cau-
sarum, & moderatio harum inhibitionum debebat
operari ex nunc à die moderationis, & non ab initio.
Verum istæ Dominæ cesserunt limitate attentatis fa-
ctis post inhibitiones Rotales, & noluerũt cedere at-
tentatis factis post motam litem per ipsas coram Do-
mino Episcopo Parmensi, seu illius Vicario, postquam
Marchio iam venerat ad causam spolij pro interesse
suo prætendens, quòd iudices seculares potuerunt in
causa spolij procedere, quamuis admitterent, quòd
1 † tertius possit impedire restitutionem possessionis,
nõ tamẽ admittebant, quod possit impedire processũ
contra spoliatum. Et ideò nulla extare attentata: sed
causa super his relationibus proposita decima Decẽ-
bris, 1582. Rota resoluit, quòd cum ante inhibitiones
Rotales in causa spolij iurauerint, & examinati fue-
rint plures testes, ista omnia fuerunt attentata, & reuo
2 canda. Nam exceptio † huiusmodi iuris tertij in conti
nenti probandi mixta cum alio iudicio præiudiciali
illegitimitatis suspendit iurisdictionem iudicis secula-
ris propter præiudicium, & perplexitatem. *vt ait tex-
tus, in c. tuam. & ibi notat Innocen. in 1. & omnes alij. de
ordin. cognitio.* qui fuerunt plures allegati in prima &
secunda decisione. Post hæc istæ Dominæ habuerunt
recursum ad eandem signaturam, petentes, vt reiectis
prætensis attentatis procederetur in causa illegitimi-
tatis, signatura tamen noluit aliquid rescribere, sed ip-
sæ petierunt à me, vt iterum eas audirem in Rota su-
per istis attentatis factis ante inhibitiones Rotales.
Ideò vndecima Februarij, 1583. dubitaui, *an causa spo-
lij & causa illegitimitatis huiusmodi sint adeo præiudi-
ciales, vt gesta per ipsas Dominas in causa spolij post præ-
sentatam ab ipsis prædictis commissionem super illegiti-
mitate sint attentata?* Et resolutio fuit remissa ad aliã

Rotam

Rotam, vt partes melius intelligant fundamentum, ꝙ
semper factum fuit super c. tuā. cum notat. per Glo. &
omnes Doctores à primo vsq; ad vltimum, præsertim
Innoc. But. & Abb. de ord. cognit. Glo. Gra. Ias. & alios,
3 in §. præiudiciales. de actio. Vbi declarantes † quot
modis dicatur actio præiudicialis, dicunt, quòd si pen
dente lite inter duos, cō paret tertius sub prætextu me-
lioris iuris in controuersia, quòd comparitio illius nō
suspendit iurisdictionem iudicis. Sed si probatur, tol-
lit intentionem alterius, & talis actio non est præiudi-
cialis, nisi quo ad intentionem, non autem processum,
quia respicit decisoria, & merita causę, & sic habet vim
tantum peremptoriæ exceptionis, vt etiam plenè pro-
bant, & notant Innoc. Butr. Fel. & alij in c. cum super,
de re iudic. cum alijs adductis per Couar. c. 14. col. pe-
nult. in fine pract. q. quæ procedunt in istis terminis
simplicis iudicij, prout loquuntur; Sed si contingat,
prout hic, quòd postquā tertius venit ad causam inter
duos alios agitatā, actor mouit litē illegitimitatis corā
iudice Ecclesiastico contra istum tertium, tunc ratione
istius iudicij duplicis oritur quædā actio, & exceptio
præiudicialis, non solū respectu intentionis, sed etiam
respectu processus inter actorem, & reum agitari, &
est peremptoria, & dilatoria ratione perplexitatis, &
in suspendit iurisdictionem iudicis primo iudicio, &
facit supersedere processum, vt ille iudex sęcularis non
possit procedere etiam inter duos primos litigantes,
quousque sit finitum secundum iudicium præiudicia-
le, vt inquit textus toties allegatus, & ibi notant com-
muniter Doctores in d. c. tuā, de ordine cognit. & vi-
deantur omnes ibi, & in §. præiudiciales. de actio. qui
4 declarant † hoc modo, vt actio, & exceptio sit præiudi-
cialis nō solum quo ad merita causæ, sed etiam quo ad
processum, & ꝙ est suspēsa iurisdictio iudicis sæcularis.
Ex quibus constat non esse insistendum, an Marchio
fuerit citatus, vel ne in examine dictorum testiū, quia
si suspenditur inter istos omissio tertij, non videntur
facere ad casum, sed videntur intrare termini istius
actionis præiudicialis in fauorem tertij, vt sint omnia
attentata: nec etiam est necesse videre, an ipsæmet Do
minæ Borromeæ obtinuerint à dicto Domino Episco-
po Parmensi, eodem contextu inhiberi etiam contra
Barbaram, prout affirmant agentes pro Marchione,
sed videant & considerent ista, & si in contrarium ali-
quid quòd releuet, nō repererint, cedant attentatis ab
initio, & agnoscant bonam fidem: alioquin proponam
iterum causam super eisdem, & Rota dabit resolutio-
nem; etiam si Marchio non sit citatus, nec inhibitum
Dominæ Barbaræ.

ROBVSTERII.

Romanensis Domus. Lunæ, 31. Ianuarij. 1583.

SVMMARIA.

1 *Verba debent intelligi secundum subiectam materiam, & naturam actus cui deseruiunt.*
2 *Causa facti magis consideranda est, quam ipsum factum.*
3 *Modus non attenditur, dummodo habeatur effectus.*

DECISIO CCLXXVI.

ALiqui credebant, constitutionem habere locum
in casu isto, & quòd ad cogendū Iulium D. An-
tonius non tenetur ante omnia aliquid vlterius fabri-
care, sed ad summum cauere de continuando ædificiū
suæ domus taliter, quod erit insigne, & in quadruplo
excedet, quia ex visione loci satis videtur apparere, ꝙ
si D. Antonius continuauerit ædificium suæ domus
cum ista, quam vult emere, erit futurū insigne, & ex-
cedet in quadruplo, quod sine dubio est arbitrarium,
vt in Mediolan. Ecclesia insigni. Et cùm Bulla velit,
quod sit res fauorabilis, ita aliqui arbitrabantur, & dū
verba Bullæ in hac parte dicunt, quod ædificium sit
cœptum, intelligebant eo respectu, quo probata sunt,
1 & secūdum subiectam † materiam, ac naturam actus,
& rei, cui deseruiunt, vt latè per Aym. cons. 9. num. 21.
cons. 16. nu. 3. cons. 34. nu. 26. & cons. 202. nu. 36. & cōs.
258. nu. 5. Et sic quatenus Bulla vult, quod ædificium
sit futurū insigne, & in quadruplo excedat, & subdit,
quod sit cœptum intelligebant, quòd sit cœptum tali-
ter, vt quomodocunque sit cœptum, dummodo ex eo
bonus vir, & in arte iudicare potuerit ex eo iam cœpto,
quod futurum sit insigne, & excedet in quadruplo:
nec requirebant, quod illud sit in specie cœptum ad
effectum, & finem istius noui insignis ædificij, sed satis
est, quod ex eo, quod quomodo libet cœptum est, peri-
tus dignoscere possit, ædificium futurum fore insigne,
2 & in quadruplo excessurum si cōtinuatur, quia † ma-
gis considerant ipsam causam facti, quàm ipsum fa-
ctum, latè congerit Aym. cons. 201. nu. 23. & 309. nu. 7.
3 nec est curandum de modo, dummodò † habeamus
effectum, vt latè per Dec. & alios in l. si mater. col. 1.
& 2. C. de institut. & Doct. in l. Gallus. §. & quid si tan-
tum. præsertim in conditione necessaria, & bene Paul.
de Cast. in l. 2. vbi & Soc. & Hercula. de condit. & de-
mon. contra Cæpoll. in l. sciendum. in fin. de ædil. edic.
Et placebant, quæ dicit D. Bisera, declarando vt supra,
& id quod dicunt Scribentes de reficiente in statuto,
præsertim, quia ista domus ex sui destinatione & ere-
ctione non potest dici perfecta, si bene inspiciatur. Di-
stinguendo igitur materiam dicebant, quod quando
ædificium ex sui destinatione perfectè nullo modo po
test desinere pro continuatione ædificij insignis, tunc
oportet, quòd ille, qui vult emere, incipiat ædificium
taliter, quod possit arbitrari, quòd ex continuatione
illius erit futurum insigne: alioquin si ex domo iam
constructa coniungendo cum alia potest iudicari hoc,
non requiritur, quod incipiat, sed petat, & caueat ad
summam. Succedit, quia nihil ex fabrica incipienda
consequitur alius, & videtur æquū, quòd volens ædi-
ficare debeat esse securus de domo vendenda, postquā
concurrunt requisita Bullæ, & verificantur verba, &
mens illius, & materia est fauorabilis, vt in eadē Bulla
cauetur. Ad cautelam poterit D. Antonius facere desi-
gnum de ædificio futuro, & illud ostendere, & si pla-
cuerit, poterit cauere de ædificando iuxta formam di-
cti designi, & si non concordabant partes, proponere-
tur causa super eisdem.

SERAPHINI.

Perusina exequutionis. Veneris, 11. Maij. 1572.

SVMMARIA.

1 *Agere non potest, qui propter morā cecidit ab omni commodo contractus.*
2 *Nullitas ex non implemento descendens non tollit actionem, sed impedit tantum exercitium actionis.*
Declara, vt num. 4.
3 *Ius pendente iudicio actor superueniens ei prodest.*
5 *Moræ purgatio licita est de iure canonico, si adest dolus etiam stante iuramento.*
6 *Dolo cessante in materia l. si quis maior. C. de transact. cessat etiam ius dispositio.*
7 *Mens contrahentium colligitur ex eorum verbis.*

DECISIO CCLXXVII.

TRes fuerunt pro parte Illustriss. Heredum Domi-
næ Hortensiæ deductæ nullitates contra secundā
æstimationem. Prima est, quòd propter morā Domini
Ascanij stante dispositione l. si quis maior. C. de tran-
1 sact. ipse nō † poterat agere, cū cecidisset ab omni com-
modo contractus, & de hac mora fuerat in actis oppo
situm. Secūda est, ex defectu citationis eo, quod periti
non processerunt ad æstimationē citato Comite Rai-
nutio, & ipsi fuerūt deputati citato Bernardo qui man
datum non acceptauerat. Tertia est, ꝙ æstimatio non
fuerit facta omnium bonorum. l. quid tamen. de arb. His
tamen non obstantibus fuit conclusum pro validitate.

2 Nam † quantùm ad primam nullitatem non imple-
menti non tollit actionem, sed impedit tantùm exer-
citium actionis, vnde tenet iudicium, & sufficit, quòd
implementum superueniat: tunc enim reconualescit
iudicium. Alex.cons.27.nu.2.& consil.78.in fine.lib.1.
3 Ceph.cons.112.nu.20.& 21.lib.1. Nam † ius pendēte
iudicio actori superueniens ei prodest.l.si rem alienā.
4 §.fin.de pign.act. Nec † obstat, quòd fuerit prius oppo
situm, quia quicquid dicit idem Ceph.cons.586.n.18.
in contrarium est decis. Afflict. 280. in qua protestatū
fuerat, & nihilominus conclusum fuit, non fuisse reso-
lutum contractum, ad idē Put.139. Eadem die fuit re-
5 solutum.lib.2. Præterea † de iure canonico etiam stan-
te iuramento, si adest dolus, licita est purgatio moræ.c.
apud misericordem. 32.quæstio.1. vbi Gloss.c.ex lite-
ris, de constit. c.suam.de pœn. Bal.in l. qui crimen.nu.
20. C.de accus. Alex.d.l.si quis maior, in fine. & ibi Ia-
cob.de Sancto Georg.nu.43.Ias.nu.26.Cagnol.nu.155.
Alciat.nu.76.Dec.cons.139.nu.7.Crot.l.si insulam.nu.
70.de verb.oblig.Ruin.cons.113.nu.26.lib.3.Goffred.
6 cons.41.num.8. Nam dicta l.si quis † maior præsuppo-
nit dolū, quo cessante cessat dispositio. Ias.cons.16.n.2.
Seisel.nu.13. Curt.iun.num.16.& 17.Cagnol.nu.128.
Hic verò videtur cessare dolus, quia verba instrumēti
videntur potius sonare, quod prius deberet solui dos,
cùm in eo dicatur, quod debeat quietari mediante di-
cta dote. Ergo mediante dote soluenda, & sic postquā
soluta fuerit, quia relatiuum, dicta refert dotem cum
omnibus suis qualitatibus. Neque obstat decisio Mo-
7 hedan.218. quia ibi verba erant dubia. Hic verò † ex
verbis colligitur mens contrahentium. Alex.61.nu.4.
lib.1.Crot.cons.72.nu.15.& 39.lib.2. Absurdum enim
videtur quòd quietatio præcedat receptionem dotis.
Quantum ad secundam nullitatem, ea nō obstat, quia
in æstimatione fienda non debet citari pars: nec refert,
quod Bernard.tunc non acceptasset, cum postea in plu
ribus actibus cōparuerit, vt in facto bene deducitur.
Quantum ad tertiam, & vltimam, & nullitatem, nisi
forma esset præcisa, non inducit nullitatem: tamen pla-
ceret Dominis, vt iterum fieret æstimatio, habita ra-
tione valoris illius temporis. Et hoc quia prima æsti-
matio fuit nulla, & hæc posterior est imperfecta, cùm
non comprehendat domum: Et ideò ex ea non potest
colligi, in qua quantitate remanserit creditor Domi-
nus Ascanius, cum in prima nulla, & impugnata non
possit fieri fundamentum.

SERAPHINI.
Placentina Bonorum. Veneris, 27. Octobris, 1581.

SVMMARIA.

1 *Empta ex pecunia alterius acquiruntur ei, cuius nomine sunt empta, & non ei, cuius est pecunia, sequuta traditione.*
2 *Destinatio rei quos operetur effectus.*
3 *Actio ad communicandum competit vbi contracta est societas omnium bonorum.*
4 *Hypotheca solo consensu contrahitur.*
5 *Actus correspectiui dicuntur vnus alteri ita inesse, vt vnicus censeatur contractus.*
6 *Contractus approbatione dicitur indiuiduus.*
7 *Dominium non transfertur ex traditione facta vigore contractus contra legis dispositionem, & sine causa legitima alienandi initi.*

DECISIO CCLXXVIII.

1 FVit constituta regula, quod † empta ex pecunia alte-
rius acquirantur ei, cuius nomine sunt empta, &
non ei, cuius est pecunia, secuta traditione.l.1.cùm se-
quent. C. si quis alteri vel sibi. Bart. in l.si patruus. C.
communia vtriusque iud. Bal.Salyc.& Angel. in l.si vt
proponis.C.de rei vendic. Dec.cons.99.n.1. Purpurat.
2 cons.71.num.65.lib.1. Non † obstat destinatio, quæ ex
aduerso ponderatur. Quia procedit illa consideratio
ad alium effectum, nempe, an propter destinationem
res censeatur mobilis, vel immobilis ita, vt requirātur
solennitates, quæ in alienatione immobiliū sunt adhi-
bendæ.l.3.§.quid ergo de contrario, iud. tut.l.à Diuo
Pio. §.finali, de re iudica. Item quando dubitatur, an
comprehendantur in dispositione loquente de immo
bilibus: & si vlla hoc casu considerari potest destinatio
ad effectum, de quo agitur, ea est in fauorem Ecclesiæ,
cum destinata esset emptio ad effectum tradendi Ec-
3 clesiæ. Non obstat, quod detur † actio ad communi-
candum, Quia illud procedit, vbi est contracta societas
omnium bonorū. Bal.in l.1.in fine, C.si quis alteri, vel
sibi.Bar.in d.l.si patruus.nu.8.C.comm. vtri.iud. Non
obstat Crot.cons.419.nu.11.lib.3. quia loquitur ad ef-
4 fectum constituendi † hypothecam, quæ solo consen-
su contrahitur.l.contrahitur. de pignor. Non obstat l.
in reb. la 1.§.1. de iure dot. quia bene applicaretur, si
Puteobonelli dedissent bona: sed ipsi pecunias dede-
runt. Difficultatem tamen Dominis fecit, quòd cùm
emptio aquarum fuerit pars contractus istius aliena-
5 tionis.l.fundi partem. de contrahen.empt. Et sic † sint
omnes isti actus correspectiui, dicitur vnus alteri in-
esse, vt vnicus censeatur contractus. Taraquel. in l.si
vnquam, in verbo, Donatione largitus, nu.117. cū seq.
Gabriel. de præsumption.cons.13.nu.17 Ex quibus vi-
detur sequi, Ecclesia non posse approbare partē istius
6 contractus, & reliquum reprobare, cum † contractus
approbatione sit indiuiduus, Bal. c.nihil.nu.6. de ele-
ctio. & aliàs fuit resolutum in vna Anglicana Alumi-
num. Et ad hoc facit tex.in l.in rebus, §.1. de iure dot.
& Put.decis.362. Romana casalis, li.3. Præterea iste cō-
tractus secūdum partis prætensionem est nullus, quia
contra legis dispositionē sine legitima causa alienandi
7 est initus, ex quo consequens videtur, vt dicamus ex
subsecuta traditione nō fuisse acquisitum dominium
Ecclesiæ. Bar.in l.non dubium, nu.28. C.de legib.& in
l.1.§.si vir vxori.de acquir. poss. Quare hæc erunt par-
ticulariter discutienda, nisi forte malit Illustrissimus
Dominus Cardinalis defendere, quòd nō possit resol-
ui hæc emptio aquarum, propter pacta in contractu
apposita, quæ per informantes in facto deducuntur.

ROBVSTERII.
Roman. Contrauentionis. Mercurij. 17. Iunij, 1581.

SVMMARIA.

1 *Pœna l.si quis maior. C.de transact. dicitur esse legalis, & potest exigi ab Ecclesia.*
2 *Pœna legalis quæ dicatur, & quæ conuentionalis.*
3 *Ecclesia potest iustè pœnam legalem exigere.*
4 *Dispositio c.fraternitatis. 12.quæst.2.quomodo intelligatur.*
5 *Pœna conuentionalis per approbationem dicitur legalis ad effectum exigendi vsque ad quadruplum.*
6 *Hæreditas legitima etiam dicitur, quæ prouenit ex testamento propter legis approbationem.*
7 *Prouisio hominis facit cessare prouisionem legis.*
Declara tamen, & limita multis modis, vt num.8.& sequen.
11 *Conductor malè versatus si expellatur, non propterea perdit meliorationes.*

DECISIO CCLXXIX.

1 REsoluerunt Domini, † pœnam l.si quis maior. C.
de transactio. in ea parte, quod cōtrauenient cadit à
cōmodo contractus, esse legalē. & posse exigi ab Eccle-
sia. Idq; probant ex verbis dictæ legis ibi, restituta pœ-
na, quæ pactis probatur inserta, & rerū proprietate ca-
reat, & emolumēto, quod ex pactione fuerit consequutus,
& ex l.eadē.C.loca.cū his, quæ adducūt Ruin.cōs.58.&
88.in 1.Cagn.in d.l.si quis maior.n.158.& 160.cū seq.
2 Itē † quia pœna legalis est illa quæ à lege imponitur:
con-

conuentionalis verò, quæ conuentione partium indu-
citor. §.conuentiooales.de prætor.ſtipula. & perperu.
& tempo.actio.per tot.l.2.§.conuentionales, de verb.
obl.cũ alijs per Corrad. io tract. de contractibus. q.31,
col.1.Reb.in Rub.C.de ſent.quę pro eo quòd intereſt,
nu.542.Præpoſ. in c.Gemma, ou.7.de ſponſ. vbi quod
illa dicitur legalis, quæ à lege habuit originem, vel à
lege imponitur, quòd etiam cumulat Menoc.de arbit.
caſu 260. nu.1. & ſi vltra aliquid adijciatur, erit pœna
conuentionalis, quæ ex conuentione partium profici-
ſcitur.Iaſ.conſ.9.nu.14.in 1. Cagnol. d.l.ſi quis maior,
nu.138. verſ.ſed dicitur.Bolognet.ibidem, nu.95. Hic
verò præcipuè agitur, vt Serlupus cadat à cõmodo cõ-
tractus, quę pœna eſt legalis, quia d.l.ſi quis maior hãc
pœnam imponit, & omiſſa pœna conuentionali licitè
exigi poteſt ab Eccleſia in foro conſcientię, vt fuit reſo-
lutum io iſta cauſa. Et eſt deciſ.Peregri.lib.2.q.1.& eſt
tex.in c.audiuimus, de Simon. & in c.procuratores, de
cenſ. vbi propter Eccleſiæ legatum duplum pretiũ re-
ſtituitur. Et licet Abb.ibi dicat, quòd ille in foro con-
ſcientiæ non teneatur, oon tamen dicit, quòd Eccleſia
non poſſit exigere, poſtquã lex imponit, & leges in fo-
3 ro conſcientiæ ſeruantur. Et hinc † eſt, quòd poteſt Ec-
cleſia iuſtè pœnam legalem exigere, & Cagn. in d.l.ſi
quis maior.nu.160, cum ſeq. bene reſpondit ad Gloſ.io
c.fraternitati.12.q.2.Et quod ille, qui incidit in pœnã,
in conſcientia teneatur, non facit, quia iotelligitur, vbi
res extat, vt declarat Felyn. in d.c.audiuimus. Nam
4 † c.fraternitati. loquitur in Eccleſia, quaodo res extat,
quia vltra non poteſt exigere, ſed vbi non extat, tunc
pœna legalis eſt ſubrogata loco inæſtimabilis intereſ-
ſe, propter difficultatem probationis, & ex parte reci-
5 pientis non videtur pœna. Et licet in pœna † conuen-
tionali præſuppoſito iuramento intret difficultas, an
ratione approbationis dicatur legalis, & poſſit exigi
ſaltem vſque ad quadruplũ, vt voluerunt Anch. conſ.
148.Rom.conſ.510.ou.27. io l.ſtipulatio iſta. §.alteri.
nu.21.verſ. vous tamen caſus, de verb.oblig. Iaſ.in l.ſi
quis maior.nu.26.& 29.Curt.nu.24. Purpur.num.75.
Iac.de Sancto Georg. ou.47.Bolog.nu.47. Rebuf.in l.
voica, nu.572.c.de ſent.quæ pro eo quòd intereſt.ver.
8.extende, quorum opinio ab aliquib. ex Dominis di-
cebatur communis. Nec placebat illa reſponſio, quòd
debet intelligi in laicis, & non in Eccleſia. Quia non vi
debãt rationem diuerſitatis. Nam ſi propter approba-
tionem legis efficitur legalis, non eſt, quòd Eccleſia il-
lam non poſſit exigere: Et quamuis ſit legalis generali
quadam approbatione legis, tamẽ approbatio videtur
ſatis ſpecialis in d.l.ſi quis maior. cum dicat, reſtituta
pœna, quæ pactis probatur inſerta. Et inquit Alc.in l.
obuenire, quòd oon impropriè latiori ve ſenſu dicitur
6 legitima hæreditas, † & à lege obuenire, quæ prouenit
ex teſtamẽto propter approbationem legis, ꝙ quiſque
legaſſet, ita ius eſſet, Poſſet tamẽ habere difficultatem,
an propterea ſit legalis verè, & propriè, quia prouenit
à conuentione partium. Et quamuis lex approbet, eſt
ex lato vocabulo legis: & an hoc, vt Eccleſia illa poſſit
exigere, haberet maiorem difficultatẽ: & multo ma-
iorem, an ſententia poſſit dici ootoriè iniuſta. Sed dixe
runt, quòd hæc ſecunda difficultas eſt ſuperflua, quia
verſamur in primo caſu, nẽpe in amiſſione totius emo
lumenti prouenientis ex contractu, quia (vt dictũ fuit)
eſt pœna legalis, & ſignanter, vt etiam priuetur fructi-
bus perceptis, & omoi emolumento contractus, is qui
contrauenit, dicit ibi Bologn.nu.58. Solum reſeruatũ
videndum, an in iſto caſu prouiſio hominis faciat ceſ-
ſare prouiſionem legis, in quo dicebant aliqui, quòd
licet prouiſio hominis regulariter faciat ceſſare proui-
ſionem legis. l.ſi. C. de pact.conuen. vbi Salyc. & latè
Anton. Gabriel, de commun.opin.per tot. tamen dice-
7 baot † regulam procedere, quando prouiſio legis tunc
nondum competebat, ſed erat competitura, niſi homo
ſibi prouideret, & legis prouiſio venit ad implementũ
prouiſionis hominis, vt l.ſi ita.§.ſi.cum l. ſeq.ff.de oo-
ua.io l.2.in 6.q. C.de iure emphyt. Salic.in d.l.ſi. Dao-
tur etiam plures reſponſiones, quæ ad duas videntur
redigi, vt regula procedat in extraordinaria prouiſio-
ne, non in ordinaria. Hæc reſponſio videbatur pati dif
8 ficultates. Prima, quia † fallentia videtur procedere,
quando prouiſio legis competebat, & homo ſibi pro-
uider, & tunc ſubintrat illa difficultas, qood prouiſio
legis ſit ordinaria, vel extraordinaria. Secunda, quia
9 † ſumus in iure quęſito extraordinario, & exorbitanti:
& hioc eſt quod requirit dolum, vt paſſim tradunt
Doct. Caſſad.deciſ.2.de iureiur. Secundò eſt fallentia,
10 quòd † id non procedit fauore dotis, quæ eſt vera: ſed
dubitabant de extenſione, quia ratio eſt in dote, quod
facto dotis iuramento effici non poteſt durior, vt per
Salyc.ibi. Dubitabant igitur, an applicetur. Nam tunc
obſtabit Alex.conſ.132.nu.2.li.1. quia, vt ipſe ibi dicit,
prouiſio legis eſt ordinaria, nõ extraordinaria. Et eadẽ
ratione obſtabit dec.Put.204.aliàs 205.lib.2. quia &
ipſe loquitur in prouiſiooe legis ordinaria. Quod dici-
tur de Pau. de Caſt.in l.cum ſtipulatus. nu.5.de verb,
oblig. dicebant peodere, an intret regula de prouiſio-
ne hominis. Et quod dicitur de conductore malè ver-
11 ſato, vt poſſit expelli dicebant nihil facere, quia † non
ideo perdit meliorationes, l.colonus.ff.locati. Ideo to-
tum pẽdet ab hoc, quod reſeruarunt particulariter vi-
dendum, an prouiſio homiois in iſto caſu faciat ceſſare
prouiſionem l. ſi quis maior. poſtea ſi opus erit, vide-
bitur de veritate opinionis. Roma. & Anchar.

ROBVSTERII.

Romaoa Contrauentionis. Veneris, 22. Octob. 1582.

SVMMARIVM.

1 *Contrauentio reddit actum nullum, dummodo ſit doloſa, alias ſecus, cum num. 2.*

DECISIO CCLXXX.

1 REſolutum fuit, ex deductis conſtare de contrauẽ-
tione D. Ioao. Philippi Serlupij ad effectum no-
toriæ iniuſtitiæ ſententiæ latæ extra Rotam, ſiue teſtes
coram D.A.C. ſint legitimè examinati, ſiue nõ, ex præ-
tenſio defectu iuramenti, quia inſtrumentum coouen
tionis eſt clarum, quod nec liceat incidere ligna, oec
rumpere prata, præſertim ſtantibus dictionib. *tantum, & duntaxat*, & tamen vtrumque fuit factum: Nam
aderat ſylua, & prata, vt bene dicũt 4.teſtis ad 21. & 5.
ibidẽ. & 6. ſuper 1, Et de inciſione lignorum deponunt
primus ſuper primo, & quidem in magna quantitate,
& poſt inciſionem & occationem, 3. ad 22. & 23. ſecun-
dus ad 21.5. ſuper primo, 6. ſuper 5. de venditione li-
gnorum, primus ſuper ſecundo, ſecundus ibidem, &
ſuper 4. & ad 8. de ruptura pratorum deponuot pri-
mus ſuper ſecundo, ſecundus ibidem, 3. ad 21. Et quòd
eſſet melius, quod non occaretur. 3. ad 21.4. ad 23.29.
& 33. & ſuper 7.5. ad 23.35.43. & ſuper 7. & quod eſt
damnificatum in ſcutis 80.7. ex examinatis per Io. Phi
lippum ad 18. & 19. de quantitate 4. vel 5. rubrorum
3. ad 30. Non obſtant alij teſtes exemplo examinati,
quia bene reſpondent ioformaotes Capituli, quod be-
ne cõpatitur depoſitio illorum cum iſtis teſtibus exa-
minatis pro parte Capituli, & non probaot negatiuã,
quòd prata non ſecarentur, & quoad diſcioccationem
diuerſum eſt, vbi adeſt ſylua cum pacto expreſſo, vt
hic per informantes, qui bene concordant dict. Peda-
chiæ, & vtilitas conſiderata per informantes hæredum
Serlupij tollitur ex teſtibus dicentibus contrariom, &
quia ſatis damnoſum eſt, quòd ſit contra propriam vo
luntatem, ex mente Hoſtien. & aliorum. Non obſtat
defectus iuramenti, quia non adeſt, quantum potui
videre, & ibi adeſſet, alij ſuppleot etiam examinati
2 pro parte Serlupij. Non obſtat, † quod contrauenno

in terminis l. ſi quis maior.non releuat, niſi ſit doloſa, quoniam ſatis ex deductis probatur dolus, veniendo contra pacta expreſſa.l.non poteſt dolo carere. de reg. iur.cum alijs per Aym.conſil.193.nu.2.& informãtes hic bene euacuant omnia exemplo conſiderata, cum quibus tranſierint Domini ſine aliqua difficultate.

ROBVSTERII.

Romana Vineæ, Veneris, 5.Iunij.1579.

SVMMARIA.

1 *Euictionis periculum ſuis imminere dicitur ex aliqua controuerſia mota ſine dolo ſuper tota re vendita, aut aliqua illius parte.*

Ampliatur ſiue ſit mota ſuper petitorio,ſiue poſſeſſorio, num.2.

Siue ſuper ſeruitute, vel cognitione dominij. nu.3.

Item etiam ſi lis ſit calumnioſa, dummodo non ſit petitum ſuper ea declarari. nu.4.

4 *Lis calumnioſa non dicitur etiam ſi ſit iuratum de calumnia, niſi petatur ſuper ea declarari.*

5 *Dolus non præſumitur niſi probetur.*

6 *Lis quando dicatur veniſſe in limine contractus.*

7 *Emptio & venditio quando dicatur perfecta ad effectũ, vt ceſſet remedium l.ſi poſt perfectam.C.de euiction.*

8 *Remedium retentionis pretij de quo in l.ſi poſt perfectã. C.de euictio durat vſque quo verè ſit ſolutũ creditori.*

9 *Soluere non dicitur, qui pecuniam deponit.*

10 *Depoſitum reuocare licet non poſſit deponens, tamen interim remanet dominus pecuniarum.*

11 *Deponẽs quando poſſit allegare retentionem pecuniarũ.*

12 *Exceptio retentionis eſt ceteris fauorabilior, quæ poteſt etiam in ipſa executione opponi, & contentatur de ſolo facto.*

13 *Deponens de mandato iudicis non amittit poſſeſſionem rei depoſitæ.*

14 *Euictionis periculum ſufficit quocunque genere iudicij ad effectum l.ſi poſt perfectam.C.de euictio.ſed non ad effectum, vt emptor dicatur habuiſſe notitiam.*

15 *Qualitas extra ſubſtantiam, & ſubiectum probari non poteſt.*

16 *Notitiam rei habere præſumitur is,qui de ea fecit mentionem.*

Idem ſi alius ad eius inſtantiam. nu.17.

18 *Perſona extrinſeca non eſt præſumenda vltra nominatam in diſpoſitione.*

19 *Actus nullus ex defectu citationis an ex aliquo adminiculo ſuſtineri poſſit.*

20 *Præſens tempus operatur præſumptionem in præteritũ.*

21 *Solennitas extrinſeca præſumitur etiam, vbi agitur de modico præiudicio.*

22 *Res libera præſumitur, & bona fides, niſi contrarium probetur.*

23 *Scientia in genere ſiue alijs qualitatibus, & circumſtantijs quando ſufficiat.*

24 *Scire dicitur id quod vehementer opinatur, vbi veritas cum opinione concurrit.*

25 *Contrahens cum alio tenetur inquirere conditiones contrahentis, & qualitates rei, quæ veriſimiliter poſſunt deuenire ad notitiam.*

Limita tamen, vt num.26.

26 *Bona fides præſumitur, non mala, vbi quis non venit contra iura.*

27 *Aſſertio contrahentis de libertate rei præſtat bonam fidem.*

28 *Ignorantia eorum quæ ab alijs communiter ignorantur, præſtat excuſationem.*

29 *Conditiones rei,quæ non ſunt veriſimiles,vel contra cõmunem opinionem,vel ad inueniendum difficiles, non tenetur perquirere emptor,vel alius contrahens.*

30 *Dolus in omittendo,& falſum exprimendo præponderat culpæ.*

31 *Bandimentum, ſeu edictum perpetuum in omnibus innoteſcit: ſecus ſi momentaneum.*

32 *Exceptio emptoris de periculo euictionis & de retentione pretij donec ſit ſecurus,eſt vnum de remedijs principalioribus, quod ipſe habet.*

33 *Creditor qui pro iure ſuo obtinet ſubhaſtare, & diſtrahere pignus, non tenetur regulariter de euictione.*

Limita tamen, & declara, vt num.34.35.& 36.

36 *Cautio euictionis quomodo ſit præſtãda per creditorẽ,qui pro ſuo iure obtinuit ſubhaſtare,& diſtrahere pignus.*

37 *Actio de euictione regulariter non ligat inſolidum, ſed pro virili.*

Limita tamen quo ad neceſſitatem defenſionis. nu.38.

39 *Venditor pro ſeruitute non tenetur de euictione,ſed quãto minoris res eſt.*

40 *Cautio cum fideiuſſore requiſita à lege non comprehendit eum,qui eſt euidenter idoneus, ex communi.*

DECISIO CCLXXXI.

PLures fuerunt excitatæ difficultates. Prima,an ex
lite mota contra D. Io. Cæſarem emptorem ſuper
iſta vinea dicatur conſtare,quod immineat periculum
1 euictionis?in quo res eſt clara,quòd † vbicunque abſq;
dolo malo mota eſt aliqua controuerſia,cuiuſcunque
generis ſit,ſuper tota re vendita, aut aliqua illius parte,
tunc ſatis dicitur ad iſtum effectum imminere periculum
euictionis.l.ſi poſt perfectam. & ibi Petrus de
Bellaper.Bart.Odofred. Alber. Salic. & omnes, C.de
euict.idem Bart.Alber. & ceteri in l.habitationum §.
fin.de petic. & com.rei venditæ, & in l.1.§.ſtipulatio
dupl.de præt.ſtip.Specul.de emp & vendit. §.1.nu.8.
& ibi etiam Ioan.Andreas, Alex.conſ.65.col 1.& 2.in
5.& conſ.208.num.5 verſ.ſecunda defenſio.in 2.Grat.
reſponſ.135.nu.7.in 2.Fab.de Monte de empt. & vendit.q.6.
princ.nu.51. verſic.circa duodecimum, Rub.
Alex.in l. non ſolum.§.morte. col.104. in fin.verſi.erit
igitur 2.caſus. cum duabus ſequ. de noui operis nunc.
Ant.de Burgos 10 c.fin.num.15.de empt.& vend.Ideo
cum ſit mota lis per illos de Naris contra D. Ioan.Cæ-
ſarem ſuper reſponſione d. vineæ octo barilium vini,
ſatis in hac parte dicitur imminere periculum euictio-
nis. Neque refert quòd lis forte ſit ſuper ſeruitute, vel
cognitione dominij,aut forte ſuper poſſeſſione tãtum,
quoniam, vt inquit Alber. in l.habitationũ, §.fin.in fi.
de peric. & commod.rei vend. & expreſsè ſequuntur
2 plures ex ſupra citatis,non † refert quo genere iudicij
actum ſit,petitorio,vel poſſeſſorio.l.ſtipulatio iſta.§.ſi
quis forte,& ibi notat Ale. & alij,de ver.obl.poſt Bart.
& alios in l.vẽditores.eo.tit.& in l.3.de act.empt.Soc.
conſil.199. in 1.dub.lib.2. Moder. Ferrar.de Cephalis
3 conſil.268.nu.5.15.& 22.vel ad † cognitionem vel ſer-
uitutẽ, Moder. Hiſp. Ant.Gomeſ.de empt.& vẽd.c.2.
nu.45.& 47. Minus refert, quod nec Ioan. Cæſar,qui
excipit de illa lite,nec ille de Naris, qui mouerunt di-
4 ctam quæſtionem, iurauerint de calumnia. Ideò † lis
iſta ſit calumnioſa,quę nullum patit iuris effectum,vt
dicunt Doct. prædicti in d.l.ſi poſt perfectã. & in alijs
ſupra citatis.& Curt.ſen. in l.vnica.in fin. C. de ſeque.
poſſeſ.& fructuum. Chaſſa. deciſ.7. de dolo & cont.&
deciſ.5. vt lite pen. quoniã id procederet, ſi fuiſſet pe-
titum, alioqoin ſecus.l.ſi adulteriũ, cum alijs per Iaſ.
in l.cũ quid. ſi cert. petatur, & in l.vniuerſa.C.de pre-
cibus Imp.offeren.At hic non fuit oppoſitũ.& ſi in fu-
turũ petitũ fuerit,poterit ad cautelã deferri tale iura-
mẽtũ purgationis, vt dicunt Bal.Saly.Paul.& alij,in l.
non idcirco. C.de cõtrahen.empt.Moder.Menoch.de
arbitrat. iud.lib.2.centur.2.caſu 224. in fin. Et ſic ſtat
5 regula, quod dolus † non præſumitur niſi probetur.l.do-
lum. C.de dolo. Bal. & alij per Aym.conſ.8.nu.1.præ-
ſertim,quia præſupponitur in pũcto, quod iſti de Na-
ris ſunt in quaſi poſſeſſione exigendi, ex qua præſumi-
tur dominiũ incidẽter deductũ,& ceſſat ſuſpicio frau-
dis.l.ſi ſtip.iſta.§.hic quoque. de verb.oblig. Secunda

eſt

est difficultas, *an lis ista dicatur superueniße in limine contractus ad effectum, vt Io. Cæsar emptor possit retinere pretium, quousq; sint dati sibi fideiussores, iuxta dispositionē d.l.si post perfectā.* In quo etiā res procedit de pla
6 no. Nam † quousq; cōtractus regulariter, & verè non est perfectus, & inclusiuè vsq; ad realē solutionē pretij, si superuenit lis, dicitur venisse in limine cōtractus, d.l.habitationū. §.fin.d.l.si post perfectā. & vbique notatur, & in d.l.non idcirco. Glos. in §.nouissimè, vbi Aret.& alij.de suspect.tut. Azo.in summa.C.de per.& com.rei vēditæ.nu.3. Spec.Io. Andreas,& alij supra citati. Et Odofred.in d.l.si post perfectā.ad exclusionem d.l.requirit, quod pretiū si solutum in totū. Et Bal.idē dicit de omnimoda perfectione contractus,& respectu pretij solutionis. Villediego in tract.de legat.q.14.nu. 104.cum seq.inquit,ꝙ si in ipsa perfectione,& absolutione contractus statim superuenit lis, dicitur superuenisse in limine cōtractus ad effectū d.l.si post perfectā. Et idem, vt inquit, si in continenti superuenit, quia inesse videtur. Vnde cū ista quæstio venerit ante verā, & realē solutionē pretij ipsis creditorib. faciendā, sine dubio dicitur venisse in limine cōtractus. Non obstat, ꝙ lis fuerit orta postquā vinea erat iam subhastata, distracta, & tradita Io.Cæsari emptori, & postquam ipse realiter soluerat pretiū vineæ: Ipse enim de mandato iudicis deposuerat illud in eodem mōte consignandū creditoribus, quibus iudex mandauerit. Et cùm factū iudicis censeatur esse factū partis, dictum pretium breui manu per solutionē iudici factam confusum fuit, & desijt esse pretium vineæ, & contractus emptionis, ꝙ
7 vēditionis fuit in omni sui parte perfectus, ita † ꝙ cessat remedium d.l.si post perfectā. Nā ex hoc ex mente omnium in d.l.si post perfectā. respōdet Paul.de Cast.
8 cons.46.col.2. & 3.in 1. ꝙ remedium † retentionis, de qua in d.l.si post perfect.durat, quousq; pretium verè sit solutum ipsi creditori, ita vt non sufficiat, ꝙ fictè sit illi solutum, & fuerit confusum, aut desierit esse pretium, vt ibi per eum. Sed in casu isto non erat facta aliqua effectualis solutio, nō quidem per emptorem, qui
9 solùm deposuerat, & deponere † nō est soluere, Bar.& alij per Tiraq. de retract.lignagier.§.4. Gl.3.nu.3. nec per iudicem, quia repræsentat ipsum debitorem, quia nedum pretium non erat per ipsum iudicem cōsignatum creditoribus, sed neque creditores acceptauerant depositum. Et quamuis ante designationem credito-
10 rum, & acceptationē illorum deponens non † potuisset reuocare depositum, nihilominus interim remanet dominus pecuniarū, Bar.& alij in l.accepiā.C.de vsur. & in l.si ego.de neg.gestis. Dec.cōs.543.in fi. Tiraq. de
11 reconuent.4. §.Glos.9. pag.936. Et ideò † bene potuit deponens ex ista lite superueniente allegare retentionē harum pecuniarū. iuxta l.si in archa. vbi plenè notatur, de cond.indeb.& l.si me & Titium. ff.si cert.petat. Pau.de Cast.d.cons.46.vol.2.in 1.& potest hic absque dubio admitti.d. Villadiego in d.tract.de leg.q.14.nu. 105. vt satis sit, ꝙ superuenerit periculū in continenti, ex quo nedum pretium non erat consignatum, sed nec potiores creditores declarati, nec illi acceptauerūt de-
12 positum, præsertim quia † exceptio retentionis est ceteris fauorabilior: potest enim etiā in ipsa executione opponi, cùm tantùm differatur, & non rescindatur iudicatū. Pau.de Cast.cons.166.col.3. in 2.& alij p Aym. cons.148.nu.2.& contentatur de solo facto, vt latè cumulans Aym.cōs.65.nu.3.cū seq.Gram.d.cons.58.col. 1.Et cùm nō simus in mutuo, sed deposito, ex quo nec tacitè, nec expressè est data facultas vtendis pecunijs, Bal. consil.355.in 3. Antonius Gabriel, de rebus cred. cōclus.2.in fi.& depositum non est factū sponte, sed de
13 mandato iudicis, † deponens non amisit possessionē. l. interesse puto. vbi plenè notatur. ff.de acq. poss.& in l. licèt depositi, & sic est locus retentioni, cum deponens dicatur adhuc habere illas pecunias de iure, & de fa-

cto. Tertia est difficultas, *an constet de isto onere responsionis octo barilium*: Nam licet † ad effectū d.l.si post
14 perfectam, non sit necessarium, quòd immineat euictio, sed sufficiat illius periculū ex quocūq; genere iudicij, tamen ad effectū, vt venditor, vel emptor, aut vterq; dicātur habuisse notitiā dicti oneris, necessariū est, ꝙ constet de substātia, & sic ipso onere: nō enim po
15 test quis intelligere vel probare † qualitatē extra substantiā, & subiectum. l.si seruum mihi.§.1.de act.empt. l.eius qui in prouincia.si cert. pet.cum alijs per Bal. in l.2.col.1. C.de bonorū posses.secundum tabul. & in l. omniū.la 1. C.de testam. Et nō est dubium saltē, quòd constat de quasi possessione istorum de Naris à pluribus annis, & citra, vt latè deductum fuit corā me: Imò in petitorio ostendunt plura exēpla impositionis dictę annuę responsionis, & plures coniecturas, & circūstantias, quę fortè possent sufficere in petitorio, de quib. postea inter eos fortè agetur. Quarta est difficultas, *an cōstet, quòd Antonius Brunus, ad cuius instantiam dicta vinea fuit subhastata, & distracta D. Io. Cæsari emptori, tā de his haberet notitiā.* Et tenuerunt Domini sine difficultate pro sufficienti notitia Antonij Bruni ex eo, quia parū antea eadē vinea fuerat subhastata ad eiusdem Antonij instantiā, & in illo bandimento expressè fuerat dictum, ꝙ de vinea soluit barilia octo vini musti pro recōpensa vnius canneti. Ideò visa fuit Dominis notitia ipsius Antonij clara, cùm non solùm in bandimento prædicto facta sit mentio de quasi possessione, dū dicitur, ꝙ soluit, sed de proprietate dum asserit, ꝙ soluit illā propter recompensam vnius canneti, & siue fuerit Antonius Brunus ille, qui in dicto bandimento
16 fecit mentionem de his, † est clara illius notitia, iuxta l.non est ferendus, de transact. Bar.& alij in l.qui Romæ.§.duo fratres.in 3.& 4.q.de verb.oblig. siue alius,
17 † ex quo in eius præsentia, imò ad eius instantiam fuit factum bandimentum, vtroque casu probatur ad istū effectū sufficiens notitia. Glos.Batt.& alij in l.si tutor. C.de peric.tut. Alex.cōs.4.col.pen.vers.præsumitur.n. in 2.Moder.de Valle cons.36. nu.21. in 2. nam cum in principio bandimenti dicat, ꝙ illud fuit ad instantiam D.Antonij Bruni, & in fine sit ipsa expressio dictæ re-
18 sponsionis, non † est præsumenda alia persona extrinseca. l.si ita stipulatus §. Chrysogonus, vbi post Bar. & alios notat Ias.nu.40.cum seq.de ver.oblig. Alex.cons. 177.nu.4.in 7.Ruin. cons.131.nu.3.in 1.& consil.154. nu.12.in 5.Chassan.cons.30.num.32.& seq.præsertim, cùm vltra modicam impensam concurrat aliud admi-
19 niculū † vt in citatione cōmuniter considerant Doct. in l.cum seruus.de ver.oblig.& in d.c t. vbi Dec.col.3. & Ripa nu.20.de iudic.& in l.ad perem.eod.tit. Curt. Sen.cōs.76.col.pen.Aym.de antiq.temp.par.2. nu.36. & 39. Moder.in tract.de nullitatibus sub Rubrica,de nullitatibus ex defectu citationis. nu.44. Sarn. in reg. de triēna.q.33.in fi.Gig.de pens.q.48. Et hic concurrit etiam aliud, quia constat, ꝙ post illud fundamentū ad instantiā eiusdem Antonij Bruni fuit iterū subhastata d.vinea, cū prima subhastatio non habuisset effectum,
20 & ex præsenti † præsumimus in præteritum, vbi prout hic, adest aliqua probabilis causa. Saly.in l.ex persona. C.de proba.cum alijs per Alc.de præsumpt.reg.2.præsumpt.26. Accedit quod inspecto tempore dicti Bandimēti dicitur agi de nullo præiudicio ipsius Bruni: præiudicium.n. quod non extat tēpore actus, sed venit postea, non attenditur. Imol.& alij in c.1.de voto. Ange. cons.182.circa med. Dec.& alij in c. quæ in Ecclesiarū. de constit.& in l.vnica.nu.25.C.de manda. Princ. Sarn. in reg.de iure quæsi.q.3.& 7. Aym.cons.103.num.2.&
21 de annq.temp.par.4. nu.243.& vbi etiam † agitur de modico præiudicio, præsumitur solennitas extrinseca, Cur.sen.d.cons.76.col.pen.Dec.in d.c.1.col.3.de iudic.
22 & alij proximè citati. Non obstat, quòd † præsumitur res libera, & bona fides, quia verum in dubio, sed non

in claris, nam tunc essent cõiectutæ. Non obstat, quòd
ignorátia præsumatur, quia id cessat, vbi proberur sciẽ
tia, quę ex coniecturis probatur etiam ad iudicandum
malam fidem. l. nõ ex eo. & ibi notant Bal. & alij, & io
l. Celsus. nu. 18. de vsucap. Abb. cons. 81. nu. 2. in 1. Non
obstat, ꝙ non sufficit probare scientiam in genere, sed
cum omnibus qualitatibus, & circũstantijs, in c. con-
certationi. de appellat. in 6. cũ alijs per Alex. cons. 154.
23 n. 4. in 1. Quia † imò ad effectũ, de quo agitur, sufficit
probare scientiá in genere. Alex. cons. 39. nu. 6 in 2. cũ
alijs per Modernos de Valle cons. 36. col. fi. in 2, & Mo
derni de Alba. cons. 18. col. pen. Ille enim, ad cuius in-
stantiá fit subhastatio, & deliberatio rei venditæ, tene-
tur claré nominare emptori onera, & qualitates rei
vẽdendæ, de quib. habet notitiam vel credulitaté, nec
sufficit in genere, vel obscuré, aut captiosé illa expri-
mere. l. quæro, & ibi Paul. de Cast. & alij. de act. empt.
Corn. cõs. 81. n. 4. in 3. Alex. cons. 14. nu. 5. cũ sequen. &
24 cons. 63. n. 9. & fi. cũ seq. in 6. Satis enim scire † dicimus
id, quod vehementer opinamur, pręsertim, vbi cũ opi-
nione cõcurrit Veritas. Glo. & alij per Ias. in l. certũ. ff.
si cer. petat. Antonius Gabriel. de cõmunib. opinionib.
tit. de criminalibus. concl. 33. nu. 5. Ideò ad istũ effectũ
non interest, an is circumstantias omnes sciat, vel tan-
tùm in genere. Quinta est difficultas, *an in istis constet
ac bona, vel mala fide D. Ioan. Cæsaris emptoris ante de-
liberationem in eius fauorem factam*. Et quamuis ali-
qui dubitarent contra D. Io. Cæsaré, ex quo illi de Na-
ris erant in quasi possessione, & plures exegerant, ꝙ
verisimiliter fit publicé. & in anteriori bandimento iá
expressum fuerat, quod vinea habebat istud onus, &
25 qui cũ alio † contrahit, tenetur inquirere conditiones
cũtrahẽtis, & qualitates rei, quę verisimiliter, & de fa-
cili possunt deuenire ad notitiam. Notatur in l. qui cũ
alio. de reg. iuris. Et quia pręsumitur, quod res sit libe-
ra, ex l. altius, & l. ii. C. de seruit. cũ alijs per Corn. cons.
30. n. 5. in 4. Alex. cons. 129. n. 2. in primo. & cõs. 55. nu.
19. in 4. Alc. de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 3. Quod
ignorantia pręsumitur, & nõ scientia. reg. præsumitur,
de reg. iuris, laté Gabr. de cõmunibus opinionibus, d.
26 conclus. 5. per totam. Quòd † bona fides, nõ mala, vbi
quis non venit contra iura. l. meritò. pro socio. cũ alijs
per Dec. cons. 420 nu. 2. Ias. in §. sed istæ. nu. 100. de act.
Alc. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 5. Gabr. de cõibus
opinionib. ti. de criminalib. cõcl. 2. n. 27. Videbãtur ali-
quib. ex Dominis debiles, & elisæ istæ præsumptiones
per alias proximé datas cõtrarias, nõ autẽ in istis præ-
sumpt. datur gradus, & fortior vincit. l. 1. C. de adult.
cũ alijs per Alex. cõs. 132. col. fi. n. 5. Dec. cõs. 415. col. fi.
Moder. de Alba cõs. 18. per totũ. Nihilominus Domini
in casu isto cõcluserunt pro D. Io. Cæsare, quod nõ con
stet veré nec præsumptiué, ipsum ante deliberationẽ,
aut de tẽpore liberationis sciuisse onus istius respõsio-
nis tam ex iuris præsumptionibus proximé adductis,
27 quàm ex alijs, & præcipué, † quia assertio contrahen-
tis de libertate vineę præstat bonã fidẽ. Glos. mag. in fi.
in l. quæsitũ. ff. quando actio de peculio sit annalis. Bar.
in l. 1. in fi. de eo per quem factum fuerit, cum alijs per
Bal. in d. l. Celsus. col. 20. ver. 3. principalis conclusio, de
vsucap. vbi tenet, vt dictum fuit, & verificatur per ea,
quę assertur laté post alios Corn. cõs. 226. n. 3. cũ sequẽ.
in 2. Et cũ in bandimento dictum sit, ꝙ vinea erat libe-
ra, prout communiter dicebatur, non potest dici crassa
28 † ignorátia emptoris, si ignorauit, ꝙ ab alijs cõmuni-
ter ignorabatur, vt laté post alios cumulat Tiraq. de re
tract. lignager. §. 35. Gl. 4 n. 27. pag. 718. nec debuit em-
29 ptor perquirere conditiones † rei emptæ, quæ nõ erãt
verisimiles, aut quas contra communẽ opinionem, &
sic cum difficultate poterat inuenire. Glos. in l. loco de
acq. poss. & in l. si duo. vbi etiã Ang. & alij. de acq. hæ-
red. Alex. & alij per Dec. in l. si per errorẽ. nu. 9. in fi. de
iurisdict. omnium iudicũ. Rip. lib. 2. respon. c. 12. nu. 3.
Calcan. cõs. 24. col. 4. circa mediũ. Crot. in l. filius fami-
lias. §. Diui, nu. 170. q. 8. de leg. 1. Curt. iun. cons. 59. an-
te finẽ. Cagn. in l. qui cũ alio. n. 18. de reg. iuris. Tiraq.
de retract. lignagier, in fine. nu. 41. & 44. pa. 768. cũ se-
quen. Antonius Gabriel. de reg. iuris, concl. 6. n. 42. Nõ
obstat, ꝙ in eodem bandimẽto sit dictũ, quòd emptor
se informaret: Nã si Antonius ignorasset penitus dictá
respõsionem, dicta protestatio releuasset, si emptor de
facili, & verisimiliter potuisset scire, sed cũ Antonios,
vt dictũ est, sciuerit, aut saltem vehemẽter crediderit,
non potuit tacere, & multò minus contrariũ asserere,
vt bene per Paulom de Cast. in d. l. quæro. & per Corn.
& Alex. in locis citatis; Imò licèt Dominus Io. Cæsar
aliquid de his intellexisset, ita quòd fuisset dubius, &
30 debuisset perquirere, nihilominus dolus † Antonij in
omittẽndo, & falsum exprimendo præponderat culpę
d. Io. Cæsaris, si qua in ea fuisset, vt bene deducit Alex.
d. cons. 14. nu. 9. cum seq. in secũdo. Non obstat, quòd
in primo bandimẽto fuerat hoc iam expressum, & de
eo verisimiliter habuerit notitiá d. Io. Cæsar. quia dixe-
runt Domini, ꝙ cum illud bandimentum iam præces-
31 sisset per quatuor menses ante, & non fuisset † perpe-
tuũ, sed momentaneũ, affecit tantùm illos, quos tunc
negotiũ tangebat, sed non alios, quia non solet alijs in-
notescere. l. sed & si pupillus. §. de quo palam, ibi, præ-
scriptũ esse oportet. de instit. act. Authen. at qui semel,
vbi Bar. nu. 15. & 16. C. quom. & quando iud. Abb. c. 1.
nu. 16. de postul. prælat. Sextò difficultas erit, *an Do-
minus Ioãnes Cæsar possit licité pretium retinere, donec
sit sibi cautum de euictione*. Et res nullam habet diffi-
cultatem pro D. Io. Cæsare: Nam cùm superuenerit lis,
est quæstio super responsione, aut seruitute rei venditę
antequam fuisset integraliter solutum pretium, inter
32 cetera remedia, quæ † habet emptor, est excipere de
periculo euictionis, & de retentione pretij, donec sit
factus securus. d. l. si post perfectam. C. de euict. & ibi
notant omnes, & in d. l. non idcirco. C. de contrahen.
empt. & in d. l. habitationũ, §. fi. de peric. & commod.
rei vẽditæ, & in d. l. 1. §. stipulatio. de prær. stipul. Ang.
cons. 121. col. 1. & 2. & in Auth. de fideiuss. §. quod au-
tẽ. in fi. Aret. in §. nouissimé, nu. 4. de suspect. tut. & in
§. actionum, nu. 17. ver. quæro an perfecta venditione.
Romanus cons. 8. ante finẽ, Bertr. cõs. 60. in 2. in antiq.
Neuiz. cons. 37. nu. 15. Mod. Hisp. Antonius Gomes. in
d. tract. de empt. & vend. cons. 2. nu. 26. Grammaticus
consil. 106. in ciuil. Azo. & Spec. Io. Andreas, Alex. Soc.
Fab. de mõte. Grat. Rub. Alex. & alij in 1. & 2. q. citati.
33 Non obstat, quod creditor, † qui pro iure suo obtinet
subhastare & distrahere pignus, non tenetur regulari-
ter de euict. l. 1. & 2. C. cred. euict. pign. nõ deb. Negus.
34 in tract. de pig. par. 6. membro 1. q. 5. nu. 40. Nã † hæc
regula declaratur. Primò, quádo is, qui vendit, aut ob-
tinet subhastationẽ, est sciẽs, prudens, & occultat vitiũ,
aut seruitutẽ rei, l. fi. C. cred. euict. pign. non deb. Glos.
Bald. Salic. & alij, in d. l. 1. C. eo. Negus. de pig. parte 6.
membro 1. q. 5. Aym. consil. 221. num. 9. in 2. declarat.
35 Secundò, quando † in limine contractus superuenit
periculum euictionis, tunc enim causatiué per viam
exceptionis potest retineri pretium, donec sit factus se
curus, vt in locis supra citatis. Et hoc procedit etiá in
venditione pignoris per subhastationem factam, vt si
ante solutionẽ pretij superuenerit quæstio, aut lis su-
pra re subhastata, & deliberata, potest emptor vti re-
medio. d. l. si post perfectam, quia factũ iudicis reputa-
tur esse factũ partis, vt expresse tenent post Iacobũ de
Aret. Io. Andr. Alb. & alios antiquos, Bar. Ang. Alex.
Hercul. & alij, in d. l. à Diuo Pio, §. si post editã. de re
iudica. Et quamuis Imo. & Ias. ibi videantur dubitare:
tamen Alex. & Herc. bene respondẽt, & euacuant dif-
ficultatem. Vltima est difficultas, *ad quam cautionem
de euictione teneatur Antonius, si vult consequi pretium
pro rata sui crediti*, & pariter res est clara, quòd tenetur
pro

pro illa rata pecuniarũ ipsi soluendarum cauere non
simpliciter de euictione, sed ad simplum cũ vsuris, ha-
36 bita ratione † fructuum, & pro totali interesse, cũ fue
rit sciens, vt declarat Antonius Gomes. de empt. &
vendit. nu. 45. vers. 2. limitatur. & nu. 47. vers. sed præ-
dictis, post Ang. Alex. & Hercul. in d. §. si post aditam,
& sic debet cauere defensurum iri, aut indemnẽ con-
seruare, non solũ pro illa qõne tũc mota, vt dicũt Bal.
& Salic. in d. l. non idcirco, sed in quacunq; alia in fu-
turum mouenda, vt cõiter tenent Doct. Cyn. Bar. Sal.
& fere omnes, in d. l. si post perfectã. in d. l. habitatio-
num, §. fi. & d. l. 1. §. stipulatio duplæ. Pau. de Cast. d.
cons. 46. col. 2. in 1. Ange. d. cons. 127. in fi. & in Auth.
de fideiussorib. in fi. Antonius in d. §. nouissime, nu. 4.
de suspec. tutorib. & in §. actionũ, nu. 16. de act. Alex.
cons. 65. col. 1. & 2. in 5. Soc. cons. 208. col. pen. in fi. cũ
seq. in 2. Imol. in c. fi. nu. 21. & ibi etiam Antonius de
Burgos de empt. & vend. q. 6. princ. num. 51. vers. circa
12. in fi. Gramm. d. cons. 12. nu. 106. Grat. cons. 135. in
fi. in 2. Et quamuis Imol. in d. l. 1. §. stipular. de præt.
stip. & Rub. Alex. in d. §. morte. col. 105. nu. 80. in fi. te-
neant contrarium: tamen idem Imol. in d. c. fi. n. 21. vt
dictum est, tenet cõem, & Rub. Alex. in d. §. morte. ni-
hil addit, q cõis opinio non considerauerit, vt bene
considerant Moder. in tracta. de euict. §. 5. num. 49.
Non obstat, q Antonius non debet in solidũ ad ista
37 teneri, ex quo † actio de euict. regulariter nõ ligat in
solidũ, sed pro ciuili, vt latè deducunt Moder. Ferrar.
de Rousagallis in l. eandem. in prin. nu. 43. cum pluri-
38 bus sequentib. ff. de duob. reis. Nã † quicquid sit quo
ad alios effectus, tñ quo ad necessitatem defensionis,
in qua tñ hic potest intrare obiectio, cõpetit in soli-
dũ, vt est tex. clarus, & ibi notant oẽs in l. ex causa,
presertim Ias. de act. Ang. & Imo. in l. 1. de ver. obl. vbi
Moder. proximè citati nu. 49. in fin. Non obstat, q de
seruitute vẽditor cõuenitur nõ simpliciter de euictio-
ne, sed qũ minoris res est, aut qñ minoris si sciuisset,
39 emisset. Qm̃ † id est, qñ fuit ignorans venditor, & id
vult emptor, sed non illo sciente & emptore volente,
vt bene declarant d. Moder. Hisp. Anto. Gomes. in d.
tract. de empt. & venditione. c. 2. nu. 45. versi. 1. limita.
Non obstat, q Antonius sit idoneus, & locupletissi-
mus, ideò non teneatur fideiussorem præstare. Qm̃ id
videbatur R. D. iudici, qui cognoscit de causa, quãuis
hæc res sit maximè controuersa, an quis dando solùm
nudam cautionem cum simplici omnium suorũ bono-
rum hypotheca, liberetur ab isto onere cautionis. Nã
Abb. in d. l. si post perfectam. C. de euict. tenet, q ista
40 † cautio cũ fideiussore requisita à lege non cõprehẽ-
dit etiam eum, qui euidenter est, & erit idoneus. Et
idẽ tenet Alex. in l. diuortiu. §. interdũ. col. fi. in princ.
solut. matr. Iac. de Sancto Georg. in l. 1. nu. 8. vbi etiam
Io. Sadolettus, qui satisdare cogant. Catellia. Cotta in
memor. in verbo, cauer cũ fideiussore. Plot. in l. si qñ.
§. 26. nu. 4. Grat. d. resp. 135. nu. 13. in 2. addit. ad Affli.
dec. 171. in principio, vbi allegat Tiraq. addi. ad Alex.
cons. 37. nu. 15. in verbo idoneus, in 2. In contrarium q
non cõprehendat talem æquè idoneũ, tenet Bart. nu.
14. est in l. priuatæ. de murileg. li. 12. C. & in l. quicun-
que. de feud. patrim. eo. lib. Bal. quem sequitur Affl. d.
decis. 171. in fine. Pau. de Cast. in d. l. 1. & ibi bene etiã
Soc. qui dicit ita fuisse consultum per Doct. peritissi-
mos, & ibi etiam Ias. & cõiter alij, qui satisdare cogãt.
& in d. l. diuortio, §. interdum. ff. solut. matr. Alex. cõs.
37. nu. 14. cum sequen. in secundo, & cons. 65. in fi. in 5.
vbi attestatur de commu. Fel. c. ad hæc, vers. itẽ notat.
de sententia excommuni. Dec. & Cagn. in l. plus cau-
tionis, de reg. iur. Hip. in Rub. de fideius. nu. 178. cum
seq. Alex. in l. satisdationis, de verb. sig. Mod. Asten. de
Nactu. cõs. 262. Mod. de Menoch. in tract. de arb. iud.
lib. 2. cẽt. 3. casu. 224. n. 4. & adducit in casu satis simili
Affli. d. decis. 171. & hæc opinio in casu d. l. si post per-
fect. & d. l. habitationũ. in §. fi. cum similib. in quibus
non fit expressa mentio de fideiussore, sed de cautio-
ne, seu releuatione, vt cõsiderant Doct. in d. l. plus cau-
tionis, videtur satis probabilis, quãuis Sadolet. in d. l.
1. qui satisd. cogan. respondere conetur omnib. funda-
mentis pro ista opinione, præcipuè à Soc. & Ias. addu-
ctis: tamen tota hæc materia videtur residere in arbi-
trio iudicis, vt per Alc. in d. l. satisdationis. & Tiraq. de
retract. lignagier. §. 1. Gl. 18. nu. 45. Timere igitur de-
bet iudex solum dolum saltem præsumptum istius
creditricis, & illius facultates & ceteras circũstantias.

CANTVCCII.

Calaguritana Prioratus. Lunæ, 10. Octo-
bris. 1580.

SVMMARIA.

1 *Constitutio de publicandis quid requirat ad eius imple-
mentum.*

2 *Publicatio rectè facta dicitur quando authentica scriptu-
ra exhibetur.*

DECISIO CCLXXXII.

PRoposui dubiũ in hac causa, *an ex cessione Andreæ
iuris sibi ad hunc Prioratum competentis in fauorẽ
Alphonsi, fuerit abdicatum ius ab ipso ita, vt non poterit
de nouo cedere in fauorem D. Ferdinandi*. Decisio autẽ
propositi dubij ex eo maximè pendebat, an esset per
1 Alphonsum satisfactum † constitutioni fe. rec. Pij V.
de publicandis resignationibus. Duo. n. opponebãtur
pro parte Ferdinandi. Vnum, q publicatio erat facta
sine literis expeditis. Alterum, quòd fuerat publicata
resignatio cum relatione ad lib. & fol. registri in Rom.
Cur. sine exhibitione supplicationis cum consensu à
tergo. Et quo ad primam oppositionem Domini dixe
runt, illi non esse locum, quia Bulla non requirit publi
cationem literarum, sed tantum resignationis. Vnde
cũ hoc non dicat, nec nos dicere debemus. l. illam, C.
de collat. c. ad audientiã. de decim. Gemi. in procem. 6.
§. fi. num. 3. Cassad. decis. 22. super reg. Quod eo magis
dicẽdum est. Nam si Papa voluisset in litigiosis, quòd
literę expedirentur, vtique non mandasset, vt loco lite
rarum instrumẽtum consensus cum data supplicatio-
nis in actis causæ annotaretur: Dixisset enim vt literæ
annotarentur, ex quo facilè conijci poterat, quòd sola
supplicatione non cõtendebatur: sed cùm dictam an-
notationem annotationi literarũ æquipollere volue-
rit, satis publicationi satisfit, licèt ad obtinendum pos-
sessionem beneficiorum, quorum possessio capi potest,
requirantur literæ, iuxta Extrauag. Iulij Tertij. Quo
vero ad secũdam oppositionem fuit resolutum à Do-
minis per publicationem factam à Notario sine sup-
plicatione cum relatione ad lib. & fol. registri suppli-
cationum in Rom. Cur. non esse satisfactũ dictæ con-
2 stitutioni; tũc. n. dicitur rectè † facta publicatio, quãdo
authentica scriptura exhibetur, licèt non legatur, vt
in terminis regulæ de publicandis tradit Gl. ad d. reg.
& Rebuff. in sua prax. ad ipsam regulam. Glo. 10. nu.
12. & faciunt trad. per Rip. in l. quod te. n. 63. ff. si cer.
pet. Vital. in Cle. causa, in princ. nu. 22. de elect. Quòd
ad certificationẽ rei, in qua requiritur scriptura, exhi-
bendũ est authenticũ instrumentũ, cuius copia saltem
haberi possit, idque rationi conuenit. Primò enim cũ
Bulla mãdet publicari resignationes, vtique intelligit
de validis resignationibus, non autem de informibus:
Supplicatio verò registrata continet tantũ admissionẽ
resignationis, nõ autẽ consensum resignãtis, sine quo
resignatio non subsistit. Ergo de huiusmodi loqui nõ
præsumitur. Secundò aperta esset via fraudib. si prædi
cto modo liceret publicare. Ex quo. n. consensus resi-
gnantis perficit resignationem, posset hic remanere in
possessione beneficij resignati, allegando, q tali resi-
gnationi in publicatione enunciatæ, & ad quã fuit fa-
cta relatio, ipse nõ præstitit cõsensum, & de dicto con-
sensu per supplicationẽ registratã minimè cõstare po-
test:

test. Post obitum autem ipsius resignatarius exhibendo resignationem cum cõsensu eluderet ordinarium, & eos, ad quos spectat certos esse de vero rectore beneficij, vel saltem liti causam præberet. Quibus omnibus Sanctissimus Pontifex obuiare quàm maxime voluit, ex quibus sequitur, quòd cùm publicatio male facta fuerit, ius penes resignantem remansit, & ipse in fauorem Illustr. Dom. Ferdinandi denuò poterit resignare.

CANTVCCII.

In eadem, Veneris, 4. Nouembris, 1580.

SVMMARIA.

1 *Notitia vndecunque habita quando nullum affert praiudicium, sufficit ad effectum sortiendum.*

2 *Publicatio qualibet qua non fit nisi ad certiorandum, sufficit.*

Contrarium tamen ad effectum constitutionis de publicandis, vide num. seq.

DECISIO CCLXXXIII.

Domini nõ fuerũt concordes in resolutione propositæ difficultatis, *an publicatio cessionis Andreæ facta in fauorem Alphonsi teneat, vel ne?* Licèt. n. plures in genere tenerent, per supplicationem factam eo modo, quo facta fuit per eũ, non esse satisfactum constitutioni, tamen aliqui hoc casu credebant, publicationem sustineri posse. Mouebat eos auctoritas Card. in Clem. causam, §. fin. de elect. quem refert, & sequitur Felin. in c. cum contingat, num. 6. vers. 6. conclusio, 1 de rescript. videlicèt, quòd; quando notitia nullum affert præiudicium, tunc vndecunque habita sufficiat, præcipuè cum, quando aliquid fit solenniter actum, sit arbitrarium iudici, vt idem Card. in d. Clem. §. verum, num. 2. Quòd autem ad nullum actum præiudicialem, nec pars, nec ordinarius arctetur, patet, quia nec nouus collitigans subrogatur, & Ordinario iam fuoc ligatæ manus ex causa litis pendentiæ super huiusmodi beneficio, præcipuè cũ in reliquis, quæ veniebant in curia adimplenda, fuit satisfactum, & cesset dolus: Et hæc publicatio habet fundamentum veritatis, cũ supplicatio sit registrata fol. enunciato. Si enim Bulla voluisset indubitatam, & specificam publicationem omnium, mãdasset etiam publicari annotationẽ supplicationis cum consensu factam in actis causæ: Et tamen hoc non mandat, sine quo resignatio annullatur, prout irritatur, si non publicetur, licet coosensus 2 in actis causæ fuerit annotatus: Et ideò 1 dicebãt sufficere istam publicationem, cùm non fiat, nisi ad certiorandum, Alex. consf. 24. nu. 4. lib. 4. Alij autem † te-3 nentes contrarium mouebantur auctoritatibus in alia positione allegatis, quibus additur Tiraq. de retra. lignag. §. 36. Glos. 2. nu. 32. vbi dicit, istam persunctoriã denunciationem non sufficere, vbi à lege requiritur, & dicebant aperiri viam fraudibus, si publicatio modo prædicto fieri posset, quibus ad salutem animarum pro commodo ordinariorũ, & validitate cõtractuum Bulla voluit prouidere. Nec obst. quòd ad nihil præiudiciale obligat ipsa publicatio. Quia eùm post finitam litem non sint amplius ligatæ manus ordinarij, si erit certus de vero rectore, scire poterit, per cuius, obitum vacet beneficium, & non sine causa credendũ est voluisse Sanctissimum Pontificem, vt etiam resignationes eorum beneficiorum, quæ ordinarius conferre non potest, publicentur. Addebant etiam aliqui, quòd verbum, *Resignatio*, intelligatur non solùm de facto ipso resignationis, sed etiam de scriptura ipsius, cùm Bulla mandans publicari resignationes veniat exponenda pro ipsa supplicatione, non autem pro mero facto, sicut verbum, *Contractus*, accipitur non solùm pro eo, in quo partes conueniunt, sed etiam pro scriptura conuentionis.

CANTVCCII.

In eadem, Lunæ 14. Nouembris. 1580.

SVMMARIVM.

1 *Publicatio, de qua in constitutione de publicandis, debet annotari in curia.*

DECISIO CCLXXXIV.

Domini pro maiori parte steterunt in decisis. 10. Octobris elapsi, auctoritatibus, & rationib. allegatis in dicta decis. & in discursu sub die 4. præsentis mensis, iunctis his, quæ pro D. Ferdinando allegantur, quæ Dominus placuerũt: Cùm enim Papa voluit hic in curia annotari instrumentum consensus, vbi de eo 1 quandocunque doceri potest, multò † magis id voluisse præsumitur obseruari in publicatione, quæ fit in partibus, vbi de tali consensu nullo modo poterit constare. Deductis pro Alphonso dixeruot, bene esse responsum per informantes pro dicto Ferdinando.

CANTVCCII.

In eadem, Lunæ, 23. Februarij. 1580.

SVMMARIVM.

1 *Notarius testari non potest de actu præterito.*

DECISIO CCLXXXV.

Stantibus iuribus vltimo loco per Alphonsum productis, an sit recedendum à decisis, Domini stete-1 runt in decisis: Nam † Notarius de actu præterito testari non potest. Aegyd. decis. 61. Aym. consil. 161. Fel. in c. quoniam contra. col. 19. de probatio. præcipue cũ adminicula adducta sint multum turbida.

CANTVCCII.

In eadem. Lunæ, 10. Aprilis. 1581.

SVMMARIVM.

1 *Publicatio resignationis beneficiorum requiritur, in quibus fit collatio in forma dignum.*

DECISIO CCLXXXVI.

AN in casu, de quo agitur, fuerit necessaria publicatio cessionis, seu resignationis, & intret constitutio de publican. Præsupposita cessione, seu resignatione Andreæ de Casarruuios in fauorem Alphonsi super Prioratu, de quo agitur, qui obtinuit gratiam in forma dignũ ordinario directam, illamque totam mensem à die datæ præsentauit. Et resolutionibus in hac causa factis, Domini fuerunt concordes, quod attento tenore Bullæ, necessaria erat in proposito earum publi-1 catio. Quia 1 comprehendit resignationes beneficiorum, in quibus fit collatio in forma dignum, ex generalitate, & prægnantia verborum. An autem isto casu obstet lis, dixerunt super eisdem informationibus particulariter videndum.

CANTVCCII.

In eadem. Mercurij. 10. Maij. 1581.

SVMMARIVM.

1 *Publicationis tempus currit à die data, non autem præstiti consensus.*

DECISIO CCLXXXVII.

FVit resolutum, in casu, de quo agitur, fuisse necessariam publicationem, & esse locum cõstitutioni fe. re. Pij V. non obstant deducta pro Alphonso de Sancto Petro. Quia verba vniuersalia Bullæ, secundũ opin. Dominorum comprehenderunt istum casum. Tum quia Papa mandat, huiusmodi publicationem fieri, etiam si ex quauis causa possessio capi non possit. Tum etiam quia, cum nihil magis impediat vires resignationis quam defectus consensus resignantis, nihi-1 lominus constitutio vult, quod † tempus currat à die datæ, nõ autem præstiti consensus, & sic ratio temporis, à quo resignatio poterit dici valida, nulla habetur. Secundò (& in hoc omnes Domini conuenerunt) cessat prætensum impedimentum, cum potuisset Alphõ-

sus

fus expedire literas, & in illis exprimere huiusmodi litem, aut illam exprimendi in supplicatione facultas dabatur absque vitio attentatorum, & obtinendi provisionem ab ordinario, vt bene deducitur per D. Baldinatium. Tertiò, nihil impediebat, quin ipse à mo peteret deputari examinatorem, & collationē beneficij, iuxta dispositionem Clemē. anditor. de rescript. Et fuit resolutum coram R.P.D. Aldobrādino. in vna legionen. canonicatus. Vnde cū non adsint impedimēta, & si quę excogitari possent, facile tolli potuissent, non debet Alphonsus ipsis iuuari. l. poteft. ff. de regu. iur. Allegata in causa Taurien. Archipresbyteratus procedunt in terminis regulæ antiquæ de publicando, non in terminis huius constitutionis præcisè loquentis, & quæ nullam potest recipere declarationem, & interpretationem, stante clausula sublata.

SERAPHINI.

Vrbeuetan. Fideicommissi. Die Lunæ, 31. Ian. 1575.

SVMMARIA.

1 *Probatio descendentiæ per antiquitatem habet vim famæ publicæ.*

2 *Probatio graduum debet esse distincta.*

DECISIO CCLXXXVIII.

Conclusum non esse sufficienter probatam descēdentiam. Primò, quia præter testamentū Petri fideicommittentis, & Vgolini cętera instrumenta non sunt in forma probante. Secundò quia dempto tempore inchoatæ litis de anno 1544. d. instrumēta non sunt antiqua per spaciū cētum annorū, iuxta opinionem, quam Rota tenere solet. Tertiò, quia etiam in antiquis vnicū instrumentū non sufficit, sed saltē duo requirūtur, quia cū probatio per antiquitatem habeat
1 vim famæ publicę, sicut † illa nō probatur per vnū testē, minus probatur ista, quæ illi ęquipollet, vt p Are. in c. cū causam. n. 22. de prob. & p Fel. & Aym. & alios per informātes allegatos. Non obst. φ Alex. & alij hic allegati dicāt, cōtrariū seruari in materia probationis descendentię, quasi, φ hæc materia sit difficilis probationis. Quia respōdetur, φ si rectè consideretur eorū verba, ipsi hoc nō dicūt. Imò in causa Rom. Cappellaniæ de Capizucchis fuit dictū, requiri plura instrumēta, &c. Nec pro adminiculis placuerūt testes, quia primus est de auditu, & licet super 25. art. videatur deponere de publica voce & fama, tamē non deponit, q̄d Leonetus esset filius Petri, sed deponit de descenden-
2 tia in genere, cum † tamen probatio graduum debeat esse distincta, iuxta c. licet ex quadam, extra de testib. vbi Abb. nu. 12. Dec. cons. 323. nu. 6. vers. pręterea.

Discursus in causa supradicta.

Reuerende Pater, si causa ponitur super ijsdē supplicamus reassumi data per nos die 9. Decembr. 1580. & pro fauorabili resolutione dicimus, quod ex decisione data appareat, descendētiam probari debere, non in genere, sed distinctè per gradus. Et φ super quolibet gradu sunt necessariæ enunciatiuæ duorum instrumentorū antiquorum. Vnde sequitur, quod iste gradus Petri primi à Berengario secundo nullo modo possit dici probatus, quia non habeat nisi vnū instrumentū, & quia testes non deponunt in specie de hoc gradu, sed generaliter de descendētia, vt to illorū copia, quæ denuo datur. Item primus testis nihil probat, quia eius dictū est fundatū in eo, quod auia Voltes erat oriunda de domo Ortoneda, quasi quod oēs de Ortoneda sint de genere fundatoris, cū tn ex actis apparent infiniti Ortoneda ante, & post fundatorē, qui non fuerunt de illius genere. Præterea isti testes dū deponunt de fama, loquuntur per verbum, *est*, & sic de tempore litis, quo casu talis probatio non releuat. Nec suffragatur, quòd in processu adsint alia instrumēta, in quibus legitur, Petrus Ortoneda, quia (vt diximus) nullos ex illis est filius, secundi Berengarij, vt aduersarius prætendit; sed sunt de domo Ortoneda filij aliorum, qui non sunt de genere ipsius fundatoris, vt in copia, quæ datur de duobus duntaxat, omissis alijs, qui sunt de alio longiore tempore, & qui (vt diximus) omnes enunciantur filij aliorum, & nō Berengarij, nec de Riuocanarum, de quo erat ille secundus Berengarius, sed de alia patria. Quare supplicatur pro fauorabili resolutione.

ROBVSTERII.

Tricaricen. Tenimenti. Die 21. Februarij 1578.

SVMMARIA.

1 *Narratiua verba priuilegij non probant, nisi adminicula inueniantur.*

2 *Enunciatio vnica Principis probat in antiquis, nisi in his, in quibus Princeps non potest libere disponere, vel quando agitur de præiudicio tertij.*

DECISIO CCLXXXIX.

Fuit propositū dubium, & Domini pro decisione causæ in primis mandarunt, vt conficiatur planta formiter, sine tamen retardatione disputationis, & quod videantur primo iura monasterij actoris, & postea Reuer. D. Episcopi, deinde vtriusque partis dicta testium, & postea in concursu omnia videātur. Et primo cū de iuribus tantum monasterij dubitetur, an termini terminans ista duo territoria sit flumen Salandræ, an verò radices Montium. Maior pars Dominorū
1 tenuit, φ † priuilegium Regis Rogerij nō sufficit pro probatione confinium, de quib. in dubio, nisi concurrant adminicula, quia verba dicti priuilegij circa fines sunt narratiua, iuxt. doctr. Gem. in c. si Papa. nu. 7. de priuil. in 6. & ibi Franc. num. 4. Et licet simus in antiquis, tamen non sufficit vnica enunciatio, sed duę saltem requirūtur factæ à diuersis personis, & Achil. decis. 6. de iure patrona. Nec specialiter est in Principe, φ sufficiat vnica eius enunciatio in antiquis, quia Dec. in contrarium allegatus, in cons. 149. nu. 14. ver. 5. prædicta conclusio, non dicit, quod sufficiat vnica enunciatio Principis, nec id etiam dicit Ias. in consi. 165. col. 3. ver. 2. principaliter vol. 3. Nam licet dicat, quod enunciatio Principis in antiquis plene probet, tamē Domini intelligūt de duab. enūciatiuis ex supra
2 d. decis. Achil. qui alios allegat. Præterea, quod † vnica enunciatio, siue dispositio Principis probare in antiquis, in hoc non procedit in his, in quib. ipse Princeps non potest libere disponere, & quando agitur de præiudicio tertij, vt per Aym. cons. 293. nu. 4. & in tract. de antiq. temp. par. 1. §. 1. nu. 16. & 20. Crescen. decis. 49. & 89. At Rex Rogerius non potuit aliquid disponere super confinibus territorij Ecclesię, cum hoc non spectaret ad suam iurisdictionem, & quia hic agitur de præiudicio Ecclesiæ Tricaricen. quæ est in possessione territorij, de quo agitur. Quo verò ad sententiam Domini ex ea non surnebant sufficiens adminiculum, quia est lata inter alios, & est sine processu & patitur altas rifsiones, de quibus hic per informantes.

ROBVSTERII.

In eadem. Die 22. Maij 1579.

DECISIO CCXC.

Dominis non omnino placuerunt isti testes, propter suspiciones contra eos allegatas, de quibus tamen habebitur ratio in concursu probationum.

ROBVSTERII.

In eadem. Die 13. Nouembris 1579.

DECISIO CCXCI.

Fuit resolutum, quod instrumenta, de quibus in dubio, saltem aliqualiter coadiuuant dicta testiū examinatorum pro parte monasterij.

ROBVSTERII.

In eadem. Die 6. Iunij 1580.

DECISIO CCXCII.

Fuit resolutum, *quod sex testes examinati pro parte R. D. Episcopi, de quibus in sūmario præsuppositio, bene probant, quod flumē Salandræ antiquitus habebat eū alueū,* quem

quem prætendit D. Epiſcopus, videlicet poſt Cannoſam, et Vignaliciot, quæ loca hodie poſſidentur per Epiſcopum. Et quod dicta Salandra non decurrebat vſque ad pedales montium, prout prætendit venerabile monaſterium S. Laurentij de Padula. Et placuerunt Dominis reſponſiones datæ per informantes pro parte D. Epiſcopi ad ponderationes in contrarium factas ſuper dictas ſecūdi & quarti teſtis. Et hæc fuerunt dicta per Dominos circumſcripto concurſu probationum vtriuſque partis, & circumſcriptis exceptionibus contra illos teſtes.

ROBVSTERII.

In eadem, Die 27. Ianuarij, 1581.

DECISIO CCXCIII.

FVit reſolutū, ꝙ quatuor teſtes Epiſcopi terræ Mōtis Albani referuentur arbitrio Dominorum, cum aliqua tamen diminutione. Et quod alij duo ſcilicet D. Maſſafra, & Marius Paulinus ſunt integri teſtes, & non patiuntur exceptiones. Articuli dati per Monachos de quib. in deciſione præcedenti. Articulus quintus fol. 66. col. 1. *Che li Monaci di S. Baſilio da tempo, che non è memoria in contrario hanno tenuto lo territorio de S. Baſilio con Torre vecchie, & caſe vecchie, torre noue, & caſe noue.* Articulus ſextus. *che al tempo di Don Cola Priore fu fatto vn foſſo manufatto per li monaci per deuiare l'acque da ditti territorij, per eſſer ditta pianura acquoſa, & non da l'inuerno, & per potere arrare, & coltiuare.* Articulus octauus, *come ſono circa 30. in 35. anni ſtato prima fuſſe fatto ditto foſſo, come dipoi fatto in tempo, che Cola paſtore, & Andrea di Pacillo, quali faceuano la maſſaria in ditto territorio di S. Baſilio, paſceuano loro boui, & animali da quella bāda di ditto foſſo, ſino al luogo nominato Monteſiaroſo.* Articulus nonus. fol. 67. *come al tempo predITTO tanto auanti fuſſe fatto ditto foſſo, quanto poi fu fatto ditto territorio fu occupato da queſta banda del foſſo, ſino alli confini,* in ſecunda rubrica deſcripti, *è ſtato coltiuato per li maſſari delli Monaci.* Articulus decimusſextus, fol. 68. *come per il tempo auanti foſſe fatto ditto foſſo, & alcuni anni dopò, gl'animali quali ſono ſtati fidati nel territorio dell'Andriace, quando hanno paſſato li ditti termini delli pedali di monteſiaroſo, & ſono ſceſi à paſcere alla pianura, & hanno paſſato ditto corſo d'acqua antica della Salandra, ſono ſtati interroti, & fatti prigione per li guardiani, Grangieri, & huomini di ditto monaſtiero deputati al gouerno di ditta difeſa, & coſi prigioni l'hanno tenuti nella mandria di lignami antica, teneuano in ditto territorio di S. Baſilio, & mai ſono ſtati liberati, prima che hanno pagata la ragione della fida, & disfida alli Grangieri, & Procuratori, & eſſatori del monaſtiero predITTO.* Articulus decimusnonus nē quatenus diceretur, *che la Chieſa di S. Lorenzo, Priori, & Grangieri, quali pro tempore foſſero ſtati, hanno taciuta ditta occupatione, & conſentito in ditto foſſo, come limite diuiſorio.* Quæ omnia negantur. Exemplo ponitur, *come tanto li Priori, & Grāgieri ſi mutano al ſpeſſo, & ci ſogliano venire huomini* extra regnum, & extra prouinciam, *& foreſtieri della terra di Piſticio, quali non coſi preſto ſi poſſono informare delle coſe del monaſtiero, & coſi non facilmente s'hanno potuto auertire di ditti territorij occupati, coſi per ignoranza, & obliuione del monaſtiero Priori, & Grangieri, & Procuratori, & maſſari non s'hanno potuto accorgere di ditto territorio occupato,* fol. 69. col. 2.

ROBVSTERII.

Parmen. Status. Lunæ, 14. Martij, 1580.

SVMMARIA.

1 *Scriptura diuerſa eſt à charta Breuiarij.*
2 *Dies appoſitus in ſcriptura præcedenti non cenſetur repetitus in ſequenti.*
3 *Statuta ſunt ita interpretanda, ne à ſapientibus reprehendi poſſint.*
4 *Inſcriptio facta in vim ſtatuti valet vti ſtatutum, alias non, cum num. 8.*
5 *Obſeruantia vna aliam declarat.*
6 *Obſeruātia æquiuoca non pōt ſeruire pro interpretatione.*
7 *Vſus interpretatiuus, in incompatibilibus, & repugnantibus non intrat.*

DECISIO CCXCIV.

DOmini quo ad primā partē ſteterunt in reſolutis eadē die 14. Martij. 1578. ꝙ ſcilicet filziæ productæ & enunciatæ in actis non ſint Breuiaria, prout in d. reſolutione: & vlterius reſoluerunt, ꝙ dictū ſtatutū non ſit vſu receptum, ſed per contrarium vſum ſublatum.
1 Et quo ad filzias, † ꝙ non ſint Breuiaria, de quib. loquitur ſtatutum Rangonorū, addebant, quod attentis verbis manifeſte apparet, filzias eſſe diuerſas à Breuiarijs, de quibus ſenſerunt ſtatuentes, quia iſtæ filziæ ſunt confectæ ex illis primis notis, quas ſtatutū vocat protocolla, ſeu cedulā: Breuiarū autē erat ſecūda ſcriptura, quæ exinde conficiebatur, vt apparet ex illis verbis, *& debeat ſcribere primo in protocollo, ſeu cedula ſaltem ſubſtantiā facti, & principia clauſularū,* & ibi, *& maximè teneatur in prima ſcriptura ſeu protocollo extēdere pacta, ſeu cōuentionales ſaltē in ſubſtātia, & effectu,* ex quib. apparet ſtatutū ſemper primā illā notā appellare protocollū. Quod aūt alia & diuerſa ſit ſcriptura à charta Breuiarij, manifeſtiſſimum eſt ex alia clauſula ibi, & poſtea rogatis, & traditis teneatur dictus Notarius ipſa inſtrumenta, & chartas breuiare in chartis mēbranis abraſis, vel non abraſis, & ponere vnū *inſtru*mentum poſt aliud: filziæ verò ſunt ſcripturæ inordi-
2 natæ, non aūt ordinatæ. Et † hinc eſt, ꝙ dies in præcedēti appoſitus non cenſetur repetitus in ſequēti, Bart. Bal. & Ange. in l. ſi quis ex argentarijs, §. ſed iniuū, & ibi Iaſ. nu. 8. in 1. lectura, de eden. conferunt quæ trad. Brun. de forma. fol. 81. col. 1. & Alc. cōſ. 153. n. 11. lib. 2. ſtatuentes verò loquūtur de Breuiorio, in quo nedum datur cōtinuatio, ſed talis cōtinuatio, vt nihil malignitatis fieri poſſit; & ſic, vt nihil addi, vel detrahi poſſit, ꝙ in iſtis filzijs impoſſibile eſt dare. Addebāt ēt quòd
3 † ſtatuta ſint ita interpretāda, ne à ſapiētib. reprehendi poſſint. l. Saluius Ariſt. de leg. præſt. Soc. cōſ. 63. nu. 13. in 1. Soc. iun. conſ. 121. num. 24. in 3. & ne rōne careāt. Alex. conſ. 37. n. 16. in fi. in 6. Aym. conſ. 259. nu. 6. quæ procul dubio applicarentur huic ſtatuto, ſi filziæ fuiſſent Breuiaria, & illius prouiſio fuiſſet inutilis, & eſſet aperta via ſupponēdi inſtrumēta falſa, ſi illa īſcriptio operaretur hūc effectū: Eſſet ēt aperta via non ſolū, vt aliquid, ſed vt multum malignitatis fieri poſſet? Nā vltra facilitatē ſupponēdi alia inſtrumēta, & alias chartas ceratas, poſſet quis dempta, vel lacerata dicta cooperta, & alia appoſita, ſubuertere oīa. Non igitur credendū eſt, ꝙ tale ſtatuētes ſcripſerint. l. oā abſurdū, de bon. liber. Alex. cōſ. 164. num. 7. lib. 2. Quo verò ad vſum ſubſecutum dicebatur, ꝙ iſte vſus non venit ad interpretationē, ſed ad deſtructionem ſtatuti, ex quo oſtēditur, ꝙ diſpoſitio de breuiarijs nō fuit ī vſu, quia breuiaria, de quib. loquitur ſtatutū, non fuerūt in vſu. Nec facit, quòd debeat intelligi vſus iſte interpretatiuus ſtatuti, ex quo multæ ſunt filziæ inſcriptæ, quia
4 dicebatur, quòd deberet apparere, † inſcriptiones iſtas fuiſſe factas in vim ſtatuti, de cuius interpretatione agitur, Ruin. conſ. 104. num. 15 & 16. in 5. Aym. conſi. 197. n. 12. Idque tātò magis, quia etiā ante huiuſmodi ſtatutū ita ab aliquib. fiebat. Vnde cum & ita, & ante fieret, dicitur æquiuoca iſta obſeruātia, vt viſum fuit in illa Cuſentan. pēſio. videtur & hæc quædam continuatio antiquæ obſeruātiæ, cum illi ſit conformis. Nā iſtæ interpretationes ſunt cōformes illis, quæ fiebant ante ſtatutū, & ideò videtur hoc etiā fieri ſecundum
5 illā antiquā † obſeruantiam, cum vna obſeruantia aliā decla-

declaret, Aym.confi.118.nu.4.cum præfertim hoc fit
multum rationabile, ex quo ftatutum in eo, in quo
confiftebat rationabilis prouifio, videlicet illa regiftra
tura, continuata ita, vt nihil malignitatis fieri poffet,
non recipiebatur vfu: nec eft credibile, quòd vellent
obferuare id, quod parabat viam infinitis malignita-
tibus,& fraudibus. Vel faltem, vt dicebatur, negari
6 non poteft, quio † obferuantia fit multum æquiuoca,
quo cafu non poteft feruire pro interpretatione, vt li-
quet ex trad.ab Aret. conf.115.præfertim cum in nihi
lo ferè fit conformis difpofitioni dicti ftatuti; Difpo-
nit enim ftatutum, quod in principio Breuiarij cuiuf-
libet anni,&c. Et fic vult, ꝙ Breuiarium fingulo anno
conficiatur. Hic verò fortè nulla filzia datur, quin cō-
tineat plures annos. Et ideò debet dici, ꝙ illud Breuia
rium eft fuū,& fic debet apparere, quod eft illius, qui
fcribit: & tamē hic infcriptiones funt promifcuæ: Mo
do.n. Notarij dicunt filzias Do. Andreæ, &c.& fic non
apparet, ꝙ fit Andreas, qui illam fcripferit, & confe-
quenter non feruatur ftatutum; Poffet.n.quilibet hāc
infcriptionē facere: aliquæ habent folū fignū; aliquæ
habent infcriptiones factas Notarijs mortuis, aliquæ
nullam habent infcriptionē, & confequenter apparet,
ꝙ Notarij has infcriptiones non fecerunt animo ob-
feruandi ftatutum, cum illi non fe confirmauerint, fed
cōtinuandi, quod fiebat etiam ante ftatutum. Ex qui-
bus dicebant liquere fatis clarè, ꝙ huiufmodi ftatutū
non fuit vfu receptum. Vel faltem, ꝙ ftante alio fta-
tuto Pallauicinorum, quod modo Rangoni admittūt
effe pofterius, intret auctoritas Proconfulum, quia ap-
paret manifeftè per vfum interpretari, ꝙ ex pleantur
fcripturæ, etiam quod non reperiatur cooperta, cum
infcriptione. Nec obftat, ꝙ ftatutum Rangonorum fit
antiquius ftatuto Pallauicinorum. Qm̄ id eft verū, cū
contineat compilationem ftatuti antiqui: fed ex hoc
nil habent Rangoni, vt fupra dictum eft. Non obftat,
ꝙ verba ftatuti Rangonorū non fint ita clara, quo mi-
nus poffint recipere interpretationē ab vfu, & obfer-
uantia. Qm̄ illud tolerari poffet, fi in ftatuto ifto folū
fuiffet dictū de Breuiario: fed cum dicat, *ita quod ali-
quid malignitatis fieri non poffit*, & plura alia fubdat
omnino repugnantia, & incompatibilia cum iftis fil-
7 zijs, non poteft intrare † vfus interpretatiuus, Bart.in
l.ab exequutore, nu.7.de appell. Bal. & alij per Aret.
conf.84.num.5. & conf.115.Soc.confi.145.col.1. & 2.
Non obftat, ꝙ fit attendenda confuetudo. Quia hoc
nihil releuat, cùm non conftet de aliqua confuetudi-
ne, quæ fit conformis ftatuto Rangonorum, vel quæ
annullet illas filzias. Non obftat, ꝙ Rangoni habeāt
maiorem numerū filziarum infcriptarum, cōputādo
prout ipfi dicunt, ex quo Pallauicini debent probare
non vfum, vel contrarium vfum dicti ftatuti: Nā Dñi
in hoc non infteterunt: quamuis.n.aliqui in contrariū
inclinauerint, quod imò Pallauicini habēt maiorē nu-
merum filziarum non infcriptarum, vt ex præfenti fta-
tu filziarum dicebant apparere. Nihilominus dicebāt
8 id non releuare ad effectū, de quo agitur, cum † non
appareat verè, vel præfumptiuè, illas īfcriptiones fuif-
fe factas in vim dicti ftatuti Rangonorū, vt per Ruin.
dicto confi.104.num.15.in 5.Aym.confi.199.num.12.
Non obftat, ꝙ fufficere debeat, ftatutum fuiffe vfu re-
ceptū circa infcriptiones, & fic circa aliqua, vt intret
annullatio dictarū filziarum. Quia, vt dictum eft, nō
conftat, quòd in vim dicti ftatuti fint factæ dictæ in-
fcriptiones, aut aliquid aliud. Item licèt inductum
forte effet, non ideò fequeretur annullatio filziarū in
vim dicti ftatuti, quòd requifiuit plura ꝓ forma, quę
eft indiuidua: Et fic licèt fit appofita pœna nullitatis
actus, nifi obferuentur omnia, non fequitur, ꝙ fi fuif-
fet ex vfu reductum ftatutum ad illam infcriptionem
quod cenferetur etiam repetita pœna, exorbitans nul-
litatis actus, cùm ifta non fit obferuantia interpreta-
tiua, fed inductiua. Vltimò non obftant alia, quæ
per informantes Rangonorum adducuntur. Quoniā
bene euacuantur per D. Tiberium, cum quo Domini
tranfierunt.

BRAVI.

Romana Domus de Pincarijs, Die Veneris,
15.Iunij.1582.

SVMMARIA.

1 *Creditor poteft vti retentione pro fuo credito.*
2 *Retentio eft fauorabilior quam acquifitio de nouo.*
3 *Sententia magis præfumitur lata in contumacia, quàm
propter ius partis.*

DECISIO CCXCV.

DOmini cum præfuppofito, quòd conftet de credi
to D. Scipionis Pincarij, de quo erit particulari-
ter videndum, dixerūt, fententiam effe confirmandā.
1 Licuit enim D. Scipioni vti † retentione pro fuo cre-
dito, ex tradit. per Bal. in l.vlt.C.commoda, quem fe-
quitur Iaf.in l.fi non fortem, §. fi centum. num.7.ff.de
cond.indeb.decif.232,nu.2.Bal.Nouell.Tract.de dot.
priuileg.6.num.11.Negufan.de pignor.in 4.memb.5.
par.nu.5.Rol.conf.77.nu.27.lib.1.ex quo ceffant, quæ
2 dicuntur de mutatione caufæ poffeffionis, cum † fa-
uorabilior fit retentio, quam acquifitio de nouo, vt in
l.putè.ff.de doli except.l.militis codicillis.§. Vetera-
nus.ff.de nul.teftam, cum alijs adductis per Aym.cōf.
6.nu.98, Nec obftat fententia lata aduerfus Magda-
3 lenam in caufa adulterij, cum ea † fit lata in contu-
macia, & ita ex ea caufa magis præfumitur, quā pro-
pter ius partis, argumento l.præfes.C.de pigno, in l.fi
ideo.ff.de euict.Rom.confi.329.Fel.in c.fraternitatis,
nu.9.de elect.Hippol. pract.crim.§.poftquam.nu.53.
Nec minus faciebant, quæ dicebantur de matrimo-
nio & morte Troiani, cum elapfus tanti temporis, etiā
fi verum effet, quod de ingreffu ad bellum de dicto
Troiano dicitur, ex traditis per Marant.in l.is poteft.
nu.162, verf.9. probatur. ff. de acq. hær.per Fely.in c.
quoniam frequenter. col. fin. vt li.non conteft. Deni-
que placuit Dominis, vt videatur, an conftet de dote
Magdalenæ.

BRAVI.

Romana Domus de Pincarijs. Die Lunæ, 25.
Iunij, 1582.

SVMMARIVM.

1 *Dos ex quibus probetur medijs, & actibus.*

DECISIO CCXCVI.

1 FVit firmatum conftare de † dote Magdalenæ, pri-
mò ex conftitutione dotis, ex quo conftat de qua-
litate, & quantitate: coadiuuatur ex fententijs curiæ
Capitolinæ, quibus Troianus, & Nicolaus condem-
nātur ad reftitutionem dictæ dotis. Nec pro parte ip-
forum fuit appofitum, ꝙ dos non fuerat foluta, quin
potiùs coram Vicario Vrbis actum fuit ad priuationē
dictæ dotis, propter adulteriū commiffum: Et fic ne-
ceffario fuit præfuppofitum, dotem exiftere. Quibus
fuffragatur commiffio facta, & præfentata pro parte
Troiani A.C. pro manutentione exigendi fructus di-
ctæ dotis, quæ cōprobantur ex articulis datis pro par-
te dicti Troiani, ex quibus refultat clara confeffio de
receptione dotis, & exactione fructuū, tum etiam ex
donatione facta per Troianum fuis fororibus, in quā
enunciatur dos dictæ Magdalenæ, ex quibus cùm ho-
die fint in actis producta, & in forma probante, cef-
fant adducta pro parte Domini Alexandri Bonelli, &
aliorum litis conforrtium.

ALDOBRANDINI.

Piacen. Iurifdictionis de Beiat. Die 12. Octo-
bris, 1569.

SVMMARIA.

1 *Vicarii Epifcopi dicuntur habere delegatam, feu mādatā
iurifdictionem, fiue fint deputati ad vniuerfitatem
caufarum, fiue non.*

2 *Vicarium*

2 *Vicariũ constituere, vel nõ est in mera facultate Episcopi, & eidẽ tribuere facultatem amplam, vel coarctatam.*
3 *Iurisdictionem suam alteri committens potest eam limitare ad sui libitum.*
4 *Possidens precario non est manutenendus contra constituentem.*
5 *Prohibitus exercere actum iurisdictionalem, & prohibitioni acquiescens, sibi praeiudicat.*
6 *Patientia in incorporalibus requiritur ad acquirendam quasi possessionem.*
7 *Episcopus habens amplam iurisdictionem non potest cogere ad litigandum in loco longinquo, sed debet vel ipse accedere, vel delegare.*
Intellige tamen & declara, vt num. seq.

DECISIO CCXCVII.

IN causa Placen. iurisdictionis inter Reuer. D. Episcopum Placen. & Oppidum, dubitaui, *an ad instantiam cõtatis D. Oppidi dioec. Placen. sit dandũ mandatũ de manutenendo Vicarijs, in eo loco per Episcopum deputatis, & pro tempore deputandis in quasi possessione cognoscendi de causis criminalibus, matrimonialibus, decimalibus, & beneficialibus cumulatiuè cũ ipso ordinario, ita vt inter eos sit locus praeuentioni, reclamãte, & renuente Epõ dare huiusmodi Vicarijs talẽ facultatẽ, vel prius manutenendus sit Eps, & eius pro tempore officiales in quasi possessione cognoscendi de supradictis causis priuatiuè à D. Vicario?* Et Domini sine vlla prorsus difficultate cẽsuerunt, tale mandatũ praefatis Vicarijs non esse cõ-
1 cedendum: tales namque † Vicarij deputãtur ab Episcopo, siue ad vniuersitatem causarum, siue ad certas causas arbitrio suo, & delegatã dicuntur habere iurisdictionem, Glos. in clem. & si principalis. in verbo, foraneo. de rescrip. & ibi Car. q. pen. Imo. nu. 32. Inn. & Host. in c. Romana. de off. ord. lib. 6. Gem. & Fran. in c. Romana. de appel. in 6. Cùm igitur ex delegata iurisdictione cognoscant, & consequenter mandatam habeant iurisdictionẽ. l. 1. §. qui mandatã. ff. de iur. om. iudic. nõ ipsi, sed Episcopus, quorum nomine, & quorũ mandato exercent iurisdictionem possidere dicũtur. c. si diligenti. §. non igitur de praescript. Accedit quòd
2 in mera facultate, & voluntate † Episcopi consistit tribuere Vicario facultates amplas, vel coarctatas, vel ẽt ipsum creare. Glo. in cle. 2. in verbo, per elect. de rescr. vbi omnes, Alc. in c. 1. de off. ord. n. 24. Rebuf. in prax. in form. Vicarij, n. 192. Abb. in c. tua nobis. in fi. de off.
3 vic. Est enim generale ꝙ † quilibet committens iurisdictionẽ suam alteri, possit eam limitare, vt sibi libet, vt per Abb. ibid. Ex quibus sequitur, quòd cum isti Vi-
4 carij precario possideant † ab Episcopis, non sint contra ipsos manutenendi. l. 1. ff. vti pos. sequitur etiam ꝙ cùm dare amplam, vel angustam facultatem huiusmodi Vicarijs cõsistat in mera facultate Episcopi, isti Vicarij nullam quasi possessionem acquisierint, quamuis millies de his causis cognouissent, mandante Episcopo, ex quo non probatur, ꝙ fuerit vnquam coactus Episcopus dare huiusmodi facultatem dictis Vicarijs,
5 vel ꝙ eas voluerit reuocare, & fuerit † prohibitus, & prohibitioni acquieuerit, ad l. altius, C. de seruit. & aqua. & l. qui luminibus, ff. de seruit. vrban. praed. cum vulg. Non obst. testes Oppidi dicentes, huiusmodi Vicarios cognouisse de huiusmodi causis, quia testes Episcopi clarissime probant, quod quando vel Episcopus, vel officialis principalis id resciuerunt, molestauerunt, & prohibuerunt, ex quo clarissimè apparet, non adfuisse patientiam Episcopi, sine qua non potest in
6 his incorporalibus quaeri possessio, quae † in huiusmodi patientia consistere videatur. Rip. post alios in c. cũ Ecclesia Sutrina. nu. 64. de cau. pos. & proprie. Ex quo tollitur obiectum sententiae antiquae, quia non probatur, ꝙ Episcopi acquieuerint. Imò ea non obstante, vt dictum est, prohibuerunt, & mulctarunt Vicarios manus ad ista apponentes, & ipsemet Vicarius Gundisaluus re vera, quando fuerunt sibi de annó 1574. pro parte Oppidi intimatae executoriales, apertè dixit, *illas non esse in vsu.* Et ex his etiam respondetur ad relationem actorum, ex qua apparẽt multi processus similium causarũ, de quibus cognouerunt huiusmodi Vicarij: quia id fieri potuit ex particulari commissione Episcopi, vel officialis principalis, vel clandestinae: qm̃ enim id resciebat Episcopus, illos puniebat, & priuabat, vt deponunt 3. super 2. & 3. 4. 5. 6. 11. super 3. qui dicit, ꝙ fuerunt annullatae nonnullę sententiae Vicarij, 12. 14. 15. 17. 19. qui bene deponit. Vigesimus, qui fuit officialis principalis, & dicit, quod ipsemet annullauit sententias latas ab istis, & ꝙ eos ista de causa priuauit, & 21. super 11. qui dicit, quod dum fuit ab Episcopo constitutus Vicarius, fuit sibi signanter datum in mãdatis, vt videret, num isti Vicarij excederent eorum facultates, & multi etiam deponunt, ꝙ isti Vicarij remittebant huiusmodi causas ad officiales principales. Non obst. dictum Arch. in cap. nonnulli. de rescr. cum
7 alijs alleg. quod quando dioec. est ampla, † Episcopus non potest cogere ad litigandum in loco longinquo, sed debet vel ipse accedere, vbi vertitur litigium, vel delegare, Ant. de But. in c. sane. in fin. de foro comp. & ibi Barb. in prin. & in c. dilectus, num. 33. de rescr. quia hoc dictum reprobatur per Abb. in d. c. sane. nu. 3. & in d. c. dilectus. nu. 4 & in omnem euentum procedit
8 † quoniam causa est modica, & locus valde distat. Barb. in d. c. nonnulli. in princ. nu. 6. cum seq. de rescr. & ibi bene Fel. col. 1. per tex. in l. cum post. vbi Bart. & Bal. C. de appel. quae ambo cessant in hoc casu.

BRAVI.

Toletan. Translationis Pensionis. Lunae. 12. Decembris, 1580.

SVMMARIA.

1 *Dispositio est regulanda à proœmio.*
2 *Ratio posita in proœmio dicitur esse causa finalis, etiam si particularis esset.*
3 *Dictio vniuersalis omnis, etiã incogitata comprehendit.*
4 *Cogitatio in genere sufficit ad effectum via cõprehensiua.*
5 *Verba vniuersalia geminata comprehendunt etiam ea, quae alias non comprehenderentur.*
6 *Constitutio quãuis poenalis, & odiosa, debet extendi fauore Ecclesiae ad alium casum etiam non expressum.*

DECISIO CCXCVIII.

FVit per Dominos concorditer tentum, *facultatem transferendi pensionem concessam Domino Petro de Mendoza super fructibus Archidiaconatus Toletan. cõprehendi in reuocatione Bullae sanctae memo. Pij Quinti.*
1 Mouit oẽs proœmiũ Bullae, à quo † dispositio est regulãda. l. vltima. ff. de haere. insti. Sub eo. n. casus iste dicitur cõprehensus, cũ Bulla occurrat, ne multitudo laicorũ praecipiat, ꝙ pro faciendis multiplicandisque ministris Ecclesiasticis, pauperibus alendis, & fratribus, de quibus ibi, relictum esse dignoscitur. Vnde cùm casus
2 iste, & facultas comprehendatur sub † ratione proœmij dicitur cõtinere causam finalẽ, vt per Bald. in l.... nu. 1. de rerũ diuis. Castrens. cons. ... nu. 6. lib. 1. Et ratio 2
haec, cũ generalis sit, à qua tota series debet explicari, ampliat dispositionẽ, esto quod alias esset particularis, prout non est, vt infra dicetur. arg. l. regula. §. licet, ver. initiũ constitutionis generale est. ff. de iur. & facti ignoran. l. nomen debitoris. §. vltimo. ff. de lega. 2. per Abb. in c. sicut. de testib. in fi. Dec. cõs. 115. cũ vulg. Ceterum haec pars multis modis iuuatur ex vers. sed nec vlli laici, nec clerici, cum vers. ac etiã reuocamus. ponderando dictionẽ, *etiã*, quae auget, & implicat maiores preces, vt per informãtes clarius etiã exprimitur mẽs Papae. in vers. omnes verò priuatas dispẽsationes, inter quas est ista, de qua cõtenditur, & in ver. hucusq; singulatim concessas, & sat esset apposuisse dictionẽ vni-
3 uersalẽ *omnes*, vt † oẽs facultates includerentur ẽt in-
4 cogitatae, vt in l. tres fratres, ff. de pact. cum † satis sit de

ipsis

ipsis in genere fuisse cogitatum. arg. l. quod iure militari. ff. de milit. testam. maximè cũ in superiore versic. è contra vocamus, fuerint sublata omnia priuilegia & quæcunque ordinibus militaribus concessa, in quibus veniunt etiam, quæ alias non comprehenderentur, cũ
5 † adsint verba vniuersalia geminata, vt per Ang. in c. 2. §. pen. per tex. ibi. ff. de iure codic. Aym. consil. 127. nu. 13. Ruin. consil. 27 t. nu. 11. lib. 3. Paris. cons. 9. num. 56. lib. 2. Quibus non obstant ea, quæ pro parte D. Ioannis Hurtado deducuntur, & primo, quod pensio ista fuerit reseruata ex causa resignationis Illustrissimi bon. mem. Cardinalis à Mendoza, quia vltra, quòd verba procemij sunt apta casum istum explicare, sed in specie adsunt verba prout in versi, & quibuslibet alijs causis, & in versic. omnes verò priuatas. Cum semper Pontifex vtatur verbis vniuersalibus & in fine, in versiculo, & per modum statuti, ac initi, & stipulati contractus. Ex quibus etiam verbis tollitur id, quòd alias dicebatur, pensionem ex causa onerosa fuisse reseruatam cum verba etiam ista includantur, minusque de potestate sit ambigendum. De voluntate autem clarè constat. Minus etiam facit quòd proponitur, reuocatas esse facultates transferendi pensiones concessas in lite, nõ verò particulares. Quia fuit responsum, verba Bullæ esse clarissima in contrarium. Licet enim Summus Pontifex in vers. ac etiam reuocamus. præfatus fuerit de priuilegijs ac facultatibus concessis militijs S. Iacobi de Spata, & etiam militibus ipsis, vt in vers. eorumque militibus tamen in subsequenti vers. priuatas dispensationes, loquitur de dispensatione concessa militi non intuitu militiæ, sed veluti priuato, & particulari, alias frustratoriè ista starent contra iura vulgata, cum supra satis exposuisset de his, quæ militijs, & militibus occasione militiæ indulta sunt. Quod satis declarant nomen, priuatas, & verba illa, singulatim cõcessas, quę repugnant applicari secundum sensum contrarium, vt Papa in isto vers. omnes. licet locutus fuerit de priuatis dispensationibus, & particularibus, loquitur tamen de militibus, quia de stylo comuni, quem Domini sæpè ac sæpius viderunt, nunquam consueuerunt concedi laicis huiusmodi dispensationes pensionum, nisi habentibus habitum militarem alicuius religionis, vel cum clausula, quòd illum teneantur suscipere, & in eo professionem emittere. Ex quibus etiam cessant, quæ alias dicebantur facultatem istam domino Petro fuisse concessam intuitu Domini Cardinalis, & non intuitu militiæ, cum etiã casu isto cessaret dispensatio transferendi quin potius contrarium liqueat ex lectura ipsius facultatis, cum sit concessa cum qualitate militiæ Sancti Iacobi de Spata, sub regula Sancti Augustini, & ibi religiosis, quibus repugnat stylus cõmunis, vt dictum est. Nec mouit Dominos, quod reuocatio dicatur odiosa. Quia oppositum est verius, cũ reducantur ad ius commune, ex vulgatis, tum etiam quia cũ agatur de liberãdo beneficio à seruitute pensionis, & quia ex procemio constat, Bullam emanasse fauore Ecclesiarum, & vt communi Ecclesiæ consuleretur. Et ita intrat, quod alias dicebatur,
6 † quòd constitutio quamuis pœnalis debet extendi ad alium casum, quamuis non expressum, vbi agitur de fauore Ecclesiarũ, vt per gl. in verbo alias, in c. sciant cuncti. de electio. lib. 6. cũ deductis per Panorm. in c. nihil. num. 9. de electio. per eundem. in c. ex tenore, nu. 6. qui fil. sint legit. per Iason. in l. cum quidam. num. 17. ff. de liber. & posthum. Ex quibus satis diluuntur, quæ pro parte contraria fuerunt deducta.

LANCELLOTTI.

Romana Pecuniaria. Lunæ 5. Maij. 1582.

SVMMARIA.

1 *Mandatum executiuum est relaxandum, vbi obligatio est pura, & liquida.*

2 *Ars berectaria, & ars merciaria differunt inter se.*

DECISIO CCXCIX.

1 Resolutum, quod † mandatum A. C. sit relaxandũ, quia obligatio, qua Horatius Argentus tenetur soluere pretium, est pura, & liquida. Non obstat exceptio opposita oriens ex ventre dictæ obligationis, videlicet, quod Seruidei aperuerint apothecam similis exercitij contra pactum in dicta obligatione appositum. Quia respondetur constare, quod exercitium est diuersum. Nam apotheca empta per dictum Horatiũ est berectariæ, vt colligitur ex ipso instrumento & clarè deponũt testes examinati pro parte dicti Seruidei, videlicet, primus iuxta 20. 42. 44. interrogatorium, & super 15. art. 2. iuxta 20. 26. 28. 42. & 52. interrogatorium. 3. iuxta 20. & 41. interrogatorium. 3. iuxta 21. 28. & 42. interrogatorium. Probatur etiam ex testibus examinatis pro parte dicti Horatij, videlicet per tertium iuxta 7. interrogatorium, & per quartum iuxta 9. interrogatorium. Comprobatur ex fide subscripta, de qua in actis. Apotheca verò empta per Seruideum non est berectariæ, sed merciarię, siue fundaci, vt probatur ex testibus dicti Seruidei, videlicet, ex primo, iuxta 45. interrogatorium, ex 2. iuxta 29. 49 interrogatorium, ex 3. teste d. Horatij iuxta 7. interrogatorium. Et ex 4. eiusdem, & ex dicta fide subscripta quæ adiuuat.
2 Et inter artem † merciariæ siue fundaci, & berectariæ est longa differentia, vt declarant testes Seruidei, videlicet, primus iuxta 9. interrogatoriũ, item testes dicti Do. Horatij, videlicet secundus, & quartus iuxta 8. & per dictam fidem. Et probatur ex doctrina Bart. cũ ibi adductis per Alex. in simili, in l. 1. de nauf. lib. 11. Non obstat, quod dictæ artes teneant etiam aliquas species earundem rerum, quia ista diuersitas non attenditur, vt deponunt supradicti testes, sed attenditur principalis earũ institutio, iuxta l. quæritur. de sta. hom. Et quod Seruidei ante venditam eorum apothecam vocarentur berectarij probant eorum testes, videlicet, iuxta 20. secundus iuxta 28. & 58. tertius iuxta 44. quartus iuxta 28. & 42. & comprobatur ex dicta fide. Item probatur per testem dicti Horatij, iuxta 7. & quartum additionale. Et quòd hodie Horatius vocetur berectarius propter emptionem istam, probat tertius suus testis, iuxta 7. interrogatorium. Vnde cũ exercitia sint diuersa, & cessat exceptio pacti, & locus est executioni instrumenti in forma Cameræ.

SERAPHINI.

Barchinonen. Bonorum piæ causæ. Veneris 16. Februarij 1582.

SVMMARIA.

1 *Index si semel intra terminũ dederit apostolos, pars non tenetur postea amplius comparere, & eos petere.*

2 *Appellatio dicitur deserta per non citationem partis antequam decernerentur executoriales.*

3 *Executio sententiæ duobus concurrentibus potest fieri parte non citata.*

4 *Lapsus termini ad docendum de appellatione non inducit desertionem, sed tantum operatur, vt iudex possit procedere ad exequutionem.*

5 *Tempus prosequendæ appellationis est vtile, nec currit impedito.*

6 *Sententia super desertione quo casu requiratur.*

7 *Sententia super desertione dicitur interloquutoria, si pronuncietur deserta appellatio ab interloquutoria, alias dicitur diffinitiua.*

8 *Citatio requiritur ad ferendum sententiam super desertione appellationis, nec sufficit intimatio.*

DECISIO CCC.

Domini resoluerunt pro attentatis; fundata. n. est intentio administratorũ super pendentia appellationis, toto titulo, vt lite pendente. Ex aduerso duo deducuntur pro excusatione. Primum est, quod cum

est datus terminus iuris ad redeundum pro apostolis
administratores non redierunt, clem. quamuis. de ap-
pell. Sed hoc fundamentum non placuit, quia secunda
Octobris assessor, ad quem iudex remiserat appellan-
tes, detulit appellationi, & præfixit terminum 80. die-
rum. Vnde sufficit quod iudex dederit apostolos: nam
1 † postea non tenetur amplius pars comparere, & pete-
re apostolos, Bal. in l. eos. §. fin. nu. 2. & ibi Salic. nu. 3. in
fi. C. de appellat. Nec obstat, quod non constet de ac-
ceptatione, quia satis constat ex eo, quòd pars trásmi-
sit ad curiam, & causam committi obtinuit, vt dicitur
de comparente post executam citationem, Rot. decis.
11. de dolo, & contuma. in nou. maxime cum pars ad-
uersa commiserit etiam causam appellationis dictorū
administratorum, & ita apparet non habuisse causam
pro deserta. Secundum, quod pro excusatione dedu-
citur, est ex eo, quod non fuit in 80. dies facta fides de
commissione causæ. Hoc quoque fundamentum reie-
ctum fuit, ex pluribus. Primò, quia debuit pars citari
antequam decernerentur executoriales, & tunc dice-
2 retur † appellatio deserta. Dec. in c. personas. nu. 10. de
appell. Aegid. decis. 219. in fi. Et licet Rota decis. 25. de
3 appell. in nou. velit, † quod possit fieri executio parte
non citata, hoc tamen procedit duobus cōcurrentibus,
vt ibi dicitur, vnū est, vt verè appellatio sit deserta. Al-
terum, quod Iudex de hoc sit certius, hic neutrū verò con-
4 currebat: nam † lapsus termini ad docendum de appel
latione nō inducit desertionem, sed tantum operatur,
vt iudex possit procedere ad exequutionem, Fed. cons.
128. Dec. in d. c. personas. nu. 10. & ibi Felin. nu. 2. Ro-
man. sing. 136. cum alijs allegatis. Neque etiá erat cer-
tus de desertione, quia terminus 80. dierum nō potest
5 incipere, nisi à die scientiæ. Tempus enim † prosequen-
dæ appellationis est vtile, nec currit impedito, Arch. in
c. anteriorum, nu. 5. 2. q. 6. Tiraq. de retract. conuent. §.
35. glo. 4. nu. 9. in fin. Et huiusmodi termini recipiunt
interpretationem à iure, Cassad. decis. 9. nu. 10. de ap-
pell. Et quòd requiratur citatio, fuit resolutum 24. Fe-
bruarij, 1576. in vna Taurinen. Cappellaniæ, coram
R. P. D. Bianchetto. Et hinc est, quod isto casu requiri-
6 tur † sententia super desertione, vt dicit Lap. allegatus
à Rot. decis. 25. de appellat. in nou. in additione ma-
gna, post med. Vnde cū iudex pronunciauerit causam
desertam, male fecit, quia re vera non erat. Et cum esset
appellatum, non potuit procedi ad executionem, quia
7 † licet sententia super desertione dicatur interloqu-
toria. Rota decis. 1. de appell. in nou. & decis. 42. eo. tit.
in antiq. tamen id procedit, quando pronunciatur de-
serta appellatio ab interloquutoria; secus si pronun-
ciaretur deserta appellatio à diffinitiua, Rot. decis. 21.
de re iud. in nou. Felin. d. rubr. de re iud. nu. 11. Et ideo
8 † requiritur citatio, vt per Felin. ibidem, Gabr. de ci-
tat. conclus. 1. num. 214 & sequen. Neque sufficit inti-
matio, maximè stante appellatione, quæ suspendebat,
ad Rot. per Fel. in rub. de re iud. num. 3. Et ex his con-
clusum pro reuocatione attentatorum.

ROBVSTERII.

Calaguritan. Beneficij de Vergara. Lunæ 29.
Nouembr. 1582.

SVMMARIA.

1 *Theologi in beneficijs præferuntur alijs graduatis.*
2 *Statutum confirmatum a superiore, & rationabile præ-
sumitur vsu receptum.*
3 *Sententia non inducit vsum, vel consuetudinem, vbi de
eius acquiescentia non constat.*

DECISIO CCCI.

Domini concluserunt, D. Gregorium Fanzagarre-
ta baccalarium in Theologia in assecutione be-
neficij, de quo agitur, præferendum esse D. Ioanni de
Ondata Magistro in artibus quia verba statuti conditi
de anno 1547. sunt adeo clara, vt non recipiant aliam
interpretationem, & præsertim ibi in fine, dum dicitur,
præferendo semper Theologos alijs graduatis, quam-
uis non sint, nisi Baccalarij. Et quamuis antiqua statu-
ta aliud determinarent, tamen non sunt attendenda,
quia potuerunt statuentes ab ipsis recedere, videntes,
1 quod † graduati in Theologia erant magis proficui
Ecclesijs, quàm Magistri in artib. vt bene deponit pri-
mus testis super tertio articulo, ex qua causa Theologi
etiam præferuntur alijs graduatis, vt per Lambert. de
iure patron. 2. art. 5. quæst. prin. 3. par. 2. lib. mihi char.
360. Nec dicendum est, statutum prædictū non fuisse
vsu receptum; quia cum sit confirmatum ab ordina-
rio, de eius validitate nō dubitatur, & sic multum ra-
2 tionabile præsumitur † etiam fuisse vsu receptum, Go-
zad. cons. 16. nu. 16. Cassad. decis. 25. in vna Bonon. Et
quamuis aliqui ex testibus examinatis pro parte Ioan-
nis videantur deponere, quòd Magistri in artibus fue-
runt probati Baccalarij in Theologia, tamen concur-
rebat etiam gradus Baccalariatus in dictis Magistris,
vt bene deponunt testes examinati pro parte Gregorij
super tertio articulo. Nec refert, quod Magister Olal-
des assecutus fuerit gradum Baccalariatus post senten
tiam in sui fauorem de tempore quo erat tātum Ma-
gister in artibus. Quia ipse vnicus actus non est haben-
dus in consideratione, cum postea fuerit subsecuta cō-
cordia inter ipsos litigantes, & vigore compromissi, &
laudi postea lati prædictus Magister Olaldes soluerit
pensionem suo aduersario, vt bene deponunt testes
3 Gregorij super tertio articulo. Vnde † non potest dici,
ex illa sententia resultare contrarium vsum, cum non
constet de acquiescentia, immo de contrario ad tradi-
ta per Doct. in c. fin. de consuet. Alex. in consil. 132. nu-
mero 4. lib. 1.

LANCELLOTTI.

Lucan. de Insula Sancta. Die Lunæ. 10. Decemb. 1576.

SVMMARIA.

1 *Dispositio clem. quia contingit. de religios. dom. debet in-
telligi de Hospitalibus in genere.*
2 *Hospitalium propria natura quæ sit.*
3 *Solennitatum amissio, de quibus in clem. quia contingit.
de relig. dom. non immutat naturam Hospitalis.*

DECISIO CCCII.

1 Fuit resolutum, quod † clem. quia contingit, de re-
lig. dom. nō debet restringi ad Hospitalia, quæ sint
fundata, vel dotata ad hoc, vt in eis pauperes alantur;
sed debet intelligi de Hospitalibus in genere. Nā Ho-
spitalia fuerunt instituta, vt pauperes ibi reciperētur,
propterea ad hoc sunt conseruanda, vt ibi dicit Card.
in 7. not. Non obstant verba dictæ clemētinæ, in princ.
ibi, non attento quod loca ipsa ad hoc fundata, & pau-
lo inferius ibi, ad certum vsum largitionum sunt de-
stinata, quia dicta verba stant potius declaratiuè, quá
2 restrictiue, denotanda † propriam naturam Hospita-
lium, iuxta tex. in c. de xenodochijs. & ibi per Abb. nu.
3. de relig. dom. Quod verò ad statum loci, de quo agi-
tur, Domini dixerunt constare, illum esse Hospitale,
quia ita enunciatur in tribus commissionibus factis in
fauorem diuersarum personarum laicarum de huius-
modi loco, vti de Hospitali, quæ verba enunciatiua in
diuersis instrumentis cum excedunt metam centum
annorū, probant famā, quæ fama in antiquis probat, &
coadiuuator tam ex dictis testiū, vt hic per informan-
tes pro parte rectoris Hospitalis Misericordiæ, quàm
etiā ex visitatione facta per ordinarium de anno 1567.
Nec obstat, quòd in duab. ex dictis cōmissionibus non
constat, quòd prædictæ personæ quibus fuit commis-
sum hospitale, iurauerint, & confecerint inuentaria,
iuxta formam traditam in d. Clementina, in §. vt autē.
3 Quia fuit dictum, quòd omissio istarum † solennita-
tum non immutat naturam Hospitalis, sed bene ope-
ratur, vt ad illas obseruandas potuissent cogi per ordi-
narium, vel potuissent repelli à iudicio, vt per Lap. in
tractat. de Hospitalibus. num. 32. & per Imol. in dicta
Clem.

Clem.nu.18.cum alijs, de quibus hic per informãtes.
Et hæc dicta fuerunt saluis exceptionib. contra testes,
& si dictus status fuerit immutatus, & iuxta reseruationes
factas in vltima positione huius causæ.

ROBVSTERII.

Leodien, Archidiaconatus. Veneris, 15. Maij 1576.

SVMMARIA.

1 *Protonotarij creati à Papa, & extra numerum cẽsentur vere, & indubitate familiares, & cõtinui cõmensales.*

2 *Familiaris verus quis dicatur.*

3 *Constitutio Pauli Tertij loquens de familiaribus non dicitur merè declaratoria.*

DECISIO CCCIII.

PRæsupposito, quod Michael ab Enchenuo, vt fuerit
Protonotarius Apostolicus creatus à Clemẽte
Septimo, non tamen de septem participantibus. Et
1 stante † constitutione & declaratione Pauli Papæ Ter
tij, quod Protonotarij creati à Papa, & extra numerũ
censeantur verè, & indubitate familiares & continui
Commensales. Et stantibus Germaniæ concordatis,
quæ admittunt septem Protonotarios, & veros fami-
liares continuos commensales Papæ. An valeat Coa-
diutoria, de qua agitur. Fuit tẽtum, quod iste per de-
2 claratoriam Pauli Tertij, non dicatur † ita verus fa-
miliaris, vt includatur in reseruatione aliqua, de qua
in cõcordatis, quia licet sint veri familiares, tamẽ sunt
veri per priuilegium, sicut ex ipsa vita, & exercitio, vt
inquit Pau. de Cast. in cons. 340. Et alias decisum fuit,
3 q̃ † illa cõstitutio Pauli 3. non dicatur merè declara-
toria, vt per Sam. in reg. de imp. benef. per obit. fami,
q. 13. Præterea illa declaratoria non comprehendit
concordata, quæ transierunt in vim contractus.

LANCELLOTTI.

Astoricens. Canonicatus die 17. Maij 1579.

SVMMARIA.

1 *Reseruatio generalis non comprehendit beneficia iuris patronatus laicorum ex fundatione: secus si ex priuilegio. & nu.3.*

2 *Iuris patronatus ex priuilegio in gratia Apostolica non est facienda mentio.*

4 *Clausula derogatoria inducit protestationem defectus volunatis in dispositione sequenti, nisi expressè fiat reuocatio.*

DECISIO CCCIV.

CLemens Septimus concessit Marchioni Astoricẽs.
eius vita durante, ius patronatus in canonicatu
Ecclesiæ Astoriceo. subiunctis verbis, *qui de cetero qui-
busuis modis, & ex quorumcunque personis pro tempore
vacare contigerit, concedimus & ius patronatus huius-
modi, ac si tibi ex vera dotatione, & fundatione compe-
teret etiam per sedem Apostolicam, nisi de toto tenore, et
data præsentium plena, specifica, indiuidua, & expressa
de verbo ad verbum, non per clausulas generales idem
importantes, mentio fiat, & tuus ad id accesserit assensus,
derogari non possit, nec derogatum censeri.* Dubitaui
ego, an stante priuilegio Marchionis Astoricen. cano-
nicatus, de quo agitur, vacans per obitum familiaris
Cardinalis dicatur reseruatum. Et licet pro vna parte
videlicet pro parte affirmatiua multa fuerint allegata,
1 quod canonicatus diceretur reseruatus. Nam † licet
generalis reseruatio non comprehendat beneficia iu-
ris patronatus laicorum ex fundatione, vel dotatione,
tamen secus est, quando est ius patronatus competens
ex priuilegio, vt tenet Abb. post Ant. & alios in c. dile-
2 ctus. de offic. deleg. Et † iuris patronatus ex priuile-
gio in gratia Apostolica non est facienda mentio, ad
consil. Fed. 64. Infrascriptam quæst. dub. 1. Card. con-
sil. 69. in 2. dub. Felin. in tract. quando literæ Apostoli-
cæ. in 11. limit. Deci. cons. 149. Roc. in tract. iuris patr,
in 3. par. lib. 2. art. 3. 6. q. princ. Item licet in c. 2. de præ-
3 ben. in 6. non † comprehendat beneficia de iure patro,
laicorum ex fundatione, tamen comprehendit bene-
ficia ex priuilegio, Dom in d. c. 2. nu. 12. post Arch. de
præb. in 6. & ibi Franc. & Dec. cons. 149. nu. 6. Tamen
his non obstan. fuit cõclusum pro parte negatiua pro-
pter clausulam derogatoriam contentam in d. priuile
gio, in quo continebatur, quod derogari non possit, ni-
si de toto tenore, & de data præsentium mentio facta
4 esset, quæ inducebat † protestationem defectus volun
tatis in dispositione sequẽti, nisi expressa fieret reuoca-
tio, vt per Bart. & alios in l. si quid. in princ. testa. ff. de
lega. 3. Et in regula reuocatoria nulla fiebat mentio de
clausula derogatoria, nec ei derogatum fuerat.

SERAPHINI.

Gadicen. Adiunctorum, Veneris 17. Iunij 1580.

SVMMARIVM.

1 *Decretum Concilij Triden. cap. 6. sess. 25. dum loquitur de adiunctis, non habet locum nisi in Capitulis exemptis.*

DECISIO CCCV.

ILlustrissime & Reuerendissime Domine, dieb. pre-
teritis fuit petita pro parte Reuerendissimi D. Epi-
scopi Gadicen, declaratio sacræ Congregationis, quod
1 decretum † Concilij, cap. 6. sess. 25. dum loquitur de
adiunctis, non habet locum, nisi in Capitulis exẽptis,
& propterea petebatur declarari, quod Reuerendissi-
mus D. Episcopus Gadicen. non obligetur dicto decre
to, neque teneatur assumere adiunctos Capitulares,
quia Capitulum non est exemptum, prout fuit plu-
ries in alijs Capitulis declaratum in sacra congrega-
tione. Et quatenus fortè exemplo prætendatur, Capi-
tulum esse exemptum, ne propterea retardetur decla-
ratio petita, supplicatur illam fieri cum præsupposito,
quatenus Congregatio Concilij censuit, si verum est,
Capitulum Gadicen. non esse exẽptum à iurisdictione
Ordinarij, non habere in eo locum decretum illud
Concil. sess. 25. c. 6. Domini dixerunt, quòd postquam
Concilium non loquitur de exemptis, quod seruabun
tur statuta.

COTTÆ.

Gadicen. Statutorum. Lunæ 20. Maij 1577.

SVMMARIA.

1 *Recognitio tam exacta non requiritur in libris, prout in alijs scripturis.*

2 *Episcopus tenetur ad obseruantiam statutorum, quæ non sunt contra decreta Concilij Tridentini, & bonos mores.*

DECISIO CCCVI.

DOmini resoluerũt, librum statutorum esse in for
ma probanti, & sufficienter recognitum, quia in
1 † libris non requiritur tam exacta recognitio, prout in
alijs scripturis, Put. decis. 1. de fide instrum. & ex alijs
rationibus huc adductis per informantes pro Capitu-
lo. Quibus non obstat, quod Notarius deputatus à iu
dice compulsore fuerit ad instantiam Reuerendissimi
D. Episcopi recusatus. Quoniam Domini huiusmodi
recusationem noluerunt habere in cõsideratione, stã-
te quod ab eodem iudice fuerit prouisum, vt nomina-
retur adiunctus, qui assisteret, quem cum nominare
non curauerit, sibi est imputandum, Quo verò ad sta-
2 tuta pariter fuit resolutum, † D. Episcopum teneri ad
obseruationem illorum, quæ non sunt decreta Sacri
Concilij Tridentini, & bonos mores, stante eius iura-
mento, Mohed. decis. 7. & 250. Et ita fuit resolutum in
vna Palentina iurisdictionis coram R.P.D. Seraphi-
no. Lunæ 18. Maij 1573. Nam & ipse Deus obligatur
iuramento, iuxta illud Psal. 109. *Iurauit Deus & non pœnitebit eum.*

SERAPHINI.

Gadicen. Iuris Visitan, Mercurij 4. Maij 1580.

SVMMARIVM.

1 *Sententia Rotalis præiudicialis statuto non est exequenda, donec cognoscatur de validitate ipsius statuti.*

DECISIO CCCVII.

1 SEntentia † in Rota lata, an fit exeqnenda in casu, &
ad effectum, de quo agitur. Fuit resolutum, quod
sit sententia, de cuius executione agitur, comprehen-
dit hoc statutum, non sit exequenda, quousque dispu-
tetur, an illud teleuet: in reliquis sententia est iusta, &
exequenda.

SERAPHINI.

Gadicen. Iuris Associandi. Venetis, 3. Iunij 1580.

SVMMARIVM.

1 *Concilium Tridentinum, c.6. sess.25. & c.4. sess.6. loqui-
tur in Ecclesiis exemptis.*

DECISIO CCCVIII.

DOmini dixerunt, non esse relaxandas executoria-
les decretas vigore sententiæ bonæ me. Grati:
quia videndum est, si statuta, de quibus in sententia
bo. me. Cottę intrant, ex quo in dicta sententia dicitur,
non esse seruanda per Episcopum statuta. 73. 74. 75.
Sed Concilium Tridentinum, quæ verba, Domini in-
telligunt, si Concilium Tridentinum aliquid statuit
circa disposita in dictis statutis: alioqui si nihil statuit,
remanent statuta in suo robore. Verum Cardinales re-
1 soluerunt, quod † Concilium in c.6. ses.25. & c.4. sess.6.
loquitur in Ecclesijs exemptis, sed ista non est exem-
pta: propterea videndum est, si adsunt alia decreta
Concilij. Item si adest immemorabilis pro parte Capi-
tuli, prout dicitur.

ROBVSTERII.

Tholetan. Iuris nominandi. Venetis, 28.
Ianuarij 1583.

SVMMARIA.

1 *Coadiutores in Ecclesia deputari possunt ad exercendum
curam animarum.*

2 *Cura animarum, & eius titulus residet penes Episcopum.
Intellige, & declara. vt nu.3.*

4 *Beneficia duo curata nemo absque Papæ dispensatione po
test retinere.*

5 *Rectores particulares debent in Ecclesiis parochialibus
intitulari.*

DECISIO CCCIX.

DVbitaui iuxta decisionem factam 29. Octobris
anni præteriti, an laicus, &c. Et Domini fuerunt
concordes, laicum non posse sibi reseruare huiusmodi
ius nominandi ministros ad nutum suum amouibiles,
qui ex præterita præsentatione consequantur exerci-
1 tium curæ animarum. Non obstat consi. Ant. de † But.
3. Quia licet ipse dicat, quod possint deputari in Eccle-
sia coadiutores ad exercendum curam animarum pro
intitulato, præsupponit tamen adesse verum Recto-
rem, qui habeat titulū, & in his Ecclesijs nullus adest
Rector cum titulo, prout requiritur. c. præcipimus.
& c. sicut vna. 21. quæstione secunda. Et quamuis Ol-
2 drad. consi.67. dicat, quod † titulus curæ residet penes
Episcopum, cuius opin. potest pati difficultatem, non
tamen applicatur casui, de quo quæritur. Primò, quia
3 ipse † loquitur, quando illi, qui exercent curam ani-
marum, sunt instituti in curis ab ordinario: hic sumus
in casu, in quo exercitium curæ exercetur ab his, qui
sunt nominati tantum in laico, & habent solum gene-
ralem licentiam Archiepiscopi administrandi sacra-
menta in sua diœcesi. Et Oldra. in institutio. hoc pacto
intelligit Anchar. consil.59. Non potest etiam ex alio
applicari dicto consilio, quia cū præsupponatur, quod
parte Illustrissimi Domini Ducis laicus de consensu
Episcopi possit hoc ius nominandi sibi reseruare in li-
mine fundationis, & reseruauerit, necesse est, si vera est
opinio Oldr. præsupponere, quòd Episcopus etiam in
eodem limine sibi reseruauerit titulum curæ particu-
larem Ecclesiæ fundatæ, qui titulus est omnino incom-
4 patibilis cum titulo sui Episcopatus, cum † nemo abs-
que dispensatione Papæ possit retinere duo beneficia
curata. c. de multa. de præben. Et præsumendum esset,
hæc beneficia fundata esse sub duabus conditionibus
iuri communi contrarijs. Etsi enim Episcopus habeat
curam iurisdictionalem in tota sua diœcesi, non habet
tamen titulum particularem parochiarū sub sua diœ-
5 cesi existentium, quia in illis debent † Rectores parti-
culares intitulari. d. c. sicut, & c. præcipimus. 21. q.2. Et
licet in Hispaniarum Regnis adsint nonnullæ diœce-
ses, in quibus cura omnis residet penes ordinarios, id
procedit tamen ex eo, quòd ipsa Ecclesia siue metro-
politana, siue cathedralis est parochia totius diœcesis:
secus vbi cura animarum est in plures parochias distin
cta, vt in Tolet. metropoli. Quia tunc, vt dictum fuit,
non potest absque incompatibili titulo vtrumque ha-
beri, nisi cum eo dispensetur &c. & aliàs, vt in copia in-
tegra huiusmodi decisionis, quæ fuit data pro die 23.
mensis Maij proximè præteriti.

ROBVSTERII.

Esina Bonorum. Sabat. 23. Ianuarij 1580.

SVMMARIA.

1 *Confinium identitas ex quibus probetur, & nu.2.*

2 *Probatio plena ad effectum probandi identitatem confi-
nium ex varijs generibus probationum, & adminicu-
lis colligitur.*

DECISIO CCCX.

LIcet partes diuersimodè informent, altera super
idētitate fossati, altera verò super spolio, tamē pla-
cuit Dominis causam votare iuxta intentionem domi-
1 norum de Amicis † super identitate fossati, quam cen-
suerunt probari non obstantibus his, quæ ex aduerso
deducuntur, retentis decisionibus factis, quòd partitæ
sint sufficienter adminiculatæ, & quod faciant fidem
contra dictos de Amicis. Nam ex ijs iuncta planta col-
ligitur nullo alio loco posse collocari fossatū Manciani
cum hac tantum parte verificentur alij confines certi,
& indubitati Boardi, Tumbertę, & alij, & sententia ip-
sa per Amicos producta hoc id ipsum probat. Nam da-
to, ꝙ probet diuersos esse fundos Gāgaliæ, & Mancia-
ni, tamen fossatū his fundis adiacens potuit diuersa no
mina sortiri, prout sortitum fuit, & etiam ex eo proba-
tur, ꝙ eisdem terris vnicum fossatū sub diuersa deno-
minatione in partitis datur pro confine, vt fuit consi-
deratum in discursu sub die 27. Maij 1579. Neque in
cōtrarium deducta mouerunt Dominos. Nam primò,
quod dicitur probari per testes, fossatū Gangaliæ sem-
per ita fuisse appellatum, tollitur per decisionem factā
sub die 20. Martij 1579. quę habet, quod testes nō pro-
bant, nisi de 50. annis, & non probant exclusiue ad scri-
pturas, sed ex scripturis hæc appellatio colligitur. Se-
cundò non obstat, quod fossatum huiusmodi habeat
originem à sylua Gangaliæ, & inde traxerit nomen.
Quia potest etiā sumere denominationem à locis, per
quæ transit, & hinc orta est diuersitas nominis. Tertiò
non obstat, quod de tempore instrumentorum adesset
vtrumque nomen Gangaliæ & Manciani, vt liquet e-
tiam ex sententia supradicta. Quia diuersitas horum
nominum non concludit ad diuersitatem fossati. Et ita
conclusum fuit 16. Nouemb. præteriti. Et licet secun-
dum lecturam Canonicorum instrumenta capiant ter
ras ab vtroque latere fossati, ita quòd videatur exclu-
di fundus Gangaliæ, tamen hoc nihil est: nam exten-
dunt se tantum vsque ad collinas, & in parte superiori
potest collocari fundus Gangaliæ, quòd est satis verisi-
mile, cum in ea parte sita sit sylua, quę vocatur Ganga-
liæ. Quartò non obstat, quòd in instrumentis non fiat
mentio Gangaliæ. Quia non erat opus describere om-
nia loca adiacentia, maximè ex illa parte, quæ habebat
satis notabiles fines collinarum, de quib. fit mentio, &
id ꝙ non fuit dictum in instrumentis, reperitur appo-
situm in partitis. Quintò non obstat, quòd non fuerint
apposita pro confinibus fossata insignia Auolantis &
Cesulæ. Quia partes, quibus notæ erant terræ, de qui-
bus agebatur habuerunt pro sufficienti descriptione,

quia

qua vsi sunt,dato certo loco,& certa terrarum mensu-
ra, neque tunc præiudicarunt tractu temporis eueni-
re posse, vt de confinibus oriretur controuersia. Et si
hoc argumentum concluderet, nullibi possent collo-
cari istæ terræ, cum earum extremi fines à duobus tan
tum lateribus,non autē ab alijs descripti fuerint. Sex-
tò non obstat, quòd Antignanum non sit castrum, sed
turris. Quia instrumentum non dicit versus castrum
Antignani, sed versus Antignanum, quod satis verifi-
catur intuenti. Septimò nō obstat,quod illa descriptio
versus Mare non conueniat, tum propter distantiam
maris, tū, quod ciuitas Esij ab illa parte erat vicinior;
& ideo aptius dictum fuisset versus Esium. Quia quan
tum ad distantiam hæc non facit, quominus descri-
ptio conueniat, cū plerumque in limitibus describen-
dis vtamur simili designatione, veluti à parte Orien-
tis,& versus Meridiem,& sic de ceteris. Quantum ve-
ro ad vicinitatem Esij,ea non fuit habita in considera-
tione ex eo,quod ciuitas Esij est ex alia parte fluminis,
& iam ipsum flumen fuerat datum pro confine,Octa-
uò non obstat, quòd illi montes dicantur collinæ, &
tamen sunt montes satis eminentes,Nam comparatio-
ne aliorum locorū Apennini istæ sunt collinæ, & qui-
dem valde humiles. Nonò non obstat longa amicorū
possessio,quia hinc prætendunt Canonici spoliū,quod
probatur probata anteriori possessione. Nec facit,
quod tamdiu tacuerint, quia ea,quæ plurib. sunt com
munia,communiter negligi soleant. Decimò & vltimo
non obstat, quod in hac materia requirantur plenæ
probationes. Quia tot concurrentibus, Domini eas ha-
2 buerunt pro † plenis ad probandam fossati identitatē,
maximè in materia antiqua. Ioan.Pau. decis.105. Put.
3 26. de restit. spoliat. Et † plena probatio ad hunc effe-
ctum est ea, quæ ex varijs generibus probationum,&
adminiculis colligitur, c.cū causam, & ibi gl.& Doct.
de proba.Soc.cons.86.nu.4.lib.1.Paris.107.nu.3.lib.1.
Aym.de antiq.temp.par.1.§. viso. de verbis enunciati-
uis. num.67. Quare conclusum, pro identitate,& or-
dinatā,vt disputetur,an stantibus decisionibus sit con-
cludenter probatum primum extremum ad effectum,

CORAM VICECOMITE,

Nullius Legati.

SVMMARIA.

1 *Confessio eorum, quæ dependent à iuris dispositione non attenditur, si est erronea.*

2 *Confessio est spernenda,contra quam fuit iudicatum.*

3 *Dispositio testatoris, quod ordinarius non habeat iurisdictionem super Cappellano, quo casu procedat.*

4 *Legatum relictum Presbytero pro eleemosyna,non dicitur relictum pro dote Ecclesiæ, vel altaris.*

DISCVRSVS,

Reuerendissime Pater,in præsenti dubio non quæ-
ritur, an constet de præsentatione Dom. Ioannis
Pauli principalis nostri, nec etiam quod ipse possideat
vel non, ex quo ipse pro nunc prætendit, super huius-
modi legato solū ius habere respectu electionis Cap-
pellani, non super iure, quod sibi competat tanquam
electo,& deputato. Ideo quæ ex aduerso dicuntur cir-
ca illius personam, & ius sibi competens, non sunt ad
propositum. Dubium enim concernit ius heredum de
Nigris respectu electionis Cappellani, non autem ius
proprium D.Ioannis Pauli,tāquam electi, quia super
hoc lis non pendet. Quæ etiam narrantur in facto cir-
ca prætensas prouisiones D.Zachariæ & Benedicti, &
assertas renunciationes, & concordiā,in actis non con-
stant,& nō creduntur vera, imò prouisio in personam
Dominici de Restis facta tanquam de beneficio Eccle-
siastico, quæ dedit causam huiusmodi liti, apparet in
actis reuocata per ordinarium Mantuæ. Igitur nunc
tantum videndum est,an hoc sit beneficium Ecclesia-
sticum, vt sit necessaria institutio. Ex dictis in infor-

matione,constat non esse. Circa prætensum examen fa-
ctum D.Ioanni Paulo tunc minori per assertum Visi-
tatorē, dicitur, quod quicquid ibi dicatur, veritas est,
quòd Do.Ioannes Paulus nō possidet huiusmodi pro-
prietates,neq; ad præsens illa prætendit sibi compete-
re,& de hoc non dubitatur. Ideo non sunt attendendę
prætensæ confessiones,præsertim quia in dictis confes-
sionibus suis dicit constare de iure patronatus ex te-
stamento Herculis de Nigris, vt ex aduerso fatetur,&
sic ad illud se refert, ex quo testamento constat de con-
trario, & adest de non iure patronatus, vt in informa-
1 tione dicitur. Præterea † confessio eorum,quæ depen-
dent à iuris dispositione, nō attenditur, si est erronea,
Aym.cons.29.nu.2. cons.48.nu.7. Ergo etiamsi fuisset
confessus, hoc esse beneficium Ecclesiasticum, & con-
staret de contrario,prout constat ex allegatis,non pre-
iudicat confessio,quæ maximè tendit in detrimentum
hæredis pro tempore debentis eligere, non D.Ioannis
Pauli tantum, præter quod etiam contra huiusmodi
2 fuit iudicatum per sententiam Mantuanam,ideo † est
spernēda.Innoc.in c.mulieri. de iureiuran. Marsil.sin-
gul.252.incip.nemo. Et D.Ioannes Paulus vt ex aduer
so asseritur,de tempore confessionis erat minor. Ad ea,
3 quæ dicuntur, non † valere dispositionem testatoris,
quòd ordinarius non habeat iurisdictionē super Cap-
pellano,iuxta decis.10.de testam.in antiq.cum alijs al-
leg. procedunt, quo ad illius priuationem, & alia per
eum excessa, non quo ad institutionem,de quo solum
nunc dubitatur,quia præsupposito quod non sit bene-
ficium Ecclesiasticum,Ordinarius non instituit,& cō-
sequenter dispositio testamenti in hac parte non est
nulla. Quod altare sit dotatum,est falsum,quia fuit le-
4 gatum † relictum presbytero pro eleemosyna, iuxta
consilium Felin.41. & 45.non autem fuit relictum al-
tari,aut Cappellę, vt legitur in testamento,cuius copia
datur. Præterea negligentia D. Ioan.Pauli non est ve-
ra,nec in actis constat,immo ipse statim elegit D.Her-
culem de Nigris iuniorem, secundum formam testa-
menti, antequam aduersarius esset deputatus. Vltra
quod hæc omnia sunt extra dubium, quia nunc tantū
quæritur, an super electione sit necessaria institutio,
ex quo non est beneficium Ecclesiasticum,

SERAPHINI.

Bononien.de Pipinis. Veneris, 8.Nouemb.1577.

SVMMARIA,

1 *Appellatio deserta quando esse dicatur.*

2 *Sententia notoriè iniusta non transit in rem iudicatam,*

3 *Solennitas in bonis Ecclesiasticis solitis locari non requiritur.*

Fallit, nisi Ecclesia sit enormiter læsa. nu.4.

Vel nisi bona sint incorporata in mensa Episcopali, seu Abbatiali,

5 *Testes ad probandam læsionem debent percutere tempus contractus,& de communi æstimatione deponere.*

6 *Testis dictum recipit declarationem ab articulis.*

7 *Testes deponentes de communi affectione sufficit,quod deponant per verbum, credo.*

8 *Testis deponens de communi æstimatione non probat,nisi adijciat rationem,quæ sufficit si dicat,quia vicinus,& practicus.*

1 Esolutū quòd intret caput desertionis, tū † quia
non fuit cōmissa causa intra decem dies post re-
uerentiales datos, vt Cassad.decis.4. de appell. tū quia
commissio non suffragatur, stante clausula,dummodo
alias prorogata non sint, vt tamen fatalia non erant
2 prorogata. Ad excludendum rem † iudicatam,quæ ex
desertione prædicta resultaret, allegant Pipini, quòd
sententia d. Pinelli ad fauorem Canonicorum, & Re-
uerendæ Fabricæ lata,vti notoriè iniusta,non transit in
iudicatum; notoriā autem iniustitiam deducunt,quia

3 bona, de quibus agitur, erant solita locari. Ergo † non
requirebantur solennitates, c. 2. de feud. Doct. in c. 1.
de his qui feud. dar. possunt. Exemplo ad hoc fundamẽtum tollendum fuerunt examinati per Canonicos
testes ad docendum, quod Ecclesia fuit enormiter læ-
4 sa, & lęsio deducitur ex duplici capitulo. Primò, † quia
hæc bona potuissent locari 240. lib. & vendi 6000. &
fuerunt datæ pro affictu 20. libr. vt in prima cõcessione, ergo constat de enormissima læsione. Secundò dicitur, quod dicta bona erant iam reincorporata in mẽsa Abbatiali, ergo non potuerunt amplius locari sine solennitatibus, per alleg. Quo ad primum Domini dixerunt, videndum esse, an testes probent prædictam læsionem, & discurrendo singulos sigillatim, credebant aliqui Domini pro effectu, læsionem, quo ad affictum, satis probari omnib. simul iunctis. Et faciebant princi-
5 pale fundamẽtum in 7. & 9. testibus, † qui ambo percutiunt tempus, & loquũtur de communi æstimatione, & sic videntur probare secundum communes theoricas Doct. in l. pretia rerũ. ff. ad leg. Falc. & in l. 2. C. de rescin. vend. Et quo ad septimum considerabant, quod licet non omnino eis placeret illa sermocinatio, & conclusio, quam dicit fecisse cum alio, & quatenus ait, *che da dieci anni in qua si sarebbe affittato come adesso*, quod ex experientia non videtur esse verisimile, nempe quod à 10. annis citra bona nõ creuerint, tamen in depositione satis placuit, quia videtur probare, & percutit tẽpus: dum enim ferat verba, *de dieci ò 22. anni*, subdit, *che per questo tempo si saria affittato & s'affittaua sette o mezo fina otto la tornatura*, & inferius, *communemente per questi affitti, &c.* Et sic communiter. Quo ad nonum dicebant, videri non bene probare, declarando cum ab articulis, quatenus supra dicit, quod iam 10. annis elapsis nõ fuissent locata scutis duobus, & postea subiungit, quod cõmuniter de tempore huius locationis vltimæ fuissent locata pro dictis pretijs: Nam debet in-
6 telligi de articulatis. Quia † dictum testis recipit etiam declarationem ab articulis, vt fuit dictũ in causa Hostien. littoris maris corã R.P.D. Decano de anno, 1575. addendo quintũ, quatenus ait, quod ipse dedisset, & daret libr. 170. & 180. per tornatura. Et licet non deponant de communi æstimatione, apparet quod non deponunt ex particulari affectione, quia dixit, quòd voluit emere ibi terrenum non ita bonũ per 160. quòd sufficit. Re-
7 liqui testes seruiunt pro adminiculo, quia † apparet, quod non deponunt ex particulari affectione, vt per Soc. iun. cons. 73. ferè per tot. lib. 2. Et sufficit quod deponant per verbum *credo & existimo*. Alex. in l. pretia rerum, nu. 9. prope fi. ff. ad leg. Fal. maximè quia sunt vicini, & practici, quòd sufficit. Et quamuis Aret. in c.
8 cum causam, 2. col. 4 de testib. velit, quod testis † non probet, quando dicit de cõmuni æstimatione, nisi adijciat rationem, tamen (vltra quod Anton. Burg. in c. 1. nu. 8. & seq. de empt. & vend. reprobat hanc opinionem) respondebatur in casu proposito, quòd testes satis assignant rationem, quia vicini, & practici, ex alleg. maximè stantibus & bene coadiuuantibus hanc probationẽ dictis prædictorum duorum testium. Et ideo satis credebant ijdem domini probari læsionem, si verum est, quod terræ sint 40. tornat. vt dicunt Canonici probari ex instrumento locationis, de quo agitur, quia testes hoc non bene probare videntur. Nec prædictos Dominos mouebant illæ mille libr. per Pipinos Canonicis solutæ pro hac locatione; quia computando illas ad rationem 7. pro centenario reddent in fructu annuo libr. 70. quibus si addantur lib. 20. (qui est affictus siue canon ordinarius harum terrarum) constituetur summa libr. 90. quæ tota non ascendit ad summam libr. 240. vt tunc reperiebantur, imò nec ad dimidiam dictæ summæ, & sic læsio est valde vltra dimidium. Quo ad melioramenta per Pipinos allegata videndum erit particulariter, *an & qualia sint, & quantum releuent.*

SERAPHINI.

In eadem. Mercurij, 21. Maij 1578.

SVMMARIA.

1 *Prædium Ecclesiasticum sterile reductum ad culturam opera primorum conductorum debet eorum hæredibus concedi pro eodem pretio.*
2 *Melioramenta facta in re Ecclesiastica debentur ob lineam finitam, & transeunt etiam ad extraneos hæredes, secus si ob priuationem.*
3 *Pactum quodlibet respiciens commodum alienantis dicitur pars pretij.*
4 *Melioramenta alleganti onus probandi incumbit, nisi probentur apud acta.*
5 *Alienatio facta vt discedatur à lite, dicitur vtilis.*
6 *Melioramenta consistentia in plantationibus, stercorationibus, & similibus non sunt reficienda.*

DECISIO CCCXII.

QVatuor deducuntur per informantes pro Dominis Pipinis ad sustinendum contractum, factum cum eis ab Ecclesia S. Saluatoris. Primum est, quod cũ ab initio hoc prædium esset sterile, & postea fuerit reductum ad culturam opera primorum conductorum,
1 debent † eorum hæredes reinuestiri pro eodem pretio. c. ad aures, secundum communem intellectum, de rebus Eccles. non alien. per doctri. etiam Bart. in l. quicunque. de om. agr. des. lib. 10. Sed hoc fundamentum non potest applicari ad factum secundum Dominos, quia non apparet, quod prima locatio fuerit facta, quia res esset sterilis, nec propter ipsam causam sterilitatis, nec minus, quod postea fuerit reducta ad culturam, de quibus nihil in actis. Secundum argumentum pro Pipinis est, quod sui auctores plura fecerunt meliorameṅta, quæ sibi, vti cessionarijs illorum de Victorijs, debebantur secundum communem distinctioné,
2 quod † quando res deuoluitur ob lineam finitam, meliorameṅta debentur, non autem deuoluuntur, & transeunt etiam ad extraneos hæredes, Bero. post alios q. 19. Clar. de emphyt. q. 45. Pinell. in 2. part. rep. l. 2. C. 3. nu. 7. vbi de communi. C. de rescind. vend. Vnde inferunt, quod cum hæc meliorameṅta sint valoris libr. 480. & fuerit factum pactum, quod illa deuoluantur,
3 hoc pactum est pars pretij: quodlibet † enim pactum respiciens commodum alienantis dicitur pars pretij, l. fundi partem. ff. de contrah. empt. Tiraquel. de retract. §. primo. glo. 18. num. 38. & nu. 69. Sed hoc forte bene procederet, si ista meliorameṅta tanti essent, & æquiualerent, sed cum non probentur, vt dixi, apud
4 acta (dubium autem non est, quin alleganti † meliorameṅta incumbat onus ea probandi, Bero. consil. 33. num. 6. lib. 2.) non placebat posse super eis fieri fundamentum. Visa est etiam Dominis multum inuerisimilis illa attestatio, quod meliorameṅta importent libr. 4800. cum vix totum prædium tanti valeat, & cum in instrumento cessionis hæc meliorameṅta enũcientur valoris 500. libr. quæ, si computentur in pretio, adhuc adest læsio. vt iam est decisum in alia posi-
5 tione. Tertiò allegant, quod cum hæc alienatio † facta sit, vt descenderetur à lite, vtilis fuit, maximè, quia secundum doctr. Bart. in l. prima. §. permittitur, de aqua quot. & æst. cogebatur Ecclesia relocare. Sed respõdebatur per Dominos, hoc non obstare, quia non propterea cogebatur Ecclesia relocare pro eodem pretio, sed ita demum in euidentem rediret Ecclesiæ vtilitatem, vt etiam fuit resolutum vltra alia tunc ibi dicta. Quarto opponitur per Pipinos, quod testes deponentes super læsione eam non probant: sed fuit dictum, quod iam etiam resolutum est eam probare, & nunc de nouo hoc non reuocatur in dubium, nec de hoc die Domini dubitant, sed inhærent decisionibus factis, & eas præsupponunt. Testes vltimo dati, nec placuerunt,
6 quia loquuntur de melioramentis consistentibus † in plantationibus, stercorationibus, & similibus, quæ

secun-

ſecundum Dominos de lure non videntur reficienda, l.diuortio,§.impendia, ff.ſolu.matr.Menoc.de recup. remed.15.nu.513. Et dicebatur, huiuſmodi melioramenta non eſſe perpetua, & continuo in rem duratura, ſed magis ſeruire pro vberiori, & commodiori fructuum ipſorũ perceptione, & boni patresfamilias paſſim in rebus ſuis facere conſueuerunt; & ideo non eſſe conſiderabilia in hac materia, per alleg. Verum quia Pipinis non ſunt præfixi termini ad liquidandum dicta melioramenta, & ego ſum acceſſurus Bononiam, & placuit Dominis, quod tota hæc res oculis ſubijciatur, adhibito aliquo perito.

LANCELLOTTI.

Anconitana Fideicommiſſi. Veneris, 18. Martij, Mercurij. 27. April. 1583.

SVMMARIA.

1 *Trebellianica poteſt prohiberi etiã in filijs primi gradus.*
2 *Trebellianica prohibita dicitur ex prohibitione alienationis facta fideicommiſſarijs, ex communi.*
Imò etiam ex fideicommiſſo particulari prohibita cenſetur, ex communi. nu. 3.

DECISIO CCCXIII.

DOmini non dubitabãt, q Angelus in portione ſibi debita in bonis Andreæ ſubiectis fideicõmiſ-
ſo non potuit detrahere Trebellianicam, ſed tantũ le-
1 gitimam, tum, quia † Trebellianica ſecũdum opinio.
quam tenet Rota, poteſt prohiberi etiam in filijs pri-
mi gradus, vt per Caſſad. dec. 4. de teſt. Creſc. dec. 129.
Ant. Aug. de teſt. §. 11. Simonet. deciſ. 88. Et nouiſſimè
fuit tentum in cauſa Fauentina de Nicolutijs coram
2 R.P.D. Seraphino 18. Maij 1582. At dicitur † hic pro-
hibita, ex prohibitione alienationis facta fideicõmiſ-
ſarijs iuxta cõem opin. de qua per Gabriel. de Trebel-
lianica, concl. 9. Mant. de coniect. vlt. vol. lib. 7. tit. 12.
nu. 20. ſtante præſertim verborum prægnãtia, de qua
in teſtamento, vt fuit reſolutum coram. R.P.D. Blãch.
in cauſa Fauentina fideicommiſſi. Tum etiã, quia hoc
fideicommiſſum non eſt de omnib. bonis, vt dicitur in
teſtamento, ſed de certis, & particularib. Et propterea
3 eſt etiam † ex hoc capite prohibita Trebellianica iux-
ta cõem opinionem, de qua per Soc. iun. conſil. 49. nu.
56. vol. 3. Pariſ. conſ. 43. nu. 45. vol. 3. Verum quia hic
agitur de excuſando D. Andream iuniorem à contra-
uentione prohibitionis alienationis, Domini dixerũt,
ipſum etiam eſſe excuſandũ propter ſententias de partibus, in quib. permittitur etiã Hieronymo fratri dicti Angeli, vt poſſit alienare ex ſua portione vſque ad ſummam ſcutorum 407. Et propterea ſi Do. Andreas non alienauerit vltra ſcuta 104. gr. 25. quæ eſt quarta pars dictæ ſummæ ſcutorum 407. quæ quarta pars ad ipſum ſpectabat, erit etiam ipſe excuſandus à contrauentione propter eaſdem ſententias, ita vt non dicatur contrauentor. Quod ſi exceſſerit dictam ſummam ſcutorum 104. dicetur contrauentor.

LANCELLOTTI.

Anconitan. Fideicommiſſi. Lunæ, 23. Maij 1583.

SVMMARIVM.

1 *Hæres alienãdo bona fideicommiſſo ſubiecta quo caſu dicatur contrauenire.*

DECISIO CCCXIV.

QVoniã D. Andreas ex bonis loci de Camborano ſubiectis fideicommiſſo alienauit bona valoris ſcutorum 129. cum verò non potuiſſet excedere ſummam ſcutorum 104. gr. 25. quæ eſt quarta pars ſcuto-
rum 407. qua vigore ſententiarum de partibus pote-
1 rat alienare Angelus eius pater. Propterea † Domini
dixerunt, Andream eſſe contrauentorẽ, nec poſſe excu
ſari ex dictis ſententijs, cum exceſſerit illarum formã.
Nec obſtat, quod Do. Angelus vltra dicta ſcuta 407.
poterat detrahere ex dictis bonis ſubiectis fideicommiſſo alia credita. Quia de illis fuit habita ratio, & D. Andreas fuit ſatisfactus, vt conſtat ex calculo exhibito coram Gubernatore Anconæ in cauſa tunc coram eo vertente inter Hieronymum & D. Andreã, ac eius fratres, qui calculus fuit poſtea productus in Rota pro parte D. Andreæ. Non obſtat etiam, quod non conſtat, à quo fuerit factus d. calculus. Quia reſpondetur, in actis conſtare de tribus monitorijs cum præfixione termini factis contra D. Andream ad nominãdos peritos pro eius parte, & menſurandum, & æſtimandum bona paterna, & in eius contumaciam Dom. Gubernator deputauit æſtimatores nominatos pro parte Do. Hieronymi, quibus detulit iuramentum, & poſtea fuit producta dicta æſtimatio, ſiue calculus, & deinde lata ſententia, in qua permittitur D. Hieronymo, vt vſque ad ſummam ſcutorum 407. poſſit alienare. Quare fuit dictum, quod ſi Andreas vult ſe iuuare dictis ſententijs, quod debet ſtare calculo, cuius vigore fuit lata dicta ſententia.

ALDOBRANDINI.

Mediolanen. Cambiorum, ſiue Vſurarum, 20. Iunij 1569.

SVMMARIA.

1 *Vſura quando dicatur committi ex cambijs, & ſententijs in tali materia latis, & quare.*
2 *Vſura dicitur omne lucrum excedens, ex mutuo perceptum.*
3 *Pignus neque hypotheca rei ſuæ conſiſtere poteſt.*
4 *Empta res ex vſuris dicitur infecta, vt ſaltem in ſubſidium dicatur pro illarum reſtitutione obligata.*
5 *Sententia pro parte iniuſta continente plura capitula, poteſt pro ea parte reuocari.*
6 *Cambia, & recambia, vt dicantur realia, & quis ea conſequi poſſit, quæ requirantur.*
7 *Intereſſe pro tempore futuro certum ab initio taxari non poteſt.*
8 *Intereſſe taxatum, vt in capite anni efficiatur capitale, prohibitum eſt.*
9 *Sententia incerta ferri non poteſt.*
Limita in acceſſorijs. num. 10.

DECISIO CCCXV.

DIu fuit inter Illuſtriſs. Dominos Cuſanos, ac Illuſtriſſ. Dom. Paulum Sormanum occaſione cuiuſdam ſocietatis Lugduni inter eos contractæ lis Mediolani agitata. Primò coram Illuſtriſſ. Dom. Daneſio Filiodono, & deinde coram Illuſtriſſ. Dom. Camillo Porro, qui Dom. Camillus vltimo loco tulit ſententiã continentem plura capita, in quibus ad inuicem prædictæ partes vna alteri condemnabantur, & inter cetera declarauit quandam partitam, quam partes appellant de Forlu librarum Turonen. triginta duarum millium, nouem centum, & triginta ſeptem, ponendam eſſe in debitum Cuſanorum, & in creditum Sormani. Iuſſit etiam fieri debere calculum per Do. Cæſarem Foppam vti edoctum de hoc negotio inter ipſas partes, & ad dictum effectum pecunias omnes reducendas eſſe ad ſcuta auri Italiæ Mediolani, & partes conſtitui debere creditrices de pecuniarum quantitatibus in eorum fauorem declaratis ſub illis temporibus, ſub quibus eas conſtitui debitores, & creditores debere ex libris, & alijs ſcripturis, vel aliter eidem conſtiterit, & ſucceſſiue inter partes fieri debere inuicem compenſationem creditorum, & debitorum vnà cum cambijs, & recambijs, & expenſis prouiſionum. Quæ cambia, & recambia ex auctoritate ſibi attributa declarauit taxanda fuiſſe, & etiam ita & taliter, quod nõ excedant decem pro centum, vt dicitur *à capo d'anno*, intelligendo, quod dictum intereſſe in capite anni

faciat

faciat capitale vsque ad tempus, seu tempora, quo, seu quibus fieri debebit compensatio, seu fieri debebunt compensationes, quæ cambia, & recambia, vt sup. vnicuique ipsarum partium poni debeant in creditum, iuxta quantitates suorum creditorum, & in futurum donec, & vsque quo ea pars, quæ creditrix remãserit, fuerit satisfacta. Condemnauit quoque Cusanos ad soluendum Sormano omne id, de quo reperientur eius debitores, facta dicta compensatione vnà cũ cambijs, & recambijs, & interesse ad caput anni, vt supra etiam totius temporis cursi, & cursuri vsque ad effectualem satisfactionẽ, &c. Cusani putantes supradicta, ad quæ condemnabantur, esse vsuraria, 18. Iulij 1579. adierunt Vicarium Illustrissimi Do. Archiepiscopi Mediolan. & ab eo obtinuerunt inhibitionem cum clausula, & si senseris, &c. contra Dom. Paulum, quæ eadem die, & 21. Iulij fuit executa, & dicta die etiã 21. reproducta, corã quo comparuit Sormanus cũ clausula, citra consensum, & multa opposuit, & petijt prædictam inhibitionem tolli. Et tertia die Augusti Cusani citato Sormano produxerunt prædictam sententiam Do. Porri. Item computa transmissa à Venãtio de Bartholomęis, in quibus adest supradicta partita de Forlu, & nõnullas literas Sormani, & quandam scripturam datam à Sormano coram prędicto Dom. Camillo Porro, quam appellãt comparitionem, & attestationem Notarij, ꝙ literæ prædictæ fuerant coram Filiodono productę, & obtinuerũt præcisè inhiberi sine clausula iustificatiua. A quo decretu Sormanus 2. eiusdem mensis, appellauit, & ab omni vlteriori processu nonnullis expressis causis in appellatione, quam Vicarius reiecit, ac 19. eiusdem, recusauit Vicarium prædictũ, vtt sibi suspectum, allegatis quibusdam causis per relationem ad primam appellationem, & etiam appellauit, quod idẽ fecit 21. Augusti. Et quia non obstante supradicta recusatione & appellatione. Vicarius supradicta die 21. Augusti, tulit sententiam, in qua declarauit supradictam partitam nuncupatam de Forlu, & omnia, & singula eidem partitæ accessoria, & ab ea dependentia, seu pertinẽtia, & laudum, seu sententiam respectu dictæ partitæ latum, seu latam tam per supradictum Filiodonum, quàm per Do. Camillum Portum, respectu etiam condemnationum, & declarationum ab eodem Do. Porro factarum sub ficto, & palliato nomine cambiorum, expensarum, & prouisionum faciendarũ, ita & taliter, quod non excedant decem pro centũ *a capo d'anno*, intelligendo, quod prætensum interesse ad caput anni faciat, capitale fuisse, & esse vsurarium, & vsurarias vitioque vsurarum subiacere, & vsurariam prauitatem continere, & tanquam tales nullas declarauit, dictamque partitam del Forlu in creditum prædicto D. Sormano, & in debitum D. Cusanis poni, & dictas declarationes, & condẽnationes in fauorẽ Sormani fieri non potuisset. A qua sentẽtia cum fuisset à Sormano appellatum, & mihi cõmissa causa appellationis prætendebatur pro parte sua prędictam sententiã nullam esse defectu iurisdictionis propter supradictã recusationem & appellationem. Cum itaque die Lunæ 24. Octobris præsentis anni dubitassem, num sententia prædicta esset nulla, Domini, antequam quicquam circa huiusmodi nullitatem statuerent, voluerunt gustare negotium principale, quod ab eo pendebat, an sententia prædicti D. Porri contineret vsurariã prauitatem. Dubitaui igitur Veneris, 26. Decemb. an in casu, de quo agitur, sententia à Vicario Mediolan. reuocata contineret, vel ne vsurariam prauitatem ad effectũ nullitatis, vel validitatis sententiæ prædicti D.
1 Vicarij. Et Dñi † concluserunt, sententiam prædictam præ se ferre vsurariam prauitatem taliter, ꝙ Vicarius prædictus nequeat dici partem grauasse, dum properãter ad inhibitionem processit etiam præcisam, & ad alia contẽta in supradicto processu coram eo agitato; si tamen Do. Sormanus voluerit particulariter audiri super aliquo capite, dixerunt in hoc ei satisfaciendum esse. Ratio resolutionis fuit, quia quo ad partitam del Forlu ex confessione D. Pauli producta coram Vicario apparet prædictum Forlu tũc Christianissimi Regis Thesaurarium cupientem emere bonam summam creditorum magni partiti, quæ tunc videbãtur, ad rationem 70. pro centum plus minus, nec habentem pecunias mutuo sumpsisse à Michaelibus, & Arnolfinis mercatorib. Lucen. Lugduni residentib. libras cẽtum, & quinque mille plus minus conuertendis in emptionem prædictorum creditorum cũ pacto, quod eas restitueret in sequentib. ferijs eum dono quinq; pro cẽtum: si minus, cum dono decem pro cẽtum in sequẽtibus ferijs. Et pro cautione conuenit, quod credita prædicta ponerentur sub nomine prædictorum mercatorũ, qui mercatores nolentes totam hanc summam erogare, communicarunt hoc partitum cum quodam Venantio Bartholomæo pro tertia parte, qui Venantius dictam tertiam partem communicauit Sormano pro li. 30000. quas Sormanus soluit, ex quo apparet, Michieles mutuasse Do. del Forlu, & assumpsisse quodammodo in socium huius mutui pro tertia parte Venantium, & Venãtium assumpsisse Sormanum pro libris 30000. pro quo mutuo, cum mutuantes sperauerint decem pro centenario in duab. ferijs consequi, id sine incursu vsurariæ prauitatis facere nequiuerunt,
2 quocunque † nomine huiusmodi interusuriũ fuit appellatum. c. si fœnerauerις. c. plerumque, 14. q. 3. Doct. in l. rogasti, §. si tibi. ff. si certum petat. cum alijs allegatis. Nec placuerunt responsiones datæ pro *parte D. Pauli*: prætendunt enim informantes pro ipso, huiusmodi confessionem sibi vti erroneam non præiudicare, quem errorem elicere conabantur ex partita huius crediti lib. 32937. scripta à Venantio. Dicebant enim apparere ex illa, nullum fuisse contractum mutuum, nisi euentualiter. Aiebant namque Michaeles emisse supradicta credita cũ facultate, quod Forlu posset ista restitutis supradictis pecunijs recipere; interim tamẽ secundum ipsos erat venditio, & emptio, sed resolubilis in mutuum in supradictum euentum, qui cum nõ euenerit, cum Forlu nunquã pecunias, inferebant nullum adfuisse mutuum, & consequenter cessare vsurã, quæ interpretatio, vt dixi, Dominis non placuit. Quia cũ confessio sit clarissima, & partita non sit clara, partita non clara potius ex aperta partis confessione, quã clara confessio, ex obscura partita interpretationem recipit: idque tanto magis, quia descriptio partis cum confessione bene conuenit, vt liquet ex illis verbis, *& restano per sicurtà di detto partito*. Quod fieri non poterat, si re vera pro se, & non simulatè pro Forlu Mi-
3 chaeles credita emissent, cum † rei suæ neque pignus, neque hypotheca consistat. l. neque pignus. ff. de reg. iur. Et quamuis subiungatur in ea, *& non restano obligati ad altro, ch'a dare il terzo di detto credito a ciascheduna*, id tamen non obstat, quia in hac parte loquitur partita respectu Michaelium, & Venantij, ac aliorũ participantium in prædicto mutuo, quos prędicti Michaeles, & Arnolfini in socios dicti mutui admiserũt. Si namque prędictus Forlu, prout præsupponitur euenisse, pecunias non restituebat, Michaeles, & Arnolfini noluerunt, quod participantes in dicto mutuo pecunias ab ipsis repetere possent, sed solummodo teneri voluerunt ad sibi credendum tertiam partem prædictorum creditorum oppignoratorum pro prædicta restitutione, ex quo non excluditur mutuum contractum inter Michaeles & Arnolfinos, & alios participantes ex vna, ac Dom. de Forlu ex alia.

Quod manifestius probatur, quia, si mutuũ fuisset euentuale in euentum, ꝙ Forlu restitueret pecunias, cum illis nunquam restituerit, nec declarauerit velle prædicta loca, non poterãt prædicti mercatores se de-
scri-

scribere, prout fecerunt creditores in summa librar.
32937. ad rationem 5. & deinde decem pro cẽtenario,
sup. pro interusurio promissarum. Cũ itaque Do. Por-
rus in sua sententia totam hanc partitam, coaceruata
sorte cũ vsuris, poni iusserit in debitum Cusanorum,
& consequenter Cusanos debitores harum vsurarum
constituerit, vsuram in sua sententia inclusit quod ex-
cusari nequit sub eo prætextu, quòd inter Cusanos, &
Sormanum nullum fuerit contractum mutuum, quia
cum debitum Cusanorum proficiscatur ex eo, quòd
Cusani sibi appropriauerint hanc partitam, & conse-
queuter in solutum, vt prætendit Sormanus, acceptau-
erint, possunt ipsi dicere, partita mihi cessa non est
bona, vti vsuraria, quas vsuras Forlu debitor princi-
palis, à quib. illæ exigendæ erant, soluere non compel-
4 lebatur. Si † nãque nedum ipsæmet vsuræ, sed res ex
illis empta, est adeo infecta, vt saltem in subsidium sit
pro illarum restitutione obligata. c. cum tamen. §. pos-
sessiones. de vsur. Host. in sum. de vsur. §. est autẽ vsu-
ra reddenda. sub nu. 12. ver. quid si vsurarius. tanto mi
nus possunt cogi Cusani suo debitori accepto ferre, &
in solotum recipere vsuras eorum debitori ab alio de-
bitas. Et quamuis sors vsura non videretur, non tamẽ
grauauit Vicarius declarando vsurariam hanc partitã
continentem totam hanc summam, sorte cum vsuris
coaceruata, quia ita fecit etiam prædictus Porrus, qui
& ipse vnam integralem summam librarom 31932.
constituendo iussit illam poni in debitum Cusanorũ,
5 & consequenter etiam, quod † pro parte tãtum fuisset
iniusta, in totum debuit reuocari, secundum eam opi-
nionem, quam passim Rota sequitur, Put. dec. 317. n. 1.
Et fuit resolutum in vna Larinen. frumenti coram R.
P. D. Robustiero. Quo verò ad cambia, & recambia,
cum coram Vicario non constaret, illa fuisse realia, &
6 & quod ad ea † consequenda probata essent ea, quæ
requirit Pau. de Cast. in l. 3. §. penult. ff. de eo quod cer
to loco, quem sæpissimè Rota secuta est, Put. 232. lib. 1.
Mohed. 208. potuit inhibere, ne exigerentur, & eoam
senteotiam reuocare, quia vsuraria apparebant: idque
tanto magis, quia videbat Vicarius condemnari Cu-
sanos ad eandem cambia, & ad eandem rationem etiã
pro tempore futuro, cuius futuri temporis respectu
impossibile erat, quod essent probata supradicta re-
quisita, cum non entis nullæ sint qualitates. Quod
idem dixerunt Domini respectu taxatioois prædicto-
rum cambiorum: nam cum illa fuerunt vniformiter
taxata ad rationem decem pro centenario ad caput
anni, id euenire non potuit ex probatione aliqua fa-
cta, sed ex quodam arbitrio iudicis: cãbia enim (vt ex-
perientia docet) nũquam sunt vniformia, modo enim
plus, modo minus, nonnunquã nihil lucri, quandoq;
ẽt damnum afferunt: & quod id ex arbitrio, & noo ex
probatione processerit, liquet ex eo, ꝙ ad eandem ra-
tionem futura etiam cambia taxauit, quod triplici ra-
tione illicitum fuit, quia scilicet respectu futurorum
cambiorum supradicta requisita oon potuerunt esse
7 probata, & quia † interesse pro tempore futuro certũ
ab initio taxari nequit, Io. Andr. io cap. salubriter, in
prin. de vsur. Bal. in l. rogasti. §. si tibi, ff. si certum pet.
Dec. consil. 119. nu. 3. & 189. num. 3. cum alijs pro hac
8 parte adductis. Et † quia ita taxauit, vt vsuræ, siue
ioteresse in capite aoni efficiatur capitale, quæ super-
fœtatio, anatocismus, & fœnoris renouatio prohibita
est de iure ciuili, l. fi. C. de vsur. l. improbũ, C. ex quib.
caus. infam. irrog. Nec Dominis placuit saluatio alle-
gata pro parte Sormani, quod noo intellexerit iudex
taxare positiuè vsque ad illam summam, sed condem-
nare in cambijs licitis, & licita taxare, ita vt etiam, ꝙ
legitime probarentur, non tamen possent excedere il-
lam quantitatem, quàm constituere possent in decem
pro centenario ad caput anni, quia si ista fuisset inten-
9 tio iudicis, incertam † omnino tulisset sententiam, cõ-
tra §. curare, Institut. de offic. iudi. Diuersimode enim
ab vno vsque ad decem huiusmodi cambia ascendere
poterant: nec etiam eam tulisset secundum illam pra-
cticam, secundum quam in accessorijs toleratur sen-
10 tentia † incerta, ad not. in capite 2. de libel. obla. reser-
uando, scilicet, vel sibi, vel futuro iudici liquidationẽ.
Comprobatur insuper, quia in prædicta sententia ipse
eligit calculatorem, & mandat fieri computa, & cal-
cula, ad quę computa, & calcula deuenire non potuis-
set, si taxatio non fuisset certa, nisi prius facta liquida-
tione cambiorum, & eorum, in quibus concurrereot à
iure requisita, & ad quam summam ascenderent, &
cum in his partes plurimum potuisset grauare, non
fuit verisimile D. Porrum voluisse supradictorum om
nium iudicem constituere illum Foppam in calcula-
torem electum. An autem sententia prædicta ex pro-
bationibus, vel factis, vel faciendis iustificetur, produ
ctis processibus, vel factis coram supradictis iudicibus
particulariter, videbitur.

LANCELLOTTI.

Sabin. seu Romana Dotis, & Compromissi.
14. Maij 1576.

SVMMARIA.

1 *Dos probatur per coniecturas, præsumptionẽs, & indicia.*
2 *Verba enunciatiua etiam absente parte prolata probant fauorem dotis.*
3 *Augmentum dotis sine dote esse non potest.*
4 *Vsuras dotis promittens, dotem promittere videtur.*
5 *Verba, quæ præsupponunt in necessarium antecedens, disponunt.*
6 *Donare quilibet mulieri potest etiam sine decreto.*
7 *Mulier etiam constante matrimonio cogi potest ad dotem constituendam.*
8 *Confessio dotis per partem acceptata reuocari non potest. Et tanto magis cum fuerit geminata, & iurata. numero 9.*
10 *Pater est legitimus administrator bonorum filij. Intellige, & declara, vt num. 11.*
12 *Confessio dotis facta absente parte non probat ad effectum lucri. Declara tamen, & limita, vt num. 13.*
14 *Par conditio mariti, & vxoris etiam ex dispositione statutaria esse debet in dote, & donatione propter nuptias.*
15 *Exactio pecuniæ intelligenda est de ea summa, de qua constat.*
16 *Verba intelligenda sunt eo respectu, quo proferuntur.*
17 *Decretum interpositũ super contractu, intelligitur interpositũ etiam super enunciatis, & incidenter prolatis.*
18 *Dos data in pecunia numerata non indiget decreto.*
19 *Decreto coram Papa, vel Cardinali eius personam repræsentante, opus non est.*
20 *Decretum interpositum præsumitur ex causa cognitione.*
21 *Socer potest promittere restitutionem dotis nurus per eum recepta.*
22 *Plus in dubio, non autem quod minus est, in materia dotis sequendum est.*

DECISIO CCCXVI.

DOmini distinxerũt propositum dubiũ in tres partes, quarũ prima fuit, *an probetur dotẽ fuisse cõstitutam. altera, cuius quantitatis.* Tertia, *quonam tempore talis dos constituta fuerit.* Et circa primam dixerunt probari, dotem fuisse constitutam: cum. n. duæ sint in iure conclusiones, quæ non patiuntur difficultatem.

Pri-

1 Prima,quod † dos probatur per coniectutas, præsum-
ptiones,& indicia, vt fuit in huiusmodi causa resolu-
2 tum. Secunda,quod † verba enunciatiua nedum præ-
seote,sed etiam absente parte prolata, probant fauore
dotis, Bal.cons.193.nu.2. quæ secuta est Roia de anno
1552.coram bo.me. Oradino in vna Rom. promissio-
ois dotis,& de anno 1551.20.Maij in vna Ceruien.pe-
cuoiaria cotam Guidobo. Put.414.in primo. cū alijs
allegatis. Sequitur,quod talis dos probetur. Primò ex
instrumento concordiæ celebrato 9. Februarij 1575.
quod duos contioet contractus. Primus est cessionis
Portiæ,quæ cum decreto iudicis,& auctoritate Cardi
nalis Mignanelli deputati à Iulio III. & cum consen-
su consanguineorum, & boo. me. Illust.D.Camilli so-
ceri tam Lælij, quàm Portiæ, cedit eidem Lælio eius-
dem Portiæ patruo iura, quæ habebat io teoutis Ce-
ræ,& alijs bonis: & vice versa Lælius constituit se de-
bitorem Portiæ in scutis 30000. cum pactis,de quibus
in prædicto instrumento. Secundus vetò contr..ctus
celebratur inter Camillum, & Portiam, in quo Ca-
millus donat scuta 6000.Portiæ præsenti pro augmen-
to dotis, & summæ prædictæ consignanda in tot bo-
nis.Quæ verba,pro augmento dotis,& summæ prædi-
ctę, repetuntut, cū assignantur bona prædictæ, ex qua
geminatione magis colligitur enixa volūtas Camilli.
l.Balista.ff.ad Trebel. Quæ verba,pro augmēto dotis,
significant dotem fuisse constitutam, cum non possit
3 esse † augmentum dotis sine dote, Abb.cons.46.ou.2.
in 1.Paris.cons.126.nu.3.in 1.Neuiz. coos.45. num.2.
Phanu.de luc. dot.fol.447.nu.46. Et bene facit tex. in
4 l.2.C.de dot.promis.vbi † promittens vsuras dotis do
tem promittere videtur. vt no.ibi Bal. Sal.& alij. Ver-
5 ba enim,quæ præsupponunt, in necessarium † antece-
dens disponunt, Bar. in l.cum tale, §.fi.ff.de condit.&
demoo.Alex. cons.126.num.4.in 5. Et ille, qui fatetur
consequens, videtur etiam fateri omne necessariū an-
tecedens, l.ad rem mobilem,de procurat. Quod fun-
damentum secundum Doct. tanto magis vrget, quia
vltra decretum iosinuationis iudex visis & intellectis
prædictis ioterposuit super hac decretum, quod par-
6 ticulare decretum, eum mulieri † quilibet etiam sine
decreto donare possit, frustratorium fuisset, nisi talis
donàtio,& illius acceptatio implicitam habuisset con
stitutionem dotis. Quod adhuc eo magis ponderan-
dum viderur, ex quo interpositum Camillo instante,
qui nisi ex eo habuisset constitutionem dotis pro filio
non ita procurasser interponi decretum super dona-
tione, quam ipse faciebat Portiæ. Etenim verisimilę,
quod voluerint Camillus ad hoc, vt valida esset consti
tutio dotis pro filio, quod super ea donatione tale de-
cretum interponeretur, quæ verisimilitudo ex duob.
eomprobatur. Primò ex eo quod Camillus deuenit ad
actualem consignationem dicti augmenti, quod non
est verisimile ipsum facturum fuisse, si dos adhuc con
stituta nō fuisset, quia alias satis fuisset, quod vel pro-
misisset donare, vel donasset in euentum constitutio-
ois dotis, & ante dictam constitutionem ad actualem
consignationem non aduenisset. Secundò,ex quanti-
tate prædicti augmenti, quod est admodum notabile,
vt infra etiam dicetur. Ex quibus tollitur respōsio da-
ta pro parte Illustr. D.Pauli quod ea verba intelligen-
7 da sint de † dote constituenda, ad quam constituenda
etiam constante matrimonio Portia cogi poterat, Soc.
consilio 80.numero 26.in 4. Si enim dos fuisset consti-
tuenda, augmeutum dotis constituendæ illico consi-
gnatum non fuisser, prout factum fuit, concurrente
maximè natura augmenti, quod præexistentiam rei,
quæ augetur, præsupponit, ex allegatis, præsertim
etiam,quia cum esset iam matrimonium cootractum,
& in dicta transactione noo solum tractarentur ea,
quæ ad Lælium & Portiam pertinebant, sed etiā per-
tineotia ad D.Camillum socerum,& Portiam ourum,

verisimile admodum sit, vt si aliquo tempore consti-
tuenda erat dos, dicto tempore potissimum constitue-
retur, cum nil impedimento esset, quo minos fieri id
posset,& cum tuoc propter auctoritatē Sommi Pon-
tificis mediante persona Cardinalis Mignanelli vali-
de fieri admodum posset. Nec facit,quod huiusmodi
augmentum debuisse fieri Ioanni marito, non autem
Portiæ. Quia imò eum dos Portiæ augeretur, princi-
paliter ipsi facienda erat. Nec obstat, quod bona do-
nata fuerint assignata Portiæ, & non Ioanni: quia cū
assignarentur pro augmento dotis, assignabantur se-
cundum naturam ipsius dotis, quæ erat, quod durāte
matrimonio,& quamdiu maritus sustineret onera ma
8 trimonij,ad ipsum esset. Sicut nil facit,quod † confes-
sio fuit hodie reuocata, cum fuit per partem accepta-
ta, Ias.in l.error.oum.3. & 8. C. de iuris, & fac.ignor.
9 & † fuit geminata, iurata,& cum partes potuerint ta-
lem dotem tunc constituere, & verba id sigoificent.
frostra tractatur de reuocatione, cum contractus ab
ioitio fiot voluntatis, ex post facto necessitatis. Non
etiam obstat,quod transactio debuerit fieri cum viro,
& quod socer non potuerit alienare bona dotalia, l.
quæcunque, C.de bonis, q̃ liber.quia sufficit, q̄ dos à
socero constituatur.l.si socer, C. solut.marri.l.nuptu-
ra,de iure dot. nec Camillus aliquid alienat, sed ipsa-
met Portia,cum auctoritate iudicis cedit, cui cessioni
Camillus consensit, & in omnem euentum pater est
10 legitimus † administrator bonorum filij. l.1.2. & 3.
C.de boois quæ liberis. Et iosuper constitutio dotis
non elicitur ex transactione, quæ sit inter Lælium &
Portiam, quo tendūt multa deducta pro parte *Illust.*
D. Pauli, sed ex contractu celebrato ioter Camillum,
& Illustr. D. Portiam. Ponderatum etiam fuit per Do
minos pactum de lucrandis vsuris sommæ, in qua Læ-
lius remanebat debitor Portiæ ad rationem 7.cum di-
midio pro centenario,quod illicitum fuisset, nisi fuis-
set dos iam constituta: nec eos mouebant illa verba,
ad instar pecuniarū dotalium. Tum quia partes vlte-
rius processerunt,dicendo iuxta formam statotorum,
quę statuta huiusmodi interesse taxant solum io dote.
Tum ēt, quia cū Portia adhuc in domū viri traducta
nō fuisset, & sic ex dote adhuc non sustineretur one-
ra matrimonij, impropriè quodammodo ad effectum
huiusmodi interesse, videbatur tunc dici dos. Secundò
principaliter dos probatur ex instrumento celebrato
de anno 1557. in quo Camillus socer Portiæ ac pater
legitimus admioistrator Ioannis mariti Portiæ ad bo-
num computum tesidui d.summę 30000.exigit à *Læ-*
lio per bancom Dn̄orom de Guiellarijs scuta 2500.&
scuta 125.pro fructibus quę scuta 2500. vnà cum alijs
pecunijs dotalib.dictæ suę nurui promisit assecurare,
prout assecurauit, tripliciter ponderando hoc instru-
mentum. Primò in illis verbis vnà cum alijs pecunijs
dotalibus,ergo era dos. Secundò,quia assecurat prin-
cipalem,& non fructus tunc exactos. Sequitur quod
vtt fructus pecuniarum dotalium ad sustinēdum one
ra matrimonij pertinerent. Tertiò,quia Camillus exe
git tanqoā pater, & legitimus administrator Ioannis
eius filij. Ergo supponit,quod pecunię pertinerent ad
Do.Ioaooem eius filium, ex quo eas exegit tanquam
eius legitimus administrator: alioquin frustra diceret
se patrem,& legitimum administratotem: hoc autem
11 esse non poterat, † nisi pecuniæ fuissent dotales, l.ma-
ritus,C.de procur. Quod instrumentum fuit per Por-
tiam ratificatum de anno 1558. In præsentia enim iu-
dicis, & Camilli soceri ac Ioannis mariti ratificat Por-
tia transactionem, & omnes solutiones, & assignatio-
nes factas à Lælio Camillo Portiæ socero. Ergo acce-
ptat dictam solutionem, & quietanciam Camilli, in
qua dicitur, quod pecuniæ sunt dotales. Tertiò ex co-
dicillis, io quibus expresse dicitur, quod Illustrissimus
Dominus Paulus non teneatur ad soluendum partem
scuto-

1 scutorum 60000. donatorũ Portiæ pro augmẽto do-
tis, quãdiu dos ipsa penes Io. permanserit. Ergo ne-
cessario dos constituta fuerat. Nec obstat, ꝙ hæ con-
fessiones, & enunciationes sint facta absente Portia,
12 quo casu non videtur probare † ad effectũ lucri. Bart.
q.7. Rolan. q.74. nu.10. de lucr. dot. Tum quia Bartol.
13 & † ceteri Docto. non loquuntur, quando tractatur
de lucro respectu vxoris, quia tunc, quod si dos eius
fauorem respicit. Tum & secundo, quia hæ confessio-
nes subsequentes saltem declarant, & corroborant cõ-
fessionem, de qua in transactione. Ex quibus tollitur
secundum fundamẽtum factum exemplo, quod respe
ctu donationis propter nuptias debeat esse tam ex di-
spositione iuris communis, quàm ex dispositione sta-
14 tutaria par † conditio mariti & vxoris. Primò, quia
secundum aliquos, iste contractus claudicare potest,
Alex. consil.99. nu.4. lib.7. Secundò, quia cum Por-
tia acceptasset donationem pro augmento dotis, sibi
præiudicauerat, & hoc, quod nunc probat pro ipsa,
probasset contra suos hæredes si contrarius casus eue-
nisset. Quartò loco dixerunt probari dotem consti-
tutam ex tota serie facti, de qua in præsuppositis, &
ex qualitate personarum, quæ licet ex se nihil faciat
iuncta tamen cum omnib. alijs supradictis plurimum
potest. Maximè accedentib. dictis testium, & præser-
tim sextus super 26. de auditu à Ioan. qui habuerat in
dotem 30000. ac primus, & secundus super 32. Ex his
igitur omnib. Dñi dixerunt probari dotem constitu-
tam, maximè, quia in dubijs quæstionib. pro dote re-
spondendum est. Quo verò ad quantitatem dixerunt,
dotem fuisse scutorũ 30000. quia Camillus donat pro
augmẽto dotis, & summæ prædictæ, quæ verba secun
dum eos stant declaratiuè, ex allegatis. Quod etiam
comprobabãt ex quantitate augmenti, cũ sit augmẽ-
tum notabilis summæ, ergo etiam præsupponit dotem
notabilis quantitatis, quia non constat Portiã habuis-
se alia bona, in quib. fuerit dos cõstituta. Vnde necesse
est, ꝙ fuerit in istis. Nec visum fuit Dñis, quod obsta-
ret incertitudo confessionis, quia ex supradictis dixe-
runt, confessionem claram, & declarari insuper ex con-
fessionib. subsequentibus, dum Lælius assecurat pecu-
nias exactas vnà cum alijs pecunijs dotalibus. Vnde
15 cum † non constet de alijs, de hac summa intelligen-
dum est. l.2. C. de acq. poss. Et ex dictis testium, qui de
summa 30000. loquuntur, & licet aliqui se ad instru-
mentum referant, hoc non obstat: quia adducuntur
pro declaratione, ꝙ illa 30000. fuerant data in dotem,
& quod partes ita intellexerunt: & vnus ex Dominis
etiam dicebat, ꝙ si arbitrio iudicis taxanda esset hu-
iusmodi dos, minor taxari non deberet. Non obstat,
ꝙ tota summa non possit esse dotalis, cum Castrũ Mal
leani relinquatur liberum Portiæ, insuper prohibea-
tur dari in dotem, & quia summam 11000. promissam
à Camillo Lælio pro dote Illustr. D. Magdalenæ filiæ
eiusdem Camilli eidem Lælio nuptæ, quod nomen
debitoris in transactione delegat Lælius Portiæ, Ca-
millus promittat soluere Portiæ libere, & sine aliqua
exceptione. Nam quoad Castrum dixerunt, ꝙ etsi di-
catur Castrum debere remanere liberum Portiæ, hoc
dicitur in contractu, qui geritur inter Lælium, & Por
tiam, non autem in contractu, qui geritur inter Camil
lum, & Portiam, & sic intelligendum est liberum re-
16 spectu Lælij, cum quo tunc tractatur, cũ † verba sem-
per intelligenda sint eo respectu, quo proferuntur, l.
si quis domum. §. quid tamen. ff. loc. Aym. cons.9. nu.
21. Facit quod in simili fuit resolutum in vna Tiburti-
na vsusfructus corã R. P. D. Seraphino. Quo verò ad
prohibitionem de dando in dotem præfatum Castrũ
dixerunt, primo prohibitionem nõ simpliciter factam
fuisse, sed quod futuris temporibus non posset dari in
dotem, ergo non excluditur datio: quæ tunc dicunt
secundo, quod pretium nõ prohibetur dari in dotem,
cum detur æstimatum pro scutis 12000. & quod non
intelligeretur prohibitio de hac dote, sic bat Dominis
verisimile, quia conceditur retractus Lælio in euen-
tum, quod Portia, vel eius hęredes vellent illud extra
suam familiam alienare, vel in dotem dare: ergo non
comprehendit dationem, ex quo Portia dotem mari-
to dat, quia verè non alienat tunc extra suam familiã.
Nam sicut non esset alienatum extra familiã, si filijs
suis reliquisset, ita non potest dici alienatum extra fa-
miliam datum in dotẽ patri, ex quo filij nati fuissent,
cuius familiam filij sequerentur. Tertiò, quia dicitur,
quod venditio, & alienatio censetur facta ad fauorem
Lælij, qui pretium Portiæ, vel eius hæredibus soluere
debebat, & sic dos potest constitui in pretio. Quartò,
(& hęc videbatur Dominis tollere difficultatẽ) quia
non absolutè prohibetur dari in dotem Castrum, sed
tãtum irrequisito Lęlio. Vnde cum Lęlius sit pręsens,
& consentiat omnibus, & singulis contentis in hoc in-
strumento, consentire etiam censetur dationi in do-
tem. Non obstat, quod si castrum fuisset datum in do-
tem, dos non valuisset, cum Portia tunc temporis esset
minor, tum quia nullitas hæc procedit in fauorem mi-
noris, & ipso tantum volente. Secundò, quia adest de-
cretum, & iudicis, & Cardinalis habentis amplissimã
potestatem à Summo Pontifice, interpositã super om-
nibus, & singulis contentis in transactione, & dona-
17 tione: ergo † etiam est interpositum super enũciatis,
& incidenter prolatis, Ruin. in cons.137. nu.6. Tum &
tertio secundum aliquos, quia Castrum dabatur æsti-
matum, & sic dos cum consisteret in pecunia, non in-
18 digebat † decreto. l. cum dotem. ff. de iure dot. nõ nul
li etiam admittebant vltra istas aliam responsionem,
quod cum Cardinalis Mignanelles Papam repręsenta-
19 ret, coram eo † decreto, opus nõ erat. Bart. & Doct. in
l. illud. C. quando decre. opus non est. Nec secundum
Dominos potest dici, quod partes, & iudex non intel-
lexerint, quod esset dos, quia decretũ præsumitur in-
20 terpositum † cum causæ cognitione, Put.180. in prin-
cip. Achil. secunda. de decret. maxime, quia verba erãt
clara dicentia pro augmento dotis. Quo verò ad sum-
mam 11000. quam Camillus promittit soluere Portię
sine exceptione, primo responderunt Domini, quod
illa verba debent intelligi in euẽtum restitutionis do-
tis, quod ex euentu dicebant declarari. Primò, ex hoc
colligi coniecturam pro dote, quia non est præsumen-
dum, quod si fuissent paraphernalia, non illa posuis-
set Camillus ad vtilitatem Portię aliquod ad lucrum,
& quod tanto tempore voluisset retinere indebitè pe-
cunias Portię nullam vtilitatem ex illis præstando. Se-
21 cundò dicebant, † posse socerum promittere restitu-
tionem dotis nunc per eum receptæ. l. si cum dotem
§. transgrediamur. ff. solut. mat. Tertiò deducebant ad
inconuenieos, quia cum nõ videatur posse negari, do-
tem saltem in genere constitutã fuisse, si nec Mallea-
num, nec 11000. fuerunt dotalia, dos Portiæ remane-
ret in sex vel 7000. quod verisimile non videtur. Quæ
22 omnia † comprobabant, quia in materia dotis in du-
bio non sequimur, quod est minus, sed quod est plus,
l. nuptura. & ibi gl. in verbo, contrarium. ff. de iur. dot.
Et hęc omnia dixerunt Domini stantibus coniecturis,
de quib. in puncto: sequendo tamen ordinem datum
videndæ erunt nunc coniecturæ Illustriss. Dom. Pauli.
Quo autem ad tempus dixerunt dotem fuisse consti-
tutam saltem ante donationem pro augmento dotis,

VICECOMITIS.

Roman. Affictus Carlottę. Die 12. Nouem-
bris 1580.

SVMMARIA.

1 *Manutentio datur solum in remedio retinendæ.*
2 *Possessionem de præsenti præsupponit, qui dicit se in pos-*
sessione turbari.

3 *Affi-*

3 *Affictus integros persoluens præsumitur esse in integra possessione bonorum.*
4 *Sententia tantum importat, quantum verba sonant.*
5 *Testes familiares non probant regulariter.*

DECISIO CCCXVII.

PLura visa sunt Dominis vitiare sentētiam A.C. cō-
tra Comitem de Mirandula latam, quæ præcipue
nitebatur in eo, q Comes integram tenutam, minusq;
quàm in locatione fuerat expressum, Buffalino nō tra
diderit neque consignauerit, & pro parte Buffalini su-
stineri posse dubitabatur. Verum Domini dixerunt
constare de debita consignatione tam ex literis missi-
uis ipsius Buffalini ibi, *pagando l'intiero affitto, mi sia*
1 *mantenuto il possesso*. Nam † petēs manuteneri præsup-
ponit penes se possessionem, & manutentio datum so-
lum in remedio retinendæ. §. retinendæ. Instit. de in-
terdict. Tum etiam ex articulis Buffalini, in quib. con-
2 queritur se in possessione turbari, ergo † præsupponit
possessionem de præsenti, Pract. Papien. in forma lib.
perturbat. poss. in glo. tenuit & possedit, & in glo. seq.
His accedat, q idem Buffalinus sæpius integros affi-
ctus persoluit, ex quo præsumitur, q & integrā tenutā
3 possederit, † Ruin. cons. 44. num. 10. lib. 4. Quod etiam
comprobatur optimè ex testib. pro parte Comitis exa
minatis, deponentibus de possessione totius tenutæ, de
qua controuertitur. Minus ergo iusta fuit sententia
lata ob non consignationem. Nec placuit Dominis, q
ex aduerso, vt sententia sustineretur, opponebatur, qd
scilicet testes pro parte Buffalini examinati probent
occupationem certæ partis dictarum terrarum. Quia
dixerunt, sententiam niti circa non consignationem,
4 non autē occupationem, & cum sit stricti iuris, † tan-
tum importare debet, quantum verba sonant, Socin.
iun. consil. 181. num. 6. & 97. Minus mouit Dominos
depositio aliquorum testium pro parte Buffalini exa-
minatorum, quia dixerunt eos minores numero, ad
glo. in l. 3. §. 1. de test. Et sunt famuli Buffalini, & sic
5 † non probant. c. in literis. de test. Gabr. de test. cōcl. 10.
nec concludunt in causis scientiæ. Et ex his omnibus
dixerunt Domini, sententiam A.C. exactis non iustifi-
catam nullam esse.

Verba sententiæ Buffalini.

DE, & super integra consignatione totius tenuta della Carlotta intra confinia specificata in instrumento affictus, seu locationis alias eidem Illustriss. D. Iulio facta de anno 1562. & mense Augusti ad nouem annos, ac manutentione eiusdem, rebusque alijs in actis causa & causarum huiusmodi latius deductis, & illorum occasione reos conuentos partibus ex altera Dicimus, sententiamus, decernimus, & declaramus, prædictos Illustres Dominos Comites principales, & Illustr. Dom. Lelium de cetero pro suo interesse teneri, & obligatos esse vigore instrumenti dictæ locationis dare, tradere, & consignare cum effectu eidem Illustr. D. Iulio conductori totam dictā tenutam integram, specificatam intra limites, & confinia, & ipsum in pacifica possessione manutere, & ab omni persona de, & super præmissis ipsum molestare, defendere, & liberare, & omnia per eos, & eorum quaslibet prout ipsos concernit, promissa in dicto instrumento locationis eidem D. Iulio, attendere, & obseruare iuxta formam, & tenorem dicti instrumenti, & ad id condemnandos, cogendos, & compellendos fore, & esse, prout condemnamus, cogimus, & copellimus, & donec præmissa adimpleuerint, licuisse, & licere prædicto Illustri D. Iulio retinere penes se a die intimationis per ipsū de promissis molestijs d. Comiti facta, & in actis producta, & illa durante de pecunijs eisdem aduersarijs debitis quolibet anno occasione eiusdem locationis, summam & quantitatem du-catorum 80. auri ad Iulios vndecim pro scuto singulo anno pro pretio, & valore 40. rubrorum terra dicta tenutæ, quæ vsque ad præsentem diem sibi consignata & tradita non fuerunt, & similiter in futurum durante huiusmodi locatione, donec, & quousque dicta rubra terra deficientia sibi tradantur, & consignentur, ita & taliter, quod illis vti, & frui liberè possit, & tantam pecuniarum summam ad fauorem ipsius Illustr. D. Iulij, ex pretio affictus dictæ tenutæ per eum dictis aduersarijs soluendam fore, & esse deducendam, & defalcandam, prout deducimus & defalcamus, & ab illa soluenda Illust. Dom. Iulium à die prædictæ intimationis absoluimus & liberamus oppositiones denegationis, &c.

ROBVSTERII.

Toletana iuris nominand. Lunæ 23. Maij 1583.

SVMMARIA.

1 *Præscriptio sine possessione non datur.*
2 *Præsentandi quasi possessio non acquiritur sine institutione.*
3 *Vtile per inutile in indiuiduis vitiatur.*
4 *Quod potui nolui, quod volui adimplere nequiui.*

DECISIO CCCXVIII.

FVit resolutum Illust. D. Duci immemorabilē pro-
bationem non suffragari quo ad ius simplicis no-
1 minationis: cum enim † sine possessione nō detur præ-
scriptio regula, sine possessione. de reg. iu. in 6 & quasi
possessio præsentandi non acquiratur sine institutio-
2 ne, † Calder. cons. 12. de iure patr. Illustris. Dom. Dux
nunquam possedit illud ius simpliciter nominādi, nec
nominatorum fuit subsequuta institutio; imò ex tota
serie facti deducta in decisionibus mensibus Ianuarij,
& Martij proximè elapsis constat, quod ipse noluit
simpliciter nominare, sed quod voluit nominationes
proprias vim institutionis habere, cum expressè in ar-
ticulis deduxerit Archiepiscopus pro tempore Tolet.
nunquam se in huiusmodi beneficijs ingessisse: Vnde
cum istud ius nominandi, cuius laicus est capax, fuerit
conuersum in aliam formā, cuius est incapax, proba-
tio facta in vltimo casu non suffragatur quo ad primū
3 præcipuè cum ex intētione Illust. D. Ducis totū † hoc
negotium sit indiuiduum, & ideo vtile per inutile vi-
tiatur. l. Pedius, ff. de arb. Alciat. lib. 5. §. sed si mihi, ff.
de verb. oblig. Nec obst. quod nominare, instituere, &
amouere sint separata, & ita cessare videatur regula
prædicta. Quia hoc verum est, si Illustr. Do. Dux præ-
tenderet ius nominandi tantum, & instituendi, quia
tunc, cum ipse sit incapax remouendi institutū in Ec-
clesia à titulo sui beneficij, per hanc incapacitatem, nō
amitteret ius illud nominationis, qd est vtile, sed ius
per ipsum probatum totum est inutile, cum ipse nō sit
capax, vt ex sola sua nominatione nominati consequā-
tur exercitium curæ animarū, ex quo potius applica-
4 tur illud, † quod potuit noluit, quod voluit adimple-
re nequiuit, l. nullū interest C. si quis alt. vel sibi, quā
prædicta regula: si tamen agentes ipsius voluerint au-
diri, an omni meliori modo nominauerit, vel potius
se restrinxerit ad modum supradictum, licet res videa
tur modicam habere difficultatem secundum plures
ex Dominis, ex his, quæ iam fuere resolutam, tamē po
terunt cum ijsdem informationibus absque nouo du-
bio informare ea, quæ dicuntur. Quod iura istarum
Ecclesiarū resident penes Illustr. D. Archiepiscopum,
& q visitationes habent vim institutionis, satis fuere
sublata in decisionibus quæ fuerunt præsuppositæ.

ALDOBRANDINI.

Ispalen. Beneficij de Eciza. Vener. 16. Nouembris 1579.

SVMMARIA.

1 *Simonia commissa à tertio non tollit beneficium regula de triennali.*
Declara tamen, & limita, vt num. seq.

DECI-

DECISIO CCCXIX.

DOmini dixerunt, *Remissoriam denegandã*. Aliqui mouebantur propter non releuantiam, quia cũ articuletur simonia commissa à patre Alfonsi, & sic à
1 tertio, talis simonia † non tollit beneficium regulæ de
2 triennali, Sarnen. in d. reg. q. 12. nu. 8. Nec obstat † limitatio, quòd id non procedat in resignatione, ex quo tunc resignatarius nil acquirit, cum nihil abdicetur à resignãte, Crescen. decis. 231. quia hoc procederet, nisi lapsum esset decennium, quo casu intrat præsumptio alterius tituli, quem præsumptum titulum defendit dicta regula, Cassad. 8. super reg. aliqui mouebantur, quia non aderat sufficiens fumus in hac materia, & etiam sibi videbatur satis calumniosa, quam calumniã concipiebãt ex nouis articulis datis, ex quib. apparet, quod materiæ sunt potius imaginatæ, vt efficiantur articuli releuantes, quam quod vere res ita se habeat circa quos articulos nouiter datos nullus datur fumus. Vltra quod verba reseruationis tollunt difficultatem, quia cum reseruentur Garsiæ de Sibiale omnes fructus, & etiam totum id, quod habebat, & in futurum habiturus erat, perinde ac si non resignasset, apparet, quòd cessatio reseruationis medietatis fructuum cedebat commodo ipsius, qui in futurum si nõ resignasset, illos habuisset, non autem commodo titularis.

ROBVSTERII.

Fauentin. de Calderonibus. Mercurij, 28. Iunij 1581.

SVMMARIA.

1 *Legitimæ detractio, an sit compensanda cum bonis alienatis.*
2 *Sententia per quam contrauenitur renunciationi fideicommissi factæ in diuisione inter fratres, an dicatur iniusta, vide distinctionem.*
3 *Sententia debet interpretari ex actis.*

DECISIO CCCXX.

DVbium quæritur, *an sententia sit nulla, an sit iniusta, & an exequutio sit nulla, vel iniusta, & vti attentata reuocanda*. Quantum ad caput iniustitiæ, quod
5 deducitur † ex detractione legitimæ, hoc pendet à cõpensatione facta cum bonis alienatis. Si enim compensatio fuit iusta, sententia quoque in parte est iusta. An vero compensatio fuerit iusta, pendet ex probationibus, quas videre necesse est. Quantum ad Trebellianicam ea fuit prohibita per verba satis clara testamenti, & ideo cessat obiectum. Quantum ad id, quod præten
2 ditur, † sententiam fuisse iniustam, ex quo per diuisionem fuerat renunciatum fideicommisso, omissa ea responsione, quod Ludouicus veniat ex propria persona, quæ non placuit, cum Paulus & eius filij non sint substituti, nisi in euentum, quod ambo filij decesserint sine filijs, & ideo Ludouicus indiget cessione, cum casus ille non euenerit. Domini dixerunt, nulla in dicta decisione adesse verba, quæ importent renunciationẽ. Nã in primo capite loquitur de prælegatis, & debitis, quæ tunc tempore debebantur, non autem de his, quę in futurũ deberentur ex causa purificationis fideicommissi, Bart. in l. qui Romæ. §. duo fratres. nu. 17. de verborum oblig. Rim. consil. 79. num. 14. & 121. num. 19. lib. 1. Rip. in dicto §. duo fratres. num. 44. Quod autem tertio loco deducitur iniustitiæ sententiæ, ex eo quod declarat factum fuisse locum fideicommisso in fauorem filiorum Pauli, quod tamen in facto non subsistit,
3 non placet Dominis cum † debeamus interpretari sententiam ex actis, & ideo debet intelligi mediante concessione Ioan. Euangelistæ, ad glos. in l. si quis ad exhibendum. de except. rei iud. vbi Bart. num. 1.

CONGREGATIONIS CONCILII.

Ianuen. Iurisdictionis de anno 1570.

Pars II.

SVMMARIVM.

5 *Canonicus non potest conueniri coram Vicario Episcopi, nisi cum voto duorum canonicorum.*
Declara tamen & intellige, vt nu. seq.

DECISIO CCCXXI.

ILlustriss. & Reuerend. Dom. Simbaldus Eliseus intendit agere coram Vicario Reuerend. D. Archiepiscopi Ianuen. contra quendam Canonicum Cathedralis Ecclesiæ Ianuen. Sed quoniã dictus Canonicus
5 se opposuit, quod † non potest procedi coram Vicario, nisi cum voto duorum canonicorum, iuxta decretum Concil. Trid. sess. 25. c. 6. & facit decretum c. 6. §. hæc omnia. sess. 16. Et pro parte Simbaldi dicitur, dictum capitulum non habere locum, nisi in Capitulis & Canonicis exemptis. Ideo D. Simbaldus supplicat humiliter Illustrissimæ, & Reuerend. D. V. vt si huiusmodi casus non fuerit alias resolutus in sacra Congregatione, dignetur in eadem Congreg. facere verbum. Nam
2 pro Simbaldo res † videtur clara, quia c. 7. nihil facit, nisi quod estendit c. 4. sess. 6. quod loquitur tantum in Capitulis exemptis, & vult quod non obstante exemptione Episcopus possit visitari, & deinde cap. 6. ampliat, & extendit d. c. 4. vt habeat locum etiam in cognitionibus causarum, vt non obstante exemptione Episcopus possit cum voto duorum Canonicorũ procedere: & sic patet, quòd si Capitulum, & Canonici nõ sint exempti, quòd non habet locum dispositio dicti Concilij, sed quòd remanent sub dispositione iuris cõmunis. Et ideo cum Capitulum, & Canonici non sint exempti, & ante Concilium in causis Canonicorũ coram Ordinario, non videatur iurisdictio ordinarij per d. Concilium alterata, quia aliàs Concilium, quòd voluit derogare priuilegijs Capitulorum, & ampliari iurisdictionem ordinariorum illorum iurisdictioni derogasset. Congregatio Concilij censuit, decretum illud. sess. 25. c. 6. habere tantum locũ in Capitulis exemptis, & licet etiam d. Capitulum Ianuen. esset exemptum, attamen si Archiepiscopus Ianuen. solitus fuit ante Concilium solus procedere contra Canonicos, adhuc quoque sic posse. Si verum est, Capitulum Gadicen. non esse exemptum à iurisdictione ordinaria, non habet locum in eo decretum illud Concil. sess. 25. c. 6.

BVBALI.

Rom. Dam. & interesse Carlottæ. Lunę, 23. Iunij 1570.

SVMMARIVM.

1 *Pacta omnia apposita in locatione censentur repetita in sublocatione.*

DECISIO CCCXXII.

DOmini concluserunt, Dom. Pasquinum Zaccharellum vigore instrumenti sublocationis sibi factæ à Dom. Iulio Buffalino de Casali Carlottæ, teneri ad omnia, ad quæ tenetur idem Dom. Iulius Comiti Mirandolæ in vim cõtractus locationis, excepta discrecatione, & laboratione dicti Casalis. Moti fuerunt ex verbis claris ipsius instrumenti sublocationis positi in parte dispositiua contractus, ibi, *sublocauit, & subaffictauit Dom. Pasquino Zaccharello de Nursia Cio Ro. præsenti, &c. ad habendum, &c. ad omnes, & singulos fructus, & saluis infradicendis, prout idem Dom. Iulius ipse habuit, & conduxit iuxta formam dicti instrumenti*. Ex quib. manifestè apparet, quod saluis infradicendis Domin. Pasquinus voluit teneri ad omnia, ad quæ tenebatur Dom. Iulius primo conductori. Nam di-
1 ctiones *prout, iuxta*, sunt relatiuæ: & ideo † censentur repetita omnia pacta apposita in instrumento locationis, de quibus pactis Dom. Pasquinus asseruit habere notitiam, vt per Barto. in extrauagan. ad reprimen. verbo, prout. Felyn. in c. ex parte, P. numero 10. de rescript. Alexan. consil. 2. num. 1. libro 2. Confirmabant enim eis illis verbis, saluis infra dicendis, quæ fir-

 mant

mant regulam in casib. non exceptuatis: & propterea eum D.Iulius vigore instrumenti locationis teneretur extirpare, & cultiuare dictam tenutam, ad idem tenetur D Pasquinus, qui in instrumento sublocationis no luit teneri ad discrocationem, & laborationem, quæ verba non excluduot extirpationem, cum sint satis diuersa, vt de se patet. Nec obst. quod D.Iulius Buffalinus tenebatur extirpare, & cultiuare primo anno locationis, & sublocatio facta D.Pasquino in quinto anno. Quia fuit responsum, quòd iste actus extirpationis poterat commodè perfici in illis quatuor vltimis aonis, pro quibus fuit facta sublocatio D.Pasquino, & sic ipse tenebatur in illis quatuor annis extirpare: nec pœna erat commissa per D.Iulium ex eo, quia non extirpauit primo anno, quia satis illi erat restituere casale totum laboratiuum, & extirpatum, quia ad hoc tendebat illud pactum, quæ omnia vt supra dictum est, poterant fieri in illis vltimis quatuor annis. Censuerũt igitur Domini, quod quatenus D.Iulius fuit condemnatus præstare Comiti ex damno illato ob non extirpationem, quod ad tantundem condemnetur D. Pasquinus ad soluendum D.Iulio.

SERAPHINI.

Roman. Societatis artis albæ. Lunæ 7. Nouemb. 1580.

SVMMARIVM.

1 *Oblatio conditionalis nullam parit obligationem, neque actionem, nisi purificata conditione.*

DECISIO CCCXXIII.

1 DOmini steterunt in resolutis: eum enim † agatur vigore oblationis conditionalis, nõ potest ex dicta oblatione oriri obligatio, nisi purificata conditione, vt aliàs dictum fuit: & ideo non dicitur liquere de huiusmodi debito, ita vt possit procedi executiuè. Neque obstat, quod in facto non constet, adesse debitores decoctos, quia hoc non facit, quin ipsa oblatio sit cõditionalis, donec sciatur, an adsint: hos verò esse detrahendos omnino censuerunt Domini, quia intelligunt pactum de illis, qui finita societate pendente dilatione data ad soluendum decoxissent ex aliàs deductis. Neque fieri potest, vt in lucro ponatur id, quod petit propter mala nomina societate durante. Et difficultas, quæ exemplo fit in hoc articulo, multo magis ostendit oblationem illiquidam esse. Non obstat solutio iam facta ad illam rationẽ, quia dato quòd sit verum, tamen est facta cum clausula salutari, sine præiudicio iurium vtriusque partis. Ideo cum per acceptationem nolit D.Petrus Maria sibi esse præiudicatum, quin possit residuum ad maiorem rationem exigere, æquum non est, Bartholomæum eadem ratione excipere non posse de tenuiori lucro, quod cum pendeat ex libris & rationibus per eum exhibendis, super quibus factæ sunt relationes peritorum, videbatur etius totum negotiũ principale posse terminari: tã vtrumque indiget à discussione, an bene, & fideliter fuerit reddita ratio administrationis.

SERAPHINI.

Romana Societatis. Veneris 17. Iunij 1580.

SVMMARIA.

1 *Executio contra debitorem fatentem debitum fieri non potest, nisi debitũ per eum confessum sit omnino certũ.*

2 *Debitor in mora constitui non potest, nisi de debito liquido appareat.*

3 *Lucrum dicitur deducto omni damno.*

DECISIO CCCXXIV.

1 QVamuis Domini admiserint † doctrinam Bald.
& Castr. in l. quidam existimauerunt. ff. si cert. per.
& ibi Alciat. nu. 3. Fel. in c. cum inter. nu. 16. de re iud.
tamen limitarunt illam procedere, quãdo pars, in qua
reus se fatetur esse debitorem, est omnino certa: alioqui
antequam possit contra reum procedi de execu-
tione, necessarium est omnino liquidare illam partem,
2 alias non dicitur † in mora constitutus, vt per Doc. in
l. 1. §. si stipulanti. de verb. oblig. & ibi per Alciat. num.
48. Anch. cons. 232. nu. 2. Soc. cons. 107. nu. 2. li. 1. Rim.
cons. 361. nu. 10. lib. 2. Sed in proposita specie non fuit
habita confessio, siue oblatio pro certa, ex quo in ea
Bart. offert se paratum soluere ad rationem 18. pro lucro
facto in dicta societate, detractis debitoribus decoctis:
& licet se remittat ad iuris dispositionem, & stante
conuentione non videantur debitores de decoctis
post finitam societatem, non de decoctis ante societatem.
Nam si erant decocti ante finitam societatem, nõ
poterat dici societatem eorum respectu lucrum ali-
3 quod fecisse: nam † lucrũ dicitur deducto omni damno.
l. mutuis. & ibi Bal. & Saly. ff. pro socio. Ex quo conclusum,
non posse procedi contra Bartholomæum vigore
oblationis, eum adhuc sit illiquida.

LANCELLOTTI.

Gadicen. Distributionum. Veneris, 21. Octob. 1577.

SVMMARIVM.

1 *Distributiones quotidianæ quomodo considerandæ circa dispositionem Concil. Trid. sess. 22. c. 3. & sess. 21. c. 3.*

DECISIO CCCXXV.

ATtenta declaratione Illustrissimorum Cardinal.
Congregationis Concilij circa decretum Conc.
1 Trid. in sess. 22. c. 3. quod † intelligatur, quãdo adsunt
distributiones quotidianæ, prout accepi ab Illustrissimo
D. Cardinale Alciato, quam declarationem retuli
Dominis in Rota: fuit cõclusum, quod statutum Reuerendissimi
Episcopi Gadicen. de quo agitur, potest
sustineri, dum distributiones deficientium applicauit
fabricæ, & monasterio, attento quod constat in dicta
Ecclesia adesse distributiones: quando verò illæ non
adsunt, vel sunt tenues, tunc locus est alteri decreto d.
Conc. sess. 21. c. 3. prout d. congregatio declarauit.

LANCELLOTTI.

Pampilonen. Appellationum. Veneris, 8. Martij 1577.

SVMMARIA.

1 *Archipresbyteratus de iure communi sonat in dignitatẽ.*

2 *Vicarius non possidet nomine proprio, sed eius à quo deputatur.*

3 *Ius quod quis habet iure proprio, potentius est, quàm alieno.*

4 *Dignior semper præfertur in materia præcedentiæ.*

5 *Vnio parochialis cum Ecclesia cathedrali non potest operari præcedentiam, nisi rectores sint effecti de gremio ecclesiæ.*

6 *Stallum in choro quando quis habere dicatur.*

DECISIO CCCXXVI.

FVit conclusum, quod Archipresbyteri sint præferendi
Vicarijs parochialium, & illarum Clero, quia no-
1 men Archipresbyteratus † de iure cõmuni sonat in di-
gnitatem. Rot. in decis 9. de præbend. in nou. & 1. de
officio Archipresbyteri, in antiq. Vicarius verò nõ di-
2 citur † possidere nomine proprio, sed eius, à quo de-
putatur. Vital. in clem. vni. num. 22. & 23. de offic. Vi-
carij. Lap. alleg. 5. num. 7. versicu. secus in temporalib.
3 Et † potentius est ius, quod ius habet iure proprio,
quàm alieno, Ias. in l. more, num. 4. de iurisd. omn. iu-
4 dic. in materia † autem præcedentiæ semper præfertur
dignior, vt per Fel. in rub. de maio. & obe. nu. 8. & 10.
Nec obst. quod dictæ parochiales sint vnitæ Ecclesiæ
cathedrali, quia Domini dixerunt, hoc nõ probari per
testes. Præterea si essent in lite perdidissent suum so-
litum

licum honorem, vt per Cald.conſ.vlt.nu.1.verſ.vnio,
5 nec talis vnio † poteſt operari præcedentiam, niſi eſ-
ſent effecti de gremio dictæ Eccleſiæ Cathedralis. Et
licèt aliqui teſtes dicant, quòd habent ſtallum in cho-
6 ro dictæ cathedralis, tamen † dicunt tunc habere,
quando vocantur ad congregationes, & proceſſiones,
quæ fiunt in ipſa cathedrali: nam tunc congregantur
in choro, vbi ſtant, donec ordinatur proceſſio, prout
etiam alij habent dictum ſtallum, qui debent intereſ-
ſe dictæ proceſſioni. Vnde ex iſto ſtallo deputato ad
certum actum non poteſt inferri ad præcedentiam in
ceteris actibus, ratione dicti chori, maximè cùm non
probetur tunc adfuiſſe Archipresbyteros. Minus ob-
ſtat, quòd alij teſtes probant, quòd Vicarij in proceſ-
ſionibus præcedant portionarios dictę Eccleſiæ cathe-
dralis: quia non deponunt, quando adſunt presbyteri,
imò dicunt, tunc ſe neſcire. Minus deponunt, quod
tūc fuerit vocatus clerus, & dicti Archipresbyteri, qui
ſunt extra ciuitatē, & qui non conuocantur, niſi quan-
do fiunt proceſſiones generales, vltra quod non per-
cutiunt tempus ante litem. Ad ea verò, quæ deponunt
quartus teſtis iuxta 34. interrogatorium, & 6. teſtis
iuxta 33. interrogat. placuerunt Dominis reſponſiones
datæ pro parte Archipresbyterorum.

BVBALI.

Anconitana Bonorum. Mercurij. 4. Februarij 1579.

SVMMARIA.

1 *Enunciatiua verba in tranſactione appoſita non probant illud, ſuper quo contrahentes diſponere non poſſunt.*
2 *Litis appellatione venit etiam contentio extraiudicialis.*
3 *Copula &, aliquando ſtat diſpoſitiuè.*

DECISIO CCCXXVII.

DOmini firmarunt regulā pro d.Io.And. Trimon-
tio, quod narratiua litis in trāſactione debeat ve-
rificari per illum, qui tranſactionem allegat: quia cùm
1 lis ſit de ſubſtantia tranſactionis, verba † enunciatiua
non probant illud, ſuper quo contrahentes diſpone-
re non poſſunt, ad not. per Bart. in l. ſi fortè. num.4. de
caſtr. pec. Et in terminis tranſactionis Dec. conſil.351.
nu.3. Alex. in l. ſi cauſa cognita, nu.9. C. de tranſact. cū
alijs hic allegatis per informantes. Dixerunt tamen
Domini, in caſu, de quo agitur, ſufficere, quòd conſtet
de lite extraiudiciali, quia contrahentes non ſe coar-
2 ctarunt ad litem iudicialem. Et † verbum *lis*, poteſt
verificari etiam in contentione extraiudiciali. Abb. in
c. ex parte. de verb. ſign. Dec. in c. ſæpe. nu.7. de appel.
Alc. in l. litis nomen. de ver. ſign. præſertim ſtantibus
verbis tranſactionis ibi. lis, quæſtio, & differentia, quæ
verba poſſunt ſtare declaratiuè propter copulam &.
3 quæ † aliquando ſtat diſpoſitiuè. Soc. iuo. conſil. 181.
nu.35. lib.2. Et verba illa *quæſtio, & differentia*, non eſt
dubium, quod intelliguntur de extraiudiciali. An au-
tem in caſu iſto conſtet de lite extraiudiciali Domini
inclinabant pro affirmatiua, ex plurib. Primò, propter
mandatum ad litigandum cum d. Hippolyto Torulo.
Secundo ex dicto vnius teſtis de auditu, qui ſatis ad-
miniculatur. Tertiò, quia multum veriſimile vide-
tur, quod poſtquam Hippolytus recuperauerat bona
nomine illorū de Trimontijs, vellent ab eo huiuſmodi
bona ipſis reſtitui, & ſic ſuper hoc potuit inter eos ori-
ri extraiudicialis contentio: Si tamen pars voluerit ſu-
per hoc audiri, poterit particulariter dubitari. Reſer-
uauerunt etiam Domini videndum in euentum, in
quem non verificetur, *an huiuſmodi tranſactio poſſit ſuſtineri in vim pacti, & an propter iuramentum poſ-
ſit dici quod fuerit valida.*

BVBALI.

Calaguritan. & Calciaten. Iuriſdictionis, Mercurij,
27. Maij 1580.

SVMMARIA.

1 *Diſpoſitiones cap.4. ſeſſ.6. & cap.6. ſeſſ.25. Concil. Trid. quomodo intelligantur.*
2 *Epiſcopus habet de iure communi intentionem fundatam ſuper ſua diœceſis iuriſdictione.*

DECISIO CCCXXVIII.

IN vna cauſa Calaguritanæ iuriſdictionis propoſui
dubium *præſuppoſita concordia olim firmata inter Epi-
ſcopum, & Capitulum Calaguritan. & Calciaten. & il-
lius confirmatione a Sancta Sede Apoſtolica, an Moder-
nus Reuerendiſſ. D. Epiſcopus poſſit viſitare ſuas Cathe-
drales Eccleſias Calaguritan. & Calciat. illas perſonas
1 iuxta decretum † ſacroſancti Conc. Trid. ſeſſ.6. cap.4. &
ſeſſ.25. c.6.* Pro cuius interpretatione in hac cauſa ſuf-
ficiens facultas mihi attributa erat vigore ſpecialis cō-
miſſionis. Et quoniam plures difficultates excitatę fue-
runt ſuper interpretatione dicti Concilij, ideò Domi-
ni pro nunc reſoluerunt, quòd cùm in ſupradicta con
cordia nulla fiat mentio de viſitatione Eccleſiæ cathe-
dralis, dominus Epiſcopus poſſit illam viſitare, iuxta
diſpoſitionem iuris cōmunis, & ſub ea forma, qua de
2 iure communi requiritur, † ſuper quo habet ſuam in-
tentionem fundatam. c. conquerente. de offic. ordin. c.
cum venerabilis. de cenſibus. Quo verò ad viſitationē
perſonarum Capitularium (citra tamen permutatio-
nem ſeu priuationem) pariter fuit reſolutum, quòd
dominus Epiſcopus poſſit viſitare iuxta diſpoſitionem
iuris communis, quia iſte caſus in concordia non com-
prehenditur, & quatenus comprehendatur in diſpo-
ſitione cap.6. ſeſſ.4. decretum illud ſe refert ad diſpo-
ſitionem iuris communis, ibi, iuxta canonicas ſanctio-
nes, &c. An autem caſus permutationis, ſeu priuatio-
nis incidens in ipſa viſitatione comprehendatur in
concordia, Domini voluerunt, quòd ſuper hoc parti-
culariter dubitetur.

BVBALI.

Roman. Domus ad imaginem pontis, Veneris,
24. Maij 1577.

SVMMARIA.

1 *Sententia contra minorem lata eſt ipſo iure nulla.*
2 *Sententia lata contra reum voluntarium, & abſentem ei non nocet.*
Reus voluntarius quis dicatur.

DECISIO CCCXXIX.

COnclusum, quòd ſententia Capitolina non poteſt
ſuſtineri ſine inſpecta perſona Gaſparis ſiue inſpe-
1 cta perſona Lucretiæ Salamoniæ. Quo † enim ad Ga-
ſparem, iam fuit reſolutum illam eſſe nullam, quia in-
fans nō potuit citari ad legitimè comparendum. Quo
2 verò ad Lucretiam, minus poteſt ſuſtineri, quia † fuit
citata, quatenus ſua putauerit intereſſe abſque com-
minatione, propterea fuit effecta rea voluntaria, & nō
neceſſaria. Rolan. conſ.26. nu.18. vol.2. Vnde illi non
comparenti non nocet ſententia. Aegid. deciſ.11. in fi.
Et licèt huiuſmodi citatio afficiat quo ad præiudicium
cauſæ, tamen in contrarium allegata procedunt, quan-
do ſententia lata contra principalem eſt valida, ſed ſen
tentia lata contra Gaſparem principalem eſt nulla,
præſertim cùm Lucretia non poſſideret, ſed Gaſpar, vt
probatur ex confeſſione Germanici, de qua in articu-
lis, quæ probant coniunctis adminiculis, de quibus per
informantes pro parte D. Petri. Ex quibus adminicu-
lis ceſſant, quæ dicuntur de aſinina poſſeſſione ipſius
Lucretiæ. Non obſtant declarationes inquilinorum,
quia non poſſunt præiudicare poſſeſſioni Gaſparis, &
hæc probatio placuit Dominis quo ad effectum pro-
bationis primi extremi, de quo agitur.

ROBVSTERII.

Bononien. Bonorum emphyteuticorum Lunæ,
27. Maij 1566.

SVMMARIA.

1 *Appellatio eſt de appendicijs illius inſtantiæ, cuius eſt ſententia, a qua interponitur.*

1 *Appellatio subiacet statutis illius fori, in quo lata est sententia.*

3 *Aegidiana constitutio non habet locum, vbi adsunt statuta particularia.*

4 *Statutum permittens appellationem est intelligendum tam deuolutiuè, quàm suspensiuè.*

DECISIO CCCXX.

Resoluerunt Domini in casu, de quo agitur, constitutionem Aegidianam locum non habere, sed esse locum statuto Bononien. permittendi semel posse
1 appellari à sententia lata super possessorio: nam † appellatio est de appendicijs illius instantiæ, cuius est sententia, à qua interponitur. l. in iudicijs. vbi notatur. C.
2 de proc. Et † ideò subiacet statutis illius fori, in quo lata est sententia. Arch. & alij per Alex. consil. 167. ante fi. l. 2. Abb. Felyn. & alij. in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ.
3 num. 19. & 55. de const. Accedit, † quòd Aegidiana nō habet locum vbi adsunt statuta particularia, Corn. consil. 151. num. 6. in 3. & bene per informantes illorum de Ludouicijs. Vnde cùm sit attendendum statutum Bononien. illud clarè permittit semel appellationem,
4 quod est † intelligendum tam deuolutiuè, quàm suspensiuè, vt per Grat. consil. 163. num. 8. in 3. & bene idem informantes hic. Non obstat, quòd non posse appellare, vel non posse, est de ordinatorijs, & sic Aegidiana dicitur respicere ordinatoria, & est attendenda in dicto loco iudicij. Nam cùm in ciuitate Bononien. adsit particulare statutum, illud derogat generali, & attendendum, & non Aegidiana ex deductis.

LANCELLOTTI.

Tuden. Iuris Patronatus. Ven. 13. Iunij. 1572.

SVMMARIVM.

1 *Ius patronatus ex vsurpatione debet plenè probari: secus si ex fundatione, vel constructione.*

DECISIO CCCXXXI.

Fvit resolutum ex deductis satis constare de iure patronatus in fauorem octo familiarum, de quibus in sententia de partibus ex his, quæ deducuntur per informantes Petri, & præcipuè ex sententia cum legitimo contradictore lata. Secundò, ex tot præsentationibus continuatis, vt deponunt plures testes. Tertiò, ex tot testibus hinc inde in ista causa examinatis, & ex illa sententia per ordinarium in ista causa lata, & ex
1 alijs hic per informantes allegatis. Nec obstat, † quòd Concilium Tridentinum, requirit præsentationes cōtinuatas, & per instrumenta publica. Quia hoc est verū in his, in quibus præsumitur ius patronatus ex vsurpatione, sed in alijs relinquitur in dispositione iuris communis, & de iure in istis non præsumitur ex vsurpatione, sed ex fundatione, vel constructione. Non obstat Cresc. d. 13. & Achil. de iure pat. quia verum in omnibus parochianis, & in familijs potentibus, puta in Italia, quando recessit curia: sed hoc non ita de facili præsumi potest in Hispania, & vbi probatur immemorabilis. Non obstat, quòd non habeat, nisi decimas, quia non constat de ista negatiua, sed dicitur quòd potuit nihilominus acquiri ius patronatus ex fundatione, vel constructione Ecclesiæ absque dotatione.

COTTÆ.

Mariaoen. & Ascien. Pensionis. Lunæ, 7. Maij. 1576.

SVMMARIVM.

1 *Littera super schedula nō expediuntur, nisi expressè super ea constet de concessione.*
Fallit in contraschedula.

DECISIO CCCXXXII.

Qvo ad primam partem dubij schedulæ conclusum, schedulæ non esse standum, sed contraschedulæ, super † qua literę expediuntur, & super eo cessis,
1 non super schedula, in qua multa proponuntur, quæ non conceduntur, Put. decis. 318. l. 1. incipit, coram eodem. Sarnen. in eadem Brixien. fructuum, quod fuit 9. Iunij 1542. Et rationes ibidem adductæ per Sarnen. fuerunt, quia contraschedula datur à Viceecancellario officiali deputato, & quod liber eiusdem erat scripturæ matrix: & ideò si quis vult expedire super schedula, opus est, vt habeat expressam concessionem à Sanctissimo D. N. vt possit expedire absque contraschedula. Quoad secundam partem dubij fuit dictum, quòd si contra schedula esset cum illis verbis, vniuit, incorporauit, & annexuit, & quòd ita expedirentur literæ, quod vnio erat accessoriè, non æquè principaliter, ex allegatis hic per informantē pro Episcopo Marianen. & Ascen. quæ Dominis placuerunt.

LANCELLOTTI.

Romana Donationis. 50000. Mercurij, 12. Decembris. 1573.

SVMMARIA.

1 *Præsentia sola donatarij sufficit pro validitate donationis causa mortis.*

2 *Testes duo sufficiunt quando agitur de probanda solennitate.*
Limita nisi sit solennitas substantialis. nu. 4.
Testibus duobus probatur, quòd fuerit plus dictū, quàm scriptum.

DECISIO CCCXXXIII.

1 Domini fuerunt concordes, quòd pro † validitate donationis causa mortis sufficiat sola præsentia donatarij, reprobata opinione Aret. in l. 2. ff. de leg. 1. & Dec. consil. 145. & in rub. C. de pact. cum alijs allegatis pro parte Illust. D. Portiæ, quia illa opinio est cōmuniter damnata, vt per Doct. allegatos pro parte Illust. D. Magdalenæ, & Rip. in rub. de verb. oblig. num. 24. ibi rationibus Dec. respondet. Fuerunt etiam concordes, quòd testes, de quibus in dubio, probant præsentiam Illust. D. Magdalenæ circumscripto articulo, an requirantur quinque testes. Nec inuerisimilitudines allegatæ habitæ fuerunt à Dominis in consideratione, ex quo Notarius non videtur adhibitos ad stipolandum, sed ad authenticandum scripturam. An verò requirantur quinque testes, Domini dixerunt particulariter videndum: pro Illust. Dom. Magdale-
2 na allegabatur † regula, quòd quando agitur de probanda solennitate, sufficiunt duo testes, vt per Docto. in l. 2. C. de bon. poss. secun. tab. Imo. in c. cùm esses. nu. 17. de testa. Crot. de testa. in 6. pat. num. 226. & quia
3 † quòd plus fuerit dictum, quàm scriptum, probatur duobus testibus, vt per Alber. in d. l. 2. in fi. C. de bonor. posseſſ. secund. tabul. pro Illust. Dom. Portia alle-
4 gabatur, quòd hæc videtur solennitas † substantialis, ad quā probandam dicebatur requiri tot testes, quot requiruntur ad probandum actum, & allegabat Moder. in cons. 37. nu. 4. cum pluribus seq. super quo, vt dictum est, non fuit capta resolutio, sed dictum quod particulariter videatur.

GRASSI.

Zamoren. Spolij de Zoro. 10. Octobris. 1575.

SVMMARIA.

1 *Oblatio defectiua non inducit spolij purgationem, nec litis renunciationem.*

2 *Oblatio ex quibus dicatur defectiua.*

3 *Fructus descripti in libris redditunm dicuntur iuris liquidi.*

4 *Spolium vt vere purgatum dicatur, quid agendum sit.*

DECISIO CCCXXXIIII.

Lvnæ decima Octob. 1575. corā R. P. D. Cæsare de Grassis pro Do. Ioan. de Montroy. contra Confratres Sancti Augustini, fuit dubitatū, an ex cessione, cuius copia datur, sit purgatū spoliū, & Cōfratres cēsendi sint esse in bona fide, ita vt excusentur à restitutione fructuū in spolio. Quo ad primā partē dubij fuit conclusum, spoliū non esse sufficienter purgatum, & dicebant Domini oblationē Confratrum esse defectiuam,

ergo

1 ergo non † induci purgationem, nec litis renunciatio-
nem, argum. not. per Bald. in l. licet. in secunda nota.
2 num. 1. C. de litig. Oblatio † autem primo deficit, quia
non est certa, quatenus in mandato confratrum dici-
tur soluere, quicquid ei debebitur, & habere debebit.
Ista enim verba *debebitur, & habere debebit*, important
litem liquidationis, in qua possunt cadere plures in-
stantiæ, vt est tritum in Rota, igitur redditur subob-
scura, & incerta, non autē vera, & realis, ergo non suf-
ficit, per alia dicta placuit dictum Bal. in l. 1. num. 5. C.
3 ne lic. ter. prouoc. Matthes. sing. 128. & 129. Nec † pla-
cuit, quòd huiusmodi fructus videatur illiquidi, quia
imò videbantur certi per relationem ad libros ipso-
rummet confratrum, in quibus descriptæ sunt singulis
annis portiones cuiusque eorum, ex qua relatione re-
sultat certitudo. l. 1. C. de sentent. quæ sub certa quanti.
cum concord. Ideò subdebant aliqui Domini, quòd po
terant confratres factis computis ex suis libris huiusi
modi fructus liquidare, & realiter soluere, ex Bald.
4 Matth. & alijs præallegat. vt † spolium verè diceretur
purgatum ex alijs resolutionibus, vel si aliàs fructus
essent obscuri, dicebant aliqui, quòd parte petente,
ante omnia negotium liquidationis debuit absolui, vt
in simili de attentatis dicitur. Ang. Caputaquen. Pe-
reg. & alij alleg.

LANCELLOTTI.

Bononien. 20000. Lunæ, 28. Aprilis 1572.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio prior fideiussorum per sententiam extincta, an dicatur renouata per alias cautiones deductas.*

DECISIO CCCXXXV.

1 PRæsupposito, quòd † obligatio prior fideiussorum
fuerit extincta per sententiam prætoris Bononien.
Domini tenent, quòd non fuerit sufficienter renouata
per cautiones alias deductas: sed quia pro parte Dom.
Faustinæ præsupponitur, quòd nō fuerit extincta, fuit
ordinatum, vt dubitetur, *an dicta obligatio fuerit ita
per sententiam extincta, vt stante maximè noua obliga-
tione fideiussorum, non potuerit eam Dom. Faustina ac-
ceptare, & ratificare.*

LANCELLOTTI.

Bononien. 20000. Lunæ, 9. Iunij 1572.

SVMMARIA.

1 *Obligatio per sententiam extincta nō potest reuiuiscere, nisi fuerit appellatum.*
2 *Effectus sententia lata sub modo, vel conditione idem est.*

DECISIO CCCXXXVI.

FVit dictum, si à sententia siue decreto prætoris Bo-
non. nō fuit appellatum, vel legitimè reclamatum,
1 obligationem fuisse † extinctam ita, vt non potuerit
reuiuiscere: nam quæ adducuntur posse ab impugna-
tione desistere, non procedunt, vbi impugnatio non
est sortita suum finem, prout hic per sententiam, ma-
ximè, cùm approbatio fideiussorum penderet à decla-
ratione Prætoris, iuxta formam sententiæ consi. Ferrar.
2 Nec interest, an dicta sentētia † hoc statuisset sub mo-
do, vel sub conditione, cùm idem est effectus, vt per
Cassa. 10. de rescr. num. 7. adeò, quod per declarationē
prætoris actus fuit resolutus. Videndum ergo erit in
facto, an fuerit ab hac sententia Prætoris appellatum,
vel reclamatum iunctis circumstantijs factis. Nam re-
petitur alia sententia super isto negotio lata per Vica-
rium Ferrar. & reperitur etiam effectuata secunda di-
uisionis possessionis bonorum, quæ omnia sunt con-
sideranda.

CAPVTAQVENSIS.

Roman. de Soderinis die 15. Decembris, 1577.

SVMMARIVM.

1 *Possessio non acquiritur infanti ad effectū primi extremi.*

DECISIO CCCXXXVII.

PRimum extremū est plenè probandum. Sarnen. in
1 reg. de infir. quęst. 36. Et ideò pupillus infans, † cui

non acquiritur poss. l. 1. §. adipiscitur. vbi Ias. nu. 17. de
acquir. possess. Paris. cons. 11. nu. 21. in 2. non dicitur il-
lam acquisiuisse ad effectū primi extremi, ex eo, quòd
mater in ea permanserit ibi, constet eam accepisse tu-
telam, & alia fecisse, de quibus per Bar. in auth. matri,
& auię. nu. 15. & sequen. quia licèt possessio matris po-
tius præsumatur tutorio nomine, quàm aliàs, cùm ei
tutela de iure deferatur, ad notam d. auth. matri, &
auiæ. cùm tamen potuerit remanere in possessione ra-
tione alicuius iuris sibi competentis, ratione forsitan
hypothecæ, non potest negari, quin sit dubia, & præ-
sumptiua probatio, quę non sufficit in probatione pri-
mi extremi. Ita Rom. dom. & viridarijs. 5. Iunij. 1559.
coram Paleotto.

ROBVSTERII.

Romana Deuolutionis Tenimenti. Vener. 1. Fe-
bruarij 1577.

SVMMARIA.

1 *Pœna caducitatis, quādo dicatur extendi etiam ad pactū de affrancando, vide distinctionem, cum nu. 3. & seq.*
2 *Pactum de affrancando appositum in eodem instrumento censetur pars contractus.*
4 *Pactum de affrancando tollitur per pœnam caducitatis incursam.*

DECISIO CCCXXXVIII.

PRima pars de pœna caducitatis, quando extenda-
1 tur ad † pactum de affrancando, diuidebatur in
duas partes. Prima, in abstracto: Secunda, in casu de
quo agitur, stante tenore instrumēti huiusmodi. Et cir-
ca primam plures tenebant esse distinguendum, quan-
do Dominus in eodem instrumento simpliciter conce
dit rem in emphyteusin sub hoc pacto, tunc esset vera
opinio affirmatiua, quòd ob non solutionem canonis
2 cadat ab omni iure, & reditu. Quia † tale pactum cen-
setur esse ius emphyteuticū, seu pars iuris emphyteu-
tici, secus si separatim declarando, vt per add. ad Alex.
consil. 228. num. 5. in verbo, separatim lib. 6. & etiam
3 ad Dec. in l. in bonæ fidei, nu. 11. C. de pact. Et † hanc
sententiam, quòd quando pactum istud est pars con-
tractus emphyteusis, pęna habeat locum, etiam in isto
pacto, alioquin secus, tenent Cuma. consi. 65. Alexan.
d. cons. 228. num. 5. & ibi add. ita distinguit, & Dec. in
d. l. in bonæ fidei. Cæpol. in tract. de simul. contra præ-
sumpt. 2. col. fin. Ias. in l. 2. nu. 5. C. de iure emph. Ioan.
Bolog. in l. petens. nu. 77. C. de pact. vbi adducit bonā
rationem. Fel. consil. 25. num. 23. cum sequen. vbi addit
alias notabiles rationes, quas in applicatione casus, de
quo agitur, aliqui multùm considerabant. Idem Bero.
consil. 155. nu. 14. & 15. in 1. vbi considerat materiam.
l. si quis maior. C. de transact. Et in hanc sententiam
possunt commentari Alciat. in l. petens. colum. fin. &
de præsumpt. 47. dum tenent idem cum Cuma. Quod
4 † & si pœna non censeretur esse repetita, tamen intelli-
geretur tantum de directo dominio istud pactum, nō
de vtili, quod culpa sua perdidit. Et ita tenet etiam Io.
Bolog. in d. l. petens. nu. 77. & isti Domini in istis tene-
bant, quòd ista esset communis opinio, vt emphyteu-
ta cadat etiam ab isto pacto, ex Barbat. cons. 51. incip.
Dec. & alijs hic ordinatè per informantes. Quibus
respondebant alij, quòd isti Doctores, aut saltem plu-
res ex illis sunt intelligendi secundum distinctionem
aliorum, quos supra retulimus. Et licèt Dec. in l. bonæ
fidei. num. 11. non teneat rationem de parte pret. 3. vel
contractus, quia correspectiuitas est momentanea, nō
autem successiua, tamen alij replicabant de verbis cō-
tractus, quibus attentis ponderando, vt per Felyn. in
d. cons. 25. n. 23. cum seq. apparet clarè, quod est successiua
ista correspectiuitas, & in omnem euentum dicebant,
quod intraret, quòd dicunt Cuma. consil. 65. Alc. & Ioan.
Bolog. de directo dominio tantùm. Circa secundam
verò etiam erant varij Domini: nam plures tenebant,
quod Ecclesia, ex pluribus clausulis cōtractus, quasi nimis

fideliter dederant agentes pro Hippolyto. Ex quibus
dicebant clarè apparere de mente contrahentiũ, quod
est pars contractus, & pretij, & quidem successiua, nõ
autem momentanea, aliqui verò contra ex allegatis.
Ideò ordinarũt, vt partes bene & distinctè informent,
& causa proponatur. Iterum super eisdem, & aduertantur bene partes. Nam, vt dicebant Domini, maxima
pars istius difficultatis pendet ab eo, an isti actus sint
correspectiui, præsertim in casu isto, attentis clausulis
contractus, & an correspectiuitas sit momentanea, vel
successiua, iuxta no. per Fel. d. consil. 25.

SERAPHINI.

Spoletan. Domus Veneris, 9. Martij, 1582.

SVMMARIA.

1 *Prælatus non potest per actum fictum transferre possessionem in Ecclesiæ præiudicium.*
Limita nisi id fiat per non acceptationem etiam concedendo alteri. nu. 2.
Vel agnosceret bonam fidem. nu. 3.
4 *Expulsio inquilinorum non est necessaria, vbi quis desierit animo possidere, sed sola sufficit recognitio.*

DECISIO CCCXXXIX.

AN possessio Scauri, sit sufficiens, nec ne, pendet ab
eo, an eo tẽpore, quo per eum capta fuit, esset vacans per dimissionem Iesuitarum. Et Domini non obstantibus exemplo deductis censuerunt, fuisse tunc
1 temporis vacãtem: nam quod primò deducitur † prælatum non posse per actum fictum transferre possessionem, ex trad. per Doct. in l. 1. de acquir. possess. vbi
2 Rip. num. 68. dixerunt † non procedere, quando id fit
per viam non acceptationis, quoniam hoc casu potest
præiudicare Ecclesiæ etiam concedendo alteri. Host.
cons. 53. nu. 27. lib. 4. Put. decis. 519. li. 2. Nat. cons. 441.
num. 19. lib. 2. sed tollit difficultatem omnem, quòd
cùm societas non haberet ius in ea domo vel propter
fideicommissum, vel propter declarationem fabricæ,
3 potuit agnoscere † Prælatus bonam fidem. l. quoties.
§. sicut autem. ff. de administ. tut. Abb. c. si. nu. 41. & ibi
Felyn. nu. 10. & Paris. num. 51. de præscript. Rebuf. de
alien. re. Eccl. nu. 28. Secundò quòd dicitur renunciationem fuisse limitatam in fauorem eius, cui de iure
competebat, non obstat, quia cùm Scaurus prætendat
sibi de iure rationem fideicõmissi competere, interim
dum super hoc controuertitur, Episcopus est manutenendus. Quod tertio loco obijcitur declarationem illam fuisse factam lite pendente, non obstat, quia licèt
lis impediat, ne fiat alienatio, tamen nullibi reperitur,
quòd quis interim non possit possessionem dimittere,
& non habere pro derelicta: hoc enim potiùs fuit factum ex causa agnationis bonæ fidei. Vltimò non obstat, quòd possessio non esset vacans, cum ibi adessent
4 inquilini, quia † cum societas desierit possidere animo
l. 3. §. in amittenda. ff. de acq. poss. non fuit necessaria
expulsio inquilinorum, sed sufficit recognitio. Afflict.
dec. 328. num. 3. Et hæc obiectio cùm non fiat ab Ecclesia, vix fieri potest ab alio. & alias coram me decisum fuit in vna Laurien. Bonorum. & in pluribus alijs
causis. Et ita conclusum standum esse in decisis.

ROBVSTERII.

Coloniensis Status. Lunæ, 20. Februar. 1581.

SVMMARIA.

1 *Matrimonij probatio ex libro parochi sufficit.*
2 *Libris parochi est standum in matrimonio probando.*
3 *Gesta in antiquis omnia solenniter præsumuntur.*
4 *Consuetudo loci attendenda est in adhibenda fide libris Parochi.*

DECISIO CCCXL.

DVbium erat circumscripta legitimatione examinis testium facti de anno 1512. an liber Parochi
Sancti Petri Colon. faciat fidem contra D. Corradum
in casu, & ad effectum, de quo agitur. Et fuit resolutũ
1 affirmatiuè. Dixerunt enim Domini, quòd † cùm hic
non agatur principaliter de probando matrimonio,
sed incidenter tantum, quòd quælibet probatio sufficit. Gemin. cons. 27. Paris. cons. 57. nu. 41. lib. 4. Put. decis. 72. lib. 1. quæ elicitur ex libro Parochi, ex quo constat de proclamationibus, & matrimoniali copula per
2 illas ciffras, vt testes probant: ideo † ei est standum, cũ
simus in his, quæ spectant ad eius officium. c. cum inhibitio. de cland. desponsat. Et per Ias. in repet. l. admonendi. num. 132. ff. de iureiur. præsertim, cùm sub fideli custodia semper fuerit seruatus per Parochos, facit
no. in c. ad audientiam. vbi Fel. de præscript. latè Crau.
de antiq. temp. §. 4. limitatur. in prin. Et ad eundẽ semper recursum fuit pro verificatione matrimoniorum,
vt per testes examinatos satis fuit probatũ: ideò præsumitur verus, & ab eo nõ esse recedendum. dicit Bal.
cons. 400. incip. in libris. nu. 2. lib. 5. Considerarunt insuper, quòd sumus in facto antiquo, & vltra centum
3 annos, ideò † præsumi omnia solenniter facta, ad not.
in l. sciendum. ff. de verb. oblig. & in l. si certis annis. C.
de pact. Put. decis. 171. num. 2. & decis. 1. de restit. spol.
His accedat depositio testium optimè probans, quòd
ex communi obseruantia, & consuetudine illius loci
idem liber, de quo agitur, semper reputatus fuit, & reputatur pro authentico, & facit plenam fidem, & ad
eum publicè recurritur pro fide copulatorũ, quæ con-
4 suetudo † valet, not. in c. cum dilectus. de fide instrum.
Abb. in c. 1. vbi & Dec. num. 2. eod. tit. Et ex his dixerunt Domini librum iunctis testibus probare.

BLANCHETTI.

Mantuana Carcerationis. Lunæ, vltim. Febr. 1579.

SVMMARIA.

1 *Suspicio, & vani timores non habentur in aliqua consideratione quo ad iuris effectum.*
2 *Metus reuerentialis non iuuat ad rescissionem eius, quod gestum est, nisi minæ, vel verbera præcedant.*
3 *Voluntas testatoris potest per mulieres probari, licèt non possint vti testes in testamento interuenire.*
4 *Metus qualitas ab arbitrio iudicis pendet in cognoscẽdo.*

DECISIO CCCXLI.

DOmini fuerunt concordes, non constare de tali
vi, vel metu ex subsequutis post carcerationem,
vt possint suffragari Domino Alexandro: supposita
enim resolutione vltimo loco facta super iustitia carcerationis, omnia subsequuta videntur condigna ad
delictum prætensum, & ex quo inculpatus, & inquisitus fuerat Dominus Alexander, & præcipuè stante integritate Illustrissimi Cardinalis bo. mem. Mantuani,
quòd vltra testes de ea deponentes Domini habuerũt
pro comperta, eo magis, cum ex processu criminali cõstet non fuisse aliquo modo grauatos: & pro parte ipsorum fratrum fuerunt etiam dilationes petitæ, potuit concernere, vt Federicum, qui à carceribus fugerat, repræsentarent. Quòd præcesserint minæ ex parte
Illustrissimi Domini Cardinalis, non probantur concludenter, prout etiam in simili materia probari debent. Minusque, quòd prætextu vis, vel metus non
fuerit reclamatum à laudo. Minusque iuuant prote-
1 stationes. Quia † hæc omnia potius ad suspicionem
Domini Alexandri, & fratris videntur posse applicari, quàm quòd veritate subsistant, de quibus iura non
curant, argum. l. metus l. vani timoris. ff. quod met.
cau. Quod Do. Cardinalis voluerit, quòd ortæ rixæ,
& differentiæ in ipsum remitterentur, potuit sane pro
bono pacis desiderari magis, quàm animo inferendi
vim, vel metum, prout interpretatio in bonam partẽ
est desumenda, nec aliud sinistrum de persona tanti
Principis suspicandum est. Eius enim aliqua ex parte
non posset inficiari, quin interesset, fratres ad concordiam

diam prouocare, lites exortas sopire, & horum omniū in se suscipere patrocinium, cum ex eius dignitate, tū etiam cùm ageretur de controuersijs inter nobiles ciues Mantuanos, & vnicus testis tantùm adsit, qui con cludenter ad fauorem Domini Alexandri, & fratrum deponat, cæteri de auditu, & de fama magis iudicant,
2 quàm testificentur. Noo iuuat † metus reuerentialis, cùm non probentor nec minæ, nec verbera præcedant, nec ex laudo aliquid quæsitum fuerit Illustriss. Domi no Cardinali, nec cum eo quid gestum probetur: argu mento eorum, quæ habētur latè per Suarez alleg. 24. Socin. iun. consi. 77. nu. 154. lib. 1. & consi. 67. num. 39. lib. 2. Aret. consi. 24. Nec de læsione constat, cùm potue
3 rit † voluntas testatoris per mulieres probari, licèt nō possint vti testes in testamento interuenire, ac etiam prohibitione testandi. Quæ cùm dubia fint, non potest ad læsionem enormem inferri, vt de metu reuerentiali iudicare possimus, prout inferūt Doct. vt per Roin. consi. 190. nu. 3. lib. 1. & consil. 60. nu. 12. lib. 3. Cephal. consi. 34. nu. 31. & consi. 142. nu. 39 lib. 1. Aym. cōs. 11.
4 nu. 11. Et ita cùm versemur † in materia, quæ summè à iudicis arbitrio pendet, vt in l. metus autem, ff. ex quib. cau. maiores. Abb. in cap. cùm virum, noo. 8. de reg. Dec. in c. 1. nu. 8. de appell. ad tradita in l. interpositas de transactio. per Marsil. in l. quæstionis modo. ff. de quæst. Ex supradictis Domini dicebant, oec vim, nec metum resultare.

ROBVSTERII.

Romao. Hæreditatis, Ven. 15. Martij. 1580.

SVMMARIA.

1 *Voluntas sola sufficit ad inducendam hæreditatis aditionem verbis, aut actu declarata.*
2 *Actus aditionis hæreditatis non debet esse in suspenso.*
3 *Verba, cū beneficio legis, & inuentary, posita in aditione hæreditatis, declarant qualis sit voluntas adeuntis.*
4 *Hæres adiens hæreditatē cū beneficio legis, & inuentary, & inuentarium non conficiens, sibi imputare debet.*

DECISIO CCCXLII.

FVit per Dominos resolutum constare, D. Gundisaluum adiuisse hæreditatem Eluiræ matris ex instrumento ratihabitionis, de quo in quarto præsoppo sito, in quo se enūciat hæredem ipsius & homologat, ac confirmat omoi meliori modo, ex certa scientia adi tionem factam per Doctorem Martinum. Cùm enim
1 ad † inducendam hæreditatis adituonem sufficiat sola voluntas verbis, aut actu declarata. l. gerit. ff. de acq. hæred. l. potuit, C. de iure delib. cum alijs iuribus per Aym. consi. 148. nu. 11. satis ex dicta enunciatione, & gestis in instrumeoto est declarata voluntas Do. Guodisalui, quod noluit adire maternam hæreditatem. Nec obstat quod dicat se hæredem cum beneficio l.
2 & inuentarij, & ita sub cōditione adiuisse, quod † est, ac si non adiuisset, cum actus iste purus, non autem in suspenso esse debeat, ex allegatis pro ipso. Nam illa
3 verba, † *cum beneficio legis & inuentarii*, oon important venditionem, sed declarant, qualis sit voluntas adeun tis, videlicet, quòd velit vti dicto beneficio, cuius so-
4 lemnia postea † si non obseruet, sibi imputet aliàs sequeretur, quòd nunquam currerent tempora conficiendi inuētarium, & dispositio l. fi. §. si verò. C. de iure delib. facilius eloderetur. Qui enim dicit se hærede cum beneficio legis & inuentarij, & non confecit, posset excipere se non esse hæredem, quia conditionaliter adiuit, & conditio non tenet. Non obstat quòd ipstru mentum prædictum sit erroneum, quia cum ex ipso inducatur aditio, nullus est error, præcipuè cum de omnibus asserat D. Gundisaluus se habere notitiam. An autem Do. Gundisaluus excusetur ex eo, quòd nul la bona adessent, prout in illa Rom. vinearum, coram R. P. D. meo Decano, vel ex inuentario cohæredum, erit particulariter videndum.

ROBVSTERII.

Toletan. Iuris Nominandi. Luoæ, 29. Nouembris. 1582.

SVMMARIVM.

1 *Laici in fundatione parochialis, an possint sibi reseruare facultates nominandi ministros stipendiarios, qui exerceant curam animarum sine aliqua eorum institutione, quod non.*

DECISIO CCCXLIII.

DOmini in propositione huius dubij fuerunt concordes, quòd ista sunt beneficia curata, & negari non potest. Item quod approbationes Archiepiscopi non habent vim institutionis, quia ex ipsis plurimæ procedunt, & fuot generales pro administratione sacramentorum vbique locorum suæ diœc. pariter firma rum non probant, hæc beneficia habere dotē. Sed quia pro parte Illustrissimi Domini Ducis immemorabili probata allegatur titulus fundationis cum hac conditione, quòd sibi reseruauerit hoc ius nominandi mini-
1 stros stipendiarios: Ideò Domini dixerint, vt † particulariter videatur, ao laici in fundatione parochialis possint sibi reseruare facultatem nominaodi ministros stipeodiarios, qui exerceant curam aoimarum, & in parochiali non sint intitulati. Non enim potest Illustrissimus dominus Dux conferre titulum beneficij, & suæ nominationes oon possunt interpretari pro validitate actus, nisi pro deputationibus ministrorum cū tecto stipendio sibi beneuiso, licèt verba aliquarum ex ipsis sonent potiùs in collationem tituli, quàm in simplicem deputationem.

Finis Secundæ Partis nouissimarum Decisionum Diuersorum Rotæ Romanæ Auditorum.

PRACTICABILIA QVÆDAM ROTÆ ROMANÆ.

Et primo de articulis obiectiuis.

SVMMARIA.

1 *Articuli obiectiui tripliciter considerari possunt.*
2 *Articuli quo ad appellantem dicuntur obiectiui, & non de iure dantis, quo ad articulantem è contra: sed aliquando etiam dicuntur obiectiui. nu. 108.*
Articuli etiā quod appellantem quandoque de iure dantis dicuntur, & quando, nu. 6.
3 *Articuli omnes tam obiectiui quàm de iure dantis qua ad effectum probandi à pari procedunt.*
Intellige tamen quando articuli de iure dantis sunt in aliqua parte obiectiui, vt nu. 115. aliàs esset contra, vt sub nu. 1. & nu. 71.
4 *Articuli obiectiui illi dicūtur, qui ius articulantis principaliter non deducunt, licèt secundario illud includeret, sed ius excludunt aduersary: secus in articulis de iure dantis*

dantis qui dicuntur è contra. & nn.5.7. & 8. & 26. cum seq. vbi videtur contrarium.

Amplia, vt procedat etiamsi per exclusionem iuris alieni velit articulans ius suum includere, vel fortificare, seu augere. nu.8.

Fallit tamen hac regula octo modis, vt nn.10. vsque ad nu.23. vbi varia dantur declarationes ad c. vt circa. de elect. in 6. & clem. constitutio. eod. tit.

13 Iurisdictio super principali exercetur etiam in connexis.

14 Liberatio super principali trahitur ad dependentia, etiã non expressa.

15 Prohibitio de non transigendo super alimentis, extenditur etiam super appendicijs.

16 Executor, vel in prouidendo, vel in exequẽdo potest procedere, cum causa cognitione.

22 Termini omnes post litem contestatam, vel habitam pro contestata censentur peremptorij: terminus verò ad probandum semper censetur peremptorius.

23 Termino elapso ad probandum de æquitate item admittitur sine beneficio restitutionis in integrum, licèt secus sit de rigore.

Fallit in articulis obiectiuis, in quibus etiam non datur in integrum restitutio. nu.24.

25 Articuli obiectiui post terminum ad articulandum non admittuntur de stylo palatij.

Ampliatur hæc regula vndecim modis, vt nu. 30. vsque ad nu.41. & nu.61.

Fallit autẽ, & limitatur modis quatuordecim, vt n.42. 43.46.50.51.55. vsque ad numeros 60.62.63.65.66. 68.69.

26 Articuli merè obiectiui non dicuntur illi, qui includunt ius partis, licèt partem contrariam reijciant.

27 Articuli obiectiui dicuntur, quando etiam eis probatis nullum ius acquiritur danti: secus vbi eis probatis excluderetur aduersarius, & ipsi danti acquireretur ius.

28 Articuli quando dicantur merè obiectiui, & quando de iure dantis, vide duas regulas.

29 Articuli obiectiui quando repelluntur, præsumuntur calumniosi.

38 Positiones probantur per confessionem partis.

44 Obiectiui possunt probari per instrumenta post terminũ, & recognitiones sigillorum, & auctoritas Notariorum per testes.

45 Probatio, quasi per instrumenta, dicitur manifesta.

47 Reus contra articulos datos per actorem potest contrarios, & obiectiuos dare, quos poterit probare per testes, quando suos actor velit per testes probare, alias non.

48 Articuli exceptiui admittuntur etiam post terminum.

Limita, nisi dentur articulis per viã exceptionis de crimine, quod prouisum de beneficio non repellit. nu.49.

52 Iudex si lapso termino ad articulandum aliquem etiam terminum assignet, & pars non appellat, valet articulorum obiectiuorum admissio.

53 Probatio aliàs reijcienda vbi per iudicem admittitur, sufficit, quòd pars contradicat, licèt non appellet.

54 Probatio vbi admitti nõ debet, necessaria est appellatio.

57 Articuli obiectiui, qui non possunt dari in prima instantia propter lapsum termini, possunt dari in secunda, dummodo in termino dentur.

Limita, nisi inhærent ex mera appellatione. nn.58.

Item nisi ter repulsi fuissent in prima instantia. numero sequenti.

61 Articuli obiectiui post terminum peremptorium etiam quod materia de nouo superuenisset, non debent admitti, nisi in casibus à iure expressis.

62 Articuli obiectiui possunt dari etiam post conclusionem in causa, noua superueniente materia, reprobata opin. quorundam.

64 Articuli in causa profana de iure dantis admittuntur etiam post conclusum in causa arbitrio iudicis.

67 Præiudicium vbi irreparabile nascitur, nemo repellitur ex quacunque præsumptione calumniæ.

71 Articuli merè obiectiui debent esse bene specificati, & bene formati, licèt dentur in termino, aliàs non admittuntur. cum num. seq.

Amplia hanc regulam duobus modis, vt numero 72. & 73.

Fallit primò, nisi articuli non sint merè obiectiui, sed aliquo modo etiam contineant ius dantis. nu.71.

Fallit etiam alijs sex modis, vt nu.81. vsque ad nu.86.

74 Articuli continentes quem esse de aliquo genere, dicuntur obiectiui.

75 Articuli in quibus dicitur plus fuisse dictum, quàm scriptum, nisi specificentur, non sunt admittendi.

76 Articuli de consuetudine ad impugnandum ius alterius, non admittuntur, nisi specificent actus, ex quibus sit orta consuetudo.

77 Articuli de incompatibilitate debent bene specificari, alias non admittuntur.

78 Articuli, quòd decanus, & Capitulum per tantum tempus sint exempti a iurisdictione, debent esse bene specificati.

79 Articuli obiectiui qui dantur de crimine non repellente promotum, non admittuntur.

80 Articuli obiectiui, quòd quis sit incapax beneficij propter non promotionem infra annum, non sunt boni.

87 Articuli obiectiui dati in termino, & malè specificati non possunt post terminum declarari.

Imò nec etiam in termino possunt declarari. & quare nu. sequen.

Fallit tamen hæc conclusio, vt nn.89. & 90.

88 Terminus, qui datur ad declarandum articulos obiectiuos, est inuentus, vt tantùm validè articulanti prosit, licet non ita clare, non autem qui nulliter.

91 Iudex in articulis mere obiectiuis non potest instruere partem, vt eos declaret: secus si aliquo modo sint de iure dantis.

92 Articuli quando dicantur obiectiui, vide aliquos casus, declaratos per Rotam. cum numero 93.94.95.98.99. 100.

96 Articuli de valore possunt dari quatuor modis.

97 Fama non probat excessiuum valorem datum per modum obiectiui.

101 Articuli quibus casibus dicantur bene specificati, & boni nn.102. vsque ad nu.107.

108 Articuli obiectiui possunt dari per reum, & possessorem, nullum ius habentem, seu de cuius non iure clare constat.

Intellige tamen & declara, quando possessio est clara, & certa. alias si sit dubia, & disputabilis, non potest dare obiectiuos. nu.112.

Fallit etiam, & multò magis in non possessore, vt non possit dare obiectiuos, nisi doceat de iure suo. numero 111.

109 Possessor quamuis iniustus melius est, vt remaneat in sua iniusta possessione, quam quod alijs detur vitiosus ingressus.

110 Ordinarius ex officio potest amouere iniustum possessorem.

113 Articuli obiectiui non possunt probari per præsumptiones, sed per veritatem: imo per proprietatem, non autẽ per quasi opinionem, vel reputationem, seu communẽ famam. cum nu.114.

Imò etiamsi cum fama publica concurrat vnus testis de communitate, non probatur materia obiectiua. num. 117.

116 Beneficium impetranti per assecutionem incompatibilis quo ad iudicationem non sufficit probare assecutionem per famam publicam.

118 Fama sola vbi non sufficit, nec etiam regulariter iuncta cum vno teste de veritate probat.

119 Con-

119 *Consuetudo dicitur esse difficillimæ probationis.*
120 *Articulus super consuetudine tria continere debet.*
121 *Testes deponentes de consuetudine in tali loco debent referri ad factum, & non ad ius.*
122 *Testis deponens de consuetudine, quando præsumptiuè dicatur concludere.*
123 *Testis deponens de consuetudine quid debeat exprimere.*
Limita tamen & declara, vt nu. 124. & 125.
126 *Testes deponentes de consuetudine debent esse contestes in actibus, super quibus deponunt.*
127 *Articulus, in quo minor dicit se læsum, licèt non dicatur enormiter, concludit.*
128 *Articuli ad probādam præscriptionem, si deducunt longam possessionem, & fructuum perceptionem satis est, licèt nullum verbum faciant de præscriptione.*
129 *Articulus de valore nihil concludit, nisi deductis oneribus.*
130 *Testes super valore etiam non interrogati debent reddere causam dicti sui: aliàs non probant.*
131 *Articuli contra agentem spolio, quando sint boni.*
132 *Articuli concernentes petitorium etiam in principio sunt admittendi.*
133 *Articuli negatiui non sunt admittendi.*
134 *Articuli fundati super gratia, cuius sumptus ex registro Bullarum haberi potest, non sunt admittendi.*
135 *Articuli non bene specificatis, vel non dispositiue datis, non cogitur quis respondere.*
136 *Articuli euentuales non sunt admittendi.*
137 *Articulorum verba debent intelligi, & declarari secūdum præcedentia.*
138 *Articulorum copia danda est inquisito antequam respondeat.*
139 *Articulorum admissio non est de substantia.*
140 *Articulis tam pertinentibus, quam impertinentibus de stylo palatij respondendum est. & nu. 147.*
Declara, vt ibid. & nu. 148.
141 *Articuli, vt dicantur pertinentes in causa profana quid requiratur.*
142 *Articuli pertinentes etiam in causa profana de æquitate admittendi sunt vsque ad conclusionem in causa.*
143 *Articuli per procuratorem cum mandato generali ad ponendum, & articulandum dati etiam cum iuramento in prima instantia, possunt per principalem in secunda reuocari, etiam non docto de errore.*
144 *Articuli habent vim petitionis, & tenent locum facti probandi, vbi nulla petitio præcessit.*
145 *Articuli in dubio sunt admittendi.*
Idque procedit etiamsi sint de iure dantis, & calumniosi. num. 146.
148 *Articulo seu positioni criminosæ regulariter non est respondendum.*
Declara, vt ibid.

ANtequam particulariter tangam quomodo cognoscatur, *an articuli sint obiectiui, vel de iure*
1 *dantis*, sciendum est, quòd † articuli obiectiui possunt dupliciter considerari.

Primò quo ad appellantes iuxta dispositionem, c. vt circa. de elect. in sexto, & clement. constitutio. eod. titulo.

Secundò possunt considerari non appellante vltra dispositionem d. c. vt circa. & d. clem. const. secundùm stylum, & vsum palatij.

Tertiò possunt considerari quo ad effectum probandi, quia in materijs obiectiuis requiritur exacta, & specifica probatio, & secundùm istam distinctionem multæ decisiones Doct. rectè soluuntur à contrarietate, si rectè intelligantur.

Breuiter igitur concludendum quo ad appellantem
2 illi dicūtur † articuli obiectiui, & non de iure dantis, qui principaliter ius appellantis non deducunt, licèt secundariò illud includant, vt expressè dicit d. clem. constitut. in ver. directè. cum glo. Et de hoc ostendam clarissimè infra in primo quæsito ex multis, quæ ibi adducuntur.

Quo verò ad articulātem secundū stylum, & vsum palatij cōtrarium penitus seruatur, quod proximè dictum est, quia illi non dicuntur articuli obiectiui, qui aut principaliter, aut secundario ius articulantis includunt, sed iure dantis, vt per Rot. decis. 18. de except. in antiq. Et de hoc latissimè dicam infra in 2. quæsito, in verbo, vltra materiam.

3 Quo verò † ad effectum probandi omnes istæ materiæ à pari procedunt, vt in eis exacta probatio fieri debeat, vt infra subijciam in quæst. princip. quomodo probentur articuli obiectiui, in verbo, & secundum stylum palatij.

Articuli obiectiui, qui dicantur, & qui de iure dantis, sæpius dubitatum est, propter varias Doct. auctoritates, quæ inter se quodammodo contrariari videntur. Tamen si bene considerentur in casibus suis, rectè procedunt, nam secundùm terminos c. vt circa. & clemen. constitutio. de elect. sciendum est, quòd illi dicū-
4 tur † articuli obiectiui, & non de iure dantis, qui ius articulantis principaliter non deducunt, licet secundario illud includerent, prout expressè dicit tex. in d. clemen. constitutio. in princ. in glos. in verbo. directè. Et ideò dicunt Imol. & Card. maximè in 8. q. post antiquos, quòd tunc articuli sunt de iure dantis ex mente illius constitutionis, quando ex gratia ipsa articulantis descendunt, & nascuntur.

Quòd si exempla gratiam articulantis & ius dantis articulos includunt, sunt obiectiui, quod optimè declarat Oldrad. consi. 116. exemplum ponens de duob. impetrantibus, quorum primus impetrauit per obitum Titij 15. Februarij.

Secundus impetrauit 15. Martij, & secundus articulat hoc modo, quòd post 5. Februarij, & ante 15. Martij obijt Titius: consuluit Oldrad. quòd prima pars articuli est impugnatiua, licèt secunda includat ius articulantis, & propterea non descendat. Et dicit ita seruatum fuisse in palatio Apostolico. Et hanc opi. Oldrad. sibi adscribit Ioan. And. in add. ad Spec. in tit. de test. §. nunc videndum. in add. magna. in 3. col. iuxta fi. vers. Nunc videndum de articulis, quos aduocati impugnatiuos vocant. Et hoc consi. Oldrad. refert Alberic. de Rosat. in rub. de prob. in 2. col. circa med. sub-
5 dit eodem cons. Oldrad. quod † illi demum articuli cēsentur esse de iure dantis, qui dantur super substantialib. & essentialib. iuris principaliter allegati, seu deducti, ex quibus ipsum ius creatur, sicut ex materia materiatum conficitur. arg. l. pacta conuenta. de contrahen. empt. quod clariùs declarat idem Oldrad. consil. 120. quod ad declarationem d. clem. constit. referūr ibi, &
6 sequūtur Card. & Anch. Nā inquit, quod ad hoc † vt articuli, qui dantur per appellantem, non sint obiectiui, sed dicantur, de iure dantis, seu opponentis, necesse est, quòd illis probatis canonizandum sit ius suum, quæ probatio circa quatuor versatur.

Primò *circa persona impetrantis habilitatem.*

Secundò *circa persona conferentis potestatem.*

Tertiò *circa modi impetrantis congruitatem.*

Quartò *circa beneficij collati in hunc modum deducibilitatem:* adeò quòd si dans articulos, circa hæc quatuor, seu aliquid ex eis deficeret etiam sine competitore canonice beneficium non possideret, ita enim articulandum, & probandum ius suum, & sic gratiam suā tantum tuetur, seu iustificat, & ius alterius nullo modo tangit seu impugnat.

7 Sit igitur conclusio, quòd † articuli non dicuntur obiectiui, sed iure dātis, quando tendunt principaliter ad conuersationem iuris dantis, quę extenditur, vt procedat etiamsi articuli virtualiter, & effectualiter, seu secūdario ius aduersarij excludant, & impugnent,

dummodo

dummodo formam positionis ipsius aduersarij, nec illius personam expressè tangant, vt per Oldrad.d.cõsil.170.ponendo exemplum in duobus litigantibus de beneficio, quod ad collationem Episcopi, & Capituli simul pertinebat, quorum primus fuit electus ab Episcopo, & Capitulo coniunctim puta calendis Septembris. Secundus verò à Capitulo tantùm; ideò secundus, vt iustificet ius suum & sic potestatem eligendi tunc spectasse ad Capitulum tantùm, deducit in articulis Episcopum fuisse excõmunicatum tempore electionis aduersarij. Pro quib. verificandis deducit Episcopum de tali anno, mẽse, die, excommunicatũ, adeò quòd tempus excommunicationis præcedat electionem primi electi, dicit Oldra. quòd ex quo ius suum tantùm prosequitur, nec electionem primi, nec personam tangit, licet pro verificatione iuris sui excommunicationem Episcopi ante electionem aduersarij deducat, nõ dicitur dare articulos, quia ad exclusionem iuris aduersarij principaliter non tendit, sed tantùm ad sui iuris confirmationem. Et attendi solet, quod principaliter agitur, & maximè in criminibus, seu materijs obiectiuis. Nam ex voluntate, & proposito crimina distinguuntur. l. verum, ff. de furt. cap. voluntate. de senten. excommunic. Et ita etiam determinat Io. And. in add. ad Spec. in titulo de teste. §. nunc videndum, in addit. magna. col. 4. vers. præter prædicta, vbi recitat consi. Oldra. eo tamen tacito.

Contraria est conclusio, quòd articuli dicuntur electiui, quando articulans non intendit ius suum principaliter deducere, sed excludere ius aduersarij, quod
8 extenditur, vt procedat etiamsi per exclusionem iuris alieni vellet ius suum includere, vel fortificare, seu augere, vt per Archid. in d. cap. vt circa. post alios ponendo exemplum in eo, qui dicit, quosdam ex electoribus aduersarij fuisse criminosos, licèt ex hoc augeatur ius ipsius opponentis, tamen in eo non fundatur, & ideò non debet audiri. Et hoc idem latè prosequitur Oldrad. in d. consilio 170. quod dicit inter cetera colligi allegans Io. Monach. ex obseruãtia palatij, quæ
9 vult articulum † datum de excessiuo valore contra eum, qui habet de minori continere obiectum, & propterea non debere admitti. Idem quoque latè firmat Thom. Fastol. dub. Rot. 24. ponens exemplum in duobus expectantibus beneficium proximè vacaturum, quoniam quilibet deinde vacãdo beneficium fecit sibi de eo prouideri per executores, & eorum quilibet à processu, & prouisione alterius appellauit, licèt in appellatione nullos obiectus expresserit, postea in prouisione appellationis vnus contra alium dat in articulis de consumptione gratiæ, quia aliud beneficium acceptauit: concludit Dominos voluisse, quòd c. vt circa. & clem. const. locum habeant, quia licèt ex facto aduersarij augeatur ius dantis articulos, vel verificetur, vel declaretur, tamen cum ius ipsius dantis articulos in eo principaliter non fundetur, quod nullo modo debeat audiri.

Hæc tamen conclusio sic declarata, & per conse-
10 quens cap. vt circa. & clemen. constit. procedunt, † vbi dantur obiectus iuris alterius merè exclusiui: secus si essent fundatiui iuris opponẽtis, vt per Fastol. dub. Rot. 59. in secunda ratione, ponendo exemplum in Martino expectante canonicatum in Duraten. Ecclesia proximè vacaturum, in qua quidam Adolfus laborans graui infirmitate adeò, vt eius salus desperaretur, permutauit rectoriam suam cum alia, deinde infra 10. dies decessit, ordinarius vigore permutationis priùs factæ processus fulminauerat, à quibus processibus Martinus appellauit, & in appellatione tunc interposita, nihil expressit. In prosecutione verò appellationis dat articulos, quod illa rectoria vacauit per obitũ, & quòd permutatio fuit dolosa, & in fraudem ipsius expectantis fuit quæsitum, *an deberet admitti dans istos articulos?* Fuit conclusum, quod sic, inter reliqua ea ratione. Nam ex quo dicit, quòd vacauit rectoria per mortem, deducit ius suum ad verificandum, aut necesse habet deducere fraudem, & dolum permutationis factæ, & sic obiectiuum, in quo ius opponentis fundatur: meritò non habent locum c. vt circa. & d. clem. constit. Ita dicit debere limitari dicta per Archid. in d. c. vt circa. volentem, *vt supra meminimus*, etiam illos articulos, vt obiectiuos, debere repelli, in quibus ius opponentis etiam augetur, vt nõ procedat, quando ius opponendi, non tantùm ex articulis datis augetur, quantùm ex eis fundatur.

11 Secunda declaratio, seu † fallentia ad d. c. vt circa, & d. clem. constit. colligitur ex dec. 36. de appellat. in nou. quæ vult, quòd si possessor beneficij appellat in partibus extraiudicialibus, asserens sibi canonicè prouisum, & aduersario nullum ius competere, & propterea indebitè ab eo molestari, nihil in appellatione exprimendo, vel obijciendo, iste non repellitur ab obiectis dandis in curia. Ex quo enim secundum d. decisionem materia illa est multum exorbitans, & pœnalis, & rigorosa, debet strictissimè intelligi, & ideò cùm iura illa loquantur in appellante, qui obiectus deducit, non habebunt locum in eo, qui nullos obiectus deducit, & ius suum allegat. Et bene facit, quod dicit Gem. in cap. procurator. in versic. & per hoc patet, quod malè determinauit quidam disputans hic, qui tenuit, quòd nõ valet appellatio, quam interposuerat procurator sine speciali mãdato ab executore, ne prætextu talis prouisionis Dominus suus molestaretur super possessione talis beneficij, quod canonicè fuerat adeptus, quia cap. vt circa. nõ procedit, vbi appellans ius allegat, per clem. constit. eod. tit. Subdit tamen eadem decisio aliquos tenuisse, quòd si iste talis appellaret, ius suum non allegaret, quod tunc ab obiectus dandis deberet repelli, ex quo in appellatione materiam tantùm impugnatiuam deducit. Et ita in hoc vltimo resides Fasto. dub. Rotæ 24. vbi expressè vult, quod qui in appellatione nullos obiectus expressit, quando suum in appellatione non deduxit, nullo modo possit dare articulos obiectiuos.

12 Tertia fallentia est, quòd † d. c. vt circa, & clem. cõst. procedunt, vbi appellatur ab electionibus, postulationibus, & prouisionibus: secus vbi appellaretur à processib. super eis fulminatis: nec sufficit, quòd occasione electionis, seu postulationis, seu prouisionis appellaretur, nisi ab eis, vt verbis illarum constitutionum satisfiat, appelletur, ita Fasto. du. Rotæ 59.

Exemplum ponit de Martino expectante canonicatum proximè vacaturum, quod latiùs retuli prima fallentia. Fuit conclusum secundum eum, quod verba c. vt circa, & clem. const. non loquuntur, vbi in processibus, prouisionibus, electionibus, & postulationib. appellatur, sed ab ipsis electionibus seu postulationibus, seu prouisionibus.

Sed aduerte, quia si fallentia esset vera, viderentur illa iura imposita verbis, & non rebus, contra l. 2. C. de legi. & cap. commissa. de elect. in 6. & facillimè fraudarentur. In contrarium etiam facit, quia quod disponitur de principali, censetur etiam dispositum de eius
13 accessorijs. Nam iurisdictio † super principali exercetur etiam in connexis. clemen. 2. in verbo, eas. de iud.
14 Hinc est, † quòd liberatio super principali trahitur ad dependentia etiam non expressa. Bart. in l. Aurelio.
15 §. grauis. in 6. q. de libe. legat. Et † prohibitio de non transigendo super alimentis operatur etiam super appendicijs. Bart. in l. si cum 11. §. si vni. de trans. & plura similia per Rom. cõs. 343. in penul. col. Et ideò Fastol. dub. Rot. 24. vult, quod si appelletur à processibus executorum, & eorum prouisione, quòd dicta iura locum sortiuntur. Quæ quidem in re Dominicus in d. cap. vt circa, §. fin. de elect. in 6. post Lapum & Abb. antiq.

16 antiq. concludit, † quod si executor, vel in prouidendo, vel in exequendo processit cum causæ cognitione, quod potest, iuxta not. per Imol. Innoc. & alios in c. fin. de præsumpt.

Tamen, si appellatur cum grauamen illatum sit iudiciale non habebunt locum dicta iura, quia vbi appellatio est iudicialis, ea non procedunt. c. constit. de elect. in sexto. Si verò processerit sine causæ cognitione, cum grauamen illatum sit extraiudiciale, tunc dicta iura sibi locum vendicat.

17 Quartò fallit † in appellatione iudiciali. Nam in extraiudiciali tantum procedunt, vt per gl. Ioan. And. in vers. appellari. ad fi. & per c. constitutio. de elect. in 6. & rationem differentiæ assignat glo. & Doct. in d. c. constitutio, & de ista fallentia meminit Fastol. dub. 52. & Archi. post antiq. in d. c. vt circa.

18 Quintò fallit † vt non procedat, quando appellatur ad inferiorem, sed ita demum locum habeant, si appelletur ad Papam, & non aliter. ita dicit Rot. decis. 15. de testib. in antiq. sequendo Arch. sed Io. And. in d. c. vt circa. in ver. appellati. sequitur opinionem Garsiæ tenentis contrarium, & eam defendit. Idem facit in c. is qui, vbi eam repetit. eod. tit. de elect. in 6. & in c. procuratori. eod. tit. cum quo Domin. & Philip. post Imo. & alios transeunt, nisi vsus se habeter in contrarium, vt attestatur Lap. & Abb. antiq. prout refert ibi Domi. in d. c. vt circa, quod seruatur opinio Arch.

19 Sextò fallit, vt † non procedat, quando appellatur à prouisione facienda, quia debet tunc appellari contra certam personam.

Secundus si appelletur in genere à grauaminibus contra omnes. c. qui contra certam. de elect. in 6. etiam meminit glo. in d. c. vt circa. in vers. facienda. Et cuius effectus sit talis appellatio, ponit Dominicus in d. c. vt circa. §. fin. ad fin.

20 Septimò fallit, † vt non procedant in opponendo, sed contra prouisiones electiuas, seu postulationes, qui non appellauit, vt per Domin. in d. c. vt circa. in 1. q. post Archid. & Io. And.

21 Vltimò sciẽdum † est, quod licet expulsio approbãdi, iuxta d. c. vt circa. & clem. constit. habeant vim rei iudicatæ, & sit irreparabilis, Rot. decis. 3. de proba. in antiq. hoc tamen dẽt intelligi, & limitari, prout bene declarat Rot. tangens hunc articulum, quomodo habeat vim rei iudicatæ. de except. decis. 3. in antiq.

Vltra materiam c. vt circa. & clem. constit. quæ iura loquuntur, vbi ex appellatione in iudicium deducta lis oritur, vt supra visum est.

Palatium articulos obiectiuos in causa quocũque modo etiam sine appellatione introductos, nisi dati fuerint in termino ad articulandum semper consueuit reijcere.

22 Ratio autem hęc est, quia † omnes termini post litẽ contestatam, vel habitam pro contestata censentur peremptorij, secundum Rot. decis. 2. de sequest. posses. & fruct. in nou. & 10. de re iud. in nou. & de testibus 22. in antiq. terminus verò ad probandum censetur semper peremptorius, vt per Bar. in l. 1. C. de dilat.

23 Et licet † post lapsum ipsius termini de rigore iuris nemo debeat admitti ad probandum, nisi beneficio restitutionis in integrum, tamen ex æquitate Palatiũ etiam in causa profana omnes admittit sine restitutione in integrũ, vt per Rot. decis. 2. de rest. in integr. in nou. & de testib. 91. in non. & 21. in antiq. eod. tit. quæ dicit, quod ita fuit conclusum, vt pro stylo seruaretur. Aegid. decis. 475. in 2. & 3. col.

24 Hunc autem † rigorem seruat Palatium in articulis obiectiuis, & criminosis, pro quibus etiam restitutio negatur. Rota decis. 2. de sequest. possess. & Aegid. dicta decis. 475.

Hinc est, quod Rot. decis. 18. de except. in antiq. di-
25 cit quod de stylo Palatij introductum fuit, vt † articuli obiectiui post terminum ad articulandum non admittantur. Et hoc idem repetit Aegid. decis. 393.

Quamobrem Rota materiam obiectiuam non ita rigorose intelligit, secundum cap. vt circa. Sed humanius & benignius, & propterea Rota de sequest. possess. & fruct. decis. 1. in nou. licet loquatur in gratia, si
26 neutri, tamen generaliter dicit, † quòd articuli mere obiectiui non dicuntur illi, qui includunt ius partis, licet partem contrariam reijciant. Et Rota de except.
27 decis. 18. in antiq. ad propositum dicit, † obiectiui dicuntur, quando etiam eis probatis nullum ius acquiritur danti. Sed vbi eis probatis excluderetur aduersarius, & ipsi danti acquireretur ius, tunc non dicuntur obiectiui, & post terminum isti debent admitti. Exemplum ponit in secundo impetrante, qui dat articulos contra primum impetrantem de incapacitate, seu inhabilitate eo, quod contraxit matrimonium, ex quo per exclusionem primi includitur ius secundi: Cõcludit, quòd tales articuli sunt de iure dantis, & non obiectiui. Et ita etiam Mill. inquit seruari in verb. articuli.

28 Non † omitto, quod Aegid. decis. 481. ad cognoscẽdum materiam merè obiectiuam, tradit regulam generalem, quod vbicunque danti articulos ad canonizandum ius suum non est necesse illos probare, sequitur ꝙ materia in eis contenta est merè obiectiua.

Aliam quoque doctrinam ad cognoscendum, quando articuli dicantur de iure dantis, & non obiectiui, ponit Aegid. decis. 399. Sed quia eius opinio in eo articulo, quem ibi tangit non tenetur, vt infra in quinta extensione ad regulam ostendam, Ideo non curo eam referre.

Viso igitur, qui dicantur articuli merè obiectiui,
29 secundum stylum palatij, sciendum est, † quòd ideò ipsi repelluntur, quia præsumuntur calumniosi, Ita dicit Rota decisio. 2. de excep. in antiq & 1. de accusat. in nou.

Hæc autem regula, quòd articuli obiectiui non ad-
30 mittuntur post terminum ad articulandum, † procedit etiam si pars verbo deducit articulos in termino, nisi facto ipso dederit. Ita Rota decis. 18. de except. in antiq. licet Aegid. decis. 439. quando fuerũt dati verbo, in termino, & postea dãtur post terminum facto, multum dubitet, an debeant admitti.

31 Secundò extenditur † etiam si pars dederit articulos facto, & petierit eos sibi restitui ad corrigendum, quia auditor debet eos prius videre, & si inuenerit eos obiectiuos, debet illos admittere. Rot. deci. 53. de probat. in antiq.

32 Tertiò extenditur, vt † articuli obiectiui ter repulsi, neque in secunda, neque in tertia instantia amplius possint dari, & dati non debent admitti. Rot. de excep. decis. 2. in antiq. ad fin.

33 Quartò extenditur, † vt articuli obiectiui non debeant admitti etiã via restitutionis in integrum, quia pro eis admittendis deneganda est omnino restitutio in integrum. Rot. decisio. 2. de except. in antiq. & decis. 2. de sequest. poss. in nou. Aegid. decis. 475. in 2. & 3. col. per l. auxilium. de minor.

34 Quintò extenditur, vt † procedat in causa criminali ciuiliter intentata, vt in actione iniuriarum ciuiliter intentata, Rot. decis. 21. de testib. in antiq. & decis. 2. de sequest. posses. in nou. prædictæ tamen decisiones dicunt hoc casu multum fuisse dubitabiles, & Dominos fuisse diuisos, Aegid. verò decis. 399. refert opinionum inter auditores varietatem, & decis. 439. latè prosequitur, & ibi ad finem subdit, declaret Apollo.

35 Sextò extẽditur, vt † articuli obiectiui non possint post terminũ dari, licet dati fuerint in termino aliqui articuli ad effectum subreptionis, & ad omnem alium effectum, qui parti ipsi sit magis proficuus, nã vigore huius

huius generalis dationis, non poterit aliũ casum pro-
sequi, vt puta priuationis, vel consumptionis, quia illa
generalis datio materiam specificam non continet. ita
declarat Aegid. decis. 562.

36 Septimò extenditur, vt † articuli obiectiui dati post
terminum non admittantur, vt procedat non solum si
dentur contra probationem illius iuris. ita Aegid. de-
cis. 192. allegat Compostel. in capitulo quod sicut. de
elect.

37 Octauò extenditur, vt † non admittantur articuli
obiectiui ad probandum, etiam per confessionen par-
tis, quia licet alias non videatur exclusa, vbi ad probã-
dum quis reijcitur, tamen sic excluderetur ad proban
dum etiam per confessionem partis, vt per Rot. decis.
3. de probat. in antiq. Et ratio est, quia terminus con-
38 ceditur ad articulandum & ponendum, quas † posi-
tiones intendit per confessionem partis probare. c. præ-
sentium. de testib. Sed cum lapsus sit terminus, merito
amplius non debet audiri. Et idem concludit Rota
decisio. vigesima. de testibus in antiquis, quæ idem
repetit.

39 Nonò extenditur, vt † articuli obiectiui sint dandi
in termino impugnãdi ius aduersatij, esto, quod ad-
uersarius ius suum nondum produxisset, & sic neces-
se est, quod articuli quandam obiectionem sentiant.
Rot. decis. 14. in nou. de testibus.

40 Decimò extenditur, etiam si dans † articulos prote-
statur, quod possit corrigere, aut nouos dare, quia ista
protestatio non releuabit à dandis articulis obiecti-
uis, quando materia erat prius orta, secus si materia
sit post terminnm ad articulandum data. Ioan. Andr.
referens Compostel. in c. quod sicut. de elect. in regula
generali ad fi. de reg. iur. in 6.

Quatenus autem Ioan. And. ibi facit differentiam
inter materiam prius, vel post ortam, an hoc sit verum
tangam infra in nona fallen.

41 Vndecimò extẽditur, vt † lapso termino ad probã-
dum in partib. si tamen per appellationem à grauami
ne vnà cum negotio principali committatur in Rota,
licet termini palatij extra curiam non seruentur, tamẽ
lapsus illius termini obstabit, ne possint dari obiectus.
Aegid. decis. 74.

42 Fallit hæc regula primo, quando † esset impetrata
commissio, vt possint dari post terminum. Rota decis.
11. de rescrip. in nou. Et tunc secundum d. decisionem
si commissio esset impetrata in prima instantia, vigo-
re talis commissionis non possent dari in vlteriori in-
stantia, quàm in ea, in qua fuit obtẽta huiusmodi cõ-
missio. Quod tamen declara, & intellige, vt ibi per
eum. Item circa istam limitationem aduerte, quia si
in commissione esset petitum, quod non obstante ma-
la specificatione, & lapsu termini possit dari materia
obiectiua, & signatura responderet, placet, non obstã-
te mala specificatione, tunc referuntur etiam post la-
psum termini. Aegid. decis. 527.

43 Secundò fallit, quia licet † articuli obiectiui non po
tuissent post terminum ad articulandum probari per
testes, possunt tamen probari per instrumenta. Rot.
de probat. decis. 3. in antiq. Et recognitiones instrumẽ-
ti tunc possunt probari per testes. Nam per terminum
ad articulandum, & ponendum, est tantum exclusus
ad probandum per confessionem partis, & per testes,
non autem à termino ad producendum, in quo sine
alia articulatione posset producere instrumenta, per
quæ probarentur obiectus. Cum ergo possit produce-
re instrumenta, ergo poterit omnia facere, quæ sunt
necessaria ad illam productionem, & sic poterit fieri
probatio Notariorum, & sigillorum, si negentur. l. ad
rem mobilem. l. ad legatum. de procurat. c. præterea.
de offic. delega. Bene etiam facit, quia vbi non potest
fieri probatio per testes, si fieret per instrumenta cum
testibus, tunc probatio non censetur reiecta, immo
admitti debet. Alex. & Doct. post Bart. in l. per condi-
ctionem. §. quoniam. ff. si cert. peta.

44 Et quod † obiectus possint probari per instrumẽta
post terminum, & recognitiones sigillorum, & auto-
ritas Notariorum per testes, idem cõcludit Rot. in an-
tiq. decis. 20. de testibus.

Huiusmodi etiam fallentiæ alia ratio magis gene-
ralis potest assignari. Nam articuli obiectiui post ter-
minum ad articulandum ideo repelluntur, quia præ-
45 sumuntur calumniosi, vt supra dictũ est: sed † proba-
tio, quæ fit per instrumenta, dicitur manifesta. Bar. in
l. 1. col. 2. de oper. nou. nuncia. per text. in c. cum olim.
de verb. signif. Et quod ibi post Bart. latè per moder-
nos tollitur ista præsumptio.

46 Teritò fallit, quando † articuli obiectiui dãtur per
viam exceptionis contra tutamẽta, & iura producta,
indistinctè potest excipere reus, vt per Aegid. decis.
436. cum præceden. & per Rot. de except. decis. 3. in
47 antiq. quæ vult etiã, quod cõtra † articulos datos per
actorem potest contrarios, & obiectiuos date reus,
quos poterit probare per testes, quando suos actor
velit per testes probare, alias non, ex æquitate. l. pe-
ten. C. de temp. in integ. rest. peten. Et sic licet reus es-
set exclusus lapsu termini, tamen si actor velit quic-
quam contra actorem, audietur reus excipiendo, quia
repulsus ab agendo non repellitur ab excipiendo. c.
inteleximus. de iud. c. cum inter. de except. Et ideo di-
48 cit Rot. decis. 27. de testib. in antiq. quod licet † post
terminum non dentur articuli obiectiui, tamen ad-
mittuntur exceptiui, secundum quod seruat Rota, &
si quis sciuerit istam fallentiam, excitabit *multas dif-
ficultates*, & maxime illam, quam tangit Rot. decis.
14. de testib. in nou.

49 Hæc tamen fallentia non procedit, vbi per viã † ex-
ceptionis dantur articuli de crimine, quod prouisum
de beneficio non repellit, vel sunt crimina regulariter
opposita per viam exceptionis. Nam non deponitur
regulariter quis à beneficio propter crimen opposi-
tum à beneficio excipiendo, licet probatum, sed de-
bet proponi per viam accusationis. Rot. decis. 1. de ex-
cept. in antiq.

50 Quartò fallit, † quando dantur post terminũ & res
est integra, & sumus prope terminum. Nam cum par-
tis multum non intersit, licitum est purgare morã, ita
refert Aegid. tenuisse tres Dominos decis. 399. Tamen
subdit, quod alij tenuerunt contrarium, & sic hæc fal-
lentia non est vera. Idem etiam Aegid. prosequendo
casum d. decis. 439. de quib. etiam supra in quinta ex-
tensione memini, refert Dominos fuisse valde varios.
Et propterea nihil audet firmare. Sed decis. 2. de se-
questrat. posses. quæ refert Dominos fuisse diuisos, &
causam fuisse positam in relationib. & opin. Aegid.
recitat, tandem concludit, quod fuit pronunciatum,
quod articuli non debent admitti. & ad omnia, quæ
allegabantur in contrarium, respondet.

51 Quintò fallit, si † post terminum ab actore admit-
tantur, & pars non contradicit. Rot. decis. 15. de testi-
bus in antiq. quæ dicit, quod pars debet contradicere
protestando saluo iure non admittendorũ, & non re-
cipiendorum, subdens, quod in palatio consueuit di-
ci, iam sumus in probatis, & constat de non iure ad-
uersatij. Et ad confirmationem huius vide multa per
Felyn. in c. pastoralis. col. 9. versi. vltimo examino du-
bium. de except. & multa quæ aggregantur per Mo-
der. Mediol. in l. certi condictio. §. quantum, ff. si cet.
pet. Et ad hoc, quod probatio, quæ non debeat admit-
ti si admissa fuerit, quod valet. Et de ista fall. est text.
in clem. cõstitut. ad fin. de elect. quæ ad hoc alleg.
decis. 3. de except. in antiq. Aegid. vero decis. 270.
52 dicit, quod si † lapso termino ad articulandũ iudex
alium etiam terminum assignet, & pars non appellat
quod valet articulorum obiectorũ admissio. Sed hic
viden-

videndum est, an sufficiat, quod pars contradicat, vel
si non obst. contradictione iudex procedit, sit necessa-
ria appellatio, gl. Io.And.in d.clem.constit. ver. legiti-
mè, videtur velle, quod sufficiat contradictio expressa
protestando. Et idem videtur velle d. decis.13. de te-
stibus in antiq. Aegid. verò in d. dec.270. videtur vel-
le, quod pars appellet. Sed aduerte quod Fely.in cap.
cum contingat, in a.colum. in ver.non ad hoc primo,
53 de off.deleg. generaliter concludit, † quod vbi per iu-
dicem admittitur probatio alias reijcienda, sufficit se-
cundum eum, quod pars contradicat, licet non appel-
let, allegat Bald. qui de appellatione nullum verbum
facit. Sed quòd imò generaliter requiratur appellatio,
tenent Io.Mon.Arch. Io. And. in c.1. de accus. in 6.Io.
And. in c.2. eod.tit. ad illius tex.intellectum, & idem
generaliter latè concludit ad declarationem c.1.de re-
stit.spol. Aret.in §.nihil commune, de acquirend.poss.
Et in terminis de quibus agitur idem firmat Card. in
d.clem. const. ex fi.in 1.col.declarans glo.ibi vt intelli-
gatur inuita parte & appellante, & eisdem mouentur
rationibus, quæ per Aret.allegantur. Et hanc opin.ge-
54 neraliter, quòd † vbi probatio admitti non debet, ne-
cessaria sit appellatio tenet Fely. sub dubio tamen for-
te in c.inter monasterium, in 14.col.in ver.tempora ta-
men hanc limit.de re iudic.
55 Fallit sexto, pro † verificatione gratiæ *si neutri*, vt
ostendatur alteri ius non competere, Rot. de except.
dec.6. in antiq. & primo de seq. poss.in nou.& dec.14.
de testibus in antiq.
56 Fallit septimo, † pro testibus affuturis, Aegid.decis.
726.& decis.21.de testib.in nou.& vltima, de seq.poss.
in quæ vult, quod etiam in causa possessorij articuli
concernentes petitorium pro testibus affuturis admit-
terentur.
57 Fallit octauo, † quia articuli obiectiui qui non pos-
sunt dati in prima instantia, quia post terminum, pos-
sunt dati in secunda, dummodo in termino dentur,
dec.2. de excep. in antiq. & idem concludit decis.889.
58 eod.in antiq. Hoc tamen † limita, nisi articuli obiecti-
ui inhæreterent ex mera appellatione, quia etiam in se-
cunda non poterunt dari, neque reformari, decis.15.
de testibus in antiq.
59 Secundò limita, † nisi articuli obiectiui, qui possent
alias dari in 2.instan. ter repulsi fuissent in prima, quia
amplius dari non possent. dec.3. de except.in antiq.
60 Fallit nono, quia † articuli obiectiui possunt dari
post terminum, etiam post conclusionem in causa, vbi
notitia materiæ obiectiuæ post terminum lapsum, seu
conclusum in causa superuenit, de quo statur iura-
mento articulantis, ita concludit Aegid.dec.vltim.vo-
luisse Dominos dec.561. licet primo arguat in opposi-
tum, & alleget stylum palatij fuisse alias in contrariũ.
Et idem videtur concludendum in decis.2.de seq.poss.
ad fi. licet superius in 2. col. prope fin.in vers. nec ob-
stat, dicat secundum Vbertum, quod talis decisio con-
tinet iniquitatem, ex quo homines sunt proni ad deie-
ran. c. & si Christus. de iureiuran. Et quod possit da-
ri, tenet etiam Rot. decis.14.ad fin.de testibus, in nou.
Sed aduerte, quia tota hæc quæstio orta est ex dedu-
ctis Compostel. in c.quod sicut, prope fin.de elect. vbi
61 voluit, † quod post terminum peremptorium etiam
quod materia de nouo superuenisset, quod non debe-
ret audiri. Nec obst. secundum eum, c.pastoralis. de
except.quia non loquitur, vbi esset assignatus perem-
ptorius, nec etiam loquitur in exceptionibus perem-
ptorijs, & materia illius c.cum sit exorbitans, quòd ste-
tur iuramento vnius, & viam aperiat malitijs non de-
bet extra terminos suos extendi. Et hæc dicta Compo-
stella. ferè ad verbum recitantur, per Speculat.in titu.
de excep.& dicto versic. sed pone. Ioan.Andr.refert in
d. c. quod sicut Compostel. & cum eo transit præter-
quam in casibus à iure expressis, de quibus in c.vt cir-
ca. & clemen.constit. de electio. licet in reg. ea quæ fi.
de reg.iur. in 6.aliter distinguat. Sed dict. Anto.in d.c.
quod sicut, indistinctè tenet contra Compostel. Et
idem tenuit Imo. Abb. & omnes Moder. in d.c.pasto-
ralis, vbi respondet argumentis Compostel.& ea peni-
tus tollunt.
Quod autem concludit Aegid.d.decis.561. ꝙ etiam
62 † post conclusum in causa, si superueniat notitia ma-
teriæ obiectiuæ, quod de illa etiam tunc potest dari,
contrariũ tenet Butr.in d.c.pastoralis.in 7.col. & Abb.
& Felin.per quædam leuia ibi per eos adducta, quibus
Dec. ibi optimè respondet, tenent opin. Aegid.licet de
eo non meminerint. Quæ opinio aperta ratione com-
probatur. Nam materia obiectiua, ex quo de nouo su-
peruenit, vel eius notitia post terminum ad articulan-
dum, vt iam dictum est, admittitur. Solum autem ob-
stat conclusio causæ secundum aliquos, sed in benefi-
cialibus conclusio non impedit, quin probationes ad-
mittantur, vt late per Fel. in c.cum dilectus. in 3.fall.
vbi plures decis.allegat.de fide instrumen. Ergo sequi-
tur quod opin. Aegid.est vera.
63 Fallit decimò in † causa profana, quia articuli obie-
ctiui post terminum dati in causa admittuntur, decis.
27.de testib.in antiq. tamen Rot.decis.9.de testibus in
nou. videtur velle, quòd ita demum post terminum
in causa profana admittantur, si sunt de iure dantis,
& si dentur ante conclusum in causa. Aegid.verò con-
64 clus.447. vult † quod articuli in causa profana, si sunt
de iure dantis, admittantur etiam post conclusum in
causa arbitrio auditoris si sit conclusum, retenta pote-
state, vel causa summaria, aliàs non.
65 Fallit 11. si † termini sunt nulliter seruati, & reite-
rantur, & in termino ad articulandum possunt dari
obiectus, & articuli obiectiui à quibus dans erat ex-
clusus, si termini fuissent bene seruati. decis.6. de pro-
curat.in antiq.
66 Fallit 12. ex † stylo palatij in tertia instantia, quia
passim articuli obiectiui post terminum admittuntur:
nullum enim tempus superest quo possint dari. Nam
articuli obiectiui ideo repelluntur, quia præsumun-
67 tur calumniosi: sed vbi † irreparabile præiudicium na-
scitur, nemo repellitur ex quacunque præsumptione
calumniæ, ita Bal.in l. t. qui accusare non poss. Anto.in
c.licet causam, de probat. Alex.consil.17.num.3.col.6.
plura allegat, in primo vol. Et ideo de æquitate, ne eius
articulus omnino pereat, Palatium admittit articulos
obiectiuos post terminum datos, & ita vidi semper
obseruari.
68 Fallit decimotertio in eo, † qui impetrauit de va-
cante per extrauag. execrabilis. & alias quouis modo
vacet, vel cap. de nulla. & iurium similium, quia etiã
audiretur post terminum, ex quo non causetur dari
obiectus, nec requiritur in eo exacta specificatio Aegi.
decis.430.
69 Fallit decimoquarto, quando † in termino esset da-
ta vna materia obiectiua, quia si aliæ dantur postea ad
illam coadiuuandam, quæ ex eodem medio nasceren-
tur, deberent admitti. Aegid.decis.435.& 436. vbi po-
nit exemplum de eo, qui contra instrumentum per-
mutationis dedit in termino, quod fuit facta ab infir-
mo cõtra c.secundum. de renunc.in 6. postea vult da-
re, quod erat demens, & alias fraudulentam permu-
tationem docere, dicit Aegidius, quod est audiendus.
decis.501.
Secunda regula est, ꝙ licet articuli obiectiui dentur
70 in termino, tamẽ † debent esse bene specificati, & bene
formati, alias non admittuntur. Rota dec.16.in antiq.
de testibus. Nam cum præsumantur calumniosi, vt de-
cis.1.de accus.in nou.& decis.18.de except.in antiq. vt
cesset calumniæ suspicio, debent habere exactam spe-
71 cificationem. Hæc tamen † intelliges secundum decis.
prædictam 28. de testibus quando nullo modo sunt de

iure dantis, adeò, quòd sint merè obiectiui: alioquin si etiam ius dantis contineant, licet sint obiectiui, tunc non requirunt tam exactam specificationem, quantū requirunt illi, qui nullo modo sint de iure dantis. Hęc
72 † autem conclusio, quòd articuli obiectiui debent specificari, procedit primo etiamsi obtenta sit commissio, quòd exacta forma possit omitti, tamen tunc, & aliqualiter debet specificari, vt contrarium possit probari, alioquin per indirectum tolleretur defensio. Rota verò decis. 18. de testibus in nou. dicit, quod articuli obiectiui requirunt exactam specificationem nominis, loci, & mensis, & aliarum circumstantiarum. Ad diem verò, & horam specificandam neminem arctat, nisi essent de substantia materiæ in articulis comprehensæ. Et illam decisionem ad hoc vltimum refert Philip. in cap. procurator. de cleric. in 6.

73 Secundò procedit, etiam si dentur † articuli obiectiui per actorem contra reum nullum penitus ius habentem in beneficio, quia articuli debent esse bene formati & specificati, ita Rot. decis. 30. de testibus in antiq. Hinc sequitur, quod articuli contra illum, qui in gratia sua dicit se esse de genere Comitum, & quod imò sit de genere inferiori, nil aliud specialius dicendo
74 non sunt bene specificati, ex † quo sunt obiectiui. Aegid. decis. 445.

75 Articuli † insuper in quibus dicitur plus fuisse scriptum quàm dictum fuerit, si aliter non specificantur, non sunt admittendi. Aegid. decis. 146.

76 Articuli † de consuetudine ad impugnandum ius alterius nō admittuntur, nisi specificent actus ex quibus sit orta consuetudo. 407.

77 Articuli † de incōpatibilitate, videlicet quòd quis possidet per se vel per alium, vel de consumptione gratiæ quòd quis acceptauit beneficium per se, vel per alium, non exprimendo illum alium aliter, licet sint boni, tamen non sunt bene specificati, & ideo non admittuntur. Rot. decis. vlt. de except. in nou. Aegid. decis. 445.

78 Articuli † quod Decanus & Capitulum per tantum tempus sint exēpti à iurisdictione ordinarij, nisi dent alium, qui iurisdictionem præscripserit, & in eos exerceat, non sunt admittendi, quia obiectiui, & bene specificati, alias sic. Rot. decis. 1. de rescript. in nou.

79 Non † omitto etiam quòd articuli obiectiui, qui dantur de crimine non repellente promotum, vt puta de homicidio, non sunt boni, & nō admittuntur. Rot. decis. 1. de except. in antiq.

80 Articuli † etiam obiectiui ex eo quod quis sit intelligibilis, & incapax beneficij, quia beneficiorū tenuit, licet non fecerit se promoueri intra annum, vt debebat, non sunt boni, quia ex hoc non est incapax alterius beneficij. Rot. decis. 5. in antiq. de except. Cancellaria autem tenet contrarium, quia percipit fructus indebiti, super quibus debet dispensari.

81 Fallit † ista conclusio quando articuli obiectiui debent esse specificati in pœnam contumaciæ, nam articuli obiectiui male specificati possunt admitti per iudicem in odium non excipientis, dummodo sint de bona materia, & effectus specificationis sit magnus. Aegid. decis. 433.

82 Fallit secūdo, quia † articuli obiectiui male specificati, quando veniunt accessoriè ad alios exclusiuos coadiuuātes, sunt admittendi, Aegid. decis. 436. & 501.

83 Fallit tertiò, quia † articuli obiectiui licet male specificati quāuis alias deberent reijci, tamen si sunt probati per vnum testem, quia ex eo tollitur præsumptio calumniæ, possunt admitti in curia, Aegid. decis. 45.

84 Fallit quartò, si † essēt admissi, & probati, quia probatio teneret, Rot. de testib. in antiq. decis. 30. & seq.

85 Fallit quintò, quia † articuli licet non sint multum specificati, tamen si illa, quæ debebant specialiter exprimi, possint probari per instrumēta, vel exprimi per testes articuli admittuntur. Rot. Decis. 7. de probation. in nou.

86 Fallit sextò, vbi † articuli ex se non essent specificati, sed referentes se ad alios articulos, vel eos repetendo essent certi, tunc deberēt admitti. Aegid. decis. 572.

Tertiò. Videndum est, an articuli obiectiui dati in termino, & malè specificati, possint post terminum
87 declarari. Et † in hoc Rota decis. 1. de accus. in nou. videtur velle quòd sic, & idem tenebat Aegid. vt per Fastol. dub. 33. Sed Rota decis. 14. in antiq. de testibus vult, quòd terminus ad declarandum non datur pro materijs obiectiuis. Idem dicit Rot. de proba. decis. 8. in antiq. quòd in materijs obiectiuis nō habet locum declaratio. Et Rot. decis. 2. de testibus in antiq. ponit exemplum in eo, qui dederat articulos obiectiuos, & dicebat, quòd erat tempore, quo racemi maturantur in illis partibus, voluit declarare tempus post terminū, videlicet quod de mense Augusti racemi maturantur, cōcludit quod huiusmodi declaratio fuit reiecta.
88 Et ratio † quare articuli obiectiui malè specificati non possunt declarari etiam in termino ad declarandum, quia ille terminus tantum prodest eis, qui viriliter valide articulauerint, licèt non ita clarè, vt res exigebat, non autem est inuentus pro eis, qui nulliter & inualide articulauerant, quia quòd nullum est declarari nō potest. Ita dicit Oldrad. loquens de articulis obiectiuis consil. 167. prope fin. Hæc tamen conclusio fallit
89 † si in annorum computatione sit diuersitas, quando incipit annus, vel ab incarnatione vel natiuitate, vel aliter, vt scribit Aegid. decis. 57.

90 Secundò fallit † vbi quis impetrauit vacantem per decret. execrabilis, vel alio quouis modo per illā clausulam generalē ad modum c. de multa. potest post terminum ad ponendum & articulandum, per modum declarationis redire ad modum vacandi decret. execrabilem, Aegid. decis. 430. An autem Auditor quādo dati sunt articuli obiectiui nimis generales, possit instruere partem, vt eos declaret, vt Aegid. decisio 120. in princ. ad quam decis. alia eiusdem decis. 136. se remittit, tenet
91 † quod sic, quando sunt de iure dantis, sed si sunt merè obiectiui concludit quòd non tantùm debet iudex velle coadiuuare materiam vnius partis, quòd alteri nimis obsit. Videamus nunc aliquos casus, in quibus per decis. Rot. declaratum est quando articuli dicantur obiectiui.

92 Articuli † igitur in actore de cappellania honoris seu protonotariatus defuncti ad inducendum reseruationem, & ad excludendum aduersarij gratiam, videntur obiectiui, Aegid. 612. Quod intellige secundū casum, de quo loquitur, vt ipse ibi dicit, quo ad effectum, vt concludenter, & necessariò probentur, nō autem qui possent dari post terminum, quia, vt ipse ibi scribit, actor petebat sibi adiudicari beneficium. Et sic præsupponendum est, quod includebatur in gratia eius, vt ipse haberet de reseruato, & propterea articuli non erant merè obiectiui, vt patet ex supradictis. Et hæc declaratio sequentes casus quos referam, prout res patietur, concernet.

93 Articuli etiam sunt † obiectiui ex eo quòd dicitur, quòd collatio beneficij non valuit facta Titio, quia ipse erat excommunicatus propter violentam manuū iniectionē in clericū. Rot. decis. 2. de probat. in antiq.

94 Articuli † quoque dicuntur obiectiui dati ab impetrante propter non promotionem infra annum, ex eo quod dicatur, quòd aduersarius nō fuit promotus infra annum, vt tenebatur Aegid. 154. Et est communis opinio, quòd talis materia sit obiectiua.

95 Articuli † quoq; de excessu in taxa, seu de excessiuo valore possunt dari per modum obiectus Aegid. decis. 471. Oldr. verò in cons. 170. dicit, quòd ex obseruantia Palatij sit, articulū de excessiuo valore esse obiectiuū, & hoc vult gl. in cle. cōst. in ver. præcepti, ad fi. de elect.

Sed

96 Sed † pro declaratione animaduertendum est, quod articuli de valore possunt dari quatuor modis, primo ab eo qui petit sibi beneficium adiudicari per gratiam *si neutri*, & tunc non dicuntur mere obiectiui, Decis. 1. de sequest. pos. in nou. & plenius supradictum est. Secundò possunt dari ab eo, qui petit beneficium sibi adiudicari per gratiam suam, licet posteriorem, in qua verbi gratia expressit valorem ad 80. primus vero in data expressit ad 50. quo ad vsum palatij, iste non dicitur dare materiam obiectiuam, quia iste gratiam suā includit & verificat, licet effectualiter gratiam alterius excludat. Rot. decis. 18. de excep. in antiq. & latius supra dictum est, & secundum cons. Oldrad. 200. isto casu nullo modo essent obiectiui, quia iste nullo modo impugnat prouisionem aduersarij, nec illius personā tangit, licet pro verificatione gratiæ suæ tempus repetat longe anterius prouisione aduersarij, de qua tamē prouisione nullum verbum in articulis suis. Tertiò modo potest excessiuus valor dari ab eo, qui est possessor, & vult absolui tantum contra actorem, vt illum excludat propter verum valorem non expressum, & tunc iste articulus de excessiuo valore est mere obiectiuus, & istud est quod dicit Aegid. in d. decis. 471.

97 quòd † fama non probat excessiuum valorem datum per modum obiectus, innuens quòd alias potest dari de excessiuo valore, vel obiectu.

98 Articuli † de consumptione gratiæ dicuntur obiectiui. Fastol. dub. 24. ita dicit Aegid. decis. 572. & decis. vlt. de excep. in nou.

99 Articuli † de ætatis defectu an dicantur obiectiui, & an in eis requiratur specificatio natiuitatis quo ad annum & mensem. Fastol. quod sic. dub. 27. Et quòd sunt obiectiui, tenet Aegid. decis. 80.

100 Articuli † obiectiui secundum stylum palatij sunt, si primus in data non habet de cura animarum, secundus verò in data habet de cura, & iste secundus velit dare de cura animarum contra primum, obiectus est, vt per Aegid. decis. 532. in 1. col. iux. fi. & sic tenet etiā Palatium, quod est contra communes doctrinas.

Videamus nunc casus in quibus per decisiones declaratum est, quòd articuli sunt bene specificati, seu sunt boni.

101 Articuli † quòd Ecclesia annexa hospitali à tanto tempore cuius initij memoria, licet non exprimant, quòd hospitale auctoritate Episcopi sit fundatū, sunt admittendi, quia sunt de iure dātis, & quia tanto tempore omnia præsumuntur facta solenniter. Rot. decis. vlt. de testibus in antiq.

102 Articuli † contra agentem spolio, quòd ipse processit vt judex propter crimina, & cum priuauit sunt boni, dando tamen in termino, & pro eis non datur remissoria. Aegid. 496.

103 Articuli † contra instrumentum procurationis ad permutandum quòd constituens erat infirmus contra acceptantem Apostolicum sunt admittendi. Aegid. decis. 35. Nam articuli de infirmitate, seu fauore permutantis sunt boni. Aegid. decis. 500.

104 Articuli † quòd quis dolo sit inductus ad contrahendum, licet indicia specialiter non exprimant, quibus dolo sit inductus, admittuntur. Aegid. decis. 3. licet ipse contra.

105 Articuli † Rectoris contra Archidiaconum vindicantem iurisdictionem in ipsum, in quib. dicit se subditum Episcopo, licet sint implicitè negatiui, tamen quia probabiles, sunt admittēdi. Aegid. 332. & an sint obiectiui, vide ibid.

106 Articuli † obiectiui de infirmitate ita graui, quòd de lecto non poterat surgere, licet non specificant infirmitatem, nomine tamen illam declarant, vt dicantur satis specificati. Fastol. dub. 31. de qua decis. meminit Felyn. in c. fi. col. vlt. de except. vbi ille confirmat multis similibus.

107 Articuli † satis dicuntur specificati ad irregularitatem contractuum probandam, si continent materiā quod Titius fuit cum multis associatus Sempronium qui aggressi sunt Caium, & illum vulnerauerunt. Fastol. dub. 34.

108 Articuli † obiectiui possunt dari per reum, & possessores nullum ius habentem, seu de cuius non iure clarè constat. decis. 2. de except. in antiq. vbi per reum
licet intrusum contra actorem ad illum excludendum
109 possunt dari articuli obiectiui, quia † melius est,
quòd ipse remaneat in possessione, quamuis iniusta,
quàm quod alijs detur vitiosus ingressus. Rot. decis. 6.
110 in antiq. de re iud. & decis. 4. in nou. Nec † iste habe-
bit remanere in possessione, quia ordinarius ex offi-
cio poterit eum amouere. c. ordinarij. de offi. ordin. &
ita declarat decis. 2. de except. in antiq. & 7. in antiq.
111 Articuli † vero obiectiui non dantur à non possesso-
re, nisi doceat de iure suo, & tunc nō sufficit quòd do-
ceat expectatiuam, nisi doceat de acceptatione & pro-
uisione. Aegid. decis. 383. Illud autem quod dictū est
quod possidens, de cuius non iure constat, possit dari
112 obiectus, intellige † quando possessio est clara, & cer-
ta, alias si sit dubia, & in disputationem reuocetur, ta-
liter possidens non potest dare obiectus, Ita declarat
Oldrad. consil. 170. ad fin.

Articuli obiectiui quomodo probentur, Aegid. de-
113 cis. 528. dicit † quod non possunt probari per præ-
sumptiones, sed per veritatem: & ideo ad ostenden-
dum gratiæ consumptionem non sufficit probare ac-
ceptationem beneficij cadentis sub gratia, nisi etiam
probetur quod acceptauerat infra mensem. Hinc di-
114 cit Rota decis. 2. de prob. in antiq. Quod † materia
obiectiua debet probari per proprietatem, & non per
quasi opinionem, & debet probari per veritatē, & non
per reputationem: & ideo si daretur de excommuni-
catione contra eum, cui facta est prouisio, ex eo quod
manus violentas intulit in clericum, vel presbyterū,
non sufficit in ista materia probare per reputationem
& communem famam, vel quasi opinionem, quòd il-
le, qui fuit percussus esset clericus, vel presbyter, licet
alias sufficeret. Rot. vero de probat. decis. 15. in nou. ad
propositum dicit, quòd ad probandū obiectus nō suf-
ficit probare publicam famam, & reputationem. Et sic
ex prædictis constat, ꝙ materia obiectiua per præsum-
ptiones, neque per famam publicam, & communē re-
putationem, sed per veritatem tantum necessario, &
concludenter. Quod procedit etiamsi articuli essent
de iure dantis, & secundum stylum palatij post ter-
minum essent admittendi, tamen obiectus obtinerent
115 quo ad effectum probandi, † dummodo in parte sint
obiectiui, quia vltra inclusionem iuris dantis articu-
los sunt etiam inclusiui iuris aduersarij, & omnes æ-
qua lance vendicantur. Aegid. decis. 612. Idem vult
116 in d. decisio. 15. de præben. in nou. Vbi † impetran-
ti beneficium per assecutionem incompatibilis quo-
ad iudicationem nō sufficit probare assecutionem per
famam publicam, sed debet necessario, & clarè pro-
bare. Ergo in casu decisionis ille volebat verificare
gratiam suam, & sic ius suum tuebatur cum exclusio-
ne aduersarij, & tamen arctatur ad probandum, ac si
materiam merè obiectiue deduceret. Quod autem su-
pra conclusum est, quòd materia obiectiua non proba
tur per famam publicam, & communem reputationē,
117 istud † adeo verum est, quòd etiam si cum fama pu-
blica concurrat vnus testis de communitate non pro-
batur materia obiectiua. Aegid. decis. 471. loquens de
excessiuo valore dato per modum obiectus, quem re-
fert, & sequitur Felin. in c. ad aures. de rescrip. Nec mi-
118 rum videatur, quia † vbi sola fama non sufficit, tunc
etiam iuncta cum vno teste de veritate regulariter nō
probat, vt per glossas & alios in c. veniens. de testibus,
& in c. 1. de appell.

De articulis super consuetudine.

SCiendum est, prout dicit gl. in fine, paulò post medium in c. fi. de consuet. Quòd consuetudo diffici-
119 lis † est probationis. Imò Host. quem etiam Io. And. ibi, in 6. colum. refert, dicit absolutè propter tot requisita, quod est impossibilis probationis. Abb. verò in cõsil. 13. in 2. asserit, quod sit difficilimũ probare consuetudinem, & multi credunt esse cõsuetudinem in loco, & errant. Idem difficillimum esse probare consuetudinem, firmat Fulg. cons. 6. Cardin. verò Floren. in c. fi. in 40. q. ad fin. de consuet. dicit, quòd magna adhibenda est diligentia in faciendo articulos super consuetudine, & quot testes illam probent, & propterea quòd optimum est, quòd factum multum distinctè ponatur in articulis, vt testes sciant super eis deponere.

120 Articulus † autem super consuetudine debet continere tria principaliter, primò actum, siue vsum populi, secundò actuum siue vsus frequentiam, scientibus & consentiẽtibus omnibus, vel maiori parti eorum. Tertiò temporis diuturnitatem, & ita post Pet. Cyn. concludit Bartol. post multa in repet. l. 2. in 28. q. C. quæ sit long. consuet. & Collect. Io. And. in c. fi. in sum. in 12. colum. Abb. consil. 43. lib. 2. Alex. consil. 45. in princ. & consil. 131. col. 3. vol. 2. & consil. 136. col. pen. Et idem concludit Aegid. consil. 27. in 1. dub. & decis. 64. & 65. vbi vult in d. decisione, quod prædicta tria requirũtur vti substantialia, vt testes superinducti probẽt. Primò videlicet, quòd etiam non interrogati reddant rationẽ dicti sui, quasi articulus consuetudinis probandæ videatur articulus iuris. Secundò, quòd testes sint concordes, seu contestes super pluralitate actuũ, quòd debeant deponere de diuturnitate temporis, incipiente ab aliquo actu nobili ad inducendam cõsuetudinem, aliàs si in aliquo ex his deficiant, non probant.

Igitur quòd testes teneãtur reddere rationem dicti sui in probanda cõsuetudine, tenet Io. And. in c. fin. col. 15. ad fin. dicens, quòd si testis deponat, quòd in loco viget consuetudo, & alter non deponit de actuum frequentia, ex quibus possit discerni, an sit introducta cõsuetudo, quod nõ probant, quia dicendo esse consuetudinem potius est iudex, quàm testis, & deponit de iure ex facto resultante, non autem de facto, & testis quãdo deponit de his quæ percipiuntur intellectu, debet causam dicti sui etiam non interrogatus allegare, iuxt. not. per Imol. & alios in c. cum causam. de testibus. & ita etiam tenet ibi D. Ant. in penult. colum. versicul. 7. si testes sic deponunt. & sequitur Alex. cons. 45. in 2. Contrariam opin. tenet Barto. in l. de quibus. in repet. in quæstio. 4. princip. de legibus, vult, quòd aut testes sunt periti, & illis deponentibus consuetudinem credendum est, aut sunt imperiti, & eorum dictum refertur ad consuetudinem, prout est facti, non autem iuris. vt per gloss. in simili. in l. stipulatio. §. hæc quoque. de verbor. obligat. eandem opin. firmat Fulgos. in d. cap. fin. in 40. quæst. Et respondet, quòd licet ea, quæ percipiuntur intellectu, debeant probari per testes cũ assignatione rationis, quamuis non interrogentur, tamen quando ratio ipsa percipitur modico discursu intellectus, testis probat, licet nullam rationem assignet, allegat not. per ipsum in d. c. cum causam, de testibus. eandem quoque opin. firmat Ioan. Faber, in §. ex non scripto. in vlt. colum. Instit. de iur. natur. gen. & ciuil. & hanc opin. sequitur Curt. in d. cap. fi. Prima tamen opin. videtur æquior & verior. Nam nititur pluribus & maioribus auctoritatibus, vt patet. Et propterea Corn. cons. 293. in vlt. col. lib. 1. dicit, quòd opin. Ioan. Andr. cuius maxima est auctoritas, est multum æqua, & quòd opin. Card. illi cõtraria non est multum tuta. Restat vt respondeamus argumentis, quibus hæc opinio Cardinalis, & aliorum innititur.

Primum igitur fundamentum est in his, quæ modico intellectus discursu percipiuntur, valet dictum testis, esto quòd rationem dicti sui non alleget, prout dicunt Cardin. & Abb. in c. cum causam. post Bar. quem allegant in tract. de testibus in 3. colum. versic. quædam enim, modo secundum Card. facilè potest à teste percipi ipsa consuetudo: ergo illius dictum valebit, sed in hoc longè decipitur Cardin. quãdoquidem, vt supra dictum est, secundum Ioan. And. in d. cap. fin. peritissimi deficiunt in definitione consuetudinis Hostien. in d. capitu. propter tot requisita dicit, quòd ferè est impossibilis probationis. Et Abb. in consil. 53. dicit, quòd multi credunt esse cõsuetudinem in loco, & grauiter errant. Patet igitur etiam ex alijs auctoritatibus ad hoc supra adductis, quòd difficilimum est iudicare de consuetudine, & non ita leue, prout articulatur Cardinalis.

Secundum fundamentum est Bar. in repet. l. de qui-
121 bus, in 4. quæst. princ. ff. de legibus quòd † testes deponentes esse consuetudinem in tali loco, debent referri ad factum, & non ad ius. per gl. in simili, in l. stipulatio. §. hæc quoque. ff. de verb. oblig. per quam glo. dicit ad propositum Oldrad. consil. 244. in 1. col. vers. ad secundum. quòd licet aliqui existimẽt, quòd sit articulus respuendus, tanquam ius contineat, tamen est admittendus, quia ad factum refertur, & in articulo accipitur verb. cõsuetudo, prout est quædam facti obseruantia, & ita dicit intelligi text. in l. de quibus. Et consuetudine introductum est, videlicet facti obseruantia. Vult ergo Bar. quod perinde sit, ac si testis diceret ita fieri consuetum, & obseruatum. Sed si testis ita dicit nihil penitus probat. Nam supra conclusum est secundum communem sententiam, articulum super consuetudine debere tria continere, scilicet actus sui vsum, actuum siue vsus frequentiam, & temporis diuturnitatem, quæ ex dicto testis, vt supra deponentis minimè inferuntur. Et ideo Io. And. in d. c. fi. dicit,
122 quòd si † testis deponeret esse consuetudinẽ, vt sufficerent tot actus, ex quibus consensus populi verisimiliter argueretur, tunc præsumptiuè concluderet, alioquin probat. Huic opin. Ioan. And. consensit Ioan. Fab. in §. ex non scripto. col. vlt. Instit. de iur. nat. gen. & ciuil. dum dicit, quòd si testes dicunt esse cõsuetudinem, & subijciunt actuum frequentiam, & temporis diuturnitatem, quod probant, alias non. Et facit quod not. Ang. Aret. in d. §. ex non scripto. vers. & vnũ not. & ita latè concludit Dec. cons. 402. in vlt. colum. vbi vult, non probari consuetudinem etiam à peritis, licet dicant ita esse consuetudinem, & ita vidisse practicari, & obseruari.

123 Circa verò illud, quod vult Aegidius, quod † testis non solum debet actus particulares exprimere, ex quibus nata est consuetudo, sed etiam debet actum exprimere, à quo incipit, vt iudex possit cognoscere an diuturnitas temporis interuenerit, licet hoc vltimum de principio actus in consuetudine immemorabili non velit procedere propter impossibilitatem, secus vult tamen esse in actibus posterioribus, quibus dicatur consuetudo obseruata. Circa hoc sciendum est, quod contrarium tenet Bald. in l. de quibus, in princip. ff. de legibus. vbi ponens qualiter testis debeat deponere, scribit, quod testis dicens articulum consuetudinis esse verum, debet rationem reddere, quia ita vidit obseruari, & practicari in palatio communis & populi publicè & notoriè longo tẽpore in multis litibus & causis, in quibus ipse interfuit, & ista practica communiter vtimur. Et propterea distinguẽdum puto, aut in articulis deducitur tẽpus, quòd longè excedit ad consuetudinem introducendam, & testis deponit de tempore memoriæ suæ, prout communiter fit, & illud etiam excedit tempus consuetudinis, quod tunc non sit necesse deducere actum, à quo sumpsit originem consuetudo, ex quo actus in genere cum constantia temporis maioris, quam

oporteat

oporteat, deducit. Sed vbi testis non tempus sufficiens ad inducendam consuetudinem deducit, necesse est quod actum exprimat à quo consuetudo originẽ sumpsit, vt iudex inde prospiciat perfectam consuetudinẽ, non autem statur iudicio ipsius testis, qui in facto tantum debet deponere, Innoc. in c. cum causam, de testibus. Idem vero Aegid. consil. 31. aliter distinguit, videlicet, quod aut consuetudo est contra ius, & tunc in ea probanda requiruntur actuum expressiones speciales: aut est præter ius, aut secundum ius, & tunc minimè requiruntur, quod latius consulendo prosequitur, cons. 27. ad fin. vbi etiam in consuetudine, quæ fit præter ius, & cuius initij memoria non existit in contrarium, vult quod vltra 40. annos, vel subter à 40. annis deducantur particulares actus, ex quibus sit cõtinuata, & firmata consuetudo, alioquin parti contrariæ tolleretur defensio, nec iudex, quomodo sit introducta, seu firmata potest cognoscere. In decisionib. verò 65. & 46. & cons. 33. in 11. col. vers. 13. cũclu fin. dicit, quod hæc omnia sunt dubia, & indistinctè procedunt, vbi consuetudo deducitur per viam obiectus ad impugnandum ius alterius, quia tunc requiritur exacta specificatio, item vbi allegaretur ad infligendam maiorem pœnam.

Hæc tamen omnia limitantur dupliciter.

124 Primò, vt † procedant quando consuetudo principaliter agitur de probando, secus si incidenter, quia tunc satis est quando dicatur communiter tentum, & reputatum, vt per Aegid. d. decis. 65.

125 Secundò limitatur, vt † non procedant in probanda consuetudine immemorabili, quia nõ est opus exprimere actus consuetudinem à principio introducentes, propter impossibilitatem. De actibus tamen illam continuantibus, de quib. est memoria, debet fieri mentio, quia in eis cessat impossibilitas, Oldr. cons. 244. colum. 3. & in hoc vltimo concordat etiam Aegid. consil. 27. ad fi. de quo sup. memini.

126 Circa tertium, quod dicit Aegid. quod † testes debent esse concordes in actibus supra quibus deponũt, ne aliter sint regulares, in hoc etiam concordat Bar. in l. de quib. in 4. q. princ. ff. de legib. & in l. 2. in 30. q. C. quæ sit long. consuet. post Cyn. ibid. & in eadem distinctione est D. Ant. de But. in d. c. fi. col. pen. Bald. in l. 1. col. pen. C. de testib. Innoc. in c. cum oporteat. de pœn. & in l. inter partes. de re iud. An verò testes probent si non sunt contestes in vno actu, sed ad probandum actuum frequentiam, in quem deponunt diuersis actibus tangit Alex. cons. 172. col. 1. vol. 2. vbi affirmat veriorem esse opinionem quod probant. licet Dec. in cons. 402. velit oppositum.

127 Articulus, in † quo minor dicit se læsum, licet non dicatur enormiter, concludit, Aegid. decis. 33. & de ista decis. 33. meminit Card. Alex. in c. ex ratione. col. pen. paulo post prin. de appel. licet alias super læsione nisi concluderet de enormi, deberet repelli, Abb. in c. cum ex literis. in 1. not. de in integ. restit.

128 Articuli † ad probandam præscriptionem, si deducunt longam possessionem, & fructuum perceptionẽ, satis est, licet nullum verbum faciant de præscriptione, Aegid. decis. 34. & vide multa in simili per Felyn. in c. ad aures. in 8. columna, de excep. & in rub. de præscript.

129 Articulus de valore † nihil concludit, nisi deductis oneribus, Rot. de concess. præb. dec. 61. in antiq. de
130 qua per Felyn. in c. ad aures. in 8. col. de rescr. Et † testes super valore etiam non interrogati, debent reddere causam dicti sui, alioquin non probant, vt per Fel. in c. cum causam de testibus quod tamen limita, & declara, vt per eundem Fel. in c. cum causam, colum. 2. de testibus.

131 Articuli contra † agentem spolio, quòd ipse procedit, vt iudex propter crimina, & cũ priuauit, sunt bo-

ni, dando tamen in curia, & pro eis non datur remissoria, quia processus debet probari per scripturam, Aeg. decis. 496.

132 Articuli † concernentes petitorium etiam in principio, sunt admittendi, quamuis pro eorum probatione excluderetur possessio prætendentis se spoliatum, alias non, Rot. de concess. præben. in antiq. decis. 9.

Articuli dicentis se eodem die spoliatum à diuersis, quia plures possunt ad idem delictum concurrere, non sunt contrarij, Aeg. decis. 390.

133 Articuli negatiui † cum negatio sit regulariter improbabilis non sunt admittendi Rota dec. vlt. de cau. poss. in nou. Aegid. dec. 121. Fallit nisi dentur per viam positionum, quia per cõfessionem partis possunt probari, c. 1. de confess. in 6. Secundò fallit, nisi implicitè factum affirmatiuum continerent, Aegid. consil. 332. exemplum ponit in rectore contra Archidiaconum iurisdictionem vendicante in ipsum, & dante articulos, in quibus dicit se subditum Episcopo, licet sint implicitè negatiui, tamen quia sunt probabiles, sunt admittendi. Aegid. decis. 332. & an sint obiectiui, vide in d. decisio.

134 Articuli fundati † super gratia, cuius sumptus registro Bullarum haberi potest, non sunt admittendi, Aegid. decis. 509.

135 Articulis † non bene specificatis, vel non dispositiuè datis non cogitur quis respondere, Rot. decis. 29. de testibus in antiq.

136 Articuli † euentuales non sunt admittendi, Rot. decis. 14. de testib. in nou.

137 Articulorum † verba debent intelligi & declarari secundum præcedentia, puta si articuli de d. vicaria, licet quatuor vicariæ sunt expressæ in præcedentibus, & de vna tantum deinde agatur, debet secundum præcedentia restringi & intelligi secundum eam, de qua principaliter agitur in eis, non autem de alijs, etiamsi sit materia obiectiua, vt per Aeg. dec. 579.

138 Articulorum copia † danda est inquisito antequã respondeat, licet curia seruet oppositum, Aegid. decis. 232. de iure tamen deberet dari, & iam si procederetur ex mero officio, de quo vide add. ad Aret. in tract. de malefic. in verbo, ex mero officio. & Fely. in c. 1. de off. iud. col. 5. circa med.

139 Articuli † licet in curia admittantur, tamen eorum admissio non est de substantia, neque extra curiam iudicis super eorum admissione interloquuntur, & ideo si iudex super articulis datis recipit testes, tacitè eos admittere videtur, Rot. de præb. decisio. 11. in nou. & quod admissio non sit de substantia. Rot. decis. 11. de excep. in antiq.

140 Articulis † tam pertinentib. quàm impertinentib. de stylo palatij respondendum est Rot. de testib. dec. 24. in antiq. Articulis tamen continentibus crimen, nemo regulariter tenetur respondere, facit tamen quandoque, vt per Aegid. dec. 274.

141 Articuli † vt dicantur pertinentes in causa profana, debent nasci ex libello, quia ex contentis in libello tantum est lis contestata, tamen si directe, vel indirecte necessario vel adminiculatiue facerent ad contenta in libello, deberent admitti, Aegid. decis. 168.

142 Articuli † pertinentes etiam in causa profana de æquitate admittendi sunt vsque ad conclusionem in causa, Rot. decis. 21. de testib. in antiq. & 9. de testib. in nou. Imò post conclusionem in causa possunt admitti etiam in causa profana arbitrio auditoris, si sit conclusum, retenta potestate, vel causa sit summaria, Aegid. decis. 447.

143 Articuli † per procuratorem cũ mandato generali ad ponen. & articulan. dati etiã cum iuramento in prima instantia, possunt per principalẽ in secunda reuocari, etiam non docto de errore, Rot. dec. 31. de testib. in antiq. & 2. de confess. in nou. Mouentur, quia iura-

mentum est de credulitate, & procuratores non sunt plenè informati, sicut principales, quæ ratio vltima cõcludit etiam vbi esset iuramentum de veritate. Et propterea idem velle Rot. etiam præstito iuramento veritatis, intelligit Franc. in c. fi. de confes. in 6. quam tamen Rot. opin. non esse de mente illius tex. asserit, sed profectò text. in prin. vult, quòd iusta & rationabilis causa excuset, secundum autem glos. ibi, & Doct. secundum Rot. opin. ex quo non sunt de facto alieno plenè informati, & ideo principaliter permittitur, vt reuocet etiam non docto de errore.

Procurator quoque articulos per semetipsum datos etiam medio iuramento potest reuocare, etiã non docto de errore, dũmodo se errasse iuret, vt per Rot. decis. 19. de procur. in nou. quòd de stylo, & vsu Palatij secundum eum receptum est. Nam aliud de iure esset dicendum, & hoc etiam obseruatur in causis matrimonialibus & beneficialibus, in quib. vertitur periculum animæ, secus est in profanis, in quibus procurator non potest reuocare, quòd cũ iuramento dedit, Milis in verbo, error, in versi. errorem suum. & Franc. in c. fi. in 3. col. Item etiam illam intelligit, licet referat eum loqui etiam in principali, quod est penitus falsum. Sed aduerte, quòd quamuis decisio referatur à d. doct. & faciat differentiam inter causas beneficiales & profanas. Tamen iudicio meo videtur, quòd expressè concludat, quod idem sit in profanis, quod in beneficialibus, licet ad finem dicat, quòd secũdum aliquos Dominos aliud in profanis esset dicendum. Et ratio, quæ mouet Rotam in beneficialibus, ne beneficiũ iniustè detineatur, eadem militat in profanis, ne res aliena iniustè detineatur.

144 Articuli † habent vim petitionis, & tenent locum facti probandum, vbi nulla petitio præcessit. Rot. decis. 2. de rescrip. in nou. prout hodie obseruatur, quia tantum datur libellus verbo in termino ad libellum, & petitio facto tantum datur tempore proferendę sententiæ, vt dicit Ioan. Andr. in addit. ad Speculat. in tit. de testib. §. nũc videndum. in addit. magna, circa prin. quòd consuetudo est quorundam locorum, quòd non detur petitio, & tunc articuli vim petitionis, & eius quod sonant, continent. Old. ad consil. 244. dicit quòd in causis in quibus proceditur summariè, & incipitur ab articulis, quòd articuli duplici funguntur officio, videlicet, positionis, & facti probandi. Et ideo Rot. decis. 18. de testibus in antiq. dicit, quod propterea appellantur conclusiui, siue concludentes, quia non datur petitio, & licet lis non fuerit contestata, dans articulos non petit eis responderi, per quam responsionem inducitur litis contestatio. Idem repetit Rot. de probat. decis. 29. in antiq.

Articuli debent admitti si dubitetur coram auditore, Domini erunt consulendi. Rot. decis. 35. de probat.
145 in antiq. qui † in dubio iudicabunt, quòd sint admittendi. Rot. decis. 25. de testib. in antiq. quod firmat Innocen. in c. per tuas. de testibus licet decis. non alleget. Imol. & Host. referunt Alex. & Moder. in l. 1. ff. si quis caut. in vlt. not. vbi notant esse tex. quod iudex in dubio debet amplecti illam viam, per quam sit cõsultum vtrique parti. Et ideo secundum eos in dubio etiam appellationẽ debet admittere, & in dubio debet pronunciare appellationem non esse desertam.

Hoc autem quòd articuli sint in dubio admittendi,
146 adeo verum est, † quòd si sunt de iure dantis, & calumniosi, tamen debent admitti. Rot. dec. 26. de testib. in antiq. quæ decis. debet allegare Ioan. Andr. in c. filij, vel hæredes. de hæret. in 6. ita tenent contra Ioan. Monach. licet aliter alleget ad propositũ quoque Aegid. decis. 625. licet etiam corruptè alleget, quòd prætextu præsumptæ calumniæ nõ est de facili quis à probationibus repellendus. Pro qua opin. est casus clarus in c. licet causam, in vers. per excogitatã malitiam. de probat. vbi admissi fuerunt ad probandum Fauentini, cõtra quos præsumptio erat calumniæ. Et per illum tex. Bal. in l. non epistolis. col. vlt. C. de probat. dicit quod licet vbi est euidens calumnia quis debeat repelli, tamen propter præsumptam calomniã non est recedendum ab ordine dato à iure in procedendo. Bal. verò in l. 1. in vlt. col. C. qui accus. nõ poss. concludit quod aut est præsumpta calumnia, & nemo repellitur, aut est euidens, & manifesta, ita vt vix negari posset, & repellitur. Et ita etiã distinguit Abb. in d. c. licet causam, in 6. not. cum quo alij transeunt. de probat. dicens ita debere intelligi Innocen. qui solet allegari. in c. post electionem. de concess. præbend. Et quamuis decis. 25. de testib. in antiq. dicat, quòd articuli non continentes verisimilia non sunt admittendi, tamen debet intelligi, prout declarat Abb. in c. quia verisimile. de præsumpt. vbi distinguitur, quòd aut est maxima verisimilitudo contra articulantem, & tunc non auditur, nisi pręcedat aliqua causæ cognitio. vt in c. super hoc. de renunc. Quandoque est verisimilitudo magna, nõ tamen maxima, & tunc articulans admittitur. iuxta tex. in l. fin. quod met. cau. & in d. c. quia verisimile. Sed probatio requiritur clarissima, sicut in criminali per dictos testes, & ideo ex prędictis infertur cõstare, quòd pętextu cuiuscunque calumnię etiam maxime, quod à probandis nemo repellitur, nisi sit euidens, & notoria, vt negari non possit, & adhæc faciunt, quæ abunde habentur, per Felin. in c. de cetero, in 3. col. de re iudic.

147 Articulis † seu positionibus tã pertinentibus, quã impertinentibus ex stylo Rotæ respondendum est, decis. 24. de testibus in antiq. quæ dicit, quòd hoc inuentum fuit, vt lites abbreuientur, sed intellige eam, vt procedat secundum stylum Palatij. Nam Rom. Cur. obseruauit semper, & obseruat hodie, ne lites protrahantur admittere articulos saluo iure impertinentiũ, & non admittendorum, de qua clausula per glo. in c. cum contingat. de off. deleg. prout asserit Guid. de Suzar. quem refert Alberic. in l. 2. §. quod obseruari. de iuram. calum. in 6. col. Ioan. verò And. in c. fi. de consuet. iuxta fi. in nouel. dicit, quòd in dubio tutius est positiones admittere saluo iure impertinentium, & quòd ita seruatur, & ab isto vsu processerunt statuta per totam Italiam ita in foro ciuili disponẽtia, licet Castren. in d. l. 2. §. quod obseruari. dicat imprudenter, quòd curia disputat & cognoscit, in primis de pertinentia, vel impertinentia articulorum, & propterea in ea lites sunt immortales.

Secundò aduerte, quòd Rota, decis. vlt. de sequestrat. possess. in nouel. expressè vult, quòd articuli seu positiones impertinentes non admittantur, quod limitat non procedere, vbi quis esset recessurus de curia, quia cogeretur respondere positionibus impertinentibus, attento præsenti statu litis, dummodo in futurũ possint esse pertinentes: exemplum ponit in eo, qui dat positiones in petitorio cõtra actorem agentem spolio, vt si sit de curia recessurus, cogatur illis respondere, licet per talem responsionem possit impediri restitutio. Et istam decisionem refert Franc. in cap. secundo in col. quinta de confess. lib. 6.

Tertiò animaduertendum est, quòd melius est multas impertinentes positiones admittere, quam vnam pertinentem reijcere. Et dicunt Host. & Card. Floren. in c. bene, in versic. contra legati. in 3. colum. de elect. quòd in dubio iudex debet declinare, vt positionibus respondeatur.

Quartò sciendum est, quòd positionibus, seu articulis transmissis à curia ad partes, non potest quicquã à partibus fieri, postquã in curia Romana sunt semel approbati, à qua non pręsumitur, quod quicquam nisi iunctum emaneat. Archid. in c. præsentium. de testibus in 6. Specul. in tit. de pos. §. 5. vers. item suis. & in tit. de testibus, §. nunc videndum. vers. porro.

Articu-

148 Articulo † seu positioni criminosæ regulariter non est respondendum, glo. in c.2. de confes. in 9. Aegi. decis. 274. vbi limitat nisi quis sit confessus, vel conuictus, vel condemnatus de crimine, quia tunc tenetur respondere. Ita etiam declarat Bart. in l.2. §. quod obseruari. C. de iuram. calum. & in l. Marcellus. §. fio. juxta finem. ff. rerum amotar. Hoc tamen extenditur, vt procedat, siue positio crimen directe contineat, siue tale, quid ponatur, quod indirecte crimen obtineat. Ita dicit Card. Floren. colligi ex dictis Innoc. in c. dudum, in verbo, tandem. 2. col. in 2. oppos. de elec. quod ait esse valde singulare per illum text. probari. Nam vbi agebatur, vt remoueretur à beneficio, ex eo, quod plura curata teneret: ad probandum autem hoc deducebant, quod obtinebat dignitatem. Quod verò dignitas esset curata ponebant, quod excommunicabat, interdicebat, & sim. & vt non teneretur respondere, quod duplex curatus obtineat, & sic quod sit criminosus, ita non seruetur alijs positionib. respondere per quas per indirectum ad illud peruenitur, nisi crimina ipsa sint notoria. Et propterea Bart. in d.l. Marcellus. §. fin. in fin. recitat. Innoc. & Canon. velle quod in beneficialibus vbi agitur, vt quis remoueatur à beneficio, quod debet respondere positioni criminosæ, quia hoc non dicunt, sed solum loquuntur, quando crimen est notorium, vt supra retuli. Et hoc est quod vult dicere Abb. in c.2. de confes. vbi dicit, quod vbi agitur de remouendo aliquem à beneficio, & crimen quod obijcitur est famosum, quod debet compelli respondere positioni criminosæ. Et ita illum intelligunt Modern. in d. repet. clem. sæpe. §. & quia, in 1. glos. in 1. fallen. de verb. signif. vbi per eos 8. ponuntur limit. ad conclusionem principalem supra dictam: in quantum tamē Bart. in d.l. Marcellus. §. fin. vult, quod vbi quis locupletaretur cum aliena iactura, teneretur semper respondere positioni quamuis criminosæ. Bald. in d.l. 2. §. quod obseruari. tenet contrarium, Do. Lanfran. de Oria. in repet. c. quoniam contra falsam, de probat. in verbo, responsiones, in 2. col. dicit, quod opinio Bart. seruaretur in pract. nisi vsus specialis opin. Bald. admitteret.

D. Aot. in c. fraternitatis. post Ioan. Andr. quem ibi Abb. penul. col. de elect. plurimum commendat, dicit, quod si ego percepi ad impediendum collationem beneficij, quod collator erat excommunicatus, & ita articulati, & nihil dixi, quod esset publice excommunicatus, licet subiecta materia ad impediendam collationem id vellet, d. c. ad proban. de re iud. tamen vt articulus generaliter sit positus, intelligitur, non autem prout exposcit materia subiecta, propterea testes postea supra examinati non releuabunt. Et dicit hoc clare probari in c. in præsentia. de prob. vbi articulans aliquem esse minorem, & propterea non potuisse emittere professionem, licet exposcant, quod sit minor 24. annis, vt professio impediatur, tamen cum minor intelligatur, etiam de 25. annis articulus, vt generaliter sit positus, intelligitur, & non secūdum subiectam materiā. Allegat etiam Bar. id velle, & propterea concludit articulos debere intelligi secundum quod sonant, non autem secundum subiectam materiam.

SVMMARIA.

1 *Causa semel commissa in curia nunquam ab ea extrahitur, nisi ex certa scientia, & de materia causarum, vide per totum, cum nu. seq.*

2 *Iudex a quo si præfigit terminum appellationi, causa censeatur deuoluta.*

3 *Interesse nisi doceatur summariè, non admittitur quis ad causam pro interesse.*

4 *Iurisdictio remittentis & auditoris expirat per remissionem causæ.*

5 *Lis & causa quomodo differant.*

De causis.

1 CAusa † semel commissa in Curia, semper remanet in Curia, & ab ea nunquam extrahitur, nisi ex certa scientia Papæ, 48. de rescript. in antiq. & dec. 1. de elect. in nou. & decis. 43. de appellat. in nou. & decis. 23. de appellat. in antiq. & decis. 3. de appellat. in nou. vbi vide.

Causæ consistoriales magis sunt periculosæ, si ordo iuris in eis debitè non seruetur. decis. 93. in antiquis. de rescript.

Causæ beneficiales dicuntur magnæ & periculosæ. Rot. de procur. in nou. decis. 27.

Causæ debent committi in iure canonico & ciuilibus Auditoribus Doctoribus, secundum narratiuam earum, decis. 84. de rescript. in antiq.

Causa quando dicatur deuoluta ad Curiam. Rot. decis. 27. de rescript. in antiq. dat duos modos, vnum secundum formam c. statuimus. de elect. in 6. alium secundum clem. causam.

Causa dicitur esse deuoluta ad Rom. Curiam, si iudex detulit appellationem, Rot in antiquis, decisio. 16. de appellation.

Causa dicitur deuoluta ad Curiā, quando per specialem Papæ commissionem in Curia tractanda commissa est, nec tunc quo ad deuolutionem quærendum est de executione citationis, quia quo ad eam non est necessaria, Aegid. decis. 576. idem Rot. de dolo, & contum. decis. 6. in nou. ad fin. & in antiq. 28. ad fin. eo. tit. & prima, de procur. in nou.

Causa quomodo potest deuolui ex consensu partis ad iudicem, qui non habet alias iurisdictionem, vide Aegi. decis. 25.

Causæ quomodo introducantur in Rom. Curia ponit Rot. in antiq. decis. 25.

Causa censetur deuoluta ad Curiam in petitorio, ex quo in possessorio, tres in causa sunt latæ sententiæ. dec. 8. in antiq. de re iud.

Causa si sit agitata in petitorio, & possessorio in partibus, & suspenso petitorio pronūciatum fuerit super possessorio in partibus, & appellatum ad curiam, in qua vigore appellationis processum sit in vtroque, sententia in petitorio est nulla, quia quo ad petitorium nunquam fuit deuoluta, nec causa fuit in Roma. Curia commissa. Rot. decis.... de re iud. in antiq.

2 Si iudex † à quo præfigit terminum appellationis, censetur causa deuoluta, decisio. 24. de appellatio. in antiquis.

Causa quando dicatur esse in Curia, & effectus, qui ex ea sequatur, decis. 1. de elect. in nou.

Causa non dicitur deuoluta si citatio sit executa in personam procuratoris reuocati, licet reuocatio esset incognita iudici, & parti, Rot. decis. 3. de rescript. in antiquis.

Causa si committatur simpliciter potest vigore illius prosequi causam appellationis etiam à parte aduersa interpositæ, decis. 33. de rescr. in nou. seu vltima, quia causa appellationis causa est, dec. 11. de off. deleg. in nou. & vide Fel. in c. 1. in 3. col. iuxta fi. vers. si appellatus. de appel. & Phil. plenè in c. oblatæ. in pen. col. in verbo, 2. lim. de appel. de his latius supra, vbi agitur de appel. sub rub. quæ commissiones non valeant. in ver. commissio. &c. Causa quæ est iudicata in Rota secundum auditorum opiniones, & extra Rotam alij sunt contrariæ opinionis, bonum esset, quòd auocaretur, & committeretur contra Rot. Aegi. dec. 753. ad fi.

Causa vnionis iudicatur considerato actore qui petit vti vnitum & vti membrum licet reus petat iure tituli, vti beneficium, & dicitur causa prosana, Aegid. decis. 617.

Causa non dicitur beneficialis, si agatur, vt quis amoueatur à beneficio propter crimen: secus si amoueatur,

ueatur,& sibi prouideatur, Rot.decis.vlt.vt lit.pend. in nou.in 2.col.circa fin.

Causa nullitatis exigit,quod termini seruentur,vbi nullitas pendet ex alienis processib. sed vbi extra eisdem actis de ea constat, ordo nullus obseruandus est, Aegi.decis.317.& 319.idem si incidenter de nullitate agatur: secus si principaliter. Rot. de iud.decis.24.in antiq.& decis.5.de lit.contest.in nou.

Causa nullitatis, & iniquitatis potest in eodem libello proponi, & causa nullitatis debet exprimi, Rot. de libell.oblat. decis.1.in antiq.

Causa nullitatis, & restitutionis possunt simul intentari, sed remedium l.2.C.de rescin.ven. & interdictum vnde vi,non.Rot.decis.2.de rest.spol. in nou.

Causarum expeditio debet esse velox in beneficialibus, quia diuisiua vacatio est periculosa, decis.4.de dolo,& contum.in nou.

Causa iusta licet excuset ab expensis,tamen non excusat à cōdemnatione fructuum à die motæ litis, decis.7.de dol.& decis.vlt.in nou.

3 Ad causam quis † non admittitur pro interesse,nisi dato summariè de interesse.Rot.de iud.ī antiq.dec.6.

Causa si sit instructa quoad duos,tertius qui venit pro interesse, non impedit, vel tertius qui sit etiam à principio in causa, & quo ad eum si inde sit instructa non impedit eum quin inter illos duos pronunciare possit,Rot.de iudic decis.4.in antiq.

Causa connexa,vel dependens dicitur, quæ licet sit penitus diuersa, tamen ortum habuit aliquo modo occasione primæ.Aegid.decis.640.

Causa si committitur cum incidentibus dependen. & emergen.& connexis,cuius virtutis erit ista clausula,vt si appellatum sit à grauamine,causa dicatur cōmissa etiam super negotio principali, ita Aegid.decis. 615.de quo vide per Philip.in cap.cum dilectus.in 15. col. ver. idem concludenter. de appell. Idem tamen Aegid.decis.318.vult, quod ista clausula tantum operetur circa ea,quæ sunt eiusdem naturæ,vt si causa iudicialis omissa sit,trahit alia iudicialia, secus si connexa gratiosa, vel meri facti, & de eadem clausula vide eundem,Aegid.decis.640.

Causæ appellationum à Cardinalib. ex vsu non cōmittuntur auditoribus,sed alteri Cardinali,nisi de speciali mandato Papæ. Aegid.decis.305.ad fi.

4 Per † remissionem causæ expirat iurisdictio remittentis,& auditoris,decis.8. de offi.deleg.in antiq.

Causa ciuilis dicitur potius,quàm criminalis, quādo agitur de crimine ad pœnam pecuniariam fisco applicandam. Item causa ciuilis dicitur inspecto fine, si erat infligenda pœna corporalis, tamen iudex inuenit pecuniariam, ita Rot.decis.10. in antiq.de appell. Item causa dicitur ciuilis,vbi agitur de crimine ciuiliter, Rota decis.19.de iud.in antiq.

Causa criminalis etiam ciuiliter intentata dicitur odiosa,Rot.de seq.pos. decis.2.in nou.paulo post princip.in vers.tamen propter odiositatem.

Causa quæ auditori remittitur ex speciali mandato ex certa scientia dicitur, & proprio motu committi. Rot. de appell.decis.60. in nou.ad fi. & idem seq.quæ declarat materiam, quod hoc procedit vbi non ad alicuius instantiam sit facta commissio.

5 Differentia inter † litem, & causam ponitur per Rot. decis.3.de renunc.in nou.in pen.col.

Causa sæcularis, quomodo possit committi in foro Ecclesiastico, vide Pau. de Cast.consi.66.in c.dubia.in antiquis.in pen.colum. vbi causa ista narratur ab actore, quod si esset vera, deberet trahi coram Ecclesiastico,licet vera non sit. Secundò propter denegatam iustitiam. Tertiò,si sit causa pauperis.

Causa semel summaria, semper remanet summaria in quacunque instantia, Aegid.decis.42. & vide infra in verbo,commissio.in ver.23.

Causæ commissio, vt releuet non est necesse, quod exprimatur, quod sit causa principalis, vel appellationis: sed satis est, q; causa simpliciter exprimatur,& hoc regulariter ita voluit Rot.decis. vlt. de rescript.in nou. & 11. de offic.del.in nouis. de quib. per Perusin. in c.oblatæ,in pen.col.in ver. 2.limita. de appellat.

Causæ vbi duæ concurrunt, vna quæ prodest, altera,quæ nocet, attenditur quæ prodest. Rot.de reb.Eccle.non alie.decis.3.in antiq.

S V M M A R I A.

1 *Vnio quid sit, & de materia plene, nu.seq.per totum.*
2 *Vnio ex falsa causa nō est ipso iure nulla, sed annullāda.*
Quod procedit etiam in vnione facta a Papa.
Fallit, vt num.4. & seq.
3 *Vnio magis concernit iustitiam,quàm gratiam.*
7 *Vnionis facienda causa est legitima debitorum, & onerum insupportabilium Ecclesiæ.*
8 *Tractatus in vnione non requiritur,sicut in alienatione, nisi vnum ex beneficijs sit extra diœcesim.*
9 *Vnire non potest qui non potest conferre.*
10 *Abbates etiam exempti non possunt vnire Ecclesias sibi subditas,pleno iure alijs eorum monasterijs, facta tamē vniones iustam causam præscribendi præbent.*
Limita tamen, & declara, vt nu.seq.
12 *Reseruatio impedit pro tempore suo effectum vnionis.*
13 *Beneficium vnitum non iudicatur amplius beneficiū, sed merum imperium.*
14 *Beneficium vnitum per tenentem antequam vnio sortiatur effectum, non potest permutari.*
15 *Rector licet non sit vocandus in vnionibus, quādo de rectoria fit vnio alteri, tamen vbi fit dismembratio, debet semper vocari: alioquin non valet.*
16 *Hospitale in dubio cēsetur vnitum beneficio, non è cōtra.*

De vnione.

1 VNio † est alienatio. Rot.de reb.Eccles. nō alie.prima.in antiq.& vide Gem.cōs.87.in prin.idem dicentem: Calder. verò consi.4. de reb.Eccles.non alien. dicit, quod est species alienationis.

Quando autem Episcopus Ecclesiam sibi subiectā cum consensu Capituli sui alienat,etiam vniendo pleno iure monasterio exempto, dicitur ista alienatio in leuis præiudicij,ita Calder. cons.4. circa med. ver.quod autem leue sit damnum.de reb.Eccles. non alien.

2 Vnio † ex falsa causa non est ipso iure nulla, sed annullanda,vt per Rot. de rebus Eccles.non alienan.decis.2. in antiquis. Et hæc decisio secunda, loquitur et de vnione facta à Papa, dum respondet ad argumentum, quod in beneficialib. gratia ex falsa causa est ipso iure nulla, per c. fin. de fil.presbyter. in sexto, quod loquitur in dispositione à Papa obtenta. Et idem repetit,decis.8. eo.tit. in antiquis. Et idem affirmat Rot. in antiquis, decis.2.eo.tit.licet male summetur, quia decisio contradicit summario, quæ est relata ad primam opinionem eorum,quæ dicebant esse nullam ipso iure,postea in 2.col.vers. alij tamen, dicunt, quod maior pars tenuit contrarium. Idem firmat decisio vnica,de sequestrat. possessio. & facit in antiquis, decisio.1. de excessibus prælator. in nouis.

Vult quoque eadem decis.2. in antiquis,quō gratia vnionis non sit ambitiosa, qui ex necessitate conceditur, & sic in his verbis vult expressè, q; vnio † magis concernat iustitiam quam gratiam, & propterea nimirum si non est nulla ipso iure, sed ope exceptionis, vt in c.ad audientiam, de rescript. eadem tamen decis.2. de reb. Eccles. non alien. in antiq. videtur limitare vt

4 non procedant hæc, quando † fieret vnio de vacanti,si alicui inferretur præiudicium, dum vult, quod tunc decretum ex falsa causa vitietur ipso iure.

5 Secūdò fallit, vbi † nulla causa allegatur quare facta

sit

sit vnio, quia est ipso iure nulla. Rot.dec.12.de rebus Eccles.non alienan. in antiq. & dec. 1. de excess. præla. in nou.

6 Tertiò fallit † in vnione facta à Papa ex falsa causa, quod mero iure valet si facta sit vigore rescripti,& sic per Papam, quia subintelligitur clausula, si causæ veræ sunt, est ipso iure nulla, & ita vidi semper obseruari. Hoc autem quòd vnio facta per Papam ex falsa causa sit ipso iure nulla, procedit etiam si facta sit motu proprio, & Papa causas vnioni inserat, quia cum sint de facto alieno, possunt de falso redargui. & vbi plures causæ narrantur, si vna est principalior, præsumitur finalis, & ea cessante vnio est nulla, ita plenè Cardin.consil 96. per totum. Sed aduerte quia Oldr. consil.260. & 262.vult, quod vnio facta ex falsa causa ab ordinario est ipso iure nulla, ex rationibus ibi per eum adductis.

Processus vnionis factæ per iudicem delegatum super vnione, & receptione testium parte non vocata, si postea res deducitur in litigium non probant, nec talibus probationibus, nec ipsi iudici referenti quicquã creditur, Aeg.dec.680. Imò causas omnes tenetur probare iudicialiter qui vnionem obtinuit, etiam si vigore dictæ vnionis esset in possessione, quia huiusmodi possessio licet faciat præsumptionem ꝙ causæ sint verè, tamen non tollit exceptionem rei plenæ à iure cõmuni inductam, quod causæ vnionis non censeantur verè, nisi probentur, ita plenè Aegid. decis.618. Addo quod si in instrumẽto vnionis dicatur per ordinariũ, vel executorem habito prius speciali tractatu, & consilio cum multis canonicis, & cum auctoritate & consensu canonicorũ, & præpositi,&c. Ista verba nõ probant tractatum præcedentem, ita Calderin.consi.4.de reb.Eccle.non alien. Item aduerte, quod si ordinarius inserit causas vnioni per eum factæ, quod tamen tenetur habens vnionem illas probare, quia non præsumũtur vere, ita Oldr.consil.261. Item sciendum est, quod si in instrumento dicitur, omnibus solenniter factis vniuit, quod non creditur nisi solennitates specialiter exprimantur, quæ potuissent tunc interuenire, ita Oldrad.consi.262. in vlt. colum. in vers. sed prædictis videtur obstare.

7 Pro † vnione facienda causa est legitima debitorum & onerum insupportabilium Ecclesiæ. Aeg.dec.376.

8 In vnione † non requiritur tractatus sicut in alienatione, quando intra diœcesim vnũ beneficium vniatur alteri, secus si extra diœcesim. Ita Rot.de reb.Eccles.non alien.1.in antiq. tamen eo. tit. 1.in antiq. dum dicit maximè intra diœcesim, propter illam dictioné, maximè, innuit, quod idem sit, si fiat extra diœcesim.

9 Qui non potest cõferre, non † potest vnire, quia cui temporalis dispositio est interdicta, multo magis perpetua, Aegid.dec.513.

10 Vnire est † quid Episcopale, & propterea Abbates etiam exempti non possunt vnire Ecclesias sibi subditas pleno iure alijs eorum monasterijs: si tamen factæ sint vniones, per tales iustam causam præscribẽdi præbent, Cald.consi.9.de reb.Eccl.non alien.

11 Primum † tamen dictum limita, nisi Abbates haberent iurisdictionem Episcopalem in dictis Ecclesijs, quia possent vnire, ita Cardin.consil.47.& ibi tangit, quãdo dicantur habere iurisdictionem Episcopalem.

Vnio si facienda sit, potest Episcopus committere alteri, vt faciat tractatus, & sic in omni alienatione, Dec.vlt.de reb. Eccl.non alien.in antiq.

12 Vnio fieri potest † per ordinarium de beneficio reseruato, sed reseruatio impedit pro tempore suo effectum vnionis, Rot. dec.4. de reb.Eccl.non alienan.in antiq. & dec. 9.eo.tit. in antiq.cum decisio.concordat Cald.consi.11. & vlt. de reb.Eccl.non alien. vbi refert, quæstionẽ fuisse de facto, & Caccialu.in trac.de vnio. in 4.q.art.7.Lap. tamen allegat.27.vult, quod vnio de beneficio reseruato non teneat, sicut nec permutatio, Federici vero cons.111.in 3.col.in versi.item quæritur, an Ecclesias paupertimas, vult quòd vnio valeat de beneficio deuoluto, & reseruato, sed collatio Papæ, vel eius Legati illam impediat: & de vnione tali non oportet implorantem à Papa, vel Legato facere mentionem. Quomodo hæ decis. procedant & debeant intelligi, vide Fely. in c.in nostra.in 7.col.in 26.corollar. de rescrip. & Collect. in c.sicut vsuræ.in 6.q.de excess. prælator.

Vnio facta ab ordinario de beneficio vacaturo per superuenientem reseruationem de eodem beneficio ante vacationem, quo ad effectum eius impeditur, & reseruatio valet, ex quo motu proprio nulla facta mẽtione dictæ vnionis. ita Rot.dec.4.de rebus Eccl.non alien.in antiq. vide Felyn. in d.c.in nostra.in 17.col.in 27.corollar.de rescrip.

Vnio facta per ordinariũ de consensu Capituli præpositurae cathedralis, ex qua in consequentiam Capitulum vtilitatem non mediocrem percipit, valet, attento eo, quod principaliter factum est, non autẽ considerato quod venit in consequentiam. Ita Rot.de rebus Eccles.non alien.3.in antiq.

Vnio facta ab ordinario Capitulo vt valeat, requirit auctoritatem Papæ approbantis, vt per Oldr.consil.262.in 1.col.iux.fi.

Vniones vbi multæ factæ reperiũtur ab ordinario, & propter multitudinem resultat graue damnũ Ecclesiæ, potest & debet illas ordinarius reuocare, ita Oldrad.consi.262.in 1.col.

Vnio facta monasterio per ordinarium in recõpensam damnorũ d.monasterio per ordinariũ illatorũ, nõ valet. Rot.de reb.Eccl.non alien.decis.vlt. in antiq.

In vnione facienda per Episcopum etiam ex cõcessione Pontificis, requiritur cõsensus Capituli, de cuius præiudicio agitur, licet in concessione Põtificis de Capitulo nulla fiat mentio, Fastol.dub.Rot.5. Hoc tamẽ limita, vt per eundem dub.26. nisi aliter se habeat consuetudo, quod Episcopus consensum Capuli non requirat in alienatione, prout volebat Aegi. sed ipse tenet cum Io.Andr. quod consuetudo contraria nõ valeat, & ideo limitatio non est bona, & decisio etiam procedit non obstante quacunque consuetudine. Et ita firmat Card.consi.65.in 2. col. circa med. in versic. quantum ad primum de consensu Capituli. Idem etiã tenet Abb.cons.106.in 2.vol.in vlt.col.circa medium. Item scias, quod sicut in vnione requiritur consensus Capituli, ita in dismembratione seu diuisione, & aliæ solennitates, quæ in vnione requiruntur, in dismembratione similiter requiruntur, vt per Abb.in d.consil.in vlt.col.

Circa prædicta est aduertendum, an in dubio præsumatur, qđ consensus Capituli interuenerit. Et Gem. cõs.87. est in opinione, si vnio est antiqua, antiqua autem secundum eum est illa, quæ est 10.annorũ, quod præsumitur, ꝙ interuenerit consensus Capituli, immo quod plus est, vt ibi latè consuluit, præsumitur cõsensum Capituli interuenisse, Legatus de Latere potest vnire beneficia de quibus põt disponere, dummodo in forma iuris, & prælato vocato. Aeg.dec.513. Et potest parochialem vnire mensæ Episcopali ex causa etiam sine consensu Capituli, puta si Episcopatus fructus attenuati sint propter guerras, vt per Aeg.dec. 513.

Vnio potest fieri per Legatum de Latere de parochiali Episcopali dignitati, vel alij inferiori, nec requiritur cõsensus Capituli, vel rectoris, Rot.de off.leg.in nou.dec.1.& 2.& dec.3.in antiq.eod.tit. Sed aduerte, quia quod dicitur, nõ requiritur cõsensus Capituli, licet in Legato hoc procedat sine dubio, vt per Card. cons.65.in 2.col. post med.in ver.sed si attendamus.tñ Aeg.dec.514.de consensu rectoris limitatur, vt procedat, qñ vniret Legatus Ecclesiam Ecclesiæ, sed si ali-

quod

quod ius Ecclesiæ alteri daret, seu vniret, tunc requiri consensum rectoris.

Vnio debet probari per tempus, cuius initij memoria non existit in contrarium, Rot. de reb. Eccles. non alie. in antiq. 9. & in tanto tempore præsumitur titulus, & causa tituli, Rot. eo. tit. decis. 10. Abb. cons. 48. in 2. col. vol. 2. & cons. 109. ad fi. eod. vol. 2. post Ioan. Andr. in regula, qui contra. de reg. iur. in 6. Mil. in verbo vnio. l. vltim. Et ita vidi obseruari semper quando contigit, & ita etiam tenet Old. consi. 296. vbi etiam ponit quomodo probetur, quod Ecclesiæ sint tentæ, & vnitæ.

Vnio Ecclesiæ non facta mentione de alijs beneficijs d. Ecclesiæ valet. Rot. de reb. Eccle. non alien. in antiq. decis. 13. licet falso allegetur in oppositum, per Fel. in c. postulasti. in 5. col. paulo ante fi. de rescript.

13 Vnitum † beneficium non iudicatur amplius beneficium, sed merum imperiũ, Rot. 11. de rebus Eccles. non alien. in antiq. & literæ vnionis non dicuntur literæ de beneficio, sed de re prophana. decis. 2. eod. tit. & vide latè Fel. allegantem hanc decis. c. in nostra, in 33. corol. iuxta fi. corol. de rescript.

14 Vnitum beneficium † per tenẽtem antequam vnio sortiatur effectum, non potest permutari, Rot. de rer. permut. decis. 3. in antiq.

15 In vnionibus licet non sit vocandus † rector, qñ de rectoria fit vnio alteri, tamen vbi fit dismembratio, debet semper vocari, alioquin non valet. Rot. de his quæ fi. à præl. sine consen. Capituli, decisio. vnica, in nou. & ita concludit decis. vnica in nou. de reb. Eccles. non alienan.

Vnio fieri potest monasterio de rectoria, & vicaria eiusdem penes aliud monasterium, & ista vacans poterit impetrari. Aegid. decis. 162.

Vnio per prouisionem Papæ non tollitur, nisi facta mentione de vnione. Rot. de rer. permut. 3. in antiq.

Vnio facta dignitati principaliter, licet secundario vtilitatem Capituli respiciat, non censetur ipsi Capitulo facta. de rebus Eccles. non alien. 4. in antiq. & 3. hoc idem dicit, vt valeat.

16 Si quæratur, † an hospitale in dubio censeatur vnitum beneficio, an beneficium vnitum hospitali. Aegid. 387. videtur velle, quod in dubio censeatur vnitũ hospitali beneficio, & non è contra.

Vnio de non vacan. quomodo aliquando non valeat, vide Fastol. dub. 2. vbi vult, quod in terminis, de quibus ibi per eum, agitur, quod tantum erat data potestas vniendi vacantia, & non vacatura, & ideo si excedebatur potestas, vnio erat nulla.

Vnio facta per Papam de beneficio reseruato non facta mentione reseruationis, an valeat. Vide latè Calder. consi. vlt. de reb. Eccle. non alien.

Vnio facta Simoniacè est ipso iure nulla, Oldra. cõsil. 262. in vlt. col. ver. præterea.

Vnio licet possit fieri inuito, & non citato rectore per clem. fin. de reb. Eccle. non alien. tñ ei viuenti non præiudicat. Item illa clem. non procedit in monasterijs religiosorum, quia in illis vnio dẽt fieri de eorum consensu. ita Cald. cons. 4. de reb. Eccles. non alien. Itẽ fallit vbi non fieret vnio totius Ecclesiæ alteri Ecclesiæ, sed fieret alicuius iuris Ecclesiæ, seu dismembratio, quia sic requiritur consensus viuentis rectoris, ita Rot. decis. vnica. de reb. eccles. non alien. in nou. & in decis. vnica, de his, quæ fiunt à prælat. & ponit Cald. cons. 65. in 2. col. post med. Itẽ fallit, vbi vnio fieret Capitulo de aliqua Ecclesia, quia tunc requiritur consensus rectoris, ita Old. consi. 262. in vltima col. in princ.

Vnio dicitur statim perfecta, vbi facta est à Papa, licet eius executio sit facienda aliquo cedẽte, vel decedente tantum eorum est necessaria aliqua possessio, quo ad eius perfectionem, ita Oldr. cons. 223. in 2. col. & 257. in 6. col. Sed semper vidi seruari contrariũ, & quod subijcitur regulis reuocatorijs, nisi sit secuta possessio, quæ reuocant vniones, non sortitas effectum & ita interpres regularum declarat, in 11. regula. & Adrianus Papa hoc obseruauit, & contra Old. & consil. Calder. vlt. de reb. Eccles. non alien.

SVMMARIA.

1 *Termini palatij inuenti sunt, vt aliquis sit causarũ ordo.*
2 *Termini substantiales qui dicantur, de materia per totum.*
3 *Consuetudines, quæ non immutant substantialia iudiciorũ, secundum diuersitatem locorum sunt seruandæ.*
4 *Terminus ad declarandum non datur pro articulis obiectiuis.*
5 *Termini omnes post litem contestatam censentur peremptorij.*
6 *Instrumenta omnia possunt produci post terminum ad probandum, nisi expressè aliter dictum sit.*
7 *Termini sunt seruandi si de nullitate principaliter agatur, secus si incidenter.*
8 *Termini in causa attentatorum non sunt seruandi, ex communi.*
9 *Termini in appellationibus à sententijs cuiuscunque iudicis commissis in Rota, sunt seruandi.*
10 *Termini si sunt nulliter seruati, si reiterantur in termino ad articulandũ, possunt dari obiectus, & articuli obiectiui, a quibus erat dante exclusus, si termini fuissent bene seruati.*

De terminorum vsu, & qualitate.

1 TErmini palatij inuenti sunt, vt † aliquis sit causarum ordo, qui prius nullus erat, & vt lites abbreuiarentur, ita Aegid. decis. 745.

2 Termini † substantiales qui dicãtur, vide Aegid. decis. 17. vbi illos exprimit ita, quod eis omissis sententia est ipso iure nulla, & dum vult, ꝙ terminus sit substãtialis. Idẽ firmat Rot. de iud. 31. in antiquis. affirmat etiam Aegid. quod termini omnes ad id dicẽdum cõtra non sunt de substantia, vt eorum omissio processum, & sententiam vitiet, sed locum appellationi præstat, cum per eorum omissionem grauamen insurgat, quod in causa appellationis retractandum est, & sic sententia vna cum processu esset reuocanda. Quinimò idẽ Aegid. decis. 481. vult, quod terminus ad producẽdum omnia si non sit seruatus, & sit lata deinde sententia, quod erit nulla, imò poterit per iudicem ad quem, postquam constiterit de iustitia appellantis hodie per extrauag. Mart. V. circa terminos, vt infra statuit. Verum cum termini ad articulandum dicendum contra articulos ad procedendum omnia, & dicendũ contra producta de substantia iudicij, & etiam declarat. Rot. decis. 2. de rescript. in nou. vbi eos exprimit substantiales existere, statuimus, & decernimus, quod ipsorum alicuius omissio dum tamen maliciosè non fiat, sed cũ aliqua contingente processum non vitiat. Ex qua quidem constitutione expressè constat, quod contra visum antiquorum duo termini ad dicendum contra sunt substantiales. Item à contrario sensu clarè percipitur, ꝙ omissio aliorũ duorum terminorum vitiat processum ipso iure, dum vnius tantum termini, & casualem quidem omissionem duntaxat excipit.

Terminorum arctatio contra stylum palatij, & cõclusionis omissio etiam vbi non proceditur summariè, & etiam extra palatium, non vitiat sententiam, vel processum, Aegid. 277.

Termini palatij non sunt seruandi in alijs causis, sed secundum consuetudinem locorum seruãdi sunt,
3 quia consuetudines † dummodo iudiciorum substantialia non immutent secũdum diuersitatem locorum seruãdæ sunt. Rot. de appell. in nou. decis. 4. & Rom. consi. 367. in 2. col. in ver. ceterum defectus terminorum in Romana curia.

4 Terminus † ad declarãdum non datur pro articulis obie-

obiectiuis, Rot.de testib. 14.in antiq.& 9.de except.in antiq. & 10.eo.tit.dicunt, quod terminus ad declarandum non seruatur pro materia obiectiua.

5 Termini † omnes post litis contestationem censentur peremptorij. Rot.decis.2. de sequest.pos. & fruct. in nou. & de re iud. 10.in nou.

Termino dato peremptorio ad docendum de promotione aliàs dari non debet sine restitutione. Aegid. 223.

Tho. verò Fastol. dub.29.dicit, quod qui in termino peremptorio non probauit, amplius audiri non debet. Rota verò decis.2. de sequest.poss.& fruct.dicit, quod post terminum peremptorium ad probandum articuli non possunt admitti sine restitutione, maximè in prophanis.

Elapso termino dato ad articulandum, & ponendũ non potest alius terminus dari, nisi per viam restitutionis. Thom. Fastol.dub.62.

6 Post † terminum ad probandũ omnia possunt produci instrumenta, nisi expresse dictum sit, quod post terminum prædictum instrumenta, nec alia possunt produci. Rot.decis.2.in antiq.de proba.

In termino productio iurium facta verbo valet, & satisfacit termino. Rot.de iud. vltima.in antiq.

Termino pendente veniendo ad Rom.Curiam non potest procedi per audiẽtiam contradictarũ, & si procedatur processus est nullus. Rot.de iud.29.in antiq.

Terminus ad concludendum petente parte debet prorogari, alioquin potest appellari. Rot.de iud. decis.9.in antiq.

Termini assignati reo nemine etiam actore in termino comparente, ex quo contumacia non potest accusari, omnes circumducũtur. Rot.de iud.6.in antiq. Tamen decis.14. de dol. & contum.vult, quod actor postea comparens potest procedere per audientiã contradictarum, quod in prima citatione procedit.

Terminus debet præfigi, intra quem probet intentanti remedium l. diffamari. non autem potest peti, quòd alicui inhibeatur ne agat, vel petat. Rot.decis.2. de dilat.in antiq.

Terminus si sit datus 30.dierum ad prosequendam appellationem, opportebit secundum communem obseruantiam impetrasse commissionem appellationis, vel fecerit diligentiam de ea habenda. Rot.de appell. in antiq.16. & 17. secus si sit appellatum extra curiã, ita Rot.de appel. 20.in antiq.

Terminus aliquis substantialis si sit omissus, potest illius omissio sanari per commissionem. Aegid.346. quod intellige ante sententiam.

Termini duo ad videndum articulos admitti, & testes super eis recipi, possunt simul seruari, ita Aegid. 661.

7 Termini † sunt seruandi si de nullitate principaliter agatur: secus si incidenter. Rot.27.de iud.in antiq.& si sententia per viam nullitatis reuocetur extra eisdem actis, non sunt seruandi termini. Aegid.decis.317. & 319. vbi dicit, hoc procedere, vbi nullitas resultat ex actis eiusdem iudicis, secus si est aliorum iudicum, & ex eorum processibus constaret.

8 In causa † attentatorum termini non sunt seruandi. Et ita tenet communiter Rot.78. de appel.in antiq.

9 In † appellationibus à sententijs Auditoris, vel alterius iudicis ordinarij, vel delegati, siue in curia, siue extra, quæ committuntur in Rota ex ordinatione antiquissima olim Rotæ debebant seruari termini palatij. sicut in prima. ita Rot.de iudic. in antiq. Et sic fuit diutius obseruatum vsque ad tempora Aegidij, vt per eum decisio.74. vbi ponit causas limitationis. Et decis.82. vbi dicit seruari tunc contrarium. Et idem refert, & tenet Rot. decis.4.de appell. in nou. quæ dicit, hodie satis est, quod sint seruati illi termini, qui in eorum curijs ex stylo seruentur, tamen si non seruantur, valet sententia. Et satis est, quod illi termini, qui sunt consueti, in illis curijs seruati sint. Rot.decis.4.de appell.in nouis.

10 Termini † si sunt nulliter seruati, si reiterantur in termino ad articulandum, possunt dari obiectus, & articuli obiectiui, à quibus erat dans exclusus, si termini fuissent bene seruati. Rota decis.6. de procurat. in antiq.

Practicabilium Rotæ Romanæ Finis.